

Kriz: Ekonomide mi siyasette mi?

Erol Katırcıoğlu 21.02.2009

Obama, krizi önleme paketini biraz sıkıntıyla açıkladı. "Bu önlemler paketi ekonomik sorunlarımızın sona ereceğine değil, ancak sonun başlangıcı olacağına işaret ediyor" gibisinden bir cümle kullanmak zorunda hissetti kendini. Öyle ya dibini göremediği bir kuyuya taş atıp da sorun yakında çözülecek demek çok riskli. Nitekim bu açıklamanın kimseyi kesmediği de hemen arkasından anlaşıldı. Yeniden ek önlemlerin gerekliliği konuşulmaya başlandı vs.

Öyle görünüyor ki krizin nasıl sonlandırılacağını da kimse bilmiyor. Bilinenler ise artık geçmişte kalmış ya da kalmakta olan bir dünyaya ait. "Ulusal" olanın belirleyici olduğu, hükümetlerin de büyük ölçüde bu "ulusalın" içinde olan bitenleri etkileyebildiği bir dünyaya ait. 1980'lerden başlayan ve bugünlerde sıkıntı içinde bulunan kapitalizmin, kimilerinin "neoliberal" dedikleri versiyonu yeryüzü ölçeğinde yaygınlaştıkça nefesi de tükendi. Ve sanırım yalnızca sermayeyi değil, başka birçok şeyi de küreselleştirerek kendinin de içinden çıkmasının zorlaştığı yeni bir evreye girdi.

Bunun işaretleri ise aslında her yerde. Çevre sorunlarının ancak yeryüzü düzeyinde paylaşılan bir paketle çözülebileceği çoktandır biliniyor. Küresel ısınma konusu bunlardan biri. Uluslararası ticarete görülen ve fakat antitröst yasalarının ulusal olması nedeniyle engellenemeyen tekelleri şirket uygulamaları ise bir diğeri. Ya çalışma koşulları? Rekabette kazanayım diye insanlık dışı koşullarda çalıştırılan işçiler ya da çocuk yaşında çalışmak zorunda bırakılanlar? Terör konusu? Kim yalnızca kendi ulusal sınırları içinde alacağı önlemlerle bu sorunu çözebildi? Tabii her şeyin özeti belki de krizin bizzat kendisi. Bugünlerde Amerikan kurumlarının yaptığı hataların bizim hayatlarımızın da hatalarına dönüştüğünü hep birlikte görmedik mi? Bütün bunlar küresel dünyanın sorunlarının da küreselleştiğini ve artık çözümlerinin de küresel olmak durumunda olduğunun açık kanıtları.

Ve sanırım bu kez yalnızca sermayenin değil, özgürlük, eşitlik, adalet gibi taleplerin de küreselleştiği yeni bir dünyaya doğru adım atmaktayız. Bu nedenle de yaşadığımız krizi yalnızca ekonominin krizi olarak değerlendirmek doğru değil. Arkasında devasa ölçekte yığılmış yeni siyasi taleplerin neden olduğu siyasetin krizini de görmemiz gerek. Bence Amerika'da olanlar, bu durumun en çarpıcı örneği. Siyah Obama'ya toplumun en çok dışlananlarının, en çok sesi duyulmayanlarının oy vermiş olması yalnızca onların krizden en çok etkilenenler olmalarından değil, aynı zamanda otoriter Bush yönetimi altında taleplerine cevap bulamayanların en çok bu kesimler olmasından.

İşte bu nedenledir ki açılacak ekonomik önlem paketleri yaşadığımız krizi kendi başlarına önleyemeyecek. Ne dünyada, ne de Türkiye'de. Siyasi reformlarla da desteklenmedikçe hiç bir ekonomik paketin krizi önleyecek gücü yok ve olmayacak. Ne dünyada, ne de Türkiye'de. O nedenle de Obama'nın sesi ekonomik önlem paketini açıklarken pek yüksek çıkmadı. Temkinli konuşmayı tercih etti. Üstelik paketin niteliğinin en çok kendisini destekleyen çalışanları rahatlatarak vergi indirimleri ve teşvikleri içeriyor olmasına rağmen. Çünkü ne krizin derinlikleri ve ne de çözümleri üzerinde belirli bir netlik yok. Netlik olmayınca da can havliyle sarılan bu ekonomik paketlerin krizin boyutlarını daha derinleştirmesi de muhtemel.

Türkiye'de ise bir zamandan beri yaşadığımızın dahi ne olduğu konusunda belirli bir fikir birliği yok. Zaten daralmakta olan bir ekonomi olarak Türkiye ekonomisinin krizden nasıl etkileneceği ve çıkış yollarının neler

olması gerektiği belirli bir olgunlukla tartışılıyor bile değil. Bunun da ötesinde Türkiye'nin hâlâ akıl almaz yaklaşımlarla etnik ya da dinsel ayrımlar içinde cendereye sıkıştırılmış bir toplum olduğunu düşünürseniz yönetici elitlerin neyi nasıl yapacaklarını bilmemelerinin sınırlarını varın bir düşünün. Ülkenin bu koşullarına rağmen ısrarla ekonomik paket isteyen sermaye kesimlerinin, bu paketin ima ettiği daha özgürlükçü bir demokrasinin yaratılması konusunu hiç konuşmaması ise kafa karışıklığının ne düzeyde olduğunu en açık kanıtı.

İçinde yaşadığımız dünya bize bütün çıplaklığıyla kendini açmıyor. Bilmediğimiz bir geleceğe doğru hızla ilerliyoruz. Kodlarını, terimlerini ve şifrelerini henüz bilmediğimiz yeni bir dünya bu. Onu keşfetmemiz ve onu anlamamız gerekiyor. Bu arayış ne yalnız ekonomik alanla ve ne de yalnızca siyasal alanla sınırlı. Ekonominin ve siyasetin iç içe geçtiği, birinin diğerinin sebebi olabildiği bir yumak bu. O nedenle de ben " Arayış" adını verdiğim bu köşede haftanın perşembe ve cumartesi günleri böyle bir anlama çabasını sizlerle paylaşacağım. Yalnızca ekonomik konulara değil onları da içine alan siyasal konular üzerinde duracağım. Genel bir "arayışın" küçük bir parçası olarak...

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Devlet yine başa mı?

Erol Katırcıoğlu 26.02.2009

2008'in Nobel ekonomi ödülü sahibi Paul Krugman, Amerika'nın "yeni bir düzen"e ihtiyacı olduğunu söylüyor. Bu yeni düzenin ne yapması gerektiğine ise "Benim yanıtlım, ülkenin selameti adına Sosyal Güvenlik ağını genişleten ve eşitsizliği azaltan çekincesiz bir liberal program" olmalıdır diyor. (*Bir Liberalin Vicdanı*, Literatür Yayınları, 2009). "Liberal" sıfatının oradaki ve bizdeki anlam farklılığı meselesini bir yana koyarsak, Krugman'ın bu sözleriyle krizin arkaplanında "ekonomik eşitsizliğin" olduğu tespitini yaptığı açık.

Krizin, esas olarak finansal piyasalardaki bazı düzenlemelerin kaldırılmasının, bazılarının ise yumuşatılmasının yarattığı mali balonun patlamasıyla oluştuğu bugünlerde genel kabul gören bir konu. Ama kabul etmek gerekir ki işin bu noktaya gelmesine bu politikaların arkasındaki sermayenin daha fazla kâr etme güdüsü ve arayışı neden oldu. Bunun, ekonomik eşitsizliğin daha da bozulması anlamına geldiği ise açık...

Dolayısıyla Krugman haklı. Muhafazakâr piyasacı anlayış daha fazla eşitsizliği siyaseten meşrulaştırdıkça, ekonomideki eşitsizlik de daha fazla arttı. Sonuçta balon patladı, evini, emeklilik tasarruflarını ve işini kaybetmiş milyonlarca insan ortada kaldı. Kriz dediğimiz de zaten bu.

Krizin nasıl aşılaacağı ve sistemin yeniden nasıl restore edileceği meselesi ilginç bir konu. Sorun piyasanın iyi çalışmamasından kaynaklandığına göre çözümü de devlette arama eğilimi çok kuvvetli. Tabii ki bu krizle ilgili devletin yapabileceği çok şey olabilir. Talep yanlı politikalar bunlardan biri. Ya da son günlerde daha yüksek sesle önerildiği gibi bankaların devletleştirilmesi bir diğeri. Bir diğeri ise düzenleyici kuralların devlet tarafından yeniden sıkılaştırılması. Madem ki kriz regülasyonların gevşetilmesinden çıktı vs...

Kısacası krizin çözümü için ya devlet ekonomiye bir çeşit müdahale edecek ya da yine bir çeşit devlet erkiyle piyasa oyuncuları zapturapta alınacak. Yani derinde piyasanın devletle imtihanı gibi bir ilişki. Tıpkı geçmişte olduğu gibi.

Bilindiği gibi geçmişte piyasa oyununda devlet, örgütlü işçi ve işveren sınıfları arasında bir dengeleyici unsur olarak görülüyordu. Aynı zamanda devlet, diğer oyuncuların sahip olmadığı bir güçle çeşitli iktisat politikaları uygulayarak yaratılan değerlerin bu temel sınıflar arasında nasıl dağılacağını da belirliyordu. Bu üçlünün aralarındaki ilişkiler ise "toplu sözleşme düzeni" ve "parlamentar demokrasiyle" siyaseten belirlenmiş oluyordu. Yani, örgütlü işçi ve işveren sınıfları, onların çıkarlarının uzantısı olarak oluşmuş bir devlet erki ve onun politikalarının belirlediği bir dünya...

Böyle bir dünya kaldı mı? Daha doğrusu böyle bir dünyada üretilmiş politikalar, içinde yaşadığımız küresel ilişkilerin belirlediği şimdiki dünyanın dertlerine nasıl deva olacak? Bırakın artan oranlı vergilerle geliri yeniden dağıtma politikalarının bu yeni dünyadaki imkânsızlıklarını, hangi örgütlü işçi sınıfından bahsediyoruz? Ya da hangi ulusal sermayeden? Sendikacılığın adım adım yok olduğu, işçi sınıfının bildiğimiz işçi sınıfı olmaktan çıktığı, küresel rekabetin yeni dışlanmışlar ve yeni yoksullar ürettiği, kültürel standartlaşmanın yeni kimlik mağdurları oluşturduğu bu yeni dünyada geleneksel devlet politikalarının ne kıymetiharbiyesi olabilir ki?

Referansları kaybolmuş bir devlet kavramının ekonomiye, yani hayatımıza müdahalesi beni heyecanlandırmıyor. Her şeyden önce devlet kim diye sormam gerekiyor? Kimi temsil ediyor? Demokratik meşruiyeti var mı? Solun da, sosyal demokratların da, sosyal liberallerin de bir zamanlar bir keramet gördüğü devlet ve devletin ekonomiye müdahalesi, bence yeniden düşünmemiz gereken bir konu.

Çünkü biliyorum ki "Karar alanlar daima kendi çıkarlarına uygun karar alıyorlar". İçinde olmadığımız, oluşumuna katılmadığımız, kısacası bizi temsil ettiğine inanmadığımız bir devlet ve siyaset erkinin bizim çıkarlarımızı savunmayacağı açık. O nedenle de önümüzdeki dünyada "bizim" daha fazla dahil olduğumuz yeni bir siyaset ve ekonomi hayal etmemiz gerekiyor. Hayatlarımıza daha fazla sahip çıkabilmek için...

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

"Yerel"miş bu seçim

Erol Katırcıoğlu 28.02.2009

Hüzünlü bir yerel seçime doğru gidiyoruz. Hüzünlü diyorum çünkü bu kadar dünyadan kopuk bir yerellik anlayışıyla yapılacak bu seçim karşısında ancak hüzünlenilir. Partilerin seçim sloganlarına bakarsanız yapılacak "yerel" seçimin bir "genel" seçim olduğunu hemen anlarsınız: "Çatışmaya değil çalışmaya geliyoruz!", "İşimiz hizmet, gücümüz millet!" ya da "Halkı ezdirmeyeceğiz, ülkeyi soydurmayacağız, devleti böldürmeyeceğiz!". Bu sloganların yerellikle ilişkisi ne?

Bazı iktisatçılar diyorlar ki, bir ülkenin kalkınması onun yerellikte ne ölçüde gelişmiş olduğuna bağlıdır. Çünkü kalkınma esas olarak "yerel" bir kavramdır. Kavramın göreceliği vs. gibi konuları bir kenara bırakırsak "kalkınma", belirli bir yerellikte, o yerelliği yaşayan insanların, yaşadıkları yerellikte ne ölçüde sağlıklı bir çevreye, düzenli bir trafiğe, gelişmiş bir altyapıya ve iyi okullara sahip olduklarıyla ilişkilidir. Yani kalkınma "yerel" bir kavramdır ve o nedenle de "yerel insanların" dahlini gerektirir. O nedenle de "yerel" olan, hem demokrasi ve hem de ekonomik kalkınma bakımından önemlidir.

Hal böyleyken, her daim ulu "devletlû"lar tarafından yönetilmiş ülkemizde yönetim yetkisinin sıradan insana

verilmesi anlamı taşıyan "yerelliğin" hemen hemen hiçbir önemi yoktur. Bunun tarihsel sebepleri olabilir ve bu sebepler üzerinden bu tuhaflığı da anlayabiliriz. Ama anlaşılması zor olan, yaşadığımız küresellikte bunca atılan adıma rağmen küreselleşmenin olumsuzluklarına verilecek en iyi cevabın "yerelin" öne çıktığı bir yönetim anlayışı olduğunun bir türlü anlaşılmamış olması.

Bizim yönetici elitlerimiz için yerellik korkulacak bir kavramdır esasında. Çünkü "yabancı"dır bize. O nedenle de "yerel" olan "devletin vesayeti" altında olmalıdır. Devlet izin vermedikçe yerelin eli kolu bağlıdır. 1970'li yıllarda İstanbul Belediye Başkanı Ahmet İsvan'ın devletin vesayetinden İstanbul'u korumak için nasıl savaştığını yakından bilenlerdenim. Kuşkusuz daha birçok örnek var ortada. Zaman her şeyi değiştiriyor ama ben bu devlet-yerel ilişkisinin temelde değiştiğini sanmıyorum.

Yerel'in korkutuculuğu yalnızca devlet erkinin paylaşılmasıyla ilgili değil kuşkusuz. Bir de "Kürt Meselemiz" var tabii ki. Yerelin güçlenmesi demek kimilerine göre Kürtlerin güçlenmesi ve ülkenin bölünmesi demek. Milliyetçi CHP'nin "Halkı ezdirmeyeceğiz, ülkeyi soydurmayacağız, devleti böldürmeyeceğiz!" sloganındaki "devleti böldürmeyeceğiz" işte bu nedenle orada. (Tabii "Milliyetçi CHP" ifadesinden kırılabilir dostlarımız olabilir. Ama bu dostlarımızın unutmamaları gereken bizim de böyle bir CHP'den dolayı onlara kırgın olduğumuz).

Şimdiki AKP milletvekili, geçmişte Başbakan'ın "müsteşarı", Prof. Dr. Ömer Dinçer'in "Kamu Yönetimi Kanun Tasarısı"na ne oldu dersiniz? Bildiğim kadarıyla "kadük" oldu. Kadük mü ne demek? Rafa kalktı demek. Peki, neden mi rafa kalktı? Çünkü bu kanun "yerelliği" "merkezin" üzerine koyuyordu da ondan. Bu ülkede kimileri yerelliğin merkezin üzerine konmasını eyaletleşme, federasyon ve sonuçta bölünmeyi getirecek bir süreç olarak görüyor. AB'nin "Kalkınma Ajansları"nın da aynı amacı güttüğünü düşünüyor. Ergenekon davasında yargılanan bazı kişilerin de teşvik ettiği bu anlayış, Ömer Dinçer'in tasarısının rafa kalkmasının da nedeni.

Sanıyorlar ki rakiplerinin dosyalarını açıklarlarsa seçimi kazanacaklar. O nedenle de dosyalar havada uçuşuyor. Bilmiyorlar ki bu ülkede "devlet demek rant demektir" bilgisi toplumun genetik kodlarına yazılmış çok eski bir bilgi. Onun için kimse yanılsa düşmüyor, karıştırmayın!.. Yalnızca verili koşullarda o verili koşullara uygun karar veriyor.

"Rantçılara göz yummayacak"mış, "Sevgi kazanacak"mış, "Devleti böldürmeyecek"miş, "Çalışmaya geliyor"muş.

Geçin bunları! Kimse artık yemiyor anlamıyor musunuz? Varsa aranızda; "Beni seçin! Çünkü ben gelirim hayatlarınızı etkileyecek konularda sizlerle birlikte karar vereceğim. Sizlere harbiden danışacağım. Sizlerin sizleri yönetmesini sağlayacağım" diyebilen ve bunun projesini ortaya koyan biri beri gelsin.

Var mı gerçekten böyle biri?..

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İyimserliğin artışı, AKP mi diyor?

Erol Katırcıoğlu 05.03.2009

Son günlerde haberler daha çok seçimlerle ilgili olsa da ekonomiyle ilgili olanlar da az değil. Kimi medya ekonomik durumun kötüye gittiğinden dem vuruyor, bu yaşadıklarımız daha bir şey değil, asıl seçim sonrasında

siz bakın demeye getiriyor. Kimisi ise iyimser. Siz bakmayın kriz çıkırtkanlarına, bir şey olacağı yok diyor.

Anlayacağınız bu konuda da toplum ikiye ayrılmış durumda. Neyin doğru olduğu ise gerçek rakamlardan çok kişinin meşrebine bağlı hale gelmiş görünüyor. "Meşrebine bağlı"dan kastettiğim ise kişinin CHP'li ya da AKP'li olduğuna. Sanki eğer kişi CHP'li ise "kötümser", AKP'li ise "iyimser" cenahta yer alıyormuş gibi bir durum var. Gerçekten de böyle bir durum olabilir mi?

Doğrusu ilk anda bu söylediklerim çok fazla şematik ve kaba bulunabilir. Ama yapılan seçim anketlerinden görünenlerle ekonomiyle ilgili yapılan "tüketici güven endeksleri" arasındaki paralelliklere bakılırsa bu yönde çok düşündürücü işaretler var.

Önce bu ilişki bakımından en çarpıcı veri CNBC-e Tüketici Güven Endeksi'ne bakalım. CNBC-e Tüketici Güven Endeksi'nin Şubat ayı verileri Ocak ayı verileri gibi artış gösteriyor. Endekse göre Şubat ayında tüketicilerin güveni bir önceki aya göre yüzde 14 arttı. Ocak ayında da bir önceki aya göre yüzde 5 civarında artmıştı.

Seçim anketleri de seçimlerle ilgili benzer bir eğilime işaret ediyor. Örneğin Sonar'ın yaptığı Aralık ayı anketi AKP yüzde 48,5, CHP yüzde 30,6 gösteriyordu. Şubat ayında ise AKP yüzde 52, CHP yüzde 30 oldu. Peki ama ekonomide duyulan iyimserlikle AKP'ye oy verme arasındaki bu ilişki nasıl açıklanabilir?

Doğrusu bu soruya cevap vermek o kadar kolay değil. Ama böyle bir ilişkinin olduğu da açık. Nitekim endeks sonuçlarını değerlendiren Marmara Üniversitesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. Erhan Arslanoğlu da benzer şeyler söylüyor. Arslanoğlu diyor ki: "2008 yılı nisan ayında AK Parti'nin kapatma davasıyla tüketici güveni 54,46 seviyesine gerilemişti. Daha sonra beklentilerdeki iyileşmeyle artış eğilimine girdi ve Ağustos ayında davanın sonuçlanmasıyla 80,78 değerini aldı". Dikkat edilirse Arslanoğlu da tüketici güven endeksindeki değişimle AKP'nin siyasi gelişimi arasında bir ilişki ima etmekte. Çünkü Haziran ayında yapılan anketlerde yüzde 42,6 olan AKP'nin desteği, Ağustostaki "kapatılmama" kararından sonra yüzde 47.6'ya çıkmıştı.

Yani aslında tüketicinin ekonomiyle ilgili güveni, büyük ölçüde AKP'yle ilgili hale gelmiş durumda. AKP'nin sistem içinde varoluşunun önü açıldığında tüketicilerin de ekonomiyle ilgili iyimserlikleri artıyor, önü kapandığında ise aksine azalıyor. Tuhaf değil mi?

Bu durumda ne beklersiniz? Tüketicilerin ekonomiyle ilgili beklentilerinin iyileşmesi ve ekonomi yönetimine daha bir güvenir hale gelmesi ekonomi için de iyi bir şeydir ve ekonominin de iyileşeceğinin işaretidir. Maalesef böyle bir ilişki kurmak da doğru değil. Nitekim Arslanoğlu, analizine şöyle devam ediyor; "Fakat aynı dönemde Türkiye ekonomisinin büyüme oranı yüzde sıfırlara doğru geriledi. Beklentilerdeki iyileşme o süreçte gerçekleşmeye yansıyamadı".

Bu da tuhaf değil mi?

Tüketicilerin güvenlerini AKP'nin siyasetine bağlamış olmaları ama öte yandan bu beklentilerinin ekonomik bir karşılığının olmaması? Sanırım bu soruya çeşitli açılardan yaklaşmak mümkün. Ama bence bu durum herşeyden önce Türkiye'de siyaset alanının ekonomik alanın çok üzerinde bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Bu bir. İkinci ise, ülkedeki değişimin derinliğinin işaret etmektedir.

Bilindiği gibi AKP'nin iktidara gelişyle Türkiye'de toplumsal olarak çok derin bir değişim yaşanmakta. Deyim yerindeyse eskinin merkezdeki güçlü aktörleri güçlerini kaybederlerken, geçmişte ekonominin çeperindeki

zayıf aktörleri ise aksine güçleniyorlar. Son günlerin çeşitli işaretleri bu değişim aksının toplumu da peşine takmış götürmekte olduğunu gösteriyor. Tüketicilerin bu kriz zamanında bile ekonomiye güven duymaya başlamış olmaları bu toplumsal beklentinin anketlere yansımından başka bir şey değil.

Yanılmayalım! Eskinin yerine egemen olmak isteyen yeni aktörlerden sözediyoruz. Değişimi sürükleyebilmek için tüm toplumun desteğini arıyorlar. O nedenle yeni talepleri de taşıyorlar. Ama bu durum o talepleri yerine getirecekler anlamına gelmiyor. En azından şimdilik işaretler bu yönde.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Medyanın rolü üzerine

Erol Katırcıoğlu 07.03.2009

Trafik ışıklarının yanmadığı dört yol ağzında evine bir an önce gitmek isteyen bir sürücü aracının gazına bastığında bu hareketinin eve daha da geç gitmesinin sebebi olabileceğini düşünmez. Çünkü aynı noktada diğerleri de benzer davranmış ve trafik arapsaçına dönmüş, herkes gideceği yere geç kalmıştır.

Ya da ekonomik krizden dolayı zor durumda olduğunu düşünen bir işadamı işçilerini işten çıkardığında bu davranışıyla kendisini daha da zor duruma düşürmüş olacağını düşünmez. Çünkü işlerine son verdiği işçiler aynı zamanda ürettiği malların tüketicileridir ve artık işsiz olduklarından onun malını da alamayacaklardır.

Bu örnekler gibi örnekler iktisatta "koordinasyon başarısızlığı" olarak adlandırılır. Herkesin kendi çıkarını artırmaya çalıştığı bir dünyada "kendi çıkarının peşinden koşmak" bazen aksine bir durum yaratır. Evine daha da geç kalan sürücünün durumu ya da işleri daha da kötüye giden işadamlarının durumu gibi. Oysa düşündüğümüzde trafik ışıklarının söndüğü kavşakta birisi trafik polisliği yapmış olsaydı, hemen trafiği düzene sokmak mümkün olabilirdi ve bizim sürücü de bir an önce evine gidebilirdi.

Ya da, işleri kötüye gittiğinden dolayı işçilerinin işine son veren işadamına panik yapmamasını söyleyecek doğru dürüst bir "Sanayi ve Ticaret Odası" olsaydı ya da kamunun bazı kurumları bu tür bir yol gösterici bir işlev üstlenmiş olsaydı, bizim işadamı da işçilerini çıkarmayıp kendini daha da zor bir duruma düşürmeyebilirdi. Ama ne yazık ki "kendi çıkarı" peşinde koşmak bazen kendi aleyhinde davranmak anlamına gelebiliyor.

Her neyse muradım bu iktisat kavramı üzerinde açıklamalarda bulunmak değil. Ama bu iktisat kavramının iktisatın ötesinde bir anlamı olduğunu ve içinde yaşadığımız dünyanın da çok çeşitli yüzlerinde bu kavramın ima ettikleriyle karşılaştığımızın altını çizmek. Çünkü eğer aktörler arasında yukarıdaki gibi koordinasyon sorunları çıkıyorsa aktörlerin davranışlarını koordine edecek bir "liderlik" ve bir "siyaset" ihtiyacı var demektir. Yani bir trafik polisine, bir meslek örgütüne ya da bir kamu otoritesine.

Bu çerçeveden bakarsak bugün ülkemizde yaşadığımız birçok sorunun, Kürt sorunu, Alevi sorunu, laiklik sorunu gibi sorunların aslında aynı zamanda birer "koordinasyon sorunu" olduklarını ve çözümlerinin de "liderlik ve siyasetten" geçtiğini görmemiz gerek. Sorunların tarafı aktörlerin yalnızca "kendi çıkarlarının" peşinden gidiyor oluşlarının nasıl da kendilerinin aleyhine sonuçlara yol açtığını ve liderlik ve siyasetle de nasıl herkes için daha iyi sonuçlara ulaşılabilceği üzerinde düşünmek gerek.

Yazıya başlarken maksadım Türkiye'nin içinden geçmekte olduğu değişim sürecinde medyanın rolüyle ilgili düşündüklerimi yazmaktı. Ama bu konuya gelmeden önce yukarıda değindiğim "koordinasyon başarısızlığı" kavramı üzerinde kısa da olsa durmam gerektiğini düşündüm.

Düşündüm çünkü sözünü ettiğim değişim süreci aslında farklı duygu, düşünce, inanç ve çıkarları olan insanlar arasında karşılaşmalar ve çatışmalar ima ediyor ve bu nedenle de bu aktörler arasında bir "koordinasyon başarısızlığının" varlığı anlamına geliyor. Bu koordinasyon sorununda siyasetin rolünü bir kenara bırakırsak medyanın çok önemli bir rolü olabileceği açık. Çünkü medya sosyal olarak paylaşılan değerler, fikirler ve inançlar üzerinden "ortak bir anlayış" üreterek değişim sürecindeki aktörler arasındaki "koordinasyon" yaratabilecek gücü olan en önemli araçtır. Bu nedenle de değişimin çatışmalara yol açmaması ve bu çatışmalarda toplumun enerjisinin boşa gitmemesi için medyanın elinde sonsuz imkânlar vardır.

Fakat öte yandan medyanın bu kendine özel "toplumsal anlayış" üretebilme yeteneği onun aynı zamanda değişimin önünde bir engel oluşturabilme imkânına sahip olduğu anlamına da geliyor. Değişime direnen kurumlar ve bu kurumların etrafındaki değerler, inançlar ve fikirlerden hareketle medya "statüko"nun da savunucu olabiliyor. Son günlerde ortalığa dökülen medya-asker ilişkilerini, Başbakan'ın Aydın Doğan'la kavgasını ve nihayet "ceza" konusunu bir de bu açıdan değerlendirmek gerek.

Tabii bu çerçevede *Taraf* gazetesini de düşünmek gerek. Değişimin yönüne işaret eden ve bu yönde farklı aktörler arasında "ortak bir anlayış" üretmeye çalışan bir gazete olarak... Konuya devam edeceğim.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

"Channel N" in hikâyesi

Erol Katırcıoğlu 12.03.2009

Başlığa bakarak yeni bir TV kanalı kuruldu ve bu yazı da onunla ilgili diye düşünebilirsiniz. Ama değil. Channel N, Türkçe karşılığıyla Kanal N, Peru'nun efsanevi bir televizyon kanalının adı. Efsanevi çünkü Peru'nun demokratikleşmesinde çok önemli bir rol oynamış. Neredeyse değişimin motoru olmuş. Geçen hafta medyanın toplumsal değişimdeki rolü üzerine yazdıklarım bence çarpıcı bir örnek. Hikâyeye gelince: (*)

1990'da Peru'da Alberto Fujimori başkanlığa seçildi. Fujimori, başkanlığa seçildikten sonra ilk yaptığı iş Peru'nun MİT'i olan SIN'a (Servicio de Inteligencia Nacional) Vladimiro Montesinos'u getirmek oldu. Montesinos eski bir asker ve bir avukattı. Tabii böyle bir kurumun başına getirilmiş olması aynı zamanda başkanın başdanışmanı olması anlamına da geliyordu. Nitekim Montesinos 10 yıl boyunca Fujimori'nin en yakın çalışma arkadaşı oldu. Bu süre içinde Montesinos öyle güçlendi ki kimileri Montesinos'un gücünün Fujimori'nin gücünü de aştığını söylüyordu. Güney Amerika'nın siyasi iklimi içinde tahmin edebileceğiniz gibi bu güç büyük ölçüde yolsuzluk, rüşvet ve uyuşturucu trafiğini yönetmekle sağlanan bir güçtü.

Eylül 2000'de, Montesinos'u muhalefet lideri Alberto Kouri'ye rüşvet verirken görüntüleyen bir kaset ortaya çıktı. İlk önceleri hiç bir TV kanalı bu görüntüleri yayınlamak istemedi. Çünkü hemen hepsi Montesinos'un ödeme listesindeydi. Fakat kasetlerin arkası geldi. Bu kez Montesinos'un yüksek hâkimlere, siyasetçilere, medya mensuplarına verdiği rüşvetler görüntülenmekteydi. Aslında Montesinos bu kayıtları kendisini korumak maksadıyla yaptırmıştı ama işte şimdi birileri aleyhine kullanıyordu.

Böylesine rüşvet kasetlerinin havalarda uçuştığı bir dönemde pazardaki payı yüzde 5 gibi küçük olan bir TV kanalı, Channel N, bu kasetleri cesurca yayınlamaya başladı. Kanal o kadar küçüktü ki muhtemelen bu nedenle de Montesinos'un ilgi alanına girmemişti. Channel N, sürekli olarak konunun üzerinde durdukça, sürekli olarak bu videoları gösterdikçe diğer kanallar da bu durumdan etkilendiler ve onların içinden de bu kasetleri yayınlayan kanallar çıkmaya başladı.

Tabii kanalın pazar payının yüzde 5 olması, konunun yaygınlaşmasının önündeki en büyük engeldi. Bu engeli aşmak isteyen demokratik sivil toplum örgütleri bütün sokaklara televizyonlar koydular. Böylelikle sokaktan gelen geçenlerin de seyredebilmelerini ve yolsuzluklarla ilgili bilgilenmelerini sağladılar.

Örneğe biraz daha yakından baktığımızda görürüz ki başlangıçta Peru halkı tereddütlüdür. Her ne kadar ortalıkta bazı iddialar varsa da somut deliller yoktur. Bu nedenle de toplumun bir kesimi Fujimori hükümetine karşı kuşku duymaktadır ama bir eylem de ortaya koyamamaktadır. Koyamamaktadır çünkü her hangi bir eylemde diğerlerinin yani hükümete güven duymakta olanların ne yapacağını bilememektedir.

Fakat Channel N'in yayınları bu "koordinasyon sorununu" çözdü. Bu rüşvet videolarının sürekli olarak gösterilmesi, hükümetten kuşku duyan vatandaşların duymayan vatandaşların da bilgilendiğini düşündürerek daha cesur davranmaya ve giderek de ortak bir tepki oluşturmaya yöneltti. Sonuçta Fujimori Japonya'ya Vladimiro Montesinos da Venezuela'ya kaçtı. Aradan bir zaman geçtikten sonra ise Montesinos tutuklandı ve yargılandı.

Değişim süreci konumları, fikirleri ve çıkarları farklı kesimler arasında bir tür "koordinasyon sorunu" yaratır. Toplum bir yöne doğru evrilecektir ama mevcut durumda toplumu o yöne hareket ettirecek güç oluşmaz. Çünkü toplumda o yöne gitmesini istemeyenler de vardır. Böylelikle oluşan "koordinasyon sorunu" toplumun hareket etmesini zorlaştırır. İşte bu gibi durumlarda "medya"; aktörler ve kesimler arasında ortak değerler ve fikirler üretmek ve yaygınlaştırmak kapasitesi taşıyan bir "mekanizma" olarak değişimi tetikleyen ve sonuçta "koordinasyon sorununu" çözen bir işlev üstlenir. Medyanın öneminin altını çizen birçok özelliği içinde bence bu özelliği en önemlisi. İşte yukarıda anlattığım Channel N'in hikâyesi medyanın bu işlevini en açık biçimde anlatan bir hikâye.

Bu anlattığım hikâye Peruluların hikâyesi. Ama bizim hikâyemize benzerliği açık. Darbe günlüklerini, Ergenekon'la ortalığa dökülenleri, ses kayıtlarını ve bir sürü diğer şeyleri göz önüne getirin. Tabii bir de *Taraf*...

(*) Bu hikâyeyle ilgilenenler şu makaleye bakabilirler: John McMillan ve Pablo Zoido, "How to Subvert Democracy: Montesinos in Peru", *Journal of Economic Perspectives*, 2004, 18(4). S: 69-92.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Mikro kredi ödülleri vesilesiyle

Gürültülere rağmen ülkede yaprak kımıldamıyor sanki. Seçim meydanları dolup taşıyor ama "sonrasıyla" ilgili büyük bir belirsizliğin olduğu ortada. Daha doğrusu seçim sonrasında nasıl bir Türkiye olacak ve bu Türkiye nasıl bir ekonomik ve siyasi ortam anlamına gelecek belli değil. Siyasetçiler bir beklenti üretemiyorlar bu soruyla ilgili. İnsanların duymayı istedikleri lafları söyleyemiyorlar. Bu laflar illa ki "her şeyler iyi olacak" gibilerinden laflar olması da gerekmiyor aslında. Felaketse "şöyle bir felaket olacak ve önlemek için biz şunları yapacağız" gibilerinden laflar da olabilir. Ama olmuyor.

Merkez medya ise hâlâ "irtica" izleri aramaya devam ediyor etrafta. "Meyhaneye bomba!" gibi haberlerden hâlâ medet umuyor. Oysa bu tavrın ve bu tarzın dönemi bitti. Eskiden, 28 Şubat'ta "Aczmendiler İstanbul'da!" gibi haberler iş yapmış ve bir hükümeti devirebilmişti. Ama bu dönem bitti. Şimdi AKP'nin varlığından rahatsız medyanın bence başka şeyler yapması gerek. Örneğin sahiden "demokrasiye" sahip çıkması, sahiden "özgürlüklere" sahip çıkması ve sahiden "birarada yaşamaya" sahip çıkması gibi. Başarabilir mi? Bilmiyorum.

Her ne kadar ülkede yaprak kımıldatmayan fırtınalar esiyor olsa da bazı yerlerde yapraklar da kımıldamıyor değil. Örneğin böyle bir kımıldayan yapraklardan birine ben şahsen dün Tekfen Tower binasında tanık oldum. Citibank'ın, Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı, MAYA Mikro Ekonomik Destek İşletmesi, Türkiye İsrafi Önleme Vakfı ve Toplum Gönüllüleri Vakfı'nın katkılarıyla gerçekleştirmiş olduğu "Citi Mikro Girişimci Ödülleri" jürisinde... Benimle birlikte, Aynur Bektaş, Didem Demirkent, Emanet Çölkuşu, İslam Emiroğlu, Leyla Alaton, Necle Zarakol, Serpil Yılmaz ve Vahap Munyar gibi isimlerden oluşan jüri bu yılın 28 girişimcisini belirledi ve ödüllendirdi. 1000'in üzerinde başvuru arasında üç aşamalı elemelerden geçerek finale kalmıştı bu 28 kişi.

Citi gurubu 2005'de Dünya Mikrokredi Yılı kapsamında Birleşmiş Milletler işbirliğinde Küresel Mikro Girişimci Ödülleri'ni oluşturdu. Bu adımla dünya çapında mikro girişimcilik konusunda farkındalık yaratmaya çalışıyor. Bilindiği gibi Bengladeşli Muhammed Yunus'un önerdiği ve hayata geçirdiği mikro kredi modeli 2007'de ona Nobel ödülü kazandırmıştı. Yunus, 2003'te, zamanın AKP milletvekili Aziz Akgül'le birlikte Diyarbakır'da bu model çerçevesinde birlikte çalışmışlardı.

Peki, bu olayın yaprak kımıldatan nesi var diye sorabilirsiniz. Hatta, ne var bunda kapitalizme yeni girişimciler, yeni sömürücüler katma çabasının nesi önemli diye burun da kıvrabilirsiniz. Ama doğrusu bu "mikro kredi" adı verilen, paranın insanlar arasında çin setleri oluşturduğu bir dünyada, insanlara azıcık nefes aldıratan, azıcık da olsa "yahu sahi biz insandık, üstelik başkalarıyla birlikte insandık" duygusunu hissettiren bu imkânı küçümsemek bence doğru değil.

Doğru değil, çünkü sonuçta ülkemizde ihmal edilmiş insanlar ve ihmal edilmiş coğrafyalar o kadar fazla ki. Ne devlet ilgilenmiş ne siyasetçi. Bakmışlar olmuyor mikro kredi sistemine müracaat etmişler. Üç kuruş para! Ama öyle değil... Bir hayatı, bir iddiayı, bir umudu başlatmış bu üç kuruşluk para. Üstelik hepsi kadın. Üstelik bazıları, devletin ancak şimdi "TRT Şeş"le hatırladığı Kürtler. Bazıları ise Türkçe bilmiyor. Her biri hayal etmemizin bile zor olduğu direniş öykülerine sahipler. Kendilerinin ve yakınlarının hayatlarına sahip çıkıp varolmaya çalışmışlar ve başarmışlar da... Bütün bu çabalarının nedenini ise sanki önceden sözleşmişler gibi kullandıkları ortak bir cümlecikle ifade ediyorlar hepsi de, "Kimseye muhtaç olmamak için..."

Çoğu Diyarbakır'dan, o da hayatlarında ilk defa uçağa binerek İstanbul'a gelmiş ve üstelik de Tekfen Tower gibi bir gökdelenin bir odasında bir jürinin önüne çıkmak cesareti az şey mi? Bu, bu kadınların hayatlarına sahip çıkmakta ne denli istekli olduklarını gösterdiği gibi iddialarının ve umutlarının da ne denli sahici olduğunu göstermiyor mu?

Peki, ama kimin gündeminde var bu insanlar? Hangi siyasetin ve hangi siyasetçinin sözcüklerinde yer alıyorlar? Kimse onların varlıklarına aldırmıyor mu sahiden? Doğrusu bu sorulara inandırıcı cevaplar vermek kolay değil. Yapılan seçim anketlerinden yansıyan "kararsızlar" ve "protestocular"ın yüzde 40'lara varmış olması acaba bu sahipsizliğin bir işareti mi? Ne dersiniz?

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

"İkili yapı" ve demokrasi

Erol Katırcıoğlu 19.03.2009

Eğer kaynaklar bir toplumda eşit dağılmış olsaydı, birbirleriyle yarışan fikirlerin ve projelerin en iyileri seçilmiş olurdu. Çünkü herkes başlangıçta aynı büyüklükte bir sermayeye sahip olacağından seçilebilmenin koşulu da ne ölçüde bir sermayeye sahip olunduğuyla değil fikrin ya da projenin ne ölçüde çarpıcı olduğuyla ilgili olacaktı.

Oysa hiçbir toplumda kaynaklar eşit dağılmadığına göre seçilen fikirler ve projeler kendi yaratıcı ve parlaklıklarından dolayı değil daha çok arkalarında ne ölçüde kaynak konmuş olduklarına göre seçilebilir olacaktır. Serbest piyasa düzeninin en temeldeki problemi de budur. Yani bu düzende en iyi projeler değil, en çok sermaye desteği olan projeler seçilir. O nedenle de serbest piyasa düzeni, sermayeye sahip olanlarla olmayanlar üzerinden "ikili" bir yapı oluşturur. Bu nedenle de kırılıgandır vs.

Bu ilişki yalnızca ekonomik alanda geçerli bir ilişki de değildir üstelik. Bunu örneğin siyasette de görmek mümkündür. Bakın şu seçim sürecine. Partiler bayraklar asıyor, billboardlara reklamlar veriyor, mitingler düzenliyorlar vs. Kendi siyasetlerinin en doğru olduğunun reklamını yapıyorlar. Seçimler sonunda kazanacak partinin kazanmış olması, o partinin siyasetinin en çok beğenilen siyaset olduğunu kanıtlamış olacak mıdır? Sanmıyorum. Çünkü seçilmiş olmanın önemli bir kısmı, partilerin ne ölçüde kendi siyasetlerinin tanıtımı için para harcayabildikleriyle ilgilidir. Oysa seçimler sonucunda ülke için en isabetli önerileri olmasına rağmen, o önerileri siyaseten bilinir kılmak için gerekli kaynağı bulamamış partiler de olabilir.

Tabii böyle bir parti ya da partiler var da yalnızca gerekli kaynağı bulamadıklarından dolayı seçimlerde düşük oy alıyorlar seçilemiyorlar gibi bir şey de söylemek istemiyorum. Ama siyaset alanında da herhangi bir parti için başarılı olmak yalnızca "iyi", "güzel" ve "doğru" fikirlere sahip olmakla değil, o fikirleri toplumun benimsemesini mümkün kılacak çabalar için gerekli kaynağı bulmakla da ilgilidir. Eğer bu parti böyle bir kaynağa sahip değilse, fikirlerinin de bir kıymeti harbiyesi yok demektir.

Bu söylediklerimi aşırı bulabilirsiniz. Ya da seçmene söyleyeceği fikir ve önerileri seçmen bakımından da cazip olanların nasıl olsa böyle bir desteği bulabileceklerini düşünebilirsiniz. Ama sanıyorum bugünün dünyasında siyaset yapmanın belirli bir sermaye bulmakla da ilgili olduğu açık. Şu gün bile Türkiye'de birçok siyasi projenin gerekli sermaye desteği bulamaması nedeniyle hayata geçemediği çok bilinen bir durum.

Parlamente demokrasilerde devlet, bu gibi durumları önleyebilmek için siyasi partilerin sermayeyle ilişkisini de dikkate alarak, partilere destek yardımları yapmakta. Aldıkları oylar üzerinden giderek yapılan yardımlar siyasi partilerin sermaye tarafından teslim alınmamaları için bulunan bir yol. Nitekim bu yerel seçimlerde AKP'nin 45 milyon, CHP'nin 35 milyon, MHP 15 milyon, DSP'nin 10 milyon, DTP'nin 3,5 milyon, ÖDP'nin 250 bin YTL gibi bir devlet destekli seçim harcaması yapacağı biliniyor. Gerçek rakamların ise çok daha yüksek olacağını tahmin etmek zor değil.

En iyi projenin, en "iyi" olduğundan dolayı değil, en fazla sermaye desteği olduğundan dolayı seçilen bir toplumda, demokrasi ve serbest seçimlerin de ne anlama geldiğini yeniden düşünmekte yarar yok mudur? Demokrasilerde fikirlerin rekabetinin, o fikirleri ortaya atanların ne ölçüde bir sermaye desteğine sahip olduklarına mahkûm olmaları bizatihi demokrasi kavramını zedelemiyor mu? Devletin desteklerinin ise, çok oy alanın çok desteklenmesi biçiminde olması yine aynı şekilde yeni fikirlerin siyasete girmelerini engelleyici bir işlev görmüyor mu?

Demokrasi, insanlığın bulduğu yönetim biçimlerinden biri. Kapitalist sistemin "ikili" karakteri demokrasiyi de "ikili" kılıyor. Bu durum varlıkların siyaset yapma imkânlarını daha geniş tutarken, toplumun görece mağdur kesimlerinin seslerinin kısılmasına yol açıyor. Oysa, her geçen gün kendi hayatlarını kendilerinin belirlemesi gerektiğine inanan bir toplumda yeni bir demokrasi anlayışı gerektiği de açık. Bunun, sermayenin etkisinin dışında fikirlerin, projelerin daha özgürce yarışabileceği yeni bir demokrasi arayışı olacağı da...

Seçimlerden sonra yapılacağı söylenen reformlar arasında siyasi partiler ve seçim yasasının olması bu bakımda çok önemli.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Otomotive destek destek midir?

Erol Katırcıoğlu 21.03.2009

"Dördüncü Paket" denilen ekonomik önlemler paketi yürürlüğe girdi ve bir kaç gündür otomobil satışlarında bir patlama yaşanıyor. Bildiğiniz gibi global mali krizin etkilerini hafifletmek üzere alınan önlemlerden biri bu paket. Hafifletmekten kasıt da daralan iç talebin canlandırılıp üretim ve istihdam kayıplarını önlemek. Peki, ama bu paket bu işe yarayacak mıdır?

Doğrusu yorumlar muhtelif. Öncelikli olarak otomotiv piyasasına baktığımızda genellikle satılan otomobillerin yüzde 70'inin ithal otomobiller olduğunu gözönüne aldığımızda, yapılan ÖTV indiriminin daha çok ithallerin talebini patlatacağı ortada. Nitekim iki gündür medyaya yansıyan da bu. Öyle ki ithal otomobil satanlar panikte. Üç ay için ortaya çıkan bu talebi karşılamak üzere ne yapacaklarını şaşırmış durumdalar.

Aslında hükümetin uzun bir zamandan beri bu ÖTV indirimli desteği gündeme getirmek istediği biliniyordu. Tereddüt etmesinin başında da böyle bir desteğin ithal otomobilleri ve dolayısıyla aslında "yabancı otomotiv firmalarını" desteklemek anlamına geleceğinden korkuyordu.

Gümrük Birliği koşulları, "yabancı" otolarla ilgili ayrımcı bir uygulamaya izin vermediği için de bu tür bir uygulamanın kaçınılmaz olarak korktuğunun başına gelmesi anlamına geleceğini de biliyordu.

Hükümet bu sıkıntıdan bugün uyguladığı yöntemle kurtulabileceğini düşündü. Uyguladığı yöntemin iki hassas noktası var. Birincisi, 1600 cc'den yukarı otomobillerde ÖTV indirimini düşük tutmak (yüzde 60'dan 54'e). Bu aslında şu anlama geliyor: Bu tür otolar daha çok "ithal" otolar olduklarından ÖTV destek politikasıyla görece olarak daha az teşvik edilmiş olacaklar.

İkincisi ise sürenin üç ayla sınırlı olması. Sürenin üç ayla sınırlı olması ortaya çıkan otomobil talebinin ithalatla karşılanmasında ciddi bir engel oluşturacağından krize stokta yakalanmış yerli otomobil firmalarının daha çok desteklenmeleri sağlanmış olacak. Nitekim bakan Zafer Çağlayan'ın sürekli olarak ifade ettiği gibi yapılan iş biraz da stokta yakalanmış üretici firmaların stoklarını eritebilmek.

Peki, ama bu önlemler krizden dolayı ortaya çıkan üretim ve istihdam kayıplarını önleyebilecek mi? Doğrusu bu soruya en azından otomotiv piyasası bakımından evet demek zor. Zor çünkü her ne kadar verilen destek ticari faaliyetlerde bir hareketlilik getirmişse de üretimden çok stokların eritilmesine yarayacak ve otomobil piyasasının geri bağlantılarına yani yan sanayie hemen bir katkısı olmayacaktır. Üstelik gazete haberlerine yansıyan bilgilerden gidersek olan bitenin hükümetin olup bitmesini istediğinden farklı geliştiğini ve ithal oto talebinin patladığını söylemek bile mümkün.

İşte küresel dünyada ulusal ekonomi politikalar üretebilmenin zorlukları burada. Küresel dünyanın bağlı olduğunuz kuralları (Dünya Ticaret Örgütü'nün, AB Gümrük Birliği'nin, IMF'nin vs.) sizin kendi iç ekonominizi istediğiniz gibi biçimlemenizi engellemiyorsa bile sınırılıyor. O nedenle de eğer bu kurallarla birlikte yaşamak zorundaysanız yapmanız gereken tümüyle bu kurallara uymak yerine amaçlarınıza ulaşabilmek için daha zekice, daha üzerinde düşünülmüş, daha çok ilgili kesimlerin dahlinin olduğu politikalar oluşturmak bir yol olabilir.

Örneğin otomotivi konuştuğumuza göre otomotivde, otomobil talebini artırmak için bir başka sektörü araya sokup onu bir kaldıraç gibi kullanarak, kimsenin de itiraz etmesi mümkün olmayan bir destek politikası üretebilirdik. Nasıl mı?

Eğer bugün ülkemizde gelişmiş bir "hurda piyasası" olsaydı, bu hurda piyasası aracılığıyla sayıları 2,5 milyonu aşan 20 yaş üstü eski otomobilleri piyasadan çekip yeni otomobil talebi yaratabilirdik. Bunu, ÖTV indirimini, hurda piyasası aracılığıyla yaşlı otomobillerin hurdaya ayrılmasını sağlayacak biçimde kullandırarak yapabilirdik.

Nitekim 2003 ve 2004'te böyle bir yöntem denenmiş ve 2003'te 90 bin, 2004'te ise 190 bin civarında otomobil hurdaya ayrılarak böyle bir talep yaratılabilmişti. Fakat ülkemizde modern bir hurda piyasasının oluşmamış olması, uygulamanın özel kesim tarafından kötüye kullanılmasına yol açmış ve sonuçta vergi kaybeden hükümet de uygulamadan vazgeçmiştir.

Eğer bir ülkede ekonomi politikalar üretmek yalnızca hükümetlere bırakılmışsa ve eğer özel kesim yalnızca kısa dönemli kârların peşinde koşmayı marifet biliyorsa toplumun tümü için yararlı politikalar üretmek pek mümkün değildir. Nitekim bu uygulamanın rafa kalkmış olması da büyük ölçüde bu nedenledir.

Bu çerçeveden baktığımızda, "Dördüncü Paket" olarak adlandırılan paketin, bakanın kullandığı tanımlamalarla yalnızca "sinerji" getiren ve "motivasyon" sağlayan ve fakat sorunları çözmede yeterli olmayacak bir paket olacağı açıktır. Açık olmayan ise böyle bir "ekonomi yönetimi" zihniyetinin nasıl değişeceği...

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Rekabet kurumuna dikkat!

Erol Katırcıoğlu 26.03.2009

İnsan bazen kuşkuya düşüyor bu hükümetin aldığı kararlar yeterince düşünülmüş kararlar mı diye. Doğrusu şimdiye dek IMF ile çizilen ve üzerine anlaşılmış bulunan iktisat politikalarının dışına pek çıkmadığı için vahim kararlar da alınmış değil. Fakat yine de yeterince "düşünülmemişliğin" hâkim olduğu uygulamaların oldukça yaygın olduğu da muhakkak.

Geçen hafta bunlardan biri üzerine yazmıştım. Otomotivdeki ÖTV indirimiyle ilgili olarak. Evet, sonuçta sektörü rahatlatan bir karar alınmış ve kararın etkisi de sektör etrafındaki birçok STK tarafından alkışlanmıştı. O yazımda üç ay süreli ve daha çok "stokları" eritmek üzere alınmış olduğu anlaşılan bu uygulamanın sorunu çözmede ne ölçüde yararlı olacağına kuşkulu olduğuna değinmiştim.

Doğrusunu isterseniz herkes o kadar dibe vurmuştu ki hükümetin bu kararı oldukça etkili bir moral dopingi yarattı. O nedenle de kimse "ama" diyemedi. Ama meselenin büyük bir "ama"sı olduğunu da herkes biliyor. Her şeyden önce bu uygulamanın yerli üreticilerden çok ithalat yoluyla yabancı firmalara yaradığına dair bir eleştiri var ortada. Bu eleştiri ne denli doğrudur rakamlar ortaya çıktığında anlaşılabilecek ama şu kadarını söylemek gerekiyor ki küresel dünyanın kuralları içinde ekonomi yönetmek kolay değil. Kendi ülke firmanıza yarayacağını düşündüğünüz bir uygulama gidip yabancı bir firmanın daha çok yararına bir işlev görebiliyor. Bu uygulamayla olan da sanki bu.

Her neyse bu yazıdaki muradım hükümetin bir başka düşündürücü söylemiyle ilgili. Geçenlerde Ekonomiden Sorumlu Bakan Nazım Ekren, *CNN Türk*'te Taha Akyol'un konuğu oldu ve krizin ekonomimiz üzerindeki etkileri üzerine kendisinin ve hükümetin düşündüklerini anlattı. Fakat konuşmasının bir yerinde ve de ilk defa bu programda açıkladığının altını çizerek rekabet konusuyla ilgili bazı fikirler ileri sürdü. Bakan, iyi niyetle ilişkilendirdiği ortada olmakla birlikte gerçekleşmesi halinde vahim sonuçları doğuracak bir öneride bulundu: Rekabet Kurulu'nun aynı zamanda şirketlerimizin mukayeseli rekabet avantajlarını araştıran bir kurum olması.

Rekabet Kurulu, bilindiği gibi kendi yasası olan bağımsız bir kuruluş. Yasasının verdiği görev ise, Türkiye sınırları içinde rekabeti önleyici şirket davranışlarını engellemek. Yani siz eğer tüketicileriniz aleyhine rakiplerinizle anlaşip fiyat ve pazar paylaşımı yaparsanız, ya da piyasada en büyük olduğunuzdan dolayı ben istediğimi yaparım duygusuna kapılıp tüketicilerin ya da diğer şirketlerin aleyhine davranırsanız karşınıza bu yasa çıkar. Ve der ki bunları yapamazsınız. Eğer yaparsanız cironuzun yüzde 10'una kadar para cezası ile karşılaşacaksınız.

Peki, ama böyle bir kurumun, “şirketlerimiz ne yaparsa yabancı pazarlarda mukayeseli bir üstünlük elde eder” sorusuyla ne ilgisi var. Bence bir ilgisi yok. Daha doğrusu belki çok dolaylı bir ilgi kurulabilir ama bu, Nazım Ekren ile Taha Akyol arasında geçen konuşmanın konusu değil. Her iki konuşmacı da Rekabet Kurulu’nun yalnızca piyasalardaki rekabet şartlarıyla değil ama aynı zamanda şirketlerimizin dışarıda mukayeseli üstünlük yakalayabilme şartlarıyla da ilgili olması gerektiğinde hemfikirler. Hatta Bakan konuşmasında bu iki işlevin de Rekabet Kurulu’nca, Kurum’da yeterli insan kaynağının oluştuğunu söyleyerek üstlenilebileceğinin altını çizdi.

Burada ayrıntısına girecek değilim ama bu iki konu rekabet kavramının sürekli olarak yanlış anlaşılan iki anlamıyla ilgili. Birinci anlamıyla “rekabet”, işletmeler arasında özgürce yapılan bir yarışma anlamına gelirken; ikinci anlamında “rekabet”, bir ülke şirketlerinin yabancı şirketler karşısında karşılaştırmalı bir üstünlüğe sahip olup olmamalarıyla ilgilidir. Bir başka deyişle birinci anlamında rekabet şirketler arasında bir yarışmaya, ikinci anlamıyla ise bir “rekabet gücü”ne işaret ediyor.(İngilizcede bu iki rekabet kavramı, “competition” ve “competitiveness” kelimeleriyle karşılanıyor).

Çok genel olarak ifade edersek, Nazım Ekren ve Taha Akyol’un gözden kaçırdıkları bu kavramın bu iki farklı anlamı. Rekabet Kurulu’nun kapsama alanına giren rekabet kavramı şirketleri nasıl daha “eşitçe” yarıştırebiliriz sorusuna cevap ararken, Ekren ve Akyol’un ima ettikleri rekabet kavramı ise, tam aksine kendi şirketlerimizin dünya ticaretinden daha fazla pay alabilmeler için nasıl (kendi lehimize) bir “eşitsizlik” yaratabiliriz sorusuyla ilgilidir.

Dolayısıyla bu iki farklı ve bir ölçüde de olsa çatışan iki anlam ve iki işlev çok doğaldır ki aynı kurumun çatısı altında bir arada olamazlar. Ekren ve Akyol’un düşündükleri rekabet gücünün elde edilmesine yönelik koşulları araştırmak ve oluşturmak DPT veya DPT benzeri bir kurumla mümkün. Rekabet Kurumu ise ayrı bir kurum. Ve ayrı bir kurum olarak kalması gerekiyor.

Konuya devam edeceğim.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Rekabet yasasındaki değişiklik meşru mudur?

Erol Katırcıoğlu 28.03.2009

Demokrasi kurallardan çok zihniyetle ilgili bir kavram. Eğer zihniyetinizde yoksa kurallar yalnızca aşılması gereken yapay engeller gibi gözükür size. O nedenle ataerkil bir zihniyet dünyasına bir takım kurallar empoze etmek, “Haydi bunlar demokrasinin kurallarıdır, bundan böyle bu kurallara uygun davranmalısınız” demek demokratik bir düzene sahip olduğunuz anlamına gelmiyor. Oysa bizdeki durumun büyük ölçüde böyle olduğu da tartışmasız bir gerçek.

Örneklerini birçok yerde bulabilirsiniz ama ben bu kez son yazımda değindiğim Rekabet Kurumu’nu konu almak istiyorum. Rekabet Kurumu’nun oluşumundan bu yana genel olarak hükümetlerin ve özel olarak da AKP hükümetinin kuruma yaklaşımının büyük ölçüde ilk paragrafta söylediğim kural ve zihniyet arasındaki ilişkiye

uyduğunu göstermek istiyorum.

Rekabet Kurumu'nun kuruluş hikâyesine burada girmeyeceğim. Ama piyasa ekonomilerinde çıplak sermaye gücünün tüketicilerin hayatlarını karartmaması için önleyici bir mekanizma olarak düşünülmüş kurumlardan biri bu. Bağımsız dahi olsalar yine de özel çıkarların etki alanına girmekten kurtulamazlar gibi bir tartışmayı bir kenara bırakırsak bu kurumlar hemen hemen bütün piyasa ekonomilerinde var. Bizde de 1980'lerin piyasa ekonomisine geçiş politikaları içinde düşünülmüş ve fakat ancak 1996'da Avrupa Birliği ile yapılan Gümrük Birliği Kararı çerçevesinde yasalaşarak vücut bulmuş.

Aslında piyasa ekonomilerinde çıplak sermaye gücünün tüketicileri ezmemesi için varolan kurumlar rekabet kurumlarından ibaret de değil. Genel olarak "Bağımsız Üst Kurullar" ya da "Bağımsız İdari Otoriteler" adı verilen başka birçok kurumsal yapı da var. Örneğin bizdeki BDDK, Telekomünikasyon Üst Kurulu, Elektrik Piyasası Kurulu, Tütün Kurulu vs. Bunlar da özel çıkarların toplumun genel çıkarları aleyhine çalışmaması için kurgulanmış kurumlar.

Bu kurumların sahip oldukları kanun gücünü gerçekten tüm toplumun çıkarları doğrultusunda kullanabilmeleri için en önemli koşul ise onların "bağımsız" olmalarından geçiyor. Daha doğrusu bu kurumların toplumun genel çıkarlarını koruyabilmeleri onların güçlü özel çıkarlar karşısında dik durabilmeleriyle mümkün ve bu da ancak onların "bağımsız" olmalarıyla sağlanabilir.

Hal böyleyken bizdeki siyaset kurumu bu kurumları bir türlü içine sindiremiyor. Bir tür "iktidar" gücü kullanmakta olup iktidarla mesafe almak bizdeki siyasetin demokrasi zihniyeti içinde olmadığından onların "bağımsız" oluşlarından rahatsız. O nedenle de habire onların yapılarına ya da yapılan atamalara müdahale ederek "gerçek iktidarın" yörüngesinin dışına çıkmalarını engellemeye çalışıyor.

Nitekim hikâyesi uzun olduğundan girmeyeceğim ama özellikle Rekabet Kurumu ile iktidarlar arasındaki ilişki böyle bir ilişki. Kuruluşundan bu yana çeşitli vesilelerle müdahale edilen RK'da en son olarak yapılması düşünülen değişiklik kurum başkanının atanmasıyla ilgili bir yasa değişikliği. Yasa değişikliği başkanın atanmasıyla ilgili 4054 sayılı kanunun 22. maddesi.

Bu madde diyor ki "**Bakanlar Kurulu, (Rekabet) Kurul(un) göstereceği üç aday arasından birisini Başkan olarak görevlendirir.**" Yani madde, dolaylı bir biçimde de olsa Rekabet Kurulu'nun da onayını almış birinin kurumun başına geçmesini önerirken şimdi bu madde hazırlanan ve Meclis'e yakında gönderilecek olan Alt Komisyon'un taslağında şu hali almış: "**Bakanlar Kurulu, Kurul üyeleri arasından Başkanı** görevlendirir."

Farketmiş olacağınız gibi iki cümle arasındaki fark Rekabet Kurulu'nun katkısının tamamen devreden çıkarılmış olması. Yani, kurumun başına iktidarın istediği kişiyi ataması. Bir başka deyişle de bağımsız bir kurumun bağımsızlığının bir anlamda kaldırılması.

Yapılanın ya da yapılması düşünülenin yalnızca AKP'ye özgü bir şey olduğunu düşünmenizi de istemiyorum. Örneğin Bülent Ecevit'in başbakanken söylediği şu lafa ne demeli?: "Doğru mu yaptık, yanlış mı yaptık bilmiyorum. Ama Türkiye'de, çok fazla özerk kurullar kuruldu. Devlet içinde, fakat devletten daha yetkili bazı kuruluşlar kuruldu. Onlara söz geçiremiyoruz."

Tabii ataerkil bir zihniyet dünyasından demokratik bir zihniyet dünyasına geçmek öyle kolay değil. Neyin insana ve insanlığa uygun olduğuyla ilgili düşünmek ve tartışmak gerekiyor. Tabii bazı demokratça olmayan

düşünce, tutum ve davranışların görüldüğü yerde başları ezilmesi gereken düşünce, tutum ve davranışlar olduğunu da söylemek istemiyorum. Aksine böyle yapanlara düşünmeyi ve tartışmayı önermek belki de demokratlığın gelişmesi için atılması gereken bir ilk adım olduğunu düşünüyorum.

O nedenle de böyle bir yasa değişikliği yalnızca "basit" bir kuralın değiştirilmesi anlamına değil, hükümetin demokrat olmayan bir zihniyete teslim olması anlamına da gelecektir. Seçimler sonrası Türkiye'de bu girişimin bu çerçevede tartışılmasının demokrat bir zihniyet değişikliği için vazgeçilmez önemde olduğu ise açıktır.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Seçimler, kimlikler ve yeni siyaset

Erol Katırcıoğlu 02.04.2009

Sokollu Mehmet Paşa devşirme bir sadrazamdı. Aslen Sırp'tı ve genç yaşta devşirilip Edirne Sarayı'nda Türk ve Müslüman kültürüyle eğitilmişti. Dolayısıyla Türkçe neredeyse onun anadili gibiydi. Türkçe anadili gibi olmasına rağmen tarihçiler Sokollu'nun kızdığında Sırpça küfür ettiğini yazarlar. Güzel güzel Türkçe konuşurken insan neden Sırpça küfür etmeye döner ki? Anlaşılan Sokollu kızdığında kendi asıl kimliğine dönüyor ve kendini öylece dengeliyordu.

İşte seçim sonuçlarının bana düşündürdüğü de bu. Türkiye halkı da yaratılan gerilim politikası sonucunda kendi kimliklerine geri dönerek kendisi için yeni bir denge durumu yarattı. Yani kimlikler birer mıkna'tis gibi kendi etraflarındaki seçmenleri kendilerine çektiler ve böylelikle her biri diğerine karşı pozisyonunu kuvvetlendirmiş olarak seçimden çıktı. İyi mi oldu?

Doğrusu Türkiye'nin sorunları dediğimiz sorunlar "uzlaşma" gerektiren sorunlar olmasa, bu, bir çeşit "konsolidasyon" anlamına gelen seçim sonuçlarını iyimser yorumlamak mümkün olabilirdi. Ama ne yazık ki durum böyle değil. Kürtlerden nefret eden Türklerle, Türklerden nefret eden Kürtlerin; laik yaşam tarzından hoşlanmayan Müslümanlarla, Müslümanların hayat tarzından hoşlanmayan laiklerin; Alevileri Müslüman olarak görmek istemeyen Sünnilerle, Sünnilere güvenemeyen Alevilerin olduğu bir toplumun gerçek anlamda bir toplum olması mümkün mü?

AKP'nin yükselişi bir tür diğer kimliklerden insanları da içine almasıyla başarılmıştı. Toplumun tüm sorunlu kesimleri şu ya da bu nedenle kendinden bir şeyler bulabilmişti AKP'de. O nedenle de AKP'nin oy tabanı ne yalnızca "mütedeyyin" ve ne de yalnızca kendini "muhafazakâr" olarak gören insanlardan oluşuyordu. Bunun içinde Kürtler, Aleviler, laikler, kadınlar gibi çeşitli kimliklerden insanlar da vardı.

Ama doğrusu böyle farklı kimlik taleplerini içine alarak bir Türkiye siyaseti yapabilmek her şeyden önce demokrat olmakla mümkündü ve ne yazık ki AKP kadroları böyle demokrat kadrolar değildi. Aksine zaman zaman otoriter, zaman zaman milliyetçi bir dile sahiptiler ve bu nedenle de bir türlü "demokrat" olamayan "muhafazakâr" bir kimliği temsil etmekteydiler. Tabii görece olarak baktığımızda özellikle askerin vesayetçi siyaseti ve devlet bürokrasisinin laikçi tutumu karşısındaki duruşu AKP'ye daha özgürlükçü ve daha demokrat

bir görüntü veriyordu vermesine ama bu durum onun esas kimliği olan "muhafazakârlık"tan kopmasını da sağlayamıyordu.

Şimdi olanlar oldu. AKP de diğerleri gibi aslına rücu etti. Nasıl laikler CHP'de, Kürtler DTP'de, Türkler MHP'de ve İslami duyarlılıkları fazla olanlar da SP'de toplandıysa, muhafazakârlar da AKP'de toplanmış oldular. Bu nedenle de AKP'nin Antalya'da kaybetmesinin AKP'nin oraya iyi hizmet götürememiş olmasıyla nasıl bir ilgisi yoksa, İstanbul'un işçi semtlerinde CHP'nin kazanmasının da CHP'nin işçi sınıfından yana olmasıyla bir ilgisi yok. Antalyalıların da İstanbullu işçilerin de çoğunluğunun "laikçi" kimliğe sahip seçmenlerden oluşmuş olmaları başlıca sebep.

Böyle bir durumu siyasetin "normalleşmesi" olarak okuyabiliriz de. Öyle ya, toplumda farklı kesimler var ve bu farklı kesimlerin farklı taleplerinin olması ve bu farklı taleplerin de farklı siyasi partilerde vücut bulması kadar doğal ne olabilir ki? Ama bana öyle geliyor ki böyle bir anlayışın ataerkillikle beslenen mevcut siyaset dünyamızda pek bir yeri yok. Yok, çünkü birbirlerinin varlığına dahi tahammül edemeyen bir dil ve anlayışın olduğu bir dünya yalnızca çatışma ve kriz üretir başka bir şey değil.

Dolayısıyla ben bu seçimlerin çizdiği tablonun çok daha fazla çözümsüzlük üretecek bir tablo olduğunu düşünüyorum. Her ne kadar, birbirlerine tahammül edemeyenlerin ayrı partilerde öbekleşmesiyle ortaya çıkan tabloyu abartmış olduğum söylenebilirse de, daha şimdiden Cemil Çiçek'in İğdır seçimleriyle ilgili söyledikleri bu tür bir siyasi atmosferin ilk işaretleri değil mi? Böyle bir siyaset ortamına bakıp "Ne güzel, kimlikler üzerine oturmuş olsa da siyasi partilerimiz demokratik bir biçimde yarışıp Türkiye sorunlarını çözecektir" diye düşünmek bana naiflik olarak geliyor.

Tabii kimlikler temelinde parçalanmış bir siyaset ortamı sorunların çözümünde ne kadar uygun olmayan bir ortam ima ediyorsa, kimlikleri aşan demokrat bir Türkiye siyasetine olan ihtiyacı da bir o kadar arttırıyor. Bu nedenle de seçim sonuçlarını böyle okumak ve umutlanmak da mümkün.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

"Konuşmak" fiilinin önemi

Erol Katırcıoğlu 04.04.2009

G-20 liderleri toplanmış dünyanın halini konuşuyorlar. Konuştukları, kapitalizmin 30 yıldan bu yana sürmekte olan bir türünün nasıl sonlandırılacağı. Her sorunu piyasada çözmeye çalışan, insanların mutlu olup olmadıklarıyla değil, bir ürünü en düşük maliyetle nasıl üretebilecekleriyle daha çok ilgili bir anlayışının...

Tabii ki "Bu kapitalizmle olmuyor, gelin sosyalizmi deneyelim" gibisinden bir anlayışı beklemiyor insan bu konuşmalarda. Ama daha çok piyasaların referansları dışında "regülasyon" gibi "kamusal" referanslara ihtiyacın altını çizmeleri bile çok önemli. Önemli çünkü "piyasa" gibi ruhsuz bir mekanizma yerine "toplumu" koyma ihtiyacı 30 yıldan sonra yeniden Ay'a ayak basmak gibi bir şey.

Eğer bir toplumun bireylerinin toplumun genel gidişatı ile ilişkileri kesilmişse, herkes kendi derdinin etrafında davranmayı tek mümkün ve anlamlı davranış olarak görmeye başlamışsa, o toplumun krizde olduğunu söyleyebiliriz. Nitekim yaşadığımız kriz de böyle bir kriz değil mi?

Bildiğimiz kadarıyla Amerikan finans sektöründeki aktörlerin toplumun kaldırabileceğinin çok üstünde riskleri göze alarak servet edinmeye çalışmaları ve bu süreçte kamusal "regülasyon"ların çalışmaması en temel faktör. Gerek eski ve gerekse yeni Amerikan Merkez Bankası'nın başkanları Greenspan ve Bernanke'nin söyledikleri de bunlar.

Her neyse burada krizin analizine girecek değilim. Ama yukarıda tanımlamaya çalıştığım kriz sürecinin ülkemizdeki siyasi alanın da temel karakteri olduğunu söylemek istiyorum. Yani Türkiye toplumunda da bireyler toplumun genel gidişatından kopmuş, kendi dertlerinin etrafında kapanmış vaziyettedirler. Bu ise siyasi bir kriz halinin en açık kanıtı.

Son seçimlerin gösterdiği de bu. Kendini "laik" kesimde hissedenlerin CHP'ye, milliyetçi hissedenlerin MHP'ye, Kürtlerin DTP'ye, İslami duyarlılıkları fazla olanların SP'ye ve en son olarak da muhafazakâr olanların AKP'ye oy verdiği bir toplumun siyasi alanının "krizde" olmadığını söylemek mümkün mü?

Buradan kimseye kötü bir laf etmek de değil niyetim. Her kesimden insanın anlaşılabilir bir takım gerekçeleri olduğunu da biliyorum. Ama bu çıkan tablo karşısında bu gerekçelerinin hiç birinin bir kıymet-i harbiyesinin olmadığını söylemek istiyorum. Çünkü herkesin kendi gerekçeleri etrafında davranması her zaman toplumun hayrına olmuyor. Demek istediğim bütün bu farklı gerekçeleri kesen yeni bir Türkiye siyasetine her zamankinden daha fazla ihtiyaç olduğu...

Nitekim G-20 liderlerinin zirvede yaptıkları da bu bence. Tek tek ülkelerin sorunlarının ötesinde yeni bir dünya siyasetini oluşturmaya çalışıyorlar. Bu yolda, her ulusun kendisi için iyi olan bir politikayı değil tüm dünya ülkeleri için de iyi olan, her ulusun ortak çıkarına uygun bir politikayı benimsemesine çalışıyorlar. Regülasyonların tüm piyasalara ve tüm araçlara yaygınlaştırılması, muhasebe standartlarının tüm ülkelerde uygulanması, devalüasyonla rekabetçi bir pozisyon kazanmanın önlenmesi vs, bütün bunlar farklı ulusal "gerekçelerin" ötesinde yeni bir dünya siyasetine işaret etmiyorlar mı?

G-20 liderleri böyle bir politika için ilk olarak ne mi yapıyorlar?

Konuşuyorlar. Yani ortak sorunlarını çözmek üzere yaptıkları ilk ve en önemli iş konuşmak.

Konuşmayı o kadar da basite almayın. İki insanın ortak bir sorunu çözmek için konuşması karşısındakini, onun değerleriyle, fikirleriyle bir muhatap olarak kabul etmesini gerektiriyor. Tabii ki muhatabının değerlerini ve fikirlerini kabul etmesini demek değil bu. Ama onun en az kendisinin sahip olduğu kadar kendine özgü değerleri ve fikirleri olduğunu bunun da normal olduğunu kabul etmiş olması gerekiyor.

Bakın bizim siyaset alanımıza. Neler görüyorsunuz? Bir cenazede bile aralarındaki mesafe neredeyse 10 santim kadarken dönüp bir merhaba diyemeyen, elini uzatıp hatır soramayan liderlerin olduğu bir siyaset alanında "konuşmak" dediğimiz fiilin o kadar da basit bir fiil olduğunu söylemek mümkün mü? Burada yine altını çizmek isterim ki her bir liderin kendine göre haklı olduğunu düşündüğü bir konuşmama gerekçesi olabilir ama sonuçta "konuşmama" ve sorunların çözümsüzlüğü bu gerekçelerin hepsini aşan bir gerçeklik.

Yeni bir dünya kuruluyor. Gazetelerimizden birinin manşeti bu. Bu yeni dünya farklı uluslar arasında birlikte yaşamanın koşullarının yeniden tanımlanmasını gerektiriyor. Çünkü G-20 zirvesi daha çok ekonomik olan üzerinde yapılmış bir zirve. Önümüzdeki NATO toplantısı ise askerî olanla ilgili olacak. Daha sonra ise siyasi

boyutu olan Birleşmiş Milletler'i konuşmaya başlayacağız.

Bu yeni dünya kurulurken, bizim, bütün mağdur kimliklerin "gerekçelerini" de içine alan yeni bir Türkiye siyaseti oluşturmamız ve bu yönde konuşmaya başlamamız gerekmiyor mu?

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kimsesizlerin kimsesi olmak ya da demokratlık

Erol Katırcıoğlu 09.04.2009

Obama, kendi toplumunun "kimsesizleri"nin oylarını alarak başkan oldu. Yani genel olarak "dışlanmış" ve bu nedenle de "mağdur" bırakılmış insanların oylarını aldı. Siyahların, Latinlerin, yoksulların, işsizlerin, evsizlerin, kadınların, gençlerin vs. Ama onun aynı zamanda hemen tüm dünyanın "mağdurları"nın oylarını da aldığını söylersem çok yanlış olmaz. Nitekim başkanlığı dünyanın birçok yerinde olduğu gibi bizim Anadolu'da bile kutlandı.

Tayyip Erdoğan'ın Davos'tan Obama'ya seslenirken "Kimsesizlerin kimsesi" olmasını tavsiye etmesi de bence bu nedenle. Doğrusu bu öneri Bush'la birlikte üzerinden silindir geçmiş bir dünyanın neye ihtiyacı olduğunu göstermesi bakımından isabetli bir öneriydi. Bugünün dünyasının, itilmiş, mağdur bırakılmış kişileri, toplulukları ve ulusları yani "kimsesizleri" o kadar çoğaldı ki!

Kimsesizleri bu denli çoğalmış bir dünyada değişim kaçılmazdır. Kaçınılmazdır çünkü nerede bir mağduriyet varsa orada bir değişim talebi vardır. Tabii nerede bir değişim talebi varsa orada değişimin yol açacağı gerginlikleri yönetebilecek bir liderlik ihtiyacı da... İşte Obama, dünyanın ekonomik krizle de bulanmış bu döneminde gerginlikleri yönetmek için seçildi. Dilinin, barışın, uzlaşmanın ve demokratlığın dili olması da bu nedenle.

Nitekim Obama'nın Türkiye ziyareti de bunu kanıtladı. Obama her vesileyle böyle bir uzlaştırıcı, barışçı ve birlikte yaşamacı bir anlayışı vurguladı konuşmalarında. Seslendirdiği görüşleri bizdeki "reel siyaset" çevrelerine pek uğramıyor olsa da, Türkiye'deki sol, liberal ve demokrat birçok kişinin görüşleri ve önerileri aslında. Kürt meselesinden Ermeni meselesine, Alevi-Sünni meselesinden türban ve laiklik meselesine kadar.

Obama'nın ilk yurtdışı ikili temas için seçmiş olduğu ülkenin Türkiye olmasının ne gibi dış politika kaygıları vardı bilemem ama Türkiye'yi farklılıkları üzerinden bir model olarak görmesi ve bir anlamda birlikte davranarak böyle bir modeli oluşturmayı önermesi oldukça düşündürücü. Düşündürücü çünkü açıktır ki Türkiye'nin böyle bir modelin konusu olabilmesi, her şeyden önce farklılıklarını bölünme gibi bir tehlikenin işareti olarak değil yeni ve iddialı bir demokrasinin unsurları olarak görebilmesiyle mümkün.

Türkiye bunu başarabilir mi?

Doğrusu Türk siyaseti hayatını biçimleyen siyasi partilere ve onların pozisyonlarına bakarsak bu soruya olumlu

cevap vermek zor. Daha doğrusu bugüne dek gösterdikleri performanslardan gidersek AKP dışındaki partilerin farklılıklarla birlikte yaşamak konusunda karneleri çok zayıf. AKP'nin ise bazı umut vaat eden yaklaşımları olsa da onun söyleminin de yer yer "muhafazakâr", "milliyetçi" ve hatta "devletçi" olduğu da bir gerçek.

Tekrar edecek olursak, dünyadaki değişim ihtiyacının yarattığı toplumsal kırılmaları önleyebilmek, barışçı, uzlaştırıcı ve demokrat bir dil gerektiriyor. Oysa Türkiye'nin değişiminin ima ettiği gerginlikleri giderecek siyasetin dili ve yaklaşımı barışçı olmayan, çatışmacı ve milliyetçi bir dil. O nedenle de işimiz zor.

Bu "kimsesizlerin kimsesi" formülasyonu Tayyip Erdoğan'ın Obama için kurguladığı bir formülasyon olmasına rağmen aslında kendi için de uygun olduğunu düşündüğü bir formülasyon. Yani başbakan kendisinin de aslında "kimsesizlerin kimsesi" olduğunu düşünüyor. Nitekim Davos dönüşü havaalanında kendisini karşılayan partililerine: "Biz sizin bu mağrur duruşunuzdan güç alarak sessizlerin sesi, kimsesizlerin sesi olduk" demesi bunun kanıtı.

Kimsenin kendisini "kimsesizlerin kimsesi" olarak ilan etmesine bir itirazımız yok. Ama kimsesizlerin kimsesi olmak, yani mağdurların sesi olmak belirli bir davranış ve dili de gerekli kılıyor. Bu dil de barışçı, uzlaşmacı ve demokrat bir dil olmalı. Bu çerçeveden baktığımızda da Erdoğan'ın bu niteliklere pek de uymayan bir dili ve davranışı olduğu açık.

Daha doğrusu Erdoğan'ın demokrasi ve demokratlık konusunda bence kafası karışık. Yeri geldiğinde "Sevgili kardeşlerim Türküyle, Kürdüyle, Müslümanı, Hristiyanı, Musevisi, Doğulusu, Kuzeylisiyle 72 milyon tek ses tek vicdan olarak bunları söylüyorsunuz" gibisinden herkesi kuşatan barışçı bir dile sahip, yeri geldiğinde ise de Kürt politikacıların elini sıkmayan, komünistleri iftiracılıkla suçlayan, kendini eleştirenlere tahammülsüz bir dil ve davranışa...

Dünya daha uzlaşmacı ve demokrat bir siyaset anlayışına doğru evrilirken, bizde çatışmacı bir siyaset anlayışının hâlâ devam ediyor oluşu üzücü. Bu nedenle de Obama'nın ima ettiği "model" in ne denli etkili bir model olacağı biraz da bizim siyasetimizin önümüzdeki günlerde nasıl değişeceğine bağlı...

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

1 Mayıs, AKP ve demokrasi

Erol Katırcıoğlu 11.04.2009

G-20'ler, NATO, Rasmussen, Obama derken oldukça hızlı bir hafta geçiverdi seçimlerin üzerinden. Nasıl bir tat bıraktı sizde bilmiyorum ama bendeki hafif buruk. Buruk çünkü "Bu kış komünizm gelmedi" ama bu yaz demokrasinin de gelmeyeceği ortada. İsteyen var mı dersenez, bence var. Yani bir alıcısı var demokrasinin bu ülkede. Ama her nedense bizim siyasetçimiz çekiniyor bu fikirden, alıcısı pek yoktur diye.

Onun için sürüldükçe sürüyor ayağını. İkinip sıkınıyor. "Ama"sız cümle kuramaması da o nedenle. Sanıyor ki daha fazla özgürlük sakıncalıdır. "Kızını başıboş bırakırsan ya davulcuya kaçır ya zurnacıya" misalinde olduğu

gibi... O nedenle de toplumun ipini bırakacaksan yavaş bırak demek istiyor kendi kendine.

Oysa gerçek şudur ki, kız zaten yeteri kadar büyümüştür ve ne davulcuya ne de zurnacıya kaçmak gibi bir niyeti vardır. Bütün istediği reşit toplumlar gibi bir toplum olmak. Ne bir gram fazla ne de bir gram eksik. Bir yandan böyle olup da bir yandan da siyaset elitinin eline bakmak ne acı. Ama naparsınız gerçek bu.

Obama'nın rüzgârından mıdır nedir bilinmez nihayet özgürlükler üzerinden bir çöp daha kalkacak gibi. Başbakan Erdoğan 1 Mayıs'ın tatil olması için gerekli yasa değişikliğini başlatmış. Oysa geçen yıl başbakan bırakın böyle bir şeyi düşünmeyi, kutlamanın Taksim meydanında yapılmasındaki ısrarı dahi anlayamamıştı. O nedenle de son yılların en sert polis müdahalesine kalkışmıştı. Valinin ve emniyet müdürünün "rehber"liğinde.

Bu durum acaba Tayyip Erdoğan'ın "hızla öğreniyor" dediklerine bir örnek mi bilmiyorum. Ama açık ki talimatı vermiş ve çalışılıyormuş 1 Mayıs bayram olsun diye. Dediğim gibi özgürlüklerimiz üzerinden bir çöp daha kaldırılacak anlaşılan. Reşit bir toplum olmaya bir adım daha atacağız.

1 Mayıs bizim coğrafyamızda ikili bir anlam taşıyor. Birincisi evrensel bir dayanışma geleneğine işaret ediyor, ikincisi ise "ceberut" bir devlete karşı özgürlük mücadelesine. 1 Mayıs'ta böyle bir anlam bulmayanlar olabilir tabii ki. Özellikle "muhafazakâr" kesimler böyle. Ama bu günün bayram olarak ilan edilmesi ve kutlanmasına mani değil onların bu düşünceleri. Çünkü her birimiz birbirimizin anlamlı bulduklarını anlamlı bulmak zorunda değiliz ki? Çok şükür böyle bir zorunluluk yok!

O nedenle de, 1 Mayıs'ın bayram ilan edilmesi, "biber gazı soluma günü" olmaktan çıkarılması çok basit bir yasa değişikliğinden ibaret de değil bence. Çok daha geniş bir anlam yüklü bu basit gibi görünen değişiklikte. Farklılıklarımızla birlikte yaşama projesinin, "ötekinin", "öteki" olmaktan çıkarılması projesinin önemli bir adımı bence. Aslında CHP önermişti sanırım yalnızca 1 Mayıs değil, Nevruz da bayram olsun diye. Çok isabetli bir önermeydi o. Çünkü bu günlerin bayram olarak ilan edilmesi ve kutlanması toplumsal barışın tesisi için çok gerekli.

Öyle görünüyor ki Türkiye'de kendini "muhafazakâr" olarak tanımlayan kesimler demokratlaşmadıkça Türkiye'nin demokratikleşmesi de pek mümkün değil. AKP'nin Türkiye için önemi de burada. AKP, bu kesimlerin hızla demokratlaşmasını sağlayarak Türk siyasi hayatına çok önemli bir katkı yapıyor. Yapıyor yapmasına ama temsil ettiği demokrasi fikri ve bu nedenle de demokratiği hızla geçmişte kalmaya başlamış bulunan "temsili demokrasi"den öte geçemiyor.

Bu nedenle de çoğunluk tarafından seçilmiş olmayı tüm toplum üzerinde karar almaya muktedir olmak için yeterlidir diye algılayan bu demokrasi anlayışı, özellikle Türkiye gibi kimlik temelinde farklılıkları olan bir toplum için çok da uygun bir anlayış değil. Değil çünkü bu durumda seçilmiş olanın karşısında azınlık olarak kalmış farklı kimliklerin kendilerini mağdur hissetmeleri kaçınılmaz. Örneğin kim diyebilir ki Kayseri de içkili lokanta yok, çünkü içkili lokantaya "talep" yok.

Oysa günümüzde demokrasi de diğer bazı başka şeyler gibi hızla anlam değiştiriyor. Anlam değiştiriyor çünkü çağımız insanı hızla bireyselleşiyor. Kendi hayatını etkileyecek konularda karar alınırken kendisine ayrıca danışılmasını, ayrıca görüşünün alınmasını istiyor. O nedenle de kendini yönetenlerin bir seçimde seçilmiş olmalarının ötesinde kendisine dokunan, onu anlamaya ve onun sorunlarını çözmeye çalışan ve her şeyden önce "samimi" ve "sahici" olmalarını istiyor.

AKP, daha öncekilerde değil ama bu seferkinde böyle bir görüntü vermedi. Seçilmiş olmayı yeniden seçileceğinin garantisi gibi gördü. O nedenle de yalnızca "seçilmiş" en önemli üyesi Tayyip Erdoğan'ın toplanan kalabalıkların tepelerine çıkarak yaptığı konuşmalarla, çok büyük paralar döktüğü billboard'lar ve afişlerle yetindi. Ama olmadı.

1 Mayıs'ın bayram ilan edilmesi ve Taksim'de yapılabilmesinin önünün açılabilmesi, AKP'nin bu seçimlerden böyle bir ders çıkardığı anlama mı geliyor bilmiyorum. Ama en azından böyle bir tat taşıdığı ortada...

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ergenekon, asker ve demokrasi

Erol Katırcıoğlu 16.04.2009

Ergenekon'un 12. dalgasıyla birlikte toplumdaki yarılma biraz daha arttı. Biraz daha AKP düşmanlığı ve AKP'den kuşku duyma eğilimi yaygınlaştı. Özellikle Türkan Saylan gibi toplumun geniş bir kesiminde sevilen bir kişinin evinin aranması bunda etkili oldu. Marjdaki, yani Ergenekon'a inanıp inanmamanın sınırında olan birçok kişiyi inanmayanların safına itti. İyi mi oldu?

Sanmıyorum. Ama unutmamak gerekir ki bu yarılma dediğim toplumun zihniyet dünyasında zaten varolan bir farklılık, bir uyumsuzluk aslında. Ergenekon vesilesiyle tartıştığımız da bu zihni farklılıklarımızdan başka bir şey değil. Toplum, bireyi, dünyayı ve geleceği farklı hayal eden insanların farklı zihniyetleridir asıl konuştuklarımız ya da konuşmaya çalıştıklarımız. Ama ne yazık ki bunu şimdi bir mahkeme, bir dava etrafında yapıyoruz. İşin garabeti burada.

Ergenekon savcılarının da işi bu nedenle zor. Zor çünkü attıkları her adım bu farklı zihniyet dünyalarında farklı anlamlar kazanıyor ve savcılar da bu anlamları da dikkate alarak ilerlemek durumunda kalıyorlar. O nedenle de savcılar bu son dalganın sözünü ettiğim yarılmaya neden olacağını bilmiyor olamazlar. Ama buna rağmen bu adımı atıyorlar...

Eğer mümkün olabilseydi bu dava üzerinden değil ama nasıl bir Türkiye'de yaşamak istediğimize dair düşüncelerimizi özgürce tartışabilseydik, örneğin bir sivil anayasa hazırlama sürecinde bunu yapabilseydik emin olun yine bu türden bir toplumsal yarılmayla karşılaşacaktık. Ama bu durumda tartışmalarımız daha şeffaf ve daha netleştirici olacaktı bugüne kıyasla.

Dün, bu ülkede yapılan ve yapılması da doğal karşılanmış olan bir asker konuşması oldu. Bilmem kaç tane tv kanalı konuşmayı canlı verdi. Genelkurmay Başkanı'nın ülkede olan bitenlerle ilgili "teorik" yorumlarını dinledik, "pratik" konulardakileri ise önümüzdeki günlerde dinleyeceğiz. Bir "ayar verme" konuşması gibiydi konuşma ama askerin iddialarda yer alan suçlamalara karşı değil bu suçlamaları yapanlara karşı bir ayar verme konuşmasıydı. Nitekim Genelkurmay Başkanı'nın Ergenekon'la ilişkilendirilen eski askerlerin tam ortasına oturmasıyla asıl "ayar" da verilmiş oldu bence.

Şimdi bundan rahatsız olmayabilirsiniz. Ne var ki bunda, askerimizin de ülke yönetiminde görüşleri tabii ki olacaktır diye düşünebilirsiniz. Ya da bugüne dek ortaya atılan darbe iddialarına "saçma!" diyerek tepki de gösterebilirsiniz. Ama bir ülkede eğer birlikte yaşanacaksa bütün bunlar konusunda farklı düşünenleri, farklı

konuşanları da dinlemek gerekir. Bütün o, "demokrasi" lafının çokça geçtiği konuşmanın bir anlamının olması, *Taraf*, *Zaman* ve *Vakit* gazetelerinin de toplantıya çağrılabilmesi inceliğinin gösterilebilmesiyle mümkün.

Aslında Türkiye toplumu bu tür tartışmaları hiç yapmadı. Bırakın askerin demokrasilerdeki konumu gibi bir konuyu tartışmayı, nerede balık tutulur nerede tutulmaz, nerede yürünür nerede yürünmez gibi çok basit ama bazen çok hayati olabilecek konularda dahi tartışmadı. (O nedenle de Boğaz kıyısında her gün balık tutmak isteyenle yürümek isteyen arasındaki kavgalar bitmiyor). Bütün bunlar farklı düşünceleri, farklı değerleri ve farklı yaklaşımları olan insanların bir toplum halinde nasıl yaşayacaklarıyla ilgili kuralların neler olması gerektiğiyle ilgili.

İşte aslında Ergenekon vesilesiyle tartıştığımız konular bu konular. Askerin demokratik bir toplumda yeri ne olmalıydı, siyasetin bir toplumun biçimlenmesindeki rolünün sınırlarına, çoğunluk oylarını almış bir siyasi partinin neleri yapıp neleri yapamayacağından, yüksek mahkemelerin sistemdeki yerine, ve bütün bunların ortasında medyanın rolüne kadar bir çok Ergenekon vesilesiyle tartıştığımız konular aslında nasıl demokratik bir toplum oluruz sorusuyla ilgili konular değil mi? Ve bütün bunlar aslında bir sivil anayasa hazırlık çalışmasında tartışılması gereken konular değil mi?

Ergenekon'un 12. dalgasıyla ortaya çıkan yarılma ve kutuplaşmanın yarattığı tartışma ve sıkıntıların üzerinden olumlu bir yorum bu dava etrafındaki tartışmaları işte bu ihtiyaca işaret eden tartışmalar olarak okumakla olabilir. Akıl ve izan başka bir yolu ima ediyor olsa bile...

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Çarşaf açılımı, Kürtler ve CHP

Erol Katırcıoğlu 18.04.2009

Bilmiyorum başka ülkeleri ama burada siyaset sözlüğü epey karıştı. Daha doğrusu siyasi kavramların birçoğu bildik kavramlar olmaktan çıktı. Neye ne için ne dediğimiz anlamını yitirdi. Onun için gazetelerde, televizyonlarda ya da çeşitli toplantılarda yapılan konuşmaları herkes kendi meşrebine göre anlar oldu. Sanırsınız kelimeler ve kavramlar herkes için başka anlamlar kazandı. Bu karışıklığı en çok siyasi yelpazede nereye ne koyacağımızın iyicene belirsiz hale gelmiş olmasında yaşıyoruz sanırım. Hangi fikre "sol", hangi fikre "sağ", hangi fikre "liberal" vs. diyeceğimizi şaşırmış durumdayız.

Böyle bir durum normal mi?

Doğrusu bu denli kavramların karışmış olduğu bir düşünce ortamının olsa olsa bir "geçiş" dönemi ortamı olduğunu söyleyebiliriz. Eskinin yeniyle çatıştığı ve giderek farklı yeni sentezlerin oluştuğu bir geçiş dönemi. Eğer böyleyse daha çok zamana ihtiyacımız olduğu da bir gerçek.

Bu kafa karışıklığının en açık ve çarpıcı örneklerinden biri CHP'nin "sol" bir parti olduğu fikri. Bugün hâlâ Türkiye siyasetinde "sol" denince toplumun geniş bir kesiminde CHP akla geliyor. Ama CHP'nin neden bir "sol" parti sayılması gerektiği ise bence belirsiz. Daha doğrusu neyi savunmuş ve savunuyor olduğundan dolayı "sol" sayılması gerektiği bence karanlık. Alın şu geçtiğimiz seçimlerde CHP yönetiminin toplumun sorunlarından iki tanesi konusunda söylediklerine bakın! Bunun nasıl bir "sol" olduğuna siz karar verin.

İstanbul İl Başkanı Gürsel Tekin diyor ki "İstanbul'da yaratılan CHP çarşaf açılımını Türkiye'ye kesinlikle uygulamak zorundayız. Aksi takdirde önümüzdeki dönemde siyaset boşluğu kabul etmez. Ciddi sıkıntılar olur". Bu konuyu geçenlerde Kılıçdaroğlu daha da net bir biçimde ortaya koydu. Seçim sonuçlarını değerlendiren Kılıçdaroğlu, "...kadınların partimizde siyaset yapmalarının önündeki örgütsel engeller kaldırılmalıdır" dedi.

Peki, ama bu çarşaf açılımı, yani türban ve çarşaf giyen kadınların partili olabilecekleriyle ilgili açılım, CHP'nin "sol" anlayışının doğal bir uzantısı idiyse neden şimdi "yeni" ve "kesinlikle" uygulanması gereken bir model oluyor ki? Ve neden kadınların partide siyaset yapmasının önünde "örgütsel engeller" var? Aslında bu açılımın "yeni" olduğunu söylemek CHP'nin bu açılım öncesindeki "eski" tutumunun "sol" olmadığını söylemekle eşdeğer değil midir?

Benzer bir durum Kürtlerin yoğun olarak yaşadığı doğu illeriyle ilgili olarak karşımıza çıkıyor. Bilindiği gibi CHP doğu bölgelerinden hemen hemen hiç ya da çok az oy alabildi. Bu durumu analiz eden Kılıçdaroğlu diyor ki "...CHP aynı performansı bölgede gösteremiyor. Bu nedenle, parti bölgeye yönelik ilgisini daha sıcak tutmalıdır. Milletvekillerimiz ve yöneticilerimiz, bölge illerine daha sık gitmeli, halkla doğrudan temas kurmalıdırlar."

Peki, ama parti neden "bölgeye yönelik" sıcak bir ilgiye sahip değil? Partinin milletvekilleri ve yöneticileri bölge illerine neden daha sık gitmiyorlar ve neden "halkla" doğrudan temas kurmuyorlar? Yoksulluğun, işsizliğin ve kimliğinden dolayı örselenmişliğin dorukta olduğu bir bölgede kendine "sol" diyen bir parti hangi nedenlerle bölgeye karşı böyle uzak bir tutum sergileyebilir? Aslında Kılıçdaroğlu'nun söylediklerini söylemek CHP'nin Kürtlere karşı tutumunun "sol" olmadığını söylemekle eşdeğer değil midir?

Dolayısıyla CHP'nin "çarşaf açılımını" ve de yeni Kürt politikası değişimini yalnızca bazı konulardaki "politika" değişiklikleri olarak değil ama aynı zamanda CHP'nin bir parti olarak "sol" olmadığını da deşifre eden, onu açığa çıkaran değişiklikler olarak okumak gerekir. Çünkü bu "çarşaf açılımı" denilen politika değişikliği, CHP'nin laikliği bir kimlik olarak gördüğü ve bu nedenle de farklı kimliklerden olduğunu varsaydığı "mütedeyyin" insanlara karşı –o da bence yalnızca kadınlara karşı- benimsediği ayrımcı bir politik anlayışı deşifre etmiştir. Aynı şekilde Kılıçdaroğlu'nun seslendirdiği Kürtlere yönelik yeni açılım da CHP'nin "milliyetçi" bir bakış açısıyla Kürtlere karşı ayrımcı bir anlayışa sahip olduğunu ortaya koymuştur.

Son günlerde CHP'nin dışında kalmış, ya da CHP dışındaki daha küçük "sol" partilerde siyaset yapanlar arasında yeniden CHP'ye yönelik bir ilginin olduğu görülüyor. Bu ülkenin sol, sosyal demokrat ve demokrat insanların, siyasi görüşlerini ve taleplerini yeni bir siyasi partide temsil etmektense yeniden CHP'ye yönelmeleri, ya da CHP'ye yöneltmeleri tarihî bir hata olur diye düşünüyorum. Çünkü CHP'nin şimdiye dek performansı sol olmanın gereklerini yerine getiren bir performans değildir. İçinde sol olmayı hak eden insanları olmasına rağmen...

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yaklaşan fırtına

Erol Katırcıoğlu 23.04.2009

"Kriz", her zaman olumsuz bir anlam taşısa da olumlu olarak da bakılabilecek bir kavram aslında. Çünkü kriz, bir şeyin aynı biçimde sürdürülemeyeceğini söylerken aynı zamanda nasıl sürdürüleceğinin de cevabını taşır içinde. Çeşitli alanlarda krizler olabilir. Bunlardan ekonomik olanının içinde yaşadığımızdan örnek vermeye gerek yok. Teğet meğet geçmiş olsa da şimdilik neredeyse 1 milyon insanın işsiz kalmasıyla sonuçlanmış görünüyor. O da üstelik şimdilik.

Krizlerin bazıları "konjonktürel" olabilir, bazıları ise "yapısal". Konjonktürel olanı ile yapısal olanı arasındaki fark, birinin "geçici" ve daha kolay yönetilebilir olması ile diğerrinin daha "derin" ve yönetilmesi zor olmasıdır. Nitekim, o güne dek ufak tefek krizler yaşanmış olsa da 1929'da yaşanan kriz "yapısal" bir krizdi. Günümüzde ise "Meksika", "Asya" ve "Rusya krizleri" gibi krizler yaşamışsak da bugün içinde bulunduğumuz "global kriz" daha derin ve "yapısal" bir kriz.

1929 Krizi'nden dünya, "Keynesyenizm" denilen yeni bir iktisat anlayışıyla çıkmıştı. Keynesyenizm ise kapitalizmin yarattığı ekonomik eşitsizlikleri gidermeye yönelik "dengeleyici" politikalar anlamına gelmişti. Şimdi ise daha henüz bu krizden nasıl çıkacağımızı bilmiyoruz. Yani krizin içinde yaşadığımız kapitalist sistemin hangi koşullarda sürdürülebilir olduğuna dair içerdiği cevabı bilmiyoruz.

Bu cevabı bilmesek de arayışların hangi yönde olduğunu görüyoruz. Bu yön, 1980'lerde başlamış muhafazakâr liberal bir iktisat anlayışının ve uygulamalarının açtığı hasarları tamir etmek yönünde. Üstelik bu kez yalnızca "ulus devlet" ya da "ekonomik bölgelerin" içinde değil tüm yeryüzünde yaratılmış ekonomik eşitsizlikleri gidermeye yönelik bir "dengeleyici" arayış niteliğinde.

Tabii kriz, ekonomik aktörlerin arasında uçurumlaşmış ilişkilerin bir sonucu olduğundan, çözümü de bu ilişkilerin yeniden tamiriyle mümkün. Yaşadığımız krizin aktörleri yalnızca bir ulusun kendi içinde olmayıp tüm dünya ülkelerini de içerdiğinden, bu kez bu tamir işi yalnızca ulus devletin içinde değil tüm bir dünya sistemi için sözkonusu olacaktır. Obama'nın seçilmesi ve bugüne dek sergilediği tutum, aranan tamircinin Obama olduğunu gösterdiği gibi tamir dilinin de "barışçı" bir dil olacağını göstermekte. Son olarak Güney Amerikalı liderlerle sıcak teması da bunun en açık kanıtı.

Gelelim bize. Bizdeki ekonomik krizin konuşulacak yeni bir boyutu yok gibi geliyor bana. Küresel krizin yarattığı daralma bizi de etkiliyor ve küçülüyoruz. Küresel dünyanın daha derin bir parçasıysanız krizin etkisi de daha derin olur vs. Burada şaşılacak bir durum yok. Tabii burada krizin iyi yönetilip yönetilmediğinden, krizlere gebe bir ekonomik yapının nasıl değiştirilmesi gerektiği gibi birçok konu var konuşulacak. Ama doğrusu ben hep Türkiye'de siyasetin ekonomiden daha öncelikli olarak konuşulması gerektiğini düşünüyorum. Daha doğrusu bizim ekonomik sorunlarımızdan daha önemli siyasetle ilişkili sorunlarımız var ve onlar çözülmeden de ekonomik sorunların üstesinden gelmek mümkün değil. O nedenle de iktisatçı olduğumdan iktisat sayfasında ama gördüğünüz gibi yine siyaset üzerine bir yazı yazıyorum.

Çünkü Türkiye'nin, yaşadığımız ve çok kötü vurduğunu düşündüğümüz ekonomik krizinden önce ben çok daha ciddi bir siyaset krizi içinde olduğunu düşünüyorum. O nedenle de yukarıdaki ekonomik kriz analizini gözönünde tutarak bu siyaset krizi üzerine küçük birkaç paragraf da olsa durmak istiyorum.

Türkiye'nin siyaset krizi yapısal bir kriz. Tohumları Cumhuriyet'le birlikte atılmış ve daha sonraları ise çözülememiş, tam anlamıyla yapısal bir kriz. Yerimin sınırlarına geldiğimden ayrıntılayamayacağım ama aslında belki de 1960, 71, 81, 28 Şubat gibi krizleri daha çok bu yapısal krizin konjonktürel görüntüleri olarak okumak gerekiyor. Bugünkü işaretleri de önümüzdeki dönemde daha derin bir krize yaklaştığımızın işaretleri olarak.

Seçim sonuçları her ne kadar her siyasi partiyi ve görüşü memnun etmiş gibi olsa da aslında daha derin bir krizin işaretlerini taşıyor. Çünkü her siyasi partinin ve görüşün kendini konsolide etmiş olmasından çıksa çıksa "barış" değil "atışma" ıkar. Nitekim seçim üzerinden ancak birkaç hafta geçmiş olmasına rağmen konuşulan konulara bakılırsa bunu doğrulamak kolay.

Tonu farklı olsa da meramı ve tavrı değişmemiş bir asker konuşması ortalığı dalgalandırdı. Biz buradayız ve sistem bizden sorulur gibisinden şeyler söylendi. Aynı saatlerde PKK bağlamında geniş bir DTP tutuklaması devreye girdi. Aynı günlerde 12. dalga Ergenekon gündeme geldi. DTP tutuklamaları Kürtleri, Ergenekon tutuklamaları da laikleri gerdi. Görünen o ki bu gerginlik 1 Mayıs'la birlikte daha da tırmanacak.

Dünya, küresel krizin yönetilebilmesi için barış bir dili olan bir siyaset ve siyasetçi bulurken, bizim hâlâ çok çatışmacı bir siyaset dili olan siyasetçilere kalmış olmamız yaşadığımız siyaset krizinin daha da derinleşeceğini göstermekte. Tabii son günlerin tartişmaları da bu fırtınanın yaklaşmakta olduğunu...

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yanılıp da değiştiklerini sanmayın

Erol Katırcıoğlu 25.04.2009

Kürtlerin, karda yürürken "kart, kurt" sesleri çıkaran dağ Türkleri oldukları iddiası nasıl oldu da şimdi "Kürt vatandaşlarımız" kabulüne doğru değişti bilen var mı?

Aynı Genelkurmay, (başkanları değişmiş olsa da) hangi nedenlerle ve hangi tartişma ve açıklamalarla bu "kurumsal bakışını" değiştirdi bilen var mı?

Bundan çok değil, iki yıl öncesine kadar Genelkurmay başkanları hemen hemen her konuşmada "irtica"dan sözederken, şimdiki neden iki saatlik konuşmasında bir kez dahi "irtica" kelimesini kullanmadı bilen var mı?

Yıllarca Kürtçe konuşan vatandaşların ihtiyaı olduğu bilindiği halde görmemezlikten gelinen Kürtçe tv neden şimdi kuruldu bilen var mı?

Yıllarca "türban"ın bir siyasi simge olarak kullanıldığını söyleyen CHP ve onun başkanı Deniz Baykal, trbanlıları da aşarak "arşafılılara" kadar bütün kadınları neden bağrına bastı ve partisine kabul etti bilen var mı?

Hepinizin "nk değiştiler!" dediğinizi duyar gibi oluyorum. Değiştiler. Onlar da insan. Onlar da Türkiye'nin değişen koşullarından etkileniyorlar ve değişiyorlar. Bunda ne var?

Böyle der gibisiniz.

Ama bence konu bu kadar basit değil. Çünkü değişim, eski ile yeni arasında, başka bir deyişle değişmekte olanla varolmaya devam eden arasında bir "karşılaşmayı", bir "tartişmayı" ve bir "hesaplaşmayı" gerekli kılan bir süreçtir. Yukarıda sorduğum sorulara ilişkin gelişmelerde böyle bir durum var mı?

Demek zorunda değil mi örneğin Genelkurmay Başkanı, "Evet geçmişte böyle düşünüyorduk. Kürtlerin bir etnik topluluk olarak kabulünün önü alınamaz bir bölünme süreci başlatacağından korkuyorduk. Ama şimdi anladık ki Kürtler, yüzyıllar boyunca birlikte yaşamışlıktan gelen bir duyguyla demokrasi içinde bizle birlikte yaşayabilirler?"

Buna benzer cümlelerle kurumsal olarak değişikliklerini bize, topluma anlatmak zorunda değiller mi?

Ya da "Biz eskiden, siyasette önemli konumlara gelmiş ya da gelmek isteyen ve İslami eğitilmiş bazı kişilerin yükselişlerinden rahatsızlık duyar, onların irticai faaliyetler içinde olduklarından kuşkulandır ve onların ülkemizde bir din devleti kurmak istediklerinden rahatsız olurduk. Oysa şimdi anladık ki bu insanların çoğu "mütedeyyin" olarak ifade edilen zararsız Müslümanlardır. Onun için tehdit algılamamız içinden "irtica"yı çıkardık."

Bu cümlelere benzer bir şeyler söylemeleri gerekmiyor mu hemen her gün irtica geliyor uyarıları ile onlara sığınmış milyonlarca insanımıza artık korkacak bir şey yok demek anlamında?

Rahmetli Doktor Hikmet Kıvılcımlı, kimilerine göre Doğu'nun Marx'ı olarak nitelenen İbni Haldun'dan giderek 1960'larda bir "Tarih Tezi" ortaya atmıştı. O tezde, tarihte iki tür değişimden söz ediyordu. Biri, temeli "yukarı barbarlık" adı verilen düzeye ulaşmış, yani tarım üretimine geçmiş, şehir devleti kurmuş toplumlardaki değişim; diğeri ise henüz o seviyeye ulaşamamış "göçebe" gelenekli toplumlardaki değişim. Birincisinde, toplum kendi kurum ve kurallarını yaratarak bir medeniyet kuruyor, diğesinde ise toplum içine geldiği çökkün medeniyetin kurum ve kurallarını benimsiyor.

Kıvılcımlı bunun nedenini göçebe toplumların gelişkinlik seviyesinin yıktıkları medeni toplumlar karşısında yetersiz kalmasına bağlamıştı. Göçebe toplum, yıktığı medeni toplumun karmaşıklığını yönetemeyince onun kurum ve kurallarını benimsemeyi seçiyordu. O nedenle de değişim birincisinde, örneğin Roma gibi bir "orijinal medeniyete", diğesinde ise Osmanlı gibi bir İslam orijinal medeniyetinin "rönesansına" yol açıyordu.

Bütün bunlar nereden mi aklıma geldi de yazıyorum? Aslında Kıvılcımlı'nın analizinden gidince değişim kavramının ikili bir anlamı olabileceği açık. Biri sahici bir değişim, yani, karşılaşma, tartışma ve hesaplaşmaya işaret ediyor; diğeri ise yalnızca "varolana kendini uyarılama" yani bir pozisyon değiştirmeye. Değişim olmasına değişim her ikisi de ama yarattıkları ya da ima ettikleri ise çok farklı.

Sahici bir değişim, aslında bir geri dönüşsüzlüğü, bir hesap kesmeyi ima ederken diğesinde böyle bir şey yok. Aksine, diğesinde değişim, kendi dışında ortaya çıkan bazı yeni koşullara kendini uyarılamanın ve her an yeniden eski pozisyona dönmenin mümkün olması anlamına geliyor.

Onun için ben diyorum ki Osmanlı miraslı Türkiye'de Genelkurmay Başkanı'nın konuşmasında bazı "değişim" işaretleri olduğunu düşünebilirsiniz ama bence bu işaretleri sahici bir değişimin değil, askerin yeni koşullara kendini uyarılmasının işaretleri olarak okumamız gerekir. Aynı şekilde "TRT-Şeş"ten CHP'nin "türban ve çarşaf açılımına" ve belki eklenebilecek nice başkalarına kadar değişim olarak düşündüklerimizin aslında gerçek ve "sahici" değişim olmadıklarını aklımızda tutmamız gerekiyor.

Yanılıp da değişikliklerini sanmayalım...

Çatışmacı iklim ve yeni bir siyaset gereği

Erol Katırcıoğlu 30.04.2009

Yazının başına oturduğumda Genelkurmay Başkanı İlker Başbuğ basın toplantısı yapıyordu. Bulunan silahların orduya ait olup olmadıklarının bilinmediğini anlatıyordu. Ekranın altından eski bakan Hikmet Sami Türk'e yönelik bir saldırının son anda önlendiği haberi geçiyordu. İnternette ise dokuz askerin öldürüldüğü haberi flaş haber olarak veriliyordu. Daha dün evler basılmış, çatışmalar çıkmış, iki kişi ölmüştü. Tabii ki bu öğleden sonra daha ne tür olaylar olacak bilmiyorum ama, içimizi ferahlatıcı haberlerin gelmesinin zor olduğu da ortada. Sanki birileri seçimleri beklemiş ve hemen akabinde de harekete geçmiş gibi.

Yanlış anlaşılmasın. Bir komplo var, birileri düğmeye basmış falan demiyorum. Bütün demek istediğim daha önce de yazdığım gibi Türkiye'de siyasetin tarzı ve dilinin barış üretebilecek bir nitelikte olmadığı. Bırakın bu son yaşadıklarımızı, alın Kürt siyasetçilere karşı yapılanları! Kürt sorununu çözmeyi amaçlayan herhangi bir hükümet işe Kürt politikacıları tutuklayarak başlar mı? Ya da sertlikleri kuşkusuz, topluma duyarlılıkları kuşkulu olan İstanbul Valisi ve Emniyet Müdürü'nü hâlâ görevde tutar mı?

İçinde bulunduğumuz siyasi çatışma ikliminin, demokratik bir çatışma, tartışma ve uzlaşma arayışı olabilmesi fikirler üzerinden yapılmasıyla mümkün. Oysa burada çatışma deyince LAW'lar, patlayıcılar ve bubi tuzakları da işin içine giriyor. O nedenle de toplumun kimlikler üzerinden kutuplara ayrılması ve bu kutuplar arasında yaratılan gerilim hayırlı bir iş değil.

Tabii ki bu durum ne bugünün işi ve ne de bir kaç kişinin. Ama emin olabiliriz ki bu durum ülkede gerçek anlamda bir demokratik sistem ve buna uygun bir zihniyet yaratamamış olmamızla ilgili. Çünkü varolan siyasi sistem toplumsal taleplerin temsil olması ve bu taleplerin karşılanmasını sağlayamıyorsa, bu taleplerin kolektif kimlikler etrafında kümelenmesi kaçınılmaz. Böyle bir siyasetin ise kaynakların sınırlı olduğu bir ulus-devlet çatısında gerginliği ve çatışmayı besleyeceği ortada. Bizde de olan bu.

Geçtiğimiz haftalarda Ergenekon'un 12. dalgasıyla yükselen tartışmalar da bu eğilimin şiddetini bir daha gösterdi. Özellikle Türkan Saylan'ın evinin aranmasıyla ortaya çıkan tartışma ortamı, Ergenekon davasını önemseyen ve genellikle uzlaşmacı siyaset öneren birçok kişiyi de kutuplaşmanın içine alıverdi. Kabul etmek gerekir ki bu tartışmalar cevapları pek kolay olmayan yeni birçok soruyu da gündeme getirdi.

Örneğin, "AKP" ve "mevcut sistem" arasındaki tartışmalara mesafe almak mümkün mü? Ya da mesafe alınmalı mı? Kendi tercihlerimiz doğrultusunda bu tartışmalarda taraf mı olmalıyız? Yoksa bunların ötesinde uzlaşmacı ve demokrat yeni bir siyasi pozisyon mu benimsemeliyiz? Bu sorulara benzer birçok soru hemen herkesin önünde.

Doğrusu kabul etmek gerekir ki AKP ve "mevcut sistem", terazinin iki yanında birbirlerine eşit ve birbirlerini dengeleyen iki ağırlık değiller. Daha düne kadar "mevcut sistem" in adalet mekanizması AKP'yi kapatmayı denedi. Hâlâ da meşru bir siyasi parti olarak benimsemiş olduğunu söylemek zor. Bu durumda "mevcut sistem" in mevcut yasaları da zorlayarak bir siyasi partiyi kendine göre "hizaya getirmesine" seyirci kalmanın demokrasiyle pek örtüşmediği açık.

Öte yandan, toplumdan gördüğü ilgiyi abartarak, 20 yıldan bu yana ülkenin başkentinde belediye başkanlığı yapmış ve fakat daha da yapmayı isteyen –her yere kuş kondurduğundan mı nedir?- birinin peşinden giderek

ya da “Ceketini koy seçilir, merak etme sen!” ilkesizliğine pirim vererek yapılan siyasetin demokrasiyle bir ilgisi olmadığı da...

Böyle bir değerlendirme içinden baktığımızda da hangi kesim içinde olursa olsun ülkede gerçek bir demokrasinin peşinde olanların bu çatışmacı iklime kapılmayıp olan bitene –sivil siyaseti gölgelemek isteyen devlet kaynaklı girişimlere karşı çıkmak ilkesini atlamadan- mesafe almaları bana daha anlamlı geliyor.

Tabii böyle bir siyasi pozisyon her şeyden önce “uzlaşmacı” bir siyaset demektir. Uzlaşmacı bir siyaset ise bir “ortalamada buluşmak” anlamında değil aksine konuşmanın, tartışmanın ve demokratik çatışmanın önünü açan ve sonucuna da razı olan bir siyaset anlayışı demektir.

Bu başarılabilir mi? Doğrusu zaman zaman yapılan seçim anketlerine yansıyan, “kararsızlar” ve “protestocular” olarak adlandırılan ve her seçim öncesinde oranları genel olarak yükselme eğiliminde olan seçmenlerin varlığını düşünürsek belki de bu ülkede böyle bir siyaset ihtiyacının talepkârları da var.

Demokrasi işlemezse toplumsal talepler kimlikler etrafında kümelenir. Kimlikler üzerinden siyaset ise ulus çatısı altında çatışma üretir. Çatışma ise tüm kimlikleri de kesen yeni bir siyaset ihtiyacı...

Sanırım şimdi bu noktadayız.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Siyasi talepler ve iktisadi değişim

Erol Katırcıoğlu 02.05.2009

Havada bir özgürlük kokusu alıyor musunuz bu Mayıs gününde? Özgürlüğün de kokusu var mı demeyin. Tabii ki var. Bir “her şeyi yapabilirim” duygusuyla gelen bir koku bu. Öyle olmadığını bildiğiniz halde sanki öyleymiş gibi hissettiğiniz.

Bir toplantıda bir genç sormuştu. “Aç kalma özgürlüğünü de kapsıyor mu bu özgürlük” diye. Özgürlük lafını küçümseyerek sormuştu tabii ki. Oysa bazen “aç kalmak”tan daha şiddetli bir yoksunluk olabiliyor “özgürsüzlük”.

Alın bakın Taksim’e sokuyorlar mı insanı? Üstelik 1 Mayıs bayram ilan edilmişken bile.

Ya eşitlik kokusu? Yolda yürürken eşit vatandaşlar gibi mi yürüyorsunuz diğerleriyle? Biz eşit insanlarız, hepimiz vatandaş olarak aynı haklara sahibiz duygusu var mı içinizde? Yoksa tümüyle yabancı olduğunuz bir duygu mu bu sizdeki? Bu ülkede eşitler arasında daima daha eşitlerin olduğunu bilmekten dolayı.

Peki ya adalet? Sahiden adil bir toplumda yaşadığınızı düşünüyor musunuz? Yoksa adaletin terazisinin hep bir yana ağır bastığını mı düşünüyorsunuz? Bu ülkede güçlü olanın her daim güçlü olduğunu bilmekten dolayı.

Bence bu havada, ne özgürlüğü, ne eşitliği ve ne de adaleti koklamak mümkün. Yüzyıllar boyunca birikmiş duygu ve düşünceler bu toplumun “güç”ü elinde bulunduranların biçimlendirdiği bir toplum olduğunu

söylüyor. Ve bunu herkes böyle biliyor.

O nedenle de kanıksamıyor aslında olan bitenleri. Örneğin askerin her “demokrasiye bağlıyız” lafından “her an demokrasiyi rafa kaldırabiliriz” anlamı çıkarıyor. O nedenle de bütün anketlerde en güvenilen kurum asker çıkıyor. Yerlerinden kımıldamalarına gerek olmadığını düşünsünler diye.

Ama bu durumun değişmesine ilişkin talepler de yükseliyor. Ülkedeki sıkıntıların da nedeni bu. Ergenekon da, AKP’nin siyaset içindeki durumu da, askerin durumu da bu değişim taleplerinin yükselişiyle ilgili. Değişimin itici gücünün illa iktisadi olduğunu düşünmüyorum ama iktisadi alandaki güç ilişkilerindeki değişimin de bu değişim taleplerine eşlik ettiği aşikâr.

1996’da AB ile yapılan gümrük anlaşmasından bu yana iktisat alanında güç ilişkilerinde değişiklikler olmakta. Gücü elinde bulunduran aktörlerin önemli bir kısmı uluslararası sermaye ile ortaklıklar kurarak küreselleşirken, daha güçsüz kesimler de bu sermayenin boşalttığı alanları doldurarak güçlendi. TÜSİAD’ın daha “Batılı” ağızla konuşmasıyla MÜSİAD’ın daha “yerel” bir ağızla konuşması da bu nedenle.

Peki, ama iktisadi aladaki değişimle, toplumun daha fazla özgürlük ve demokrasi talepleri örtüşüyor mu? Bire bir örtüşmediği apaçık. İktisadi değişimin üzerine AKP’nin oturduğunu söylemek mümkün ama, toplumun siyasi değişim talebinin büyük ölçüde sahipsiz kaldığı da ortada. Değişim gibi görülen şeyin gerçekte bir değişime karşılık düşmemesi de bu nedenle.

Türkiye toplumu daha fazla özgürlük, daha fazla eşitlik ve daha fazla adalet istiyor. Derdi bu. O nedenle de rüştünü ispat etmemiş olduğu düşünülen delikanlıya gösterilen davranışın kendisine gösterilmesinden rahatsız. Taksim’e gidebilmesi için polise gerek varmış gibi düşünen yöneticilerden de...

Ülkedeki gerginlikler, olması gerektiği gibi çalışmayan bir demokrasiden kaynaklanıyor. Toplumun taleplerini yansıtan bir demokrasinin olmaması, ya da tersten söylersek toplumun kendisinin kaale alındığını hissetmesini sağlayan bir demokrasinin olmaması gerginliklerin de sebebi. Ama bu konuda ne eski aktörlerin ve ne de yeni aktörlerin belirli bir duyarlılığı var. Her gelenin ne siyasi partiler yasasına ve ne de seçim yasasına dokunmaması da bu nedenle.

Sanırım bu siyaseten yenilenmenin önündeki en önemli engel ise Kürt meselesi. Eski ve yeni aktörlerin Kürt meselesiyle ilgili demokratik bir açılımın nereye gideceğini kestirememeleri adım atmalarını da önüyor. O nedenle de sorunun çözümüyle ilgili ortalıkta “ekonomik yatırım yapalım”dan öte önerilmiş bir fikir yok. Bu fikrin de bir şey demek olmadığıнын herkes farkında.

Daha açık söylersek Türkiye’de demokrasinin ileri bir hamlesi toplumun karar alıcılarının Kürt meselesiyle ilgili atacakları adıma çok bağlı. Deli gömleği geçirilmiş toplumun çırpınısını iyi okumak gerek. Havasında özgürlük, eşitlik ve adalet koklanmayan bir ülkede nefes almak o kadar kolay değil.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kürt sorunundan kayıtdışılığa...

Erol Katırcıoğlu 07.05.2009

Lévi-Strauss insan ve doğa arasındaki deterministik tezlere cevaben şöyle demişti: Ya bizlerin "seçimleri" bizim dışımızda bir dünyanın bize dikte ettirdikleridir, seçiyoruz sandığımızda bile aslında bu güçlü adaptasyona uymaktayızdır. Ya da bizim "seçimlerimiz" gerçektir ve o nedenle de insanlığın kaderi yalnızca onun genetik mirası tarafından değil bizatihi yaptığı bu "seçimler" tarafından da belirlenir.

Neden mi andım bu ünlü antropologu? Doğrusu bugünlerde ülkenin yaklaşmakta olduğunu sandığım gerginlikleriyle ilgili şimdiden kendimce bir uyarıda bulunmak. Toplum olarak yaşadıklarımızın "yaşamamız gerekenler olmadığını" söylemek. Ve tabii bu yaklaşan gerginlikler karşısında birlikte davranmaya, dayanışmaya ve tabii en önemlisi de siyasete şans vermek gerektiğinin altını çizmek.

Gerçekten de bir toplumun kendi geçmişinden devraldığı maddi ve manevi miras o toplumun geleceği üzerinde önemli bir etkiye sahip. Fakat toplumun geleceği, yalnızca bu maddi ve manevi mirasa değil, aynı zamanda o toplumun kendi geleceği için başka daha neler yaptığına ve nasıl yaptığına da büyük ölçüde bağlı.

O nedenle de dünkü katliamı yalnızca "töre"ye bağlamak doğru bir yaklaşım olamaz. Olamaz çünkü o coğrafyada böyle acımasız töreler olsa bile bizim o törelerin tarihe karışmasına değil de onların coşmasına neden olan bir savaş iklimi yaratmış olmamız da bu katliamın belirleyicileri arasında değil mi?

Doğru yaklaşım bu inanılmaz katliamı, bu cinneti, sürmekte olan bu savaş ikliminin bitirilmesi gerektiğine işaret eden bir olay olarak okumaktır. Hasan Cemal'in çok yerinde bir zamanlamayla giriştiği gazeteciliğin sağladığı bilgilenmeyle bunun mümkün olabileceği de ortada.

Kürt siyasetinde bugüne dek yapılanlardan giderek barışçı ve herkes için iyi bir sonuç üretmek imkânsız. Önümüzdeki ikilem ünlü antropologun sözleriyle paralellik kurarak söylersem, ya varolana, bize şimdiye dek önerilene razı olacağız ya da bu konuda yeni bir çıkışa, yeni bir kopuşa yönelip Kürt siyasetini ve toplum olarak da kendi kaderimizi değiştireceğiz. Dolayısıyla şimdi artık top bu kopuşu sağlayacak siyaset ve medyada.

Doğrusu bu yazıya başlarken başka bir konuyu ele almayı düşünmüştüm. Ekonomiyle ilgili TOBB Genel Kurulu'nda konuşulanları konu edecektim. Özellikle "kayıtdışılık" ile ilgili Başbakan'ın sözlerine değinecektim. Ama buraya kadar yazdıklarımın bu meseleyle de ilgili olduğunu fark ettim. O nedenle de bu konuyu da yukarıdaki konuya bağlayarak devam edeyim.

Bilindiği gibi Türkiye ekonomisinde "kayıtdışılık" diye bir sorun yıllardır konuşulmakta (bu nedenle de bu sorunun Kürt sorunu gibi çözülemeyen sorunlarımızdan biri olduğu ortada). Ama kayıtdışılığı ekonomimizin gelişmemişliğiyle açıklamak aynı Kürt sorununda düştüğümüz hataya düşmek anlamına gelir. Gelir çünkü "kayıtdışılık" yalnızca devraldığımız ekonomik mirastan değil aynı zamanda bizim ekonomide ne yaptıklarımızla da ilgili bir olgudur.

Ne demek istiyorum?

Başbakanın söylediklerinden giderek bu soruyu cevaplayayım. Başbakan diyor ki: "Vergisini adil şekilde verenle, vergisini vermeden merdiven altı sağda solda kaçak istihdam yapanları aynı kefeye koyamayız. Bunu beraber yapacağız ki adil olanla olmayan ortaya çıksın."

Peki, başbakan bilmiyor mu ki bu ülkede vergisini vermeye hazır ve fakat vergi verebilecek düzeyde bir gelir

elde edebilmek için ihtiyacı olan krediyi bulmakta zorlanan binlerce işletme var? Tabii ki biliyor. Bildiği içindir ki bankalara kızıyor, onları KOBİ'lere kredi musluklarını kesmekle suçluyor.

Bir şey değişiyor mu?

Değişmiyor. Bir ülkede "kayıtdışılığı" çok çeşitli nedenleri olabilir. Örneğin küreselleşmenin yarattığı rekabet baskısının bütün dünyada da genel bir kayıtdışılık olgusu ürettiği biliniyor. Fakat bizdeki gibi ekonominin neredeyse yarısını kayıtdışılığa itmiyor.

Bence bizdeki kayıtdışılığın en önemli nedeni bizim finans sektörünün yapısı. Bizim finans sektörü dediğimiz ve daha çok bankaların içinde olduğu sektör rekabetçi bir sektör değil. Rekabetçi bir sektör olmayınca da kredi muslukları ellerinde, istedikleri gibi açıp kapıyorlar. Bu durumda dünyanın birçok ülkesinde kendi gibi milyonlarca işletmenin bulabildiği terimlerle kredi bulamayan bizim KOBİ'lerimiz ne yapsınlar? Bir tür finansman aracı olarak kayıtdışına kaçmaktan, verecekleri vergileri vermeyip kendi işletmelerinin finansman ihtiyacı olarak kullanmaktan başka? Peki ama bu adil mi? Adil olmasına adil değil ama ya bankaların yaptıkları adil mi?

Nitekim TOBB başkanı diyor ki: "Bazı bankaların, hem rekor kârlar açıklayıp, hem de krizden dolayı likidite sıkıntısı yaşayan şirketlerimizin üzerine giderek, insafsız kredi faizleri uyguladıklarını, kredi akışlarını kestiklerini, hesaplarını bloke ettiklerini de unutmayacağız."

Konuşan, Kürt sorununu değerlendiren bir Kürt siyasetçi sanki...

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

"Emeğin perspektifi" ve demokrat siyaset

Erol Katırcıoğlu 09.05.2009

Diyorlar ki "sol"un söyleyecek nesi var bugünün Türkiye'sinde. Bu "sol"dan murat tabii ki "CHP gibi örgütlerin dışında kalan sol". Zaten binbir parçaya bölünmüş bir avuç insan diye düşünüyorlar. Her ne kadar hâlâ CHP gibi örgütleri "sol" olarak düşünenler varsa da aslında "sol"dan kastedilenin "CHP gibi örgütlerin dışında kalanlar" olduğu da aşikâr. Evet, bu insan topluluklarına baktığımızda onların çok dağınık oldukları görülüyor. Ve tabii aralarında inanılmaz fikrî farklılıkların olduğu da. Ama buna rağmen siyaset eliti buralarda nelerin olduğuna, buralarda nelerin tartışıldığına ilgisiz değil.

Referans aldığım "CHP gibi örgütlerin dışında kalan sol"u, ülkede olan biten bir çok şeye "emek perspektifi"nden itiraz edenler olarak tanımlamak mümkün. Ama tabii bu "emek perspektifi" dediğim perspektifin de zurnanın zırt dediği yer olduğu da ortada. İş buraya geldiğinde, bu "emek perspektifi"nin, ulusalcılıktan enternasyonalizme, planlı ekonomiden regüle edilen piyasa ekonomisine kadar sonsuz versiyonunun olduğunu da biliyoruz. Bu nedenle de bu "CHP gibi örgütlerin dışında kalan sol"un önünde neyin "sol" sayılmasıyla ilgili ciddi bir tartışma alanı olduğu açık.

Aslında bu tartışma alanı yalnızca bize özgü de değil. Bugün dünyanın çeşitli yerlerinde, ulus-devlet yapılarının zayıfladığı, küresel dinamiklerin öne çıktığı bir dünyada bir çoğu ulus-devlet çerçevesinde düşünülmüş,

üretmiş ve uygulanmış “sol” politikaların bir kıymeti harbiyesi kaldı mı diye soran milyonlarca insan var.

Durum bu olmakla birlikte, yaşadığımız küresel mali krizin de etkisiyle 1980’lerden bu yana varlığını sürdüren “muhafazakâr liberal” politikaların yeniden sorgulanma ihtiyacı daha çok “sol”un yapmakta olduğu tartışmaya, deyim yerindeyse bir “yabancı ilgisi” oluşturmuş ve onların meraklı bakışlarını bu tartışmalara çekmiştir. O nedenle de bugün yeniden, bir anlamda “sol” sayılabilen Keynesyen politikalara ilgi artmış ve piyasaların “serbest”likten “regüle edilmeleri”ne doğru bir anlayış eğilimi ortaya çıkmıştır. Ama buna rağmen bu gelişmeleri “emeğin perspektifi” olarak okumamız mümkün olmadığı gibi nasıl bir anlayışa varacakları da henüz belli değil.

“Emeğin perspektifi” çeşitli bakımlardan tanımlanabilir. Perşembe günkü yazımda sözünü ettiğim Lévi-Strauss’un söylediklerinden gidersek toplumun kapitalist örgütlenmesinin nasıl kırılğan, çatışmacı ve kaotik bir toplum anlamına geldiğini ve buradan da “sol” bir alternatifi hâlâ neden meşru bir arayış olduğunu değerlendirebilmemiz mümkün.

Lévi-Strauss şöyle diyor: Ya bizlerin “seçimleri” bizim dışımızda bir dünyanın bize dikte ettirdikleridir, seçiyoruz sandığımızda bile aslında bu güçlü adaptasyona uymaktayızdır. Ya da bizim “seçimlerimiz” gerçektir ve o nedenle de insanlığın kaderi yalnızca onun genetik mirası tarafından değil bizatihi yaptığı bu “seçimler” tarafından da belirlenir.

Bu düşüncelerden gidersek; eğer “seçimlerimiz” gerçekse, yani yaptıklarımızı kaderimizde olduğu için değil de biz istediğimiz için yapıyorsak, o zaman, bu “seçme özgürlüğümüzü” belirleyen koşullar kendi başlarına önemli demektir. Eğer aramızda bu koşullar eşit değilse, o zaman bazılarımız, diğer bazılarımızdan daha fazla “seçme özgürlüğüne” sahip demektir ki bu da aramızda birbirlerine zıt çıkarların varolduğu anlamına gelir.

“Seçme özgürlüğünü” belirleyen koşullar üstelik yalnızca ekonomik de değildir. Bazılarımızın etnik ya da dinsel kimliklerinden dolayı dışlanıyor olması da bu “seçme özgürlüğü”nü bozar. O nedenle de kapitalizm özü itibarıyla yalnızca ekonomide yarattıklarından değil aynı zamanda toplumsal hayatta yarattıklarından dolayı da çatışmacı bir toplumsal düzen anlamına gelir.

Bu nedenle de “emeğin perspektifini”, varolan düzene yalnızca işçilerin değil aynı zamanda varolan düzen içinde mağdur bırakılan diğer dışlanmışların da itirazlarını dahil ederek oluşturmakta fayda var. Çünkü özellikle yaşadığımız küresel dünyanın yarattığı basınç yalnızca işçilerin değil diğer bütün kapitalist sistem mağdurlarının da üzerinde.

Türkiye’de “CHP gibi örgütlerin dışında kalan sol”un gerçek bir sol siyaset üretebilmesi büyük ölçüde temel bazı ilkeleri ve fikirleri yeniden tartışmasını gerektiriyor. Bunu yapmaya kalktığında da bugünün dünyasında “emeğin perspektifi”nin aslında yalnızca “emekçilerin” değil tüm “mağdurların” özgürlüklerini talep eden, ve onlar için toplumsal eşitliği ve adaleti vurgulayan “demokrat” bir siyaset olacağı açıktır.

Tartışmaya devam edeceğim.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

“Emeğin perspektifi” ve demokrat siyaset-II

Erol Katırcıoğlu 14.05.2009

"Türkiye'de "CHP gibi örgütlerin dışında kalan sol"un gerçek bir sol siyaset üretebilmesi büyük ölçüde temel bazı ilkelerin ve fikirlerin yeniden tartışılmasını gerektiriyor. Bunu yapmaya kalktığında da bugünün dünyasında "emeğin perspektifi"nin, aslında yalnızca "emekçilerin" değil tüm "mağdurların" özgürlüklerini talep eden, ve onlar için toplumsal eşitliği ve adaleti vurgulayan "demokrat" bir siyaset olacağı açıktır."

Bu paragraf geçen haftaki yazımın son paragrafıydı ve konuya devam edeceğimi söylemiştim. Bu yazıda bu bağlamda iki konu üzerinde duracağım. Birincisi "emeğin öncülüğü" meselesi. İkincisi ise solun sosyal politikaları.

Yukarıdaki paragrafı "emeğin öncülüğünde tüm mağdurların talepleri..." şeklinde okumayı isteyen insanlar yok değil solun içinde. Yani "emeğe" özel bir yer vermeyi bir çeşit "sol" olmanın gereği gibi algılayanlar. Evet, onlar varlar ama bence "emeğe" böyle bir özel vurgu yapmanın zamanının geçtiğini söylemek de mümkün.

Mümkün çünkü bugünün kapitalizminin mağduriyet hikâyeleri yalnızca işçilerin hikâyelerinden oluşmuyor artık. Yani kapitalizmin dişlilerinin çevrilebilmesi için "emeğinden başka kaybedecek bir şeyi olmayan" insanlar haline getirilmiş, yani homojenleştirilmiş bir işçi sınıfının varlığı yetmiyor artık. Çağımızda bir de o çarkların dönebilmesi için üretilenleri –kültürel ürünler de dahil- aynı şekilde tüketecek hale getirilmiş, yani homojenleştirilmiş bir insanlığın da oluşturulması gerekiyor.

Çağımızın ulus-devletlerinin sınırlarına deyim yerindeyse "tıkıştırılmış" farklı kültürlerin güneşin altında yerlerini istemeleri, özgürlük, hak ve adalet talebinde bulunmaları büyük ölçüde bu yüzden. Üzerlerinden geçen silindirin işçilerin üzerinden geçenden daha az önemde olduğunu söylemek de mümkün değil. Onun için bence "emeği" öncü saymak ve onun etrafında bir özgürlük, eşitlik ve adalet mücadelesi düşünmek, tüm toplumsal kimlikleri de içeren bir ülke siyaseti yapmak karşısında daha etkili bir yol değildir.

Yani kısaca söylemek istediğim bugünün sol siyaseti, işçilerin de içinde olduğu toplumun tüm mağdurlarının mağduriyet taleplerini konu eden, kimliklerden yola çıkan ama kimlik siyaseti yerine bir "birlikte yaşama siyaseti" öneren daha kapsayıcı bir siyaset olmalıdır. Bunun da topluma güvenen, bütün özgürlükler gibi bütün mağduriyetlerin de aynı düzeyde olduğuna inanan ve özgürlüksüzlüklerin ve mağduriyetlerin giderilmesinde toplumsal tartışmaya ve uzlaşmaya önem veren ve belki de her şeyden önemlisi "bu tartışmalardan çıkacak sonuca razıyım" diyebilen "demokrat" bir siyaset olmalıdır.

Yine geçen hafta değindiğim gibi bugün siyasette "sol" diye bir siyaset varsa bunu sebebi solun arayışının sahici bir yanı olmasındandır. Gerçekten de eğer şunu ya da bunu seçerken bizim dışımızdaki bir dünyanın gereklerini yerine getirmiyorsak, yani seçimlerimiz gerçekten bizim istediklerimizse; o zaman bu seçimlerimizin hangi koşullarda yapıldığı ve bu koşulların aramızda nasıl dağıldığı önemli demektir. Bu durumda eğer benim koşullarım, komşumunkinden daha elverişliyse benim görece olarak istediklerimi gerçekleştirebilmem komşuma göre daha mümkün demektir. Bunun da kişisel çıkarlarla toplumsal çıkarlar arasında daha uygun bir uyumu arama çabasını, yani solun eşitlik çabasını anlamlı kıldığı açıktır.

Sol, geleneksel olarak bu arayışını, benimsediği "sosyal politikalar"la gerçekleştirmeyi amaçlamaktadır. Her ne kadar bu politikaların içeriği ve dozu konusunda içerde bazı farklılıklar olsa da; sol, esas olarak, eşitlik arayışını toplumun dezavantajlı kesiminin yararına yaptığı harcamalarla dengelemeye çalışmaktadır. Fakat günümüzün problemi şudur ki bu harcamaların finanse edilebilmesi günümüz küresel dünyasında giderek zorlaşmaktadır.

Zorlaşmaktadır çünkü bugünün ulus-devletleri, tek tek ulus-devletlerden sıyrılarak bir çeşit özerklik ve güç kazanmış sermaye karşısında zayıf düşmüşlerdir. Bu zayıflığın en önemli sonuçlarından biri, sosyal politikalar için gerekli kaynakların bulunmasının görece zorlaşmış olmasıdır.

Eskiden ulus-devlet çatısı altında sol'un, "az kazanan az, çok kazanan çok" şeklinde ifade edilebilecek vergi uygulamalarıyla elde ettiği kaynaklar "sosyal politikaları" finanse ederken şimdi artık vergi artırımları karşısında sermayenin sınır aşma rahatlığına sahip olması bu imkânın da sınırlanmasına neden olmuştur.

Her ne kadar bugünlerde, sermayenin, yaşanan "küresel mali kriz" çerçevesinde yeniden ulus-devlet çatısı altına dönme eğilimi ortaya çıkmış olsa da bunun yeniden "korumacı" ve "ulusalcı" politikalara dönüş anlamına gelmeyeceği açıktır.

Küreselleşmenin yol açtığı bu yeni koşullar sol siyasetin önüne engeller yığmıştır yığmasına ama bu yeni koşulların sol'un özgürlük ve eşitlik arayışını anlamsızlaştırdığını söylemek de mümkün değildir. Aksine "sosyal politikaların" yerine, daha katılımcı ve eşitlik sağlayıcı yeni imkânlar ortaya çıkmıştır. Bu konuyu ise bir başka yazıda ele alacağım.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Medyadan sonra bankalar

Erol Katırcıoğlu 16.05.2009

Geçenlerde *Hürriyet* gazetesi Oya Baydar'ın *Taraf*tan ayrılışını manşetten verdi. Bir haberin manşete çıkarılması, haberin geniş bir kitleyi ilgilendiriyor olmasıyla ilgili olmalı. En azından habercilik mesleği böyle söylüyor. Peki ama bu haber böyle bir haber miydi? Doğrusu buna evet demek zor. Tabii ki Oya Baydar'ın *Taraf*tan ayrılması önemsizdir demek istemiyorum. Aksine Oya Baydar'ın sesinin ve sözünün ülkenin özgürlük ve demokrasi mücadelesinde önemli olduğunu düşünenlerdenim ben de. Ama yine de *Hürriyet*'in bu haberi manşete taşımasının doğrudan habercilikle bir ilgisi olduğunu söylemek de zor.

Zor, çünkü bu ülkede ülkeyi yöneten elitler arasında bir zamandan beri sürmekte olan bir çekişmenin varlığı ortada. Çekişme diyorum ama savaş gibi bir sözcüğü kullanmamak için diyorum. Yoksa bu çekişmenin toplumun dip akıntılarında neye tekabül ettiği bir yana yüzeyinde özellikle medyada büyük bir çatışma biçiminde sürdüğü açık. İşte *Hürriyet*'in bu haberi manşete taşımasının da nedeni bu. *Taraf*'ın bugüne dek bir gazete olarak konu ettiklerini "karşı taraf" olarak okuyan *Hürriyet*, böyle yaparak kendince rakip takıma gol atmak istiyor.

Türkiye'de bir zamandan beri yaşanan bu çekişme toplumun derinliklerinde yükselen yeni bir sınıfın eski sınıflarla mücadelesinden başka bir şey değil. Bu değişimin dinamiği Özal zamanına kadar gidiyor. Özal'ın uyguladığı politikalar, dünya konjonktürüyle de birleşerek yeni, yerel ve çokluk Anadolu'yu yeni iş dünyası aktörleri yarattı. Gördüğümüz çekişme ise güneşin altında yerini isteyen bu sermaye kesimlerinin yürüttüğü bir çekişme.

Bu çekişme içinde bankaların yeri önemliydi. Daha doğrusu eski sermaye sınıfının örgütlenme biçimi her

birinin kendi bankasının da olduğu holding formatındaydı. Bu özellikle tasarruf oranları düşük ve derinliği olmayan finans piyasalarının olduğu bir ekonomide başarılı olmanın yegâne yolu olarak bulunmuş bir formattı. Büyük firma gurupları kendi bankaları aracılığı ile topladıkları mevduatları çokluk yine kendilerine ait firmalara kullandırarak piyasalarda güçlü olabilmeyi başariyorlardı.

Peki, bankaları olmayan ya da bankalara ulaşabilmek, onlardan kendi projelerine fon bulmak için çalışan küçük ve orta boy işletmeler ne yapıyorlardı? Basitçe ya fon bulamıyorlardı ya da bulabildikleri fonlara da yüksek faiz ödemek zorunda kalıyorlardı. Ya da siyasallaşıp Refah, Fazilet gibi siyasi partiler üzerinden devlete yönelip devlet kaynaklarını kullanmaya çalışıyorlardı.

Bu kavga bitmedi. Daha doğrusu dün “şeriatçılık” kavramı etrafında, Cumhurbaşkanı seçimi sürecinde, 367 kararında, AKP’nin kapatılması davasında ve bugün de Ergenekon davası etrafındaki tartışmaların arka planında bence bu mücadelenin payı büyük.

Şimdi bu çerçeveden bakınca Erdoğan’ın bankalarla girdiği polemik daha bir anlam kazanmıyor mu? Başbakan Erdoğan bankaları kriz fırsatçılığı yaptıklarıyla eleştirirken bence önemli bir cümle daha söylüyor. “Verdiğimiz kararlar hangi kurumun içinde olursa olsun *ideolojilerden uzak, milli birlik ve beraberliğimize destek veren* bir anlayışla desteklememiz lazım”. Yani aslında bankaların ideolojik olarak ayrımcı davranmamaları gerektiğini söylerken Başbakan aslında bugün bankaların ideolojik davrandıklarını söylemiş olmuyor mu?

Peki, böyle bir şey mümkün mü? Doğrusu yerim azaldığından ayrıntıya giremeyeceğim ama şunları söylemem gerekir ki yukarıda altını çizmeye çalıştığım kavga nasıl ki “Oya Baydar” haberinin manşete taşınması biçimini alabiliyorsa, bankalarında bu kavgaya uygun biçimde AKP hükümetini zora düşürmek yönünde bir biçime bürünmesi de mümkün. Nitekim bankaların, topladıkları mevduatları krediye dönüştürme yeteneklerini gösteren “kredi/mevduat” oranlarının 2008’in ekim ayından bu yana düşüyor olması böyle bir tavrın bir göstergesi olarak da okunabilir.

Her ne kadar kendi grup firmalarıyla bağları büyük ölçüde kesilmişse de bankalarımızın rekabet durumlarının pek de parlak olmadığı biliniyor. Toplam mevduatlar ya da krediler içindeki paylarından giderek bankalararası rekabeti ölçtüğümüzde bizim sektörümüzün oldukça yoğunlaşmış olduğu, yani bankalarımızın müşterileri (tüketici ya da kredi almak isteyenler olarak) karşısında oldukça güçlü oldukları görülüyor.

Bütün bunlardan şuraya varmak istiyorum. Açıktır ki bugün AKP hükümeti ile siyasette ve ekonomide etkili olan bazı kesimler arasında bir güç mücadelesi var. Bu anlaşılabilen ve bütün toplumlarda görülebilen bir durumdur. Ama bu mücadelenin yolları meşru olmadıkça kazanılması da zordur. O nedenle de nasıl ki devlet gücünü dolayımlayarak rakibini sıkıştırmak meşru bir yol değilse aynı şekilde bugün medyanın da bankaların da güçlerine dayanarak rakip gördüklerini hırpalamaya çalışmaları da aynı derecede meşru değildir. Meşruiyet ise sorunlara toplumun dahilıyla mümkün.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Adalet, mağdurlar ve sol

Erol Katırcıoğlu 21.05.2009

1789 Fransız Devrimi ünlü bir sloganla hatırlanır: "Hürriyet, Eşitlik, Kardeşlik." 1908'de Meşrutiyetin ilanı sırasında bu sloganı Jön Türkler "Hürriyet, Müsavat, Uhuvvet" olarak kullanmışlardı. Ama onlar bu üçlemeye bir de "Adalet"i eklemişlerdi. Üstelik de önce "adalet"e vurgu yaparak, "Adalet, Hürriyet, Müsavat, Uhuvvet" diye sokaklara dökülmüşlerdi.

Batı'dan bakınca bu "adalet" in işi ne orada diye düşünebilirsiniz. Ama eğer Doğu'dan bakarsanız "adalet" in bu topraklarda diğer üç kavramdan daha da önemli olduğunu görürsünüz. Bunun nedeni büyük ölçüde bu ülkenin "adalet" diye diye "adalet" in sürekli tepelendiği bir ülke olması. Tabii adaletin sürekli tepelendiği bir ülkede eşitliğin, özgürlüğün ve kardeşliğin içinin dolması da pek mümkün değil.

O nedenle de atalarımız "Adalet mülkün temelidir" demişler, "mülk"ü memleket toprakları anlamına kullanarak. Yani ülkemiz topraklarında yaşayanlar "adaletli" bir biçimde yönetilmelidirler demek istemişler. Ama her nasılsa zaman içinde birileri bu "mülk" kavramını, "mülkiyet" anlamına kaydırarak "adaleti" "mülklülerin" mülkiyetini koruyan bir ilkeye dönüştürmüş. Bugün mahkeme salonlarını süsleyen düsturun bu hikâyesi bile "adalet" kavramının bu topraklar için önemini yeterince açıklıyor.

Cumhuriyetin, ulus-devletin inşası sürecinde dinî ve etnik farklılıkları olan Osmanlı halkını homojenleştirme isteği, halkın içinde "adalet" talebini tüm Cumhuriyet boyunca canlı tuttu. Bu ülkede "Müslümanların", "Alevilerin" ve "Kürtlerin" mevcut sistemle en çok sorunu olan kesimler olması bu durumun en açık kanıtı. Farklı kimliklerin, çok kültürlü bir imparatorluktan amacı Batı'ya benzemek olan bir ulus-devlet içine deyim yerindeyse "tıkıştırılmaları", bugün bile, adının başında "Adalet" olan AKP'ye halkın neden teveccüh ettiğini açıklamıyor mu? (Aynı şekilde Demirel'in Adalet Partisi'ni hatırlayın).

Bu nedenle sol siyasetin de "adalet" kavramına özel bir önem vermesi gerekiyor. Gerekiyor çünkü bu ülke halkının bu ülkedeki sistemle sorunu yalnızca son yüzyıl içinde kapitalizmin onu işçileştirip sömürüyor olmasından kaynaklanmıyor. Onun yüzyıllar boyunca adaletsiz yöneticiler ve çıkar grupları tarafından itilip kakılmış, hor görülmüş olmasından da kaynaklanıyor.

Onun için bu ülke halkının bir tarihi yokmuş gibi davranıp onun egemen sınıflar karşısındaki mücadelesini yalnızca "fabrikalı işçiler" perspektifinden değerlendirmek ya da tüm toplumun ezilenlerinin tek kurtarıcısının "fabrikalı işçiler" olduğunu ima etmek kanaatimce ülkenin değişim dinamiğini küçümsemek anlamına gelir. Gelir çünkü, eğer "fabrikalı işçilerin" taleplerinin toplumun değişiminde bir etkisi varsa, aynı şekilde mağdur kimlik taleplerinin de toplumun değişimi üzerinde bir etkisi vardır. Bunların hangisinin daha ağırlıklı olduğu meselesiye bence ikincil bir mesele.

Egemenliğin büyük ölçüde ulus-devletten kaçtığı ve fakat Hardt ve Negri'nin doğru bir biçimde ifade ettikleri gibi "egemenliğin" tümüyle ortadan kalkmadığı yalnızca bir dizi ulus ve ulus üstü organdan oluşan yeni bir biçim aldığı günümüzde (Hardt ve Negri bu duruma "İmparatorluk" diyorlar) sol'un geleneksel olarak kendini "işçi sınıfı" odaklı bir siyasi pozisyonda tutması esas olarak bir enerji kaybıdır. Çünkü günümüz kapitalizminin mağduru yalnızca işçiler değil diğer tüm ezilen kimliklerdir ve daha demokratik bir toplum talebi de bütün bu insanlardan gelmektedir.

Bugün Türkiye'de bu talepleri karşılar gibi görünen AKP ve DTP dışında başka siyasi partiler yok. AKP'nin, "özgürlük ve eşitlik" konularında tekliyor olsa bile "adalet" ve "kalkınma" konularında topluma umut verdiği ortada. DTP'nin ise Kürtlerin demokrasi taleplerini taşıdığı da... Ama açıktır ki toplumun daha adil ve demokrat bir ülke olma talebi henüz karşılanmış değil.

Demem odur ki bu toplumun önemli şifrelerinden biri "adalet" kavramıyla ilgilidir. O nedenle de solun arayışının bu toplumda bir karşılığının olabilmesi ancak bu şifreyle mümkündür. Bunun da, özgürlüğü, eşitliği, kardeşliği ve kalkınmayı amaçlayan ama bütün bunları "adil" bir düzen içinde talep eden demokrat bir siyaset çağırdığı açık.

Türkiye'de sol, çoğunlukla topluma teoriden ve Batı'dan baktı. O nedenle de ortaya topluma degecek bir söylem, arkasından gidecek bir toplum hayali koyamadı. Sevgi ve sempati kazanamaması da o nedenle. Oysa bunu yapabilmek en çok da sol'dakilere uygun düşerdi belki de. Çünkü "adaletsiz" bir düzenin değiştirilmesi konusunda en samimi olan onlardı. Hiç beklentileri olmaksızın bu uğurda hayatlarını verenler onlar olduğu gibi.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Serbest piyasanın serbestliği

Erol Katırcıoğlu 23.05.2009

Krizin dibi göründü mü diye tartışıyoruz son günlerde. Tabii yalnızca biz değil, dünyayla birlikte yapıyoruz bunu. Dünyanın olduğu gibi bizim de buna ihtiyacımız var. Öyle ya fena halde bunalmaya başladık. İşsizlik giderek artıyor. İşsizlik diyorum ama aslında açlık da diyebilirdim, "gerçekten" "hakikate" daha bir yaklaşmak için.

Kimisi hesaplar yapıyor 1929 Büyük Krizi'nin ne kadar uzun sürdüğü üzerine. Sonra da şimdikinin bilmem kaç yıl sonra ancak kontrol edilebilir olacağı hakkında bir şeyler söylüyor. Öte yandan "olumlu" sayılabilecek sinyaller de az değil. Geli geliveriyor ABD'den her nasılsa. Bazen de tersi oluyor tabii ki. O nedenle de borsamız da kurlarımız da bir aşağı bir yukarı inip çıkıyor.

1980'lerin başlarında bir grup iktisatçı "yarışmacı piyasa modeli" diye bir model atıvermişlerdi orta yere. Bu modelin iddiası o güne dek varolan anlayışları sarsan bir nitelikteydi doğrusu. Diyordlardı ki, eğer bir piyasada regülasyonlar (düzenlemeler) kaldırılırsa piyasa daha iyi çalışır. Yani piyasaları kamu adına düzenlemenin bir esprisi yoktur. Bırakın bu, piyasaları kamu adına düzenleyen kuruluşların ve bu kuruluşlarda görev yapan yetkililerin özel sektör tarafından ayartılıp ayartılmayacağı meselesini, düzenlemeleri kaldırdığımızda piyasalar üzerinde öyle bir rekabet baskısı ortaya çıkacaktır ki hiç bir firma fiyatını maliyetlerinin çok üzerine koyamayacaktır. Eğer koyarsa da mutlaka bu yüksek fiyatlardan piyasaya yeni firmalar girecek ve fiyatlar yeniden eski rekabetçi düzeylerine inecektir.

Eğer siz de benim gibi bazı şeyleri unutmayanlardansanız bu cümlelere benzeyen cümleleri bir zamanlar TÜSİAD'ın yöneticilerinin de çok söylemiş olduklarını hatırlarsınız. Onlara ülke ekonomisinde tekелci uygulamalar var dediğimizde, "Bunun bir önemi yok, nasılsa gümrük birliği koşullarındayız ve eğer tekелci uygulamalar var ise anında ithalat yapan firmalar piyasaya girer, tekелcinin fiyatına rakip olurlar" diyordlardı. Yani ithalattan kaynaklanan potansiyel bir rekabetin varlığına işaret ediyorlardı. Bizim de "İyi ama ithalatı yapan da

tekelci davranan da aynı firmalar” gibi laflarımıza ise kulak asmyorlardı.

Her neyse TÜSİAD kısmı fazladandı gerçekten. Ama bizim işadamlarımızın yukarıda sözünü ettiğim teoriye bağlılıklarını göstermek istedim sanırım. Zaman piyasaların önlerini açmak zamanıydı ve bu teori de bir çeşit imdada yetişmişti. Demek ki dendi, piyasaları düzenlemeye gerek yok. Piyasada tek bir firma dahi olsa, yani tekel (monopol) dahi olsa fark etmeyecek, piyasada rekabetçi bir düzen sağlanacak ve böylelikle de toplumun kıt kaynaklarının dağılımı da gelir dağılımı da bozulmayacak.

1980’lerin iktisat dünyasında yelkenleri şişiren bu gibi teorilerle yeni bir dönem başladı. “Özelleştirme, Serbestleştirme, Deregülasyon” sloganı her yere yazıldı. Bütün ülkeler de bu slogana uygun davranmalıydı ve öyle de oldu. Piyasaların önlerini açmak için özelleştirmeler, serbestleştirmeler yapıldı mevcut düzenlemeler de kaldırıldı vs. Peki bütün bunlardan sonra ne beklersiniz? Teoriye göre böyle yapılırsa kaynak dağılımı da gelir dağılımı da daha düzelecek. Bırakın kaynakların nasıl dağıldığı konusunu, ama gelir dağılımına ne oldu diye bakarsanız durumun hiç de teorinin öngördüğü gibi olmadığı anlaşıldı. OECD’nin konuyla ilgili en son araştırması durumu şöyle açıklıyor: “2000’li yılların ortasında birçok OECD ülkesindeki gelir eşitsizliği, 1980’li yılların ortalarına göre daha yükselmiştir.” Ne demiş oluyor dersiniz? 1980’li yıllarda piyasalara verilen gaz yalnızca zenginlerin daha zengin, fakirlerin ise daha fakir olmalarıyla sonuçlanmış... Kısaca durum bu.

Tabii burada akla şu soru geliyor. Peki ama, 1980’lerde düzenlemekten vazgeçmemiz gerektiği söylenen piyasalar daha önce neden “düzenlenmek” istenmişti ki? İşte asıl soru bu. Doğrusu ilk kez ABD’de 1870’lerde kurumsal düzenleme sistemleri ile 1890’larda da antitröst yasalarıyla piyasa ekonomisinin düzenlenmesi gerektiği ekonomik değilse bile siyasal nedenlerle genel kabul görmüştü. Çünkü bu yıllarda piyasa mekanizmasının iç zayıflıkları ekonomi teorisi çerçevesinde daha henüz bilinmiyordu. Fakat 1929 Büyük Krizi’nden sonra iktisatçılar dikkatlerini piyasa mekanizmasının sorunlarına yoğunlaştırdılar. Ve sonuç olarak dediler ki piyasa mekanizmasının teorik olarak öngörüldüğü gibi çalışma ihtimali, çalışmama ihtimalinden fazla değil. Yapılan ampirik gözlemler de bir çok farklı ekonominin farklı piyasalarında rekabet koşullarının oluşmadığını ve bu nedenle de kurumsal ve yasal bakımlardan düzenlenmelerinin gerektiğini gösterdi.

Bilmem farkında mısınız? Şimdi de aynı noktadayız. Şimdi de piyasa mekanizmasının düzenlenmesi gerektiğini konuşuyoruz. Aradan geçen bunca yıldan sonra. Bunca yoksulluk ve bunca acı yaşandıktan sonra.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kimliğin gücü: Kürt sorunu

Erol Katırcıoğlu 30.05.2009

Ülkenin siyasi elitlerinin ve de devletin, yani asker ve bürokratların, Kürt sorununu nasıl çözeceklerini bildiklerini hiç sanmadığım gibi çözüm taraftarı olduklarını da düşünmüyorum. En azından büyük bir kesimi için. Yani çözüm taraftarı olsalar belki çözümün yolunu da bulabilirlerdi, ama şimdilik böyle bir noktada değiller.

Bu duruma rağmen yine de, konjonktür mü el verdi bilmiyorum, bir çözüm umudu da var etrafta. Bunu da hissetmemek olanaksız. Özellikle son günlerde DTP'nin kendine güvenen ve "barış" yanlısı tavırları bu umudun yeşermesinde etkili oluyor. "Öteki" tarafın olmadığını, ölenlerin de "kardeşleri" olduğunu ifade etmeleri bence DTP'nin "kredibilitesini" artırıyor.

Zaten meselenin deyim yerindeyse çözüm sath-ı mailine girmesi de böyle mümkün. DTP'nin "demokrasiye" ve "birlikte yaşama" sahip çıkması, çıkmayanları, –ki bunların büyük çoğunluğu Türk yönetici elitleri ama tabii Kürtler de var,- daha bir görünür kıldıkça çözüme de yaklaşmış olacağız diye düşünmek mümkün.

Tabii ki kimse bu meselenin nasıl çözüleceğini bilmiyor bilmesine ama bu meselenin nasıl bir mesele olduğu da zaten yeterince konuşulmuş değil. Konuşulmadığı için de nasıl çözüleceği bir muamma.

Bugünün dünyasında kimlik sorunlarıyla ekonomik eşitsizlikler arasında önemli bir doğrusal ilişki var. Yani bir ülkede ekonomik eşitsizlikler artıyorsa kimlik sorunları da artıyor. Tabii bu sınıflar arası çatışmanın artmadığı ya da olmadığı anlamına gelmiyor. Ama eğilimin sınıfsal çatışmalardan çok kimlik çatışmalarına doğru olduğu yönünde. Nitekim 2. Dünya Savaşı sonrasında baktığımızda sınıf savaşlarından çok kimlik savaşlarının olduğu ortada.

Tabii bu tartışmanın sol siyaset bakımından önemi, toplumsal değişimin motorunun sınıf mücadelesi olduğu şeklindeki genel kanaate uymaması. Nasıl olur da "kimlikler" "sınıflar" yerine geçebilir gibisinden bir tartışma bu. Her neyse bu tartışmaya burada girecek değilim ama Kürt meselesine geldiğimizde, Kürt meselesinin bir "sınıfsal ve ekonomik" meseleden çok bir "kimlik" meselesi olduğunu söylememiz gerek.

Neden mi?

Kürtlerin bir toplumsal varlık olarak, kendi "varlıklı kesimleri" olmasına rağmen bu ülkenin en yoksul, en işsiz ve gelir dağılımından en düşük payı alan kesimi olduğu ve dolayısıyla Kürt meselesinin bir "sınıf" yanı olduğu ortada.

Ama öte yandan ortada olan bir diğer konu da Kürtlerin bir kültürel kimlik talebinde bulunan ve bunu yıllardır yapan ve fakat hiç bir cevap alamayan bir toplumsal kesim olduğu. Tabii bu kesim içinde Kürtlerin "çalışan sınıfları" olduğu kadar "varlıklı sınıfları"da bu talebin talepkârları olduğu.

İşte Kürt sorununun bu iki yanı, sorunun bir "sınıfsal" sorun olmak yerine bir "kimlik" sorunu olarak ortaya çıkmasını da belirliyor. Nasıl mı?

Devlet, Kürtlerin kültürel taleplerini yerine getirmedikçe Kürtler de "çalışan" ve "varlıklı" kesimler olarak *birlikte* kimlik talebinin etrafında deyim yerindeyse "safları sıklaştırıyolar". Aralarındaki sınıfsal ve gelir farklılıklarına aldırmadıkları gibi birbirleriyle dayanışıyorlar. Sonuçta Kürt sorunu sistem karşısında bir "sınıf" sorunu, bir yoksulluk ve dolayısıyla bir "ekonomik" sorun olarak değil aksine bir "kimlik" sorunu olarak çıkmış oluyor.

Eğer sorun yalnızca "sınıf" (ekonomik) olsaydı, bu durumda Kürtler ve Türkler arasında bir fark olmayacaktı ve siyasi mücadele çalışan kesimlerle varlıklı kesimler arasında milli gelirin nasıl bölüşüleceği sorununa dönüşmüş olacaktı ki bu da aslında Türkiye'nin normalleşmesi anlamına gelecekti. Bu çözümde "kimlik" talepleri de normal demokrasi çerçevesinde "hak ve yetki" talepleri olarak ifade bulacak ve tüm toplumun diğer kesimleri kendi taleplerini nasıl elde etmeye çalışıyorlarsa Kürtler de aynı yöntemlerle bu taleplerini elde etmeye

çalışacaklardı.

Fakat bugün Türkiye’de olan, yıllardır uygulanmakta olan devlet politikasının “Kürt Sorunu”nu bir kimlik sorunu içine hapsetmiş olmasıdır. Bu nedenle de Kürtler ekonomik çıkarlarını bir yana atmış kimlik talepleri etrafında bütünleşerek sistem karşısında tavır almışlardır. Nitekim son yerel seçimdeki manzara da bu dediklerimizi büyük ölçüde doğrular niteliktedir. Kürtler, zengini ve fakiriyle, yine kendi ifadeleriyle bir “kimlik siyaseti” yapmışlar ve başarılı da olmuşlardır.

Bu analizden çıktığımızda, sorunun da büyük ölçüde “kimlik” talebi olarak talep edilenlerin verilmesiyle aşılabileceği ortada. Ancak böylelikledir ki Kürt toplumu da siyaseten “normalleşecek”, kendi toplumunun sorunlarını demokratik süreçler içinde arar hale gelmiş olacaktır. Böylelikle “demokrasiye” ve “birlikte yaşama” fikrine daha çok sarılacaklardır.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Demokrasi ve Kürtler

Erol Katırcıoğlu 04.06.2009

Hangi kapıyı çalarsanız çalın karşınıza “demokrasi” meselesi çıkacaktır hep. Çünkü bu kapıların ardındaki yolların varlığı ve varacağı tek adres o. Neyi konuşuyorsak bu böyle. Kürt meselesi mi, türban meselesi mi, Alevi meselesi mi, cinsel tercih meselesi mi? Hepsi de sahip olduğunuz demokrasiyle ilgili.

Ama eğer demokrasiniz Türkiye’deki gibi bir “çoğunlukçuluk” demokrasisiyse yani “Sandıktan ben çıktım, o zaman benim dediğim olur” demokrasisiyse bu meselelerde yol almanız bence mümkün değil. Çünkü bu meseleler böyle bir yöntemle çözülecek meseleler değil.

Dünya değişti ve değişiyor. Liberal demokrasinin sunduğu “temsili” yönetim anlayışı, gelir düzeyi sürekli azalan ve kendi kültürel kimliğinin baskı gördüğünü düşünen kitleleri kendi “kimlikleri” etrafında birleşmeye zorluyor. Liberal demokrasi bu zorlamayı yaptıkça da kendi değişiminin de yolunu açıyor. Bütün bu, “katılımcı”, “müzakereci”, “çatışmacı” adlarla anılan yeni demokrasi arayışlarının da nedeni bu.

Türkiye’nin “muasır medeniyetleri” yakalama serüveni liberal demokrasiye vardığı gün “muasır medeniyetlerin” de liberal demokrasiden uzaklaşmaya başladığı gün oldu. O nedenle de bizim yöneticilerimiz hâlâ “Ben seçildim, her şeyi yapabilirim” anlayışıyla hareket ediyorlar. Farklı fikirleri duymak dahi istemiyorlar. Örneğin Erdoğan, grubundaki her bir milletvekilini “ikna etmeye” çalışıyor mayın konusunda. Doğru düşünen kendi olduğuna göre diğerlerinin “ikna” edilmekten başka bir şansları yok.

“Karar alanlar daima kendi çıkarlarına uygun karar alırlar.” Günümüzün yönetim mottosu bence bu. Onun için kamusal kararların sahiden kamusal olabilmesi için mutlaka “kamu”nun yani toplumun işin içine katılması gerekiyor. Yoksa kamu adına “temsilciler” karar vermiş oluyorlar ki bu da alınan kararın “kamunun” değil “temsilcilerin” çıkarlarına uygun kararlar olduğu anlamına geliyor. Demokraside geldiğimiz durum bu.

Bir zamanlar Demirel "Konuşan Türkiye" istiyorum demişti Türkiye'nin hiç konuşmadığını düşünerek. Oysa konuşanlar vardı ama ne ülkedeki siyasetçiler ve ne de mevcut devlet erkânı bu konuşmaları duymak istediler. Örneğin Kürtleri. Kürtlerin hiç konuşmadığını söylememiz mümkün mü? Onlar oldukça uzun bir zamandan beri Türkiye'nin en çok konuşanları. Ama uzun zamandan beri de konuşmaları en çok duyulmak istenmeyen insanları.

O nedenle de ben biliyorum birçok toplantıda "Yahu bu Kürtler ne istiyor sahiden. Şöyle bir alt alta yazsak bakalım" lafını çok duydum. Bu kadar konuştukları halde hiç duyulmamış olmaları sizce normal mi? Tabii Kürtlerden başkaları da var kuşkusuz bu toplumda. Sesleri duyulmayan başkaları da. Demokrasiniz, demokrasiyi, "temsilcilerinize" havale etmişse, o temsilcileriniz de lider sultaları altında konuşmuyorsa ya da konuşamıyorsa vay ki vay, sesleri çıkmayanlara!

Ben de merak etmiştim, 1992 senesiydi sanırım, Erdal İnönü'nün başbakan yardımcısı olduğu günlerde katıldığım bir bölge toplantısında, Van'da. Bu Kürtler ne istiyor diye. Doğrusu topu topu istedikleri "insanca" bir muamele ve bir de para idi. Ankara'nın bu konularda daha duyarlı olması vs. Çok mu şey istemişlerdi ki onca zaman geçti üzerinden hâlâ bunları konuşmaya devam ediyoruz.

Ahmet Türk bu seçimlerde "kimlik politikası" yaptıklarını söyledi. Bence "kimlik politikası" yapmak da meşru bir siyasettir siyaset olmasına ama asıl "kimlik politikası" yapanın bizzat devlet ve devletçi partiler olduğunu da unutmamak gerek. Ve yine unutmamak gerek ki bir Türkiye siyaseti olmaksızın kimlikler üzerinden yapılacak siyaset barışçı olmaktan uzak bir siyaset olacaktır.

Gördüğünüz gibi yazıya demokrasiyle başladık ama konu yine Kürt meselesine geliverdi. Geliverdi çünkü mevcut demokrasimizle bu meseleyi mesele olmaktan çıkarmamız çok mümkün değil. Üstelik bu cümlenin tersi de doğru. Kürt meselesini çözmeden demokrasimizin önünü açmamız da pek mümkün değil. Alın size iki ucu "işaretli" bir değnek. Hangi ucunu tutmak gerek dersiniz?

Doğrusu böyle meselelerin çözümünde hep bir liderlik ihtiyacı vardır. Toplumun liderlerinin cesaret ve alçak gönüllülükle toplumun zarar görmüş kesimlerini de işin içine katarak bir yol bulmaları gerekiyor. Bu yol hem bir toplumsal kırıngınlığı yok edecek ve hem de demokrasimizi "temsili" olmaktan çıkarıp "müzakereci" ve "katılımcı" bir demokrasiye doğru itecek.

Bunu becerebilecek miyiz dersiniz? Tarih aksini söylese de havada bir barış kokusu olduğu da bir gerçek.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Başbakanın dili

Erol Katırcıoğlu 06.06.2009

70'lere doğru gençlik hareketleri içinde geceleri afişler asardık İstanbul'un her yerine. Tabii kolay olmazdı bu afişleme işi. Polisler bizi, biz de polisleri kollardık sokak aralarında. Yıllar sonra bu, belirli bir riski de göze alıp çıktığımız eylemin anlamı üzerinde çok düşündüm. Ne umuyorduk bu işi yaparken diye. O günlerin ruh hali içinde umduğumuz galiba şöyle bir şeydi: ertesi günü İstanbullular uyanıp da bizim afişlerimizi görünce bizim gibi düşünecekler. Bir anda! Emperyalizmin ve faşizmin başımıza ne çoraplar ördüğünü anlayacaklar.

Ama öyle olmadı. O afişlerin nasıl bir işlevi oldu bilemem ama o yıllarda özgürlük ve demokrasi taleplerinin nasıl bastırıldığını herkes biliyor. Bunca zamandan sonra yeniden belki de tamamen başka bir konuda büyük bir umudu yükseltirken o afişlere yüklediğimiz anlamlar ve sonradan yaşadığımız düş kırıklıkları geldi hatırıma. Bu kez de olmayacak gibi sanki diye düşündüm. Bugün de özgürlük taleplerimiz sönecek ya da söndürülecek. Tıpkı afişlerin yarattığı umuda benzer bir umudu yaşarken.

Böyle düşünmemin nedeni ise başbakanın PKK konusunda bir soruya verdiği cevap. Bir gazetecinin, "DTP Genel Başkanı Ahmet Türk'ün silahlar bırakılsın yönünde bir talebi var. Sizden bir randevu talebi de var. Karşılık verecek misiniz," sorusuna "Güvenlik güçleri hiç bir zaman silahı bırakmaz. Güvenlik güçleri her zaman polisiyle, askeriyle silahlıdır" demiş. Peki ama böyle bir cevap bir başbakana, üstelik de sistem karşısında mağdur bırakılmış bir başbakana yakıştı mı hiç?

Karşısındakilerin "ebleh" olduklarını mı düşünüyor başbakan? Ahmet Türk'ün silahların bırakılması lafını barış sağlansın anlamına kullandığı açık değil mi? Başbakan başöğretmen edasıyla bir de kamunun güvenlik işleviyle ilgili kısa bir söylev de ekleyerek devam etmiş gazetelerin yazdığına göre. Efendim güvenlik güçleri o silahları yalnızca teröristler için değil, "herhangi bir ihbar alındığı zaman oraya müdahalede kullanmak için bunu yanlarında bulundurlarmış" vs.

Barışın dili bu olamaz. Bu dil aslında demokrasinin de dili değil. Bu dil, "ben seçildim, benim dediğim olur" demokrasisinin, yani geçmişte kalmış bir demokrasinin dilidir. Karşılıklı olarak birbirini anlamaya çalışan ve birlikte bir yaşam kurmaya çalışan farklı insanların dili böyle bir dil olamaz. O nedenle de Erdoğan'ın bütün o barışı çağrıştıran sözleri bence havaya gitti.

Bir ülkenin demokrasisi ne denli gelişmişse, o ülkedeki kimliklerin mağduriyetleri de o denli az, dolayısıyla da kimlik taleplerinin şiddeti de o denli düşük olur. Dolayısıyla kimlik taleplerinin bir ucu birlikte yaşamak ise diğer ucu da silahlı çatışmadır. İşte bizdeki Kürt meselesi denilen meselenin ülkede bir mesele olmasının nedeni varolan rejimin askerin gölgesi altında bir "sandık demokrasisi" olmasından kaynaklanıyor. Siyasetin ve siyasetçilerin askerin duruşu dışında bir arayışı gündeme getirememeleri ve Kürtlerin taleplerine uzak durmaları, bu meselenin de mesele olmasının nedeni.

Oysa yukarıdaki formülasyondan gidersek, demokrasimizin gelişmesi Kürtlerin sorunlarını da içermesi, mağduriyetleri azaltarak hem Kürtleri ve hem de Türkleri normalleştirecek. Böyle bir demokraside türban sorunu, Alevi sorunu gibi sorunlar da olmayacağından bütün bu kesimler de normalleşmiş olacaklar. Dünyanın da Türkiye halkının da istediği ve beklediği demokrasi de böyle bir demokrasi.

Peki, Erdoğan ne yapıyor? Herkesi azarlamaya devam ediyor. Yok AKP'ye AK Parti demek gerekmiş de, demeyenler "edepsizlik" yapıyorlarmış da vs. "Velev ki öyle", ne çıkar bundan? Eğer AK ifadesini kullanmayanlar, AK'ın beyaz ve temiz anlamını partine yakıştırmayanlar ise bırak onlar da öyle düşünsünler. Eğer sen partini sahiden beyaz ve temiz bir parti olarak yönetiyorsan zaten mesele de yok. Ama yine de bırak da insanlar buna karar versinler, onlar değerlendirsinler. Demokratik düşünce bunu gerektirmiyor mu?

Erdoğan'ın Kürt meselesiyle ilgili yukarıda alıntıladığım cümleleri de çok "yukarıdan" ve "çatışmacı" cümleler.

Giderek daha netleşiyor ki Türkiye demokrasisinin "zırt" dediği yer Kürt sorunu. Erdoğan'ın bu konudaki yaklaşımı ise sorunlu. Ama bu, Erdoğan'ın karşısındakilerinin anlayışlarının sorunsuz olduğu anlamına gelmiyor tabii ki. Yalnızca iktidar partisinin başındakinin dili ve yaklaşımı buysa diğerlerinininki nicedir diye düşündürüyor insanı.

Ve tabii son günlerin yeşermekte olan barış umudunu da daha şimdiden yıllar öncesinin afişlerinde kaybettiğimiz umutlara benzetmeye başlıyor bile...

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Sesleri olmayanların sesleri

Erol Katırcıoğlu 11.06.2009

Dr. Hikmet Kıvılcımlı, ortaya attığı tarih tezinde sosyal devrimler çağı öncesindeki değişimin "barbarlar ve medeniler" arasında oluşan gerilimlerden beslendiğini yazmıştı. Barbarların daha dayanışmacı ve deyim yerindeyse "diri insanlığı" karşısında, sınıflı toplumu ima eden "medeniyet"lerin habire yenildiğinden ve tarih öncesinde tarihin de böyle seyrettiğinden söz etmişti. Tabii bu arada "barbar" kelimesinin ima ettiği küçültücü imajın nedenini ise, yazıyı bulanların "medeniler" olduğunu ve bu nedenle de barbarlarla ilgili bilgilerin ancak medenilerin gözünden okunabildiğine bağlamıştı. Başları ikide bir barbarlarla derde giren medenilerin de onlarla ilgili iyi ve güzel şeyler yazmaları da beklenemezdi.

Son yıllarda Hint tarihi üzerinden yapılan tartışmalarla gelişen "Maduniyet Okulu" ya da "Post Kolonyal Çalışmalar"ın da vardığı böyle bir saptama var. "Sesleri olmayanların seslerinin" tarih yazımında atlanmış olduğuna ve dolayısıyla yazılan tarihin ancak belirli bir bakış açısının ürünü olduğuna dair. Ben bu sorgulamanın Doktor'un sorgulamasıyla da benzerlikler içerdiğini düşünüyorum ama böyle bir köşe yazısında konu etmek istediğim bu değil.

Gerçekten de mevcut siyasi yapımız, bu siyasi yapımızın kurumlaşmış biçimleri bugün ne kadar "sesleri olmayanların seslerini" yansıtabilir durumda? Doğrusu bu soruya "bire bir" ya da "çok" gibi bir cevap veremeyeceğimiz bence ortada. Hemen her alanda köşe başlarını tutmuş kişilerin varlığı kadar bu kişilerin oluşturdukları kurumsal mekanizmaların da siyasi yapımızın ancak belirli elitlerin çıkarları etrafında biçimlenmiş olduğunu gösteriyor. Dolayısıyla bence bizdeki siyasetin bu yüzeyselliğinin ve bu belirli çıkarların temsili esasına yönelmişliğinin üzerinde çokça durmamız gerekiyor. Özellikle sesleri olmayan ya da sesleri duyulamayan insanların seslerini duyurabilmek bakımından.

Toplumda, kendi çıkarlarını savunabilecek güçte olanlarının dışında bunu yapamayan geniş bir kesimin var olduğunu söylersek sanırım çok yanlış olmaz. Siyasetin ve siyasetçilerin seçimlerde oylarını istedikleri, ama onlar üzerinde bir etkileri olmayan insanlar bunlar. Aslında bu insanlar genellikle "sol" partilerin görüş sahası içinde olması gereken insanlar. Ya yoksulluklarından dolayı ya da dinî ve etnik kimliklerinden dolayı, toplumun

seslerini duyduğumuz kesimleri içine giremeyen, dışlanmış ve mağdur bu kesimler "sol"un ilgi alanı içinde olmalı. Ama ne yazık ki Türkiye'de sol da bu insanların seslerini duymadı ve duymamaya da devam ediyor.

Sakin burada "sol"la CHP'yi ima ettiğimi ve CHP'nin bu kesimlere ilgi duymadığından dolayı eleştiriyor olduğumu düşünmeyin. CHP'nin solla ilgili bir parti olduğunu zaten düşünmüyorum. Kastım daha çok CHP ile teması olmuş ama durumu fark etmiş, zaman içinde sol parti denemeleri yapmış ama başarısız olmuş ve hâlâ da bu yolda ısrarlı olan sol, sosyal demokrat ve demokrat insanları kastediyorum. Bu insanların da bugüne dek başarılı olmadığı da ortada.

Ancak son günlerde yeni bir umudun da perdesi açılıyor gibi. Yedi yıl önce Murat Karayalçın'ın önderliğinde kurulan Sosyal Demokrat Halk Partisi (SHP) geçen hafta sonu olağanüstü kurultayını yaptı ve yeni bir başkan ve yönetimle böyle bir umudu yeniden tetikledi. Eski TİP'li ve YDH'nın kurucularından olan Hüseyin Ergün genel başkanlığa seçildi. "Türkiye'nin demokrat, sol, sosyalist ve sosyal demokrat yapı ve kadrolarını, büyük bir çağdaş sol parti oluşturmak fikri ve eylemi etrafından buluşmaya" çağıran kurultay bildirgesi, yarışan üç genel başkan adayının imzasını taşıyor. Hüseyin Ergün, Fehmi Işıklar ve Dr. Recai Ersoy.

Olabilir mi? Sahiden gerçek anlamda adaleti, özgürlüğü, eşitliği ve kardeşliği savunan sol ve demokrat bir siyaset burada mayalanabilir mi? Doğrusu buna evet demek için bence çok nedenimiz var. En azından geçen milletvekili seçimlerinde Ufuk Uras ve Baskın Oran'ın seçim kampanyalarından aldığım duygu bu. Olabilir.

Önümüzdeki dünya, özgürlüğün ve eşitliğin daha yüksek perdeden aranacağı ve talep edileceği bir dünya olacak. Buna ait işaretler çok. İnsanların fikirlerini dikkate almadan kamu görevi yapmak mümkün olmayacağı gibi, öyle "Biz yaptık oldu" gibisinden bir anlayış da kalmayacak. Daha katılımcı ve daha demokrat bir toplum özlemi herkesi saracak.

Tabii belki de her şeyden önemlisi sesleri olmayanların seslerini de duyabileceğiz artık. Kimbilir?

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Paket kimin paketi?

Erol Katırcıoğlu 13.06.2009

Yeni Teşvik Yasası açıklandığından bu yana lehte aleyhte bazı eleştiriler oldu ve şimdi yasanın ima ettikleri üzerine ilgili kişiler çalışmaya başladılar. Nerede ne avantaj yakalayabiliriz diye. Doğrusu yasanın gerek kapsamındaki farklılaştırmalar ve gerekse bölgesel olma niteliği bundan öncekilerden daha düşünülmüş bir teşvik paketiyle karşı karşıya olduğumuzu gösteriyor. Bunun da ötesinde gerek AB'nin bölge ayrımlarını benimsemiş olması ve gerekse de yapılan açıklamalardan yine AB'yle ilişkilerimizin getirdiği yeniliklerden biri olan "Kalkınma Ajansları"nın da işin içine sokacak olması yeni yasanın pozitif yanları.

Pozitif yanları bakımından daha da ayrıntıya girip özellikle yeni teknolojilere ve KOBİ'lerin finansman sorunlarına getirdiği KGF (Kredi Garanti Fonu) desteğinden de söz edebiliriz. Ama bu yazıda yapmak istediğim

biraz farklı. Bu yazıda çok ayrıntısını bilmesem de ama bildiklerimden giderek böyle bir teşvik paketinin yapılaş biçimiyle ilgili bazı düşüncelerimi yazmak istedim.

Yeni Teşvik Yasası olarak tartıştığımız yasa ya da “paket”, esasında ülkenin “sanayi politikası”. Sanayi politikaları genellikle liberal iktisat anlayışı içinde pek makbul olmayan politikalarlardır. Makbul görülmezler çünkü bir anlamda serbest piyasa düzenine devletin bir müdahalesi olarak görülürler. Ama ne var ki piyasa mekanizmasının zaman zaman beklendiği gibi çalışmaması bu politikaları da sık sık başvurulanan politikalar haline getirir.

Doğrusu bizim gibi piyasa mekanizmasının çözemeyeceği “kalkınma sorunları” olan ekonomilerde sanayi politikalarına zaten ihtiyaç vardır. Vardır çünkü böylesine sorunları piyasa mekanizmasının kendi başına çözmesi pek mümkün değildir. Ya da çözmesini beklerseniz çok uzun yıllar alır. O nedenle de devletin ekonomiye çeşitli teşvikler vererek ya da çeşitli düzenlemeler yaparak müdahalesi bu gibi ülkelerde neredeyse kaçınılmaz.

Kaçınılmaz olduğu durumlardan biri de tabii ki kriz zamanlarıdır. Krizler aktörler arasında koordinasyonun bozulmasına neden olduğundan devlet güvenilir ve güçlü bir aktör olarak “sanayi politikalarıyla” devreye girer ve yeniden bozulan koordinasyonu tesis eder vs.

Bütün bunlardan, “teşvik paketiyle” yapılan işin, makul ve gerekli olduğunu düşündüğümü çıkarabilirsiniz. Ama bana sorunlu görünen, paketin olası etkileri değil, bu yasanın hazırlanışının büyük ölçüde “bürokrasinin” ve TOBB’un renklerini taşıyor olması.

Açıklanan bilgilerden gidersek, bir yıldan fazla bir zaman önce başlamış bu çalışmada hükümetin bürokratları sosyo-ekonomik gelişmişlik endekslerinden (SEGE) de yararlanarak bölgeleri tespit etmişler ve hangi sektörler gibi konuları da hükümetin kendi milletvekilleri ve TOBB’un “sektör meclisleri” gibi organları aracılığıyla belirlemişler. Peki, ama bunda ne var diyebilirsiniz. Çünkü sonuçta, bürokratların ürettikleri bilimsel bilgiyle tüm iş dünyamızın temsilcisi durumundaki TOBB’un üyelerinin sağladığı bilgiler, ülkenin ekonomiyle ilgili en doğru bilgileri değil midir?

Doğrusu bu bir cevaptır ve belirli bir doğruluğu da vardır. Ama yine de günümüzün anlayışlarıyla bir “sanayi politikası” böyle hazırlanmamalı diye düşünüyorum. Eğer iktisatçıların genel olarak kabul ettiği gibi, “*Karar alanlar daima kendi çıkarlarına uygun karar alırlar*” mottosu doğruysa bu paketin içindeki bilgiler ve bu bilgiler doğrultusunda alınan kararlar da bürokrat, siyasetçi ve iş dünyası aktörlerinin çıkarlarına uygun kararlardır ve bu nedenle de tüm toplumun çıkarlarını ifade etmekten uzaktırlar.

Bilmem hangi bölgede bilmem hangi sektöre yapılacak yatırımları teşvik edelim kararını aldığınızda, bu kararın “meşru” olabilmesi o kararın etkileyeceği insanların onayının alınmasıyla mümkündür. Bu da bu “kararın” onlara sorulmasını ya da en azından sorulma kanallarının açık, tanımlanmış ve onlarla paylaşılmış olmasını gerektirir. Ancak böyledir ki aldığınız karar “tüm toplumun çıkarını” temsil eder. Aksi durumda yukarıda ifade ettiğim gibi alınan “karar” ancak toplumun belirli bir kesiminin o da daha çok “güçlü” kesiminin çıkarlarını yansıtır.

Tabii bunun da bir ilerleme olduğunu, eskiden TOBB’a dahi sorulmadığını vs. anlatabilirsiniz. Ama yine de “zamanın ruhu” toplumu ilgilendiren kararların doğrudan topluma sorulmasını gerektiriyor. Hükümetin eksigi de birçok başka konuda olduğu gibi, içine girdiğimiz yeni zamanda demokrasinin böyle bir içerik gerektirmeye

başladığının farkında olmaması. Biz seçildik dolayısıyla biz karar verebiliriz diye düşünmesi.

Oysa bu demokrasi anlayışı artık eskiye ait bir anlayış. Toplum yüksek sesle değilse bile içinden “Bize sordunuz mu?” diye geçiriyor.

Duymuyor musunuz?

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Asker, sivil ve demokrasi

Erol Katırcıoğlu 18.06.2009

Türkiye’nin sosyal yapısının özelliğinden olsa gerek karşı karşıya gelen aktörlerin çatışmaları her zaman aralarında bir kopuşa neden olmuyor. Birlikte yaşama hali daha bir süre devam ediyor. Sonuçta birinin dediği oluyor ama diğerleri de sistemde varolmaya devam ediyor. O nedenle de baktığımızda gördüğümüz her zaman “melez” bir durum aslında.

Bugünlerde olanları en iyi tarihçiler değerlendirecek belki de. Kendini Cumhuriyeti “koruma ve kollama” göreviyle görevlendirmiş bir teşkilatın aynı siyasi alanı işgal eden sivil siyasetle karşılaşması bu kez yeni bir dönem açacak gibi. Yeni bir dönem dememin sebebi, bu karşılaşmanın bu kez tarihteki diğer benzerlerinden farklı olarak sivil olanın belirleyeceği bir döneme işaret etmesi. Bu, tabii ki askerin önemini hiç bir zaman azaltmayacak azaltmasına ama ilişkiler yeni bir “birlikte varoluş” haline evrilecek.

Değişimin bizdeki “melez” halini akılda tutarak denebilir ki, toplumun derinlerinde bir zamandan beri yaşananlar yeni bir sermaye sınıfının oluşmasına neden olarak ülke yönetim kodlarının da değişimini zorluyor. Yani bugün artık yeni bir sermaye sınıfı var ve bu sermaye sınıfı güneşin altında yerini istiyor.

Oysa Cumhuriyet’in egemen sermaye sınıfları için ülkenin yönetim kodları kendilerinin müdahil olabilecekleri bir konu değildi. Uzun yıllar, –diyebilirim ki kuruluştan 1980’lere dek- sermaye sınıflarının ülke nasıl yönetiliyor diye bir sorunları olmamıştı hiç. Hatta sermaye sınıfları ile ülkeyi yöneten siyaset ve bürokratlar arasında bir tür “zımnı” bir anlaşmanın varlığından bile söz etmek mümkündü: Siyasiler ve bürokratlar “devlet”in bütün imkânlarını bu sınıflara yönlendirecekler, sermaye de ülkenin yönetim sorunlarına karışmayacaktı. Tabii ki “anlaşma” vardı demem bir abartı ama “ortak bir anlayış”ın olduğu bence kesin.

O nedenle de ülkeyi yönetenler her daim “devlet”in imkânlarını, –örneğin ucuz girdi, kaliteli emek, düşük faiz ve tabii yüksek gümrük duvarları ile dış rekabetten korumak gibi- sermayeye açmışlar, sermaye de ağzını siyaseten olan bitene kapamıştı. Ortak anlayış buydu.

Ama ne var ki hayat orada öylece kalmadı. Küreselleşme süreci, Özal politikaları vs. derken sözünü ettiğim, belki ayırıcı olmak üzere “Anadolu Sermayesi” diye adlandırabileceğim yeni bir sermaye sınıfı olgunlaşmaya başladı. Bu sınıf güçlendikçe, eski sermaye sınıfları güçlerini yitiriyor, devlet ve sermaye sınıfları arasındaki

“ortak anlayış” da çözülmeye ve etkisiz hale gelmeye başlıyor. 2001’den bu yana siyaset sahnesinde oynanan oyun aslında bu kısa cümlelerle ifade ettiğim hikâyenin oyunu.

Bu oyun çerçevesinde askere gelince, bence askerin şaşkınlığı biraz da ayağının altındaki halının kaymasıyla ilgili. Ne devlet karşısında sesini çıkarmayan bir sermaye sınıfı ve ne de askerin her dediğine evet diyen bir siyaset eliti var artık. Aksine, “Allah’a çok şükür ediyorum ki Türkiye bunların zamanında bir savaşa falan girmemiş. Yoksa bunların savaşıacak halleri yok” diyerek askeri rahatsız edecek cümleler söyleyen siyasetçiler var.

Taraf gazetesinin yayımladığı belgeyle tetiklenen gelişmeler de aslında askerin geleneksel rolünün bitmekte olduğunu gösteren gelişmeler. Ya da bitmesi gereken bir geleneğe işaret eden... Daha büyük bir çatışma olmaksızın bu mümkün müdür diye düşünebilirsiniz. Bence asker ve AKP arasında çatışmasız yeni bir “birlikte yaşam” hali mümkündür ve sanırım yakında bunun işaretlerini de göreceğiz.

Buradan baktığımızda, daha demokratik bir Türkiye için bu gelişmelerin olumlu olduğunu söylememiz gerek. Çünkü Türkiye’nin “normalleşmesi”, büyük ölçüde siyaset yapabilmesine ve bu da siyasetin yapılabileceği bugünkü demokratik ortamın genişlemesine bağlı. Bugün ülkede yaşanan gelişmelerin de böylesi bir ortamın genişlemesine büyük katkı sağlayacak gelişmeler olacağı da ortada.

Ama yine de unutmayalım. Askerin sivil siyaset üzerindeki gölgesi kolayına geçecek bir durum değil. Çünkü gerek AKP’nin ve gerekse onu destekleyen sermaye sınıflarının demokrasi özlemleri toplumun genel çıkarlarını ençoklaştıracak bir düzeyde değil.

O nedenle de demokrasinin her zaman gelmekte olan bir şey olduğunu, belki de hiç bir zaman gelmeyecek ve fakat her zaman gelmesi için mücadele edilecek bir amaç olduğunu unutmamak gerekir.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Siyasetteki boşluk

Erol Katırcıoğlu 20.06.2009

Dedim ya bu millet hiç tartışmamış, hiç konuşmamış bir millet. Nasıl konuşsun ve nasıl tartışsın ki? Bu toprakların, Osmanlı’nın deyişiyle “sünufu devlet”i, yani “devlet sınıfları”, konuşmanın ve tartışmanın nereye gideceğini bilemediklerinden konuşma ihtiyacını da toplumun ağzına tıkamışlar hep. Toplum adına onlar konuşmuş, onlar tartışmış ve onlar düzen kurmuşlar. Türban meselesinin de, Alevi meselesinin de, Kürt meselesinin de “mesele” olmaları da bu nedenle. Şimdi bir de “asker meselesi” üzerine bir tartışma var gündemde. Askerin demokrasilerde yapması ve yapmaması gerekenler üzerine...

Doğrusu bu meselelerin geç de olsa konuşulur ve tartışılır olması çok olumlu. Ama bu meselelerin konuşulur ve tartışılır olmasının yarattığı yeni siyaset anlayışı ile siyasetin varolan alanı arasında bir boşluğun oluşmakta olduğunu da görmek gerek. AKP’nin çevreden gelerek merkezi doldurmasından mı dersiniz, AB sürecinin

reformlarından mı dersiniz bilemem ama bu toplum bir zamandan beri daha önce hiç tartışmadığı meseleleri hızla tartışıyor, tartışıkça da hızla değişiyor. Öte yandan bu değişim, siyaset alanındaki bugünün aktörlerinin demokrasi ve meşruiyet anlayışlarının ötesinde bir demokrasi ve meşruiyet ihtiyacını ortaya çıkardığından, yeni bir siyasete olan ihtiyacı da arttırıyor. Bence çıplak gözle görünen bu.

Nereden çıkardığımı sorabilirsiniz. Çok sayıda tersine örnek de verebilirsiniz. Bu ülkede hâlâ siyasetçinin ve bürokratin borusunun öttüğünü, toplumun ise çok pasif ve kabullenen olduğunu ileri sürebilirsiniz. Bu örneklerin çoğunda da haklı da olabilirsiniz. Ama yine de altını çizmeye çalıştığım yeni demokrasi ve meşruiyet ihtiyacının gelişmekte olduğu gerçeğini görmezlikten gelemezsiniz. Ya da gelmemelisiniz.

Başbakan Erdoğan'ın Ahmet Türk'e randevu vermemesinin Başbakan'ın kişisel popülaritesini arttırdığını söylemek mümkün mü? Ya da "PKK'ya terörist de! Ancak öyle görüşürüm" üslubunun Kürtlerin dışında bile tepki çektiği açık değil mi? Ya da son teşvik paketinin bölge insanların görüşleri alınmaksızın oluşturulmuş olmasının yarattığı meşruiyet sorununa ne demeli? Ya da daha sıradan bir olay olarak bir valinin bir devlet memurunu "Kot pantolonla karşımıza çıkamazsın" diyerek azarlamasının toplum üzerinde olumlu bir etki yarattığı söylenebilir mi? Bütün bu sorular, toplumun nasıl yönetileceği ile ilgili yeni sorulara yol açarak toplumun değişimini de besliyor. Bence çıplak gözle görünen bu.

Elimizde bu değişimi ölçmenin aletleri pek yok. Ya da olması gerektiği incelikte yok. Ama ben kamuoyu yoklamalarında "kararsızlar" ve "protestocular" olarak sınıflanan insanların, bu, seslerini çok duyamadığımız insanlar olduklarını düşünüyorum. En azından bu kategorilerdeki insanların mevcut siyasi partiler ve mevcut siyasi pozisyonlara itirazı olan insanlar olduklarını düşünüyorum. Böyle baktığımda da mevcut siyasi anlayışlarla başı hoş olmayan bu insanların bu yoklamalarda zaman zaman yüzde 40'lara varan bir oranda olmasından boşalan siyasi alanın potansiyel genişliğinin de bu civarda olduğu sonucuna varıyorum.

Bir toplumun refah düzeyi büyük ölçüde sahip olduğu kaynakların bir fonksiyonudur. Yani ne kadar sermayeniz, ne kadar emeğiniz, ne kadar yerüstü ve yeraltı zenginlikleriniz olduğuna göre bir refah düzeyiniz oluyor. Ama giderek anlaşıyor ki refah düzeyinizi, belki de bu sahip olduğunuz kaynaklardan da daha önemli olarak belirleyen şey bu kaynaklarla toplum olarak ne yaptığınız ve ne yapmak istediğiniz. Yani toplumun, kendi geleceğini belirleyebilmek için sahip olduğu kaynaklarla ne yapmak istediği, nasıl yapmak istediği ve hangi yöne doğru gitmek istediği ile ilgili düşünceleri sahip olduğu kaynaklar kadar önemli.

Peki, toplumun nasıl bir gelecek istediğini nasıl anlayacağız? Açıktır ki bu sorunun cevabı demokrasinin nasıl bir demokrasi olduğuyla çok yakından ilişkili. "Temsîlî", üstelik de askerin vesayetine terkedilmiş, toplumun sesini duyamayan, bizdeki gibi bir demokrasiyle olabilecek olan, ancak güçlü olanların etkisinin biçimlediği bir gelecek olacaktır. Bundan ötesi değil. O nedenle de eğer samimi olarak toplumun kendi geleceğini kendisinin biçimleyebileceğine ya da biçimlemesi gerektiğine inanıyorsak demokrasinin de en geniş biçimde katılımcı ve müzakereci bir demokrasi olması gerektiği açık.

İşte şimdi alttan alta Türkiye'de olan böyle bir demokrasi talebinin gelişmesi sonucu siyasi alanda yeni bir siyaset ihtiyacının beliriyor olması. Bu ihtiyacın nasıl karşılanacağı sorunu ise bir başka konu...

Sol ve piyasa

Erol Katırcıoğlu 25.06.2009

Küreselleşme, firmalar arası rekabeti yeryüzüne yaydıkça, düşük vergi koyabilen ülkelerin firmaları daha rekabetçi olacağından ulus devlet hükümetlerinin vergi tabanlarını da daraltıyor. Vergi tabanları daraldıkça da ulus devlet içinde "sosyal devlet" iddiasının altı boşalıyor. Her ne kadar bu hikâye bu kadar kısa değilse de soğuk savaştan bu yana neden özellikle sol ve sosyal demokrat siyasetlerin seslerinin azaldığını yeterince açıklıyor. Tony Blair ve Schröder'in "3. yol" siyasetlerinin seslerinin aynı dönemde yükselmiş olmasına ise aldırmayın. Onların bu soruna gerçek bir cevap olmadıkları biliniyor.

Dolayısıyla Sovyetlerle birlikte "planlama" perspektifi dağılmış olan "sol"un tutunacak dalı "sosyal devlet" kavramı iken küreselleşmenin önlenemez gidişi onu da ufuktan siliyor. O zaman da "sol"da, "Peki ama şimdi ne" diye sormak kaçınılmaz oluyor. Her şeye rağmen sağduyulu olmak gerekliliği "piyasayı" hemen reddetmeyi önlerken, aynı zamanda "ama" diyerek "devleti" hatırlamak da para etmiyor. Yeterince vergi toplayamayan bir devletin "sosyal devlet" olması artık o kadar mümkün değil. Bunu herkes biliyor ve anlıyor.

Bu sıkışmışlığa bir cevabı olmayan bazılarının ise, "sosyal demokrat"ların ikide bir "piyasaya" vurgu yapmasına sinirlendikleri anlaşıyor. "İşte gördünüz mü, yine piyasa dediler. Bunlar aslında liberal, solcu falan değil" diye söyleniyorlar. Son olarak Hüseyin Ergün'le Neşe Düzel'in *Taraf*'ta yaptığı mülakat da böyle bir tartışmaya yol açtı. Hüseyin Ergün'ün, sol ve darbelerle ilgili sözlerinin biraz çarpıtılmasında bir sakınca görmeyen bu kişiler bu görüşlerini, Ergün'ün "piyasa" konusundaki görüşlerine yedirerek kendilerine göre yeni bir eleştiri düzlemi yarattılar. Ve hemen salvoları başladılar. Durmayacakları da belli.

Peki ama bu soruya gerçekten bir cevap var mı? Yani "sol"un nasıl bir ekonomi hayali var? Doğrusu ülkede tabu olup da konuşulmayan o kadar konu var ki bu da onlardan biri. Ama öyle anlaşıyor ki bizde kendini solda tanımlayan bazıları için hâlâ "ekonomik planlama" temel bir ilke. Ekonomik planlama değilse de mutlaka "devlet" olmalı. Tabii "devlet" her daim "hâkim sınıfların" baskı aracı olduğuna göre bu kastedilen devletin kendilerinin yöneteceği bir devlet olacağı ortada. Ama bu devletin nasıl kendilerinin yöneteceği bir devlet olacağı ise belirsiz. Tabii ki bazılarının böyle düşünmeye devam etmelerinde bir sakınca yok. Ama koca bir "Sovyet" deneyiminin başarısızlığının yaşandığı bir dünyada bu görüşlerin bir kıymeti harbiyesinin kalmadığı da ortada.

Her ne kadar Berlin Duvarı'nın yıkılmasıyla bütün dünya "piyasayı" kabullenip onun ilkeleriyle ekonomilerini sürdürmeye çalışıyorsa da hemen herkes biliyor ki piyasanın kabulü ve uygulanması her toplumun sorunlarını çözmek için yeterli değil. Üstelik böyle bir bilginin kaynağı, içinde yaşadığımız küresel kriz bile değil. Her ülke deneyimi açıkça gösteriyor ki; serbest piyasanın serbest olması, kalkınma sorunları olan ülkelerde sorunların çözümünü sağlamıyor. Her ne kadar IMF, Dünya Bankası ve AB gibi kurumlar, kalkınmak için "serbest" çalışan bir piyasa ekonomisi gerekiyor diyorlarsa da serbest çalışan bir piyasa ekonomisini kurabilmek için kalkınma sorunlarını nasıl çözeceğimizi bize söyleyemiyorlar.

Dolayısıyla bugünün dünyasında solun kalkınma ve daha eşitlikçi gelir dağılımı gibi hayallerini gerçekleştirmede "serbest piyasa" kendi başına elverişli bir mekanizma değil. O nedenle de başka yollar bulmak gerekiyor. Bu yalnızca "piyasa" mekanizmasının kalkınma gibi bir sorunu çözmede yetersiz kaldığı

gerçeği nedeniyle değil, aynı zamanda piyasa mekanizmasının toplumun kendi ekonomik geleceğini kendisinin belirleyebilmesi için kullanılabileceği uygun bir araç olmamasıyla da ilgili.

Çünkü piyasa mekanizması esasında kendi amaçlarının peşinde koşan çıkar gruplarının çıkarlarını ençoklaştıran bir mekanizmadır, tüm toplumun değil. O nedenle de en etkin biçimde çalıştığında bile toplumdaki belirli gruplar için bunu yapmış olur. Oysa kamunun yani tüm toplumun çıkarları ekonomik süreçlerden etkilenen tüm insanların katılımını ima eder. Bu nedenle de piyasa mekanizmasının kamusal yararı ençoklaştırdığını söylemek doğru olmaz. Çünkü açıktır ki "Karar alanlar kendi çıkarlarına uygun karar alırlar" ve piyasa mekanizması tüm toplumun değil ancak toplumun belirli çıkar gruplarının kararlarda etkin olduğu bir mekanizma olduğundan onların çıkarlarına uygun kararlar üretir.

Buradan "sol"un hayallerinin "piyasa mekanizmasıyla" sınırlı olmadığı, daha fazla kalkınma ve daha fazla eşitlik ideallerinin ancak toplumun da bu kararlarda dahlinin olduğu yeni bir ekonomi hayalinden geçtiğini söylemek mümkün. Bu anlayışın ise "daha fazla demokrasi" hayaliyle ilişkili olduğu sanırım yeterince açık. Konuya devam edeceğim.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Sol ve piyasa -2

Erol Katırcıoğlu 27.06.2009

Bireysel bir hikâyeden gidelim. Herkesin hayatında bazı önemli kararlar alması gerektiği zamanlar vardır. Bu kararlar öyle sinemaya mı gitsem, yüzmeye mi gitsem gibi kararlar değildirler. Daha önemlidirler. Birisiyle evlenmek gibi. Bir işi başka bir işe tercih etmek gibi. Yatırım yapmak gibi. Bir başka şehre ya da başka bir ülkeye taşınmak gibi. Bunlar deyim yerindeyse daha stratejik ve hayatımızı belirleyen kararlardır.

Tabii bu tür kararları verebilmek her şeyden önce bu tür kararları verebilmek için gerekli kaynaklara, daha net söyleyelim gerekli "varlığa", daha da net söyleyecek olursak yeterli "paraya" sahip olmakla mümkündür. Eğer yeterli paraya sahip değilseniz açıkçası ve basitçesi o kararı alamazsınız. Yani hayatınız için çok önemli olsa da yeterli kaynağa sahip olamamak o kararı almanızı önler.

İşte serbest piyasa düzeninin zırt dediği yer de burasıdır. Çünkü hiç bir toplumda hiçbir zaman bir "sıfır noktası" olmadığından, yani insanlar arasında her zaman bir eşitsizlik olduğundan, serbest piyasa düzeni kaynakları olanların yani "varlıklı" olanların kendi hayatlarını belirleyebilecek stratejik kararları alabildikleri, diğerlerinin ise bu kararları alamadıkları dolayısıyla hayatlarına sahip çıkamadıkları bir düzen anlamına gelir.

Dolayısıyla serbest piyasa taraftarlarının serbest piyasanın tüm toplumun çıkarlarını ençoklaştıran bir düzen olduğu iddiası doğru bir iddia değildir. Çünkü bu düzen yapısal olarak tüm toplumun hayatını etkileyecek kararları "varlıklı" piyasa elitlerinin aldığı bir düzendir. Karar alanlar daima kendi çıkarlarına uygun karar alacaklarına göre, piyasanın bu elit kesimleri de kendi çıkarlarına uygun kararlar alırlar ve piyasa düzeni iddia edildiğinin aksine kamusal çıkarları değil bu piyasa elitlerinin çıkarlarının öne çıktığı bir düzen anlamına gelir.

İnsanlar arasında eşitsizliğin eşitsizlik ve çatışma ürettiği bir toplum solun hayalinde olabilecek bir toplum değildir. O nedenle de sol, bireysel çıkarların kamusal çıkarlara öncelikli gelen varolan dengesini değiştirmeyi, herkesin kendisi için "stratejik" olan kararları alabilmesi için kamusal çıkarlarla bireysel çıkarlar arasında yeni dengeler aramayı ve bulmayı amaçlar.

Bu amacı gerçekleştirmek için yapılabilecek şeyler arasında sanırım en önemlisi piyasa düzeninin dışladığı toplum kesimlerinin piyasanın alacağı kararlara katılımının sağlanmasıdır. Bu, aslında şirketlerin alacakları stratejik kararlara katılımdan tutun belirli bir yerelliğin kendi geleceği için alacağı kararlara, ya da sektörlerle yönelik uygulanacak sanayi politikası kararlarına kadar birçok karar noktasında piyasa elitlerinin yanı sıra dışarıda kalan toplum kesimlerinin bu kararlara dahilini ima eden katılımcı demokrat bir yaklaşım olacaktır.

Önceki yazımda konu ettiğim solun eşitlik ve kalkınma hayallerinin küreselleşmenin getirdiği sınırlamalarla boşlukta kalmış olması böyle bir düşünceyi tartışmayı bence anlamlı kılıyor. Bugünün toplumları nasıl siyasi alanda katılımcı bir demokrasi talebini yükseltiyorsa aynı biçimde ekonomik alanda da böyle bir katılımcılığı talep ediyor. Dolayısıyla böylelikle toplumun geleceğini belirleyen kararlarda yalnızca piyasa elitlerinin talepleri değil tüm toplumun farklı çıkar kesimlerinin taleplerinin de katkısı sağlanmış olacağından ekonomik sistem gerçekten tüm toplumun çıkarlarını yansıtan bir sisteme dönüşmüş olacaktır.

İçinde bulunduğumuz ekonomik sistemin en temel özelliklerinden biri ulusal ya da uluslararası şirketlerin birleşme ve satın almalar yoluyla daha az sayıda insanın kontrolüne geçiyor olmasıdır. Daha az sayıda insanın daha çok sayıda insanın hayatını etkileyebilen kararlar alabiliyor olması, bir başka deyişle giderek daha çok sayıda insanın toplumun refahı için önemli olan kararlardan dışlanıyor oluşu sistemi de krizlere daha açık hale getirmiş oluyor. Kanaatimce küresel mali krizi bir de bu açıdan değerlendirmek gerekiyor.

Toplumun yalnızca siyasi kararlara değil aynı zamanda ekonomik kararlara katılmak istemesi önümüzdeki zamanın yükselen dalgası olacağı açık. Bu talepleri duyan ve onları siyasete taşıyanların sol hayaller peşinde koşanlar olması beklenir. Daha doğrusu bu onlara daha yakışır.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Mardin: Dün mü, bugün mü?

Erol Katırcıoğlu 02.07.2009

Geçen hafta birçok gazeteci, yazar ve bilim insanıyla birlikte ben de Mardin'deydim. Mardin Belediyesi'nin 27-28 haziran tarihleri arasında düzenlediği "Mardin'de Değişim ve Gelecek Arayışı, Yerel Kalkınma, Yerel Demokrasi ve Sosyal Dokunun Rehabilitasyonu" adlı sempozyumda. Mardin Valisi Hasan Duruer, Mardin Belediye Başkanı Mehmet Beşir Ayanoğlu ve Artuklu Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Serdar Bedii Omay ele ele vermişler hem katliamın gölgelediği ruhları biraz olsun rahatlatmak ve hem de Mardin için düşledikleri "gelecek arayışını" fikrî olarak beslemek için bu sempozyumu organize etmişler.

Kaldığımız dört gün boyunca sempozyum salonunda olduğu kadar dışarıda da çok yoğun tartışmalar yaptık. Tartışmalar esas itibariyle Mardin'i anlama çabasıydı doğal olarak. Çünkü Mardin gerçekten de anlaşılması o kadar kolay olmayan bir yerdi. Çünkü Mardin, insanlık tarihinin önemli bir coğrafyasında adeta başını bize uzatmış bir "E.T." gibi bakan, bizden anlaşılmayı ve sevilmeyi bekleyen bir kent gibi. Öylesine saf ve karmaşık ve öylesine güzel bir geçmiş zaman yarattığı...

Yoğun konuşma ve tartışmalardan sonra benim kafamda kalan düşüncelerin özeti şu: Mardin, Mezopotamya denilen bölgede binlerce yıl bata çıka ilerleyen insanlığın çeşitli medeniyetlerinin geride bıraktığı bir "alüvyon kent". "Alüvyon kent" de nereden çıktı demeyin. Alüvyon'un sözlük anlamına bakarsak ne demek istediğim daha bir anlaşılır: "Akarsular tarafından taşınan kil, kum, çakıl gibi kütle parçalarının, suyun akış hızının azalması sonucu elverişli yerlere birikmesiyle meydana gelen tortular." Yani bence Mardin, Mezopotamya'nın "yukarı" diye adlandırılan bölgesinde yaşamış, medeniyetler kurmuş, medeniyetler yıkmış çeşitli farklı kökenli halkların geride bırakmış oldukları bir tortu kent. Burada Türklerden, Kürtlere, Araplara, Süryanilere, Keldanilere ve daha birçok farklı kökenli insanlara rastlamak mümkün. Buranın sokaklarında farklı diller duymak, farklı dinlerin kutsal yerlerini görmek mümkün.

Aslında böyle bir perspektiften baktığımızda Türkiye ile Mardin arasında başka bir ilişki de kurabiliyor insan. Mardin'in Mezopotamya medeniyetinin bir tortusu olması ile Türkiye'nin Osmanlı medeniyetinin bir tortusu olması arasında. O nedenle insan Mardin'i düşünürken aslında Türkiye'yi düşünür buluyor kendini. Bu nedenle de Mardin'in "gelecek arayışı" aslında Türkiye'nin gelecek arayışı ile aynı.

Mardin'den baktığınızda Türkiye'nin sorunları daha bir elle tutulabiliyor. Düşünsenize bu kadar farklı kökeni olan insanlara bir gün "Siz Türksünüz" dediğinizde ne olur? Bütün bu farklı kimliğe sahip Mardinliler ne düşünür? Belki birlikte yaşamışlığın verdiği olgunlukla bir süre susarlar. Ama bir gün aralarından bazıları bu doğru değil diye çıkabilir. Bugün olan da bu değil mi?

Oysa sempozyumda hâkim görüş, daha doğrusu yönetici kesimde hissettiğim, Mardin için "gelecek arayışı" aslında "geçmişte" saklı. Yani hemen herkesin yaptığı, yüzlerce yıl birlikte yaşamış olmanın güzelliğine vurguyla bir Mardin anlatıyor. Osmanlı'dan, Osmanlı'nın Mir düzeninden vs. Ama gerçekte bugün böyle bir Mardin var mı? Ya da bugün böyle bir Mardin olabilir mi?

Doğrusu bu soruya olumlu yanıt vermek zor. Türkiye'de demokrasinin düzeyi bu oldukça, kimliklerin taleplerine kulak tıkamak devam ettikçe Mardin'in geleceğinin de sorunlu olacağı ortada. Geleneğin gücüne güvenmek, Osmanlı zamanının örnekleriyle konuşmak Mardin'i anlamak için ne ölçüde yeterli olabilir ki? Çünkü bugünün Mardin'i ne dünün ne de bugünün Mardin'i. Bugünün Mardin'i dünün Mardin'in bugünün Mardin'iyle karşılaşmasıyla biçimlenmiş bir Mardin. O nedenle de Mardin'de gördüklerimiz ne yalnızca düne ait ve ne de yalnızca bugüne.

Çarpıcı bir örnek olsun diye söyleyeyim. Bilge Köyü'nde olanları ne dünün terimleriyle ve ne de bugünün terimleriyle anlamak mümkün bence. Aile bağlarının neredeyse tek başına bir insan topluluğunu bağlayabildiği dayanışmacı bir geçmişten ailenin kendi içine yönelip böyle bir katliam yapması dünün işi olamaz. Bugünün egemenlerinin Kürt meselesini çözmek için buldukları "koruculuk sistemi"nin, Kürt meselesinin getirip yığdığı şiddet kültürünün bugün üzerindeki etkilerini dikkate almadan bu köyde olanları anlamak çok zor.

Peki, bugünün Mardin'ini dünün Mardin'iyle nasıl buluşturabiliriz? Bence bunu ancak Mardinlilere sorarak yapabiliriz. Mardinli Kürte, Araba, Türke, Süryaniye ve herkimse ona sorarak yapabiliriz. Onların birlikte, -tarihte

olduğu gibi barış içinde- nasıl yaşayacaklarına karar vermelerine olanak vererek bunu yapabiliriz. Yani onların özgürce konuşmalarına, sonuç ne olursa olsun razıyız diyerek yapabiliriz.

Yapabilir miyiz?

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Başka yollar da var

Erol Katırcıoğlu 04.07.2009

Hayvanlar dünyası ilginç. Soyun devamı için kurgulanmış gibiler. Eğer yeterince gözlem yapmak imkânı bulmuşsanız inanılmaz bir rutinleri olduğunu görmüşsünüzdür. Örneğin martıların dünyası böyle. Yuva yapmaktan, yavru yapmaya, yavruları beslemekten, uçmayı öğretmeye kadar inanılmaz bir yaşam ritmine sahipler. Tabii bütün bunları yaparken ne hissederler –hissederler mi?-, ne düşünürler –düşünürler mi?- bilmiyorum. Ama yaptıklarını müthiş bir düzenlilik içinde yaptıkları açık.

Uçmayı öğrenememiş martı yavruları uçmaya kalktıklarında düşerler çoğu kez. Yere ya da denize. Ama her iki durumda da hayatta kalmaları zordur. Zordur çünkü ya kedilerin ya da balıkların yemi olmaları kaçınılmazdır. Geçenlerde böyle bir yavruyu kurtarma teşebbüsüm sırasında yoldan geçmekte olan bir hanımın “Zayıf olan elenir, üzülme” demesi de bundan.

Hayvanların bu kurgulanmış gibi duran yaşam ritimleri aslında soylarının devamı için oluşturulmuş gibi. Zayıfların elenmesi ise bu soyun daha güçlü ve daha uzun zaman yaşayabilmesinin mekanizması. Zayıflar elenecek ki, daha güçlü olanlar ayakta kalsınlar ve soylarının devamını sağlayabilsinler vs.

Arthur Schopenhauer *Aşkın Metafiziği*'nde insanlar için de benzer bir nedenselliğin olduğunu söylemişti. Yani insanlar da hayvanlar gibi kendi soylarının devamı için davranırlar. Schopenhauer, böyle düşünmeseler de iki kişinin aşkı denilen duygunun aslında insan soyunun devamı için gerekli olan çocuk üretiminin bir aracı olduğunu belirtir. Yani siz âşık olduğunuzda, sizin duyduğunuzu sandığınız duygunun aslında sizin duygunuz olmaktan çok içinde soyun devamını sağlamak için kurgulanmış bir duygu olduğunu...

Böyle midir bilemem. Ama söylemeliyim ki hiç bir zaman, ne “zayıf olan elenir” fikrine ve ne de aşkın bizim ötemizde bizim genetik kodlarımızın bizi götürdüğü bir duygu olduğu fikrine yakın hissettim kendimi. Hayatı bizim ötemizde kurgulanmış bir şey olarak kabul etmeyi, bizim olduğunu düşündüğümüzün aslında bize ait olmadığını bizim dışımızdaki bir güce ait olduğunu düşünmeyi hep yadırgadım.

Biyologlar anlatırlar, toplu halde yaşayan bir kuş cinsinin ilginç davranış kalıplarından biri aralarında avcıyı ilk görenin kendini görünür kılması yani avcının önüne atması imiş. Bu “rasyonel” olmayan davranışın nedenini sorgulayan bilim insanları bu davranışın yine soyun devamıyla ilgili olduğu sonucuna varmışlar. Çünkü öne çıkan kuşu vurmak için avcının silahını ateşlemesi diğer kuşların kaçmasına neden olduğundan soya yönelik tehlike de bertaraf edilmiş oluyormuş.

Şimdi buna ne demeli? Avcının önüne atlayan kuşun hikâyesini “zayıf olan elenir”le açıklamak mümkün mü? Soyun devamı için zayıfın üzerine basarak yükselmeyi, zayıfı da koruyarak yükselmeye neden tercih edelim ki? Hangi davranış gerçekten insan soyunun hayatta kalmasını daha iyi sağlayabilir?

Bütün bu sorulara ne tür cevaplar verdiğinizi bilmiyorum. Ama ben bu soruların yol açtığı tartışmanın içinde yaşadığımız kapitalist düzenle doğrudan ilgili tartışmalar olduğunu düşünüyorum. Bunun nedeni ise malum, düşünce tarihinde kapitalizmin “doğal” olduğu fikrinin taraftarı çok. Ama doğrusu bu “doğal” olma hali yani doğaya benzemek hali biraz da kapitalizmin “kaçınılmaz” olduğunu vurgulamak için bulunmuş bir yol. Kaçınılmaz olan kaçınılmaz olduğuna göre onu değiştirmek de beyhude der gibi.

İnsanlığın dünyadaki varolma mücadelesinin tek bir yolu yok. Şimdiye dek denenmiş olan ya da denenmekte olan “zayıf olanın elendiği” fikri üzerinden oluşmuş bir yol. Böylelikle en güçlü olanın, en etkin olanın, en sağlıklı olanın varolabildiği homojen bir dünya hayali. Oysa böyle bir dünya hayali, eğer kaçınılmaz lafını kullanarak söylersem, kaçınılmaz olarak “ikili” bir yapı üretir. Çatışmacı, kırılmalı bir dünya üretir. Kazananlar ve kaybedenler üretir. Nitekim içinde hâlâ kıvrandığımız krizin dibinde böyle bir hayalin yattığı yeterince açık değil mi?

Bu yolun dışında da yollar var tabii ki. Bunlardan birinin dayanışmacı ve çoğulcu bir yol olduğunu söyleyebiliriz. Toplumun kendi dışındaki “doğal” koşullara rağmen kendi geleceğini kendi isteğiyle belirleyebileceği bir yol. Tüm farklılıkların birlikte yaşanması mümkün, dayanışmacı ve katılımcı bir yol. Neden olmasın ki?

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

“İsyanın” diğer adı

Erol Katırcıoğlu 09.07.2009

Bu coğrafyada “isyan” her zaman “isyan” gibi olmuyor. Altı yüzyıllık geçmişi olan bir imparatorlukta halkın ayaklanması ve isyan etmesi çokça görülmüş bir durum değil. Oysa İngiltere’de vergiler biraz arttırıldığında halk ayaklanır kral kellesi kesermiş ikide bir. Hatta kapitalizme ilk defa neden İngiltere’de geçilmiş olduğunu bazı yazarlar bu halk isyanlarına bağlarlar. İkide bir isyan eden bir halka vergi salmak o kadar kolay olmadığından, halk da üretiminin sonucu yarattığı değerleri biriktirme imkânı bulmuş. Böylelikle oluşan ilk sermaye birikimi de burjuva sınıfının gelişmesini sağlamış vs.

Bu eski bir tartışmadır o nedenle de yeniden üzerine gitmek değil niyetim. Ama eğer bu topluma Batı’nın tarihindeki gibi “isyanlar” bulmak amacıyla bakarsanız hayal kırıklığına uğrayacağınız açık. Buradan tabii ki hiç “isyan” olmamış demek istemiyorum. Aksine Osmanlı tarihinde Celali İsyanlarının yanı sıra Şeyh Bedreddin gibi isyan edenler oldukça sık görülmüş. Demek istediğim bu coğrafyadaki devlet gücünün “ceberrutluğu” ve bu isyanların bastırılış biçimlerinin acımasızlığı halkın isyan duygularının da bir başka yöne yönelmesine neden olmuş olduğu.

Bu topraklarda kanunlara, kurallara uymayarak yaşamak isyanın aldığı bir başka biçimdir. Devlet gücüne karşı çıkmamak ama devletin kurduğu düzene de aldırmamak bir çeşit isyan işaretidir. Bir çeşit sistemden memnun olmamanın ifadesi ve sistemin değiştirilmesi talebidir. Böyle baktığımızda bugün dahi, hatta belki de dünden daha yoğun biçimde kanunlara ve devletin koyduğu kurallara aldırmadan yaşamak Türkiye toplumunun genel görüntüsü değil midir?

Dolayısıyla bu toplum "mağdur" bir toplumdur ve fakat Batı'daki gibi isyan etmemektedir. Kabaca görülen budur. Ama bu toplum, mağduriyetlerinin temel nedeni olarak gördüğü devlete ve devletin ima ettiği düzene uymayarak, onun kanunlarına ve kurallarına aldırış etmeyerek, kısacası onun değişmesini isteyerek aslında bir çeşit "isyan" içindedir. Üstelik de bu hep böyledir.

Böyle bir değişim talebini görmeyerek Türkiye'de siyaset yapmak mümkün müdür? Belki mümkündür ama anlamlı mıdır? Örneğin toplumun geniş kesimlerinin mağduriyetlerini dışlayarak yalnızca "işçi sınıfının" mağduriyeti üzerinden siyaset yapmak? Ya da "Biz işçi sınıfıyla yola çıkalım bir kez sonra diğer mağdurların durumuna bakarız" anlamına gelen bir anlayışla siyaset yapmak? Mümkün ve anlamlı mıdır? Tabii ya da yapmamak. Bizim fikirlerimizi anlayacak toplum kesimleri azınlıktadır onun için siyaset yapmanın bir kıymeti harbiyesi yoktur demek. Bütün bunlar mümkündür ama anlamlı mıdır?

Doğrusu bugün Türkiye'de sağ siyasetler toplumun bu açlığı üzerinden iktidara geliyorlar. Geliyorlar ama birşey yapıyorlar mı? Yani toplumun mağduriyetlerine çözüm olabiliyorlar mı? Olamadıkları ortada. Yapmadıkları ya da yapamadıkları için de toplum son defa bu sağ partileri 2002 seçimleriyle tarihin çöplüğüne gönderiverdi. Ne Tansu Çiller'i, ne Mesut Yılmaz'ı ve ne de Erbakan'ı kaldı siyasette. Demirel, Cindoruk ve diğerleri ise cabası.

Şimdi ise siyaset iki üç partinin üretken olmayan ilişkileri içine sıkışmış durumda. Üstelik de hiçbir sol parti olmaksızın. Böyle bir Türkiye'de yeni siyaset arayışları ise bence kaçınılmaz. Bir gazetede yayımlanan habere göre Türkiye halkının yüzde 43'ü yeni bir siyasi parti beklentisi içindeymiş. Şaşırtmadı beni. Yerel seçim öncesi yapılan birçok ankette "kararsızlar ve protestocuların" oyları da aynı oranı gösteriyordu.

Yeni arayışların yaşanmakta olduğu sol ve demokrat kesimler böyle bir tarihî eşiğe doğru hızla yürüyorlar. Başarıları, böylesine geniş bir mağduriyetler toplumunun değişim taleplerini ne ölçüde taşıyabileceklerine bağlı. "Topluma birşeyleri anlatmaya çalışmaktan" çok "toplumu ne ölçüde anlamaya çalışacaklarına" bağlı. Ve tabii ne ölçüde eskinin alışkanlıklarından çıkabileceklerine ve ne ölçüde yeni bir dostluk dili oluşturabileceklerine de...

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

13,8'in anlamı üzerine

Sanki yüzyılın krizinin çıkmasında hiç payı yokmuş gibi iktisadi olayları otomatik bir piyasa mekanizmasına havale etmekten hâlâ geri durmuyoruz. Oysa biliyoruz ki piyasa, toplumun kıt kaynaklarını en iyi biçimde dağıtmış olsa bile bu dağıtım toplumun tercihlerini değil yalnızca bu dağıtımı yapan piyasa elitlerinin tercihlerini yansıtan bir dağıtım olacaktır. Buna razı olabilir ve bunun teknik olarak en mükemmel dağıtım olduğunu düşünebilirsiniz. Ama unutmamak gerekir ki verilen iktisadi kararlardan toplumun önemli bir kısmını dışlayan bir ekonomik sistem hem ekonomik olarak ve hem de siyasi olarak "meşruiyet" sorunu yaşar.

Ekonomik olarak "meşruiyet" sorunu yaşar, çünkü bütün bir toplumun ihtiyaçlarına küçük bir azınlığın verdiği iktisadi kararların "iktisaden" yanlış olma olasılığı yüksektir (tıpkı planlı ekonomilerde olduğu gibi). Bu da kaynakların israf olma olasılığının yüksek olması anlamına gelir. Siyasi olarak "meşruiyet" sorunu yaşar, çünkü görece azınlık olan piyasa elitlerinin tüm toplum adına karar alabilmeleri ile çağın demokrasi anlayışı birbirleriyle çelişir. Peki, bu "meşruiyet" sorunları neye mi yol açar? Ya krize yol açar ya da krize benzer başarısızlıklara.

Bu cümlelerle piyasaya güveni sonsuz olanları ikna etmek diye bir meselem yok. Ama içinde yaşadığımız krizin en azından Türkiye bağlamında neden bu denli şiddetli olduğu üzerine doyurucu birşeyler söylemelerini bekliyor insan. Oysa onların yaptığı her gün Başbakan'ı, "Teğet geçer" dediği için eleştirmek. Tamam Başbakan bir kere karizmayı çizdirdi. "Teğet" dedi, "Tabii ki etkiler" dedi vs. Oysa Türkiye ekonomisi birinci çeyrek itibarıyla dünyanın en şiddetli daralan ekonomisi oldu. Peki ama neden? Bunu açıklamaları gerekmez mi?

Genellikle bu çevrelerden çıkan sesler daha çok bankacılık sektörünün sağlamlığına vurgu yaparak, asıl nedenin beklentilerin 2007'den itibaren bozulması olduğu yönünde. Hükümetin ikinci döneminde uyguladığı politikalarla iş dünyasının beklentilerini bozması, ilk döneminde sağladığı güven ortamının dağılmasına ve dolayısıyla yakaladığı ekonomik başarıyı ikinci döneminde sürdürememesine neden oldu demek istiyorlar. Krizin bizde bu denli derin olmasının da nedeni bu diyorlar.

Oysa görebildiğim kadarıyla hükümetin ikinci dönemde uyguladığı politikalar birinci dönemdekilere kıyasla daha ölçülü, daha düşünülmüş ve daha uzlaşmacı. Bu nedenle de İMF ile görüşmeler haricinde bir belirsizlik yarattığı yok. Aksine neredeyse iş dünyasının her dediği önlemleri (ÖTV indirimleri, yeni teşvik yasası vs.) aldı ve almaya da devam ediyor. Ara sıra Başbakan'ın gösterdiği fevrlilikler mi? Onlara da aldırmayın. Onun yoğurt yiyişi de böyle.

Bu çevrelerin ezberlerinin bir parçası olmuş "2001 krizinden ders aldık, bankacılığımızı güçlendirdik" lafı bence gerçeği tam olarak yansıtmıyor. Yansıtmıyor çünkü reel kesimi yüzde 20'lere yakın çökmüş bir ekonomide bankacılığın yüzde 10'lar civarında büyümüş olması bence bir anomali. Bir sağlamlılık işareti değil. Eğer konumuz ekonominin sağlamlılığı ise, insan ister istemez beyni mükemmel olsa da ayakları tutmayan bir insanınki gibi bu ne biçim bir sağlamlılık demek zorunda hissediyor kendini.

Evet, bizde bankalar batmadı bu krizde. Bu krizde büyük şirketler de batmadı. Bizde batanlar küçükler. Yani KOBİ'ler. Yapıları gereği finansman sıkıntısı çeken KOBİ'lerin güç bela aldıkları banka kredilerinin krizin başlamasıyla bankalar tarafından formal ya da enformel yollarla geri çağırılması onları zora soktu. Bu nedenle de 2008'in son çeyreğinden bu yana en büyük kayıpları onlar verdiler vermeye de devam ediyorlar.

Bankalar benzer davranışı tüketici kredilerinde de gösterdiler. En azından kredi kanallarını hızla kısıtlar. Şimdi biri çıkıp da gördünüz mü son günlerde Amerika'da başgösteren ve yeni bir kriz dalgasına neden olacak diye baktıkları kredi kartları sorununu biz çoktan hallettik diyebilir ve haklı da olur.

Evet. Benim demem, böyle “sağlıklı” bir bankacılığımızın olması iyi bir şey ama bunun bir maliyeti var ve bence bu maliyet de bizim krizimiz olmayan bir krizi bizim krizimiz haline dönüştürmek. Bu cümlemi sert bulabilirsiniz. Haksızlık ettiğimi de düşünebilirsiniz. Ama açık olan birşey varsa bankacılık sektörünün yapısal olarak hâlâ sorunlu bir sektör olduğu çok açık. Kendi içinde rekabeti düşük olan ve en önemlisi hâlâ kredileri çok yüksek biçimde teminatlandıran bir bankacılığın sağlıklı olduğunu söylemek çok zor. Kendileri için güvenli tarafta kalalım dediklerinden öyle bir fren yaptılar ki reel kesim camdan fırladı gitti. Oysa ufak tefek yaralarla atlatılabilecek bir kaza idi belki de.

Böyle bir bankacılığın hâlâ sağlıklı olduğundan söz edilemez bence. Edilse bile böyle bir bankacılığın olduğu bir ekonominin sağlıklı olması pek mümkün değil. Bence 13,8, biraz da bu nedenle.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Tarihî daralmanın nedenleri üzerine

Erol Katırcıoğlu 16.07.2009

Reel kesim yüzde 13,8 daralırken, bankacılık kesiminin yüzde 10 civarında büyümesi ve kârlarını yüzde 20’ler civarında arttırmış olması hâlâ normal karşılanıyor bu ülkede. Kimsenin sesi çıkmıyor. Ya da haksızlık etmeyelim OSTİM sanayicilerinin derneği OSİAD’ın yönetim kurulu başkanı Adnan Keskin gibi bir kaç kişinin sesi çıkabildi şimdiye dek. Köşe yazarlarının köşelerine yansıyan bir yorum da okuyamadık konuyla ilgili. Kriz koşullarının hüküm sürdüğü bir ülkenin ekonomisinde yüzde 13,8 üretimini kaybeden reel kesim karşısında yüzde 10 büyüeyebilen bir mali kesimin varlığı sanki normal bir durummuş gibi algılanıyor. Köşe yazarları ise hâlâ “beklentiler” üzerine yorum yapmayı tercih ediyorlar.

Oysa dünyanın çeşitli ülkelerinin 2009 yılının ilk çeyreğiyle ilgili bilgileri yayınlandıkça görülen o ki Türkiye ekonomisi küresel mali krizden dünyada en çok etkilenen ülke olmuş. Bu “en çok”, işte böyle tırnak işareti içine alınması gerekecek kadar “en çok”. Peki ama böyle bir tarihî daralmayı “Efendim hükümetin politikaları özel kesimin moralini bozdu, o nedenle onlar da yatırım harcamalarını kısıtlar” gibisinden bir açıklamayla geçiştirmek mümkün mü? Mümkün olsa bile anlamlı mı?

Sanmayın ki “beklentiler” adı verilen değişkenin bir iktisadi değişken olduğuyla ilgili kuşku var. Değil tabii ki. Ama doğrusu içinde bulunduğumuz durumu bu değişkenle açıklamayı fazlasıyla kolaycı bulduğumu söylemeliyim. Dünyada kriz koca koca firmaları ve bankaları yerle bir ederken bu ülkede şimdiye dek böyle bir şey olmadı. Hiçbir banka ve hiçbir büyük firma ya da bir firma gurubu ben zordayım beni kurtarın demedi. Ama KOBİ’ler dedi. Ve demeye de devam ediyorlar. Gözüme çarpanlardan biri yukarıda adını andığım derneğin başkanı Adnan Keskin KOBİ’lerin seslerini duyurmaya çalıştı, “Bankaların, kredileri geri çağırma, yeni kredi açmada teminat talepleri, uygulanan faizler ile ilgili tutumları KOBİ’leri adeta boğmaktadır” dedi. Sanırım yarın İSO’nun açıklayacağı “500 Büyük Firma” sonuçları da bu yönde işaretler taşıyor. En azından KOBİ kategorisindeki firmaların 2008 de diğer büyük firmalara kıyasla en şiddetli küçülen firmalar olması gibi...

Peki ama Türkiye ekonomisinde yaşanan bu tarihî daralmayı nasıl açıklamak gerekir?

Türkiye ekonomisinde bu kadar büyük bir daralma "ihracat"taki daralmadan kaynaklandı diye düşünebiliriz. Nitekim ihracatımızın 2009 yılı birinci çeyreğinde yüzde 25 civarında azaldığını biliyoruz. Fakat Japonya ve Rusya gibi büyümelerinin motoru ihracat olan ülkelerin ihracatlarının aşağı yukarı yüzde 45'ler düzeyinde azalmış olmasına rağmen ekonomik daralmalarının yüzde 9'lar civarında kalmasını nasıl açıklamak gerekir?

Ya da büyümesini büyük ölçüde dış tasarruflarla sürdüren bir ülke olmamızdan dolayı mı duvara çarptık acaba? Yabancı sermayenin, yaşanan finansal kriz nedeniyle güvenli limanlara yönelmek istemesinden ya da Türkiye'de faizlerin düşüyor olmasından dolayı eskisi gibi ülkeye gelmekten vazgeçmiş olması mı sorunumuz? Bunun da doğru olmadığı ortada. Nitekim, "Türkiye, 2008'in ekim ayından bu yana net sermaye çıkışı yaşıyor. Ama, yedi aylık dönemde 17,5 milyar dolarlık sermaye çıkış kadar, net hata ve noksandan 18,4 milyar dolar girmiş durumda". (K. Alkin, *Referans*, 13.06.09) Yani sıcak para girişi hâlâ devam ediyor. Dolayısıyla orada da yüzde 13,8 açıklayacak bir durum yok.

Gelelim beklentiler konusuna. Türkiye halkının beklentilerinin bozulmuş olduğunu biliyoruz. Gerek reel kesimin ve gerekse tüketicilerin beklentilerinde bir bozulma olduğu doğru. Ama yine de son üç aydır yapılan anketlerden durumun iyiye gittiğine dair işaretler de var. Örneğin en son Merkez Bankası Reel Kesim Güven Endeksi'nin, haziran ayında bir önceki aya göre 2,5 puan artarak 99,4 seviyesine ulaşmış olması gibi. Beklentileri bu denli hızla toparlanan bir ekonomide yüzde 13,8 gibi tarihî düşüşü yalnızca beklentilerle açıklamak zorlama değilse nedir ki?

Geriye mali kesim kalıyor. Öyle ya küresel kriz dediğimiz mali kesim krizi olduğuna göre acaba mali kesimde bir sorun var da bu tarihî daralma oradan mı kaynaklanıyor? Bu soruya ilginçtir hemen herkes "hayır" diyor. Hayır demelerinin nedeni ise mali kesimin 2001 krizinden sonra zapturapta alınmış olması ile "türev" piyasalar gibi toksik kâğıtların bulaşmasına yol açabilecek piyasaların gelişmemiş olması.

Oysa, yerim bitmekte olduğundan bir başka sefere kaldı ama bence bu denli tarihî bir fren, mali kesimin tutumundan kaynaklanıyor. Çünkü bizim mali kesim, özellikle bankacılığımız iddia edildiğinin aksine sorunlu bir sektör. Yapılan düzenlemelere rağmen bankacılığımızın gerek sermaye yapısı bakımından ve gerekse sektördeki bankaların yapısı bakımından hâlâ sorunlu.

İtiraz eden bankacıların seslerini ise daha şimdiden duyar gibiyim.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

"Getir ipoteği al krediyi" bankacılığı

Erol Katırcıoğlu 18.07.2009

Tarihî daralmanın büyük ölçüde bankacılık sektörünün yapısından kaynaklandığını yazıyorum bir süredir. Bu da nereden çıktı, bu krizde en sağlam yanımız bankacılığımızdı diyenler çok. Öyle ya 2001'de bankacılık sektörümüzün gevşekliğinden öyle bir yara almıştık ki sonuçta "Basel 2" civarında düzenlemelerle bu işi sağlam

kazığa bağlamıştık. Öyle banka kurup, mevduat toplayıp kendi firmalarını finanse etmek modeli yani "Crony capitalism" (Eş-dost kapitalizmi) tümüyle tarihin tozlu sayfalarına kaldırılmıştı artık.

Hatta ABD'de mali kriz gündeme geldiğinde, bizde böbürleneler de az olmadı değil. Amerikalılar bizden ders alsınlar, bankacılık sektörünü bize bakarak düzenlesinler gibilerinden laflar edenler bile oldu. O nedenle de krizde hemen herkesin bankacılık sektörüne güveni tamdı. Nitekim bu kez hiç bir banka batmadı. Batmak bir yana bankacılık kesimi hem büyüdü ve hem de karlarını artırdı. Krizin en kabardığı dönemde, yani 2009'un birinci üç ayında sayılar böyle söylemekte.

Tabii ki bir köşe yazısının sınırları içinde bankacılık sektörünün bütün sorunlarını burada ele alacak değilim. Bizim bankacılarımızın çoğu, sektörlerinden pek memnun olduklarından eleştiri falan da duymak istemezler. Zaten elde ettikleri kârlılık düzeyleri de bunu teyit etmiyor mu ki? Ama bugün bankacılık sektöründeki düzenlemelere rağmen bizim bankacılığımızın hâlâ çok fazla geleneksel bir bankacılık olduğu gören gözlerden saklanabilecek gibi değil.

Teorik olarak, bankalar ya kredi verdikleri firmanın projelerini yakından izleyerek (screening) ya da firmalardan ipotek (collateral) alarak risklerini güvence altına alırlar. Bankalar açısından bu ikisi arasında bir fark olmayabilir ama toplum açısından bir fark vardır. Birincisinde bankanın, kredi verdiği firmanın projesini kendi uzmanları aracılığıyla izlemesi toplum açısından değer artırıcı bir faaliyettir. Çünkü böylelikle projenin başarılı olma şansı artar. İkincisi, yani yüksek ipotek almanın ise hiç bir değer artırıcı yanı yoktur. Olsa olsa işler kötü giderse bir servet transferi söz konusu olur o kadar.

Şimdi bu çerçeveden baktığımızda bizim bankacılığımız ne yana düşer dersiniz? Bugün en görmez gözlerin bile görmek zorunda kaldığı gerçeğimiz bizim bankacılığımızın bu ikinci türe girdiği yönünde. Bizim bankacılığımız, 2001'in de etkisiyle öyle bir kredi verme prosedürüne sahip ki bugün ancak ağzıyla kuş tutanlar kredi alabilirler. Kendilerini öyle bir sağlama alıyorlar ki, ya da tersten söylersek kredi isteyenlerden öyle teminatlar istiyorlar ki ört ki ölem! Şirket küçük ama projesi güçlüymüş, geleceğe dönük nakit akımları sağlamış, pazardaki konumu umut vaat ediyormuş gibilerinden değerlendirmelerle kredi verme davranışı bizim bankacılığımızın bildiği bir davranış değil.

Bizim bankacılığımız, kimse kızmasın ama "Bul karoyu al parayı!" bankacılığı. Yani "Getir ipoteği, al krediyi" bankacılığı. "Varsa ipotek edeceğin bir değer, üstüne göster üç yıllık bilançonu, getir gelir tablonu al kredini" hesabına bir bankacılık. Eleştirmeye kalktığında sesleri sizden üç kat daha fazla çıkanların aslında yaptıkları da savundukları da bu bankacılıktan başka bir şey değil!

O nedenle de geçen yıl eylül civarında krizin kendini göstermeye başladığı günlerde bankacılığımız geleceği öngörerek kredileri geri çağırmaktan, kredi limitlerini ve gerekliliklerini yükseltmeye ve de kredi faizlerini mevduat faizlerinin 10 puan üzerine fırlatarak krize karşı önlemlerini aldı. Sonuçta reel kesim yüzde 13,8 küçülürken, kendisi yüzde 10,8 büyüdü. Kârları ise yüzde 20'ler civarında arttı.

Araştırmalar diyor ki, bir ekonomide bankalar daha çok yüksek ipoteklerle kredi veriyorlarsa ve de işler kötü gittiğinde ipotekleri nakde çevirmek kurumsal alt yapı nedenleriyle (mahkemeler vs.) zorsa bu durumda bankalararası rekabet krediye ulaşılabilirliği artırarak ekonomik etkinliğin artmasına yol açıyor.

Diyorlar ki ne alaka, bizim bankacılığımız rekabetçi bir bankacılık. Bankalar arasında kıyasıya bir rekabet var. O zaman şu aşağıdaki sayıların ne anlama geldiğini bir düşünün: 82 milyon nüfusu olan Almanya'da tam 2277

banka var. 59 milyon nüfuslu İtalya'da ise 806. Diğer ülkeleri vermeyeyim. Bizde ise, yani 70 milyonluk ülkede yalnızca 50 tane. 50 sayısına bakıp da eh işte bu kadar banka varsa rekabet de vardır dersiniz alın size bir başka sayı: 2009 mart itibariyle ilk on bankanın aktif, mevduat ve krediler içindeki payı hemen hemen yüzde 90.

Sayılar her şey değil ben de biliyorum. Ama bu sayıların en azından yakından bakılması gereken bir gerçeğe işaret ediyor olma olasılığı çok yüksek. Yani bizim bankacılığımız çok az sayıda oyuncusu olan bir sektör. O nedenle de fren yapıp, reel kesimin, o da özellikle KOBİ'lerin pencereden fırlayıp gitmesine yetecek bir birliktelik her zaman mümkün.

Yanılıyor muyum?

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Eşit vatandaşlar, farklı kimlikler

Erol Katırcıoğlu 23.07.2009

Türkiye, deyim yerindeyse kendini "normalleştirmeye" çalışan bir ülke. Lafı böyle söyleyince Türkiye'nin bugün, şu anda "normal" olmadığını söylemiş oluyorum tabii ki. Bu "normal" olmamanın nedenleri belki de Osmanlıya kadar gidiyor. Kimbilir belki ondan da öteye... Normalleşmeden kastettiğim ise bugün yaşadığımız Ergenekon'dan, Kürt meselesine, oradan Alevi ve laiklik meselelerine kadar bir yığın sorunun açıkçası sorun olmaktan çıkmak istemesi. Yoksa bu sorunların Batı referanslı anomaliler olduklarını ve çözüldüklerinde de Batı'ya benzeyerek "normalleşeceğiz" diye düşündüğümünden değil.

Her ne kadar "eşit vatandaşlık" temelinde kurulmuş bir ülke olsa da hiç bir zaman vatandaşlarının eşit olduğu bir ülke olmadı Türkiye. Ülkeyi kuranların o günün koşullarında bir imparatorluğun farklı tebaalarından oluşan bir toplumu bir ulus-devlet olarak hayal etmeleri kaçınılmaz olarak "eşit vatandaşlık" temelinde olmuşsa da, bu vatandaşlar gerçek yaşamda hiç bir zaman eşit olmadılar. Yalnızca "gayrimüslimlerden" de söz etmiyorum. Onlar zaten hiç bir zaman eşit görülmediler. Ama Müslüman olup da etnik ya da mezhep farklarından dolayı eşit olamayan Kürtlerden, Alevilerden ve diğer topluluklardan söz ediyorum.

Bunu nereden mi çıkarıyorum? Bunu anlamak için siyasi partilerin çeşitli uygulamalarına bakmak yeterli. Bu ülkede siyasi partilerin hemen hepsi seçimlerde kimlerin hangi bölgelerden aday olacağına karar verirken eşit vatandaşlar arasında seçim yapmıyorlardı. Aksine eşit vatandaşlar arasında seçim yapıyorlarmış gibi yapıp, listelerine bir Kürt, bir Alevi, (eskiden) bir gayrimüslim, bir din hocası vs. koyuyorlardı. Adaylarını, hangisi daha iyi vatandaştır ve vatandaşı hangisi daha iyi temsil edebilir gibi bir soru üzerinden değil de, kimliklerine göre seçiyor olmak eşit vatandaşlık ilkesinin bir lafı güzaf olduğunun en açık kanıtı değil mi?

O nedenle de Türkiye'de siyasi partiler pratiği "eşit vatandaşlar" üzerinden kurgulanmışsa da her zaman adı konmamış bir "kimlikler siyasetini" de içermişti. Bugünün siyaseti ise "kimlikler" tarafından belirlenmeye başlayan ve açıkça kabul edilmemiş olsa da "eşit vatandaşlık" ilkesini yeniden tartışmaya açan bir siyaset.

Daha doğrusu Türkiye'nin siyaseten normalleşmesi her şeyden önce Türkiye'nin "eşit vatandaşlardan" oluşan bir toplumdan çok "farklı kimliklerden" oluşan ve fakat "eşit vatandaş" olmak isteyen bir toplum olarak kabulünü gerekli kılıyor. Bence bu bütün tartışmaların başlangıç noktası olmalı. Bu ülkede soyut "eşit vatandaşlar" yok farklı etnik ve dinî kimlikler var ve bu insanlar bu topraklarda birlikte yaşamak istiyorlar. En azından şimdiye dek görünen bu.

Farklı kimliklerden oluşan bir toplumda demokrasinin tesisi ise kolay bir iş değil. Her farklı kimlik ülkenin kaynakları üzerinde kendisine yönelik bir avantaj peşinde olacağından çok kimlikli siyasi bir ortam her zaman çatışmacı bir ortam anlamına gelir. Hele hele demokratik gelenekleri zayıf toplumlarda bu çatışmacı temel, toplumsal dokuyu tamamen kırılğanlaştırabilir de. Dolayısıyla "farklı kimlikler" topluluğundan "eşit vatandaşlar" topluluğuna geçmek her şeyden önce farklı kimliklerin birlikte nasıl yaşamak istediklerinin konuşulmasını ve tartışılmasını gerektiriyor. Bu da bütün bunların yapılabileceği siyasi bir ortamın önceden tesisini...

En yakıcı Kürt sorununu tartıştığımız şu günlerde, bir yandan hükümet ve asker kanadından bir yandan da İmralı tarafından adımlar atılacakmış gibi bir duygu var ortalıkta. Hatta kimi yazarlar büyük bir adım atılacak ve herkes bu adıma destek olursa bu sorun da çözülecek gibi bir beklenti üzerinde yazıp çiziyorlar bile. Ama Türkiye siyasetine yön verenlerin Kürt meselesini çözmek istemeleri onların yukarıda altını çizdiğim ikiyüzlü siyaseti terk etmek istedikleri anlamına gelir mi doğrusu bilmiyorum. Ama benim gördüğüm, ülkede bu meselenin çözümü için gerekli ortam ve dilin henüz oluşmamış olduğu. Ortamın ve dilin henüz yeterince gelişmemiş olmasına rağmen bu konuda söyleyecek sözü olanların sözlerini etmelerini de önemsemek gerek.

Türkiye "eşit vatandaşlardan" çok "farklı kimliklerden" oluşan bir toplum. O nedenle de demokrasisi de hiç bir zaman "eşit vatandaşlar" demokrasisi olmamış. Normalleşmeye çalışması da bu yüzden.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Düzeni değiştirmek

Erol Katırcıoğlu 25.07.2009

Kendi aralarında bir yığın farklılıklar olsa da siyaset yapmak isteyen ve fakat bu siyaseti de mevcut siyasi partilerde yapamayan bir yığın insan var bu ülkede. Bu insanların sorunu, büyük ölçüde, kendilerinin "düzeni değiştirmek" istemeleri ve fakat mevcut partileri "düzen partileri" olarak görmelerinden kaynaklanıyor. Düzeni değiştirmenin bir "düzen" partisiyle pek mümkün olmayacağını düşündüklerinden de her seferinde kendilerinin bir parti kurmaları gerekiyor. Kurulan partiler de her seferinde seçimlerden başarısız çıkıyor. Diyebilirim ki TİP deneyimi hariç 1970'ten günümüze dek solun hikâyesi böyle bir hikâye.

Bu hikâyenin yıllar içinde sürekli tekrarlanan bir hikâye olmasının kuşkusuz düşündürücü yanları var. İlk anda, bu kesimlerin "düzeni değiştirmek" amaçlarının toplumda bir karşılığı yok mu diye düşünüyor insan. Yani bu toplum mevcut düzenden memnun da, düzeni değiştirmek isteyenlere bu nedenle mi yüz vermiyor? Yoksa bu "düzeni değiştirmek" amacının fikriyatında bir sorun var da bu nedenle bir türlü toplumla bağ kurulamıyor?

Başka türlü her seferinde “binde” ile ifade edilen oylar alınıyor olmasını nasıl açıklayabiliriz ki?

Doğrusu böyle bir yazının sınırlarında bu sorulara cevap vermek zor. Ama yine de ben sorunun büyük ölçüde ikinci soruyla ilgili olduğunu söylemeliyim. Yani “düzeni değiştirmek” isteyenlerin benimsedikleri fikriyatın toplumun memnuniyetsizliklerini kavramada zorluklar yarattığını düşünüyorum. Düşünüyorum çünkü nasıl sosyalizm modernitenin bir çocuğu ise bizim “sol” fikirlerimiz de Cumhuriyet’in çocuğudur. O nedenle de “düzen değiştirme” fikriyatı esasında Cumhuriyet’in kurucu fikirlerinden ve onun arka planında varolan “pozitivizm”den büyük ölçüde etkilenmiş bir fikriyattır.

O nedenle de bu insanlar hep “topluma anlatmalıyız” kaygusuyla davrandılar. “Topluma anlatmak” cümlecği doğal olarak anlatılacak şeyin anlatan tarafından biliniyor olmasını ve anlatılanın da bilmiyor olmasını ima eder. Böyle bir pozisyonun ise, toplumun üzerinden topluma konuşan ve bu nedenle de toplumun değişim taleplerini göremeyen ve onları anlayamayan bir pozisyon olacağı açık.

Aslında bu tavır kurucu elitin de tavrıydı. Cumhuriyet’i kuran kadrolar da kendilerini hep neyin doğru, neyin yanlış olduğunu topluma anlatmakla görevli saymışlar, kendi dünyalarının terimleriyle toplumun mağduriyetlerini ya algılamamışlar ya da algılamış olsalar da benimsemediklerinden gündeme getirmemişlerdir. Bugün Cumhuriyetimizin yaşadığı birçok sorunun büyük ölçüde bu anlayış ve davranışla ilgili olduğu ise yeterince açık.

O nedenle de düzen değişikliği, düzeni değiştirmek isteyenlerle bu değişimin talepkârı olanlar arasında karşılıklı bir etkileşimi zorunlu kılıyor. Kılıyor çünkü her “karşılaşma” karşılaşan kesimleri de öncekinden farklı olarak değiştirir. Bilginin de, doğrunun da kaynağı büyük ölçüde buradadır. Buradadır çünkü değiştirmek isteyenle değişmek isteyen birbirlere anlaması ancak böyle bir süreçle mümkün.

Türkiye’de düzeni değiştirmek isteyip de mevcut partileri düzen partisi olarak gördüklerinden hep kendi partilerini kuranların ve her seçimde de mağlup olanların tümünün yukarıdaki zafiyetle malul olduklarını söylemek istemiyorum doğrusu. Ama bu cenahtaki temel meselelerden birinin bu altını çizdiğim meseleyle ilgili olduğunu düşünüyorum.

Bir başka mesele ise düzenin değiştirilmesinin ardındaki taleplerin neler olduğu ve bu taleplerin sahiplerinin kimler olduğu meselesidir. Doğrusunu isterseniz burada genel olarak sözünü ettiğim kesimlerin toplumdaki mağduriyetleri görmediklerini söylemek istemiyorum. Aksine Kürt meselesinin de Alevi meselesinin de farkındaydılar. Ama bu farkındalık çokluk bir mağdur kimlikler bağlamından çok bir ezilmişlik, yoksulluk ve köylülük bağlamında görüldü. O günün fikriyatı içinde onların “işçi sınıfının” mağduriyetine verdikleri önem ve bu önemin “kilit” niteliği toplumun diğer mağdurlarının mağduriyetlerini ancak işçi sınıfının mağduriyetinin deyim yerindeyse “türevi” olarak görmeleri biçimindeydi. Bir başka deyişle düzeni değiştirmek isteyenler yüzlerini işçi sınıfına dönmüşler, işçi sınıfının mağduriyetlerini konu etmişler ve işçi sınıfının talepleri üzerinden düzeni değiştirme siyaseti kurgulamışlardır.

Oysa zaman değişti. Bugün mevcut toplumsal yapımızda varolan “düzenin” mağdurları yalnızca işçiler olmaktan çıktı. Bugün mevcut düzenin değişmesinde yalnızca işçilerin değil bütün ezilen, dışlanan hor görülen farklı kimliklere sahip kesimlerin varlığı değişim dinamiğini görece olarak güçlendirdi. Bu nedenle de bu düzeni değiştirmek isteyenlerin dayanacakları yalnızca işçiler değil artık, bütün bu kesimler de var. Bütün mesele bu kesimlere “dokunmak”, onlarla “konuşmak” ve onlarla birlikte onların hikâyelerini, henüz daha anlatılmamış hikâyelerini siyasete taşımak.

Sanırım bugün siyasetin önündeki bahis bu...

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Daha fazla demokrasi!

Erol Katırcıoğlu 30.07.2009

Bir ulus-devlet içinde farklı bir kimliğin varlığının bir sorun olması o ülkedeki demokrasinin düzeyi ve niteliği ile yakından ilgili. Eğer ülkedeki demokrasi bırakın kimliğin taleplerini yerine getirmek kimliğin varlığını tanımıyorsa kimliğin kendi içine kapanıp bir "muhalif tepki" ya da "şiddet" üretmesi kaçınılmaz. Örnek Türkiye ve Kürt sorunu. Öte yandan eğer varolan demokrasi, kimliğin taleplerinin de yaşanabildiği bir demokrasiyse, hatta en uç bir durum olarak kimliğin ayrılıp ayrılmamasının tamamen kendi tercihi olarak yaşanabileceği bir demokrasiye doğal olarak bir kimlik sorunu da ortaya çıkmaz. Örnek Çekoslovakya'nın Çek ve Slovak Cumhuriyetlerine ayrılması.

Kimlik sorunu dediğimiz sorunun demokrasi ekseninde alabileceği iki uç durum bunlar. Demokrasi otoriterse "şiddetin", katılımcıysa "barışın" ortaya çıkacağı iki uç durum.

Tabii gerçek hayatta demokrasi ne tam anlamıyla "otoriter" ve ne de tam anlamıyla "katılımcı" olduğundan kimlik sorunu da "şiddetle" "barış" arasında bir yerlerde oluşuyor. Demokrasi ne denli otoriterse kimlik sorunu da o denli "şiddete", demokrasi ne denli katılımcıysa kimlik sorunu da o denli "barışa" eğilimli oluyor.

Oldukça kaba ve kestirme ifade ettiğim bu çerçeveden bakınca Cumhurbaşkanı Gül'ün Kürt meselesiyle ilgili olarak söylediği "Türkiye bu çeşitli meseleleri demokrasinin standartlarını yükselterek halledecektir" demesi anlamlı. Anlamlı çünkü Cumhurbaşkanı'nın ülkedeki kimliklerle ilgili sorunların ülkedeki demokrasinin niteliği ile doğrudan ilgili olduğunun farkında olduğunu anlatıyor bu cümle. Dolayısıyla buradan gerek Kürt meselesi ve gerekse diğer kimlik meseleleriyle ilgili iyimser bir sonuç çıkarmak mümkün.

Mümkün çünkü zaman içinde örneğin Kürt kimliği konusunda inkârcı bir demokrasiden, onu kabul eden bir demokrasiye oradan da şimdiki gibi çözmeye çalışan bir demokrasiye kadar geldik. Demokrasimizin değişimi bu kadar uzun sürmesi gerekir miydi, bu kadar maddi ve manevi zarara yol açması normal miydi ayrı konular. Ama bir gerçek varsa bugün AKP hükümeti bu yönde bir adım atıp sorunu çözmek istiyor.

Sorunu çözmek istemenin dili ve araçları sorunun kendisiyle uyumlu mudur diye soracak olursanız bu sorunun tümüyle evet diye cevaplanması zor. Çünkü hâlâ atılması gerekip de atılmayan onlarca adım var, DTP Başkanı Ahmet Türk'e randevu vermekten tutun, daha yumuşak bir dile geçmeye kadar. Bu adımların atılmamış olması insanı umutsuzlandırıyor kuşkusuz. O nedenle de buradan bir şey çıkmaz havası özellikle Kürtler arasında yaygın.

Fakat buna rağmen başlatılacak hamleyi ıskalama lüksümüz var mıdır diye kendimize de sormamız gerekiyor.

Devlet bu işi çözmek istemiyor ya da kendi bildiği gibi çözmek istiyor ki bunu da bizim kabul etmemiz mümkün değildir demek ve başlatılan “siyasete” sırt dönmek doğru bir tutum mudur? Doğrusu buna da evet demek zor. Zor çünkü Kürt meselesinde “siyaset” yoluyla atılacak her adım “şiddeti” geriletecek bir adım olacağı açık.

Aslında konuya böyle bakınca, bir adım daha ileri gidip AKP’nin başlattığı bu “açılıma” yalnızca Kürtlerin değil tüm diğer mağdur kimliklerin de destek vermesi gerekiyor. Alevilerden, muhafazakârlara, İslâmi duyarlılıkları olanlardan, kadınlara, işçilere ve gençlere kadar bütün kesimlerin hükümetin attığı bu adıma destek olmaları gerekiyor. Çünkü Kürt sorunu bağlamında atılacak böyle bir adım, demokrasi alanını genişleterek farklı kimliklerle nasıl birlikte yaşayabiliriz sorusunu da cevaplayabilmenin bir ilk adımı olacak.

Yazının bu noktasında İçişleri Bakanı Beşir Atalay’ın basın toplantısı medyaya düştü. Atalay da Cumhurbaşkanı’na benze biçimde, “Çözüm sürecinin yönü daha fazla demokratikleşmedir” diyerek bu yazıda altını çizmeye çalıştığıma benzer bir yaklaşım içinde olduklarını vurguladı. Doğrusu yapılan açıklamanın hiç bir ayrıntı vermemiş olması yalnızca yapılacak işin “ruhunu” yansıtmış olması da bana hükümetin işin ciddiyetine uygun bir davranış içinde olduğunu düşündürdü. Dolayısıyla bu noktadan sonra Kürt meselesinde “siyasetin” önünün açılması herkes için değerlendirilmesi ve katkı verilmesi gereken bir noktaya doğru evrilmiş oluyor.

“Demokrasi”nin genişlemesi ve daha katılımcı hale gelmesi Kürt meselesini hangi vadede çözer diye bir soru akla gelebilir. Öyle ya otuz yılı aşkın bir meselede özellikle Kürtler arasında bir sabırsızlık hali olduğu ortada. Doğrusu böyle bir soruya cevap vermek zor. Ne zaman “birlikte yaşamak fikri” hayatlarımızın temel düsturu olur o zaman Kürt sorunu da çözülür desem soruyu çok mu belirsiz bırakmış olurum bilmiyorum. Ama bildiğim şey, bu meselenin de tıpkı demokrasi gibi belki de hiçbir zaman gerçekleşmeyecek ama her zaman gerçekleşmesi için mücadele edilmesi gereken bir mesele olduğu.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Demokrasi ama nasıl?

Erol Katırcıoğlu 01.08.2009

“Kürt Açılımının” anahtar kelimesinin “demokrasi” olacağı ilk açıklamalardan anlaşılıyor. Bakan Atalay’ın “Çözüm sürecinin yolu demokrasidir” demesi de bunun kanıtı. Doğrusu Bakan’ın, “Daha fazla demokrasi, daha fazla hak ve özgürlükler sağlandığında bugün çözümsüz gibi görünen birçok sorun kolayca çözümlenir” demesi, “Kürt meselesi olarak adlandırılan meselenin de vatandaşlarımızın demokratik haklarının genişletilmesi ve pekiştirilmesiyle, nerede yaşarsa yaşasın her vatandaşımızın kendisini devletin eşit ve hür ferdi olarak hissetmesini sağlamakla çözülebileceğine inanıyoruz” demesi eğer bir siyasi kadronun da paylaştığı düşüncelerse doğrusu yeni bir durumla karşı karşıyayız demek.

Çünkü eğer bu kadro, Türkiye demokrasisi Kürtlerin kendi kimlikleriyle ilgili taleplerinin karşılanacağı bir demokrasi olacak diyorsa, bu aynı zamanda farklı kimliklerin varlığından kaynaklanan diğer sorunların da demokrasiyle çözüleceğini ima ediyor demektir. Böyle bir yaklaşımın günümüz bakımından ima ettiği yaklaşım

ise toplumun "katılımını" öne çıkaran, sorunun tarafları başta olmak üzere diğer etkilenen kesimlerin de görüşlerinin dile geldiği bir konuşma ve tartışma sürecidir. Oysa AKP kadrolarının bugüne dek yansıttığı demokrasi anlayışı bu anlayışla örtüşmüyor. Öyle ya "Biz seçildik yaparız!" gibisinden bir anlayışla "katılımcı" süreçler nasıl biraraya getirilebilir ki? Yeni bir durumla karşı karşıyayız dememin de nedeni bu...

Her şeye rağmen, (yani darbelere rağmen demek istiyorum) Türkiye'de seçimlerin yapılabilmesi zaman içinde varolan statükocu devlet yapılanmasını değişime zorlayan siyasi alternatifler çıkarabilme kapısını da araladı. AKP'nin varlığı ve demokrasi bakımından önemi burada. Zaten bizim gibi ülkelerde demokrasi toplumun kendi kendini kendisi için yönetmesi gibi bir anlamdan çok bir "mağdurlar siyaseti" olarak anlam kazanıyor. Nitekim Batı'da seçimlere katılım oranları düşerken bizim gibi gelişmekte olan ülkelerde artıyor olması, toplumun mağdur kesimlerinin demokrasiye bir başka anlam yüklediğinin de bir göstergesi.

Bundan dolayı "Kürt Açılımının" anahtar kelimesinin "demokrasi" olarak beyan edilmiş olması önemli. Önemli çünkü bir kimliğin kendi içine kapanıp muhalif bir tavır üretmesi o ülkedeki demokrasinin de nasıl cereyan ettiğine çok bağlı. Geçen yazımda da belirttiğim gibi eğer demokrasi katılımcı bir yere doğru evriliyorsa kimliğin muhalefeti de o denli "barışçı", otoriter bir yere doğru evriliyorsa muhalefeti de o denli "şiddetçi" oluyor. Hükümetin "demokrasiyi" telaffuz etmesi ise bu çerçevede düşünüldüğünde bu meselenin de "barışçı" bir yere doğru evrileceğinin bir göstergesi.

Kimliğin dışarıdan baskılanmış olması kimliğin içinde de yaralar açılmasına neden oluyor. Yani "güçlü muhalifliğin" bir de "maliyet" tarafı var. Geçenlerde başörtülü kızların İslâmi kesim işverenlerince "Gidecek başka yeriniz mi var?" diyerek asgari ücrete razı olmalarını istemiş olduklarına dair bir yazı vardı gazetelerde. Şaşırtıcı gelebilir ama bir kimliğin güçlü muhalif bir siyasete dönüşmesi, bir yandan kimlik içi dayanışmalara yol açtığı gibi bu türden baskılara da yol açıyor. Benzer durumlar Kürt siyasetinde var. Kürt kimliği için verilen mücadele bu mücadeleyi verenler arasında da benzer sorunlara yol açmadı mı? Orada da başka mağdurlar yaratmadı mı?

Mevcut kurumsal yapı ve demokrasi anlayışının niteliği Türkiye toplumunu taşıyamıyor. Buna rağmen toplumdaki konumlarına göre insanlar bu fikri benimsiyor ya da benimsemiyorlar. Ama mevcut demokrasiyle en fazla sorunu olanlar, başta Kürtler, Aleviler, dindarlar, kadınlar, yoksullar, işçiler, işsizler, gayri Müslimler, bütün bu insanlar, bu kendi kimliğini yaşatmayan, insanca bir ekonomi ortaya koyamayan, ataerkil dünyayı körükleyen bir demokrasiden gına getirmiş durumdalar. Onun için bu insanların kendi kimlik sorunlarının çözülebilmesi yalnızca ve yalnızca ülkedeki demokrasinin bu sorunların konuşulup tartışılabileceği bir demokrasi haline dönüşmesiyle mümkün.

Ülkedeki demokrasinin böyle bir demokrasi haline dönüşmesi ise bütün bu insanların ortak bir mağduriyet bilinciyle siyaset yapmalarını gerektiriyor. Yalnızca kendi sorunlarının değil tüm sorunlu olanların sorunlarını kendi sorunları olarak görerek... Unutmamak gerekir ki hiç bir kimliğin özgürleşmesi diğer kimliklerin özgürleşmesi olmadan olmuyor.

Seçim barajı yüzde 5'e çekilsin, hemen Şimdi!

Erol Katırcıoğlu 15.08.2009

Savaşlardan yorulmuş insanlık ulus-devletlerin sınırlarını kaldırmaya çalışmaktansa, ulus-devlet içinde farklı kimlikler arasındaki sınırları kaldırmayı tercih etmeye başlıyor. Eğer bu gözlem doğruysa bütün küreselleşme söylemine rağmen ulus-devletlerin daha uzun süre yaşayacak varlıklar olduğu sonucuna varabiliriz. Ama belki bundan da önemli olarak mevcut demokrasilerin derinleştirilerek farklı kimliklerin bir arada yaşamasını sağlayacak bir içeriğe kavuşturulması döneminin başlamış olduğu sonucuna da. Bu eğilim ne zaman başladı bilmiyorum ama sanırım Güney Afrika'daki ayrılıkçı rejimin sonlandırılmasıyla daha bir hız kazandı. Yıllarca süren çatışmalı ve gerilimli bir hayatı siyahların ve beyazların eşit olduğu yeni bir hayata dönüştürmeyi başardı oradaki insanlık.

Erdoğan'ın son grup toplantısında yaptığı konuşma belki devletin değil ama sivil siyasetin Cumhuriyet rejiminin kuruluşundan bu yana söyleyebildiği en cesur laflardan oluştu. Farklı kimliklere sahip Osmanlı bakiyesi bir toplumdan bir ulus-devlet çıkarmaya çalışmanın zorlama bir asimilasyon mantığıyla değil farklı kimlikler arasında hakların ve yetkilerin konuşularak karar verildiği bir anlayışla olması gerektiğini hatırlattı bize, tıpkı Güney Afrika'da olduğu gibi. En azından hatırlattı. Bu nedenle de Hasan Cemal bu yaşadığımız yeni sürecin ayrılık değil bir birleşme süreci olduğunu söylemekte haklı.

Yol haritası nereden geçer bilmiyorum. Ama mevcut demokrasinin sınırlarının genişletilerek değiştirileceği muhakkak. Dedim ya fizik sınırları değiştirmeye çalışmak yerine aramızdaki manevi sınırları aşmaksa sorun, bunun bir demokrasi meselesi olduğu ortada. Nitekim *Milliyet*'ten Devrim Sevimay'ın yaptığı "Türkiye Kendi Modelini Arıyor" yazı dizisini değerlendiren Kemal Kirişci de diziye görüş verenlerin ortak noktasının "demokrasi" olduğunda hemfikir.

Peki, ama demokrasinin bu genişletilmesi ve derinleştirilmesi nasıl olacak? Dedim ya daha henüz yol haritasının nereden geçeceğini bilmiyoruz. Ama yle anlaşılıyor ki demokrasinin sınırları Avrupa'dakinin de daha ötesinden geçecek. Ya da geçmesi gerekecek. Nitekim Kemal Kirişci de dizide yansıyan fikirlerden giderek şöyle diyor: "Bence Türkiye şu anda Kürt sorunu açısından (...) Kopenhag'ı bile aşmaya başladı. AB'nin birçok ülkesinde bunlar yok ve bence bu yaklaşım AB müktesebatının bir parçası değil. Tam tersine, (AB'de) zellikle göçmen azınlıklarla ilgili gelişmelere baktığınızda "entegrasyon politikası" adı altında artan bir şekilde daha çok asimilasyona benzeyen politikaların ne çıktığını görüyoruz."

Demokrasinin sınırlarını genişleterek derinleştirmek o kadar kolay bir iş değil. Değil çünkü demokrasinin bir parçası olarak Kürt meselesi dediğimiz mesele öyle bir çırpıda çözülebilecek bir mesele değil. Derrida'nın demokrasiyi "Gelmekte olan demokrasi" (Democracy to come) olarak kavramlaştırmasıyla ilişkilendirerek söylersem, Kürt meselesini de "zlmekte olan Kürt meselesi" olarak ifade etmek gerek. Yani Kürt meselesini, çözüldüğünü söyleyebileceğimiz mutlak bir duruma ulaşmak olarak değil çözülmesi için uğrunda mücadele edilecek bir süreç olarak görmek...

Böyle bir perspektiften bakınca beklentilerin çıtasını da çok yükseklere koymamak gerek. Gerek çünkü bugün Kürt meselesinde adım atmak kaçınılmaz olarak Anayasa'da bazı değişiklikler yapmak demektir ki bunun da oldukça zor olduğu ortada. O nedenle de bu süreç büyük ölçüde hükümetin ve Kürtlerin kendi iradeleriyle yapabileceklerinin çerçevesinde yürüyecek gibi görünmekte.

Bence bu durum, Kürt siyasetinin bir "kimlik siyaseti"nden bir "Türkiye siyaseti"ne dönüşmesi gerektiğini de ima ediyor. Bölgede 100'e yakın belediyeyi yönetiyor olsa da DTP'nin parlamentodaki etkisinin sınırlı olduğu açık. Parlamentodaki etkinin arttırılması ise kimlik ve bölge bazlı bir siyasetle değil aksine Türkiye sorunlarını da taşıyan bir siyasetle mümkün.

Bu tartışmanın doğal uzantısı ise seçim barajının düşürülmesidir. Öyle ki hem AKP'nin inandırıcılığının arttırılması ve hem de Kürt sorununa daha ileri çözümler bulunabilmesi seçim barajının hemen bugün, şimdi yüzde 5'e çekilmesiyle mümkün. Böyle bir adım, sanırım AKP'nin kendi başına atabileceği bir adımdır ve atıldığında da Türkiye'deki demokrasinin sınırları genişlemiş olacaktır. Olacaktır, çünkü toplumun parlamentoya yansımayan kesimlerinin seslerinin parlamentoya yansması demokrasinin genişletilmesinin ve derinleştirilmesinin temel koşuludur. Bunun da seçim barajının düşürülmesiyle sağlanacağı açık.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

MÜSİAD ve TÜSİAD'ın tavrı

Erol Katırcıoğlu 20.08.2009

Hasan Cemal iki gün önce "Büyük işdünyası, TÜSİAD acaba Kürt açılımı konusuna bugün gerektiği kadar zaman ayırıyor mu, bu sorunu yeterince düşünüyor mu?.. Yoksa yaz rehaveti mi?.." diyerek yumuşak bir serzenişte bulunmuştu TÜSİAD'a. Gerçekten de başka konularda Ankara'nın yollarını aşındıran büyük patronların derneğinden bu kez "Kürt Açılımı"na karşı düşük ilgi gözden kaçmıyor. Çünkü *Taraf* da bu konuyu manşetine taşıdı.

Tabii işadamlarımız önemli. Onların örgütlerinin ne dedikleri ve ne düşündükleri önemli. Nitekim İçişleri Bakanı Beşir Atalay da bu öneme uygun olarak geçen gün MÜSİAD'ı dün de TÜSİAD'ı ziyaret etti, onlara da "Açılım"ı anlattı ve destek istedi. Bakan'ın TÜSİAD'la yaptığı görüşmede ne konuştuklarını bilmiyoruz ama Başkan Yalçındağ'ın toplantı sonrası basına yaptığı açıklama bir ölçüde TÜSİAD'ın "düşük ilgi"sinin nedenini de, "desteğin" pek öyle destek gibi bir destek olmadığını da ortaya koydu. Yalçındağ diyor ki; "Sorunun çözümünde toplumsal mutabakat olmazsa olmaz koşuldur. Dolayısıyla milletimizin iradesinin temsil edildiği TBMM çatısı altındaki diyalog hayati önem taşımaktadır."

Bu sözleri okuyunca insan, ya TÜSİAD ülkede ne olup bittiğini bilmiyor ya da patronlar gerçekten "yaz rehavetindeler" diye düşünmeden edemiyor. Hangi diyalogdan, hangi mutabakattan sözediyor TÜSİAD Başkanı? Eğer Türkiye'nin büyük patronlarına uygun pozisyon bu ne olduğu belli olmayan (ya da belli olan) "mutabakatlı" pozisyonsa o zaman bunları söyleyeceği kişilerin daha çok Bahçeli ve Baykal ikilisi olması daha yerinde olmaz mıydı?

Kürt meselesi karşısında işadamlarımıza bir şeyler oluyor anlaşılan. TÜSİAD'ın rakibi midir yoksa yeni TÜSİAD'ın bundan sonraki ismi midir, yoksa yakında MÜSTÜSİAD gibi bir yeni isim altında birleşerek "eski" ile "yeni" burjuvazimizin daha da güçlü örgütü olmayı sağlayacak kurumun adı mıdır bilinmez ama MÜSİAD da "koşul"suz konuşamamış Bakan Atalay'la. Bir gün önce MÜSİAD Genel Başkanı Ömer Cihad Vardan, Bakan'la

yaptıkları görüşmeden sonra şöyle demişti: “MÜSİAD olarak genel itibariyle isim olarak şu açılım, bu açılım değil, ama özellikle Türkiye’nin önünde bekleyen birçok sorunun halli noktasında yapılacak olan açılımların, kendi mevcut kırmızıçizgilerimiz de muhafaza edilmek kaydı ve şartıyla destekçisi olduğumuzu söyledik.”

Her iki işveren örgütümüzün başkanlarının “Kürt Açılımı” konusunda “koşullar”dan, “kırmızıçizgiler”den söz etmeleri, üstelik her ikisinin de “Kürt” sözcüğünü ağızlarına almamak için özel gayret göstermelerini nasıl açıklamak gerekir?

Orhan Veli’ye ait bir göndermeyle diyeyim ki: “Sizi bu kırmızıçizgiler mahvetti” sevgili işadamlarımız ve sevgili iş kadınlarımız!. Bir türlü demokrasiyi koşulsuz, kırmızıçizgisiz savunamadığınız için, bir türlü ceberut devlete karşı sivil olanın yanında olamadığınız için bu ülkenin de sahici vatandaşları gibi olamıyorsunuz. Her an ayağınızın dışarıda olması da bu nedenle. 1997’de “Demokratik standartların yükseltilmesi paketi”yle Kürtçe eğitimin serbest bırakılmasını dahi önerirken on yıl sonra şimdi neden “koşullar” öne sürüyorsunuz? Görmüyor musunuz ki demokrasi dediğiniz ancak “ama”sız istendiğinde gerçekleşiyor, koşullar öne sürünce değil.

Kimse sizden 1789 Fransız Devrimi’nde olduğu gibi elinize bayrakları alıp “Hürriyet, Eşitlik, Kardeşlik” diyerek sokaklara dökülmenizi beklemiyor. Ama en azından “ama”sız ve ikide bir “kırmızıçizgilerden”, “koşullardan” söz etmeden konuşabilmenizi ve de ülkede verilen demokrasi mücadelesine karınca karınca bir destek vermenizi bekliyor. Köstek olmanızı değil.

Bu ülkenin işdünyasının tabii ki bu ülkenin gelişme düzeyi üzerinde önemli etkileri olmuştur. Ama bu, aynı işdünyasının zaman zaman bu ülkenin gelişmesinin önünü tıkayan işler yaptığı gerçeğini de örtbas etmez. Yakın tarihimizde bunun sayısız örnekleri mevcuttur. TÜSİAD’ın eski genel sekreteri Dr. Haluk Tükel’in sanki ülkenin bugün ulaşmış olduğu demokrasi düzeyini TÜSİAD’a borçluymuşuz anlamı taşıyan *Milliyet*’teki yazısını bir sonraki yazımda ele alacağımdan burada girmeyeceğim ama durumun hiç de öyle olmadığını söylemeliyim. Ülkenin önemli kavşaklarında işdünyamızın önemli aktörlerinin nasıl ayak sürüdüğünü biliyoruz. Kaldı ki her ne kadar sahip oldukları servetler büyük ölçüde devletle mümkün olmuşsa da aynı devletten dolayı kendileri de bir türlü özgür olamamış, ülkenin değişim dönemlerinde demokrasinin önünü açacak işlere el atmamışlardır.

Artık böyle bir çizgide ısrar etmenin kimseye bir yararı olmayacağı açık. Biraz daha cesaret lütfen!

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

TÜSİAD’ın demokrasisi

Erol Katırcıoğlu 22.08.2009

TÜSİAD Başkan Danışmanı Dr. Haluk Tükel’in sanki her işveren “girişimci”ymiş gibi “işveren sınıfı” yerine her nedense “girişimci sınıf” demeyi tercih ettiği *Milliyet*’te yayımlanan yazısı son günlerin güncel tartışmaları bakımından üzerinde durulmaya değer bir yazı. Tükel’in bu yazıyla kamuoyuna vermeye çalıştığı iki mesaj var. Bunlardan birincisi TÜSİAD’ın ülkedeki demokratikleşme sürecine doğrudan katkı yapan “duayen” bir kuruluş olduğu, diğeri ise MÜSİAD eski başkanı Erol Yazar’a cevaben Türkiye “girişimci sınıfının” TÜSİAD’ın “serbest

pazar stratejisi"nin bir sonucu olduğu. Yani biz böyle bir strateji uyguladığımız için siz bugün varsınız anlamında.

Doğrusu bu tartışma, Erol Yazar'ın, TÜSİAD'ın "devletten nemalanan, kökü dışarıda" burjuvazinin temsilci örgütü, MÜSİAD'ın ise "asli ve yeni" burjuvazinin temsilci örgütü olduğu şeklindeki sözleriyle başlayan bir tartışmaydı ama aynı günlerde "Kürt Açılımı" konusundaki hem MÜSİAD'ın ve hem de TÜSİAD'ın "kırmızıçizgiler" öne süren açıklamalarıyla bir başka içerik kazandı. "Alın birini vurun ötekine!" duygusu veren bu açıklamaların ise ülkenin "işveren sınıfı"nın "çapı ve kıratının" yeniden sorgulanmasını gerektirdiği açık.

Hakikaten, geçen yazımda da belirttiğim gibi kimse bunlardan 1789 Fransası'nın "Hürriyet, Eşitlik, Kardeşlik" sloganlarıyla demokrasi havariliğine soyunup sokaklara dökülmesini beklemiyor ama "samimi" olmalarını ve ülkenin demokratikleşmesi sürecine en azından engel olmamalarını istiyor. Bu çerçeveden bakınca Tükel'in yazısında ifade ettiği TÜSİAD'la bizim bildiğimiz ve izlediğimiz TÜSİAD arasında bazı farkların olduğu açık. Yani Tükel'in iddia ettiği gibi TÜSİAD, "katılımcı ve çoğulcu demokrasinin" hazırlayıcısı bir örgüt hiç bir zaman olmadı. Eğer TÜSİAD'ın genel karakteri ile ilgili bir şey söylenecekse sanırım bu, ara sıra "değişimci" temsilcilerin sesi çıksa da her zaman "muhafazakâr ve devletçi" işadamlarının son sözü söylediği bir örgüt olduğudur.

Tabii ki bu yazıda genel bir TÜSİAD değerlendirmesi yapmak değil niyetim. Ama eğer TÜSİAD, demokrasinin hazırlayıcısı dersiniz, 70'li yıllarda Ecevit Hükümeti'ni yıkmaya yönelik gazete ilanları vermesinden, Özal'ın özelleştirme konusunu ortaya attığı 1980'li yılların başında bu öneriye ilk karşı çıkanın o zamanın başkanı Ali Koçman olmasına, Metin Göktepe isimli gazetecinin polisin elinde öldürülmesiyle ilgili o zamanın başkanı Halis Komili'nin bir türlü bir kınama kararı çıkaramamasına kadar üzerinde durulacak birçok konu var.

Ama bu yazıda yalnızca 1997 yılını hatırlatmak istiyorum. 1997'de TÜSİAD, değerli bilim insanı Bülent Tanör'e "Türkiye'de Demokratikleşme Perspektifleri" adlı bir rapor hazırlattı. Bu raporda, MGK'nın bir anayasal kuruluş olmaktan çıkarılmasından, askerî otoritenin sivil otoriteye bağlanmasına, gözaltı koşullarının iyileştirilmesine kadar birçok demokratikleşme konuları yer alıyordu. Bu rapor TÜSİAD'ın 27. Genel Kurulu'nda tam bir bomba etkisi yarattı. Yapılan tartışmalarda, Rahmi Koç ve Asım Kocabıyık gibi işadamları kendilerinin görüşü alınmadan böyle bir iş yapıldığından dolayı rapora karşı çıktılar. Halis Komili, Sakıp Sabancı, İbrahim Betil, Can Paker ve Cem Boyner gibi genç işadamları ise raporu savundular.

Bugünlerin tartışmaları içinde hatırlatalım ki, bu raporda "Kürt Açılımı" konusunda bugünlerde konuştuğumuz şu iki konu da vardı: 1) Nüfus Kanunu ve ilgili yönetmeliklerde değişiklikler yapılarak "ad koyma serbestliği" sağlanmalı, "milli kültür" kayıtlamasına son verilmeli, 2) İl İdaresi Kanunu'nda değişiklik yapılarak yerleşim yerlerine halkın verdiği isimlere geri dönüşmeli, kanundaki "Türkçe olmayan" ibaresi çıkarılmalı. O dönemin Kürt siyasetinin partisi HADEP'in bile "sorunu büyük ölçüde çözücü" diye nitelendirdiği bir rapordur bu rapor. Dolayısıyla insan, geçen gün, geçmişinde böyle bir rapor yazdırmış ve bu raporu da savunmuş bir kuruluşun başkanından Beşir Atalay'la görüştüğünden sonra "koşullar" öne süren açıklamalar yapmasını beklemiyordu.

Ama doğrusu yine o günlerde bu raporun başına gelenlere bakarak TÜSİAD'ın demokrasiyle ilişkisini yeniden değerlendirmeli. *Hürriyet* gazetesinden devamla okuyalım: "Tartışmalar üzerine Genel Kurul, raporu 1996 faaliyet raporu kapsamından çıkartarak oylama dışında bıraktı. Böylece Halis Komili'nin görevi devretmeden bir kaç gün önce TBMM Başkanı Mustafa Kalemli'ye verdiği rapor TÜSİAD'ın 1996 yılı faaliyetleri arasında ibra edilmedi. İbrahim Betil tutanağa muhalefet şerhi koydurdu. (*Hürriyet*, 24 Ocak 1997)

Hangi "katılımcı ve çoğulcu demokrasiden" söz ediyoruz? TÜSİAD'inkinden mi?

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kürt sorunu hepimizin sorunu

Erol Katırcıoğlu 27.08.2009

"Hepimiz özgür olmadıkça hiçbirimiz özgür olmuş sayılmayız!" Bu söz "başörtüsü"yle ilgili yasa değişikliği önerisinin gündeme düştüğü günlerde adlarını duyduğumuz üniversiteli- başörtülü üç genç kızın kullandığı bir sözdü. Öyle hatırımda kalmış. Neslihan Akbulur, Hilal Kaplan ve Havva Yılmaz'ın, daha sonra *Henüz Özgür Olmadık* adıyla yayımladıkları kitaplarına da koydukları bir bildiride geçmişti yanılmıyorsam.

Dünkü asker açıklamasından sonra dilime düştü birden. "Hepimiz özgür olmadıkça hiçbirimiz özgür olmuş sayılmayız!" diye. Ne doğru bir söz! Özgürlüklerin bir toplum için derecelendirilip, bazılarımızın özgürlüğünün diğer bazılarımızdan daha önemli ve değerli olduğunu söyleyemeyeceğimizi söyleyen özlü bir söz.

Nereden mi aklıma düştü? Aklıma düştü çünkü bu açıklamanın ülkenin başbakanlarının "Kürt realitesi" ya da "Kürt sorunu" dediği müthiş bir adalet ve özgürlük sorununun giderilebilmesi umudunun yeşermekte olduğu şu günlerde bu çabanın ne ölçüde Kürtleri aşan bir çaba olduğunu hatırlatmış olmasından.

Çünkü bu ülke bir Batı ülkesi değil. Burada asker hâlâ kuruluş yıllarının düşmanlarla çevrilmiş Türkiye'sinde sanıyor kendini. O nedenle de varlığını ülkeyi yönetmek için kurulan siyasi partiler gibi görüyor ve bu çerçevede de siyasete karışıyor. Tabii askerin siyasete karışması dediğimiz şey de aslında silahlı bir gücün siyasete dışarıdan "müdahalesi"nden başka bir şey değil.

Askerin kendini hâlâ böyle bir konumda görmesinin ise yine adlarına siyasi parti denilen ama aslında siyaset yapmayı yalnızca milliyetçi ve devletçi refleksleri ayakta tutmak olarak gören bir tür "güvenlik kuruluşları"nın varlıklarıyla da ilgili. (Anlayacağınız gibi MHP'den ve CHP'den söz ediyorum ve bu kuruluşların günlerdir süren saldırıları olmasaydı belki de askerin de böyle bir müdahalesi söz konusu olmayacaktı).

Bu ülkenin bana kalırsa iki tane "adalet" sorunu var. Biri ekonomiyle ilgili, diğeri ise demokrasiyle. Ekonomiyle ilgili adalet sorunları diz boyu. Ekonomik alanın büyük bir güç yoğunlaşması içinde olması işsizlikten, yoksulluğa kadar birçok mağduriyetin de sebebi. En son kendilerini krizden korumak için aniden frenlere asılan ekonominin bu güçlü aktörlerinin, küçük sermaye sahipleriyle onların işçilerini nasıl mağduriyetler içine düşürdüklerini bir düşünün.

Eskisiyle yenisinin arasında bazı farklar olsa da esasında ekonomik gücü elinde bulunduranların siyaseten demokratik davranmakta zorlandıklarını da biliyoruz. En son örneği MÜSİAD ve TÜSİAD'ın "Kürt Açılımı"yla ilgili yaklaşımlarının neredeyse aynı olması ve her iki kuruluşun da, (şimdi anlaşılıyor ki) asker gibi ve askerinkine benzeyen "kırmızı çizgiler"e sahip olmaları.

İkinci adalet sorunu ise, varolan "demokrasimiz"le ilgili. Varolan demokrasimiz hiç bir biçimde gerçek bir "temsili" üretemiyor. Bunun bir yanı çağımızdaki "temsili demokrasilerin" yine çağımız toplumlarındaki farklılıkları içerecek mekanizmalar olmaktan çıkmış olmalarıyla ilgili, bir diğer yanı ise bizle. Yukarıda da değindiğim gibi askerin sistem içindeki rolü ve ağırlığı toplumun "temsili" de olsa kendini sistem içinde ifade etmesini önüyor. Bölünme korkusuyla farklılıkları "güvenlik sorunları" olarak görme alışkanlığı demokrasinin "temsili" karakterinin aşılıp "katılımcı" gerçek bir demokrasiye doğru değişmesinin önündeki en büyük engel.

Doğrusu bu iki "adalet" sorununa baktığımda "demokrasiyle" ilgili adalet sorununun "ekonomiyle" ilgili olandan çok daha önemli ve acil olduğunu düşünüyorum. Neyin toplum için daha iyi olduğuna karar verebilen bir silahlı gücün ve bu güç etrafında oluşan "siyasetin" baskıladığı bir toplumda yaşanan adaletsizliklerin ekonomide yaşananlardan çok daha derin olduğu açık. Bu nedenle de "Daha fazla özgürlük!" ve "Daha fazla demokrasi!" talebinin bütün mağdurları birleştirebilecek en temel taleplerden biri olduğunu düşünüyorum.

Kürt sorununu çözememiş bir ülkenin diğer kesimleri, muhafazakârlar, Aleviler, gayrimüslimler, kadınlar, gençler ve hatta "laikler" bile özgür olamazlar. Yani aslında Kürt sorunu yalnızca Kürtlerin değil hepimizin özgürlük sorunu...

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Mağdurların yürüyüşü

Erol Katırcıoğlu 29.08.2009

Önümüzdeki yollar bizi bu yöne götürüyor olabilir. Ama yollar böyle diye bu yöne yürümüyoruz bence. Bu yöne yürümek isteyenler olduğu için başladık bu yöne doğru yürümeye. Kimileri diyor ki uluslararası güçler temizliyor yolları üzerinden biz geçelim diye. Ama unutmayın ki yola çıkan bizler olmadan açılan yolların kendinden bir anlamı yok.

O nedenle de toplum sahipleniyor Kürt meselesinin çözümüne ilişkin AKP'nin attığı adımı. Bakmayın siz kendini "güvenlik kurumu" gibi gören MHP ve CHP liderlerine. Ya da askerin ima ettiklerine. Toplumun önemli bir kesimi daha şimdiden büyük bir umutla yollara düştü bile.

Demokrasiyi illaki "bir toplumun kendini, kendi için kendisi tarafından yönetmesi" olarak anlamamız gerekmiyor. Ünlü bilim adamı Partha Chatterjee'yi izleyerek, demokrasiyi bir "mağdurlar siyaseti" olarak görmemiz de mümkün. Batı'da sandığa azalan ilgiye karşılık Doğu'da artan ilgiye bakarak. Ya da AKP'nin ve DTP'nin seçim başarılarına bakarak...

Kürt meselesi daha şimdiden Kürtlerin sorunlarını da içine alarak bütün mağdurlar kitlesinde bir demokrasi heyecanına dönüşmüş durumda. Kürtlerin yaşadıkları kadar olmasa da kendi mağduriyetlerinin de giderileceği günlerin yaklaşmakta olduğunu düşünerek, hayallerini kurarak destek veriyorlar bu sürece.

Ülkedeki mağdurların yaygınlığı adalet talebinin yaygınlığından bellidir. Çünkü eğer bir toplumda “adalet” kavramı bu denli çekici ve tılsımlı siyasi bir kavram olmuşsa mağdur yığınların da o denli çok ve yaygın olduğundandır.

Kimilerinin bu “mağdur” kavramının kimleri içerdiğiyle ilgili sorunları var. Toplumda değişim isteyenler yalnızca mağdurlar mı diye soruyorlar. Benim cevabım açık. Bir zamanlar Cem Boyner’in kullandığı bir ifadeyi (“Sistemden beslenenler sistemi değiştiremezler.”) tersine çevirerek söyleyeyim: “Sistemden beslenmeyenlerin” tümü bence sistemin mağdurları. O nedenle de “sistemin değişmesini” özellikle onlar istiyorlar. Hele hele bizdeki gibi kendini toplumdan sorumlu gören “ceberut” bir devlet yapılanmasının olduğu bir ülkede bu devlet mekanizmasından nemalananların dışında toplumun hemen tümünün mağdur olduğunu söylememiz mümkün.

AKP “Kürt açılımı”yla başlattığı bu yürüyüşü ne kadar sürdürebilir, bilmiyorum. Ama bildiğim, klişe de olsa “Cin’in şişeden çıktığı”. Kürt meselesinin etrafındaki anafomla ülkedeki demokrasi talepleri ülkeyi değiştirecek. Kürtlerden, Lazlara, Çerkezlere, Romanlara; Alevilerden, Sünnilere, gayrimüslümlere, ateistlere kadar farklı kimlikler farklı taleplerini daha özgürce dile getirecekler.

Kimlik taleplerinin yol açtığı bu değişim dalgasına kayıtsız kalmak mümkün mü? Kapitalist toplumlarda, değişimin dinamiği, gelirin dağılımı üzerinden yaşanan adaletsizliklerdir diyerek kimlik adaletsizliklerine sırt çevirmek mümkün mü? Önemli olan işçi sınıfının mücadelesidir diyerek kimlikleri uğruna mücadele edenlerin mücadelelerine mesafe almak mümkün mü? Mümkün elbette. Ama böyle bir siyasetin bugünün dünyasında toplumsal bir karşılığı yok bence.

Kimliklerin bugünün toplumlarında değiştirici bir potansiyel taşıması, içinde yaşadığımız piyasa ekonomisinin dağılım adaletsizliklerinin ima ettiği siyasetleri terk etmemizi gerektirmiyor. Gerektirmiyor çünkü bugünün dünyasında kimliklere ilişkin adaletsizlikler dağılım adaletsizliklerini zaten içeriyor.

Bu çerçeveden baktığımızda, bugün ülkede kimliklerin yol açtığı demokrasi talebi, esasında varolan sistemin de değişmesi talebidir. Bu nedenle de Kürtleri ve Kürtlerin mücadelelerini kim nasıl görüyor ve değerlendiriyor bilmiyorum ama bildiğim bir şey varsa bu mücadelenin ülkenin demokratikleşmesinde ve modernleşmesinde sürükleyici bir rol oynamaya başladığı.

Önümüzdeki yol bu yol. Bu yolun kimler tarafından yapıldığının bir önemi yok. Önemli olan bu yoldan yürümek isteyen mağdurların yürüyüşü. Çıkan gürültüler ise yürürken çıkan gürültülerden başka bir şey değil.

</div>

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

“Demokrasi açığı”ndan “Tasarruf açığı”na

Erol Katırcıoğlu 03.09.2009

AKP’nin attığı adım sıradan bir adım değil kuşkusuz. Kürt sorununu çözeceğim demek Türkiye’nin 80 yıllık yok varsaydığı ya da yok varsaymak istediği temel sorunlardan birini çözeceğim demek. Tabii bu da diğer

demokrasi sorunlarının da yabancıları değil, sıra onlara da gelecek demektir aslında.

Sahiden AKP Kürt sorununda adım atmaya devam eder mi, sıra diğer sorunlara gelir mi bilmiyorum. Ama AKP'nin bu çıkışıyla Türkiye toplumunun özlediği bir siyaset ihtiyacını tetiklediği açık. Çünkü bu ülkede demokrasiyi yalnızca kendi egemenliklerini pekiştiren bir yönetim biçimi olarak algılayan ve öyle kalmasını da isteyen bir kesim olsa da toplumun geniş kesimlerinin demokrasiyi özgürleştirici bir imkân olarak görmeye başladıkları açık. Dindarların AKP üzerinden, Kürtlerin de DTP üzerinden elde ettikleri başarılar bu durumun kanıtları.

Doğrusu AKP bu noktaya nasıl geldi bilmiyorum. Ama yalnızca içerdeki yapısal sorunları değil dışardaki yapısal sorunları da, yani komşularımızla olan tarihsel sorunları da çözmeye çalışan bir yaklaşım içine girmek ister gibi. O zaman da insan ekonomideki yapısal sorunlarımızı da konuşmanın tam zamanı diye düşünmekten alamıyor kendini.

Türkiye ekonomisi çok uzun yıllar "ithal ikamesi" anlayışı içinde algılanmış ve yönetilmiş bir ekonomi. Bu ise bir zamandan beri bağımsızlaşmaya çalışsa da devletle içiçe geçerek büyümüş sermaye kesimleri yarattı. TÜSİAD budur.

Daha sonraları seksenlerde atılan tohumlar daha çok Anadolu'lu bir sermaye kesiminin doğmasına yol açtı. İkibinli yılların sonlarında da bu kesim devlet yerine AKP'yle içiçe geçerek yeni bir sermaye sınıfının doğmasına ve büyümesine yol açtı. MÜSİAD da budur.

MÜSİAD büyüdüğü ve iç pazarda etkili olmaya başlayınca TÜSİAD da yabancılara açılarak iç pazar kayıplarını dengelemeye çalıştı. Bugün ise aralarında bir çeşit iş bölümünün oluşmaya başladığını söylemek mümkün.

Aktörleri böyle oluşmuş bir ekonominin "yüksek faiz, düşük kur" makro modeli esasında Kürt sorunu yoktur anlayışıyla örtüşen bir modeldi. Ne alaka var demeyin. Çünkü "yüksek faiz, düşük kur" modeli esasında yapısal olarak düşük oluşan tasarrufların neden düşük oluştuğunu ve nasıl giderilmesi gerektiğini sorgulamaktansa, yokmuş gibi davranarak yüksek faizle yaratılan cazibeyle yabancıların tasarruflarının kullanılmasına dayanıyordu.

Yani nasıl ki şimdiye dek Kürt sorunu varken yokmuş gibi davrandık ve bu çerçevede "demokrasi açığımız" üzerine düşünmedik, aynı şekilde ekonomide de bir "tasarruf" sorunu varken yokmuş gibi davrandık ve ekonominin elini ayağını tutan "tasarruf açığını" yeterince tartışmadık. Dolayısıyla demek istiyorum ki eğer AKP bu "demokrasi açığını" gidermeyi gerçekten istiyorsa o zaman önüne bu "tasarruf açığı" dediğim meseleyi de koyması gerekir.

Ekonimler temelde yapabildikleri tasarruflar kadar büyürler. Bu esastır. Ama tasarruflar ülkedeki yatırımlardan daha düşükse ya da yönetim daha hızlı bir büyüme istiyorsa yabancıların tasarruflarını belirli bir karşılık ödeyerek kullanır. Bizim yapısal olarak ekonomideki durumumuz budur. O nedenle de daha hızlı büyümek için ihtiyaç duyulan tasarrufları yaratabilmek için faizleri yüksek tutmak vazgeçemediğimiz temel politikalarından biridir.

Oysa şimdi tıpkı Kürt sorunu bağlamında nasıl bir yol ayırımdaysak, aynı şekilde ekonominin yönetimiyle de ilgili olarak bir yol ayırımdayız. Ya bu "tasarruf açığı" dediğim sorunu gidermek üzere gerekli reform ve düzenlemeleri yapacağız ya da şimdiye dek olduğu gibi ekonominin büyümesinin önünde bir engel olduğu

halde bu "yüksek faiz, düşük kur" modeline devam edeceğiz.

Unutmamak gerekir ki nasıl ki Kürt sorunu konusunun çözümünde kaybedecek olanlar varsa, tıpkı onun gibi tasarruf sorununun çözülmesine yönelik uygulanacak politikalarda da kaybedecek olanlar olacaktır. Bunların bazılarının TÜSiAD'ın bazılarının ise MÜSiAD'ın üyeleri olacağı ise açıktır. Ama eğer yapısal siyasi sorunları çözebilecek bir siyasi irade varsa bu iradenin ekonomiyle ilgili olarak da tecelli etmesini istiyor insan. Tabii eğer mümkünse...

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Tasarruf açığı ve bankacılığımız

Erol Katırcıoğlu 05.09.2009

Geçen yazımda dediğim gibi eğer ülkedeki "demokrasi açığını" kapamak istiyorsanız, bunun için başlangıç olarak en yakıcısı olan Kürt sorunundan işe başlamışsanız doğru bir iş yapmışsınız demektir ve bu işten ötürü kutlanmanız gerekir.

Aynı şekilde eğer ülkenin "demokrasi açığına" benzer açıklarından olan "dış politika açığını" kapamak istiyorsanız ve bunun için ilk olarak "Ermenistan"la ilişkilerden başlamışsanız doğru bir iş yapmışsınız demektir ve bu işten ötürü de kutlanmanız gerekir.

Eğer bunlarla işe başlamışsanız ben de diyorum ki bu çabalarla tutarlı olmak için ekonomide yaşadığımız ve "tasarruf açığı" dediğimiz konu üzerinden bir başka çabaya da girmenizde yarar var. Gerçek bir "reformizm" bu reformların yanı sıra bu reformların ekonomik uzantısı olan bu konuya da girmeyi gerektirir.

Kısacası şu: Türkiye hızlı büyümek zorunda olan bir ülke olduğundan (kalkınmışlık sorunları, nüfus artışı vs.) yüksek yatırım yapmak ve bu yatırımları da finanse etmek durumunda. Bugünkü uygulanan model çerçevesinde bu finansman ihtiyacı iç tasarruflarla karşılanamadığından yabancıların tasarruflarına ihtiyaç var. Bu ihtiyaç da kaçınılmaz olarak "yüksek faiz-düşük kur" modeliyle karşılanmakta.

Bu model 2001'den bu yana iyi çalıştı. Bu nedenle de yüksek büyüme oranları yakalanabildi. Ama nasıl ki Obama'yla birlikte küresel dünyadaki savaş trendi barış trendine dönüşmekteyse tıpkı onun gibi dünya ekonomisi de "spekülatif kazançlar" üzerinden bir kapitalizm trendinden daha "reel kaynaklara" dayalı bir kapitalizm trendine doğru evrilmekte. Bunun bizim açımızdan anlamıysa şu: eskisi gibi tasarruf açığımızı kapatmak için bulduğumuz yabancı tasarruflarını (yani yabancı sermayeyi) eskisi kadar kolay bulamayacağız. Dolayısıyla da eski kadar hızlı büyüyemeyeceğiz.

Durum bu...

"Tasarruf açığı"nı kapatmak ya da ülkedeki yatırımları finanse edecek düzeye getirmek tasarruflara etki eden faktörler üzerinde düşünmeyi gerektirir. Etki eden faktörleri bulmak ve onlara yönelik politikalar uygulayarak

tasarrufların artmasını sağlamak vs.

Ama sanırım bu çerçevede kafa yorulması gereken bir başka konu da "bankacılığımız". Topladığı tasarrufları kredi yoluyla yatırımlara dönüştürmekle görevli bankacılığımızın bu işlevini ne ölçüde yerine getirdiğinin sorgulanmasında büyük yarar var.

Her ne kadar "bankacılığımızın" sağlıklı olduğu kanaati oldukça yaygın bir kanaat ise de yine de konuyla ilgili bir kaç noktayı deşmekte yarar var: Bunlardan birincisi bankalar arasındaki rekabet düzeyinin değerlendirilmesi. Geçenlerde Rekabet Kurumu'nun sekiz bankayla ilgili olarak açtığı soruşturma bu bakımdan ilginçtir ve izlenmesi gerekir.

İkincisi "bankacılığımız"ın bankacılık anlayışının ne ölçüde günün anlayışlarına uygun olup olmadığı. Yani verdiği kredilerin risklerini aldığı ipoteklerle mi güvence altına alıyor yoksa kredi konusu projeleri uzmanlarıyla takip ederek mi?

Son olarak da ipoteklerin nakde dönüşme süreçleri ve bu süreçlerdeki hukuki altyapıdan kaynaklanan sorunlara bakmak gerekiyor. Bu süreçlerin ülkemizdeki ağırlığı ve aksaklığı ipotek tutarlarının yüksekliğine neden olarak krediye ulaşılabilirliği de engellemekte.

Kısacası eğer hükümet gerçekten bir demokrasi hamlesi yapıp demokrasimizdeki sorunları çözmek için adım atıyorsa bu adımların ekonomik alanda da bir karşılığı olmalı. Ülke ekonomisinin kendi reel kaynakları üzerinde ayaklarının yere sağlam basması tasarruflarını arttırmasına bağlı olduğu kadar, bankacılık sektörünün de etkin çalışıyor olmasına bağlı.

Küresel dünyanın yeni trendleri bizim iç trendlerimizi de etkiliyor. Bunlara karşı olmak da mümkün desteklemek de. Ama açıktır ki bu trendlerin gereği reformları yapmak insanlarımızın şimdiye dek hiç yaşamadıkları ama sonuna kadar hak ettikleri bir demokrasi ve refah düzeyini yakalamalarını mümkün kılacak. Bu reformların önemi de burada zorluğu da...

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Demokratik politika

Erol Katırcıoğlu 10.09.2009

Kendisini hâlâ yaşadığı topraklarda iğreti hissetmesinden midir nedir her yere bayrak dikmeyi önemseyen bir insanlığın Kürt meselesini sağlıklı bir biçimde tartışması çok zor...

Neredeyse bütün bir dünyanın kendisine düşman olduğunu, "Türkün Türkten başka dostu yoktur!" diye belletilen bir insanlığın Kürt meselesini sağlıklı bir biçimde tartışmasının çok zor olması gibi...

Ya da Kürtlerin, Türklerin mazideki bir kolu olduğunu öğrenerek büyümüş kuşakların bu meselenin

tartışılmasındaki zorlukları gibi...

Bu nedenledir ki Kürt meselesi aslında aynı zamanda bir Türk meselesidir ve Türklerin hâkim unsur olarak düşüncelerini ve inançlarını yeniden sorgulamalarını gerektirir.

Bence bu başlayan tartışma bu doğrultuda atılmış önemli bir adımdır ve de yalnızca Kürt meselesi etrafında kalacak bir adım da değildir. Bu adımın ve bu adımla başlayan tartışmaların Türkiye'nin diğer sorunlarıyla ilgili olarak da olumlu etkiler yaratacak adımlar olduğu daha şimdiden görünüyor.

Unutmamak gerekir ki bir kimliğin gücü onun inkâr edilmesinden kaynaklanır. Bu Kürt kimliği için doğru olduğu kadar diğerleri için de doğrudur.

Çünkü "inkâr" büyük bir jeneratör gibidir. Inkârın dozu arttıkça jeneratörün yarattığı enerji de artar. Enerji arttıkça da "kimliğin" muhalefet gücü yükselir.

Peki, "inkâr"ın dozunu ne belirler?

Inkârın dozunu varolan demokrasinin niteliği belirler. Eğer demokrasi "otoriterse" inkârın dozu artar değilse azalır. O nedenle de kimliğin yarattığı muhalefet, demokrasinin düzeyinin gelişmesiyle azalır.

Çünkü mevcut liberal demokrasi "bireysel haklar" üzerinden bir yönetim kurgusudur. Öte yandan farklılık iddiaları "kimliklere" ilişkin "grupsal hak" iddialarını içerir. Kimliklerin bu iddiaları siyasete taşımaları liberal demokrasiyle karşılanamayınca demokrasi de otoriterleşir. Demokrasi otoriterleştikçe inkâr ve başkaldırı artar. Toplum yönetilemez hale gelir.

Bu anlattıklarım Türkiye'nin Kürt meselesiyle bağlantılı yaşadıklarıyla örtüştüğü gibi diğer kimlik talepleriyle de örtüşür. Bu nedenle de eğer toplumun daha iyi yönetilmesiyle ilgili bir sorgulama varsa, ya da birlikte nasıl yaşarız gibi bir sorunun cevabı aranıyorsa bunun ancak demokrasinin niteliğinin değiştirilmesiyle mümkün olacağını söyleyebiliriz.

Dolayısıyla kimilerinin burun kıvrarak küçümsediği "demokrasi meselesi" bir "biçimsel burjuva özgürlükleri" meselesi değil, temelde bir toplumun kendi geleceğini, kendi birarada oluşunu belirleyeceği bir siyaset alanının oluşturulması meselesidir. Bunun nasıl başarılacağı ise bugün başlamış tartışmaların serbestçe yapılmaya devam edilebilmesiyle yakından ilgilidir.

Esas olarak Kürt meselesinden gidersek şu anda yaşadığımız gerilim biz/onlar çekişmesinin daha bir görünür olmasından kaynaklanmıştır. Oysa bu çekişme bugün değil çok daha önceleri başlamıştı. Görünür olması ise Demirel'in "Kürt realitesini tanıyoruz" açıklamasıyla başlamış, Mesut Yılmaz'ın "Avrupa'nın yolu Diyarbakır'dan geçer" sözleriyle devam etmiş ve Erdoğan'ın "Kürt Açılımı" ile bugünlere gelmiştir.

Bu çekişmeyi rahatsız edici bulabilirsiniz ama bunun gerçek bir farklılık olduğunu kabul etmeniz gerekir. Yani bazı Fenerli fanatiklerin sloganlaştırdığı gibi "Bir gün herkes Fenerbahçeli olacak!" sözünden giderek bir gün herkes "Türk" olacak diye düşünürseniz aslında bir imkânsız istemiş olduğunuzu anlarsınız. Çünkü kimliklerle ifade edilen farklılıklar çoğu zaman değiştirilemez farklılıklardır.

Demokratik politikayı bu farklılıkların birarada ama çekişmeci olarak yaşanabileceği bir mekanizmaya

dönüştürmek mümkün. Yani Chantal Mouffe'un dediği gibi "düşmanlar" arasında değil "hasımlar" arasındaki bir ilişkiye. Yani "...ortak bir simgesel alanı paylaştıkları için dost, ama aynı zamanda bu ortak simgesel alanı farklı biçimde organize etmek istediklerinden dolayı düşman" olan kişiler arasındaki bir ilişkiye...

Bu mümkün mü? Varolan işaretlerden –işaretlere inanan biri olarak- bunun mümkün olabileceğini söyleyebilirim.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Vur ama düşün de!

Erol Katırcıoğlu 12.09.2009

Bu kez doğa koşullarını arkalarına alarak saldırıyorlar AKP'ye. Bu kadar ihmal mi olurmuş, böyle yönetim mi olurmuş, böyle başkan mı olurmuş diye. Yazlık evi sular altında kalmış biri söyleniyor haberlerde, "Gördünüz mü siz hiç belediye yetkililerini, yalnızca çay servisi yapıyorlar etrafta!" Bir başkası ekliyor; "Laleleri bundan böyle evimizin içine dikecekler sanırım!"

Benzer serzenişleri gazetelerin birçoğunun manşetlerinde de bulabilirsiniz. Bu lafları edenler de, bu manşetleri atanlar da, bu yazıları yazanlar da demek istiyorlar ki biz "halk"tan yanayız, "halk"ın çıkarları için bunları söylüyor ve yazıyoruz. Bizi yönetenlere karşı "demokratik eleştiri" hakkımızı kullanıyoruz.

Tabii ki bunlara bir diyeceğimiz olamaz. Böyle hissettiklerine göre böyle de konuşsunlar ya da yazsınlar. Ama acaba "halkın çıkarları" adına konuşmanın ya da yazmanın yolu bugünün "doğal afetini" de arkasına alarak yalnızca AKP'ye çullanmak mıdır? Yoksa Cumhuriyet'in kuruluşundan beri bu ülkeyi yöneten tüm siyasi elitlerin bu yaşananlarda günahı olduğunun altını çizmek midir?

Samimiyet doğruları çekinmeden söylemeyi gerektirir. O nedenle de bugün afetle yaşadıklarımız Cumhuriyet'in başından beri bu ülkeyi yönetmiş siyasi elitlerin "halkın çıkarları" konusundaki duyarsızlıklarının bir sonucudur demek gerekir. Yani dere yataklarına, orman arazilerine konut yapma izni verenler yalnızca AKP'liler değil Cumhuriyet'in tüm siyasi elitidir. AP'den CHP'ye ANAP'a DYP'ye ve diğerlerine kadar. Dolayısıyla serzenişlerin ve eleştirilerin bir kıymeti harbiyesi olabilmesi için adil olması ve varolan tırnak içindeki demokrasimizin bu özelliğini vurgulaması gerekir. Ancak o zaman eleştirenlerin "halkın çıkarları" adına eleştiri yaptıkları kabul edilebilir. Yoksa artık kabak tadı veren içi boş bir AKP düşmanlığı yapmış olurlar o kadar.

AKP'nin sorunu ya da AKP'li belediye başkanlarının sorunu, seçilmiş olmanın aldıkları her kararı meşrulaştırdığını düşünmeleri. O nedenle de toplumla ilgili her konuda "kendilerinin" karar alabilecek olduklarını düşünmeleri. Oysa "katılımcı" ve "müzakereci" bir dünyada bu anlayış düşünmedikleri kadar "otoriter" kalmaya mahkûm bir anlayıştır.

Dolayısıyla bugün afet karşısında duyduğumuz öfkenin bir anlamı olabilmesi için ve bunun da "halkın çıkarlarını" yansıttığını söyleyebilmemiz için ülkenin yönetiminin ta kuruluşundan beri "halkın çıkarlarını" değil

belirli bir siyaset ve devlet elitinin çıkarlarını koruyan bir biçimde oluşmuş olduğunu görmeyi ve söylemeyi gerektiriyor.

Konu buraya gelmişken bu denli radikal bir eleştiride siyasi elitlerle ilgili haksızlık etmiş olduğum düşünülebilir. Yani "Onlar da ne yapsınlar Türkiye yoksul bir ülkeydi, kaynakları da bu kadardı" denebilir. Ama doğrusu bu durumda, yaşanan bu seksen küsur yılda bizden çok daha az kaynağa sahip nice ülkenin bugün bizim çok önümüzde olduğu gerçeğini nereye koymamız gerekir?

Konuyu daha çok siyaset ve devlet eliti üzerinden ele aldım. Peki ya işdünyamızın elitlerinin günahı hiç yok mu bu olan bitende? Yürüyen çamaşır makineleri yaparak ya da Anadolu'da hayvanların yediği kaportaları olan otomobiller üreterek servetlerine servet katan işdünyası elitlerinin bütün bu olan bitenlerde hiç dahli yoktur denebilir mi?

Ülkenin açıkça kötü yönetildiğini göre göre yalnızca bir takım raporlarla ya da bir takım görüşmelerle siyaset yaptıklarını sananlar ya da bu olan bitene karşı tavır aldıklarını düşünenler yanılıyorlar. Bütün bir Türkiye tarihi bunun kanıtı değilse o zaman Ergenekon davasına baksınlar. Nelerin nasıl konuşulduğunu ve nelerin nasıl yapıldığını görsünler.

Marat, Robespier gibi adamlar dahil oldukları sınıf adına 1789'da Fransa'da ölümü göze aldılar ve öldüler. Burjuva devrimi öyle yapıldı. Aristokrat sınıfların zulmü öyle aşıldı. Kimse bizimkilerden böyle bir şey yapmasını da istemiyor, zaten zamanlar da değişti artık. Ama en azından ülkenin siyasi süreçlerine ve demokrasiye daha duyarlı olmaları sanırım gerekli.

Cumhuriyet'i kuranlar Cumhuriyet'in "kimsesizlerin kimsesi" olmasını istemişlerdi iyi niyetle. Ama Cumhuriyet hiç bir zaman "kimsesizlerin kimsesi" olamadı şimdiye kadar.

Hâlâ da değil. Sanırım bizim en açık ve en çarpıcı gerçeğimiz bu...

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Solun piyasa sorunu

Erol Katırcıoğlu 17.09.2009

İlgili olanlar bilirler. Kendini sol ya da özgürlükçü sol veyahut da demokrat sayan kesimler arasında en önemli sorunlardan biri, sol ve demokrat bir siyasetin bugünün ekonomik sorunları ve özellikle de piyasa karşısında nasıl bir duruş sergilemesi gerektiği konusudur.

Özellikle Sovyetler Birliği'nin dağılması sonucunu doğuran olayların arkasında yer alan, "piyasa ekonomisine" alternatif olarak kurgulanmış olan "merkezî planlı ekonomi"nin başarısızlığa uğraması, bu kesimler arasında yalnızca bizde değil bütün dünyada da bir çeşit bunalıma yol açtı. Toplumun kıt kaynakları eğer yine toplumun ortak aklı kabul edilen "plan"la kötü dağıtılıyorsa o zaman ne olacaktı? Piyasanın üstünlüğü kabul mü

edilecekti?

Doğrusu bu soru etrafında gelişen tartışmalar, sonuçta piyasa mekanizmasına gerçek bir alternatiften çok piyasa mekanizmasının bir çeşit tadilatını öneren sonuçlar üretti. Bunların başında da "düzenlenmiş piyasa" adını verebileceğimiz, piyasanın "serbestçe" çalışması sonucunda ortaya çıkan sapmaları "düzenleyici kurullar" aracılığıyla düzeltmeyi amaçlayan bir model gelmekteydi.

Bu yazıda derdim bu modeli ele almak değil doğrudan. Ama son zamanlarda özellikle küresel mali krizin finansal piyasalardaki düzenlemelerin çiğnenmesiyle ortaya çıktığına dair giderek yaygınlaşan görüşleri dikkate aldığımızda "piyasa mı?-plan mı?" tartışmasında 1980'lerde piyasa karşıtı olanların yaşadığı hezimetin rövanşı mı gerçekleşiyor diye düşünmeden edemiyor insan.

Ama böyle bir duygunun varlığına rağmen sol ve demokrat kesimler arasında önemli bir kesim bu gelişmeleri "kamu"nun piyasaya müdahil olması anlamına geliyor olsa da olumlu bulmuyor. Onlar "düzenleyici otoriteler" olmuş olsa da özünde piyasa ekonomisini kabul eden bir modelin benimsenmemesi gerektiğini savunuyorlar. Çünkü onlar piyasanın eşitsizlik ve adaletsizlik ürettiğine inanmaya devam ediyorlar.

Bütün bunlar bu kesimlerin topluma önerecekleri kendilerini de tatmin edecek bir ekonomik modellerinin olmaması anlamına geliyor. Ekonomide devlet olsun desen, devlet "hâkim sınıfların baskı aracı" olduğuna göre nasıl olacak da ezilen kesimlerin dertlerine çare olacak? Plan desen, gördük ki bürokratların egemenliği anlamına gelen bu mekanizma toplumun kıt kaynaklarını kötü dağıtıyor, israf ediyor vs. Piyasa desen, malum bütün kötülüklerin anası. Denetlenen piyasalar desen, kim olacak bu denetçiler ve ne adına denetleyecekler ve tabii denetleyenleri kim denetleyecek vs.

Piyasa mekanizmasının kötülüğü toplumun geleceğini ilgilendiren önemli kararların toplum tarafından değil güçlü piyasa elitleri tarafından alınıyor olmasından gelir. Bir başka ifadeyle toplumun kıt kaynaklarının toplum tarafından değil de güçlü piyasa elitleri tarafından alınan kararlarla dağıtılıyor olmasıdır asıl problem. Budur haksızlık, eşitsizlik ve adaletsizlik üreten yanı. Yoksa bırakın domatesi piyasa dağıtsın bunda bir sakınca yok. Ola ki domates üreticileri aralarında anlaşıp fiyatları şişirdiler, bu tür bir davranışla tüketici dernekleri, tüketiciyi koruma yasaları ya da doğrudan antitröst yasası başedebilir.

Ama mümkün olmayan ya da başedilmesi zor olan, toplumun gelişmesiyle ilgili önemli stratejik yatırım kararlarının güçlü piyasa elitlerince alınmasıdır. Bu tür kararlar hem büyük kaynakları gerektirir hem de toplumun geleceğini biçimler. Hangi sektörlere yatırım yapmalı? Teknoloji üretimiyle nasıl bir mesafede olmalı? ARGE harcamalarını arttırmalı mı yoksa başkalarının ürettiğini kopyalamalı mı? Köprü mü yapmalı, metro mu? Nükleer mi yenilenebilir enerji mi? Sağlık mı, eğitim mi, yoksa savunma harcamalarının arttırılması mı? Asgari ücret, sendikal hakları vs. ne olmalı?

Bu soruları daha da arttırmak mümkün. Bunların bir kısmında siyaset elitinun sözü olsa da temelde belirleyici laf edenlerin hep piyasa elitleri olduğunu ileri sürmek çok yanlış olmaz.

Piyasa mekanizmasına karşı olmak asıl bu özelliğine karşı olmak demek bence. Yoksa her günlük rutin kararların alınmasında piyasa mekanizmasını kullanmanın çok önemli bir sakıncası yok. Değil mi ki piyasa mekanizması hayatımızı ve geleceğimizi belirleyen kararların alınmasında bizi dışlıyor, o zaman piyasa mekanizmasına dahil olarak onu "kuşatmamız" gerekiyor. Bu da "katılımcı" bir ekonomik anlayışın sol ve demokrat bir bakış açısı olamaz mı?

Kesmedi mi?

Devam edeceğim.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bankaların rahatsızlığı

Erol Katırcıoğlu 19.09.2009

Nihayet bankacılık kesiminden ses geldi. İş Bankası Genel Müdürü Ersin Özince bankaların kâr etmiş olması konusunda basında çıkan yazılardan rahatsız olduklarını açıkladı. Basın toplantısında ekonomideki gelişmeleri değerlendirdikten sonra da sektörün aslında durumundan “şikâyet edecek” bir performansı bulunmadığını, dünya ve ülke çapında itibarının yükseldiğini vurguladı.

Bu köşeyi okuyanlar bilirler, biz de bankacılık kesiminin performansı konusunda rahatsız olduğunu söyleyenlerdeniz. Bir kaç kez reel kesimin dünyanın en şiddetli daralmasını yaşadığı bir ülkede bankacılık kesiminin büyümesinin ve kârlarını arttırmasının biraz tuhaf kaçtığını yazmıştık. Hatta bu kadar “sağlıklılığı” konuşulan bankacılık kesiminde ortaya çıkan bu durumun belki de gizli bir sağlıksızlığa işaret edebileceğinden söz etmiştik.

Nitekim benzer bir serzeniş de Güngör Uras’tan geldi geçenlerde. Bankaların kâr etmesinin sektörün sağlıklılığına işaret ettiğini söyleyen Uras; “Ancak bankalar reel sektörle iş yapıyor. Kârları reel sektörden geliyor. Reel sektör hastalıklı iken bankaların sağlıklı olması çok iyi ama, reel sektör kan kaybederken bankaların güç kazanması nasıl yorumlanacak? Bu, bankacılık sisteminin başarısı mıdır” diye soruyor.

Bir köşe yazısı formatını akılda tutarak para ve bankacılıkla ilgili bir kaç laf edelim. Bugünün anaakım iktisat teorisinde firmaların belirli bir faiz haddini ödemeye razı olduktan sonra istedikleri kadar kredi bulabilecekleri düşüncesi genel olarak kabul edilen bir tezdır (Miller-Modiglianni). Bu nedenle de firmanın problemi belirli bir sermayeyle ne kadar üretim yapabilirim değil, aksine belirli bir üretim düzeyini üretebilmek için minimum sermayem ne olmalıdır haline dönüşür. Böyle bir yol izlemenin sebebi ise yukarıdaki teze göre firmaların belirli bir faizi ödemeye razı olduktan sonra istedikleri kadar sermaye bulabilecekleri düşüncesidir.

Oysa böyle bir yaklaşım ve böyle bir anlayış, var mıdır bilmiyorum ama belki sermaye piyasaları gelişmiş ve bu piyasalar da sahiden rekabetin olduğu ülkeler için geçerli olabilir. Ama sermaye piyasaları neredeyse yalnızca bankalardan oluşan ve üstelik de bir elin parmakları kadar bankaları olan ülkelerde böyle bir varsayımın geçerliliğini varsaymak ve bu varsayım üzerinden düşünmek bence mümkün değil. Değil çünkü örneğin ülkemizde belirli bir faiz haddini vermeye razı olsanız bile ihtiyacınız olan krediyi her hangi bir bankadan temin etmeniz mümkün olmaz.

Kısacası demek istiyorum ki bankaların sağlıklı ve etkin çalışması ancak onların sunduğu fonların “ulaşılabilir”

olup olmadıklarıyla ilgilidir. Yoksa dünyanın fonlarını bağrında barındıran bir bankacılık sektörünün varlığı kendi başına bir işe yaramaz. Eğer ulaşmak isteyenler o fonlara ulaşabiliyorlarsa bankaların sağlamlığından sözedebiliriz aksi durumda değil.

Her neyse fazla teorik oldu sanırım bu yazdıklarım ama Dünya Ekonomik Forumu'nun 2008 Mali Gelişme Raporu'ndan bir veriyle konuyu bağlayayım. Bu rapor finansal piyasaların ve onların içinde de bankaların gelişme trendlerine ve özelliklerine karşılaştırmalı olarak bakıyor. Raporda Türkiye dahil 52 ülke yer alıyor. Benim yukarıda tartıştığım bağlam içinde bir veriyi sizlerle ve tabii Sayın Ersin Özince'yle de paylaşmak istiyorum.

"Krediye ulaşılabilirliğin kolaylığı" konusunda 52 ülke arasında Türkiye 42. sırada. Bu sıralamayı belirleyebilmek için; "Teminat göstermeksizin yalnızca iyi bir iş planı ile bir bankadan kredi almak ne kadar kolaydır" mealinde bir soru sorulmuş. Varılan sonuç ise bu.

Ben bu verinin, bizim bankacılığımızın "Sizin ne ölçüde yaratıcı bir iş planınız olursa olsun teminat göstereceğiniz bir şeyiniz yoksa size güle güle!" diyen bir bankacılık olduğu eleştirisini doğruladığını düşünüyorum. Ki bu düşüncemi de daha önceki yazılarımda ifade etmiş ve bu tür bir bankacılık anlayışını eleştirmiştim.

Tekrar da olsa altını çizeyim bizim bankacılığımız çok yüksek teminatlarla kredi veren bir bankacılık yapmaktadır. Oysa 1980'lerden sonra gelişen Türkiye ekonomisindeki aktörlerin teminat bakımından zayıf ama fikirleri ve ticari potansiyelleri bakımından pırıltılı aktörler olduğunu söyleyebiliriz. Bankalarımızın böyle davranmasının ise iki sebebi var; bunlardan biri "zihniyetleri", diğeri ise teminatların nakde çevrilmesinin maliyetli olduğu bir "hukuk düzeni". Yani biri kendilerini diğeri ise daha çok hükümeti ilgilendiren iki reform alanı.

Bankacılarımızın, eleştirilere cevap yetiştirmektense sektörlerine daha yakından bakmalarında büyük yarar var.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kuşatılmış piyasa ekonomisi

Erol Katırcıoğlu 24.09.2009

Serbest piyasa kavramına atfedilen anlamlar sağ ve sol siyasetler arasında farklı. Solun, genellikle karşı; sağın ise taraftarı olduğu bu kavram önümüzdeki dönemin tartışılacak önemli bir kavramı olmaya devam edecek. Bu nedenle de, üzerinde, bir gazete yazısı formatında yazı yazmak riskli. Kaş yapayım derken göz çıkarmak da mümkün. Ama atfedilen anlamlar bazen öylesine ayırdedici oluyor ki üzerinde bir şeyler yazmak da gerekli.

Eğer bir toplumda toplumun sahip olduğu varlıklar toplumu meydana getiren bireyler arasında eşit dağılmış olsaydı serbest piyasa düzeni bu toplumda doğal olarak meydana gelen farklılıklar dışında yeni farklılıklar yaratmazdı. Doğal olarak meydana gelen farklılıklar da insanların doğuştan getirdikleri farklılıklar ya da şans

faktörü ile ilgili olacağından onları “meşru” kabul eder, rahatsız da olmazdık.

Ama öyle değil. Her toplumda toplumu meydana getiren bireyler arasında toplumun tarihinden devralınan varlık farkları mevcuttur ve piyasa düzeni bu farklılıkları en azından büyütür. Dolayısıyla piyasa düzeni, üzerine yaslandığı toplumun tarihsel eşitsizliklerinden etkilenerek o eşitsizlikleri ileriye doğru taşıyan bir mekanizma anlamı kazanır.

Bu nedenle de insanlar arasında eşitsizlikleri “insani” bulmayan sol ve demokrat siyasetler piyasa ekonomisi kavramına temkinli yaklaşırlar. Eskiden tümüyle onu reddederken şimdilerde onun eşitsizlikleri körüklemeyecek bir biçimde çalıştırılıp çalıştırılmayacağı üzerine kafa yoruyorlar.

Adam Smith, kendi çıkarları peşinde koşan üretici ve tüketicilerin bu davranışlarının kendileri tarafından amaçlanmamış olduğu halde sanki “görünmez bir el” varmış gibi tüm toplumun çıkarlarını da ençoklaştıracığını söylemişti.

Aralarında varlık (servet) farkları olan bireylerden oluşan bir toplumda ise piyasa düzeni Adam Smith’in iddiasının tersine “tüm” toplumun değil yalnızca “varlıklı” kesimlerin çıkarlarını ençoklaştıran bir mekanizma işlevi görür. Çünkü kendi çıkarları peşinde koşanlar aynı büyüklükte bir servete sahip olmadıklarından aynı başarıya ulaşamazlar ve piyasa karar süreçlerinden “dışlanırlar”. Bu nedenle de piyasa mekanizması tüm toplumun çıkarlarının ençoklaştırılabilirdiği bir mekanizma olmaktan çıkarak kazananların daha yüksek kâr ya da fayda ile ödüllendirildiği, kaybedenlerin ya da dışlananlarınsa bir çeşit cezalandırıldığı bir mekanizmaya dönüşür.

Eğer toplumun tarihsel olarak devraldığı eşitsizlikler piyasa mekanizması tarafından devam ettiriliyorsa ve bireylerin başarıları onların yeteneklerinden çok bu tarihsel eşitsizlikler tarafından belirlenebiliyorsa o zaman her toplumda kamusal çıkarlarla özel çıkarlar arasında daha iyi bir ilişki hayal etmek ve böyle bir ilişkinin peşinden koşmak da meşru demektir.

Peki ama böyle bir hayal nasıl bir piyasa ekonomisiyle karşılanabilir?

Yukarıdaki ifadelerden anlaşılabilceği gibi piyasa ekonomisinde tarihsel farkları taşıyan varlıklı aktörlerin aldıkları kararlar piyasa ekonomisinin nasıl sonuçlar üreteceğini de belirler. Bu herhangi bir zamanda toplam üretimin ne düzeyde olacağı konusunda olduğu kadar toplumun gelecekte nasıl bir gelişme trendi içinde olacağını da belirleyecek “stratejik” kararlardır ve yine yukarıda ifade ettiğim gibi bu kararlar tüm toplumun değil bu kararları alanların çıkarlarını ençoklaştıran kararlardır.

Eğer varolan ekonomik düzenin belirli bir varlıklı kesimin çıkarlarını değil de sahiden ve gerçekten “tüm toplumun” çıkarlarını gözeterek çalışması isteniyorsa bu kararlara “tüm toplumun” dahlini sağlayacak mekanizmalar oluşturmak bir çıkış yolu olabilir. Bu mekanizmaların ise hâlihazırda varolan birçok kurum ve kuruluşun toplumun farklı kesimlerinin katılımını sağlayacak bir biçimde yeniden düzenlenmesi yanında yeni katılım mekanizmalarının da oluşturulmasını gerektirir.

Böyle bir ilke üzerinden oluşturulmuş, bir başka ifadeyle “toplum tarafından kuşatılmış” bir piyasa ekonomisi bugün için daha gerçekçi, daha adil ve daha eşitlikçi bir alternatif olabilir. Böyle bir ekonomik düzen, toplumun (yani kamunun) kendi geleceğini belirleyen “stratejik” kararlara aktif katılımını sağlayarak tarihsel eşitsizliklerin sebep olduğu “dışlanmışlıkları” ve bu dışlanmışlıkların yarattığı farklılıkları da ortadan kaldırabilir ya da en aza

indirebilir.

Böyle bir "hayal" mümkün müdür dersiniz, neden olmasın?

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Demokrasi talebi ve yeni siyaset

Erol Katırcıoğlu 26.09.2009

Amberin Zaman dünkü yazısında Kars'ta AKP'li Belediye Başkanı Nevzat Bozkuş'un bazı uygulamalarını konu etmiş. Yazıyı okuyunca bu nasıl bir belediye başkanı diye kendine sormadan edemiyor insan. Çünkü başkan, belediyenin başına geçeli öyle işler yapmış ki, bu yapılanları ne genel olarak yerel yönetim ve demokrasi kavramları içine ve ne de "Kürt açılımı" yapabilme derecesinde demokrat adımlar atmaya çalışan Tayyip Erdoğan liderliğine sığdırmak mümkün.

Kars'ın sembolleri arasında sayılan kadın figürlerini kaldırmaktan, ünlü heykeltıraş Mehmet Aksoy'un Barış ve İnsanlık adlı anıt çalışmasının inşaatını durdurmaya, Oniki Havariler Kilise'sini camiye çevirmeye, Anadolu Kültür Vakfı'nın faaliyetlerini ve bir zamandan beri yapılmakta olan çeşitli sanatsal ve festival etkinliklerini iptal etmeye kadar birçok iş...

Nevzat Bozdağ "Halkın öncelikleri başka", onlar festival değil kanalizasyon ve su istiyorlar diyormuş. Ya da kaldırılan kadın figürlü heykellerle ilgili olarak, "Onlar müstehcen ve Kars kadınıni temsil etmiyorlar" diyormuş.

İnsan böyle laflar eden birine şöylesi sorular sormak istiyor:

Seçilmiş olmak toplumun ne istediğini biliyor olmayı otomatik olarak nasıl sağlıyor?

İfade ettikleriniz toplumun doğruları mı yoksa sizin doğrularınız mı, bunları nasıl ayırdediyorsunuz?

Sizin gibi düşünmeyen insanların olduğundan hiç kuşku duymuyor musun?

Ve sizin, sizin gibi düşünmeyenlerin de "başkanı" olduğunuzun farkında mısınız ?

Doğrusu ben bu ülkenin muhafazakâr kesiminin siyasi eliti olan AKP'nin kendine "muhafazakâr" da olsa "demokrat" demiş olmasından memnunluk duymuş olanlardanım. Bu çerçevede en son olarak Tayyip Erdoğan'ın "Kürt açılımı" daha sonra "Demokrasi açılımı" olarak ifade ettiği adımdan, bu çerçevede gösterdiği samimi çabalardan da memnunum. Ama öyle görünüyor ki AKP'nin "muhafazakâr demokrat"lığı, tabanında "otoriter bir muhafazakârlık", yukarılara çıktıkça da ancak "temsili bir demokrasi" anlayışına yer veren bir nitelikte.

AKP'nin bir yandan sahip olduğu kadroların bu jakoben ve muhafazakâr nitelikleri diğer yandan kemalist

devlet kadrolarının çabalarıyla daraltılan siyaset alanının sığılıı AKP'nin değışimini yavaşlatırken onu "temsili bir demokrasi" anlayışına da kilitliyor anlaşılan. O nedenle de yalnızca bu belediye başkanı değil diğer belediye başkanları da benzer şekilde "Biz seçildik, öyleyse her kararı alabiliriz" havasındalar.

Oysa "demokrasi" bir toplumun kendisinin, kendisi tarafından, kendisi için yönetimi anlamına gelen bir çeşit kurallar dizisi anlamına gelmiyor artık. Demokrasi bir "yönetim biçiminden" çok, toplumun fertlerinin birbirleriyle kurdukları ilişkilerin bütününe ait bir kavram. Farklılıkların olduğu bir dünyada birlikte yaşamı mümkün kılacak bir anlayış, bir duruş ve bir iletişim ağı anlamına geliyor. O nedenle de yönetim mantığı bakımından adaletli, eşitlikçi, özgürlükçü ve katılımcı bir anlam taşıyor. Bu anlam içinden baktığımızda ise gerek bu başkanın ve gerekse diğer AKP siyasi elitinin zihniyet dünyalarının böyle bir anlama pek de yakın düşmediğı açık.

Bu ülkede yalnızca milliyetçiliğın ve devletçiliğın borusu ötmüyor bence. Bu ülkede yeni ve demokrat bir siyaset arayan insanlar da var. Bunlar kimlerdir sayıları ne kadardır bilmiyorum. Ama bildiğim ya da hissettiğim demokrasinin yukarıda çizdiğim nitelikleri olan adaletin, eşitliğın, özgürlüğün ve katılımın bu arayışın temel kavramları olduğu. Ve bu arayışın yalnızca ülkenin genel atmosferinde değil, hayatın her alanında, farklı olana saygı gösteren, adil, eşit ve katılımcı davranan bir insanlık anlayışını siyaseten talep eden bir arayış olduğu...

Hayal mi kuruyorum dersiniz...

Öyle olsa bile bu ülkenin hamurunda böyle bir hayali haklı gösterecek kadar maya yeteri kadar var bence.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İçimizdeki ırkçılık mı

Erol Katırcıoğlu 01.10.2009

Türk Yahudi Cemaati'nin Türkiye'de "Yahudi algısı" üzerine yaptırdığı araştırmanın sonuçları bir basın toplantısıyla duyuruldu. Bazı gazete ve gazeteciler de bu araştırmanın sonuçlarını rahatsız edici bulduklarından manşete çıkardılar. Örneğın *Radikal* gazetesi "İçimizdeki ırkçılık" diye manşete aldığı bu araştırma sonuçlarıyla ilgili bazı tabloları da verdi. Bu çalışmanın sonuçlarını, çalışmayı yaptıran kuruluş olan Türk Yahudi Cemaati nasıl değerlendirdi bilmiyorum ama gazetelerimize yansıyış biçimi "Meğer biz ne ırkçıymışız" gibisinden oldu. Nitekim *Radikal*'in haberinin alt cümlesi: "Türkiye toplumu atesit, Yahudi ve Hristiyan komşu istemiyor", "Farklılıklar zenginliğimiz değil korkumuz olmuş" şeklinde.

Doğrusu eğer Türkiye toplumu Batılı bir toplum olmuş olsaydı araştırmadan çıkan bu sonuçlardan benzer kanaatlere varmak mümkün olabilir ve gerçekten "ırkçılık içimizde" sözünü ciddiye alabilirdik. Ama böyle değil. Bu çalışmadan Türkiye toplumunun farklı kimliklerle ilgili bazı önyargıları olduğuna dair bir kanaate varmak mümkündür ama bence bu sonuçlardan Türkiye toplumunun zihniyet dünyasının temel özelliğinin "ırkçılık" olduğu sonucuna varmak pek mümkün değil.

Değil çünkü Türkiye toplumu tarihinin hiç bir anında bu meseleleri kendi arasında konuşmuş değil. Yani bu toplumun hamurunda farklılıklar başından beri vardı ve toplum modern anlamda hiç bir zaman bu farklılıklarla nasıl birlikte yaşarız gibisinden bir tartışma ve sorgulama süreci yaşamadı. O nedenle de Türkiye toplumunun bu konularda "bilgisi" olamaz. Olsa olsa önyargıları olabilir ki bu önyargılar da diğer bütün toplumların sahip olduklarından çok farklı değil.

Nitekim deneklere sorulan "Türkiye'de yaşayan çeşitli azınlıklar ve farklı kimliklerin yaşamları ve kültürleri hakkında ne kadar bilgi sahibisiniz" sorusuna verilen cevaplardan toplumun kimlikler konusundaki "bilgi"sinin "bilgi" olmadığı anlaşıyor. Toplumun neredeyse yüzde 75'i Yahudilerle, Rumlarla, Ermenilerle ve Ateistlerle ilgili bilgisi olmadığını söylüyor. Bu oran Alevilerle ilgili olarak yüzde 40, Kürtlerle ilgili olarak da yüzde 30'a düşüyor.

Doğrusunu isterseniz araştırmayı yapanlar bu tabloyu diğer tablolarla birlikte nasıl yorumlamışlardır bilmiyorum ama "farklılıklarla" ilgili bilgileri bu denli düşük olan bir toplumun diğer sorulara verdikleri cevaplardan "içimizdeki ırkçılık" var gibi bir sonuca varmak bence mümkün değil.

Tabii özellikle bu sonuçları siyasi bir çerçeveden yorumlamaya kalkarsak, milliyetçiliğin yükselen bir dalgaya oturmakta olduğu, gibi bir sonuca varabiliriz. Ya da bu ülkede "birlikte bir yaşam" düşleyen sol ve demokrat kesimlerin nafiye kürek çektiği sonucuna da...

Oysa bu sonuçlar aslında farklılıklarla birlikte nasıl yaşarız sorusunu tartışmanın ne ölçüde büyük bir ihtiyaç olduğunu gösteriyor. Çünkü anlamlı bir hayat farklı kimlik ve kültürlere sahip insanların birarada yaşama iradesini ortaya koymalarıyla mümkün. Yoksa zorla yaşanan bir birliktelikle değil. Bunun da konuşmayı ve tartışmayı gerektirdiği açık.

Yazımı burada sonlandırmak zorundayım. Maalesef bu dünyanın "iyi" insanlarından birini daha, arkadaşım "Yurtkan Köküözü"nü kaybettim ve onu son yolculuğuna uğurlayacağız. Bu nedenle de yazımı burada kesiyorum. Daha iyi bir dünyanın mümkün olduğuna inanan iyi insanlardan birini daha kaybetmek gerçekten üzücü.

Rahat uyu Yurtkan! Bu dünyanın daha iyi bir dünya olacağı umudumuzda senin yerin de az değil.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yeni siyaset, adalet ve katılım

Erol Katırcıoğlu 03.10.2009

Siyaset, siyasi talepleri gerçekleştirmek için yapılır. Toplumun çeşitli kesimlerinin farklı siyasi taleplerinin olması farklı siyasi partilerin kurulmasını teşvik eder. Liberal demokrasi ise bu farklı talepleri taşıyan siyasi partilerin bir seçim sisteminden geçerek iktidar olmalarının yolunu açar vs.

Ama bir ülkede bizdeki gibi bir siyasi partiler ve seçim yasası varsa orada farklı siyasi taleplerin parlamentoya yansması ve orada çözümlenmeye çalışılması imkânsızlaşır. Bu durumda toplumun bir kesimi –hangi kesimiye farketmez- olmasını istediği talepleri gerçekleştiremez. Bunun sonucunda da siyasi sistem tüm toplumun değil ancak bu yasal engelleri aşabilmiş kesimlerin taleplerinin dillendirildiği ve çözümlendiği bir özellik kazanmış olur.

Tabii bu durum, ülkenin siyasi sistemini böyle biçimlemiş siyasetçi elitinin ayıbıdır esasında. İktidara gelme sürecinde örneğin Türkiye’de yüzde 10 barajını değiştireceklerini vaat edenler iktidara geldiklerinde bu sözlerini tutmuyorlarsa bu demokrasi ayıbı onların ayıbıdır tabii ki. Ama bu ayıbın talepleri temsil olamayan kesimlere yapılan bir hoyratlıktan çok onların taleplerinin engellenmesiyle elde edilen çıkarlarla ilgili olduğu da açık.

Fakat bir kesimin siyasi taleplerini parlamentoya taşıyamama durumu yalnızca yukarıda sözünü ettiğim, sistemin hâkimi olan aktörlerin yol açtığı engellerden kaynaklanmaz. Bizatihi o kesimlerin siyasi taleplerini formüle edemeyip belirli bir siyaset yapma iddiası ortaya koyamamaları da bu duruma yol açabilir.

Nitekim örneğin ülkemizde sol siyasetin durumu biraz böyledir. Sol siyaset kavramını belirli bir ideolojik duruşun değil mevcut sisteme itirazın bir adı olarak kullanarak diyorum ki bu ülkede mevcut sisteme itirazı olanların siyasi bir iddia ve bir talep formüle edememeleri de kendilerinin kendi önlerine açtıkları bir engeldir.

Bu durumun en önemli nedeni ise bu kesimlerin topluma bakarken benimsedikleri ideolojik bakış açısının toplumun özelliklerini tam olarak açıklamakta yetersiz kalması. Toplumun geçirdiği tarihsel süreçleri ve bu süreçler içinde aldığı sosyal yapı özellikleri üzerine kafa yormadan toplumu belirli kalıplar içinden anlamaya çalışmak toplumun siyasi taleplerini formüle etmekte zaafiyet yaratır. Zincirlerinden başka kaybedecek şeyleri olmadığını sandığınız insanların aslında başka kaybedecek şeyleri olduğunu anladığınızda iş işten geçmiş, arkasında o insanların olacağını düşündüğünüz siyasi talep ve iddialarınızın da kof çıkmış olduğunu görürsünüz. Bugüne dek bizdeki solun bindelerle ölçülen oy oranlarıyla baş başa kalmış olması da bence bu nedenle.

Dolayısıyla işin bu yanı, sistemin değil, kendini sol ve demokrat kesimlerde siyaset yaptığını düşünen insanların kendi kendilerine yarattıkları bir durumdur. O nedenle de eksikliğini her geçen gün daha fazla hissettiğimiz yeni bir siyasetin konuşulduğu bu günlerde bu meseleler üzerine yeniden düşünmekte fayda var.

Bu tartışmaların cereyan ettiği kesimlerde “anti-kapitalist” olmak, “sosyalizmden ödün vermemek”, “emeğin siyasetini savunmak” gibi laflar havalarda uçuşuyor. Bunların havalarda uçuşmalarında bir sakınca yok ama bugün sol ve demokrat siyasetin önünde duran işin niteliğinden baktığımızda, bizim hangi “sol çizginin” halatına bağlı olduğumuzdan çok toplumun hangi sorunlarına nasıl cevaplar ürettiğimiz sorusu daha önemlidir. Çünkü toplum, sisteme muhalif olanların ne tür talepleri seslendirdiği ve bu taleplere ne tür çözümler önerdikleriyle ilgilidir aralarındaki kayıkçı dövüşüyle değil.

O nedenle “özcü” bir bakış açısıyla değişimin illaki işçilerden geleceği safsatasını bir tarafa koyup ekonomik olarak ezilen, kimlik olarak dışlanan geniş toplum kesimlerinin siyasi taleplerini ve iddialarını formüle etmek gerekiyor.

Burada yol gösterici kavramlar ise bütün mağdur kesimlerin taleplerini özetleyen adalet ve katılım kavramları olmalıdır. Çünkü bir ülkede özgürlük ve eşitliğin sağlanabilmesi ancak adaletin ve katılımın mümkün

kılabileceği bir toplumsal atmosferde mümkündür.

Birlikte yaşama imkânlarımız da ekonomik refahımız da ancak "katılımın" mümkün kılacağı "adil" bir toplumsal ortamda yeşerir ve güçlenir.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Sorumlu ama elitist bir küreselleşme

Erol Katırcıoğlu 08.10.2009

Dünya Bankası Başkanı Robert Zoellick, yeni bir dünya düzeni kurmamız gerekir demiş. Daha önceki küreselleşmeye "Casino kapitalizmi" diyerek yenisinin ise "sorumlu küreselleşme" olması gerektiğini vurgulamış.

Casino kapitalizminden, "sorumlu küreselleşmeye"...

Sizi keser mi bilmem ama bu yeni sürece "sorumlu küreselleşme" demek beni kesmez. Öncekinin "sorumluz" olduğunu ima etmesine bir itirazım yok. Ama eğer olacaksa yenisinin sadece "sorumlu bir küreselleşme" olmasının dünyanın sorunlarına cevap vermesi bence mümkün değil.

Bugüne dek yaşadığımız küreselleşme sürecine ben biraz daha nezaket göstererek "elitist" demeyi daha uygun buluyorum. Bu küreselleşme süreci, ulus-devletlerin "elitleri" yani egemen unsurlarının öncülüğünde ve daha çok da onların çıkarlarının korunması biçiminde süren bir küreselleşmeydi. Her ne kadar biraz "kendiliğinden" bir yanı olsa da esasında başını daha çok "Amerika"nın çektiği ve G-7'lerle yürüyen bir süreçti.

Bu sürecin sonunu biliyorsunuz. Afganistan ve Irak savaşları gibi savaşlar ve sonrasında da Amerika'da başlayan ve giderek dünyayı kapsayan büyük bir "mali kriz"...

Dünyanın içinde bulunduğu bu "kaos" hali mevcut uluslararası araçlarla yönetilebilecek bir hal değil. O nedenle de yeni bir dünya yönetim anlayışı ve tarzı gerekiyor. İşte şimdi İstanbul'da IMF ve Dünya Bankası, arkasında bu kez G-7'ler değil G-20'lerin iradesiyle bu yeni dünya düzeninin adını koymaya çalışıyor. Bunun adı da anlaşılan "sorumlu küreselleşme" olacak. Peki bu "sorumluluğu" kim gösterecek dersiniz?

Doğrusu burada bizi şaşırtacak yeni bir cevap yok. Örneğin, "Bundan sonra küreselleşme süreci bu sürecin içine girmiş toplumların çeşitli biçimler altında **katılacakları** kararlarla yürüyecek 'demokratik' bir küreselleşme olacaktır" gibisinden bir şey denmiyor. Denilen şey, bundan sonra olması gereken "sorumluluğun" yine bildik egemen ulus elitlerine bırakılmış bir sorumluluk olacağı. O kadar!

Peki ama Dünya Bankası ve IMF'nin başkanlarının, milyonlarca insanın ağır yoksulluklarla karşılaşacağından, işsizliğin artacağından, bebek ölümlerinden, aç çocuklardan ve okula gidemeyen kızlardan ve hatta "savaş" dahi çıkabileceğinden söz etmesini nasıl açıklamalıyız? Gerçekten gazetelerin yazdığı gibi "kapitalizm günah mı çıkarıyor" dersiniz?

Doğrusu bu kuruluşların ve bu kuruluşların ardındaki iradenin bundan önce sürdürülen "sorumsuz küreselleşme"nin dünyayı harman yerine çevirmiş olduğunu, ülkeler arasında ve ülkelerin kendi içlerinde inanılmaz gelir farklarına neden olduğunu, işsizliğin, açlığın ve yoksulluğun arttığını kabul etmiş olmaları önemli bir durum. Ama bugün bunların bu kurumların yetkililerince telaffuz ediliyor olmasının nedeni bence önümüzdeki dönemde dünyanın yönetimini üstlenecek olan G-20'ler arasında gerekli olan "koordinasyon" ihtiyacını pekiştirmek ve böyle bir koordinasyon için gerekli "mutabakatı" "inanılır" kılmaktır.

Çünkü herhangi bir mutabakatın etkin olabilmesi, mutabakata bağlılığı veya mutabakat koşullarına uygun davranmayı "inanılır" kılmasıyla mümkündür. Yoksa herkesin "gündemi" farklılaştığında mutabakat konusunda eski duyarlılıklar da azalabilir. Bu nedenle de başkanların konuşmalarını, savaştan dahi sözötmelerini, dünyanın karşılaştığı sorunların ciddiyetine vurgu yapmalarını, yapılmakta olan görüşmelerde koordinasyon için gerekli mutabakatın inanılrlılığını sağlama çabası olarak okumak gerek.

Dünyanın güçlü elitlerinin herkesi böyle bir sorumluluğa davet etmesi özünde yararsız bir çaba değil. Ama dünyanın kör topal gidişine toplumların bizatihi katılımının sağlandığı "demokratik bir küreselleşme" gerçekleştirilemediği sürece adı telaffuz edilen sorunların çözülmesi de bence pek mümkün değil.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Cehalet, ırkçılık vs.

Erol Katırcıoğlu 10.10.2009

Bugün hiç yapmadığım bir şey yapıp geçenlerde bu sütunda yayımlanan (1.10.2009) "İçimizdeki ırkçılık mı?" başlıklı yazımla ilgili "İnkâr ırkçılığın en besleyici gıdasıdır" başlıklı bir eleştiri yazısı yazan Ayşe Günaysu'ya (5.10.2009) cevap yazacağım. Doğrusu gazetelerin köşelerinde yazarın görüşleriyle farklı görüşlere sahip insanlara karşı "polemiksel" yazılar yazması oldum olası hoşuma gitmeyen bir tutumdur. Ama ne var ki bu yazı hem konusu nedeniyle ve hem de eleştirinin dozu nedeniyle bir cevabı hakediyor.

Yazım, ülkede farklılıklarımızla ilgili en önemli konuların başında gelen "Kürtler" ve "Ermeniler"le ilgili demokratik açılımların yapıldığı bu günlerde "Farklılıklar zenginliğimiz değil korkumuz olmuş" diye bir başlıkla verilen bir habere tepki göstermek amacıyla yazılmış bir yazıydı. Bir zamanlar bir gazetenin "Tehlikenin farkında mısınız" sorusuyla toplum içinde yaygınlaştırmaya çalıştığı korkuya benzer bir biçimde "Esasında bayağı da ırkçıymışız!" diyen ve girişilen olumlu çabaları ve umutları söndürme etkisi taşıyan bir yazıydı.

Onun için yazdım.

Kendine "İnsan hakları savunucusu" ünvanını uygun görmüş Ayşe Günaysu ise benim "...bu (ırkçılık) meselesinin ABC'sini" bilmediğime karar vererek anlaşılan bir "insan hakları savunucusu"nun yapması gerekeni yapıp yazıya bir "çakma" ihtiyacı hissetmiş ve oldukça yukarıdan ama bir yandan da panik halinde, gözlerine ve aklına inanamayarak "Hem de bir *Taraf* yazarı ha!" diyerek tepkisini göstermiş.

Gösterir ya!

Anladığım kadarıyla Ayşe Günaysu, Türkiye toplumunun hamurundaki farklı kimliklere modern anlamda "Birlikte nasıl yaşarız" gibi bir sorunun cevabını bulma şansının verilmemiş olması dolayısıyla "öteki"ni tanımadığına dair görüşüne takılmış. Burada sözünü ettiğim zenofobi ile ırkçılık arasındaki farktı. Zenofobi ile ırkçılık arasındaki fark birinin akıl-dışı bir tepki diğerinin ise akla uygunlaştırılmış bir tutum olmasıyla ilgilidir. Zenofobi, tanımadığınız bir "yabancı"yla karşılaştığınızda sizden farklı olması nedeniyle ona gösterdiğiniz bir tepkidir ve özünde akla-aykırıdır. Ama eğer bir biçimde o "yabancı"yla ilgili "bilgi"lenirseniz, rahatlar ve sonuçta onu hemen sevmezsiniz belki ama ondan korkmaz onunla birlikte yaşamaya alışirsiniz.

Oysa ırkçılık, karşılaştığınız "yabancı"yla ilgili olarak "bilinçli" bir tutuma işaret eder. Şunu der gibidir: "Bu kişiyle yaşamak istemiyorum, benden uzak dursun, benden uzak durması için elimden geleni yapmalıyım."

Bu tartışmanın nedeni olan Musevi vakfının yaptırdığı araştırmayı görmedim. Gazetelere yansıdığı kadarıyla okudum ve bu yazının başında da belirttiğim gibi hem haberin kullanımına ve hem de ima ettiklerine itirazım büyük ölçüde bu çalışmanın bu iki kavramı yeterince tefrik etmediği kanısına varmış olduğumdandır. Yani sizin "ırkçılık" dediğiniz zenofobidir ve zenofobi de bugün hemen hemen bütün toplumlarda rastlanan bir olgudur. Buradan zenofobiye aklamaya çalışmak gibi bir anlayış içinde olmayacağım da sanırım yazılarımı okuyanlar için açıktır.

Tabii bir de bu tartışmanın Türkiye toplumunda neye karşılık düştüğü ve "Batı"lı gözlüklerinden dolayı bir çok kişinin, bu arada Ayşe Günaysu'nun da Türkiye toplumunu "cahil" ve o nedenle de "yaygın ve güçlü" ırkçı eğilimleri olduğuna dair görüşlerine de itirazım var. Türkiye'de ırkçılık ve milliyetçilik (zenofobi değil) başından beri devletin Türkiye toplumunda görmek istediği ve fakat bir türlü başaramadığı ideolojilerdir. Ortak paydası "Müslümanlık" olan Osmanlı sonrası Türkiye toplumunda devlet, Müslümanlık üzerinden bir milliyetçilik ve giderek de ırkçılık üretmeye çalışmışsa da bunu başaramamıştır. Başarısızlığının sebebi ise daha çok "Müslümanlık"la ırkçılığın yan yana gelmesindeki zorluklardır. Tabii başarısızlık dedim ama bu çabanın tümüyle başarısız olduğunu söylemek de mümkün değildir. Nitekim devletin bu çabası "laik ve Batılı" bir kimlik üretmiş ve aslında ırkçılık da milliyetçilik de bu kimliğin açık değilse de içerilmiş ögesi haline gelmişlerdir.

Bu söylediklerime Ayşe Günaysu katılmayabilir tabii ki. Ama o zaman da bize yazısındaki şu cümlecikleri açıklamasını istemek düşer. "Vahamet, **bu milletin** ırkçılığını inkâr etme refleksinden kaynaklanıyor...", "Irkçılığın cehaletten kaynaklandığı (...) tabak gibi ortada..."

Bir topluluğa, sanki o topluluk homojen bir toplulukmuş gibi "bu millet" diyerek, onu "cahil" ve dolayısıyla da "ırkçı" ilan etmek de bir çeşit totaliterlik ve ırkçılık değilse nedir?

Kuruluşundan bu yana bu topraklarda bir Türk ırkçılığı aşlamak devlet elitlerinin çok arzu edip de başaramadığı bir olgudur. Buna rağmen bu toplumda bir tür cemaat yapıları altında yaşayan insanlar üzerinde bu çabaların hiç tortusunun olmadığını da söylemek istemiyorum. Ama hiç bir zaman "birlikte yaşamanın" bırakın bir anayasa çerçevesinde konuşulduğu, farklılıkların normal hayat içinde ifade dahi edilemediği bir ülkenin insanlarına toptan "cahil" demek ve bu nedenle de onları "ırkçı" ilan etmek, Ayşe Günaysu'nun düşünemediği kadar özünde totaliter ve ırkçı bir tavidir.

Devletin tutumu nedeniyle bugüne dek farklılıklarıyla yüzleşememiş Türkiye halkı belki de ilk defa "Kürt açılımı"

ya da “demokrasi açılımı” çerçevesinde bu yüzleşmeleri yapacak. Bunun ülkenin demokratik yapısını kökünden değiştirecek bir koca adım olduğunu anlamayanlara ise benim “Allah selamet versin size!” demekten başka ne sözüm olabilir ki?

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Fiili güç kullanımının sonuna doğru

Erol Katırcıoğlu 15.10.2009

Türkiye siyaset alanının başlangıçtan bu yana bir çeşit “yasallaştırılmış” ama aslında “fiili” güçlerin belirlediği bir alan olduğu her geçen gün daha açığa çıkıyor. Fiili gücü, bir grubun birlikte davranabilme imkânından kaynaklandığını, asker ve sivil devlet bürokrasisi kadar sermaye güçlerini de içerdiğini varsayarak kullanıyorum.

Örneğin, askerî bürokrasinin gücü anayasa ve bazı yasalara sızmış olduğundan dolayı “yasal” gibi duran, ama evrensel demokrasi anlayışlarına göre baktığınızda ise “fiili” bir duruma işaret eden bir güç. Örneğin TSK’nın İç Hizmet Kanunu’nun 35. maddesi “*Silahlı Kuvvetler’in vazifesi; Türk yurdunu ve Anayasa ile tayin edilmiş olan Türkiye Cumhuriyeti’ni kollamak ve korumaktır*” ifadesi böyle bir “yasal” ama aslında “fiili” duruma en açık örnek.

Sivil devlet bürokrasisinin “fiili” gücü ise Anayasa Mahkemesi’nden, Yargıtay’a, Danıştay’a kadar bir hukuk sistemi ile “yasallaştırılmış” gibi duran ama her geçen gün anlaşıldığı gibi gerçekte “fiili” bir güç gibi davranmasından kaynaklı.

Sermayenin “fiili” gücü ise tanımını zor ama herkesin bildiği bir güç türü. Onun da varlığının bir kısmı yasalar ve düzenlemeler çerçevesine girmiş olduğundan “yasal” ama çoğu zaman “fiili” olarak etki alanı olan bir güç.

Peki ama bu güne dek siyasi alanı belirlemiş olan bu “fiili” güçler dengesi ne oldu da değişti? Ya da değişiyor?

Bu sorunun cevabının büyük ölçüde sermayenin içinde, onun “fiili” gücünde meydana gelen değişimle ilgili olduğunu düşünüyorum. Bir başka deyişle sermayenin kendi içinde yaşanan değişimler, sermaye içi dengelerin bozulmasına neden olmuş ve ilişkileri yeni bir dengeye doğru zorlamaya başlamıştır. Ne demek istiyorum?

1980’lerde başlayan dışa açılma süreci o sırada varolan sermayenin önceleri karşı olduğu ve fakat daha sonra kabullenmek zorunda kaldığı bir süreçti. O tarihlerde daha çok 80’li yılların öncesinde, ithal ikameci, korumacı ve devletçi uygulamalar içinde büyümüş, gelişmiş bir sermaye yapısı vardı. Uygulanmaya başlayan dış ticaret politikaları, (bu arada özellikle ihracat politikaları) sermayenin iç dengelerini sarsmaya başlamış ve TÜSİAD dışında Anadolu’nun çeşitli illerinde yerel işadamları, adları SİAD olan birçok kuruluştaki örgütlenmişlerdi.

1996’da AB ile imzalanan Gümrük Birliği kararıyla Türk ekonomisi tüm dünyaya değilse bile AB dünyasına açıldı. Tabii AB dünyası da Türkiye’ye...

Sonuçta, bir anlamda sermayenin “eski aktörleri” içinden bir kısmı küreselleşerek, yani yabancı ortaklık ve işbirliklerine giderek kendilerini ülke dışında da oynayan oyuncu haline getirirlerken; aslında içerideki birçok alanı da yerel “yeni” sermaye aktörlerine bırakmış oldular.

Sermayenin kendi içindeki bu değişim varolan eski dengeleri bozarken bir yandan da onları yeni siyasi arayışlara sevk etti. Bu arayışların en önemli sonuçları ise sermayenin eski tercihleri olan DYP ve ANAP gibi partilerin siyaset sahnesinden çıkması ile AKP’nin siyaset sahnesine girmiş olmasıdır.

Son dönem gelişmelerini böyle bir çerçeveden okursak diyebiliriz ki AKP’nin siyasi bir kurum olarak başarısı sermayenin “fiili” gücünde ortaya çıkan kırılmayla yakından ilgili. Eğer böyle bir kırılma olmasaydı, bir başka deyişle yerel sermaye güçlenip de AKP gibi bir partiye önünü daha da açmaya çalışmasaydı ülkedeki “fiili” devlet güçlerinin borusu daha uzun süre ötmeye devam edecekti.

Önümüzdeki dönem, AKP’nin bir siyasi örgüt olarak başarısını devam ettirip ettiremeyeceği ekonomideki yeni sermaye aktörlerinin önlerini ne ölçüde açabileceğine ve ülkede “fiili” güç kullanımını ne ölçüde daraltıp “yasal”lığı ne ölçüde etkin kılacağına bağlı.

Bunların da uzun ve ince bir yol gerektirdiği ortada...

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

AKP’den ‘farklı olanın’ siyaseti

Erol Katırcıoğlu 17.10.2009

Eğer “korku”yu kullanmayacaksanız siyasi bir “güç” elde etmenin iki yolu vardır. Biri, ortaya atılan bir “fikir”den, diğeri ise “liderlik”ten geçer. Eğer fikirleriniz kitlelerce benimsenirse, o kitlenin içindeki tek tek bireylerin birlikte davranabilmeleri mümkün hale gelir. Birlikte davranabilmek ise siyasi gücün kaynağıdır.

Aynı birlikte davranabilmeyi “liderlik” de sağlayabilir. Öyle ki liderin kişisel etkisi yani karizması kitlelerin ona inanmalarını sağlar. Böylelikle aynı kişiye bakan insanlar birbirlerini tanımasalar da birlikte davranırlar, yani siyasi güç olurlar.

Tabii ki fikrin ve liderin aynı kişide vücut bulduğu durumlar da vardır kuşkusuz. Böyle durumlarda etkinin çok daha yüksekler çıktığını düşünebiliriz. Ama esas olan farklı insanların aralarında bir çeşit “koordinasyon” sağlanmasının siyasi gücün de kaynağı olması.

Yazının başında “eğer korkuyu kullanmayacaksanız” dememin nedeni ise açık. Çünkü “korku” da tıpkı saydığım diğer faktörler gibi insanları birlikte davranmaya yönleltebilir. Tarihteki bütün “otoriter” yönetimler aslında bunu yaptılar. En son örnekleri Hitler, Mussolini ve Franko sayılabilir.

Bunları neden mi yazıyorum? Türkiye’deki siyasi gücün düzeyi ve dağılımının çok hızla değiştiğini

düşünüyorum da ondan.

Son günlerin gelişmeleri ve bu gelişmelerin hızı bu anlamda gerçekten baş döndürücü. Hükümetin dünkü Irak ziyareti ve bu ziyarette tam 48 anlaşma imzalanmış olması, Suriye ile vizelerin kaldırılması, Ermenistan'la imzalan protokol, Öcalan'ın PKK'ya geri dönüş işaretleri vermiş olması, Askerin Ceylan Önkol'un öldürülmesiyle ilgili sıkıntılı açıklamalarda bulunması, Meclis İnsan Hakları Komisyonu Başkanı Zafer Üskül'ün devreye girmesi ve daha niceleri.

Bütün bunlar AKP'nin siyasi gücünün yükselmekte olduğunun, buna karşılık "devlet" ya da genel bir deyişle "statükonun" aktörlerinin güçlerinin azalmakta olduğunun işaretleri bence. Yani bugün yaşadıklarımız bir tür bir "yol ayrımına" işaret ediyor gibi.

Tabii ki AKP'nin siyasi gücünün artmasının çeşitli nedenleri var. Bunların başında uluslararası konjonktür geliyor belki. Obama ile başlayan sürecin AKP'nin siyaset alanını daha iyi kullanabilmesine izin vermesi AKP'nin artan siyasi gücünü de yükseltiyor.

Ama kabul etmek gerekir ki yalnızca Tayyip Erdoğan'ın "liderliği" üzerinden yürüyen AKP'nin bu artan siyasi gücünün arkasında şimdi artık bir de "fikir" var. Bu fikir de önce "Kürt Açılımı" olarak daha sonra da "Demokratik Açılım" olarak adlandırılan fikir.

AKP, tam olarak "Demokratik Açılım"dan ne anlıyor, bu yolda nerelere kadar yürüyebilir bilmiyoruz. Ama bildiğimiz bir şey varsa bu demokrasi açılımı "fikrinin" toplumu etkilediği.

Aslında AKP'nin açmakta olduğu bu yol kendisinden "farklı olanın" yükselmesinin de yolu. Kendisinden "farklı olanın" ise ilk akla geldiği gibi MHP ya da CHP olmadığı açık. Açık çünkü onlar "eskiye ait" siyasetler, bugüne değil.

Bence AKP'nin "farklı olanı", yeni bir sol ve demokrat siyasettir. AKP'nin söyleyemediklerini söyleyen, onların cesaret edemediklerine cesaret eden, sesleri duyulmayanların seslerini duyan ve toplumu her türlü karara dahil eden katılımcı, demokrat bir siyaset.

Bugün böyle bir siyaset için kollarını sıvamış çalışan insanlar var kuşkusuz. Aralarında güçlü bir siyaseti sağlayabilecek karizmatik liderleri yok belki ama "fikirleri"nin olmadığını söylemek zor. Hrant'ın öldürülmesi olayıyla bilenmiş, Ufuk Uras ve Baskın Oran seçim kampanyalarıyla çoğalmış ve giderek de genişleyen bir kesim.

AKP'nin "farklı olanı" olabilmek ve Türkiye'de gerçekten radikal demokrat bir siyaset üretebilmek bu kesimin "fikirlerini" daha açık ve etkileyici biçimde topluma sunmasından geçiyor. Tabii bunu yapabilmek için de önce kendi içinde tutarlı, ikna edici bir "fikri" ve "iddiayı" oluşturması.

AKP'nin siyasi gücünün artışıyla oluşan yeni siyaset alanının doldurulması bir gerekliliktir ama bu gerekliliği yukarıda sözünü ettiğim kesimlerin yerine getirip getiremeyeceği belirsizdir. Bunun bu kesimlerin ne ölçüde basiretli davranacaklarına ve ne ölçüde toplumu heyecanlandıracak bir "fikri" ortaya atacaklarına bağlı olduğu ise yeterince açıktır.

Bütün güzel şarkıların **birlikte** söylenen şarkılar olduğunu unutmamak gerek.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Siyasetin yeni dalgası

Erol Katırcıoğlu 24.10.2009

Kapitalizmin "dönemsellikleri" bilinen bir konu. Dönemsellikten kastettiğim ise "iniş-çıkış"lar. Yani toplumlar düz bir çizgide hareket etmiyorlar. İniş çıkışları var. Kimi zaman işler iyi gidiyor örneğin ekonomide bir yükseliş dönemi yaşanıyor. Kimi zaman da aksine durgunluk ya da daralma.

Aslında bu durumun yalnızca kapitalizme özgü olduğunu söylemek de zor. Örneğin kapitalizm öncesi toplumlarda İbni Haldun'un işaret ettiği "dönemsellikler" de var. O toplumların da doğuş-yükseliş ve çöküş dönemleri olduğunu söylüyor büyük düşünür.

Kapitalizmin "iniş-çıkış"larının ardında çeşitli etmenler rol oynuyor. Belki de bunların arasında en önemlisi ekonomide olan bitenler. O nedenle de kapitalizmin bu özelliği özellikle iktisatçıları meşgul etmiş. Marx'tan Schumpeter'e, Kondratiev'e, Keynes'e ve Kalecki'ye kadar birçok önemli iktisatçı bu konuyla uğraşmış.

Tabii ekonomide olan bitenler eskiden daha çok ulus-devlet ekonomileri içinde olduğundan daha çok o ulusları ilgilendirirdi. İktisat da ulusal ekonomiler temelinde çözüm yolları düşündü ve buldu.

Ama şimdi her ulus-devlet küresel dünyanın parçası oldukça hem kendini ve hem de küresel dünyayı değiştiriyor. Bu süreç de kapitalizmin "ritmi"ni ulusal olmaktan küresel olmaya doğru değiştiriyor.

Bunları yazmamın nedeni böyle bir ritim değişikliğinin, yaşanan ve küresel olduğu söylene de aslında Amerikan ekonomisinin bir krizi olan bu krizle başladığının altını çizmek.

Bu yeni ritmin kendine özgü dalgaları, kendine özgü dönemsellikleri, yani kendine özgü yeni "iniş-çıkış"ları olacağı açık. Bunların neler olacağını ve nasıl olacaklarını bilmiyoruz. Ama görülen o ki bu ritim artık tek bir ülkeye bağlı bir ritim olmayacak. Çeşitli ülke gruplarının aralarında oluşturacakları bir çeşit "koalisyon" bu ritmi belirleyecek. Bunun G-20 olması mümkün olduğu gibi yeni gruplaşmalar da mümkün.

21. yüzyılın "savaş"la başlamasına neden olan Amerika ve müttefikleri bugünlerde "barış" diyorlar. Özellikle savaşın sürdüğü Orta Doğu coğrafyasında yükselen bu "yeni dalga"nın en önce farkına varan AKP ve onun başkanı Tayyip Erdoğan oldu. Daha dün kadar Ahmet Türk'ün elini sıkamamasının gerekçesi olarak "PKK'ya terör örgütü" demediğini gösteren Başbakan büyük bir pragmatiste uygun düşen bir biçimde bugün PKK'lıların eve dönmelerinden memnun olduğunu açıklıyor.

Başbakanın ilan ettiği "demokrasi açılımı"nın bu "yeni dalga"nın bir ürünü olduğunu anlamayanlar ise sınıfta kalıyorlar. MHP ve CHP'nin durumu bu. "Milliyetçi hezeyanlar"la kıvrınmaları ve hâlâ "savaş" demeleri de bu nedenle.

Bu “yeni dalga”nın içeriği en genelde “barış” olarak okunabilir ama yalnızca ondan ibaret de değildir. Çünkü barışın yolu mağdur bırakılmış kitlelerin özlemlerini de gerçekleştirmeyi mümkün kılacak bir yoldur.

Kimileri bu yolu açanların böyle bir arzularının olmadığını, dolayısıyla hiç bir şeyin değişmediğini ve değişmeyeceğini iddia edebilirler. Ama ne var ki bir kere “barış” dendikten sonra “adalet, demokrasi, eşitlik, özgürlük” demenin daha kolay hale geleceği açık değil mi?

O nedenle de önümüzdeki “yeni dalga”yı yaratan dünyanın yeni ritmini fark eden AKP bu yeni dalga üzerinde yükselirken, Türkiye siyasi alanında yerlerinden kımıldamayan CHP+MHP pozisyonu arasında kalan bir alanı da genişletiyor. Bu alanın ise yine “barış” diyen ve fakat bu kez AKP’den de radikal bir demokrasi, eşitlik ve özgürlük talebinde bulunan yeni bir siyaseti çağırdığını söylemek mümkün.

Tabii tarih bir takım güçlerin belirlediği otomatik bir süreç değil. Tarihi belirli bir kültür ve belirli bir coğrafya içinde ve belirli bir teknik kullanarak insanlar yapar. Türkiye’nin tarihi büyük ölçüde özgürlükten nasibini alamamış mağdur bir insanlığın tarihidir. Dünyanın bu yeni ritmi bu insanlığın umudunu kaybetmekte olduğu bir dönemde yeni bir umuda işaret ediyor. Heyecanlanmaları da ondan.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Vesayet rejimi yıkılırken

Erol Katırcıoğlu 29.10.2009

Askerin bu ülkenin siyasetine sürekli müdahil olması aslında bu ülke insanların homojen bir ulus haline gelmelerinin zor olduğunun açığa vurulmasından başka bir şey değildi. Ortak paydaları “Müslümanlık” olan Osmanlı tebaasından modern anlamda bir ulus yaratmak kolay değildi ve o nedenle de bu zorluğu aşana dek askerin ilgisi, bilgisi ve koruması altında bir uluslaşma süreci gerekliydi.

Aşağı yukarı 80 yıllık Cumhuriyet tarihinin en kaba hatlarıyla da olsa öyküsü bu. Bu uluslaşma sürecinde Kürtler hariç diğer etnik toplulukların farklılıklarının törpülenmiş olduğunu söyleyebiliriz ve bu nedenle de bir ulus kurma projesi olan Cumhuriyet projesinin başarılı olduğunu da...

Ama unutmamak gerekir ki bu başarı, bu projeyi kurgulayanların çoğunun gönlünde yatan “ırkçı” bir mecra içinde değil, yine “Müslümanlık” içinde yumuşamış bir uluslaşma süreci olarak gerçekleşmiştir. Bu süreçte başlangıçta askerin vesayetçiliğine her daim Kürtler itiraz etmişler, önceleri varolan partilerin içinde, zaman zaman bağımsız milletvekillikleri ve son zamanlarda da kendi partileri üzerinden bu itirazlara devam etmişlerdir.

Askerin sistem üzerindeki vesayetçiliğine diğer güçlü bir itiraz ise “Müslüman-muhafazakâr” çevrelerden gelmiştir. Demokrasinin kabulüyle açılan sandıklar askerin vesayetine itirazları olan çevrelerin bu itirazlarını ifade ettikleri araçlar haline gelirken, bu çevreler her seçimde bu vesayete itirazı olduğunu düşündükleri partilere sandıkla destek vermişlerdir.

Son olarak Kürtlerin DTP, Müslüman-muhafazakâr kesimlerinse AKP ile giriştikleri askerî vesayet rejimine karşı mücadele bugünlerde uluslararası konjonktürün de katkısıyla önemli bir değişim sancısı üretmiş durumda. Askerin “koruma ve kollama” mantığı içinden oluşturduğu “darbe” planları yalanlanamaz biçimde yeni belgelerle ortaya çıktıkça doğrusu askerin en üst kademelerinden başlayarak bir arınma, bir temizlenme ihtiyacı da artmakta. Bunansa 80 yıllık askerî vesayet rejiminin sonuna geldiğimiz bir işareti olduğu açık.

Askerin sistem üzerindeki belirleyici rolünün değişiminde askere “dışsal” olan “karşı tavrın” önemi olduğu kadar askerin kendi içinden çıkan “karşı tavrın” da öneminin altını çizmek gerekir. Hiyerarşik düzenin en güçlü olduğu askeriye içinden askerin bütün vesayet gücünü sıfırlayacak kadar güçlü bir belgenin ve bir mektubun ortaya çıkmış olması aslında askerin “içinden” de bir değişim tavrının giderek yükselmekte olduğunun işareti.

Bu gelişmeler böyle bir değişim için yeterli midir yoksa bir zamana daha ihtiyaç var mıdır bilinemez ama er ya da geç bozulan asker-sivil dengelerinin yeni bir dengeye doğru akması bence kaçınılmaz.

Bu yeni dengenin ise demokrasilerde “normal” kabul edilen bir yerlerde oluşacağını söylemek mümkün.

Peki, ama bütün bu gelişmeler Cumhuriyet’in uluslaşma projesinin sonuna mı işaret ediyor?

Doğrusu bu gelişmelerin işaret ettiği yön, askerin kodlarına yazılmış “parçalanma” ve “çöküş” korkularının artık bir anlamının kalmadığı ve uluslaşma süreci ve mantığının değişmesi gerektiği doğrultusunda.

Bugün askerin konumu, savaşın bittiğinden haberi olmayan Japon askerinin konumu gibi. Olacağını düşündüklerinin hiç birinin olması mümkün değil, çünkü dünya artık o kodların yazıldığı dünya değil.

O zaman geriye “Nasıl bir demokrasi” sorusunun cevabını vermek kalıyor. Kürtlerle Türklerin bundan sonra nasıl birarada birlikte yaşayacaklarından başörtüsüne, kamu alanının nasıl düzenleneceğinden düşüncenin suç olmadığı, daha adil ve daha eşitlikçi bir düzenin nasıl kurulacağına kadar birçok soruyu cevaplamak kalıyor geriye.

Bunun yeni bir demokrasi ve toplum hayali kurmayı gerektirdiği ise çok açık. Bu toplumun gerçek anlamda bir toplum olması böyle bir hayali üretebilmesinden geçiyor ki bunun eşliğinde olduğumuz askerî vesayet rejiminin yıkılmakta olduğundan anlaşıyor.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kol kırılır yen içinde kalır (mı)

Erol Katırcıoğlu 31.10.2009

Bazı sözler söylenmeye görsünler. Ağızdan çıktığında söylenmemiş zamanlara göre geri dönülmez bir anlam kazanırlar. Geri almaya kalksanız olmaz. Çünkü artık söylenmişlerdir. Referans duvarlarımıza yazılmışlardır. Örneğin bir başbakan bir gün “Kürt realitesini tanıyoruz” demişse, ya da bir başka başbakan örneğin “AB’nin yolu Diyarbakır’dan geçer” demişse bu sözler geri alınamaz sözler olurlar hemen.

Ne yapsanız nafiledir artık. Sözü söylenmemiş kılamazsınız. Kürtlerin varlığının dahi kabul edilmediği bir anlayış dünyasının sonudur aslında bu. “Kürt realitesinin” varlığına işaret eden bir başbakanın bundan böyle “Kürtler karlı dağlarda yürürken kart-kurt sesleri çıkaran Türklerdir” demesinin bir kıymeti harbiyesi kalmaz. Laf anakronik hale geliverir hemen.

“Kürt açılımı” da “Demokrasi açılımı” da bu türden sözlerdir. Eğer siz, örneğin Başbakan Erdoğan gibi, “Kürt vatandaşlarımızın sorununa göz yummak kabul edilemez” Sorunun devam etmesine çanak tutanlar yaşanan acıların sorumluluğuna da ortaktır” demişseniz, artık bu sözünüzü söylenmemişe çeviremezsiniz. Kürtlerin “sorunları” olduğu ve bu sorunların çözümleri gerektiği referans duvarlarımıza yazılmıştır artık.

Peki ama söylenmiş ve bir daha söylenmemişe çevirmenizin mümkün olmadığı bu sözler illa yerine getirilecek sözler midir? Bu tam öyle değil. Nasıl ki “Kürt realitesini tanıyoruz” diyen Demirel bu realitenin gereğine ait hiç bir şey yapmadıysa ya da “AB’nin yolu Diyarbakır’dan geçer” diyen Mesut Yılmaz bu konuda kılını kıpırdatmamışsa demek ki sözlerin önemleri onların yerlerine getirilmesinin bir koşulu değil.

Ama bu durum yine de sözlerin önemleriniz azaltan bir durum da değil bence. Çünkü sözler söylendiği anda düşünce dünyamızın referansları arasına girerler. Girdikleri anda da sözü yerine getirmeyene bir çeşit tepki olarak onun güvenilirliğini yerle bir ederler. Söz yerine gelmemiştir ama sözü söyleyen de onulmaz bir yara almıştır artık. Söz orada hâlâ durmaktadır ve hâlâ yerine getirilmeyi bekler.

Bugünlerde olup bitenler, *Taraf* gazetesinde yayımlanan ve bir zamanlar “kâğıt parçası” olarak tanımlanmış belgenin aslı ve bu belgeyle birlikte gelen ihbar mektubu Genelkurmay Başkanı’na Başbakan Erdoğan’la uzlaşmanın dışında bir yol bırakmıyor bence. Bu durumda Başbakan Erdoğan’ın nasıl bir tavır alacağı önemli hale geliyor.

Önemli hale geliyor çünkü topluma “Demokratik açılım” konusunda söz vermiş bir siyasetçi olarak Başbakan’ın atması gereken demokratik adımları atıp atmayacağı, büyük bir skandal çıkmaması için “kol kırılır yen içinde kalır” havasında askerlerle bir uzlaşma içine girip girmeyeceği ülkenin geleceğini de büyük ölçüde etkileyecek bir tutum olacaktır.

Dün, Başbakan’ın danışmanı olan Yalçın Akdoğan’ın müstear bir isimle (Yasin Doğan) *Yenişafak*’ta yazdığı “Krizleri yönetmek kadar kriz çıkarmamak da önemli...” yazısındaki şu cümle Başbakan’ın da benimsediği bir düşünceyi yansıtıyor olabilir mi?

“Başarılı sistem, sadece çıkan krizleri başarıyla yöneten, çıkan sorunları çözebilen sistem değil, kriz çıkarmayan, sorun üretmeyen sistemdir. Bu noktada herkesin kendisini gözden geçirmesi ve olumlu anlamda bir dönüşüm yaşaması gerekiyor.”

Kriz çıkarmamak adına, söylenmiş ve söylendiğinden dolayı da insanların gönüllerine girmiş “demokratik açılım”dan vazgeçmek ya da bu açılımın bir gereği olarak askerın demokrasilerdeki meşru sınıra çekilmesinden taviz vermek mümkündür mümkün olmasına ama bu durumun bizzat Başbakan’ın aleyhine bir durum olacağı

da ortada.

Önemli olan sözlerdir. Yıllardan beri bu topluma verilen demokrasi sözleri siyasetçiler tarafından yerine getirilmedikçe, gündemden düşen demokrasi sözü ve fikri değil yalnızca büyük bir siyasetçi kafilesi olmuştur. "Demokrasi" sözünün hâlâ bütün toplum tarafından özlenen bir söz olması bunun da en açık kanıtı.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

'Hafif' sola kırmak

Erol Katırcıoğlu 05.11.2009

Gereksiz bir konu da diyebilirsiniz DP-ANAP birleşmesine. Üzerine kalem oynatmanın herhangi bir kıymeti harbiyesi var mı ki yazı konusu olsun diye düşünebilirsiniz. Ama doğrusu bu ülkeyi oldukça uzun zaman yönetmiş bir zihniyet dünyasının geldiği yeri görmek bakımından yine de bu birleşme üzerine yazmak ve düşünmekte yarar var.

Demokrasi fikrini ancak "Demir kırat" gibi bir sembolle ülkeye tanıtmayı uygun bulmuş bir siyasi gelenek bu. Geçmişinde toplumun sistem karşıtı duygularını arkasına alarak siyaset yapmış ama her seferinde askerlerle karşı karşıya gelmiş ve her karşı geliş sonrasında da yine toplumu deyim yerindeyse satıp askerlerle uzlaşmayı tercih etmiş bir gelenek...

Eğer fazla "ekonomist" bulmazsanız bu durum aslında bu siyasi kadroların arkasındaki sermaye kesimlerinin de benzer bir anlayışa sahip olmalarıyla da ilgili olduğunu söyleyebilirim. Söyleyebilirim çünkü Cumhuriyet'in kuruluşundan bu yana bu ülkenin sermaye kesimleri, her şeye kadir bir devlet anlayışı karşısında bırakın toplumun özgürlük ve demokrasi ihtiyacını kendi özgürlük ve demokrasi ihtiyacını dahi savunamamış bir tutum sergilemişlerdir.

O nedenle de böylesi bir devlete ruhunu veren asker konusunda da aldıkları bir tavır söyledikleri tek bir söz dahi yoktur. Bugüne dek aralarında ortak bir anlayışın olduğu siyasi kadroların askerle karşı karşıya her gelişlerinde yaptıkları iş sadece susmak olmuştur. Örneğin en fazla temsil edildikleri örgüt olan TÜSİAD'ın "devlet" ve "asker" denince her seferinde sesi soluğunun aniden kesilmesi, her seferinde de susmayı tercih etmesi de bu nedenledir.

(Tabii bu hikâyeye söz konusu sermaye kesimleri tarafından bir tür "mağduriyet" olarak da ifade edilmiştir edilmesine ama "korkunun ecele faydası" olmadığını bilip cesur olmamayı anlamak da pek mümkün değildir).

Şimdi ise büyük umutlarla bu siyasi elit, bu siyasi zihniyetin "duayeni" olan Demirel'in yönlendiriciliğinde ve Demirel'in "Emanetçi"si Hüsamettin Cindoruk'un önderliğinde yeniden toplumun desteğini aramak için yola çıkmış. Ama bu sefer biraz farkla...

Bu siyaset artık geleneksel olarak "merkez sağ"da değil siyasetin "tam merkez"inde duran yeni bir siyaset

olacaktı. Tam merkezde olmak ise merkez sağ'ın yanı sıra merkez sol'un da bu yeni partide temsil edileceği anlamına geliyordu. Nitekim Cindoruk'un "Merkezdeyiz, bekliyoruz" demesi de aslında "merkez sol"a bir davetiye imiş.

En hoşuma giden de, Cindoruk'un beklediği "merkez sol"cuların "Partiyi hafif sola kırıp merkeze taşıyın, gelelim" sözleri. Sola kıracaksınız ama öyle "Daha fazla özgürlük, daha fazla adalet ve daha fazla demokrasi" biçiminde, hep en çoğunu talep eden bir biçimde değil. "Hafif" kıracaksınız. O zaman geliriz diyorlar.

Siyaseti değişen rüzgârlara göre dümen kırmakla eşdeğer gören ilkesiz bir anlayışın dümeni "hafif sola kırın" gelelim demesinden nasıl bir hayır beklememiz gerekir bilmiyorum ama bence sadece "hafif sola kırın"cuların yanı sıra bütün CHP'lilerin de Cindoruk'un davetine icabet etmesinde büyük yarar var.

Var çünkü sağdan soldan herkesi kucaklamakla "merkez" olacağını düşünen bir partinin içinde CHP'lilerin olmalarında ne gibi bir sakınca olabilir ki? Baykal, Demirel, Cindoruk. Hepsinin de Ergenekon davasının avukatlığına soyunmuş siyasetçiler olması düşündürücü gelebilir size ama olsun, bu "merkez siyasetinin" de sebebi mucibesi zaten bu.

Ama bunlar görmüyorlar ki devran değişti. Ne eski zaman sermayeleri eski güçlerinde ne toplum aynı toplum. Göçüp gidecekleri günler yaklaştıkça tek bildiklerini yeniden yapmak, yeniden siyasete kanca atmak. Tarihteki bütün güçlü olmuş, gücü tatmış olanların mezarlarının hep en görkemli mezarlar olması, onların aslında dünyadan ayrılmak istememelerinin de sembolleri değil mi?

Ama ne yazık ki Lucretius'un dediği gibi

"Senden öncekiler de senin gibi geçip gittiler, senden sonrakiler de geçip gidecekler"(*)

Bilmiyorum bu kadim sözün bir yararı olur mu?

(*) "Nec minus ergo ante haec quam tu cecidere, cadentque". Sosyal antropolojinin, yapısalcı felsefenin en önemli kurucularından olan Claude Lévi-Strauss, cumartesi akşamı 100 senelik yaşamına gözlerini yumdu. Onun *Hüzünlü Dönenceler*'in hemen başında Lucretius'dan yaptığı alıntıydı yukarıya aldığım. Toprağı bol olsun.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Barişa sevinemeyen Türkler

Erol Katırcıoğlu 07.11.2009

Zaman zaman biraz da tehdit içeren bir biçimde bir "Türk sorunu yaratmayalım haa!" dediğini duyuyorum bazılarının. Özellikle 34 PKK'lının ülkeye dönmeleriyle ilgili sevinç gösterilerinden rahatsız olan bazılarının duyuyorum bu sözleri. Tabii daha çok da medyada olanlarından... Yani "Kürt sorununu" çözeceğiz derken bir de "Türk sorunu" yaratmayın "sağduyusu" ile söylenmiş gibi gelen bir söz.

“Sağduyu”ya değil daha çok “sağduyusuzluğa” ihtiyacı olan Türkiye’nin siyaset ortamında bence bu lafın anlamı üzerinde de durmakta yarar var. Var çünkü aslında “Kürt sorunu” dediğimiz sorun bir Kürt sorunu değil esas itibarıyla başlangıçtan beri bir “Türk sorunu”ydü zaten.

Yani Türkiye Cumhuriyeti devletini bugüne dek yöneten ve kendini “Türk” olarak adlandırmayı uygun bulan elitlerin zihniyet dünyası ve bu zihniyet dünyasının gereği oluşmuş bulunan kurumsal yapı ülkedeki farklılıkları görmemek üzerine kurulmuş bir yapıydı. Liberal demokrasinin “vatandaş”ının soyutluğu da bu farklılıkları örten bir işlev görerek bu yapıyı bugüne dek taşıdı. “Öyle değil mi? Hepimiz Türkiye Cumhuriyeti vatandaşız. Ayrımız gayrımız yok” gibisinden.

Şimdi ülkede devleti yöneten ve kendilerini “Türk” olarak gören yönetici elit toplumda etnik olarak “Kürt” olan bazı insanlara “Siz yoksunuz, siz Kürt değilsiniz” diyorsa ve bu tutumdan dolayı bir “sorun” çıkıyorsa bu sorun bir Kürt” sorunu mudur yoksa bir “Türk” sorunu mudur?

Bu sorunun cevabı bence açık. Bu sorun başlangıçtan beri bir “Türk” sorunuydu ve hâlâ da öyle. Kendini “Türk” olarak tanımlayan yönetici elitlerin, farklılıkları dikkate almayan, bu nedenle de “demokratik” olmayan bir anlayışla gerçekten “demokratik” bir devlet değil “askerî vesayet” altında bir devlet ve bir ülke yaratmış olmalarıyla ilgilidir.

Tabii bu cümlelerden sonra aslında şöyle bir cümle de kurulabilir. Kürt sorunu, kendini “Türk” olarak tanımlayan yönetici devlet elitlerinin bir türlü “demokratik” bir rejim kuramamış olmaları sorunudur da aynı zamanda.

Her neyse. Uzatmayalım, bu böyle.

Şimdi ortada bu sorunun çeşitli halleri var. Bunlardan biri PKK’lıların ülkeye dönüşlerine sevinemeyen Türkler sorunu. Öyle ya insan 25 yıldır süren ve binlerce insanın ölümüyle sonuçlanan bir savaşın sona erdirilmesine sevinmeli değil mi? Ama yok Türkler de bir sevinç işareti yok. Peki ama neden?

Cevabı, bu sorunun bir “Türk sorunu” olmasıyla ilgili bence. Çünkü Türkler, ya da daha çok ülkenin batı bölgelerinde yaşayan insanlar aslında ülkede olan bitenleri tam olarak bilmiyorlar da ondan. Yıllar yılı bu savaşın neden yapıldığıyla ilgili devletin yönlendiriciliği altında verilen bilgiler tam olarak gerçekleri anlatmıyordu da ondan.

O nedenle de Doğu’nun neden sevindiğini anlayamadıkları gibi bir de “Ne o bizi yendiler mi ki böyle seviniyorlar” havasında gergin bir ruh halindeler.

Oysa bilseler ki şu andaki fakirlikleri de dahil olmak üzere yaşadıkları mağduriyetler hep bu savaşla ilgiliydi. O nedenle de asıl bu savaşın bitmesine belki de en çok onlar sevinmeliydi.

Peki, ama neden bilmiyorlar?

Bu sorunun cevabı ise dün Ahmet Altan’ın Yalçın Doğan’ın yazısına verdiği cevapla ilgili. Siyasi sistemimizin tam ortasında asker var da ondan. Askerin varlığı gelişkin bir demokratik siyasetin oluşmasını hep önlediğinden, siyasi partiler hiç bir zaman güvenlik konularını siyasetin parçası haline getiremediler.

Örneğin hiç bir siyasi parti meydanlarda diyemedi ki "Ey vatandaş, bu 'Kürt sorunu' etrafında sürdürülen savaş sizin de çocuklarınızın ölümüyle sonuçlanıyor, yapılan harcamalar sizin de cebinizden çıkıyor. Oysa Kürtlerin istedikleri makul ve demokratik rejimlerde karşılanamayacak istekler de değil. O nedenle de bizi destekleyin ki parlamentoda bunları dile getirip sorunu çözelim."

Diyebildiler mi?

Diyemediler. O zaman da bizim batıda oturan gariban vatandaşımız neyin doğru neyin yanlış olduğunu nasıl anlasın ve nasıl bilsin? Ve tabii bilmediğinden dolayı da savaşın bitişine yani barışa nasıl sevinsin?

Bütün bu nedenlerle de "Kürt açılımı" süreci daha çok bir "Türk açılımı" olmalı bence. Yani Türklere anlatmak lazım bu manasız savaşın faturasının önemli bir kısmı da senden çıkıyor diye. Çözümün de hep "Daha fazla demokrasi ve daha fazla özgürlük"le ilgili olduğunu.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Aleviler, Kürtler ve diğerleri

Erol Katırcıoğlu 12.11.2009

Geçen pazar Aleviler Kadıköy'deydiler. "Ayrımcılığa Karşı Eşit Yurttaşlık Hakkı" mitingine büyük bir kalabalık olarak katıldılar. Bu cümleyi böyle kurdum çünkü mitingi organize edenler bu mitingin yalnızca Alevilerin taleplerini değil aynı zamanda toplumda diğer "ayrımcılığa" uğrayan kesimlerin de taleplerini yansıtacak bir miting olmasını istiyorlardı.

Her ne kadar miting yine de "Alevi" mitingi olarak ağızlara gelmiş ve öyle kalmış olsa da mitingi düzenleyenlerin böyle bir perspektife sahip olmaları önemli.

Önemli çünkü bu ülkede bir zamandan beri olan bitenler bir siyasi parti olarak AKP'nin varlığı ve iktidarda olması dahil, Kürtlerin talepleri ve DTP'nin güçlenmesi ve şimdi de Alevilerin seslerinin yükseliyor olması, aslında, "her şeye kadir" bir devlet sistemine karşı büyük bir değişim dalgasının işaretleri.

Yani Türkiye'de mevcut devlet yapılanması ve anlayışı karşısında kendini "dışlanmış" ya da "mağdur" hisseden kesimler, başta Kürtler olmak üzere, dindar muhafazakârlar ve Aleviler artık böyle bir düzen içinde yaşamak istemiyorlar. Mesele bu kadar açık. AKP'ye desteğin de, Habur'daki kalabalıkların da, Kadıköy'deki görkemli yürüyüşün de sebebi mucibesi bu.

Bu nedenle de ülkede "açılım"la ifade edilen demokrasi adımları Obama iktidara geldiği ve Amerikan siyaseti daha barışçı bir çizgiye yöneldiği için değil, bundan çok daha önceleri bu toplum kesimlerinin "her şeye kadir" bir devlet çatısı altında yaşamakta giderek zorlanmalarıyla ilgilidir.

Bu zorluktan çıkmaya çalışmanın ilk işaretleri Kürtlerden gelmişse de asıl belirleyici gelişmenin 28 Şubat'la

başlamış olduğunu söylersem sanırım yanlış olmaz.

28 Şubat'ta tankları sokaklardan geçirmekle bu talepleri zapturapta alacaklarını düşünen "müesses nizam"ın akıldaşları, aslında bunu yaparak toplumda dinî duyarlılıkları yüksek muhafazakâr kesimlerin AKP'yi kurlmalarını teşvik etmişlerdi. Yani "müesses nizam" ta o zamanlardan kendi nizamını devam ettirmek için davrandığında aslında kendi sonuna doğru önemli bir adımı da başlatmıştı.

Dolayısıyla uzatmadan söylersem bence bugünün değişim dalgasının ardında bütün bu mağdur kimliklerin talepleri yatmaktadır. Obama meselesi ise yalnızca kolaylaştırıcı bir konjonktür meselesidir, o kadar.

Bu, her biri kendine özgü talepleri olan "mağdur" kimliklerin varlığından giderek yeni bir siyaset imkânının varlığından söz edebilir miyiz? Ben edebiliriz diye düşünüyorum ama kimileri de böyle bir imkânın olmadığından ya da olduğunu söylemenin yanıltıcı olabileceğinden söz ediyor. Çünkü yakından bakarsak bütün bu kesimlerin talepleri farklı farklı. Kimisi dille ilgiliyken kimisi dinle, kimisi kültürle ilgili. Üstelik de bazı talepler birbirleriyle de çelişkili. Buradan bu kesimleri içeren yeni bir siyaset nasıl mümkün olabilir ki diye soruyorlar.

Her ne kadar bu kimlik talepleri birbirlerinden farklıysalar da ortak bir noktaları da var bence. Ortak noktaları "her şeye kadir" bir devlet anlayışı ve yapılanmasına karşı oluşları. Bu nedenle de sözünü ettiğim mitingi düzenleyenlerin mitingin adını "Ayrımcılığa Karşı Eşit Yurttaşlık Hakkı" diye ifade etmiş olmaları bile bunu anlatıyor. Ayrımcılığı kim yapıyor? Devlet! Eşit yurttaşlık hakkını kim istiyor? Yalnızca Aleviler mi? Değil. Kürtler de istiyor, Sünniler de istiyor, diğer kendini mağdur hisseden kesimler de, yani işçiler de, işsizler de, kadınlar, gençler ve cinsel tercihleri farklı olanlar da istiyor. Yani "ayrımcılığa karşı" olan ve herkes için "eşit yurttaşlık" talebinde buluşan herkes.

Bir başka deyişle bütün bu farklı talepler mevcut sistem karşısında olmakla kendi özel anlamlarından çıkıp başka bir anlam kazanıyorlar ve bundan dolayı da kendi aralarında eşit talepler haline geliyorlar.

Dolayısıyla da yalnızca "işçilerin" mağduriyetinden giderek yapılan bir siyaset yerine, bütün bu "mağdur" kesimlerin taleplerini taşıyan yeni bir siyaset çok daha değiştirci ve çok daha etkileyici bir siyaset olmaz mı?

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Türk milletinin Kürtleri

Erol Katırcıoğlu 14.11.2009

Kim bilir neler düşünmüşlerdir CHP'ye oy veren kitleler? Destekledikleri partinin insan hakları, özgürlük, eşitlik, adalet gibi kavramlarla hiç ilişkisi olmadığını gördüklerinde. Onur Öymen'in "analar ağlamaya devam etmeli" gibisinden sözlerini duyduklarında? Ya da dünkü "tarihî" oturumda Baykal'ın sıradan konuşmasını dinlediklerinde?

Örneğin CHP'yi 1974 Affı ile kendine yakın hissetmiş ve o nedenle de destekleyen 70'li yılların solcuları ne düşündüler acaba? İçlerinde halen CHP milletvekilliği yapan ya da partinin yetkili kurullarında görevli olanlar ya da partinin çeşitli kademelerinde yer alanlar ne düşündüler acaba?

CHP'nin modern ve çağdaş bir parti olduğunu düşünerek oy veren, ülkemizin "modern" ve "çağdaş" insanları, bugünün modern ve çağdaş dünyasının dilinin barışa döndüğü bir dünyada CHP'den yükselen bu sesleri duyduklarında ne düşündüler acaba?

Dünkü konuşmasında Baykal, etnik kimlikler konusunda geçmişte bazı hatalar yapılmıştır diye konuya girdi ama bu "bazı hataların" neler olduklarına pek girmedi. Örneğin Onur Öymen'in geçenlerde konu ettiği "Dersim" konusu da bunlardan biri miydi acaba? Bunu anlayamadık.

Daha sonra Baykal bildik teraneleri sıraladı. "Türk milleti" ifadesinin aslında Batılıların bu coğrafyada yaşayan insanlara verdikleri bir ad olduğunu, dolayısıyla bu ülkede yaşayan örneğin Arnavutların, Türk milletinin Arnavutları olduğunu, bu ülkede yaşayan Kürtlerin ise Türk milletinin Kürtleri olduğunu söyledi. Arkasından da eğitim ve yatırım laflarını mırıldandı.

İnsan son günlerin yaygın bir ifadesiyle "Bu mudur" diye sormadan edemiyor kendine. Çünkü Kürt meselesi etrafında söylenen ucuz ve eskimiş laflardan biri Kürtlerin karlı dağlarda yürürken kart kurt sesleri çıkaran Türkler olduğu ise, diğeri de işte bu Baykal'ın "Türk milletinin Kürtleri" lafı.

Bakmayın siz Baykal'ın "Kimlik onurdur" gibisinden Kürtleri çalmaya çalışan lafına. Konuşmasına, Hükümeti "Uluslaşma mücadelesini tersine çevirmek"le suçlaması bile asıl düşüncesinin nerelerde olduğunu gösteriyor.

Demokratik açılımı, yani Kürtlere karşı yapılan ve uygulanan ayırıcı politikalara son verilmesi, Kürtleri eşit vatandaşlara dönüştürme amacındaki önlemleri, "uluslaşma mücadelesini tersine çevirmek" olarak görmek nasıl bir tutumdur?

Öyle anlaşıyor ki dünkü oturum gerçekten "tarihî" bir oturumdu. Yazımı göndermem gereken zamanın sonuna yaklaşırken Başbakan Erdoğan konuşmasını henüz yapmamıştı. Dolayısıyla onun nasıl cevap vereceğini bilmiyorum. Ama şu ana kadar yapılan konuşmalardan bu oturumun "tarihî" niteliği, iki muhalefet partisinin, MHP ve CHP'nin Türkiye gerçeklerinden kopmuş ve marjinal partilere dönüşmüş olduğunu göstermiş olmasındandır.

Yani bu meselenin bir başka şekilde de ele alınabileceği, şu yoldan değil de bu yoldan gitmenin daha doğru olacağı, şöyle değil de böyle bir düzenlemenin daha yararlı olacağı gibisinden herhangi bir yaratıcı fikri ortaya koymayan, gerçekten adeta şov yapan bir muhalefetin ülkenin gerçeklerinden kopmuş olduğu yeterince açık değil mi?

Gerçekten bilmek istiyorum, kendini solda gören ve demokrat olduğunu düşünen CHP'liler Baykal'ın sergilediği bu "orta oyununu" daha ne kadar izleyecekler.

Bana bıkkınlık geldi de...

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Mağduriyetler, değişim ve yeni siyaset

Erol Katırcıoğlu 19.11.2009

"Kürt meselesi"yle yüzleşmeye çalışan Türkiye birdenbire "Alevi meselesi"yle karşı karşıya geldi. Meğerse bir de Alevilere karşı Dersim katliamı olmuş bu ülkede. Bu ifadeyi severek kullanmıyorum ama belirli bir kesimi ve belirli bir duyarlılığı (ya da duyarsızlığı) ifade ettiğinden kullanacağım, "Beyaz Türkler", en çok onlar şaşırdılar bu işe. Bu bir katliam ve üstelik de bizzat Mustafa Kemal'in dahlinin olduğu bir katliam. Nasıl olur?

Alevi meselesinin de tıpkı Kürt meselesinin olduğu gibi "mesele" olması kendilerini bu kimlikle tanımlayan insanların devletle ilişkileri. Daha doğrusu toplumu belirli bir kimlikle görmek isteyen bir devlet anlayışı karşısında o kimlikle kendilerini tanımlamayan ve bunda ısrarlı olan insanların varlığı bu ilişkiyi "mesele" haline getirdi ve getirmeye devam ediyor.

Tabii bu ilişkide "güçlü" olan devlet olduğundan aslında bu "mesele" tıpkı Kürt meselesinde de olduğu gibi bu kimlikle kendini tanımlayan insanlar açısından bir "mağduriyet" oluşturdu ve oluşturmaya da devam ediyor. Dersim bu "mağduriyet" duraklarından biriydi, Maraş bir diğeri. Sivas ise en yeni olanı.

Baykal, Meclis'teki konuşmasında kendilerinin hazırladığı 1989 Kürt Raporu'na atıfta bulunarak "Devlet etnik kör olmalıdır! Etnik kör olmalıdır dedik!" diyerek öyle bir "Ben aslında özgürlükçüyüm ama siz anlamıyorsunuz" edalarıyla konuştu ki "Helal olsun Baykal'a, bakın devletin herhangi bir ayrımcılık yapması karşısında nasıl da özgürlükçü bir tavır almış" dememizi istedi.

Doğrusu etnik bir Türk milliyetçilik anlayışıyla örülmüş bir devlet yapılanmasının ve bir devlet anlayışının olduğu bir ülkede devletin "etnik kör olması"nı istemek aslında etnik Türk milliyetçiliği yapmak değil de nedir ki?

Nitekim konuşmasının o kısmında dememiş olsa da Erdoğan'a işaret ederek "Başbakan Erdoğan'ın ağzından neden şöyle dolu dolu bir Türk Milleti lafı çıkmıyor" derken de ağzından kaçırılmış olduğu da bu değil miydi?

Her neyse bu yazıdan muradım CHP'yi ya da Baykal'ı analiz etmek değil. Ya da Onur Öymen adındaki zatın onursuzluğu üzerine yazmak da değil. Ama Türkiye siyasetinde bu devlet anlayışı karşısında "meseleleri" olan farklı kimliklerdeki insanların meselelerinin içerikleri farklı farklı olsa da ortak bir mağduriyet ekseninde buluştukları ya da buluşmaları gerektiğinin altını çizmek.

Nerede bir "mağduriyet" durumu varsa orada bir "değişim talebi vardır" dersem çok mu yanlış bir şey söylemiş olurum? Ya da nerede bir "mağduriyet" varsa orada bir "adalet talebi" vardır dersem?..

Hatta bir zamanlar Cem Boyner'in kullandığı "Sistemden beslenenler sistemi değiştiremezler" lafından giderek "sistemden beslenenler" hariç olmak üzere toplumun tümünün bu devlet ve yönetim sisteminden mağdur olduklarını, o nedenle de "adalet" talep ettiklerini ve de sistemin değişmesini istediklerini söylersem çok mu

yanlış bir şey söylemiş olurum?

Sanmıyorum. Ülkemizdeki devlet anlayışının ve yapılanışının yanı sıra demokrasinin bize özgülüğünün yarattığı mağduriyetleri dikkate aldığımızda değişim talebinin de çok geniş ve güçlü bir talep olduğunu söylemek mümkün.

Bence AKP'nin her ne kadar kendine "muhafazakâr" dese de bir türlü "muhafazakâr" olamaması ve değişim kavramından uzak kalamaması da bu nedenle. Bakmayın bizim cenahlarda AKP'ye de genel olarak "İslâmî" kesimlere de yakıştırdığımız "muhafazakâr" vurgusuna. Böyle bir vurguyu hak eden kesimler mutlaka vardır onların arasında da ama genel olarak eğilimin o yönde olmadığı da ortada.

Dolayısıyla yeni bir siyaset bütün bu "mağdur kimliklerin", ya da bu kimliklerden yükselen "adalet taleplerinin" ima ettiği değişim gücünü arkasına alabilen bir siyaset olmalıdır. Ne yalnızca Kürtlerin ve Alevilerin, ne de yalnızca işçilerin ve köylülerin. Tüm ezilen, horlanan insanların ortak taleplerini arkasına alan bir siyaset olmalıdır. Daha özgür ve daha eşit bir ülke yaratabilmek için.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Krizin önerdiği

Erol Katırcıoğlu 21.11.2009

Küresel krizi yaşamaya başladığımız günlerde, küresel krizin nedenlerinden çok küresel krizden nasıl çıkacağımızı tartışmaya başladık. Krizden çıkış V şeklinde mi W şeklinde mi geniş bir U biçiminde mi olacak diye. Bu yalnızca bizde değil dünyanın çeşitli ülkelerinde de böyle oldu. Hâlâ da konuşulanlara bakarsak bu konunun etrafındayız.

Oysa krizin başlarında bir yerlerdeyken Amerika'da Obama'nın seçilmesi, G-7'lerden G-20'ye doğru bir irade değişiminin gözlemlenmesi bambaşka çağrışımlar yapan bir yeni dünya duygusu vermişti. Yani yeni bir dünya doğmaktaydı ve bütün bu olan bitenler de bunun işaretleriydiler.

Hatta bizde "One minute!"la başlayan, Obama'nın ziyaretiyle gelişen ve giderek "komşularla sıfır sorun" politikasıyla doruğa yükselen gelişmeler böyle bir yeni dünyanın oluşumunda Türkiye'ye biçilen olumlu rolü de gösterdiğini düşündüğümüz gelişmelerdi. Hatta "Kürt açılımı"nı bunun içine sokmak bile mümkündü.

Belki bütün bu tanıklık yaptığımız gelişmeler sahiden yeni bir dünyanın doğuşuna ait gelişmelerdir. Dolayısıyla da aldığımız değişim duygusu da beklentilerimiz de bu olaylarla doğrulanmaktadır belki de.

Ama bana öyle geliyor ki bu süreç aslında sancılı bir süreç ve sancılı olmaya da devam edecek. Bunu Amerika'da Obama'ya karşı yükselen, dün Yasemin Çongar'ın konu ettiği muhalefetin giderek güçleniyor oluşundan çıkardığım gibi, dünyanın güçlü ekonomik aktörlerinin krizden çıkış stratejileri konusunda ayak sürümeleri ile asıl konuşulması gereken meselelerin daha henüz konuşulmuyor oluşundan çıkarıyorum.

Duru bir gözle, krizle birlikte yapılanlara ve krizden çıkış için yapılması gerekenlere bakarsak ne demek istediğim daha iyi anlaşılabilir.

Bir kere bu krizin, "piyasaların önündeki her türlü engelin kaldırılmasıyla refahımız artacak" fikriyatını çöpe attığını düşünüyorum. Daha doğrusu çöpe atmış olması gerektiğini...

İkincisi bu krizin tam da bu nedenle aslında bir "regülasyonların kaldırılması", yani "deregülasyon" krizi olduğunu düşünüyorum. Bu durumun tanıkları ise eski FED Başkanı Alan Greenspan ile yeni FED Başkanı Ben Bernanke olduğunu düşünüyorum, çünkü onlar bu durumun en yakın tanıkları olarak bu durumu teyit etmiş bulunuyorlar.

Üçüncüsü belki de asıl önemlisi, bu krizin; her ne kadar modern toplumlar bireyler üzerinden yükseliyor olsa da "toplumsal iynin" bireylerin birlikte davranmaları ve dayanışmalarıyla mümkün olacağını göstermiş olması.

Bu söylediklerimin birçok açılımı yapılabilir. Ama ben burada krizle mücadele ve krizden çıkışla ilgili yapılanlara ve yapılması gerekenlere bakarak bu son söylediğim konuya açıklık getireceğim.

Krizle mücadele yöntemi olarak benimsenen genişleyici para ve maliye politikaları krizle birlikte daralan talebin daralmasını önlemek ve onu arttırmak için uygulanmalıydı ve bu politikalar hemen hemen bütün önemli ülkeler arasında **bir koordinasyon ilişkisi** içinde yapıldı. Bunun taşıyıcısı da G-20'ler oldu.

Bu politikaları uygularken hiç bir ülke bu benim bileceğim iş ben nasıl istersem yaparım demedi. Diğer ülkelerin de görüşlerini aldı ve uygulamayı da **birlikte** yaptı.

Her ne kadar talep hâlâ düşük ve bu nedenle de bu politikalar uygulanmaya devam ediliyorsa da bu politikaların yakında bu ülkelerde "enflasyon" baskısı oluşturmaya başlayacağı ortada. Bu durumda ne yapacaklar dersiniz?

Bence krizi önlemek için nasıl bu ülkeler **birlikte davranmış** ve birbirleriyle **dayanışmışlarsa**, tıpkı onun gibi krizden çıkarken de benzer biçimde davranacaklar, yani birlikte ve dayanışarak krizden çıkacaklardır. Çünkü genişleyici para ve maliye politikalarını tersine çevirmek de **birlikte davranmayı ve dayanışmayı** gerektiriyor. Aksi durumda bütün bir kur sistemi ve uluslararası ticaret ilişkileri öyle bozulur ki yaşadığımızdan çok daha derin bir krizi yaşamak durumunda kalırız.

Kısacası demek istediğim tarihin akışı, biz insanoğullarına rekabet etmekten çok birlikte davranmayı ve dayanışmayı öneriyor. Krizle birlikte asıl tartışmamız gereken bu. Bunu ne kadar önemsemiyor gibi yapsak da en derinden biliyoruz ki hayatın özü de aslında bu.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

'Meşveret'in ve 'demokrasi'nin izinden gitmek

Erol Katırcıoğlu 26.11.2009

Geçenlerde bir televizyon programında adını sonradan öğrendiğim İhsan Eliaçık ile MÜSİAD Kurucu Başkanı Erol Yazar'ın tartışmalarıyla karşılaştım. Bir yandan programı yöneten Balçışek Pamir'in sorularına cevap veriyorlar bir yandan da birbirleriyle tartışıyorlardı. Her ikisi de "İslâm"ın içinden konuşuyor ve fakat anlaşmakta zorlanıyorlardı.

Programın izleyebildiğim kısmındaki tartışma, girişimci ve sermayedar olmakla İslâm'ın değerleriyle yaşamak arasındaki zıtlıkla ilgiliydi. Erol Yazar, gelişmenin sermaye birikimi ve yatırımla ilgili olduğunu bir ülkenin gelişmesinin bunlara bağlı olduğunu söylerken, İhsan Eliaçık da "Ben size yatırım yapmayın, ticaret yapmayın demiyorum ki (Tövbe Suresi 34. Ayet'e referans vererek) "Kendine aldığın şey ihtiyaçtan fazla olmayacak" diyorum diyerek cevap verdi.

Doğrusu anladığım kadarıyla bu tartışma günümüz Türkiye'sinde İslâmi bir çevrenin nasıl farklılaşmakta olduğunu açıkça sergileyen bir tartışmaydı. Bu aynı zamanda bu farklılaşmanın nasıl bir demokratik açılıma doğru evrildiğini de bence göstermekteydi.

Nitekim İhsan Eliaçık, "Kur'an'ın içinden kapitalizm mi çıkar yoksa sosyalizm mi" sorusuna ise çok net bir biçimde; "Asla kapitalizm çıkmaz. Abdestli kapitalizm ise hiç çıkmaz", "Ekonomi politik olarak Kur'an sosyalizme eğilimlidir" diyerek tartışmaya daha bir derinlik kazandırdı. Ve günümüzde bazı Müslüman iş çevrelerinin zenginleşme sürecine oldukça radikal bir eleştiri olarak "Abdestli kapitalizm" nitelemesini yaptı.

Yazının başında da dediğim gibi İhsan Eliaçık'ı tanımıyorum. Ama internette dolaşınca İslâm'ın içinden konuşan bu aydının tartıştığı konuları görünce doğrusu bu ülkeye güvenim bir kez daha arttı. Tabii ki bütün görüşlerini öğrenebilmiş değilim ve öğrendiğimde bazılarıyla aykırılıklarım da olabilir ama İhsan Eliaçık'ın duruşunun bu ülkede farklı birçok siyasi kökenden gelen insanın da katılabileceği genişlikte ve derinlikte olduğu açık.

"İslâm Dünyası'nın Rönesansını Batılılar mı Yapacak?" adlı yine internette karşılaştığım bir yazısında İslâm'ın "Meşveret" kavramıyla Batı'nın demokrasi kavramının benzer kavramlar olduklarını, "Meşveretten maksat danışma, danışmadan maksat katılımı arttırmak, ortak (kollektif) aklı bulabilmektir" diyen Eliaçık meşveretin değer ilkelerinin ise açıklık, şeffaflık ve katılım gibi ilkeler olduğunu söylüyor. Ve ekliyor: "Bugün de Müslümanlar meşveretin değer ilkeleri açıklık, şeffaflık ve katılımcılığı, şu an dünyanın geldiği en son ve ileri biçimiyle demokrasi modeli ile doldurabilirler."

Temel düşüncesinde "meşveret" yani demokrasi olduğu halde bu konuda bir zaaf içinde olan Müslüman âleme Eliaçık'ın önerdiği ise "katılımcı demokrasi"den başka bir şey değil. Sözünü ettiğim yazısından son alıntı olarak şunu da yapalım: "Kitlese meşveret bizi halkın içindeki saklı potansiyellerle tanıştıracaktı. Kim bilir aradığımız bir görüş veya yetenek halkın içinde saklı duruyordur."

Doğrusu bu görüşler çok önemli, etkili ve düşündürücü görüşler. Bu nedenle de ciddiye alınmaları ve tartışılmaları gerekli diye düşünüyorum.

Demokrasi geliştikçe verili bir kimlik içinde farklılaşma da başlıyor. Kimlik üstündeki baskı azaldıkça, daha önce baskı altında biraraya gelişlerin biraraya geliş nedenleri azalıyor. Daha doğrusu başka alanlara yöneliyor, zengin-fakir gibi ekonomik, ya da milliyetçi-demokrat gibi ideolojik başka alanlara...

Uzun yıllar devlet katında ancak “Diyaret İşleri” çerçevesinde görölmek istenmiş ve bu nedenle de kamu alanı dışına itilmiş Müslüman kesimler, diğere bütün mağdurların yaptıkları gibi “sandığı” ciddiye alarak siyasete girmişler ve önemli ilerlemeler elde etmişlerdir. Bu çerçevede AKP demokrasiye sahip çıktıkça, Müslüman kimliği üzerinde de baskılar kalkıyor ve bu da Müslümanların kendi içinde farklılaşmalarına neden oluyor. Sanırım şahit olduğumuz tartışma da böyle bir tartışma.

Doğrusu bu farklılaşmaya “normalleşme” dersek, toplumumuzun giderek “normalleşmekte” olduğu açık. Tabii bu normalleşmeyi “kafes” için almaya çalışanların varlığı da...

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Dipteki muhalefet

Erol Katırcıoğlu 28.11.2009

Bu öylesine bir haberdir. Geçenlerde Rize’nin İkizdere ilçesinde kayboldukları iddiasıyla aranmaya başlanan dört kişinin gerçekte köylerinde oldukları haberi. Yani köylüler “kurnazlık” edip aralarından bazılarının kaybolduğunu yetkililere bildirerek bulunmalarını istemişler. Tabii yetkililer de onları bulmak için karla kaplanmış köy yollarını açmak durumunda kalmışlar.

Haber yalnızca böyle bir haber olsaydı yine bu bizim Karadenizli hemşerilerimizden bazılarının uyanıklığı der geçerdik. Ama anlaşılan öyle değil. Öyle değil çünkü Jandarma yetkilileri bu tuhaf kurnazlık olayı ile ilgili olarak, “köy yolları kar nedeniyle kapanan köylülerin yollarının açılması için bazen böyle bir yöntemle başvurduklarını” iddia etmiş. Anlaşılan bu “kurnazlık” köylülerin oldukça sık kullandıkları bir yöntemmiş.

Bu ülkenin neden Batı ülkelerine benzemediği ile ilgili tartışmalar eskiden daha çok yapıldı. Uzun zaman, özellikle sol cemahta, “Asya Tipi Üretim Tarzı” gibi teorik önermeler çerçevesinde Doğu ile Batı tarihi arasındaki benzerlik ve farklar ele alınmıştı. Doğu’da mutlak bir devlet otoritesine karşılık Batı’da parçalı feodal bir beylik düzeninin varlığı, açıklayıcı bir değişken olarak görülmüş tartışmalar bu çizgi üzerinden yürümüştü.

Doğrusu “halkımızın devrimci direniş tarihi” gibi hamasi bir laftan uzak duracak olursak Türkiye tarihinin, öyle devrimler, çatışmalar ve halk hareketleri denebilecek kalkışmaların yaygın olarak yaşandığı bir tarih değil. O nedenle de popüler bir düşünce olarak Türkiye toplumunun devlet otoritesi karşısında “itaatkâr” olduğu varsayılır. Kimileri ise buna “Biat Kültürü” adını da verir.

Genel kanaat böyle olmakla birlikte bu toplumun içinde yaşadığı sistemle ilişkileri bu kanaate tam uygun da değil bence. Yani her ne kadar bu toplum genellikle devlet otoritesine karşı gelmiyorsa da günlük yaşamında devletin bu gücünü kullanırken hissettirdiği mağduriyet duygusu karşısında tümüyle edilgen de değil.

Tarihte sayısız örnekleri var. Halil İnalcık’ın “pasif direniş” olarak adlandırdığı köylülerin toprağı terk ederek devleti gelir kaynaklarından mahrum etmekten, ürünü saklamaya, ulaşılması güç yerlerde ekim yapmaya kadar çeşitli yöntemler kullanarak sistem karşısında bir çeşit “muhalefet” etme pratikleri geliştirmiş oldukları

biliyoruz.

Nitekim bugünün Türkiye'sinde de bu türden muhalefet örnekleri az değil. Bence en çarpıcı olanı bütün teknolojik gelişmelere rağmen "kayıtdışılığı" hâlâ varlığını devam ettirebilmiş olması. Başka nedenleri de var kuşkusuz, ama kayıtdışılığın hâlâ bu denli yaygın oluşuyla yaşanan sistemden hoşnut olmama arasında yakın bir ilişkinin olduğu da bence yeterince açık.

Yazının başında konu ettiğim Rizeli köylülerin devleti kandırmaya yönelik "kurnazlıkları" da her kış devlete ihtiyaç duyduklarında devleti yanlarında görmemiş olmalarına karşı geliştirilmiş muhalif bir tavır değil mi?

(Bu arada ne son günlerdeki Dersim tartışması bağlamında Onur Öymen'in istifasını isteyen Kemal Kılıçdaroğlu'nun sığındığı CHP'de biat kültürünün olmadığını söyleyerek Genel Başkan'a karşı çıkmasının (!) ve ne de İzmir'de eli taşlı çağdaşlığın (!) burada konu etmeye çalıştığım "dipteki muhalefet" kavramıyla bir ilişkisi yok. Birincisinin bir aymazlık diğeri ise ırkçı bir düzenleme olduğu ortada.)

Kısacası bir başka açıdan baktığımızda sistem karşısında pasif gibi görünen bu toplumun aslında sisteme itirazları olan bir toplum olduğu görülür. Görünmeyen ise belki sokak yürüyüşleri ve gösterilerdir ama bunların yokluğunun da itirazların yokluğu anlamına gelmediği ortada.

Bence bugünün Türkiye'sinde sorulması gereken en önemli siyasi soru da bu. Toplumun, (Ali Bayramoğlu'nun ifadesiyle) "dip akıntılarında" yaşayan bu muhalif duygu ve düşünceler bugünün siyasetinde temsil edilen duygu ve düşünceler midir?

Doğrusu buna tümüyle evet demek zor. AKP bu duyarlılıkları kısmen taşıyor taşımasına ama bunu geleneksel olarak "yukarıdan" bir bakışla ve liderinin kişilik özellikleri üzerinden yapıyor. Oysa bu mağdur insanların (sokaklara dökülmeseler de) mağduriyetlerinin giderilebilmesi "haklar ve ödevler" çerçevesinde eşitlikçi bir politika üretmekle mümkün.

Bunun da yeni bir siyasete karşılık geldiği açık.

Hepinizin Kurban Bayramı'nı kutlar nice güzel ve mutlu bayramlar dilerim.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

AKP'nin ruh hali

Erol Katırcıoğlu 03.12.2009

Ergenekon davasında sıranın darbe söylentilerine karışmış generallere geldiği haberi havanın yaz mı olayım kış mı olayım soruları arasında seyrettiği belirsiz atmosferle örtüşüyor sanki. Arınç'ın, "Bayramdan sonra ne Danıştay kalacak, ne de Arınç" demesi de acaba havanın kışa döneceğinin işareti miydi kim bilir?

Ya da Başbakan'ın durup dururken "devlet millet düşmanları" gibi bir lafla devlete ve millete sahip çıkmak ihtiyacı hissetmesi de acaba bu nedenle miydi?

Ne de olsa "bu kış komünizm gelecek" diyen devlet adamlarının olduğu bir ülkede yaşıyoruz. Devlet büyüklerimizin laflarının altına bakmak da doğal reflekslerimizden biri olmuş durumda.

Hava gerçekten kışa dönecek mi bilmiyorum ama sistemin sinir tellerinin de gerilmekte olduğu, hatta kopma noktasına geldiğini söylemek mümkün. O nedenle de önümüzdeki günlerde yalnızca AKP siyasetinde değil "devlet" siyasetinde de bazı tuhafliklar görülebilir.

Bu ülkede siyaset yapan herkesin muhafaza edeceği bir şeyi olduğundan siyasetin de genel olarak bir "muhafazakârlık" çerçevesinde yürüdüğünü söyleyebiliriz. Ama "devletin" muhafaza edeceği koca bir devlet düzeni olduğundan onun muhafazakârlığı her zaman diğerlerinden çok daha baskın bir muhafazakârlık oldu. Ya da tersten söylersek ülkedeki bütün siyasetler "devletin" "Cumhuriyet'i muhafaza etme ve kollama" politikaları altında ezildi kaldı.

O nedenle de Türkiye'de siyasi partilerin üretebilecekleri, iktidara geldiklerinde uygulayabilecekleri bütün politikaların çeperleri "devletin" bu "muhafaza ve kollama" politikalarıyla sınırlanmış durumda. Bu sınırın dışına çıkmak da pek mümkün değil.

AKP bu sınırı zorlayan bir parti. Bu kesin. Toplumun mağdur kesimlerini temsil ettiğinden bütün "muhafazakârlığına" rağmen değişimci politikalar izliyor. Bu atmosfer içinde yargının bir kısmı askerlerin de içinde olduğu devlet bağlantılı planlar yapmış olanlara yöneliyor. Ergenekon davası genişleyerek sürüyor.

Ama AKP rahat değil. Yalnızca askerlerin değil, yargısal kurumların da mevcut yasa ve kuralları eğip bükerek yollara diktikleri engellerden rahatsız. Danıştay'ın aldığı meslek liseleriyle ilgili son karar böyle.

Hele hele "Kürt Açılımı" nedeniyle MHP ve CHP'den gelen "ihanet" suçlamalarının altında ezilmiş durumda. Bayramda Kürt açılımıyla ilgili billboardlara verilmiş ilanların Türk bayrağı üzerinden yapılmış olması da bence bu nedenle. Erdoğan'ın köşe yazarlarını eleştirirken "devlet ve millet düşmanları" gibi bir lafı kullanması da bu ezikliğin bir sonucu belki de.

AKP ülkedeki en güçlü parti ama aynı zamanda en yalnız parti. Siyaset alanında dayanışacağı, fikir alacağı kimse yok. Onun için "devletle" her temas edişinde bu yalnızlığı daha bir derinden hissediyor. Bugünlerdeki ruh hali de bundan.

Ülkedeki siyaset alanının yeniden karılmaya başlayacağının ilk işaretleri de AKP'nin hissettiği bu yalnızlık aslında. Çünkü bir ülkenin iktidar partisinin bu denli yalnız ve bir türlü tam olarak ülkeyi yönetemiyor olması normal bir durum değil. Parlamentoda varolan diğer partilerin kendi kimlik politikaları içine hapsolmuş partiler olmaları da öyle...

Böyle bir parlamento aritmetiği ancak "geçici" bir döneme işaret eden bir aritmetiktir bence. Toplumun tümünü kucaklamaktansa kendi kimlik siyasetleri içinde üstelik de üretken olması mümkün olmayacak şekilde varolmayı sürdüren siyasi partilerin olduğu bir siyaset alanının varlığını sürdürmesi pek mümkün değil. Ülkenin sorunları birikirken siyasetin bu kadar çözümsüzlük içinde olması hayra alamet hiç değil.

Arınç'ın "Bayramdan sonra ne Danıştay kalacak, ne de Arınç" demesinin anlamını buralarda bir yerlerde mi aramak gerek acaba?

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

AKP bunalıyor

Erol Katırcıoğlu 05.12.2009

Küresel güç olmak kolay değil. ABD'nin bölgedeki en büyük ortağı İsrail Cumhurbaşkanı'nın konuşmasını "One minute!" diyerek keseceksiniz. Dünyanın, her şeye rağmen patronluğu devam eden ABD'nin istemediği İran gibi ülkelerle ilişkiye geçip kendinize bir etki alanı oluşturmaya çalışacaksınız. Yine her şeye rağmen ABD'nin gizli hasım olarak gördüğü Rusya'yla enerji anlaşmaları yapıp, ticarete dolardan rubleye geçeceksiniz ve bütün bunların bir faturası olmayacak!

Doğrusu böyle olması mümkün değil. Yani uluslararası düzen, her ülkenin içinde rahatça ve istediği gibi hareket ettiği bir düzen değildir. Tıpkı iş dünyasında olduğu gibi rakiplerin sürekli olarak kendilerini hissettirdiği, ya da "hâkim" firmaların yani tekelci gücü yüksek firmaların sürekli olarak taciz ettiği, sürekli olarak aleyhinize adımlar atmaya çalıştıkları bir düzendir uluslararası düzen.

O nedenle de böyle bir düzende belirli bir önderlik elde etmeye çalışmanın faturasının olmaması mümkün değil. Bugünlerde Obama'nın Türkiye'den Afganistan meselesiyle ilgili yardım istemesi ve bu yardımın da bundan öncekinden farklı olarak savaşla sıcak temas anlamında bir destek olmuş olması bence bu tür faturalardan biri.

Buna nasıl cevap vereceğiz bilmiyorum. Gazetelerin yazdığına göre Cumhurbaşkanı Abdullah Gül "hayır!" demiş. Hatırlarsanız NATO Genel Sekreteri'nin seçilmesi meselesinde de hayır demiştik. Sonrasında ise bir pazarlık yaptığımız ve NATO Genel Sekreter Yardımcılıklarından birini kaptığımız söylenmişti. Ama sanırım bu da olmadı. Tabii ki burada da benzer şeyler olur demiyorum ama bunun bir ihtimal olduğu da ortada.

Doğrusu bu yazıdan muradım küresel güç olmanın ne denli zor olduğu üzerine yazmak değil. Geçen yazımda değindiğim AKP'nin ruh hali üzerine gözlemlerime devam etmek.

Evet, AKP iktidarda olan bir parti. Toplumun önemli bir çoğunluğunun desteğini almış bir parti. Yaptıklarıyla da Kemalist, "laik", devletçi kesimlerin korktukları ya da kendi "gizli" güçlerini devam ettirebilmek için korku saldıkları gibi "irticacı" bir parti de değil.

Aksine AKP, demokrasi ve özgürlüklerden söz eden, farklılıklarımıza rağmen birlikte yaşamının mümkün olduğunu vurgulayan, AB ile ilişkilere olumlu bakan ve bu yönde reformlar yapan "modernist" bir parti.

Ama son günlerde bunalıyor. Bunalıyor çünkü "Kürt açılımı" ile çıktığı yolda aldığı eleştiriler iç siyasette kendisini yalnızlaştırıyor. Farklı hiç bir partiyle, hiç bir kurumla konuşmıyor. O nedenle de adım atmakta

zorlanıyor. Adım atmakta zorlandıkça da bun alıyor.

Bugünlerde bu bunaltıcı atmosferin üzerine bir de bu Afganistan meselesi geldi. Şimdiye dek aldığı eleştirilerin kat be kat katmerlisi eğer Afganistan'a asker gönderirse başına gelecek. Üstelik bu kez "Müslüman'ı Müslüman'a kırdırmış bir Başbakan" yaftası da boynuna asılmış olacak.

Ne kadar bunaltıcı değil mi?

Bir yandan içeriden diğer yandan dışarıdan bu baskılar altında bunalmamak mümkün değil. Nitekim Başbakan'ın köşe yazarlarıyla ilgili hiç bir rasyoneli olmayan anlamsız sözler söylemesi de bence bu nedenle.

Peki ama toplumdaki bunca desteğe rağmen AKP neden bun alıyor? Öyle ya da böyle Türkiye'nin en güçlü partisi AKP değil mi? Bence bu sorunun cevabı AKP siyasetinin özgürlükçülüğünün de demokratlığının da büyük ölçüde liderinin üzerinden yürüyor olmasıyla ilgili.

Bir siyasi parti olarak ya da bir siyasi lider olarak seçimlerde başarılı sonuçlar almış olabilirsiniz, ama toplumu kendi siyasetinize ortak kılamıyorsanız bugünün siyasetinde başarınız da sınırlı kalacak demektir.

Nitekim "demokrasi açılımı" bir Tayyip Erdoğan hamlesi olarak önemli bir hamledir ama bu hamlenin arkasında toplum durmuyorsa bu hamlenin de kıymeti harbiyesi sınırlı demektir. Diğer bir deyişle toplumun geleceğini belirleyecek olan önemli kararlara toplumu katamıyorsanız bu kararların toplumun yararına olma olasılığı da bu kararların gerçekleşme olasılığı da azalır.

O nedenle de AKP'nin sorunu, parti olarak "modernist" bir parti olmasına rağmen partideki siyasetin yürütülme biçiminin "geleneksel" olmasıyla ilgili. Liderin kişisel yetenekleri üzerinden yürüyen bir siyasetin arkasında lideri sevenler durur. Oysa demokratikleşme demokratikleşmeden yararlanacak herkesin arkasında durmasını gerektiren bir süreç.

AKP'nin bunalmasının nedeni bence projesine toplumu dahil edememiş olmasından. Büyük olmasına rağmen yalnızlığı da bu nedenle.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kapatmayın! Barajı indirin!

Erol Katırcıoğlu 10.12.2009

Son zamanlarda "barış" kelimesini belki de en çok kullanan parti olmasına rağmen DTP bugün "bölücü eylemlerin odağı" suçlamasıyla kapatılmak isteniyor. DTP'nin "tutarlı" olmadığı, kendi rüştünü ispat edemediği ve o nedenle de siyaseten yalpaladığı söylenebilir ama onun "barış"ı ciddiye almadığını söylemek pek doğru olmaz.

Aksine belki de bu anlamsız savaşın tarafları arasında "barışı" en çok isteyen DTP olduğunu görmemiz gerekir. Ama ne var ki bu coğrafyada siyaset, semboller, kahramanlar ve kişisel networkler üzerinden yapıldığından, DTP de bu toplumun bir partisi olarak bu gerçeğin dışında kalamıyor ve zaman zaman yalpalıyor, tutarlı olamıyor.

Ama unutmamak gerekir ki bugün DTP siyasetinde yalpalamaların olması DTP dışı siyasetin, yani PKK siyasetinin zaman zaman DTP üzerinde yarattığı etkidən kaynaklanmıyor yalnızca. Bu durum AKP hükümetinin ülkedeki demokrasinin kapsama alanını değiştirmek üzere yavaş davranıyor olmasıyla da ilgili. Çünkü "mağdur" olduğunu söyleyen bir kimliğin gücüyle yaşanan demokrasi arasında ters bir ilişkinin olduğunu da görmek gerek.

Ne demek istiyorum?

Bir ülkede kendini "mağdur" hisseden bir kimliğin gücü, sanıldığı gibi aksine o kimliğin bizatihi tikel taleplerinin gücünden değil, o kimliğin "hâkim ulus"la varolan ilişkisinin niteliğinden kaynaklanır. Eğer hâkim ulus "mağdur" kimlikle gelişmiş bir demokrasi çerçevesinde bir ilişki kuruyorsa, mağduriyet barış içinde çözülür, otoriter bir demokrasi çerçevesinde bir ilişki kuruluyorsa mağduriyet çatışma ve savaşa yol açar.

Bizde olan da bu ikincisi. Yani AKP, "Demokrasi Açılımı" olarak adlandırdığı süreçte demokrasiyi ilerletecek adımlar atmakta geciktikçe PKK'nın gücü de artıyor. PKK'nın gücünün artmasıyla devlet arasında artan gerginlik de Kürt kimliğini içe kapanmaya doğru itiyor. Bugün DTP'lilerin "sine-i millete" dönmekten söz etmeleriyle, "dağa çıkma"yı telaffuz etmeleri de bu nedenle.

Kısacası demokrasinin önündeki engelleri kaldırmadıkça Kürt kimliğinin taleplerini ortaya koyması ve toplumun geri kalanıyla bir "anlayış" üretmesi mümkün olmuyor. Bu mümkün olmadıkça da Kürtler arasında "mağduriyet" duygusu artıyor ve sonuçta kendi aralarındaki farklılıkları toprağa gömerek "şiddeti" katmerleyen bir içe kapanma eylemi haklılık kazanıyor.

Biliyoruz ki Kürt sorununun önündeki engellerden bazılarının kaldırılması anayasa değişiklikleri gerektiriyor ki AKP'nin bu değişiklikleri yapması mevcut parlamento aritmetiği içinde mümkün değil. Ama AKP seçim barajını yüzde 10'dan mesela yüzde 5'e indirebilir. Bildiğim kadarıyla da bunu yapmasının önünde hiç bir engel de yok. Bunu yaparak AKP demokrasinin niteliğini daha özgürlükçü hale getirerek Kürt siyasetinin de içe kapanmasını ve şiddet üretmesini engelleyebilir.

Bütün bu olanları demokratik mekanizmaları kullanarak parlamentoda temsil olanağı bulan iki "mağdur" kimliğin aralarında bir "mağduriyet dili ve anlayışı" üretememiş olmaları olarak okumak da mümkün. AKP, devletin "Diyanet" dışında kamu alanında görmek istemediği "Müslüman-muhafazakâr" kimliğin mağduriyetlerinin temsilcisi olarak, DTP de Kürt kimliğinin mağduriyetlerinin temsilcisi olarak ortak bir dile sahip değiller. Ortak bir dile sahip olmadıklarından da bir mağduriyet siyaseti etrafında davranamıyorlar. Sürecin tıkanıyor gibi olması da bu nedenle.

Dolayısıyla yeni bir siyaset anlayışına ihtiyaç var. Yalnızca yukarıda zikrettiğim "Müslüman-muhafazakâr" ve "Kürt" kimliği arasında değil, diğer "mağdur" kimlikler arasında da "hepimiz özgür olmadan hiçbirimiz özgür olamayız"la ifade edilebilecek olan bir "ortak duygu ve düşünce"yi içeren yeni bir siyaset anlayışına ihtiyaç var. Ancak böylelikle haklar, "bireyci" bir temelde değil diğer mağdur kimliklerin eşitlik haklarına da saygı gösterilmesi temelinde oluşabilir.

Açılımın ilk günlerinde İçişleri Bakanı Atalay Kürt meselesinin çözümünün, bu sütunlarda da çok sık dile getirdiğim gibi "Daha fazla özgürlük, daha fazla demokrasi" temelinde çözüleceğini söylemişti. O zaman haydi şimdi DTP'yi kapatmak yerine seçim barajının yüzde 5'e indirilmesini konuşalım. Daha fazla özgürlüğün ve daha fazla demokrasinin yolunu açmak için.

Unutmayalım ki daha fazla özgürlük, daha fazla demokrasi daha az ölüm ve daha az şiddetle atbaşı gider.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yeni bir siyasete doğru

Erol Katırcıoğlu 12.12.2009

Kolay değil Kürt sorunuyla ilgili yazı yazmak. Etrafında öyle acılar, öyle hayal kırıklıkları, öyle tutarsızlıklar ve öyle anlaşılması zor işler var ki! Hele hele konuya bir de tarihin perspektifinden bakmaya kalkarsanız anlaşılması da yorum yapması da bir o kadar zorlaşır.

O nedenle de DTP'nin "siyasetinin" zaman zaman da "siyasetsizliğinin" arkasındaki nedenler konusuna temkinli yaklaşmak gerekiyor. Gerekiyor çünkü adalet ve vicdan duygumuz DTP'nin, bütün gürültülerin arasından da olsa sesini yükseltmeye çalışan bir halkın sesi olduğunu söylüyor.

Tabii ki tek bir insanın dahi hayatına kastetmenin kabul edilmesi mümkün hiç bir gerekçesi olamaz. Yedi askerin öldürülmesi olayı bu nedenle de hiç bir şekilde meşru gösterilebilecek bir olay değil. Dolayısıyla açılımın her şeye rağmen konuşulmaya çalışıldığı bir dönemde böyle bir eylemin provokatif niteliği ortada.

Ama ortada olan bir başka şey de bu hareketin zamanlamasının ima ettiği... Tam da Anayasa Mahkemesi DTP'yi kapatmaya yönelik karar verme aşamasındayken böyle bir eylemin mesajı "Kapatın!"dan başka ne olabilir ki? O nedenle de bu eylemin Kürt halkının sesi olan DTP'nin sesine kasdetmiş bir eylem olduğunu söylersem sanırım çok yanlış olmaz.

Bu olayla birlikte daha bir netleşti ki Kürt Halkı yalnızca devletin değil bir de PKK'nın hegemonik gücü altında eziliyor. Habur'u fazla görenlere buradan söyleyelim ki Kürt halkının barıştan umutlanmasına şaşırmasınlar. Şaşırmasınlar çünkü bu halk bu çifte zulüm altındayken barış olasılığını gördüğünde heyecanlanmasın da ne yapsın ki?

Kürt halkının sorunu, değişen dünyanın yeni koşullarında "homojen" bir ulus fikrine kilitlenmiş bir devlet anlayışının ve gücünün varlığından kaynaklanıyor. O nedenle de bu devlet Kürt halkının günümüz koşullarında başta "dil" olmak üzere haklı taleplerini nasıl karşılayacağını bilemiyor. O nedenle de yararından kuşku duysa da –en azından bir zamandan beri bu böyle- "baskı" politikalarına devam ediyor.

Peki ama Alevi meselesi de benzer bir mesele değil mi? Bence o da öyle. "Homojen" bir ulus-devlet fikrine

kilitlenmiş bu devlet, sanki "homojen bir ulusun dini de homojen olmalı" der gibi Alevilerin farklı "din" anlayışlarını "Diyanet" mekanizmasına nasıl yansıtacağını bilemiyor. Bu nedenle de sanki onlar yokmuş gibi davranıyor ve "zorunlu din dersleri" gibi araçlarla bir çeşit "baskı" politikasına devam ediyor.

Ya da başörtüsüyle simgeleşmiş "Sünni Müslüman" çoğunluğun meselesi de böyle bir mesele değil mi? "Homojen bir ulusun 'kamu alanındaki' varlığı da homojen kıyafetli vatandaşlardan oluşmalı" der gibi bu devlet, "başörtüsü" giyen kadınların kamu alanındaki görünülülüklerine tahammül edemiyor. Bu nedenle de onları üniversite gibi kamu alanlarının dışına iterek "baskı" yapıyor.

Bu listeyi daha da uzatmak mümkün. Özeti ise bu ülkedeki sorunların büyük çoğunluğunun, bu ülkede yaşayanların farklılıklarını kabul edemeyen, kabul etse de bu farklılıkların yaşanabilmesinin nasıl sağlanacağını bilemeyen, bilse de bu fikirden vazgeçmeyen bir devlet hegemonyasının varlığı ile ilgili olduğu gerçeğidir.

Buradan şöyle bir cümle de kurulabilir: Bu hegemonyayı kırmak, bir başka deyişle bütün bu farklı kimlik sahiplerinin yaşadıkları mağduriyetleri ortadan kaldıracı, taleplerinin farklılıklarına rağmen biraraya gelerek "ortak bir duygu" üretmeleri ve ortak bir siyaset etrafında birleşmeleriyle mümkündür.

O nedenle de yalnızca Kürt halkının değil, Alevilerin de, Sünni Müslümanların da, işçilerin de, işsizlerin de, yoksulların da ve diğerlerinin de yaşadıkları mağduriyetlere son verebilmeleri için önlerindeki yol böyle bir yoldur. Bu "yol" bence dünden itibaren Kürt halkı için çok daha gerçekçi bir yoldur.

Eğer siz, "bu saydıklarının arasında ben yokum, kendimi öyle de mağdur hissetmiyorum" diyorsanız hatırlatırım ki hâlâ 12 Eylül Anayasası altında yaşıyor olmak bile yeterince mağdur olmaktır.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Baskı birleştirir

Erol Katırcıoğlu 17.12.2009

Baskı birleştirir. Tıpkı kontrplakta olduğu gibi. Nereden geldiğinin ise bir önemi yoktur. Yukarıdan mı, aşağıdan mı? Sağdan mı, soldan mı? Anayasa Mahkemesi'nden mi, PKK'dan mı? Farketmez. Farketmiyor nitekim. Baskı birleştiriyor.

Baskı birleştiriyor. Tıpkı kontrplakta olduğu gibi. Neyi nasıl biraraya getirdiğinizin de bir önemi yok. Maun ağacı mı, kiraz ağacı mı, kayın ağacı mı? Demokrat mı, milliyetçi mi, işçi mi işveren mi? Farketmez. Farketmiyor nitekim. Baskı birleştiriyor.

Bilir misiniz ağaç levhalarından kontrplak yapabilmek için bir şeye daha ihtiyacınız vardır. Bu şeyin adı "reçine"dir, yani "acı"dır. Acı olmadan yalnızca "baskı"yla kontrplak yapamazsınız. Acı mutlaka olmalıdır. Ancak o zaman farklı lifler birbirlerine tutunup kontrplak olabiliyor.

Bu ülkenin Kürt vatandaşlarından söz ediyorum tabii ki.

Yıllar yılı var olmadıklarını düşündüğümüz.

Daha doğrusu olmasalardı daha iyi olurdu diye düşündüğümüz.

Yıllar yılı yalnızca "jandarmayla" muhatap olmayı uygun bulduğumuz.

Sanki tüm coğrafyalarını "dağlık" adı altında kadastrolandırdığımızdan yol falan yapmadığımız.

Kendi aralarında konuştukları dili yok sayıp bizim gibi konuşmaya zorladığımız.

Çocuklarına bizimkiler gibi isimler vermelerini istediğimiz Kürt vatandaşlarından söz ediyorum tabii ki.

Bir partileri vardı kapatıldı. Üstelik bunu daha önce beş-altı kere yapmıştık. En son boyunlarından tutarak parlamentodan çıkarmıştık onları. Şimdi ise en ulu mahkememizin "Siz yok hükmündesiniz, o nedenle de derhal yok olunuz!" demesiyle hallettik işi.

Mahkeme Başkanı'nın ise "Vicdanı rahatmış". Kim bilir, tatillerde birlikte dolaştığı – nasıl bir tezatsa- "Çiçek" kod adlı bakan dostuyla daha çok konuşabilir artık. "Batasuna" kararı üzerine yani.

Baskı birleştirir. Onlar da birleşiyorlar artık. Beklenenin aksine "demokratlar" bir yana "ötekiler" bir yana gibi olmayacak. Kimilerinin beklediği gibi "İyi Kürtler-Kötü Kürtler" olmayacak. Nasıl olsun ki? Gün birleşme zamanı...

Tabii ki hepsi aynı değil, hepsinin gönlünde başka başka rüyalar var. Maunun çiçeği, kirazinkine benzer mi? Ya da kayınkine, gülünkine? Ama ne yaparsın "baskı" birleştiriyor. İşin içinde bir de "acı" var tabii ki. "Acı" da koyulaştırarak güçlendiriyor iç dayanışmayı. Kürtler tortop oluyorlar aralarında. Ya da olacaklar yakında.

Hadi "acı" neyse, bari "baskı"yı kaldırabilseydik. O zaman belki her "lif" kendi çiçeğini büyütürdü. O zaman belki "acı" yani "reçine" çiçeklere gübre olurdu da onları geliştirir, onları güçlendirirdi. Ama öyle olmadı. Beceremedik bunu yapmayı.

Kelimeler beni yukarıdaki benzetmeye götürdü. Ağaçtan daha güçlü olan, üstelik de insan yapımı "kontrplak" benzetmesine... "Hâkim ulusun demokrasisi bu kadar "nobran" olunca, içine kapanmak da o kadar güçlü ve o kadar sert tepkiler üretir" demek için.

Barışa bu kadar yaklaştığımızda, en çok barıştan söz eden partiyi ve en çok barıştan söz eden Ahmet Türk'ü ve Aysel Tuğluk'u siyasetin dışına itmenin nasıl bir mantığı vardır dersiniz? Anlaşılabilir mi bu mantık?

Doğrusu eğer bu durum bir kaç siyasetçi ya da bürokratin basiretsizliği ile ilgili değilse korkarım çok ciddi çoraplar örmek isteyen birileri var bir yerlerde başımızın üzerinde.

Bizim topumuz tüfeğimiz, bankalarımız, şirketlerimiz, sermayelerimiz, gazetelerimiz, televizyonlarımız yok. Bizim ulaşabileceğimiz insanlar da bizim gibi. Yalnızca gönülleri ve hayalleri var.

O nedenle de yapacaklarımız sınırlı. Daha iyi bir Türkiye olsun, daha özgür, daha eşit ve daha adaletli bir Türkiye olsun demeyi sürdürmekten başka... Ve bütün mağdurları bu bayrak altında birleştirmeye çalışmaktan başka...

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kürtsüz Kürt açılımı olur mu

Erol Katırcıoğlu 19.12.2009

İnsanın içinden yazması bile gelmiyor. Bu yukarıdan konuşmalara, bu görüntüye, bu biz her şeyi biliriz havalara, bu "Mesafe al!" komutlarına. O kadar tekrarlanmış ki bunlar insan yalnızca sıkıntı duyuyor.

Ama insan yalnızca bunlardan sıkıntı duymuyor. Kürtlerin, bırakın taleplerini yüzlerini bile görmek istemeyenlerin tavırlarından da sıkılıyor insan. Örneğin, çok üstümüze gelmeyin dağa bile çıkarız dayılanmalarından, kurt işareti yaparak el kaldırmalardan.

Ya, "sosyal demokrat" afra tafralara ne demeli? "Sosyal"mışlar gibi, "demokrat"mışlar gibi dolaşmalara. Bu, korkak birinin soyadı alırken "Cesur" soyadını alması gibi bir şey bana kalırsa. Ama ne var ki öyle. Gergin bir yüzle herkesi yıldırımlamalar, herkese kızmalar. Her şeye hayır demeler, her şeye kulp bulmalar.

Ya iktidar partisi? Haksızlık etmeyelim halisane niyetleri mevcuttur. Ama nedir bu biz her şeyi çözeriz havası? Biz seçildik, öyleyse biz yaparız demokratlığı? Biz devletiz onun için korumalarla iner, korumalarla çıkarız efelenmesi?

Bugünlerin çok kullanılan bir ifadesiyle soracak olursak "Bu mudur siyaset yapmak?".

Tabii gündemdeki maddelerin en önemlisi yine de DTP'nin kapatılması ya da genel olarak Kürt siyaseti. "Yine de" dememin nedeni ise araya askerin konuşmasının girmiş olması. O da önemli ama dedim ya sıkıldım o konu üzerine düşünmekten.

Konu Kürt siyasetine gelince yukarıda Türk siyasetinin hiç bir yaratıcılığı olmayan, geleneksel ve sıkıcı tutumları üzerinde kısa da olsa durdum. Böyle de siyaset mi olur demeye getirdim.

Ama şurası da bir gerçek ki Kürt siyasetiyle ilgili son yılların en önemli adımı AKP tarafından atıldı. Ama bu adım oldukça "yavaş" ve biraz da "el yordamıyla" gitti. Bakmayın "geçmiş zaman" kullandığıma ben bu sürecin devam edeceğini düşünenlerdenim.

Sanırım burada iki gelişme önemli: Birincisi açılıma gelen milliyetçi muhalif baskı AKP'nin yürüyüşünde sendeleme meydana getirdi. İkincisi ise aynı baskı, açılımı "steril" bir biçime dönüştürdü.

Birinci gelişmenin en açık kanıtını AKP'nin attığı adımı nasıl ifadelendirdiğinden görebiliriz. Önceleri "Kürt Açılımı" olarak ifade edilen bu adım daha sonraları "Demokratik Açılım" olarak konuşulmaya başlandı, arkasından da gelen eleştirilerle adımın adı "Milli Birlik Projesi"ne dönüştü...

Atılan adımın adı "Kürt Açılımı"ndan "Milli Birlik Projesi"ne dönüşmüşse bu aslında AKP'nin bu sürecin hemen başında sendelediğinin bir işareti değilse nedir ki?

İkinci gelişme ise, yine aynı "milliyetçi" eleştirilerin etkisiyle hükümet, "Kürt Açılımı"nda Kürtlerle konuşmaktan kaçındı. Yani hükümet demokrasinin varolan sınırlarını genişletmeye yönelik bir kararlılık gösterirken, değiştirilmesi düşünülen sınırların içindeki Kürtlere ise değmemeye çalıştı.

Bu ikircikli siyaset, İmralı ve PKK'nın bildiğimiz tepkisiyle karşılaşınca ve de arkasından DTP'nin kapatılma kararı gelince açılım süreci de bitmediyse durdu.

Bu olayda hak ve adalet dağıtmak benim işim değil. Ama yöneten bir ulus olarak Türklerin bu sorunu çözme sorumlulukları ortada. Şu anki iktidarın attığı adımların da bu sorunun çözümüne doğru en önemli adımlar olduğu da...

Öte yandan Kürtlerin mağduriyetleri konuşulmayacak kadar açık. Açılım da zaten bu nedenle yapılıyor. Eğer son tepkilerin başka anlamları yoksa ve tesis edilemeyen bir "güvensizlikten" kaynaklanıyorsa sorunun çözümü için Kürtleri de işin içine katacak yeni bir anlayışa yönelmek çözüm.

Çünkü İçişleri Bakanı Atalay'ın da dediği gibi ülkeye "daha fazla özgürlük ve daha fazla demokrasi" gelmedikçe bu meselede adım atmak da mümkün değildir ama özgürlük ve demokrasinin sınırlarının nereden geçeceğini o insanlara sormadıkça bu sınırları tesbit etmek de mümkün değildir. Sorunun büyük kısmı da bence bununla ilgili.

Gerisi, yani şiddet ise, kimliği kendi içine iterek, içine katılanların da ötesinde şiddet üretir. Bütün tarihin bize öğrettiği en yalın gerçek budur. O zaman elimizden herkese "Buyurun siyasete!" demekten başka ne gelebilir ki?

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yeni bir demokrasinin ayak izleri mi

Erol Katırcıoğlu 24.12.2009

Bazıları öyle düşünmese de hâlâ birlikte yaşamayı düşünen Kürtlerin varlığı bir gerçek. Kürtler dediğimizde tabii ki ulusal paydaları olan bir topluluktan söz ediyoruz ama bu topluluğun aynı zamanda diğerleri gibi çok sayıda farklılıkları olan bir topluluk olduğu da ortada.

Yani ayrı bir devlet olsaydık diyeni de var, her şeye rağmen Türklerle yürümeliyiz diyeni de. Dolayısıyla homojen bir fikre sahip bir topluluk değil. Homojen olmaya en yakın oldukları konu ise "ezilmiş, horlanmış ve dışlanmış" oldukları konusu. Konuştuğunuzda, bunu hissetmemeniz mümkün değil. Tabii buradan neyi ve neleri talep ettiklerini de...

Geçen hafta sonu Diyarbakır'da Demokratik Toplum Kongresi'nin düzenlediği "Tekelciliğe Karşı Demokratik Katılımcı Ekonomik Politikalar Çalıştayı" adıyla iki gün süren bir toplantıya katıldım. Burada bu toplantıyı anlatmak değil niyetim. Ama içinde yaşadığımız günlerin anlam ve önemine bir katkı olur diye en azından havasını paylaşmak istedim.

Çalıştayda, "yeni" ve "ilk" defa yapılan bir işin biraz telaşlı ve fakat aynı zamanda güvenle yapılan bir koşturması vardı. Bu hava hem toplantının organizasyonuna ve hem de konuşmalarına yansdı. Bazıları, "Kürtler bu konuları hep ihmal ettiler şimdileri ise bu konuları konuşmanın zamanı" diyorlardı. Bir çeşit, bölgelerine sahip çıkma arzusu ve heyecanı içindeydiler.

Konuşmacıların hemen tamamı, o yukarıda kullandığım "ezilmişlik, horlanmışlık ve dışlanmışlık" duygularının

ekonomiyle de ilgili olduğunu anlattılar bizlere. Yıllardan beri halkın ekonomik olarak "önce devlete muhtaç bırakıldığı, sonra da batıya sürülerek asimile edildiği" fikri ortak bir fikir olarak yankılandı.

Derler ya sizin ne yaptığınızdan çok yaptıklarınızın nasıl algılandığı önemlidir. Daha doğrusu tek önemli olan da aslında budur. Böyle bakınca Türk devletini yöneten elitlerinin, bu söylenenleri gerçekdışı ve abartılı bulsalar da söyleyecek bir şeyleri olmadığı da ortada. Kürtler böyle algıladıklarına göre bu elitlerin ne düşündüklerinin de pek bir kıymeti yok bence.

Toplumuna, ekonomisine ve coğrafyasına sahip çıkma arzusunu "yeni bir şey yapmak" duygusuyla birleştiren bu tablonun da yeni bir tablo olduğunu düşünüyorum ben. Ve bu tablonun da her şeye rağmen "Kürt Açılımı" denen adımın yarattığı ya da tetiklediği bir tablo olduğunu da...

Ama açıktır ki insan, bu tabloyu okurken bunun bir tür "yabancılaşmaya" ve "kopuşa" işaret ettiğini düşünüyor. Ama öte yandan bu tablonun aynı zamanda yeni Türkiye'nin gelecekteki "yeni demokrasisinin" de işaretlerini taşıdığı açık.

Bu nedenle de ülkedeki demokrasinin geliştirilmesine yönelik adımların arttırılmasını talep ederek Kürtlerin özgürleşmelerini ve birlikte yaşam duygularını güçlendirmelerini sağlama çabası ne denli meşru ise Kürtlerin kendi içlerinde farklılaşarak demokratça davranmalarını istemek de o denli meşrudur özünde. Ama bu taleplerden birinin devlete diğerinin ise Kürt siyasetine yönelik olduğu açık. Buradaki asıl sorunun, bu sorunun çözümünde kime nasıl bir ağırlık verdiğimizle ilgili olduğunu düşünüyorum ben.

Benim tercihim devletle ilgili. Devletin bu sorunda sorumluluklarını yerine getirmesini, yani "yabancılaşma"nın eşliğinde olan bir topluluğu yeniden kazanmanın siyasetini düşünmesini ve uygulamasını talep ediyorum ben. Ama bu aynı zamanda, Kürtlerin, bu ülkenin Kürt olmayan nüfusu içinde hatırı sayılır bir sayıda insanın onları anladığını anlamalarını isteyip, "demokratça" bir yoldaşlık üretmelerini istememe de, onun siyasetini yapmama da engel değil.

Ama tercihiniz Kürt siyasetinin daha demokratça davranması, şiddeti kullanan PKK'dan kopması ve bir birlikte yaşama iradesi üretmesinden yanaysa, bunun da meşru bir talep olduğu ortada. Ama bu düşüncenin Kürtler arasında anlamlı bulunabilmesi ancak onların bu ülkenin Kürt olmayan nüfusu içinde hatırı sayılır bir sayıda insanın onları anladığını anlamalarını, hissetmelerini gerektiriyor bence. Bu hissiyatın da yukarıda ifade ettiğim "yabancılaşma"yı gözönüne alınca ancak devletin bu sorunda sorumluluklarını yerine getirmesini talep etmemizle sağlanabileceği ortada.

Dolayısıyla her iki durumda da Kürtlerle birlikte yaşayabilme iradesi üretebilmek bir yandan devletin demokratik açılımlara devam etmesini istemekle ve bu yönde ona sorumluluğunu hatırlatmakla, diğer yandan da Kürtler ve Kürt olmayanlar arasında "genişletilmiş bir demokrasi" temelinde birlikte yaşama isteğini yeniden canlandırmaya çalışmakla mümkün.

Geçen hafta Diyarbakır'daki toplantının ve gazete köşelerinde süren tartışmaların bende yol açtığı düşünceler bunlar.

Sanırım bugün Kürt sorununda yaşadığımız an böyle bir an. Kopuşa da benziyor yeni bir demokrasinin ayak izlerine de...

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Açılımdan murat edilen bu mu

Erol Katırcıoğlu 26.12.2009

Dün adına KCK denilen bir operasyonla aralarında belediye başkanlarının da olduğu bazı Kürt siyasetçileri tutuklandı. Geçen yazımda sözünü ettiğim "Demokratik Toplum Kongresi"nin Diyarbakır'da düzenlediği çalıştayda başta Hatip Dicle ve Osman Baydemir olmak üzere bazılarıyla birlikte olmuştum. Ve o yazımda çalıştayın havasıyla ilgili bazı gözlemlerimi bu sütunda okuyucularımla paylaşmıştım. Oradaki havanın bir "kopuşa" olduğu kadar "yeni bir demokrasiye" de işaret ettiğini yazmıştım.

Bu tutuklamaların gerekçesi ne olursa olsun "Kürt açılımının" hayrına olmadığı ve olmayacağı ortada. Nitekim dünkü *Taraf*'ta Kurtuluş Tayiz, bu operasyonu değerlendirirken; "DTP'ye bile mesafeli duran Kürtlerin gözünde PKK'yı ve onun 'silahlı mücadele' çizgisini 'meşru' kıldığınızı biliyor musunuz" diye soruyordu.

Tayiz bu soruyu kime sorduğunu belirtmemiş yazısında. Ama AKP hükümetine sormuş olduğunu çıkarabilirsiniz. Doğrusu bugünlerde kimin neyi yaptığını, kimin neyin peşinde olduğunu bilmek zor. Hukukun ve kurumlarının ülkedeki güç odakları tarafından eğilip büküldüğü bir ortamda "Soruşturma sürüyor, yargı işliyor" gibisinden bir açıklamayla da yetinip soruyu cevapsızlığa mahkûm da edebilirsiniz. Ya da "Yine mi AKP'ye vurarak görüş belirliyorsunuz" eleştirisine muhatap da...

Ama ne var ki AKP MYK üyesi Mazhar Bağlı'nın operasyonları savunan açıklamalarının olması (Altan Tan'ın açıklaması) hükümet kanadının en azından arzuladığı bir operasyon olduğu konusunda kuşkuları arttırıyor. Gerekçesi ise ilginç: PKK'nın sivil kanadı olduğu söylenen KCK operasyonu ve bu tutuklamalarla demokratik Kürt siyasetinin önü açılacaktı.

Oysa tutuklananlar, aralarında seçilmiş belediye başkanlarının da olduğu kişiler.

Tam olarak neyle suçlandıklarını bilmiyoruz. Ama bu ülkede gemi batıracağından, köprü yıkacağına, uçak kaçıracağına kadar ne hayali planlar üzerinden insanlar tutuklandı. Başbakan vs. astığımız ise bir yana. O konulara girmeyelim.

Ama öyle görünüyor ki PKK'nın tasfiyesi ile Kürtler arasında demokratik siyasetin gelişeceği gibi bir beklenti bugün hükümette de var. Ama bu beklenti sorunlu. Sorunlu çünkü Kürt halkı bu tutuklamalarla birlikte kendini daha bir baskı altında hissediyor ve Kurtuluş Tayiz'in dediği gibi "DTP'ye bile mesafeli duran Kürtlerin gözünde PKK'yı ve onun 'silahlı mücadele' çizgisini 'meşru' kılıyor".

Bu bir düşünce... Ama Kürtlerin demokrat bir siyasete yönelmelerinin önünde, devletin kurgusu, PKK üzerinde baskıyı arttırmak ve onu tasfiye etmekse, bunun işe yaramayacağını söylemek mümkün. Bunu söylemek ise ne PKK'nın varlığını meşru görmek ve ne de "Kürtler homojendir" demektir.

Yalnızca "Baskı birleştirir" demektir. O kadar.

Not: Geçenlerde bu gazetede Mithat Sancar ve Etyen Mahçupyan arasında bir tartışma yaşandı. Her ikisini de yakından tanıyan biri olarak bu tartışmayı manasız bulduğumu burada belirtmeliyim. Ama tartışmada Etyen'in

Mithat üzerinden benim de içinde yer aldığım yeni bir sol siyaset arayışı ile ilgili ifadeleri cevaplanmayı gerektiriyor diye düşünüyorum.

Etyen yazılarını, "solculuğa soyunanların", "sol siyaseti taşımak üzere yola çıkmaya hazırlanan arkadaşların" diyerek tanımladığı ve onlara atfettiği düşüncelerin herhangi bir şekilde kurumsal olarak oluşmuş bir "sol" siyasetle bir ilgisi olmadığını unutarak yazıyor.

Yani Etyen'in "solculuğa soyunanlar" dediği insanların aslında kurumsallaşmış ve dolayısıyla da belirli bir siyasi görüşe varmış bir topluluk adına konuştuğu haksız varsayımını yapıyor.

Oysa böyle bir durum yok.

Olan ve özellikle de benim gibi, Mithat Sancar gibi, Ahmet İnsel ve Fuat Keyman gibi gazete köşelerinde de düşüncelerini ifade edebilen aydınların da içinde yer aldığı ve oldukça geniş kesimlerle buluşmak üzere olan yeni bir arayış hareketi. Bizim yazdıklarımız bizim bireysel görüşlerimizdir, o sol hareketin değil.

Hepsi bu.

O nedenle de tartışmayı bir "siz" ve "biz" gibi anlamsız bir dile mahkûm etmek bence doğru değil.

Böyle olunca Ali Bayramoğlu'na referansla kimilerine benim de karşı olduğum özellikleri olan genel bir sol siyaset eleştirisinin içine "bu arkadaşların tutumu" da böyledir demenin, işi genişletip, genellemenin de doğru olmadığını düşünüyorum.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bir eksik ölmek

Erol Katırcıoğlu 31.12.2009

Cem Boyner her zamanki çarpıcı üslubuyla Kürt meselesiyle ilgili bir çıkış yaptı geçenlerde bir gazeteye verdiği söyleşide. Çıkışını da şu saygı duyulması cümleyle gerekçelendirdi. "Sesimizi belki bir duyan olur, belki bir kardeşimiz eksik ölür."

"Bir eksik ölmek."

Basit ama aynı zamanda çok çarpıcı bir söz değil mi? Eğer söz bir yerlerden geçerek tetikleri tutan parmaklara ulaşır ve onları engellerse, o zaman söylenmeli demek. En azından denenmeli.

Cem Boyner de bunu denedi. Tam da zamanında. Koca bir parlamentonun muhalefet adı verilen partilerinin onca milletvekilinin sesini dahi çıkaramadığı bir sırada...

"Kardeşlik mayası bozulmadan kavga bitmeli" dedi.

Cem Boyner'in böyle şeyler söylediğinde işdünyamızın da böyle düşündüğünü sanıyor insanlar. Sanıyorlar diyorum çünkü bir zamanlar Cem Boyner YDH'yı kurduğunda bu partinin "Türkiye burjuvazisinin partisi"

olduğu da çok yazılmış çizilmişti. Oysa bilenler bilir Türkiye burjuvazisinin bırakın YDH'nın iddialarını benimsemeyi ya da bu çerçevede destek vermeyi, ona mesafe almak için elinden geleni yapmıştı.

Boyner'in sözlerinde katılmadığınız yanlar olabilir. Biraz fazla "Türkiyeli" bulabilirsiniz söylediklerini. Ama barıştan ve kardeşlikten yana konuştuğu açık. Onun için toplumun bugün duyduğu ihtiyaca karşılık düşünüyor onun söyledikleri.

Peki, ya diğer işverenler ne yapıyor, ne düşünüyor dersiniz? *Milliyet* gazetesi de söyleşi sonrası fikri takip yaparak bu durumu anlamaya çalışmış. Çeşitli işverenlere sormuş. Haberi yapan gazeteciler gazeteye yansıyanların dışında kimlere ulaşmaya çalışıp da ulaşamamışlardır bilmiyoruz ama görüş belirtenlerin sayılarının azlığından "işverenlerden "tıss" çıkmadı" demek mümkün. Sabancı, Zorlu, Bektaş, Orakçıoğlu vs. O kadar!

İnsan, ülkenin içinde bulunduğu koşullarda işverenlerin de bir çaba içinde olması gerektiğini düşünüyor nedense. "Aynı kayıkta olmak" muhabbetinden dolayı yani. Ama "Kürt Açılımı"nın ilk günlerinde İçişleri Bakanı Atalay'ın ziyaretleri sırasında işveren sınıfımızın her iki güzide "sivil" örgütleri olan MÜSİAD ve TÜSİAD'ın güzide başkanlarının "Kürt" kelimesini telaffuz etmemek için nasıl kıvrandıkları hepimizin malumu.

Buradan Kürt meselesinin çözümüne katkı yapmak isteyen işadamlarımızın olmadığını söylemek istemiyorum tabii ki. En azından bazılarının samimi gayretleri ve destekleri olabilir bu açılım işlerinde. Ama genel olarak işdünyasının sorun karşısında sessiz kalmayı tercih ettiği de bence bir gerçek.

Bu durumu, yeni bir yıla girerken Avrupa'nın kültürel başkenti olacak İstanbul'un varlıklı kesimlerinin yaşadığı semtlerde gözlemlemek mümkün. Yılbaşı yaklaşırken varlıklı olmanın ya da "güvenli" yörelerde yaşamının verdiği huzur içinde insanlar, süslenmiş caddelerde geziyor, ıdıklı alışveriş merkezlerinde dolaşıyor, güzel lokantalarda yemek yiyor, güzel sitelerde ya da rezidanslarda eğleniyorlar. Tabii ki İstanbul'da ya da ülkenin diğer büyük şehirlerinde kimse eğlenmeyecek değil. Bunda şaşılacak bir şey de yok.

Ama bilmek gerekir ki toplum olmak insanlar arasında ortak bir "biz" duygusunun varlığıyla ilişkilidir. Bu da aynı toplumun fertlerinin birbirleriyle etkileşen birbirleriyle temas eden kişiler olmasıyla mümkün. Eğer toplumun bir kısmı diğer kısmının nasıl yaşadığını bilmiyorsa, onların "biz"den anladığıyla kendininkinin hiç bir ilişkisi olmadığını farkında değilse o toplumun toplum olma özelliğinde bir sorun var demektir.

Nasıl yaşamlarını güvenli kılma duygusu varlıklı kesimleri özel siteler içine doğru yöneltirken aslında aynı zamanda o "biz" duygusunun da azalmasına neden oluyorsa tıpkı onun gibi toplumun varlıklı kesimlerinin Kürt sorununa duyarsızlıkları, Kürtlere yapılanları sorgulamaması ya da o ortak "biz" içinden bakamaması toplumdaki "biz" duygusunu da yıpratıyor.

Oysa "bir eksik ölme"nin yolu bu ortak "biz"i yaratabilmekle mümkün...

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yeni yıla girerken

Erol Katırcıoğlu 02.01.2010

Yeni yılın güneşli bu ilk gününde insan bu yıl daha iyi şeyler olacak duygusuna kapılıyor. Üstelik ekonominin de siyasetin de önündeki kayaları düşününce kim ve nasıl bunları kaldıracak sorusunun cevap verilemezliğine rağmen böyle hissediyor.

Geçen yazımda toplumumuzun “biz” duygusunu kaybetmek üzere olduğunu yazmıştım. Öyle ki “yılbaşı” gibi neredeyse bütün dünyanın kutladığı bir günde nasıl ayrı dünyaları yaşadığımızı Doğu Anadolu’nun bir yerinden kalkıp da büyük şehirlerimizin birine indiğinizde anlayıveriyor insan demiştim.

Yani bir şehri yaşarken hissettiğiniz bu “biz” duygusunu kaybetme halinin böyle bir seyahatle daha da büyüdüğüne dikkat çekmiştim.

Anlıyorsunuz ki sorun daha da derinde.

Oysa birileri bu ortak yaşama duygusunu bizlere hatırlatmalı. İnsan olmanın, aynı topraklarda doğmuş büyümüş olmanın, aynı hayatı paylaşıyor olmanın aramızdaki farklara rağmen asıl önemli olan şey olduğunu birileri bize hatırlatmalı.

Bu birileri kimler olmalı dersiniz?

Kim bize hayatın sonsuza kadar yaşanmayacağını, o nedenle de hayatlarımızın her saniyesine sahip çıkmamız gerektiğini anlatacak dersiniz?

Sokağımızdaki ağaçlardan, mahallemizdeki hayvanlara kadar bütün canlılardan sorumlu olduğumuzu ve o nedenle de onlara sahip çıkmak için örgütlenmemiz gerektiğini kim söyleyecek bize?

Karşıımızdakinin bizimle hiçbir ortak yanı olmasa da, onunla aynı şeyleri düşünmesek de onun da en az bizim kadar değerli olduğunu ve saygı duyulması gerektiğini...

Kim bize, hemen her şeyin parayla ölçüldüğü bir toplumun doğru bir toplum olamayacağını, yoksulluğun ve açlığın kabul edilemez olduğunu söyleyecek?

Çıkar güdüsünün bütün çıplaklığı ile toplumu esir almasının, arkadaşlığın ve dostluğun yok olmasının kabul edilebilir hiçbir yanı olmadığını...

Özellikle kadınlara ve genellikle de herkese ne giyineceğinden nasıl düşüneceğine kadar her konuda karışabilen bir yönetimin sağlıklı bir yönetim olamayacağını, özgürlüklerin her konuda ve herkese ait olması gerektiğini...

Yalılara, konaklara ya da ayrı sitelere sığınarak yaşamaya çalışmanın mutluluk için yetmeyeceğini, parklarda, otobüslerde, kuyruklarda hiç tanımadığınız insanlarla konuşmanın, onlarla bir şeyler paylaşmanın önceden belki de hiç bilmediğimiz yeni mutluluk kaynakları olabileceğini...

Velhasıl bütün bunları bize kim söyleyecek?

Sanırım asıl bu soruların cevaplarını bulmak gerek. Köşemizin adı gibi yeni yılda da bu soruların cevaplarını aramaya devam edeceğiz. Mutlu bir yıl dileğiyle...

Mağduriyet kavramı üzerine

Erol Katırcıoğlu 07.01.2010

Bugünlerde “mağduriyet” kavramı özellikle Kürt siyaseti etrafında yapılan tartışmalarda sıkça kullanılmaya başlanan bir kavram oldu. Mağduriyet kavramının siyasetle ilgili kullanılması Türkiye gibi mağdurları bol bir ülkede çok da şaşırtıcı değil tabii ki. Örneğin, hâlâ 12 Eylül Anayasası’yla yönetiliyor olmak bile kendi başına tüm toplumun mağdur olması değil de nedir ki?

Kavramın önemli hale gelmesi solda yeni bir siyaset arayış süreciyle de ilgili olduğu açık. Açık çünkü solun geleneksel anlayışlarıyla bugünün dünyasını anlamak ve bu çerçevede bir değişim siyaseti üretmek pek mümkün değil. Bu durum dünyada olduğu kadar bizde de böyle.

Nasıl ki “sosyalizm”in modernitenin bir çocuğu olduğu söylenirse, tıpkı onun gibi bizdeki sosyalist geleneğin de Cumhuriyet’in çocuğu olduğunu söylemek mümkün. O nedenle de bizdeki sol, solun genel önermelerini Cumhuriyet’in öne çıkardığı “aydınlanmacı” kavramlar ve kurucu olmanın “yukarıdan” diliyle yoğurarak bugüne kadar geldi.

Oysa bugün Cumhuriyet’in kurucu anlayışları nasıl bugünkü yaşadığımız hayata uymuyorsa aynı şekilde solun geleneksel bakışı da bugünün Türkiye’sine uymuyor. Onun sorunlarını anlamamıza yardımcı olmuyor.

Bu yazıda solun genel bir değerlendirmesini yapmak değil niyetim. Ama solun siyasete yalnızca bir “sınıf mücadelesi” çerçevesinden bakması, bugünün dünyasında adaletsizliğe, eşitsizliğe ve özgürsüzlüğe ilişkin verilen başka başka mücadeleleri yeterince anlamaması, üzerinde durmaya değer bir durum yaratıyor.

Yani bugünün dünyasının farklılıkları solun geleneksel diliyle açıklanamıyor. O nedenle de yeni arayışlara ihtiyaç var.

“Mağduriyet” kavramının solun kapsama alanına girmesinin nedeni de burada yatıyor aslında. Kavram esas olarak “herhangi bir” mağduriyete değil “genel” bir “kimliksel duruma” işaret eden bir şekilde kullanılıyor. Yani bir “sosyolojik” ya da “kültürel” alana ait olmaktan kaynaklanan bir “dışlanmışlığa” işaret ediyor.

Küreselleşmenin talep ettiği homejenliğin yarattığı kimikleşme sürecinin ulus-devlet içinde yeni kimlikler hak taleplerini ortaya çıkarmaya başladığını biliyoruz. Ulus-devlet ve onun benimsediği “temsili demokrasi” dünyası bu talepleri karşılamayınca da çatışma, ayrışma ve giderek genel bir “mağdur kimlikler” sorununu ortaya çıkardığı da bilinen bir gerçek. Nitekim bugün dünyamızda “sınıf” temelli çatışmalar yerine daha çok “kimlik” temelli çatışmalar görmemizin de nedeni bu.

Öte yandan geleneksel sol “sınıf” temelli çatışmaları analizinin de mücadelesinin de tam temeline yerleştiriyor. Bunun anlaşılabilir bir nedeni “işçilerin” kapitalizmin mağdur ettiği bir sınıf olmasıyla ilgili. Oysa şimdi kapitalizmin günümüzdeki versiyonları yeni başka bazı grupları da sınıf kimliklerinden dolayı mağdur ediyor.

Genel olarak solun bir mağdurlar siyaseti olarak yalnızca işçileri değil, işçilerin yanı sıra diğer mağdur kimlikleri de kapsama alanına alması ve onların mücadelelerine yer vermesi bir çıkış noktası olabilir. O nedenle de

bugünün dünyasında solun "karşı bir hegemonya" üretebilmesi büyük ölçüde bu çerçevede içinde yeni bir ütopya ve evrensellik üretmesiyle mümkün.

Böylece ifade edilen bir kavramsallaştırmaya en önemli eleştiri, bu yaklaşımın "özcü" bir yaklaşım olmasıyla ilgili. Yani örneğin demek isteniyor ki "Bütün Kürtler masum değildir" ve onların salt "mağdur" olmaları uyguladıkları siyasetlerinin de haklı olduğunu göstermez. Dolayısıyla bir kimliğin mağduriyetinden giderek bir siyaset yapılırsa bu da "özcü" ve "popülist" bir siyaset olur.

Oysa bugünün sol arayışı böyle bir değerlendirmenin ötesinde bir anlayışı vurgulamaya çalışıyor. Demek istiyor ki "mağduriyetler" demokrat bir siyasetin oluşması için gerekli ama yeterli olmayan unsurlarıdır. Gereklidirler çünkü onlar mevcut sistemin değişimini talep etmektedirler. Yeterli değildirler çünkü her bir mağduriyet kendi "tikel" talebinin diğerleriyle eşdeğer olduğu fikrinden yeni bir kimlik üretmelidir.

Bir başka deyişle "mağdur kimlikler", "Hepimiz özgür olmadıkça, hiçbirimiz özgür olamayız" bilincini ve ortak duygusunu üretmedikçe, yani kendini aşan yeni bir demokrat kimlik üretmedikçe "özcü" eleştirisini hak eder.

Ama soldaki arayışın "mağduriyetten" anladığının bu olmadığı da bence yeterince açık. Konuya devam edeceğim.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kürt siyaseti üzerine

Erol Katırcıoğlu 09.01.2010

Kürtlerin mağduriyetleri ve ürettikleri siyasetin nitelikleri üzerine konuşuyorduk. Önceki yazımda "mağduriyet" kavramının anlamı üzerinde durmuş "mağduriyet" üzerinden bir siyasetin "Hepimiz özgür olmadıkça, hiçbirimiz özgür olamayız" bilincini ve ortak duygusunu üretmesi gerektiğinden söz etmiştim. Aksi durumda böyle bir siyasetin "popülist" ve "özcü" olmaktan kurtulamayacağını belirtmiştim.

Tabii ki bu yaklaşım Kürtleri de içine alan demokrat bir sol siyasetle ilgili bir önermeydi. Bunun dışında Kürtlerin mağduriyetlerini aşmak üzere uyguladıkları politikaların niteliği üzerinde durmak ve bu politikaları tartışmak tabii ki kendi başına önemli. Önemli çünkü toplumun büyük bir kısmı, ülkedeki ekonominin de, siyasetin de, huzurun da bu sorunun çözülmesiyle mümkün olacağına inanıyor ve çözülmesini istiyor. Ama doğrusu bunun yolları konusunda çok da hazır reçetelerin olmadığı da ortada. Ya da ben en azından böyle görüyorum.

O nedenle de bu konuların tartışılmasında sayısız yarar var. Var çünkü bir zamanlar Ahmet Türk'ün dediği gibi Türkiye yönetici elitleri bu sorunun nasıl çözüleceğini bilmiyorlar. Belki bu tartışmalarla yeni yollar bulmaları da mümkün.

Bütün etnik kimlikler gibi Kürtler de etnik bakımdan "homojen" ve fakat ekonomik olarak "heterojen"dirler. Yani Kürtler etnik olarak aynı temelden gelen ve dil olarak da aynı dili konuşan bir halk olmakla birlikte aynı zamanda zenginleri, fakirleri, orta sınıfları, yoksulları vs. olan bir halktır.

Normal olarak gelir farklılıklarının olduğu bir toplumda kolektif davranışın zayıf, bireyciliğin yaygın, düşünce farklılıklarının ve demokratik taleplerin yüksek olması gerekir. Ama her nedense Kürtlerde bu özellikleri

gözmek zor.

Yani bugün Kürtler, aralarındaki gelir, yaşam ve düşünce farklarına rağmen genel olarak kolektif davranan, tek bir düşünceye kilitlenmiş ve meselenin çözümüyle ilgili yalnızca PKK yönlü bir siyasetin peşinden gidiyorlar. Acaba neden?

Bu söylediğim tabii ki kaba bir genellemeden ibaret. Kürtler arasında da bireysel davranan ve farklı fikirlere ve iddialara sahip olan çok sayıda insanın olduğu açık. Bu kaba genellemeden varmak istediğim nokta ise Kürt siyasetinin tek sesliliğinin arkasında onların böyle davranmasını belirleyen koşulların büyük ölçüde onlara dışsal olduğu.

Bir başka deyişle farklılaşmanın ve bireyselleşmenin ve dolayısıyla da demokrat bir siyaset üretmenin temelleri olduğu halde Kürtlerin genel olarak PKK yönlü bir siyaseti benimsemelerinin nedeni büyük ölçüde Türkiye demokrasisinin varolan sınırlayıcı yapısıyla ilgili.

Çünkü bu demokrasi Kürtlerin kimlikleriyle ilgili resmî herhangi bir kimliksel tanımayı içermediğinden ve yakın bir zamanda bu yönde bir umut da vermediğinden Kürt kimliği üzerinde bir baskı oluşturuyor.

Bu baskı, daha önceki yazılarımda da belirttiğim gibi farklı gelir düzeyleri ve farklı fikirleri olduğu halde bütün Kürtleri PKK'nın belirlediği bir siyasi hat üzerinden yürümeye mecbur ediyor. Bu nedenle de PKK siyaseti aslında Türkiye siyasetinin bir türevidir ve Kürtlerin demokrat bir siyaset üretmeleri de bu Türkiye siyasetinin değişimiyle mümkündür.

Bu nedenle de Kürt siyasetinin bir kimlik siyaseti olmaktan çok bir Türkiye siyaseti olması gerektiğini ve ancak böylelikle Kürt sorununun çözülebileceğini söylemek mümkün.

Söz baskıdan açılmışken, bu baskı bir yandan; fakir, zengin, liberal, demokrat, milliyetçi demeden Kürtlerin büyük bir kesimini biraraya getirerek oluşturduğu tehlikeli ve şiddet içeren bir anomaliye yol açarken, aynı zamanda Kürtlerin içinde de "kol kırılır yen içinde kalır" adaletsizliklerine ve hoyratlıklarına neden oluyor.

Bütün bu tablodan yine de Kürtlerin önünde farklı seçenekler olmadığını değil ama mevcut sistemin bu seçenekleri seçme şansını oldukça azalttığını söylemek istiyorum. O kadar.

Devam edeceğim.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kimlik siyaseti mi

Erol Katırcıoğlu 14.01.2010

Kimileri hâlâ kimliklerin mağduriyetinden söz ettiğimizde "kimlik siyaseti" önerdiğimizi düşünüyor. Oysa önerdiğimiz deyim yerindeyse "kimlikler üstü" bir demokrasi siyaseti. Yani tek tek kimlikleri aşan bir siyaset.

Bu öneri bir "karşı-hegemonya" üretmek önerisi tabii ki. Yani her şeye kadir bir ceberut devlet karşısında hepimiz aynı teknedeyiz ve kurtulacaksa birlikte kurtulacağız demek gibi bir şey...

Mağdur kimlik mağduriyet bakımından homojendir. Ama kimlik olarak heterojen. Zengini de vardır fakiri de, milliyetçisi de vardır sosyalisti de. Ama ne var ki kimliğin mağdur olmasına neden olan faktörler etkili oldukça farklılaşmanın ve bireyselleşmenin ve dolayısıyla da demokrat bir siyaset üretmenin imkânları da azalır. Daha doğrusu azalmış gibi olur. Çünkü eğer durum değişir ve baskı azalırsa farklılıklar da yeniden daha bir görünür hale gelir.

Bu ülkenin mağdur kimliklerinden en önemlisi "Müslüman" kimliği idi. Cumhuriyet'in öncesinde başlamışsa da Cumhuriyet'le birlikte Müslümanlar hep kendilerini mağdur hissettiler. "Kamu" alanından dışlanmışlıktan, devletçi bir "Diyanet"le sıraya sokulmuşluktan hoşlanmadılar. Bu nedenle de demokrasiye geçilir geçilmez siyasete müdahale ettiler. Bütün Menderes, Demirel, Özal siyasetlerinin ardında bu Müslüman kimliği görmek mümkün.

"Müslüman" kimlik mağduriyet bakımından homojendi ama kimlik içi çeşitli farklılara da sahipti. Ne var ki "laik devletçi" baskı sürdükçe bu farklılıklar ortaya çıkmadı. Hatta bu kimliğin siyaset ilişkisi bir çeşit "gizli" bir ilişki olarak sürdü. Nitekim geçenlerde Neşe Düzel'le yapılan söyleşide Ümit Aktaş bu siyasi akımın içinde üç eğilimin olduğuna dikkat çekti. "Bir, Batıcılığa tepki gösteren Doğucu denen bir grup. İki, muhafazakâr grup. Üç, İslami grup. Bu üç eğilim, AK Parti içinde de var" diyerek Müslüman kimliğin içindeki farklılıklara değindi.

28 Şubat'a geldiğimizde bu kimliğin ifadesini bulduğu siyasi parti üzerindeki baskılar yoğunlaştıkça Müslümanlar için "karşı-hegemonya", yeni ve düzenin meşru gördüğü demokratik bir siyasetten geçiyor diyenler AKP'yi kurdular.

Sonuç olarak iktidarda olduğu bunca yıldan sonra "Müslüman kimlik" hâlâ mağdur bir kimlik midir? Hem evet hem hayır. Evet, çünkü hâlâ sistemin devletlû efendileri onları içlerine sindiremediler, bu nedenle de mağduriyetleri devam ediyor. Hayır, çünkü mağduriyeti görece de olsa azalırken Müslüman kimlik kendi içindeki farklılıklar ve bireyselleşmelere rağmen daha henüz demokrasiyi içselleştiremiyor. Hilâl Kaplan'ın son yazısında altını çizdiği gibi "tepkisel bir Müslüman siyaseti" olarak devam ediyor. Filistin için yollara düşüyor ama Kürtler için bir tepki koyamıyor vs.

Ama ne var ki AKP'nin açtığı yol yeni bir "karşı-hegemonya"nın nasıl kurulabileceğinin de ipuçlarını veriyor. İktidara geliş macerasında da bir çeşit "mağdur kimlikler" üzerinden bir siyasetin ağır bastığı açık.

Cumhurbaşkanlığı meselesinden, 367 zorlamasına, e-muhtıraya, Cumhuriyet mitinglerine kadar sistemin AKP'nin üzerine yürüyüşü toplumun diğer kesimlerince uygun karşılanmayınca AKP oylarını yüzde 47'lere kadar arttırdı. Bu sürecin açık bir biçimde öyle organize edilmemiş olsa da bir tür "mağdur siyaseti" olarak gerçekleştiği ortada.

Mağduriyet mevcut sistemle ilgili bir değişim talebidir. Her değişim talebi ve her mağduriyeti gidermenin yolu meşru olmayabilir tabii ki. O nedenle de önermeye çalıştığımız, mağdur kimliğin içinden bir bakışla bir değişim ve demokrasi siyaseti. İşçilerden, işsizlere, yoksullardan, Kürtlere, dindarlara, Alevilere kadar kendini mağdur hissedenlerin buluşacağı ve birlikte yapacakları bir siyaset.

Neden olmasın ki?

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Rüzgârlar soldan esiyor

Erol Katırcıoğlu 16.01.2010

Çok belirgin olmasa da önümüzdeki dönemde sol bir siyasetin yelkenlerinin şişmekte olduğunu söylemek mümkün. Siyaseten “sağda” yer alan DYP ve ANAP’tan yeni bir DP çıkarma girişiminin bile bir zamanlar adları “sol”da kayıtlı siyasetçilerin peşine düşmesi bunun bir işareti. Ya da AKP’den ayrılıp parti kuran Abdüllatif Şener’in Nâzım Hikmet sevgisi aynı zamanda sola selam değilse, ne ki? Ya da Numan Kurtulmuş’un kapitalizm eleştirisiyle AKP’yle yarışması...

Solun yelkenlerini şişiren rüzgârların farklı kaynakları var bu ülkede. En önemlisi de topluma yukarıdan bir kimlik giydirmeye çalışan ceberut bir devlet anlayışı ve yapılanmasının giderek görünür olması. Kimileri gülse de, dalga da geçse Ergenekon davası aslında sonuçlanmadan sonuçlandı ve daha şimdiden devletin bu yüzünü ve bu anlayışını toplumun nezdinde mahkûm etti.

Ergenekon davası, başka nedenleri olsa da toplumun en mağdur ve en geniş kesimleri olan Müslümanların, Kürtlerin ve Alevilerin tarihsel haklılıklarını ortaya çıkaran ve aynı zamanda onların yeniden siyasallaşmalarına neden olan çok önemli bir gelişme bence.

Yani kendi yaşadıklarının yaşamaları gereken olmadığının herkesçe de kabul edilmesi bir yandan kimlik içi bir özgüven yaratırken bir yandan da onları sol ve özgürlükçü bir siyaset arayışına yöneltiyor.

Bu gelişmelerin de işaretlerini okumak mümkün. Örneğin Alevi ve Bektaşî Federasyonu Başkanı Ali Balkız’ın bir süre önce *Milliyet*’te yayımlanan söyleşisi bunlardan biri. Bu söyleşide Ali Balkız, Alevilerin geleneksel Alevi siyasetinden kopmakta olduğunu işaretlerini vererek bu kopuşun yönünü şöyle belirtiyor: “(...) biz düzene alternatif olacağız. Bunun için yeni bir sol söylem, sosyal demokrat yeni bir heyecan, yeni bir dil, yeni bir kadro” yaratacağız.

Kürtlere gelince Kürtler de Aleviler gibi sol bir siyaset arayışındalar. Üstelik onlar da geleneksel Kürt siyasetinden kopmak üzere, partilerini “kimlik siyaseti” yapan bir partiden bir “Türkiye partisi”ne dönüştürmek istiyorlar. Nitekim partinin başkanı Demir Çelik, “Bizim çabamız bir yanı ile sol ve sosyalist hareket ile demokrasi ve insan hakları mücadelesini yürütmektir” diyor.

Ya Müslümanlar? Doğrusu orada da geleneksel siyasetlerden kopup yeni ve özgürlükçü ve hatta kendilerine “sol” demekten çekinmeyenler artıyor. Alın adını “Müslüman Sol” olarak yazdırmış internet sitesini! Çıkış yazılarında şöyle diyorlar: “Sermayeden değil emekçilerden ve ezilenlerden yana; otoriter militarist anlayışlara muhalif; özgürlükçü, sivil ve insan-merkezli bir dünya görüşünün yeniden inşası için...”

Ya da alın Numan Kurtulmuş’un bir söyleşide söylediği “Papazlarıyla yürüyen topraksız Meksika köylülerinin arasında keşke ben de olsaydım” sözlerini...

Ya da İhsan Eliaçık’ın yazılarını...

Ya da bizim gazetedeki Hilâl Kaplan’inkileri...

Bütün bunlar önümüzdeki siyasetin sol kulvarında yelkenlerin şişecek olduğunun işaretleri bence.

Bu yazıyı iki noktanın altını çizerek bitirelim. Birincisi, yukarıda da alıntıladığım bu üç kimliğin içinden çıkmış sözcülerinin sözlerinde “sol”, “demokrasi” ve “özgürlük” kavramlarının çokça geçmesi önümüzdeki solun da genel çizgilerini belirtiyor.

İkincisi ise bu değişim Obama ile birlikte gelişen dünya konjonktürünün etkisinde olsa da AKP iktidarının yol açtığı bir değişimdir ve AKP, Müslüman kimliğin bir temsilcisi olarak kendi önünü açarken aslında diğer mağdurların da önünü açmıştır.

Açılan bu yoldan ise sol bir siyasetin girmekte olduğu görülüyor.

Yanılıyorum mu dersiniz?

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bütün mağdurlar birleşin!

Erol Katırcıoğlu 21.01.2010

Marx “Bütün ülkelerin işçileri birleşin!” demişti kapitalizmin ilk günlerinde. Hem kapitalizmin ülkeleri aşan bir özelliği olduğunu ve hem de kapitalizmin yarattığı sorunların çözümünün işçilerin birleşmesinden geçtiğini anlatmıştı bu sözleriyle.

Marx’ın, işçileri “kapitalizmin mezar kazıcıları” olarak görmüş olması bu düşünce geleneği içinde “özcülükle” eleştirilmiş bir konudur. Yani bu “mezar kazıcılığı” işçilerin ontolojisinde varmış gibi söylenmiş olduğundan dolayı.

Oysa bilinir ki Marx, toplumla ilgili konuşurken, “toplumun, bireylerin toplamından değil bu bireyleri birbirlerine bağlayan ilişkilerin toplamından” meydana geldiği düşüncesindedir. Yani Marx için önemli olanın “öz” değil “ilişki” olduğu ortadadır. Ama ona rağmen bu tartışma var ve buradaki niyetim burada bu tartışmaya girmek değil.

Ama yine de insan düşünmeden edemiyor, bugün yaşasaydı Marx ne düşünürdü diye. Acaba işçilerle ilgili söylediklerini şimdi “Bütün ülkelerin mağdur kimlikleri birleşin!” olarak mı değiştirdi?

Çünkü eğer işçiler işçi olduklarından dolayı değil de kapitalist sistemle girdikleri ücretli emek ilişkisinden dolayı mağdur olduklarından “kapitalizmin mezar kazıcıları” iseler, o zaman Marx’ın bugünün dünyasında işçilerin bu işlevine yakın düşen toplum kesimlerini de dikkate alması gerekmez miydi?

Bugünün dünyasında mevcut sistemle “kimliklerinden” ötürü sorun yaşayan kesimlerin varlığı, bu kesimlerin sistemin değişimine yönelik bir değişim talebi olarak karşımıza çıkıyorsa, bu değişim taleplerini görmezlikten gelmek mümkün mü? Örneğin ülkemizde Kürtlerin, Alevilerin ve dindarların talepleri bu türden talepler değil mi?

Denebilir ki, Alevilerin dinî inançlarını yaşayamamaktan gelen mağduriyetlerinin mevcut sistemle ne ilişkisi var? Yani cemevlerinin dinî mekânlar olarak tanınması mücadelesinin kapitalizme ya da devletçi bir sisteme karşı

mücadeleyle ne alakası var? Benzer sorular diğer durumlar için de sorulabilir.

Alakası var, çünkü mevcut sistemin sahip olduğu mekanizmalar ve anlayışlar bu talebi ya da bu türden talepleri karşılayamıyor. O nedenle toplumda bazı kesimler "kimlikleriyle" ilgili sorun yaşıyorlar. Ve o nedenle de bir değişim talebi ortaya koyuyorlar.

Tıpkı işçiler gibi.

O zaman sistemle ilgili sorunları olanlar ya da bir başka deyişle varolan sistemin değişimini isteyenler yalnızca işçilerin değil aynı zamanda toplumdaki kimlik sorunları yaşayan diğer insanların da değişim taleplerini dikkate almak ve onları da siyasete taşımak zorundalar.

Böyle bir işin başarılabilmesi ise her bir kimliğin diğeriyle bir eşitlik ilişkisi içinde görülebilmesiyle mümkün. Tabii bu aynı zamanda her bir bireyin diğeriyle aynı durumda olduğunu, aynı sistem karşısında mağdur olduklarını içselleştirmesini de gerektiriyor. Böyle bir "ortak" duygu ve düşünce geliştirilmedikçe böyle bir projenin başarılı olması da zor.

Küreselleşmenin ulus-devleti ortadan kaldırılacağı söylenir. Bunun ne zaman ve nasıl olacağını bilmek mümkün değil. Ama ortada olan bir şey varsa küreselleşmenin zorladığı dünya ölçeğindeki kültürel "standartlaşma" daha şimdiden ulus-devletlerin deyim yerindeyse içine "sıkıştırılmış" insanlıkların kendi kimliklerini savunmalarına yol açarak ulus-devletlerin temellerini zayıflatıyor.

Dolayısıyla önümüzdeki yılların bir yandan çatışma, ayrılma süreçleriyle bir yandan da ulus içi demokratik yeni konsolidasyonlarla yürüyeceği yıllar olacağını söylemek mümkün. Türkiye'nin ise bu süreçlerden hangisiyle muhatap olacağı kendi kimliksel farklılıklarına karşı nasıl bir siyaset uygulayacağına bağlı.

Geçen yazımın başlığını "Rüzgârlar soldan esiyor" diye koyarken biraz da bu gelişmelerin ima ettiği yeni bir siyasi yola işaret etmek istemiştım. Bazı okuyucularıım o yazımı iyimser bulmuşlar ve beni eleştirmişler. Doğrusu bir yolun varlığı o yolda yürümek isteyenlerle de ilgilidir. Eğer kimse yürümek istemiyorsa yolun varlığının da bir kıymeti harbiyesi yok demektir.

Gerçekten kimse yürümek istemiyor mu dersiniz?

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kimlerin menfaati var

Erol Katırcıoğlu 28.01.2010

Bu ülkede "Söz konusu vatansa gerisi teferruattır" lafını söyleyecek bir burjuva sınıfı olmadığından, laf, kendini devlet sanan bürokratlara kaldı. Oysa Batı'nın ulus-devletler hikâyesinde bu lafı burjuvalar söylemiş ve lafın gereğini de yapmışlardı. Fransız devrimi aristokrat sınıfa karşı burjuvazinin ölümü göze alarak giriştiği bir

mücadeleden başka bir şey değildi.

Oysa bu ülkede bu işler böyle gitmedi. Ülkeyi sahiplenecek "burjuvazi", hep böyle tırnak içinde vazedilecek bir çapta olduğundan onların yerine Osmanlı'nın "devletlû"ları olan asker ve bürokratlar durumdan vazife çıkarıp ülkeyi biçimledi.

Bu ülkenin kaderinde hep askerin ve devlet erkânının sözünün olması da bu nedenle.

Bu ülkede üçü resmî(!) ve "başarılı"(!) ve bir yığın da gayri resmî(!) ve "başarısız"(!) darbelerin olması da bu nedenle.

Bu ülkede hâlâ "burjuva" olmanın yolunun devletten geçiyor olması da bu nedenle.

Daha bu farklılıklarımızı bu minval üzere arttırabiliriz ama sanırım tuttuğumuz yolun Batı'nın yolundan farklılığını göstermek için bu kadarı yeter.

Bugünlerde konuştuğumuz darbe planlarına bakıp şaşırın, "Aman canım bu kadarı da olur mu? Bu kadarı da ordumuza haksızlıktır" diyerek iç geçiren zevatın anlamakta zorlandığı şey işte bu "çobansız köy" fütursuzluğundan başka bir şey değildir.

Ülkenin gidişatını Batı'daki gibi yönlendirecek bir burjuvazi ortaya çıkmayınca ülkenin kendilerine ait olduğunu sananlar, hiç çekinmeden de anayasaları "koruma ve kollama" işi bize aittir deme cesaretini de kendilerinde buldular.

Tabii bu söylediklerimden muradım ülkemizde hiç bir zaman bir "burjuva" sınıfının olmadığı değil ama burjuva sınıfının hiç bir zaman "Söz konusu vatansa gerisi teferruattır" diyebilecek güçte ve çapta bir sınıf olmadığı gerçeğidir.

Peki, ama öyleyse bir zamandan beri bu ülkede neler oluyor? Biz de Genelkurmay Başkanı gibi kinayeli bir biçimde sorarsak: "Darbe iddialarının gündemde kalmasından kim menfaat sağlıyor?"

Yukarıdaki ifadelerimden ülkede eskiden olmayan ama şimdi olmakta olan bir burjuva sınıfının varlığını mı ima ediyorsun diye bir soru sorulabilir. "Koruma ve kollama" işini onlar devralmak istiyorlar mı demek istiyorsun diye de...

Doğrusu ülkemizde 1980'lerden başlayarak uygulamaya konan politikaların yeni bir sermaye sınıfının ortaya çıkmasına ve güçlenmesine neden olduğunu biliyorum. İlk zamanlar KOBİ konusu gibi ifade edilen bu konunun güneşin altında yerini arayan ve böyle bir yeri talep eden yeni sermaye aktörleri olduğunu da biliyorum. Hatta bu aktörlerin AKP hükümetlerinin arkasındaki destek olduğunu da biliyorum.

Ama doğrusu bugünün küresel dünyasının dünün daha kapalı ulus-devletler dünyasından farklı olduğunu gözönüne aldığımızda artık "Söz konusu vatansa gerisi teferruattır" diyebilecek görece özerk bir "burjuva" sınıfının varolduğunu ya da varolabileceğini söyleyebilmek ne derece mümkündür bilmiyorum.

Yine Genelkurmay Başkanı'nın "Darbe iddialarının gündemde kalmasından kim menfaat sağlıyor" sorusundan gidersek askerin siyaset üzerinde gölgesinden kim rahatsız oluyorsa onların menfaat sağladığını söyleyebiliriz

ama böyle bir menfaat çevresinin içine eskileri bir yana bırakın sözünü ettiğim yeni sermaye sınıfları da girer mi emin değilim.

Ama emin olduğum, böyle bir çevrenin içine toplumun çalışan kesimi başta olmak üzere devletin ceberutluğundan yaka silken bütün dışlanmış kesimlerinin gireceği.

Ne de olsa dünya eski çizgilerin üzerinden değil kendine yeni yollar açarak dönüyor ve şimdiki toplumlar kendi geleceklerine kendilerinin sahip çıktığı bir dünya olmaya doğru evriliyor.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Sokağı görmek mi, sokağa çıkmak mı? Bütün mesele bu...

Erol Katırcıoğlu 04.02.2010

Geçenlerde "CHP" ve "sol"la ilgili bir tartışma başladı yine. Nedense CHP ve sol kelimeleri bir biçimde yan yana gelince her seferinde "Ne alaka var?" demek geliyor içimden.

"Sol" kavramı neyi ifade ediyorsa herhangi bir ilgisinin olmadığını yıllardan beri haykıran bir partiyle böyle bir ilişki kurmak istemenin nedeni ne?

Benim anladığım şu.

Varolan ve bugünkü kemalist rejimle sorunu olan partilerin tümünü "sağ"a koyarsanız, CHP hem "sol"cu olur ve hem de "kemalist". Bu bir.

Kemalizm "çağdaş Türkiye"nin "çağdaş" ideolojisi olduğuna göre, CHP ile "sol"u ilişkilendirdiğinizde aslında CHP'yi hem "çağdaş"larla ilişkilendirmiş olursunuz hem de "çalışanlarla". Bu iki...

İktidar olmak için, ne "kemalizm" ve ne de "çağdaşlık" yettiğine göre, o zaman "sol" kavramından giderek "işçi sınıfını ve çalışanları" (Kılıçdaroğlu'nun Altındağ'ı anımsatması) ve "emperyalizme karşı çıkanları" (bu da Cevdet Selvi'nin hatırlatması) vs. için içine katmak ve onlardan oy almak gerekiyor.

Böylelikle CHP ile sol'u yan yana getirmek istemek, aslında "çağdaş Türkiye'yi" (siz kemalistleri diye okuyun), işçilerle, çalışanlarla, varoşlarla biraraya getirmenin bir yolu...

Dert bu...

Ama ne yazık ki bu kesimler "sol"a değil "sağa" oy veriyorlar.

O zaman Kılıçdaroğlu da "Sol yok, sağımız güçlü. Bu yüzden sağa gidiyoruz. Çünkü oy alacağız, kimden alacağız?" diyerek "sol" la başlayıp "sağ"la bitiriveriyor konuşmasını.

Doğrusu, bu cenahtan gelen ve bu tartışmada öne çıkan ve de beni de eğlendiren fikirlerden biri de "Sol'un sokağı göremediği" fikri oldu. En son Kılıçdaroğlu demiş. "Sol sokağı göremedi" diye. Eh bu da normal bir durum değil mi? Çünkü ne de olsa CHP'nin vizyonunda hep "çağdaş" "cadde" var, sokak değil ki!

Hem, CHP sokağı görecektir de ne olacak? Sokakta kaldırım taşları, evler, bakkallar, dükkânlar falan olduğuna göre, "CHP"liler bu sokağa bakınca ne görecek ki?

O sokaktaki insanları görmedikçe, onlara dokunmadıkça, onların dertlerini dinlemedikçe sokağa bakmakla bir şeyin değişmeyeceği açık.

Kimse kusura bakmasın ama bu tartışmaları, Kemal Kılıçdaroğlu'nun söylediklerini ve hatta özellikle onun söylediklerini ciddiye almamız mümkün değil.

İki nedenle:

Birincisi, yine gazetelerin yazdığına göre; sözlerinin CHP'ye dönük eleştiri olarak algılandığına dair bir soruya Kılıçdaroğlu; "Eleştirim, partililere değil, oradakilere idi. (...) Partiye eleştiri yok" demiş.

İkinci olarak da liderliğe aday mısınız sorusuna da "Deniz Bey Türkiye için bir fırsattır, bu süreçte mutlaka genel başkan olması gerekir" demiş.

Oysa söylediği sözlerden muhatabının doğrudan CHP yönetimi olduğu çok açık olmasına rağmen "Parti'ye eleştiri yok" deyivermesi ve tabii "Deniz Baykal"ın Türkiye için bir fırsat olduğunu söyleyebilmesi Kılıçdaroğlu'nu ciddiye almamızı önüyor.

Ayrıca, CHP yönetimi Onur Öymen'i arka plana iterek söylediği sözlerin unutulmasını sağlamaya çalışıyor olsa da Kılıçdaroğlu'nun Dersim konusundaki "şahin" gözükene "güvercinliği"ni henüz kimse unutmuş değil.

Oysa bu cümlelerin tersini söylemeden, Baykal ve arkadaşlarına karşı çıkmadan, açık bir biçimde demokrasiden, özgürlüklerden ve eşitlikten söz etmeden, yani parti içinde "gerçek" bir muhalif duruş sergilemeden ne Kılıçdaroğlu'nun ve ne de bir başkasının inandırıcı olması bence mümkün.

"Çağdaş" bir Türkiye için "çağdaş cadde"den medet umanlar, ne kadar "sokağa" bakmaya çalışırlarsa çalışsınlar, ne kadar "topuklu ayakkabılarını çıkarıp" varoşlara giderlerse gitsinler ve ne kadar sorunları "kişi değil sistem" sorunu olarak görürlerse görsünler inandırıcı olmaları mümkün değil.

Inandırıcı olmak da her şeyden önce "sokağı görmeyi" değil "sokağa çıkmayı" gerektiriyor.

Bütün mesele de bu...

Kim tarafından

Erol Katırcıoğlu 06.02.2010

"2010 yılı denetleme ve düzenleme yılı olacak"mış. Gazeteler öyle yazıyor. Neyi denetleyip düzenleyeceğiz dersiniz, yine gazetelerin yazdığına göre "finansal sektörü denetleyip düzenleyecekmişiz. Yani başta bankalar olmak üzere finansal şirketleri.

Peki, neden "finansal şirketleri"?

Çünkü 2007'den başlayarak ekonomide başımıza gelenler hep onların yüzündenmiş de ondan. Nitekim, bırakın başka ve daha sorumlu, örneğin Alan Greenspan gibi olanların açıklamalarını, bizden biri Akbank Genel Müdür Ziya Akkurt bakın Davos'da ne demiş: "Krizin temel nedeni, finans şirketlerinin aldıkları riskin önemini algılamamaları ve regülatörlerin riskleri yeteri kadar erken fark etmemeleridir".

Peki, ama bu "finans şirketleri" neden aldıkları "risklerin" önemini algılamadılar acaba? Acaba olukla paranın geliyor olduğunu gördükçe, oluğun başında "Batsın bu dünya!" şarkısını mırıldanırken gözleri risk misk göremez hale geldi de ondan mı?

Peki ya regülatörlere ne oldu? Onlar neden "riskleri yeteri kadar erken fark edemediler" acaba? Acaba akan oluktan yerlere taşanları toplarken dikkatleri dağıldı da ondan mı?

Neyse bütün bunları bilmiyoruz.

Ama bildiğimiz bir şey varsa o da hayatın tek ve vazgeçilmez anlamının "bireyin çıkarlarını ençoklaştırmak" olduğunu vazeden "serbest piyasa"nın "denetim ve düzenleme" olmaksızın bu tür krizlere gebe bir sistem olduğu.

Aslında "küresel mali kriz" adını verdiğimiz bu krizin "mali" yanının bu kadar sık vurgulanması da işin yalnızca bu sektörle, yani "finansal sektörle" sınırlı kalması isteği, tüm bir sistem sorgulamasına gidilmesi olasılığının cansıkıcılığı.

Çünkü aksi durumda bu "denetleme ve düzenleme" işinin bütün ekonomilere de uygulanması gerektiği gibi bir konu gündeme gelebilir ki bu da endişe verici. Nitekim bu nedenle de Davos'ta konuşanlar "popülizme" geçit verilmemesi uyarısında bulunmuşlar. Abartmayın durumu demek istemişler.

Oysa ben abarmaktan yanayım.

Abartarak krizin yalnızca "mali" olmadığını o nedenle de yalnızca "mali", yani "finansal" kesimleri "denetleyip, düzenleyerek" çözülemeyeceğini, çözülsün bile yeni durumun yine de krizlere gebe olacağını ve insanlığın buna bir çözüm üretmesi gerektiğinin söylenmesinden yanayım.

Çünkü aslında bütün bu "küresel mali kriz" konusu üzerine konuşanların konuştuğu konunun en dibinde "piyasa düzeninin" nasıl olması gerektiği konusu var. Bugünün hâkim aktörlerinin bize önerdikleri ve yeterli

bulmamızı istedikleri çözüm ise “denetleme ve düzenlemeler”.

Kim yapacak bu denetleme ve düzenlemeleri?

Öyle anlaşıyor ki “devlet” ya da “hükümet”. Yani “kamu”yu, yani “toplum”u temsil ettiği düşünülen kurumlar.

Aslında bütün bu olan bitenler ve bunlar etrafında yürütülen tartışmalar yeni gibi gözükse de oldukça eski değil mi? Benim hatırladığım kadarıyla örneğin Amerika’da 1780’lere kadar gidiyor. Kamusal mal ve hizmet üreten şirketlerin kamu adına denetlenmesi ve düzenlenmesi fikri belki daha da eski.

Bu nedenle de konuşulan “denetleme ve düzenleme” konusunun yeni olan bir yanı yok. Ama eğer tartışacaksak, yani gerçek bir fikir alış verişi yapacaksak, o zaman şu soruyu öncelikle sormamız gerekiyor. **Kim ve nasıl** denetleyecek ve düzenleyecek?

Bu sorunun cevabı; “temsili demokrasi”nin günümüz toplumlarının karmaşıklığını temsil edemediği ve bu nedenle de meşruiyet krizi yaşadığı gün gibi ortadayken, yeniden, “devlet” ve “hükümet” olamaz. Böyle bir cevap, deyim yerindeyse örneğin beni kesmez. Hele hele “regülatörlerin” yani siyasetin atadığı insanların büyük çıkarlar karşısında toplum adına iş yapmalarının zor olduğu bu kadar açıkken.

Kıssadan hisse şu bence: Piyasa ekonomisi, denetlenmesi ve düzenlenmesi gereken bir ekonomidir. O nedenle de bu iş yalnızca “finans kesimi” ile sınırlı olamaz. Bu bir.

İkincisi; denetleme ve düzenleme işi yalnızca “devlete” ya da “hükümete” bırakılacak bir konu olamaz. Denetim ve düzenleme işlerinin gerçekten toplumun çıkarları doğrultusunda olabilmesi bu işlere toplumun katılımının sağlanmasıyla mümkündür.

Yani piyasa ekonomisinin bir çeşit toplum tarafından kuşatılmasıyla...

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bankalarla gerginlik

Erol Katırcıoğlu 11.02.2010

Bugünlerde çeşitli kesimlerde 2010 yılının nasıl bir yıl olacağı konuşuluyor. Özellikle iş çevreleri ve ekonomiyle yakından ilgili olan kurumlar ve kuruluşlar 2010 yılının nasıl bir yıl olacağını tahmine çalışıyorlar.

İçine girmekte olduğumuz konjonktür nasıl bir konjonktür olacak? Küresel riskler nelerdir? Bizim ekonomiyle ilgili ve tabii en önemlisi de siyasetten kaynaklanabilecek riskler neler olabilir? (Öyle ya 2011 seçim yılı olduğuna ve AKP’nin kapatılmasıyla ilgili bazı niyetler ifade edilmeye başlandığına göre).

2010’u düşünürken, Obama yönetimiyle, krize neden olduğu gün gibi ortada olan finansal piyasaların ve

özellikle bankacıların giriştiği “meydan savaşlarını” görmezlikten gelemeyiz. Nitekim son olarak Davos’ta boy gösteren bankacılar, her platformu bu savaş için kullandılar. “Yeni düzenlemelere” doğrudan karşı çıkamamaları da “eğer düzenlemeler sert olursa” ciddi sorunlar çıkar demeyi sürdürdüler.

Bizde de iki gün önce Ali Babacan herkesi şaşırtan bir açıklama yaptı. Son G-20 toplantısındaki konuşmasına atfen dedi ki: “Finansal kuruluşların **batmasına izin verilemeyecek kadar büyümesine** izin verilmemeliydi. Bundan sonra büyümeleri için de tedbir almalıyız, görüşünü ben açıkça dile getirdim. ABD şimdi adım atıyor.”

Bakan’ın sözünü ettiği düzenleme Obama yönetiminin “şişman kediler” olarak adlandırdığı bankalarla ilgili yapmayı düşündüğü, bir bankanın toplam mevduatın yüzde 10’unundan daha fazla mevduat taşıyamayacağı şeklinde bir düzenleme...

Tepkisi hemen geldi.

Türkiye Bankalar Birliği Başkanı Ergun Özince, Ali Babacan’ın bu açıklamasını “tevatür” olarak yorumladı. “Bu tür bir sınırlama Türk bankacılığına zarar verir” dedi.

Oysa bence Bakan Babacan’ın yukarıya da alıntıladığım konuşmasının en önemli noktası “**batmasına izin verilemeyecek kadar büyük**” kavramını kullanmasıydı. İngilizcesiyle “Too big to fail” kavramını. Yani Babacan diyor ki, bazı şirketlerin (bankaların) çok fazla büyümesi sınırlanamazsa, başarısızlık halinde hiç bir hükümet onların batmalarına izin veremez ve bu nedenle de onları desteklemek durumunda kalır.

İçinde yaşadığımız kapitalizmin dinamikleri bazı şirketlerin devleşmesine imkân veriyor. Tabii devleşmiş firmalar eğer başarısız olurlarsa ekonominin diğer kesimlerini öyle bir etkiliyorlar ki hiç bir hükümet buna izin veremiyor.

O nedenle de büyümenin getirdiği riskler, büyük olanın olası bir başarısızlık karşısında devlet desteği görebilmesinin avantajıyla dengelenebiliyor. Bu da sistemin her zaman için belirli bir eşikten sonra çok büyük olmanın çekiciliğiyle tümörleşen yapıları üretmeye müsait olması demek.

Amerikan ekonomisinde olan ve krize yol açan yapı da bu yapı. Peki ama Ali Babacan, bu herkesi şaşırtan açıklamayı Türkiye bağlamında neden yaptı? Neden “Türkiye’de de benzer şeyler düşünülebileceğini” söyledi, neden “İlgili kurumlara bunların istişarelerine başladı” dedi? Türkiye bankacılığında “**batmasına izin verilemeyecek kadar büyük**” bankalar mı var? Bunlar zor durumdadır mı?

Doğrusu bu soruların cevaplarını bilmiyoruz. Ama Ali Babacan’ın ifadelerinden, Türkiye’deki bankacılık kesiminin yapısından pek hoşnut olmadığını, sistem üzerinde az sayıda “büyük” bankanın gölgesinin bulunduğunu ve herhangi bir başarısızlık halinde de bu bankaları kurtarmak durumunda kalabilecekleri gibi bir rahatsızlık çıkıyor.

Ama tabii bir de bu durumdan kuşkulanan, (Ergun Özince gibi), mevduata yüzde 10 gibi bir sınırlamanın getirilmesiyle, hükümet yeni bazı bankaların kurulmasının önünü açmak istiyor diye düşünenler de var. O nedenle de Özince, “ince, ince” bir soru soruyor: “Neden rahatsızlık duyuyorlarsa açıkça söylesinler ne istediklerini” diye.

Dün itibariyle "hükümete yakın kaynaklar" (onlar kimlerse?) Türkiye'de bu tip bir kısıtlamanın düşünülmediğini" söylemişler. Böylelikle Babacan'ın söylediklerini "tevatür" düzeyine indirmişler.

Neler oluyor? MHP ve CHP'nin yeniden "gerginlik" politikalarına yönelmeleri, Danıştay'ın YÖK'ün başvurusunu ikinci kez reddetmesi ve bankacılarla yaşananlar bize bir şeyler mi demek istiyor? Ne dersiniz?

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bankacılığın önündeki gündem

Erol Katırcıoğlu 13.02.2010

Ali Babacan'ın geçenlerde ortalığa bomba gibi düşen sözleri bankacılık kesiminde tartışılmaya devam ediyor. Babacan, son G-20 toplantısındaki konuşmasına atfen; "Finansal kuruluşların **batmasına izin verilemeyecek kadar büyümesine** izin verilmemeliydi. Bundan sonra büyümemeleri için de tedbir almalıyız görüşünü ben açıkça dile getirdim. ABD şimdi adım atıyor" dedi. Arkasından da "Türkiye'de de benzer şeyler düşünülebileceğini", "İlgili kurumlarla bunların istişarelerine başladıklarını" söyledi. Sözü edilen tedbir ise bankaların mevduat içindeki paylarına yüzde 10 gibi bir sınır getirmek.

Bu konuşmasının hemen ardından Türkiye Bankalar Birliği Başkanı Ersin Özince (bir önceki yazımda yanlışlıkla Ergun Özince diye yazmışım, bu yanlışlıktan ötürü özür dilerim) Ali Babacan'ın bu sözlerini "tevatür" olarak niteleyerek karşı çıktı ve eğer "Bankalara kural şartsa Tobin Vergisi getirsinler" diyerek sorunu bir "ortalıkta dolanıp duran spekülasyon fonlara tedbir" meselesine yönlendirdi.

Aynı gün "hükümete yakın kaynaklar" Türkiye'de bu tip bir kısıtlamanın düşünülmediğini" söylediler. Ertesi günü de Ali Babacan İSO'da yaptığı konuşmada "Bankaları sıkıntıya sokacak adım atmayız; illa mevduat ile yüzde 10 diye bir şey yok" diyerek önceki sözlerinden çark etti.

Biz de bu gelişmeler karşısında hükümetin krizin ortalarında bankaların reel kesimi desteklemediğine ilişkin suçlamalarını ve ardından "Kredi Garanti Fonu" kurmaya girişmesini hatırlayarak bankacılarla bir gerilim mi geliyor diye sormuştuk.

Anlaşılan bu sözler önümüzdeki aylarda yapılacak G-20 toplantısında belki de karar aşamasına gelecek, bizim de bir G-20 ülkesi olduğumuza göre bizde de benzer uygulamalara kapı açacak bir gelişme. Bankacıların çoğu bu gelişmeleri biliyor ve izliyorlar.

Bankacılık ilginç bir iş. Aslında yaptıkları iş para ticareti. Ya da yapmaları gereken bu. Ama gerçekte bankacılar, ya da bankalar, para ticaretinden daha başka işler de yapıyorlar. Üretimle ilişkileri, onların aynı zamanda üretim şirketleri de olan daha karmaşık yapılara doğru biçimlenmelerine neden oluyor. Yani yalnızca "para alanında" değil aynı zamanda "üretim alanında" da etkin olabiliyorlar.

Bu, ya üretim şirketlerine iştiraklerle oluyor ya da üretim şirketlerinin de içinde olduğu "Holdingler" biçiminde

örgütlenmelerle.

Herhangi bir firmanın üretim kararı bir yatırım kararıdır ama belki de daha çok bir finansman kararıdır aslında. Çünkü finansmanı olmayan bir yatırım yapılabilir bir yatırım olamaz. Ya da başka biçimde söyleyecek olursak ne kadar parlak üretim ve yatırım fikirleriniz olursa olsun bu üretim ve yatırım fikirlerinizi hayata geçirecek gerekli sermayeye sahip değilseniz, bu fikirlerinizin bir kıymeti harbiyesi yoktur, olamaz.

İşte bankalar bunun için önemlidirler. Toplumun mevduatlarını toplayarak ihtiyacı olanlara kredi olarak vermek ve bu aracılıktan da bir kâr elde etmek. Ama böyle mi oluyor? Bence değil. Bir kere parayı toplamaya görsün, her bankacı birden üretim alanının patronu oluveriyor. Ya da üretim alanında biraz büyümüş bir şirket hemen bir banka sahibi olmaya çalışarak daha da büyümenin yollarını arıyor vs.

Bizdeki bankacılar, bankacılık sektöründe az sayıda banka egemenliği olduğunu bilmiyorlar mı? Tabii ki biliyorlar. İstatistiklere göre “en büyük beş bankanın sektördeki payı” olarak baktığımızda, bu oran Almanya’da yüzde 22, İtalya’da yüzde 33, İngiltere ve İspanya’da yüzde 41.

Bizde mi?

Yüzde 60 (2007 itibariyle).

Alın size bir kaç istatistik daha! Almanya’da kredi kuruluşlarının sayısı 2026, İtalya’da 821, İngiltere’de 390, İspanya’da 357.

Bizde mi?

Yalnızca 50.

Bankacılar diyorlar ki “Biz bankacılık penetrasyonu çok gelişmemiş ve tasarruf eğilimi düşük bir ülkeyiz”. O nedenle de Avrupa ve Amerika’da yapılması düşünülen ve Babacan’ın sözünü ettiği tür düzenlemelere burada gerek yok diyorlar. Yani az sayıda bankanın finans piyasasındaki egemenliğinin devam edebileceğini ya da etmesi gerektiğini söylüyorlar.

Peki, ama şöyle bir soru yok mu?

Bizdeki “bankacılık penetrasyonunun azlığı” da “tasarrufların düşüklüğü” de acaba bu az sayıda banka egemenliği ile yakından ilgili olmasın?

Bence cevaplanması gereken soru bu. “Ortalıkta dolanıp duran spekülatif fonlara tedbir” konusunun ise gündemle hiç bir ilgisi yok.

Değişimin kaosu

Erol Katırcıoğlu 18.02.2010

Ülkemizde hayat her şeyin araçsallaştığı bir biçimde yürümeye başladı çoktandır. Araçsallaşmaktan kastettiğim ise herkesin her şeyi istediği gibi kullanması hali. Herkesin istediğini istediği gibi bükmesi, istediğini istediği gibi yazması, istediğini istediği gibi anlaması hali.

Bana yarıyorsa gerisini boş ver duygusu...

Neyin habercisidir bilinmez ama herkes için hayatın giderek zorlaştığını ima ediyor bence bu. Sinirlerin gerildiğini. Sabırların taşmakla taşmamak arasında gidip geldiğini. Adımların atılıp atılmama noktasında salındığını...

Alın son günlerin medyayı meşgul eden haberlerini. Neyin doğru, neyin yanlış olduğunu anlayabiliyor musunuz? Bir Cumhuriyet Başsavcı sorgulanıp tutuklanıyor. Kim tarafından? Bir başka savcı tarafından. Peki, bir Cumhuriyet Başsavcısı bir başka Başsavcı'yı tutuklatabilir mi? Yargıtay mensuplarının açıklamalarından anlaşılan bu mümkün değil.

Peki, nasıl oluyor bu? Çünkü Tutuklayan Başsavcılık "özel yetkili". Özel yetkili olunca bu olabiliyor mu? Olduğuna göre anlaşılan olabiliyor. Peki, ama bu bilgilerden biz normal insanlar olarak ne anlamamız gerekiyor?

Bunu kavramak zor. Hele hele tutuklanan Başsavcı'nın en son soruşturduğu konunun "İsmailağa cemaati" gibi bir cemaatle ilgili olduğu bilgisini ekleyin buna. Hatta üzerine bir de aynı kişinin JİTEM'le ilgili soruşturma yapmış olması bilgisini de ekleyin, kafanız karışmıyor mu?

Ya da alın Hatip Dicle konusunu. Hatip Dicle eski DEP milletvekili, geçenlerde KCK operasyonu nedeniyle birçok DTP'li belediye başkanıyla birlikte tutuklandı. Hatip Dicle demiş ki "Habur'daki girişlere izin veren aynı savcılar iki ay sonra tutuklama furyası başlattılar, bu ne yaman çelişkidir".

Açıklanması gereken bir sorudur Dicle'nin sorduğu bence. Bir zamanda "açılım" çerçevesine uygun davranan adalet sistemi bir başka zamanda nasıl oluyor da bu açılım çerçevesiyle tezat bir davranış içine giriyor?

Ama anlamak ve topluma anlatmak yerine, Bahçeli ve Baykal, karşılaşmalar yüzüne dahi bakmayacakları Hatip Dicle'nin söylediklerine konsantre olmuş durumdalar bugünlerde. Neden mi?

Çünkü Dicle'nin söyledikleri AKP'yi köşeye sıkıştırmak için çok uygun. Nitekim gensoru vereceklerini ilan ettiler bile.

Alın Tekel işçisinin eylemini. Değil mi ki işçiler mevcut iktidara karşı "muhalif"ler, o zaman onlara sahip çıkmada bir beis yok. İşçilerin dertlerini dinlemek ve çözüme yardım etmek yerine, muhalefet cephesini genişletmek amacıyla safları sıklaştırmak.

Asıl dert bu.

Dedim ya her şeyin bu denli araçsallaşmış olması pek hayra alamet değil. Bu durum büyük bir olasılıkla toplumdaki güç kavgasının daha da şiddetlendiğine işaret ediyor. Seçimlere yaklaşılrken herkesin son kozlarını oynayıp durumu kendi lehine değiştirmek arzusu bu araçsallaştırmanın hızlanmasının da asıl nedeni.

Her şeyin araçsallaştırılması ise kafalarımızın karmakarışık olmasına neden oluyor. Neyin doğru neyin yanlış olduğunu değerlendirme yeteneğimiz azalıyor. O nedenle de dizilere, sinemalara, gerçeğin dışındaki her şeye ilgimiz ve tutkumuz artıyor.

Oysa bilmemiz gerekir ki olan koca bir sistemin değişimi. Bir zaman önce yavaş da olsa başlayan bir süreç şimdilerde hızlanıyor. O nedenle de herkes her şeyi kullanıp kendi pozisyonunu güçlü tutmaya çalışıyor. Ama sanırım bu çözülmenin bir toparlanması olamayacak. Çünkü bu değişim akıntısının önüne set çekmek pek mümkün değil.

En azından bu kaotik ortamın benim dilimde bıraktığı tat bu...

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Karar sizin

Erol Katırcıoğlu 20.02.2010

Bugünlerde yaşadığımız, Ergenekon davasından, darbe planlarına, oradan Tekel işçilerine ve son olarak da yargıda çıkan, savcıların görevden alınmalarına kadar birçok tartışma konusu kaçınılmaz olarak toplumu ikiye bölüyor.

Cumhuriyet'in temel değerlerine, onun kurumlarına, orduya, yüksek yargıya güvenleri tam olan kimileri, bütün bu olayları "irticanın hortlaması" olarak değerlendiriyor. O nedenle de ortaya çıkan her darbe, suikast, toplu kıyım planlarıyla ilgili belge ve bilgileri irticayı temsil ettiğine inandıkları AKP'nin ya da AKP ile birlikte davranan birtakım cemaatlerin yapay olarak hazırladıklarını düşünüyor.

Kimileri de Ahmet Altan'ın dünkü yazısında ifade ettiği gibi Cumhuriyet'in seksen yıldan bu yana, "yanlış temeller üzerine bina" edilmiş bir rejim olduğuna...

O nedenle de ortaya çıkan her darbe, suikast, toplu kıyım planlarıyla ilgili belge ve bilgileri, yukarıdan, merkezî bir biçimde ve üstelik asker öncülüğünde kurulmuş ve demokrasi anlayışı göstermelik bir rejimin değişmekte olduğunun işaretleri olarak değerlendiriyor.

Dolayısıyla örneğin Ergenekon davası birinciler için "dalga geçilen" bir konu; ikinciler için ise Türkiye'nin demokratikleşmesinin ve normal bir ülke olmasının önkoşulu olan bir konu olarak algılanıyor.

Bir başka deyişle toplumda temel iki farklı "bakış açısı" var ve bu "bakış açıları"nın uzlaşması da pek mümkün değil.

Peki ama “bakış açılarının” bu denli zıt hale geldiği bir toplumda bu bakış açılarının dışında kalarak “nesnel” ya da “nötr” bir duruş sergilemek mümkün mü?

Kimileri de bunu deniyor. O nedenle de her iki pozisyonun yanlışlarına işaret ederek kendine “nötr” bir pozisyon oluşturmaya çalışıyor. Ergenekon davasının önüne AKP’nin bir “sivil dikta” geliştirmekte olduğu tezini öne çıkararak “denge” yapıyor.

Ya da en son yargıda ortaya çıkan çatlamayla ilgili olarak, tutuklanan savcının “ilk defa JİTEM’i sorgulamış bir savcı” olduğunun altını çizerek “ikinci”lere, “cemaatleri sorgulayan bir savcı” olduğunun altını çizerek de “birincilere” göz kırpmayı bir tür “tarafsızlığının” gereği olarak konuşuyor.

Doğrusu ben bu çatışan “bakış açıları” arasında “nötr” bir pozisyon oluşturmanın, tarafsız bir dil üretmenin imkânsız olduğuna inanıyorum. Çünkü bu amaç için atacağınız her adım, kullanacağınız her terim bu iki farklı “bakış açısının” içinde farklı anlamlar taşıyan terimler haline dönecektir.

Son günlerde başta “adalet” kavramı olmak üzere, kullanılan diğer bütün kavramlar ikili anlamlar kazanmış değil mi? Konuşan herkes adalet adına konuşmakla birlikte nasıl da diğerini suçlayıcı sonuçlara varıyor? Burada bir kanunun farklı yorumlanmasından söz etmiyorum, burada aynı olaya farklı bir pencereden bakmaktan, bakışların farklılaşmış olmasından söz ediyorum.

Doğrusu farklı “bakış açıları”nın birlikte yan yana yaşarken, yaşayabilirken birden çatışmacı bir noktaya evrilmesi de kaçınılmazdır. Kaçınılmazdır çünkü “bir sonranın” oluşumu ancak bu “karşılaşma”yla mümkün olacak. O nedenle de böyle momentlerde “tarafsız” ve “nötr” bir pozisyon da bir dil de mümkün değildir.

“Paradigma” kavramını ilk kullanan (ben “bakış açısı” olarak kullandım) Thomas Kuhn “Paradigmalar arası savaş ispatlarla kazanılabilecek bir savaş değildir” diyor. Aslında demek istediği, çatışan paradigmalar arasında nötr bir karşılaştırma yapmak için kullanılabilecek “tarafsız” bir dil inşa etmenin mümkün olmadığı.

Nedeni de bence basit. Çünkü kullanacağınız her terim bir paradigmaya ait olacak ve o terim farklı paradigmalarda farklı anlamlarla yüklü olacak. Buradan o terimi kullanarak herhangi bir karşılaştırma, herhangi bir uzlaşma yapmak da mümkün olmayacak.

Bence bugün durum bu. Tarihi hızlandırmak istiyorsanız tutumunuzu da bir an önce belirlemeniz gerekiyor. Ya Cumhuriyet’in kurucu idealleri yönünde, siyasetin üzerinde bir devlet, bir ordu, bir yasal bürokrasi yanında yer alacaksınız. Ya da gerçek bir demokrasi inşasının...

Karar sizin.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Merkez dağılırken

Erol Katırcıoğlu 25.02.2010

Bu tez, Doktor Hikmet Kıvılcımlı'ya mı aittir yoksa başka tarihçiler de paylaşırlar mı bilmiyorum ama, tarihsel devrimler çağında (yani kapitalizmden önceki dönemde) bir medeniyetin yıkılması, o medeniyetin karşılaştığı barbar toplumların medeniyetin içindeki "ezilenlerle" bir çeşit yardımlaşmasıyla mümkün olmuş.

Verdiği iki örnekten biri İstanbul'un Türkler tarafından diğeri ise Roma'nın Hunlar tarafından alınması. Kıvılcımlı, her iki imparatorluğun da sona ermesinin bu iki imparatorluğun temel mekânları olan İstanbul'un ve Roma'nın kapılarının içindeki Bizanslı ezilenlerle, Romalı ezilenlerin açmasıyla mümkün olduğunu söyler.

Tezini (İbni Haldun'dan etkilenmiş olduğunu biliyoruz) özetleyecek olursak, medeniyetlerin kendi içlerinde yarattıkları zıtlıklar (zengin-fakir gibi) medeniyetin dönüşümünü sağlayamayınca, değişimden medet uman ezilenler dışarıdaki "barbar toplumları" yardıma çağırırlar. Sonuç bir "savaş"tır ve genellikle o medeniyet çöker ve yerine yeni bir medeniyet kurulur. Yeni medeniyetin serüveni ise yıkıldığına benzer. Tarih de bu olaylarla bata çıka giden bir tarih olarak yazılır.

Bunları neden mi hatırladım?

Doğrusu bir zamandan beri yaşadığımız zaman zaman hızlanan zaman zaman da yavaşlayan değişim süreciyle Kıvılcımlı'nın tamamen başka bir bağlamda da olsa söyledikleri arasında bir yakınlık bulmuş olmam.

Alın şu açık gerçeği!

Türkiye'de; ister ekonominin merkezi deyin, ister siyasetin merkezi deyin, fark etmez ("merkez"den ne kastettiğimi anlıyorsunuz; bu yalnızca "devlet" değil ama devletin de etrafında kümelenmiş bir yapı), ülkeyi kuruluştan bu yana yönetmekte. Etrafında ise yönetilen ve merkezdekilerin hayat düzeyinin altında bir hayat düzeyi yaşayan geniş halk yığınları.

Bu iki yapı arasındaki ilişki bir zamandan beri göstermelik bir "demokrasi" çerçevesinde biçimlenmiş ve bu çerçeve içinde de "merkez" her zaman bir yolunu bulup toplumu, bir zamanlar çok kullanılmış bir deyimle "oy davarı" gibi kullanarak yönetmeye devam etmiş.

Zaman içinde bu halk yığınları arasında en geniş olan "İslami duyarlılıkları yüksek" olan kesim, seçim sandıklarını ciddiye alarak iktidara geldiğinde "merkez"in değişimi de başladı.

Ama doğrusu bu ülkenin kendi iç dinamiklerinin bu değişimi taşımakta zorlandığı da açık. AKP'nin bütün iktidar döneminde yaptığı birçok şey olabilir ama mevcut "merkez"i'n dönüşümünü tam olarak sağlayamadığı da ortada. (Başörtüsü, Kürt açılımı, anayasa gibi konularda başarısızlıklarından söz ediyorum).

İşte bu değişememenin yarattığı gerginliği bir anlamda çözen, bir anlamda da daha da geren gelişmeler, en sonuncusu "Balyoz Harekâtına" ait, beş bin sayfa olduğu söylenen ve bir bavulla gelen, dokümanlar.

Bu dokümanları saklayıp basına ulaştıranlar kimlerdir bilmiyoruz ama, yaptıkları, tıpkı İstanbul'un kapılarını Türklere, Roma'nın kapılarını da Hunlara açan ezilenlerin yaptıklarına benzemiyor mu?

Onların bu dokümanları bilinir kılmaları tıpkı kapının dışında "merkezi" değiştirme amacıyla bekleyen "muhalif

güçlerin" işini kolaylaştırmıyor mu?

Dedim ya benimkisi bir benzetme.

Eğer bu benzetmede bir gerçeklik payı var ise, o zaman;

Bir, "merkez"in diğer unsurları olan "üst düzey bürokrasi"nin içinden de benzer kapıların açılacağını;

İki, asıl "çatışmanın" henüz daha olmadığını, ama yaklaşmakta olduğunu beklememiz gerekir.

Ama dedim ya benimkisi bir benzetme. Aklıma nereden geldi dersiniz, belki de İbni Haldun da, Kuvâlcımlı da bizden bir rahmet istemiştir, kimbilir...

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

28 Şubat'ın yaraları

Erol Katırcıoğlu 27.02.2010

İktisatçılar bir zamandan beri tartışıyorlar liberal iktisatçıların, "**homo economicus**" adını verdikleri, yani her daim kendi çıkarı peşinde koşan, biri sıfıra tercih eden, akılcı ve çıkarıcı birey varsayımını. Bugünün ekonomilerinin temelinde böyle hesaplı bir birey varsaymak ne kadar gerçekçidir diye.

Doğrusu geçmişte de olduğu gibi bugünün ana akım iktisat ideolojisinin en temelindeki varsayımlarından biri böyle bir "rasyonel" birey varsayımdır ama, ana akım olmasına rağmen günümüzde bu varsayımı sorgulayan şimdi yığınla iktisatçı var.

Bu çalışmaların birinde, bir değeri (mesela bir pastayı) bir diğeriyle paylaşmak konusundaki davranışlar ele alınmış, insanların "homo economicus" gibi davranıp davranmadığını test etmek üzere. Kısacası, "Önerilen ne olursa olsun al, sen önermek durumunda kalırsan mümkün olduğunca az ver" biçiminde bir davranış ne ölçüde geçerli bir davranıştır diye.

Yapılan çalışma böyle bir davranışın denekler arasında çok sınırlı biçimde geçerli olduğunu ortaya koymuş. Ortalama deneğin davranışı, "yarı yarıya" paylaşmak olarak ortaya çıktığı gibi, Papua Yeni Gine gibi bazı toplumlarda "yarıdan fazlayı" diğerine vermek biçiminde bir davranış gözlenmiş.

Bu deneylerden daha sonraki yazılarımda söz edeceğim ama böyle bir girişi yapmamın nedeni başka.

Böyle bir giriş yapmamın nedeni, bu ülkenin insanlarının da, kemalistlerin, milliyetçilerin ve de ulusalcıların onlardan bekledikleri gibi bir davranış içinde olmadıkları. Seksen yıllık söylemlerin kalıpları içinde değil, bu toplumun kültürel örgüsü içinde yer etmiş vicdan, eşitlik ve adalet anlayışlarıyla davranıyor oluşları.

D n Taksim Hill Otelinde başörtülü kadınların kurdukları AKDER'in "28 şubat 1000 yıl süremez" konulu bir basın toplantısı vardı. Toplantıya, başörtülü, başörtüsüz, sosyalist, sosyal demokrat, muhafazakâr ve de ideolojik duruşlarını benim bilmediğim birçok insan katıldı.

Bence bu insanları biraraya getiren duygu, onların vicdanlı insanlar olmalarıydı. Başörtüsü taktıklarından dolayı kamu alanlarından "dışlanmış" ve bu nedenle de "mağdur" edilmiş insanlar ve kendileri kendi hayatları için benimsememiş olsalar da onların bu mağduriyetlerine sessiz kalmayı vicdanları el vermediği için destek verenler. Vicdanın kaynağının bir inanç mı yoksa bir ideolojik duruş mu olduğunun ise bence hiç bir önemi yok.

Mevcut sistem, her sözünü Mustafa Kemal'e doğrulatmakla, onu her zaman bir meşruiyet kaynağı olarak göstermekle, yaptığı işler için toplumun onayını almış olmadı. Toplumun vicdanına, adalet ve eşitlik duygularına ters düşen her yaptığı iş aslında insanların gönlünde de yaralar açtı. 28 şubat, o yaralardan biriydi.

Nitekim toplantıda her söz alan konuşmacının, başka belki de hiç bir toplantıda göremeyeceğimiz bir biçimde boğazının düğümlenmesi, gözyaşlarını tutamaması yaralı vicdanların işaretleri değilse neydi?

AKDER'in afişindeki "Ya hep birlikte, ya hiç!" ifadesi de bu başörtülü kadınların kendi yaralarıyla, toplumun, gönülleri yaralı diğer dışlanmışlarının da, Kürtlerin de, Alevilerin de farkında olduklarını gösteriyordu. Ya hep birlikte  zg r oluruz, ya da hiç birimiz diyerek.

Anlayacağınız 28 şubat, bir düzeni muhafaza etmek için yapılmış olsa da o düzenin değişiminin de en önemli hızlandırıcısı oldu. Baş rt l lerin, Kürtlerin, Alevilerin, işçilerin, işsizlerin, kısaca sistemin tüm mağdurlarının birlikte bir arayışa yönelmeleri, yeni bir demokrasi aramaları 28 şubat'ın da eseri değil mi?

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kontrollü  zg rl k

Erol Katırcıoğlu 04.03.2010

Başbakan Erdoğan gazete patronlarına, "Napayım köşe yazarına hâkim olamıyorum diyemezsin. Diyeceksin arkadaş. (...) k şende yazı yazanın maaşını sen veriyorsun, yarın feryat etmeye geldiğin zaman feryat etmeye hakkın yok" gibi yine ağız dolusu bir şeyler söyledi geçenlerde. İki gün sonra da topuzun ucunun biraz uzağa kaçtığını görünce sözlerine açıklık getirdi. "O anlamda demedim" diyerek. Ama bu git-gel arasında biz de – daha önceleri de benzer durumlara tanık olmuştuk- Erdoğan'ın zihni dünyasıyla ilgili yine yeni bir şeyler öğrenmiş olduk.  ğrenmiş olduğumuz "bilgi" ya da aldığımız "his" odur ki Başbakan'ın zihni dünyasında varolan " zg rl k" anlayışı "kontrollü" bir " zg rl k" anlayışı. Yani  zg rl k olsun ama kontrollü olsun gibilerinden bir anlayış.

Oysa  zg rl ğ n sınırlarını yine özgürlüğün belirleyebileceğine dair bir düşüncenin giderek benimsendiği bir dünyada " zg rl ğ " kontrol etmek duygusu, insani olmakla birlikte ne  l de "demokrat" bir duygudur

dersiniz? Sarf ettiği sözlerin, babaların kızlarına, "Kızlar fazla gülmezler!" gibisinden, "Gülsünler" ama "kontrollü gülsünler" anlamında ataerkil dünyanın benimsediği bir anlayışla yakından ilişkili olduğu açık değil mi?

Erdoğan bu sözlerini, ekonominin kötüye gittiğine ilişkin yazılar yazan köşe yazarlarına söylemişti. "Şurada yüzde 6,5 puan piyasalar düşüyorsa, bunun sebebi bunlardır" diyerek ekonomide son günlerde yaşanan siyasi gerginliklerin etkisinin bazı köşe yazarlarınca abartıldığını vurgulamıştı.

Peki ama ya ekonomi sahiden kötüye giderken her şeyin günlük güneşlik olduğunu yazan ve söyleyen yazarların varlığına ne demeli? Krizden çıktık, işte de bunlar kanıtları diyerek içimize umut dolduran yazılar yazan yazarlar hiç mi yok bu ülkede? Piyasalar onlardan neden etkilenmiyorlar da hep kötü yazanlardan etkileniyorlar acaba?

Erdoğan'ın bu sorulara bir cevabı var mıdır bilmiyorum ama eğer varsa da bu cevapların beni ikna edecek cevaplar olmayacağını söylemeliyim. Tabii buradan Erdoğan için, diğer birçok siyasetçiden farklı olarak "özgürlüğü" pas geçen duyarsız bir siyasetçidir demek istemiyorum.

Nitekim Başbakan dünkü konuşmasında, "Hiçbir basın patronu kalkıp da bana şu yazarı at demiştir diyemez" diyerek siyaset ve basın arasında bir mesafe benimsediğini de ifade etti. Peki ama sorun nerede?

Doğrusu sorun, böyle bir konuda Başbakan'ın konuşması. Partisinin ve uygulamalarının eleştirilmesine cevap vermenin yolu olarak kurmuş olduğu cümlelerin "Parayı veren düdüğü çalar" anlayışının bir uzantısı olarak, "Mademki bu yazarların parasını sen veriyorsun o zaman onların ne yazacağına da sen karışabilirsin" gibi bir anlam taşıması.

Oysa medyadan çıkan sesler hiçbir zaman hiçbir ülkede "tekdüze" olmamıştır. Karmaşık bir toplumun bütün karmaşıklığının bir yansımasıdır medya. Her medya kuruluşunun benimsediği politikalarda belirli hatlar olsa da çıkan haberler de, yazan yazarlar da bir tornadan çıkmış değildirler. Hükümetleri eleştirenler de, destekleyenler de ya da bazen eleştiren bazen destekleyenler de aynı mecrada birlikte olabilirler.

O nedenle de bir Başbakan'ın medya üzerine konuşması rakip bir siyasi parti üzerine konuşması gibi olamaz. Eğer olursa da eleştiriyi kendisi davet etmiş olur ve bu yazı gibi birçok yazı da yine köşelerde bu davete icabet etmek durumunda kalmış olur.

Başbakan'ın nelere sinirlenmiş olabileceğini, kriz ortasında bankacılara neden kızdığını hatırlayarak anlamaya çalışabiliriz ama, yine de bu anlayışın demokrat bir anlayış olmadığını ve bugünün toplumunun da böyle bir anlayışla yönetilmesinin mümkün olmayacağını ya da zor olacağını söylemek zorundayız.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Siyasette 'yeni' Olan Ne

Erol Katircioğlu 06.03.2010

Ben "Mağdurlar" diyorum. Kimileri "Dışlanmışlar" demeyi daha uygun buluyor. Her iki terimden murad edilen ise ülkemizdeki mevcut ekonomi ve siyaset anlayışının ve mekanizmalarının "dışına" itilmiş olanlar.

Onları kastediyoruz. Bu insanlar kimlerdir ve bu insanlar neden sistemin dışına itiliyorlar dersiniz bunun bu insanların talep ettiklerinin sistem tarafından "uygun" bulunmamasıyla ilgili olduğu açık.

Peki ama neden bu insanların talepleri sistem tarafından uygun bulunmuyor diye sorarsanız bunun cevabı da büyük ölçüde sistemin hayali bir toplum için belirlediği bazı ölçütlerin bu insanların talepleriyle çelişiyor olması...

Örneğin eğer siz, ben vatandaşım ama Kürdüm, bu nedenle de kendi kültürümün, dilimin yok olup gitmesini istemiyorum, Kürtçe gördüğüm rüyaları bir de Türkçe düşünmek istemiyorum, kendi şarkılarımı kendi dilimde mırıldanmak istiyorum dersiniz; Ya da evet ben vatandaşım ama Alevi inancına sahibim.

O nedenle de gelip geçici olduğumuz bu dünyada kendi inancımınla yaşayıp kendi inancımınla ölmek istiyorum. Benim kutsal evim "cemevidir", bu nedenle de bu yerlerin kutsal ibadethanelerimiz olarak kabul edilmesini istiyorum dersiniz; Ya da ben vatandaşım ama İslami duyarlılıklarım bazı vatandaşlardan daha fazla o nedenle de örneğin kızlarımız ve kadınlarımız başlarını örterek kamu içine çıkmayı uygun buluyor, bu durumun normal görülmesini ve örneğin üniversitelere gidebilmelerinin sağlanmasını istiyorum dersiniz; Ya da ben emeğini satmaktan başka bir şeyi olmayan ve hayatını ancak böyle idame ettirmek durumunda olan bir "vatandaşım".

Bu nedenle de büyük şirketlerin, büyük sermayelerin karşısında çaresizim ve ancak birlikte davranırsak haklarımızı ve ekmeğimizi ezdirmem diye düşündüğümünden sendikal olarak örgütlenmek istiyorum, o nedenle de engellerin kaldırılmasını istiyorum dersiniz... Bunları daha da uzatabiliriz kuşkusuz. İşsizlerden kadınlara, oradan eşcinsellere ve gençlere kadar...

Bütün bu dediklerinizle, aslında içinde yaşadığımız sistemin hayali "vatandaş" kavramına uymadığınız açık ve dolayısıyla da "dışlanmanız", yani "mağdur" olmanız kaçınılmaz.

Zaten bu ülkedeki Kürt sorunu da, Alevi sorunu da, laiklik ve başörtüsü sorunu da, yoksulluk sorunu da bu değil mi? Kimileri soruyorlar siyasette "yeni" olan ne diye.

Bence siyasette yeni olan bu insanların sesleri olabilmek, onların dertlerinin aslında "ortak" ve "aynı" olduğunu söyleyebilmek ve bu ortaklıktan Türkiye'nin değişim haritasını oluşturabilmek. "Yeni" olan bence bu. Tabii ki yukarıdaki farklı taleplerin ima ettiği bir arayış tek tek taleplerden çok, bütün taleplerin çarptığı sistemin değişimiyle ilgili bir arayışa tekabül etmeli.

Yani Alevi de, Kürt de, Müslüman dindar da, çalışan da kendi sorununun çözülebilmesinin, ancak diğerlerinin sorunlarının çözülebilmesine bağlı olduğunu bilmeli, inanmalı ve ikna olmalı.

Büyük oyunu bozacak, bizi ırkçı, milliyetçi ve ayrılıkçı bir atmosferden; barışın, eşitliğin, adaletin ve birlikte yaşamanın solunabildiği bir atmosfere taşıyacak olan "yeni" siyaset bence bu. Nihayet bu ülkede böyle bir hayal için yola çıkmaya hazırlanan siyasi bir girişimin ayak sesleri geliyor. Böyle bir adalet ve vicdan arayışının yollarını döşemek için yola çıkmak üzereler. Onlara kolay gelsin diyoruz...

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Demokrasiye geçerken

Erol Katırcıoğlu 11.03.2010

Vesayet rejimi bitti ve biz demokrasiye mi geçiyoruz? Son günlerde olup bitenlere bakarsak böyle bir düşünceye varmak mümkün.

Gerçek de böyle midir bilmiyorum ama askerin son günlerde açıklamakta zorlandığı olayların, ordu içinde yasadışı bazı örgütlenmelerin olduğuna işaret ettiği açık.

Tabii bunun da askerin sistem üzerindeki bir çeşit içselleştirilmiş vesayetçi rolünün zayıflamasına neden olduğu da...

Doğrusu “vesayet rejimi” de onun karşısına koymamız gereken “demokrasi” de aslında bir çırpıda “gidecek ve gelecek” rejimler değil.

Ama vesayet rejiminin “gitmekte olan”, “demokrasinin ise “gelmekte olan” olgular olduğunu söylemek mümkün.

Böyle bir perspektiften baktığımızda “gelecek olan demokrasi” nasıl bir demokrasi olacaktır dersiniz?

“Demokrasi” kavramını kendi parti amblemi olan “at”la özdeşleştirip “demir kır at” olarak ifade etmeyi siyaset olarak düşünen partilerin olduğu bir ülkede demokrasiye geçmenin de öyle çok kolay bir mesele olmadığı ortada.

O nedenle de ara sıra öfkelense de babalansa da Tayyip Erdoğan’ın geldiği yerin böyle bir gelenek olduğunu düşündüğümüzde şu anda vardığımız yeri hiç de küçümsememek gerektiğini söylemeliyiz. Ülkedeki vesayetçi rejime karşı partisinin demokrasi mücadelesi ara sıra sendelese de yine de önemli.

Ama dünya değişiyor. Demokrasinin anlamı ve içeriği de değişiyor. Dolayısıyla en çok da AKP’de ifadesini bulan “temsili demokrasi” diyebileceğimiz demokrasi kavramı da tıpkı birçok kavramımız gibi eskiyor.

Bugün dünyada “katılımcı” bir demokrasi fikri “temsili” demokrasi fikrinin önüne geçiyor.

İnsanların kendi geleceklerine ait önemli kararlarda, o kararlara katılımlarının zorunlu olduğuna dair yeni bir demokrasi anlayışı giderek yeşerip, yaygınlaşıyor.

Örneğin bugün dünyada, özel bir şirketin fabrikasını kapatma kararının bile şirketin sahibinin kendi başına alabileceği bir karar olmadığı konuşuluyor.

Bu kararın, şirketin hisse senedi sahiplerinden tutun, çalışanlara, o malı tüketenlere, şirketin ürettiği malların tedarikçilerine, hatta şirketin fabrikasının çevresinde yaşayan ve geçimleri orada çalışanlara bağlı olanlara kadar birçok kişinin görüşlerinin alınmasına bağlı olması gerektiği konuşuluyor.

Neden?

Çünkü bir fabrikanın kapatılma kararı bütün bu insanların hayatlarını radikal biçimde etkiliyor.

O zaman böyle bir kararın alınmasında onların da dahil olması gerekiyor.

Demokrasinin yeni yüzü bu.

Peki, böyle bir demokrasi anlayışını bugün siyasette herhangi bir yerde görebiliyor muyuz?

Herhangi bir siyasi kurum böyle bir demokrasi anlayışını topluma öneriyor mu? Doğrusu buna olumlu cevap vermek zor. Ama toplumun böyle bir demokrasi anlayışını özlediğini bugün her yerde hissetmeniz mümkün.

Toplum hemen karşı bir cevap vermiyorsa da kendisine sorulmadan hayatını etkileyen kararları alanlara karşı tepkili. Çünkü bu kararlarda kendisinin de onayının alınması gerektiğini düşünüyor. Bunu böyle ifade edebilecek herhangi bir siyasi araç bulamadığından da sesini pek duymuyor olabiliriz ama her seçim

döneminde kararsızların ve protesto oylarının hep yüksek çıkmasının böyle bir itirazın işareti olarak okunması gerektiğini düşünüyorum.

Dolayısıyla vesayet rejiminin bitmekte olduğunu ve yeni bir demokrasi anlayışının gelmekte olduğunu söyleyebiliriz. Ama bu demokrasi anlayışının, yani insanların kendi hayatlarını etkileyen kararlara katılmalarının bu kararları "meşru" kılacak yeni bir ihtiyaç olduğunu söyleyecek yeni bir siyasetin henüz sahnede olmadığı da bir gerçek.

Türkiye değişiyor...

Türkiye değişirken demokrasinin anlamı da...

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Temas değiştirir

Erol Katircioğlu 13.03.2010

Sol siyasetteki insan malzemesi fena halde örselenmiş bir insan malzemesi.

Tabii kolay değildi bu ülkede kendini solda tanımlayan insanların çoğunun 1970'lerin ve 80'lerin sürek avlarından örselenmemiş olarak çıkması. Öyle de oldu.

Ülkeyi yönetenler, daha gencecik yaşlarındayken birçok insanı insanlık dışı muamelelere tabi tutmayı kendi kutsalları adına uygun buldular. Yaptıkları rezilliklerin bir sınırı yoktu. Kimilerini yaşlarını yükselterek idam etmekten bile geri durmadılar. O nedenle de soldaki insan malzemesi tedirgin ve kuşkucu.

Tabii ki bu tedirginliğin ve kuşkuculuğun oluşumunda bu cenaha ait "içsel" nedenler de yok değil. Yaşanan sert bir hayatın birlikte yürüyenler arasında da sertliklere yol açması kabul edilir olmasa da anlaşılır bir durum.

Bizdeki sol, her ne kadar çoğu zaman kendini sosyalizmle tanımlamayı yeğlemiş olsa da aslında bir "sisteme hayır" demenin siyaseti oldu.

Örneğin sağcı siyasetçilerin sık sık sola ait en saçma olduğunu düşündükleri "Köprüye hayır!" kampanyasını kullanmayı pek severler. Solcuların ne denli "izansız" olduklarını kanıtlamak için.

Oysa solun derdi gerçekten köprüye hayır demek miydi? Olmadığını o günleri bilenler bilirler.

Solun, o zamanki "Köprüye hayır!" çılgılığı, köprü için harcanacak kaynaklar ülkedeki yoksulluğu, açlığı ve çaresizliği gidermek için kullanılmalı çılgılığından başka bir şey değildi.

Yani insana işaret eden, adalete ve vicdana işaret eden bir çılgıktı.

Bunun doğru olmadığını düşünebilirsiniz, ama bu talebin haksız bir talep olduğunu söyleyebilir misiniz?

Bugün bile, örneğin devletin askerî harcamalar ile sosyal harcamalar dengesinin sağlıklı kurulmuş olduğunu söylemek mümkün mü?

Bu konuda hiç mi tartışılacak bir şey yok dersiniz?

Bence kim ne derse desin her şeye başını sallayan siyasetçilerin olduğu bir ülkede olan bitenlere "Hayır!" diyen bir sol siyasete çok ihtiyaç var.

Ama dediğim gibi soldaki insanlar tedirgin ve kuşkucu...

O nedenle de hep daha çok kendilerine benzeyenlerle siyaset yapmak eğilimindeler.

Bu eğilimin de onların "diğerlerine" ulaşmalarına ve daha güçlü bir ses olmalarına engel oluşturduğu ise ortada.

Oysa mevcut sisteme "Hayır!" diyenler bu ülkede de zamanla arttı. Üstelik bunların bazılarının sosyalist ideolojiyle de bir ilgileri yok.

Yalnızca kimlikleri nedeniyle mevcut sistem tarafından "dışlandıklarından" mağdur durumdalar. Sisteme "Hayır!" demelerinin nedeni de bu. Mevcut sistemin değişmesini, daha demokratik ve özgürlükçü olmasını talep ediyorlar.

Yani değişimin yanındalar.

Solun bugünlerdeki gündemi ise "Hayır!" diyen bu insanların seslerini kendi sesine katarak yükseltmek. Buradan gerçek bir değişim "iradesi" ve "enerjisi" üretmek.

Bunun da zor bir süreç olduğu ortada. Zor bir süreç çünkü, bir yandan kendi içindeki farklılıklarla baş etmek, diğer yandan da "diğerleriyle" birlikte yürümek gerilimli bir süreç.

Bir, "birlikte yürüme iradesi" ürettiği kadar kendi içinde "kuşku ve tedirginlikleri" de besleyen bir süreç. O nedenle de yorucu...

Ama her şeye rağmen "Temas, temas edeni de, temas edileni de değiştirir" mottosundan gidersek solun tedirginliğini ve kuşkuculuğunu aşmanın da tek yolunun temas etmek olduğunu söyleyebiliriz. O nedenle de temasları arttırmaya yönelik her adımın bu çerçevede değerli olduğu ortada.

Geçmişin, "Bütün ülkelerin işçileri birleşin!" sloganının bugünkü karşılığı acaba "Bütün ülkelerin insanları birbirinizle temas edin ve ilişkilenin!" olabilir mi?

Ne dersiniz?

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Koca bir bulut gibi

Erol Katircioğlu 18.03.2010

Koca bir bulut gibi şekilleniyor Türkiye.

Ağır ağır. Dikkatle baktığınızda hiç hareket etmiyor gibi gelebilir size. Tıpkı uçağın penceresinden gördüğünüz hareketsizmiş gibi duran iri bulutlar gibi. Öylesine yavaş...

Meteorologlar derler ki büyük fırtına bulutlarının hareketleri yavaştır ama içlerinde tam bir kaos yaşanır. Aşağı yukarı, sağa sola hareket eden hava akımları kadar, su, buz ve buhar oluşumları aynı anda gerçekleşir. Buz gibi

gördüğünüz biraz sonra suya ya da buhara dönüşebileceği gibi aşağı hareket eden yukarıya ya da sağa doğru sıçrayabilir.

Bulutun alacağı biçim, hareketinin hızı ve nereye doğru gideceği ise işte bu kaotik ortama bağlı. Kimsenin önceden öngörmesi de pek mümkün değil.

Türkiye de öyle. Dışarıdan baktığımızda yavaş hareket ediyor gibi görünse bile içi kıpır kıpır. AKP'nin iktidara gelmesiyle başlayan, Ergenekon davasıyla devam eden büyük kırılmanın yarattığı bu durum ruhlarımızı ve düşüncelerimizi de savurup duruyor.

Kimileri bu kaotik ortama bakıp buradan başka anlamlar çıkarmaya çalışsa da değişimin doğal ortamının tıpkı büyük fırtına bulutlarında olduğu gibi kaotik olduğu bir gerçek. O nedenle de savrulmalar, birbirinin içine geçmeler, birbirinin içinden çıkmalar doğal. En azından öyle kabul etmek gerek.

Neden mi bu benzetmeyi yapıyorum?

Çünkü bugünün Türkiye'sindeki siyasi pozisyonların değişimi o kadar hızlı ve çok yönlü oluyor ki bu durumun nedenlerini dışarıdan bakarak anlamak mümkün değil. Alın örneğin CHP'li Canan Aritman'ın Türkiye'de kaçak durumda çalışan Eremenilerin sınır dışı edilmesi önerisini!

Pekala "ırkçı" bir talep olan bu talebin, kendini "sosyal demokrat" olarak tanımlayan bir partinin bir milletvekilinden gelmiş olması zaten şaşırtıcı ama kendini "demokrat" olarak tanımlayan Başbakan Erdoğan'ın aynı biçimde aynı şeyleri söylemiş olması da aynı şekilde şaşırtıcı değil mi?

Ya da hükümet bir yandan demokratik açılım kapsamında "Ayrımcılıkla Mücadele ve Eşitlik Kurulu" oluşturmaya çalışırken aynı hükümetin bir bakanının "Eşcinsellik hastalıktır" diyerek ayrımcılık yapmasını nasıl karşılamak gerek?

Kendini "komünist" olarak tanımlayıp bayağı "milliyetçilik" yapanlardan, Müslüman olup kendini "sola yakın" hissedenlere kadar birçok farklı siyasi pozisyon aynı anda aynı ortamlarda nasıl birlikte olabiliyor dersiniz?

Sanırım sorunun cevabı yine bulutların içindeki kaosta yatıyor. Nasıl buz buharla, su buzla, buz suyla aynı bulutun içinde yer alıyor, aynı şekilde bu her biri diğerinden farklı siyasi duruşlar da aynı Türkiye ortamında birbirlerine karışıp, birbirlerine dönüşerek varolup gidiyor.

Aynı benzetmeyi sürdürecektir olursak Türkiye'nin nasıl bir toplum olacağı ve hangi yöne doğru yöneleceği de işte bu farklı siyasi pozisyonların birbirleriyle nasıl bir ilişki içinde olacağına bağlı. Daha demokrat ve daha özgürlükçü mü, yoksa daha milliyetçi ve daha içine kapanmacı mı olacağı bu pozisyonların nasıl evrileceğiyle yakından ilgili.

O nedenle de bu kaotik durumun varlığını "doğal" kabul etsek bile eğer içinde sürüklenmek istemiyorsak ve eğer "düşüncelerimiz" önleyemiyorsa bu sürüklenmeyi, o zaman mevcut siyasi pozisyonların ötesine geçmek, onları aşmak ve sahiden "yeni" bir siyaset üretmek için "ilke"ye, yani, adalet ve vicdan arayışına tutunmamız gerekmez mi?

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Önümüzdeki bahis

Erol Katırcıoğlu 20.03.2010

Toplumun genel olarak AKP'ye olan teveccühü, AKP'nin siyaset olarak toplumun önüne koymuş olduklarından çok, sistem partileri olan partilerin toplumun önüne koyamadıklarıyla ilgili bence.

Sistem partileri dediğim hakikaten sistem partileri. Adlarını siz koyun farketmez, hemen hemen tümü. Her durumda devletin "âli" çıkarlarını savunan ve siyaseti de böyle gören insanların partileri.

Zamanla bu partilerin söylemleriyle Türkiye toplumunun gerçekleri arasında öyle bir uçurum oluştu ki toplum bunların hemen hemen tümünü tarihin çöplüğüne gönderiverdi birden. 2002 seçimi böyle bir seçimdi.

O nedenle de AKP'nin toplumun önüne koyduğu siyasi projenin çekiciliği bizatihi o projeden değil, etrafta kokuşmuş, insana ve tarihe karşı saygısız bir siyaset anlayışının kurumsallaşmış olmasındandı.

Ama şimdi bulutlar biraz aralanıyor bence. Gerçekler güneşin altında daha bir seçilebilir oluyor. İnsanlar AKP'nin projesinin de pek parlak bir proje olmadığını daha bir görebiliyorlar artık.

AKP, her ne kadar mevcut sistemin saldırıları altında kalmış olmanın mağduriyetiyle bir "meşruiyet" taşıyor olsa da sahip olduğu fikirler bu mağduriyetin hak ettiği yola uymuyor.

Örneğin en son Başbakan'ın kaçak Ermeni işçilerini memleketlerine gönderme "tehdidi", bunca emekle onarılmaya çalışılan Türk-Ermeni ilişkilerini birden sıfırlıyor. (Sıfır sorun politikası böyle bir şey miydi dersiniz?) Bırakın Dışişleri'nin harcadıklarını, sıradan vatandaşlar olarak bizlerin çabalarını da sıfırlamak olmadı mı bu sözler?

Bu sözler Başbakan Erdoğan'ın söylediği ve "gaf" olarak değerlendirilecek sözler de değil doğrusu. Bunlara benzeyen cümleleri az değil.

Örneğin, "PKK'ya terör örgütü desinler, öyle randevu veririm" diyerek Ahmet Türk'e randevu vermemesi benim aklımda kalanlardan biri.

"Ben seçildim o zaman ben karar veririm" mantığı bir Erdoğan mantığı ise, bu kibirli, milliyetçi ve yukarıdan bakışlı sözler de Erdoğan'ın bizatihi kendisi.

O nedenle ben AKP'nin projesini toplumdan "teveccüh" görmüş olsa da, artık toplumun taleplerinin gerisinde kalmış bir proje olarak değerlendiriyorum.

Ama buradan önümüzdeki siyasetin AKP'yi karşıya alan bir siyaset olması gerektiğini de söylemiyorum. Söylemek istediğim yalnızca AKP'yi aşmaya yönelik bir siyasetin önümüzdeki dönemin siyaseti olduğu. Çünkü AKP'nin bu sistemin sıradan bir partisi olduğunu söylemek hâlâ mümkün değil.

AKP'nin toplumun özelemlerine cevap verme konusundaki yetersizliklerinin konjonktürel olmaktan çok, yapısal olduğunu düşündüğümüzde zamanın ve değişimin onu toplumun gerisine doğru itmekte olduğu bir gerçek. Ne kadar "Roman Açılımı" yaparsa yapsın, "Kürt Açılımı"nı, "Alevi Açılımı"nı "açamamış" ya da "aşamamış" bir AKP'ye insanların hâlâ inanmaya devam ettiklerini düşünmemiz için yeterli bir neden var mı?

O nedenle de kendi siyasetini AKP karşıtlığına değil, AKP'nin ötesinde toplumun özelemlerini dile getirmeye odaklanmış siyasi bir pozisyonun önümüzdeki dönemin siyasi pozisyonu olacağı açık.

Karnından konuşmayan, sorunlara "ilkeler" çerçevesinde yaklaşan, o nedenle de "ama"sız bir demokrasiyi inşa etmeyi amaçlayan, adaleti ve vicdanı öne çıkaran yeni bir siyaset projesidir bence bu.

Böyle bir projenin vakti gelmiştir. İnsanları da vardır. Sorun bu insanların gerekli basireti gösterip göstermeyeceklerinde. Bekleyip göreceğiz...

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Hızlı akan bir dünyada siyasetin zorluğu

Erol Katırcıoğlu 27.03.2010

Belki de "planlama" daha durgun bir dünyanın kavramıydı. Her şeyin belirli bir yavaşlıkta olduğu bir dünyada amacınızın gerçekleşmesi için neleri nasıl biraraya getireceğinizi önceden düşünmeniz ve ona göre en etkin yolu ya da yolları bulmanız daha mümkün bir işti.

Oysa şimdi her şey öylesine hızlı akıyor ki amacınızı formüle ettiğiniz anda değişmesi gerekiyor neredeyse. Çünkü değişmesini gerektiren bir şeyler oluveriyor birdenbire. O nedenle de artık "dinamik planlama"dan söz ediyor uzmanlar işin içine değişimleri de katmak için.

Her şeyin daha akışkan olduğu bir dünyada siyaset yapmak da benzer bir durumda. Öyle ya insanların siyasi kanaatlerini etkilemek için öyle yollar bulundu ki! Aynı insan farklı zamanlarda farklı siyasi düşüncelere sahip olduğu gibi, farklı insanlar da farklı zamanlarda aynı siyasi düşüncelere sahip olabiliyorlar, kimin neyi nasıl ve hangi araçlarla anlattığına bağlı olarak.

Bu nedenle de siyasi partilerin durgun bir dünyaya ait mekanizmaları ve alışkanlıkları her an değişen siyaset alanının akışlarını kavrayamıyor. Batı'da seçimlere katılma oranlarının düşüyor oluşu ile bizim gibi ülkelerdeki "kararsız" ve "protestocu" seçmenlerin her seçim döneminde sayılarının artışı da belki bu nedenle.

Siyaset alanının kendine özgü bir "hayatiyeti" olduğu gibi kendine özgü de bir "ritmi" var. Siyasi partilerin yakalamakta zorlandıkları da siyasetin bu özelliği. Kimileri bu hayatiyeti ve bu ritmi algılamakta zorlanıyor. Kimileri de anlasa da tam olarak ona uygun davranamıyor. Gerçek bu.

Bu, aynı zamanda siyasetin neden yalnızca siyasi ilkelerin ve siyasi önermelerin ifade edilmesinin ötesinde bir uğraş alanı olduğunu da açıklıyor. Siyasetin o sıradaki iç kurgusunu anlamadan ilkeleri, üstelik de evrensel anlamda doğru da olsa her fırsatta söyleyivermeyi siyaset yapmıyor.

Bugünlerde anayasayla ilgili AKP'nin gündeme getirdiği değişiklikleri tartışıyoruz. Önerilen pakette öyle maddeler var ki hayır demek mümkün değil. Ama öyle maddeler de yok ki evet demek de bir o kadar zor. Ama bu tartışmayı bugünün Türkiye'sindeki siyasetin iç kurgusunu dikkate almadan yaparsak doğru bir adım atmamız da mümkün değil.

Eğer bugünün siyasetinin iç kurgusu vesayetçi bir rejimden kurtulmak olmasa, değişiklikleri öneren AKP'ye hemen hayır demek mümkün. Örneğin kamu çalışanlarına grev hakkının tanınmamasını bahane ederek ya da anadilde eğitim konusunda bir şey söylemiyor diyerek.

Ama sol ve demokrat siyasetlerin güçlerinin zayıf olduğu, CHP'nin ve MHP'nin yeni bir "milliyetçi cephe" hayaline girdiği bir iç siyaset ortamında kendi sınırları nedeniyle daha ileri adımlar atmada zorlanan AKP'nin önerdiği bu değişikliklere hayır demek bence pek mümkün değil.

Peki ama, ya ilkelerimiz diyeceksiniz. Seçim barajının kaldırılması. Geniş bir uzlaşma gerekliliği. Memurlara grev hakkının verilmesi, anadilde eğitim, küçük partilere Hazine yardımı vs. Onlara ne olacak?

Doğrusu onları söylemeye devam etmek zorundayız. Çünkü onlar özgürlükçü bir siyasetin olmazsa olmazları. Ama özgürlükçü bir siyasetin olmazsa olmazlarından bir diğeri de kimden ve nereden gelirse gelsin her demokratikleşme adımını desteklemek.

O nedenle de siyaset ortamımızın iç kurgusunu dikkate aldığımızda, demokratikleşmeye katkısı olacağından dolayı AKP'nin önerilerini desteklemek, ama yine demokratikleşmeye katkısı olacak olan çeşitli konuları önermediği için de onu toplum önünde eleştirmek sanırım en doğru tavır olacaktır.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Korkularımız ve anayasa değişiklikleri

Erol Katırcıoğlu 01.04.2010

Cumhuriyetin çocukları yine korkuyorlar. Kendilerine öğretilenlerin, yıkılmakta olan bir imparatorluktan bir ulus-devlet yaratmaya çalışan bir kadronun algıladığı dünyanın fikirleri olduğunu unutarak korkuyorlar.

Bu dünya, açıktır ki o günün koşullarında umuttan çok korkuların dünyasıydı. Çok milletli koca bir imparatorluk yıkılmaktayken, dünyanın güçlü devletlerinin parça parça etmek istediği bir toplumun bireylerinin korkmamış olması mümkün mü?

O nedenle de Cumhuriyet, her an bu parçalanma korkusuyla inşa edildi. Bütün gayrimüslümlerin bu toprakların dışına zorla itilmeye çalışılması da, Dersim'in ve diğer bütün Kürt isyanlarının kanla bastırılması da bu korkunun sonuçları değil miydi?

Bir diğer korku da Batı'yla "aydınlanmış" kadroların Doğu'nun "aydınlanmamış" ve dinî kuralları altında yaşayan Müslüman toplumları gibi yaşamak zorunda kalmak korkusuydu. Hilafetin kaldırılması, tekke ve zaviyelerin kapatılması ve alfabenin değiştirilmesi de bu korkunun eserleriydi.

Bugünlerde Cumhuriyet'in çocukları yine korkuyorlar. Bu kez daha çok İslami çevrelerin onayladığı bir iktidarın işbaşında olmasından korkuyorlar. O nedenle de AKP'nin attığı her adımla ilgili sorunları var.

Dün bu korku "başörtüsü" meselesiyle alevlenmişti, bugün ise bazı anayasa maddelerinin değiştirilmesiyle ilgili olarak ortaya çıktı. Diyorlar ki biz onlara da karşıyız onlara da. Yani, siyasal İslam'a da Kemalizm'e de. Burada bir sorun yok diyorlar. Sorun şu maddelerde. Eğer bu maddeler yasalaşırsa AKP güçlenir.

Atacağınız adımın ya ona ya da diğerine yarayacağı bir dünyadaysanız eğer söyleyeceğiniz sözün yönü, düşüncelerinizden çok duygularınızdan beslenir. Sözünüzün varacağı nişan tahtası da en çok korktuğunuzun nişan tahtası olur. Önerilere hayır demenizin vardığı yer de bu değil mi?

Tabii ki istediğiniz de bu değildir. O nedenle de hep bir "Üçüncü Yol"un peşinde olmak var. Bu üçüncü yol tabii ki kapitalizm ve sosyalizm arasındaki bir arayışın değil, bir AKP ve CHP-MHP arasındaki arayışın adıdır. Ne var ki içinde yaşadığınız "ya o ya bu" dünyasında sözünü ettiğim anayasa değişikliklerine hayır demek sizi bir "üçüncü yol"a değil yollardan "birine" hiç de istemediğiniz halde savurmuş olur.

Bu yolun "ceberut devletçi" bir varoluşun daha belki de uzun yıllar varlığına devam etmesini sağlayacak bir yol olacağı ise yeterince açıktır.

O nedenle de eğer bir "üçüncü yol" olacaksa, bu yol, değişikliklere evet diyen ama bu değişikliklerin yetersizliğinin yanı sıra anayasanın gerçekten sivil olması gerektiğine ilişkin tartışmaları sokaklara döken, insanların evlerine, işyerlerine taşıyan aktivist bir güç birliği oluşturmak yönünde bir üçüncü yol olmalıdır.

İçinde yaşadığımız Türkiye'nin "ya o ya bu" dünyasını pas geçerek korkularımızın izinden AKP karşıtlığıyla bir üçüncü yol üretmeye çalışmak sanıldığı gibi üzerinde yürüyebileceğimiz bir yol olmayacaktır.

Cumhuriyet'in çocukları olarak bize yakışan "korku"ya değil, "umut"a yönelmektir. Anayasa değişiklikleriyle aradığımız demokrasi ise belki hiç gelmeyecek ama her zaman gelecekmış gibi uğruna mücadele etmemiz gerekecek bir idealdir.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Vesayet rejiminin sonuna doğru

Erol Katırcıoğlu 03.04.2010

AKP'nin iktidara geldiğinden bu yana Türkiye'de bildiğimiz siyaset seyri de değişti. Bu durumun, AKP'nin sistem tarafından benimsenmeyen bir parti olduğu gerçeğiyle ilişkili olduğu kadar, bu partinin yaptığı reformların yarattığı değişimlerle de ilgili olduğu söylenebilir. Tabii bir de küreselleşme sürecini bu gözlemlere eklemek gerek.

Uzun bir zamandan beri alışık olduğumuz ve adına "vesayet rejimi" dediğimiz rejimle toplumun önemli kesimleri mücadele içinde. "Toplumun önemli kesimleri" dediğimiz kesimlerin AKP dışında temsilcilerinin olmaması ya da bu temsilcilerin zayıflığı AKP'yi bir siyasi parti olarak tüm değişimden yana muhalif kesimlerin temsilcisi durumuna getirdi.

İçlerinde benim de olduğum kimileri bu değişimin dış koşulları kadar iç koşullarının da önemli olduğuna dikkat çekerek bu süreçte ekonomideki yeni iktisadi aktörlerin önemini vurguladılar. Bu rejim etrafında ortaya çıkan "gerilimlerin" aslında toplumun daha derinlerindeki ekonomik güç kaymasıyla ilişkili olduğuna değindiler.

Geçen bunca zamana kadar gerilimler bitmedi. Bugün belki de dünden daha fazla yeni bir gerilime anayasa değişiklikleri vesilesiyle girmekteyiz. Peki, bugün geçen bunca zamana, ekonomide bunca değişime rağmen, bu tansiyonu haklı gösterecek ekonomik bir çatışma toplumun dip akıntılarında sürmekte midir? Bir başka ifadeyle bugün toplumda gördüğümüz gerilimin makul ekonomik bir açıklayıcısı var mıdır?

Doğrusu benim takip ettiğim imalat sanayii verilerinden biri olan "büyüklük dağılımlarına göre imalat sanayii" istatistiklerinden elde ettiğim grafik böyle bir gerilime değil aksine bir tür denge halinin varlığına işaret ediyor.

Aşağıda verdiğim bu grafikten izlenebileceği gibi 25 ila 499 çalışanı olan firmaları ekonominin "çevre"si, "500"den fazla çalışanı olanları da ekonominin "merkez"i olarak nitelersek gerçekten de 1980'lerin ortalarından itibaren 2003-2004'e kadar "merkez"le "çevre" arasında bir çekişmenin varlığını gözlemek mümkün. Merkez'in

katma değer içindeki payı çevrenin lehine olmak üzere 1985'te yüzde 66'dan 2004'te yüzde 49'a kadar düşmüş.

Fakat bu "merkez"nin aleyhine "çevre"nin lehine gelişen sürecin 2004'ten itibaren bir denge durumuna evrildiğini de yine grafikten izlemek mümkün. Grafik, 2004'te her iki kesimin de katma değer içindeki paylarının eşit hale gelmiş olduğunu ve bu durumun devam ettiğini gösteriyor.

Burada boyları bakımından küçük olmakla birlikte daha çok Anadolu genelinde yaygınlık gösteren "çevre" firmalarının ekonominin "yeni iktisadi aktörleri" olduğunu; "merkez" dediğimiz firmaların da daha çok mevcut sistem tarafından desteklenmiş ve ekonominin en güçlü aktörleri olan "eski aktörlerini" temsil ettiğini düşünürseniz, bu grafikten bu güç ilişkisinin zaman içinde daha dengeli bir duruma evrilmiş olduğunu söylememiz mümkün.

Zaten bu durumu bu kesimlerin sözcülüğünü yapan MÜSİAD, TÜSİAD gibi çeşitli kurumların son zamanlarda birbirlerine yakın sayılabilecek açıklamalarından ve tutumlarından da çıkarmak mümkün.

O zaman eğer ülkede yaşadığımız gerilimin ekonomik zemini yoksa bu gerilim neyin nesidir? Bu durumun devlet aygıtının "görece özerkliği" denen durumla ilgili olduğu ilk akla gelen. Ama altından halısı çekilmiş bir nesne nasıl eninde sonunda düşerse, bu vesayet rejiminin de ayakta kaldığı günlerin sayılı olduğunu söylememiz mümkün.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Süngü savaşı

Erol Katırcıoğlu 08.04.2010

Savaşın bugün itibariyle geldiği nokta bir "cephe savaşı"ndan çok bir "süngü savaşı"na benziyor. Artık komutanların birbirlerine dürbünle bakıp taktik geliştirdiği ve karşılıklı atılan toplanla yürüyen bir savaş hali değil bu. Daha da ilerisi. Askerler cephelerinden çıkmış süngüleri takılı tüfekleriyle birbirlerine girmiş canhıraş savaşıyorlar. Ölüm kalım halindeler.

Belki böyle hissetmiyoruz bugünlerde olup bitenleri. Öyle ya sonuçta hayatta hepimizin yapması gereken bir şeyler var ve biz onları gün boyu yapıyoruz. Kendi koşturmalarımız içinde kulağımıza takılan bir şeyleri de kendi bağlamlarından uzak bir biçimde dinliyoruz. Bu nedenle de hangi savcı kimi görevden almış, üçüncü balyoz soruşturmasında kimler ne yapmış gibi haberlerin de ayırtında değiliz.

Ama öyle anlaşıyor ki mevcut sistemin güçlülerıyla bu güçlülerin güçlerine son vermek isteyenler arasındaki savaş hali yeni bir noktaya doğru evrilmekte. Bu itişmenin son versiyonlarından biri kuşkusuz Balyoz davası etrafında görülüyor.

Davaya bakan mahkemede nöbetçi hâkimlerden birinin bir gün salıverdiği askerleri, ertesi gün davaya bakan savcılarının itirazları üzerine bir başka hâkim yeniden tutukluyor. Ertesi gün ise Başsavcı o tutuklama kararlarını çıkaran savcılarını görevden alıyor vs. Durum bu saat itibariyle böyle. Yazımın bittiği saate başka nasıl gelişmeler olur Allah bilir.

İşte anayasa değişikliklerini tartıştığımız Türkiye böyle bir ülke. O nedenle de anayasa değişikliği önerisinin bizatihi kendisi de bu savaşın ayrılmaz bir parçası. Yani savaşın silahlarından biri. Bunu da biliyoruz.

O nedenle de kendini bu savaşın bir parçası olarak görenlere bir diyeceğımız yok. Onlar tercihlerini yapmışlar ve zaten savaşıyorlar. Sorun kendini bu savaşın bir parçası olarak görmeyenlerde. Onların anayasada yapılacak değişikliklere destek olup olmayacaklarında.

Buradan Nazi Almanyası'nda papaz Martin Niemöller'in günlüğünde dediğı gibi, "Herkesi aldılar sesimi çıkartmadım. Beni almaya geldiklerinde de benim için sesini çıkaracak kimse kalmamıştı" gibisinden bir şey söyleyerek tarafsızlığın da taraf olmak anlamına geldiğı gibi bir klişeyi tekrar etmek değil niyetim. Çok şükür durum Nazi Almanyası'ndaki kadar vahim değil.

Ama gerçekten anlamlı bir "üçüncü yol" pozisyonunun ancak değişikliklere "evet" diyen ve fakat gerçek bir anayasa yapımından neden kaçıldığını, neden seçim barajı, anadilde eğitim, zorunlu din derslerinin kaldırılması gibi meselelere değinilmediğini sokaklarda, meydanlarda haykıran ve bu değişiklikleri öneren AKP'nin nasıl bir "demokrasi titrekliğı" içinde olduğunu dünya âleme bildiren ve bu amaçla "ittifaklar" arayan bir yol olmalıdır.

Sokaklarda haykırılacak konulardan biri de kuşkusuz son değişikliklerden biri olan propaganda dili konusu. Daha önce "Türk vatandaşlarının günlük yaşamlarında geleneksel olarak kullandıkları yerel dil ve lehçelerde de sözlü propaganda yapılabilecek" denen madde daha iki gün önce taslaktan çıkarıldı. Şimdi Türkçe zorunlu olacak.

Kürt açılımına soyunmuş bir partinin önerdiği anayasa değişiklikleri arasında daha önce yer almış olan bu madde hangi gücün etkisiyle ve nasıl bir değerlendirme sonucu kaldırılmıştır bilen var mı?

Üçüncü yol "evet" diyen ama "hayır"ını da toplum içinde tartışmaya açan ve bu yolda "ittifaklar" oluşturan bir yol olmalıdır. "Evet" ve "hayır"dan daha zor bir yol olarak...

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

CHP Avrupa'da!

Erol Katircioğlu 15.04.2010

CHP Genel Başkanı Deniz Baykal Avrupa Parlamentosu'nun ikinci büyük grubu Sosyalistlerle görüşmek üzere Brüksel'e gitmiş. Seçim yaklaşıyor ya! Aklınca Türkiye'deki sol ve sosyal demokrat seçmenlere mesaj verecek, biz aslında sol bir partiyiz diye. Bakın modern Batı'nın sosyalist ve sosyal demokrat partileri de bizi öyle kabul ediyorlar diye.

Ama ne var ki gerçeğı saklamak o kadar da kolay olmuyor. Nitekim gazetelerin yazdığına göre Yunan parlamenter Stravros Lambriadis hemen gözüne sokmuş Baykal'ın 'sol' adına yaptıklarını. "Sayın Baykal, demokrasiyi savunma, insan hak ve özgürlüklerini genişletme noktasında partinize ilişkin ciddi endişelerimiz oluştu. 301'in değişmesi için gerekli yasa tasarısını reddettiniz. TRT 6'nın kurulmasına muhalefet ettiniz. Burada farklı konuşuyorsunuz Türkiye'de farklı" deyivermiş.

Tabii asıl sakillik Kürt meselesiyle ilgili sorulara verilen cevapta ortaya çıkmış bence. "Avrupalı sosyal demokratlar olarak Kürt sorununa yaklaşım ve çözümünüz nedir" sorusuna Sosyalist grubun Başkanı Martin Schulz, "Biz prensip olarak bütün etnik halk ve toplulukların kendi anadil ve kültürlerini özgürce ve otonom olarak koruyup geliştirmelerini savunuyor ve bunun insan hakları açısından temel hak ve özgürlüklerin önemli bir parçası olduğuna inanıyoruz" demiş.

Sıra Baykal'a gelince Baykal ne mi demiş? "Türkiye'deki 20 milyon Kürt için 'anadilde dil kursları' olması gerekir" demiş. Hepsi bu. Baykal'ın Kürt sorunu ile ilgili söyleyebildikleri bunlar.

Eh pes doğrusu! Avrupalı sosyalist parlamenterler "özgürlüklerden, insan haklarından, kültürel otonomi"den söz ederken, Baykal ancak "dil kursları"ndan söz ediyor. Bu nasıl Avrupalı sosyalistlik ya da sosyal demokratlıktır dersiniz?

Doğrusu uzunca bir zamandır Avrupalı sosyalist ve sosyal demokratların kafaları Türkiye ile ilgili karışık. Bir yandan Sosyalist Enternasyonal üyesi olmakla birlikte hiçbir sol değere prim vermeyen ve bir çeşit AB karşıtlığı yapan bir CHP var. Öte yandan kendine "muhafazakâr demokrat" diyen ama sol değerlere yakın işler yapan ve AB'ye evet diyen bir AKP var. Kafaları karışmasın da ne olsun Avrupalıların!

2007 seçimleri öncesi aynı Martin Schulz benim de içinde yer aldığım altı-yedi kişilik bir grupla Strasburg'da görüşmek istedi. Kapalı bir toplantıda sosyalist grup milletvekillerinden bazılarıyla biraraya geldik. O toplantıda bizlere sorulan sorular ve konuşulanlar bu kafa karışıklığının ne safhada olduğunu göstermişti.

Bir taraftan "laikliğe" sahip çıkan ama askeri destekleyen bir CHP'yi, diğer taraftan Avrupa Birliği doğrultusunda reformlar yapan ve özgürlükleri genişletmeye çalışan bir AKP'yi anlamayı zor bulduklarını defalarca tekrarlamışlardı. Çünkü gerçekten de Türkiye'deki siyasetin Batı'daki siyaset eksenlerinden farklı eksenlere sahip olduğunu anlamak da kabul etmek de o kadar kolay değil.

Deniyor ki CHP seçimlere giderken daha bir "sol" olacak. Yeni yüzler ve yeni fikirlerle yenilenecek. Doğrusu eğer böyle bir şey olursa da bunun yalnızca bir oyundan ibaret olacağını hepimiz biliyoruz artık. Çünkü Baykal ve arkadaşlarının zaman zaman yeni yüzler ve yeni fikirler söylemiyle ortalığa çıktığını biliyoruz ama sonuçta aynı yüzlerin ve aynı fikirlerin devam ettiğini de biliyoruz.

Biliyoruz ki kafa karışıklığı yalnızca Avrupalılara özgü değil. Bu ülkede CHP'yi "sol" görenler hâlâ var. Avrupalıların kafa karışıklığını anlamak belki mümkün ama bizimkilerinkilerin değil. Çünkü eşitlik ve özgürlüğü savunmadan, insan haklarını savunmadan, adalete ve vicdana seslenmeden bu ülkede sol olmak bence mümkün değil.

Yani CHP'nin savunmadığı, savunmadığı değerleri savunmadan demek istiyorum...

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

TOBB toplantısı ve Ahmet Türk

Erol Katırcıoğlu 17.04.2010

Siz anlıyor musunuz bu TOBB dediğimiz örgüt ne işe yarar? Ne için örgütlenmiştir? Bir işveren örgütüdür, yarı resmîdir, çok sayıda üyesi, çok sayıda parası, çok sayıda binası, çok sayıda arabası vardır bunları biliyoruz. Ama bilmediğimiz, ekonominin içe kapanmış olduğu 50'li yılların bu kuruluşunun hâlâ değişmeden, hatta aksine güçlenerek varlığını nasıl sürdürdüğü.

Dünkü gazetelerde yer alan haberlere göre Başbakan Erdoğan'a "onur"lu bir tepki vermişler. Verdikleri tepkinin "onur"lu yanını ben anlayamadım ama demek istemişler ki "Bizim camia sömüren bir camia değildir, hiçbir zaman da öyle olmamıştır aksine her zaman sömürünün karşısında durmuştur" vs.

Bu “onurlu” (!) tepkinin sebebi Başbakan’ın geçenlerde “İşverenler sömürü yapıyor özellikle tekstil sektöründe kadın işçi sömürsü daha fazla” demiş olması. Her ne kadar Başbakan’ın sözlerinin ayağıyla ilgili bu ülkenin bir sorunu varsa da bu kez, ne denir, Allah için doğru söylemiş.

Bu ülkede solun inandırıcılığını kaybetmiş olmasından ya da sendikaların şu ya da bu nedenle işçilerin ve sömürünün gerçek boyutlarını topluma anlatamamasından giderek, gerçekten de bu ülkede işçilerin sömürülmediğini düşünmeyin. Eğer Anadolu’da biraz “organize sanayi bölgesi” gezmişseniz, bu ülkenin ihracatının artıyor oluşunun arkasında “teknoloji”den çok, kötü koşullarda çalıştırılan, yani sömürülen işçiler gerçeğini de görmüşsünüzdür.

Ne yapalım devran bu. Çin gibi, Hindistan gibi ülkelerin büyümeleri biraz da bu sömürünün bir sonucu değil mi diye sorabilirsiniz. Doğrusu burada büyümenin kaynakları ve sağlıklı büyüme için izlenmesi gerekli politikalar diye bir tartışmaya girmek değil niyetim. Yalnızca işverenlerin ne dediklerini bilmeleriyle ilgili sorumluluklarını hatırlatmak.

Murat Sabuncu’nun haberine göre toplantıda yapılan ankette Başbakan’ın “herkes bir işçi alsa” formülüne yüzde 94 hayır çıkmış. Nitekim oda başkanlarından biri de Başbakan’ın önerisinin “iktisatla bağdaşmadığını” ileri sürmüş.

Bu oda başkanının nasıl bir iktisat anlayışı vardır bilmiyorum ama hatırlatmak isterim ki bu dünyada bazı şeyler bazı iktisat anlayışları içinde “iktisatla bağdaşmayan” şeylerdir ama ona rağmen yapılırlar. Mesela zaman zaman hükümetlerin sizlere teşvik, destek gibi isimler altında toplumun ortak kaynaklarını kullandırması gibi.

Erdoğan’ın önerisi de tersinden de olsa buna benzer bir dayanışma talebiydi. Çok mu buldunuz?

Yapılan ankette çıkan sonuçlardan bir diğeri de Türkiye’nin riskini artıran faktörlerin başında “siyasi kutuplaşma”nın geldiği. Anlaşılan işverenlerimizin yarıya yakını bu kanaatte. Peki ne beklersiniz? Bu gerginliği yumuşatmak üzere bazı sözler söylenmesi değil mi?

Ne gezer? Böyle bir barışçı adım için konuşan Van Ticaret Odası Başkanı’nın aldığı cevap, “Bölücülük yapmayın, burası Türk’ü savunacak yer değil” olmuş. Kim mi söylemiş? Ahmet Türk’e yumruk atan gencin çalıştığı kahvenin sahibi değil bunu söyleyen. Ya da Yılmaz Özdil değil. Bunu söyleyen TOBB’un oda başkanlarından biri. Yani siyasal gerginlikleri ülkenin en önemli sorunlarından sayan işverenlerimizden biri.

O zaman biz de bu oda başkanına ve bu vesileyle diğer TOBB başkanlarına hatırlatalım ki “Orası tam da Ahmet Türk’ün savunulması gereken yeri”. Eğer bu ülkenin işverenleri bu ülkede daha fazla demokrasiyi, daha fazla adaleti, daha fazla özgürlüğü, yani barışı savunmayacaklarsa yaşanacak yıkım da en çok onları vuracaktır. Çünkü tam da korktukları gibi bu gerilimler ekonomik olarak da daha kötü bir Türkiye’ye işaret ediyor. Daha iyi bir Türkiye’ye değil...

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kayıtdışı olan kim

Erol Katırcıoğlu 22.04.2010

Bugünlerde Türkiye ekonomi politiğıyle ilgili ilginç yazılar yazıldı gazete "köşe"lerinde. Borsa ve konjonktür yazıları yerine, ülkenin ekonomi ve siyaset ilişkileri üzerine yazılan bu yazılar önemli. Önemli, çünkü olan bitene kısa dönem açısından bakmaktansa uzun dönem çerçevesinde bakmak daha yaratıcı ekonomi politikaları düşünmeyi ve tartışmayı mümkün kılar.

Bu yazılar, özünde işveren sınıfımızın Batı demokrasilerindeki gibi davranmadığına ilişkin yazılar. Özellikle Başbakan Erdoğan'ın işverenlerle girdiğı polemik ve bu polemige işverenlerin verdikleri cevaplar ekonomik sistemimizin Batı ile farkları konusunu tartışmak bakımından oldukça zihin açıcı.

Bizim gazeteden Süleyman Yaşar, işverenlerimizin "serbest piyasa" ve "rekabet" konularında ikiyüzlülükleriyle ilgili önemli tesbitlerde bulundu (20 nisan salı). Özal döneminde de 28 Şubat'ta da KİT'lerin özelleştirilmesine "sözde" karşı değil ama "özde" karşı oluşlarıyla ilgili olaylara değindi. Daha sonraki yazısında ise (21 nisan çarşamba) işverenlerimizin "toplumsal sorumluluklarının" olmadığını vurgulayarak indirilen KDV oranlarının nasıl "kayıtdışılık" ortamında haksız kazançlara dönüştüğünü yazdı.

Diğer bir yazı da Ahmet İnsel'in yeni başladığı köşesindeki (sarırm ilk) yazısıydı (*Radikal*, 20 nisan salı). İnsel de aynı tartışmaya kapitalizm ve sömürü üzerinden katıldı. Sömürünün bir versiyonu olarak "kayıtdışılığın" çift katlı bir sömürü olduğuna vurgu yapan İnsel, "Almanya'da veya Fransa'da ise kayıtdışı istihdam oranı Meksika ve Türkiye'ye göre çok daha düşük" diyerek bir bakıma işverenlerimizin görece olarak daha vahşi olduğunu ima etti.

Daha önceleri çeşitli vesilelerle benzer konulara ben de değinmişim. İşverenlerimizin genel olarak rekabetten hoşlanmadıklarını, o dillerinden düşürmedikleri "serbest piyasa" ekonomisiyle kendi yaptıklarının pek uyuşmadığını çeşitli kereler yazmışım.

Ama ben yine de işverenlerin homojen bir kitle olmadığını, o nedenle de doğru bir analiz için bu farklılıkları dikkate almamız gerektiğini, bunun da KOBİ'ler ve büyük sermaye ayrımı çerçevesinde yapılması gerektiğini belirtmeye çalışıyorum. Şimdi tartıştığımız konu da bence böyle bir konu.

Tabii bu tartışma kapitalizm-içi bir tartışma. Yani kapitalizmin alternatifi bir konudan ziyade, kapitalizm içindeki alternatiflerle ilgili. Kapitalizm içi alternatifler üzerinde kafa yormak aynı zamanda kapitalizmden çıkış yolları üzerine de kafa yormaktır ama bu yazıda bu konuya girmek değil niyetim. Bu yazıda şu kayıtdışı meselesine bir de işveren sınıfı içindeki farklılıklar penceresinden birkaç söz söylemek.

Ülkemizde kayıtdışılığın çok yüksek oranlara vardığı genel olarak kabul gören bir konu. Bazı hesaplara göre ekonominin neredeyse yarısına yakını kayıtdışı. Çeşitli kesimler bu kayıtdışılıktan farklı nedenlerle sıkıntılı. O nedenle birbirinden farklı yorumlar ve çözüm yolları önerilmekte.

Yerimin elverdiği ölçüde de olsa hemen söyleyeyim ki ben kayıtdışılığın mevcut tekелci ve devletçi bir ekonomi yapılışının bir sonucu olarak ortaya çıkan normal bir olgu olduğunu düşünüyorum.

Ülkede finans kaynaklarının, özel bir yapısı olan bankacılık sistemi vasıtasıyla devletle iyi ilişkiler içindeki büyük sermayenin değirmenine taşındığı bir sistemde kayıtdışılığın özellikle KOBİ niteliğindeki işletmeler açısından kaçınılmaz bir iktisadi refleks olduğunu düşünüyorum.

Yani bugün yatırılabilir fonlar içinde KOBİ niteliğindeki işletmelerin aldığı pay yüzde 10'un üzerine çıkamıyorsa, bir başka deyişle bu fonlar sürekli olarak zaten yüksek derecede piyasa gücü olan büyük firmalara gidiyorsa, ben kayıtdışılığın "normal" bir durum olduğunu düşünüyorum.

Bu nedenle de kayıtdışılığa "sövgü"nün, güya "kayıt içinde" olan ve ekonomide büyük güç yoğunlaşması sağlamış büyük sermayeye "övgüye" dönüşebilme olasılığı beni rahatsız ediyor. Rahatsız ediyor çünkü sonuçta büyük sermaye "kayıt içinde" olmasına kayıt içinde ama bence sahip olduğu piyasa gücü bakımından asıl "kayıtdışı" durumda olan da kendisi. Konuya devam edeceğim.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Siyasi sisteme bir tepki olarak kayıtdışılık

Erol Katircioğlu 24.04.2010

Önceki yazımda kayıtdışılıkla ilgili yazılara değinerek kayıtdışılığa "sövgü"nün, "kayıt içinde" olan büyük sermayeye "övgüye" dönüşebilme olasılığından söz etmiştim. Tabii ki o yazılarda böyle bir ima olduğundan değildi bu sözlerim. Ama genel olarak hangi mecliste olursanız olun konu ekonomiye gelince topluluğun içinden birinin kendini bir "kayıtdışılık" sövgüsünden alamadığı da bir gerçek.

Ama kayıtdışılık bir sonuç. Dolayısıyla nedenleri üzerine kafa yormadan kayıtdışılığı ve kayıtdışında kalan birçok küçük ve orta boy işletmeyi suçlamak çok isabetli bir tavır olmaz. Hele hele kayıtdışı olanı eleştirirken, ekonomik sorunların sebebi olarak onlara işaret ederken, "kayıt içinde" olan ve fakat sahip olduğu yüksek piyasa gücüyle ekonomide asıl sorunları üretenleri görmezden gelme olasılığı hiç de az değil.

Bu "kayıtdışı-kayıtçı" meselesinin karışık bir mesele olduğu açık. Karışık olmasının sebebi de işletmeleri kayıtdışılığa yönelten nedenlerin çokluğu. Nedenleri çok olunca da hangi nedenin daha önemli olduğuna karar vermek de o kadar zorlaşıyor.

Bugüne dek kayıtdışılığın nedenleri konusunda ileri sürülenleri tek tek sayacak olursak şöyle bir liste çıkarabiliriz: Denetimin yetersizliği, aşırı vergilendirme, karapara, regülasyonların ağırlığı, bürokratik hantallık, yolsuzluk ve rekabet baskısı.

Bütün bu faktörlerin işletmelerin kayıtdışısına kaçmalarının nedenleri olduğuna kuşku yok. Ama bence kayıtdışılığın belki de asıl nedeni, diğer nedenlerden çok daha etkili olanı ve de her nasılsa hiç konuşulmayı kayıtdışılığın mevcut ekonomik ve siyasi düzene bir tavır olma olasılığı.

Yani eğer bir ekonomide özel kesimde güç yoğunlaşması bu denli yüksekse, devlet bu denli merkezileşmiş ve topluma dışarıdan geçirilmiş şapka gibi duran bir devletse toplumun içinden bir kesimin bu duruma tepki göstermesi normal değil mi?

Bir başka deyişle eğer mevcut ekonomik ve siyasi sistem topluma bu denli yabancılaşmış bir sistemse toplumun da bu sisteme yabancılaşmış olması ve kendisini kayıtdışısına çıkarması normal bir durum değil mi?

Bu toplum tepkisini bir davranış biçimi olan sokaklara dökülmek biçiminde yapmıyor olabilir ama bu onun tepkisinin olmadığını değil, olsa olsa tepkisini başka bir biçimde ortaya koyuyor olduğunu gösterir. Nitekim bu çerçeveden bakılırsa içinde yaşadığımız toplumun bu denli kurallara uymayan bir toplum olması da belki de bu nedenle.

Türkiye ekonomisinin kuruluştan bu yana devletin öncülüğünde özel sektörcü bir mantıkla oluştuğunu biliyoruz. Bu sürecin sonucunda ise dünyayla rekabet edemeyen, teknolojiye ve insana duyarsız bir işveren kesimi yarattığı da yine bilinen bir konu.

Yazının burasında geçenlerde Cemil Ertem'in yazısında aktardığı Emre Aköz'le yazışmasına yani kapitalizm ve demokrasi meselesine geliyoruz. Demokrasiz de kapitalizm olur mu sorusuna.

Doğrusu Türkiye'de toplumun içine sindirebileceği "demokratik" bir devlet ve vatandaş ilişkisi yaratılmadıkça sahip olduğumuz ekonomik sistemin bir kapitalizm sayılması bile bence mümkün değil. Tekellerin istediği gibi at oynattığı, bürokratların ve siyasetçilerin toplum adına fütursuzca karar verebildiği bir sisteme kapitalizm demek çok zor.

Evet, "kayıtdışılık" "meşruiyet sorunu" olan bir durum, ama aynı şekilde "kayıt içinde" olup da toplumun gidişatı üzerinde rol oynayabilecek denli güç sahibi olan büyük işletmeler dünyasının da benzer bir "meşruiyet sorunu" olduğunu söylemeliyiz. İkincisine ilişkin bir şey söylemeden birincisinin meşruiyet sorunundan söz etmek gerçeği tam olarak ifade etmemek olur.

Bunun da adaletli bir yaklaşım olmayacağı ortada.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Dayanışmacı bir topluma doğru...

Erol Katırcıoğlu 29.04.2010

Muhafazakâr liberal anlayış, herkesin birer "homoeconomicus" olmasını ister. Yani kendi çıkarlarının peşinden koşan "iktisadi insan" olmasını, ya da kimilerinin ifadesiyle "rasyonel insan" olmasını.

Seksenli yılların kabaran dalgası buydu. Bu dalga, insanların "rasyonel" davrandığını ve bu nedenle de kendi çıkarlarını maksimize etmekten başka bir şey düşünmediğini varsaydı.

O nedenle de ekonomilerin geçmişlerinde buna aykırı olduğu düşünülen ne varsa kaldırmayı amaçladı. Bütün, regülasyonların kaldırılması, özelleştirme ve serbestleştirme çabaları bu nedenleydi. Regülasyonlar kaldırılırsa, özelleştirmeler ve serbestleştirmeler yapılırsa kendi çıkarları üzerinde yürüyen "rasyonel birey" de daha mutlu olacaktı. Bu koşullarda çıkarlarını maksimize etmek daha mümkün olacağından dolayı.

Ama öyle olmadı. Olmadı, çünkü tüm insanlığı kendi çıkarını maksimize etmeye yöneltmek, bu davranışın tam tersi olanı da güçlendirdi. Yani dayanışma ve işbirliği ruhunu...

Günümüz dünyasının kabaran dalgası da bence bu dayanışma ve işbirliği ruhu. Bugün artık dünden daha fazla dayanışma ve işbirliği mümkün bir davranış biçimi olarak önümüzde duruyor. Bir zamanlar fazla romantik bulunan bu kavramlar şimdi artık neredeyse genel kabullerimiz arasına girdi.

O nedenle de bugün piyasayı ve rekabeti övmek artık çok da anlamlı bir pozisyon değil. Bu, seksenli yıllardan başlayan ve 2008'in dünya krizinin külleri arasında kalmış bir düşünceden ibaret artık.

Dayanışma ruhunun en çarpıcı görüntüsü ise sanırım bir zamandan beri tüm dünyada oluşan "ağlar". Facebook ve Twitter bunların sanırım en yaygınları. Daha küçük daha lokal olanları da var kuşkusuz. Farklı amaçlar için oluşmuş olanları da. Ama temelde bu ağlar modern toplumun yalnızlaştırdığı bireylerin can simitleri gibiler. Hayatı paylaşmanın araçları olarak işlev görüyorlar.

Bu dayanışma ağlarının geleneksel dayanışma ağları olan cemaatlerle de örtüştüğü açık. O nedenle de farklı kaynakları olsa da cemaatlerle günümüz dünyasının dayanışmacı davranışı arasındaki mesafe de çok uzak değil. Bu mesafe yakınlığı ise özellikle cemaat yapıları üzerinde değiştirici bir etkiye sahip. Cemaat yapılarından son zamanlarda farklı seslerin çıkıyor olması da bence bu nedenle.

Peki ama dayanışmanın ve işbirliğinin bu denli önemli olduğu bir dünyaya girerken Türkiye’de neler oluyor?

Doğrusu Başbakan’ın TOBB’la giriştiği “istihdamı arttırmak için dayanışalım” önerisinin yol açtığı polemğin toplumda destek bulması, ya da et fiyatlarına müdahalesine eskisi kadar tepkinin gelmemesi, ya da en son olarak bankaların “oligopolistik yapısının” kırılması için yeni düzenlemeler yapılacağı haberlerinin makul bulunması, bütün bunlar “piyasacı” mantığının, “rasyonel insan” referansının bizde de giderek azalan bir ivme içinde olduğunu gösteriyor.

Ama bunun karşılığında “dayanışma”nın bir toplumsal katılım meselesi olduğu, başbakanlara bırakılacak kadar önemsiz bir konu olmadığı gibi konular da artan bir ivme içinde daha fazla duyarlı olunan konular arasında.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Başkanlık Sistemi üzerine

Erol Katircioğlu 01.05.2010

Bir Atatürk çıksa her şey çözülür” diye düşünmekten ve beklemekten yorulmuş bir toplumda “Başkanlık Sistemi”nin “demokrasi” anlamına gelmesi mümkün mü?

Demokrasiyi yalnızca bir “yönetim” tarzı olarak tanımlasanız bile “Başkanlık Sistemi”nden demokrasi çıkarmanız bence pek mümkün değil.

Değil, çünkü bırakın toplumun “kurtarıcı arayan” özelliğinin yaratacağı demokrasi karşıtı durumları, Başkanlık Sistemi’nin bizi kendisinin bir yandan “iktidarı” güçlendirirken, diğer yandan da toplumdaki farklı kesimlerin siyasi taleplerini silikleştirerek siyaset yapmayı anlamsızlaştırmasını gözönüne getirin. Buradan nasıl bir demokrasi çıkar ki?

Tabii bundan önce Turgut Özal’ın seslendirmiş olduğu “Başkanlık Sistemi”nin Erdoğan tarafından da isteniyor oluşunun anlaşılır yanları da var kuşkusuz. Bu, büyük ölçüde siyaset alanındaki farklılıkların silikleştirilmesiyle oluşacak “homojenliğin” kolay ve etkin yönetmeyi mümkün kılacağı düşüncesiyle ilgili.

Peki, ama bugün siyaset alanında siyasi partilerin tamamen otoriter bir biçimde “lider”ler tarafından yönetiliyor olması ve “yüzde 10” gibi yüksek bir seçim barajının varlığıyla “homojenleştirilmiş” olması neden “kolay ve etkin” yönetmeyi mümkün kılmıyor ki?

Doğrusu ben bu sorunun cevabının mevcut rejimin bir “askerî vesayet” rejimi olmasıyla yakından ilgili olduğunu düşünüyorum. Bir başka deyişle Erdoğan’ın Başkanlık Sistemi’ni önermesinin altında böyle bir homojen ve dolayısıyla kolay yönetilebilen bir siyaset alanı oluşturmak istemesi yanında, bunun bu vesayet rejimi altında gerçekleşmesinin zor olduğunu düşünmesi yatıyor. Nitekim siyasi partiler ve seçim yasasıyla ilgili bir probleminin olmaması da bunun bir kanıtı.

Doğrusu Erdoğan'ın vesayet rejiminden kurtulma niyetine sempatiyle bakabiliriz ama amaçladığı "homojen" siyaseti onaylamak pek mümkün değil.

Değil, çünkü bugünün demokrasi anlayışı gerçek demokrasinin, siyaset alanını homojenleştirmekle değil aksine farklılıkların kendi sorunlarını kendileri için konuşabiliyor olmalarının sağlanmasıyla oluşabileceğini söylüyor. Yani, gerçek demokrat siyasetin "çatışmasız" değil, aksine "demokratik bir çatışmanın" olduğu bir siyaset olduğuna...

Bu düşünce de bugünün Türkiye'sindeki askerî vesayet rejimini reddediyor reddetmesine ama aynı zamanda homojenleştirilmiş bir siyaset alanı yerine, çoğulcu ve farklılıkların konuşulabildiği bir demokratik siyaset alanı öneriyor.

Bugün Türkiye demokrasisini dert edinen, bu demokrasinin yönetemediğini ileri süren ve bu nedenle de sistem tartışmalarına giren siyasilerin, eğer gerçekten samimi iseler bence ilk yapmaları gereken şey siyasi partiler yasası ile seçim barajını indirmeye çalışmak olmalıdır. Samimiyetin ölçüsü budur. Bunun dışındaki sözlerin ise "laf-ı güzaf" olduğu açıktır.

Dolayısıyla Erdoğan'ın istediği siyaset en iyimser yorumla bile sahici siyasi fikirlerin yarıştığı bir siyaset olmayacağından bugünkü gibi siyaset alanının bizatihi kendisini çürüten bir siyasete dönüşecek bir siyaset olacaktır.

O nedenle de Başkanlık Sistemi'yle toplumu siyasetten uzaklaştırarak toplumu kolay yönetmek yerine, bizatihi toplumu her türlü farklılıklarıyla birlikte işin içine katarak belki daha zor ama daha adil yönetmek de mümkündür.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

AKP, sol ve liberal aydınlar

Erol Katircioğlu 06.05.2010

Dünyanın en etkili gazetelerinden *The Wall Street Journal* Türkiye'de kansız bir iç savaş yaşandığını yazmış. Doğrusu bu yaşadıklarımızın bir iç savaşa benzediği muhakkak. Nitekim biz de bu savaşı bu köşede konu etmiş, hatta savaşın "cephe" savaşından çıkıp "süngü" savaşına dönüştüğünü yazmıştık (8 Nisan 2010).

Bu savaşın yapıldığı en son cephe ise Meclis ve konu da anayasa değişiklikleri. Şimdiye dek AKP lehine gelişen bu savaşta iki gün önce parti kapatılmasının zorlaştırılması maddesinde fire verilmesi çeşitli tartışmalara yol açtı.

Bu tartışmaların önemli bir kısmı BDP'nin oylamada bulunmayıp destek vermemesiyle ilgiliydi. Tabii Ufuk Uras'ın da parti disiplinine uyması gerekmediği halde oylamaya katılmaması paketin desteklenmesi gerektiğini düşünen kesimler arasında eleştirilere neden oldu. Bu eleştirilere hem BDP ve hem de Ufuk Uras yanıtlar verdiler.

Benim burada bu eleştirilere ve yanıtlarına girmek değil niyetim. Ama AKP ve AKP'yi mevcut ceberut devletle mücadelesinde destekleyen sol ve liberal çevrelerin zaman zaman içine düştükleri durumla ilgili bazı noktalara işaret etmek.

AKP, bir siyasi parti olarak İslami kesimin partisi. İslami kesim ise kim ne derse desin bu ülkede Cumhuriyet'in kuruluşundan bu yana, kurulan devletçi sistem karşısında mağdur olan bir kesim. Tıpkı Kürtler, tıpkı Aleviler ve tıpkı diğer farklı toplum kesimleri gibi.

Bu mağdur kimlik zaman içinde "demokrasiyi ve sandığı" kullanarak mağduriyetini gidermeye çalışmışsa da her seferinde devletin sillesini yemiş ve ezilmiştir. Ama ne var ki sayıca geniş bir kitle olmaları ve seksenli yıllardan bu yana gelişen yeni ekonomik aktörlerle buluşabilmiş olmaları onları değişimin aktörü haline getirdi.

Bu nedenle de AKP'nin ülkenin modernleşmesi ve demokratikleşmesi için çalışan bir siyasi parti olduğu konusunda hiçbir kuşum yok. Yaptıkları ve yapmayı istediklerini de böyle okuyorum. Bu nedenle de son anayasa değişiklik paketini de bu çerçevede değerlendiriyorum.

Ama öte yandan şu soruyu da sormadan edemiyorum: AKP'nin bir mağdur kimlik olarak hak arayışı, bu haklılığı gidermeye yönelik uyguladığı politikaların da otomatik olarak haklılığını sağlıyor mu?

Bu soru esasında bir başka mağdur kimlik olan Kürtlerin siyasetleriyle ilgili olarak Etyen Mahçupyan'ın sorduğu önemli bir soruydu. Etyen "Barışa Layık Olmak" başlıklı yazısında "Adalet talebinin kuramsal meşruiyeti, yaşanan siyasetin meşruiyetini otomatik olarak sağlamaz" diyerek siyasetin hedefleriyle kendisi arasında bir tutarlılık gerektiğinin altını çizmişti.

Şimdi yukarıda sorduğum sorunun yanıtına gelince, ben AKP'nin de bu tutarlılığı göstermeyen bir parti olduğunu ve uyguladığı politikaların da meşruiyet sorunları olduğunu düşünüyorum.

Çünkü sanırım bir mağdur siyasetinin meşruiyeti, evrensel değerlere uygunluğu, mağdur kimlik tarafından desteklenip desteklenmediği ve belki de asıl önemlisi muhatabı olan kesimleri de anlamaya çalışıp onların da onayını arayıp aramadığıyla ilgilidir.

Şimdi bu açıdan baktığımızda, demiyorum "düşmanca" olan kesimleri, ama AKP'nin başta BDP olmak üzere, belki yalnızca bir kişiyle temsil olsa bile toplumun vicdanına seslenen solla ve liberal aydınlarla kurduğu ilişki bu tanıma uyuyor mu? Yani AKP muhatabı olan kesimler arasında Kürtleri, solcuları ve liberal aydınları anlamaya çalışıp, onların da onayını almaya çalışıyor mu?

Bana kalırsa hiç de böyle bir niyeti yok AKP'nin. Burada daha çok "Yerse!" diyen bir ses var bence. Yani daha kibar biçimde söyleyecek olursam; "Biz seçildik, iktidardayız, biz yapıyoruz, bizi isterseniz desteklersiniz istemezseniz desteklemezsiniz, bu da sizin sorunuz!" diyen bir ses.

Durum bu...

Bu durum karşısında kendi siyasetini örgütleyemeyen, mevcut sistemin değişimi konusunda bir enerji ortaya koyamayan ve bu durumu değiştirmeye yönelik çabalara da çeşitli gerekçelerle kendi içinde bölünerek cevap veren sol siyaset ise AKP'nin siyasetleri etrafında savrulup duruyor, başörtüsünde ve en son anayasa değişikliklerinde olduğu gibi ne kendi duruşunu ve ne de mevcut partiler arasındaki kendi farklılığını topluma anlatabiliyor.

Buradan anayasa değişikliklerine karşı olduğum sanılmasın. Aksine AKP'nin "adil olmayan" siyasetine rağmen ben bu değişikliklerin arkasındayım. Ama bunu, topluma yukarıdan bakan bir demokrasi yerine topluma değen ve meşruiyetini buradan alan bir demokrasi özleminin altını çizerek yapmaktan yanayım.

Dolayısıyla bu tartışmalardan çıkarmamız gereken bence bu. Yoksa başörtüsünde bir "üçüncü yol" aramaktan, anayasa konusunda kendimizi birden bire "tek yol"a mahkûm görmek arasında daha çok gider geliriz.

Köprü güzergâhı ve demokrasimiz

Erol Katircioğlu 08.05.2010

İstanbul Boğazı'na yapılacak üçüncü köprü Garipçe-Poyrazköy'den geçecekmiş. Son açıklama böyle. Bilmiyorum sizi ama ben bu haberi duyunca içimden "Bize sormadan mı" diye bir soru geçiverdi birden. Yani bizim hayatımızı bu denli etkileyecek bir kararı yine bize sormadan mı alacaklar dedim kendi kendime.

Bu duyguyu duymamış olabilirsiniz. Demokratik kurallara göre seçilmiş, halkın yarısına yakınının oyunu almış bir hükümetin böyle bir karar almak için bize sorması mı gerekir diye düşünmüş olabilirsiniz.

Evet! Ben sorması gerektiğini düşünüyorum.

Hükümetin demokratik seçilmiş bir hükümet olduğu halde yine de toplumun önemli bir kesiminin hayatını etkileyecek, İstanbul gibi tarihin ve dünyanın en önemli şehirlerinden birinde böyle bir karar alabilmesi için çok daha derin bir meşruiyet araması gerektiğini düşünüyorum. Topluma sorması, onun bu konuda onayını araması gerektiğini düşünüyorum.

Böyle bir demokrasi anlayışının "demokratizm" olduğunu düşünenler çıkacaktır elbette. Seçilmiş bir hükümet olmanın otomatik olarak demokratik bir meşruiyet sağladığını ve bu nedenle de daha "derin" bir meşruiyet arayışına gerek olmadığını söyleyenler olacaktır. Bunlar anlaşılabilir şeyler.

Ama eğer "*Karar alanlar daima kendi çıkarlarına göre karar alıyorsa*" ve alınmak istenen kararın toplumsal olarak da etkin bir karar olması isteniyorsa, o zaman bu karar sürecinin bir yerine "toplumu" koymanız gerekmez mi?

Bu nasıl olacak? Özellikle nereden geçeceği inanılmaz rantlar yaratacak bir güzergâhın seçiminde topluma sorularak nasıl karar alınabilir ki? Doğrusu ben de bu soruların cevaplarını bilmiyorum. Ama bu işin projelendirilmesinde bu sorulara da yanıtlar bulunabilir ve bulunmalıdır diye düşünüyorum.

Ama asıl sorun mevcut hükümetin, aslında haksızlık yapmayalım gelmiş geçmiş bütün hükümetlerin demek daha doğru olur, benimsediği demokrasi anlayışının böyle bir demokrasi anlayışı olması. Ve bu demokrasi anlayışının da artık çağımızın insanını "kesmeyen" bir anlayış olması.

Ne demek istiyorum?

Kendine "sosyalist" diyen ve fakat özünde "elitist" olan devletlerin seksenli yılların sonlarına doğru yıkılmaları insanlığın önemli bir kesiminin, iddiası ne olursa olsun "elitist" bir devlet yapılanmasının insan hayatları üzerinde nasıl adaletsizliklere yol açtığını görmesiyle ilgiliydi.

Bu gelişme insanlığın diğer yarısında da, kendine "demokratik" diyen ve fakat özünde, tıpkı sosyalist ülkelerde olduğu gibi "elitist" olan Batılı devlet yapılanmalarının da insan hayatları üzerinde benzer adaletsizlikler ürettiğini görmesiyle sonuçlandı.

Bu nedenle de günümüzün insanı kendi yaşamı üzerinde olduğu kadar toplum yaşamı üzerinde de dünden çok daha fazla duyarlı. İktidarlara, iktidarların kendi hayatı ya da toplumun gidişatıyla ilgili aldıkları kararlara bugün daha kuşkulu ve dünden daha temkinli.

Demeyin "Türkiye halkı nerede böyle bir demokrasi duyarlılığı nerede!" diye. Geçmişte ceberut devletimiz AKP'yi sistem dışına düşürmek için "367" oyununu bulduğunda, AKP'nin yüzde 34 olan oyunu yüzde 47'ye çıkarmak gibi inanılması güç bir demokratik tepki veren bu toplum değil miydi? Bu artış bir demokrasi duyarlılığına işaret etmiyorduydu nede işaret ediyordu?

Bu çerçeveden değerlendirecek AKP'nin "3. köprü'nün güzergâhı" ile ilgili verdiği karar, benimsediği ve fakat artık zamanını doldurmuş ve toplumun gerisinde olan bir demokrasi anlayışının ifadesidir. Bunun da anayasa değişiklikleri konusunda olduğu gibi daha birçok konudaki yaklaşımıyla tutarlı olduğunu da biliyoruz.

Buradan AKP'nin alternatifi olacak yeni bir siyasetin de "katılımcı", katılımcı olduğu için de daha "adil" bir demokrasi anlayışı üzerinden bir siyaset olacağı açık. Bence solun doldurması gereken boşluk da bu boşluk.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Baykal gider mi

Erol Katircioğlu 13.05.2010

Teknoloji konusunda pek de ileri olmayan ülkemizde en son teknolojilerin kullanılarak skandallar yaratılmasını nasıl açıklamak gerekir dersiniz?

Baykal ile ilgili kasetin ortaya çıkmasıyla sormamız gereken birinci soru bence bu. Uzunca bir zamandan beri Türkiye'de, Türkiye'nin hiç de kendisinin sahip olmadığı bir teknoloji düzeyinin, ortam dinlemekten, konuşma dinlemeye, uzaktan bilgisayarları "hack" etmekten gizli kameralarla çekim yapmaya kadar üst düzey bir teknoloji düzeyinin kullanıldığına tanık oluyoruz. Bu size tuhaf gelmiyor mu? (Teknolojinin ana ülkelerinde benzer skandalların ortaya çıkmadığı gerçeğini de düşünürseniz...)

Doğrusu bu soruların benim aklıma gelmeyen birçok cevabı olabilir ama benim cevabım, bu durumun mevcut sistemde değişimin önünü tıkayan çok çeşitli mekanizmaların varlığıyla ilgili olduğu şeklinde. Ya da mevcut değişim mekanizmalarının tümüyle çalışamaz hale gelmiş olmasıyla...

Ne demek istiyorum?

Demek istediğim şu: mevcut sistemimiz, değişim ihtiyacını yine sistem içi mekanizmalarla karşılayabilir olsaydı o zaman böyle belden aşağı vuruşlara da ihtiyaç olmaz, değişim yine bütün değişimler gibi sancılı olur ve fakat böyle üst düzey teknolojilerin kullanılmasıyla bütün meşru mekanizmaları bypass eden gayri meşru yollara yönelinmezdi.

Bir başka deyişle öyle görünüyor ki mevcut devlet yapılanmamız başta olmak üzere bütün kamu alanında, önceleri "cephe", daha sonraları "süngü" şimdilerde ise "göğüs göğse" sürmekte olan savaş koşullarının varlığı bütün mevcut sistem içi mekanizmaların yok olmasına ve gayri meşru yolların önünün açılmasına neden olmakta.

Doğrusu bunları Baykal olayıyla ilgili yazıyorum ama bu söylediklerimin Baykal olayıyla doğrudan ilgili olduğundan da kuşkuluyum.

Kuşkuluyum çünkü karşıımızdaki olay, bir ucu "İSKİ" skandalı gibi bir skandaldan diğer ucu uluslararası komplolara kadar geniş bir yelpaze içinde değerlendirilebilir.

Bence bu yelpaze içinde üç önemli olasılık daha önde duruyor.

Bunlardan birincisi, bu olayın, Baykal'ın CHP liderliğinden uzaklaştırılmasıyla "yeni lider" ve "yeni CHP"yle iktidarı AKP'den almak gibi bir planın parçası olması. İkincisi, bu skandalla Baykal'ın siyasi denklemin dışına düşmesi, CHP'nin zayıflaması ve AKP'nin daha da güçlenmesi. Üçüncüsü ise bu olayın "İSKİ" skandalı gibi bir skandal olması.

Doğrusu ben ilk iki olasılığın, yani Baykal'ın devre dışı kalmasıyla biri CHP'nin, diğeri AKP'nin lehine olmak üzere oluşacak iki önemli "siyasi" senaryonun çok anlamlı senaryolar olmadığını düşünüyorum.

Çünkü her iki senaryonun da Baykal'ın ve CHP'nin nasıl birbirinin bütünü olan olgular olduğunu atlayan ve bu nedenle de beklentileri gerçekçi olmayan senaryolar olduğunu düşünüyorum. Birincisinin daha çok CHP içi, ya da AKP'ye karşı kesimlerin senaryosu, diğerin ise AKP'nin ya da değişimden yana kesimlerin senaryosu olduğu ileri sürülebilir.

Ama her iki senaryonun da ortak noktasının "Baykal'ın gitmesi" üzerine kurgulanmış olması senaryoların en zayıf tarafı. Çünkü bugün CHP siyasetine bakan her hangi biri CHP'de Baykal'ın olmadığı hiçbir gelişmenin olmayacağını anlar. Dolayısıyla ortada cevaplanması gereken iki soru vardır:

Birincisi, Baykal'ın gitmesinden medet uman CHP'liler (eğer böyle birileri varsa) Baykal'ın böyle bir skandalla bir yere gitmeyeceğini bilmiyor olabilirler mi?

İkincisi, Baykal'ın CHP'nin başından gitmesiyle durumun AKP'ye yarayacağını düşünenler (eğer böyle birileri varsa), CHP oylarının kemikleşmiş oylar olduğunu ve Baykal'ın gitmesiyle bu oyların azalmayacağını bilmiyor olabilirler mi?

Doğrusu ben bu iki soruya da olumlu cevap veremediğimden bu senaryoları da anlamlı bulamıyorum.

Geriye kalan üçüncü senaryonun ise bu olayın "İSKİ" skandalı gibi bir skandal olması. Açıktır ki bu olasılık hiç de yabana atılır bir olasılık değildir ve eğer öyleyse de ülkedeki değişim dinamikleriyle değil tamamen insani bir olayla ilgili demektir. Bu durumda da üzerinde siyaseten durmamızı gerektirecek her hangi bir konu kalmaz.

Sonuçta teknolojik bir toz bulutuyla karartılan siyasi hava sahamızın birkaç günlük "kül tatilinden" sonra kaldığı yerden devam edeceğini söylemek çok mu isabetsiz bir öngörü olur dersiniz?

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Baykal giderken...

Erol Katircioğlu 20.05.2010

Bir önceki yazımda "Baykal gider mi" diye sormuş ve "CHP siyasetine bakan herhangi biri, CHP'de Baykal'ın olmadığı hiçbir gelişmenin olmayacağını anlar" demiştim. Yanılmış mıyım? Doğrusu olanlara bakınca yanılmış olduğum söylenebilir.

Cumhuriyet'i kuran, neredeyse ülkemizin her daim anamuhalefet partisi olan, onun değişmez önderi Deniz Baykal'ın böyle bir biçimde, "kadersizliğine ağlayarak" siyaset sahnesinden çekileceğini düşünmek bana fazla kolaycı bir yorum gibi geliyor.

Ben yanılmış olabilirim. Ama bu durumda da, bu işi bu yola sokanların, açılan gedikten geçerken aslında tekneye de oldukça derin yaralar aldırılmış olduklarını görmeleri lazım.

Çünkü eğer bir gecede bütün bu çeşitli kademelerdeki partililerin davranışı "yaşasın yeni başkan"a bu kadar kolay değişti ise yarın da bir başka "yeni başkana" ya da bizatihi "Baykal'a", "affet bizi Baykal" şeklinde neden değişmesin ki?

Ve tabii bu iktidarın bitiş düdüğünün kimler tarafından çalındığı konusu da öyle. Çünkü eğer bu kadrolar bir gecede fikirlerini değiştirmişlerse o zaman bizim "İSKİ skandalı" türü bir skandal olabilir diye düşündüğümüz kaset meselesinin çok daha CHP'li bir dizayn olduğu düşüncesi haklılık kazanmaz mı?

Ama her neyse bütün bunlara rağmen sistemin ilahları kararlarını vermiş, Baykal'ı göndermiş ve Kılıçdaroğlu'nun yelkenlerini üflemeğe başlamış da olabilirler. Onlar açısından ne Baykal'a vefanın ve ne de yukarıda altını çizmeye çalıştığım defoların bir önemi olmuş olabilir. "Yeni lider, yeni dönem!" sloganını pazarlanabilecek ve satılabilecek yeni bir ürün olarak değerlendiriyor olabilirler.

İyi de bu yeni lider yeni bir dönem anlamına gelebilir mi gerçekten? Bırakın açılan yukarıda andığım yaraları, doğrusu Kılıçdaroğlu'nun bugüne dek gösterdiği performansın da böyle bir "yenilik" iddiası taşıdığını söylemek zor.

Neden mi?

Her şeyden önce Kılıçdaroğlu, bir partinin içinde yaşanan bir zihniyet değişikliğini temsil etmiyor, öyle bir tartışma içinden gelmiyor. Bu bir. İkincisi, önceden de, aday olduktan sonra da basına söylediklerinden ülkenin sorunları konusunda genel CHP duyarlılığının ötesinde bir duyarlılığı temsil etmiyor.

CHP, kökleri kuruluş yıllarına kadar giden bir parti. Dünyaya bakışını da ilkelerini de değerlerini de oralardan alıyor. Bu nedenle de iddia edildiği gibi sol ya da sosyal demokrat bir dünya görüşünden çok "cumhuriyetçi" ve "devletçi" bir dünya görüşüne sahip.

Buraya kadar bir sorun görmeyebilirsiniz. Ama eğer Türkiye'nin bugününü yönetmeye talipseniz, Türkiye'nin bugünkü sorunlarının tam da bu "cumhuriyetçi" bakış açısıyla çelişen ve "daha fazla demokrasi" talebinden kaynaklanan sorunlar olduğunu kabul etmeniz gerekir. Ancak o zaman "gerçek" sorunlarla uğraşmış ve o anlamda da "gerçek" bir siyaset yapmış olursunuz.

Peki, Kılıçdaroğlu'nun yeni diye öne sürdüğü fikirler neler?

Kılıçdaroğlu, ülkedeki yoksulluk ve yolsuzlukların üzerine gideceğinden söz ediyor. İnsanların yoksulluk altında ezilmesinin kabul edilemeyecek bir durum olduğunun altını çiziyor. Bunun önemli bir tesbit olduğu da ortada.

Ama unutuyor ki bu ülkede yoksulluktan daha ezici olan, kimliğinden ötürü horlanıyor olmak, Alevi olduğu için, Kürt olduğu için, başörtüsü taktığı için horlanıyor olmak. Asıl eziyet burada. O nedenle de bugün

Türkiye'nin bir numaralı sorunu Kılıçdaroğlu'nun iddia ettiği gibi ekonomi değil, kimliğinden ötürü horlanan, dışlanan ve yoksullaştırılan toplum kesimlerinin varlığı sorunudur. Yani bir "eksik demokrasi" sorunudur.

Eğer dersenez ki burası Türkiye burada her an her şey olur, olabilir. Koca bir parti bir anda tapındığı başkanını böyle "kaderine" bile terk edebilir. Ne diyebiliriz, olabilir demekten başka.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Komplo mu, Fark eder mi

Erol Katircioğlu 22.05.2010

Gerçekten adabı olan bir siyasi sistemimiz olmuş olsaydı, şu on gün içinde olan bitenlerden Baykal'ın genel başkanlıktan düşürülmesi hamlesinin nasıl adil olmayan bir siyasi rekabet hikâyesi olduğuna bakıp isyan edebilirdik.

Kurultaya iki hafta kalmışken, özünde belki de "İSKİ" skandalına benzeyen bu olayın tetiklediği diğer gelişmeler, sonuçta Deniz Baykal'ı kendi rızası olmadan genel başkanlık yarışından çekilmek zorunda bıraktı.

Eğer kasetten sonra gelen istifa, partide kurultayın ertelenmesi ve iddia edildiği gibi kasetin "imal edilmiş" bir kaset olduğuna ilişkin araştırmaların netleştirilmeye çalışılması gibi bir sürece yönelseydi, o zaman bu olan bitenlerden illa da bir "komplo" kokusu yayılmazdı.

Ama öyle olmadı. İstifa ile gelen olaylar, Baykal'ın en yakın arkadaşı Önder Sav'ın (53 yıllık arkadaşı olarak) Baykal'dan habersiz Kılıçdaroğlu'na işaret etmesi birden bire basından da gelen büyük destekle durumun tersine çevrilmesini sağladı.

Bu, gerçekten düzenlenmiş bir komplo muydu yoksa birçok farklı iradenin üst üste gelmesiyle oluşan bir durum muydu oldukça tartışma götürür bir mesele. Başka kanıtlar ortaya çıkmadıkça da bunu anlamak zor.

Ne ilgisi var demeyin ama şirketler dünyasında bile iki şirketin birlikte davranarak rekabeti bozmaları ekonomik olarak adaletsiz davranmaları anlamına gelir ve bütün dünyada olduğu gibi bizde de bu tür davranışlar 4054 sayılı Rekabeti Koruma Kanunu kapsamında cezalandırılır.

Ama ne var ki bu şirketlerin birlikte davranışları belirli bir "anlaşma" çerçevesinde mi olmuş, yoksa aralarında hiçbir ilişki olmadığı ve her biri kendi çıkarına öyle geldiği için davrandığı halde kendilerini birlikte "uyumlu" bir eylem içinde mi bulmuşlar sorunu, bu tür davaların da içinden çıkmakta zorlandıkları bir sorundur.

Çünkü ortada bir anlaşma olmadığı halde kendi çıkarları doğrultusunda diğerleriyle bir "uyumlu eylem" içinde olarak rekabeti bozanları, aralarında bir "anlaşma" yaparak bozanlardan nasıl ayırt edilebiliriz ki?

Kısacası demek istediğim, Baykal'ın gidişi Kılıçdaroğlu'nun gelişi bilinçli bir komplonun varlığıyla mı ilgili, yoksa kendi çıkarları ve konumları doğrultusunda davranan insanların çıkarlarının ve durumlarının birbirleriyle uyumlu olmasıyla mı ilgili olduğunu ayırt edebilmek zor.

Ama kesin olan bir şey varsa kaset ve istifa ile ortaya çıkan durum Baykal'ı siyasetten düşürmek isteyen farklı çevrelerin çıkarlarıyla da uyuşmuştur.

Tabii ki buradan Baykal'a bir sempati üretmek gibi bir niyet içinde olduğum düşünülmesin. Yalnızca söylemek istediğim, olan bitenlere biraz dışarıdan bakınca görülenin her geçen gün "bilinçli" ya da "bilinçsiz" de olsa daha çok bir "komplo"yu andırdığı.

Bunun önemi ise "yarın yeni bir gün olacak" diyenlerin böyle bir başlangıçla inandırıcılıklarını kaybetmiş olarak "yarına" başlıyor olacakları. Bu nedenle de samimi olarak CHP'den "siyaset" talep eden, siyaset bekleyen çevrelerin bu beklentilerinin gerçekleşme olasılığının çok düşük olduğu.

Ayrıca, Türkiye'de siyasetin çözmesi gereken Kürt sorunu, Alevi sorunu, başörtüsü sorunu, yoksulluk ve işsizlik sorunu gibi sorunlar CHP'den siyaset talep edenlerin talepleri arasında mıdır tam olarak bilmiyorum ama bugüne dek Kılıçdaroğlu'nun söylemlerinden bunları görememiş olmam bana yeni dönemin de eskisinden farkı olmayacağını düşündürüyor.

Yanılıyor olabilirim ama böylesi bir başlangıçtan hayırlı sonuçların çıkmasının azlığı, daha şimdiden Kılıçdaroğlu'nun yanında birikmeye başlayan çıkar çevrelerinin fazlalığıyla çok yakından ilgili. Bu birikmenin bir komplonun sonucu olup olmadığının ise bence bir önemi yok.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

'Recep Bey' 'Adnan Bey' olmasın!

Erol Katırcıoğlu 27.05.2010

Geçenlerde katıldığım bir televizyon programında Akşam gazetesinden Nagehan Alçı, CHP Kurultayı'nın yarattığı rüzgârın Cumhuriyet mitinglerindeki benzediğini söylemişti. Gerçekten de, üzerinden bir hafta geçerken bu benzerliğin daha da netleştiğini görüyoruz. Özellikle o günkü rüzgârdan etkilenenlerle bugünkü rüzgârdan etkilenenlerin aynı insanlar olduğunu görmek bu benzerliğin de en çarpıcı kanıtı.

Tabii konu böylesine bir rüzgâr olunca insanın aklına doğal olarak bu rüzgârın nasıl çıktığını sorgulamak geliyor. Kimileri bizatihi rüzgârın varlığı ile ilgili bir perspektiften bakarak bu rüzgârın partide bir "yenilenme isteğinden" kaynaklandığını düşünüyor. Bu "yenilenme isteği" Baykal'dan kurtulmak anlamına mı yoksa bugüne dek uyguladıkları politikaları belirleyen zihniyetten kurtulmak mı orası çok net değil. Ama net olan bir şey varsa Kılıçdaroğlu'nun varlığı bu yenilenme isteğinin somut ifadesi gibi. Rüzgâr da bu nedenle...

Oysa son yıllarda gelişen "İlişkisel Sosyoloji" (Relational Sociology) alanı, rüzgârın kendi başına bir varlık değil iki farklı atmosfer alanının karşılaşmasıyla oluşan bir olgu olduğuna işaret ederek şöyle diyor: "Rüzgâr çıktı denizi dalgalandırdı, dediğimizde sanki kapının arkasında rüzgâr adlı bir varlık vardı ve o kapının arkasından çıkıp denizi dalgalandırdı" gibi bir şey söylüyoruz. Ama bu doğru değil. Rüzgâr iki farklı atmosfer alanı arasında "ilişkisel" bir olgudur.

Buradan gidersek CHP'deki rüzgârın bizatihi Kemal Kılıçdaroğlu'nun varlığından değil farklı basınç alanlarının karşılaşmalarıyla oluşan bir rüzgâr olduğu. Bu farklı basınç alanlarının neler olduğu ve kimleri içerdiği ise kafa yormaya değer bir soru. Ama biz burada söylediklerimizle yetinip konunun bir başka yanına bakabiliriz.

Kimi yazar ve yorumcu Kemal Kılıçdaroğlu'nun 1970'leri hatırlatan bir söylemi olduğuna dikkat çekti. Doğrusu ben bu konuşmanın çok daha eskilere gittiğini düşünüyorum. Ta 1950'lere...

Nereden mi çıkarıyorum?

Kemal Kılıçdaroğlu'nun Başbakan'dan "Recep Bey" diye söz etmesinden... Ben bu ifadenin çok özenle düşünülmüş ve seçilmiş bir ifade olduğu kanısındayım.

Bu ülkede siyasi liderlere "Bey" diye hitap etmek bilindiği gibi bir gelenek ve bu gelenek de Cumhuriyet tarihinde "Adnan Bey"le başlamış, yani Adnan Menderes'le...

Kemal Kılıçdaroğlu Başbakan'a "Recep Bey" diyerek aslında bize ve Başbakan'a Adnan Menderes'i hatırlatmak istiyor. Neden mi? Çünkü demek istiyor ki "Senin de sonun onunki gibi olur". Yani asılırsın... Abartıyor muyum?

Abartıyor olabilirim. Belki de "Recep Bey"nin başka yorumları da vardır ve bu benimkisi biraz zorlama da olmuştur. Ama en azından eğer öyleyse Kılıçdaroğlu'nun bir an önce "Recep Bey"e böyle bir anlam yüklediğini kamuoyunu açıklaması uygun bir davranış olacaktır.

Ama benim burada böyle bir yorum yapmamın başka nedenleri de var. Örneğin Kemal Kılıçdaroğlu'nun da Baykal gibi bir gerilim politikası uygulayacağını ve üstelik de bu kez Onur Öymen ve Nur Serter gibi oldukça kaba "ulusalcılar" yerine çok daha incelerini kadrosunu katarak bunu yapacağını düşünüyorum.

Bunu da nereden çıkarıyorsun demeyin. Bütün kurultay konuşması bu minvalde yapılmış bir konuşmaydı ve "Recep Bey" de bu konuşmanın en meydan okuyucu ifadesiydi.

Diyorlar ki bir rüzgâr var ve bu rüzgâr önce CHP'de sonra da bütün ülkede siyaset alanında kendini hissettirecek. Doğrusu buna itiraz etmek pek mümkün değil. Değil çünkü gerçekten de olayların ilk gününden beri medyanın kullanılış biçimi bu amaca odaklanmış durumda.

Artık AKP'yi iktidardan düşürmeye yönelik denenen bütün diğer yollar denenmiş ve başarısız olmuş olduğuna göre bu yeni yol riskler ve olasılıklar içerse de kimilerine en sağlıklı yol gibi görünüyor. Atılan adımlar bu yönde adımlardır ve bu adımları atanlar önümüzdeki günlerde daha yeni adımlar da atacaktırlar. "Recep Bey" hatırlatması da bence bu nedenle...

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Avans vermek

Erol Katircioğlu 29.05.2010

Perşembe günü "Recep Bey Adnan Bey olmasın!" başlıklı yazıma gelen maillerden anlıyorum ki bazı okuyucularım bu benzetmeden hoşlanmamış. Kimileri hakaret etmekten de kaçınmayarak "saçmaladığımı" söylemiş. Olur ya! Onlar da öyle düşünmüş deyip geçebilirdim. Ama sanırım bu konu biraz daha üzerinde durmayı hak eden bir konu.

Ben, simge, sembol ve işaretleri yorumlamak anlamına gelen "semyoloji"yle ilgisi olan biri değilim. Bunu yapan ve Kılıçdaroğlu'nun konuşmasını bu çerçevede yorumlayan yazarlar oldu. (Mesela Emre Kongar). Ama yine de 27 Mayıs'a bir hafta kala ve ilk olarak "Adnan Menderes" için kullanılmış "Adnan Bey" ifadesiyle "Recep Bey" ifadesi arasında bir ilişki kurmak akla çok uzak gelen bir ilişkilendirme gibi gelmiyor bana. En azından "Recep Bey" ifadesi kimilerinin iddia ettiği gibi Tayyip Erdoğan'a sıradan vatandaş olduğunu hatırlatmak için kullanıldı demekle bence en azından aynı ağırlıkta.

Siyasette sembollerin kullanılması bize özgü değil. Her toplum da siyasette sembol kullanmıştır ve eminim çeşitli örnekleri de hemen aklınıza gelmiştir. Kurultay konuşması ise, olayların akış hızıyla neredeyse ters orantılı bir “üzerine düşünülmüştük” duygusu veren bir konuşmaydı bence. Bu söylediğim içerik açısından çok, konuşma boyunca kullanılan sembollerle ilgili.

Örneğin Kılıçdaroğlu’nun kurultay salonuna “kravatsız” girmesi bunlardan ilk göze çarpanıydı. Daha sonra delegelerin arasına girerek onlarla oturması ikinci önemli sembolik tavidir. Ya da konuşmasının sonunda “kasket” takması.

Kılıçdaroğlu bu sembolik tavırlarla hem topluma ve hem de delegelere “sizden biriyim” demek istiyordu. Doğrusu bunların ilk ikisiyle benim bir sorunum yok ama sonuncusunun gereksiz bir popülizm olduğunu söylemem gerek.

Ama daha sonra “Recep Bey”li, Kılıçdaroğlu’nun “yumuşaklığına” pek de uymayan sert üslûbu ve arka planda Ergenekon davasında “sanık” olan kişilerin görüntüleriyle birleşince verilmek istenen duygunun da sert olduğu, masumane olmadığı düşüncesine yöneltti beni. “Adnan Bey” benzetmem de bu nedenle. Yanılıyor da olabilirim hoş. Dedim ya semiyotik uzmanı değilim ben.

Ama elinizi vicdanınıza mı koyarsınız, aklınızı gönlünüze mi bilmiyorum ama Türkiye’nin içinden geçmekte olduğu bir tür “tarihî hesaplaşmalarla” dolu değişim sürecinde, Cumhuriyet’i kuran partinin kurultayına iki hafta kala, açıklanması pek kolay olmayan bir “kaset skandalı” olmuşsa...

Arkasından neredeyse gün geçmeden bazı medya kuruluşlarının yazarlarınca Baykal istifaya çağırılmışsa...

Yine “aday olmayacağım” açıklaması üzerinden daha iki gün bile geçmemişken Kılıçdaroğlu fikir değiştirip aday olmuşsa...

Partide Baykal’ın sağ kolu Önder Sav sanki Baykal’ın iradesini yansıtıyormuş gibi Kılıçdaroğlu’nun adını zikretmişse...

Ve sonunda Baykal’a en yakın isimlerden Yılmaz Ateş, bu işte bir iş var deyip “gizli bir el”den söz etmişse biz neden bu “rüzgâr”ın da birileri tarafından yaratılmış bir rüzgâr olduğunu düşünmeyelim ki?

Her neyse tabii ki şunu düşünmek çok zor değil. Birileri kurultayı bu minvalde tasarlamış olsa da toplumun ve dolayısıyla delegelerin de değişim taleplerinin olduğu bir gerçek. Kurultayın yarattığı rüzgâr da bu nedenle.

Doğrusu bu düşüncenin de bir gerçekliği olduğunu düşünüyorum ben. O nedenle de kimilerinin önerdiği gibi “Kılıçdaroğlu’ya avans” verilmesi gerektiğine de inanıyorum.

Ama benim söylediğim bir “avans” vermek için gerekli olan, kurultayda ifade edilen düşüncelerin ve kullanılan sembollerin böyle bir avans vermeyi anlamlı kılması gerektiği. Bu çerçeveden baktığımda da Kemal Kılıçdaroğlu’nun söyleminin geleneksel “ulusalcı” CHP söyleminin daha popülistleştirilmesinden öte bir içerikte olmadığı.

O kadar!

Yok, eğer siz diyorsanız ki Kürt sorununu da, Alevi sorununu da, başörtüsü sorununu da, yoksulluk ve işsizlik sorununu da çözümlerin yollarını CHP topluma çok yakında gösterecektir. Buna hiçbir itirazım olmaz ve aksine bu adımları da alkışlarım.

Ama doğrusu hâlâ ısrarla Kürtlerin yoksulluğu ile onların kimlik talepleri arasında doğrudan bir ilişki kurup, "karınlarını doyurursak kimlik talepleri de ortadan kalkar" diyorsanız, emin olun ki ya ülkede olan bitenden hiçbir şey anlamamışsınız ya da niyetiniz başka.

İtirazımız da buna...

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bariş, ama her yerde

Erol Katircioğlu 03.06.2010

Dünyamızın barişe ihtiyacı var. Bunca acıya rağmen insanlığın hâlâ savaşlardan medet umması, öldürmeyi anlamlı bulması anlaşılır gibi değil.

Kimileri savaşı bir tür, insanlığın gidişinde "doğal dengeleyici" unsur olarak görüyor, savaş olmadan bariş olmaz demeye getiriyor. Barişin sürekliliğinin insanlığa zarar verecek bir durum olduğunu ima ediyor.

Kimileri ise barişin, insanlığın serüveninde daha yaratıcı, daha üretken ve daha insani yeni bir yol oluşturabileceğine işaret ediyor. Yaşlı yeryüzünün delik deşik ettiğimiz bedenini daha fazla zorlamadan, kendinin bir parçası olan insanla daha barişçi bir ilişki içinde yaşamasının sağlanmasının da mümkün olduğuna...

Bush'un gidiş ve Obama'nın gelişle böyle bir dönem mi açılıyor diye düşündüğümüzü hatırlıyorum 1,5 yıl önce. Birçok köşe yazarı, yazar-çizer de, Obama'nın, bir "siyahî" olarak başkan seçilmiş olmasını yalnızca Amerika'da değil tüm dünyada da yeni ve daha barişçi bir dönemin başlangıcı olarak algılamıştı.

Obama, insanlığın en azından barişe susamış kısmının büyük bir umudu olarak iktidara geldi. Ama dünyanın daha çok savaşa ayarlanmış mekanizmalarını değiştirmek öyle tek tek kişilerin yapabilecekleri işlerden değildi. O nedenle de şimdileri zorlandığı da aşikâr.

Başbakan Erdoğan da, genel olarak dünyada ama daha çok da bölgemizde bir tür "barişi" arayan bir lider olarak sivrildi. Komşularla sıfır sorun, vizelerin kaldırılması, Gazze ve Filistin konusundaki duyarlılıkları ve son olarak da Brezilya'yla birlikte İran'ın nükleer çalışmalarının izlenebilirliğine yaptığı katkı, bütün bunlar bu imajı güçlendiren girişimler oldu.

Dünkü "grup toplantısında" "şiddet"le söylemesine rağmen İsrail halkıyla yöneticilerini ayırarak "barişçi" sözler sarf etmesi de bu özelliğini bence daha da pekiştirdi.

Erdoğan'ın başarısı büyük ölçüde duruşunun "meşruiyetinden" kaynaklanıyor. Bu meşruiyet de, Filistin halkının İsrail tarafından dünyanın gözleri önünde mağdur edilmesinden... O nedenle de dün Erdoğan'ın sözleri bütün dünyada yankılandı ve İsrail de bu sözlerden etkilenerek tutukladığı insanları serbest bıraktı.

İnsan, dünyada ve bölgesinde "barişçi" bir imaj yaratmış bir başbakandan kendi ülkesinin sorunları konusunda da cesur adımlar atmasını bekliyor. Bu nedenle de Başbakan'ın, otuz yıldan beri Türkiye'nin kanayan yarası Kürt sorununu telaffuz ettikten sonra "açılımın" bu kadar iç dengelere terk edilerek bir çıkmaza sürüklenmesine seyirci kalmasını anlamakta zorlanıyor.

Nitekim Kürt sorununun yine bir çıkmaza doğru sürüklendiğini artan operasyonlardan ve ölümlerden anlamak mümkün. Öcalan'ın "artık ben yokum" demesinden sonra çatışmaların başlaması bu konuda savaşın devam edeceğini barış için de daha gidecek çok yolumuz olduğunu gösteriyor.

Oysa bütün bunların, yani Kürt sorunu etrafında varolan direncin, hatta yalnızca Kürt sorununun da değil, Alevi kesiminin talepleri karşısındaki direncin de, "başörtüsü" konusundaki taleplere karşı direncin de, kamu emekçilerinin ya da işçilerin taleplerine karşı direncin de artık bugünün yeni dünyasında herhangi bir kıymeti harbiyesi kalmadı.

Ben kalmadığını düşünenlerdenim. O nedenle de bu konular etrafında "savaşa devam" mantığıyla hiçbir ilişkim yok ve bu konularda "barışın" filizlenmesinden yanayım.

Ama burada belirtmeliyim ki bu sorunlar yalnızca Başbakan'ın çözebileceği sorunlar değil. Başbakan'ın bu konularda daha cesur davranmasını isterim tabii ki. Ama aynı biçimde parlamentoda muhalefetin de yapıcı ve cesaretlendirici olmasının gerekli olduğu da açık. O nedenle de Kılıçdaroğlu'nun "rüzgâr"ından medet umabilmek biraz da Kılıçdaroğlu'nun bu konularda nasıl davranacağına bağlı.

Geçenlerde bir dostum anlatmıştı; Amerika'da gençler artık "e-mail" okumuyorlarmış. Biz daha yeni yeni okumaya başlamışken gençlerin vazgeçmiş olması hayatın ve insanın ne hızla değiştiğini göstermiyor mu?

O zaman insan, "geçici" bir dünyada "kalıcı" olmaya çalışmanın "savaşlarını" anlamada daha bir zorlanıyor doğrusu.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yükselen gerilim

Erol Katircioğlu 05.06.2010

Ayrılıklarımız "fikir" ayrılıkları olsaydı işimiz de o kadar zor olmazdı. Tartışır, tartışır bir çözüm bulmaya çalışırdık birlikte. Siyasetin ve dilin en ince yollarında dolaşıp, herkesin içine sinecek çözümler üretebilirdik belki de.

Ama ayrılıklarımız yalnızca "fikir" ayrılığı değil. Ayrılıklarımız aynı zamanda "kültürel". Yani değerlerle ilgili. Değerlerimizin farklılığıdır asıl sorun. Değerler farklı olunca da birbirimizi ikna etme imkânlarımız da daralıyor. Çünkü birimizin "iyi" dediğine diğeri "kötü" diyebiliyor ve böyle bir tartışmadan da bir sonuç almak imkânsızlaşıyor.

Tıpkı son olayda olduğu gibi.

AKP hükümetinin temsil ettiği her şeyi "İslami" bir kadronun "Batılı hayatlarını" değiştirmeye çalıştığı çabalar olarak gören "laik" kesimler Gazze olayı ile ilgili olarak da tetikteler. Ne oluyor bu "meydanlardaki İran görüntüleri" diye soruyorlar gazete köşelerinden (Tufan Türenç, *Hürriyet*)...

Ya da "Yarın bir gün başka ülkeler de gemilere 'barış aktivistlerini' koyup, 'Kürdistan'a yardım malzemesi götürüyoruz' diye İskenderun'a dayansa ne diyeceksiniz?" diye (Ertuğrul Özkök, *Hürriyet*)...

Kürt sorununun çözülmesi konusunda "barışçı" bir soru sormuş gibi yaparak hükümetin Gazze konusunda yaptıklarından rahatsızlığın bir ifadesi olarak...

Başka STK'lar konu olsaydı yeri göğü inletecek sözler söylemekten kaçınmayacak olan bu kesimler, bu olayı organize eden kuruluşun da bir STK, yani sivil toplum örgütü olduğunu unutarak, olayı bizatihi hükümetin planladığını ileri sürece kadar kendi değer dünyaları içinden bakıyorlar olan bitenlere.

Böyle biçimlenen bir siyaset alanında uzlaşma ve sorun çözme ne ölçüde mümkündür bunu cevaplamak zor. Zor, çünkü bu cevap bile taraflar arasında benzer terimlerle konuşmayı gerektiriyor. Oysa bizim örneğimizde birinin "ak" dediğine diğeri "kara" diyor. Böyle bir tartışmanın sonuç vermesi ise bence mümkün değil.

Zaten mümkün de olmuyor.

Geriye savaşın ve gerilimin dili kalıyor. Bu gerilim ise bugünlerde yeniden yükselişte. Son olarak Anayasa Mahkemesi'nin anayasa değişikliğini "esastan" görüşme kararı alması bu gerilimde yeni bir döneme işaret ediyor. Bu yeni dönem bir yandan AKP'nin önerilerinin sonu anlamına gelebileceği gibi AKP'nin yeniden bir "kapatma davası" ile karşılaşması anlamına da gelebilecek. Bu nedenle de yeniden sıcak bir yaza girmek üzere olduğumuz kesin.

Ayrılıklarımız "kültürel" olunca çözümlerin de "kültürel" olması kaçınılmaz. Bunun da yeni bir "demokrasi kültürü" yaratmayı ima ettiği açık. Peki, ama siyaset alanındaki bu çatışmacı dil ve yaklaşım böyle bir yeni kültürün kendiliğinden doğmasını sağlar mı? Doğrusu bu soruya da evet demek zor. Ama bildiğimiz bir şey varsa o da böyle bir özlemi duyan demokratların giderek artıyor oluşu.

Evet, Gazze'ye yardım göndermeye çalışan insanlık, içinde bizim de olduğumuz bir insanlık. Gazze'ye yardım etmeye çalışan "barışçı" insanların varlığı, insanlık adına umut verici. Hükümetin bu konuda aldığı tutumu desteklerken aynı zamanda buradan giderek Kürt sorununu hatırlamak ve hükümetten benzer bir barış adımı beklemek hepimizin hakkı.

Ama haksızlık bunu yalnız hükümetten beklemek. Çünkü bu meselenin çözümünde büyük bir uzlaşma gerekiyor ve bu uzlaşma yalnızca hükümetin değil belki de tüm parlamentonun, başta medya olmak üzere toplumun tüm güçlü aktörlerinin destek vermesiyle mümkün. Bunun ise yeni bir demokrasi kültürü yaratmakla ilgili olduğu açık.

Yoksa Kürt meselesindeki her adıma itiraz ederek, hükümetin her manevra alanını daraltan haberler yaparak, Gazze ile ilgili kimilerini "İslami duyarlılıktan" "İslamcı duyarlılığa" geçmekle suçlayarak bu ülkede yeni bir demokrasi kültürü yeşertilebilir mümkün değil.

Dolayısıyla hükümete Kürt sorununu hatırlatarak Gazze konusunda yanlış yaptığını söylemeye çalışanların öncelikli olarak bu savaş ve gerilim dilinden vazgeçmeleri gerekiyor.

Bunun da onlar için ne denli güç olduğu ortada...

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Zihinlerdeki parçalanmışlık

Erol Katircioğlu 10.06.2010

Hani derler ya en büyük yalnızlık kalabalıklar arasındaki yalnızlıktır. Yalnızsındır ama değilmişsin gibidir aynı zamanda. Etrafında insanlar vardır ama sanki sen onlara ulaşamaz gibisindir. Kalabalıklar yalnızlığını

pekiştiren bir ögedir adeta.

Tıpkı onun gibi en derin ayrılıklar da ayrılığın olmadığı inancıyla yaşananlardadır aslında. Ayrı düşmüşsündür ama değilmişsin gibidir aynı zamanda. Aynı yerleri paylaşırsın, aynı sokaklarda yürürsün ama sen sanki hep başka yerlerde gibisindir. Paylaştığını düşündüklerin şeyler ayrılmışlığını pekiştiren şeylerdir aslında.

İnsan, Güneydoğu'da dolaşırken, hele de Diyarbakır'da dolaşırken bunları hissediyor çoğu zaman. Batı'da yaşayan bir insan olarak buralara her gelişimde hissettiğim hep bu zihinlerdeki ayrılık oluyor. Buradaki insanların da oradaki insanların da zihniyet dünyalarında ve algılarında birbirlerinden ne kadar kopmuş olduklarını bu coğrafyaya gelince daha bir anlıyor insan. Birbirlerine yabancılaşmışlıkları o kadar çarpıcı ki!

Geçen hafta sonu Diyarbakır'da, Büyükşehir Belediyesi'nin düzenlediği "Özgür Sanat, Özgür Toplum" adlı festivalde "Kürt Sorunu'nun Demokratik Çözümünde Müzakere, Diyalog ve Muhataplık" adlı panelde bu zihnî bölünmüşlüğü bir kere daha derinden hissettim. Katılımcılar soruyordu "Batı'dakiler bizi ne zaman anlayacaklar" diye.

Biz hâlâ "Kürt Açılımı" mı diyelim yoksa "Milli Birlik Projesi" mi tartışmalarına devam edelim, yüzlerce yıl birlikte yaşamış insanların birbirlerini anlamaları bugün daha zorlaşmış durumda. Batıdaki insanlar doğudakiler için "Bunlar ne istiyor" diye sormaya devam ederken, doğudakiler de batıdakilerin kendi yaşadıkları haksızlıkları nasıl görmediklerine şaşırarak bakmakta.

Erdoğan hükümetinin Türkiye'nin "komşularla sıfır sorun" adı verilen politikasının doğru bir politika olduğuna ben de inanıyorum. Ama bu politikanın etkin olma koşullarını düşündüğümde bu yaralı bereli vücutla, yani bırakın komşularıyla, kendi vatandaşlarıyla bile sorunlarını çözememiş olma haliyle böyle bir "barış" projesi nasıl hayata geçebilir, doğrusu kuşkuluyum.

Kuşkuluyum çünkü her şeyden önce böyle bir politik projenin yaslandığı zeminin haklı ve meşru taşlarla döşenmiş olması gerekir. Eğer siz "içerdeki" sorunlarınıza bir çözüm yolu bulamamışsanız, "dışarıdaki" sorunlar üzerinde söyleyeceklerinizin inandırıcılığı da zaten düşük olacaktır.

Küresel dünyada top çevirmek kendi liginizde bile kötü oynarken artık pek mümkün değil bence. Bugün Türkiye'nin dış politika söylemi, dokuz vatandaşını öldüren ve özür dilemeyen İsrail'in duruşu karşısında ne duruma gelmiştir dersiniz? Daha mı inandırıcı olmuştur, yoksa daha mı aldırılmaz?

Aynı şey İran konusunda atılan adım için de geçerli değil mi? BM'nin yaptırım kararları karşısında, İran konusunda ne denli haklı olursak olalım, eğer "evet" ya da "çekimser" oy vermek durumunda kalırsak, bu bizim "komşularla sıfır sorun" politikamızın karizmasını çizmiş olmayacak mı?

Günümüz, "dış" politikayla "iç" politika ayrımlarının hızla muğlaklaştığı bir çağ. Türkiye kendine "dışarıda" bir rol görüyor görmesine ama bu rol "içerdeki" politikalarla desteklenmeden oynanabilecek bir rol değil. Buradan "dışarıda güçlü olmak için içerde birlikte olalım" türü bir iç politika "konsensüsü" değil önerdiğim. Ama "içerde" demokrat ve adil bir yönetime sahip değilseniz "dışarıda" elinizin güçlü olma olasılığı da fazla değil.

Dolayısıyla bütün bu son günlerde olan bitenler bizim başta "Kürt sorunu" gibi sorunlarımızı yeniden düşünmemizi gerektiriyor bence. Çünkü Kürtlerin ve Türklerin ve diğerlerinin birbirlerine yabancılaşmalarına son veremiyorsanız, ekonomide ve politikada "güç baronlarına" söz geçiremiyorsanız, toplumunuzda hukukun üstünlüğünü sağlayamıyorsanız, kısacası ülkenizde demokrasiyi yeşertemiyorsanız, o zaman parçalanmış ama "birlik ve beraberlik" altında parçalanmış bir toplumsunuz demektir.

En kötüsü de bu değil mi?

Kimin eksenini kaymış

Erol Katircioğlu 12.06.2010

Küreselleşme böyle bir şey. Dışarıya konuştuğunuzda konuştuğunuz tam da dışarıya olmuyor içeriye de konuşmuş oluyorsunuz. Ya da tersi. İçeriye konuştuğunuzda dışarıya da konuşuyorsunuz. Onun için dışarıyla içerisi arasında çok bir fark kalmıyor.

Bir zamandan beri Başbakan "dışarıya" konuşuyor. Uluslararası nitelikteki toplantılarda dünya düzeniyle ilgili "yeni" şeyler söylüyor. Yeni dediysem bilinmedik anlamında değil. Bilinip de bilinmiyor gibi yapılan konularda. Örneğin İsrail'in nükleer silah sahipliği gibi. Herkesin bildiği ama bilmiyor gibi yapmayı yeğlediği konularda konuşuyor.

Başbakan'ın Türkiye'nin ekseninin kaymakta olduğunu söyleyenlere karşı verdiği cevap bu bakımdan çok ilginç. "İrk ayrımı yapmadan insani meselelerde tavır koyuyoruz" diyor. "Adalet istiyoruz, hukuk istiyoruz" diyor. Bunları dışarıya karşı söylüyor. Uluslararası ilişkilerde artık bir anlamı kalmamış olsa da (zaten var mıydı bilmiyorum) çıkarın yerine, ilkenin ve değerın ön planda tutulması gerektiğini anlatıyor dünyaya.

Aslında bu duruş dünyanın daha çok Obama'dan beklediği bir duruş değil miydi? Bence öyleydi ve belki de en çok Tayyip Erdoğan bekliyordu böyle bir duruşu ondan. Hatta Davos'ta "Obama'nın kimsesizlerin kimsesi olması gerektiğini" söyleyen de kendisiydi.

Bush'un delik deşik ettiği insanlığı, tıpkı Erdoğan'ın söylediği gibi adaletle, hukukla ve eşitlikle çözeceğini söyleyerek iktidara gelmemiş miydi Başkan Obama. O, bir zamanlar otobüslerinde "Köpekler ve zenciler binemez" diye yazan ırkçı Amerika'nın siyahî lideri?

Ama eğer "eksen kayması" konuşulacaksa belki de Obama'nın ekseninin kaydığından söz etmemiz yerinde olmaz mı? Hâlâ Bush politikalarını silemeyen, "barış ödülü" aldığı halde hâlâ ağzı dolu dolu barışı konuşamayan Obama'nın ekseninin, vaat ettiğine kıyasla kaydığından.

Ya da Avrupa Birliği'ne ne demeli? Kendisi bir "barış projesi" olan, Avrupa'nın giderek özellikle Müslümanlara genellikle de yabancılara karşı "düşmanca" eğilimler göstermesinin işaret ettiği eksen kaymasına ne demeli? Cami yapımından başörtüsüne kadar hoşgörüsüzlük örnekleri veren ve giderek sağcı ve hatta ırkçı partilerin oylarını arttırdığı bir Avrupa'nın ekseninin kaymakta olduğu yeterince açık değil mi?

Ve Erdoğan haklı olarak "Fransa, Almanya, İngiltere ve İtalya gibi ülkelerin Arap ülkelerinde yatırım yaparken, Türkiye'nin aynı şeyi yapmasının "eksen kayması" olarak değerlendirilmesini eleştiriyor.

Bence Erdoğan bu tutumunda haklı. Dünyanın bunları dinlemesinde yarar var.

Ama dedim ya küreselleşme öyle bir şey ki siz "dışarıya" konuşurken aslında "içeriye" de konuşmuş oluyorsunuz. Ve "içerisi" özellikle sizin hak, adalet, hukuk ve eşitlik gibi sözlerinizi ciddiye alıyor. Daha doğrusu almak istiyor. Neden mi? Çünkü toplumun da bütün bunlara ihtiyacı var da ondan.

Bugün Türkiye, demokrasinin kıyısında gezinen bir ülke. Her an dışına düşmesi de mümkün. Çünkü devletin topluma biçtiği rolle toplumun ulaştığı düzey arasında eğer deyim yerindeyse bir "kaymış" eksen sorunu var.

"Hakkın", "adalet"in, "hukuk"un ve "eşitliğin" bildiğimiz anlamlarından farklılaşmış olması da bu durumun en açık kanıtı.

O nedenle de "içerisi" yani toplum bu sözleri can kulağıyla dinliyor, Başbakan bu sözlerinin anlamından emin mi diye. Özellikle "İrk ayrımı yapmadan insani meselelerde tavır koyuyoruz" lafı, mesela Diyarbakır'da nasıl yankılanmıştır dersiniz?

Dedim ya küreselleşmiş bir dünya bu. Kime konuştuğunuzu iyi bilmeniz lazım. Dışarıya mı konuşuyorsunuz yoksa içeriye mi? Karar vermeniz gerek.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kürt sorununda yeniden düşünmek

Erol Katircioğlu 17.06.2010

Marx, kapitalist toplumlarda "sınıf savaşlarına" dikkatleri çekmişti. Kapitalizmin, emeği "ücretli" hale getirerek oluşturduğu "işçi sınıfı"nın, "kapitalizmin mezar kazıcıları" olduğunu söylemişti. Bunun temel nedeni ise makinelerin parçaları haline gelen hayatlarıyla işçilerin yaşadıkları "mağduriyetler"di.

Bugünün dünyasında işçilerin kapitalizmin mezarını kazamadıklarını biliyoruz. Ama bugünün dünyasında belki de bugünün kapitalizminin yarattığı yeni mağduriyetler üzerinden yeni aktörler bu işi yapacaklar. Mesela işsizler, mesela göçmenler, mesela kendi kimlikleri üzerinde baskı gördüklerini söyleyen ulus-devletin yeni mağdur kimlikleri...

Kimbilir?

Kapitalizm, çözmekte zorlandığı emek ya da kimlik gibi sorunları olsa da her daim kendi pazarını güvenli kılma çabasındadır da. Bu nedenle de kendi ulus-devletinin sınırları içinde huzursuzlukları önlemek ve sistemin daha sorunsuz çalışmasını sağlamak diye bir derdi de vardır.

Oysa Türkiye kapitalizmi bir "devletçi" geleneği olduğundan olsa gerek topluma hep devlet katından baktı. Asla topluma inmedi. O nedenle de kendi "pazarı" olan sınırların içindeki ne bazı "yerlerle" ve ne de bazı "insanlarla" ilgilendi. Oralara gidip ne yatırım yaptı ve ne de o insanların sorunlarına çözüm aradı.

Sanmayın yalnızca Kürtlerden ve Doğu Anadolu'dan söz ediyorum. Sözüm genel. Sözüm, vatani ve milleti uğruna (siz isterseniz pazarı uğruna deyin farketmez) ölmeyi dahi göze alabilecek bir dirayet gösteremeyen bir kapitalist sınıfa... (Oysa Fransız sınıfaşları öyle yapmamıştı. Kendi devrimleri uğruna can vermeyi bile göze alabilmişlerdi).

Her neyse her ne kadar yukarıdaki sözlerim genel bir duruma işaret etmekteyse de özellikle "Kürtler" ve özellikle de "Doğu ve Güneydoğu Anadolu" bölgeleri bu sözünü etmeye çalıştığım "ilgilenilmemiş" insanlar ve yerlerin başında geliyor kuşkusuz.

Eğer bugünlerde yolunuz Diyarbakır gibi Kürtlerin yoğun olarak yaşadığı yerlere düşerse ne demek istediğimi daha iyi anlarsınız. İki şey:

Birincisi, işsizlik ve yoksulluk, ikincisi ise Kürt kimliğiyle ilgili hâlâ devam eden duyarsızlık. Doğrusu dikkatli baktığınızda bu iki şeyin birleşerek öyle sertleşmiş olduğunu görürsünüz ki gerçekten bir "barış"ın ucunu kaçırmış olduğunuzu anlarsınız.

Bu durum karşısında özellikle Kürt açılımı çabalarının vardığı nokta itibariyle baktığınızda yalnız Abdullah Öcalan'ın değil hükümetin de "Benden sonra tufan!" dediğini anlarsınız. Çünkü bugün itibariyle hükümet güçlerinin Kürtler etrafında oluşan konularda aldığı tutum bir "barış" değil olsa olsa bir "savaşa devam" tutumudur.

Taş atan çocuklar konusu, KCK operasyonları ve diğerleri arasında belki de en üzücü olanı, bugün Diyarbakır'da görülecek olan Abdullah Öcalan'ın çağrısı üzerine Irak'taki Kandil Dağı ile Mahmur Kampı'ndan Türkiye'ye gelen 30 PKK'lının, 'terör örgütü üyesi olmak' ve 'örgüt üyesi olmamakla birlikte, örgüt adına suç işlemek' suçlamalarıyla, iki ayrı mahkemede hâkim karşısına çıkacak olmaları.

Bu ülkenin meşru hükümetinin başlattığı "Kürt Açılımı" çerçevesinde bir "barış" özlemini dile getirmek üzere, hükümete güvenerek Kuzey Irak'tan Türkiye'ye gelmiş bu insanların yargılanması ne kadar alçaltıcı ve ne kadar küçük düşürücü!

Öyle anlaşıyor ki ne bu ülkenin güçlü kapitalistleri, ne siyasileri ve ne de savaşan güçler bu meseleyi çözebilecek. Bence iş başa düşüyor. "Baş" da bu ülkede "demokrat ve sol" bir siyaset özlemi içinde olan kesimler. Kürt sorununun çözümünde aranan muhataplar da onlar. İş bunlara düşüyor. Son günlerde artarak devam eden çatışma ortamına, Kürt siyasetçilere ve toplumun çeşitli kesimlerinden aydınlara yapılan baskılara karşı yeni bir siyaset üretmeyi belki de bu kesimler başarabilir.

Kimler mi bunlar?

Sanırım onlar kendilerini biliyorlar.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bu zihniyetle açılım olmaz

Erol Katircioğlu 19.06.2010

"Adam olacak çocuk b.kundan belli olur" derler. Çocuğun büyüdüğünde nasıl bir insan olacağının bir işareti olarak. İnsanoğlu anlaşılan böyle. Geleceğin bilinmezliğini aralamak için bir işarete ihtiyaç duyuyor.

O nedenle de insan hayatında işaretler önemli. Geleceği bilmesek de geleceğin nasıl evrileceğine dair işaretler bulmak ve onları anlamlandırmaya çalışmak insanın vazgeçemeyeceği bir hasleti.

Nereden mi aklıma geldi bu deyim?

Doğrusu, şu "Kürt Açılımı"nı düşünürken aklıma geldi. Dün, Kandil ve Mahmur kamplarından barış için gelen 30 kişinin yargılanmasını ve aralarındaki 13 kişi hakkında tutuklama kararı verilmiş olmasını düşünürken aklıma geldi.

Gelenlerin neden geldikleri belli. Hükümet "Kürt Açılımı"na başladık demiş, muhatapı Abdullah Öcalan da "Memnun olduk, biz de iyi niyetimizi göstermek istiyoruz" demiş ve arkasından bu gelenler de gelmişler. Sanki

bu süreç böyle yaşanmamış gibi şimdi "terör örgütüne üyelik vs'den" tutuklanmışlar. Buna ne demeli dersiniz? Aymazlık mı, çapsızlık mı?

Peki ama bütün bu sürecin başında ya da bu süreç içinde Kürt Açılımı'nın gerçek bir barışla biteceğine dair olumlu işaretler var mıydı? Bence yoktu. Öyle ki ta başında, yapılmak istenenin, önce "Kürt Açılımı", daha sonra "Demokratik Açılım" ve daha sonra da "Milli Birlik Projesi" olarak ifadelendirmiş olması bile Kürt açılımının olmayacağına dair işaretler değil miydi?

Doğrusu konuyla ilgili uzmanlık düzeyinde bir bilgiye sahip değilim ama benzer sorunlar yaşamış ülkelerin böyle bir konuyu çözerken yaşamış olduklarıyla bizim burada yaşadıklarımız arasında bir yakınlık olmadığını seziyorum, hatta biliyorum. Bunların başında ise "zihniyet değişimi" geliyor.

Yani ilk işaret bence böyle bir sorunu çözebilecek bir zihniyet değişiminin olup olmadığı.

Var mıydı?

Bence yoktu. Bu kanaatim, "Kürt Açılımı"nın gerekli olduğunu söyleyen AKP'nin bu açılıma "niyeti" olmadığı anlamına gelmiyor. Ama ne hükümet üyelerinin, ne AKP'nin alt kadrolarının ve ne de tüm toplumun böyle bir "açılımı" götürebilecek bir "zihniyet değişimi" geçirmiş olduğu anlamına geliyor.

Daha düne kadar Ahmet Türk'ün elini sıkmayan, onun ve partisinin görüşme talebini reddeden, "PKK terör örgütüdür demeden böyle bir talebi karşılamayacağını" söyleyen bir liderliğin böylesine çetrefilli bir konuda çözümü sağlayabilecek bir zihniyete sahip olduğunu söylememiz mümkün mü?

Yalnızca AKP olsa neyse. Ya diğerleri? Yani CHP ve MHP? Onlar nasıl bakıyorlar dersiniz? Onların nasıl baktıklarını Meclis'teki çeşitli oturumlarda kaldırdıkları yumruklarından okuyabilirsiniz. Ya da Kürtlerin oldukları yerlerde olmayan (ya da olamayan) partiler oluşlarından...

Daha açık söyleyelim. Kürtlere yönelik bu zihniyet dünyası Kürt sorununu çözebilecek bir dünya değil. Çünkü bu zihniyet dünyası Kürtlerin taleplerini anlamamış olduğu gibi kendi tercihlerini de onlara dayatmak isteyen bir zihniyet dünyası.

Bu zihniyet dünyasının en açık ve toplumun önemli bir kesimi tarafından benimsenen ifadesini yeni CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu dillendirdi. Kurultay konuşmasında, her ne kadar Kürt kelimesini hiç kullanmamışsa da terör bağlamında Doğu ve Güneydoğu'ya yatırım yapılmasının, işsizliğin ve yoksulluğun önlenmesinin temel bir politika olacağını söyledi.

Bu yaklaşım biraz, "Kürtler kardeşlerimizdir, biraz yoksullardır, o nedenle de onların ihtiyaçlarını karşılasak kimlik taleplerinden de vazgeçerler" gibi bir mantığa yaslanan baskıcı bir zihniyet dünyasını yansıtır.

Oysa bugün geline nokta Kürtlerin, ne kendi dillerinde eğitim yapma hakkından, ne de Kürtlerin yoğun olarak yaşadıkları bölgelerde kendilerini yönetme taleplerinden geri adım atmaları pek mümkün görünüyor. O nedenle de böyle bir zihniyetle yapılabilecek şey bir "açılım" değil olsa olsa bu meseleye bir "kapanım" (?) olabilir. Nitekim bu son karar da bu "açılım"ın "kapandığını" söyleyen bir karar.

İşaretler önemlidir. Kürt sorununun çözümünde barışçı bir yolun işareti "zihniyetin değiştiğine" dair bir işaret olmalıydı. Henüz böyle bir işareti almadığımız ise gün gibi ortada. Çeşitli kereler bu sütunda altını çizdiğimiz gibi...

erolkatircioglu@gmail.com

CHP, sorunun parçası mı çözümü mü

Erol Katırcıoğlu 24.06.2010

Kendi kurduğu sistemin ürünlerinden biri olduğu halde AKP'ye dayanamayan ve onun yok olması için bir zamandan beri darbe girişimi dâhil her şeyi denemiş ve denemeye de devam eden bir "devlet yapısının" Kürt sorununda esneyeceğini düşünmek aşırı bir iyimserlik değil midir?

Doğrusu bu soruya ben hep, mümkün değil yanıtını verdim; açılımdan önce de sonra da. Çünkü bu "devlet yapısı"nın kurgulandığı anlayışın dışına çıkması ve deyim yerindeyse "esnemesi" bana çok mümkün görünmüyor. Bunu kanıtı ise seksen küsur yıldan sonra bugün hâlâ "sorun" olarak konuştuğumuz konuların "kuruluş" döneminin de sorunları olmaları.

Bu "devlet yapısı" dediğim şey belirli bir biçimde ele avuca alınıp da incelenebilecek bir şey de değil kuşkusuz. Çünkü bu tek bir "şey" değil. Bir yandan belirli "kurumlar" var bunun içinde, yani insanlar var; diğer yandan da belirli bir "zihniyet" var. Osmanlı'nın yıkılışıyla oluşmuş bir çeşit "ayakta kalma içgüdü"nün ürünü olan bir zihniyet. Bu anlamda milliyetçi, bu anlamda tekçi ve bu anlamda otoriter.

Tabii ki insan yapısı hiçbir sistem sonsuza kadar devam edemez. Değişim en sert sistemleri bile eninde sonunda esnetir ve değiştirir; bu "devlet yapısı" için de böyle. Ama değişimin zamanı büyük ölçüde, insanların sahip oldukları sistemi değiştirmekle ilgili zihniyetlerinin olgunlaşmasına bağlı. Sovyetler Birliği'nde toplumda devletin değişimiyle ilgili böyle bir zihniyet olgunlaşması olmamış olsaydı, Yeltsin'in tankların üzerine çıkması da pek mümkün olmazdı.

Kısacası demem o ki, bugün üzülerken ve sıkılarak yaşadıklarımız büyük ölçüde toplumumuzun böyle bir zihniyet değişimini gerçekleştirebilecek olgunluğa erişememiş olmasıyla ilgili. Bu durum, sorunların her iki tarafındaki insanlar için böyle olduğu kadar sorunların dışındakiler için de geçerli. Daha henüz aramızdan birini "Yeter! Bu böyle devam edemez" diyerek tankların mı, kürsülerin mi bilinmez, tepesine çıkaracak bir zihniyet değişimi ufukta henüz görünmüyor. Bu yönde bazı işaretler olsa da...

Şimdi bu "devlet yapısı"na karşı olduğunu bildiğim bazıları CHP'den umutlanıyorlar. Örneğin Taha Akyol "Siyaseten CHP'nin güçlenmesi gerekir" diyor (*Milliyet*, 23 haziran). Böylelikle "Türkiye'nin sağda AKP, karşısında sosyal demokrat alternatif olabilecek bir CHP ile 'yöneten demokrasi'ye kavuşmaya ihtiyacı var" diyor.

Hatta İngiltere'deki IRA sorununun çözümünde "Muhafazakâr Parti" ile, Tony Blair'in İşçi Partisi'nin uyumlu çalışmalarını örnek veriyor. Buradan da AKP-CHP ilişkilerinin normalleşmesini öneriyor.

Ben, doğrusu bu düşüncelerin de aşırı iyimser düşünceler olduğu kanaatindeyim. Bu kanaatimin nedeni ise, CHP'nin, uzun bir zamandan beri –yukarıda sözünü ettiğim– neredeyse değişmez olarak nitelediğim "devlet yapısı"nın bir parçası olduğunu düşünmem.

Çünkü bugün CHP, bir siyasi parti olarak AKP ile ülkenin temel sorunları olan "Kürt sorununu", "Alevi sorununu" ya da "Başörtüsü sorununu" konuşabilecek bir "normalleşmeyi" göze alabilecek bir siyasi parti olsaydı, ülkedeki değişim zihniyetinin olgunlaşmasına katkıda bulunur, buradan da AKP'nin bu sorunların çözülmesine yönelik daha kararlı adımlar atmasına yardımcı olabilirdi. Ama öyle olmadı. Çünkü CHP kendini hep bu sorunların karşısında ve hep "devlet"in yanında tanımladı.

Tabii ki şu eğilimi de anlıyorum. Ülkenin siyasi yapısının ABD’de (ya da İngiltere’de) olduğu gibi bir “Cumhuriyetçi- Demokrat” dengesine oturması ve buradan bir “yöneten demokrasi” oluşması istenebilir bir durum.

Ama doğrusu burada, yani Türkiye’de, yani bu topraklarda bu “devlet yapısına” karşı durmadan, onun değişimini birinci mesele olarak görmeden hiçbir partinin “sol” olması da “sağ” olması da bence pek mümkün değil.

Dolayısıyla eğer Kılıçdaroğlu, CHP’nin, ülkenin gidişatında sorunun değil de çözümün bir parçası olmasını sağlarsa, ülkedeki değişim zihniyetinin olgunlaşmasına da büyük katkı sağlamış olacaktır. Ama doğrusu ben Kılıçdaroğlu’nun bugüne kadar sergilediği performansta hiç böyle bir işaret görmüyorum. Haksızlık yaptığımı düşünüyorsanız, elinizi insafınıza mı koyarsınız vicdanınıza mı siz karar verin ama bir kere daha düşünün.

Yanılıyor muyum?

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Hoşlanmadığımız şeyleri konuşmaya dair...

Erol Katircioğlu 26.06.2010

Dün yapılan TÜSİAD Yüksek İstişare Konseyi toplantısında anlaşılan ilginç şeyler konuşulmuş. Özellikle “Kürt Sorunu” konusunda...

Gazetelerden anladığımız kadarıyla en ilginç konuşmalardan biri de Sedat Aloğlu’nun konuşması olmuş. Aloğlu demiş ki: “Hoşlanmadığımız şeyleri duymaya alışmamız lazım.”

Yine gazetelerin yazdığı kadarıyla bu hoşlanmadığımız şeyleri de üçe ayırmış Aloğlu: 1- Çözüm aşamasında İmralı’nın görüşmelere katılması, 2- Anayasa’ya “bu ülkeyi Türkler ve Kürtler kurdu” maddesinin eklenmesi, 3- Bölgesel özerklik.

Doğrusu Sedat Aloğlu’yu bu cesur laflarından dolayı, soruna demokratik çözüm arayan bütün Türklerin de Kürtlerin de, kendilerini her nasıl tanımlıyorlarsa onların da kutlaması, teşekkür etmesi ve alkışlaması gerektiğini düşünüyorum.

Birincisi, işdünyasından genel olarak böyle sesler duymaya alışık olmadığımızdan; ikincisi ise bu meselede, yani Kürt meselesinde, bu sesin, daha açılımın ilk günlerinde yine aynı işdünyasından duyduklarımıza kıyasla çok daha “cesur” bir ses olmasından...

Hatırlanabileceği gibi, 2009’un temmuzunda İçişleri Bakanı Beşir Atalay Kürt Açılımı’nı anlatmak üzere sivil toplum örgütleriyle görüşme turlarına çıkmıştı. Yapılan görüşmeler pek parlak geçmemiş ve sonrasında gerek MÜSİAD ve gerekse de TÜSİAD başkanlarının verdikleri demeçlerde “Kürt” sözcüğünü kullanmadıkları dikkatleri çekmişti. Hatta biz de bu açıklamalar üzerine eleştirel bir yazı kaleme almıştık. (MÜSİAD ve TÜSİAD’ın tavrı, 20.08. 2009, *Taraf*).

Örneğin MÜSİAD Başkanı Ömer Cihad Vardan, Bakan’la yaptıkları görüşmeden sonra: “MÜSİAD olarak genel itibarıyla **isim olarak şu açılım, bu açılım değil**, ama özellikle Türkiye’nin önünde bekleyen birçok sorunun

halli noktasında yapılacak olan açılımların, kendi mevcut **kırmızı çizgilerimiz** de muhafaza edilmek kaydı ve şartıyla destekçisi olduğumuzu söyledik” demişti.

TÜSİAD Başkanı Arzuhan Yalçındağ da sorunu daha çok “terör” boyutuyla değerlendirip, çözülmesi gerektiğini söyledikten sonra, yine “Kürt” kelimesini kullanmadan “**Sorunun** çözümünde **toplumsal mutabakat**, olmazsa olmaz koşuldur. Dolayısıyla milletimizin iradesinin temsil edildiği TBMM çatısı altındaki diyalog hayati önem taşımaktadır” demişti.

Daha bir yıl önce işdünyasının bu önemli örgütlerinin başkanlarının sorunun adını dahi telaffuz edemeyen, “ama”sız, “koşul”suz konuşamayan cesaretsiz tavırları, bir yıl sonra en azından TÜSİAD bakımından değişmiş görünüyor.

“Kırmızı çizgi”lerden, anlamı kendinden menkul “toplumsal mutabakat”lardan, “diyalog”lardan söz etmenin topu taca atmak olduğu günlerde işdünyasının bu tavrının bugün gelinen noktaya hiç etki etmediğini söylemek mümkün mü?

Bugün eğer “acı”dan, “anneler ve babaların gözyaşlarından” konuşur hale gelmişsek bu durumdan işdünyasının da sorumlu olduğunu söylemek gerekmez mi?

Bu sözlerimle işdünyasına fazla yüklediğimi düşünebilirsiniz. Bu nedenle de haksızlık ettiğimi de... Ama Ümit Boyner ve Sedat Aloğlu’nun koyduğu demokrasi çitasının bir kez daha düşürülmemesi için geçmiş eleştirmek de şart.

Şart, çünkü bizim işdünyamız, birikimleri hep “devlet”ten kaynaklı olduğundan aynı devlet karşısında da bir türlü özgür olamıyor, özgürlüğü ve demokrasiyi yeterince gür sesle savunamıyor. Tarih de, durum da bunu gösteriyor.

Ama tabii şunun da farkındayım. Sedat Aloğlu ya da Ümit Boyner’e, veya başka bir işadamı ya da kadınına yakında sert bir cevap da gelebilir. “O işler öyle olmaz. Boğaz’a karşı içki içerken özgürlük size hoş geliyor anlaşılan, uçup duruyorsunuz” diye...

Hatta, “Gelin size bir brifing verelim, bakın görün Kürt sorunu neymiş” diye...

Hatta, “Gelin konuşalım hangi şeyleri duymaya alışmamız lazımmış” diye...

Bütün bunlar olabilir. Bütün bunlar olabilir ama yine de dik durmak gerek.

Çocukların yüzüne bakabilmek için...

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Demokratik özerkliği tartışmak

Erol Katircioğlu 01.07.2010

Demirel’in “Kürt realitesini” tanıyoruz demesinden bu yana yirmi yıl geçti geçmesine ama, bu oldukça uzun zaman sürecinde devlet bu realiteyle ne yapacağını bir türlü bilemedi. Son günlerin “açılım” “kapanıyor mu” gibisinden tartışmalarına ise en son noktayı Başbakan Erdoğan grup konuşmasında koydu. “İnkâr politikalarına son verdik” dedi.

Doğrusu “Kürt realitesini tanımakla” “İnkâr politikalarından vazgeçmek” arasında yirmi yılın geçmiş olması bu sorunun da ne denli zor bir sorun olduğunu anlatıyor aslında.

Bu süreç Kürt sorununun Kürtlerin gözünde de değişmesine tanık olduğumuz bir süreç oldu. Türkler ayrı devlet kurmaktan, federasyona kadar çeşitli modeller ileri sürdüler ve sürmeye de devam ediyorlar. En sonuncusu ise “demokratik özerklik”. Her ne kadar anlamını uzun boylu açıklamamışlarsa da kavramın kendisindeki anlamı oldukça aydınlatıcı.

Kavramın anlamından gidersek birincisi Kürtler “özerklik” istiyorlar, ayrılmak değil. İkincisi ise bu özerklik “demokratik” bir özerklik olacak. Kimle “demokratik özerklik” olacak? Eğer yine kelime ve kavramların anlamlarından gidersek Türkiye devletiyle olduğu kadar kendi içinde de bu özerklik ilişkisi “demokratik” olacak.

Doğrusu bu öneri bir siyasal öneri olarak konuşulabilir bir öneri aslında. Hele hele “İnkâr politikalarından vazgeçtiğimize” ve hele hele “Kürt realitesini” tanıdığımıza göre böyle bir öneri de konuşulabilir ve tartışılabilir.

Fakat ortadaki tuhaflik bu önerinin Kürt tarafından sanki Türkiye’de merkezî bir idare yokmuş gibi ortaya atılmış olması. Yanlış da anlaşılmasın ben öyle “merkezî idareci” birisi olduğumdan söylemiyorum bunu. Ama eğer “demokratik özerklik” belirli bölgelerde yeni bir yönetim biçimi olaksa devletin de onayının alınmış olması gerekmez mi?

Doğrusu bu tuhaflik olarak ifade ettiğim durumu açıklamak kolay değil. Ama öyle anlaşılıyor ki bu öneri bile bir tür konuşma ve kaale alınma isteğinin bir parçası. O nedenle de iyi niyetle yorumlanmalı.

Ama bu ülkede Avrupa Birliği normlarına göre hazırlanmış Ömer Dinçer’in “Kamu Reformu” yasa tasarısı bile eğer “kadük” kalmışsa devlet elitlerinin Kürt sorununun çözülebilmesi için gerekli zihniyet olgunluğundan yoksun olduğunu söylememiz gerekir. Tabii bu olgunluk olmadıkça da sorunun çözülmesi de zordur.

Ömer Dinçer’in hazırlamış olduğu “Kamu Reformu” yasa tasarısı beledi hizmetler bakımından tam anlamıyla “demokratik bir özerklik” içeren tasarıydı. Ve sanırım öyle olduğu için de rafa kaldırıldı. Çünkü ülkeyi yöneten elitler “beledi” bile olsa “özerkliğin” istenir bir şey olmadığına hemfikirdiler.

Dolayısıyla Kürt siyasetçilerin bu kavramdan, bu kavramı yeterince olgunlaştırmadan, toplumda olgunlaşmasını sağlamadan çok fazla şey beklememeleri gerekir. Kavramın içinin doldurulması ve bunun toplum tarafından tartışılması ise bence Kürt meselesi konusunda atılabilecek en önemli siyasi adımlardan biridir.

İki nedenle: böylece hem Kürt meselesinde barışçı adımlar atmak mümkün olur, hem de ülkede gerçek anlamda demokratik bir yönetimin nasıl olması gerektiği belki de böylelikle ilk defa tüm toplum tarafından da tartışılmış olur.

Ayrıca bu öyle bir konu olabilir ki, böylelikle silahların susması sağlanabilir ve iki taraf arasında silahla kurulan ilişki de karşılıklı konuşmaya, karşılıklı tartışmaya yerini bırakır. Unutmayın ki farklılıkların birlikte yaşaması, farklılıkların birlikte yaşanmasıyla ilgili bir zihniyet ve anlayış olgunluğu gerektirir. Böyle bir olgunluğun ise her şeye rağmen bu topraklarda devam ettiğini söylemek çok da romantik bir düşünce sayılmamalıdır.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Alevilerin talepleri

Erol Katırcıoğlu 03.07.2010

Dün Sivas Madımak'ta 37 kişinin ölümüyle sonuçlanan olayın anma günüydü. Geriye dönüp baktığımda birçok kişi gibi ben de bu olayın nasıl gerçekleştiğini ve neden önlenemediğini hâlâ anlamakta zorlanıyorum.

Anlamakta zorlanıyorum çünkü olaylar olurken onca asker ve polis gücünün olaylara seyirci kalmasını, müdahil olmamasını anlamak nasıl mümkün olabilir ki?

Anlaşılır gibi gelmiyor ama eğer o günün Pir Sultan Abdal Derneği'nin düzenlediği bir gün olduğunu...

Bu derneğin de Alevilerin bir derneği olduğunu...

Maraş ve Çorum katliamlarında ölenlerin de çoğunun Alevi olduğunu...

Sivas'ın, ve yanıbaşındaki Tunceli'nin, yani Dersim'in Alevilerin çoğunlukta olduğu şehirler olduğunu...

Özellikle de Dersim'in Cumhuriyet'in ilk günlerinden beri devlet tarafından "ıslah" edilmesi gereken bir şehir olarak görüldüğünü...

Bu nedenle de devletin bu ıslah için yalnızca "Dersim"e özgü bir kanun çıkardığını (1935)...

Bu "ıslah" sırasında da devletin bir katliamı bile göze alabildiğini (1938)... (*)

Bütün bunları dikkate alırsanız bu anlamsız ve mutlaka engellenebilecek günün neden engellenemediğini de az çok anlarsınız.

Anlaşılması zor gibi görünen bu olayın arkasında Türkiye'nin Alevi sorunu dediğimiz sorunu yatıyor. Alevi sorunu, yalnızca bir "farklı inanç" sorunu olmayıp Kürt sorunuyla da içiçe geçmiş bir sorun. O nedenle de çetrefil.

Tabii her iki sorun da Cumhuriyet öncesine dek gidiyor gitmesine ama bir ulus-devlet kuruluşu sırasında çözülmesi gerekirken çözülmeyp günümüze dek varmış olmaları en önemli özellikleri.

Söylendiğine göre Sivas'ta 17 yıl önce olan olaylar bugün Alevi kimliğinin oluşmasında büyük rol oynamış. Aleviler arasında örgütlülük hızı artmış ve kimliğin mağduriyetinin giderilmesi yönünde talepler yaygınlaşmış. Tabii bu süreç bir yandan da bu taleplerin siyasallaşmasını da sağlamış. Bugün artık Alevi toplumunun geçmişe göre çok daha fazla siyasallaşmış olduğu açık.

Ama açık olmayan Alevi kimliği gibi muhalif bir kimliğin sistemin neredeyse değişmeden devamından yana bir partiye, CHP'ye destek veriyor olması. Burada bence açıklanması gereken bir durum var ama bu konuya burada girmeyeceğim.

Peki, Alevi sorununu sorun yapan talepler neler?

Alevi siyasetçilerinin ifade ettikleri temel iki talep var. Bunlardan biri; cemevlerinin ibadethane olarak kabul edilmesi, diğeri ise okullardaki zorunlu din derslerinin kaldırılması. İkisi de makul ve karşılanması hiç de güç olmayan talepler. Peki, neden karşılanmıyorlar?

Karşılanmıyorlar çünkü bizim ulus-devlet mantığı din hizmetlerini Diyanet İşleri Başkanlığı çerçevesinde ele alıyor da ondan. Yani Türkiye'de devlet, din hizmetlerini deyim yerindeyse bir "diyanet üst kurulu" çerçevesinde düzenliyor. Bu üst kurulda da yalnızca "Sünni"lerin bulunması "Sünniliğin" dışındaki bu tür taleplerin de

kabulünü engelliyor. Bu sistemin adı da bildiğiniz gibi "laiklik" oluyor. Konu bu denli basit değil belki ama yine de bu söylediklerim durumu büyük ölçüde özetliyor.

Bir de tabii onlara verirse diğerleri de ister mantığı da yine bizim ulus-devletin düşünce sisteminin ruhunda mevcut olan bir mantık. O nedenle de "zorunlu din derslerinin kaldırılması" talebi "Kürtçe dil derslerinin konulması" talebi gibi bir talep olarak görüldüğünden izin verilmesinde de sakınca görülüyor. Durum kabaca bu.

Peki ama günün birinde bir hükümet bu iki ve yerine getirilmesi kolay olan talepleri yerine getirdiğinde Alevi sorunu da çözülmüş olacak mı?

Olmayacak! Çünkü Alevi sorunu yalnızca bir inanç topluluğunun farklı taleplerde bulunmasından kaynaklanan bir sorun değil, ulus-devletin homojen görmek istediği bir toplumun homojen olmamasından kaynaklanan bir sorun. O nedenle de Alevi sorunu da, Kürt sorunu da, başörtüsü sorunu da, Ermeni sorunu da aslında bir ve aynı sorunun, yani homojen olmayan bir toplumdan homojen bir toplum yaratmak isteyen bir ulus-devlet anlayışının ısrarının yarattığı sorunlardır. Tabii ki birinin çözülmesi diğerlerinin de çözümlerini sağlayacaktır. Korku da, direnç de bundan.

(*) Alevi sorunuyla ilgili oldukça kapsamlı bir kitap için bkz. Şükrü Aslan, **Herkesin Bildiği Sır: Dersim**, İletişim Yayınları, 2010. Alevi sorunuyla ilgili öğrenmek isteyenler için çok yararlı bir kitap. Kitap, Dersim olayının öncesi ve sonrası ile konunun çeşitli yönlerini ele alan oldukça yetkin çalışmalar içeriyor.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kitle savaşına doğru

Erol Katircioğlu 08.07.2010

Geçenlerde dünyanın en etkili gazetelerinden *The Wall Street Journal*'da Türkiye'nin bir iç savaş yaşadığından söz edilmişti. Biz de bu köşede çeşitli kereler bu savaş benzetmesini kullanan yazılar yazıyorduk, "cephe" savaşından "süngü" savaşına geçtik gibilerinden...

Bugünlerde olan bitenlere baktıkça, daha doğrusu önümüzdeki yakın bir gelecekte olabileceklere baktıkça, yine bu benzetmeyle devam edecek olursak artık bir "kitle" savaşına doğru hızla ilerlediğimizi söyleyebiliriz.

Bir zaman önce çeşitli "cephe"lerde sürdürülen savaş daha sonra anayasa değişiklikleri konusuyla "süngü" savaşına dönüşmüştü zaten. Şimdi ise Anayasa Mahkemesi'nin vereceği kararla bir "kitle" savaşına dönüşecek. Üstelik de mahkemenin kararı ne olursa olsun bu böyle olacak.

Bu iç savaş tabii ki kimilerinin beklediği gibi etnik bir iç savaş değil ve öyle de olmayacak. Bu iç savaş, içinde bulunduğumuz düzene anlamını veren bir "zihniyet dünyası" ile bu düzene karşı çıkan başka bir "zihniyet dünyasının" savaşı olacak.

Doğrusu bu iki zihniyet dünyasının sınırları nereden geçiyor bunu belirlemek zor. Çünkü kimin hangi zihniyet dünyası içinden bakarak olayları değerlendirdiğini anlamak her zaman mümkün değil. Hatta sınırın nereden

geçtiğine karar verdiğinizde onun tam da üzerinde duran birçok insanın varlığı da bir gerçek.

Ama yine de bu iç savaş mevcut düzenden şu ya da bu nedenle "memnun" olanlarla "memnun olmayanların" savaşı olacak. Üstelik bu savaş öyle bir savaş olacak ki sözünü ettiğim her iki kesimde de, kendini o kesim içinde görmeyenleri de içine alarak yürüyecek. Yani bu savaşta "üçüncü" bir cephe açmak da, kimilerinin bir zamanlar dediği gibi "Yiyin birbirinizi!" demek de pek mümkün olmayacak.

"Cephe" savaşı çoktan bitti çünkü...

O nedenle de yaklaşan referandum, referandum olmazsa yapılacak seçim, bu iki "zihniyet dünyasının" belki de tarihimizde hiç görmediğimiz bir biçimde karşılaşmalarına neden olacak.

Eğer mevcut düzenin terimleriyle düşünenler kazanırsa sistem kendini güçlendirme şansı bulacak, yok eğer mevcut düzenin değişmesini isteyenler kazanırsa ucu açık yeni bir dönem başlayacak. Ucu açık diyorum çünkü bu zihniyet dünyasının başını çeken AKP'nin muhafazakârlıkla demokratlık arasında nasıl bir yöne doğru gideceği belli değil.

Sanırım kendini "mevcut düzenden memnun olanlar" kategorisinde görmeyip de onlarla birlikte davranmak zorunda kalacakların en çok korktukları da bu. Hatta bazılarının "sivil darbe"ye kadar uzattıkları bu korku, AKP'nin muhafazakârlık ucuna doğru yönelip Batılı yaşam tarzına son vereceği düşüncesinden kaynaklı.

Bugün sol içinde de mevcut düzene karşı oldukları halde bu türden bir yorumla anayasa değişikliklerine hayır diyecek kesimlerin olduğu biliniyor. Doğrusu neredeyse tanımı gereği mevcut düzenlere karşı olan solun içinde, sırf AKP karşıtlığından giderek mevcut düzenden "memnun" olanlarla birlikte davranacak olanların varlığı yine bu dönemin özgül durumlarından biri.

Oysa, Türkiye'de bir mağdurlar kalkışması var, bunu görmek gerekiyor. Mevcut sistemden mağdur olanlar bu sistemin değişmesini istiyorlar. Kürtler dillerini, Aleviler inançlarını, başörtülüler başörtülerini, yoksullar yoksulluklarının giderilmesini, işçiler iş yaratılmasını istiyorlar.

Bu da aslında mevcut düzenin, topluma tepeden bakan, kimin ne olduğuna, nasıl olduğuna ve nasıl olacağına karar verme yetkisini kendinde gören bir zihniyet dünyasına ve onun imkânlarına son vermeyi gerektiriyor.

O nedenle de bu mesele yalnızca bir mağduriyetlerin giderilmesi meselesi de değil.

Bu mesele aynı zamanda, toplumun zihniyet dünyasında varolan "Berlin duvarları"nın yıkılıp yıkılmaması meselesidir.

Bu mesele, yapısal bütün risklerine rağmen demokrasiye sahip çıkıp çıkmama meselesidir.

Bu mesele, kendi içindeki farklılıklarıyla birlikte bir toplum olup olmama meselesidir.

Kısacası bu mesele evet ile hayır arasına sıkışmış bir eşitlik, adalet ve özgürlük arayışı meselesidir.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Evetle hayırın arasında

Erol Katırcıoğlu 10.07.2010

Anayasa paketinin küçük bazı değişikliklerle referanduma sunulacağı kesinleşti. Kesinleşir kesinleşmez de bir "evet mi demeli hayır mı demeli" tartışması aldı yürüdü.

Referandum, diğer seçimler arasında daha kesin "bölücü" bir etkiye sahip. Bir topluluğu evetle hayır arasında ikiye ayıran bir yöntem. Hele hele bizdeki gibi tek tek değil de paket halinde geliyorsa karşınıza vay halinize! Evetin ve hayırın dışında kendinize ait bir yer bulmanız mümkün değil.

O nedenle de onca bölünmüşlüğümüz yetmezmiş gibi bu kez de bu referandumla bölüneceğiz şimdi.

Peki, niye bölüneceğiz?

Bölünmemek için bölüneceğiz tabii ki. "Hayır" cılar asıl bu değişikliklerin toplumu huzura değil bölünmüşlüğe götüreceğini söyleyecekler, "Evet" çiler de mevcut olanının şu andaki bölünmüşlüklerimizin nedeni olduğunu ve o nedenle de değişikliklerin bölünmelere son vereceğini...

Geçen yazımda da söylediğim gibi bu durum karşı orduların savaşının yeni bir evresi. Savaşın sonunun belirlenebilmesi için "ordular" yerine "kitleler" in alana sürülmesi. Hesaplaşmaya tüm toplumun dahil edilmesi...

Bu nedenle de yine bölüneceğiz kaçınılmaz olarak. Ait olduğumuz bütün çevrelerimizde, işyerlerimizde, üyesi olduğumuz derneklerde, partilerde ve tabii kendi ailelerimiz içinde bir kez daha bölüneceğiz.

Bölünmemek için bir kez daha bölünmek!

Durum bence bu...

Referandumda zaten evet diyeceklerle zaten hayır diyecekler ya da tümüyle referandumu "boykot" edecekler bakımından bir sorun yok. Onlar güçlü görüşlere sahipler zaten.

Asıl evet-hayır arasında farklı tercihlere sahip olanlarda sorun. Onlar kendilerine ya "hayır diyerek evet", ya "evet diyerek hayır" arasında bir duruş arıyorlar..

Önerilen değişikliklerin çoğunu benimsiyorsunuz ama AKP'yi ve onun bu değişiklikleri önünüze koyma yöntemini içinize sindiremediğinizden değişikliklere "hayır" demek istiyorsunuz;

Ya da AKP'yi ve onun bu değişiklikleri önünüze koyma yöntemini içinize sindiremediğiniz halde yapılacak değişiklikleri önemseyemediğinizden onun için değişikliklere "evet" demek istiyorsunuz.

Doğrusu asıl zor pozisyonlar bunlar.

Bu tartışmada evetle hayır arasında gezinirken gözden uzak tutulmaması gereken en önemli husus, bu değişikliklerin HSYK ve Anayasa Mahkemesi üzerinden aslında 12 Eylül rejimiyle ilgili olması.

Nitekim hayır diyenler de Anayasa paketinde önerilen değişikliklerin esas olarak HSYK ve Anayasa Mahkemesi'ne odaklandığını söylüyorlar. Bu durumu da AKP'nin bu kurumları kendi gizli gündemini gerçekleştirmede ayak bağı gibi gördüğüne kanıt olarak ileri sürüyorlar. "Bunların derdi toplumun özgürleşmesi değil kendilerinin HSYK ve Anayasa Mahkemesi'nden özgürleşmeleridir" demek istiyorlar. Yani "Bu referandum, irticai bir toplum yaratmanın önündeki engelleri kaldırmak istemenin bir referandumudur" demek istiyorlar.

Peki ama bu iki kurumdan HSYK'nın doğrudan 12 Eylül Anayasası ile, Anayasa Mahkemesi'nin bugünkü vesayetçi yapısının ise yine 12 Eylül Anayasası ile oluşturulmuş olduğu bir gerçek değil mi?

Yani bırakın; çocukların korunması, pozitif ayrımcılık yapabilme, özel hayatın gizliliği, grevsiz de olsa kamu görevlilerinin toplu sözleşme yapabilme hakları, Askerî Şûra kararlarının bazılarına karşı yargı yolunun açılması gibi konuları, 12 Eylül rejiminin en önemli kalıntılarından olan HSYK ve Anayasa Mahkemesi'nin yapılarının değiştirilmesi kendi başına özgürlük alanımızı genişletecek bir değişiklik değil midir?

Öyleyse ne?

Neden AKP'nin bu değişiklikleri önümüze getiriş biçiminin sakilliğine, demokrasi ve özgürlük alanımızı genişletecek başka maddeler varken yalnızca bunları getirmesindeki eksik demokratlığına takılıyoruz ki?

Her evet aynı içerikte bir evet değildir. Eğer bizi dar bir özgürlük alanından alıp daha geniş bir özgürlük alanına taşıyacaksa içinde "hayır"ın olduğu bir "evet" daha ufuk açıcı bir davranış olacaktır.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

TÜSİAD'ın tavrı

Erol Katırcıoğlu 15.07.2010

Yazın bunaltıcı sıcaklarının başladığı şu günlerde havanın bunaltıcılığına ek olarak biz de bunaltıcı bir konuyu, referandumu konuşmaya, tartışmaya çalışıyoruz toplum olarak.

Bunda bir sakınca yok. Hayatlarımızı etkileyecek anayasal düzenlemelerdeki değişiklikleri tartışmak aslında sağlıklı bir durum. Sağlıklı, çünkü hayatlarımız üzerinde etkisi olan her karar bizim dahlimizle alınması gereken bir karardır. Ya da öyle olmalı.

Dünkü *Milliyet*'te Murat Sabuncu'nun, TÜSİAD Başkanı Ümit Boyner'le yaptığı söyleşi de bu tartışmalara bir katkı oldu.

Tabii ülkedeki siyaset üzerinde bu kadar etkili olmaya çalışan bir sivil toplum örgütünden insan anayasa konusunda da çok daha gür bir ses bekliyor. Geçmişinde hükümetlere karşı kampanya yapmaktan, ülkenin gelişmesi yönünde çeşitli raporlar hazırlamaya, hatta bizatihi bir anayasa önerisinde bulunmaya kadar birçok girişimde bulunmuş bu örgütün sessiz kalması normal bir durum olamaz.

Nitekim bizim gazete de TÜSİAD'ın bu suskunluğunu manşetine taşımak ihtiyacını hissetmişti. Murat Sabuncu'nun söyleşi ise tam zamanında geldi.

TÜSİAD Başkanı Ümit Boyner'in söyledikleri arasında benim ilgimi çeken dört önemli cümlesi şunlar: "1- TÜSİAD'ın durumsal bir duruşu yok, ilkesel bir duruşu var. 2- Seçim sistemi ve siyasal partiler yasası değişmeden yeni bir anayasa yapmak da radikal reformlar yapmak da zor. 3-Cumhurbaşkanlığı'nın yetkilerinin artırılması, yürütmenin yargı üzerinde hâkimiyet kurmasına imkân verecek. 4- Çoğunluğun azınlığa hükmettiği bir sistemden çıkmamız lazım."

Eğer bu cümleler herhangi bir zamanda söylenmiş cümleler olsaydı anlamları da "genel" ve "ilkesel" olur ve bunlardan herhangi bir "durumsal" anlam da çıkarılamazdı. Ama öyle değil. Bu cümleler, birçok bakımdan içeriğinden çok, sembolik anlamıyla öne çıkmış bir referandum öncesi söylenmiş sözler. O nedenle de Boyner ne kadar "durumsal" değil "ilkesel" bir duruşumuz var derse desin söylediği cümleler pekâlâ "durumsal". Yani durumla ilgili. Yani siyasi.

Peki, bu siyaset ne söylüyor topluma? Bence söylediği şu: AKP, bu değişiklik önerilerinde, danışmış olsa da sonuçta kendi bildiğini okumuş, çoğunluk olduğu için de bunu yapabilmiş bir parti. Özellikle HSYK'nın yapısındaki değişikliklerle yargı üzerinde de bir güç elde edecek. Zaten bütün mesele de biraz bununla ilgili. Dolayısıyla içinde bazı olumlu değişiklikler olsa bile bizim sıfırdan yeni bir anayasaya ihtiyacımız var. Bu değişiklikler ise evet de çıksa hayır da çıksa bizi kesmeyecek. Yine anayasa konuşmaya devam edeceğiz.

Yukarıdaki cümleler benim Boyner'in söylediklerinden anladıklarım. Onun gerçekten böyle düşünüp düşünmediği ise bir başka mesele. Buradan gidersek böyle bir yorumun evetle hayır arasında ve daha çok da hayıra yakın olduğunu söylersem çok mu zorlamış olurum okuduklarımı.

Sanmıyorum.

Sanmıyorum çünkü yapılan bu itirazların çoğu doğru olmakla birlikte, insan, yine de önerilen değişikliklerin toplumun özgürlük alanını genişletecek değişiklikler olduğu yorumuyla referanduma evet de diyebilir. Çünkü evetle hayır arasındaki kritik nokta AKP'nin bu işi yapış tarzındaki sakillikler ve hoyratlıklar değil, bu işin toplumun özgürlük alanını genişletip genişletmeyeceği noktasıdır. Yani insan pekâlâ AKP'ye karşı olup 12 Eylül rejiminden koparılacak küçük bir parçanın bile iç rahatlatıcı olacağını düşündüğünden bu değişikliklere evet de diyebilir.

Referandum bir kez daha toplumu bölecek. TUSİAD da bundan nasibini alacak tabii ki. Ama bölüneceğiz diye "renksiz" bir tavır almaktansa, cesur bir duruşla bölünmeyi karşılamayı bilmek gerek.

Ama önce konuşmaya ve tartışmaya izin vermeliyiz. Bu bunaltıcı günlerde içimizi daha da bunaltacak olsa bile...

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kılıçdaroğlu'nun önerileri üzerine

Erol Katırcıoğlu 17.07.2010

Bir kez daha anlaşılıyor ki Türkiye siyasi eliti bu işi çözemeyecek. "Kart kurt"tan "Kürt Realitesi"ne, oradan "AB Diyarbakır'dan geçer"e, oradan "Kürt Sorunu var"a ve oradan da "Kürt Açılımı"na geçmiş olsa bile, Türkiye siyasi eliti bu işi çözemeyecek. Bence son günlerde olan bitenlerden anlaşılan bu.

Bakın bu ülkenin ana muhalefetine yeni başkanının Kürt sorununun çözümüyle ilgili Başbakan'a önerdiklerine. Aklımıza mı hakaret ediliyor, dalga mı geçiliyor, çaktırmadan aşağılanıyor muyuz varın siz karar verin!

Kemal Kılıçdaroğlu, CHP'nin yeni Genel Başkanı, eğer düşünülen ve uygulanan operasyonlar başarılı olursa iktidarı devralması düşünülen ve iktidara gelirse de başta Ergenekoncuları, daha sonraları da Etiler ve Bağdat

Caddesi sakinlerini sevinçten göklere çıkartacak olan Kılıçdaroğlu Başbakan'a Kürt sorununun çözümüyle ilgili şunları önermiş:

"Et ve Balık Kurumu güçlendirilsin, devlet istihdam yaratsın, mayınlı araziler temizlenip topraksız köylülere dağıtılsın, seçim barajı indirilsin ve özel yetkili mahkemeler kaldırılınsın."

Şaka gibi!

Hemen her gün insanların öldüğü bir konuyu çözmek için bu ülkenin en önemli siyasi otoriteleri Başbakan ve ana muhalefet partisinin başkanının görüştüğü konulara bakın! Siz herhangi bir biçimde bugün ülkede olanlarla bu konular arasında herhangi bir anlamlı ilişki görüyor musunuz?

Yanlış anlaşılmasın! Demek istediğim, bu önerilerle Kürt sorununun bir ilişkisinin olmadığı değil. Aksine bu önerilerle bu mesele arasında tabii ki bir ilişki var. Ama bence bu öneriler, hemen ameliyat edilmesi gereken ve edilmezse belki de ertesi gün ölecek olan bir hastaya iyileşmesi umuduyla aspirin vermeye benziyor. Aspirinin her durumda genel olarak sağlığa olumlu katkısı olduğu varsayımıyla. O kadar!

O nedenle de diyorum ki bu işi Türkiye siyasi eliti çözemeyecek. İnsan anlayamadığı bir sorunu nasıl çözsün ki?

Eğer bu kanaatim doğruysa o zaman Kürt siyasetçilere fazladan bir iş daha düşüyor bence. Savunmacı bir siyaset yapma tarzından vazgeçip Türkiyeli siyaset elitine bu işin nasıl çözüleceğiyle ilgili de yardımcı olmak.

Fantezi yapmıyorum. Sizi bilmem ama ben zamanla kendi "büyüklerimin" aslında benim "küçüklerim" olduğunu fark ediyorum. Onların yaşça benden büyük olmaları, yaşadığımız karmaşık dünyanın sorunlarını benden daha iyi anlamaları anlamına gelmiyor. Aksine benim daha alışık ve bilgili olduğum bir dünyada benim çözümlerimin daha gerçekçi olacağı açık.

O nedenle de herhangi bir sorun karşısında onların aksilenmelerine aldırmayıp, sorunların nasıl çözüleceğini sabırlı bir biçimde anlatmanın bana düştüğünü düşünüyorum.

Abartılı mı buluyorsunuz bu söylediklerimi?

Belki de. Ama doğrusu benim yaşlılarımla kurduğum ilişki bu, ve verimli olduğu da tecrübelerimle sabit.

Her neyse özetleyecek olursam Türkiye siyasi eliti Kürt sorunu denen sorunun çözümünde, sorunu yeterince anlayamadığı için ya da sorunun çözümünün gerektirdiği zihni dönüşümü yapamadığı için sorunu nasıl çözeceğini bilmiyor. En son Başbakan ve ana muhalefet partisi başkanının görüşmelerinden yansıyan gerçek bu...

Peki ya Kürt siyasetçiler ne yapıyorlar? Doğrusu onların yaklaşımlarını anlamak da her zaman mümkün değil. Örneğin referandumu boykot etme kararları böyle. İlerde bu kararlarını değiştirirler mi bilmiyorum ama doğrusu birçok bakımdan bu kararın Kürt siyasetine çok da yakışmadığını düşünüyorum.

Geçici 15. Madde'nin kaldırılmasıyla açılacak Diyarbakır hapisanesi gerçeğinin tüm toplum tarafından öğrenilebilecek olması bile kendi başına önemli değil mi?

Ya da bunların ötesinde bir daha kolay kolay yargı mensuplarının başına Sacit Kayasu ve Ferhat Sarıkaya'nın başına gelenlerin gelmeyecek olması bile kendi başına önemli? Diyebilirsiniz ki bunlar küçük adımlar. Evet, bunlar küçük adımlar olabilir ama bizim demokrasi tarihimiz bakımından hiç de küçük değil.

Kemal Kılıçdaroğlu'nun önerileri Kürt sorununun çözümünde Kürt siyasetinin, öngördüğünden daha çok sorumluluk üstlenmesi gerektirdiğini söylüyor. Ve tabii boykotun da anlamlı bir siyasi tercih olmadığını.

Evet! rejimi tartışıyoruz anayasayı değil

Erol Katircioğlu 22.07.2010

Günlerdir tartışıyoruz. Gazetelerde, televizyonlarda, radyolarda, sağda solda düzenlenen toplantılarda evet mi hayır mı diye. Üstelik anlaşılan sandığa gidene kadar da bu böyle devam edecek.

Peki, ama aslında neyi tartışıyoruz biz? Sahiden HSYK'nın ya da Anayasa Mahkemesi'nin yapısıyla ilgili önerilen değişiklikleri, ombudsman kurumunun faydalarını ya da pozitif ayrımcılık meselelerini ya da bireysel başvuru hakkı vs. gibi diğer önerilen konuları mı tartışıyoruz? Yoksa bunlar aracılığıyla daha derin konuları mı?

Bence tartışmamız bu tür konuları aşan bir tartışma. Çünkü eğer bugün gerçekten önerilen anayasa değişikliklerini tartışıyor olsaydık böyle tartışmazdık.

Sadece bir an için hayal edin. Bu anayasa değişiklikleri bugün Meclis'teki partilerin uzlaşmasıyla hazırlanmış değişiklikler olsaydı biz bugün ne tartışıyor olurduk?

CHP'yi, AKP'yi, vesayet rejimini, 12 Eylül'ü mü tartışırdık yoksa önerilen değişikliklerin neler getirip getirmeyeceğini mi? Bence eğer durum bu olsaydı biz bugün önerilen kurumsal düzenlemelerle ilgili hukuk tekniklerini, karşılaşılan sorunları, başka ülkelerdeki düzenlemeleri vs. gibi konuları konuşurduk.

Ama biz bunları konuşmuyoruz. Bunları ancak bugün küçük bir hukukçu azınlığı konuşuyor o kadar. Dolayısıyla ben de diyorum ki Anayasa değişiklik paketi bir vesile. Asıl tartıştığımız daha derin bir konu var.

Tartıştığımız bu derin konunun ise rejimin bizatihi kendisi olduğu açık. İçinde bulunduğumuz rejim büyük ölçüde 12 Eylül Anayasası ile biçimlenmiş bir rejim. Tabii ki gelenekler, sonradan yapılmış değişiklikler vs. gibi konular var. Ama ruhu 12 Eylül Anayasası'ndan gelen bir rejim. Büyük ölçüde devlet güçlerinin koruması ve kollaması altında olduğundan da "vesayetçi" diye nitelenen bir rejim.

İşte değişmesi sözkonusu olan rejim bu rejim. Tabii konu böyle konmuş olsaydı ve varolan siyasi partiler böyle bir vesayetçi rejimi ortadan kaldırmak için anlaşmış olsalardı konu gerçekten de teknik bir konuya dönüşmüş olacak çözümün de bulunması o kadar zor olmayacaktı.

Ama öyle olmadı anayasa yerine rejim tartışılmaya başladı. Özellikle kendini "sol"da gören bazı kesimler kendilerini yukarıda ifade ettiğimiz türden bir "vesayetçi rejim" in karşısında hissettikleri halde yine de onun değişimine yönelik küçük de olsa bir iyileştirmeye "evet" diyemiyorlar. Peki, ama neden?

Bence bu sorunun cevabı AKP ve AKP'nin biçimleyeceği "yeni rejim"e ilişkin duyulan korkular. Yani bu kesimler açısından AKP öyle bir "şeytan imparatorluğu" ima ediyor olmalı ki özellikle kendilerinin üzerinden silindir geçmiş bir 12 Eylül'e rağmen değişiklik önerilerine bir türlü evet demek istemiyorlar.

Ama bu arkadaşlar unutuyorlar ki böyle bir beklenti ancak bir "olasılık!". Oysa 12 Eylül "yaşanmış bir realite!".

İnsanlık karşısında sayısız suçlar işlemiş ve geniş bir kuşağın bedelini çok ağır ödemiş olduğu, "yaşanmış" bir rejimle, AKP'nin ima ettiği düşünülen "şeytan imparatorluğu" olarak hayal edilen "olası" bir rejim nasıl

karşılaştırılabilir ve buradan nasıl "hayır" çıkabilir?

AKP'nin biçimleyeceği rejimin bazı riskleri olduğunu düşünseniz bile şu andaki rejimin kötülükleri karşısında bu riskler yalnızca birer olasılıktır; gerçekleşmemiş ve bu nedenle de gerçekleşmesini önleme şansınızın olduğu birer olasılık. O kadar!

O nedenle de "evet" demek bize özgürlük vaat eden bir geleceğe evet demekten çok, bizlerin özgürlüğünü çalmış, bizleri yok etmeye çalışmış bir rejime "hayır" demektir. Gelecek değiştirilebilir ama geçmiş ancak hatırlanabilir.

Bence durum budur. Evet, aslında biz anayasayı değil bu rejimi tartışıyoruz. Bu rejimi tarihin çöplüğüne gönderip gönderemeyeceğimizi tartışıyoruz. Neden AKP'nin niyetlerini işin içine katmak zorundayız ki?

Çünkü Türkiye sol'u topluma değil, toplumun içinde küçük azınlıklara konuşmayı seviyor. Özgüveni bu kadar. Diyemiyor ki demokrasi riskler taşısa da ben geleceği istiyorum. Geleceğin siyasi partilerinden biri AKP olabilir ama onun hayalgücünden daha ilerisi bende var. Eğer ben iddia ettiğim gibi toplumun çıkarlarını herkesten çok savunan bir siyasetsem o zaman neden AKP'den ya da başka bir partiden korkmam gerekiyor ki?

"Hayır" diyen sol aslında kendini inkâr eden bir soldur. Tabii bunda da bir hayır vardır kuşkusuz.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Sol neye karşı; düzenin güçlerine mi, AKP'ye mi

Erol Katırcıoğlu 24.07.2010

Referandum tartışmaları toplumu harmanlıyor. Kimileri "hayır", kimileri "evet" kimileri de "boykot" tarafına doğru savruluyor. Sonucun nereye doğru gittiği ise meçhul. Bu tartışmalardan en yoğun olanı, sanırım soldaki. Çünkü sözkonusu anayasa değişikliklerinin 12 Eylül Anayasası'yla ilgili olması kadar, 12 Eylül'ün vurduğu en mazlum kitlenin sol olması bunun nedeni.

Sol ise AKP'yi tartışıyor. Daha doğrusu sol içinde bir grup, AKP üzerinden "hayır" demeye hazırlanıyor. Nedeni ise muhtelif. Anlayabildiğim kadarıyla, mesela DİSK diyor ki "AKP bizim çalışmalarımıza kulak vermedi". Başka? "Bu değişiklikler, yürütmenin yargı üzerinde etkinliğini arttırıyor." Başka? "Değişiklikler, grev yasaklarını kaldırmadı, tersine kamu çalışanları için mutlak grev yasağı getirdi."

Kimisi de "AKP düzeni tahkim ediyor, düzeni değiştirmiyor" diyor (ÖDP). Ya da bir başkası "AKP sermayenin ihtiyaçlarına uygun anayasa yaptığı için hayır diyeceğiz" diyor (Halkevleri).

Uzatmayalım. Üç aşağı beş yukarı solun bu kesimleri AKP üzerinden Anayasa değişikliklerine hayır diyor. Tabii ki demokrat olmak eleştirmemek demek olmadığına göre ben de onların bu tutumlarından, ne bu anayasa maddelerine her şeye rağmen toplumun özgürlük alanını genişletecek diye baktıklarını, ne de, 12 Eylül'cülerini (mahkûm edemesek bile) teşhir edebilmeyi umursadıklarını söylemeliyim. Onların dertleri, varsa yoksa AKP. Onlar aslında AKP'nin peşindeler. AKP'nin peşinde olmak, eğer var olan vesayetçi rejimle dayanışmak anlamına geliyorsa, bu da farketmez.

Niyetlerinin değilse bile tutumlarının anlamı bu...

Peki ama siz kendi siyasi pozisyonunu rakibi üzerinden oluşturmayı anlamlı buluyor musunuz? "Referandumda 'hayır' diyeceğiz çünkü AKP düzeni tahkim ediyor, düzeni değıştirmiyor" diye sol bir eleştiri ve pozisyon olur mu? Demezler mi ki "O değıştirmiyorsa sen değıştir!", "O yapmıyorsa sen yap!" diye.

Türkiye'de solun karşısında olması gereken güçler yaşadığımız kapitalist düzenin belirleyicisi olan güçlerdir. Bu güçleri de AKP'nin temsil ettiğini söyleyemeyiz. Belki "henüz değışil" diyebilir ve sonraki aşamalarda AKP'nin kesin olarak düzeni belirleyen bir güç haline geleceğini ileri sürebiliriz ama bugün düzeni belirleyen güçlerin AKP'ye ait olduğunu söylememiz mantıksız olur. Mantıksız olur, çünkü eğer öyle olsaydı o zaman şimdi içinde yaşadığımız bu gerilim olmazdı.

Gerilim var, hatta neredeyse bir savaş hali var; çünkü düzenin güçleri (ki biz buna kısaca vesayetçi rejim diyoruz) AKP'nin varlığından da, böylesine güçlenmiş olmasından da rahatsız. O nedenle de 2002 seçimlerinden bu yana her yolu denediler ve denemeye de devam ediyorlar. (Burada altını çizmeliyiz ki bu güçler aslında dindar kesimlere olduğu kadar Kürtlere de Alevilere de karşılar. Onların taleplerini de görmezden geliyorlar).

şimdi soldan baktığınızda, karşınıza almanız gereken güçler vesayetçi rejimin güçleri mi olmalı, yoksa daha henüz bu güçleri aşabilme noktasına ulaşamamış AKP güçleri mi olmalı? Doğrusu isterseniz her türlü analizin bu sorduğum sorunun birincisine işaret ettiğı açık. Yani, sol, eğer daha eşitlikçi, özgür ve adil bir toplum yaratmak istiyorsa karşı olması gereken güçlerin, vesayet rejiminin güçleri olması gerektiğı ortada.

Ha, efendim bu referandumla evet diyerek AKP güçlerine destek vermiş olacağız, oysa biz onlara da karşıyız diyebilirsiniz. Ama AKP güçlerinin demokrasi oyununu nasıl oynayacaklarını, yani ne ölçüde toplumu "muhafazakârlaştıracaklarını" henüz bilmiyoruz. şimdiye dek verdikleri işaretlerden onların da değıştiklerini ya da değışmekte olduklarını söylemek mümkün.

Eğer "Yiyin birbirinizi!" sloganı anlamlı bir slogan değışilse ve eğer değışikliklerin özgürlük alanlarımızda az da olsa bir genişleme sağılayacağına dair bir kanaate sahipseniz, olası bir AKP "istibdat"ını hayal ederek bu değışikliklere "hayır" demek sola ait bir tutum olamaz.

Diğerleri ise "lafügüzaf"...

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağılantısı)

Sol'un referandumla imtihanı

Erol Katircioğlu 29.07.2010

Geçen yazımın başlığı "Sol neye karşı, düzenin güçlerine mi AKP'ye mi?" idi. Özellikle kendini "sol"da tanımlayan bazı kişilerden çeşitli eleştiriler aldım. Eleştirilere bakınca da konuyla ilgili tartışmaya devam etmek gerektiğini düşündüm.

Bir kere bu okuyucularım ve dostlarım "düzenin güçleri" ile AKP'yi ayırmam konusunda benle hemfikir değışiller. Onlara göre asıl düzeni temsil eden güçlerin partisi AKP. Bu nedenle de demek istiyorlar ki bu referandum AKP'nin eğımen olduğu **düzeni tahkim etme** operasyonu, düzeni değıştirmek falan değışil...

Bu, **düzeni tahkim etme** lafı önemli. Tahkim etmek sağlamlaştırmak anlamına geldiğine göre AKP'nin düzeni belirleyici bir güce sahip olduğunu varsayıyor. Yani AKP düzeni ele geçirmiş ama yine de **tahkim etmesi** gerekiyor, yoksa elinden kaçırabilir (kime?). O nedenle de bu referandumla o ele geçirmiş olduğu **düzeni tahkim edecek**, yani sağlamlaştıracak.

Peki ama AKP, düzeni belirleyici bir güce erişmişse neden bir türlü istediklerini gerçekleştiremiyor? Örneğin başörtülü kızların sorununu neden çözemiyor? Kürt açılımı neden duvara tosladı? Alevi açılımından neden anlamlı hiçbir şey çıkmadı?

Bunun da ötesinde AKP, düzeni kime karşı tahkim etmeye çalışıyor? Ya da tersten söylersek eğer, AKP düzeni "tahkim" edemezse, yani güçlendiremezse kime karşı zayıflamış olacak? Mevcut düzene karşı değil mi?

Bence asıl soru da bu. Yani eğer AKP'nin düzeni tahkim ettiğine inanıyorsanız ve bu tahkim operasyonunun adımlarından birini de referandum olarak düşünüyorsanız ve bu nedenle de hayır diyorsanız o zaman AKP'ye karşı mevcut düzeni savunuyorsunuz demektir. Bu durumda da, ne mevcut düzenin vesayetçi bir düzen olduğu ve ne de 12 Eylül Anayasası'nın bu düzenin ruhunu yarattığı sizi hiç ilgilendirmiyor demektir.

Peki ama sahididen sizi hiç ilgilendirmiyor mu?

Doğrusu sizin "hayır"ınızın gerekçesi AKP olduğu sürece kaçınılmaz olarak şu anki düzeni, bu düzeni oluşturan 12 Eylül Anayasası'nı, askeri ve sivil bürokrasiyi ve haydi ekleyelim bütün bunların varlık nedenleriyle kendi varlık nedenini birleştirmiş bir arkaik sermaye sınıfını (böyle olsun istemediğiniz halde) onaylamış oluyorsunuz.

Bence durum bu...

Oysa AKP öyle düzeni kontrol eden ve her istediğini yaptırabilen bir parti değil. Yani düzenin belirleyici gücüne hala sahip değil. Zaten bu kavga da ondan.

Eğer illa ki sol bir jargon kullanacaksak olup bitenleri belki de şu terimlerle ifade etmek çok daha doğru.

AKP'nin mevcut düzenle kavgası, toplumun "eski efendileri"ne karşı "yeni efendi" olmak isteyenler arasındaki bir sınıf savaşıdır.

Bu kavgayı böyle okuyunca da Marx'ın Komünist Manifesto'daki sözlerini hatırlamamak mümkün değil. Marx orada, burjuvazinin eski rejimle savaşının kendi kuracağı yeni rejimin değişim araçlarının kaçınılmaz olarak proletaryanın eline geçmesini de neden olduğunu söyler.

Bu çerçeveden bakınca da AKP'nin eski rejime karşı verdiği mücadelenin de eski rejimin değişimini talep eden işçilere, işsizlere, Kürtlere, Alevilere ve dindarlara yeni rejimin eskisi gibi olamayacağının mücadele ruhunu ve araçlarını da vereceği sonucuna varabiliriz.

Nitekim ben önceki yazılarımda yalnızca bir "evet" yoktur derken, AKP'nin mevcut rejimle kavgası (yani "evet"i) hayırlı bir "evet"tir ama bizim "evet"imiz aynı zamanda yeni rejimin eski rejime benzemeyeceği iddiasını da (yani "hayır"ı da) içeren bir "evet" olmalıdır demek istedim.

Batı'da sol nasıl modernitenin çocuğu ise bizde de Cumhuriyet'in çocuğudur. O nedenle de

Cumhuriyet'in kokusu sinmiştir sola. Bugün referandum, toplumun önüne referanduma götürenlerin de bilmediği, öngörmediği yeni ufukların açılmasına neden olacak.

Neyse ki bu ülkede bunu gören solcular da var.

Göstermelik demokrasi, baraj ve PKK

Erol Katircioğlu 31.07.2010

Osmanlı'dan Türkiye Cumhuriyeti'ne geçmek "otoriter" bir yolla oldu. Ama Türkiye Cumhuriyeti'nden demokratik bir Türkiye'ye geçmek geniş "uzlaşma temelli" yeni bir siyaset gerektiriyor.

Yıkılan Osmanlı'dan kalanı toparlayıp bir ulus devlet ortaya çıkarmak kaçınılmaz olarak "yukarıdan" bir ilişki ağı içinde gerçekleşti. Bu hem o zamanın paradigması içinde anlamlıydı, hem de güvenilebilecek başka bir yol da yoktu.

Bu durum yıllar sonra Sovyetler Birliği yıkılırken yeni dönemin oluşumuna da çok benziyordu. Örneğin Azerbaycan, Türkmenistan gibi ülkelerin "bağımsızlaşma" süreçleri de hep "yukarıdan" eski dönemin güçlü aktörlerince yönetildi. Sanki tarih Osmanlı'dan sonra bu ülkelerde tekerrür etti.

Ama şimdi toplum ancak o toplumun insanlarının uzlaşmalarıyla yönetilmek durumunda. Bu lafıma dayanak mı göstereyim? Alın Recep Tayyip Erdoğan'ı!

Uzun bir zamandan bu yana, yani tam 8 yıl, Türkiye'yi "tek parti"li bir hükümetle yönettiği halde, parlamentodaki gücüne ve kendi karizmasına rağmen toplumun sorunlarını çözebildi mi?

Çözemedi. Ne, çok istediği halde "başörtüsü sorununu", ne "Kürt sorununu" ve ne de "Alevi sorununu" çözebildi. Cabası da, uluslararası konjonktürün uzunca bir zamandan beri lehine olmasına rağmen ekonomik sorunlar. Onları da çözemedi, bazı iyileşmeler olsa da örneğin işsizlik sorunu hâlâ sorun...

Bence durum bu...

Dolayısıyla Erdoğan ve AKP hükümetinin mevcut düzen içinde bu sorunların çözülmesi için gerekli her şeye sahip, güçlü bir seçenek olmasına rağmen bu sorunları çözememiş olması bu sorunların çözümlerinin bugünün koşullarında başka şeylere bağlı olduğunun da en açık kanıtı.

Nedir bunlar diye sorduğumuzda da mevcut düzenin ruhuna ve mekanizmalarına bakmamız gerektiği ortada.

Ne demek istiyorum?

Demek istediğim eğer var olan düzen tek başına iktidara gelmiş AKP'nin bile mevcut sorunları çözmesine imkan vermiyorsa düzenin ruhu da mekanizmaları da "göstermelik" hale gelmiş demektir. Eğer demokrasiniz "göstermelik" hale gelmişse çözümleriniz de sorunlarınızın parçası haline gelmiş demektir.

Bence bizdeki durum da bu...

Alın en çarpıcı olanını!

Bugünkü düzende seçim barajı yüzde 10. Bunu koyanların ya da bunu benimseyenlerin gerekçesi koalisyon hükümetlerinin sorunların çözümünde yetersiz kalıyor olmaları. Peki ama bu barajın geçerliliğinde seçilmiş AKP'nin "tek parti" hükümeti karşılaştığı sorunları çözebiliyor mu? Gördüğümüz kadarıyla hayır! Bu ülke 8 yıldır, üstelik de karizmatik bir lidere sahip olduğu halde ülkenin sorunlarını çözemiyor.

Demek ki bu baraj çalışmıyor.

Ama biz yine biliyoruz ki bu yüzde 10'luk baraj özellikle Kürtlerin güçlü bir biçimde parlamentoda temsil olmaması için konmuştur. Peki ama bu barajın geçerliliğinde Kürtler parlamentoda temsil olabiliyorlar mı? Gördüğümüz kadarıyla evet! Kürtler bağımsız adaylarla eksik de olsa parlamentoda temsil oluyorlar.

Demek ki bu baraj böyle de çalışmıyor.

O zaman bu baraj neden var ve bu barajın bir maliyeti yok mu?

Doğrusu başlangıçta belki öyle değildi ama artık şimdi bu barajın maliyeti bizatihi PKK'nın kendisi. Çünkü Kürtler parlamentoda tam olarak temsil olamayınca, barajı aşarak gelmiş bir avuç Kürt milletvekili de "muhabat" olarak görülüyor. Dolayısıyla da Kürt sorununu parlamentoda konuşmak ve çözüm konusunda adım atmak mümkün olmuyor. Kürt sorununda adım atamayınca da PKK gücünü sürdürebiliyor.

Dolayısıyla eğer mevcut düzeniniz tıpkı verdiğim bu örnekteki gibi sorunu çözmek yerine sorunun bir parçası haline gelmişse, daha net söyleyelim, sorunu çözmek yerine soruna kaynaklık yapmaya başlamışsa o düzenin değişmesinden başka yapacağınız bir şey olamaz.

AKP el yordamıyla bunu fark ediyor. Anayasaya el atması da bu nedenle. Ülkenin adalet sorununu çözmek için görevlendirilmiş olan HSYK ve Anayasa Mahkemesi gibi kurumların sorunun çözümü yerine sorunun bir parçası olmuş olduğu gerek Şemdinli konusunda ve gerekse 367 kararı gibi bir kararın alınmasında net bir biçimde ortaya çıkmıştı.

Buradaki sorun AKP'nin yeni düzeni "göstermelik" bir demokrasiden ne kadar uzağa taşıyabileceği, nefesinin nereye kadar yeteceği. Oysa demokrasinin gerçek işlevine kavuşabilmesi, Türkiye Cumhuriyeti'nden demokratik bir Türkiye'ye geçilebilmesi, geniş, uzlaşmacı ve katılımcı bir siyasetin geçerli olabilmesi, bütün bunlar sol'un ufkuna çok daha uygun hedefler değil mi?

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Değişim, AKP ve Sol

Erol Katırcıoğlu 05.08.2010

Bu benzetme hoşuma gidiyor. Meteorologlar "cumulonimbus" adı veriyor bu dev bulutlara. Dikeyine oluşmuş devasa bulutlar bunlar. Çok büyük olduklarından dolayı da çok yavaş hareket ederler. Bütün o yavaşlıklarına rağmen içlerinde inanılmaz hızlı ve şiddetli olaylar olur. Wikipedia'nın verdiği bilgilere göre "içinde 30,000 C ısı ve yüz binlerce wattlık elektrik enerjili şimşeklerle saatte 260 km'yi bulan rüzgârlar var".

Bu bulutlarda maddenin üç hali aynı anda birlikte görülebilir. Bir yerde buz su halini alırken, bir başka yerde su buharlaşıyor olabilir. Ya da tersi. Yani inanılmaz bir geçişlilik ve kaos hali sergilerler içlerinde.

Bu benzetme hoşuma gidiyor, çünkü Türkiye'nin değişimi ile bu "cumulonimbus" bulutları arasında bir yakınlık buluyorum ben. Özellikle AKP'nin iktidara geldiği 2002'den bu yana yaşanan değişim yavaş gibi görünse de içinde inanılmaz çatışmalarla yürüyor. Bu çatışmaların temel ekseninde Ergenekon davası olsa da en sonuncuları, alınmış bulunan referandum kararı ile bugünlerde toplanan YAŞ toplantıları var.

Nitekim bu kaos halinin son örneği de bu toplantılarda yaşanıyor. Ergenekon davasıyla ilişkili soruşturulan generallerle Başbakan ve Cumhurbaşkanı aynı masada oturuyorlar. Buzun ve suyun birlikte olma hali gibi.

Bu değişim sürecini AKP büyük ölçüde yalnız başına sürdürüyor. Referandum kararı ve YAŞ toplantılarındaki tutumu esasında mevcut vesayet rejiminin alanını tümüyle kaldırmasa da daraltacağı açık. Bunun toplumun özgürlük alanını genişletecek bir hamle olacağı da...

Ülkenin en geniş "mağdur" kesimlerinden olan "İslami kesimin" temsilcisi olarak AKP bu değişimin başını çekerken aslında değiştirmeye çalıştığı rejimden de etkileniyor. Bazı bakımlardan ona benzeyen huylar da ediniyor. Nitekim anayasa değişikliklerini oluşturma sürecindeki tutumu da YAŞ toplantılarında aldığı tavır da bu çerçevede sorunlar içeriyor. Bulutun "sağ" tarafında durum bu.

Türkiye adlı "cumulonimbus" bulutunun "sol" tarafında ise kaotik durumlar daha da vahim. Referandum kararıyla birlikte bu tarafta öyle derin bir yarık açıldı ki "sol"un yeniden tanımlanmasını bile gerektiriyor.

Bu karar, sol'un uzunca bir zamandır gölgede kalmış olan Cumhuriyetçi temellerini tetikledi ve gölgenin daha da aydınlanmasını sağladı. Kendilerini tanımlamak için "sosyalist" ya da "komünist" lafını kullansalar bile bu karar onların Cumhuriyet'in "milliyetçi" ve "laikçi" değerlerinden kopamadıklarını su yüzüne çıkardı.

Yarığın diğer tarafında ise EDP, yani Eşitlik ve Demokrasi Partisi, adının da ima ettiği gibi eşitlik ve demokrasi vurgusuyla yeni bir sol siyaset önermek üzere siyasete adım attı. Referanduma "evet" diyerek de özgüvenli bir duruş sergiledi. Benzer bir tavır DSİP'den ve bağımsız duruşu olan bireylerden geldi. Şu günlerde ayrılıklar ve birleşmeler bu cenahta hala devam etmekte. Tıpkı "cumulonimbus" bulutunun içindekilere benzer biçimde.

Bu değişim sürecin nasıl gelişeceğini bilmesek de yeni bir siyaset alanının oluşmakta olduğu kesin. Bu siyaset alanının ise "demokrasi", "özgürlük" ve "eşitlik" taleplerinin daha fazla konu olacağı bir siyaset alanı olacağı da...

Bu çerçeveden bakınca AKP'nin vesayet rejiminin değişimindeki çabasının bu yeni alanda bir başarı ima etmesi onun büyük ölçüde kendisinin temsil ettiği toplum kesimleri dışındaki kesimlerin yeni taleplerini de ne ölçüde taşıyıp taşımayacağına bağlı. Şimdiye dek sergilediği performanstan ise AKP'nin tereddütlü, çekingen ve eksik demokrat tavrı bu yeni siyasi alanı doldurmakta zorlanacağını göstermekte.

O nedenle de toplumdaki vesayetçi kurumların gölgeleri kalktıkça sol siyasetin üzerindeki gölgeler de kalkmakta ve toplum birçok bakımdan "normal" bir toplum olmakta.

Bu yeni toplumdaki yeni siyasetlerin başarıları ise toplumun mağdur kesimlerinin taleplerini ne ölçüde daha yüksek bir demokrasi çitasında birleştireceklerine bağlı. Bu çabada sol'un da iddialı bir siyaset üretebileceği solun içindeki bugünün gelişmelerinden anlaşılıyor.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

YAŞ'tan referanduma

Erol Katircioğlu 07.08.2010

Hayatımızın "referandum" olduğu günler bugünler değil kuşkusuz. Biz AKP'nin iktidara geldiği günlerden beri referandumdayız aslında. Hemen her gün "evet-hayır"ı yaşıyoruz. Tayyip mi haklı Baykal mı, Tayyip mi haklı Anayasa Mahkemesi mi ya da Tayyip mi haklı asker mi diyoruz hep.

Hemen her konuda "evet-hayır"a benzer biçimde bölünmüştük çoktandır. Recep Tayyip Erdoğan'ın söylediklerini kimileri "özgürleşmenin ve modernleşmenin" sesi gibi okurken kimileri de "irticai" bir toplum liderinin sözcükleri gibi okuyordu. Günler geçti ve bugünlere geldik ve hayatımızın belki de en önemli referandumu önümüzde.

Her ne kadar referandum konusu değilse de YAŞ toplantıları etrafında olan bitenleri de bir referandum gibi yaşıyoruz bugünlerde. Tayyip mi haklı asker mi? Tayyip mi haklı Kılıçdaroğlu mu gibisinden. Ama sorular böyle sorulsa bile aslında ima edilen YAŞ kararlarının "askerî teamüllere" göre mi, yoksa "sivil siyasete" göre mi alınacağı sorusu.

Toplumun bir kesimi YAŞ toplantılarıyla gündeme gelen zihnimizdeki referandumda bu soruya "Hayır!" derken bir kesimi de "Evet!" diyor. "Hayır" diyenlerin sözcüsü durumundaki CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu sivil siyasetin askerlerin işine karışmamasını, teamüllere uyulmasını isterken, "Evet" diyenler ise her durumda sivil siyasetten yana tavır alıp askerlerin buna uymasını talep ediyor.

Doğrusu referandumdaki gibi sandığa gidip oy vermeyecek olsak bile bence hepimizin bu soruyu kendimize sorması gerekiyor. Askerlerin teamülleri mi daha önemlidir yoksa sivil siyaset mi diye.

Sahi böyle bir soruya kendini sol'da tanımlayan insanlar nasıl cevap veriyorlardır dersiniz? Sol'da olup da "Askerlerin teamülleri daha önemlidir, AKP bu işe burnunu sokmamalıdır mı diyorlar, yoksa "Sivil siyaset daha önemlidir ve asker sivil siyasetin tercihlerine uymalıdır mı diyorlar?

Özellikle Anayasa ile ilgili referandumda "Hayır" demeye hazırlanan sol kesimde bu soru nasıl yankılanıyor acaba? Onlar da kendilerini "askere" mi yakın hissediyorlar yoksa sivil siyasete mi? Yoksa sivil siyaset benim tercihim ama siz bu AKP'yi bilmiyorsunuz, onlar hâkim olurlarsa "irtica" gelir" diyerek "askerin "teamüllerinin" daha önemli olduğunu düşünenlere mi yakın duruyorlar acaba?

Bunlar bilmiyoruz tabii ki. Ama referandumda "Hayır" diyecek olanların paylaştıkları mantığın aşağı yukarı böyle olduğu açık. AKP'nin bir siyasi parti olarak onların düşündükleri gibi davranmamış olmasından giderek özgürlük alanımızda az da olsa bir genişleme anlamına gelecek olan önerilere "Hayır" diyecekler.

Oysa solun bu kesiminin özgüvensizliği kabul edilebilir gibi değil. Bugün sanki bir "şeytan imparatorluğu" kurmayı amaçlayan bir parti olarak algıladıkları AKP'nin ülkemizin normal diğer partileri gibi bir parti olduğunu, yapmak istediklerini biraz hoyratça ve nobranca yaptığını ama yaptıklarının ülkede yapılması gerekenler olduğunu görmesi gerekir.

Eğer sol, bugün ülkede varolan demokrasi ve özgürlüğün sınırlarını genişletmeyi, askerin ve devlet bürokrasisinin "teamüllerini" daraltmayı, AKP'nin çekinerek, sıkılarak yapmaya çalıştığı anayasal değişikliklerin çok ötesinde değişiklikleri toplumun önüne getirmeyi başaramazsa sol olarak herhangi bir güvenilirliği ve inandırıcılığı olamaz. Bu nedenle de önümüzdeki meselenin bir AKP, CHP meselesi gibi mesele olmadığı bunun çok ötesinde asker, vesayet ve sivil siyaset gibi meseleler olduğunu idrak etmesi gerekiyor.

Bence sol siyaset alanında kendini tanımlayan insanların kendine güvenli ve uzun soluklu bir bakış açısı içinde olan biteni değerlendirmesi uygun olur. Sola yakışan da bu değil mi?

erolkatircioglu@gmail.com

Siyasetin seviyesini düşürmek

Erol Katırcıoğlu 12.08.2010

Sizi bilmem ama ülke bir çeşit seçim sath-ı mailine girdikçe liderlerden yükselen sesler rahatsız ediyor beni. Kalabalık kitleler önünde söylenen sözlerden gidersek, halkı, cahil, ancak kahve sohbetlerinde söylenebilecek sözlerle uygun gören bir anlayış var bu seslerde.

Yok "Recep Efendi"ymiş, yok "Memur Kemal"miş. Yok babası şunu dermiş yok bunu dermiş. Yok işçi emeklisiymiş, yok memur emeklisiymiş.

Bu atışmaların seviyesi aslında bu liderlerin Türkiye toplumunun seviyesiyle ilgili önyargılarına da karşılık düşüyor mu sizce? Yani bu millet köylüdür, cahildir ancak bu türden konuşmaları onlar gibisinden. Hele hele kasket takmalar, şive değiştirmeler vs.

Eğer böyleyse nasıl toplam nüfusumuz içinde kırsal bölgelerde yaşayan nüfus azalmaktaysa belki bu türden siyasetçiler de zamanla azalacaklar. Hatta kim bilir belki de bu son seçim olacak onlar için.

Siyaset, farklı görüşler arasında etkileşimle insanları belirli bir fikre yöneltmek olarak tanımlanabilir. Yani insanları ikna etmek, ikna ederek onları belirli bir yöne yöneltmek.

İyi siyasetle kötü siyaset arasındaki fark da siyasetçilerin bunu nasıl yaptıklarıyla ilgili bence. Hoyratça, insanları ite kaka mı yapıyorlar, yoksa belirli bir yumuşaklıkla, konuşarak tartışarak mı yapıyorlar.

Doğrusu bu ülkede siyaset hep hoyratça yapılan bir şey olmuş. Siyaset eliti genellikle neyin doğru olduğunu bildiğinden kimseye danışmak ihtiyacı da duymamış. Köprü mü yapılacak, baraj mı? Karadeniz sahil yolu mu, tünel mi, metro mu? Her hükümette nasılsa bu konulardan anlayan üç beş milletvekili, bir iki bakan bulunur. Sonrası ise malûm. Gelsin kararlar, gitsin kararnameler!

Şimdi ise siyasetçiler bu topluma bir şey soruyorlar. Anayasa'nın bazı maddelerinin değiştirilmesine ilişkin. Ama gördüğünüz gibi kimsenin bu maddelerle bir ilgisi de yok gibi. Kimse bu maddelerin ne anlama geldiği üzerine konuşmuyor. Konuşsa bile medyanın ilgisini çekmiyor. Medyanın ilgisini çekmeyince de kimse neyin değiştirileceğini anlayamıyor.

Ne kalıyor geriye? Tayyip Erdoğan'ın işçi emeklisi mi, memur emeklisi mi olduğu. Ya da Kılıçdaroğlu'nun babası hayatta olsaydı oğluna öyle mi derdi böyle mi derdi konusu.

Yani siyasetçiler yine hoyratça, ite kaka bir yöne doğru savuruyorlar toplumu. Toplum adına neyin doğru olduğunu birlikte bulmaya çalışmak yerine doğruları bilen üstün-insanlar olarak yine onlar adına neyin doğru olduğuna işaret ediyorlar. "Evet "deyin diyorlar ya da "Hayır" ya da sandığa gitmeyin, "boykot" edin diyorlar.

Bunları hak ediyor muyuz dersiniz benim duygum malûm. Yazıdan da çıkarabilirsiniz bunu. Hemen her gün "değişim" diyen bu insanların toplumun da değiştiğini anlamaları, ona göre siyaset kurgulamaları gerekirken, hâlâ bir köylü toplumuyumuz gibi davranmalarını nasıl onaylayabiliriz ki?

Ama bütün bunların ötesinde toplumdaki değişim ihtiyacı insanları önemli bir noktaya doğru sürüklüyor. Sürüklerken de onları değiştiriyor. Dolayısıyla önümüzdeki dönemin siyasetinin böyle hamasi, köylülük üzerinden bir siyaset olması mümkün değil.

Bu çerçeve içinde sol ve demokrat bir siyasetin, toplumu ciddiye alan, onunla konuşan, onunla birlikte doğruyu bulmaya çalışan bir anlayışla önümüzdeki dönemin siyasetinde söz sahibi olacağı açık. O nedenle de bugün solun içinde EDP, DSİP gibi partilerle, bir yığın bağımsız bireyin referandumda izleyeceği siyasetin temel özelliği "Evet" ama diyerek, toplumla "evet" in ve "hayır" ın anlamını konuşmak olmalıdır.

Konuşulmayan, konuşmak yerine "kasket"li, "memur"lu, "kefen bezli" lider atışmaları dinletilen toplumla sol, mesela HSKY'nin meslekle ilgili kararlarına yargı yolunun açılmasının anlamını tartışmalıdır.

Savcı Ferhat Sarıkaya'nın olayı gibi bir olayın bir daha yaşanmamasının anlamını konuşmalıdır.

Onlar bunu anlayacaklardır...

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

CHP, Sol siyaset ve referandum

Erol Katircioğlu 14.08.2010

CHP, kendisi "sol" bir parti olmasa da kapsadığı tabanın içinde "sol" özlemleri birçok insanın olduğunu biliyorum. "Sol özlemleri" demem onların düşünce ve iddialarından çok, özlemlerine vurgu yapmanın daha doğru olduğunu düşündüğümünden. Çünkü sol düşünce ve iddialarla CHP'nin siyasi pozisyonlarını biraraya getirmek pek mümkün değil bence. Bugün dünyada sol, sol olmanın gereği olarak yalnızca yoksulluğa, işsizliğe ve sömürüye maruz kalan toplum kesimlerinin değil aynı zamanda kimlikleri nedeniyle mağdur olan insanların dertlerine çözüm ararken; bütün bunları unutmuş CHP, yeni başkanıyla işsizleri, yoksulları ve sömürülenleri ancak hatırlayabildi.

Doğrusu Türkiye öyle hızlı değişiyor ki siyasi pozisyonlarla hayat arasında sürekli kaymalar ortaya çıkıyor ve sonuçta kim nerede hangi pozisyona sahip anlaşılması zor hale geliyor. Bu nedenle de CHP'de bazı insanlar hâlâ "sol"da durduklarını sanıyorlar ama CHP sağa kaydıkcı onlar da sağa kaymış oluyorlar ve çoğu durumda bunun farkında bile olmuyorlar. O nedenle de bugün CHP'de özlemleri "sol" olan insanlar az değil ve yeni Genel Başkan'ın ülkedeki ekonomik mağdurlara vurgu yapması, yoksulluğu, işsizliği ve sömürüyü hatırlamış olması onları sevindiriyor.

Zaten bugün Kılıçdaroğlu'ndan umutlananlar da aslında onlar. Onlar partideki "sağ"a kayışı görüyorlar ve Kılıçdaroğlu'nun bu kayışı durduracağını inanarak CHP'den umut kesmemek gerektiğini söylüyorlar. Bu çerçevede de Kılıçdaroğlu'nun sözlerine derin anlamlar yükleyip "Bak göreceksiniz bu toplum onu bağrına basıp başbakan yapacak" diyorlar.

CHP'deki "Baykal operasyonu"nun kim tarafından tezgâhlandığı henüz aydınlanmadı. Türkiye büyük bir hesaplasmaya doğru giderken, daha doğrusu Baykal'dan dolayı gidemezken ya da etkili bir biçimde gidemezken, birileri Baykal'ı devre dışı bıraktı. Beklenti, yelkenleri şişirecek olan Kılıçdaroğlu'yla oluşan CHP-AKP çekişmesinin CHP bakımından daha dengeli bir hale gelmesiydi. Anlaşılan plan buydu.

Doğrusu ben Kılıçdaroğlu'nun bugüne dek performansından böyle bir dengeyi sağladığını sanmadığım gibi sağlayabileceğini de düşünmüyorum. Tabii bunu bilmek kolay değil ama Kılıçdaroğlu'nun bugüne dek kamuoyunda gözlenen sözleri ve tavırlarından böyle bir tahminde bulunmak bence mümkün. Sözlerindeki

ikircikli ifadeler, ifade ettiği resmi CHP görüşünün dışındaki görüşlerinden hemen dönmesi Kılıçdaroğlu'nu daha şimdiden ana muhalefet partisini taşıyamayacak bir siyasetçi olduğunu gösterdi.

Kılıçdaroğlu'nun liderliğinin ötesinde geçenlerde referanduma "evet" diyeceğini açıklayan CHP milletvekili Eşref Erdem'in disiplin kuruluna verilmesi ve sonrası istifası etmesi CHP'deki yeni yönetimin de nasıl bir yönetim olduğunu gözler önüne serdi. Tabii bu arada Eşref Erdem istifasını kamuoyuna açıklarken "Baykal operasyonu"nuyla ilgili önemli sözler söyledi. Bu operasyonun bir "parti içi" operasyon olduğunu ve Kılıçdaroğlu'nun genel başkan yapılmasına yönelik yapılan gizli toplantılardan ve görüşmelerden de bilgi sahibi olduğunu belirtti.

Bugün Türkiye'de "sol" siyasetin önüne referandum ve YAŞ kararları olarak çıkan kavşak, "sol" siyasetin önümüzdeki dönemde ne ölçüde anlamlı bir siyaset olacağını da belirleyecek bir kavşak. Türkiye'nin yönetiminde askerin ve bürokrasinin gücü ile sivil siyasetin gücü arasındaki tercihlerinin oylanacağı bu kavşakta "sol" hâlâ AKP, irtica vs. üzerinden değerlendirmelerle referanduma "hayır" diyecekse, YAŞ kararlarını böyle yorumlayacaksa bence önümüzdeki dönemin siyasetinde pek bir kıymet-i harbiyesi de olmayacaktır.

CHP, kendisi bir "sol" parti olmasa da etkilediği tabanın "sol" özlemleri olanlarını böyle bir kavşak noktasında "hayır"a doğru sürüklüyor. Her ne kadar AKP'ye yüklense de referandumu bir AKP-CHP çekişmesine sürükleyen de kendisi olduğu ortada. Çünkü Türkiye büyük bir hesaplaşmaya doğru gidiyor ve CHP'de "Baykal operasyonunu" yapanlar da bunu biliyor. Bence bunun bir "iç" operasyon mu yoksa bir "dış" operasyon mu olduğunun ise bir önemi yok. Önemli olan operasyonun devamı.

Operasyon da devam ediyor zaten...

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bitaraf-bertaraf polemiiği

Erol Katircioğlu 19.08.2010

Hadi seçim olsa normal diyeceğim. Çünkü seçim dediğın bizde biraz böyle olur.

Karşı tarafa bir dayanağı olup olmamasına bakmaksızın atıp tutmak, toplumun taraftarlık duygularına oynamak, onları militanlaştırmak vs. Bizde seçimin normal formatı bu.

Ama bu seçim değıl. Bu referandum. Bir konu hakkında topluma başvurmak anlamında yapılacak bir iş. Tüm toplumun çıkarına olacağı düşünölen bir konuyu yine de toplumun onayına sunmak.

Ama işte Türkiye'nin siyasi eliti bir kez daha yüzüne gözüne bulaştırıyor siyaseti. Referandum sürecinde özellikle de liderlerin kullandıkları dil ve konuştukları konular, referandumu seçim öncesi bir tür seçim haline getiriyor.

Bunda ne sakınca var, anayasada epi topu birkaç iyileşme gibi görünse de aslında bu referandumla açılacak kapı koca bir vesayet rejiminin sonunu getirecek bir adım olacak ve bu nedenle de referandum seçime benzese ne olur ki diyebilirsiniz.

Ama öyle değıl. Nitekim öyle de olmuyor.

Her ne kadar Tayyip Erdoğan, "Bu AKP'nin projesi değil milletin projesidir" dese de yaptığı konuşmalar her geçen gün, değişikliklere evet deme kararı almış ve fakat AKP'li olmayan birçok insanı kararlarını yeniden değerlendirmeye götürüyor.

Son olarak TÜSİAD'la girdiği polemik böyle bir örnek. "Bitaraf olanlar bertaraf olur" lafı ağır kaçan bir laf oldu. Doğrusu ben de bundan önceki yazılarımdan birinde "Referandum bir kez daha toplumu bölecek. TÜSİAD da bundan nasibini alacak tabii ki. Ama bölüneceğiz diye "renksiz" bir tavır almaktansa, cesur bir duruşla bölünmeyi karşılamayı bilmek gerek" demiştim.

Çünkü ben de inanıyorum ki tabanlarında farklı görüşlerde olan insanlar olsa da iş dünyası bu değişimde bundan öncekilerdeki gibi korkak davranmayıp daha aktif olabilir ve sivil bir anayasa yapılmasını önerebilirdi. Hatta kendi hazırlattığı anayasayı tartışmaya açabilir ve diğer STK'ları etkilemeye çalışabilirdi. Ya da hiçbir şey yapamasa en nihayetinde "Yetmez ama evet" diyebilirdi. Ama TÜSİAD böyle davranmadı, bunların hiçbirini yapmadı.

Aksine, "TÜSİAD'ın durumsal bir duruşu yok, ilkesel bir duruşu var" diyerek, düzenlemelerin bazılarını yürütmenin yargı üzerinde hâkimiyet kurmasına imkân verecek düzenlemeler olduğunu ima ederek, "çoğunluğun azınlığa hükmettiği bir sistemden çıkmamız gerektiğini" söyleyerek referandum konusunda "Hayır"cı bir pozisyon aldığını ortaya koydu.

Anlaşılan Tayyip Erdoğan'ın tepkisi de buna oldu.

Tayyip Erdoğan'ın "Bitaraf olanlar bertaraf olur" lafı çoğunlukla sol siyasetler tarafından sıklıkla kullanılan bir deyişle paralel bir laf aslında. "Susma! Susarsan sıra sana gelecek!" lafı da bu anlamda bir laf.

Bilindiği gibi Nazi Almanyası'nda papaz Martin Niemöller, günlüğünde, "Herkesi aldılar sesimi çıkartmadım. Beni almaya geldiklerinde de benim için sesini çıkaracak kimse kalmamıştı" diyerek "tarafsızlığın da taraf olmak anlamına geldiğine" dair güçlü bir örnek oluşturmuştu. Bu örnek de sol siyasetler açısından muhalefet gücünü artırmanın bir yolu olarak görülmüştü.

Başbakan'ın söylediği sözün anlamı da bu aslında. Ama doğrusu böyle bir lafı iktidarda olan güçlü bir başbakanın söylemesiyle sıradan insanların söylemesi arasında dağlar kadar fark olduğu açık. Sıradan insanlar "Bitaraf olan bertaraf olur" dediklerinde "bertaraf" sözcüğü "Tarafsız kalırsam birileri beni bertaraf eder, yok eder" anlamına gelirken, başbakanın ağzından "Tarafsız kalırsanız sizi bertaraf ederim, yani yokederim" anlamı kazanır.

Nitekim TÜSİAD'ın cevabi yazısında "Taraf olmayan bertaraf olur" sözüne ilişkin TDK'nın Türkçe Sözlüğü'ne referans verilerek, "bertaraf olmanın ortadan kalkmak, yok edilmek anlamına geldiği" vurgusu yapılarak, "Bir sivil toplum örgütüne 'bitaraf olan bertaraf olur' şeklindeki bu uyarı, talihsiz bir yaklaşım olmuştur" dendi.

Peki Başbakan Erdoğan ne istiyor?

Hepimizin AKP'li olmasını mı istiyor, yoksa, özgürlüklerden yana olan herkesle şu andaki vesayet rejimiyle sıkıntısı olan tüm vatandaşlarla referandumda güç birliği yaparak daha demokratik bir dönemin açılmasını mı?

Sözün çekiciliğine kapılıp edilen laflar referandum sürecini kirli bir çekişmeye sürüklerken demokrasinin de özünün kaçmasına neden oluyor. Bugün bu ülkede Başbakan'la aynı fikirde olmayan, onun demokrasi ve yönetim anlayışıyla sorunları olan ve fakat anayasa değişikliklerini anlamlı bulan çok sayıda insan var. Eğer istenen bunların AKP'li olmaları değilse ve eğer bu proje gerçekten "milletin" projesi olacaksa AKP'lilerin Başbakan'ın ağzından çıkan bu sözün anlamını tekrar tekrar düşünmelerinde fayda var.

Tabii aynı şeyi Başbakan'ın yapmasında da...

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İpin gerilmesi ruhlarımızı bozuyor

Erol Katircioğlu 21.08.2010

Bu referandum sürecinde insanlar bir tuhaf oldu. Evet mi hayır mı, boykot mu dediğine göre davranıyorlar birbirlerine. Bunun yanısıra bir de alinganlar ki görmeyin gitsin!

Tabii yine referandumda evet diyeceklerle hayır diyecekler kümelenip tartışmaya girdiklerinde değişikliklerin yetmeyeceğini ama yine de evet diyeceklerini söyleyenlerle, değişiklikleri olumlu buldukları halde hayır diyeceklerin işi giderek zorlaşıyor.

Zorlaşıyor çünkü gün yaklaştıkça evet ve hayırın tarafları ipi gerdikçe ülkedeki psikolojik ortam da bozuluyor, insanlar giderek tuhaflaşıyor. Nitekim bu tuhafliklardan biri de geçen yazımda Başbakan'ın "Bitaraf olan bertaraf olur" lafının fazla kaçtığını söylememden dolayı, TÜSİAD'ı savunuyorsun suçlamasıyla karşılaşmam.

Doğrusu bundan kısa bir süre önce bu köşede yayımlanmış "TÜSİAD'ın Tavrı" (15.07.2010) başlıklı yazımda TÜSİAD'ın referandum konusundaki tutumunun "renksizliği"ni eleştirmiş olmasaydım "N'apalım onlar da öyle düşünüyor" der geçerdim.

Ama öyle değil. O yazıdan benim "TÜSİAD'ı savunduğum" sonucunu çıkartmak sağlıklı bir durum değil. O nedenle de ip gerildikçe toplumun ruh sağlığının da bozulmaya başladığı tesbiti bence doğru.

Bu bozulmaların başında ise referanduma hayır diyenlerin AKP ile ilgili algıları geliyor. Bu kesimin AKP'yi bir siyasi parti olmanın ötesinde kendi ajandası olan ve devleti ele geçirerek "İslami" yaşam tarzını topluma empoze edecek bir parti olarak algılaması böyle bir bozulma bence.

Öyle ki geçenlerde kültürel olarak çok donanımlı bir dostum, "Gönderdiğim videoya bak Abdullah Gül'ün Anayasa Mahkemesi'ne nasıl insanlar atayacağını hayal et" diyerek gönderdiği maildeki sakallı kişiyle atanan kişi arasında hiç bir ilişkinin olmaması bu algı sorununun ne ölçüde bir bozulmaya dönüşmüş olduğunu da gözler önüne serdi benim için.

Öte yandan bir başka algı sorunu da özellikle Alevilerde görülüyor. Alevilerin, AKP'yi, "Yeni Osmanlılar" olarak algılamalarıyla Osmanlı geçmişimizden hatırladıkları acılar üzerinden referandumda "hayır" deme biçimindeki yaklaşımları da bence böyle bir bozulma türü.

Eğer gerçekten AKP, böyle bir "korku imparatorluğu" kurmak üzere davranan bir parti olmuş olsaydı benim oyumun da "hayır" olacağını söylememe gerek yok. Ama sekiz yıldır ülkeyi yöneten bu partinin böyle bir parti olduğunu iddia etmek vatandaşın aklını küçümsemek değilse nedir ki?

Biliyorum bazıları şimdi de AKP'yi savunmak sana mı düştü diyecek ama söylemeliyim ki AKP, ülkemizdeki diğer partiler gibi bir partidir aslında. Ne eksik ne fazla. Onun da doğal olarak kendi network'u, kendi kadroları ve ekonomik olarak yaslandığı kendi kesimleri var. Dolayısıyla AKP'ye kendisinde olmayan hasletler yüklemek ve buradan referandumda "hayır"a varmak eğer kasıtlı bir davranış değilse psikolojik olarak sorunlu bir yaklaşımdır.

Öte yandan tabii ki AKP'nin eleştirilecek birçok yanı var. Örneğin, referandum sürecinde kimseye danışmak gereği duymayan müdanasız tavrı bunlardan biri.

Bir diğeri, önerdiği değişikliklerin, bugün sorun olan toplumsal konularda, başörtüsü, Kürt sorunu, Alevi sorunu gibi konularda daha özgürleştirici değişiklikler içermemesi...

Bütün bu konularda AKP eleştiriye hak ediyor ve siz bu eleştirilerden giderek, önerilen değişikliklerin özgürlük alanınızı genişleteceğini bile bile referandumda hayır da diyebilirsiniz. Bunu anlayabilirim. Ama bu tavrı alırken hiç olmazsa, onda olmayan bir takım hasletlere ve "gizli ajandası var" korkutmalarına prim vermemiş olursunuz.

Geçenlerde Başbakan Erdoğan'ın Kocaeli'de yaptığı konuşmayı dinledim. Başbakan sözlerini bitirirken havanın sıcağına referansla "Biliyorum oruçlusunuz da" deyiverdi. Eğer AKP'li olmak "Müslüman" olmayı şart koşmuyorsa o kalabalıkta oruç tutmayan ama AKP'li olan gayrimüslimler de olabilirdi. Ya da ateist olup da AKP'li olanlar. Ama Başbakan'ın zihninde onu dinlemeye gelmiş herkesin "Müslüman" olduğu ve onların da oruç tutuyor oldukları varsayımı vardı besbelli.

Eğer illa ki AKP'yi eleştirecekseniz işte bu eksik demokrat tavrından dolayı eleştirin. Yoksa AKP, ne "irticaî" bir toplum peşinde ve ne de Osmanlı'yı taklit etmek gibi bir niyete sahip.

İpin gerilmesinin ruhlarımızda yarattığı baskıya prim vermeyelim...

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ceberut devlet mi sivil siyaset mi

Erol Katırcıoğlu 26.08.2010

Eğer 28 Şubat olmasaydı;

Eğer Cumhurbaşkanı'nın seçimi sırasında Cumhurbaşkanı'nın karısının başörtüsü sorun olmasaydı;

Eğer Anayasa Mahkemesi hukuku zorlayarak 367 kararını vermeseydi;

Eğer asker, seçilmiş Cumhurbaşkanı'nın karısının elini sıkmamaya çalışmasaydı;

Eğer Anayasa Mahkemesi, kanunda yazıldığı halde esasa girerek başörtüsü yasağının kalkmasını önlemeseydi;

Eğer Cumhuriyet Başsavcısı AKP'yi kapatmaya çalışmasaydı;

Eğer asker e-muhtıra vermeseydi;

Eğer askerın darbe planları yaptığı ortaya çıkmasaydı;

Eğer yüksek yargı üyeleri Ergenekon davasını bir biçimde etkilemeye çalışmasalardı;

Eğer asker son YAŞ kararlarında sivil siyasetin belirleyiciliğinden rahatsız olmasaydı;

Eğer bütün bunlar böyle olmamış olsaydı, AKP'nin bu değişiklikleri yapış biçiminden giderek yaklaşan referandumda "hayır" demek benim gibi Cumhuriyetçi ve laikçi iklim içinde yetişmiş insanlar için "normal" bir davranış olurdu.

Ya da etnik olarak Kürt olmadığım halde kendimi demokrat bir insan olarak gördüğümünden, Kürtlerle ilgili hiçbir düzenlemenin referandum paketine konmamış olmasına da tepki göstererek referandumu "boykot" da edebilirdim.

Ama öyle değil. Değil çünkü yukarıda sıraladığım bütün bu olaylar son on beş yılda bu ülkede oldu. Son on beş yılda AKP ile devletin çeşitli kurumları arasında inanılmaz gerginlikler ve karşılaşmalar yaşandı.

Şimdi referandum günü yaklaşırken, herkesin, nasıl oy vereceğine karar vermeden önce, devletin organlarının AKP'nin iktidarına karşı neden rahatsızlık duyduğunu ve neden çeşitli yollar deneyerek ondan kurtulmaya çalıştığını bir biçimde açıklamaları gerekiyor. Çünkü sanırım işin püf noktası burada...

Aslında dikkatli bir gözle bakarsak "devlet"in AKP'ye yaptığı ve yukarıda altlarını çizdiğim olaylar gibi olmasa da az çok benzerlerini geçmişte sol siyasetlere, mesela TİP'e ve Kürt siyasetine de yaptığını biliyoruz. Onlara da davalar açtığını, onların da partilerini kapattığını vs. biliyoruz.

Yani, hani ne derler "O, yârimin eski huyudur" misali, seksen küsur yıldır, yıkılan Osmanlı İmparatorluğu'nun küllerinden doğmuş Cumhuriyet'imizin bir daha yıkılmaması için elinden geleni yapan ve kendi varlığını tehlikeye düşüreceğinden kuşkulandığı kimselere asla prim vermeyen ve onların iktidara gelmelerini de asla istemeyen bir devlete sahibiz.

Peki, bu size normal geliyor mu?

Doğrusu bana normal gelmiyor. Devletin sivil siyaset üzerinde bu denli müdahil olması ve AKP'yi, solda ve Kürt alanındaki partiler gibi defteri dürülmesi gerekenler içinde algılaması bana normal gelmiyor. Bu nedenle de ben AKP'nin "korku imparatorluğu" kurmak isteyen bir parti olarak lanse edilmesi çabalarının uydurma çabalar olduğunu ve meselenin de burada düğümlendiğini düşünüyorum.

Yani bugün yaşadığımız siyasi dönemecin adının, "Topluma karşı irticacı AKP" değil "Topluma karşı ceberut devlet" dönemeci olduğunu düşünüyorum. Çünkü elimizdeki hiçbir gerçek olay AKP'nin "irticacı" bir parti olduğunu göstermiyor ama yazının başında belirttiğim bütün olaylar "AKP'ye karşı ceberut devlet"in uygulamaları olduğu açık.

Dolayısıyla referandumda "hayır" diyeceklerin ikna edici olabilmeleri, bize AKP'nin "gizli ajandası" olabilecek kanıtları göstermelerleriyle mümkün. Öte yandan boykot edenlerin de "ceberut devletle" AKP'nin aynı şey olduğunu...

Eski efendilerle toplumun yeni efendileri olmak isteyenler arasındaki kavga, dışında durularak seyredilebilecek bir kavga değil. Çünkü kavga daha henüz bitmiş bir kavga değil. O nedenle de sivil siyasetin önünü açan, bir "gıdım" da olsa özgürlük alanını genişleten her adım değerli bir adım olacaktır.

Hani ne derler bizim için küçük ama Türkiye tarihi için büyük bir adım olarak...

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Cumhuriyet projesinin geldiği yer

“Cumhuriyet” projesi, Osmanlı İmparatorluğu’nun yıkıntıları arasında sıkışmış kalmış, etnik ve dinî bakımdan farklılıkları olan geniş bir “tebaa”dan homojen bir ulus-devlet yaratma projesi olarak başarılı bir proje olmuş mudur?

Günümüzden bakınca en azından dinî olarak görece “daha Müslüman” bir toplum yaratmış olması nedeniyle projenin başarılı olduğu söylenebilir. Bu, “daha Müslüman” cümlecigi, büyük ölçüde Kuruluş’tan önce başta Ermeni, Rum ve Süryanilerin Anadolu topraklarından sürülmeleriyle başlamış bir süreci ima ediyor olsa da ve bu nedenle de Cumhuriyet’in hâlâ başını ağrıtırıyor olsa da yine de başarılı görülebilir. (Tabii Alevi mezhebine mensup oldukça geniş bir topluluğun hâlâ talepleri olduğunu unutmadan.)

Öte yandan Cumhuriyet projesinin, etnik olarak bazı farklı kökenli toplulukları, –örneğin Lazlar ve Çerkesler gibi-, büyük ölçüde Türklük etrafında asimile etmiş olmasına rağmen başarılı olduğu söylenemez.

Söylenemez çünkü bu proje ülkenin en geniş Kürt etnik varlığını bütün çabalarına rağmen Türkleştirememiştir. Kürtler zaman içinde çeşitli isyanlarla kendi etnik değerleri etrafında varolmaya devam etmişler ve günümüzde “Demokratik Özerklik” başlığı altında güneşin altında yerlerini istemekteler.

Bu konuya girmemden muradım Cumhuriyet projesinin çok konuşulmamakla birlikte ideolojik olarak kendine bağlılığı oldukça yüksek bir topluluk yaratmış olmasını da Cumhuriyet’in başarı hanesine yazmamız gerekip gerekmediği.

Çünkü gerçekten de referandum sürecinde, Cumhuriyet projesine bağlı geniş bir toplum kesiminin varolduğu görülüyor. Bu nedenle de bu gözlemden giderek Cumhuriyet projesinin başarılı olduğu da düşünülebilir.

Ama öte yandan bu projeye bağlılığın “bağnazlık” derecesinde bir bağlılık olması ve farklı ideolojik pozisyonlarla kolayca eklenebilir bir yapı göstermesi, bu “bağlılığın” ne menem bir bağlılık olduğunu da sorgulamayı gerektiriyor.

Referandum sonucu nasıl çıkar bilemem ama önerilen anayasa değişikliklerinin, toplumun özgürlük alanını genişleteceği gün gibi ortadayken, bu değişikliklere yalnızca ve yalnızca, Cumhuriyet projesinin “İslamcı” kimliğinden ötürü tasvip etmediği AKP tarafından önerilmiş olması nedeniyle karşı çıkmak anlaşılır bir bağnazlık değildir.

Bu bağnazlığın içine toplumun ideolojik olarak da farklı kesimlerinin şıpınışı bağlanabiliyor olması da ayrıca düşündürücüdür.

Burada, eğer hayır dersem MHP’lilerle, evet dersem AKP’lilerle yan yana düşerim gibi bir durumdan söz etmiyorum. İdeolojik olarak Cumhuriyet projesinin milliyetçiliğiyle sorunu olması gereken bazı, kendine “sol” ya da “komünist” diyen kesimlerin AKP karşısında birdenbire milliyetçi kesilmelerinden söz ediyorum.

Ya da Osmanlı’nın “ıslah” edilmesi gereken kategorisinde gördüğü bir halkı, yani Alevileri, gerçekten “ıslah” etmek üzere Dersim’de köşeye sıkıştıran ve binlercesini katleden Cumhuriyet projesine, Alevi inancına bağlı kesimlerin hâlâ sahip çıkabiliyor olmalarından söz ediyorum.

Bu nedenlerden ötürü de Cumhuriyet projesini, toplumun önemli bir kesiminin ideolojik davranışını etkileyebilen bir proje olarak başarılı, ama yarattığı etkinin sağlıksızlığı nedeniyle de başarısız bir proje olarak buluyorum.

Efendim, asıl “evet” diyenler bağınaz çünkü bağınaz ve gerici AKP’nin kuyruğuna bağlanmış gidiyorlar ve AKP’nin bu anayasa değişiklikleriyle nasıl bir “korku imparatorluğu” yaratma peşinde olduğunu görmüyorlar diyorlar.

Bildiğim tek bir şey var. 12 Eylül vesayet rejimini biz yaşadık, o rejimle ilgili düşüncelerimiz, “kanaatlerimiz”den ya da çeşitli “olasılıklar”dan oluşmuyor.

Oysa Cumhuriyet projesinin bugünkü temsilcileri, “hayır”cılar, “Siz onların nasıl olduklarını bilmiyorsunuz” diyerek AKP’nin getireceğini hayal ettikleri “korku toplumundan” söz ediyorlar.

O nedenle de “evet” diyenler yaşananların bir daha yaşanmaması için “evet” derlerken, “hayır” diyenler birilerinin “Tehlikenin farkında mısınız?” misali yarattıkları “korku”dan korktukları için hayır diyorlar. Biri “gerçek yaşanmışlıklara” referans veriyor diğeri ise “gelecek korkulara”...

Cumhuriyet projesinin geldiği yer bu mu olmalıydı?

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Biz burnumuzu sokacağız, bilesiniz

Erol Katircioğlu 02.09.2010

Referandum tartışmalarıyla ortalık toz duman olmuşken bu da nereden çıktı dedirten bir haberdir Çevre ve Orman Bakanı Veysel Eroğlu’nun, “Biz bir şey yapıyoruz, kimse burnunu sokmasın” tehdidi.

Tabii “Kimse burnunu sokmasın” sözcüğü, “Sokarsanız burnunuzu kırarım” kıvamında bir anlam da taşıdığı için ben şahsen bu sözlerin oldukça talihsiz, yararsız ve kabul edilmesi zor sözler olduğunu düşünüyorum.

Üstelik bu sözlerin, kendisi için de kritik önemde olan bir referandum oylamasına giderken Başbakan Erdoğan’ın da pek hazzetmeyeceği sözler olduğunu düşünüyorum. Yanılıyor olabilirim ama buram buram “jakobenizm” kokan, demokrasiden nasibini almamış bir siyasetçinin söylediği bu sözlerin Başbakan’ı da bağladığı ortada.

Çevre ve Orman Bakanı Veysel Eroğlu, İzmir Bergama’daki Alliano antik kentini baraj suları altında bırakacak Yortanlı baraj projesine karşı çıkan Tarkan’ın çabalarına karşı söylemiş bu sözleri.

“Sanatçı arkadaş sanatıyla ilgilen sin, herkesin bir ihtisası vardır. Herkes bilmediği bir konuya burnunu sokarsa çok yanlış olur. Ben şimdi kalkıp da onun sanatıyla alakalı bir şey söylesem ne derece yanlış olursa, onun da bir baraj ya da tarihî eserin korunmasıyla ilgili söyleyeceği şey fevkalade yanlıştır. Bunlar doğru değil. Dünyanın hiçbir yerinde de yoktur. Bilim adamları karar verir ne yapılacağına, ona göre yapılır.”

Bu sözler beni çok etkiledi. Bu sözlerin neresinden tutmak gerek bilmiyorum. Ama hemen başından söyleyeyim ki ben bu konuda hiçbir şey bilmediğim halde “burnumu bu meseleye sokmak” istiyorum. Bunu yapmak istemem, bu referandum günlerinde AKP’ye çakmak, onu eleştirmek ve “hayır”cılara destek vermek gibi bir nedenle de ilgili değil kuşkusuz.

Ama, bu sözleri normal bir biçimde söyleyebilen bir siyasetçiye hiçbir biçimde güvenemeyeceğimden, konuyu bilmeme gerek olmaksızın "burnumu sokmayı" doğru bir tutum olarak buluyorum ve bilen bilmeyen herkesin de "burunlarını" bu meseleye sokmaları gerektiğini düşünüyorum.

Çünkü bugün AKP hükümetinde bakanlık yapan bu zat-ı muhteremin ettiği bu sözlerin ima ettiği "demokrasi"nin artık çağın gerisinde kalmış bir demokrasi olduğunu bu vesileyle hatırlatmak gerekiyor. Gerekiyor çünkü bugün, toplumun kendi geleceğini, kendi içinde yaşayacağı koşulları belirleme hakkının büyük ölçüde kendisine ait olduğu bilinci demokrasinin de içeriğini daha "katılımcı" bir biçime dönüştürüyor.

O nedenle de kimsenin "uzman" ya da "bilim adamı" olması gerekmezken kendi hayatıyla ilgili, kendi hayatını etkileyecek her konuya "burnunu sokma" hakkı vardır, tıpkı Sayın Bakan'ın yaptığı gibi... (Öyle ya kendisinin "arkeolojiyle" ilgili bir uzmanlığı olmadığı halde AllianoI konusuna nasıl "burnunu" sokmuşsa...)

En düşündürücü cümlesi ise, herkesin kendi bildiği işi yapmasını, başkalarının işine burnunu sokmaması gerektiğini söyledikten sonra, "Dünyanın hiçbir yerinde de yoktur. Bilim adamları karar verir ne yapılacağına, ona göre yapılır" demesi.

Sayın Bakan bilmiyor olabilir ama, bu "dünyada", yani eğer "bu dünyada" derken bu dünyanın demokrasiyle yönetilen ülkelerini kastediyorsak bu konu cinsinden hiçbir konu yalnızca "bilim adamlarına" bırakılmaz. O toplumlarda bilim adamlarına yalnızca danışılır, onların görüşleri alınır ama nihai karar sivil toplumun onayı olabilecek bir biçimde siyaseten alınır.

Tam da başka biçimde çözemediğimizden dolayı Anayasa değişiklikleriyle ilgili olarak topluma başvurmuş olduğumuz bir zamanda bu kadar "demokrasi"den uzak bir anlayışı seslendiren bir bakana sahip olması AKP için büyük bir talihsizlik değilse nedir ki?

Eğer Bakan bu sözlerini geri almazsa ve AllianoI konusunda duyarlılığa sahip kişi ve kuruluşların görüşleri alınmadan bu antik kentin sular altında kalmasına izin verilirse bilesiniz ki önümüzdeki dönemde AKP'nin başını ağrıtabilecek en önemli konuların başında bu mesele gelecektir.

Yalnızca bir tarih ve çevre felaketi olarak değil bir demokrasi felaketi olarak bu böyle olacaktır.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

'Hayır'cılarının nedenleri üzerine

Erol Katircioğlu 04.09.2010

Referanduma "Hayır" diyeceklerin tartışmalarına bakarsak temelde üç görüşleri olduğu görülüyor. Birincisi ve en yaygını olanı tabii ki AKP'nin bir "korku toplumu" oluşturacağına dair görüş. Bu görüş, AKP'nin "gizli bir gündemi"nin varlığına ve bu gizli gündemin de "şeriatçı" bir toplum yaratmak olduğuna dayanıyor. Bu görüşün yaygınlaştırılmasının çeşitli yöntemleri var. Bunlardan biri sahte ve yalan haber ve videolar. Bunların en sonuncusu Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün Anayasa Mahkemesi üyeliğine atadığı Dr. Alpaslan Altan'a ait olduğu ileri sürülen ve fakat onunla hiçbir ilgisi olmayan bir video. İnternet ortamında oldukça yaygın kullanılıyor.

En etkili görüş bu görüş olmakla birlikte inandırıcılık bakımından en düşük olanı da bu. Her ne kadar Erdoğan ve arkadaşlarının "İslami" bir arka plana sahip oldukları yadsınamaz bir gerçek olsa da bu kadronun "irticacı" bir kadro olduğunu söylemek zor. Nitekim şimdiye dek, yani iktidarda bulundukları sekiz yıl boyunca bu kadronun "irticai" emeller içinde olduğuna dair tek bir olay olmadı. Bunun da ötesinde bu kadronun bu iddianın temellendiği dönemin "Milli Görüş"çü Erbakan'ıyla ortak bir geçmişi olsa bile şimdi ondan ve onun anlayışından çok farklı bir kadro olduğu açık.

Dolayısıyla AKP'nin topluma yönelik "gizli bir ajandası" olduğu iddiası havada kalan bir iddia. Hatta eğer bir "gizli ajanda" kavramı üzerinden konuşacaksak tam aksine içinde bulunduğumuz rejimin AKP'ye yönelik "gizli bir ajandası" olduğunu söylemek daha mümkün. Nitekim 28 Şubat, Cumhurbaşkanı'nın karısının başörtüsü, Anayasa Mahkemesi'nin 367 kararı, Anayasa Mahkemesi'nin, kanunda yazıldığı halde esasa girerek başörtüsü yasağının kalkmasını önlemesi, Cumhuriyet Başsavcısı'nın AKP'yi kapatmaya çalışması, e-muhtıra, ortaya çıkan darbe planları, askerın son YAŞ kararlarında sivil siyasetin belirleyiciliğinden rahatsız olması gibi olaylar mevcut rejimin AKP'ye yönelik "gizli bir ajandaya" sahip olduğunun işaretleri bence.

İkinci görüş ise bu referandum meselesinin, AKP'nin egemen olduğu düzeni tahkim etme operasyonu olduğu görüşü.

Bu görüşün de bence ileri tutar bir yanı yok. Yok, çünkü düzeni tahkim etmek, yani sağlamlaştırmak her şeyden önce düzen üzerinde belirleyici bir güce sahip olmayı gerektiren bir ifade. Oysa bugün AKP'nin "hükümet" olduğunu söylemek mümkün ama "iktidarda" olduğunu söylemek o kadar mümkün değil. Çünkü eğer AKP "iktidar" olmuş olsaydı örneğin başörtülü kızların sorununu çözemez miydi? Kürt açılımını gerçek bir açılıma döndüremez miydi? Alevi açılımını bu halde bırakır mıydı? Aslında bütün bu girişimlerin yarıda kalmış girişimler olması bile AKP'nin "hükümette" ama "iktidarda" olamayışının kanıtları değil mi?

En son görüş olarak da kimilerinin seslendirdiği "Bu değişikliklerle hiçbir şeyin değişmeyeceği" görüşü. Bu görüş "nihalist" bir görüş ve "bu düzen değişmez" retoriğine yaslanan bir görüş. Doğrusu bu görüşün saçmalığı yeterince açık. Eğer hiçbir şey değişmeyecekti ise AKP bunu neden yaptı ve bu kavgaya niye?

Doğrusu bu üç görüş de esasında AKP'yi odak alan görüşler. Yani "hayır"cıların tartışmaları, Anayasa değişikliklerinin ne anlama geldiğinden çok AKP'nin ne anlama geldiği üzerine. Ve bu üç görüş de AKP'nin ya iktidarda olduğu dönemde ya da iktidara gelerek bir "korku toplumu" kurmak istediğinden emin.

Oysa AKP öyle düzeni kontrol eden ve her istediğini yapabilen bir parti değil. AKP, düzeni kontrol etmek isteyen bir parti. Fakat AKP'nin düzeni kontrol etmek isteyen bir parti olabilmesi, mevcut ve temel özelliği "vesayetçi" olan bu rejimin değişimini gerekli kılıyor. Bu rejimin değişimi ise "daha fazla özgürlük" ve "daha fazla demokrasi" vaatleriyle mümkün. Demokratların ve özgürlükten yana olanların desteği ise bence bu nedenle...

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İnanmakla inanmamak arasında

Erol Katircioğlu 09.09.2010

Pirinç tanesi üzerine ayetler yazan bir ülkenin insanlarıyız. Sabırlı ve inançlıyız. İnandık mı “sonuna kadar” inanırız. O nedenle de, örneğin futbolcularımız zorlu bir maçtan sonra galip gelmişlerse eğer, “İnandık ve başardık” demeyi hiçbir zaman unutmazlar. Unutmazlar çünkü onlar, toplum olarak, “inanmanın” başarılı olmanın önkoşulu olduğuna inandırılmış insanlardır.

Yine öyle günlerdeyiz bugünlerde. İnanmanın, başarmanın öncülü olduğuna inanmışlığımızın fevkine çıktığı günlerdeyiz yani. Referandum sürecinde inanmak istiyoruz bizim “hayır”ımızın ya da “evet”imizin daha anlamlı olduğuna. Ama inanmak bu denli güçlü olunca inançsızlık da o denli güçlü oluyor sonuçta. O nedenle de inanmadık mı da inanmıyoruz hiçbir şeye. “Hayır”ın da “evet”in de sesinin böyle gür çıkması bu nedenle.

Kimileri diyor ki “eski rejim” yıprandı, zaten kendiliğinden çöküyor. Asıl siz “yeni rejim”i kuracaklara bakın”. Kanıt olarak gösterdikleri de Başbakan’ın gücü. “Recep Bey” sözü de “Menderes”e bir gönderme aslında, iktidarının son yıllarındaki “otoriterleşme”yi hatırlatmak için.

Yani “eski rejim”in değil, iktidarda olanın yoğunlaştırdığı güce dikkat çeken bu anlayış bence “eski rejimi” hafife alan bir yaklaşım. Altıyüz yıllık bir geleneğin mirasçısı olan ve seksen yıllık ulus kurma deneyimi olan bir devlet yapılanmasının öyle kolayına değişmesi mümkün değil. Kişiler ya da kurumlar değişse bile en azından “zihniyet”in değişmesinin zaman alacağı açık.

O nedenle de yakın bir zaman diliminde “eski rejim”in güç gösterileri yaşanmış ve yaşanmaya devam ederken, onun zayıfladığını söylemek yine başarıyla sonuçlanma umudunu taşıyan bir “inançtan” başka nedir ki?

Peki, bu kişilerin “yeni rejimle” ilgili gösterdikleri “tehlikeye” ne demeli? Başbakan’ın kendinde yoğunlaştırdığı “güç”e, bu gücün otoriterliğine?

Doğrusu Başbakan’ın zaman zaman amacını aşan cümleler kurduğunu, bu tür cümleleri kurmasının çağın demokrasi anlayışını hazmetmemiş olmasından kaynaklandığını biliyoruz.

Ama “yeni rejim”i yalnızca AKP kurmayacak ki! Çünkü “Eski rejim”in değişmesini isteyen yalnızca AKP değil ki! AKP’nin temsil ettiği kesimler dâhil geniş mağdur kitleler de bu rejimin değişimini istiyorlar. Kürtler, Aleviler, işçiler, işsizler, kadınlar, gençler ve diğerleri. Bütün bu insanlar da “eski rejim”in değişmesinden ve “yeni bir rejim”in kurulmasından yanalar.

O nedenle de “eski rejim”in zayıfladığını ve AKP’nin otoriterleştiğini söyleyerek “yeni rejim”in de otoriterleşeceğini söylemek, ancak toplumun geniş mağdur kitlelerinin taleplerini ve güçlerini önemsememekle mümkün. Böyle bir düşüncenin de ne solculukla ve ne de demokratlıkla bir ilgisi olduğu açık.

Ama siz yine de “yeni rejimi” yalnızca AKP’nin kuracağına ve o nedenle de otoriter bir siyasi atmosfere doğru gittiğimize inanabilirsiniz. Buna inanmakta özgürsünüz tabii ki. Ama bu özgürlüğünüzün, işaret ettiklerinizle gerçekler örtüşmedikçe, kendinizi aldatmak anlamına geleceği de ortada.

Dedim ya tek bir pirinç tanesine ayetler yazan insanların ülkesi burası. İnanmanın rahatlatıcı kolaylığının ruhlara güç verdiği insanların ülkesi. Referanduma gidiyor. İnanmakla inanmamak arasında güçlü duvarlar yaratarak...

İyi bayramlar efendim...

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

'Kendini daha hakiki gören 'sol'a dair'

Erol Katırcıoğlu 11.09.2010

Bazıları için üzülererek söylüyorum, bu ülkede "sol" un anlamı da değişecek. Nitekim bugünden bunu görmek mümkün. Bugünden diyorum gerçekten "bugünden" değil tabii ki, yani referandum tartışmalarının yol açtığı bir nedenle değil. Ondan çok daha derin nedenlerle, evrensel, tarihsel ve sosyolojik nedenlerle değişecek.

Değişecek çünkü uzunca bir zamandır bu ülkede yalnızca geleneksel "sol" kesimler içinde değil, bunların dışındaki toplum kesimlerinde de sol değerlere yönelik yeni arayışların, yeni yönelişlerin olduğu bir gerçek. Zaman içinde iniş ve çıkışlar olsa da, daha eşitlikçi, daha adil, daha özgürlükçü ve daha dayanışmacı bir insanlık arayışının toplumun dip akıntılarında oluşmakta olduğu ortada...

Buna rağmen bu değişimin eşiğinde, "Kendilerinin daha hakiki olduğunu düşünen sol" mu demek lazım bilmiyorum ama, bu 'sol'un, bugün, bütün tarihsel dönüşümlerde görülen ve amaçları değişimi durdurmak olan kesimlerle birlikte davranıyor oluşu, onun değişeceğinin de bir göstergesi aslında.

Bakmayın siz bu 'sol'un, "emperyalizm lafının yıldırımlamalarıyla" yaptığı Türkiye analizlerine! Bu analizlerin bir anlama gayretinden çok, dinî bir vaaz niteliğinde olduğu ortada. Çünkü yaklaşımları, korkulardan medet uman bir "iman"a dönüşmüş durumda.

Toplumdaki kavganın içinde "yiyin birbirinizi" demekten çok kavganın parçası olabilselerdi, bugün referandum olarak görünen çekişmenin gerçek anlamını da görebilirlerdi belki. Toplumun dışındaki dinamiklerle içindeki dinamiklerin nasıl etkileştiklerini de...

Ama ne yazık ki toplumun dışından topluma bakış, mercekler ne denli güçlü olursa olsun hep bir yanılsama içeriyor. O nedenle bu, "kendini daha hakiki gören sol" bir türlü nerede duracağını bilemiyor. "Hayır" mı dese, boykot mu etse?

Sistemin, yani mevcut düzenin, yani ceberut devletin, yani ceberut devletin kan ve zihin damarlarının, yani altı yüzyıllık geleneğin, yani yüz yıllık toplumu cendere altında tutan zihniyetin, yani başörtüsüne, Kürtlere, Alevilere, işçilere, solculara, kadınlara, gençlere hep kuşkuyla bakan bu zihnî dünyanın, bu Menderes'i, Denizleri, Erenleri asma cesaretini ve cüretini gösteren bu "aşağılık düzen"in, şimdi artık çözülmekte olduğunu, o nedenle de "Siz 'eski rejime' değil, asıl 'yeni rejime' bakın" demeyi nasıl bir solculuk içinde görebiliyorlar dersiniz?

Hele hele bu mevcut düzenin, mevcut düzen haline gelme sürecinde nice Kürt isyanlarını, nice Alevi katliamlarını, nice solcu derlenmelerini kanla ve şiddetle bastırdığını unutarak, Diyarbakır hapishanesini unutarak, en yakını Sivas'ı unutarak ya da hatırlamayarak nasıl bir solculuk yapıyorlar dersiniz?

Bunların da ötesinde durdukları yer itibarıyla topluma en çok dokunması gereken, toplumun daha eşitlikçi, daha adil ve daha özgürlükçü olmasını en çok dert edinmiş olması gereken 'sol'un, topluma dayanarak, onun umutlarını geleceğe taşımak yerine "Efendim görmüyor musunuz AKP'yi" diyerek kendi ufkunu AKP'nin de ufkunun altında bir yere koymasına ne demeli?

AKP sanki sol bir partiymiş gibi "AKP düzeni değiştirmiyor, düzeni tahkim ediyor" diyerek üzüntülerini bildirenler görmüyorlar mı ki toplumu AKP sağcılığına mahkûm ediyorlar?

Ya da sanki bu ülkenin bu ceberut devlet düzeninde başbakanların aslında birer padişah olduğunu unutarak Erdoğan'ın gücünden korkanlar görmüyorlar mı ki referandumda "Hayır" demekle bu düzenin devamından yana davranmış olacaklar?

Bu referandum vesilesiyle değil. Onun da ötesinde, toplumun dip akıntılarında oluşan dalgalar nedeniyle bu ülkede "sol"un anlamı da değişecek. Referandum yalnızca bunun işaretlerinin ortaya çıkmasını hızlandırdı, o kadar. "Hayır"da hayır bulan bu, "Kendini daha hakiki gören sol", bu kararıyla ya da kararsızlığıyla bu süreçte tarihin o bildik yerine doğru hızla gidecek.

Yanılıyor muyum dersiniz?

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kamu Reformu Yasa Tasarısı ve 'Demokratik Özerklik'

Erol Katircioğlu 18.09.2010

Hakkârî'de dokuz kişinin daha öldürülmesine neden olan savaş, Osman Baydemir'in söylediği gibi "kirlenmiş" bir savaş. İnsanların öneminin kalmadığı, rahatlıkla her biçimde cepheye sürülebildiği, amacın bütün araçları meşru kıldığı kirlenmiş bir savaş.

Son olarak, referandumda belirli bir coğrafyada belirli bir temsil gücüne sahip olduğunu kanıtlayan Kürt siyasi hareketi bir yandan ezilmediğini göstermeye çalışırken diğer yandan da soruna alternatif bir siyasi çözüm önerisinde bulunmaya çalışıyor. "Demokratik Özerklik" adını verdikleri bu önerinin gerçekten ne anlama geldiği net ve açık değilse de ima ettiği aslında bir çeşit "yerel yönetim" modeli.

Her şey bir yana, Kürt siyasi hareketinin böyle bir öneriyi getirmiş olmasını olumlu bir adım olarak okumak gerekiyor. Çünkü siyaseten bu öneri bir "birlikte yaşama" isteğine ve iradesine işaret ediyor. Ama tabii bu önerinin altını üstünü konuşmadıkça buradan bir yere varmak da mümkün değil.

Doğrusu Kürt siyasi hareketinin, devletin soğuk ve mesafeli tutumundan olsa gerek zaman zaman gerçeklerle bağları kopuyor. O zaman da düşündükleri çözüm önerilerinin muhatabı olan, (genel olarak ifade etmeyi tercih ediyorum) "Türk siyasi elitinin" zihniyet dünyasının nasıl zorluklarla dolu olduğunu görmüyorlar ya da önemsemiyorlar.

Bu zorlukların başında tabii ki Türk milliyetçiliği geliyor. Üstelik de bu, "İslami" kimlik içinden konuşanları da kapsayan bir alan. Aralarında nüanslar olsa da AKP'nin de bu alan içinde siyaset yapan bir parti olduğunu unutmamak gerekiyor.

Nitekim AKP, Kürt sorununu çözmek üzere adını başlangıçta "Kürt Açılımı" olarak koyduğu siyasi adımı, içinden ve dışından yükselen milliyetçi söylemlerden dolayı önce "Demokratik Açılım" daha sonra da "Milli Birlik Projesi" olarak değiştirmek zorunda kalmıştı. Kürt sorununu çözmeye yönelik bu çabanın adının değişimi bile Kürt sorununun bu zihniyet dünyası içindeki yerini oldukça açık bir biçimde ortaya koymuştu.

Nitekim dünkü olay üzerine konuşan Erdoğan, BDP'nin "demokratik özerklik"le ilgili çabalarını ima ederek "kendilerine göre yeni bir yapı ortaya çıkarma gayretlerine ne bu parlamento ve ne de bu millet müsaade eder" diyerek öneriyi sert bir biçimde eleştirdi.

Oysa Kürt sorunun çözümü Türk siyasi elitinin içinde olmadığı bir çerçevede çözülemez. Ama maalesef ne Türk siyasi eliti ve ne de Kürt siyaseti bu sorunu nasıl çözeceğini tam olarak biliyor. Buna rağmen "demokratik özerklik" kavramının Kürtler tarafından ortaya atılmış olması bu sorunun çözümünde bir başlangıç olabilir.

Aslında Kürtlerin "**demokratik özerklik**" kavramının muhatabı, AKP hükümetinin hazırladığı ve fakat Meclis'ten geçiremeyip kadük olmuş, "Kamu Yönetim Reformu Yasa Tasarısı"dır. Yani bu iki öneri üzerinde iki tarafın kafa yorması ortak bir anlayışın da ortaya çıkmasına yardımcı olabilir.

Bilindiği gibi, 2003'te Başbakanlık Müsteşarı olan Prof. Dr. Ömer Dinçer, oldukça "ileri" bir kamu yönetim tasarısı hazırlamıştı. Başbakan Erdoğan, daha o zamanlar bu tasarıyla ilgili konuşurken, bu tasarının AB'ye yönelik reformlardan biri olduğunun altını çizerek, "Görev ve yetki devrinin ötesinde, mahalli idareleri gerçek manada **özerk ve demokratik** kurumlara dönüştürmeyi amaçlıyoruz" demişti.

Ama yine hatırlanabileceği gibi bu tasarı 2004'te Meclis'e geldiğinde başını CHP'nin çektiği bir muhalefetle karşılaşmıştı. Baykal, bu reformun, Kürt sorununun çözümünde Kürtlere bir çeşit "özerklik" tanıyacağı korkusuyla, "ülke yönetimini parçalamaya yönelik bir zihniyet tarafından hazırlandığı"ni iddia etmiş ve tasarımı "Türkiye'nin kazanımlarını ortadan kaldırmaya yönelik sinsi bir tertip" olarak değerlendirmişti. Aslında AKP'nin de "hükümette" olup da "iktidarda" olamadığı süreç de böylece başlamıştı.

Tabii Başbakan Erdoğan'ın o zamanlar söylediği "yerel yönetimlerin" "gerçek manada **özerk ve demokratik** kurumlara" dönüştürülmesi sözleri ile BDP'nin "**demokratik özerklik**" önerisi içerik bakımından aynı şeyleri paylaşıyor mu bilmiyorum ama oturup konuşmayı anlamlı kılan bir benzerlik olduğu da ortada...

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Referandum bulutları dağılırken

Erol Katırcıoğlu 23.09.2010

Referandum sonrası ruh halleri değişik. Referandumda "Evet" demedikleri halde 13 eylülde suç duyurusu kuyruklarına girenler mi ararsınız, HSYK ve Anayasa Mahkemesi'nin, seçilmiş hükümetlerin otoriterleşmemesi için kontrol mekanizması olduklarını hatırlatarak "Evet" diyen solcuları ve demokratları eleştirenler mi?

Özellikle bu sonuncularının bir zamanların toplumsal doku ve anlayışlarıyla algılanan demokrasi fikriyle, bu fikrin ima ettiği kavram ve yöntemlerle bugünkü durum arasında ilişki kurarak, "Evet" diyen sol kesimleri mahkûm etmeye çalışmaları bence doğru bir iş değil.

Doğru bir iş değil çünkü, HSYK ya da Anayasa Mahkemesi'nin seçilmiş bir hükümetin çıldırıp da otoriterleşmesini önleyecek kurumlar olarak düşünülmüş olduğu iddiasını ciddiye alabilmemiz için her şeyden önce bu kurumları ortaya atanların ve anayasalara yazanların "toplumun temsilcileri" olduklarını kabul etmemiz gerekir.

Oysa biliyoruz ki gerek HSYK ve gerekse Anayasa Mahkemesi "darbe anayasalarıyla" darbeleri yapanlar yani askerler ya da askerler gibi düşünenler tarafından getirilmiş ve anayasalara konmuş kurumlar.

Eğer askerlerin toplumun gerçek temsilcileri oldukları gibi zırva bir iddiada bulunmuyorsak, o zaman bu "kurumların", gerçekten bundan böyle "siyasette otoriterleşme olmasın" düşüncesinden çok "rejimin

korunması ve kollanması" için getirilmiş olduklarını kabul etmemiz gerekir.

Görünen köyün de bu olduğu ortada...

Her neyse, bu eleştirilerin ötesinde ben de sivil siyasetin otoriterleşme eğiliminin olmadığını, dolayısıyla kontrol edilmemesi gerektiğini söyleyenlerden değilim.

Hele hele Türkiye gibi servet edinme aracının hâlâ "devlet" olduğu bir ülkede, hâlâ siyasal nüfuzun gücün kaynağı olmaya devam ettiği bir ülkede otoriterleşme eğilimlerinin kontrol edilmesi gereken bir olgu olduğuna ben de inanıyorum.

Ama ben bunun darbe anayasalarıyla getirilmiş, ön tarafında "sivil siyasetin otoriterleşmesini önlemek" diye okunan ama arka tarafında mevcut düzenin "korunması ve kollanması" düşüncesi yatan kurumlarla değil, gerçekten toplumun dahlinin sağlanmış olduğu mekanizmalarla yapılmasından yanayım. Bunun da bu anayasanın ilerisinde yeni bir anayasa ile mümkün olabileceği ortada.

İçinden hâlâ çıkamadığımız "küresel kriz"i öğrettiği bir şey varsa o da bu dünyada "güç"ün kontrol edilmesi gereğidir, "güç"ün "ekonomik" mi "siyasi" mi olduğunun ise bir önemi yoktur.

1980'lerden bu yana pompalanan piyasa toplumunda özellikle "ekonomik güç"ün oluşamayacağı, oluşursa mutlaka bir başka "ekonomik aktör" tarafında meydana okunarak önleneyeceği masalı günümüzde Wall Street caddelerinde çöktü.

Şimdi herkes bu çöküşün ardında, seksenlerden bu yana ya kaldırılan ya da işlevleri azaltılan "düzenleyici" kurumların var olduğunu konuşuyor. Eskiden "güç"ü kontrol etmek için oluşturulmuş bulunan bu kurumların varlıklarına son vermenin ya da onları etkisizleştirmenin "güç"ün kontrolden çıkmasının ya da aynı anlama gelmek üzere "krizin" de nedeni olduğunu...

Tabii ki siz de bu olanları buraya taşıyıp bizdeki "siyasi güç"ü kontrol eden HSYK ve Anayasa Mahkemesi gibi kurumların referandumda konu olan değişikliklerle etkisizleştirileceklerine inanıyor olabilirsiniz. Buradan da otoriterleşme ve yeni bir siyasi krizin kaçınılmaz olduğuna.

Böyle düşünmekte bir sorun yok.

Sorun böyle bir otoriterleşmenin eski dünyanın artık "arkaik" olmuş darbe kurumlarından medet umarak önlenmesine çalışmakta.

Sorun, toplumun karar süreçlerine daha da katılabildiği yeni bir anlayış ve kurumsallaşmayı başlatamamakta.

Bence "Hayır" diyen CHP'nin de, MHP'nin de, solun bazı kesimlerinin de sorunu buydu. Açılmış tartışmadan daha ileri bir hayali ve daha ileri talepleri ortaya koymaktansa, öncülüğü AKP'ye bırakmamak kaygısıyla siyaset yapmaktan vazgeçme...

Bulutlar dağıldıkça göreceğimiz gerçeğin de bu olacağı ortada...

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Önümüzdeki dönemin çizgileri

Erol Katırcıoğlu 25.09.2010

Dünkü BDP-AKP görüşmesi Kürt sorunu dediğimiz sorunu aşmada önemli bir adım oldu. Bütün yorumcular bunda hemfikir. Ayrıca bu toplantının ve bu toplantıyla oluşan "barış" havasının "yüzde 58" in hasatlarından biri olduğu da yazılıyor çiziliyor.

Doğrusu görünen, alınan sonucunun AKP'nin sistem karşısındaki ikircikliliğine son vermiş olduğu. Daha cesur adımlar atmasının önünü açtığı. Bu buluşma da bu değişimin bir sonucu.

AKP'nin bu tutumunu tümüyle kendine yönelik bir operasyonun bir ilk adımı olarak düşünebilirsiniz. AKP bu adımı atarak, daha şimdiden, yeni bir anayasa çerçevesinde bir "mutabakat" havası yaratarak Kürt oylarını da arkasına alıp 2011 seçimlerine öyle gitmeyi kurguladığını düşünebilirsiniz. Kürtlerin desteğini de alarak girecek bir seçimin AKP'yi yeniden iktidara taşıyacağı ise çok açık. Üstelik bu sonucu almak için bu görüşmelerin bir "mutabakatla" bitmesi bile gerekmez, barış yönünde yaratılacak bir "beklenti" bile böyle bir sonucun alınması için yeterli.

Bütün bunları böyle düşünebilirsiniz.

Ama geldiğimiz noktada bu "mutabakatın" ya da "beklentinin" "göstermelik olmasının da artık mümkün olmadığını kabul etmeniz gerekir.

Bu nedenle de her ne hesapla bu adım atılıyor olursa olsun, sorunun çözümünde mutlaka "somut" bazı konuların içerilmesi gerekiyor. Bu "somut" konuların içerilebilmesi için de kaçınılmaz olarak evrensel bir demokrasi anlayışına ve diline sahip olmak gerekiyor. AKP'deki değişimin de, Kürtlerle görüşmelerin, konuşmaların da anlamı bu.

Bu nedenle de ister "Kapitalizm esnek bir sistemdir, her şeyi kullanır, solun argümanları da dâhil" deyin; ister "AKP siyaseti pragmatist bir siyasettir, o nedenle de her yöne eğilir" deyin, karşımızda bir gerçek varsa o da AKP'nin önümüzdeki dönemde daha fazla "demokrasi dilini" kullanacağı gerçeğidir.

Bir başka deyişle önümüzdeki dönemin kavrayışları, söylemleri ve dili daha fazla demokratik olacak; yıllardır "daha fazla eşitlik, demokrasi ve özgürlük" diye paralanan sol ve demokrat siyasetlerin ise sesleri bu sesler arasında duyulmaz olacaktır.

Nitekim dün AKP il başkanları toplantısında konuşan Erdoğan'ın yeni anayasadan söz ederken, tıpkı bugün solun kullandığı bir dille "katılımcılığa" ve "demokratikliğe" vurgu yapması, herkesin, özellikle de STK'ların yeni anayasanın hazırlanışında görüşlerini dile getirmesinin öneminden söz etmesi bunun işareti.

Buradan AKP'nin "sol"laştığı gibi anlamsız bir şey söylemiyorum tabii ki. Ama bu yeni dönemde solda işlerin eskisi gibi gitmeyeceğini söylemek istiyorum. Yani solun artık kaba bir AKP karşıtlığını aşıp AKP'de içerilmiş "eksik demokrat" eğilimleri eleştiren, karşısına da tüm mağdurların mağduriyetlerinin giderilmesine katkıda bulunacak "radikal demokrat" bir tavır ortaya koyan bir siyasi pozisyon benimsemesi gerektiğinden söz ediyorum.

Solun önümüzdeki dönemde, kimliklerinden ötürü mağduriyet yaşayan kesimlerin demokrasi taleplerine sahip çıkmak kadar ekonomik olarak "daha fazla eşitlik" talebini yükseltmesi gerekiyor.

Özellikle ekonomide işlerin iyiye gittiğini söyleyen AKP'nin önüne işlerin gerçekte neden iyi gittiğini, bu "iyiliği" yaratan çalışanların yarattıkları "iyilikten" ne kadar pay alabildiklerini ve nasıl bir yaşam sürdürdüklerini gündemin önemli konusu haline getirmeleri gerekiyor.

Eğer sol, gününü "laf-u güzaf"la geçirmek istemiyorsa, AKP'nin ilerisinde bir hayali toplumun önüne koyması gerekiyor.

Üstelik de gerçekten "gerçekleştirilebilecek" bir hayali...

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

'Demokrasiyse demokrasi!' diyebilmek

Erol Katircioğlu 30.09.2010

Başbakan Erdoğan işi kavradı. Bu ülkede yıllar yılı "demokrasi" diye diye demokrasinin nasıl tepelendiğini anladı. Demokrasi lafını ağızdan düşürmeyen nice yüce kişi ve kuruluşun aslında bir gıdımlik bir demokrasi inanmışlığı dahi olmadığını gördü. Onun için bugünlerde daha cesur bir biçimde herkese "demokrasi"yi hatırlatıyor. Dersler veriyor. Biz demokrasinin önünü açacak partiyiz diyor, yeni anayasada "katılımdan", herkesin düşündüğünü söylemesi gereğinden söz ediyor, başörtüsü meselesinde Kılıçdaroğlu'ya kapı arasında ilk görüşmede "Haydi bakalım, göster kendini!" diyor vs.

1990'ların başlarında Erdal İnönü ve Süleyman Demirel'in kurduğu koalisyon hükümeti sırasında benim de içinde yer aldığım bir komisyon bugün "Rekabeti Koruma Yasası" olarak bilinen yasayı hazırlamıştı.

Özal'la başlamış "piyasa" güzellemesi ikliminde piyasanın da kurlsız olamayacağını, piyasada adil bir rekabet ortamının kamusal bir düzenleme içinde sağlanması gerektiğini söyleyen ve bunun kurallarını yasalaştırmak isteyen bir çabaydı bu. Burada bu yasanın ve bu yasa sonucunda kurulmuş Rekabet Kurulu'nun hikâyesini anlatmak değil niyetim. Ama bu yasanın hazırlanışı sürecinde yaşanmış olaylardan ilginç dersler çıkarmak mümkün diye yazıyorum.

Yasanın hazırlanışı sürecinde özellikle iş dünyasının ikna edilmesi gerekiyordu. Öyle ya rekabeti en çok bozanlar onlardı. (Tabii devletin de bozucu uygulamaları vardı ama bu başka bir hikâye). İş dünyasının TÜSİAD dâhil o zamanki aktörlerinin (Odalar, TİSK vs.) hemen hepsi kamusal alanda yaptığımız görüşmelerde nasıl da rekabetçi olduklarını anlatıp duruyorlardı ama kapılar kapanıp kendi kendileriyle kaldıklarında kara kara düşünüyorlardı bu yasa çıkarsa ne kadar olumsuz etkilenecekler diye.

Anlayacağınız iş lafa gelince rekabetçi ekonomiye en ufak bir eleştiriye tahammül edemeyenler, aslında nasıl yapsak da bu yasayı engellesek diye çok çırpındılar. Ama ne çare ki Türkiye'nin 1996'da Gümrük Birliği kararını vermiş olması ve AB'nin böyle bir birlik için "Rekabet Yasası"nı bir gereklilik olarak görüyor olması yasanın engellenmesini boşa çıkardı.

Bu hikâyeden varmak istediğim ise şu: o sırada en azından bizim gibi bir avuç hazırlık komisyonu üyesi, bu ülkenin piyasa ekonomisi ve rekabeti ağızlarından düşürmeyenlerin hiçbir biçimde rekabetçi olmadıklarını, aksine hepsinin devletle içiçe kurmuş oldukları bir "tekelci ekonomiden" yana olduklarını çarpıcı bir biçimde fark etmişti. Durumun bugün bile temelde değişmediğini söylemek mümkün.

Yani bu ülkenin işdünyası nasıl, rekabet diye diye rekabetin tam aksi bir "tekelci ekonomiyi" yıllar yılı savunmuşsa aynı şekilde bu ülkenin yönetici elitleri de yıllar yılı demokrasi diye diye otoriter ve vesayetçi bir

rejimi savuna gelmişlerdir. Bizim sistemimizin ikiyüzlülüğü budur.

Şimdilerde Başbakan Erdoğan bu durumu kavramış görünüyor. O nedenle de demokrasiyi dillerinden düşürmeyenlere "Haydi bakalım, demokrasiye demokrasi, dökün eteklerinizdeki taşları!" demeye getiriyor. Ve anladığımı kadarıyla demeye de devam edecek...

Burada ne ekonomik sistemde "rekabetin" ve ne de siyaset alanında "demokrasi" kavramının anlamları üzerinde durdum. Onların benim özlediğim bir sistem içinde nasıl yorumlanmaları gerektiğiyle ilgili bir şey de söylemedim, o nedenle de buradan başka anlamlar çıkarmak gerekmiyor. Ama şunu söylemeliyim ki seksen yıldır içinde yaşadığımız sistemin ikiyüzlülüğünü deşifre etmeden bu ülkede gerçek bir demokrasi kurmak pek mümkün değil.

Erdoğan nasıl kendine güven içinde, örneğin CHP'ye "Hodri meydan, demokrasiye demokrasi!" diyerek meydan okuyorsa, Türkiye'de solun da AKP'ye "Hodri meydan demokrasiye demokrasi!" diyebilmesi gerekiyor. Taşların eteklerden dökülüp de gerçeklerin daha iyi görünebilmesi ancak böyle mümkün.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

CHP'nin önündeki engel

Erol Katircioğlu 02.10.2010

"Kontrolsüz güç, güç değildir!". Bir oto lastiği firmasının reklamında kullanılan bu cümlemin özlü bir cümle olduğu açık. Yalnızca doğada değil toplumsal birçok konuda da geçerli olduğuna dair sayısız örnek var.

Beni etkilemesinin nedeni ise kapitalist toplumlardaki eşitsiz güç birikiminin hiç olmazsa "kontrol" edilmesi gereğini hatırlatması. Güç sahibi olmanın meşruiyeti onun en azından "kontrol" edilmesiyle sağlanabilir anlamına gelmesi. Tabii bu "kontrol"ün de toplum tarafından yapılması gerektiğini ima etmesi...

Bu ifade aynı zamanda içinde yaşadığımız demokratik toplumlara da atıf yapıyor bence. Özellikle parlamenter demokrasilerde "iktidar"ın eline geçirdiği gücü kendi yararına, dolayısıyla toplumun aleyhine kullanmaması için güçlü bir "muhalafet"in de şart olduğunu söylüyor.

Tabii içinde yaşadığımız gerçek toplumlarda gücü elinde bulunduran ne yalnızca "iktidar", onu "kontrol" edecek olan da ne yalnızca parlamentodaki muhalif partilerdir. İçinde yaşadığımız gerçek toplumlarda "demokrasi mekanizması" her ne kadar parlamentodaki partiler arasında oluşuyor olsa da tüm toplumdaki diğer güç arayışlarının da özetidir aslında. Yani partilerin onlardan onların da partilerden beslendiği bir mekanizma...

Bütün bunları hatırlamam ve hatırlatmamın nedeni ise son günlerde gelişen bazı olaylardan giderek, AKP ve CHP arasında diğer demokrasilerde de olduğu gibi normal bir ilişkinin gelişip gelişmeyeceğinin kamuoyunda sorgulanması.

Yani, kamuoyu, bu iki parti arasında, topluma daha iyi verebilmek için, birinin, diğerinin hesapsız bir güç elde etmesini önlemek üzere yarıştığı, bildiğimiz, klasik demokratik bir ilişkinin gelişip gelişmeyeceğini sorguluyor. Tabii bu çerçevede de CHP'de siyaset çizgisinin değişip değişmeyeceğini...

Doğrusu Baykal tarafından dizayn edilmiş "gerilim politikaları"nın değişeceğine dair bazı işaretler yok değil. Özellikle yeni genel başkan Kılıçdaroğlu'nun referandum boyunca "başörtüsü sorununa" olumlu yaklaşabileceğine dair sözler söylemiş olması bunlardan biri.

Bir diğeri ise, genel başkan Kılıçdaroğlu'nun "Kürt" sözcüğünü hiç ağzına almıyor olsa da Kürt sorunuyla ilgili yeni bir rapor hazırlatıyor olması.

Bir başkası, geçenlerde iki liderin karşılaştıkları bir toplantının kapı arasında yapılan konuşmalarının bu yönde umut verici olduğuna dair genel bir heyecanın basını da sarmış olması vs.

Ama doğrusu ben hâlâ bütün bunlardan CHP siyasetinin genel doğrultusunda herhangi bir değişiklik olacağını ummanın aşırı bir iyimserlik olacağını düşünüyorum.

Hatırlayalım! CHP 1999 seçimlerinde yüzde 8,7 oy alarak parlamento dışı kalmıştı. 2007 seçimlerinde ise yüzde 20,7 oy aldı. Bu yüzde 10'dan fazla oy artışı nasıl mı sağlandı? Kabul edelim ki bu oy artışı Deniz Baykal'ın mimarı olduğu AKP karşıtı "gerilim politikaları"yla sağlandı.

Şimdi soru şu: CHP, şimdiye dek uyguladığı ve başarılı olduğu açık olan "gerilim politikaları" mı dokuz ay sonra yapılacak seçime girmeli, yoksa AKP'nin yanına gelmiş gibi bir görüntü verecek bazı politika değişikliklerini yaparak mı seçime girmeli?

Doğrusu CHP için kritik olan bu sorunun çeşitli cevapları olabilir. Ama bütün o cevapların anlamlı cevaplar olabilmesi uzunca bir zamandan beri uygulanmış ve bir ölçüde de başarılı olmuş gerilim politikalarına mesafe alabilmekle mümkün. Ancak o zaman yeni bir söylem ve politika üretilebilir ve gerçek bir muhalefet, gerçek bir kontrol mekanizması yaratılabilir. Çünkü ancak o zaman bu iki parti arasındaki ilişki birinin diğerinin gücünü sınırlayabildiği bir demokratik yarışmaya dönüşebilir.

Ama bence CHP'de durum bu değil. Çünkü CHP'nin gerilim politikalarıyla elde ettiği başarı şimdi onun başarısızlığını belirliyor. Bugün değiştirmeyi düşündüğü söylemlerin önünde dünün AKP karşıtı söylemiyle büyümüş bir taban var. Yani politikalar ve söylemler değişse bile AKP karşıtlığı söyleminin hâlâ tabanı beslediği çok açık.

CHP'de siyaset yapanlar gelişen olaylardan, artık "gerilim politikalarından" vazgeçmek gerektiğini anlıyorlar. Ama ne var ki tabanları hâlâ "gerilim politikalarının" etkisinde. Bu durumun değişimi ise seçimin de yakın olması nedeniyle pek mümkün görünmüyor.

En azından şimdilik...

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Anayasa metni mi, tartışma süreci mi

Erol Katircioğlu 07.10.2010

Sizi bilmiyorum ama ben bu anayasa tartışmasına kötü başladık diye düşünüyorum. Böyle düşünmemin nedeni iktidar partisiyle muhalefet partileri arasında süren sağırklar diyalogu değil. Anayasa denen, bir ülkede nasıl yaşanacağına dair kuralların serdedildiği metnin anlam ve önemiyle ilgili yapılan tartışmaların sığılığı.

Kimileri öyle bahsediyor ki sanki yapacağımız iş basit bir yasal düzenleme. Üç satırlık, bu öyle değil de bundan böyle bu böyledir gibisinden. Bu nedenle de Başbakan haklı "Bir tüzük değişikliğini dahi zamansızlıktan yapamadığını ileri sürenler nasıl olacak da seçimlere şu kadar bir zaman kalmışken anayasayı da yaparız diye ortaya çıkabiliyorlar" diye söylenmekte.

Benim için bu tartışmanın önemi bu toplumun, tarihinde ilk defa, etnik ve dinsel farklılıklarıyla birlikte nasıl yaşamak istediğine dair bir tartışmaya girecek olması. Yani nihayetinde bir metin içine dökülecek cümleleri yan yana getirmekten çok, toplumun o cümleleri kurmak için nasıl bir süreç yaşayacağı bence daha önemli.

Yoksa verirsin uzmanlarına, nasıl olsa bu işin bugünün "çağdaş" toplumlarınca belirlenmiş bir "know-how"ı da var, alırsın anayasayı. Üzerine de, siyasetin en cıvık biçimiyle biçimlediği bir referandum sosu dökersin. Oldubitti anayasa!

Eğer buysa kurgulanan, eğer buysa düşlenen ben doğrusu "kalsın!" deme noktasına bile gelebilirim. Çünkü bugün Türkiye toplumunda anayasayla ilgili bir sorun varsa o da bu anayasanın, diğer öncekiler gibi toplumun dışında "uzmanlarca" oluşturulmuş "siyasilerce" amorflaştırılmış bir anayasa olması, bir diğer deyişle toplumun tartışmasına açılmamış olması.

O nedenle de eğer Türkiye'yi yöneten elit önümüzdeki günlerde bir anayasa yapmayı isteyip de anayasayı yine "uzmanlarına" havale edecekse dediğim gibi "kalsın!" demek belki de daha doğru bir tavır olur.

Aslolan anayasanın hazırlanma sürecidir. Bunun böyle olmasının nedeni ise, sürecin, toplumun ortak bir anlayışa varabilmesi için gerekli olan bir "zihniyetin" ortaya çıkmasını sağlayacak bir zemin oluşturmada.

Yani kelime ve cümlelerden önce bu kelime ve cümlelerin nasıl kurulacağını belirleyecek zihniyetin oluşması için böyle bir tartışma ve etkileşme sürecini anayasanın önüne koymak gerekiyor. Gerekıyor çünkü önemli olan kelime ve cümleler değil, o kelime ve cümleleri nasıl bir zihniyet dünyasında biraraya getirdiğimizde.

Doğrusu böyle bir çerçeveden baktığımızda da insan bu iş nasıl olacak diye kara kara düşünmekten alıkoyamıyor kendini.

Alın son günlerin gündemi belirlemiş iki siyasi söylemini!

Başbakan geçenlerde Kürt sorunuyla ve yeni anayasayla doğrudan ilgili bir konu olan Kürtçe eğitim talebiyle ilgili "Anadilde eğitim olmaz" dedi. Yine aynı şekilde Kılıçdaroğlu da kılık kıyafet bağlamında başörtüsü konusunda İran ve Pakistan'daki kullanımlara referans vererek başın saçın bir kısmı görünecek şekilde kapatılmasından yana olduğunu söyledi.

Başbakan, bu model arayışlarını elinin tersiyle iterek Kılıçdaroğlu'ya "Sana ne nasıl giyinmek istiyorsa giyinsin, sen ne karşıyorsun" diyerek yüklendi. Ne ölçüde özgürlükçü ve demokrat olduğunu böylelikle ortaya koydu.

Ama Başbakan bu cümleyi böyle söylerken kendisine de örneğin Diyarbakır'dan ya da ülkenin çeşitli yerlerinden milyonlarca insanın "Sana ne bizim dilimizden, Biz kendi anadilimizde de konuşmak istiyoruz" diyebileceğini hiç aklına getirmede.

Oysa özgürlükler bağlamında başörtüsü de Kürtçe dil eğitimi de serbest olmadıkça bir ülkenin özgür olamayacağını her iki liderimiz de görmedi, göremedi.

Demek istediğim bu. Anayasa bir ülkede yaşayan farklı insanların birlikte nasıl yaşayacaklarını ifade ettikleri bir metin. Ama böyle bir sorunun cevabı öyle birtakım "uzmanlarla" ya da birtakım "siyasetçilerle" verilecek bir

cevap da olamaz. O nedenle de toplumun konuşması, tartışması, müzakere etmesi gerekir. Bunun da gerçekten korkusuzca yapılabileceği bir sürece ihtiyaç gösterdiği ortada.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bu fırsatı heba etmeyelim

Erol Katircioğlu 09.10.2010

Eğer seçimlere böyle gidersek, hemen herkesin dilinden düşürmediği "yeni anayasa" da bence suya düşer. Düşer, çünkü anlaşılan o ki, bir uzlaş ortamında hazırlanması gereken yeni anayasa bir uzlaşıdan çok tam aksine bir çatışma ortamında hazırlanacak.

Daha şimdiden bunun böyle olacağının işaretleri ortada. Başbakan Erdoğan, Kürtlerin "anadil" taleplerini yeni anayasanın içinde görmek istemezken, muhalefet lideri Kılıçdaroğlu da "başörtüsü"nü denklemin dışına itmek çabasında. Alevilerin taleplerine ise her iki taraftan da belirli bir duyarlılık yok. Kamuoyuna yansıyanlar şimdilik böyle. Ama bunlar gibi nice konunun da henüz kenarda durduğu, dillendirilmediği de besbelli.

Siyaset, toplumdaki taleplerin karşılanması için yapılan bir faaliyet, karşılanmaması için değil. En azından ben öyle bilirim. Ama bizim siyaset elitinin derdi bu değil. Bizim siyaset elitinin derdi varsa yoksa kendi cemaatinin talepleri.

Bu çerçeveden bakarsak nasıl Türkiye toplumu henüz daha "toplum" olamamışsa, siyaset elitlerimiz de daha henüz tüm toplum adına konuşan siyasetçiler olamamışlardır. O nedenle de BDP'ye söylenen "Türkiye partisi ol!" çağrısı aslında Meclis'teki bütün diğer partiler için de geçerli.

Oysa eğer bir siyasi parti yalnızca kendi tabanının taleplerini yerine getirmek üzere davranırsa oradan bir uzlaş değil bir çatışma çıkar. Çatışma ise "kazanani" ve kaybedeni" olan bir süreçle sona erer ki, sonuç toplumsal huzursuzluktur.

Alın bakın yükselmekte olan "kur savaşlarına"! Ne ilgisi var demeyin. Benzerlik de yapay da değil üstelik. Geçen yıl krizden çıkmak için "uyumlu" bir biçimde kamu harcamalarını arttırarak düşen talebi canlandıran ülkeler, şimdi artık bu politikadan vazgeçmek noktasında "uyumlu" davranamıyorlar. Kendi politikalarıyla kendi paralarının değerini etkileyerek yalnızca kendi ekonomilerinin derdine çare olmaya çalışıyorlar. Sonuç ne? Şimdilik görünen "küresel huzursuzluk". Kimse durumundan emin değil ve tedirgin.

Ekonomiden örnek verdim, yazdığım sayfanın da ekonomi sayfası olması nedeniyle ama asıl demek istediğim, şu anda eğer Türkiye siyasi eliti bu ülkenin yeni bir anayasaya, üstelik de sivil bir anayasaya ihtiyacı olduğunu düşünüyorsa bunu bu seçimlere yem etmesin derim. Çünkü görünen o ki, yeni anayasanın gerçekten bir işlevi olabilmesi toplumun bir "uzlaş" üretebilmesine bağlı ve böyle bir uzlaş için de öncelikli olarak bir serbest tartışma ortamının yaşamasına. Serbestçe ve korkusuzca.

Ama daha şimdiden görünen, siyasetçilerimizin kullandığı dil ve yaklaşımların "uzlaş"dan çok "çatışma" üretecek olduğu. Çatışmacı bir ortamda ise ne serbestçe tartışmak ve ne de korkusuzca düşünmek mümkün.

O nedenle de liderlerin gerçek niyetlerini kullandıkları dilin de niteliğine bakarak değerlendirebilirsiniz bence. En kavgacı olanın en az yeni anayasa isteyen olduğunu varsayarak.

Bu toplumun sorunları var. Bu sorunların bir kısmı inançlarıyla ilgili, bir kısmı etnik aidiyetleriyle. Toplumun "toplum" olamaması da bu nedenle. Oysa bütün bu farklılıklarına rağmen oratada birlikte yaşamış ve yaşanmakta olan bir tarih de var.

Bazı sayfaları üzücü, bazı sayfaları acılı, bazı sayfaları sevinçli.

Bu anayasa meselesi ise yüzyıldan fazla bir zamandan beri ele geçmiş ilk büyük fırsat. Gerçekten bir toplum olabilmenin, gerçekten birlikte yaşabilmenin kodlarını oluşturabilmek için. Dertlenmem de o nedenle.

Bu fırsatı heba etmeyelim.

Toplumu germeyelim...

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

CHP'de değişim mi

Erol Katırcıoğlu 16.10.2010

CHP, Cumhurbaşkanı'nın vereceği 29 Ekim resepsiyonuna katılmama kararı almış. Bunu da "**Kamuda türbanın başlangıç olacağı**" gerekçesine dayandırmış. Gazeteler böyle yazıyor. Anlaşılan, zaten üç yıldan bu yana bu toplantılara katılmayan CHP'nin tavrında bu yıl da bir değişiklik olmayacak.

CHP'de Kılıçdaroğlu'yla yeni bir dönemin başlayacağını bekleyenler ne düşünürler bilmiyorum ama bana göre değişimin bir başka bahara kaldığının en açık kanıtlarından biri bu.

Kimse bunu böyle söylemese de bugün ülkede AKP'ye yönelik karşıtlığın arkasında Cumhuriyeti kuran kadrolarda da gördüğümüz bir tür "**İslami kimliğe**" karşı bir tavır olduğu açık. Daha doğrusu AKP karşıtlığının arkasında "İslami kimliğe" karşı bir güvensizlik ve bir korku var.

Bu korku kimde ve hangi örgütte daha çok diye bakarsanız iki işaret önemli. Bunlardan biri "**laiklik**" vurgusu, diğeri ise "**AKP düşmanlığı**". Yani kim ve hangi kurum daha çok "laiklikten" söz ediyorsa; kim ve hangi kurum en çok "AKP düşmanlığı" yapıyorsa, o kişiler ya da kurumlar "İslami kimlikten" en çok rahatsız olanlardır dersek çok yanlış olmaz.

O nedenle de bu kişi ve kuruluşlar açısından AKP'lilerin "**muhafazakâr**" olmakla birlikte "**demokrat**" da olduklarını söylemelerinin hiçbir kıymetiharbiyesi yok. Böyle bir açıklamanın bir "**takiyye**" olduğu onlara göre çok açık. Nitekim Muharrem İnce'nin "**AKP'nin derdi üniversitede türbanla sınırlı değil. AKP'nin derdi, topluma tepeden tırnağa türban giydirmek**"tir diyebilmesi de bu nedenle.

Bu tartışma esasen Cumhuriyet kurulurken de varolan bir tartışmaydı ve Cumhuriyet'i kuranlar başlangıçtan itibaren "**İslami kimlikle**", yaratılacak yeni "**laik kimlik**" arasında bir set oluşmasını sağlamaya çalıştılar.

Batı'dan alınan ulus-devlet modelinde olmasa da, "İslami kimliği"; "**Diyanet İşleri Başkanlığı**" adında bir kurum kurarak, "**eğitimi**" de alfabeyi değiştirip tarihten kopararak kontrol altına almayı uygun buldular.

Bu uygulama sonuçta bu ülkede yeni bir kimlik üretti. Daha Batılı, yani kılık-kıyafet, yeme-içme gibi davranış kalıplarında Batı ülkelerindeki insanlara benzeyen, ama düşünce, yol ve yordamlarında devletçi, kendi kimliği

dışındakilere (Kürtlere, Alevilere ve İslami kimliğe) korkuyla bakan yeni bir kimlik üretti.

Bugün Türkiye siyasetindeki en önemli sorunlardan biri işte bu "**Cumhuriyetçi**" diye tanımlayabileceğimiz kimlikle "**İslami kimlik**" arasında çatışmacı bir ilişkinin varlığıdır. Çoğu zaman temel sorunumuz "**Kürt sorunu**" gibisinden bir cümle kursak da bence bu sorundan daha önemli olan bu "**Cumhuriyetçi**" kimlikle "**İslami**" kimlik arasındaki çatışmacı ilişkidir.

Nitekim referandum sürecinde "İslami" kimliğin temsilcisi olarak AKP'nin, Cumhuriyetçi kimliğin temsilcisi olarak da CHP'nin öne çıkmaları ve bu sürecin "**evet-hayır**" cinsinden bir süreç olması, bu iki kimlik arasındaki gerilimi de olağanüstü arttırdı. Bu olağanüstü gerilim ise, aralarında bazı konularda fikir ayrılıkları olsa da çeşitli siyasi kesimleri bu kutuplaşmanın içine itti. O nedenle de örneğin **Birgün gazetesi**, "**sol**"un referandumda aldığı oyun yüzde 42'i olduğunu söyleyerek, solun bir kısmının da bu kimlik içinde kendini tanımladığını gösterdi.

Oysa Türkiye'nin ihtiyacı, farklı kimliklere sahip insanlarıyla birarada yaşamanın yolunu bulmak. Bunun da bir "**çatışmacı siyaset**"ten çok "**uzlaşmacı bir siyaset**"le mümkün olacağı açık. O nedenle de CHP'nin değişmemekteki ısrarı, seçime şu kadar kalmışken varolan gerilimli ilişkiden olabildiğince nemalanmak. Çünkü sonuçta gerilimin artması AKP'yi olduğu kadar CHP'yi de bir çeşit "**çekim merkezi**" yapıyor. Yani anlayacağınız "Benden sonra tufan!" politikası.

Sol'un "**birlikte yaşamak**" ilkesine aykırı olarak...

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bu dava önemli

Erol Katırcıoğlu 21.10.2010

Orada, uzakta bir köy var misali ilgilenmeyin KCK davasıyla. Bu dava potansiyel olarak Kürt sorununun aşılmasında kilit bir dava da olabilir, Diyarbakır Hapishanesi'nin oynadığı rol gibi Kürt sorununun daha da "sorun" olmasına vesile de. O nedenle de eğer bu ülkede bu sorunun halledilmesini ve toplumun böylelikle huzura kavuşmasını isteyenlerdenseniz ilgilenin bu davayla. Sorun soruşturun bu davayı.

Hatip Dicle söz isteyip "**anadilde savunma**" yapma taleplerini ifade ettiğinde bunun bir tür meydan okuma olarak anlaşılmaması için; "**Türkçe resmî dildir, bununla ilgili bir sorunumuz yok, ayrıca biz kardeş Türklerin dillerini de seviyoruz ama insan en iyi kendini anadilde ifade edebileceğine göre mahkemenin bu talebi uygun bulmasını**" temenni etti. Bu, ilk gün taleplerinden biriydi. Bir diğeri de iddianamenin özet dahi olsa okunmaması talebiydi. Ertesi gün mahkeme heyeti her iki talebi de reddetti.

Aslında yukarıda, eğer Kürt sorununun halledilmesini isteyenlerdenseniz bu davayla ilgilenin demiştim. Doğrusu bu cümleyi biraz daha geniş kurup bu ülkede yalnızca Kürt sorununu değil, diğer bütün bu türden sorunların ortaya çıkmasına neden olan "**ceberut devlet sorununun**" çözülmesini isteyenlerdenseniz bu davayla yakından ilgilenin demek daha doğru olurdu.

Yani bu dava Kürt sorununda kilit olduğu kadar, ceberut bir devlet anlayışının değişiminde de kilit bir dava. Bu dava sürecinde ya bu anlayış pekişecek ya da bu anlayış tarihin çöplüğüne doğru yolculuğuna gönderilecek. Bence geldiğimiz yer bu.

İlk günkü konuşmalardan en etkili olanı **Hatip Dicle**'ninkiydi bence ve konuşmasındaki en düşündürücü kısım da, tutuklu olan 103 kişiyle ilgili verdiği istatistikti. **Dicle** dedi ki:

“Tutuklu olan 103 arkadaşım arasında kısa bir araştırma yaptım ve gördüm ki bu arkadaşlarımdan 47’si 10 yıldan, yedisi ise 20 yıldan az olmamak üzere hayatlarının çeşitli dönemlerinde hapisanelerde yatmışlar.” Yani davada tutuklu olanların yarısı daha şimdiden 10 yıldan fazla bir zaman dört duvar arasında yaşamak zorunda bırakılmışlar.

Bilmiyorum sizi ama ben bu sayıları duyduğumda “El insaf!” dedim içimden, “Bir devlet, toplumun önemli bir parçasının taleplerini yerine getirmek yerine, böyle bir zulüm yapmayı nasıl seçebilir? Bu ülkenin siyasileri nasıl böyle bir devleti değiştirmeye çalışmak yerine onu savunabilir?

Bugün işaretleri görülmeye başlandıysa da **“Kürt sorununda zihniyet değişikliği”**nin daha uzunca bir yolu var. Ülkenin batısında yaşayan nüfusun Kürt sorununu anladığını düşünmek çok zor. Çünkü bu yakada, devlet diliyle konuşan medyanın büyük ölçüde biçimlediği bir zihniyet dünyası var ve bu dünya içinde bu sorunu anlamak da imkânsız. Bu nedenle de ülkenin doğusuna kızıyorlar. Benzer bir durum da Doğu’da var. Kürtler de Türkler bizi neden anlamıyorlar diye öfkeli.

Oysa iki toplumun da çıkarı “ceberut devlet”ten “demokrat devlet”e evrilebilmekte. Toplumlarının **“ortak” mutluluk ve refahını** düşünerek davranan **yeni bir devlet anlayışı** üretebilmekte. Zor olan bu. Ama imkânsız da değil. O nedenle de **Avukat Meral Daniş Beştaş**’ın mahkemede konuşmasını bitirirken ifade ettiği gibi **“Bu dava, Cumhuriyet’in, iktidarı Kürtlerle paylaşıp paylaşmayacağını belirleyecek olan bir dava olacaktır.”** Yani iki toplumun mutluluk ve refahını düşünen bir anlayışa mı evrileceğiz yoksa kavgaya devam mı diyeceğiz?

Bu nedenle bu dava önemli. Eğer bu ülkede bu sorunun halledilmesini ve toplumun böylelikle huzura kavuşmasını isteyenlerdenseniz ilgilenin bu davayla. Sorun soruşturun bu davayı.

Peşine düşün...

erolcatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kuralları güçlüler mi koyar

Erol Katircioğlu 23.10.2010

Dünkü gazetelerin birinde vardı, bu, en eski motto: **“Kuralı güçlü olan koyar, diğerleri ona uyar!”**; sattığı otomobilin güçlü olduğunu ve standardın da bu otomobil tarafından konduğunu belirtmek isteyen bir reklamda.

Bu reklamı tasarlamış olanlar, çağımızda **kuralların artık güçlü olanlar tarafından değil, o kurallara muhatap olanlar tarafından konduğunu**, ya da tam olarak bu durum her yerde gerçekleşmemiş olsa bile

çağın ruhunun bu yönde olduğunu atlamışlar bence.

Ama ne de olsa "Burası Türkiye, burada güçlü olanın borusu öter" anlayışının genel geçer bir durum olduğunu düşünmüş olsalar gerek ki yine de bu mottoyu kullanmakta bir beis görmemişler. Bence doğru da etmemişler.

Tabii bu ifadenin gözüme batmasının bir nedeni de son günlerin siyasi olaylarından yansıyan tartışmaların oldukça çıplak bir güç çatışmasına işaret etmesi. Özellikle AKP'nin referandum sonrası bir özgüven artışıyla **"Güçlü olan benim, o nedenle de kuralı ben koyarım!"** havasına girmiş olma olasılığı.

Sahiden böyle bir durum var mı?

Doğrusu AKP'nin özellikle başörtüsü tartışmasında, şu anda varolan yasalar çerçevesinde ilk ve ortaöğretimdeki başörtüsü yasağının arkasında durup durmadığını tam olarak ifade etmemesi böyle bir izlenim uyandırıyor bence.

"Ne önemi var bırakın herkes özgürce istediğini giysin" mi demek istiyor AKP'liler? O "herkes"in henüz daha "reşit" olmamış çocukları da kapsayabileceğine aldırış etmeden?

Kürt sorunuyla ilgili olarak Başbakan'ın son günlerde sarfettiği cümleler de böyle bir izlenim uyandırmaya müsait. BDP'liler için, "Eğer dürüst ve samimiyseler, silahları bıraksınlar ve sandığa öyle gitsinler" diyebilmesi nasıl bir cümle? Silahların susması ve Kürt sorununda barışçı bir yol bulmak için çalışırken, KCK olayının bir **"siyasallaşma süreci"** olduğunu bile bile bu davanın açılmasında beis görmemesi de benzer bir "güç" zannının bir nedeni olabilir mi?

Alevilerin zorunlu din derslerinin kaldırılması konusundaki talepleri karşısındaki suskunluğa ne demeli? Bu da benzer bir bakışın, güçlünün bakışının bir ifadesi olabilir mi?

Son olarak son günlerin savaş alanlarından biri olan HSYK seçimlerinde olup bitenler de bu çerçevede düşündürücü. 10 bin kişinin katıldığı seçimleri yönlendirmek o kadar mümkün olmadığından, ben de Tarhan Erdem'in belirttiği gibi 'Ancak bir aday için oy' kuralının Anayasa Mahkemesi'nce kaldırılmış olması sonucu listelerin çarpıştığına ve bu durumun da çok doğal olarak iki listeden birinin kazanmasıyla bittiğine inanıyorum. Dolayısıyla burada bir sorun görmüyorum.

Ama Adalet Bakanlığı'nın kendi bürokratlarını sahaya sürmesini ve seçimleri böylelikle belirlemesini ciddi bir sorun olarak görüyorum. Bu tavırda da bir "güçlülük" havasının olduğunu iddia etmek mümkün.

Dolayısıyla son günlerin olayları AKP'nin referandumu kazanmasından sonra özgüveninin arttığına ve bundan dolayı da "demokrat" bir tavırdan uzaklaşmakta olduğuna dair işaretler veriyor. Eksik demokrat tavırları olduğunu bildiğimiz AKP'nin bu yönelişleri ise şaşırtıcı değil.

Şaşırtıcı olan, **"Kuralı güçlü olan koyar, diğerleri ona uyar!"** mottosunun bazı kafalarda hâlâ geçerli olması. Hâlâ **kuralların artık güçlü olanlar tarafından değil, o kurallara muhatap olanlar tarafından** yani **toplum** tarafından konduğunun anlaşılamaması.

Bunun da katılımcılığa ve demokratik duyarlılığa vurgu yapan yeni bir sol ve demokrat siyasete ihtiyacımız olduğuna işaret ettiği çok açık.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Birlikte yaşamak

Erol Katırcıoğlu 28.10.2010

Boğazın kıyılarında oltayla balık tutmak yeni olan bir alışkanlık değil kuşkusuz. Çocukluğumdan bilirim yılın bazı aylarında oltayla palamut tutmak bile mümkündü bu kıyılarda. Şimdilerde olta teknolojisinin değişimi sonucu belki de, bu alışkanlık daha da arttı. O nedenle de bazı sahillerde sabah akşam balıkçılar oltalarını yarıştıyorlar birbirleriyle.

Bu sahil kısımlarından biri ki belki de en ünlüsü Arnavutköy sahili. Özellikle Kuruçeşme'den ya da Bebek'ten "Akıntı Burnu" denen kısma yaklaştıkça balıkçı sayısı da, olta sayısı da, misina, iğne ve zoka sayısı da artıyor. Yani Boğaz'ın bu kısmı balık tutmak isteyen oltacıların gözde yerlerinden biri.

Tabii aynı yer, spor yapmak için, hava almak için ya da işi gerektirdiği için yürüyen insanlar bakımından da vazgeçilmez bir yer. O nedenle de özellikle hafta sonları bu sahil yolu birçok insanın yürümek istediği gözde mekânlardan biri.

Fakat farklı amaçlar için aynı sahil yolunu kullanmak isteyen insanların bir sorunu var. Yalnızca "yürüyen"lerin değil aynı zamanda "oltacıların" da...

"Yürüyenler" her seferinde bir kamış darbesi almamak için çok dikkat etmek zorundalar. Zorundalar çünkü bir kamışın denize sallandığı anda iğnesinin ya da zokasının bir yerlerine takılma olasılığı yüksek. Nitekim bundan dolayı Arnavutköy'de sayısız olayın, tartışma ve kavganın olduğu da bilinen bir durum. Öyle ki geçen yıllarda motorla dolaşan bir turist teknesindeki bir kadının kıyıda atılan bir oltayla yanağı parçalanmıştı. (Demek ki yalnız kıyıda yürüyenlerin değil denizden geçenlerin de sorunu var).

"Oltacılar" da benzer bir sorundan dolayı rahatsızlar. Belki zevk için, belki tutacakları balıkları satıp para kazanmak için, belki de hayat onları balık tutarak karınlarını doyuracak bir yere savurduğu için sabahın erken saatlerinde buraya balık tutmaya geliyorlar.

Ama rahat değiller. Çünkü oltalarını olabildiğince ileri bir noktaya atmak için (oralarda balık daha fazla oluyor) gerilmeleri ve oltalarını vargüçleriyle fırlatmaları gerekiyor. Ama sürekli olarak bazı insanların ayakaltında dolaşıyor olmaları onları engelliyor. Her seferinde aman iğnem birine takılıp da zarar vermesin demek durumunda kaldıklarından oltalarını gereği kadar uzağa fırlatamıyorlar ve sonuçta daha az balık tutmak zorunda kalıyorlar.

Aynı mekânı farklı amaçlarla kullanmak isteyen bu insanların, yani "yürüyenler" ve "oltacılar"ın yaşadıkları bu sorun nasıl çözülecek? Bu gerilimli hayat böyle sürüp gidecek mi, yoksa her iki taraf bu soruna birlikte bir çözüm mü bulacaklar?

Bu kadar uzun anlattığım bu hikâyenin "kıssadan hissesi" sanırım yeterince açık. Farklı yaşam tarzlarına sahip insanların aynı toplumda birarada yaşamaları kaçınılmaz olarak birbirleriyle konuşarak, birbirlerini anlamaya çalışarak ve kendileri için "makul" olabilecek gönüllü tavizler vererek bir yol bulmalarını gerektiriyor.

(Demokrat çözüm.)

Kimileri diyor ki "İsteyen istediğini istediği gibi yapsın!" Bu tabii ki hoş bir istek ama sanırım yukarıda anlattığım somut hikâyede böyle bir önerinin anlamının bir "kaos" olacağı açık. Bu durumda ne "oltacılar" istedikleri gibi balık tutabilirler ve ne de "yürüyenler" rahat rahat yürüyebilirler. Sonuçta kimin "güçlü" olduğuna bağlı olarak kurulmuş meşruiyeti sorunlu bir düzen ortaya çıkar. **(Liberal çözüm.)**

Tabii söylemeye gerek yok bu sorunun en kestirme yolu, devletin bir "bildiri" yayınlayarak ya da bir kanun çıkararak kimin nasıl yürüyeceğine, kimin nasıl balık tutacağına karar vermesidir. **(Devletçi çözüm.)**

Bugün Türkiye'de "oltacılar"la "yürüyenler"in arasında bir sağırlar diyalogu gidip geliyor. Kürt meselesinde de, Alevi meselesinde de, başörtüsü meselesinde de durum bu. Bütün bu "mesele" ya da "sorun" olarak tanımladığımız alanlarda taleplerini ortaya koyanlar, aslında, yaşanan gerilimden bıkmış ve "artık toplum olmak istiyoruz" diyen insanlar. O nedenle de bu taleplerin ortaya çıkmış olmasında da, savunulmasında da tuhaf bir yan yok.

Ama tuhaf olan bu sorunlar etrafında yapılan tartışmalarda çoğu aktörün "dayatmacı" bir tavır sergilemesi. Kendi taleplerinin "vazgeçilmezliği" üzerinden konuşması. Oysa gerçek anlamda "toplum olmanın" yolu bu aktörlerin birbirleriyle karşılaşmayı, konuşmayı ve tanımayı içeren bir "süreç" yaşayarak bir **birlikte yaşama iradesi üretebilmeleri**. Onun için de yeni bir anayasa yapmayı konuştuğumuz şu günlerde, işin bu yanını da, yani **"anayasa yapma yöntemini"** de unutmamak gerekir diye düşünüyorum.

Öyle "uzmanlar" vs. diyerek yangından mal kaçırmak mümkün olmasın diye...

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Birlikte yaşamamanın koşulları

Erol Katircioğlu 29.10.2010

Geçen yazımda "birlikte yaşamak" üzerine bir sorgulama ve değerlendirme yapmaya çalışmıştım. Özellikle farklı kimliklerden aktörlerin kendi taleplerinin "vazgeçilmezliği" üzerinden "dayatmacı" tavırlarının **"çatışmacı bir iklim** yaratacağını, buna karşılık **birbirleriyle karşılaşmayı, konuşmayı ve tanımayı içeren bir "sürecin" ise bir birlikte yaşama iradesi** üretilebileceğini vurgulamıştım.

Gerçek anlamda "toplum olmanın" yolunun da böylelikle bulunabileceğini, bu nedenle de yeni bir anayasa yapmayı konuştuğumuz şu günlerde, işin bu yanını da, yani **"anayasa yapma yöntemini"** de konuşmak gerektiğine değinmiştim.

Aldığım maillerden anlıyorum ki bu yöntemin de işe yaramayacağını düşünen çok sayıda insan var. Örneğin bir okuyucum "Birileri eğer Kürtlerle birlikte yaşamak zorunda mıyız derse, ya da Alevilerle ya da başörtülülerle, o zaman ne olacak" diye soruyor. Yani birbirini tanıma süreci sonunda da insanlar birlikte yaşamak istemeyebilirler demek istiyor, o zaman ne olacak?

Doğrusu bugünden ileriye doğru baktığımızda farklı kimliklerin sonsuza dek birlikte yaşamak isteyip istemeyeceklerini bilemeyiz. Her kimliğin bu konuda farklı tercihleri olabilir tabii ki. Ama bence burada aslolan bu tercihlerin konuşulabildiği bir **demokratik ortamın** olup olmadığıdır.

Her ne kadar bugün dünyada böyle bir demokrasi anlayışının olmadığı söylenebilirse de teorik olarak her kimliğin önünde ayrılıp yeni bir devlet kurma hakkı vardır. Tıpkı günümüzde **duvarın yıkılmasından** sonra Çekoslovakya adındaki devletin "Çek Cumhuriyeti" ve "Slovakya" olarak iki ayrı ulus-devlete ayrılması olayındaki gibi. Dolayısıyla sorunun bir uç cevabı bu.

Diğer bir uç olasılık da ulus-devletin demokrasisinin “otoriter” bir demokrasi olması hali. Böyle bir demokrasi biçimsel olarak demokrasinin mekanizmalarına haiz ve fakat otoriter yönetimleri mümkün kılan, bir bakıma “göstermelik” bir demokrasi olarak tanımlanabilir. Böyle bir demokrasi hâkim ulus dışında hiçbir kimliğe izin vermeyeceğinden şu ya da bu ölçüde bir “savaş” içerecektir. Bugün dünyada azalan bir biçimde de olsa çoğu, demokrasi düzeyleri düşük çeşitli ülkelerde yaşanan etnik kökenli savaşlar bu duruma örnektir. Tabii bu tür bir duruma en uygun örneklerden biri de kuşkusuz bizim “Kürt sorunu” muzdur.

Dolayısıyla kimlik taleplerinin olduğu bir ulus-devlet çatısı altında, ulus-devletin demokrasi düzeyine bağlı olarak bir uçta her an ayrılabilme hakkı olan **özgür kimlikler** yer alırken diğer uçta savaş halinde **bastırılmış kimlikler** yer alacaktır. Bu iki uç noktanın arasında ise hangi uca yakınsa o ucun etkilerinin görüldüğü sonsuz sayıda farklı çözümler sözkonusu olacaktır. Biraz daha özgürlükçü ya da biraz daha otoriter gibi...

Bu iki uç üzerinde düşünmekte büyük yarar var. Birinci uç olan “her an ayrılabilme” hakkının olduğu ilişki aslında “**gönüllü**” bir birlikteliği vurgular. Çünkü her an ayrılabilme hakkı olan bir kimliğin diğer kimlikle **gönüllü birlikteliği** daha büyük bir toplumun çeşitli avantajlarını birlikte paylaşabilmeyi ima edeceğinden ayrılmayı zorlaştırır.

İkinci uç olan otoriter demokrasi altında bastırılmış kimliklerin varlığı ise “**zorunlu**” bir birlikteliği vurgular ve kimliğin içe kapanmasıyla kimlik etrafında bir kemikleşmeye yol açarak **mikro milliyetçilikleri** azdırır.

Birincisi bireyselliğin ve **demokrat bir zihniyetin** gelişmesine, ikincisi “kol kırılır yen içinde kalır” adaletsizliği üreterek **ataerkil bir zihniyetin** kökleşmesine yol açar.

Bir birlikte yaşama konusu olarak Kürt sorununda bugün önümüzde duran seçenekler de bunlardır. **Ya Kürt kimlik talepleri kabul edilerek “gönüllü” bir birlikteliğe doğru evrileceğiz ya da inkâr politikalarına devam ederek bu “zorunlu” birlikteliğe.**

Birincisi her iki toplumu yüceltecek, ikincisi ise her iki toplumu aşağıya çekecektir.

Seçim ise bize aittir.

Yani size...

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Birlikte yaşamamanın koşulları

Erol Katırcıoğlu 30.10.2010

Geçen yazımda “birlikte yaşamak” üzerine bir sorgulama ve değerlendirme yapmaya çalışmışım. Özellikle farklı kimliklerden aktörlerin kendi taleplerinin “vazgeçilmezliği” üzerinden “dayatmacı” tavırlarının “**çatışmacı bir iklim** yaratacağını, buna karşılık **birbirleriyle karşılaşmayı, konuşmayı ve tanımayı içeren bir “sürecin” ise bir birlikte yaşama iradesi** üretilebileceğini vurgulamışım.

Gerçek anlamda "toplum olmanın" yolunun da böylelikle bulunabileceğini, bu nedenle de yeni bir anayasa yapmayı konuştuğumuz şu günlerde, işin bu yanını da, yani "**anayasa yapma yöntemini**" de konuşmak gerektiğine değinmişim.

Aldığım maillerden anlıyorum ki bu yöntemin de işe yaramayacağını düşünen çok sayıda insan var. Örneğin bir okuyucum "Birileri eğer Kürtlerle birlikte yaşamak zorunda mıyız derse, ya da Alevilerle ya da başörtülülerle, o zaman ne olacak" diye soruyor. Yani birbirini tanıma süreci sonunda da insanlar birlikte yaşamak istemeyebilirler demek istiyor, o zaman ne olacak?

Doğrusu bugünden ileriye doğru baktığımızda farklı kimliklerin sonsuza dek birlikte yaşamak isteyip istemeyeceklerini bilemeyiz. Her kimliğin bu konuda farklı tercihleri olabilir tabii ki. Ama bence burada aslanan bu tercihlerin konuşulabildiği bir **demokratik ortamın** olup olmadığıdır.

Her ne kadar bugün dünyada böyle bir demokrasi anlayışının olmadığı söylenebilirse de teorik olarak her kimliğin önünde ayrılıp yeni bir devlet kurma hakkı vardır. Tıpkı günümüzde **duvarın yıkılmasından** sonra Çekoslovakya adındaki devletin "Çek Cumhuriyeti" ve "Slovakya" olarak iki ayrı ulus-devlete ayrılması olayındaki gibi. Dolayısıyla sorunun bir uç cevabı bu.

Diğer bir uç olasılık da ulus-devletin demokrasisinin "otoriter" bir demokrasi olması hali. Böyle bir demokrasi biçimsel olarak demokrasinin mekanizmalarına haiz ve fakat otoriter yönetimleri mümkün kılan, bir bakıma "göstermelik" bir demokrasi olarak tanımlanabilir. Böyle bir demokrasi hâkim ulus dışında hiçbir kimliğe izin vermeyeceğinden şu ya da bu ölçüde bir "savaş" içerecektir. Bugün dünyada azalan bir biçimde de olsa çoğu, demokrasi düzeyleri düşük çeşitli ülkelerde yaşanan etnik kökenli savaşlar bu duruma örnektir. Tabii bu tür bir duruma en uygun örneklerden biri de kuşkusuz bizim "Kürt sorunu"muzdur.

Dolayısıyla kimlik taleplerinin olduğu bir ulus-devlet çatısı altında, ulus-devletin demokrasi düzeyine bağlı olarak bir uçta her an ayrılabilme hakkı olan **özgür kimlikler** yer alırken diğer uçta savaş halinde **bastırılmış kimlikler** yer alacaktır. Bu iki uç noktanın arasında ise hangi uca yakınsa o ucun etkilerinin görüldüğü sonsuz sayıda farklı çözümler sözkonusu olacaktır. Biraz daha özgürlükçü ya da biraz daha otoriter gibi...

Bu iki uç üzerinde düşünmekte büyük yarar var. Birinci uç olan "her an ayrılabilme" hakkının olduğu ilişki aslında "**gönüllü**" bir birlikteliği vurgular. Çünkü her an ayrılabilme hakkı olan bir kimliğin diğer kimlikle **gönüllü birlikteliği** daha büyük bir toplumun çeşitli avantajlarını birlikte paylaşabilmeyi ima edeceğinden ayrılmayı zorlaştırır.

İkinci uç olan otoriter demokrasi altında bastırılmış kimliklerin varlığı ise "**zorunlu**" bir birlikteliği vurgular ve kimliğin içe kapanmasıyla kimlik etrafında bir kemikleşmeye yol açarak **mikro milliyetçilikleri** azdırır.

Birincisi bireyselliğin ve **demokrat bir zihniyetin** gelişmesine, ikincisi "kol kırılır yen içinde kalır" adaletsizliği üreterek **ataerkil bir zihniyetin** kökleşmesine yol açar.

Bir birlikte yaşama konusu olarak Kürt sorununda bugün önümüzde duran seçenekler de bunlardır. **Ya Kürt kimlik talepleri kabul edilerek "gönüllü" bir birlikteliğe doğru evrileceğiz ya da inkâr politikalarına devam ederek bu "zorunlu" birlikteliğe.**

Birincisi her iki toplumu yüceltecek, ikincisi ise her iki toplumu aşağıya çekecektir.

Seçim ise bize aittir.

Yani size...

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

CHP'deki değişim

Erol Katircioğlu 06.11.2010

CHP değişiyor mu? Türkiye gibi CHP de kendine göre değişiyor. **Bir ileri iki geri** bir yürüyüşle de olsa o da değişiyor. **Bir ileri iki geri** gidişin sebebi ise CHP'nin **topluma değme** konusundaki sorunlu ideolojisi.

Devletin kurucu partisi olarak kendini devlet savunuculuğuna adanmış olan bu parti topluma her değişinde devlete geri dönme ihtiyacı duyuyor. Duyuyor çünkü **topluma değmek** ucu açık bir hamledir ve insanı nerelere götüreceği de belli değildir.

Nitekim bir zamanlar **"toprak işleyen su kullananındır"** diyerek topluma değme hamlesi gösteren Ecevit'i toplum ciddiye alınca kızılca kıyamet kopmuştu. Sosyalizmi hatırlatan bu fikirlerin peşinden giden işçiler 15-16 Haziran'da yollara düşüp bir tür sosyalist devrim provası yapınca Ecevit de daha sonra bu sloganı unutmayı tercih etmişti.

Bugünün CHP'si ise 1999'da baraj altında kaldıktan sonra Baykal'la yeniden devlete yönelip anlamlı tek siyaseti **AKP karşıtlığında** formüle etti. İpi gerince bir çekim noktası olabilirim diye düşünüldüğünden ip gerildikçe gerildi. Ama bu hesapta iki zayıf nokta vardı.

Birincisi, **ipi gerince siz çekim merkezi olursunuz olmasına ama ipin diğer ucundakilere de aynı şey olur. Onlar da çekim merkezi olurlar.**

İkincisi ise, ipi gerenler arasında ipi **biz daha fazla geriyoruz siz daha az** tartışması çıkabileceği gibi, ipi gererek daha fazla başarılı olma şansımız kalmamıştır **başka yollara yönelmek** gerek diyenler de çıkabilir.

Nitekim ipi geren CHP bu işten nemalanmıştır nemalanmasına ama bu durum AKP'ye de, üstelik de ona daha fazla yaramıştır. Referandum sonuçları, bu politikanın daha fazla devam ettirilmemesi gerektiğini göstermiştir. Ve bu nedenle de başka yollar bulmak gerektiği ihtiyacı giderek artmıştır.

Bence Kılıçdaroğlu'nun Önder Sav'la kavgası da böyle bir kavgadır. Sav ve arkadaşları **"gerilim politikasından"** yana ve bu politikalarla seçimlere gitmek gerektiğini düşünürlerken, Kılıçdaroğlu ve ekibi ise **"yeni yollar"** bulmak gerektiğini vurgulamaktalar.

Doğrusu Kılıçdaroğlu'nun böyle bir ihtiyacı duyuyor olmasını önemsemek gerekir. Çünkü bu, AKP ile mücadelede **"gerilim politikalarının"** miadının dolmuş olduğunun bir çeşit kabulüdür. CHP için yeni bir söylem ve yeni bir politika anlayışı ihtiyacına işaret etmektedir.

Ama ne var ki bu yöndeki her adımın iki sorunu vardır. Birincisi **topluma değmeyi** yani toplumun bugün yaşadığı sorunları konuşmayı ve bu sorunlara çözümler önermeyi gerektirir. İkincisi ise **“AKP’den etkilenmiş”**ler eleştirisine muhatap olmayı...

Bugünkü tartışmalar bakımından değerlendirdiğimizde bu iki konunun da Kılıçdaroğlu ekibinin elini kolunu bağladığını görüyoruz. Nitekim Kılıçdaroğlu’nun bir gazetecinin “yeni”den ne kastettiğini sorduğunda “yeni yönetimi” diye cevap vermesi de parti içinde “AKP’den etkilenmişler” eleştirilerine muhatap olmuş olmaları da bu zorlukları açıkça göstermektedir.

Türkiye, dünyadaki değişimden biraz farklı da olsa değişmektedir. Bu değişim daha çok Türkiye’nin **“normal” bir toplum olmak** istemesi olarak ifade edilebilir. “Normal”den niyetin ise sorunlarının çözülüp demokratik ülkeler gibi bir ülke olmaktan başka bir anlamı yok.

CHP gibi **toplumun sorunlarından** çok **devletin sorunlarına** yoğunlaşmış bir partide er ya da geç toplumun bu normalleşme ihtiyacı hissedilecekti. Nitekim bugün Kılıçdaroğlu’nun hissettiğinin de böylesi bir ihtiyaç olduğunu söylemek mümkün. O nedenle de Kılıçdaroğlu’nun **“Korku imparatorluğu”nu yıktık** demesi **devlet eksenli bir siyaseti yıktık** anlamına okunmalıdır bence. Bunun da bir ilerleme olduğu açık. Ama bu ilerlemenin **denizin sularında** nasıl bir alanı ifade edeceği ise henüz belirsiz.

Kurultayın bir sonraki hamle olduğu açık.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

‘Bağdat Caddesi’ hayali

Erol Katircioğlu 11.11.2010

Bunları onlar yapmadılar. Yani AKP’liler. Bunları AKP’yi destekleyen **Anadolu Kaplanları** ya da **“yeşil sermaye”** de yapmadı. Ya da bu ülke **“irticai” bir ülke olsun diyen din fanatikleri** de yapmadı bunları.

Bunları hemen her gün **Atatürk’ün** yolunda yürüdüklerini söyleyenler yaptılar. Kabul edin ki bu ülkeyi seksen yıldır yönetenler **“Çoban Sülü”** dâhil olmak üzere, gencecik çocukları idam sehпасına gönderirken **“Asmayıp da besleyelim mi diyen” Kenan Evren** dâhil olmak üzere, ve tabii ülkenin gelmiş geçmiş **en güçlü, en büyük sermayedarları** dâhil olmak üzere, onlar yaptılar.

Neden mi bahsediyorum?

Bu ülkenin insanların önüne sanki herkesin ulaşması mümkünmüş gibi bir **“Bağdat Caddesi”** hayalinin konmuş olmasından söz ediyorum. Ve tabii “Bağdat Caddesi” hayalinin, yani **“Batılı”** bir yaşam tarzının çekiciliği üzerinden milyonlarca insanın büyük iç kırıklıklarıyla sürüklendikleri bir hayatın yanlışlığından söz ediyorum.

Hadi bu seksen yıldır **“pazarlamaya”** çalıştıkları **“Batılı” yaşam tarzını** gerçekleştirmiş olsalardı neyse! Mesela Amerika da Avrupa da bunu yapmıştı. Hatta sonradan gelmiş olsa da Japonya bile bunu yapmıştı. Yani kapitalizmden geniş yığınların yararlanmasını büyük ölçüde sağlamışlardı.

Peki, bizimkiler ne yaptılar? Toplumun önüne herkesi peşinden koşturacak ve fakat hiçbir zaman ulaşamayacak bir “hayal” koymaktan başka?

Mustafa Kemal “**Batılılaşma**”ya işaret ettiğinde yalnızca coğrafi olarak Türkiye’nin “batısı” olan Avrupa’ya değil bence aynı zamanda bir yaşam tarzı ve anlayışı olarak “**kapitalizm**”e gönderme yapmıştı. Doğrusu o sırada daha yeni kurulmuş “**sosyalist**” bir rejime sempati duyması beklenemeyeceğine göre bunun da normal bir davranış olduğunu söylemek mümkün.

Ama seksen yıldır Atatürk’ü, onun modernleştirmeci fikirlerini dillerinden düşürmeyenlerin yaptıklarına bakın. Neredeyse sonsuza kadar devam edebileceği duygusu veren tuhaf, verimsiz, çapsiz bir kapitalizm.

Yarattıkları, neredeyse hiçbir teknolojik yeniliğe ilgi duymayan, tüketiciyi ciddiye almayan, özgürlüğü ve yaratıcılığı önemsemeyen, yeri geldiğinde en despotik yönetimlere bile teşne olabilme yeteneği olan tuhaf bir “kapitalizm” değil mi?

Milyonlarca insanın gecekonduarda sağlıksız bir hayat yaşamasına aldırmayan, insanların işlerinden evlerine, evlerinden işlerine nasıl gidebildiklerini sormayan, gençlere verilen eğitimin evrenselliğine bakmayan, onların plazaların gölgesinde yaşadıkları düşkünlüklerine aldırmayan tuhaf bir “kapitalizm” değil mi?

Şimdi bu “Atatürkçülerin” bazıları “Solcuymuşlar”. “Yeniden Cumhuriyet Devrimi” yapacaklarmış üstelik.

Neden?

Çünkü onlar yoksulluktan ve işsizlikten söz ediyorlarmış da ondan. Sanki yoksulluktan, işsizlikten söz etmek solcu olmanın önkoşuluymuş gibi.

Ne Kürtler, ne Aleviler ve ne de başka bir nedenden ötürü özgürlük sorunu yaşayanlar onların kapsama alanı içinde.

Ve ne de insanlarımızın önlerine konmuş “Bağdat Caddesi” hayalinin gerçekdışılığı, herkes için ulaşılabilir olmayışı ve yarattığı düş kırıklıkları onları ilgilendiriyor...

İşte o nedenle de Atatürk’ü anma deyince akıllarına gelen tek şey “Bağdat Caddesi’nde” yürümek. Üstelik de “Bağdat”ın Doğu medeniyetinin simge şehirlerinden biri olduğunu unutarak.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yeni anayasa ‘seçim sonrasının’ konusu mudur

Erol Katircioğlu 13.11.2010

Başbakan demiş ki “**Başörtüsü konusunda milletvekili seçimi ve yeni anayasayı önemişiyorum. Halkımızla birlikte bu sorunları aşacağız**”.

Bu cümleyi nasıl okumak gerek dersiniz? Seçim olur, anayasayı yapabilme çoğunluğunu elde ederim ve sonrasında da anayasayı, “başörtüsüne”, ilkokul da dâhil tümünden özgürlük verecek biçimde yeniden yazarım mı demek istiyor Başbakan?

Yoksa, seçim olur, sonuçta, “ilkokulda başörtüsü” gibi bir konu da dâhil olmak üzere çeşitli konularda bir uzlaşma sağlayabilecek çeşitli partilerin milletvekillerinden bir Meclis oluşur ve böylelikle bu mesele de çözülür mü demek istiyor?

Bana kalırsa Başbakan'ın dediği birincisi. Korkarım ki öyle. Çünkü bu bakış açısı Erdoğan'ın bugüne dek yansıttığı görüşleriyle daha uyumlu. Yani bir çeşit **“çoğunlukçu demokrasi” anlayışı** ile.

Dünya, her geçen gün daha **“katılımcı”** bir demokrasi nasıl oluşur sorusunun peşinde koşarken, bizde maalesef hâlâ **“Ben seçildim, benim istediğim olur” anlayışlı** bir temsili demokrasi fikri hâkim. Üstelik bu anlayış yalnızca Erdoğan'ın değil, bence hemen her liderin ve her partinin gönlünde yatan bir anlayış.

Oysa bugün dünya halkları her geçen gün **“karar alanların daima kendi çıkarları için uygun kararlar aldıklarının”** farkına varıyorlar. İçinde yaşadığımız düzenin temelini bu olduğunu anlıyorlar. O nedenle de **kendi hayatlarıyla ilgili alınacak kararlara kendilerinin de dâhil edilmesini istiyorlar**. Üstelik de bunu yalnızca kamu yönetimine ilişkin olarak değil ekonomik alana da ilişkin olarak istiyorlar. O nedenle de **“katılımcılığı”** kamu yönetiminin de ekonominin de en önemli unsuru olarak görmeye başlamış durumdalar.

Ama ne var ki Türkiye, dünyanın bilmem kaçınıc önemli ekonomisi olmuşu konuşmaktan, o bilmem kaçınıc olmuş ülkelerdeki demokrasinin nereye doğru evrilmekte olduğunu fark edemiyor.

Anayasa dediğimiz kurallar dizisi bir toplumun **“birlikte nasıl yaşayacağını”** tanımlayan metinler. Burada en önemli kelimenin **“birlikte”** kelimesi olduğu açık. Bunun bir **“uzlaşmaya”** işaret ettiği de...

Eğer Başbakan'ın dediği, benim algıladığım gibi, “Seçim olur, partili milletvekillerinin Meclis'teki sayısı yeni bir anayasa yapma için gerekli sayıya ulaşır ve yeni anayasa da bizim istediğimiz gibi bir anayasa olur” ise, bu düşüncenin sakat bir demokrasi düşüncesi olduğu açık. **“Uzlaşma”**dan da **“birlikte yaşamaktan”** da anlaşılması gereken bu değil.

Ama bugünün reel politik düzleminden bakarsak, yani toplumun farklı kesimlerinin özgürlük taleplerini dile getiren güçlü siyasi partilerin olmadığı ya da seçim barajlarıyla engellendiği bir düzlemde bakarsak korkarım yeni anayasa da büyük ölçüde AKP'nin belirleyeceği bir anayasa olacaktır. **Bu anayasanın “temsili demokrasi”nin kuralları bakımından bir sorunu olmayabilir ama “katılımcı demokrasi” bağlamında sorunlu bir anayasa olacağı ortada.**

O nedenle de yeni anayasa konusunu **“seçim sonrası”** bir konu olmaktan **“seçim sürecine ve sonrası”**na ait bir konu olmaya dönüştürmek gerekir. Toplumun en geniş biçimde **“katılarak”** tartışabilmesi ve birlikte nasıl yaşamak istediğine –“ilkokulda başörtüsü” de dâhil- karar verebilmesi ancak böylelikle başarılabilir.

Dolayısıyla “katılımcılığı” şiar edinmiş sol ve demokrat çevrelerin yeni anayasa tartışmasında **anayasayı yapma sürecini** gündeme getirmeleri çok önemli. Toplumun, işi sadece siyasetçilere bırakmadan, kendi geleceğini kendisinin belirlemesine imkân verecek tartışmaları yapabilmesi yeni siyasetin de gereği bence.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Vergi affı meşru mu

Erol Katircioğlu 18.11.2010

Bugün bayramın ikinci günü. Bayramda olup da bayramla ilgili köşe yazısı yazmamak ya da ona değmeden yazmak mümkün değil. Hele bu seferki **“tarihî bir vergi affı”** ile başladığından üzerine birkaç kelam etmek bence kaçınılmaz.

Türkiye “**Kürt sorunu**” gibi bir sorunu halletmek üzere “af”ı daha henüz doğru dürüst konuşamazken bir defada 300 kalem borç faizini sildi. Üstelik bunlar arasına “**basın özgürlüğü**” ihlali olarak uluslararası platformlara taşınmış **Doğan guubuna** kesilen vergi cezaları da dâhil.

Hürriyet’in attığı “**Büyük Barış**” manşeti o nedenle de boşa atılmış bir manşet değil. Biliyorsunuz “**barış**”, “**savaş**” kelimesiyle anlamlı bir kelime. O nedenle de Doğan grubuyla hükümet arasında “**barış**” yapılmış olması “**savaş**”ın da bitmiş olması demek. Üstelik bu biten “**savaş**”ın “**barışı**” da “**büyük**” olduğuna göre bu barış da aslında “**tarihî**” bir barış.

O zaman ben diyorum ki mademki bu “**savaş**” **bitti** o zaman bu “savaş”ın varlığından dolayı korkudan tir tir titreyen yazarları da artık rahatlatmalılar. Çünkü biten bu “savaş”ın “tarihî” olmuş olması artık bundan böyle **Erdoğan ve hükümetinin, “gizli gündemi” olan ve “sivil bir otoriterleşmenin” peşinde koşan bir siyasi kadro olmaktan çıktığının en önemli kanıtı değil mi?**

Dolayısıyla bundan böyle bu grubun yazarları hükümete nasıl yaklaşırlar bilinmez ama bu büyük “barış”ın etkisinin de “büyük” olacağını ve bu yazarların yazılarına da yansıtacağını hayal etmek o kadar zor değil.

Bütün bunların, yani bu “**Büyük Barış**”ın, yaklaşan seçimlerle ilgili olduğunu ve hükümetin, referandumda kazandığı ivmeyi seçimlere de yansıtarak Anayasa’yı değiştirme iradesi elde etmek istediği biçiminde yorumlayabilirsiniz. Böylesi bir yorumun çok da yanlış olmayacağı ortada.

Ama “af”la ilgili benim sorunun başka. Bu affın kapsama alanına giren kalemlerin tek tek toplumla paylaşılması gerekirdi. Çünkü esasında “affeden” “hükümet” değil “toplum”dur. Bu nedenle toplum yani bizler de kimin, hangi miktarlarda borçlarının affedildiğini görmemiz gerekir.

Aralarında, küçük esnaf, küçük sanayici, memur, öğrenci ve az gelirli vatandaşlarımızın olmuş olması bu “**affi**” kendiliğinden “**meşrulaştırmıyor**”. Ya da “**anaparaları değil faizlerine af**” açıklaması da bu “**meşruiyeti**” sağlamıyor. Bu meşruiyeti sağlayacak olan, kimlerin görece olarak daha fazla bu aftan yararlandığının açıklanmasıdır.

Başbakan Erdoğan, Kürt sorunuyla ilgili genel af konusunda sorulan bir soruya cevap verirken, teröre bulaşmış olanların dâhil edilmemesi gerektiğini vurgulamıştı. “**Ülkemde yedi bin şehidimiz var. Bunların hesabını nasıl vereceksiniz? Onların ailelerine nasıl vereceksin? O ailelerin şahsında bu millete nasıl vereceksin**” demişti.

Yani Erdoğan da son tahlilde “affedecek olanın” toplum olduğunu bizzat belirtmişti. Ama konu vergi gibi bir ekonomik konu olunca her nedense “**toplum**” yani “**vatandaş**” denklemden birden düşüyor ve yerini **hükümet** alıyor. Kimse alınmasın ve darılmasın ama bu mantık kaymasını izah etmek bence o kadar kolay değil.

Kamuya borcu olanların kimler olduğu ve bu borçların ne miktarlarda olduğu açıklanmadan bu affın toplumun gözünde “meşru” bir af olması da mümkün değildir. Kimlerin kamu kaynaklarını borç adı altında kullandığını ve şimdi affolanduklarını bilmemiz gerekir.

Bir zamanlar Başbakan Erdoğan Tekel işçilerinin eylemiyle ilgili konuşurken şöyle demişti: “**Devletin hazinesinde sadece sizin değil, 72 milyon vatandaşımızın her birinin hakkı var. Yetimin, öksüzün o hazineye hakkı var.**”

Şimdi o zaman biz de kendisinin sorduğu soruları kendisine aynen sorabiliriz: **Bunlara (yani 72 milyon vatandaşa, yetime, öksüze bu vergi affının) hesabını nasıl vereceksiniz? Onların ailelerine nasıl vereceksin? O ailelerin şahsında bu millete nasıl vereceksin?**

İyi bayramlar...

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Solda yeni imaj yaratmak

Erol Katırcıoğlu 20.11.2010

CHP'den yeni bir sol parti üretmek isteyenler, ya da böyle bir umudu taşıyanlar ya da memleketimizin böyle bir umuda sahip olmasını AKP'den kurtulmanın bir yolu olarak görenler bütün bu önümüzde olan bitene ne diyorlar acaba?

"Ben Şanlıurfa'ya gidiyorum, uçak önce Diyarbakır'a indiği için önce Diyarbakır'a uğrayacağım" diyerek **Kürt sorununu "normalleştirmeye"** çalışan yani aslında **"özel olarak bir Kürt sorunu yoktur"** demeye getiren Kılıçdaroğlu'yu nasıl değerlendiriyorlar dersiniz?

Ya da o mezarlıkta yatıyor olmalarının nedeni, yaptıkları sanatla ülkedeki devletçi, **Kemalist hegemonyaya** karşı durmuş olmaları olan Yılmaz Güney ve Ahmet Kaya için **"Siyasi duruşları nedeniyle değil, topluma sanat ve kültür katkıları bakımından sahip çıkıyorum"** diyerek gösterdiği cehalete ne diyorlar acaba? **Demiyorlar mı ki onların "kültür sanata olan katkıları" benimsedikleri "siyasi anlayışın" bir uzantısıydı zaten diye?**

Velhasıl Baykal'ın gitmesiyle CHP'de yeniden "umut" keşfedenler ya da keşfetmeye gönül koyanlar, bırakın daha öncekileri yukarıda alıntılarını verdiğim en son inciler konusunda ne düşünüyorlar acaba. "Bu mudur siyaset?" demiyorlar mı içlerinden?

Evet, bu ülkede yeni bir siyasete ihtiyaç var, var olmasına ama bence bu **AKP'yi durdurmak gibi bir amaçtan çok AKP'nin yapmadığı, yapamadığı reformları yapmak üzere bir siyaset olmalı**. O nedenle de AKP'nin koyduğu çitanın çok üzerinde bir çitayı toplumun önüne getirmeyi amaçlayan bir siyaseti olmalı.

Bu ihtiyacı hissetmemek mümkün değil. Ama bu ihtiyacın adresinin CHP olmasını istemek olmayacak duaya âmin demektir. Demektir çünkü CHP ne sahip olduğu **zihniyet dünyasıyla** ve ne de sahip olduğu **kadrolarıyla** bunu yapabilecek bir partidir.

Çünkü CHP'nin zihniyet dünyası bir yanıyla **"Kadroculuk"**tan bir yanıyla da **"Sınıfsız imtiyazsız kaynaşmış bir millet" milliyetçiliğinden** gelir. O nedenle de ülkedeki sistem mağduru olan ne Kürtlerin, ne Alevilerin ve ne de başörtülü kızların dertleri onların dertleri arasındadır. İşçiler, çalışanlar, yoksullar retoriği ise onlara kalan tek alan olduğundan dillerindedir.

Onların **"sosyal demokrasi"** dedikleri devlete ve düzene sahip çıkmak anlamındadır aslında. O nedenle de Ecevit, zamanında kendi zihniyetini onların **"sosyal demokrasi"**lerinden farklılaştırmak için kendisinininkine **"demokratik sol"** demeyi uygun bulmuştu.

Bence bütün bunlardan ve burada değinmediğim daha başka konulardan dolayı da CHP'den "sol" bir parti devşirmek pek mümkün değildir.

Ama arife gününden itibaren bayram boyunca çeşitli kanallar ve gazeteler Kılıçdaroğlu'nun **yeni bir sol'u** temsil ettiğini anlatmak için **Sosyalist Enternasyonal**'deki konuşmasından, yaptığı en küçük görüşmeye dek attığı her türlü adımın haberini vermeyi kendilerinin en önemli işi saymalarına ne demeli? Nasıl okumalı bu durumu?

Ahmet Kaya'nın ve Yılmaz Güney'in mezarlarında ellerini açmış Fatiha okuyan görüntüsünün hafızalarımıza kazınması için her vesileyi kullanmalarına, ülkeye dönünce Diyarbakır'a gideceğinden, solda ittifak arayışlarından durmadan söz etmelerine ne demeli?

Doğrusu bütün bu çabalar bende, içeriği olmasa da **"yeni olan", "sol olan"**, biraz da **"liberal olan"** yeni bir **lider imajı** yaratmak için yapıldığı izlenimi uyandırıyor. **Malzeme pek iyi değilse de, içeriğinde sorunlar varsa da iyi bir tanıtım kampanyasıyla önümüze yeni bir parti ve yeni bir lider imajı konmaya çalışılıyor.**

Öyle ya post modern bir dünyada yaşamıyor muyuz? Bu dünya, biraz, "ne yersen olur", "ne söylesen gider" dünyası değil mi? O zaman? Ver coşkuyu, ver repliği!

Zaman "imaj" zamanı değil mi?

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

CHP değişebilir mi

Erol Katircioğlu 25.11.2010

Bugünün Türkiye'sinin siyasi analizi CHP gibi "Cumhuriyet'i kuran" bir partiyi dikkate almadan yapılamaz. Yapılırsa eksik kalır.

İki nedenle.

Birincisi, CHP bu ülkedeki "ana akım" siyasetin olduğu damarlardan biridir. İkincisi, CHP, "laik" kimlikle kendini tanımlayan toplumun önemli bir kesiminin partisidir.

Bugünlerde orada olup bitenlerin merak konusu olması da, medyada siyasi analiz yapan herkesin CHP'yi konu alması da bu nedenle.

Bu köşeyi okuyanlar bilirler biz de çeşitli zamanlarda CHP üzerine yazılar kaleme aldık. Özellikle sol siyaset açısından CHP'de olan bitenleri, Baykal'ın gidişi Kılıçdaroğlu'nun gelişi ve sonrasındaki olayları bilgimiz çerçevesinde analiz etmeye çalıştık.

Ve son yazımızda; CHP'deki değişikliklerin solda yeni bir "umut"a işaret ettiğini düşünenleri eleştirerek, "CHP'nin, ne sahip olduğu **zihniyet dünyasıyla** ve ne de sahip olduğu **kadrolarıyla**" böyle bir umudu yeşertebilecek bir parti olamayacağını söyledik.

Geçenlerde *Radikal*'de Ahmet İnsel, "CHP Değişemez mi" diye sorarak CHP'deki "dönüşüm mücadelesi"yle dalga geçen, küçümseyen "sol, sosyalist ve demokratları", "yeminli AKP düşmanlarının" "eleştiri sistemleriyle"

birebir benzeyen bir yaklaşım içinde olduklarından dolayı eleştirdi.

Her ne kadar ben kendimi Ahmet'in eleştiri okları yönelttiği CHP'deki "dönüşüm mücadelesi"ni küçümseyen, onunla dalga geçen "sol, sosyalist ve demokratlar"dan görmesem de benim yazdıklarımda da koşullu da olsa "olumsuz" bir kesin hükmün varlığı konuyu Ahmet'in bu yazısı vesilesiyle bir kere daha ele almayı anlamlı kıldı.

Bir kere şunu belirtmeliyim ki CHP, bu sıfatları hak edip etmeseler de kendilerini "laik, modern ve Batılı" olarak tanımlayan insanların partisi. Bu haliyle de toplumun önemli bir kesimini (yüzde 20 ile 30 arasında) temsil etmekte.

Eğer bir ülkede "demokrat" bir siyasetten söz edeceksek bu kimliğin taleplerini taşıyan CHP olmaksızın ülkenin Kürt sorunu, Alevi sorunu ve başörtüsü sorunu gibi sorunlarını çözmek mümkün olmaz. Nitekim son günlerde "üniversitede başörtüsü" konusunun çözülmüş gibi durması CHP'den gelen yumuşama işaretlerinin de bir sonucudur. Hepsi ondan ibaret değildir ve bu sorunun çözüldüğü anlamına da gelmez kuşkusuz ama genel bir yumuşamanın oluştuğu da bir gerçek.

CHP bu denli önemli bir işleve sahip olmasına rağmen bu işlevini tam olarak yerine getiriyor mu diye sorarsak bu sorunun cevabına evet demek pek mümkün değil.

Her biri ancak toplumun "özgürlükler alanının" genişletilmesiyle çözülebilecek sorunların olduğu bir ülkede CHP gibi bir partinin tam aksine davranıp Ergenekon avukatlığından, başörtüsü, Kürt meselesi ve Alevi meselesi gibi meselelerinde hep "muhafazakâr" davranmış olması bence CHP'yi siyasal sistemimizin bir sorunu haline getiriyor.

Şimdi CHP'de bir şeyler oluyor. Bu olan şeyler bir "değişim" kuşkusuz. Ama bu "değişim" dediğimiz yalnızca birtakım insanların yerine diğer birtakım insanların gelmesi manasına ise bu değişimi neden Ahmet'in tanımladığı gibi "dönüşüm mücadelesi" ya da "merkez-demokrat bir parti olma mücadelesi" olarak yorumlayalım ki?

Bu değişimin bir "dönüşüm mücadelesi" olabilmesi öncelikli olarak ortada bir "dönüşüm fikrinin" olmasını gerektirmez mi? Bırakın "dönüşüm ve değişim fikrini", ortada bir "fikrin" olduğundan bile söz etmek ne kadar mümkün? Eğer ülkenin yukarıda altını çizdiğim temel siyasi sorunları dururken yalnızca işsizlikten ve yoksulluktan söz etmek bir "fikre" tekabül ediyorsa o kadar bir fikrin olduğu ortada değil mi?

Tabii bu söylediklerim yine de partide ya da parti dışında daha özgürlükçü bir CHP özlemi içinde insanlar yoktur anlamına gelmez kuşkusuz. Mutlaka vardır ama onların da azınlıkta oldukları ve kendilerini ortaya koymadıkları da bir gerçek.

Dolayısıyla "dönüşüm" fikrinin olmadığı bir yerde CHP'deki "değişimler" hep bir "koltuk değişimi" havasında olacak, bu "değişimlerin" ise CHP'ye de ülkeye de herhangi bir yararı olmayacaktır.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Toplum olmak

Erol Katircioğlu 27.11.2010

Dünya değişiyor. Üstelik de bazı bakımlardan **sol tahayyüle** uygun biçimde de değişiyor. Bugün kolhozlardan, solhozlardan bahsetmiyoruz ama örneğin küçük üreticilerin **“kümelenme”** (cluster)‘lerinden, böylelikle işbirliği yapmalarından ve dayanışmalarından söz ediyoruz.

1980’lerin **“Her şey piyasaya!”** sloganı artık her geçen gün en ateşli savunucuları tarafından dahi **“miadını”** doldurduğu şeklinde eleştiriliyor. Bugün bütün dünya G-20’ler çerçevesinde **“yeniden regülasyon”**u konuşuyor. **Üstelik de bu, kimilerinin yetindiği “şeffaflık” üzerinden değil, toplumun “demokratik katılımını” öngören yeni bir anlayış üzerinden konuşuluyor.**

İktisat politikalarının uygulanışında, bu politikalardan etkilenen toplum kesimlerinin de dahlini öngören anlayışlardan, merkez bankalarının ekonomi içindeki **“nötr”** durumlarının daha aktif hale getirilmesine kadar bir çok konu bu değişen dünyanın iktisat alanına düşen izdüşümleri.

Kısacası bu değişimler, bir zamanlar göklere çıkarıldığı gibi toplumların **kör arz ve talep kanunlarıyla değil, toplumların kendi geleceklerini etkileyecek kararlara bizatihi katılarak değiştirebilecekleri yeni bir dünyaya** işaret ediyor. Belki daha da kısası, eskiden adı **“Politik İktisat”** olan iktisat alanı yeniden **“Politik İktisat”**a, yani toplumun politika yoluyla etkilenebildiği bir alana doğru evriliyor, değişiyor.

Böyle bir dünyada bizim konuştuğumuz konulara bakarsak dünyayla ilişkimizin de nerede durduğunu daha iyi anlarız.

Böyle bir dünya yukarıda altını çizdiğim örneklerde olduğu gibi toplumların alınan kararlara **“katılımını”** öne çıkaran bir dünya.

Peki, biz neler konuşuyoruz?

Kürtlere anadil hakkı verilsin mi? Alevilerin inançlarıyla ilgili talepleri karşılansın mı? Başörtülü kızlar okullarına başörtüleriyle gitsinler mi? **Yani toplumun neredeyse tamamının toplum olması mümkün olsun mu** gibi tuhaf bir tartışma içindeyiz.

Yani **biz dünyanın tartıştığı toplumun daha iyi yönetilmesi için ne yapılmalı sorusunu değil daha henüz nasıl toplum olunur sorusunu tartışıyoruz.** Bu soruya cevap vereceğiz ki diğer soruya geçebilelim.

Ama aslında bu soruların cevaplarının bir silsilesi yok. Bugün **“katılımcı”** bir toplumsal tahayyül aslında toplum olmayı da sağlayabilecek bir tahayyüldür. Çünkü **“katılım”** farklı olanların birbirleriyle **karşılaşmalarını** sağlayarak bir birlikte yaşam fikrini yani toplum olma fikrini teşvik eder. O nedenle de bugünün siyaseti **“katılım”** fikri üzerinden biçimlenmeli.

Unutmamak gerekir ki toplum olmak, yalnızca parklarda, otobüslerde, kuyruklarda karşılaşan insanların karşılaşmalarıyla değil aynı zamanda farklı olanların **birlikte iş yapmaları, hayatı birlikte paylaşmalarıyla** da oluşuyor.

O nedenle de genel trendleri **“sol tahayyül”**e de uygun değişimlerin yaşandığı bugünün dünyasında Türkiye’de siyasetin, **toplum olmayla** ilişkin her türlü soruya net cevapları olmalı. Tereddütsüz, değişimden yana mevcut düzene hayır diyen ve onun küçük de olsa her değişimine, kim tarafından gündeme getirilmiş olduğuna bakmaksızın destek veren bir siyaset olmalı.

Ne geçmişin efsanelerini anlatarak vakit geçirmek ve ne de CHP’de Kemal Kılıçdaroğlu’yla yükselen dalganın **“liberallerce” (?)** yönlendirilmesini önleyip onun **“sol”**a kırmasına çalışmak bugünün siyaseti olamaz.

Çünkü solun; iyi yönetilen, adaletin, eşitliğin ve özgürlüğün olduğu bir toplum yaratma hayali her şeyden önce bir **toplum olma** hayalidir. Farklılıklarıyla birlikte kendi hayatlarını hayata katılarak” biçimleyen insanların yaşadığı bir toplum olma hayali...

Bizim için uzak görünen ama aslında o kadar da uzak olmayan bir hayal...

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

‘Mümkünlü’ mümkün mü

Erol Katircioğlu 02.12.2010

Wikileaks’in, yani bir **internet sitesinin**, tarihi değiştirecek denli önemli bir adım başlattığı bir dünyada biz de internet kullanımını bir **“kasaba”** mizansenini içinde bir reklamla karşılamış bulunuyoruz.

Ülkemizin en sevilen iki “yüzü”, **Şener Şen ve Olgun Şimşek’in** yer aldığı hemen her gece her arada gözümüze sokulan reklam filminin “kasaba”daki kasabı bile internet kullanmaya teşvik etmeye çalışmasının alkışlanması gereken bir karşılama olduğu açık.

Ama açık olmayan internet pazarının yüzde 95’inden fazlasını sağlayan TTNet’in böyle bir reklam kampanyasını neden başlatmış olduğu. Bir yıl sürecek ve “her eve internet”in girmesini amaçlayan böyle bir kampanya neden yapılıyor dersiniz?

“Sana ne kardeşim!” diyebilirsiniz. “Koca şirket, sana mı soracak, karar vermiş ve böyle bir kampanya başlatmış. Türk Telekom (ve de TTNet) eskiden olduğu gibi bir devlet şirketi değil ki! O nedenle de senin ödediğin vergilerle de bir alakası yok. Kendi paraları, kendi kararları, istemiyorsan bu hizmeti onlardan satın alma. Bu ekonomi serbest piyasa ekonomisi değil mi?” diye cevap verebilirsiniz.

Ama yine de pazarın yüzde 95’ine hâkim bir şirketin hangi saikle böylesine –her ne kadar harcanacak paranın miktarını bilmiyorsak da oldukça yüksek bir parayı- bir reklam bütçesine ayırdığını anlamak zor.

Zor çünkü şirketler temelde iki nedenle reklam yaparlar. Birincisi ürünüyle ilgili “bilgi vermek”, ikincisi ise, ürününü tüketici gözünde “vazgeçilmez” kılmak, yani “tüketici sadakati yaratmak”. Böylece de rekabette pazar payını arttırarak, kârlarını arttırmak.

Yine “Ne var bunda?” her ikisi de meşru şirket faaliyetleri değil mi ki? Evet, bu reklam filmiyle TTNet hem bir yandan hizmetleri konusunda toplumu aydınlatmak, hem de kendi hizmetlerini tüketiciler gözünde “vazgeçilmez” kılmak istiyor. Bunları yapmakta ne sakınca var ki? Serbest rekabet dediğimiz de bu değil mi?” diyebilirsiniz.

Doğrusu Türkiye, internet kullanımı en yüksek olan ülkeler arasında İtalya, İspanya ve Kanada gibi ülkeleri geride bırakarak 20 ülke arasında 12. olmasaydı;

En hızlı büyüyen ülke pazarları arasında beşinci en hızlı büyüyen internet pazarı Türkiye internet pazarı olmasaydı;

Ve de tabii TTNet, hemen hemen hiçbir ciddi rakibi olmayan, pazarın yüzde 95’ini elinde bulunduran **“hâkim durumda”** bir şirket olmasaydı yukarıdaki kuşku ve itirazların hiçbir “kıymeti harbiyesi” de olmayacaktı.

Ama Türkiye internet pazarının gerçekleri bunlar değil. **Türkiye internet pazarı 35 milyon kullanıcısıyla, penetrasyon oranı yüzde 45'e varmış, büyüme hızı dünyanın en yüksek büyüme hızları arasında sayılan ve fakat yalnızca bir tek firmanın "hâkim durumda" olduğu bir pazar.** Yani, böyle bir pazarda böylesine yaygın ve uzun süreli bir tanıtım kampanyasını anlamlı kılan hiçbir şey yok.

Tek durum hariç!

Yukarıda, şirketlerin temelde iki nedenle reklam yatırımı yaptığından söz etmiştim. **"Bilgi verme"** ve **"tüketici sadakati yaratmak"**. Oysa şirketlerin reklam yapma nedenleri arasında bir üçüncü neden de vardır: **"Giriş engeli yaratmak."**

Yani şirketler, eğer pazarlarında "hâkim durumda" iseler, yüksek reklam harcamalarıyla başka şirketlerin pazara girmelerini önleyebilirler ya da pazarda olan ama boyları bakımından küçük olan şirketlerin pazardan silinmelerini sağlayabilirler.

"Eee bunda ne var, bu amaçla da yapmış olsalar, bu ekonomi rekabet ekonomisi değil mi, başka şirketlerin pazarını kapmasını bekleyecek değil ya!" diye bir cevap verebilirsiniz.

Ama benim cevabım ne yazık ki yalnızca: **"Bunu yapamazlar, çünkü bu yasalarla yasaklanmış bir davranıştır"** demek olacak. Bırakın dünyayı bizim 4054 sayılı **"Rekabeti Koruma Yasası"**nın 6. maddesinin a bendi şirketlerin bu amaçla attıkları adımları yasaklıyor. İnanmazsanız yasaya bakın. Ama ben buraya yazayım ki kolaylık olsun: **"Hâkim durumda" olan bir müteşebbisin: "a) Ticarî faaliyet alanına başka bir teşebbüsün girmesine doğrudan veya dolaylı olarak engel olunması ya da rakiplerin piyasadaki faaliyetlerinin zorlaştırılmasını amaçlayan eylemler"** hukuka aykırı ve yasaaktır.

Bu kadar! Yani yasak!

Bizim iş dünyamız ya anlamıyor ya da bir süre daha idare edebilir sanıyor. Ama söyleyelim. Böyle bir kapitalizm artık kalmadı. Kabul edilmesi zor ama gerçek bu. **Yalnızca bir avuç "piyasa eliti"yle bir avuç "siyaset eliti"nin aldığı kararlarla yürüyen bir toplum yönetiminin sonuna gelindi.** Bugün dünyada olan bitenler bunların işaretleri.

Wikileaks de, bizde olan bitenler de bu işaretlere dâhil...

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Değişim ve zorbalık

Erol Katircioğlu 04.12.2010

Kapitalizm özünde, bir, **"güç arayan", "güçlü olmak"** isteyen aktörler dünyasıdır. Güç arayışı eğer **güçlülere karşı** oluyorsa bir **"değişime", gücün korunması ve devam etmesi** doğrultusunda oluyorsa bir **"zorbalığa"** yol açar. Bu sonuçlar bazen aynı zamanda farklı aktörlerde (kişilerde, şirketlerde vs.), bazen de farklı zamanlarda aynı aktörlerde gözlenir. Yaşadığımız ekonomik krizlerin de ekonomideki iniş çıkışların da nedeni bu.

Krizlerin ve iniş çıkışların sıklığıdır ki iktisatçıyı bir çözüm bulmaya yöneltir. Yani iktisatçı, “öyle bir makro ekonomik ortam düşünmeliyiz ki bu ortam, “değişime” de “zorbalığa” da eğilimli bu yapıyı ne değişime engel ne de zorbalığı egemen kılacak bir biçimde oluşsun diye düşünmeye sevk eder. **Değişimi teşvik eden, zorbalığı da denetim altında tutan bir ekonomik düzen iktisatçının hayalindeki düzendir esasında.**

Geçen yazımda **TTNet**’in yani **Telekom**’un, “Türkiye”yi temsil ettiğine inanılan “Mümkünlü” kasabasında geçen olayları konu alan reklam kampanyasından söz etmiştim. Telekom’un neden böyle “**agresif**” bir reklam kampanyasına girişmiş olduğunu sorgulamıştım.

Öyle ya pazar payı yüzde 95’lerde olan bir şirketin bizden istediği daha ne olabilir ki? İnternet kullanan 100 kişimizden 95’imizin kullandığı (kullanmak zorunda kaldığı mı demeli?) bir servisin sahibi olarak! Üstelik de bugün Avrupa’nın ortalama internet kullanım fiyatlarından en az üç dört kat daha fazla fiyatlarla?!

Bu reklamla Telekom, kasabanın “kasabı”nın da kullandığı daha geniş bir internet dünyası mı yaratmak istiyor yoksa herkes kendisine öyle bağlansın ki başka hiçbir şirket rakip olarak karşına çıkmasın mı demek istiyor? Ya da her ikisinin birlikte olmasını mı? **Yani Telekom, “değişimin” mi peşinde yoksa “zorbalığın” mı?**

Bu soruların cevabını verecek ben değilim kuşkusuz. Ama cevaplarını arayan birilerinin çıkacağı da kesin. Bu reklam bombasının etkisi altında kalmayacak birilerinin. Şimdi değilse yarın. Ama mutlaka...

Yukarıda yaptığım analizi tümüyle bir başka alana, “**siyasi alana**” da genişletebiliriz. Benzer bir durum orada da var çünkü. Orada da güçlü olmaya çalışan aktörler, siyasetçiler ve siyasi partiler var. Örneğin siyasetçiler de siyasi partiler de siyaset alanında “güç” ararlarken eğer muhalefetteyseler “**değişime**”, iktidarda iseler de “**zorbalığa**” doğru eğilim yaratırlar. Bu eğilimler bazen aynı zamanda farklı aktörlerde (siyasi liderlerde ya da partilerde), bazen de farklı zamanlarda aynı aktörlerde gözlenir. Yaşadığımız siyasi krizlerin de siyasetteki iniş-çıkışların da nedeni bu.

Siyasi krizlerin ve siyasetteki iniş-çıkışların sıklığıdır ki siyaset bilimciyi bir çözüm bulmaya yöneltir. Yani siyaset bilimci, “öyle bir siyasi ortam düşünmeliyiz ki bu ortam, “değişime” de “zorbalığa” da eğilimli bu yapıyı ne değişime engel ne de zorbalığı egemen kılacak bir biçimde oluşsun diye düşünmeye sevk eder. **Değişimi teşvik eden, zorbalığı da denetim altında tutan bir siyasi düzen siyaset bilimcinin hayalindeki düzendir esasında.**

Dikkat edilirse iktisatçının da siyaset bilimcinin de aradığı düzenler benzerdir. Her ikisi de, kapitalist toplumlardaki “güç arayışının” daha çok “değişime” yönelmesini, “zorbalık” eğilimlerinin de denetim altında tutulmasını sağlayacak bir düzen hayali kurar.

Böyle bir düzen bizde anlaşıldığı gibi yalnızca “sandık” üzerinden çalışan adı “demokratik” olan bir düzen değil, farklı “güç arayışlarının” her an toplumsal değişimleri tetiklediği, “zorbalık” eğilimlerinin de her an denetim altında tutulmaya çalışıldığı “katılımcı” demokratik bir düzendir.

Bunları neden mi konu ettim?

Bakın Türkiye’ye! Bir tarafta toplumun gözünün içine baka baka gücünü “zorbaca” kullanan şirketler dünyası ile yine gücünü “zorbaca” kullanan bir siyasi aktörler dünyası değil mi gördüğünüz? Bunların karşısında da her iki alanda da güçlülerin güçlerini kırmaya çalışan, yani **güç arayan** ekonomik ve siyasi aktörlerin dünyası yer almıyor mu?

Bugünün Türkiye'sinin dinamiğini besleyen çatışmalar bunlar. Yani "değişim" mi "zorbalık" mı? Yani **"değişimden" mi yanayız, "zorbalıktan mı?"**

Temel soru bu.

erolcatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

'Gerçek'le 'gerçekmiş gibi olan' arasında

Erol Katircioğlu 09.12.2010

Bizim gibi ülkelerin en zor yanı "gerçek"le "gerçekmiş gibi olan"ın yan yana yaşayabilir olması.

"Gerçek"le "gerçekmiş gibi olan"ın yan yana yaşayabilir oluşu ise bir tür **"mistik"** bir ortam anlamına geliyor.

"Gördüğün gerçek de olabilir hayal de!" anlamında.

Bütün **"Doğu"**yu ya da eski ve daha anlamlı ifadeyle **"Şark"**ı "mistiklik"le tanımlayan Batı, bunu düşünerek mi kullandı bilmiyorum. Ama bildiğim, Batı'nın, **"gerçek"**le hep daha ilgili olduğu.

Bu nedenle de Batı, **"gerçeğin"** (ve aklın) egemen olduğu bir medeniyeti temsil etti hep. Doğu ise hep **"gerçekmiş gibi olan"**ı, yani hayali...

"Gerçek olan"la "olmayan" bir kez karışmaya başlayınca, yönetenle yönetilen, güçlü olanla olmayan da karışmaya başlar. Kimdir asıl kararı veren, kimdir güçlü olan belli olmaz. **"Söyleyen"** midir "söyleyen" yoksa bir **"söyleten"** mi vardır, karışır.

Böyle bir durumu en iyi anlatan sahnelerden biri 1982'de Peter Weir'in ***The Year of Living Dangerously*** adlı filminde vardı; Endonezya'da Başkan Sukarno'ya karşı girişilen darbeyi konu alan filmin bir sahnesinde yerel bir gazeteciyle (Linda Hunt) Avustralyalı bir gazeteci (Mel Gibson) arasında geçiyordu.

Yerel gazeteci mealen şöyle diyordu Batılı gazeteciye, bir tür Hacivat-Karagöz perdesinin ardında durarak: **"Sizler (Batılılar) hep bu perdede gördüklerinizle ilgilisiniz, oysa biz Endonezyalılar (yani Şarklılar) perdede gördüklerimizin ardındaki ellerin kimlerin olduğuyla... Aramızdaki fark da bu sanırım."**

Perdede görülenler yani "gerçekler" Batılıyı ilgilendirirken, Doğulu o "gerçekleri" gördüğü halde "gerçeklerin ardında" olanla meşgul. Yani "gerçek"le "gerçekmiş gibi olan"ın karıştığı "mistik" bir havayla...

Biz hâlâ öyleyiz. "Biz"den kastım tabii ki Türkiye toplumu. O nedenle de hâlâ "rivayetler", "dedikodular", "semboller" bizim toplumumuzun hâkim olguları.

WikiLeaks'ın yayınladığı belgeler, içlerinde ne olursa olsun "gerçekler"i konu ediyorlar. En azından Amerikan diplomatlarının gözlüklerinden görünenleri. Bu nedenle de bu belgelerin gerçeği yansıtıp yansıtmadıkları önemli değil, önemli olan bu diplomatların onları "gerçek" gibi algılamış olmaları.

Ama bakın başta Cumhurbaşkanı'mız ve Başbakan'ımız olmak üzere neredeyse tüm devlet yetkilileri bu "gerçekleri" gerçek gibi algılamıyorlar. Daha doğrusu WikiLeaks belgelerinden çok o belgelerin ardında olanla daha ilgililer. Yani bu **"Neoconların işi"**, ya da bu **"İsrail'in işi"** ya da bu **"CIA'nın işi"** gibi bir yaklaşım onların daha tercih ettikleri bir yaklaşım.

Ben neredeyse eminim ki, bugün Türkiye çapında bir anket yapılırsa benzer bir yaklaşım halkın genelinde de benimsenen bir yaklaşım olarak çıkacaktır. Dedim ya "gerçek"le "gerçekmiş gibi olan"ın yan yana yaşayabildiği bir lke, Türkiye.

Ulus-devlet değişirken ulus-devlet ilişkilerinin değişmesi de normal sayılmalı. Bu nedenle de WikiLeaks olayı hiçbir önemli "gerçeği" işa etmese de daha şimdiden bütün uluslararası ilişkiler alanında bir devrim etkisi üretmiş durumda. O nedenle de eğer biz de "gerçekmiş gibi olan"lar dünyasından "gerçeklerin olduğu" dünyaya yneleceksek WikiLeaks olayını ciddiye almamız gerek. Üstelik ardında kimlerin ve nelerin olduğuna bakmaksızın...

Not: Bu yazı vesilesiyle belirtmeliyim ki yazılarıyla ufkumuzu aan ve Kürtleri daha iyi tanımamıza katkıda bulunan **Orhan Miroğlu**'na yönelik tehditler "gerçeklerden" ok "gerçekmiş gibi olan"la ilgili olan kimilerinin işi. **Eğer bir gün bu ülkede "barış" olacaksa, ona en büyük katkıyı sağlamış olanlardan birinin Orhan olacağı açık.** Bu da böyle biline...

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Gençlik ne istiyor

Erol Katircioğlu 11.12.2010

Dünya siyaset literatürüne "Jn Türk" gibi bir kavramı hediye etmiş bir milletiz. Bu topraklarda gençlerin kanı fazladan kaynadığından mıdır yoksa toplumun kanı çeşitli araçlarla fazladan dondurulmuş olduğundan mıdır bilinmez gençliğin "**radikalleşme**" eğilimi hep vardır. Bu topraklarda gençlik sanki tüm toplummuş gibi, tüm toplum adına konuşabilecekmiş gibi hisseder kendini.

Son günlerin **cop** ve **yumurta** tartışmaları arasında gençliği hatırlamış olmamız her musibetten bir iyilik doğar misali olumludur. Ama konuşmalarımız "**cop**" ve "**yumurta**"nın yararları ve zararları gibi konular etrafında dnecekse gençliğin ne istediğini de anlamak pek mümkün olmaz.

Kürt'e Kürt, Alevi'ye Alevi, başrtlye başörtülü diyemeyen "**sözde**" bir **demokraside**, özgürlüklerin özgürce yaşanamadığı bir demokraside geleceğin sahibi olan gençlerin kendilerini nasıl hissetmelerini bekliyorsunuz? Susup oturmalarını, ağır delikanlı pozlarla sorular sormalarını mı bekliyorsunuz onların?

Hemen her konunun yaşlı başlı adam ve kadınlarca ikiye bölündüğü, birinin diğerini hiç duraksamadan düşman ilan edebildiği bu siyasi iklimde onların farklı davranmalarını beklemek ne derece anlamlı? El sıkımayı bile beceremeyen, gönül almayı bile bilemeyen siyasi liderlerin olduğu bir ülkede gençlerden daha sakin davranmalarını beklemek normal mi?

zgrce yaşayabilecekleri bir düzen sağlayamamışız, bari a kalmayacaklarını vaat eden bir ülke yaratmış olsaydık onlara! Okullarını bitirdiklerinde yetenekleri doğrultusunda kimseye muhtaç olmadan yaşayabilecekleri bir gelecek hazırlamış olsaydık...

Ne gezer!

Bugünün üniversite gencinin önünde duran seksen yıldan bu yana da değişmemiş olan **iki seçenek var. Ya varolan düzenin ayakları olan devlete ve özel kesime “ücretli köle” olacaklar. Ya da eğer şanslıysalar yabancı diyarlara gidip yine “köle” ama bu kez “daha yüksek ücretli bir köle” olacaklar. Arabası evi vs’si olan bir köle...**

Yani “Kırk katır mı kırk satır mı?”

Küreselleşmenin ipine tutunmaya, ekonomisini ve zenginliğini öylece arttırmaya çalışan bu düzen gençliğe gelecek vaat eden bir düzen değildir. Bunun, bazılarımızın düşündüğü gibi AKP’nin iktidarda olmasıyla da bir ilgisi yoktur. Piyasanın tek doğru olduğuna iman etmiş ve hemen her şeyin “para” ile değerlendirilmesi gerektiğine inanmış koca bir yönetici elit var bu ülkede.

Sendikasılaştırılmış bir iş dünyasında ya patronun arkasında koşarak ya da devlette personel kanununun basamaklarını ağır aksak tırmanarak elde edilen bir hayatın onursuzlaştırıcı bir hayat olduğunu gençler görmüyor mu sanıyorsunuz?

Ya da dediğim gibi şanslı olanların başka ülkelerde elde ettikleri “zenginliklerin” ima ettiği “yabancılaşma” olgusunun, böyle bir hayata katlanılması için gereken ve insanlık dışı olan bir maliyet olduğunu gençler görmüyorlar mı dersiniz?

Bence görüyorlar. Görmeseler bile hissediyorlar. Tıpkı daha önce de olduğu gibi... 68 ve 78 kuşaklarının itirazî tepkileri, içine kapanık, güdük ve kavruk bir ülkeye karşı duyulan benzer tepkiler değil miydi?

Oysa gençlik başka bir dünya istiyor. Bakmayın onlar arasında Ergenekonvari konuşanların olduğuna. Gençlik onlardan ibaret değil. Bugünün gençliği insanca yaşanan, özgür ve adaletli bir Türkiye istiyor. Kimsenin kimseye kul olmadığı, herkesin kimseye muhtaç olmadan yaşayacağı, kendi kimliğini kendi şerefi olarak taşıyabileceği bir Türkiye istiyor.

Onu sokaklara iten duygu da bu duygu.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bu siyaset bu sorunları çözmez!

Erol Katircioğlu 16.12.2010

Bugün Türkiye’de sorunu olmayan yok gibi. Hiçbir biçimde geçim sıkıntısı ve ayrımcılık gibi sorunları olmayan küçük bir azınlığı geçin, geniş halk yığınlarının derin sorunları var. Bu sorunlar kimileri için ekonomik, kimileri için etnik, kimileri için inanç temelli. Tabii kimileri içinse bütün bu sorunlar birlikte var.

Türkiye’yi yönetenlerin karşılarındaki problem böylesine devasa.

Küçümsemeyin!

Zaten kaynakları kıt olan Türkiye gibi ülkeleri yönetmek çok kolay değil. Çünkü bu gibi ülkelerde sorunlar yalnızca bugünün konjonktürünün ortaya çıkardığı sorunlar değil, geçmişin ertelenmiş sorunlarıyla da bulanmış sorunlar. O nedenle de Türkiye’yi yöneten siyaset elitleri herhangi bir Batı ülkesinin sorunlarından çok daha ağır bir yükte karşı karşıyalar.

Bu cümleyi bitirirken **“Türkiye’yi yöneten siyaset elitleri”** dememin nedeni bu sorunların yalnızca **iktidarları** değil aynı zamanda **muhalefetleri** de ilgilendiren sorunlar olduğu gerçeğini vurgulamak. Parlamenter demokrasiyi benimsemiş ve onu ağır aksak da olsa yürütmeye çalışan bir ülke olarak Türkiye’de bu ağır sorunlar yalnızca iktidarları değil aynı zamanda muhalefetlerin de yaklaşımlarından etkileniyor.

Örnek vermenin bir yararı var mı bilmiyorum ama şu geçtiğimiz sekiz on yıl içinde iktidarın bütün **“açılımlarının”** başarısızlıkla sonuçlanmasında **iktidarın “titrek adımları”** kadar **muhalefetin “gerginlik politikaları”**nın da etkisi olduğu çok açık değil mi?

Ekonomik alanda genel bir iyileşme yaşanıyor olmakla birlikte hâlâ **gelir dağılımında kayda değer bir iyileşmenin olmaması**, ekonominin kriz dönemi hariç yakaladığı yüksek büyüme hızlarına rağmen **işsizlikte hiçbir iyileşmenin olmaması**, Kürtlerin kimlik taleplerinin hâlâ karşılanmamış olarak devam etmesi ve ruhu itibariyle **“ayrılmama”** yönünde ya da bir tür **“birlikte yaşamamanın”** formülü olarak önerdikleri **“demokratik özerklik”** konusunda yönetici elitlerden küçük de olsa bir işaretin gelmemesi,

Alevilerin ısrarla **“zorunlu din derslerinin”** kendi inançlarının asimilasyonu anlamı taşıdığını söyleyerek bu uygulamadan vazgeçilmesi talepleri ve daha niceleri orta yerde duruyor.

Ne iktidar ve ne de muhalefet partileri bunlarla ilgililer. Ya da rakipleri bağlamında ne işlerine geliyorsa onunla ilgililer ama hiçbir biçimde çözücü bir iradenin oluşumuna da katkıda bulunmuyorlar.

Her neyse! Derdim Türkiye’yi iktidarıyla muhalefetiyle yöneten siyaset elitlerinin toplumun geniş yığınlarının sorunlarını çözme yönünde bir irade üretmediğinin altını çizmek. Tabii buradan da şu soruyu sormak:

Önümüzdeki seçimlerde AKP ve CHP arasında oluşacak bir iktidar-muhalefet ilişkisi bu ağır sorunlarının çözümüne yardımcı olacak bir ilişki olabilecek mi?

Yani bu partiler toplumun yukarıda kısaca andığım sorunlarının çözümünde **“daha geniş bir demokrasi, daha geniş özgürlükler”** üzerinden mi rekabet edecekler yoksa yine **“yıkıcı” bir “gerilim politikasına”** devam mı edecekler?

Bu soruya benim cevabım ikincisi. Yani gerek Erdoğan’ın ve gerekse Kılıçdaroğlu’nun şimdiye dek verdikleri işaretlerden her iki parti de üretken olmayan, yani sorunları çözmeyecek **“gerilim politikalarına”** devam edecek görünüyorlar. Bu çatışmacı iklimin alanının ise **“yeni anayasa”** olacağı açık.

Toplumun değiştiğinden söz ederken daha önce AKP’nin de CHP’nin de hinterlandında yer almış milyonlarca insanın değişiminden de söz ediyoruz aslında. Bu iki partinin **“kayıkçı dövüşünden”** sıkılmış, daha doğrusu bu iki partinin sorunlarını çözemeyeceklerini anlamış insanlardan söz ediyoruz. Bu insanların varlığı ve her geçen gün sayılarının artıyor oluşu ise yeni bir siyaset arayışı için yeni bir talep yaratıyor.

Gerçekten daha demokrat, daha özgür ve daha eşit bir Türkiye’ye olan yeni bir talep bu. Kürtlerin, Alevilerin, hayalkırıklığına uğramış mütedeyyin insanların ve tabii yoksul kesimlerin taleplerini içeren yeni bir talep bu. Önümüzdeki dönem bu yeni arayışın, bu yeni talebin Türkiye siyasetini nasıl değiştireceğini birlikte göreceğiz.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

‘Endişeli modernler’ ve ‘demokratlar’

Erol Katırcıoğlu 18.12.2010

Türkiye'nin **sosyolojik** olarak **"normalleşme"** sürecine girmiş olmasına rağmen **siyaseten** bir türlü **"normalleşmemesi"** yaşadığımız sıkıntıların da ana nedeni.

Bugün toplumun derinliklerinden gelen bir **"normalleşme"** isteğini görmemek mümkün değil. **Bu "normalleşme" isteği, yalnızca örneğin Kürt siyasetinde, Alevi siyasetinde ve İslami kesimin siyasetinde değil aynı zamanda kendini "laiklik"le tanımlayan kesimlerde de var.**

Ama ne var ki siyasetin kurum ve kuralları, yüzde 10 barajından, siyasi partiler ve seçim yasalarına, Meclis İçtüzüğü gibi düzenlemelere kadar bir sürü kurum ve kural bu değişen Türkiye'nin yeni koşullara adaptasyonunu engelliyor.

O nedenle de Türkiye demokrasi ve refah konusunda bıraksalar sıçrayacakmış gibi duran ama siyaset kurumunun değişimde zorlanmasıyla ayakları bağlı, hadi benzetmeyi biraz daha etkili kılmak için Nâzım'dan ödünç alalım bir "kısağa" benziyor. Çözseler bu bağları, uçup gidecekmiş gibi duran bir kısağa...

Bu cumartesi günü yapılacak CHP Kurultayı da siyaset alanının değişimiyle ilgili önemli bir olay. O nedenle bu kurultayla başlayacak tartışmaların bu alanın nasıl değişeceğine de ışık tutacağı açık.

2000'li yılların küreselleşme dalgası yeni, Anadolu'lu (mütedeyyin) orta ve üst sınıflar yaratıp onları yükselttikçe toplumun sosyolojik yapısı da değişmeye başladı. Bu çerçevede daha çok kendini **toplumun asıl sahibi gibi gören ve kendilerini "modern" ve "laik" olarak tanımlayan kentli, eğitilmiş orta ve üst sınıflarla bu yeni gelenler arasında gerilimli bir ilişkinin olması kaçınılmazdı**. Nitekim bütün 90'lı yıllar bu gerilimin yaşandığı yıllar oldu.

2000'li yıllara gelindiğinde ise CHP, AKP'nin kurduğu daha değişimci ve reformist bir siyasetin hegemonyası altında kendini devletin ve rejimin çeperlerine çekerek **değişim-karşıtı** bir parti haline dönüştü. 2010'a kadar AKP'yi bir karşı kutup olarak tanımlayıp uyguladığı **"gerilim politikası"** ise sonuçta yüzde 20-25 aralığında bir oy potansiyeli olan genel başkanının bile yüzüne yansımış **"gergin"** ve **"sıkıntılı"** bir parti oldu.

Her neyse sonuçta olanlar oldu ve Deniz Baykal'ın yerini Kılıçdaroğlu aldı. Şimdi Kılıçdaroğlu'yla birlikte CHP'nin **"değişim-karşıtı"** siyasetinin değişip değişmeyeceğini konuşuyoruz. Bu kurultayın da bu yönde bir umut olup olmayacağını...

CHP'nin değişeceği ve daha özgürlükçü bir parti haline geleceğine umutla bakanlar CHP'den ne murat ederler bilmiyorum ama herhalde ondan bir **sosyalist parti** çıkmasını bekliyor olamazlar. Ama en azından aralarında sol değerler üzerinden bir siyaset yapmasını isteyenlerin olduğunu söylemek çok yanlış olmaz.

Fakat bugün sol değerler üzerinden siyaset, emeğin sorunlarının yanı sıra Kürt sorununda genel siyasi aftan, eğitimde anadile ve "yönetimsel özerkliğe" kadar birçok konuda kararlı olmayı gerektiriyor. Alevi sorununda, zorunlu din derslerinin kaldırılmasından, cemevlerinin kabulüne, laiklik konusunda, "Diyabet" in yeniden kurgulanmasından başörtüsüne kadar birçok konuda "ama"sız ve tereddütsüz **özgürlükçü** bir siyasi anlayış ve tavır gerektiriyor.

Bugün **"İslami"** kesim siyaseti içinde bile böyle bir **özgürlükçü arayış** yaygınlaşırken, CHP'nin, sanki sol olmak yalnızca **"emeğin"** sorunlarını konuşmakmış gibi davranması ve **inanç ve kimlik sorunlarına** değinmiyor olması CHP'den değişim bekleyenler açısından ne ölçüde kabul edilebilir bir anlayış olabilir bilmiyorum.

Sonuç olarak demem odur ki CHP'nin siyaseten değişmesi değişen sosyolojik yapıya kendini adapte etmesinden geçiyor. Bunun da kolay olmadığı ortada.

Çünkü unutmamak gerekir ki ülkenin değişimi orta sınıflar arasında yalnızca “**endişeli modernler**” ve “**dışlayıcı modernler**” yaratmadı, aynı zamanda yukarıdaki politikaları talep eden “**demokrat**” kesimler de yarattı. Mevcut rejimin yarattığı korkularla ayakta kalmasında çıkarı olanlara karşı daha korkusuz ve o ölçüde de daha demokrat bir tavrın takipçisi olan ve **her kesimden** insanların yer aldığı yeni bir kesim.

CHP **mevcut anlayışlarıyla** ancak “**endişeli ve dışlayıcı modernlerin**” partisi konumunda. “**Demokratları**” içine alması ise pek mümkün değil.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Demokratik özerklik ilacı

Erol Katircioğlu 23.12.2010

Provokatif de olsa Kürtlerin “**demokratik özerklik**” konusunu Türkiye’nin gündemine getirmiş olmaları çok önemli. Önemli çünkü bu konu yalnızca Türkiye’nin değil dünyanın da önünde duran meselelerle çok ilgili.

Bu kavramdan hoşlanmayanlar olabilir aramızda. Yeni bir demokrasi talebinin zaten demokratik bir ülkede anlamı ne olabilir diye düşünenler de olabilir. Bu da doğal. Doğal çünkü hemen her gün demokrasiden dem vuran bir ülkede yaşananın gerçek bir demokrasi olmadığını anlamak da o kadar kolay değil. Tıpkı Hayali’nin dediği gibi;

**“cihân-ârâ cihân içredir ârâyı bilmezler
ol mâhiler ki deryâ içredir deryâyı bilmezler”.**

Oysa bugün yaşadığımız dünyada **kapitalizm** de onun bir tür tamamlayıcısı olan **temsili demokrasi** de sıkıntıda.

1980’lerde iletişim teknolojilerindeki değişimler dünyayla ilgili bilgilerimizi arttırdıkça dünya da insanın gözünde küçülürmüştü sonuçta. “Hepi topu bu diye bakakalmıştık bu mavi gezegene.”

Dünya gözümüzde küçüldükçe de kendimiz büyümüştük yine kendi gözlerimizde. Yaşadığımız doğal çevreyi de insan çevremizi de bir başka sahiplenmiştik. O nedenle de kendi “çevre”mize de, kendi “etnik kökenimize” de, kendi “inanç sistemimize” de ve kendi “ürün talebimize” de bir başka özen göstermeye başlamıştık.

1980’lerden bu yana yaşadığımız bu değişimler içinde dünyanın kapitalist üretim tarzıyla da temsili demokrasisiyle de yönetilemez bir yola girmesine neden oldu. Bizi de etkisi altına alan bu değişim bugün bizi bir eşige doğru getirdi. Kürt meselemiz de, Alevi meselemiz de, başörtüsü meselemiz de, KOBİ meselemiz de bundan ibaret.

Aslında böyle baktığımızda kapitalizmin de temsili demokrasinin de sorunlarının aynı olduğunu söylemek mümkün. **Her ikisinin de sorunu iddia ettiklerinin aksine toplumu tam olarak içeremiyor oluşlarıyla ilgili.**

Tersten söylersek her ikisi de toplumun geniş kesimlerini karar mekanizmalarından dışlayan ve az sayıda elitin egemenliğine yol açan sistemlere dönüşmüş olmaları.

Her iki sistem de böyle bir değişim sonucunda geniş toplum kesimlerinden koparak, ekonomik olarak büyük gelir dağılımı bozukluklarına, siyasi olarak da farklılıkları yönetememe sorunlarına yol açmış durumda. Bugünün dünyasında da bugünün Türkiye'sinde de durum bu.

Bu bir kriz halidir ve çözümü de toplumun yeniden karar mekanizmalarına dahil edilmesini sağlayacak yolları bulmaktan geçmektedir. **O nedenle de Kürtlerin ortaya atıkları "demokratik özerklik" kavramı dışlanmış insanların sisteme yeniden dahil edilmesini sağlayarak daha sağlıklı bir toplum olmanın yolunu açacak bir öneridir.**

Burada **"dışlanmış olan insanlar"**dan sözederken yalnızca Kürtleri kastetmiyorum. Çünkü bugün Türkiye'de ekonomik kararlardan da siyasi kararlardan da uzaklaştırılmış toplum kesimleri yalnızca Kürtler değil. Aleviler de, başörtülüler de, işçiler de işsizler de, kadınlar da, gençler de, eşcinseller de belki daha başkaları da bu "dışlanmışlık" kavramının içindeler.

O nedenle de sağlıklı bir ekonomi ve sağlıklı bir demokrasi için bu "dışlanmışları" işin içine katacak, yani karar alma mekanizmaları içine dahil edecek yollar bulmak gerekiyor.

Bütün bu nedenlerle **"demokratik özerklik"** kavramını ele alıp tartışmak, Türkiye'deki kriz halinin de çözümünde önemli bir çıkış imkânı yaratabilir. Dediğim gibi bu kavramdan da bu tartışmadan da hoşlanmayabilirsiniz. Ama sanırım bu öneri yaşadığımız hastalıkların tedavisine ilaç gibi de gelebilir.

Tabii bütün ilaçlar gibi bunun da tadını sevimsiz bulabilirsiniz ama iyileşmek istiyorsak sanırım bu ilacı yutmayı da becerebilmemiz gerekiyor.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Dışlanmışlıklar ve demokratik özerklik

Erol Katırcıoğlu 25.12.2010

Dünyanın görece olarak yönetilemez hale gelmiş olduğu benim iddiam değil. Üstelik bu iddia yeni bir iddia da değil. G-7'ler G-20 olmaya ihtiyaç duydukları 2008'in 14 kasımında bu dünyanın da yönetilemez bir hale geldiğini kabul etmişlerdi aslında.

Bu durum daha çok **ekonomik** alandaki krizle ilişkili olarak görülmüştü ama dünyanın yönetilemezliğinin **siyasi** arkaplanının olduğu da bir gerçek.

Ekonomide olan şey **sermayenin küreselleşmesi**ydi. **Ulus-devlet içinden ulus-devlet ötesine geçerek yeni ve "özerk" bir alan oluşturan sermaye güçleri, her geçen gün bir yandan şirket satınalmaları ya da birleşmeler yoluyla sayısal olarak azalırken bir yandan da daha çok sayıda insanın hayatını belirleyen kararlar alabilir hale geliyorlardı.**

Karar alanlar daima kendi çıkarlarına uygun kararlar alırlar önermesinden yola çıkarsak bu durumun, az sayıda sermaye elitinin toplumun genel çıkarlarına değil kendi çıkarlarına en uygun kararlar almaya başladıkları anlamına geliyordu.

Bu da aslında şu demekti: **Her geçen gün varolan kapitalist sistem içinde daha fazla sayıda insan kendi ekonomik geleceğini etkileyecek kararlardan dışlanıyordu. Bu dışlanma devam ettikçe de sistemin “istikrarlı” ve sürdürülebilir” bir büyüme patikasında yol alabilmesi için gerekli yatırım kararları alınamıyor ve sistem her daim krizlere gebe hale geliyordu.**

Belki biraz uzattım. Ama kapitalizmin krizlere sık sık giriyor olmasının arkaplanında toplumun geniş yığınlarının **“ekonomik kararlardan dışlanmışlığının”** payı çok büyüktür.

Gelelim toplumların siyaseten yönetilemez hale geldiği konusuna. Burada da benzer bir gelişmenin önemli rol oynadığını söylemek mümkün. **Bir zamanlar kapitalizm, nasıl farklı zanaatkârları homojenleştirip ücretli emek haline getirerek yükselmişse bugün de farklı kültürel kimlikleri homojenleştirerek (yani hepsini aynı markaları tüketen topluluklar haline getirerek) yükselmeye yönelmiştir.**

Ulus-devletin anlamını ve sınırlarını değiştirmeye başlayan bu yöneliş aslında ulus-devlet sınırları içine eskiden deyim yerindeyse **“tıkıştırılmış kimliklerin”** de kendi varoluşlarını talep etmelerine yol açtı.

Homojen bireyleri esas almış **“temsili demokrasi”** farklı kimliklerden insanların kimlik taleplerini **“kapsayamayınca”** bir başka deyişle bu talepleri **“dışladıkça”** toplumu da yönetemez hale geldi. Bugünün siyasal krizlerinin ardında **kimlik taleplerinin “dışlanmışlığının”** rolü de çok büyüktür.

Sonuçta demek istediğim odur ki yaşadığımız küreselleşme bugün ekonomik ve siyasal alanlarda toplumun önemli kesimlerinin karar mekanizmalarından “dışlanmasına” neden olarak krizlere gebe ve yönetilemez bir dünya yarattı.

Tabii yerimiz azaldığından bu soyut düzeyde söylediklerimin izdüşümlerini Türkiye bağlamında ele alamayacağım. Ama bu gelişmelerin Türkiye’de bugün yaşadığımız sancılı değişim süreciyle de ilgili olduğu açık. Ekonomideki dışlanmışlık meseleleri bir yana siyasetteki dışlanmışlıkların aldığı boyut ve bu boyutun tarihsel süreçler içindeki yeri ülkeyi yeni bir eşiğe doğru hızla götürüyor.

Seksen yıldır milliyetçi bir tavada pişirilmeye çalışılan ulus-devletin aslında tek bir kimliğe değil birden fazla kimliğe sahip olduğu her geçen gün anlaşıldıkça; her geçen gün yüzde 10 barajları, parti içi hiyerarşiler ve iç tüzük gibi engellerle toplumun **“temsilcileriyle”** değil **“temsilcilerin temsilcileriyle”** ve belki de **“temsilcilerin temsilcilerinin temsilcileriyle”** yönetildiği anlaşıldıkça; ya da aynı anlama gelmek üzere **her geçen gün bu millet kendinin ülke yönetiminin dışına itilmiş olduğunu anladıkça bizdeki demokrasinin de bu haliyle yaşamasının pek mümkün olmadığı ortada.**

O zaman geliyoruz **“demokratik özerklik”** gibi bir meseleye. İçine Kürtler kendileri için en uygun olduğunu düşündükleri şeyleri doldurmuş olsalar da toplumun başka dışlanmışlarının da seslerini bu kavramın içine koymak gerek. **Yalnızca ekonomik alanda değil siyasal alanda da “dışlanmışlıklara” son verip toplumu karar mekanizmalarına dâhil etmek krizlere gerçek çözümün yoludur.** Bunun ise korkmadan korkutulmadan tartışmayı gerektirdiği açık.

Tabii bir de bu tartışmaların soğukkanlılıkla yapılması gerektiği de...

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

‘Sol’a talep artıyor

“Başlangıç koşulları” önemli. Bir insan için de, bir kurum için de bir toplum için de önemli. Tabii daha sonra yapılanlar önemsizdir demek istemiyorum. Ama **“başlangıç koşulları”**nın daha sonraki süreçlere etkisi daha sonra yapılanlardan daha fazla.

Eğer başlangıçta bütün farklı taleplerin toplum yönetiminde yer bulduğu bir demokrasiye sahip olsaydık bugün sorun olarak saydığımız sorunlar da, Kürt sorunu, Alevi sorunu, din-laiklik sorunu, vesayetçi devlet sorunu vs. gibi bir yığın sorunumuz da olmayacaktı. Çünkü süreç içinde bütün bu konuların ima ettiği sorunlar ortaya çıkar çıkmaz **varsaydığım demokrasi** tarafından çözülmüş olacaktı.

Ama ne yazık ki Türkiye Cumhuriyeti’nin **“başlangıç koşulları”**nın böyle bir demokrasiyle hiçbir ilgisi yoktu. İşgal koşulları deyin, savaş koşulları deyin ne dersiniz deyin ama Cumhuriyet’in kuruluşunda Cumhuriyet’i kuran yönetici elitinin varolan toplumu kapsayacak bir demokrasi kurmayı değil **“Belirli bir Müslümanlık ve Türklük anlayışı”** üzerinden “modern” bir toplum oluşturmayı hedeflemiş olduklarını biliyoruz.

Bunun, toplumda o sırada varolan farklı etnik ve dinî farklılıklar açısından bir tür **“dışlanmışlık”lar ve “mağduriyet”ler** yaratmış olduğunu da bugün çok daha iyi görüyoruz.

Eğer “kriz” halini bir sistemin amaçladığı hedeflere ulaşmada ortaya çıkan ve o amaçları engelleyen istikrarsızlıklar olarak tanımlarsak yukarıda işaret ettiğim **“dışlanmışlık” ve “mağduriyet”lerin** varlığının da bir **“kriz”** haline işaret ettiğini söylemek mümkün.

Uzattım belki söylemek istediğimi ama söylemek istediğim Türkiye Cumhuriyeti’nin “başlangıç koşulları”nın, o yukarıda kullandığım ifadeyle **“Belirli bir Müslümanlık ve Türklük anlayışı”** dışındaki toplum kesimlerinin, başta Kürtler olmak üzere birçok farklı etnik kökene ve farklı inanca sahip toplum kesimlerinin **“dışlanmasına” ve “mağdur olmasına”** yol açmıştır. Bu durumun da toplumda bir **“istikrarsızlığı”** ve bir **“kriz halini”** yarattığı ve beslediği açıktır.

Eğer bir yol toplumdaki “dışlanmış” ve “mağdur” taleplerin varoluşunun demokrasinin krize girmesinin nedeni olduğunu kabul edersek, krizden çıkmanın yolunun da varolan demokrasinin sınırlarının genişletilerek bu talepleri içerir hale getirilmesinden geçeceği açıktır.

Böyle bir çabanın ise hamasi milliyetçilikler ve bağnaz din yorumlarıyla gerçekleşmesi mümkün değildir. Tam aksine **evrensel değerlere** yaslanan bir **birlikte yaşama anlayışı** içeren siyasi yaklaşımlara ihtiyaç vardır.

Bu nedenle de ben diyorum ki toplumun bu ihtiyacı bugün **“sol ve demokrat”** bir siyaset ihtiyacına olan yeni bir talep yaratıyor.

Bugün “sol” bir siyaset gerekiyor çünkü; birincisi “sol” siyaset, akli, ahlaki ve vicdani nedenlerle toplumda yaşanan bu “mağduriyetlere” en kolay sahip çıkacak bir siyasettir, böyle bir sorunu “muhafazakâr” ve “milliyetçi” (ya da ulusalcı) siyasetlerle çözmek mümkün değildir.

İkinci olarak bugün “demokrat” bir siyaset gerekiyor çünkü “demokrat” bir siyaset bu “mağduriyetlerin” mağduriyetlerini çözebilmek için mağdur kimlikler arasında etkileşimi en kolay devreye sokacak bir siyasettir, böyle bir sorunu salt liberal bir siyasi anlayışla çözmek mümkün değildir.

Ülkedeki “demokrasi krizini” bugüne dek hiçbir siyasi partinin çözememesinin arkasında toplumdaki **“mağduriyet”** taleplerinin kendini bugün ifade ettiği gibi edememesi yatmaktaydı. Ama bence bugün durum tersine işliyor. Bugün bu talepler **“sol ve demokrat”** bir siyaseti sahneye davet ediyor.

Bu davete icabet edeceklerin varolduğu umuduyla...

İyi seneler...

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Davete icabet etmek

Erol Katircioğlu 01.01.2011

Perşembe günkü yazımı sol siyasete olan talebin artmakta olduğuna dair bazı düşünce ve gözlemlerim üzerine yazmıştım. Bugün Türkiye'nin çözmesi gereken sorunları dediğimiz sorunların, varolan sistemden **"dışlanmış" ve bu nedenle de kendini "mağdur" hisseden kesimlerin değişim talepleri** olduğunun altını çizmiştim. Ve, "Bugün bu talepler **"sol ve demokrat"** bir siyaseti sahneye davet ediyor" diyerek "Bu davete icabet edeceklerin varolduğu umuduyla..." diye de bitirmiştim.

"Bu davete icabet edeceklerin varolduğu umuduyla..." diyerek yazıyı bitirmemden dolayı **Eşitlik ve Demokrasi Partisi (EDP)**'den bazı arkadaşlarım "EDP bu davete icabet edenlerden olduğu halde neden EDP'den söz etmediğimi ve neden davete icabet edeceklerle ilgili bir belirsizlikle konuştuğumu" sorguladılar.

Doğrusu sorgulamada da serzenişte de, yazarken benim de aklıma takılan haklı bir taraf vardı var olmasına ama ben yine de yazımı böyle bitirmeyi tercih etmiştim. Çünkü bugüne dek **"Köşelerini babalarının malıymış"** gibi kullanan yazarlardan biri olmak istememiş, üyesi olduğum bir partiden **gerekmedikçe** bu köşede söz etmeyi doğru bulmamış ve bu nedenle de EDP'yi konu alan tek bir yazı dahi yazmamıştım.

Ama bu eleştirilerden sonra yazımı yeniden okuyunca en azından bu kez EDP'den söz etmenin yazmış olduğum o yazının da bir **"gereği"** olduğu sonucuna vardım. Öyle ya sola ilişkin artan bir talepten söz ederken sırf üyesiyim diye EDP'den söz etmemek de doğru bir tavır olamazdı.

Doğru bir tavır olamazdı çünkü gerçekten de Türkiye'nin sorunu olan sorunların çözümleriyle ilgili EDP'nin duruşu ve önerdikleri onu bu talebe en uygun partilerden biri yapıyordu.

Diğer partiler kendi meşreplerine göre temsil ettikleri kesimlerin sorunlarını tek tek öne çıkararak daha çok bir gerginlik politikası izlerken **EDP, "dışlanmış" ve "mağdur" kesimlerin sorunlarını bir bütün içinde, "eksik demokrasi" sorunları olarak görüp çözümünü de bir "yeniden birlikte yaşama" projesi olarak ifade ediyordu.** (Bu durumun bile EDP'den söz etmeyi gerektirdiği açık değil mi?).

Kutuplaşan bir ülkede, kutuplaşmadan medet uman siyasi partilerin olduğu bir ülkede **mağduriyetlerin ortak giderilmesini ve birlikte yaşamı** savunmak ve bunu uygulanabilir bir proje olarak sunmak imkânsız istemek gibi bir şey aslında. Ama bu topraklarda birlikte yaşama isteğinin hâlâ güçlü olduğunu düşündüğümüzde böyle bir barışçı siyaset için bir umut ve talebin olduğu da açık.

Önümüzdeki günler, yaklaşmakta olan seçimlerden hemen sonra bütün siyasi partilerin de üzerinde anlaştıkları gibi yeni bir anayasanın yapılacağı günler olacak. Ama bir düşünün, birbirlerinin ellerini dahi sıkmayan liderlerin olduğu, birbirlerine küfretmeyi siyaset yapmak olarak anlayan partililerin olduğu bir siyasi atmosferde anayasanın ihtiyacı olan **"birlikte yaşama kodları"** üzerinde nasıl bir uzlaşma yaratılabilecek ki?

Dolayısıyla seçimlere giderken Türkiye'nin siyasi yelpazesinde gerilimden medet umarak siyaset yapan CHP, MHP ve AKP gibi partiler anayasa yapmak gibi uzlaşma isteyen bir çabayı zehirleyebilecek sağlıklı bir atmosfer yaratırlarken aynı zamanda "dışlanmış" ve "mağdur" kesimlerin ortak çıkarlarını savunacak yeni bir "sol ve demokrat" siyasete olan ihtiyacı daha da arttırıyorlar. Böyle bir siyaset davetine şimdiye dek icabet eden EDP oldu.

Diğer talepkârların da bu davete icabet etmesi umuduyla iyi seneler..

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kutuplaşan Türkiye ve anayasa süreci

Erol Katircioğlu 06.01.2011

Benim aklıma sivil anayasa deyince Güney Afrika'nın yaptıkları geliyor. **Apartheid rejiminden**, yani azınlık oldukları halde yönetimi elinde tutan beyazlarla, çoğunluk oldukları halde oy hakkı bile olmayan siyahların olduğu tuhaf bir rejimden kurtulmanın hikâyesi...

Uzlaşma süreci altı yıl, yazma süreci iki yıl sürmüş ve toplumun her kesiminin katkılarıyla gerçekleşmiş bir kurtuluş hikâyesi...

Böyle bir hikâye bizim de hikâyemiz olabilir mi? Biz de böyle bir anayasa süreci yaşar ve sonuçta sahiden özgürlükçü bir anayasaya sahip olabilir miyiz?

Doğrusu bu sorulara olumlu cevaplar vermek şu andaki toplumun siyasi ruh halini dikkate aldığımızda pek mümkün görünmüyor.

Evet, Güney Afrika toplumuyla bizim toplumumuzun benzeştiği çok fazla nokta yok. Ya da belki **tek benzerlik "devlet erkinin" toplum içinde bir "azınlık" tarafından temsil ediliyor olması ve çoğunluğun, zaman zaman hükümetler kurmuş olsa bile tam olarak iktidar olamaması.**

Tabii ki **"katılımcı"** bir anayasa yapma süreci talep etmek illaki Güney Afrika rejimine benzer bir rejime sahip olmayı gerektirmiyor. Ama **80 yıldır toplum olmaya fırsat verilmemiş bir ülkenin toplum olmasını büyük ölçüde sağlayacak bir anayasa yapma sürecinin "katılımcı" olması da gerekli.**

Gerekli çünkü Türkiye insanların toplum olabilmesi için herşeyden önce ve herşeyden çok "karşılaşmalara", "öteki" olarak yanı başında durmuş olanlarla "temas etmeye", "konuşmaya" ve "tartışmaya" ihtiyacı var.

Bugün de bu ülkenin güçlülerince yapıldığı gibi **"bölünürüz"** korkusuyla **"tek devlet, tek millet, tek dil vs."** gibi gerçek olmayan, doğru olmayan ve insanlarımızın ulaştıkları anlayış seviyesini hor gören bir söylemle gerçekten ihtiyacımız olan bir anayasa yapmamız mümkün değil.

Hadi bırakın bu söylem meselesini ya yüzde 10 barajlı bir siyasi rejimde yüzde 10'dan daha az oyları olmasına rağmen toplumun vicdanında yaralar açmış mağduriyetleri olan kesimlerin taleplerine ne olacak? Kürtlerden, Alevilerden, Romanlardan, Süryanilerden, Ermenilerden, eşcinsellerden söz ediyorum. Onların talepleri nasıl yansıyacak anayasa metinlerine?

Ya da ülkenin iki büyük partisinin hızlandıracakları **“gerilim siyaseti”**nin yaratacağı **“ya o ya bu”** ortamı ne olacak? İki partinin ipi girmesiyle referandumda olduğu gibi bir **“uzlaşma”** ortamı değil bir **“çatışma”** ortamı oluştuğunda topluma ne ölçüde sağlıklı bir **“konuşma ve tartışma”** imkânı kalmış olacak?

İşte bu soruları sormaya başlayınca seçimler ve sonrası anayasa sürecinin çok sağlıklı oluşacağına dair endişem de artıyor. Çünkü **“kutuplaştırılmış” bir anayasa süreci kaçınılmaz olarak “taviz vermek istemeyen” kitleler üretir ki gerçek sivil bir anayasanın önündeki en büyük engel de budur bence.**

Tersten söylersem **biz bu anayasayla farklılıklarımızla birlikte nasıl yaşayabiliriz sorusunu yanıtlarken aslında farklılıklarımızın ima ettiği tavizlerimizin de neler olabileceğine karar vermiş olacağız. Her kesim birlikte yaşama iradesiyle, vazgeçemeyecekleri arasında seçimler yapmış olacak.** Oysa **“kutuplaştırılmış” bir anayasa yapma süreci bu seçimlerin sağlıklı bir biçimde yapılmasını da önleyecek.**

Böyle bir çerçeveden bakınca ülkedeki siyasi ruh halinin anayasa yapma sürecini kaçınılmaz olarak **“kutuplaştıracığını”** söylemek mümkün. Eğer bu öngörü doğruysa **özgürlükçü bir anayasa yapmak isteyenlerin önlerinde kutuplaşmayı reddeden bir “kutuplaşma” içine girmekten başka bir yol kalmıyor bence.**

Yani bu ülkede “tek”lerin değil “farklılıkların” anayasasını yapmayı isteyen insanların kendi aralarında, bu süreçte oluşacak olan “ya o ya bu” ikilemini aşmak için ya da bu ikilemi kırmak için üçüncü bir duruş noktası oluşturmaları gerekiyor. Üstelik bu kez potansiyel olarak toplumun **tüm mağdurlarının** birlikte davranması da mümkün.

Zor mu dersiniz? Zor!

Ama imkânsız değil...

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Geleceği olmayan gelecek: Gençlik

Erol Katircioğlu 08.01.2011

Bu bizdeki **“demokrasi”** adlı ortaoyununa yetişkinler dur demeyince iş gençlere düşüyor. Gençlik hareketlerinin arkasındaki temel neden bu.

Bu özellik bugünün özelliği de değil üstelik. Dün de böyleydi. O nedenle de dün de **“sisteme”** hayır diyenler hep gençlik ve özellikle de öğrenci gençlik oldu.

Dikkat ederseniz **“iktidara”** demedim **“sisteme”** dedim. Bunun nedeni bu itirazın çok daha derin kökleri olması. Yani Abdülhamit dönemi dâhil, 60'ta, 70'te, 80'de, 90'larda ve şimdilerde de sokaklarda hep öğrencileri görmüş olmamız **“konjonktürel”**den çok **“yapısal”**.

Yani ne bu demokrasi onları doyuruyor ve ne de onlara layık gördüğümüz ekonomik koşullar! İtirazları, bu “geleceği olmayan geleceği” onlara reva görmemizle ilgili. Bu, dün de böyleydi bugün de.

Hatırlayın ne kadar da beklemiştik, işçilerin köylülerin ayaklanarak adı demokrasi ama işleyişi faşizan olan 70'li yılların hükümetlerinin çanlarına ot tıkasınlar diye! En azından benim kuşağım geriye bakıp düşündüğünde bu hayalkırıklığını hatırlamaması mümkün mü?

Bu, sanki kendisi bir sınıfmış gibi kendini görevlendiren gençlik başkaldırdığında yanı başında ne işçiler vardı ne de köylüler. Sanırım tarihimizin bütün kırılma noktalarında yaşanan “gençlik gerçeğimiz” de bu oldu.

O nedenle de takılmayın gençlerin hangi iktidara karşı olduğuna. Onlar, aslında bütün iktidarlara karşılar. Bütün iktidarların o gencecik beyinlerin özlem duyduğu bir düzeni kurmayacaklarını, kuramayacaklarını biliyorlar. Demokrasi, refah ve huzur adına tüm söylenenlerin “**sözde**” olduğunu bildikleri gibi...

Açık konuşalım. Bugünün yetişkinlerinin dertleri daha çok geçim galesiyle ilgili. Eğer devletteyseler Personel Kanunu’nun ağır aksak merdivenlerinden çıkarken yaşlanmış oluyorlar zaten.

Eğer özel kesimdeyseler malum ne yasa, ne de sendika dertlerine çare! Başını kaldırdığında başının gideceğini bilmek iş dünyasının neredeyse tek gerçeği. Çünkü kapıda o kadar çok bekleyen var ki!

İşverenlerden söz etmiyorum bile. Onlar iradelerinden başlangıçta vazgeçmişler zaten. “Sistem”den ihale ya da teşvik koparmaksızın yaşamaları mümkün bile değil.

Bütün bu yaşlılar topluluğunun gerisinde heyecanlı, doğru bir ifadeyle “**deli kanlı**” bir gençlik var. Ne, bu önüne konan “**demokrasi salatasını**” yemek istiyor ve ne de bu dondurulmuş “**bayat hayatı**”. İsteddiği, hayallerini gerçekleştirecek özgür bir dünyada yaşamak. Bu hayallerin neler olduğu ise çok önemli değil.

Bu ülkenin yetişkinleri bu gidişe dur demezse gençlik dün olduğu gibi bugün de sokaklara dökülecek. Dün olduğu gibi bugün de kendisini bir sınıfmış gibi görecektir. Dün olduğu gibi **kendisine göre doğru bizlere göre yanlışlar** yapacak.

Bu böyle biline...

Tevfik Fikret, Galatasaray Lisesi’nde müdürken, Abdülhamit yönetimine karşı yürüyüşler yapan okul öğrencilerini almaya gelmiş zaptiyeleri okul kapısında durdurarak, “**Benim cesedimi çiğnemedi bu kapıdan geçemezsiniz**” dediğinde en güçlü şiirini de yazmıştı bence.

Gençlik böyle yetişkinler görmek istiyor işte. **Bu antika demokrasiyi tarihin çöplüğüne gönderecek, bu kahredici ekonomi çarklarını daha insanca yaşamak için çalıştıracak cesur yetişkinler görmek istiyor.** Onların “**köle hayatlarına**” da, başka dünyaların “**yabancılaşmış hayatlarına**” da mahkûm olmak istemiyor...

Sıkıntısı bu...

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Erdoğan-Kılıçdaroğlu demokrasisi

Nasıl bir demokrasimiz olduğu nasıl bir adalet sistemimiz olduğunu daha iyi anlamış olduğumuz şu günlerde bence sorulması gereken önemli bir soru.

Soru önemli ama cevabı sıradan birkaç gözlemlerle verilebilecek kadar da önemsiz. Yalnızca şu son günlerde iki büyük partimizin liderlerinin söylediklerine bakın yeter. "Yahu bu ne biçim demokrasi!" diyeceksiniz ya da zaten demişsinizdir bile.

Önce alalım Kılıçdaroğlu'nu.

Geçenlerde Roman vatandaşlarla buluştuğu Türkiye Roman Çalıştay'ının Kuşadası'ndaki toplantısında **"Romanlar eğitim konusunda ihmal edildi. Bunun için özür dilemek gerekiyorsa bu toplumda herkesin sizden özür dilemesi gerekiyor"** dedi.

Ne kadar sorunlu bir cümle!

Bir kere **"siz" kim?**

Etnik kökeni **Roman** denen bir topluluk değil mi? Romanların, Lazlardan, Gürcülerden, Çerkeslerden ve tabii Kürtlerden ne farkı var?

Eğer Romanlar Türklerden farklı bir etnik topluluksa ve Kılıçdaroğlu onlara "siz" diyerek hitap edebiliyorsa neden bir türlü Kürtlere "siz" diyemiyor?

Ya da **Romanlar** eğitim konusunda **"ihmal"** edildiler de **Kürtler** edilmediler mi? **Bırakın "ihmali"** kendi dillerinde konuşmaları bile **"yasaklanmadı mı"?**

Ya da Aleviler?

Etnik kökenlerinden çok, inançlarının farklılığından dolayı "ihmal" edilen yurttaşlarımızdan değiller mi? O zaman Romanların eğitimle ilgili olarak "ihmal" edildiklerini düşünen aynı Kılıçdaroğlu neden Alevilerin kendi inançlarıyla ilgili taleplerinin şimdiye dek hep "ihmal" edilmiş olduğundan söz etmiyor?

Bu sorulara eklenecek başka sorular da var kuşkusuz. Örneğin, Romanları eğitim konusunda kim ihmal etti ve neden "herkes" Romanlardan özür dilemeli gibi. Bu soruların cevaplarını ise size bırakıyorum?

Gelelim Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'a!

Geçenlerde Kars'a yaptığı ziyaret sırasında ünlü heykeltıraş Mehmet Aksoy'un "İnsanlık Anıtı" heykeliyle ilgili olarak **"Burada Hasan Harakanî Hazretleri'nin hemen yanı başında bir ucube oraya koymuşlar, bir garip bir şey dikmişler. Tabii bu oradaki tüm vakıf eserlerinin, o sanatkârane eserlerinin olduğu yerde böyle bir şeyin olması düşünülemez"** demiş.

Peki, bir belediyenin başkanı ve yetkili kurullarınca beğenilmiş olduğundan dolayı alınmış bir anıt heykel kararıyla ilgili olarak bir başbakan böyle konuşabilir mi? Başbakan, dünya çapında beğenilen bir sanatçının eserini beğenmeyebilir tabii ki. Ama ona "ucube" demeyi en hafifinden nezaketsizlik saysak bile demokratik bir ülkede bir başbakanın "seçilmiş" olan kişilerin kararlarını bu biçimde eleştirmesi demokrasinin ruhuna aykırı bir davranış değil mi?

Bunun da ötesinde bu davranış bizdeki demokrasinin "göstermelik" bir demokrasi olduğunun kabulü anlamına da gelmiyor mu? **Başbakan'ın kendisi de "seçilmiş" bir kişi olarak diğer "seçilmiş" kişilerden "daha**

seçilmiş” (ne demekse?) gibi davranması demokrasinin “temsili” olanıyla bile sorunlu bir davranış değil mi?

Bunların da ötesinde başbakanın “seçilmiş” olmasına rağmen bu seçilmişliğinin toplumun geleceğiyle ilgili önemli kararları almasına yetmediğini anlayamadığının ifadesi değil mi?

Uzatmayayım. Bu ülkeyi yöneten ve ilerde de yönetmek iddiasında bulunan iki önemli siyasi partimizin iki önemli liderinin son günlerde bizi, demokrasimizi ve tabii önümüzdeki seçimleri ve anayasayı yeniden yeniden düşünmemizi gerektiren iki davranışına baktık. Bu iki davranışın da Türkiye’nin değişimini talep eden insanlar açısından, onların kolay kolay içlerine sindiremeyecekleri davranışlar oldukları bence açık.

O nedenle de nasıl bir demokrasi istiyoruz sorusunu cevaplarken bu gördüklerimizin nasıl bir demokrasiye işaret ettiğini de düşünmemiz gerek. Ve tabii böyle bir demokrasiyi hak edip etmediğimizi de...

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

AKP ve CHP düşerken

Erol Katırcıoğlu 15.01.2011

Milliyet’ten Kadri Gürsel’in dünkü yazısının başlığı “AKP ve CHP birlikte düşüyor” idi. Kadri Gürsel, benim geçen yazımın (“Erdoğan-Kılıçdaroğlu Demokrasisi”) ana fikriyle uyumlu bu başlığı Kadir Has Üniversitesi’nin yaptırdığı “Türkiye Sosyal-Siyasal Eğilimler Araştırması”nın üçüncüsünü yorumladığı yazısında kullanmış.

Doğrusu bu kanaat, benim yazımda işaret ettiğim bazı gelişmeler olmasaydı araştırmanın tekniğinin sorunlu olduğu gerekçesiyle anlamlı bulunmayabilirdi belki de. Ama bugünlerde tartıştığımız gündeme baktığımızda AKP’nin de CHP’nin de zemin kaybeden partiler olduğu gün gibi açık.

Gerek Erdoğan’ın son günlerde sergilediği tavır, gerekse Kılıçdaroğlu’nun ısrarla sürdürdüğü tavırsızlık, bu iki liderin büyük ölçüde belirlediği siyasetlerin ülkedeki değişim ve demokrasi yanlısı insanları hayalkırlığına itiyor.

Yalnızca AKP’lilerden ve CHP’lilerden söz etmiyorum. Bu partilere üye olmadıkları halde bu partileri desteklemiş olanlardan da söz ediyorum. Onların da bu iki liderin ima ettiği demokrasinin şimdiki “vesayetçi” ve bence “sözde” demokrasiden çok farklı olmayacağını düşünmeye başladıklarını düşünüyorum.

Burada bu hayalkırlığının kişisel yanları o kadar önemli değil. Yani Erdoğan’ın ya da Kılıçdaroğlu’nun kişisel özellikleri değil sorunu yaratan, sorunu yaratan bu iki liderin ve etraflarındaki kadroların her geçen gün açığa çıkan temsil ettikleri zihniyetleri. Hayalkırlığını yaratan bu.

Geçen yazımda ben de bu hayalkırlığının altını çizip her iki liderin temsil ettikleri siyasi duruşların ima ettiği demokrasinin kalitesini sorgulamış ve biz bunlara mahkûm muyuz diye sormuştum. Bu sorunun önümüzdeki günlerde çok daha fazla kişi tarafından sorulacağını düşünüyorum.

Erdoğan’ın “İnsanlık Heykeli’ni” beğenmeyip “ucube” demiş olması tartışmasını alın. Tabii bu tartışmada Ertuğrul Günay’ın ve onun şahsında AKP’ye kredi açmış, şu ya da bu biçimde destek vermiş kesimlerin durumuna bakın.

Başbakan ne diyor? "Hayır, bilerek heykeli kastederek 'ucube' dedim" diyor. Yani Ertuğrul Günay'ın, gafını örtme çabasına sinirlenmiş olduğu açık. Milletın gözü önünde Ertuğrul Günay'a ve Günay'ın şahsında onu desteklenmiş olanlara bir çeşit meydan okuyarak. Neymiş efendim! O da heykel bilirmiş, kaç yıl belediye başkanlığı yapmışmış vs.

Sanki konu buymuş gibi.

Başbakan'ın bu davranışının nedenleri üzerine düşünmek ilginç olabilir ama beni doğrusu hiç çekmiyor. Ama bildiğim bir şey varsa o da **bu ülkede ilk defa bir anayasa yapma imkânının toplumun önünde olduğu bir zamanda en büyük partinin, büyük bir olasılıkla yeniden seçilecek olan bir partinin liderinin böyle konuşması da böyle davranması da kusura bakmasın ama ancak arkaik bir demokrasi ve siyaset anlayışına sahip olduğunun işaretleri olarak okunacak.**

Oysa Türkiye halkı çok daha yüksek bir demokrasi çitası istiyor ve seksen yıldır yaşadıkları da bunu çoktan hak etmiş olduğunu gösteriyor. O nedenle de AKP'nin ve CHP'nin birlikte düşüyor oluşlarına şaşkırmamak gerek. Özellikle çok daha geniş özgürlüklerin yaşanabildiği bir demokrasi özleyen kesimlerin bu duruma şaşkırmaması gerek. Yani Kürtlerin, Alevilerin, dindarların ve toplumun diğer mağdurlarının temsilcilerinin buna hiç hakları yok.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kutuplaşma, fanatizm ve demokrasi

Erol Katircioğlu 22.01.2011

Bir toplumun "kutuplaşması", kutuplaşmalar etrafında "fanatizmlere" olduğu kadar toplumun "demokratlaşmasına" da yol açan bir süreç. Bu durum dünyanın birçok başka ülkesinde olduğu gibi Türkiye'de de böyle.

Bugün Türkiye'de kökleri kuruluşa hatta ondan öncesine dek giden sorunlar etrafında kutuplaşmaların olduğu açık. Alevi sorunu dediğimiz sorundan tutun Kürt sorunu, laiklik ve başörtüsü sorunu gibi birçok sorun toplumun geneli açısından çözülebilmüş sorunlar değil. Bu nedenle de toplumda bu sorunların tarafları var ve bu taraflar arasında da "kutuplaşmalar".

Türkiye'nin kendi hikâyesinin de dünya konjonktürünün de Türkiye'yi bu sorunları çözmeye yönelttiği en azından son on yılda çok daha net olarak görülüyor. Hatta son beş yıl içinde olanlar bu konuda bir çeşit **sona** doğru hızla gidildiğinin işaretleriyle dolu.

Yavaşlamış da olsa AB reform süreci, Ergenekon ve onun etrafında Balyoz vs. gibi davalar, askerin kışlasına yöneltmesi, Kürt sorunundaki ilerlemeler ve eksik gedik de olsa girilen daha birçok sorun giderici adımlar bu işaretlerin bazıları.

Bütün bu süreçte Adalet ve Kalkınma Partisi'nin rolünü küçümsemek adil bir analiz açısından doğru da değil mümkün de değil. Bir başka ifadeyle değişim süreci büyük ölçüde AKP'nin üzerine kalmış bir süreç olarak yaşanıyor ve AKP de sahip olduğu "muhafazakâr demokrat" ideolojisi ne kadarına izin veriyorsa o kadar bu değişim sürecini yönetmeye çalışıyor.

Bu süreç içinde asıl büyük kutuplaşma AKP ile CHP arasında oluştu. Bu, bir anlamda **mevcudun değişmesini isteyenlerle statükonun devamından yana olanlar** gibi sınırları muğlak siyasi duruşlar etrafında çok daha büyük bir kutuplaşma olarak ortaya çıktı ve gelişti.

AKP ve CHP arasında görülen bu kutuplaşma aslında diğer her bir küçük kutuplaşmaları da bölerek onları bir kez daha büyük kutuplaşmanın etrafında kutuplaştırdı. Örneğin bazı Aleviler CHP'ye yönelirken bazı Aleviler de AKP'ye yöneldi, bazı Kürtler kendi bağımsız politikaları doğrultusunda BDP'ye yönelirken bazıları da AKP'de yer aldı vs.

Fakat bu kutuplaşma kutuplarda yer alanlar açısından bir çeşit "fanatizm" yaratırken bir taraftan da bu kutuplaşmanın dışında durmayı ve topluma bir bütün olarak bakmayı da anlamlı hale getirdi. Bu bakış aslında **farklı olanla birlikte yaşamının yollarını birlikte aramak gibi bir ifadeyle özetlenebilecek yeni ve daha demokrat bir siyasetin ortaya çıkması demektir.**

Son günlerde, Başbakan'ın "ucube" tartışmasının fanatizmi ile yine Başbakan'ın yuhalanması fanatizmi aslında anlatmaya çalıştığım bu sürecin en net biçimde görüldüğü iki olay.

İşte Türkiye bu iki parti arasında ifade edilen "kutuplar"ın fanatikleştiği bir atmosferde belki de tarihinin en önemli dönemeçlerinden birine yaklaşıyor. Ama yukarıda ifade ettiğim gibi, bu, aslında aynı zamanda "demokrat" bir siyasetin de önünün açılacağı bir dönemeç olacak.

Bugün siyasette çok fazla yer almıyor olabilir bu yeni "demokrat" siyaset. Ama içinde her kesimden insanların varolduğu yeni bir siyasi talep olarak her geçen gün büyüyor. Bugün Ziya Halis'in Eşitlik ve Demokrasi Partisi (EDP), Numan Kurtulmuş'un Halkın Sesi Partisi (HAS), Doğan Tarkan'ın Devrimci Sosyalist İşçi Partisi (DSİP) gibi partiler özlerinde **farklılıklarla birlikte yaşama düşüncesi** üzerinden örgütlenmiş partiler. Bence önümüzdeki dönemde Türkiye'nin yükselen yeni demokrat siyasetinin de partileri onlar olacaklar.

Burada devletin baskısı azaldıkça böyle bir siyaset içinde yer alabilecek Selahattin Demirtaş'ın BDP'sini de doğrusu saymak gerek. Çünkü devlet baskısı azaldıkça özgürlükler geliştikçe BDP'nin de Türkiye'nin demokratikleşmesine katkı sağlayan, kendini orada tanımlayan bir parti olacağı açık.

Sonuç olarak Türkiye kutuplaştıkça bir yandan kutuplarda yer alanları **fanatikleştirirken** aynı zamanda kutuplaşmamayı, sorunları bir bütün olarak görmeyi ve **demokrat bir siyaseti** toplum içinde büyütüyor.

Şimdilik bu siyasetin sesi daha az duyulsa da bu böyle...

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

AKP ve seçimler

Erol Katircioğlu 27.01.2011

Zaman zaman AKP'nin neden başarılı olduğu merak edilen bir konudur. Öyle ya sekiz yılda dört seçim kazanma başarısını göstermiş bir siyasi partinin dünyanın her yerinde merak uyandıracığı açık. O nedenle de bu merakın normal olduğunu söyleyebiliriz.

Nitekim yine bir seçime yaklaşmakta olduğumuz şu günlerde bu seçimin de galibinin AKP olacağına hemen herkes hemfikir. Hatta Erdoğan'ın bu kez çok daha büyük bir başarının peşinde olduğu da yazılan çizilenler arasında.

Tabii böyle bir sorunun tek bir cevabı olamaz. Ama benim aklıma uyan benim de hasbelkader katkıda bulunduğum bazı çalışmalarda AKP'nin üzerine yükseldiği yeni bir işveren kesiminin varlığı önemli bir neden. Yani işin bir **"sınıfsal"** yanı var.

Bir diğer neden ise **"kimliksel"**. Yani AKP kadroları mevcut rejimin diledikleri gibi yaşamalarına imkân vermeyen, eşitlikten uzak davranışlarından dolayı kendilerini mağdur hisseden "İslami" kesimler içinden gelmeleri.

Aslında bu iki neden birbirleriyle içsel olarak da ilişkili. Çünkü mevcut rejimin **"İslami"** kimliğe baskısı **yalnızca kimliğin kültürel talepleri üzerinden değil** aynı zamanda **mevcut bankacılık yapısının rejimin sivil uzantılarından biri olmuş olmasının getirdiği ekonomik bir ayrımcılıkla da ilgili**.

Her neyse asıl söylemek istediğim AKP'nin başarısı nüfus olarak geniş ve kendini "mağdur" hisseden bir kimliğin içinden çıkmış olması ve o kimlik içinde yükselen bir işveren sınıfının desteğini arkasına almış olması. Bu iki neden belki başka bazı etkenlerin de yardımıyla (liderlik vs.) AKP'nin başarısını biçimliyor.

Ekonomik ve kültürel olarak "mağdur" olan bir kimliğin varolan rejim karşısında bu mağduriyetini gidermeye yönelik bir güç arayışına girmiş olması toplumu da rejimi de değiştirir.

Sanırım bu duruma en son örnek Tunus'ta olan bitenler. 23 yıl iktidarda olan bir kişinin ve onun belirlediği kadroların "mağdur" ettikleri kitleler "Yeter artık!" diyerek sokaklara çıkıp bir "güç" ortaya koyduklarında varolan rejimin de sonunu getirdiler, yani onu değiştirdiler.

Ama bu değişimin gelecekte nasıl bir rejimin önünü açacağını kimsenin bugünden bilmesi mümkün değil. Bu değişimin arkasından daha özgürlükçü ve demokratik bir rejim de gelebilir, eski rejime benzeyen otoriter yeni bir rejim de... Ya da bu ikisi arasında çeşitli derecelerde farklı türler de...

Ama kesin olan bir şey varsa Tunus'taki değişimin nereye gideceği, başta Tunus toplumu olmak üzere Tunus'la ilgili, yani orayla ilişkisi olan çeşitli aktörlerin bugünlerde ne yaptıklarına, nasıl bir irade üreteceklerine bağlı.

Tarihin "iradeyle" karşılaştığı an da bence tam bu an...

Gelelim AKP meselesine. **AKP'nin sekiz yıldır elde ettiği "seçim" başarılarının ardında Tunus halkının mevcut rejim karşısında sokaklara dökülerek elde ettiği "güç"ü sandıkta yakalamış olması yatmaktadır.** Dolayısıyla AKP'nin sandıkta yakaladığı bu "güç" de toplumun da rejimin de değişiminde önemli bir rol oynamıştır.

Seçimlere yaklaştığımız şu günlerde AKP yine yeni bir başarıya kilitlenmiş durumda. Toplumun yarısının oyunu almayı planlamakta. Alacağı da kesin gibi. Ama **bence bu seçimlerle açılacak süreçte AKP'nin mevcut rejim karşısındaki güç arayışının toplumu değiştirci etkisiyle, kendi gücünü konsolide etme arayışının sonucu yeni bir statükoculuk arasında gidiş gelişlere de sahne olacak gibi. En azından böyle bir potansiyeli taşıdığına dair işaretler var.**

Yani AKP'nin gelecek seçimlerdeki başarısıyla açılacak yolun Türkiye'yi nasıl denizlere yönelteceği yalnızca AKP'ye ve AKP'lilere değil, sistemdeki diğer partilerin ve diğer kimlik mağdurlarının da ne yapacağına büyük ölçüde bağlı. Bu nedenle de bu yolun, daha demokrat ve özgürlükçü bir yol mu olacağı

yoksa eskinin bir tür devamı yarı otoriter bir yol mu olacağı yalnızca AKP'nin değil **AKP'nin dışındaki kesimlerin de sorumluluğunda olan bir konu.**

CHP ve MHP'nin mevcut rejimi savunan partiler olması nedeniyle **AKP'nin "değişim"- "yeni statüko" arasındaki gelgitlerine en önemli cevaplar BDP, EDP, HAS ve DSİP gibi "mağdur" ve "özgürlük ihtiyacı" olan partilerden gelebilir.** Önümüzdeki seçimlerde de anayasa yapım sürecinde de fark yaratacak onlardır.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Osmanlı'nın bıraktığı huzursuzluk

Erol Katircioğlu 29.01.2011

Tarihçi olsaydım belki nedenlerini burada sayabilir, üzerinde yorumlar yapabilirdim. Ama değilim. **Osmanlı coğrafyasında kurulmuş çok sayıda ülkede bir türlü bitmeyen huzursuzluklardan söz ediyorum.**

Birinci Dünya Savaşı sonrasında yıkılan Osmanlı coğrafyasında, Fas'tan Irak ve Suriye'ye, oradan Balkanlardaki Arnavutluk ve Kosova'ya kadar kurulmuş çok sayıda ulus-devlette varolan ve bitmeyen toplumsal huzursuzluklardan söz ediyorum.

Bu huzursuzlukların ortak bir kaynağı var mıdır?

Dedim ya tarihçi olmadığımından böyle bir sorunun da anlamlı bir yanıtını vermem mümkün değil. Ama yine de bir gözlemci olarak, **Osmanlı İmparatorluğu'nun bu topraklarda sürmüş "altı yüzyıllık" egemenliği ile bu ülkelerde varolan toplumsal huzursuzluklar arasında bazı ortak noktalar varmış gibi geliyor bana.**

Her ne kadar bu coğrafyada savaş sonrasında oluşmuş ulus-devletler çokluk aynı yollardan yürümemişlerse de onların üzerinde **Osmanlı devlet anlayışının** etkisinin hiç olmamış olduğunu söylemek mümkün değildir.

En bildiğimiz örnekten gidersek Osmanlı'dan sonra kurulan Türkiye Cumhuriyeti devletinin birçok gelenek ve kurumlarının Osmanlı devlet gelenek ve kurumlarıyla hemen hemen aynı olduğu açık değil mi?

Ordu başta olmak üzere bugün varolan itfaiye, polis vs. gibi çeşitli kamu kuruluşları Osmanlı zamanından kalmış kurumlar olduğu gibi, **"Batılı yaşam tarzı"** dediğimiz yaşam tarzı bile (Murat Belge dünkü yazısında altını çizmişti) Osmanlı'dan devraldığımız bir olgu.

Tabii buradan **Türkiye dâhil Osmanlı coğrafyasında kurulan bütün ülkelerin Osmanlı devlet geleneği üzerine biçimlendiğini söylemek istemiyorum. Ama bu geleneğin her bir ülke için özgül tarihlerde ve koşullarda da olsa Batı ile karşılaşmasıyla biçimlenmiş, sonuçta ne Osmanlıya ve ne de Batı'ya benzemeyen yeni bir devlet ve toplum yapılanması oluşturduğunu söylemek istiyorum.** Ve tabii bu yeni yapılanmada bütün bu ülkeler açısından ortak bazı özelliklerin varolduğunu da...

Doğrusu ben bu ortak **özelliklerden birinin, içinde mutlaka askerin bulunduğu dar bir elitin, toplumu yukarıdan tanımlayan bir anlayışla oluşturduğu bir devlet yapılanması** olduğunu düşünüyorum. Aralarında farklılıklar olsa da bütün bu ülkelerdeki devlet yapılanmalarının temel özellikleri bence bu.

Kendi toplumlarına yukarıdan biçim veren, ülkede ne nasıl yaşanacaksa onun karar verdiği bir devlet

anlayışı ve yapılanması bu ülkelerin temel özellikleri. (Burada bazı ülkelerdeki yönetimin “demokrasi” oluşu (mesela bizdeki) bu durumu değiştirmiyor bence çünkü bu demokrasilerin “göstermelik” olma özellikleri çok açık.)

Bugün Tunus’ta başlayan, Cezayir ve Mısır’ı etkisi altına alan ve yalnızca Arap dünyasının değil Arnavutluk gibi bir Balkan ülkesine de sıçrayan ayaklanmalar aslında böyle bir devlet anlayışına ve yapılanmasına karşı duyulan tepkiden.

Bu insanlar diyorlar ki “Artık yeter! Böyle bir yönetimi hak etmiyoruz. Bütün dünya geniş toplum kesimlerinin katılımıyla biçimlenen **yeni bir demokrasiye** doğru hızla giderken bizim ülkemizde kırk yıldır değişmeyen kişilerle ve onların aileleriyle ya da onların adamlarıyla ya da onların belirlediği kurallarla yönetilmek istemiyoruz!”.

Bugün Tunuslunun, Cezayirlinin, Mısırlının hatta Arnavut’un dediği bu.

Bu nedenle de **dinî kimliklerine bakarak onların ayaklanmalarını “İslamcıların” “Batıcı” yönetimlere karşı ayaklanmaları olarak okumak, buradaki “demokrasi” ihtiyacını görmezden gelmek yapılacak en büyük yanlış bence.**

Tıpkı bizde çoğu kişinin düştüğü yanlış gibi. Dikkat ederseniz bizim de bir zamandan beri yaşadığımız, bu ülkelerdekine benzer bir ayaklanma aslında. Onlar gibi sokaklara dökülmedik belki ama biz de aynı itirazı seslendiren bir toplumuz. **Bizim mücadelemiz de “vesayetçi rejim” dediğimiz devlet anlayışına karşı.**

Bu ayrımı görmeden, toplumun “demokrasi” talebini fark etmeden, yalnızca “İslami” kimliğinden yola çıkarak, şimdilik AKP’ye oy veren ama yarın daha demokratik olanı tercih edecek olan geniş halk kesimlerine karşı siyaset üretmek sol ve demokrat bir siyasetin işi değildir.

Böyle bir siyaset olsa olsa bu kitleleri AKP’ye kilitleyen ve AKP’yi de daha buyurgan bir parti haline getiren bir siyaset olur. Bunun da daha eşitlikçi, daha özgürlükçü ve daha demokratik bir toplum hayali kuranların yararına olmayacağı açık.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Değişim, mağdurlar ve CHP

Erol Katircioğlu 03.02.2011

Yirmi birinci yüzyıl değişik. 20. yüzyılın mirasını taşısa da 21. yüzyılın öncesine göre değişik bir yüzyıl olacağı şimdiden belli. Bu, yalnızca 21. yüzyılda ortaya çıkan **teknolojik değişiklikler** nedeniyle değil, yaşanmışlıklar üzerine **değişen zihniyet dünyası** nedeniyle de böyle.

Geçen yüzyılın son yirmi-otuz yılı ulus-devletleri aşan yeni bir dünya yaratırken bu, değişimin motoru olan güçlerin zihniyetini de o yeni dünyanın **“baskın zihniyeti”** haline getirmişti. **Ekonomide sınırsız bir piyasa, siyasette temsili bir demokrasi bu zihniyet dünyasının en temel eksenleriydi.**

Üstelik de bu iki düzeyin birbirlerini tamamlayan düzeyler olduğu iddiası da bu zihniyetin gücünü pekiştiren ekstra bir gerçeklik olarak sunuluyordu.

Nasıl ki piyasada o malı ya da bu malı almakla o malın ya da bu malın daha fazla üretilmesini sağlıyorsak, aynı biçimde o kişiye ya da bu kişiye sandıkta oy vererek, o kişi ya da bu kişi tarafından yönetilmemizi de sağlıyorduk.

Yani **özgür bireyler(!)** olarak hangi malların üretilmesine piyasa mekanizmasını kullanarak nasıl karar verebiliyorsak, aynı şekilde özgür bireyler olarak hangi “temsilciler” tarafından yöneticiliğimize de “temsili demokrasi” mekanizmasıyla karar verebiliyorduk.

Bir sistemin “iyiliği” yurttaşların istediğini istediği gibi seçebilmek olduğuna göre karşımızdaki sistemin de mükemmel bir sistem olduğunu kabul etmeliydik.

Uzatmaya gerek yok. Gerisi hepimizin gözleri önünde oldu. Bu zihniyet dünyasının temsilcileri olan Batılı devletler önce çaresiz ve meşru olmayan bir savaş başlattılar, sonra da tüm dünyayı tarihin gördüğü en büyük ekonomik krizlerden birinin içine yuvarladılar.

20. yüzyılın egemen zihniyetinin sonu da böylece başladı. Hâlâ izlerini yaşıyor olsak da 21. yüzyılın ilk on yılını tükettiğimiz şu günlerde yeni bir zihniyet dünyasının da yeşermekte olduğu açık.

Gören gözler görüyor. Bugün Tunus ve Mısır’daki olaylar bu yeni yüzyılın yeni zihniyetinin izleriyle dolu. Bugün Tunus ve Mısır’da olan olaylar, **toplumların değişiminin, ortak paydaları sistem karşısında “mağdur olmak” olan farklı kimlik ve statüdeki insanların yarattıkları dinamiklerle ilgili olduğunu ortaya koyuyor.**

Bir başka deyişle, daha özgür, daha eşitlikçi ve daha adil bir dünyada yaşama talebi günümüzde 20. yüzyıl zihniyetiyle yönetilen toplumlarının değişmesi talebi olarak bir işlev görüyor.

Şimdilik başını ara sıra Fransa’da gösteriyor olsa da “mağdurların” bu yürüyüşlerinden aynı zihniyetle yönetilen **Bati’nın “korunaklı” ulus-devletlerinin** de yakında nasiplerini alacaklarını söylemek çok yanlış bir beklenti olmaz. Oralarda **“göçmenlerin”** önyak olacakları benzer **“yürüyüşlerin”** de zamanı yaklaşıyor.

Mağdurların, daha özgür, daha eşitlikçi ve daha adil bir dünya yaratmak için yola çıktıkları ülkelerden birinin Türkiye olduğu da bir gerçek.

Türkiye’de **ceberut devlete karşı** Kürtlerin, Müslümanların, Alevilerin, solcuların, kadınların, işçilerin, işsizlerin ve gençlerin içinde yer aldığı yürüyüş hanidir devam ediyor. Aralarında örgütlü ve koordinasyonlu bir ilişki olmasa da bütün bu toplum kesimlerinden yükselen taleplerin **devletin hegemonik gücüne** karşı yükselen değişim talepleri olduğu çok açık.

Beyefendi bu talepleri görüp onları taşımak üzere bir siyaset üreteceğine hepimize 600 ila 1250 lira arası maaş bağlayacak, ailemizi sigortalayacakmış (bir zamanların SSK’sının müdürüydü ya!). Bütün sorunumuz ekonomikmiş. Eğer bir darbe olacaksa tankın önüne geçecekmiş vs.

Bu CHP çıldırdı mı? **Benim üzerimde bıraktığı izlenim Türkiye’de değil de adını bir türlü telaffuz etmediği (nedense?) bir ülkede yaşayan bir insan izlenimi veren bu genel başkanla ne yapıyor dersiniz?** Böyle bir siyaset mantığı ve diliyle CHP ülkedeki değişim taleplerini, bırakın kuşatmayı anlamayı dahi becerebilir mi?

Dünyanın neredeyse bir zihniyet devrimi yaşadığı şu günlerde ana muhalefet partisinin başkanının ülkede olan bitenlerden bu denli kopuk olması doğrusu hayra alamet değil. CHP’liler için de, bizler için de...

Referandumdan yeni anayasaya

Erol Katircioğlu 05.02.2011

Bugünlerde Tahrir Meydanı'nı doldurarak eylem yapanlarla bizdeki Cumhuriyet mitinglerini bir tutanlar eğer art niyetli değilse yanılıyorlar.

Yanılıyorlar çünkü Mısır'da bu eylemi organize edenler Mısır'ın "**cebberut devletini**" devirmek için bu işi organize ederlerken, bizdeki Cumhuriyet mitinglerini organize edenler seçilmiş bir hükümeti, üstelik de bizim "**ceberut devletimizin**" de nefret ettiği bir hükümeti devirmek için yapmışlardı eylemlerini.

Geçmişte de şimdi de toplumumuzda rastlanan bu **şaşıllığı** eğer art niyetli bir tutumdan kaynaklanmıyorsa farklı "**paradigmaların**" bir sonucudur diyerek kenara koyabiliriz.

Biliyoruz ki farklı paradigmaların yan yana yaşaması mümkündür ama birinin diğerini bazı ispatlar öne sürerek ikna etmesi pek mümkün değildir. O nedenle de "onlar da öyle düşünüyor" diyerek yola devam etmekten başka da bir yol yoktur aslında.

Bir diğer paradigma farklılığı sol ve demokrat kesimler arasında var. Dün "**referandum**" meselesi yüzünden birbirine giren bu kesimler bugün de **anayasa konusunda** benzer bir çatışmanın kenarında dolaşıyorlar. Dün "**hayır**", "**evet**" ve "**boykot**" diyerek farklılaşan bu kesimler bugün anayasa konusunda da farklılaşma eğilimindeler.

Tabii ki dün de bugün de bu kesimler arasında temel bazı konularda farklılıklar var. Bu konuların başında da **AKP'yi nereye koymaları gerektiği konusu** geliyor. Bazıları **AKP'yi sistemin egemeni** olarak görüyor, bazıları ise **vesayet rejimini**. Bazıları da bir yandan **AKP'nin sisteme egemen olmaya çalıştığını teslim edip diğer yandan da vesayet rejimiyle kavgasını desteklemeyi** uygun buluyor.

Bunların ilk ikisi şu ya da bu biçimde CHP'ye desteğe yöneliyor, üçüncüsü ise hem AKP'nin ve hem de vesayetçi bir devletin uzağında yeni bir sol ve demokrat bir siyasete.

Farklılaşma tabii ki kötü bir şey değildir **fikirler düzeyinde** kalıyorsa. Çünkü herkesin gerçekliği kavrayışı farklı olabilir ve farklılaşma hepimiz için gerçeğin algılanışını derinleştirip genişletebilir. Yok eğer farklılaşma "**değerleri**" de kapsıyorsa o zaman taraflar arasında bir kopuş da kaçınılmaz olur.

Mesela ben eğer kavga eden iki kişiden zayıf olanın yanında yer almayı doğru buluyorsam ama o sırada biri aslında zayıfın yanlış yaptığını ve kavganın da o nedenle çıktığını ve o nedenle de **tarafsız** kalmanın daha doğru olduğunu söylüyorsa, olayla ilgili bizim aramızdaki farklılık "**fikirlerimizdeki**" farklılıktan değil "**değerlerimizdeki**" farklılıktan kaynaklanmış olacaktır. Çünkü benim için doğru olan, yani **benimsediğim değer**, nedeni ne olursa olsun **güçlünün zayıfı ezmesine karşı** olmaktadır.

Bugün sol ve demokrat kesimlerin önünde "referandumda" kaçırılmış ama "yeni anayasa" konusunda yakalanabilecek yeni bir fırsat var. Çünkü önünde sonunda bu cenahtaki insanların arasında yeni anayasa konusunda şimdiye dek ifade edilmiş hiçbir **değer farklılığı** yok. Hemen hepsi katılımcı, özgürlükçü, eşitlikçi,

farklılıklara saygılı, sosyal olana vurgu yapan yeni bir anayasa istiyorlar. **Fikir farklılıklarının** da ne ölçüde olacağını henüz bilmiyoruz.

Bu fırsatı gerçek bir alternatife dönüştürebilmek için yapılması gereken ise yüzlerini sistemin güçlü siyasi aktörlerine değil topluma döndürmeleri. Unutmamak gerekir ki yeni bir anayasa aslında yeni bir toplum ve yeni bir siyaset anlamına gelir.

Topluma bakmak ve ona değmek ise herkesi **değiştirir**.

erolcatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Mısır, Türkiye ve demokrasi

Erol Katircioğlu 10.02.2011

Kaç vakte kadar gerçekleşir bilemem ama bu topraklarda yeni bir insanlık ideali yeşerecek gibi. Bunu Mısır'ı düşünürken yazdım ama aslında aklımda Türkiye var.

Yeni bir insanlık idealinden kastettiğimin adını koymak için henüz erken. Ama dünün mazlum toplumları, Batı ile Sovyetler Birliği kamplarının oluşturduğu Soğuk Savaş döneminin, bir kısmı arada kalmış, bir kısmı **"Üçüncü Dünya"** cılıkla varlığını sürdürmeye çalışmış, çoğu yoksul ulusları şimdi artık yeni bir varoluş biçimi ve anlayışına doğru evriliyorlar.

Tahrir Meydanı'nda çadırlar kurup neredeyse ülkeleri için her gece nöbet tutanlar, aralarında para toplayarak yemeklerini paylaşıyorlar ve en önemlisi Hristiyan ve Müslüman halklar olarak aynı meydanda yan yana ayinlerini yapanlar nasıl bir insanlık halini temsil ediyorlar dersiniz?

Dedim ya Mısır'ı düşünüyorum ama aklımda Türkiye var. Türkiye Mısır'a örnek olur mu gibi abuk bir soruya cevap üretmek için değil. Ama olan bitenin her iki toplumda ne tür ortaklıklara işaret ettiğini anlamak için.

Derler ya bir kelebeğin kanatlarının bile fırtınaları tetikleyen etkisi vardır. İktidarı protesto eden bir gencin kendini yakmasıyla başlayan rüzgârlar Mısır'a geldiğinde fırtınaya dönüşmüştü bile. Ama bilmem kaç yıldır devam eden otoriter devletçi rejim olmasaydı, bugün Tahrir Meydanı'nda toplumun mağdurlarının kucaklaşması da bence olmazdı.

Bizde ise toplum her geçen gün vesayetçi rejimin sultasından sıyrıldıkça mazlum ve mağdur halklarımız da birbirlerini daha yakından tanıyıp, birbirlerini keşfediyor. Bizimkiler Tahrir Meydanı gibi bir meydanda olmasa da her yerde, her geçen gün **"Hepimiz özgür olmadıkça hiçbirimiz özgür olamayız"** cümlesiyle özetleyebileceğim bir insanlık durumunu yaşıyorlar.

Küçümsemeyin. Mısır'dakinin **hızlı** bizimkinin **yavaş** olmasından karamsarlık çıkarmayın. Bu halkın, bu ülkenin en sert ve son zamanlara kadar en diri ideolojisi **Kemalizm** altında biçimlendirilmiş bir halk olduğunu unutmayın. Sözü ettiğim mağdur kimliklerin daha düne kadar birbirlerini düşman topluluklar olarak gördüklerini atlamayın.

Bugün Mısır'da olanlar, bir süre önce bizde de olmaya başlayanlardır aslında. Devletin dondurucu rüzgârının soğuşuna inat farklılıklarıyla birlikte yaşamak isteyen bir tür **"mağdurlar yürüyüşü"**dür bizde de orada da

olan.

Müslüman Kardeşler'in liderlerinden biri **"Modelimiz tüm demokratlardır"** demiş. Daha dün kadar **"şeriatçı"** bir yönetim üzerinden düşünen bir örgütün kendisini **"demokrat"** ilan etmesi nasıl da şaşırtıcı!

Yazımın başında "henüz erken" dedimse de acaba, dün Türkiye'de bugün de Mısır'da olan gelişmeleri, aslında tam da bu liderin ifade ettiği gibi adı **"demokratlık"** olan yeni bir siyasi anlayışın işaretleri olarak göremez miyiz?

Bugün Batı'da, seksenli yılların "neo-liberal" doktrininin, "özgür" ama özgürlüğünü kullanabileceği alanı komşusununkine değince biten hesaplı bireyin "küresel mali kriz"le sonlanan dünyasına yeni bir dünya aranırken, Mısır'da ve Türkiye'de birbirleriyle dayanışan, farklılıklarıyla birlikte yaşamak isteyen, katılımcı ve müzakereci bir yönetim durumu yaratmaya çalışan yeni bir insanlık var.

Bu tahayyül kaç vakte kadar gerçekleşir bilemem ama bu topraklarda yeni bir insanlık idealinin yeşermekte olduğuna dair işaretler bunlar. Adına demokratlık diyebileceğimiz yeni bir insanlık idealinin...

Bunu Mısır'ı düşünürken yazdım ama aslında aklımda Türkiye vardı.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Anayasada ekonomi

Erol Katircioğlu 12.02.2011

Kim hangi şapkadan, ne zaman bir anayasa çıkarıp da toplumun önüne koyacak bekliyoruz. Kısa mı olacak, uzun mu olacak, başkanlık sistemi olacak mı olmayacak mı vs. diye.

Tabii bu çerçevede herkesin, –herkesin dedimse siyasi iddiaları olan herkesin demek istiyorum- bir anayasası var aslında. Gönüllerindeki aslanları yani.

Olsun! Ne sakıncası var ki mademki anayasa nasıl birlikte yaşayabileceğimizin kurallarını ifade edecek, o zaman herkesin de bu konudaki görüşünü söylemesinde ne sakınca olabilir ki? **Herkes nasıl bir Türkiye istiyor, yani birlikte yaşamak adına hangi düşüncelerinden taviz verebileceğini ortaya koysun ki doğru dürüst tartışalım ve doğru dürüst bir anayasa yapalım.**

Bence ülkemiz böyle bir atmosfere doğru ilerlerken, ilerleyenlere bir iki konuyu da ben hatırlatmak isterim.

Bunlardan birincisi anayasayı düşünürken nasıl bir dünyada olduğumuzu düşünerek anayasayı düşünmeliyiz diyorum. Yani ne demek istiyorum:

Bugünün toplumlarına kulak kabartırsak, –hangisi olsa farketmez-, konuşulan konuların başında küresel ekonomik kriz, işsizlik ve yoksulluk gibi konular gelir. Hep mi böyleydi? Belki ama bugün küresel düzeyde yaşanan ve gelmiş geçmiş krizlere taş çıkartan kriz vurmadan önce birçok insan böyle düşünmüyordu. Herşey yolundaymış hissi yaygındı.

1980'lerden bu yana bütün dünyayı hegemonyasına alan bir iktisat anlayışı yalnızca merkez ülkelerde

değil eskinin Doğu Bloku ülkeleri de dâhil birçok gelişmekte olan ülkesinde etkiliydi.

Serbest piyasanın öne çıkarıldığı, rasyonel, rasyonel olduğu için her an kâr ve maliyet hesapları yaparak yaşayan bireyler dünyası olarak özetleyebileceğimiz bu anlayış içindeki aktörler dünyayı öyle bir yere doğru sürüklediler ki, eskinin kamusal araçları olan **“regülasyonları”** da rafa kaldırarak kârlarını telaffuz dahi edilemeyecek noktalara taşıdılar.

Sonra ne oldu?

İşte sonra olan, “Ne olacak bu dünyanın hali?” karamsarlığı ve melankolisi oldu.

İşler öyle kötü gitti ki **daha dün “merkez bankaları bağımsızdır, bağımsız kalacaktır!” diye tepinenler şimdi çaktırmadan “merkez bankalarının bağımsızlığına aldırmaksızın merkez bankalarına yeni görevler vermekteler.** (Siz hiç bu günlerde bağımsızlığı zedelendiğinden dolayı istifa etmiş bir merkez bankası başkanı duydunuz mu?)

Uzatmayalım!

Dünyada iktisadın **“her koyun kendi bacağından asılır”** anlayışlı paradigması çökmüş bulunmakta. Bunun teyidi zaman alacaktır ama daha bugünden toplumdaki gelir dağılımı bozukluklarını dert edinen, insanlığın rekabet kadar işbirliğine ve dayanışmaya ihtiyacı olduğunu düşünen, aç insanlar açısından düşünce ve fikir özgürlüklerinin çok anlamlı olmayacağını bilen yeni bir iktisat anlayışı oluşmakta.

İşte böyle bir iktisat anlayışını tartışmadan anayasa yapmak mümkün olacak mıdır? Anayasada “Her koyun kendi bacağından asılır!” anlayışıyla ele alınacak ekonomik konularla anayasamız bugün dünyanın da ülkemizin de içinde bulunduğu gerçeklerle ne ölçüde uyumlu olacaktır?

Dolayısıyla demek istiyorum ki herşeyin **“sıfır noktasında”** olduğu bir dünyada yaşamıyoruz. Dünya karışık ve sıkıntılı günlerden geçiyor. O nedenle de içinde bulunduğumuz momenti iyi anlamak ve iyi değerlendirmek zorundayız.

Böyle baktığımızda da anayasanın ekonomik olarak işbirliklerini ve dayanışmaları destekleyen, insanların kendi ekonomik geleceklerini etkileyecek kararlara katılımını özendiren, sistemden çok, insana odaklanmış doğru dürüst bir anayasa olması büyük ölçüde içinde bulunduğumuz küresel ekonomik atmosferi nasıl yorumlayacağımıza bağlı. Bir tartışmanın da burada kopacağı ortada.

Anlayacağınız işimiz hiç de öyle kolay değil.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Pembe gazeteciliğimiz

Erol Katircioğlu 19.02.2011

Yazar yazıyor...

Basının içine düşürüldüğü durumu yazıyor.

Gazeteciliğin ülkemizde nasıl **“pembe gazete”** ciliğe dönüştüğünü Amerikalı ünlü işadamı **Rockefeller**’in öyküsüne işaret ederek yazıyor...

Rockefeller yaşlılığında kötü haberlerden etkilenmesin diye kişiye özel bir **“pembe gazete”** çıkarmışlardı etrafını saran dalkavuklar, okuyup da morali ve sağlığı bozulmasın diye.

İşte bir büyük gazetemizin bir büyük yazarı, ülkemizdeki gazeteciliğin de bu **“pembe gazete”**ye dönüştüğünü düşünüyor. Aklının bir ucunda bu **“pembe gazete”**, diğer ucunda ise **“O da... tv”** hikâyesi.

İsyan ediyor.

Rockefeller’in pembe gazetesini şöyle anlatıyor yazar:

“Tek nüsha basılıyor, imparatorluğunu hasta yatağından yöneten Rockefeller’in kahvaltı tepsisine bırakılıyordu... Ülkenin şahane gittiğini, ekonominin büyüdüğünü, borsanın devamlı yükseldiğini, yoksulluğun bittiğini, işsizliğin azaldığını yazıyordu o gazete...”

Tuhaftır ama **aynı gün, pembe gazetecilikten** şikâyet eden yazarın **iki sayfa ötesindeki** sayfalarda **pembenin pambesi** haberleri okuyunca insan şaşırıyor. Yazarla gazete yönetimi arasında bir çatışma varmış gibi.

Alın bazı haberleri!

Önce başlıklar:

- **1 milyon 113 bin kişi işe girdi, işsizlik yüzde 11’e yerleşti.**
- **Kamu istihdamı yüzde 1,9 arttı.**
- **Bütçe yıla bir milyar lira fazlayla başladı, Şimşek “Popülizm yok” dedi.**
- **“Kadınların Davos’u” diye anılan Küresel Kadın Zirvesi, Yunanistan yerine Türkiye’yi seçti.**
- **İki bin lira maaşla iş fırsatı**
- **Et fiyatları düştü**
- **Kendi işini kuracaklara destek**
- **New York’ta Bloomberg taksi için “centilmen ihale” çağrısı yapacak.**

- Avea, yaratıcı fikri olan küçük girişimcileri desteklemek için “Kuluçka Merkezi” kurdu.

- Türkiye yıldızlaşıyor.

- Çaycıdan denetimci dönemi kapandı.

- Migros: Bu yıl 300 mağaza açacağız.

- Türk Telekom, Türklerden çok şey öğrendik.

- Twitter, dil seçenekleri arasına Türkçe alıyor.

- RTÜK Yasası geçti TV’de yabancı payı yüzde 50 olabilecek.

Bu başlıklar nasıl bir Türkiye tablosuna işaret ediyor dersiniz?

“Ülkenin şahane gittiğini, ekonominin büyüdüğünü, borsanın devamlı yükseldiğini, yoksulluğun bittiğini, işsizliğin azaldığını” söylemiyor mu bu başlıklar, tıpkı Rockefeller’e hazırlanan “Pembe Gazete”de olduğu gibi?

Haberlerin ayrıntısına da girmek isterdim ama sanırım bu iş için yerim yetmez. Ama yine de **Hürriyet’ten Emre Özpeynirci’nin** şu haberine biraz daha yakından bakmak bu yazı bakımından anlamlı. Bilindiği gibi Başbakan Erdoğan bir süre önce TUSİAD toplantısına katıldı ve orada yaptığı konuşmada “**Babalardan Türk malı otomobil istiyorum**” talebinde bulundu. Gerisini Emre Özpeynirci’ye bırakalım:

“Şimdi düşünün Türkiye Cumhuriyeti’nin başbakanı, TUSİAD toplantısında tüm sektörleri bir kenara bırakıp, otomotiv sektörüne ilişkin değerlendirme yapıp, Türk malı otomobil talebinde bulunuyor. Ama her nedense ortada **Karsan** tarafından (Vehbi Koç’un damadı İnan Kırış’ın Yönetim Kurulu Başkanı olduğu otomobil firması –EK) tamamen Türk tasarımcılar ve mühendisler tarafından geliştirilen ve New York’ta finale kalan bir araç varken, sektör temsilcileri, dernekleri bu projeyi ağızlarına bile almıyor, desteklemiyor. İşte bu noktada hemen devreye girip, **Hürriyet olarak** ‘Başbakan Koç’tan istedi, damadı yaptı’ başlıklı haberle **işi tetikledik**. Hemen ardından New York’a giderek, aracın oradaki tanıtımına katılıp dönüşte, ‘Menderes’in Koç’a ABD desteğini şimdi damadı, Erdoğan’dan bekliyor’ başlıklı haberi yazdık. **Fitil iyice ateşlendi**.

(...) Bakan Çağlayan arkadaşım Ufuk Sandık’la birlikte yanıma gelip bize takıldı; ‘**Yazdığınız yazılarla gündemi değiştirdiniz. Tüm dikkati Karsan’ın üstüne çektiniz. Benim burada olmam Karsan’ı desteklemem de sizin yazılarınızın bir etkisidir.**’

Evet, sayın yazar!

Ya bu yazılar “gerçeği” ifade ediyor, ülke şahane gidiyor, ekonomi büyüyor, borsa devamlı yükseliyor, yoksulluk bitiyor, işsizlik azalıyor...

Ya da gazeteniz bir “**pembe gazete**” olarak yalakalığın şaheserlerinden biri haline gelmiş bulunuyor.

Tabii daha da “Ya da”lar ekleyebilirdim ama sanırım bu ikisi günün anlam ve önemine en uygun olanları...

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bizdeki muhalefet

Erol Katircioğlu 24.02.2011

Adını ne koyacağımız hâlâ tartışılıyor, **Devrim desek mi demesek mi** diye. Ama Tunus ve Mısır halkları için bu tartışmanın bir anlamı yok. Çünkü onlar zaten bunu **yapıyorlar**, yani kendi ülkelerinin vesayet rejimlerini bir bir **deviriyorlar**.

Üstelik de onlar devrim yapmak için “**proletarya**”nın **öncülüğünü** de beklemediler. **Hep birlikte vesayet rejimlerinin bütün mağdurlarıyla birlikte Müslüman, Hristiyan, işçi, solcu, liberal, demokrat, genç ve kadın hep birlikte yaptılar bunu ve yapmaya da devam ediyorlar.**

Devam da edecekler. Libya’nın Kaddafi’si bile bu gidişi durduramayacak. Gözüken bu.

Dünyada bütün bunlar olurken bizim buranın “**muhalefeti**” ne yapıyor dersiniz? Tabii “muhalefet”ten ben CHP’yi anlamıyorum kimileri gibi. Aksine “**iktidarda olmayan**” anlamına muhalefet dediğimiz, üstelik de aldığı oy oranı nedeniyle bir de başına “**ana**” getirdiğimiz CHP’nin böyle bir pozisyonu yok. Hatta tam tersi genel başkanının bizim vesayet rejiminin gizli koruma ve kollama örgütü **Ergenekon**’un üyesi olmayı istediğini dikkate alırsak, rejimin muhalefet edilmesi gereken siyasi örgütlerinden birinin bizzat CHP olduğu daha bir anlaşılır.

Biliyorum kimi CHP’li “**endişeli**” arkadaş benim bu yorumumu sert bulacak ama ne yapalım CHP’den bir muhalefet, üstelik de sol bir muhalefet çıkarmak isteyenlerin, kendi başkanlarının yol açtığı bu durumla yüzleşmeleri gerekiyor.

Her neyse gelelim rejime muhaliflik anlamındaki muhalefetin durumuna.

Onlar ise hâlâ imza topluyorlar. Toplumun fikir ve vicdan önderleri olduğu düşünülen kişilerin içinde olmasına dikkat ederek imza topluyorlar. **Sanıyorlar ki her toplanan imza toplumu değiştirecek. Tıpkı yıllar yıllar önce geceleri şehir sokaklarına asılan her afişin ülkeyi değiştireceğine inanıldığı gibi.**

Tabii ki ne imza toplama gayretini ve ne de imza veren fikir ve vicdan önderlerini ve ne de afiş asma çabasını küçümseyerek bu cümleleri kuruyorum. Ama sol muhalefetin toplumu değiştirmenin yolunun hâlâ bu tür faaliyetlerden geçtiğine inanıyor gibi davranmasına razı olmak zor.

Zor çünkü **bu ülkenin vesayet rejimi altında mağdur bırakılmış onca insan varken**, kimliğinden, inancından ya da her hangi bir aidiyetinden ötürü itilen, dışlanan onca insan varken ve iletişim, seyahat etme ve toplanma imkânları onca kolaylaşmışken **muhalefeti yalnızca imzaya ya da her grubun kendi düzenlediği küçük toplantılara sıkıştırmak** razı olunması zor bir durum bence.

Kürt muhalefetine de bir azınlık kimlik muhalefeti olarak kalması da bundan. Ülkenin batısında, daha

çok büyük şehirlerde gelişmiş sol, kendi içinde bu kadar dağınıkken Kürt muhalefetiyle buluşup Mısır'daki gibi geniş bir **"daha fazla özgürlük, daha fazla eşitlik, daha fazla demokrasi" hattı** oluşturamıyor. Oluşturamayınca da işler imzalara ve küçük toplantılara kalıyor.

Bizde muhalefetin durumu bu.

Bu yazı bir "solda birlik" yazısı değil. Öyle bir birliğin kendini sol olarak tanımlayan kesimlerce oluşturulmasının mümkün olmadığını yaşanan bunca tecrübeden sonra biliyorum.

Bu yazı, insanlığın önemli bir kısmının, bizim kültürel coğrafyamızın içinde yaşayan önemli bir kısmının, çıplak ayaklarıyla, yoksullukları ve çaresizlikleriyle **"daha fazla özgürlük, daha fazla eşitlik ve daha fazla demokrasi"** diyerek yollara çıktığı, meydanları doldurduğu ve otoriter rejimleri yıktığı ya da yıkmak üzere olduğu şu günlerde bizdeki muhalefeti bir kere daha düşünmek üzere kaleme alınmış bir yazı.

Muradı da bu...

erolcatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Değişen ne

Erol Katırcıoğlu 26.02.2011

Ünlü Amerikalı yazar Kurt Vonnegut bir romanında, dünyada artan salgın hastalıklara işaret ederek **"Dünyanın bağışıklık sistemi insandan kurtulmak istiyor ama bir türlü başaramıyor"** demişti. Doğrusu yaşanan bunca ekonomik krize bakınca benim de içimden **"Dünyanın bağışıklık sistemi kapitalizmden de kurtulmak istiyor ama bunu da henüz gerçekleştiremedi"** demek geliyor.

2008 küresel ekonomik krizi insanlığın yeryüzündeki macerasında bir adım daha atmasına yardımcı oluyor. Bu adımın nasıl bir adım olduğunu henüz yeterince bilmiyoruz ama çeşitli işaretlerden böyle bir adımın atılmakta olduğu açık.

Krizi değerlendiren iktisatçılar giderek daha fazla eski iktisat teorilerinin insanla ilgili varsayımlarını ele alıyorlar. İnsanın kâr/zarar hesabı yaparak yaşayan **"rasyonel birey"** soyutlamasının gerçeği yansıtmadığı ve dolayısıyla tüm teorinin sorunlu olduğunu söylüyorlar. Kimileri de (örneğin Nobel ödüllü Kenneth Arrow) bireyler rasyonel davranırlar bile aralarındaki **bilginin "eşit" olmaması**, yani **"asimetrik bilgi"** durumunun varlığının sosyal olarak da etkin kararların alınmasını önlediğinden söz ediyorlar.

Yani iktisatçılar bugün, bireylerin her zaman **"rasyonel"** davranmayabildikleri, **bilginin de varlığın da "eşit" dağılmadığı** bir dünya kurgusunun iktisat teorisinin gündemine gelmesi gerektiğini söylüyorlar.

Kendi özgürlüğü komşusunun özgürlüğünün başladığı yerde biten ve bu daracak özgürlük alanında komşusuyla dahi iletişimemeyen bireyler dünyasının gerçek dünyayla bir ilgisi olmadığını keşfediyorlar.

Böylelikle 2008 küresel ekonomik krizi, **birbirleriyle karşılıklı olarak etkileşen, bu etkileşim içinde kararlar alan bir toplum hayalini** insanlığın gündemine getiriyor. Bu hayal, ekonomiyi olduğu kadar sosyal ve siyasi alanları da etkileyecek bir hayal.

Bireyin “yalnız” değil, diğer bireylerle birlikte “sosyal ağlar” içinde yaşayan ve bu ağlar içinde kendini gerçekleştiren bir canlı olduğunun kabulü bence daha şimdiden birçok değişikliği tetikledi bile.

Bugün G-7’lerin yerine G-20’lerin geçmesi, “**Bağımsız, bağımsız!**” diyerek dünyadaki bütün “**merkez bankalarını**” otomatige bağlayan anlayışın terk edilmesi, “**kamusal**” denetim ve düzenleme mekanizmalarının yeniden gündeme gelmesi, bütün bunlar bilirsiniz ki bu değişimin bir sonucu.

Toplumsal “birbirleriyle karşılıklı etkileşen bireylerden” oluştuğu ve bu nedenle de toplumu yöneten kararların bu etkileşim içinde alınması gerektiği düşüncesi ise yeni bir “demokrasi” anlayışını tetikliyor.

Bu demokrasi anlayışıyla, toplumların önemli kesimlerinin toplumu yöneten kararların alınmasından dışlanmış olduğu eski sistemler arasında bir düzey farkının ve dolayısıyla bir basınç farkının ortaya çıkması da kaçınılmaz.

İşte bugün Mısır, Tunus, Bahreyn ve Libya’da ayaklanan halkların bize gönderdikleri mesaj, kendi gelecekleriyle ilgili kararların alınmasında kendilerinin dâhil edilmediği bir rejimin tüm toplumun çıkarlarına değil olsa olsa yönetici küçük bir azınlık elitin çıkarlarına hizmet edeceği mesajıdır. Yani yeni bir demokrasi ihtiyacına işaret eden bir mesajdır.

2008 küresel ekonomik krizi insanlığın yeryüzündeki macerasında bir adım daha atmasına yardımcı oluyor. Bu adımın nasıl bir adım olduğunu henüz yeterince bilmiyoruz. Ama görülen, insanın, diğer insanlarla ilişkili olduğu ağlar içinde, karşılıklı etkileşerek kararlar aldığı, içinde bulunduğu ekonomik alanı da siyasal ve sosyal alanı da öylece biçimlendirdiği yeni bir toplum algısına yöneldiği.

Bizde de durumun benzer olduğu açık değil mi? **Bütün toplumun, hiçbir karar alınmamışken yeni bir anayasayı beklemesi, bunun için hazırlanıyor oluşu başka nasıl açıklanabilir ki?**

Bir dönemin bittiğinin en çarpıcı işareti de bu değil mi?

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yükselen dalga

Erol Katircioğlu 03.03.2011

Mısırlılarda Mübarek yönetimine karşı **yaygınlaşmış olumsuz fikirler** olmasaydı Tahrir Meydanı Mısır’da bir iktidar değişimine neden olabilir miydi? Ya da seksen milyonluk ülkenin Tahrir Meydanı’na toplanmış, diyelim bir milyon Mısırlı (yani onda biri) istediği için Mısır’da bu iktidar değişimi yaşanabilir miydi?

Sanırım Victor Hugo söylemişti bu duruma uygun düşen özdeyişi, “**Hiçbir ordu zamanı gelmiş bir fikir kadar güçlü değildir**” diye. İşte bugün demokrasi fikri ve talebi de Ortadoğu’da, Tunus, Mısır ve şimdi de Libya’da ordulardan daha güçlü durumda.

Bizde ise demokrasi fikrinin zamanı görece erken geldi. Ama ne yazık ki yıkılan bir imparatorluğun küllerinden yeniden doğarken demokrasiden çok, otoriter bir yönetim modeli üzerinden yürümeyi tercih ettik.

Oysa neredeyse başından beri toplumun büyük çoğunluğu için bu rejim istenen bir rejim değildi. O nedenle de önüne ne zaman bir sandık konduysa –yani 1946’dan beri- bu rejime muhalif kadroları iktidara getirdi.

Ama ne var ki yukarıdan ve ordunun varlığı ile biçimlenmiş bu rejim de her seferinde karşı bir hamle yaparak varlığını sürdürmesini bildi. O nedenle de bizdeki darbeler tarihi bir çeşit **“gidiş ve geliş”**lerin tarihidir.

28 Şubat da böyle bir karşı hamlenin tarihî momentlerinden biriydi. 1994’de Refah Partisi’nin yerel seçimleri kazanması, arkasından 1996’da yapılan genel seçimler sonucunda Refahyol Hükümeti’ni kurarak iktidara gelmesi böyle bir karşı hamleyi kaçınılmaz kıldı.

Tankların yalnızca yürümesiyle sınırlı tutulmuş bir askerî operasyonla yetinilmiş olmasına rağmen rejimin kadroları başta askerler olmak üzere toplumu yeniden biçimlemeye yönelik büyük bir gayret içine girdiler. Andiçlar, yalan haberler ve gözden düşürmelerle demokratik kamuoyunu sindirmek için ellerinden geleni yaptılar.

Ellerinden gelenlerden biri ise **“Yeşil Sermaye”** konusunda yaptıklarıydı. Özellikle **Batı Çalışma Grubu**’nun önyak olduğu araştırmalarla ülkede laik kesimin sermaye çevrelerinin dışında oluşmakta olan bir iş çevresini **“Yeşil”** yani **“İslamcı”** olarak niteleyip engellemek istemeleri o dönemin önemli adımlarından biriydi.

Ama tarih başka bir dalganın etkisi altını girmişti çoktan. **“Güçlü asker, güçlü Türkiye”** formülasyonu ile kendilerini anlatmaya çalışan rejimin elitlerinin ayakları altından bastıkları halıyı çekmeye başlamıştı bile.

Bu dalga 1980’lerde başlamış bir dalgaydı. Tıkanmış bir ekonominin son çaresi olarak dışa açılması gerekliliği eski sermaye aktörlerinin önünü keserken yenilerinin de önlerini açmıştı.

İthalatın serbestleştirilmesi yabancı rekabetini teşvik ederek eski büyük sermayenin güç kaybetmesine neden olurken, ihracatın teşviki de yeni sermaye gruplarının palazlanmalarına yol açmıştı. Sonuçta bu iki dinamik, birlikte toplumun sermaye kesiminde yeni bir dalganın ortaya çıkmasını sağladı. Bu sermaye birikiminin en önemli özelliği ise **“yeni”, “görece küçük” ve “İslami”** çevreleri kapsıyor olmasıydı.

28 Şubatçılar ellerinden geleni yaptılar bu dalgayı önlemek için. **Malları alınmaması gereken “İslami şirketler” listeleri** yayınladılar, verdikleri brifinglerde bu şirketlerin **“irticai faaliyetlere”** nasıl destek olduklarını anlattılar. Ama olmadı. Yükselen dalgayı önleyemediler.

28 Şubat’tan sonra, bütün, Ergenekon ve Balyoz davaları etrafında işaret edilen girişimler aslında bu dalganın önlenmesine ilişkin yapılan girişimlerdir.

Dün askerlerin bu dalganın yaratıcılarından biri olan **Necmettin Erbakan**’ın cenazesine katılmaları ve TSK adına cenazeye çiçek göndermeleri yukarıda anlattığım hikâyenin neresine denk düşüyor dersiniz?

Doğrusu bunu yapanlar ne düşündüler bilmiyorum ama bu hareketin, bu parantezin kapandığına ve İslami çevrelerin ve siyasetçilerinin de varolan sistemin parçası olduklarına yani bir çeşit **normalleşmeye** işaret ettiğini söylemek mümkün.

Yani bu gelişmenin, farklılıklarımızla birlikte yaşayabileceğimiz bir demokrasi fikrinin bizim için de zamanı gelmiş bir fikir olduğunu gösterdiğine işaret ettiğini söylemek de...

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Adalet mülkün temeli mi

Erol Katırcıoğlu 05.03.2011

Adaletin, sahip olduğumuz "mülklerin" temeli sanan bir ülkenin insanlarıyız. "Mülk"ün, sahip olduğumuz şeylerin değil de **ortak yaşanan toprak**, yani **ülke** olduğunu unuttuğumuzdan beri "adaleti" de unutmuşuz aslında. O nedenle de bu topraklarda "adalet" kavramının "hasret" yüklü bir anlamı var.

Adalet kavramının sahip olduğumuz şeylerle ilişkin özel bir anlam kazanması bu topraklarda anlaşılabilir bir şey belki de. Öyle ya bu düsturla hareket etmiş atalarımız toprak mülkiyetini devlette tutarak özel mülkiyeti bir çeşit "gayri meşru" kılınca özel mülklere sahip olanlar da mülklerini koruma güdüsüyle bu lafı böyle çevirmişler anlaşılan.

Bu topraklarda kardeşçe ve özgürce yaşama ihtiyacı "mülklerin" korunma ihtiyacıyla sınırlı değil kuşkusuz. Ama devlet karşısında mülkleri her daim tehlikede olanlar adalet kavramını mülkle ilişkilendirirken sözün kardeşlik ve özgürlük yanı da unutuldu.

Sonuçta adalet diye diye yola çıkanlar güç elde ettiklerinde o güçlerini ve mülklerini adaletsizlik yaparak korurlarken, toplumda adalet talebinin bir çeşit adaletsizlik olduğu duygusunu da yerleştirmiş oldular. O nedenle de **"Adalet diye diye adaleti tepelemek"** lafı eskilerin çok sık kullandığı laflardan biri.

Bugün de durum farklı değil belki de.

Adalet anlayışımızın da adalet mekanizmamızın da oldum olası sorunlu olduğu ortada. Geriye gitmeye gerek yok benim kuşağımın tanık oldukları bile bu ülkede adaletin ne menem bir şey olduğunu anlamak için yeterli.

Örneğin ben **Adnan Menderes'in nasıl idama mahkûm edildiğini bir türlü anlayamadım. Adalet adına konuşan, yargılayan ve sonunda ölüm hükmünü verenler nasıl insanlardı?** Ellerinde bu hükme yetecek delillerin olmadığını bildikleri halde bir insanın, üstelik de bu ülkede milyonların sevdiği, oy verdiği, lider olarak kabul ettiği bir insanın ölümüne hangi "adalet" duygusuyla karar vermiş olabildiler ki?

Ya da Deniz Gezmiş ve arkadaşlarının idamlarına ne demeli? Hangi adaletti gerçekleşmiş olan? Ya da tersten söylersek 20'li yaşlarındaki bu gençler ülkede hangi adaletsizliği yapmışlardı ki idamlarıyla adalet tecelli etmiş oldu? Kimlerdi bu kararı verenler hangi "adalet duygusu" ile vermişlerdi bu kararları?

Tabii burada yüce adaletimizin adaletsizlikleriyle ilgili bir liste çıkaracak değilim. Bunun uzun bir liste olacağı ortada. Ama son olarak **Erdal Eren'e yapılan "adaletsizliği" nereye koyacağımı bilemiyorum doğrusu. Daha 18 yaşına bile girmemiş, üstelik de hakkında doğru dürüst deliller olmadan bir ay gibi bir zaman içinde idamına karar verilmiş, 6-7 ay sonra da idam edilmiş Erdal Eren hangi adaletsizliği yapmıştı da yüce adaletimiz bu durumu millet adına düzeltmişti?**

Lafı uzatmayalım. Bu ülkede hep ama hep, "adalet" diyerek ortaya dökülenler adaletsizlikleri de yapanlar oldular. O nedenle de kimse bizden adalet sistemine güvenmemizi beklemesin. "Adaletin kararını beklemeliyiz", "Adaletle saygılı olmalıyız" laflarının da bu nedenle hiçbir kıymet-i harbiyesi yok. Yok, çünkü ikna olmamızı sağlayacak hiçbir anlam taşıyorlar.

Son gözaltına alınanlarla Ergenekon davasının kimyasının bozulmakta olduğuna dair işaretler artmış oldu. Adaletle saygımdan değil bilmediğimden davayla ilgili söz söylemek istemiyorum. Ama bu davayı açanlar ve bu davayla ilgili olanlar bir gün onlar için de "Adalet diye diye adaleti tepelediler" denmesini istemezlerse ellerini çabuk tutup bir an önce bizleri aydınlatmalılar.

Unutmayın ki adalet, toplumun birlikte yaşayabilmesinin temelidir, bu duygunun karşılanmaması bu temeli zorlar, un ufak eder.

erolcatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Akıntı ve kerteriz

Erol Katircioğlu 12.03.2011

Geçenlerde İzmir hafif metro açılışı vesilesiyle **Erdoğan ve Kılıçdaroğlu** aynı mekânda birbirlerini dinlemek durumunda kaldılar. Aralarındaki ilişki normal bir ülkenin parlamentosundaki normal liderlerin aralarındaki ilişkiler gibi olsaydı bu törenin de bir haber değeri olmazdı tabii ki. Ama ne var ki burası **“burası”**ydı ve o nedenle de bu haber bütün televizyonlarda ve gazetelerde öncelikli olarak yer aldı.

Ben Kılıçdaroğlu’nun konuşmasını dinleyemedim. Ama Erdoğan’inkini sonuna kadar dinledim. Türkiye siyasetinin geldiği yeri göstermesi bakımından bana önemli geldi bu konuşma. Salonda CHP’liler ve AKP’liler vardı. Tabii böyle bir törene katılmak için **“sıradan”** partili olmak yetmeyeceğine göre katılanlar büyük bir olasılıkla her iki partinin de **“elitlerinden”** oluşuyordu.

Erdoğan, muhalefet liderinin de olduğu bir salonda ve üstelik onun kızacak olsa kalkıp gitmesinin de mümkün olmayacağı bir ortamda **“Hazır şunu bulmuşken biz neyiz bir güzel anlatayım”** edasıyla konuştu. Doğrusu konuşma bence nezaket sınırlarını zorlayan bir konuşmaydı.

Zorluyordu çünkü bir yandan hükümetin ülkenin dört bir yanında yaptıklarını anlatırken metro açılışını bir garnitüre indirgiyordu, bir yandan da gaza gelen AKP’lilerin alkışlarıyla CHP’lileri zor durumda bırakıyor, onları Başbakan’ın konuşmasını alkışlamayan gayrı-medeni insanlar konumuna düşürüyordu. Sanırım Kılıçdaroğlu da kendini rahatsız hissetti. Öyle ya en önde oturuyordu ve orada Başbakan’ı alkışlamayan bir tek o vardı.

Her neyse uzatmayalım.

Kendini bu ülkede çoğunluk olduğunu düşündüğü halde hep mağdur hissetmiş bir toplum kesiminin temsilcisi olarak Başbakan’ın hükümetinin yaptığı işlerde başarılı olmasından büyük keyif aldığı ortada. Bunu mağrur duruşundan ve duyduğu özgüvenin yüksekliğinden anlamak mümkün.

Mesela dün Avrupa Konseyi’nin raporu üzerinde konuşurken raporun sipariş üzerine yazıldığını **“Rapor da dengesiz, yazanlar da!”** diyerek kendine duyduğu özgüveni bir kere daha ortaya koydu. Hele hele **“Onlar yazar, biz bildiğimizi okuruz”** cümlesi ise nezaket sınırlarını zorlayan bu özgüvenin nasıl uluslararası siyaset aktörlerinin bile kanının donduracak bir düzeye geldiğini gösterdi. **“One minute!”**den sonra bu cümleler belki de bütün dünyaya Erdoğan’ı bir daha hatırlatır.

Türkiye’de siyasetin geldiği yer işte böyle bir yer. Birbirlerini selamlamayan, ellerini sıkmayan, yapılan güzel şeylerden ortak zevk alamayan, birbirlerini dinleme nezaketini gösteremeyen, hani neredeyse birbirlerini düşman gibi gören bir siyaset eliti var bugün.

Toplumun da bu ayrışmadan nasibini aldığı ve her geçen gün siyaseti **AKP karşıtlığı ya da AKP yandaşlığı** içinden gördüğü bir gerçek. En son, gazetecilerin, özellikle **Ahmet Şık ve Nedim Şener**’in tutuklanmalarıyla ortaya çıkan tartışmaların da bu hatta ilerlediği açık.

Oysa açık olan bir başka şey de Ergenekon ve ilgili diğer davaların bu ülkede özgürlüklerden yana olan insanlarca önemsenen davalar olduğu gerçeği. Bu davaların bir an önce olabildiğince adil bir biçimde sonuçlanması toplumun geniş kesimlerinin de isteği.

Ama hal böyleyken adları bu davalarla geçmemesi gerektiği düşünülen **Ahmet Şık ve Nedim Şener**'in tutuklanmalarının yarattığı tepki ülkedeki bu ayrıışmış ve kutuplaşmış siyasetin içine akıyor, onun daha da kutuplaşmasına neden oluyor; durum bu.

Doğrusu bu akıntının üzerinde durmak pek mümkün olmadığından insanı ya içine alıyor ya da kenarlara atıyor. **Ya Ergenekon'dan yana ya da Ergenekon karşıtı** yapıyor.

Oysa bu ülkenin Adalet sisteminin tarihi bizzat bize adaleti temsil edenlerin nasıl adaletsizlikler yapabileceklerinin örnekleriyle dolu. Tabii aynı şekilde kimi insanın ülkenin özgürlüklerinin karartılması yönünde davrandıklarının örnekleri de az değil...

Ama ben bu ülkenin adalet sisteminde bir iki istisna olay dışında özgürlüklere ve adaletle sahip çıkan bir gelenek görmüyorum. O nedenle de kendimi adaletin yanında hissetmiyorum. **Kendime, yıllar yılı bu ülkede yaşanan bunca baskı, zulüm ve adaletsizlik varken, adaleti temsil edenlerin, bizlere, adaletin varlığını hissettirmek için ne yaptılar diye sorduğumda bir cevap bulamıyorum.** O nedenle de eğer birileri yanlış yapmışsa benim eğilimim adalet sisteminin yanlış yapmış olma olasılığı yönünde.

Bu, akıntının hızını kesmez tabii ki. Ama bir **kerteriz** olduğu da açık.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

MODERN VE BÜYÜK OLMAK

Erol Katırcıoğlu 19.03.2011

“Laikler” ondan bir şeriat devleti kuracak diye beklesinler, o, Türkiye’de **“modernliğin”** başını çekmeye çalışıyor. Sorun bu “modernliğin” günü ve zamanı geçmiş bir modernlik olması ve o nedenle de **onu zamanın gerisine taşıması.**

Başbakan Erdoğan’dan sözediyorum.

Tam da dünya, Japonya’da deprem ve tsunaminin yol açtığı nükleer enerji felaketini yaşarken, o, bu hayalin peşinde Rusya’ya gidip bir nükleer santral anlaşmasının altına imza attı.

Tam da Çin’in yeni enerji santrallerinin onay sürecini askıya aldığını açıkladığı,

Tam da Almanya’nın nükleer kapasitesinin üçte bir oranında düşürdüğü,

Tam da İspanya, İsviçre, İngiltere ve ABD’nin güvenlik standartlarını gözden geçirme kararı aldığı şu günlerde o, bu **“modernleşme” hayaliyle** Rusya’ya gidip o imzayı attı.

Bu ülkede böyle bir modernleşme tutkusu yeni değil kuşkusuz. Özellikle bütün sağ siyaset çizgisi **“Modern ve büyük bir ülke”** olma hayali çerçevesinde gelişti. Bu çerçevede Akkuyu Nükleer santrali için imza atan **Erdoğan**’la, 1956’da Atom Enerjisi kurumunun kurulma emrini veren **Menderes**, arasındaki devamlılık bu bakımdan ilginç değil mi?

Peki ama “modern ve büyük bir ülke” olmanın yolu böyle bir yol mudur?

Doğrusu bu soruya evet demek zor. Çünkü zaman değişiyor ve insanların “modern ve büyük bir” ülke anlayışları da zamanla birlikte değişiyor.

Başbakan Erdoğan eleştirel bir soruya, “Riski olmayan hiç bir yatırım yok, yani evimize Aygaz tüpü de o zaman koymamak gerekir” gibi bir laf etti Rusya’ya giderken, o **hepimiz adına ama bize sormadan** attığı imzayı atmaya giderken.

Bu soruya verdiği cevabın bile korkutuculuğu sizleri düşündürmüyor mu? Aygaz tüpünü evime koymamın riskinin elbette farkındayım. **Ama aygaz tüpünün riski büyük ölçüde beni ilgilendirirken nükleer enerjinin riski bütün toplumu hatta tüm dünyayı ilgilendiren bir risk değil mi?**

Evde Aygaz mı, doğal gaz mı kullanalım sorusuna cevap vermek durumunda olan bir aile reisi nasıl aile fertlerine sormak gereğini duyarsa, bence nükleer enerji konusunda bir hükümetin de konuyu toplumuna sorma gereği duyması gerekir.

Hatta aralarındaki ilişkiyi, firmalar arası rekabet ilişkisi gibi algılayan bugünün ulus devlet dünyasında güçlü olanların belirlediği bir **Birleşmiş Milletler yapısı uygun olsa bu tür bir kararda tüm dünyanın onayını da aramak gerekir.**

Bugünün dünyasında “modern” olmanın yolu böyle bir anlayıştan geçiyor bence. **Seçilmiş olmanın toplumun genelini ilgilendiren nükleer enerji gibi konularda karar almak için yetmediğini, bu tür kararları toplumla paylaşmak gerektiğini düşünen bir zihniyettir bugünün dünyasının “modern” olanı.**

Bugünün “modern” olanı bu. Bugünün “modern” olanın ne olduğunu anlamak için belki de **Tahrir Meydanına** yeniden bakmak gerekir. Orada bir insanlığın **“Kendi kaderimi ben belirlerim” şiarı değil miydi haykırılan?** Dolayısıyla bugünün, bir ulusu “modern” ve “büyük” kılacak olan zihniyeti böyle haykırabilen bir zihniyettir bence.

Başbakan dün, attığı imzanın ardından ayağının tozuyla yurda dönerken CHP’nin **“bedelli askerlik”** konusundaki teklifini değerlendirdi. **“Seçimden sonra gerekirse referanduma gideriz”** dedi. **Peki ama Eğer “bedelli”nin çözümü referandumda arıyorsan o zaman “nükleer” konusunu neden aynı şekilde bir referandum konusu yapmıyorsun?**

Bugünün dünyasında “modern ve büyük” olmak herşeyden önce “demokrat” bir zihniyete sahip olmayı gerektiriyor. Demokrat bir zihniyetse toplumun geleceğini ilgilendiren önemli kararlarda topluma danışma gereksinimini duymak anlamına geliyor. Türkiyeli siyasetin zihniyet dünyası ise henüz böyle bir yerde değil. Erdoğan böyle de Kılıçdaroğlu farklı mı dersiniz son günlerde ortaya attıkları **“aile sigortası” ve “bedelli” gibi önerileri topluma sormayı hiç akıllarına getirmediklerinden** giderseniz sorunun cevabını da vermiş olursunuz sanırım.

erolkatircioglu@gmail.com

Hangi birey

Erol Katırcıoğlu 24.03.2011

Seçimler, anlaşıldığı gibi anayasa üzerinden olacak. TÜSİAD topa girdi ve gündemi değiştirdi. İşdünyasının prestijli bu örgütü liberal ve Batı standartlarını yakalamış bir anayasa önerisiyle tartışmayı başlattı. Değişmez maddelerin de değiştirilmesi önerisinde bulunması ise daha henüz işin başındayken çitanın oldukça yükseğe çıkmasını sağladı. Çıta yükseldiğinden de Kılıçdaroğlu'nun **"Değiştirilemez maddeler tabii ki değiştirilemez!"** düşüncesiyle anayasayı tartışacak olanları da çitanın alt sıralarına koymuş oldu.

Anayasa tartışmalarının daha şimdiden başlaması çok hayırlı. Hayırlı çünkü biz toplum olarak ilk defa anayasa yapma sürecine katılabilme şansına sahipmişiz gibi görünüyor. "Gibi görünüyor" dedim çünkü siyasilerin bu anayasa yapma işini topluma ne ölçüde bırakacakları henüz belli değil. Seçim sonrası (ya da öncesi kim bilir?) işte bu bizim anayasamız diye önümüze bir kitapçık da fırlatabilirler.

TÜSİAD, **"Bireyin yanındaız!"** demiş bu anayasa çıkışını yaparken. Bence anayasa tartışmalarında önemli bir eksen olacağını düşündüğüm bir konu bu. Hangi bireyden söz ediyor TÜSİAD acaba?

Eğer, alanı, "komşularının özgürlüğünün başladığı yerde biten" bir özgürlüğe sahip bir bireyden söz ediyorsa,

Eğer, içeriği, yalnızca kendi tercihlerini gerçekleştirmekle sınırlı bir özgürlüğe sahip bir bireyden söz ediyorsa,

Eğer, yaşam mücadelesi serbest piyasa ekonomisinin kör yasalarına terkedilmiş bir bireyden söz ediyorsa, orada durup düşünmemiz gerekiyor bence.

Durup düşünmemiz gerekiyor çünkü içinde yaşadığımız ve anayasa yapacağımız dönemin bir **tarihsel değişim momenti** olduğunu atlayan bir bakış açısıdır bu.

İçinde yaşadığımız ve anayasamızı yapacağımız bu tarihsel momenti tarihsel yapan iki olaydan biri **2008 küresel mali krizidir**, diğeri ise **Arap coğrafyasının diktatörlere, otoriter yönetimlere başkaldırma girişimleridir**. Tarihi değiştiren bu iki büyük olayın ima ettikleri üzerinde düşünmeden bir anayasa yapmanın da eksik ve hatalı olacağı ortada.

Kestirmeden gidersem, ben, 2008 küresel mali krizinin temel nedeninin otuz yıldır sürdürülmeye çalışılan ultra liberal bir kapitalizmin **"birey" temelli ideolojisi** olduğunu düşünüyorum. Bu, her noktada kâr zarar hesapları yaparak davrandığı düşünülen bireyin ve onun faaliyetleriyle ilgili bütün kamusal düzenlemelerin kaldırılmasına vurgu yapan bu yaklaşımın bir sonucuydu mali krizle yaşananlar. Bu nedenle de bugün bütün dünya kapitalizmin yeniden **"düzenlenmesi"** gerektiğinde hemfikir gibi.

"Düzenleme" dediğimiz bizler, yani kapitalizmin bildiğimiz bireyinin komşuları yani. Kapitalizmin bireyi özgürlüğünü kullanırken bizim de işimizi, aşımızı yok ettiğinden ona yeniden kendimizi hatırlatmamız gerekiyor. O nedenle de günümüzün insanlığı kapitalizmin bu soyut bireyinden, bireyin kendisi kadar

toplumdaki diğer bireylerin de önemli olduğu ve o nedenle de “işbirliği” ve “dayanışma”yı öne çıkaran bir anlayışa evriliyor.

İkinci değişim kaynağı başta Mısır olmak üzere diğer Ortadoğu halklarının mevcut rejimlere başkaldırması. **Proletaryayı beklemeksizin sokaklara çıkan bu halkların yaptığı devrim, liberallerin “temsili demokrasisi”ni de aşma talebiyle gelişiyor.** Bu başkaldırıların nereye doğru evrileceğini bilmesek de daha şimdiden toplumların kendi kaderlerini etkilemek istemeleri düşüncesi ve duygusuna işaret ettiği çok açık.

Sonuç olarak anayasayı düşünürken, bu “birey” meselesi karşımıza çıkacak her seferinde. Biz de her seferinde sormalıyız “**Hangi birey?**” diye. **Geçmişte kalmış kendi hapisanesinde özgür olduğunu düşünen bireyden mi söz ediyoruz, yoksa komşusuyla dayanışan, içinde bulunduğu her toplumsal oluşumu etkilemeye ilişkin diğerleriyle “dayanışma” içinde olan bireyden mi?**

Önce bunu konuşmamız gerekiyor bence.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bu davanın ‘başı’ kim

Erol Katırcıoğlu 26.03.2011

Yeterli bilgin yoksa karar vermek zordur. Bu nedenle de karar verme dediğimiz sürecin en önemli malzemesi de bu “**bilgi**”dir. Karar vermen gereken konuyla ilgili, o konuyu saran, o konunun önündeki ve arkasındaki verileri bildiğiniz ölçüde doğru karar verirsiniz. Aksi durumda yanlış karar verme olasılığınız yükselir.

Yeterli bilginiz yoksa ve durum yine de bir karar vermenizi gerektiriyorsa o zaman **deneyime ve geleneğe** başvurmak bir yoldur. “**Daha önce nasıl olmuştu, ne yapmıştım, ne karar vermiştim**” diye.

Sizi bilmiyorum ama ben bir kez daha kendimi bu durumda hissediyorum. “**Bu kitap değildir, bir örgüt dokümanıdır**” dendiğinde buna **ikna olmalı mıyım**, yoksa “**Yine birilerinin başına bir şeyler örülüyor**” diye mi düşünmeliyim? Tabii bu soru basit bir soru olsa neyse. Şıklardan birini seçer yürürsünüz. Ama durum öyle de değil. Vereceğiniz karar sizi iki zıttan birine yazdırır. Ya **Ergenekon’cu** tarafa düşersiniz ya da **AKP’liliğe**. Ortası da yok gibi.

Dolayısıyla bilginin bu denli az olduğu bir durumda eğer bir karar vermek zorundaysanız o zaman **geçmişe** bakmanız gerekiyor. **Geçmişe baktığınızda da bizim adalet mekanizmamızın külliye yanlı işler yapan, adil olmayan, birey yerine devleti destekleyip, özgürlük yerine sadakati ödüllendiren bir mekanizma olduğunu görmemek mümkün mü?** Üstelik de ta kuruluştan bu yana. Tarih bunu böyle söylüyor.

O nedenle de gazete basmaların, kitap imha etmelerin ima ettiği şey, soruşturma savcılığının bizden beklediğinin aksine tek kelimeyle bu soruşturmanın inandırıcılığını kaybetmeye başladığı yönünde. Nitekim yapılan kamuoyu yoklamalarında da bu inançsızlığı görmek mümkün.

Davayı açanlar davanın önemine uygun düştüğünü düşündükleri bir başlangıç yapmışlar, davanın görüleceği büyük bir “kompleks”i Silivri’de inşa etmişlerdi. Ama anlaşılan davanın büyüklüğünün onlara ilham ettiği şey bu kadarmış. Bu davanın Cumhuriyet’in en önemli davalarından biri olması nedeniyle de bu öneme uygun bir “**zihni**” hazırlık yapılması atlanmış.

Nasıl olmuş bilemem ama bu davanın toplumu ortasından bölecek bir dava olacağı ortadayken, bu bölünmenin toplumsal bir hezeyana dönüşmemesi için hiç bir tedbir düşünülmemiş. O nedenle Nedim Şener ve Ahmet Şık'ın tutuklanmalarından sonra ortaya çıkan toplumsal psikoloji karşısında savcılık, içeriğinde dişe dokunur bir şey olmasa da bir açıklama yapmak zorunda kalmıştı.

Dediğim de bu. **Bu davanın “başı” kim? Neden toplumun önünde bir açıklama yapmıyor? Açıklama illa bir şeyi “ifşa” etmek anlamına gelmez. Yalnızca orada birilerinin olduğunu hissettirir bize.** Orada davanın önemine uygun davranan birilerinin olduğunu ve ortada bir **“başsızlık”** olmadığını anlatır bize. Bu da önemli bir şeydir kuşkusuz.

Önemlidir çünkü **“başsızlığın”** olduğu yerde **“kaos”**, kaosun olduğu yerde de **“otoriterleşme”** kaçınılmazdır. Bunun bir güvenlik ve adalet sisteminde yer edinmesi ise bir toplum için toptan bir felakettir.

Bir kuruma **“Bağımsız”** dediğinizde o kurum “bağımsız” olmuyor. Üstelik de bizde bu hiç olmuyor. Hatta bence tam tersine **“Aslında bu kime bağlı?”** sorusunu beraberinde getiriyor. (Bizdeki bütün “bağımsız” kurumların sorunu da bu değil mi?). Konu Ergenekon gibi bir dava olunca ve de **gelenek** de bu kadar kötü olunca **“adaletin bağımsızlığı”** sözlerinden, **“siz bu işe karışmayın”** anlamı çıkarmak daha gerçekçi bir algılayış.

Tamam karışmayalım. Ama unutmayalım ki **“bağımsız” olup “bağımlı”, “Baş”lı olup “başsız” olmak** eninde sonunda bir **demokrasi sorunu** yaratır. Hepimizi içine alan bir demokrasi sorunu.

Tehlike de burada.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

TÜSİAD'ın bitişi

Erol Katırcıoğlu 31.03.2011

Şimdi anlaşılıyor Cem Boyner'in sözlerinin adresi. **“Eğer insan hakları, insan onuru Türkiye'nin bölünmesinden, devletten daha önemlidir diyebiliyorsanız doğru yoldayız. Bunu yapamazsanız sayın Başkan bunu kısa yoldan kesin, bu işin altından kalkamazsınız”** demesi sahiden “Başkan” Ümit Boyner'e değil toplantıda hazır bulunan diğer TÜSİAD üyelerineymiş meğerse. İshak Alaton'un **“ağır toplar”** dediği daha yaşlı ve etkili üyelere.

Ama anlaşılan o ki **onlar** ikna olmamışlar ve **“özgürlük talebinin”** bütün suçunu (!) **“akademisyenlere”**, deyim yerindeyse fırlatıp attılar. Ve tabii sonuçta da Cem Boyner'in dediği gibi **bu işin altından kalkamamış** oldular.

Doğrusu bu durum öncekilere benzemiyor bence. Yani TÜSİAD'ın “demokrasiden” yana görünüp de iş devlet vs. gibi konulara geldiğinde ani dönüşler yapması ilk değil. Ama bu kez bu dönüşün TÜSİAD'ı bitiren bir dönüş olacağı çok açık.

Doğrusu bir zamandan bu yana TÜSİAD'ın bir işdünyası örgütü olarak eski etkinliğini kaybettiği görülüyordu. Bunun bir nedeni diğer bazı başka işdünyası örgütlerinin ekonomide ve siyasette etkinliklerini arttırmış

olmaları kadar TÜSİAD'ın zik zaklar çizen tavrıyla da ilgiliydi.

Zaman zaman liberal başkanlar ve liberal yönetim kurulları gelmiş olsa bile nihai durumda hep "sağcı", "tutucu" ve "devletçi" "ağır topar"ın ağırlığı TÜSİAD kararlarında hissedildi. Polisin bile polisin öldürdüğünü kabul ettiği gazeteci Metin Göktepe olayını kınayan bir kararın bile genel kurulda çıkmasını istemeyecek kadar devlet rayları üzerinde yürüyen bu insanların varlıkları TÜSİAD'ın asıl yüzü bence.

İnsan bayağı hayıflanıyor şöyle doğru dürüst bir burjuvazimiz yok diye. Ben kendi hesabıma sermayenin "finans kapital" haline dönüşmesinin üzerinden bunca zaman geçtikten sonra, bugünün toplumlarında kendi toplumunun çıkarları için davranan bir burjuvazi bulabileceğimize pek inanmıyorum. O nedenle de bizim burjuvazimizden Fransız devriminin burjuvaları gibi "vatanı ve milleti" için ölümü göze alıp da bir şeyler yapmalarını hiç beklemiyorum. Ama içinde yaşadıkları toplumun hiç olmazsa daha demokratik, insan haklarına saygılı, daha özgürlükçü bir toplum olabilmesi için yapabilecekleri olduğuna inanıyorum.

Bu sözlerim de ondan.

Eğer becerebilirsek, yakın bir gelecekte ilk defa bir anayasa yapacağız. Anayasalar "birlikte nasıl yaşarız" sorusuna cevaben hazırlanmış metinler olduğuna göre toplumun her ferdinin görüşlerinin de bir biçimde yansımış olması gerekli. Böyle bir "sivil seferberlik" haline hazırlandığımız bu günlerde, doğrusu bazı eleştiri konularım olsa da önemli bulduğum TÜSİAD çalışmasının aslında TÜSİAD'ın değil de "Akademisyenler"ın çalışması olduğunu duymak, tabii ki bu seferberlikte bir eksiklik duygusu veriyor insana.

Ama ne derler her şeyde hayır vardır diye. Bu 13 maddelik açıklamayla, **devlet insan onurundan daha önemlidir** anlamına gelen bu adım, kendi var edenlerin tarihsel misyonlarının da bittiğine işaret ederek belki de yeni bir TÜSİAD için bir başlangıç noktası olabilir. Belki de devletin yalnızca işdünyasına değil tüm topluma hizmet eden bir aygıt olması gerektiğinin daha bir anlaşıldığı şu günlerde Cem Boyner'in bu anayasa için söylediklerini bu eskimiş örgüt için biz de şöyle söyleyebiliriz: **Böyle devam edemezsiniz sayın Başkan böyle iki başlı yürüyemezsiniz.**

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yeni bir hükümet mi yeni bir devlet mi

Erol Katircioğlu 02.04.2011

Devlet birçok şeyin yanı sıra içinde doğduğu toplumun zihniyetinin de bir ürünü. Eğer toplum ataerkil bir zihniyetin egemen olduğu bir toplumsa devleti yönetenlerin de yönetme biçimi bunu yansıtır. Geleneğin yol göstericiliğinde itaat temelli bir devlet yapısı oluşur.

Eğer toplum bir "**piyasa toplumu**"ysa devletin de bu "**piyasa toplumuna**" göre yapılanması normaldir. Yok eğer toplum "**demokratik**" zihniyete sahip bir toplumsa devletin de bu demokrat zihniyete göre yapılanması yine beklenen bir durum olur.

Eğer devletin bu yapılanılarıyla toplumun zihniyeti arasında bir uyumsuzluk varsa, o toplumun da huzursuz bir toplum olması kaçınılmazdır. **Bu durum, devleti yönetenlerle toplum arasında değişmek ve değişmemek üzerine çatışmacı bir iklimin oluşmasına yol açarak bu huzursuzluğu üretir.** Nitekim bugün başta Mısır olmak üzere bütün Orta Doğu coğrafyasındaki olanlar biraz da bu nedenle.

Aslında bizdeki huzursuzlukların da temeli bence benzer. Bizde de toplum değişmiş ve fakat devlet yapılanması **“kuruluş”** döneminin zihniyetiyle var olmaya devam ettiğinden çatışmacı bir iklim doğmuş durumda. **Devlet, sanki bu ülkenin insanları aynı etnik kökene, aynı dini inanca aynı kültürel kodlara sahipmiş gibi bir zihni arka planla davranmakta ve fakat toplum da her geçen gün farklılıklarını öne çıkarmaya çalışmakta.** En azından Kürtler, Aleviler ve Sünni Müslümanlar açısından bu böyle.

Fakat bugünlerde Sünni Müslümanların içinden çıkmış bir parti, devleti, deyim yerindeyse devr almak üzere. Her geçen gün kendine güveni yükselen AKP, önümüzdeki seçimleri yalnızca **yeni bir “hükümet” kurmak için değil yeni bir “devlet” kurmak** için bir adım olarak görüyor.

Doğrusu bunda bir beis görüyor da değilim ben. Öyle ya AKP, seçimlerle işbaşına gelmiş bir parti olarak ve bu değişimi de referandumlarla yapmayı düşünen bir parti olarak böyle bir amaca da sahip olabilir. Bunda bir sorun yok.

Sorun olsa olsa AKP’nin düşündüğü devlet yapılanmasıyla toplumun zihniyeti arasında bir uyumun var olup olmadığı ve dolayısıyla böyle bir adımın toplumun özlediği huzuru getirip getirmeyeceği. Bence sorun burada.

Zaman zaman Başbakan Erdoğan’ın bazı davranış ve sözlerinden toplumun zihniyet dünyasındaki değişimi görmediği izlenimi ediniyorum ben. **“Milli görüş”** gömleğini çıkardıktan sonra toplumun **“demokrasi”** talebini görmesi ve ona uygun davranması onun başarısıydı ama geçen on yılda yaşananların bu demokrasi talebini de değiştirdiğini görmemesi bence bir sorun. En son Kılıçdaroğlu’nun **“bedelli”** önerisini **“referanduma”** götürürüz derken **“nükleer santral”** konusunda sessiz kalması, ya da **HES’ler** konusundaki tutumu gibi.

Fakat bunların da ötesinde, belki de ülkede gerçek bir **“muhalafet”in** olmamasının da yarattığı bir nedenle Erdoğan’ın, devralacağı devleti gerçek anlamda demokratik bir devlete dönüştürebilmesi pek mümkün görünmüyor. Çünkü Erdoğan henüz daha, toplumun **“demokrasi”** taleplerinin, benimsediği **“temsili demokrasi”** kalıplarını aştığını görmüyor. **“Katılım”** sözcüğünü bu kadar ender kullanması da bence o nedenle.

Kim bilir belki de bundan dolayı AKP’nin devleti değiştirmek yerine devletle uzlaşmaya çalıştığı gibi bir izlenim oluşuyor. Askerle atılan adımlardan sonra **Savcı Zekeriye Öz’ün** görevinden alınması yargıyla da benzer bir adım mı atılıyor sorusunu sorduruyor. Tabii bir de son gelişmeleri kendi hamlelerini zorlaştıran gelişmeler olarak okumuş olup olmadığını da...

Bunların hiç birini bilemeyiz. Ama bilinebilecek bir şey varsa o da 600 yıllık bir geleneğin içinden oluşmuş bizim devletin öyle kolayına değişecek bir devlet olmadığı. Üstelik Erdoğan’dan yansıyan dönemini bitirmiş **“temsili demokrasi”** anlayışıyla bunun hiç olamayacağı.

Ve tabii bir de demokratik bir toplum kurma hayalinin öyle kolayına gerçekleşebilecek bir hayal olmadığı.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Demirören AVM

Erol Katırcıoğlu 07.04.2011

Batı ile olan farklarımızın zamanla yok olacağına, giderek onlara benzeyeceğimize dair bir düşünce, belki düşünce de değil bir inanç var etrafta. Öyle ya "Batı'lılaştıkça", yani "modern"leştikçe bizim de onlara benzememiz kaçınılmazdır düşüncesi hiç de yabana atılabilecek bir düşünce değil.

Tabii bu benzerliği kuran insana, Batı ve daha çok da Avrupa, "modernliğin" simgesi gibi geldiğinden bu böyle.

Bu kanaatin yaygınlığı biraz da eskiye, "kuruluş"a kadar gitmesiyle de ilgili bence. Nitekim Mustafa Kemal de (Batı'yı zaman zaman eleştirse de) böyle düşünürdü özünde. **"Biz Garb (Batı) medeniyetini bir taklitçilik yapalım diye almıyoruz, onda iyi olarak gördüklerimizi, kendi bünyemize uygun bulduğumuz için, dünya medeniyet seviyesi içinde benimsiyoruz"** cümlesi ona ait. Ya da, **"Türklerin asırlardan beri takip ettiği hareket, devamlı bir istikameti muhafaza etti. Biz daima Şark'tan (Doğudan) Garb'a (Batıya) yürüdük"** cümlesi de...

Doğrusu bu yazıyı okurken bu kanaatin pek de doğru olmadığına dair çok sayıda örnek hemen aklınıza gelmiştir sanırım. Benim aklıma gelen en son örnek ise **"Demirören AVM"** denen ve Beyoğlu'nda tarihi dokuya da biz İstanbullulara da meydan okuyan bir ucube bina.

"Gökkafes orada mal gibi dururken buna mı taktın!" demeyin. Gökkafes'in yerine önceden bir şey yoktu ve Gökkafesi yaparak yeni bir çirkinlik yarattılar yaratmasına ama, bu, başka. Başka, çünkü, bu, "Demirören AVM" denen çirkinlik yalnızca bir çirkinlik olarak değil, biz hayatta olan İstanbulluların anılarında yer alan bir köşenin yok edilmesi anlamında da bir çirkinlik.

Ben diyorum ki Batı ile farklarımız hiçbir zaman kapanmayacak. Bunu söylemem Batı'yı **"matah"** olarak gördüğümünden değil, Batı gibi olmaya razı olsak da olacak olanların Batı'da olacak olanlar gibi olmayacağından.

Nitekim bu amaçla yaptıklarımızın, yani attığımız bütün Batılılaşma adımlarımızın hemen tümünün ne Batı'ya ve ne de Doğu'ya benzemediği ortada. Söz konusu binaya **"ucube"** dememin nedeni de bu.

Kâr hırsını benimsemesem de anlıyorum. Batı kapitalizmi zaman içinde bu özelliğinden vazgeçmediyse de bazı tavizler verdi. Daha doğrusu kazandıklarını küçük bir azınlık için de olsa daha yaşanabilir bir dünya için harcama eğilimini benimsediği kadar içindeki mücadelelerin bir sonucu olarak da bir **"kamu" düzeni ve kavramı** da geliştirdi.

Mustafa Kemal "Garp"ı, yani "Batı'yı gösterdiğinde yalnızca Avrupa'ya işaret etmiyordu. Aynı zamanda "kapitalizm"e de işaret ediyordu bence. Ama ne var ki yarattığı sistem ne Avrupa'ya ve ne de **"kapitalizme"** benzemedi. Ucube, kavruk bir toplum ve ekonomi üretti. TUSİAD'ın son anayasa çıkışından çark etmesi de Gökkafes diye bir binanın şehrin ortasına dikilmiş olması da ve bu "Demirören" AVM'si (mi demeli ucubesi mi siz karar verin) de hep bu nedenle.

Peki nasıl olmuş da bu olabilmiş? Anlaşılan itirazlar olmuş. Bu kadar oraya buraya saldırarak şişmanlatılan bu binanın eski tarihi binayla bir ilgisi kalmadığı söylenmiş. Şikâyetler edilmiş, koruma kurullarına falan gidilmiş. Ama yine de son noktayı Bakanlar Kurulu koymuş.

Hangi Bakanlar Kurulu mu?

Ülkeye yeni bir anayasa vaadededen, o nedenle de bir kez daha toplumdan tek başına iktidar olmak için oy isteyecek olan hükümetin bakanlar kurulu, 20 Şubat 2007’de, Demirören AVM’nin bulunduğu alanı, bir Bakanlar Kurulu kararıyla Yenileme Alanı olarak belirleyerek ve de izin verme yetkisini 1 No’lu Koruma Kurulu’ndan alıp İstanbul Yenileme Alanları Koruma Kurulu’na geçirerek son noktayı koymuş.

Ne derler? Hayırlı olsun başka.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İhraç edilecek demokrasimiz

Erol Katircioğlu 09.04.2011

Türkiye’nin demokrasisinin modelliğinden söz ediliyor Ortadoğu toplumları için. Bununla denmek istenen belli. Bu toplumları kör gözüm parmağına otoriter devletçi rejimlerle yönetmektense **“Türkiye’deki gibi bir demokrasi”**yle yönetmek daha doğru, daha kabul edilebilir. Denmek istenen bu.

“Türkiye’deki gibi bir demokrasi”den kastedilen nedir diye soracak olursanız sanırım en azından **“şu kadarcık”** da olsa **toplumun tercümanlığını** da işin içine katacak bir yönetim biçimi olması. O kadar! Yoksa güçlü devletin güçlülüğünden, toplumu yönlendirme imkânlarını elinde tutmasından bir kaygı değil dile getirilen.

Nitekim yeni bir seçime hazırlanmakta olduğumuz şu günlerde model olacak demokrasimizin de ne menem bir şey olduğuna dair örnekler de artıyor. Ne yazık ki kimse çıkıp da bu mu model olacak olan demokrasimiz diye de sormuyor.

Partilerin genel başkanları bilmem kaç bin dosyayla **odalarına kapanmışlar**. Kimlerin **milletin “vekili”** olacağına karar verecekler. Bunları gazeteler yazıyor. Biri, bir delikanlının yolunuza çıkıp hangi adayın milletvekili olmasını istersiniz türünden bir soruya verdiğiniz alelacele cevaplardan giderek karar verecekmiş, diğeri de kimi küçük Anadolu şehrinde, o da kaç kişi oldukları belli olmayan partililerin katılımıyla sözde önseçim yapacakmış ama asıl depo büyük şehirler olduğu için de o listelere kendi karar verecekmiş vs. vs.

Bizim demokrasimiz işte böyle bir demokrasi!

Denebilir ki bu hiç yoktan iyidir. Bakın Ortadoğu ülkelerine. Buralardaki yönetimler otoriter devletçi, askerci yönetimler. Oralarda toplumun esamisi bile okunmuyor. Burada hiç değilse toplumun da, anketle manketle de olsa nabızı tutuluyor, onların da tercihleri dikkate alınıyor, isteklerine tercüman olunuyor vs, diyebilirsiniz.

Bunları böyle söylediğinizde kısmen de olsa haklı da olursunuz.

Peki ama ya toplum değişmişse? **Toplum artık “tercümanlarla” değil de kendisi için kendisi konuşmak istiyorsa?** O zaman sizin bu Ortadoğu ülkeleri için önerdiğiniz demokrasiniz kendi toplumunuz için anlamsızlaşmışken nasıl olacak da başka toplumlar için kurtarıcı bir model olacak?

Toplumun siyasal istikrarını sağlamak iddiasıyla hâlâ tutulan yüzde 10 barajına ne demeli? Bu, sahiden toplumda siyasal istikrarı sağlamak için mi tutulmakta yoksa belirli bir yönetim elitinin gücünün devamını sağlamak için mi?

Ya da gelin şu partilere yapılan devlet yardımlarına bakalım: Siyasi Partiler Yasası denen bir yasayla öyle bir dümen yapmışız ki “devlet bir önceki seçimlerde yüzde 10 barajını geçen partilere bu yardımı yapar” diyerek **kazanmışların yeniden kazanmasını** garanti altına almışız.

Oysa bu, inandıkları rekabetçi piyasaya bile ters. Orada hiç olmazsa yeni firmaların piyasaya girmeleri özendirilir. Hatta eğer piyasada az sayıda firma egemenliği varsa devlet piyasaya girecek firmalara ucuz krediden tutun her türlü devlet desteği vermeye hazırdır.

Ya da alın şu seçimlere bağımsız girmek isteyenlerin ödemesi gereken paranın sekiz bin TL’ye (yani sekiz milyara) çıkarılması meselesini. Ne demek isteniyor dersiniz? Seçilme hakkınız var var olmasına ama seçilebilmek için ya zengin olmalısınız ya da başlarken birilerine borçlu başlamalısınız mı demek isteniyor? Sanki bu müthiş yaratıcılık özellikle bağımsız girecekleri belli olan BDP’ler ve solda siyaset yapanlar için düşünülmüş bir yaratıcılık gibi.

Oysa anlamıyorlar ki nerede “kazananlar her daim kazanmaya devam ediyorsa”, nerede toplumun iradesi karşısında “güçlü tekeller” oluşuyorsa orada er ya da geç bir “kıyamet” kopar. Tarihteki kutsal kitaplara girmiş bütün “kıyametlerin” de kaynakları bence bunlar.

Uzatmayalım.

Bizim demokrasi modelimiz “**arkaik**” bir model. Bizim insanımızın derdine çare olamazken başkalarınınkine çare olabileceğini düşünmek bir densizlik. Zaten hemen her Cuma, Mısırlıların, namaz sonrası, dün, Mübarek’e, bugünse askerlere verdikleri mesajda böyle bir demokrasi modeli yok. **Onlar kendi hayatlarını etkileyen kararlarda kendilerinin de dâhil edilmelerini istiyorlar.** Yani bizim demokrasimizde henüz daha telaffuz edilmeyen bir şeyi istiyorlar.

Ama bizim toplumumuzun da derinlerde istediği bir şeyi...

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

CHP’nin listesi

Erol Katircioğlu 14.04.2011

Listelerden sonra önümüzdeki dönemin nasıl bir siyasi görünüm kazanacağı bütün medyanın konusu. Listelere adı yazılmış insanların geçmiş siyasi kariyerlerinden ya da temsil ettikleri çevrelerden giderek konuklarına soruyorlar önümüzdeki dönemde siyaset nasıl bir hal alacak diye.

Doğrusu içimize o kadar sindirmişiz ki bu tuhaf demokrasiyi. **Kimsenin seçim oldu da bu insanlar milletvekili oldular mı diye sormak aklına bile gelmiyor.** Çünkü herkes biliyor ki bizde işler böyle olur ve aslında partilerin liderleri bizim adımıza seçim yaparak bizler için en uygun vekilleri de tayin ederler.

Siz bakmayın Erdoğan’ın Avrupa’da gerine gerine bizde demokrasi var ve bizim demokrasimiz sizinkinden aşağı değil diye dayılanmasına. Bizdeki demokrasinin bir “orta oyunu” olduğunu zaten dünya âlem biliyor. Onun için yüzde 10 barajıyla ilgili cevabı çok zayıftı Erdoğan’ın. Sanki bu ülkede **“Halkımız böyle istiyor da**

ondan” diyebilecek bir durum varmış gibi sorunun cevabına halkı yerleştirmekle inandırıcı olabileceğini düşünüyor anlaşılan. Sanki bu mümkünmüş gibi.

Uzatmayalım, **“Bizde seçim böyle olur çelebi!”** diyerek geçelim.

Tabii bir de bu seçimlerde **“Yenilendik!”** diyerek afra tafra dolaşan bir CHP’nin iyicene yönünü şaşırmışlığı var. İnsanın, bu **“Kılıçdaroğlu projesi”**nin, öyle böyle değil sahiden bir **“derin devlet”** işi olduğuna inanması geliyor. **Eğer gerçekten de Baykal ve ekibini tasfiye eden el, yerlerine sahiden “sol” ve “demokrat” adaylar koysaydı neyse. O zaman sahiden bir yenileşme hamlesi kurgusuna inanmak mümkün olabilirdi.**

Ne gezer!

Aşağı yukarı **“sağ”**la ilişkili ki bu sağ siyaset gelenekleri içinde yer almış siyasetçiler anlamına kullanıyorum bu ifadeyi, yani ANAP’ından MHP’sine, DYP’sine 20’ye yakın (belki de daha fazla) insan var CHP’nin listesinde. Hadi diyelim herkes değişir onlar da değişmiştir vs. Ama durum bence bu değil. Onlar hala **“sağcılar”** ve bu işi dizayn eden **el**’in onların isimleriyle sağ seçmenin oylarını alacağını hedeflediği belli..

Ama bu listelerde benim gözüme takılan ve acıtan gerçek **Alevilerin** üstünün tümünden çizilmesidir. **Alevi ve Bektaşî Dernekleri Federasyonu Başkanı Ali Balkız’ın, Pirsultan Derneği Başkanı Fevzi Gümüş’ün listelere girememesini ve Necati Yılmaz’ın Ankara’dan 11. sıraya konmuş olmasını nasıl açıklamak gerekir dersiniz?** Tabii bu soruyu, kendinin bir Alevi olduğunu dahi söyleyemeyen bir kişiden Alevi kimliğini sahiplenip, Alevi sorunu denen sorunu çözebileceğine umarak CHP’ye yönelmiş Alevi kesimleri cevaplamalı bence.

Özetle, Kılıçdaroğlu’nun listesi, Baykal ekibini tasfiye ederken, sayıları oldukça az olan ve daha çok **“endişeli modernler”** olarak adlandırılan ve CHP’nin yenilenebileceği umudunu yitirmemiş kadrolarla, daha yaşlı ve daha tecrübeli (devleti bilmek anlamında) **Kemalist ve sağcı** kadroları karşı karşıya bırakan bir liste. Bu nedenle de bu durumu ilerideki olası bir çatlamanın da tohumu olarak okumak mümkün.

Bu ülkenin solu, ülkedeki eşitsizliklere, adaletsizliklere ve özgürsüzlüklere karşı duran bir sol olmalı. Bu nedenle de söylemi de eylemi de bu durumlara muhatap olan kesimlere yönelmeli. Ama şimdiye dek CHP’nin bu taraklarda hiç bezi olmadı ve anlaşılan gelecekte de olmayacak. Bu liste bana bunu söylüyor.

CHP’den umutlanan, ondan bir **“sol parti”** olmayı bekleyen kesimler ne düşünür bilmiyorum ama ben bu listedeki kadronun sola yelken açacak bir kadro olmadığını ve bu haliyle hiç bir zaman da olamayacağını, **olsa olsa “eskinin”, olsa olsa “milliyetçiliğin”, olsa olsa “vesayet rejiminin” payandası olacak bir kadro olacağını** düşünüyorum.

Tabii bir de iç gerilime dayanamayıp ortasından çatlayabileceğini...

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Başkan Erdoğan

Erol Katircioğlu 16.04.2011

Bugünlerde anayasa tartışmaları “alttan alttan” olsa da devam ediyor. Başladı demiyorum çünkü süreç çok önceden başladı. Kimilerinin burun kıvrıldığı o, 12 Eylül Anayasası’ndaki değişiklik maddelerinin ortaya atıldığı

ve referanduma konu olduğu günden bu yana başladı. O günden beri de devam ediyor.

Altan altan dedim çünkü her ne kadar siyasi partiler birbirlerini kollayıp seçim sürecinde yanlış yapmamak için anayasa konusunu ağızlarına almıyorlarsa da yakında seçim bildirgelerinde tematik de olsa yer verecekler. Öte yandan toplum, partilerin bu yavaşlıklarına rağmen anayasayı tartışmaya başladı bile. Bir zamandan beri giderek artan sayıda sivil örgütlenme “Nasıl bir anayasa?” konulu çeşitli paneller ve toplantılar yapmakta.

Aslında bu çerçeveden bakınca da partilerin liste tanzimlerinin arkasında seçim sonrasında başlayacak anayasa sürecinin önemli bir payı olduğunu söylemek de mümkün. **CHP sağa, MHP kendine, AKP Erdoğan’a, BDP de Türkiye’ye yelken açarken** aslında hepsi de bu süreçte güçlü ve etkin olmanın peşindeler. Çünkü bu süreç bizi başladığımızı bin pişman edecek dönemlerden geçecek gibi görünüyor. Çünkü toplum şimdiye dek konuşmadığı tüm sorunlarını konuşacak. Şimdiye dek ifade edemediği her sorunu ifade edecek. Onun için güçlü olan yeni anayasayı da büyük ölçüde biçimleyecek.

Tabii bu büyük ölçüde belirleme imkânı daha çok AKP’de olacak gibi. Daha şimdiden seçimi kazanmış bir edaylı lideri Erdoğan’da görmek mümkün.

Kimileri bu başkanlık sisteminin ne menem bir şey olduğunu düşünürken, bir “**başkan**”la yönetilmenin nasıl bir şey olacağını hayal etmeye çalışırken belki yardımcı olabilir diye Erdoğan’ın Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi’ndeki konuşmasını tekrar dinlemesini öneririm. Çünkü orada konuşan aslında Başbakan Erdoğan’dan çok **Başkan Erdoğan**’dı bence.

Konuşmasının başlangıcı yalnızca Avrupalılara değil tüm insanlığa seslenen yer yer felsefi ve düşündürücü cümlelerle Avrupalılara bence de haklı bir meydan okuma tadında bir konuşmaydı. Ama iş soru cevaplara gelince Erdoğan birden yerelleşti. Başladığı meydan okumayı daha çok yerel bir lidere uygun kavruk bir üslupla “**bomba yapımıyla**” “**kitap yazmayı**” ilişkilendiren bir örnekle sürdürmeye çalıştı. Böyle bir cevap önceki konuşmayı taçlandırabilir miydi? Bence bu mümkün değildi ve de olmadı. Yıldızlar birden dökülmeye başladı.

Doğrusu yüzde 10 barajıyla ilgili söyledikleri, bu konuda danışmanlarının daha önce kendisini uyarmamış olduğunu düşündürdü bana. “Bu Avrupalılar bu tür sorular sorabilir” diye.

Çünkü onlar geldiklerinde bu yüzde 10 barajı varmış ve eğer değiştirmeleri gerekiyorsa bunu halka soracaklarmış, onlara da sormayacaklarmış gibisinden bir cevabın inandırıcılığı olabilir mi? “Eğer öyle idiyse ve sen bunu demokratik bulmuyorsan neden değiştirmiyorsun” diye sorarlar adama. Ya da “Bize sormayacaksın da neden bizim içimizden biri olmak konusunda ısrarlısınız” diye. Nitekim ben burada barajla ilgili böyle bir tartışmayı bırakın, böyle bir fikrin telaffuz edildiğini bile duymadım, ne Başbakan’dan ve ne de diğer liderlerden. “Gelin bu konuyu referanduma götürelim” diye.

Her neyse ya şu inanç özgürlüğü ile ilgili soruya verdiği cevaba ne demeli. “**Ülkemizde her vatandaşımızın ibadet edebilmesinin sigortası durumundayız. Kimse 'Biz ibadetimizi yapamıyoruz' diyemez, derse bize karşı saygısızlık yapar. Kim derse, bizzat ilgileneceğim sigortaları bizzat benim.**”

Demokrasiyle yönetilen bir ülkede bir başbakanın bir “insan hakkı” olan bir hakkın kullanılmasıyla ilgili kendini sigorta olarak ortaya atması ne derece normal bir ifade oldu sizce? Demezler mi adama “Bu senin sigorta olmanla ilgili değil yasaların ve uygulamaların sigorta olması gerekir” diye.

Uzatmayayım ama Erdoğan’ın sorulara verdiği cevaplar onun bir “**başkan**” olarak ve ama “**yerel bir başkan**” olarak algılanmasına neden oldu bence. Konuşmasının başlangıcı ne ölçüde güçlü idiyse sorulara verdiği cevaplar o ölçüde zayıftı. **Konuşmasının başlangıcındaki demokrasi anlayışı ne ölçüde evrensel idiyse sorulara verdiği cevaplardaki demokrasi anlayışı da o ölçüde yerel ve eskimiş bir demokrasi anlayışydı.**

Bizde nasıl bir “başkanlık sistemi” olur diye merak edenlerin Erdoğan’ın bu konuşmasını dinlemesi bence ufuk açıcı olur. Anayasayı tartışırken buna ihtiyacımız olacağı kesin.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Başbakan, Alex ve Kürt sorunu

Erol Katircioğlu 21.04.2011

Anlıyorum ki Kürt sorununu AKP çözmek istiyor. Yeni dönem milletvekillerini tanıtırken **“Kürt sorunu yoktur, Kürt kardeşlerimin sorunları vardır”** cümlesini kullanan Erdoğan’ın bu konuda **samimi** olduğunu söylemek mümkün.

Geçmiş dönemde sorunu çözmekle ilgili her hangi bir irade ortaya çıkmamışken, başarısız da olsa, **“açılım”**, **“Habur” vs.** konularının yarattığı atmosferin sorunun çözümüne yönelik kolaylaştırıcı rol oynadığını söylemek de aynı şekilde mümkün. Nitekim bugün, dün konuşamadığımız şeyleri konuşabiliyor, Öcalan’ın **“ev hapsi”**ni bile tartışabiliyor olmamız da bu nedenle.

Kürt sorununun bundan önceki safhasının sorunları aşılrken, yeni safhasının sorunları da başlarını hafifçe kaldırıyorlar bence. Bu yeni sorunların **Türk tarafındaki psikolojiye ve zihniyet dünyasına** ait sorunlar olacağı daha şimdiden görünüyor.

Tabii bu sorunlar, sorunun çözümünü üstlenen başta Erdoğan olmak üzere Türk siyasi elitlerinin sorunları ama geniş kitlelerce de paylaşıldığı malum. O nedenle de önümüzdeki yeni safhada sorunun çözümünde ayak bağı olacak psikolojik ve zihni algılamaları da hesaba katarak sorunu çözme çabalarına katkıda bulunmaya çalışmak gerek.

Ben burada Başbakan Erdoğan’dan örnek vereceğim ama, örneklerin geniş kitleler bakımından da geçerli olduğunu akılda tutmak gerek. Gözüme takılan en son örnek Başbakan’ın Fenerbahçeli Alex’le olan görüşmesi. Habere göre Başbakan’a Alex’in Türk vatandaşı olmak istediği söylendiğinde **“Başbakan Erdoğan, ‘İsmi de koydu mu’ diye sordu. Aziz Yıldırım, ‘İsmi kendi seçecek’ karşılığını verdi.”**

Yukarıdaki haberin, yazının başında konu ettiğim Kürt sorunundaki yeni safha ile arasında nasıl bir ilişki var diye sorarsanız belki şöyle açıklayabilirim: **Bildiğim kadarıyla Türk vatandaşı olmanın koşulları arasında isim değiştirmek yok. Ama buna rağmen Başbakan Erdoğan’ın ilk sorduğu sorunun ‘İsmi de koydu mu’ sorusu olması açıklanmaya muhtaç bir durum.**

Sizi bilmem ama bu **“doğal olarak”** ağızdan çıkan sorunun Erdoğan’ın zihnî arkaplanında Türk olmanın, Türkçe bir isimle ilişkili olması gerektiği gibi bir algıyı yansıtıyor olduğunu düşünüyorum. Öyle olmasa bile en azından öyle olsa daha iyi olur gibi bir düşünceyi...

Yine bir başka Erdoğan tesbitim de referandum sürecinde Kocaeli’nde yaptığı konuşma. Ramazan günleriydi, hava sıcak, konuşması da uzamıştı. Erdoğan, **“Biliyorum hepiniz oruçlusunuz, sizi daha fazla tutmayayım”** gibisinden bir cümleyi sarf edivermişti birden. **Sanki Erdoğan’ı dinlemeye gelenlerin hepsi “Müslüman” ve**

hepsi “Sünni”ymiş gibi. Oysa bu ülkede dinî inançlar bakımından başkaları da vardı ama anlaşılan Erdoğan’ın zihniyet dünyasına bu durum tam olarak işlememişti. Bu iki örnek Erdoğan’ın nasıl düşündüğünü değil ama nasıl hissettiğini, onun zihniyet dünyasını açığa çıkaran iki örnek bence. Doğrusu daha başkalarını da verebilirim ama sanırım bu ikisi önümüzdeki dönemde nasıl bir sorunla karşı karşıya olacağımızı oldukça iyi anlatıyor.

Bu yeni dönemde sorunun çözümü için **“samimi”** olmak yetmeyecek. Tabii ki **“samimiyet”** kendi başına çok önemli bir gereklilik ama gerçek çözüm ancak **“zihniyet”** değişimiyle mümkün.

O nedenle de eğer Türk siyasi eliti bu sorunu çözmek istiyorsa Kürtlerin etnik olarak farklı bir kökene sahip, bundan dolayı da farklı bir dil ve farklı bir kültür içinde kendini hisseden bir halk olduğunu peşinen kabul etmesi gerekiyor. Bu bir.

İkincisi, eğer önümüzdeki dönemde Türk siyasi eliti bu sorunu çözmek istiyorsa Diyarbakır Askerî Cezaevi gerçeğiyle tüm Türkiye toplumunun yüzleşmesini sağlaması gerekiyor. Özellikle bu cezaevinde yaşananların nasıl insanlık dışı eylemler olduğunu ve bu eylemlerin de Türkler tarafından yapıldığını topluma anlatması gerekiyor. (Bu konuda mutlaka **Diyarbakır Askerî Cezaevi Gerçeğini Araştırma ve Adalet Komisyonu**’nun çalışmaları değerlendirilmelidir).

Gerçek “kardeşlik” ve bu kardeşlik üzerinden gerçek bir demokrasi ancak böyle bir **“zihniyet”** değişimiyle mümkün. Bu yolda **“samimiyet”** ise gerekli, ama yeterli bir koşul değildir.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ortalama Türk vatandaşı

Erol Katırcıoğlu 23.04.2011

“Ortalamaya” işaret ederek yaşayan bir toplum **“ortalama bir toplum”** olmaktan kurtulabilir mi?

Anlıyorum ki bizim toplumda hemen herkes bir **“ortalama vatandaş”** kavramından giderek işini yapıyor. Ne eksik, ne fazla!, ortalama! İşadamına soruyorsun **“Bunun daha iyisini yapamaz mıydın”** diye. Cevap **“Bizim toplumda ‘ortalama insanın’ zevki bu, biz de bu ‘ortalama insana’ göre üretim yapıyoruz”**.

Sanırsınız bu **“ortalama insan”** kavramı bilimsel bir kavram ve o üzerine araştırmalar yapmış ya da yapılanları okumuş. Ne gezer! Birkaç gözlemden, birkaç anlatılan hikâyeden kendine göre bir “ortalama insan” çıkarmış ve ürettiği malı da o insana göre biçimlemiş.

Soruyorsun medya yöneticisine, **“Bu diziler ne böyle toplumun içi dışı anlamsız saçma sapan dizilerle doldu”** diye. Cevap **“Ortalama insanımız bu, o böyle diziler istediği için biz de böyle diziler çekiyoruz”**.

Kimdir bu “ortalama” insan diye sorsanız birkaç gözlem ve anekdottan başka söyleyecek bir şeyi yok aslında. Ama yine de gazetesini de televizyon kanalını da bu “ortalama” insana göre ayarlamış gidiyor.

Soruyorsun siyasetçiye **“Erdoğan’ın Avrupa’daki konuşması neydi öyle”** diye. **Hele şu Fransız milletvekili ile ilgili söylediği “Siz Türkiye’ye Fransızınız galiba” sözü edilecek söz müydü?** Cevap, **“Sen bilmiyorsun**

bu işleri, Erdoğan ‘ortalama Türk insanına’ konuştu. Nasıl ‘One minute’ lafı o ‘ortalama insanın’ gönlüne girmişse bu laf da onların gönüllerine girdi bile. Erdoğan’a oy getireceği kesin”.

Peki, ama bir ülke böyle bir “ortalama” üzerinden biçimleniyorsa o ülkenin de ancak “ortalama” bir ülke olacağı açık değil mi? Ortalama bir ülkenin de ne kendine ne de insanlığa hayırlı olması mümkün olabilir mi?

İşin en vahim yanı ise “ortalama insan”ın da bütün bu kesimleri “ortalama” olarak görüyor olması. İşadamını, medya patronunu ya da siyasetçiyi, “ortalama işadamı”, “ortalama medya patronu”, “ortalama siyasetçi” olarak görüyor olması ve ona göre onlara davranması...

Böylelikle döngü tamamlanıyor ve bir toplum, bir ülke “ortalamaya” kilitlenip kalıyor. Artık oradan ortalamanın üzerinde bir performans beklemek, yaratıcı çıkışlar ve radikal dönüşümler beklemek gerçekçi olmaktan çıkıyor.

Nitekim bizim durumumuz da bu.

Her şey öyle “ortalamaya” kilitlenmiş durumda ki kimsenin bu kısır döngüyü kırmak gibi bir niyeti yok. Ne siyasette, ne ekonomide ve ne de başka bir yerde.

Bu durum biraz bilgisayarlardaki Q klavye meselesine benziyor. Daha hızlı yazmayı mümkün kılacak daha ileri harf yerleşimleri bulunduğu halde daha yavaş olduğu biline biline hâlâ Q klavye kullanmaya devam ediliyor olması sorununa. Bilindiği gibi neredeyse dünyanın her yerinde eskiden daktilolarda, şimdi ise bilgisayarlarda, en sol üst köşede Q ile başlayan W, E, R diye giden harflerin belirli bir dizilimi var. İşte bu harf diziliminden daha iyisi bulunduğu halde insanlar bir türlü bundan vazgeçemiyorlar.

Neden?

Cevabı basit: insanlar bu alışkanlıklarından vazgeçemediklerinden dolayı bilgisayar firmaları da bu dizaynı değiştirmiyor; bilgisayar firmaları bu dizaynı değiştirmedikleri için de insanlar da bu alışkanlıklarından vazgeçmiyorlar.

Gördünüz mü kilidi!

Toplumun Q klavyeye kilitlenmesi gibi biz de aslında bu “ortalama insan” kavramına kilitlenmiş durumdayız. Çeşitli kesimler kendi davranışlarını “ortalama insana” göre biçimlediklerinden “ortalama” bir performansa da razı oluyorlar, “ortalama insanlar” da bu kesimlerin daha ileri reformlar yapacak kesimler olmadıklarını, yani “ortalama” olduklarını düşündüklerinden daha ileri bir değişim de talep etmiyorlar.

Oysa önümüzdeki dönem “ortalama”nın dışında davranışlara gereksinim duyulacak bir dönem olacak.

Bu kısır döngüyü kırıp başta Kürt sorunu dediğimiz sorun olmak üzere sorunlarımızı çözecek yaratıcı yollar bulmamız gerekiyor. Çünkü artık nasıl Q klavyeden çok daha hızlı yazmayı mümkün kılan yeni harf dizilişleri varsa tıpkı onun gibi şu andaki eşitlik, özgürlük ve demokrasi düzeyinin çok üstünde bir toplum olma imkânı da var.

Yeter ki şu “ortalama Türk vatandaşı” safsatasına kilitlenmekten kurtulalım...

erolkatircioglu@gmail.com

Çılgın proje ve demokrasimiz

Erol Katırcıoğlu 28.04.2011

Batı karşısında yenik düşmenin Türkiye toplumunda ciddi bir travmaya yol açtığı bilinir. Bunca yılın koskoca **Osmanlı**'sının güneşi görünce eriyen kar misali tarih sahnesinden çekilmiş olması bu ülkenin insanlarıncaya kolay kabul edilen bir olgu olmadı. O nedenle de bu **"kaybetmişlik duygusu"** zaman zaman bir yerlerimizden çıkar. Bugün hâlâ Avrupa'yla ilişkilerimizin, **"Onlar ortak, biz pazar"** anlayışıyla algılanıyor olması da bu nedenle.

1991 yılında kurulan **Demirel-İnönü hükümetinde** ekonomi danışmanlığı yaparken çeşitli vesilelerle bu **"duygu"**nun farklı tezahürleriyle çokça karşılaştım. Dün Erdoğan'ın **"çılgın proje"**sini dinlerken de o günler geldi aklıma. Bu da bir başkası diye düşündüm kendi kendime.

Başbakanlık'taki çalışmam sırasında bu projeye benzer çok sayıda **"çılgın projesi"** olan insanla tanışmış, onları dinlemiş ve bazılarını da ilgili olabilecek kurumlarla ya da rahmetli **Erdal İnönü**'yle paylaşmışım. Aklımda kalan bazılarından kısaca da olsa söz edeyim.

Bunlardan biri **Van Gölü**'yle ilgiliydi. Van Gölü'nün su yüzeyinin yükselmekte olduğunu, bunun da **Dicle Nehri**'ne bağlanarak hem Van Gölü'nün ve hem de Dicle'nin daha sağlıklı bir yapıya kavuşturulabileceğini, sulama vs. gibi imkânların artarak tarım üretimine de katkıda bulunabileceğini amaçlayan bir projeydi.

Bir başkası, **Akşehir- Eğirdir- Beyşehir göllerinin kendi aralarında birleştirilerek Akdeniz'e bağlanması** projesiydi. Bu projede de hem bu göllerin yaşaması ve hem de Akdeniz'le bağlı hale getirilmeleriyle elde edilecek ekonomik yarar amaçlanmaktaydı. (Bu projenin bir de Tuz Gölü ayağı vardı galiba.)

Hatırladığım başka projeler de var. Örneğin **Ankara'ya bir göl** yapmak. **Kızılırmak**'ın bir kolundan yararlanarak Ankara yakınlarında içinde yelkenlilerin dolaşabileceği, insanların denizdeymiş gibi yüzebileceği bir göl.

Kafamı en çok zorlayan ve üzerinde benim de çalışmaya çalıştığım bir diğer proje de **İzmit Körfezi'nin, Sapanca Gölü ve Sakarya Nehri vasıtasıyla Karadeniz'e Karasu'dan bağlanması**. Bu projeye ilgim ise o sırada üzerinde çalıştığım Zonguldak yöresiyle ilgili bir başka projeye bağlantılı olmasıydı. Bu proje de **Zonguldak'ta kömüre bağlı bir hayat yerine tekstil üretiminin desteklenmesi ve bunun da bir yandan Kocaeli Sanayi Bölgesi'ne, bir yandan da Tuna Nehri vasıtasıyla Avrupa pazarlarına bağlanması** üzerine bir projeydi.

Bu projeleri, başka kimse bizi dinlemez diyerek Erdal Bey'e ulaştırmak isteyenlerin ise hemen hemen tamamının **"emekli asker"** olması bu süreçte ilgilimi çeken en önemli olguydu. Bunun nedeni ise büyük bir olasılıkla, yazımın başında değindiğim **"kaybetmişlik duygusu"**nun en çok asker içinde hissediliyor oluşu ile askerlerin hayatlarının önemli bir kısmını Anadolu'nun çeşitli yerlerinde geçiriyor olmalarıydı.

Bence Erdoğan'ın projesi de yukarıda andığım projeler gibi **"çılgın"** projelerden biri. Aralarındaki fark ise – teknik düzeyde değerlendirmeler bir yana- **"Kanal İstanbul"**un iktidarda olan bir başbakanın projesi olması, o nedenle de gerçekleşme şansının yüksek olması.

Doğrusu ben bu türden **"modernleşme"** projelerine karşı olan bir insan değilim. Ülkenin **"kalkınma sorunları"** olan bir ülke olduğunu ve bu nedenle de bu türden projelere ihtiyacı olduğuna da inanıyorum. O

nedenle de baştan kafadan bu proje doğru bir proje değildir gibi kategorik bir fikre de sahip değilim. Ama bu projeyle ilgili benim sorunum projenin fikrinden çok –ki bu da enine boyuna değerlendirilmeye muhtaçtır tabii ki- bu fikrin ortaya konuş biçimiyle ilgili.

Ben, Başbakan Erdoğan'ın **"Bir kanal yapıyoruz"** diyerek açıkladığı projesinin **"Bir kanal yapmak istiyoruz ey Türkiye ne dersin"** diyerek topluma sorması gerektiğini düşünüyorum. Çünkü **toplumun hayatını etkileyen bu türden kararların toplumun çıkarına olabilmesinin koşulu toplumun o kararlarda bir dahlinin olmasıyla mümkündür**. Bir başka ifadeyle **toplumun Erdoğan'a verdiği "vekillik" onun bu kararı kendi başına "küçük bir kurul"la almasına yetecek bir vekillik değildir**. Zaten Erdoğan'ın da sorunu – dolayısıyla da AKP'nin sorunu da- demokrasiyi ancak geçmiş yüzyılın terimleriyle ve içeriğiyle yani **"temsili"** niteliğiyle algılıyor olması.

Konuya devam edeceğim.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bize sordunuz mu

Erol Katircioğlu 30.04.2011

İçinde yaşadığımız düzenin en sorunlu yanı az sayıda insanın çok sayıda insanın hayatlarıyla ilgili karar veriyor oluşu. **İnsanlar her geçen gün kendi hayatlarını etkileyen kararlardan daha fazla soyutlanıyorlar ve dünya az sayıda güçlü aktör tarafından yönetilen bir dünya haline geliyor.**

İnsanların karar süreçlerinden uzaklaştırılması ise ekonomik olarak "kırılgan", siyasi olarak da "yönetilmesi zor" toplumsal yapılar üretiyor. Ekonomik olarak **"kapitalist"**, siyasi olarak **"temsili demokrasi"**yle özetlenebilecek bugünkü toplumsal sistemler ne **"kapitalizmin"** ve ne de **"temsili demokrasinin"** vaat ettiği amaçları gerçekleştirebiliyor. **Yani, ne ekonomik olarak tüm toplumun ekonomik çıkarları ençoklaştırılabilir ve ne de toplum gerçekten toplumun istediği gibi yönetilebiliyor.**

Bence çağımızdaki toplumsal sorunların temeli de bu çarpıklıkta.

Türkiye ise bu çarpıklığı başka birçok **"tarihsel çarpıklık"**la birlikte yaşıyor. Seksen yıldır bastırılmış taleplerin de ortalığa döküldüğü kaotik bir ortamda el yordamıyla kendi yolunu arıyor. Bu nedenle de bizim durumumuz Batı toplumlarından belki de daha zor.

Ama her neyse durum bu olduğuna göre çözümün de, alınan kararlardan her geçen gün dışlanan toplum kesimlerini bu kararların alınış süreçlerine dâhil etmekten, onların katılımını sağlamaktan geçtiği açık. Bugün dünyada **"katılım"** meselesinin bu kadar ön plana çıkmış olması da bu nedenle.

Oysa Türkiye'yi yönetenlerin böyle bir dertleri yok. Özellikle siyasi partilerin liderlerinin siyasete bakışlarında böyle bir duyarlılıkları yok. Onlar hâlâ sanıyorlar ki bu toplum yirmi-otuz yıl öncesinin toplumu. Ne söylersen gider sanıyorlar. O nedenle hepsi de belirsiz bir gelecek adına boş keseden atıp duruyorlar. Hâlâ **"odunu koysam seçilir"** anlayışıyla milletvekili listeleri hazırlıyorlar vs.

Tayyip Erdoğan'ın "**çılgın projesi**" de böyle bir anlayışın içinden ortaya atılmış bir proje bence. Başbakan "**Bir kanal yapıyoruz!**" diyor. "**Bir kanal yapmak istiyoruz!**" bile demiyor. Yani yalnızca İstanbul'da yaşayanların değil tüm toplum hayatını etkileyecek bir proje kararını onlara sormadan, onlarla tartışmadan almayı düşünüyor. Üstelik eminim bunu da dünyanın en normal işlerinden biri olduğunu düşünerek yapıyor.

Oysa dediğim gibi çağımızın toplumu kendi geleceğini etkileyecek kararlarda kendi "**dahli**"nin olması gerektiğini düşünüyor. Buna ister "**toplumsal ukalalık**" deyin, ister "**toplumsal kendini bilmezlik**" deyin ama bu böyle.

Bu çerçeveden baktığımda mevcut partilerin bu seçimlerle ilgili ortaya koydukları fikirler ve projelerin geçmiş yüzyılın izlerini taşıyan fikirler ve projeler olduğunu düşünüyorum. Her ne kadar hemen hemen hepsinin seçim bildirgelerinde "**katılım**" lafı bolca geçiyor olsa bile.

Üstelik bu "**çılgın projeler**", niteliği gereği **tepki veremeyecek doğa gibi konularla** değil de Kürt sorunu gibi çözüme muhtaç **insan etkileşimli konularla ilgili** olsaydı neyse. Siyasi partilerimizin riskleri göze alıp gerçek siyaset yapmak istediklerine kanaat getirebilirdik.

Ama ne yazık ki durum bu değil.

Erdoğan, "**çılgın projesi**"ni açıklarken "**hayal etmenin**" öneminden söz etti. Yerden göğe kadar haklıydı bu vurgusunda. Ama Erdoğan unuttuyordu ki bu toplum ezelden beri hep "**hayal eden**" bir toplumdu ve **hayal ettiği ise Karadeniz'den Marmara'ya nasıl geçerimden çok; kavgasız dövüşsüz, Alevi'siyle Sünni'siyle, Kürt'üyle Türk'üyle, başörtüsüyle, başörtüsüzüyle, Ermeni'si, Rum'uyla nasıl barış içinde yaşayabilirim hayaliydi**. Bu nedenle de asıl "**çılgın proje**" bu çerçevede ortaya atılacak bir "**anayasa projesi**" olmalıydı bence.

Her neyse toplumun önüne konanlar bunlar. Toplum bunlara bakarak karar verecek. Ama hep "**Yahu bana bile sordular!**" diyebileceği, barışçı, katılımcı yeni bir siyasetle tanışana kadar. Umarım böyle bir siyaset çok uzakta değildir.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Başka bir futbol mümkün

Erol Katircioğlu 05.05.2011

Barcelona'nın oynadığı her maçı izlediğimde "**Bir başka dünya mümkündür**"e olan inancım her seferinde artıyor. Ne alaka var demeyin. Var alaka!

Var, çünkü, **Barcelona takımının oynadığı futbol nasıl bugüne dek bildiğimiz futboldan daha etkili ve daha zarif bir futbolsa tıpkı onun gibi içinde yaşadığımız dünya da bugüne kadar yaşadığımızdan daha etkili ve daha zarif bir dünya olabilir**. Real Madrid'le dün oynadıkları son yarı final rövanş maçı bana bunları düşündürttü.

Barcelona takımının özellikleri üzerine konuşan futbol otoriteleri, bu takımın en önemli özelliğinin "**kolektif futbol**" olduğunda hemfikirler. "**Total futbol**" olarak da adlandırılan bu anlayışla futbol oynayabilmek için her

futbolcunun öncelikli olarak **“kolektifliği”** özümsemiş olması gerekiyor. Oyun stratejisi ise bu kolektif bilinçliliğin üzerinde oluşuyor.

Burada dikkat edilmesi gereken şey bence her bir oyuncunun bir **“birey”** olarak oyunu **“kendi başına”** özgürce oynaması yanında, oynanan oyunun **“birlikte oynanan”** bir oyun olduğu bilinciyle oynaması. Yani **“kolektiflikten”** maksat verilene harfiyen uyan robotik bir varoluş biçimi değil. Aksine takımdaki on bir kişi arasındaki hareketliliğin ima ettiği **koordinasyon ihtiyacını en üst düzeye çıkarmak**.

Bu durum takıma, **“kolektifliğe”** alerjisi olanların sandığının aksine **“bireysel yaratıcılığı”** da en üst düzeye çıkaran bir zemin sağlıyor aslında. Bunu takımın yıldızları Messi-Iniesta-Xavi-Pedro arasındaki en beklenmedik anlardaki pas alış-verişlerinde ve gol pozisyonuna girişlerinde görmek mümkün.

Ve tabii böyle bir takımın en önemli özelliklerinden birinin **“mütevazılık”** olduğu da yine futbol otoritelerinin altını çizdikleri bir diğer husus. Örneğin takımın yıldızı Messi, üst üste iki yıldır Altın Top ödülünü kazanmasına rağmen duruşunu bozmuyor, şırmarmıyor, normal bir oyuncu olarak işini yapmaya devam ediyor.

Barcelona takımı futbolu böyle oynadığı için de her karşılaşması neredeyse **“yarı sahada tek kale maça”** dönüşüyor. En hırslı rakipleri karşısında bile topla oynama oranları yüzde 70'e 30 civarında oluyor vs.

İşte Barcelona takımına bakıp da **“Bir başka dünya mümkündür”** dememin nedeni bu. Özgürlük alanı **“komşusunun başladığı yerde bitmeyen”**, aksine komşusunun özgürlüğünü kendi özgürlüğünün garantisi olarak gören, yaratıcı ve mütevazı bireyler dünyasıyla Barcelona'nın futbol dünyası arasında yakın bir ilişki var bence. Bu nedenle de, nasıl Barcelona oyuna hakkını vererek etkin ve zarif bir biçimde futbol oynuyorsa bizim de hepimiz için sınırlı bu zaman diliminde, yaşadığımız hayata hakkını veren daha etkin ve daha insanca yeni bir dünya kurmamız mümkün.

Bugün her ne kadar böyle bir dünyayı kurmaktan uzaksak da böyle bir dünyanın yaklaşmakta olduğuna dair işaretler de az değil. 2008 krizi ekonomide nasıl yeni bir ekonomik paradigmayı tetiklediye, tıpkı onun gibi Arap dünyasının otoriter rejimlere başkaldırısı da aynı şekilde yeni bir demokrasi paradigmasını tetikliyor. Çünkü o otoriter rejimler yıkılırken, bu rejimleri bugüne dek destekleyen batılı ülkelerin “demokrasileri”de gözden düşüyor.

Çağımız yeni bir dünyanın kurulmakta olduğuna dair işaretlerle dolu. Bu yeni dünyanın “demokrasisi” ise **başka bir demokrasi** olacak. Tıpkı Barcelona'nın oynadığı **başka bir futbol** gibi...

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yeni bir demokrasi zamanı

Erol Katircioğlu 07.05.2011

Her hangi bir sistemin krizini önlemeye yönelik alınan her önlem krizin önlenmesine katkıda bulunsa da yeni bir sisteme olan ihtiyacı da tetikler. Çünkü kriz mevcut sistemin zayıflıklarını gösterdikçe o zayıflıkların olmayacağı yeni bir sisteme olan ihtiyacı da büyütür. Bu durumda uyguladığınız önlemlerle krizi çözersiniz belki ama benzer krizlerin olmayacağı bir başka sistem hayalinin tohumlarını da istemeyerek atarsınız.

Bugünlerde bu cümleleri doğrulayan çok olay var etrafta. Alın ekonomideki küresel krizi önlemeye yönelik tedbirleri! **Müdahalesiz** bir piyasa ekonomisi şiarıyla otuz yıl önce yola çıkmış bir dünya, içine girdiği krizi önlemeye çalışırken istemeyerek de olsa piyasalara **müdahale etmek** zorunda kaldı.

Örneğin, otuz yıldır Amerika başta olmak üzere çeşitli ülkeler, hükümetlerinin para politikalarına müdahale etmemeleri için “**bağımsızdır**” diye neredeyse anayasalarına yazmayı düşündükleri “**merkez bankaları**”na şimdi, krizi önlemek için müdahale etmek durumunda kalıyorlar. **Kamusal düzenlemelere ve teşviklere (sanayi politikalarına)** yeniden dönmek için girişimlerde bulunuyorlar. Çok karşı oldukları sermayenin serbest dolaşımı konusunda “**vergilendirmenin**” bile olabileceğini söylüyorlar.

Evet, ekonomiye bu türden müdahaleler krizi önlemeye yardımcı oluyor olmasına ama aynı zamanda ekonomide yeni bir sistem ihtiyacını da tetikliyor. **Serbest piyasanın zaaflarının daha bir açığa çıkmış olmasıyla hükümet müdahalelerinin keyfiliği yeni ve katılımcı bir ekonomik sisteme olan ihtiyacı büyütüyor.**

Durum siyaset cephesinde de farklı değil. Arap coğrafyasında ortaya çıkan krize çare olmak üzere girişilen önlemler bu krize yardımcı oluyorsa da aynı zamanda hem orada hem de Batı’da yeni bir siyasi sistem ihtiyacını da tetikliyor.

Tetikliyor, çünkü aslında Araplar yalnızca kendi otoriter rejimlerine değil aynı zamanda o otoriter rejimleri yıllardır ayakta tutan Batı’nın demokrasilerine de isyan ediyorlar ve aynı şekilde Batılılar da, ölümü göze alarak meydanları dolduran kalabalıkların “demokrasi”den başka bir şey istemediklerini görüp, bu “demokrasizizliğin” nedeninin de kendi rejimleri ve demokrasileri olduğunu fark ediyorlar.

Kısacası, artık Cuma namazlarından meydanlara çıkıp “**demokrasi**” diye haykıranların demokrasi talepleri onların baskıcı rejimlerini destekleyen Batılı ülkelerin anladıkları ve uyguladıkları demokrasi kavramıyla karşılanamayacağı gibi, bunca yıl otoriter rejimleri desteklemiş Batılı ülkelerin vatandaşlarının da ülkelerindeki demokrasiyi sorgulamaya girişmemeleri ve yeni bir demokrasi hayali kurmamaları artık mümkün değildir.

Son olarak, Amerika’nın, dünya “egemenliği”ni tehdit eden Usame bin Ladin’i öldürüp okyanusa atması bu egemenliği pekiştiren bir eylem gibi gözükse de bence Amerikan egemenliğinin sonuna da işaret eden bir gelişme. Çünkü, cesedin aileye verilmesi gibi insani bir hakkı çiğnemekte hiçbir mahsur görmeyen bir davranışın bugünün dünyasında “meşru” bir davranış olması da pek mümkün değil. Nitekim Amerika’nın bu “**egemenlik gösterisinin**” tam da IMF’in 2016’da Amerikan Çağı’nın biteceğini ve Çin’in öne geçeceğini açıkladığı günlere gelmesi eğer bir tesadüf değilse bunu doğrular gibi.

İçinde yaşadığımız dönem, kimileri için parlak geçmiş bir otuz yılın sonuna işaret ediyor. Ortalıkta bu parlak geçmişin dökülen yıldızlarını yeniden yapıştırma gayretinde olanlar varsa da dökülenler dökülmüştür. Şimdi ise yeni bir demokrasi zamanıdır.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Seçimlere gider iken...

Erol Katırcıoğlu 12.05.2011

Müziği susmuş sahnenin şarkıcıları gibi sesleri giderek detone çıkmaya başladı bizim siyasetçilerimizin. Bırakın detone olmayı sanki gıcırtilara dönüştü söyledikleri. Ağızlarından çıkan her sözün, her seferinde, kendilerini de yaratmış olan bu siyasi alanı kalitesizliğe, çapsızlığa mahkûm eden yolları tetiklediğinin farkında bile değiller. Eskiden dedikodu ve asılsız suçlamalarla sürdürdükleri bu "orta oyunu"nu, bu kez kaset ve CD'lerle devam ettiriyorlar. Sanki çağımızda değişen tek şey teknolojiymiş gibi.

Hiç birinin 2008 küresel mali krizinin ima ettikleriyle ilgili tek bir sorusu yok. O nedenle de eski ezberlerini tekrar etmekten başka bir şey yapmıyorlar. **"Piyasada her hareketin bir maliyeti ve o nedenle de bir fiyatı vardır"** düsturunu **"Hayatta her hareketin..."** diyerek okuyan bugünün iktisat düzeninin tam da bu nedenle yürümediğini anlamıyorlar. Örneğin özel bir uçak şirketinde bir hostesin kendisinden yastık isteyen yaşlı yolcudan para istemesinin iktisadı nasıl da **insansızlaştırdığını** görmüyorlar.

O nedenle de iktisatla ilgili önerilerinde hepsinin ortaklaştığı konulardan birinin bu **"piyasa ekonomisi"** olması şaşırtıcı değil. Ama şaşırtıcı olan böyle bir piyasa ekonomisi anlayışının, içinden hâlâ çıkamadığımız küresel mali krizin önemli bir parçası olduğunu anlamamış olmaları.

En cesur olanı ise, yani piyasanın tekelleşmelere falan yönelerek olmadık riskleri alıp da "balonlar" üretme olasılığını dikkate alarak konuya yaklaşanı ise **"düzenleme"** konusunu gündeme getiriyor hemen. Yani eğer piyasada şu ya da bu nedenle tüketicinin aleyhine davranmaya eğilimli olan çıkarsa, o zaman **"Bağımsız İdari Otoriteler"**le, yani **"Düzenleyici Kurullar"**la bu işin üzerine gideriz diyor.

Bırakın bütün dünyanın bu konudaki deneyimlerini, kendi deneyimlerimizin bile bu **"Bağımsız İdari Otoriteler"**in neredeyse hiç bir zaman **"bağımsız"** olmadıklarını, olamadıklarını ve olamayacaklarını gösterdiğini atlıyorlar. O nedenle de hararetle sorunun çözümü diye öne sürdükleri "çözümün" aslında "sorunun" da parçası olduğunu görmüyorlar.

Dolayısıyla piyasanın yaratabileceği tüketicilerin aleyhine olan durumların nasıl giderileceği sorusu açıkta kalmış olmasına rağmen önermeye devam ediyorlar.

Bütün dünyada **Merkez Bankaları** artık **"bağımsız"** davranamıyorlarmış;

"Bağımsız İdari Otoriteler"in bağımsızlıkları kuşkulu hale gelmiş;

En büyük piyasacı ülkeler işin içine yeniden devleti sokup yeni **sanayi politikaları** üretiyorlarmış;

Sıcak paranın bazı ülkelerde zararlı sonuçlar üretebileceği ve bu nedenle de **sermayenin vergilendirilebileceği** konuşuluyormuş;

Bütün bunlar bizim siyasi partilerimizi hiç mi hiç ilgilendirmiyor anlaşılan. Çünkü hiç biri bu konuların ima ettikleri üzerine tek bir cümle kurmuyor. Varsa yoksa ezberlerindeki.

Hacivat'ın **"Bizde siyaset böyle olur çelebi!"** sözleri duruma da en uygun sözler. Kimse bize ekonomide ne söylediğimize bakarak oy vermeyeceğine göre.

Salla gitsin!

Müziği susmuş sahnenin şarkıcıları gibi sesleri giderek detone çıkmaya başladı bizim siyasetçilerimizin. Bırakın detone olmayı sanki gıcırtilara dönüştü söyledikleri. Dinlemek değil duymak bile iç karartıcı. Ne dersiniz?

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Tükenerek tüketmek

Erol Katircioğlu 14.05.2011

Vizyonerler, filozoflar, siyasetçiler ufkumuzun yapı taşlarını, yani hayatla ilgili **“referanslarımızı”** döşerler çokluk. Bu referanslar belirli bir toplumda belirli bir tarihte birdenbire ortaya çıkan şeyler değildir kuşkusuz. Zaman içinde oluşurlar ve genelde evrensel bir birikim üzerine otururlar. Bu bazen bir **din** olur. Bazen bir **felsefe** olur, bazen de bir **siyaset**.

Biz bu referanslara bakarak hayatlarımızı yaşarız. Yani kararlarımızı bu referanslara bakarak alırız. Bu referanslar ruhumuzu besleyen gıdalar gibidirler. **Kimi zaman kötülöklere, işkencelere ve zulme dayanmamızın gücü olurlar. Kimi zaman da neşemizin, sevincimizin ve mutluluğumuzun kaynağı. Kimi zaman da geçici olduğunu bildiğimiz bu dünyada varlığımızın anlamı.**

O nedenle de **“referanslar”** önemlidir. Bir birey için olduğu kadar bir toplum için de önemlidir. Bütün peygamberler, bütün filozoflar ve bütün kurucu önderler bu referansları vazeden kişilerdir. Ve her toplumun böyle kişileri ve dolayısıyla da böyle **“referansları”** vardır.

Bu referanslar özünde insanın bu dünyadaki **“çaresiz varoluşuna”** bulunmuş çözümler gibidirler, ölümlü olduğumuz bir dünyanın saçmalığına karşı hayatlarımıza anlam vermek üzere. O nedenle de bütün referanslar, ırkçı, milliyetçi vs. olanları da dâhil **insanlığa** vurgu yapan ve hayatın daha **insanca yaşanmasını** vazeden düsturlardır aynı zamanda.

Bir zamandan beri içinde yaşadığımız toplumların referanslarını kaybetmekte olduğuna dair bir duygum var. Daha doğrusu eski referansların önemlerinin yitmekte, yerlerine gelenlerin ise bu **“insanlık”** duygusundan uzaklaşan referanslar olduklarına dair bir duygu.

Ben bu değişimi bugünün en önemli referansı olduğunu düşündüğüm şu ifadeyle özetliyorum. **“Tüket! Tüket! Tüket! Yaşam bundan ibaret!”** Bir zamanlar Marx'ın ünlü **“Biriktir! Biriktir! Biriktir! İsa da bu! Musa da bu!”** sözünden esinlenerek.

Her şeyin tüketilmek üzere kurgulandığı bir dünyaya işaret eden böyle bir referans, insana ait olmakla birlikte insanlığın barış ve huzur özlemlerine cevap verebilecek bir referans olabilir mi?

Tabii tüketmekten kastettiğim yalnızca maddi şeyler değil. Duyguların da tüketilmesinden söz ediyorum. İlkelerin de, ahlakın ve vicdanın da tüketilmesinden söz ediyorum. Yerine yeniden tüketmeyi koyan bir tüketimden söz ediyorum. Böyle bir referans insanlık durumuna çare olabilecek bir referans olabilir mi?

Uzatmayayım.

Ama en son, bütün dünyaya kendi özgürlük, demokrasi, hak hukuk referanslarını öneren Amerika'nın, Usame bin Ladin'i, sorgusuz sualsiz güya bir çatışma sonrasında öldürüp denize atmasının çağımız referanslarında

nasıl bir kayba neden olduğunun altını çizmeden geçmeyeyim. Bu davranışın nasıl bir yıkıma neden olduğunu sanırım ilerde daha iyi göreceğiz. Güçle, hakkın ve adaletin nasıl ilişkili olduğunun yeni bir örneği olarak.

Bize gelince, referansları zaten karmakarışık olan bir toplumda bu referansları etkileyebilecek ve değiştirebilecek ne bir düşünce adamı ve ne de bir siyasetçi var ortada. Hele hele seçim sürecine girdiğimiz bugünlerde siyasetçilerimizin vizyonlarının sığılığı ibret verici. Hemen hepsi ne ilkeden, ne insanlıktan, ne adaletten ve ne de vicdandan söz ediyor gördüğünüz gibi. Varsa yoksa **“skandallar”, “kasetler, CD’ler”** ve tabii **yolsuzluklar**.

Ülkede insanlar yoksulmuşlar, işsizmişler, çaresizmişler, yalnızmışlar, kimliklerinden dolayı ötelenmişler, istenmemişler, hapsilere konmuşlar, öldürölmüşler, bunların hiç biri onları ilgilendirmiyor gibi.

Varsa yoksa birbirlerinin zaafıları...

Ne de olsa tüketimin en yüce tanrı olduğuna inanmış bir dünyanın çocukları onlar. O nedenle de **“Tüket! Tüket! Tüket! Yaşam bundan ibaret!”** düsturuyla yaşıyorlar. Ama bu seçimlerde tükettiklerinin kendileri olduğunun farkında bile değiller.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

“Demokrat Zihniyetsiz” bir demokrasi

Erol Katırcıoğlu 19.05.2011

Her ne kadar elli yıldan fazladır bu ülkede “demokrasi” var diyorsak da bu “demokrasi”nin kalitesinin hayli düşük olduğundan genellikle sözetmiyoruz. Tıpkı başka konularda olduğu gibi. “Var, var olmasına ama nasıl var?” diye sorabileceğimiz yüzlerce şey gibi.

Yollar mı? Var olmasına var ama bu yollar nasıl yollar diye bir sorun bakalım. Mesela arabanızla İzmir’e gitmeyi bir deneyin. Altınızdaki, ülkenin üçüncü büyük şehri İzmir’e giden şehirler arası bir yol mu yoksa bir tarla mı diye bir sorun kendinize.

Ya da ne bileyim alın son zamanların önemli konusu gökdelenleri. Evet bizde de varlar. İstanbul’da Büyükdere Caddesi boyunca neredeyse her gün yeni bir tanesi yükseliyor. Gökdelenlerimiz var mı var! Ama nasıl varlar? İnanılmaz bir keşmekeş içinde varlar, sanki biri kazmayı fırlatmış da, kazma nereye düşmüşse orayı kazmışlar ve bu gökdelenleri de oraya dikmişler gibi.

Uzatmayayım. Ne dediğimi anlamışsınızdır. Demokrasimiz var var olmasına ama bu demokrasi nasıl bir demokrasidir diye baktığınızda hüzünlenmemeniz mümkün değil.

Bir zamanlar halkın, “demokrasi”yi kendi parti sembolü olan beyaz atla ilişkilendirmesi kolay olsun diye “demir kır at” olarak telaffuz etme cinliği göstermiş siyasetçilerin olduğu bir demokrasi bu demokrasi. O zamanların güçlü elitleri bu yönetim tarzını, halkın talepleri ortaya çıksın ve ülke bu talepleri karşılayacak bir siyasi anlayışla

yönetilsin diye bir dertleri olduğundan değil toplumu kendi istedikleri gibi yönetebilmenin en uygun aracı olduğundan tercih etmişlerdi.

Nitekim öyle de oldu. Toplumun önüne sandığın konulmasıyla öyle bir imaj yarattılar ki toplum sahiden toplumun taleplerini taşıyanlarca yönetiliyor gibi göründü. Madem ki çoğunluk bu insanları seçti, o zaman onlar tarafından yönetilmek de doğru olandır diyerek sonuca razı olundu vs.

Oysa bu demokrasi "eksik" bir demokrasiydi ve her seferinde toplumun oylarını alanlar, toplumun dertlerine çare bulmaktan çok kendi sorunlarına çare bulmaya çalıştılar. Oyun da böyle oynandı gitti.

Fakat ne var ki günün birinde, özellikle bu sistemin mağduru olanlar "sandığın" bir başka gücü olduğunu farkettiler. Varolan demokrasinin orta oyunu tadında bir demokrasi olmasına rağmen gerçek siyasetin de aracı olabileceğini keşfettiler. Kürtler uzun bir süre "bağımsız" adaylarla, Müslümanlar her seferinde daha güçlenen siyasi partileriyle, işçiler ve Aleviler ise daha dağınık bir biçimde de olsa yine siyasi partiler içinde organize olarak "sandığı" kullanmayı denediler. Bugünün demokrasisinin kısa tarihi kısaca bu.

Ama bu demokrasi "temsili demokrasi"nin kötü bir kopyası olan ve esas olarak "sandığı" dikkate alan bir demokrasi. Böyle bir demokrasinin bir kıymeti harbiyesi var mı diye sorarsanız var tabii ki! Ama artık her geçen gün, "demokrat bir zihniyetle" kuşatılmadıkça bu tür demokrasilerin göstermelik demokrasiler olarak kalacağı da herkesin malumu.

"Şerefsiz", "korkak", "üçkağıtçı", "ahlaksız", "karşıma çık da göreyim" gibi ifadelerin bu seçim döneminde de liderler tarafından kullanıyor olmasından dolayı değil ama bu ifadelerin "demokrat bir zihniyet"ten çok "ataerkil bir zihniyete" işaret ettiklerini ve bu nedenle de demokrasimizin "eksik" olma halinin hala sürmekte olduğunu belirtmek istedim.

Evet ne derler? Allah eksik etmesin varlığını. Amenna! Ama böyle demokrat zihniyetsiz bir demokrasinin çoktan ömrünü tamamladığını da konuşmamız gerekiyor. Ve tabii bu toplumun böyle bir değişimi çoktan hakettiğini de...

erolcatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

'Eksik' demokrasi

Erol Katırcıoğlu 21.05.2011

Geçen yazımı Türkiye'deki demokrasinin "**eksik demokrasi**" olduğu üzerine yazmıştım. Sonunda da "**Allah eksik etmesin varlığını. Amenna! Ama böyle demokrat zihniyetsiz bir demokrasinin çoktan ömrünü tamamladığını da konuşmamız gerekiyor. Ve tabii bu toplumun böyle bir değişimi çoktan hakettiğini de...**" diye de bitirmiştım.

Anlaşılan aynı günlerde Sabancı Üniversitesi İstanbul Politikalar Merkezi'nin, National Democratic Institute ve MetroPOLL Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Merkezi'nin birlikte gerçekleştirdiği "**Türkiye'de Demokrasi Algısı**" başlıklı saha çalışması yayınlanmış. Dünkü gazetelerde de oldukça geniş yer aldı ve çeşitli köşelerde de değerlendirildi.

Doğrusu çalışmanın orijinalini görmedim ama basına yansıyan bulgularından gidersek toplumun geniş kesimlerinin de benim gibi demokrasimizin "**eksik**" olduğu kanaatinde olduğu görülüyor. Nitekim

katılımcılara, Türkiye'deki demokrasiyi 1 ila 10 arasında puan vererek değerlendirmeleri istendiğinde ancak **yüzde 23,6'sı, yani dörtte biri Türkiye'de "tam demokrasi" olduğunu belirtmiş**. Gerisi ise, yani **yüzde 75'i, yani dörtte üçü, demokrasimizi ya "otoriter" ya "melez" ya da "kusurlu" diye nitelemiş**.

Demokrasimizin **"kalitesiyle"** ilgili bu bulgu geçenlerde yayınlanan **The Economist** dergisinin **"Dünya Demokrasi İndeksi"**nin bulgularıyla da örtüşüyor. Hatta oradakinden daha da yüksek bir **"demokrasi eksikliği"**ne işaret ediyor. The Economics dergisinin 167 ülkeyi kapsayan araştırmasında Türkiye demokrasisi 1 ila 10 arasında 5,73 gibi bir değer alarak **"melez demokrasiler"** kategorisinde gösterildi. Oranlarsak yüzde 60'a gelen bu oran Sabancı Üniversitesi ve MetroPOLL şirketinin araştırmasındakinden daha düşük olmakla birlikte yine aynı olguya yani demokrasimizin **"eksik demokrasi"** olduğuna işaret ediyor.

Üstelik, The Economist dergisinin çalışmasına göre bizim "eksik demokrasimiz" ancak Nikaragua, Tanzanya, Uganda, Haiti, Pakistan gibi ülkelerin düzeyinde ve 167 ülke arasında 89'uncu.

Yine Sabancı-MetroPOLL çalışmasına dönersek bence ilginç bulgulardan biri de yeni anayasa konusunda sorulan soruya alınan cevaplar. Deneklerin yüzde 69,6'sı **yeni anayasanın yurttaşı korumayı**, yüzde 24,8'i de **devleti korumayı** esas alması gerektiğini söylemiş. Bu oranlarla yukarıda değindiğim, demokrasimizin niteliği konusunda sorulan soruya verilen cevapların oranları birbirlerine çok yakın.

Kısaca, bu iki soruya verilen cevaplardan toplumun dörtte birinin bu, "eksik" ve "devletçi" mevcut rejimden memnun olduğu, geri kalan dörtte üçünün ise memnun olmadığı ve demokrasinin daha çok yurttaşı öne çıkaran bir biçimde değişmesi gerektiği fikrinde olduğu sonucuna varabiliriz.

Ama öte yandan kimi sorulara verilen cevaplardan toplumun demokrasiyle ilgili bu değişim talebinin "demokrat bir zihniyetle" örtüşmediği de görülüyor. Örneğin inanç, etnik ve cinsiyetle ilgili sorulara verilen cevaplar, mevcut zihniyet dünyamızın oldukça karışık olduğuna, demokrat olmadığına ve kutuplaşmış olduğuna işaret ediyor.

Evet, anlaşıyor ki toplumun çoğunluğu, bizim demokrasi dediğimizin bugünün dünyasındaki demokrasilere pek benzemediğinin farkında, o nedenle de bu demokrasinin değişimi için yeni bir anayasa yapılmasından yana. Ama öte yandan aynı çoğunluğun, toplumu rahata erdirecek yeni bir anayasanın ve yeni bir demokrasinin ancak **"demokrat bir zihniyetle"** kuşatılması gerektiği konusunda kafası karışık. Bu karışıklık giderilmedikçe varolan demokrasimizin **eksik olma halinin** giderilmesinin de mümkün olmayacağı ortada.

O nedenle de **"daha fazla demokrasi"** diyenlerin **"daha demokrat" bir zihniyetle** ilişkilennmeleri gerekiyor. Seçimin gergin ortamında kendini kaybedip ayırmıcılığın girdabına düşmemek gerek. Birlikte yaşamı berhava etmemek için.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Mevcut düzen ve medya

Erol Katırcıoğlu 26.05.2011

İçinde yaşadığımız düzenin en sorunlu yanı az sayıda güçlü aktörün çok sayıda insanın hayatlarıyla ilgili kararları alabiliyor olmasıdır. Oysa kapitalizm adı verilen bu düzenin teorisinde böyle bir durum yoktu. Toplumu oluşturan bireyler eğer üretici iseler kârlarını, tüketici iseler faydalarını birbirlerinin özgürlük alanını

kısıtlamadan maksimize etmeye çalışırlardı. Sonuçta sistem herkes için en iyi sonuçları üreten bir sistem olarak çalışırdı. Genel kabul buydu.

Eğer az sayıda üreticinin piyasaya egemen olduğu ve bu nedenle de fiyatları ve dolayısıyla da kârlarını olağanüstü arttırdığı gibi bir durum olursa bu durumda bu yüksek kârların cazibesıyla yeni üreticiler piyasaya girer, yüksek kârlardan onlar da bir pay alacağından fiyatlar düşer ve sonuçta hiçbir üretici toplam durumu etkileyebilecek bir güce ulaşamazdı. O nedenle de sistemin herkes için iyi olması bir çeşit kaçınılmazlıktı.

İçinde yaşadığımız düzenin taraftarlarının bize anlattıkları hikâye bu. Ama bugün artık herkes biliyor ki bu hikâye gerçeğin tümünü anlatmıyor. Burada ayrıntısına girmenin pek mümkün olmayacağını düşünerek bir saptama yapmak istersek yazının başındaki cümleyi tekrarlamamız gerekiyor.

Yani bugünün dünyasında yaşadığımız sistem içinde şu veya bu nedenle az sayıda üretici çok sayıda tüketicinin neyi tüketeceğinden, nasıl tüketeceğine kadar hayatla ilgili bir dizi kararı onlar adına alıyor. **Dolayısıyla bu düzen “herkesin” değil bu kararları alabilme gücüne ulaşmış az sayıda kişi ve kurumların çıkarına çalışan bir düzendir. Esas budur.**

Bunu evelemeye gevelemeye gerek yok. Mevcut düzenin böyle çalıştığı bugün artık bu düzeni cansiperane savunuların da kabul ettiği bir durum. Sorun bundan sonra ne? Neyi nasıl değiştirmeli ki içinde yaşamaya devam edeceğimiz bu düzen gerçekten de “herkes” için, yani “**toplumun çoğunluğu**” için iyi olsun, yalnızca **küçük bir azınlığın** değil. Bence içinde yaşadığımız toplumun temel sorunu bu.

Tabii şunun da altını çizelim bu çelişkili durum, yalnızca birilerinin yaratılan gelirden daha fazla birilerinin de daha az almasıyla ilgili bir durum değildir. Toplumun çoğunluğunun talepleriyle ilgili kararları az sayıda güçlü aktörün alıyor olması bu düzenin **krizlere gebe** bir düzen haline gelmesine neden olur. Onun için bu düzenin iki yakası bir türlü bir araya gelmez. Bir krizden kurtulursunuz ve fakat hemen bir diğerine takılırsınız, vs.

Peki, ne yapmalı? Daha adil, daha eşit ve daha az krizlere eğilimli bir ekonomik düzeni nasıl yaratmalı? Aslında cevap çok basittir. **Yapılacak tek şey, toplumun çoğunluğunun hayatını belirleyen ya da etkileyen kararlara toplumu dâhil etmektir, o kadar!**

Bugün bu konu üzerine yazmamın nedeni aslında çağımız toplumlarının bu gerçeğinin bir kez daha altını çizmek değildi. Ama her neyi konuşacaksak böyle bir arkaplanı gözönüne alarak konuşmamız gerektiğini düşünüyorum ben ve bugün aslında medya üzerine bir şeyler söylemekti amacım. Çünkü böyle bir arkaplan üzerine neredeyse haber, eğlence, kültür ve kanaat belirleme gibi işlevler gören medyayı oturttuğumuzda bu sistemin ne türden sağlıksızlıklar taşıyabileceğini hayal edebilmemiz daha kolay olur diye düşünüyorum.

Az sayıda güçlü aktörün toplumun çoğunluğunun hayatlarını etkileyen kararları alabiliyor olması gerçeği ile medyanın toplumun düşünce ve kültür hayatı üzerine olan etkisini yan yana getirdiğinizde medyanın toplumun güçlülere için ne denli önemli bir modern mecra olduğu daha iyi anlaşılır.

Tabii tersten bakarsak da **daha demokrat, daha adil ve daha eşit bir toplum yaratmada aynı medyanın ne kadar etkili olabileceği de kendiliğinden anlaşılır.**

Seçim sürecini yaşadığımız şu günlerde özellikle televizyon yayınlarına bir bakın, güçlülerin daha da güçlü olma isteğine uygun bir medya değil mi gördüğünüz?

Kürt sorununda adil olmak

Erol Katircioğlu 28.05.2011

Seçim günü yaklaştıkça Kürt sorunu etrafındaki tartışmalar yoğunlaşmaya başladı. Bunu da doğal saymak gerek.

Doğaldır çünkü Kürt sorunu ülkenin en öncelikli sorunu. Bu ülkeye her neyi yapmayı vaat ediyorsanız, o vaat ettiklerinizin gerçekliği Kürt sorununu çözüp çözemeyeceğinize, belki de daha önemlisi nasıl çözeceğinize büyük ölçüde bağlı.

Başbakan'ın **"Kürt sorunu yoktur, Kürt vatandaşlarımızın sorunları vardır"** mealindeki sözleri, AKP'nin bu meselede bir adım geriye çekilmekte olduğu biçiminde yorumlanırken, buna karşılık CHP'nin bir çeşit boşluk doldurmak üzere ama çözüme katkı sağlayabilecek adımlar atması, bu tartışmaları ileri bir noktaya taşıyor.

Tartışmalar net sözlerle yapılmasa da seçim sonrası, özellikle yeni anayasa hazırlık sürecinde Kürt siyasetinin bazı taleplerinin de dikkate alınacağı izlenimini yükselten, **"federasyon"** değilse de bir çeşit **"yerel yönetim reformu"** çerçevesinde bazı adımların atılabileceğine işaret eden gelişmeler bunlar.

Eğer deyim yerindeyse Türk tarafında siyasetin yönü böyle bir **"yumuşak çözüm"** arayışına doğru evrilirken bu kez de Kürt siyaseti **"Gerillaya oy verin!"** sözleriyle bu yumuşaklığın kendisini kesmeyeceğini ifade etmeye başladı.

Oldum olası Kürt sorununu **"simetrik"** bir durum olarak algılamayan, bu nedenle de çözüme yönelik her ne yapılacaksa daha çok Türk tarafının yapması gerektiğine inanan biri olarak bu siyasi rekabetin girmekte olduğu patikanın beni rahatsız ettiğini söylemem gerek.

Çünkü Kürt sorununun, iktisatçıların deyimiyle **"birinci en iyi"** çözümünün bir **"birlikte yaşama"** perspektifi içinde olması gerektiğine inananlardanım. Mağdur bir toplum olarak Kürtlerin, varolan **"ceberut devlet"** tarafından mağdur edilmiş diğer kimliklerle el ele yeni bir demokrasiyi, üstelik yalnızca Ortadoğu coğrafyası bakımından değil Batı coğrafyası bakımından da örnek olabilecek yeni bir demokrasiyi birlikte yaratabilmelerinin mümkün olduğuna inanıyorum.

Ama anlıyorum ki her geçen gün Kürtlerin ve Türklerin böyle bir barışçı yolu hayal etme yetenekleri üzerine gölgeler düşüyor. Her geçen gün **"milliyetçiliklerin"** dozu ve etkisi artıyor. Ve her geçen gün bu yazıda ifade edilen **"demokrat"** bir çıkışın yolları kapanıyor.

Kimileri Kürt siyasetinin çok başlılığına, dolayısıyla muhatap bulmanın zorluklarına işaret ederek kabahati Kürt siyasetine yüklüyor. Kimileri ise PKK'nin yarattığı otoriter havanın Kürt tarafındaki çoksesliliği bastırdığından söz ederek asıl demokrat çözümü Kürt siyasetinin önlediğini söylüyor.

Bütün bunlar doğru da olabilir. Ya da bütün bunlar yaşanan gerçek üzerinde kısmi etkileri olan faktörler olabilirler. Ama hepimizin yüzleşmesi gereken gerçek bence bu değil. Hepimizin yüzleşmesi gereken gerçek bu toplumu yönetenlerin Kürtler değil Türkler olduğu gerçeğidir. **Yani her ne olursa ve her ne oluyorsa Türkler bu olanlardan birinci derecede sorumludurlar, ikinci derecede değil.**

Kimse, “İyi de devleti yönetenlerin hepsi Türk değil, zaten biz Osmanlı bakiyesi bir toplumuz kimin Türk olduğunun ne önemi var” gibisinden cümleler kurmaya çalışmasın. Bir yararı yok. Oraları çoktan geçtik. **Bu ülkede inançları bakımından “milliyetçi” olmamaları gereken Müslümanların bile Türk milliyetçiliği ile asimile edilmiş oldukları gerçeğini AKP’ye bakarak anlamak o kadar kolay ki!**

Kürt sorunu gibi “etnik” temelli sorunların nasıl çözüleceğine dair genel kurallar yok. O nedenle de önerilebilecek bir reçete de yok. Ama eğer gerçekten bu sorunu çözmek istiyorsak, bu ülkede yaşayan insanların ortaklaştığına inandığımız “samimiyetle”, “hak yemezlikle” ve “adalet ve vicdan duygularıyla” hareket etmemiz gerek.

Zor olan bu.

Zaten bilelim ki bu zor olanı başaranlar tarihe geçecekler, ötekiler değil.

Ötekilerin bir virgül olması bile bence mümkün değil.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

‘Hepimiz kardeş miyiz’

Erol Katircioğlu 02.06.2011

Seçimlerin son dönemecine girildiğinde tansiyon da artmakta. Tansiyonu arttıran konuların başında ise Kürt sorunu geliyor. Başbakan bir zamandan beri diline doladığı gibi BDP’nin CHP ve MHP ile bir ittifak içinde olduğunu söylüyor. BDP’liler ise AKP’yi neredeyse “**baş düşman**” ilan etmiş durumda.

Bu gerginliğin doruğa tırmandığı olay ise kuşkusuz Başbakan Erdoğan’ın Diyarbakır mitingi olacak. Siyasi gözlemcilerin ve medyanın odaklandığı bu miting bugün (çarşamba) Diyarbakır’da. Yazıya biraz geç oturup mitingi de seyredeyim dedim ama ne mümkün. 14:30 diye ilan edilen miting neredeyse iki saate yakın gecikmeyle başladı. Erdoğan’ın konuşmasının başını dinledikten sonra da sürem azaldığından bu satırları yazmaya başladım.

Doğrusu Başbakan Erdoğan’ın Diyarbakır’daki konuşmasının yeni bir şeyler içereceği ile ilgili kuşkularım vardı. Çünkü bugün Kürt sorununun geldiği yer AKP’nin atabileceği adımların sınırını çoktan aştı. **Neredeyse “özerklik” ilan etmek üzere olan bir Kürt siyaseti karşısında, demokratikleşmenin sınırını da aşacak bir “Kürtlerin statülerini” tanıma talebi karşısında AKP’nin yeni olarak söyleyebileceği çok bir şey yok.** Daha doğrusu Kürtleri tatmin edecek anlamında çok bir şey yok.

Erdoğan’ın söylemi eskiden de olduğu gibi ise “**din kardeşliği**” üzerinden bir söylemdi. Sehabe’lerden, Selahattin Eyyubi’den söz ederek kendisini dinlemeye gelmiş Kürtleri dinî duyguları üzerinden bir “**birlikte oluşt**” davet etti. BDP’yi samimiyetsiz, CHP’yi ise sorunu yaratan parti olarak gördüğünün altını çizdi.

Peki, böyle bir siyaset Kürt sorunun çözülmesine bir katkı sağlar mı?

Doğrusu tabii ki bütün Kürtlerin değil ama Kürt kimliğini dert edinmiş Kürtlerin böyle bir söylemin ima ettiği bir politika yaklaşımıyla tatmin olması bence mümkün değil.

Eğer bu konuşma mevcut seçim öncesi dengeleri bozmamak adına yapılmış bir konuşmaysa ve Erdoğan'ın beklediği yüzde 50'ye yakın oyu aldığı anda devam ettirmeyeceği bir konuşmaysa neyse. Ama öyle görünüyor ki Başbakan Erdoğan'ın tavrı bu konuşmadaki pozisyonuyla sınırlı. Yani hepimiz kardeşiz, tek millet, tek bayrak vs.

Ben bu tavrı Kürtlere karşı yapılmış büyük bir haksızlık olarak görüyorum. Bu, bazı Kürtlerin "ayrılıkçılık" ima eden yaklaşımlarını doğru bulduğumdan dolayı değil. Ama **Kürtlerin bir halk olarak kendi kültürlerini, kendi dillerini ve yoğun olarak yaşadıkları yerlerde de kendilerini yönetmelerini doğru ve sağlıklı bir birlikte yaşama formülü olarak gördüğümünden dolayı bu durumu bir haksızlık olarak görüyorum.**

Bugün değilse bile yarın bu **"hepimiz kardeşiz"** söylemiyle yeni bir anayasa yapamayacağımıza göre, bir diğer değişle Kürtlerin taleplerini **"haklar"** çerçevesinde konuşmadan yeni bir anayasa yapamayacağımıza göre gerçekleri daha henüz konuşmaya başlamadığımızı düşünüyorum. Başbakan Erdoğan'ın Diyarbakır konuşmasını da bir tür **"peşrev"** niteliğinde bir konuşma olduğunu.

Yaşadığımız hayatı "eşit" yaşamıyorsak birilerinin "eşit olduğumuzdan" bahsetmesi nasıl "eşitsizliğe" hizmet eden bir tavrısa, aynı şekilde "kardeşçe" yaşamadığımız bir hayatla ilgili birileri "kardeş olduğumuzdan" söz ediyorsa bu aslında "kardeşliğe" değil "çatışmaya" ve "kopmaya" hizmet eden bir tavır olur. Çünkü gerçek "kardeşlik" kardeşlerin ne istediğini ve birlikte yaşamakla ilgili taleplerinin neler olduğunu konuşmayı ve tartışmayı gerekli kılar. Gerisinin ise "laf-ı güzaf" olacağı ortada.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kürt sorununda demokratlar

Erol Katircioğlu 09.06.2011

"Neredeyse her akşam burada bir olay olur. Çocuklar taş atarlar, polisler gaz bombası, anneler de çocuklarına limon. Hayat burada böyle akıp gider" diyor uzun boylu derviş edalı adam. Devam ediyor, "Hocam valla bu çocuklara söz geçiremiyoruz. Ne mümkün! Ne annelerini dinliyorlar ne babalarını ve ne de bizim gibi büyüklerini. Mahallede yüz kadar polis her akşam nöbet tutuyor. Her akşam nöbet değişiminde çocuklar taşlarla, polisler de bombalarıyla burayı savaş alanına çeviriyorlar. Ne yapacağımızı da bilmiyoruz".

Mersin'de, içinde Barış Çadırı'nın da olduğu belediyenin bir kültür evinde, oranın sorumlusu olan kişi bunları söylüyor. Her yerde küçüklü büyüklü çocuklar. Taş atmaları bile yaşayamadıkları çocukluklarının çaresiz oyunları gibi.

Bu aktardığım izlenim Ertuğrul Kürkçü'nün seçim çalışmaları nedeniyle gittiğim Mersin'dendi. Doğrusu diğer şehirlerde gördüklerimden pek de farklı değildi gördüklerim. Kürtlerin bir bütün olarak kendi kimlikleriyle ilgili yeni bir basamağa geldiklerini gösteren işaretlerdi bunlar.

Seçimlere yaklaştıkça Kürt siyasetiyle ilgili tartişmalar da artıyor. Oradaki “**demokratik**” olmayan davranışlar kimilerimizin gözüne daha bir batmaya başlıyor. Kürtlerin mağduriyetlerinin onlara bir haklılık verdiği ama uyguladıkları siyasetlerin bu haklılığın meşruiyetini taşımadığı vurgulanıyor vs.

Ama doğrusu bu tartişmalar bana Kürt sorunu dediğimiz sorunun nereye düştüğünü doğru değerlendirmediğimiz kanısını veriyor. **Kürt sorununun, belki böyle ortaya konulmasa da bir ezen ve ezilen ulus meselesi olduğu bir gerçek.** Dolayısıyla da Kürt cenahından yükselen taleplerin “**milliyetçi**” nitelikleri olduğu da bir gerçek. Bu gerçek karşısında kimi aydın ve demokratın, “**Ben Türk milliyetçisi olmadığıma göre Kürt milliyetçiliğiyle de işim olmaz**” deyip bu mesele karşısında negatif bir tavra srkленebilmesi de anlaşılabilir bir durum.

Ama doğrusu yazımın başındaki sıradan gözlemin anlattığı şey Kürtlerin milliyetçiliğinden önce Kürtlerin baskı ve şiddete maruz kalan bir toplum kesimi olduğu. Çocukların “**futbol**” yerine “**polis taşlama**” oyununa yönelmelerinin başka bir nedeni olabilir mi?

Bir başka deyişle Cumhuriyet’in kuruluşundan bu yana Kürtlere yönelik baskılar Kürtlerin kendi aralarındaki farklılıklarını yok ederek homojenleşmelerini ve giderek de bir milli bilince ulaşmalarını sağlamış. Yani baskı onları birleştirmiş. Yani devletteki bölünme paranoyası bugün Türkiye’yi bölünmenin eşiğine getirmiş. Bence yalın gerçek bu.

O nedenle de Kürtlerin arasında oğulculaşma, farklılaşma ve demokratlaşmanın olduğu bir siyasi atmosfer yeteri kadar gelişmemişse bu durumu Kürtlerin beceremediği bir durum olarak değil, yaşadıkları baskıyla yapamadıkları bir durum olarak değerlendirmek gerekir. Bundan dolayı da barışı bir çözüm, her şeyden önce bu baskının ortadan kalkmasına, yani onların zgrce konuşabilmelerini sağlayacak siyasi bir atmosferin yaratılabilmesine ilişkin olmalıdır.

Bu nedenle de **Kürtler arasında yeterince oğulculaşma ve demokratlaşmanın olmadığından giderek bu seçimlerde onların karşısında olmaktansa, onların çabalarına destek vererek baskıların kaldırılmasına yardımcı olmak** böyle bir amaç için de en uygun bir davranış olur diye düşünüyorum.

Bir azınlık kimliğin hâkim kimlik karşısındaki durumu savaşmaktan ayrılmaya kadar çeşitli olasılıkları içerir. Ama bu olasılıkların hangisinin baskın olacağı hâkim kimliğin nasıl bir demokrasiye sahip olduğuyla doğrudan ilgilidir. Eğer hâkim kimliğin demokrasisi otoriter bir demokrasiyse, bu, azınlıktaki kimliği savaşmaya, eğer gerçek bir demokrasiyse, bu, azınlıktaki kimliğin gönüllü bir biçimde birlikte yaşamaya yönelmesine sebep olur.

Dolayısıyla bence işin püf noktası büyük lde Türkiye’deki demokrasinin niteliğindedir. Kürt sorununun bu denli savaşı karakteri, Kürtlerin savaşlılığından çok Türklerin otoriter bir rejimle yönetilmekte olmasıyla ve bu rejimin bugüne dek Kürtlere yönelik baskı ve şiddet uygulamasıyla ilgilidir. Eğer önümüzdeki günlerde Türkiye demokrasisinde olumlu adımlar atılırsa ben eminim ki Kürt sorununda barışı ve birlikte yaşamayı içeren anlayışlar yani demokratlaşma da kendiliğinden gelişecektir.

Bu nedenle de bu seçimlerde Kürtlerin en etkili biçimde parlamentoda temsil olabilmeleri ülkenin demokrasisinin gelişmesine hizmet edecek ve dolayısıyla bizi çözüme bir adım daha yaklaştıracak bir imkân olacaktır. Üstelik bu durum, başı Kürt siyasetçilerinin **hatalarına ve vefasızlıklarına** rağmen böyle olacaktır.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Başkanlıktan vazgeçti mi

Erol Katırcıoğlu 11.06.2011

AKP hükümetinin geçenlerde açıkladığı bakanlık sayılarının azaltılması ve her bakana yeni ve seçilmemiş kişilerden **“bakan yardımcısı”** ihdas edilmesi kararı seçim sonrası Türkiye’nin nasıl yönetileceğine dair önemli ipuçları taşıyor.

Doğrusu bu 3046 No’lu Kanun Hükmündeki Kararname bence yeni dönemde Tayyip Erdoğan’ın yeni anayasada yer almasını istediği **“başkanlık sistemi”**nden de vazgeçtiğini düşündüren bir düzenleme.

Çünkü düzenlemenin en önemli yanı “devlet bakanlığı” adıyla anılan bakanlıkların kaldırılarak toplam bakanlık sayısını 20’ye indirmesi ve bakanlıkların yönetimlerine hükümetlerle gelen hükümetlerle giden kişilerin yerleştirilmesi.

Bu özellikleriyle bu düzenlemenin bir başkanlık sisteminde başkana ait yetki alanına benzer bir alan oluşturacağını düşünürsek Başbakan Erdoğan’ın yeni anayasada düşündüğü **“başkanlık sisteminden”** vazgeçtiği sonucuna da varabiliriz.

Bu kanaatimin doğruluğu tabii ki tartışılabilir ama düzenlemenin bir maddesi var ki yeni dönemdeki yönetim tarzının bundan öncekinden çok farklı olacağı, başbakanın etki alanının ciddi biçimde artacağını gösteriyor.

Sözkonusu kararnamenin 2. maddesi şöyle: **“Bakanlık bağlı, ilgili ve ilişkili kuruluşları başbakanın teklifi ve cumhurbaşkanının onayı ile, başbakanlıkla veya diğer bakanlıklarla ilgilendirebilir. Söz konusu kuruluşların özel kanunlarında bağlı, ilgili ve ilişkili olunan bakanlığa ya da bakana verilen yetki ve görevler ilgilendirilen bakanlık veya bakan tarafından kullanılır ve yerine getirilir.”**

Bu uzun cümlelerin anlamı mı?

Bu uzun cümlelerin anlamı RTÜK, Rekabet Kurumu, Telekomünikasyon Kurumu, Sermaye Piyasası Kurulu, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu, Kamu İhale Kurumu ve Tütün Kurumu gibi “bağımsız düzenleyici kurumların” önümüzdeki dönemde artık bağımsızlıklarının olmayacağı.

Bilindiği gibi bu kuruluşlar şimdilik burada ayrıntısına girmeyeceğim bir anlayış ve bir süreç sonunda hükümetlerden de sektörlerden de belirli ölçülerde mesafeli ve bu anlamda da **“bağımsız”** kuruluşlar olarak kurulmuşlardı. Bu kuruluşlar seksenlerde ortaya çıkan **“ultra piyasacı”** iktisat anlayışının özelleştirme politikalarıyla eskinin kamu işletmelerinin özelleştirildiklerinde özel sektör tekellerine dönüşmemeleri için düşünülmüş kurumlardı. Fakat Başbakan Erdoğan hemen her seferinde **“Davul bizim boynumuzda, tokmak onların elinde”** diyerek bu kuruluşların kararlarıyla ilgili sıkıntılarını dile getirmişti. Şimdi ise bu kuruluşların **“bağımsızlıkları”** kaldırılarak bakanlıkların dolayısıyla da bakanlar kurulunun ve dolayısıyla da başbakanın etki alanına dahil edilmiş olacaklar.

Doğrusu ben, devletin **“etkinliği”**ni arttıracak ileri sürülen bu düzenlemenin bir **“kanun hükmünde kararname”** ile çıkarılmasının doğru olmadığına inanıyorum. Parlamentoda tartışılması hatta bana göre

toplumda çeşitli platformlarda tartışılması gereken bir düzenleme. Ben yaptım oldu diye geçirilebilecek bir düzenleme değil.

Başbakan Erdoğan, benim anladığım kadarıyla bir **“hizmet”** insanı, bir **“apolet insanı”** değil. O nedenle de hizmet etmesini önlediğini düşündüğü kurumları şimdi artık kendi etki ve yönetim alanının içine alıyor. Bu nedenle de onun artık **“başkan”** olmak gibi bir düşünceden vazgeçtiğini düşünebiliriz.

Başbakan bir **“hizmet”** insanı ama bu hizmetlerin neler olması gerektiğine tamamen o karar veriyor. Toplum bu hizmetleri istiyor mu, ya da bu biçimde istiyor mu ya da hiç mi istemiyor gibi sorular onu ilgilendiren sorular değil.

Bu onun siyaset ve demokrasi anlayışı. Doğrusu ben bu anlayışın eskide kalması gereken bir anlayış olduğunu düşünenlerdenim. O nedenle de **bu düzenlemenin devleti, hükümeti ve tabii başbakanı daha “etkin” hale getirebileceğine inanıyorum ama demokrasimizi daha etkin hale getireceğinden kuşkuluyum.**

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

‘Dindarlar’ ve ‘Kürtler’

Erol Katırcıoğlu 16.06.2011

Oldum olası geri kalmışlığımızı din faktörüyle açıklamayı âdet edinmiş olanlar, Türkiye’nin aynı dindarların gayretleriyle değişiyor olmasına ne diyorlar dersiniz? “Bu millet dindardır o nedenle de kadercidir” diyenler aynı dindarların ülkenin kaderini değiştirme gayretleri karşısında acaba nasıl bir ruh hali içindeler?

Muhtemelen memnun değillerdir sonuçlardan. Değişim dediğimizin de **“geriye doğru”** olduğundan emindirler mutlaka. O nedenle de ağızlarından çıkmıyorsa da ülkeyi karanlık senaryoların beklediği düşüncesinde olmalarına şaşkırmamak gerek.

Ya oldum olası Kürtleri aşiret düzeninin kaçkınları olarak görenler, bütün engellemelere rağmen tam otuz altı vekil çıkarmalarına ne dediler acaba? Doğu’ya ekonomik yardım yapalım, aşiret düzeni değişir, böylelikle dil ve yönetim iddialarından vazgeçerler diyenler, bu kadar çok milletvekili çıkartabilmeyi mümkün kılan **planlamayı, dayanışmayı ve iradeyi** görünce ne düşündüler dersiniz?

Demiyorum herşey bitti ve “vesayet **rejimi**” sonsuza kadar yok oldu ama bu seçimlerle birlikte bu yönde çok önemli bir adım atıldığı da kesin. Üstelik atılan bu adıma büyük ölçüde **“dindarların” ve Kürtlerin** önyak olduğu da...

O nedenle de önümüzdeki dönemin siyasi hikâyesi kaçınılmaz olarak bu iki kesimin partileri olan AKP ve BDP arasında geçecek. CHP ve MHP’nin kendi iç tartışmalarından nefes alıp gidişatı etkileme güçleri ise pek olmayacak.

Bu çerçeveden bakınca AKP ve BDP arasında seçim sürecinde gerilmiş ilişkiler yeni bir anayasa yapımı vesilesiyle yumuşayabilir mi sorusu önemli hale geliyor. Doğrusu buna olumlu cevap vermek de zor. Zor çünkü AKP'nin "**kardeşlik**" söylemiyle BDP'nin "**haklar**" söyleminin birbirleriyle biraraya gelmesi zor.

Ama öte yandan işleri kolaylaştıracak ve siyaseten de anlamlı olacak bir zemin de hiç yok değil. Bu zemin bence Kürtlerin önerdiği "**Demokratik Özerklik**" kavramıyla, Kılıçdaroğlu'nun "**Avrupa Birliği Yerel Yönetimler Yasası'ndaki çekincelerin kaldırılabilceği**"ne ilişkin sözleri ve de AKP'nin 2004'te "kadük" kalmış olsa da "**Kamu Yönetimi Yasa Tasarısı**"yla oluşmuş ya da kolaylıkla oluşturulabilecek bir zemindir.

Kürtlerin kendi kendilerini yönetme taleplerini karşılayabilecek bir araç olarak genişletilmiş ve özerkleştirilmiş yerel yönetimler düşüncesi bugün en azından "söz" düzeyinde AKP, CHP ve BDP arasında konuşulabilir bir düşüncedir.

Demokrasi ve sandık sözkonusu oldu mu sözü o **cahil kalabalıkların** (!) almasının kesin olacağını içine sindirebilmek gerek. Bu her yerde böyle oldu ve giderek de böyle oluyor. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra nasıl dünyanın mazlum milletleri Afrika'dan Güney Amerika'ya kadar ayaklanıp güneşin altında yerlerini istemişler ve almışlarsa tıpkı onun gibi bugünün ulus-devlet çatısı altındaki **kenarda kalmış, itilmiş, toplumdan sayılmayan** kesimleri de ulus-devletlerden özerklik istiyorlar.

Dün bu işler savaş konusuydu bugünse demokrasi ve sandık konusu. Bugünün mağdurları sandığı keşfettiler ve sanki tarihin derinliklerinden çıkar gibi sandıktan çıkıp çıkıp geliyorlar. Seçimlere katılım oranlarıyla toplumdaki mağduriyetler arasında neredeyse birebir bir ilişki olması da ondan.

Bütün toplum değilse de siyasiler biliyorlar ki Kürtler bir sınıra gelmiş durumdalar. Bundan ötesinde "kardeşlik" söyleminin bir kıymetiharbiyesinin olabilmesi ancak Kürtlerle konuşabilmekle mümkün.

Bakalım Başbakan Erdoğan bunu başarabilecek mi?

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bugünün siyaseti

Erol Katircioğlu 18.06.2011

Cumhuriyet rejimi, başka birçok şeyin yanı sıra kurulduğu zamanın kurucularının korkularından da etkilenecek şekillendi. Bu korkuların başında da Müslüman kitlelerin "**ümmetçilikleri**" (bir çeşit ulusüstücülükleri yani enternasyonalizmleri) ile ulus-devletin "**ulus**"a dayanma zorunluluğunun yarattığı korku geliyordu. Rejimi kuranlar bu korkuyu, **Türk milliyetçiliğine** olduğu kadar **katı bir laiklik** anlayışına da sarılarak giderdiler. O nedenle de başta Kürtler ve Müslümanlar bu rejimin ilk "**mağdurları**" oldular.

Tabii bu anlayış karşısında mağdur olanlar ne sadece Kürtlerdi ve ne de sadece Müslümanlar. Lazlardan Çerkeslere, Hristiyanlardan, Alevilere ve Süryanilere kadar Anadolu topraklarında yaşayan ya da İmparatorluk çökünce bu topraklara yaşamak için gelmiş milyonlarca insan da bu mağdur kitleler arasındaydı.

Cumhuriyet rejimi bu farklı insan kalabalıklarını elindeki bütün iletişim ve eğitim imkânlarını kullanarak onları **Türklük ve laiklik** potasında eritmeye çalıştı. Bunu yaptıkça da belki bir kısmını gerçekten asimile etti etmesine ama aynı zamanda onları kendi etnisite ve inançlarını yaşayamayan mağdur ve bu nedenle de kurulan rejime soğuk bakan kitlelere dönüştürdü. İşte dün olduğu gibi bugün de yaşadığımız acılar, bölünür müyüz, bölünmez miyiz, yaşam tarzımıza karışılır mı karışılmaz mı gibi korkular o zaman işlenmiş bu günahlarla ilgili.

Dün, **kendi yaşam tarzlarını** yaşayamamaktan gelen mağduriyetlerini gidermek üzere yola çıkmış Müslüman kitleler bugün kendileri için gerekli gördükleri özgürlüklerin başkaları için de gerekli olduğunu keşfediyorlar. Başbakan'ın **"Herkesin yaşam tarzı mübarek bir emanettir"** sözü, ya da **"Herkesin yaşam tarzı bizim namusumuzdur"** sözü varılan yeri gösteren önemli sözler.

Kürtlerin de durumu çok farklı değil. Kendi kimliklerini ve kültürlerini yaşayamamaktan gelen mağduriyetlerini gidermek için yola çıkmış Kürtler kendileri için gerekli gördükleri özgürlükleri bugün artık başkaları için de talep etmeleri gerektiğini keşfediyorlar. AKP karşısında **"Ana muhalefet partisi biz olacağız"** derken bu sözleriyle bir Türkiye siyaseti yapmak istiyoruz demek istiyorlar. Son günlerde Eşitlik, Özgürlük ve Demokrasi Bloku'nun seçilen milletvekillerinin konuşmalarında bu, **"Herkes için", "Türkiye için", "Bütün mağdurlar için"** siyaset yaptıkları vurguları bu bakımdan dikkat çekici.

Kısaca kendi mağduriyetlerinden yola çıkarak, kendileri için özgürlük, eşitlik ve demokrasi arayanlar, bunun ancak "başkalarının" mağduriyetlerini de savunarak gerçekleştirebileceğini keşfediyorlar. Bu durumun demokrasimiz açısından çok sevindirici olduğu kesin.

Tabii ki her şeyin güllük gülistanlık olduğunu da söylemek istemiyorum. Ama **gerçek bir demokrasinin de gerçek bir toplum** olmanın da **eşiğindeyiz** demek istiyorum. **Eşiğinde olmak eşiği henüz geçmemiş olmak anlamı taşıdığına göre bugünün siyasetinin eşiği geçmeye yönelik bir siyaset olması gerektiği de açık. Bunun radikal demokrat bir siyaset olması gerektiği de...**

Herkesin diğer herkesle eşit haklara sahip olduğu, kimsenin kimseye her hangi bir şeyi dayatmadığı, barışın, özgürlüğün, adaletin ve eşitliğin farklılıklara rağmen yaşanabilmesinin mümkün olduğu bir toplum siyaseti. Bence gündemdeki siyaset bu.

Her ne kadar AKP'nin ve BDP'nin sözcülerinin dilleri zaman zaman yukarıdaki anlayışa uygun düşmese de kitlelerinin dillerinin uygun düştüğü kanaatindeyim. Bugün AKP siyaseti içinde de Kürt siyaseti içinde de aykırı sesler olsa da bu siyasetlerin kapsama alanındaki insanların böyle bir demokrasi özlemi içinde olduklarını söylemek mümkün. Kaldı ki benzer özelemler toplumun diğer kesimlerinde de var.

Demek istediğim biz bu eşiği, ya **radikal bir demokrasi siyaseti** yaparak aşabiliriz, ya da bütün her şeyi yüzümüze gözümüze bulaştırıp acılar ve huzursuzluklar içinde yaşayan bir toplum olmaya devam ederek bu eşiğin gerisine de düşebiliriz.

Keyfiyet bize bağlı.

Ne kadar basiretli olabileceğimize...

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Türkiye, nereye

Erol Katırcıoğlu 23.06.2011

Türkiye'nin Doğu'yla Batı'yı **birleştiren** bir köprü olduğu söylenir. Ama bu söz, Türkiye'nin aynı zamanda Doğu'yla Batı'yı **ayıran** bir ülke olduğu anlamına da gelmez mi?

Coğrafi bu özellik ruhlarımıza da sinmiş bir özelliktir esasında. **"Biz bize benzeriz"** gibisinden bir laf etmek değil niyetim. Ama insanlığın yeryüzü macerasında **"Her yiğidin yemek yiyişi farklıdır"** misalinden farklılıklardan söz etmek de mümkün.

Jeologlar diyorlar ki Türkiye her yıl iki santim batıya kayıyor. Varolan mesafeyi düşündüğümüzde bu birleşme işinin kaç yıl alacağını hesaplayabiliriz. Ama dünyamızın zihniyet atlasındaki tektonik hareketlerin bizi ne zaman Batı'yla birleştireceğini hesaplamak sanırım pek o kadar kolay değil.

O nedenle de bu ülkede hemen herşey ikili anlamlarla yüklü. İnsan bunu özellikle bazı Türkçe düşüncelerini bir başka dilde anlatmaya kalkınca ya da bazı başka dilden bir düşünceyi Türkçe anlatmaya kalkınca anlıyor. Sorun yalnızca dil sorunu değil kuşkusuz. Ama düşüncelerimizi bir dilin içine koyduğumuzda dilde yansıyan zihniyet farklılıklarımızdan söz ediyorum.

Bu farklılıklarımız yalnızca bu toplumun dışında başka toplumlarla ilgili olsaydı bir sorun olmazdı, biz farklıyız der geçerdik. Ama bu farklılıklar **"biz"** dediğimiz toplumun bizzat içindeyse o zaman bir sorun çıkacağı kesin.

Nitekim çıkıyor da. Neredeyse birbirinin dilinden anlamayan insanlar gibi yaşıyoruz. Birinin **"Mahremime el uzattı!"** diyerek öfkelenmesinden **"Bu adamın haremi varmış meğerse"** sonucu çıkardığımız gibi. Oysa **"mahremiyet"**ten kastedilen **"kişinin özel alanı"** tabii ki.

Seçimler oldu bitti ve biz sonuçları tartışıyoruz şimdi. Kimilerinin en önemli sorunu nasıl oldu da AKP bu kadar yüksek bir oy aldı sorusuna yanıt bulmak. Yerel seçimlerde AKP'nin sağa sola buzdolabı, çamaşır makinesi dağıtarak başarılı olduğunu düşünen kesimler şimdi de ne oldu da AKP üstelik de oyunu arttırarak bu seçimlerden başarılı çıktı diye anlamaya çalışıyorlar.

Doğrusu bu sorunun cevabını vermek yine kap kaçak dağıttı da ondan demeyeceksek o kadar da kolay değil. Çünkü bir toplumun yarısının oyunu almak, üstelik de bunu üçüncü kez yapmak açıklanmaya muhtaç bir durum.

İster **İbni Haldun**'dan gidin, ister **Dr. Hikmet Kıvılcımlı**'dan gidin, ister dümdüz bakın farketmez; bu coğrafyada bir **"medeniyetin"** değilse bile bir **"zihniyet dünyasının"** yıkılmakta olduğunun işaretleri pek çok. Bizdeki **"Kemalist"** rejimle Arap dünyasının **"Baas"** rejimlerinin başlarına gelenler bu bakımdan tesadüflerle açıklanabilecek gibi değil, **"başlarına gelenler"** de bazı farklılıklar olsa bile.

Seçim sonuçlarını bir de bu çerçeveden okumak, CHP ve MHP'nin başarısızlıkları ile AKP ve BDP'nin başarılarını bir de bu çerçevede değerlendirmek aydınlatıcı olabilir.

"Yıkılmakta olma" halini **"yıkılmak"** olarak görmeden Doğu'nun bu coğrafyasında olan bitenlerin anlamını

yalnızca “**despotik rejimlerin**” sonu anlamında almamak gerek. Çünkü böyle bir okuma kimilerine, bizdeki “**demokratik rejim**” maskaralığını model olarak terennüm etme imkânı sağlar. Oysa bence “**yıkılmakta olan**” aynı zamanda bizdeki “**demokrasi anlayışı**”dır da.

O nedenle önümüzdeki dönemde “**yeni anayasa**” sürecinde halledilmesi gereken konulardan biri de bu anlamı Batı’dan, içeriği Doğu’dan gelme “**demokrasimiz**” olmalı bence.

Seçimleri bir de bu çerçeveden değerlendirirsek gittiğimiz yerin birçoğumuzun beklentisinin aksine batıya doğru değil belki de batıdan da farklı bilmediğimiz bir yön olacağını söylemek bile mümkün.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bitmekte olan

Erol Katircioğlu 25.06.2011

Bir zamanlar sosyalizmi eleştirenler Sovyetler Birliği’ne bakıp oradaki “**planlı ekonomi**”yi bir avuç bürokratin tüm toplum adına karar veriyor olduğu iddiasıyla eleştiriyorlardı. Demek istiyorlardı ki bu bir avuç insan tüm toplumun taleplerinin neler olacağını bilemez o nedenle de kıt kaynakların tahsisini doğru biçimde gerçekleştiremez.

Ne var ki kendileri kendi sistemleri olan “**serbest piyasa ekonomisi**”ni bu gözle değerlendirmiyorlardı. Orada da bir avuç “**piyasa gücü**” yüksek işadaminin tıpkı Sovyetler’deki bürokratlar gibi asıl karar verici olduklarını onların da tıpkı o bürokratlar gibi tüm toplumun ne istediğine yalnızca kendilerinin karar verdiğini görmüyorlardı. Daha doğrusu görmek istemiyorlardı.

Oysa bu iki farklı gibi görünen sistem uygulamasında ortak bir yan vardı. Her ikisinde de toplumun ne istediğinden çok; sayıları bir avuç olan, birisinde “**devlet bürokratinin**” diğeri ise “**işadaminin**” ne istediği daha önemliydi. Yani her ikisinde de küçük bir azınlık kendilerini tüm toplum yerine koyup tüm toplumun neyi nasıl istediğine karar verebiliyordu.

Sovyetler Birliği tarihe karıştı ve bu “**planlı ekonomi**” modeli de bu uygulamayla birlikte tarihin tozlu raflarına kalktı. Oysa “**serbest piyasa düzeni**” hâlâ var. Bütün dünyada olduğu gibi aralarında ufak tefek farklar olsa da hâlâ az sayıda güçlü iş dünyası aktörünün tüm toplum adına karar verebildiği serbest piyasa düzeni bugün hâlâ yaşamakta.

Seksenli yıllardan bu yana bizdeki ekonomik sistem de bu serbest piyasa düzenine benzemeye çalışıyor. Eskinin Sovyet deneyimindeki gibi olmasa da devletin egemen olduğu, “**emredici**” olmasa da “**yönlendirici**” **planlarla** yönetilen bir ekonomiden serbest piyasa düzenine doğru değişmeye çalışıyor.

Bu değişimi önemseyebilirsiniz. Serbest piyasa düzenini devletçi bir düzene tercih edebilirsiniz. Ama bu durum yukarıda sözünü ettiğim gibi onların ortak karakterlerini değiştirmiyor. **Her ikisi de küçük bir azınlığın tüm toplum adına karar verebildiği düzenler bunlar.**

Dün akşam YSK Başkanı Ali Em'î dinlerken Sovyetler Birliği'nde değil, –ki zaten böyle bir devlet kalmadı– ama Türkiye'de üst düzey bir devlet bürokratinin kendinden emin ve rahat bir edayla Hatip Dicle için verdikleri kararı savunmasındaki fütursuzluğa takılmadan edemedim.

Hiç umurunda değildi ülkede olup bitenler ve olup bitecekler. Bundan önce **değişmez** diye aldıkları ertesi gün de **değiştirdikleri** karar sonucu ölen İbrahim Oruç'la ilgili en ufak bir pişmanlık duymadan konuşuyordu.

Peki ya gelmekte olan düzenin savunucuları ne diyorlardı? Onların da dedikleri YSK Başkanı'nın dediklerinden farklı değildi. AKP'li Bekir Bozdağ'ın dünkü açıklaması bu bakımdan yukarıdaki düşünceleri teyit eder gibiydi. Her ikisi de toplumun ne dediğine değil **“mevzuatın”** ne dediğine bakıyordu. Yani her ikisinin de durduğu yer aslında aynı yerdî. Toplumun üstünde küçük bir siyasi elitin durduğu bir yerdî.

Oysa toplumun, ülkeyi yönetenlerin alacakları kararlarda kendisine itibar edilmesi gerektiğine ilişkin bir talebi var.

Nereden mi çıkarıyorum?

Eğer bu seçimler söylendiği gibi **“vesayet rejiminin”** sonu anlamına geliyorsa AKP'ye verilen oyların da, tersten okursak, daha fazla özgürlük ve demokrasi için verildiğini kabul etmemiz gerek. **Bu durum ise, ülke yönetiminde toplum adına küçük bir azınlığın kararlar aldığı bir “demokrasiden”, toplumun bizatihi kararlara daha fazla katılabildiği yeni bir demokrasiye geçme talebe olarak yorumlanması gerekmez mi?**

Bunu böyle okursunuz okumazsınız bilemem. Ama açık olan bir şey varsa yüzde doksanlara varan katılım oranıyla AKP'yi ve BDP'yi ödüllendiren toplum çoğunluğunun ortaya koyduğu irade, bitmekte olan bir devlet anlayışının çoktan emekli olmuş birkaç bürokratiyle yine bitmekte olan bir piyasa anlayışının birkaç yeni aktörünün iradesinden daha güçlüdür.

Eğer illa ki bu seçimlerden bir mesaj çıkaracaksak bence bu mesaj, toplumun bütün partileri aşan yeni bir demokrasi ve yeni bir toplum talebinde bulunduğu mesajdır. Bunun önünde ise hiçbir bürokrat, işadımı ve siyasetçi duramayacaktır.

Ellerinde hâlâ **“mevzuatları”** olsa bile...

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Mazeretsiz, vicdanlı ve adil

Erol Katircioğlu 30.06.2011

Bir sistemin sonuna geldiğimizi başka nasıl anlayabiliriz ki! Herşeyimiz sapı sapır dökülüyor. Açılan bir deliği giderdiğinizi sandığınızda bir başka deliğin açıldığını görüyorsunuz duvarda. Tam onu düzeltmek için bir şey yapmaya yöneliyorsunuz bir başkası sökün ediveriyor arkasından. Son günlerde yaşadıklarımız bu sistem mevzuunda çoktan iflah olmaz bir safhaya geldiğimizin kanıtları.

Ben tarihin determinist bir şekilde yol aldığına inananlardan değilim. **Tarihin, geçmişin önümüze yığıldığı koşullar içinde insanın iradesiyle biçimlenen bir süreç olduğu fikri** bana daha yakın gelir. O nedenle de ben insanın önünde her zaman kendi iradesiyle seçebileceği **“bir”** den fazla yol olduğunu düşünürüm.

Bundan dolayı da Türkiye'nin tıkanmış sistemini açmanın, onu çalışır hale getirmenin **“yollarının”** , yukarıda **“tarihsel koşullar”** dediğim Cumhuriyet mirasının dikte ettiği koşulları aşan yeni bir değişim iradesinin ortaya çıkıp çıkmayacağıyla çok yakından ilgili olduğuna inanırım.

Ama konu insanın iradesini tarihin getirdiği koşullar içinde kullanması olunca **bu koşulların insanlar arasında nasıl dağıldığı** meselesi kendiliğinden çok önemli hale gelir. Çünkü seçeceğiniz yolda başarılı olup olmayacağınız bu **“koşulların”** size hangi cömertlikle yansıdığına çok bağlı. Eğer bu koşullar çok da sizin lehinize değilse isterseniz de seçmek istediğiniz yolu seçemezsiniz. Bu durumda tarihin önünüze yığıldığı koşulların esiri olur, orada size düşen her neyse ona razı olup yaşarsınız.

Bu çerçeveden bakınca AKP, Türkiye tarihinin en cömert davrandığı siyasi partilerden biri bence. Son seçimde yüzde 50'ye yakın oy alması bunun en çarpıcı kanıtı. Dolayısıyla Türkiye'nin **“hangi yol”**da gideceğine ilişkin iradenin en güçlü taşıyanı. O nedenle de bence onun herhangi bir sorunla ilgili önemli bir mazereti yok.

Ben bu durumun onu bu dönemde kaçınılmaz olarak daha adil bir yönetim ortaya koymaya zorlayacağını düşünüyorum. Çünkü Başbakan Erdoğan'ın atması gereken bir adım olduğunda bu adımın **adil** bir adım olup olmadığı diğer siyasi partilerin yaptıklarından bağımsız olarak daha göze batacak, daha bir sorgulanacak. O nedenle de Başbakan'ın kendisinin **“ustalık dönemi”** dediği dönemin, onun gerçek siyasetle imtihanı olacağı açık.

Kimseye, **“Ama onlar da bunu yapmadılar”** gibisinden mazeretlerle, atmadığı adımları açıklayabilmesi pek mümkün olmayacak. Sinirleri alınmış gibi herkesi dinleyip kızmadan, bağırmadan sorunların üstüne gitmesi gerekecek. İmtihanın ateşten gömlek olacağı bu nedenle de kesin.

Gelelim parlamentodaki kilitlenmişliğe.

Bu sorunu çözmek, AKP'nin ve de Başbakan Erdoğan'ın ilk icraatı olacak. Bu nedenle de bu sorunla ilgili atacağı adım toplumda **“işaret fişegi”** etkisi yapacak. İlk sözleri, **“Milli iradenin üzerinde hiçbir engeli kabul etmiyoruz”** yerinde bir açıklamaydı ama özellikle Hatip Dicle'nin önündeki engelin de **“milli iradenin”** üzerindeki bir engel olduğu dikkate alındığında Başbakan'ın ilk olarak bu konuyu netliğe kavuşturması gerekiyor.

Oysa Başbakan Erdoğan dün **“Başka aday mı bulamadılar? Niçin bu tür sıkıntıları olacağını bildikleri insanları aday yaptılar?”** gibisinden bir demeç verdi. Dedim ya bu demeç önceki yanında sırtıverdi hemen. Çünkü konu bu değildi ki! Hangi partinin kimi aday göstereceği kendi seçimi. Eğer bu seçim mevcut **“arkaik”** sistem içinde bir sorun yaratmışsa konu, bunun nasıl çözüleceği konusudur, neden bu kişilerin aday gösterildiği değil.

Türkiye tarihi AKP'ye ve Başbakan Erdoğan'a cömert davranmış onların önlerine yeni imkânlar koymuştur. Bu imkânları, **“mazeretlere”** başvurmadan, **“adil”** ve **“vicdanlı”** bir biçimde kullanıp kullanmayacaklarını ise önümüzdeki dönemde göreceğiz.

'Çatışmacı' değil 'çekişmeci' bir demokrasi

Erol Katırcıoğlu 02.07.2011

Siz bu Meclis'in doğru dürüst bir anayasa yapabileceğine inanıyor musunuz? Doğrusu bu soruya sizin de olumlu bir cevap vereceğinizi sanmıyorum. Çünkü seçim propagandaları sırasında hem Erdoğan'ın ve hem de Kılıçdaroğlu'nun yeni anayasayı, uzlaşma, katılım, sivil vs. gibi laflarla telaffuz ettikleri halde birbirlerine bu kadar tahammül edemeyen kadrolarla bu işi yapmaları yalnızca zor değil, imkânsız.

Geçen gün yazmıştım, bu yemin kriziyle başlayan tartışmaların mevcut sistemimizin sapır sapır dökülmesi anlamına geldiğini ve bir sona işaret ettiğini. Ama, bu birkaç günün gelişmelerinden anladığım, sorunun çok daha derinde olduğu.

Sorun yalnızca devlet bürokrasisi, yargının yetersizliği ve eksiklikleri sorunu değil, sorun siyaset zihniyetimizle, demokrasiyi anlayış tarzımızla ilgili.

Hani biliyoruz bu demokrasi, kullandığımız biçimiyle zaten **"dandik"** bir demokrasi. Seçtiğimizi sandığımız vekillerimizin bizden önce liderler tarafından seçilmiş vekiller olduğundan tutun herhangi bir kontrol ve denge sistemine sahip olmamasına kadar birçok eksiklik ve çarpıklığa sahip. Bunlar sorunlar.

Ama bence bu sorunlardan da öte mevcut siyasi elitimizin demokrasiyi bir **"çatışma rejimi"** olarak okuyor olması. O nedenle de bütün siyasetten anladıkları kendi güçlerini diğerlerine kabul ettirmek. Her ne olursa olsun kendi pozisyonlarının karşısındakinden daha üstün olduğunu benimsetmek.

Anlayış bu.

Anlayış bu olunca da aletleri de çok çeşitli olabiliyor. Hemen her konu çatışmanın aleti olarak kullanılabiliyor. Bugün yemin meselesi, dün Habur, Ergenekon, heykel, yolsuzluklar, YSK, ÖSS, başörtüsü, ne ararsan!

Oysa demokrasi bir "çatışma rejimi" değil bir "çekişme rejimidir". İkisinin arasındaki fark ise birinde karşındakini yok saymak ya da yok etmek anlamı var, ikincisinde ise karşındakinin varlığını meşru görüp onunla yarışmak. Söylemeye gerek yok ki bizimki daha çok birinciye uygun düşüyor. Karşındakini yok saymak ya da yok etmek. Ölmek var dönmek yok demek.

Demokrasiyi böyle anlamanın bir sebebi kuşkusuz kültürel. Bu ülkenin kuruluşundan bu yana farklı yaşam tarzları, farklı kültürler birbirlerine pek karışmadan yaşamışlar. Siyaset de bu kültürel kapalı dünyaların üzerinden biçimlenmiş. O nedenle de o da başkalarına kapalı, dışlayan bir anlam yüklenmiş.

Demokrasi böyle anlaşıncı yemin meselesi de bir kriz konusu oluveriyor hemen. CHP yemin etmem diyor. AKP de **"Ne halin varsa gör!"** diyor. **Oysa açıktır ki CHP'nin bu akılsız adımı AKP'nin önüne yeni bir siyaset kulvarı açıyor. Sorun çözücü, demokrat, uzlaşmacı bir siyasi rolü AKP'ye bırakıyor.** AKP bu yoldan yürüse toplumsal desteğini daha da arttıracak belki de.

Ama bu mümkün değil. Her ne kadar **"ustalık dönemim"** dese de Başbakan Erdoğan **"çatışmacı demokrasi"** kültürüne göre davranıyor. **"Ne halleri varsa görsünler. Meclis onlarsız da çalışır!"** diyor. Sorun çözücü, uzlaşmacı, demokrat, herkesin başbakanı rolünü elinin tersiyle itiyor.

Çözülmesi gereken birçok sorunumuz olmasa **“Ne yapalım o da bu kadarmış”** deyip geçelim. Ama öyle değil, o, toplumun yarısının desteğini almış bir siyasetçi. Bence top da onda... Yapması gereken şey ise kimseye talimat vermek değil tabii ki. Ama **“Evet, böyle bir meselemiz var ama bunu çözeriz”** demek. Sonunda çözemese de.

Anayasa meselesine geri dönersek gerçekten de bu anlayışlarla davranan siyasetçilerin olduğu bir parlamentodan uzlaşmacı, demokrat ve katılımcı bir anayasa beklemek hayal. Ama bence biz yine de hayal etmeye devam edelim.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bu zihniyetle olmaz

Erol Katırcıoğlu 07.07.2011

Milletvekilleriine **“Mütevazı olun!”** uyarısında bulunan Başbakan Erdoğan, mütevazılığı elden bırakıp **“Tükürdüklerini yalayacaklar!”** diye söylenmemiş olsaydı, toplumun yüzde ellisinin desteğini almış bir siyasi lider olarak **“uzlaşmacı”** ve **“sorun çözücü”** bir imajı da kendi karizması üzerine eklemiş olabilirdi.

Oysa bu tek olay bile, Başbakan Erdoğan’ın **“balkon konuşmalarının”**, **“balkon”** konuşmaları olduğunu, asıl siyasi tarzının kendi **hırsı** ya da kendi **iddiası** ya da vesayet rejimi karşısındaki **“ezilmişliği”** tarafından büyük ölçüde belirlendiğini ortaya koydu. Gerçi Başbakan Erdoğan’ın bu tavrı toplumdan destek görüyor görmesine ama yine de onun **“herkesin başbakanı”** olmasını da önlüyor.

Öte yandan kabul etmek gerekir ki CHP liderinin yaptığı hata da öyle yenir yutulur bir hata değil. Kendi partisinin hareket alanını tümüyle Başbakan Erdoğan’a bırakmış olması gerçekten de akıl edilmesi pek mümkün olmayan bir **“akıl”**. Şimdi mırıldanıyorlar **“Efendim AKP uzlaşmacı davranmıyor”** diye. Doğrusu bu cümleyi nasıl edebildiklerine de şaşırmamak mümkün değil. Evet, AKP uzlaşmacı davranmıyor ama sizin bu durumda olmanızın nedeni ne ki?

Biri de **“Efendim milletvekilliği yeminle başlıyorsa, biz yemin etmediğimize göre bizim milletvekilliğimiz başlamış sayılmaz. Eğer öyleyse devamsızlık da başlamış olamaz”** cinliğinden medet umuyor. Arkasından da **“Yükleri varsa gelsin düşürsünler. Biz hiç kimseyi tehdit etmeyiz, bu tehditlere de pabuç bırakmayız”** delikanlılığı sergiliyor.

Ben bütün bunları **“çatışmacı”** bir siyasi zihniyetin bitiş işaretleri olarak okuyorum. Daha doğrusu toplumun çözüm bekleyen sorunları karşısında bu sorunları çözecek siyasi zihniyetin böyle bir zihniyet olamayacağından giderek bunu söylüyorum.

Bu çözümsüzlük halinde yalnızca siyasi aktörlerin benimsedikleri siyasi zihniyet değil bizatihi AKP’nin sistem içinde ulaştığı durum da var. **AKP bu seçimlerde yalnızca yüzde 50 oy almadı, bu oyla birlikte toplum nezdinde kesin bir fikri hegemonya da kazandı.** Bir başka deyişle AKP’nin onaylamadığı herhangi bir şeyin olmasının zor olduğu **yeni siyasi koşullar** ortaya çıktı.

Bu yeni durum iki şeye işaret ediyor: Birincisi, toplumsal sorunların çözümünde (anayasa dahil) temel olarak AKP'nin yaklaşımları belirleyici olacaktır. İkincisi ise, AKP dışındaki siyasetin pek bir kıymeti harbiyesi kalmamıştır (BDP hariç).

AKP'nin özellikle "Kürt sorunu"nda şimdiye dek ifade ettiği yaklaşımların Kürt siyasetince kabulünün zor olması mevcut siyasi sistemi kilitlemeye de adaydır. Anayasa konusunda da benzer zorlukların olabileceği de ortada.

Öte yandan AKP dışında siyasetin alanı, mevcut aktörlerin yaklaşımlarını düşündüğümde, pek kalmamıştır. Bunu, AKP dışında siyaset söyleminin bitmiş olduğu anlamında değil, ancak mevcut anlayışlarla böyle bir yeni alanın yaratılamayacağı anlamında söylüyorum. (Özellikle sol siyasetin önünde şimdiye dek hiç yaşanmamış olan, bir, "şapkayı önüne koyma" gereği var. Üstelik bu gereklilik yalnızca dünya solunun bunalımıyla değil kendi iç bunalımıyla hesaplaşmayı da içeriyor. Bu konulara sonra değineceğim)

O nedenle de önümüzdeki dönem "çatışmacı" siyasetin hem şaha kalkacağı ve hem de tarihten silinmeye başlayacağı yeni bir dönem olacaktır.

En azından işaretler bu yönde...

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Siyaset değişirken

Erol Katircioğlu 09.07.2011

Ben derim ki; bir seçim oldu, hayat nasıl kaldığı yerden devam ediyorsa, siyaset de kaldığı yerden devam ediyor diye düşünmek doğru değil. Aksine, zaman, "**Bir seçim oldu ve bütün siyaset değişti**" demenin zamanı.

Geçen yazımda **AKP bu seçimde toplumdan yalnızca yüzde 50 oy almadı aynı zamanda bu oyla birlikte toplum katında kesin bir fikrî hegemonya da kazandı** demiştim. Hele hele ana muhalefet partisi CHP'nin – her nedense– kendini birden bire yere atmasını (O programda uçma deneyimi yapan meczup misali) gözönüne getirin ve "**Yeni Anayasa**" konusunu, seçimin hemen sonrasında devreye sokulduğu anlaşılan "**Futbolda Şike**" ve "**Deniz Feneri**" soruşturmaları gibi gelişmeleri de bu cümlemin içine yedirin, bu hegemonyanın önümüzdeki günlerde daha da pekişeceği açık değil mi?

Bundan dolayı da bu hegemonya karşısında siyasetin, yalnızca CHP'nin değil bence AKP dışındaki diğer bütün siyasetlerin de (BDP dahil) durdukları yere bir kere daha bakmaları, söylemlerini, pozisyonlarını ve toplumla ilgili hayallerini bir kere daha gözden geçirmeleri gerekiyor.

Yanılmıyorsam ilk defa Nabi Yağcı yazmıştı günümüzün siyasetinin "**Anti** değil **Alternatif** siyaset" olması gerektiği üzerine. Benim de "**Çatışmacı** değil **Çekişmeci** demokrasi" demekten muradım da benzerdi.

Nitekim seçim sonrası oluşan yeni siyaset ikliminde AKP dışında anlamlı bir siyaset, dünden daha da kesin bir biçimde AKP'nin varlığını reddederek yapılan bir siyaset olamaz. Çünkü böyle bir siyaset olsa olsa AKP'ye alternatif üretmenin de önünü tıkayan, ya da tersten söylersek, AKP'yi daha da güçlendiren bir siyaset olur.

Öte yandan AKP her ne kadar yeni bir fikrî hegemonya oluşturmuşsa da bu hegemonyanın çok da **“yeni”** olduğunu söylemek mümkün değildir.

Yenidir, eğer bir önceki ve hâlâ debelenen **“kemalist hegemonya”** ile karşılaştırıldığında **yenidir**.

Eskidir, çünkü fikrî yapısı siyaseten **“temsili demokrasiyle”**, ekonomik anlayışları ise yaşadığımız son krizle birlikte batmakta olan **“ekonomik liberalizmle”** sınırlı olduğu için **eskidir**.

Yenidir, çünkü sol siyasetin **“sosyal politikalarına”** benzer politikalara sahip olduğu ve **“kimliklere”** referans vermekten kaçınmadığı için **yenidir**.

Eskidir çünkü bunları **“dinî gelenek”** üzerinden **“haklara ve hukuka”** değil yalnızca **“kardeşliğe”** vurgu yaparak biçimlemiş olmasından dolayı **eskidir**.

Yenidir, sağ siyaset kulvarında halk dalkavukuğu tadında **“Demirelvari projecilikten”** topluma **hizmet** etmeyi önüne koymuş bir **“projeciliğe”** geçmiş olmak bağlamında **yenidir**.

Eskidir, çünkü bu projelerin yapımında toplumun **“katılımını”** değil kendi **hizmet** anlayışı çerçevesinde bildiği yoldan ve yukarıdan bir anlayışla bunları yaptığı ya da yapmayı planladığı için **eskidir**.

AKP bu özellikleriyle tek bir boyuta indirgenmesi zor ve ilginç bir siyasi partidir ama alternatifi olamayacak bir parti değildir. Aksine bugünün siyasi iklimi **“Daha fazla demokrasi, daha fazla özgürlük ve daha fazla eşitlik”** temelinde bir siyaset iklimidir ve AKP’ye alternatif bir siyaset ancak bu ilkeler temelinde bulunabilir.

Bu seçim bundan öncekinden farklı bir seçim oldu ve siyaset değişti. Ya da değişmek zorunda. Değişimin yönü AKP’ye karşı olmaktan değil onun kapladığı siyaset alanının sınırlarını aşmak, ona alternatif politikalar, alternatif düşünceler ve alternatif hayaller oluşturmaktan geçiyor.

İçinde toplumun olduğu politikalar, düşünceler ve hayaller...

Bütün mesele de bu değil mi?

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Normalleşen toplum

Erol Katircioğlu 14.07.2011

Türkiye **“normalleşiyor”**. Bu sözü son zamanlarda çokça söylüyoruz. Son **“Şike”** ve **“Deniz Feneri”** operasyonlarını da bu “normalleşmenin” yeni işaretleri olarak değerlendiriyoruz.

“Normalleşme” iyi bir şey kuşkusuz. Bir toplumun “normalleşmesi”, o toplumun, o toplumun istediği gibi yönetilir hale gelmesi demek. Yani toplumun taleplerinin yönlendirdiği bir biçimde yönetilmesi...

Tabii ki bu gelişmede **AKP**’nin önemli bir payı var. **“Homojen”** bir toplum yaratma projesi olan kemalist-devletçi siyasetin geriletilmesinde AKP’nin parti olarak (zaman zaman ikircikli davranışları olmuş olsa da) katkısı büyük.

Ama doğrusu bu gelişmenin arkasında **Kürt özgürlük hareketinin** varlığını da dikkate almak gerekiyor. Her ne kadar AKP siyaseti ile karşı karşıya durmuş olsa da kemalist-devletçi siyasetinin geriletilmesinde onların payı da çok önemli.

Toplumun **“normalleşmesi”** sürecinde, örgütlülük düzeyleri çok düşük olsa da **sol, demokrat ve liberal hareketlerin** de etkisi azımsanacak gibi değil. Özellikle **“başörtüsü”, “367”, “e-muhtıra”** gibi konularda özgürlüklerin yanında durarak çok önemli katkılarda bulundular.

Kısacası toplumun **“normalleşmesi”** dediğimiz değişim sürecinin müsebbipleri çok çeşitli ise de toplum daha çok AKP’yi gördü ve seçimlerde üçüncü kez onu ödüllendirdi. Geldiğimiz durum bu.

Bütün bu olan bitenleri küresel güçlerin başlattığı **Irak Savaşı**’nın tetiklediği yeni bir arayışın izleri olarak da okumak mümkün. Yani, Türkiye’nin **“normalleşme”** sürecine girmesini de Arap coğrafyasına **“Baharın”** gelmesini de yanıbaşımızda gerçekleşmiş haksız bir savaşın başlattığı **yeni ve özgürlükçü bir siyaset arayışı** olarak okumaktan sözediyorum.

Bizdeki kemalist-devletçi düzeni değiştirmeye yönelik, Müslümanların, Kürtlerin, solcuların, demokratların ve liberallerin (zaman zaman ayrı gibi dursa da) çabaları da bu, yeni ve özgürlükçü siyaset arayışının bir parçası değil mi?

“Normalleşme” ile genişleyen bu yeni siyaset alanı bütün siyasi partilerin deyim yerindeyse “ezberlerini bozacak”. Artık eski düzenin anlayışlarıyla siyaset üretmenin pek bir kıymeti harbiyesi kalmayacak.

Örneğin **bugün AKP için siyaset yapmak dünden daha zor hale gelmiş durumda. Çünkü AKP için artık mağduriyetinin toplum katında sağladığı meşruiyetle gidebilecek yer kalmadı. Bundan böyle toplum onu ne ölçüde adil, demokrat ve eşitlikçi politikalar ürettiğine göre değerlendirecek.**

Nitekim, Başbakan’ın milletvekillerinden, **“vatandaşla kucaklaşmalarını, şehrin ve hemşerilerin sorunlarıyla hemhal olmalarını”** rica etmesi ve **“garip gurebayı”** bulmalarını, onların **“yer sofralarında”** birlikte oturmalarını ve **“zengin iftarlarına”** gitmemelerini önermesi bence AKP açısından önümüzdeki dönemin gelmekte olan **zor siyasetinin** habercisi.

Şimdi önümüzde, bütün **“kimsesizleri”, bütün “sesi olmayanları”, bütün “ötelenmişleri”, bütün “alta kalmışları”, bütün “göçmenleri”** ve bütün bu insanların kadim sorunlarını ve bugünkü taleplerini kapsama alanı içine alabilecek geniş bir siyaset alanı var.

Ve doğrusu bu alan öyle yalnızca AKP ile doldurulabilecek bir alan gibi de durmuyor. Sınırları belirgin olmayan, ucu da çok açık olan yeni bir alan bu. İçine neleri dolduracağımız da büyük ölçüde bize bağlı.

Bu yeni alan özünde, demokrat, eşitlikçi ve özgürlükçü bir siyaset için de yeni imkânlar içeriyor. Yeter ki bu değerler üzerinden siyaset yapanlar **“toplumun normalleşmesine”** uygun olarak kendi siyasetlerini de **“normalleştirebilsinler”**.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kimlikler dünyası ve yeni bir demokrasi

Erol Katircioğlu 16.07.2011

Dünya, seksenli yıllarda iletişim teknolojilerindeki devrim niteliğindeki değişimler sonucunda küreselleşme adı ile andığımız yeni bir evreye girdi. İletişim teknolojileri, başta medya olmak üzere bir yandan toplumların birbirleriyle ilgili bilgilerini arttırıyor diğer yandan da yaşam temposunu hızlandırarak gelecekle ilgili müthiş bir belirsizlik yaratıyordu.

Böylelikle nereye gittiğini bilmediğimiz hayatlarımızın daha da hızlanması, herkes için fırtınalı havalarda açık denizlerde kaybolup gitmeyi önleyecek, deyim yerindeyse halatını bağlayacağı bir **"iskele babası"** ihtiyacı doğurdu. Bu, **"kimliklerimiz"**di.

Kimliklerimizin keşfi **"ulus-devlet"** çatısı altında, o güne dek yaşanmakta olan **"toplumsal birlikteliğin"** kodlarının ve mekanizmalarının değişimini gerektirdi. Dün yaşadığımız, bugün de devam eden **"mikro milliyetçilikler"**, **"inanç" temelli yeni talepler** ve **demokratik mekanizmaların "katılımcı" bir biçimde oluşması** istekleri de bu nedenle.

İçinde böylesi yeni taleplerin çıktığı ulus-devletler kendilerini bir yandan parçalanma tehdidi altında hissediyorlar diğer yandan da böyle bir parçalanmayı önleyebilecek yeni bir demokrasi oluşturmakta zorlanıyorlar.

Fakat bütün bu gerilimli ilişkiye rağmen, aynı **"ulus-devlet"** çatısı altında farklı kimliklerin rekabetinin, bu rekabetin ulus-devleti parçalamaktan çok (en azından parçalanmanın getireceği belirsizlikler dikkate alındığında) ulus-devlet içindeki demokratik mekanizmaların genişlemesine yol açarak **"yeni"**, **"daha demokrat"** ve **"çok kimlikli"** bir toplumun oluşmasına neden olabileceği de açık.

Türkiye'ye gelince, Türkiye 1980'lerden bu yana, **"ulus-devlet"** kurulurken asimile olacağı umulan farklı toplum kesimlerinin, yukarıda sözünü ettiğim süreçten etkilenerek kendi kimliklerini ve bu kimlikler etrafında yaşanmış mağduriyetlerini öne çıkardıkları bir sürece girdi. Bugün açıktır ki toplumdaki **"çatışmacı" ve "gerilimli"** ortamın ardında bu taleplerle bu talepleri karşılamada yetersiz kalan bir demokrasi arasındaki uyumsuzluklar var.

Son seçimlerde Türkiye'nin üç temel kimliği, Müslümanlar, Kürtler ve Aleviler, kemalist devletçi hegemonya karşısında kendilerine yakın buldukları partiler etrafında saflarını daha da sıklaştırarak kenetlendiler. AKP, BDP ve CHP, bu farklı kimlikleri kendilerine çeken mıknaş misali bir işlev gördüler. (O nedenle de örneğin kimse AKP'yi **"işverenlerin"**, BDP'yi [içindeki ve Blok'taki sosyalistleri] de **"işçilerin"** başarılı kıldıklarını söylemesin. Eğer bir başarı varsa o başarı da bu partilerin arkalarındaki **"kimlik"** dinamiklerinden kaynaklanmıştır **"sınıf"** dinamiklerinden değil.)

Bütün ulus-devletler gibi bizim de sorunumuz kimliksel farkları da içerecek yeni bir demokrasiyi tanımlayabilmek. Bunun için de **kendi kimlik mağduriyetlerimiz üzerinden yürüyor olsak da**

kimliklerimize sahip çıktığımız kadar her an kimliklerimizden vazgeçmeye de hazır olabilmemiz gerek. Kimliklerimizi aşan ve hepimizin birlikte yaşayabilmemizi mümkün kılacak yeni bir demokrat kimliğe ulaşabilmek için. Bence bütün meselemiz de budur.

Oysa olanlara bakarsak bu yolun tam aksine doğru gider gibi bir halimiz var. Daha yolun başında YSK'nın kendisine vazife olmaması gereken bir müdahaleyle seçim sürecini sorunlu hale getirmesinin yol açtığı "yemin krizi" bitmemişken dün onlarca gencin öldürülmesi olayı işleri daha da krize dönüştürecek gibi.

Ben bu krizin de bundan sonraki olası krizlerin de çözülmesinde genel olarak Kürt siyasetinin ve özel olarak da BDP siyasetinin daha inisiyatifli davranması gerektiğini düşünüyorum. Bunu, kurulacak demokrasinin en fazla Kürtlere yarayacağı fikrinin ötesinde Kürtlerin kendi kültürlerinin ve bütün tarihsel mağduriyetlerinin etkisiyle bu rolü en iyi onların oynayabileceğine olan inancımdan dolayı söylüyorum.

Çünkü unutmayalım ki bazen en güçlü olan değil en zorda olan oyunu belirler.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Silvan'ın düşündürdükleri

Erol Katırcıoğlu 21.07.2011

Tuhaf bir durum yok mu sizce? Herkesin, (bu herkes içinde sanırım gerçekten de herkes var) umutlandığı, bu meseleyi artık çözeceğiz diye düşünmeye başladığı bir seçim sonrasında Silvan olayının olması **tuhaf** değil mi?

Bu tuhaflıktan kastettiğim bu olayın açıklanmasının zor bir olay olması. Aklıma **"stratejik"** mi dersiniz **"komplo"** mu dersiniz ona benzer bir açıklama geliyor da ondan söylemiyorum bu lafı.

Ama Kürt siyasetinin en önemli lideri Öcalan'ın **"devletle"** konuşuyorum dediği ve **"tarihî bir anlaşma"** dan söz ettiği bir dönemde;

Kürt siyasetinin, sayıları sınırlı da olsa solda siyaset yapan Türkler'le birlikte 36 milletvekilliği kazandığı bir dönemde;

İktidarın bile Kürt siyasetinin bu başarısı karşısında söz etmekte zorlandığı bir dönemde;

Yeni anayasanın hazırlanacağı ve muhtemelen bu meselenin çözüm kodlarının bu anayasada yer alacağı beklentisinin yükseldiği bir dönemde böyle bir olayın yaşanmış olması gerçekten de **"tuhaf"** ve bu nedenle de açıklanmaya muhtaç.

Açıklanmaya muhtaç olma hali her şeyden çok Kürt siyasetinin önemli aktörleri olan BDP'ye ve Öcalan'a **"karşı"** gibi duran bir olay olmasından dolayı. Gerçekten de zaten Hatip Dicle olayından kaynaklanan **"yemin"** sorunu seçim başarısını gölgelemeye yüz tutmuşken; Öcalan, devletle barış yönünde adımlar atmaya başlamışken bu olayın olması hem BDP siyasetini ve hem de Öcalan'ın liderliğini sorgulanır hale getirdi.

Silvan olayı böyle bir amacı yerine getirmek için yapılmış olabilir mi?

Doğrusu bu soruya çeşitli nedenlerle evet demek zor.

Açıklanmaya muhtaç konulardan biri de aynı gün “**Demokratik Özerklik**”le ilgili bir kararın alınmış olması. Doğrusu ben aynı gün alınmış olmasına değil ama böyle bir kararın böyle uluorta alınabilmiş olmasına takılıyorum. Demokratik özerkliği savunan ve bu kavramın ülkedeki yönetimin “**bölge**” bazında örgütlenmesiyle ve de özellikle Kürtlerin yaşadığı bölgeler başta olmak üzere çeşitli “**pozitif ayrımcı**” uygulamalar benimsenerek Kürt sorununun çözülmesinde önemli bir imkân olacağını düşünen biri olarak böyle bir kararın alınmasına şaşırılmış durumdayım. Nasıl bu kadar ayrı bir dil tutturmuş olabiliriz ki?

Bu kararın böyle alınmış olması aynı zamanda, bu ülkede Kürtler’in dışında, “**demokratik, özerk, katılımcı**” bir yönetim arzulayan toplum kesimlerini hiçe sayan bir karar olmuş olmadı mı? Bize ne sizden mi denmek isteniyor? Yoksa herkes bizi izlesin mi? Yoksa ne?

Devletin bugüne dek uyguladığı baskıcı ve asimilasyoncu politikalar Kürt toplumunu içe kapayarak **kimlik-içi farklılaşmayı önlemiş** ve onları Türklere karşı **güvensiz** bir hale getirmiştir. Bir zamanlar “**çözüm**” için düşünülmüş bu politikaların şimdi “**sorun**” olduğu bugün hemen herkes tarafından kabul edilen bir durum.

O nedenle de Kürt sorunu bir **özgürleşme** sorunu olduğu kadar, sanıldığının aksine Türklerle birlikte yaşamaya ilişkin bir **güvensizlik sorunudur**. Bu güvensizlik sorunun ortaya çıkış biçimlerinden biri de Kürt siyaset dilinde bugünlerde sıkça “**imha**”, “**inkâr**”, “**katliam**”, “**kültürel soykırım**” gibi kelimelerin kullanılmasıdır.

Bugün kimse iktidar partisinin Silvan olayına karşı yumuşak davranmasını bekleyemez ama sorunun kendisini sahiden barışçı yollarla çözmekten söz edeceksek o zaman iktidar partisinin Kürtler’e yönelik “**güven artırıcı önlemlere**” ve bu yönde “**jestlere**” ihtiyacı olduğunu görmesi gerek.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kürtlerden Türklere geçmek

Erol Katırcıoğlu 23.07.2011

Kürtlerden Türklere geçmek o kadar zor mu? Kürtlerin bir kimlik olarak yaşadıkları mağduriyetlerin sonunda kendi kimliklerine sabitlenmiş olmalarını anlamak mümkün. Ama kendi mağduriyetleriyle toplumdaki diğer mağduriyetler arasında bir ilişki kurmamalarını anlamak mümkün değil.

Doğrusu kurduğum bu ikinci cümleye itirazı olanlar olacak ve diyecekler ki son seçimlerde Kürtlerin dışında adayları da kapsayan “Emek, Özgürlük ve Demokrasi” platformunu kurduklarına göre bu söylediğin doğru değil.

Ya da BDP’nin parlamentoda olduğu zamanlar Meclis gündemine getirdiği çok sayıda soru ve araştırma önergesinin Türkiye’nin Kürt sorunu dışındaki sorunlara ait olduğunu hatırlatarak kurduğum cümleye karşı çıkmaları da mümkün. Ama doğrusu aslında kastettiğim bunlar değil.

Kastettiğim Kürt özgürlük hareketinin neden toplumun diğer mağdur kesimlerinin de özgürleşme çabalarının bir parçası olamadığı. Böyle bir soruyu sormamın birçok nedeni var kuşkusuz ama bunu şimdi sormamın nedeni DTK’nın aldığı son “**Demokratik Özerklik**” kararının ve bu kararın alınış biçiminin sanki bu konu yalnızca Kürtleri ilgilendirmiş gibi alınmış olması. Ya da en azından bu konunun toplumda böyle algılanması.

Cumhuriyet, kurulduktan sonra bir yandan kendine bağı yeni ve “**muzaffer bir toplum kesimi**” oluştururken, bir yandan da bu toprakların etnik ve inanç bakımından farklı kadim topluluklarına bir çeşit “**mağduriyet duygusu**” yerleştirdi. Bu kesimlerde devlet karşısında duyulan bu mağduriyet duygusu devletin konu olduğu her alanda korkuyla birlikte bir **mesafeli olma hali** geliştirdi. Bu ülkede vergi vermeme de, kayıtdışı işler yapmak da, toplum hayatında neredeyse hiç bir kurala uygun davranmadan yaşamak da bu “**mesafeli**” olma halinin ortaya çıkış biçimlerinden başka bir şey değil.

O nedenle de, belki Cumhuriyet’in yaratıcısı olduğu ve mevcut devlete sahip çıkma davranışıyla gözlediğimiz “**laik**” kesim diye adlandırılan “**muzaffer toplum kesimi**” dışında tüm kesimlerin devlet karşısında “**mağdur**” olduğunu söylemek yanlış olmaz. (Tabii “laik” kesimin de bu haliyle mağdur kesimin içinde saymalıyız ama bu konu şimdilik kenarda kalsın!)

Onun için “**mağduriyet**” faslından en çok Kürtler yara aldılar ama aslında dindarlar, Aleviler, Çerkesler, işçiler, yoksullar yani toplumun asıl geniş kesimleri hep “**mağduriyet duygusuyla**” yaşadılar.

O nedenle de bugün bu mağdurlar içinde en önemli kesim olan Kürtlerin diğer kesimlerle konuşmadan, onların düşüncelerini işin içine katmadan, hatta daha önce defalarca yazdığım gibi AKP’nin kendinin Meclis’e getirdiği ama kadük kalan “**Kamu Yönetimi Reformu**” tasarısını tartışmaya sokmadan bir “**Demokratik Özerklik**” kararı almış olmasını yadırgadığımı söylemeliyim.

Çünkü “**devletin ceberut eli**”nden mesafe almak anlamına gelen “**Demokratik Özerklik**” talebi yalnızca Kürtlerin değil, diğer tüm mağdur kesimlerin de talebi. Dün Mehdi Eker’in sözleri, Başbakan onaylar mı bilinmez ama bu bakımdan da çok önemli.

Durum bu olunca bence Kürtlerden Türklere geçmek de o kadar zor olmamalı. Ya da Çerkeslere, Lazlara, Alevilere, Süryanilere geçmek de, ya da işçilere, işsizlere, yoksullara, yeri yurdu olmayanlara geçmek de zor olmamalı. Bu kesimler arasında yaşananların bir daha yaşanmaması temelinde bir dayanışma, bir karşı-hegemonya oluşturmak için.

Üstelik bunu belirli bir parti çatısı altında yapmak da gerekmiyor. Böyle bir duyguyu mağdur kesimler arasında paylaşmak bile yeterli.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Demokrat bir siyaset ihtiyacı

Erol Katircioğlu 28.07.2011

Sezin Öney’in dünkü *Taraf*’ta yer alan Oslo Üniversitesinden Thomas Hylland Eriksen’le yaptığı kısa ama anlamlı söyleşiyi, özellikle sol cenahın okumasında büyük yarar var.

Bir deli mi yoksa kendi “manifesto”sunda belirttiği gibi “Tapınak Şövalyeleri” adlı masonik bir örgütün görevlendirdiği bir katil mi bilemediğimiz Anders Breivik’le ilgili söyleşide Eriksen, Avrupa’da sağın merkezileştiği ve solun da politika üretmediği ile ilgili soruya şöyle cevap veriyor:

“Ortada herkes için yeni bir politik düzen olduğu kesin. Sınıf temelli yaklaşımlar ve sosyal içerikli

konulardan, kültürel ve etnik odaklılara kayıldı. Özellikle sol açısından, bu kavramlarla uğraşmak daha zor. Sol, çok kültürlülük mü asimilasyon mu bilmeden bocalayıp duruyor. Sol, genelde eşitlik konusundaki yaklaşımlarında çok başarılı ama “farkların” yarattığı sorunlara çözüm getirmek konusunda öyle değil”.

Doğrusu, ironik bir biçimde de olsa bu cümlelerin ne kadar da “Batılı”laşmış olduğumuzun bir kanıtı aslında. Çünkü bizdeki solun da önemli bir kesimi tam da Eriksen’in tarif ettiği bocalamanın içinde. **Kendine “sol” diyen ama aynı zamanda “farklılardan” nefret eden, ulusalcı kıvamda bir sol bizim de (ölçüsü nedir bilmiyorum ama) bir sorunumuz.**

Tabii yine de unutmamak gerekir ki Eriksen Avrupa solundan söz ediyor ve en azından onların “eşitlik” konusundaki yaklaşımlarının başarılarından bahsedebiliyor. Bizde ise bu konuda da bildik “devletçi” pozisyonlar dışında başka pırıltısı olan yeni bir öneri yok.

Solun “sınıf” temelli yaklaşımlara takılıp kalmasının en temel nedeni sanırım küresel dünyanın yeni denizlerinde kaybolup gitme korkusu. Oysa bu korku, zamanlarında cesaret dahi edilmesi zor konulara girip, oralardan pratik mücadele yöntemleri devşiren solun “babaları”nın duydukları bir duygu hiç olmadı.

Açıktır ki Marx, tanıklık ettiği ulus devletlerin oluşum süreci içinde kapitalizmin nasıl farklı mesleklerden insanları “proleterleştirerek” homojen toplumlar yarattığını ve bunu yaparken de onları sermaye sahipleri karşısında nasıl “bağımlı” hale getirdiğini gördü, analiz etti ve yazdı.

Bir başka deyişle Marx’ın, daha çok sayıda insanın (işçi sınıfının ya da genel olarak çalışanların) daha az sayıda insana (sermaye sahiplerine) “bağımlı ve muhtaç” hale gelmesinin yarattığı dünyaya “hayır” diyerek “sol” siyasetin yolunu çizmiş olduğunu, onun teorisini yaptığını söyleyebiliriz.

Oysa günümüzdeki küreselleşmiş kapitalizmin yolu, bu kez, **kültürleri homojenleştirerek** aynı işi yeryüzü düzeyinde yapmak yönünde geliyor. Bu gelişmenin ise bildik sorunlara ek olarak çok sayıda yeni sorun ortaya çıkarmakta olduğu ise açık ve nitekim Eriksen de sözünü ettiğim söyleşide bunun altını çiziyor.

Solun bugünün dünyasına seslenebilen bir siyasi kulvar olabilmesi küreselleşmenin yarattığı kimlik sorunlarını kendi kapsama alanına almasını gerektiriyor. Nasıl ki bir zamanlar kapitalizm, sermayeye “bağımlı” ve dolayısıyla “mağdur” bir işçi kesimi yaratmışsa tıpkı onun gibi **bugünün kapitalizmi de küresel sermayeye “bağımlı” ve “mağdur” kimlikler yaratmıştır.**

Ve nasıl ki o zamanlar işçi sınıfı bu mağduriyeti aşmanın bir dinamiği haline gelmişse, bugün de “kimlikler” bugünün kapitalizmini aşmak için yeni bir dinamik haline gelmiştir. O nedenle de solun günümüzün dünyasında anlamlı bir siyaset üretebilmesi bütün “mağdur kimlikleri” harmanlayan ve onları “demokrat” bir kimlik etrafında birleştiren yeni bir siyaset yolu örebilmesinden geçiyor.

Günümüzde milliyetçi ve ırkçı siyasetlere en iyi cevap da bana, böyle bir demokrat siyasetle mümkün gibi geliyor.

Batı’da da Doğu’da da...

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Erol Katırcıoğlu 30.07.2011

Yazarımız yıllık iznini kullandığından bugünkü yazısı gazetede yayımlanmamıştır.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Siyaset yeniden

Erol Katırcıoğlu 18.08.2011

Tatil dönüşü ilk yazıya oturduğumda sekiz askerin ölüm haberi düştü cep telefonuma. Silvan'dan sonra daha az sayıda da olsa ölümler devam ederken bu son olay Kürt sorunu etrafında bir iklim değişikliğine işaret ediyor gibi.

Doğrusu seçim sonrasında yeni bir anayasa yapmaya yaklaştığımız duygusu, başta Kürt sorunu olmak üzere varolan sorunlarımızın çözümü konusunda olumlu bir başlangıçta olduğumuzu düşündürüyordu.

Ama olmadı. Bu hava çabuk dağıldı. Hatip Dicle'nin milletvekilliği meselesinde YSK'nın tavrıyla başlayan, "yemin etmeyiz"le devam eden, Silvan'la ve "demokratik özerklik ilanı"yla doruğa tırmanan olaylar havayı bozarken Başbakan'ın sert mesajları da havayı solunamaz hale getirmişti. Şimdi ise her şeyin daha da zorlaştığı bir iklim gelişmekte...

Komplo teorileriyle düşünmeyi pek sevmem. O nedenle de bu "salakça" gidişin arkasında kimlerin nasıl çıkarlar peşinde koşuyor olduklarını düşünüp yorum yapmak benim işim değil. Ama neredeyse toplumsal bir "çılgınlığa" dönüşme eğilimi gösteren bu gelişmelerin bu sorunlu toplum yapısının bir tür tezahürü olduğu açık.

Dönüp 1970'lere ve 1980'lere doğru yeniden baktığımızda koca bir siyasal sistemin, gençlerin huzursuzluklarının kaynağını anlamak ve onları çözmek için **daha ileri bir demokrasiyi getirmek yerine siyaseti nasıl otoriterleştirdiğini** dikkate aldığımızda önümüzdeki dönemde benzer gelişmelerin olabileceğini de hayal etmek zor değil.

Evet, o zamanlarda da sorunun çözümü daha ileri bir demokrasiyi yaratacak bir siyaset yokluğu idi şimdi de sorun bence aynı. Dolayısıyla mesele toplumda sorunların varlıkları değil o sorunların çözümleri için sorunların tarafları olan aktörlerin önlerindeki **siyasi alanı** kullanıp kullanmamaları.

1970'li ve 80'li yılların siyasetçileri bu basireti gösteremediler ve ülkeyi askerî rejimlerle yönetmeyi tercih ettiler. Sorunları siyaset kullanarak çözmek yerine silah kullanarak, baskı kullanarak çözmeyi yeğlediler. Unutmamak gerekir ki, 12 Eylül rejiminin arkasında Demirel-Ecevit liderliklerinin bir cumhurbaşkanı seçemeyerek **siyaseti kilitlemiş** olduğu gerçeği yatmaktadır.

Şimdi de olan bitenlerden, verilen demeçlerden benzer bir **"kilitleme"** ânına doğru hızla ilerlemekte olduğumuz, gerekçesi ne olursa olsun siyasetin de rafa kaldırılmakta olduğu izlenimi çıkarmak mümkün.

Oysa siyasete ihtiyacımız var.

Var çünkü bu toplumun dokusunda bazı sorunlar var ve bu sorunların taraflarının birbirlerini ikna etmek üzere konuşmaya, tartışmaya ve çözüm yolları üretmeye yani siyaset yapmaya ihtiyacı var.

Konuya böyle bakınca da özellikle iktidar partisinin geçmişteki iktidarların kaderlerine benzer bir kaderi paylaşmaması için bu savaşçı dilden barış diline dönmesi ve savaşı övenleri şaşırtacak biçimde daha otoriter bir yönetime değil daha ileri bir demokrasi inşasına yönelmesi gerekiyor.

Tabii Kürt siyasetinin de siyaseti yeniden keşfetmesi gerekli. Siyasi alan ne denli dar olursa olsun yine de siyaset yapmaya, toplumun diğer kesimlerine Kürt halkının sorunlarını durmadan usanmadan anlatmaya ve onları ikna etmeye çalışması gerekiyor.

Kısacası bu "çılgınlık ânına" doğru koşarken tutunmamız gereken en önemli meselenin "siyaset" olduğunu söylemeye çalışıyorum, binlerce, milyonlarca barış isteyen insandan biri olarak. O nedenle de oyumu verdiğim ya da oyumuzu verdiğimiz **Blok milletvekillerinin bir an önce parlamentoya gidip kendileri için, Kürtler için, tüm barışsever insanlar için "siyaset" yapmaya başlamalarını istiyorum.**

Çözümün vazgeçilmez anahtarı olmaları için "**siyaset yeniden**" diyorum.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Sandığı keşfetmek

Erol Katircioğlu 20.08.2011

Kürt sorunuyla ilgili olarak taraflar arasında simetrikten ziyade **asimetrik** bir durum olduğunu söyleyenlerdenim. O nedenle de sıkça, Kürtlerin hata yapma hakları var ama Türklerin yok, diyerek sorunu asıl Türklerin çözmeleri gerektiğine işaret etmekteyim.

Ama konu silah ve şiddet olunca "**simetrik**" durmak gerektiği açık. Yani tarafların şiddeti yükseltmelerine prim vermemek, savaştan yana olmamak gerekiyor.

Olmamak gerekiyor **çünkü savaşın mağduriyet mücadelelerinde meşru bir araç olduğu düşüncesi oldukça eskide kalmış bir düşünce.** Kimse bu fasıllardan günümüz için yeni inciler üretmesin. İnsanın yaşama hakkı her şeyin önünde bir hak.

Ama tabii anlaşılmaz bir şey de değil azınlık olarak çeşitli mağduriyetler altında seni temsil etmediğini düşündüğün bir ulus-devlet çatısı altında yaşamanın zorluğunu. Bugünün ulus-devletlerinde bir yandan başlangıçta varolan bir yandan da göçlerle yükselen kimlik taleplerinin günümüzün en önemli sorunu olduğu biliniyor. Bilinmeyen ise bu sorunların nasıl çözüleceği.

Kimlik sorunlarının rejimlerinin görece daha otoriter olmasından dolayı **gelişmekte olan ülkelerde** daha yoğun yaşandığı bir gerçek. Ama bir başka gerçek de bu ülkelerdeki kimlik mağdurlarının sorunlarını halletmek üzere **“silah”** yerine **“sandığı”**, yani demokrasiyi keşfetmiş olmaları. Kanıtı ise çoğu gelişmekte olan ülkede seçime katılma oranının ileri Batı ülkelerinden daha yüksek olması.

Yani günümüzde azınlık mağdurları iktidara gelip de sorunlarını çözmek için, diğer mağdur kesimlerle birlikte sandığı kullanmayı öğreniyorlar. Böylelikle iktidar oluyorlar ya da iktidarı etkileyebilecek konumlara geliyorlar. Bugün Arap coğrafyasındaki başkaldırının “daha fazla demokrasi” hattında bir başkaldırı olması bundan. Sandığın görece daha fazla kullanılmasına yönelik genel bir talebin işareti olarak.

Kürtler için geçmişte her ne olduysa oldu. Kabul edilmesi zor, üzücü ve yabancılaştırıcı bir sürü olay, isyan ve çatışma. Gelinen nokta ise şu andaki görünen bütün umutsuzluklarına rağmen Kürtlerin hak taleplerinin verilmesi gerektiğine ilişkin bir anlayışın giderek yaygınlaşıyor olması. Bence artık ne olursa olsun bunun silahla gölgelenmemesi gerekiyor.

Bugün Kürt siyaseti **“Blok”**la birlikte bir **“demokrasi siyasetine”** adım attı. Dindar Kürtleri, Süryanileri ve bazı Türkiye solcularını arasına alarak bu adımı attı. Bu adım Öcalan’ın **“Türkiye siyaseti”** dediği siyasete de bir adımdı aslında. Ama sadece silahların gölgesinde o da ürkek ve çekingen bir biçimde atılan bir adımdı. O nedenle de bu yolda gidecek epeyce yolun olduğu açık.

Gelelim bugüne. Bugün ülkede oluşan savaş çılgınlığına dur demek gerekiyor. Bu yalnızca yeni insanların ölmemesi açısından değil, Kürt özgürlük hareketinin Türkiye’nin genelinde bir çeşit meşruiyet kazanmaya başlamış olmasının gölgelenmemesi için de gerekli.

O nedenle de **öncelikli olarak Blok milletvekillerinin bir an önce Meclis’e dönüp, yemin edip, ilk olarak Meclis’te, sonra da tüm ülke genelinde başta Kürtlerin olmak üzere, Alevilerin, işçilerin, işsizlerin, gençlerin ve kadınların haklılıklarına, hak taleplerine ilişkin konuları gündeme getiren yeni bir siyaset hattı oluşturmaları gerekiyor.**

Gerekıyor dedim ama aslında ben öyle düşünüyorum demekti maksadım. Yoksa böyle bir gerekliliğin olup olmaması tabii ki onların değerlendirmelerine bağlı.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Başlangıcın başında

Erol Katircioğlu 25.08.2011

Hep yeni bir dönemden söz ediyoruz ya, AKP’nin yüzde 50 oy almış olmasından, askerin sivil karşısındaki geleneksel duruşunun değişmiş olmasından vs. Peki bu yeni dönem, içinde neler saklıyor? Sahiden sorunlarımızı çözebilecek bir dönem olacak mı? Yoksa sorunları çözeyim derken yeni sorunlara mı neden olacak?

Yeni bir dönem heyecan vericidir kuşkusuz. Çünkü her yeni başlangıç taze bir hava içinde bir tür sonsuzluk ima eder aslında. Sanki ulaşılan bu nokta önünüzde serilmiş pürüzsüz bir halı gibi yeni ve uzun bir zaman sunmaktadır size. Yürüyüp gidebilirsiniz. Ya da durup etrafi seyredebilirsiniz. Ya da birlikte olduğunuz insanlarla

birlikte bu noktaya gelince yapmayı düşündüklerinizi yapabilirsiniz. Dedim ya her şey yenidir ve siz hemen her şeyi eğip bükebilirsiniz.

Ama bu bir illüzyondur aslında. Hiçbir şeyi tam istediğiniz gibi eğip bükemezsiniz gerçekte. Bükemezsiniz **çünkü yeni dönem eskinin de içinde seyrettiği bir dönemdir ve hep kendini hissettirir. Eski, yani başınızdadır ve sizin değiştirme iradenize direnir.** O nedenle de yeni bir dönem, belki başlangıçta yukarıda ifade ettiğim gibi pürüzsüz bir yol olarak görünse de öyle değildir. Onun da inişleri ve çıkışları vardır.

Yenin bu eskinin de içinde olduğu süreçte en önemli sorun birlikte yürüdüklerinizden gelir. Birlikte yürümüşsünüzdür ama artık dönem değişmiş ve eskiden birlikte yürürken paylaştığınız şeylerin bir kısmı eskide kalmıştır. Şimdi yeni bir dönemdir ve yeni dönemin gerekleriyle eski birliktelikler arasında uyumsuzluklar oluşur. Birlikte yürüdüklerinizle bu yeni yolda yürümek ancak daha azına razı olduğunuzda mümkündür. Bu da yürüyüşünüz etkinliğini düşürür. Adamın o işle hiç bir alakası yoktur ama onu atmanız gerekir. Çünkü o sizin eski yol arkadaşınızdır vs.

Bunları AKP iktidarının bu bir kaç aylık yönetim dili ve tarzını düşünürken düşündüm. Başbakan Erdoğan'ın bir kaç aydır büyük bir özgüvenle konuşmalarını düşündüm. CHP'ye **"Tükürdüklerini yalayacaklar!"**dan başlayarak hemen her konuda yukarıdan bir dille konuşmasından yeni dönemin **"başlangıcında"** olduğunu hissettirdi bize, her şeyi istediği gibi eğip bükme bahsiyle ilgili olarak.

Oysa yeni dönem eskiyle devam ediyor ve en yakınındakilerle atılan tohumlar ileride yürüyüşünü zayıflatacak tohumlar olacaklar. Bunların başında da, kimler bu eskiler bilemem ama Kürt sorunuyla ilgili olarak ona perspektif verenler geliyor bence. **"Sözün bittiği yer"den başlayınca, sonra söz söylemek zorlaşır.** Oysa Kürt sorunu sözün hiç bitmemesi gereken bir yerdir. Çünkü Kürt sorunu esasında bu toplumun demokrat bir toplum olup olamayacağına ilişkin bir sorundur. O nedenle tamamen söze yaslanır.

Oysa Başbakan'ın sözleri bu yeni dönemin ruhuna uygun sözler değildir. Blok'un milletvekillerinin parlamentoya gelmeleriyle ilgili kurduğu cümleler sorunludur. Yeniye değil eskiyi çağrıştıran cümlelerdir bunlar. Eskinin baskın geldiği yeni sürecin **inişlerini** simgeler. Oysa yeni dönemde toplumun ihtiyacı olan, **çıkışlardır.** Sorunların çözüleceğine ilişkin umudumuz tazeleyecek olan barışçı sözlerle örülmüş çıkışlar.

Bilmiyorum, bu yeni dönemin sorunlarımızın çözüleceği yeni bir dönem olup olmayacağını. Ama bildiğim, bu yeni dönemin dilini ve ruhunu değiştirecek yeni insanları arasına katmazsa eskilerle bu yolu yürümek zor olacak.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Mağduriyetin diğer bir biçimi: Tüketici olmak

Erol Katircioğlu 27.08.2011

Sanırsınız günümüzün toplumlarında **“mağdur olmak”**, hegemonik devlet karşısında kimliğinizden ötürü ötekileştirilmiş olmakla ilgilidir. Ya da ekonomik olarak yoksul olmakla ya da eğitimsiz kalmış olmakla. Bütün bunlar bugün **“mağduriyet”** kavramının ortaya çıkış biçimleridir ama bir de koca bir **“serbest piyasa sistemi”** karşısında **“tüketici”** olarak mağduriyet vardır ki bu biçimi Türkiye’de pek konuşulmaz.

İktisatçılar derler ki piyasaların ürettiği sonuçlardan kendinizi mağdur hissediyorsanız yapabileceğiniz iki şey vardır. Bunlardan biri o piyasadan **“çıkamak” (exit)**, diğeri ise çeşitli araçlarla **“ses çıkarmak” (voice)**.

“Piyasadan çıkamak”tan kastedilen ürününü almakta olduğunuz firmanın sizi memnun etmeyen bir davranışı karşısında o ürünü almaktan vazgeçmenizdir.

Örneğin aldığınız üründen bir nedenle memnun değilseniz, ya da ürünü alırken firmanın sizi yanlış yönlendirdiğini düşünüyorsanız (aldatıcı bir reklam gibi) ve bundan dolayı da kendinizi **“kandırılmış”** gibi hissediyorsanız yapabileceğiniz şeylerden biri o ürünü almaktan vazgeçmektir. Yani **“piyasadan çıkmaktır”**.

“Ses çıkarmak”tan murad ise memnuniyetsizliğinizi sağa sola yazılar yazarak, yani **“ses çıkararak”** yetkili mercileri ve tüketicileri uyarmaktır.

“Piyasadan çıkamak”, yani aldığınız firmanın ürününü almaktan vazgeçmek, firmaların, dolayısıyla da piyasanın üzerinde sert bir etki yapar. Firmanın talebi aniden düşer ve onun piyasadan elenmesine yol açabilecek gelişmeleri tetikler.

Oysa **“yetkili merciler”** ve **“kamuoyu”**nu uyarmak yönünde **“ses çıkarmak”**, firmalar üzerinde yumuşak bir etki üretir. Firmalar uyarılarak, tüketicilerin zararına olan davranışlarından vazgeçmeleri sağlanmaya çalışılmış olur. Etkileri farklı olsa da bu iki insan davranışının tüketicileri mağdur eden firma davranışları karşısında bir tür düzenleyici bir işlev gördüğü söylenebilir.

Bu arada **“piyasadan çıkamak”** şeklindeki davranışın daha çok **Amerikan toplumunda, “ses çıkarmak”** biçimindeki davranışın ise daha çok **“Avrupa”da** yaygın olduğunu ekleyelim.

Peki, bizde durum nedir?

Bizdeki durum, Doktorun **“Ne yersen ye!”** dediği durumdur. Aldığın mal ya da hizmetten memnun değilseniz, firma tarafından aldatıldığınızı ya da kandırıldığınızı düşünüyorsanız yapabileceğiniz hiçbir şey yoktur. Üstelik bu ülkede koca kaplı Tüketici ve Ticaret Kanunları olmasına rağmen, yoktur.

“Piyasadan çıksanız” da yetkili mercilere yönelik **“ses çıkarsanız”** da, çatlasanız patlasanız da yapabileceğiniz hiçbir şey yoktur.

Yoktur çünkü bu ülkede **“serbest piyasa”** düzeni sahiden **“serbesttir”**. **“Kim kimi tutarsa”** şeklinde çalışır. Kanunlar ve düzenlemeler yoktur demiyorum. Kanunlar ve düzenlemeler, kapalı bir dünyanın kapalı kapıları arkasında hazırlanmış olduklarından tüketiciler yerine doğrudan firmaları korumak için vardır.

Onun için bir **“ayıplı maldır”** gider. Eğer mal ayıplıysa iade alırım der firma. Sonra da ama sen zaten ambalajını açmışsın diyerek talebini reddeder. Sanki ambalajı açmadan malın ayıplı, eksik, size söylendiği gibi çıkmamış olması anlaşılabilir gibi.

Ama dedim ya bizim serbest piyasa düzenimizin firmaları için bunların hiçbir kıymeti harbiyesi yoktur. Tüketici mağdur olmuş, tüketici hayal kırıklığına uğramış, tüketici çıldırmış onu pek ilgilendirmez. Çünkü bir kere malı

satmıştır. Zafer onundur ve hiç kimsenin onun bu zaferini elinden alması mümkün değildir. Çünkü gücün en güçlü biçimi odur. Aslında o, gücün ta kendisidir.

Bir sonraki yazımda bu konuyu üstelik de ülkenin en büyük mağazasında teknolojik bir ürünle ilgili somut bir örnek üzerinden ele alacağım. Ama yazıyı bitirmeden altını çizmeliyim ki **serbest piyasa düzeni böyle işledikçe ülkede zenginler daha zengin fakirler de daha fakir kalmaya devam edecek demektir.**

“Kimsesizlerin kimsesi olduğunu” iddia eden, “mikro reformlar” yapacağını söyleyen hükümetin ise bu vahşi düzen karşısında kimsesiz kalmışların, bu güçlü firmalar dünyası karşısında kendini mağdur hissedenlerin farkına varacak mı, göreceğiz.

Unutmayalım ki arşın burada olduğuna göre Halep’in nerede olduğunun pek bir önemi yoktur.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Mağduriyetin diğer bir biçimi: Tüketici olmak (2)

Erol Katırcıoğlu 01.09.2011

Renkli baskı yapmayan bir yazıcının neden orasını burasını rengârenk yazılarla donatırsınız? Cevabı:

– Tüketici, yazıcının aynı zamanda renkli baskı yaptığını düşünsün diye. Rengârenk yazıları görünce **“Bu, renkli de basıyor, değil mi” diye sormayı akıl bile edemesin diye.**

Marifetlerinden yalnızca biri “renkli” iken o “renkli” ibaresini neden diğer bütün marifetleri için de geçerliymiş gibi okunabilecek bir üst banda yerleştirirsiniz?

Cevap yine aynı: **Renkli baskı yapmayan bir yazıcı, tüketici tarafından renkli baskı da yapıyormuş gibi algılsın diye.**

Kimileri bu şarlatanlığa **“pazarlama”** diyor. Ya da ne kadar küreselleşmiş bir konudan söz ettiğini anlatabilmek için **“marketing”** demeyi tercih ediyor İngilizcesiyle.

Tüketicinin bu, **“serbest piyasa”** tabir edilen makine karşısında düşürülmüş durumu tam anlamıyla karşı bir mücadeleyi anlamlı kılacak bir mağduriyettir esasında ama ne yazık ki ülkemizde kimseyi –solu bile– ilgilendirmeyen bir konu olarak öylece ortada kalmıştır.

Geçen yazımda daha somut bir örnek üzerinden tüketicinin mağduriyetine değineceğimi söylemiştim. Oraya geçmeden bir konuya değinmem gerek.

Bazı okuyucularımdan aldığım maillerden anlıyorum ki, yazımda serbest piyasanın Amerika ve Avrupa uygulamalarında, **“piyasadan çıkmak” (exit)** ve **“ses çıkarmak” (voice)** gibi iki insan davranışının bir tür **“düzenleyici”** olarak işlev görmesini onaylamama rağmen **Türkiye’de böyle “düzenleyicilerin” olmadığından giderek “serbest piyasayı” eleştirmem haksızlık olarak görülmüş.**

Doğrusu serbest piyasa mekanizmasıyla sorunlarım bu mekanizmanın yalnızca tüketicileri mağdur etme potansiyeliyle ilgili değil. O nedenle işin o tarafı üzerinde şimdilik durmuyorum.

Ama, tüketicilerin, kendisini aldattığını düşündüğü firmanın ürününü almaktan vazgeçmekle onu cezalandırabildiği bir piyasa ekonomisiyle (Amerika), ya da kendisini aldattığını düşündüğü firmayı bir yetkiliye ya da ilgili bir sivil kuruluşa şikâyet ederek onun cezalandırılmasını sağlayabilen bir piyasa ekonomisiyle (Avrupa), neredeyse tüketiciyi aldatmak esası üzerinde çalışan, **“piyasadan çıkmanın” da yetkili mercilere yönelik “ses çıkarmanın” da fark etmediği bir piyasa ekonomisini** karşılaştırdığınızda nasıl bir anlayış ortaya koyabilirsiniz ki?

Bir başka deyişle mağduriyetler üzerinde **“sessizliğin”** hâkim olduğu, atılan taşın bu sessizlikte ses bile olamadığı bir düzenle, **sorun yaratsa da bu sorunun giderilmesi için koşulları da içinde barındıran bir düzeni nasıl aynı düzen sayabiliriz ki?** Geçen yazımdaki maruzatım buydu.

Gelelim somut örneğe.

Aslında somut örneği bütün detaylarıyla anlatmanın da bir anlamı yok. Malı satan **Nautilus Teknosa**, mal **Xerox’un Phaser 3100MFP modeli**, ithalatçısı **Albim Bilgi İşlem**. Değiştirme başvurularına hiçbir yanıt alınamıyor. Daha doğrusu **“Kardeşim mal ayıplı mı? Ayıplıysa getirin alalım!”**dan başka. “Ayıp” dediği de yoruma o kadar açık ki.

Aslında yazının başında anlattığım özelliklere sahip bu yazıcı “ayıplı” bir mal değil kuşkusuz ama onun tüketiciye satış tarzı, yani **tüketiciyi aldatmak amaçlı pazarlanma yöntemi “ayıplı”**. Ve tabii bu ayıbın ötekinden daha önemsiz olduğunu söylemek de mümkün değil.

Dedim ya bu ülkede **“serbest piyasa”** düzeni sahiden **“serbesttir”**. **“Kim kimi tutarsa”** şeklinde çalışır. Kanunlar ve düzenlemeler yoktur demiyorum. Kanunlar ve düzenlemeler vardır ama, onlar tüketiciler yerine doğrudan firmaları korumak için vardır. Örneğin, Telekomünikasyon Kurulu’nda **tüketiciyi temsilen** seçilecek kişinin **firmaların bir üst kuruluşu olan TOBB tarafından** seçilmesi bunun en çarpıcı örneği.

Adını geçirdiğim firmalar ülkenin en büyükleri. Yani en fazla **teknoloji ve tüketici duyarlılıkları** olması gereken firmalar. Ama onlar da **kapalı bir ekonominin arkaik bir ticaret kanununun arkasına sığınarak tüketicilere “ayıplı mal” muhabbeti** yapıyorlar. Sanki dünyada **“Kardeşim ben bu malı beğenmedim!”** diyerek geri verebilme özgürlüğünün olduğunu bilmezler gibi.

Her neyse “ben en azından bu köşede **“ses çıkarabildiğim”** için sesi duyulmayan sessiz çoğunluklardan biri değilim ama en azından burada yazdıklarım onlara da tercüman olur diye düşündüm.

Okuyucularıma, hiç bir kimsenin kendini **kimliğinden, inancından** ya da **ekonomik konumundan** dolayı mağdur hissetmeyeceği yeni bir Türkiye umuduyla iyi bayramlar dilerim.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kimlikler, Kürtler ve demokrasimiz

Kapıyı kapatıp kilidi çevirdiğinizde kendinizi **“güvende”** hissedersiniz. Böylelikle **“dışarının”** her hangi bir biçimde sizin huzurunuzu bozamayacağını garanti altına almış olursunuz.

Oysa çevirdiğiniz kilit aynı zamanda sizin **“güvensizliğiniz”** demektir. **Çünkü aynı kilit “içerde” bir sorun çıktığında “dışarıya” kaçmanızı önler. O nedenle kapıyı kapatıp kilidi çevirdiğinizde kilit size “huzur” kadar “huzursuzluk” da yükler.**

İnsanların **“kimlikleri”** de biraz böyledir. Kimliğinizin içinde olduğunuz zaman huzurlusunuzdur. Size ait olan bir şeye karşı **“dışarıdan”** herhangi bir tehdidin olmadığı bir durumdur bu. Siz siz olduğunuz için herhangi bir aşağılanma, küçümsenme hissetmezsiniz. Çünkü etrafınızdaki herşey biraz size benzer, biraz sizsinizdir.

Ama **“kimlik”** aynı zamanda sizin **imkânsızlığınızdır da**. Çünkü kimliğin içinde de sizin huzurunuzu bozabilecek şeyler olur. Bu durumda kimliğinizden çıkıp dışarıya kaçmanız zordur. Zordur çünkü insan bu kez de içerden tehdit, aşağılanma ve küçümsemeyle karşı karşıya kalır. (Doğrusu huzurlu yer yoktur insanlık için bu dünyada ya!)

Ama bildiğimiz bir şey var ki “dışarıdan” gelebilecek hiç bir tehdit yoksa kilide de ihtiyacınız yoktur. Bir zamanlar İstanbul’da bile öyleydi, Anadolu’da ise hâlâ insanlar evlerinin kapılarını kilitlemezler, çünkü dışarıdan gelebilecek bir tehdit hissetmezler.

Tıpkı onun gibi içinde yaşadığınız toplum sizin kimliğinizin size anlamlı gelen yönlerini yaşamınıza izin veriyor olsa “kimliğe” de ihtiyacınız olmaz. **O nedenle de aslanan “dışarısidir”,** yani toplumun nasıl yönetildiği, toplumun ne ölçüde “kimliklere” saygılı davrandığı vs. daha önemlidir.

Bir başka ifadeyle toplumdan kimliğinize dair herhangi bir tehdit gelmezse kendinizi kimliğinizin içine kilitlemeniz de gerekmez. Gerekmez, çünkü bu durumda kimliğinizle ilgili yapmak istediğiniz her şeyi yapabiliyorsunuz demektir.

Kürt kimliğinin bu ülkedeki mücadelesi o nedenle de Türkiye toplumunun nasıl bir demokrasi anlayışına, nasıl bir birlikte yaşama tahayyülüne sahip olduğuyla çok daha ilgilidir.

Diyorlar ki Kürtler ayrılmak ve kendi devletlerini kurmak istiyorlar. Mutlaka kendi kimlikleri üzerinden bir toplumsal yaşamı hayal eden Kürtler vardır. Ama bu gerçek sizin onları kendi kimlikleri içine kilitleyen demokrasi anlayışınızın ve uygulamalarınızın yanlışlıklarını görmenizi engellemez.

Ve eğer Kürtlerin kendi kimliklerini istedikleri gibi yaşayabilecekleri bir demokrasiye sahip değilseniz Kürt meselesini de çözmeniz mümkün olmaz. Otuz yıldır sürdürülen savaş sonucunda Kürt gençlerinin sürekli olarak dağlara çıkması aslında kendi kimlikleri içine doğru bir yürüyüşten başka nedir ki?

Son zamanlarda Türkiye demokrasisi çok gelişti. Askerî vesayet rejimi önemli ölçüde geriletildi. Ama yaşanan demokrasi havasının aynı şekilde değiştiğini söylemek zor... Zaten bunu beklemek de pek anlamlı değil.

O nedenle de yaşanan demokrasi havasındaki sorunları ve bunlara ilişkin getirilen eleştirileri daha ileri bir demokrasi için talepler olarak okumak yerine iktidar partisine karşı siyasetin unsurları olarak okumak doğru bir siyasi tavır olamaz.

Unutmamak gerekir ki **“yeni”, “eski”nin sıfırlandığı bir noktadan sonra olanlara değil, “eski”nin de içinde yer alarak oluşan bir sürece işaret eder.** O nedenle de Türkiye’de bugün gözlediğimiz değişimlerin çoğu

daha henüz "sembolik" alanda olmakta, içimize çektiğimiz havada değil.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Demokrasi siyaseti ve farklılıklar

Erol Katircioğlu 08.09.2011

Başbakan Erdoğan seçimlerden sonra **"Bize oy vermeyenlerin neden oy vermediklerini araştırıyoruz"** demişti. Bir siyasi partinin liderine böyle şeyleri söyleten herkesin oyunu almak isteğinden başka ne olabilir ki?

Peki ama bir partinin ülkedeki tüm insanların oyunu, üstelik de onların özgür iradeleriyle alarak iktidara gelmiş olması daha demokratik bir yönetime kavuşmuş olacağımız anlamına gelir mi?

Bu, tıpkı bir zamanlar (bilmiyorum hâlâ da inanıyorlar mı?) Fenerbahçelilerin çok sevdikleri **"Bir gün herkes Fenerbahçeli olacak!"** sloganına benzer bir durum yaratmıyor mu? Herkes Fenerbahçeli olacak da ne olacak, ortada rakip bir takım kalmadıktan sonra. Ve tabii bir de bu durumda futbol oyununun anlamı ne olacak?

Nasıl ki futbol, farklı takımlar olmaksızın oynanabilecek bir oyun değilse, demokrasi de farklı çıkarlar olmaksızın sürdürülebilecek bir siyasi mekanizma değildir. Hatta daha da ileri giderek diyebilirim ki demokrasi, toplumdaki farklı çıkarların gerçek çatışmalara yol açmadan konuşularak, müzakere edilerek çözülmesini mümkün kılan bir sistemin adıdır.

Bugünlerde, seçim sonrasının inceden inceye kendini hissettirdiği bir değişim kavşağında bu kavramı yeniden düşünmeye ihtiyaç var. Üstelik bu ihtiyaç yalnızca iktidar partisinin kimi yaklaşımlarından dolayı değil aynı zamanda muhalefet partilerinin yaklaşımları nedeniyle de böyle.

Daha önce yazmıştım Erdoğan'ın **"ustalık dönemim"** dediği bu dönemde bazı konularda **proaktif bir "düzenleyici"** gibi davranacağını. Üstelik böyle bir davranışın da bence bugün gerek Türkiye'nin ihtiyaçlarına ve gerekse dünyanın trendlerine de uygun olacağını.

Ama burası Türkiye, burada topuzun ucunu kaçırma olasılığı her zaman yüksektir. Nitekim hükümetin seçim öncesi çıkardığı kanun kuvvetinde kararname ile **Türkiye Bilimler Akademisi'nin (TÜBA)** yapısını değiştirmeye çalıştığına dair güçlü itirazlar var. Bir hükümet tabii ki kendine bağlı kurumların yapılarını değiştirme gücüne ve meşruiyetine sahiptir. Ama bunu bu yapıların içindeki aktörlerle konuşmadan tartışmadan yapmak demokratik bir tutum olamaz.

Dedim ya muhalefetin durumu da pek parlak değil. CHP ve MHP muhalefeti üzerine değerlendirme yapmak bir başka yazının konusu olsun ama BDP'nin (Blok'un da) milletvekillerinin parlamentoya gidip gitmeyeceklerinin hâlâ net olmaması burada da topuzun ucunun fazla kaçtığına dair bir işaret değil mi?

Eğer bu ülkeyi bir zamanlar olduğu gibi **"tek adamlarla"** yönetmeyeceksek, eğer bu toplumda istediklerimizi **"silahlı bir devrim"** yaparak elde etmemiz mümkün değilse iktidarı ve muhalefetiyle demokrat bir siyaseti

öğrenmek zorundayız. Bunun anlamı da kendi farklılıklarımızı savunmaktan vazgeçmeden Chantal Mouffe'ın kullandığı terimle bir **"çatışan uzlaşma"** gerçekleştirebilmemiz gerekiyor.

Her şey ortada. **Kürtlerin çok uzun yıllar çiğnenmiş ve iade edilmeleri gereken hakları var, Türkiye'yi yönetenlerin de bu hakları acilen iade etmekle ilgili yükümlülükleri.** Bu iki cümlemin de farklılıklarımızın yarattığı gerçek çatışmalardan vazgeçip demokratik bir siyaseti çağırdığı açık değil mi?

Ve bunu bu ülkede duymayan kaldı mı?

Not: Geçen hafta yazdığım iki yazıda bir diğer mağduriyet biçimi olan tüketici mağduriyeti üzerinde durmuştum. Kendi başımdan geçen bir de örnek vermiştim. Örneğe konu olan ürünün üreticisi (ithalatçısı) **Xerox** ve satıcısı **Teknosa** firmalarıydı. Her iki firmanın yetkilileri de konuya eğildiler. Sorunu çözdüler. Her iki firmaya da çözümü sağlayan yetkililerine de buradan teşekkür etmek isterim.

Gördüğüm bu davranışın, "bizdeki serbest piyasa" düzenine ilişkin eleştirel görüşlerimi değiştirip değiştirmedini soracak okuyucularıma hemen belirtmeliyim ki ben ne de olsa bir köşe yazarı olarak "sesi olmayanlardan" biri değildim. O nedenle "ses çıkarabildim" ve sesim duyuldu.

Bu tartışmada bence altı yeniden çizilmesi gereken iki nokta var. Bunlardan biri firmalarımızın tüketiciler karşısında daha duyarlı olmaları gerekliliği, bir diğeri de tüketicilerin "seslerini duyurmak" üzere firmalara karşı örgütlenmeleri zorunluluğu. Bu iki nokta da ekonomide de tıpkı siyasette olduğu gibi farklılıklarımız etrafında **çatışmacı bir uzlaşma** kurmayı, yani demokratik bir ekonomi siyasetini çağırdığı açık değil mi?

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Barış siyaseti

Erol Katircioğlu 10.09.2011

Kürt sorunu gibi bir sorunun olduğu bir ülkede başka konuları konuşmak zor. Kaleminiz ya da parmaklarınız istemeseniz de sizi o konuya doğru çekiyor. Çekiyor çünkü bu sorun, hani ne derler, **"tüm sorunların anası"**. O nedenle de bir gözlemci olarak, bir yazar olarak bu sorunun devamı halinde bu ülkede ne özgürlüğün ve ne de demokrasinin tam olarak yerleşmeyeceğini biliyorsunuz ya da hissediyorsunuz. O nedenle de kaygılanıyorsunuz.

Özellikle seçim sonrasına baktığımızda yaşanan gelişmeler barışa ve huzura yakınlaşmak yerine onlardan uzaklaştığımızı düşündürüyor. Öyle mi bilinmez. Ama seçimlerden zaferle çıkmış, akabinde askere bir çeşit ayar vermiş ve bu nedenle de özgüveni yüksek olan hükümetin sertleşeceğine dair işaretler artıyor.

Hükümetin, PKK'nın seçim sonrası uyguladığı eylemlere verdiği sınır ötesi harekât cevabı bugünlerde "kara harekâtı" biçimini alacağı benziyor. Küçük küçük de olsa gazetelere düşen haberlerden Güneydoğu'da sessiz

bir askerî hareketliliğin sürmekte olduğu anlaşıyor. Askerin en savaşçı birliklerinin bu bölgeye kaydırıldığına dair haberler var.

Bu haberlerin yanısıra beni asıl rahatsız eden iki gelişme var bugünlerde. Biri hükümet çevrelerinin **“sessizliği”**. Diğeri ise kamuoyunda **“ne olacaksa olsun!”** duygusunun yaygınlaşması.

Bu gelişmeleri birlikte okuduğumuzda önümüzdeki günlerin çok huzurlu günler olmayacağı açık. Hele hele hükümetin polis kuvvetlerini devreye sokmaya çalıştığı bir dönemde PKK’nın polise karşı eylem yapması ve dün de dört kişiyi kaçırmış olması bu örgütün savaş çitasını yükselteceğini gösteriyor.

Bu gelişmeler karşısında gazetelerin köşelerinde Kürt siyasetine yönelik eleştiriler de artmaya başlıyor. Kürt siyasetinde barış isteyenler yok mu, seslerini neden yükseltmiyorlar sorularını soruyorlar. Üstelik bu soruları soranların önemli bir kısmı Kürt sorununda Kürtlerin haklılığına inanmış insanlar. Haklısınız ama bu haklılığa ulaşmak için kullandığınız yöntemler yanlış demek istiyorlar.

Ben de seçim sonrasında bu yana Kürt siyasetinin girmiş olduğu hattı anlayamayanlardanım. Anlayabildiğim kadarıyla da benimsemediğimi de söylemeliyim. Çünkü bugünün dünyasında **“silah”**la elde edilebilecek hakların olmadığına inanıyorum. Ama **“siyaset”**le tüm mağdur kesimlerin pekâlâ iktidar dahi olabileceği koşulların derme çatma da olsa mevcut demokrasimiz içinde bile varolduğunu düşünüyorum. **O nedenle de “şiddet” karşısında “simetrik” bir tutum almak gerektiğini düşünüyorum.**

Tabii bu “simetrik” duruş barışı isteyen insanların nasıl bir tavır sergilemeleri gerektiğini tam olarak özetlemiyor. **Çünkü siz simetrik de dursanız savaşın nedenleri simetrik değil.** O nedenle de bir barış siyaseti ilke olarak **“savaşa ve şiddete karşı”** olmalı ama onun ortaya koyacağı eylemsel siyasetin **mevcut savaşın asimetrisini** de dikkate alması gerekir.

Ne demek istiyorum?

Demek istediğim bugün Kürt sorunu üzerinden yaşadığımız şiddetin asıl sorumlusu **bu ülkeyi yönetenlerin demokrasi ve toplum anlayışıdır. Kürtlerin yarattığı şiddet, deyim yerindeyse, “türev” bir şiddettir.** O nedenle de bir barış siyaseti, **tarafaların yarattığı “şiddete” karşı** dururken, bir yandan **ülkeyi yönetenlere “daha fazla demokrasi”** çağrısı yapmalı, bir yandan da **Kürt siyasetini “demokratik bir siyasete” cesaretlendirici bir yaklaşım** içinde olmalıdır.

Çünkü günümüz toplumlarının tarihî bilgisi etnik haklar temelli çatışmaların sonlandırılabilmesinin bu hakları talep edenlere **“daha fazla baskı”** yapmakla değil onlara **“daha fazla özgürlük”** tanımakla mümkün olabileceğini söylüyor. **Ülkeyi yönetenlerin ülkenin demokrasi ve özgürlüklerini genişletme yükümlülüklerini yerine getirmeleri hak talebinde bulunanları “şiddet”ten uzaklaştıracak gibi onların “çoğulculaşmasına” da katkıda bulunacaktır.**

Yumağı çözecek olan ipin ucu burasıdır.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Erol Katırcıoğlu 15.09.2011

Yazarımız seyahatte olduğundan bugünkü yazısı gazetede yayımlanmamıştır.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Güç siyaseti

Erol Katırcıoğlu 22.09.2011

"Para dediğin ne ki köpeğe atsan yemez!" sözü para ile ilgili akıldışılığa vurgu yapan bir söz. Gerçekten de köpeklerin kâğıt yemediği bir gerçek. Ama bu gerçek, parayı para olmaktan çıkaran bir gerçek olabilir mi?

İnsanlığa ne kadar anlatsanız bu dünya geçicidir, hiçbir "güç" sonsuza kadar devam edemez diye, bu, yine de insanoğlunun "güç" arayışına son vermesine yetmez, yetmiyor. Bütün kutsal kitaplar yüzlerce yıl bunu anlatmış olsa bile nafile, insanoğlu "gücün" peşinde koşmaktan vazgeçmiyor.

Tabii ki her "güç arayışı"nın meşru olduğu ve olmadığı durumlar var. Eğer bir güç arayışı zaten güçlü olanın güçlü kalmasını sağlamaya yönelik bir arayışsa, bu arayışın insanlığın bugüne dek benimsediği değerler bakımından meşru sayılamayacağını söylemek mümkün.

Yok eğer "güçlünün" adil olmayan uygulamalarına karşı bir "güç" arayışından söz ediyorsak böyle bir "güç" arayışının meşru kabul edilebileceğini söylemek mümkün.

Güç arayışının **"yöntemleri"** de güç arayışının kendisi kadar insanlığı meşgul etmiş konulardan biridir. Bir zamanlar her ikisi de **"şiddet"** kullanmış olsa da şimdi artık daha kabul edilebilir yöntemler var. Bunlardan biri de **"siyaset yapmak"** dediğimiz şeydir.

Dün Ankara ve Siirt'te olan olaylar **"Kürt sorunu"** dediğimiz "güç" mücadelesinde "yöntem" sorununun meşruiyet çizgisinin çok altına düştüğünü gösterdi. Oysa geçen hafta MİT ile PKK'nın görüşmelerine ilişkin internete düşen bantta bu güç arayışının "şiddet"ten "siyasete" döneceğine doğru çok açık söylenmiş sözler var. Peki, ne oldu da bir yıl içinde bu noktaya geri dönüldü?

Bu sorunun çeşitli cevapları olabilir ama bence en doğru cevap yine yayınlanan bu bantta söylenenlerden çıkıyor.

MİT Müsteşarı konuşmasında sık sık **"modalite"** kavramını kullanıyor. İmralı'da yapılan görüşmelerle ilgili olarak **"çözümüne yönelik bir irade ve düşünsel hava varken modalitede ciddi sıkıntı yaşanıyor"** diyor. Bu duruma örnek olarak da ABD ile İran arasında nükleer krizle ilgili olanlara değiniyor. Hem ABD ile ve hem de İran'la en üst düzeyde konuşuyoruz ve sorunu çözme noktasına geliyoruz ama modalite öyle oluşmuyor ve sorun da çözülüyor, diyor.

Modalite kavramını Hakan Fidan ne anlam yükleyerek kullanıyor bilmiyorum ama modalite bir anlaşma ya da bir uzlaşmanın çevrelendiği koşulları ve protokolleri ifade eden bir kavram. Modalitenin uygun olmaması ise bir anlaşmanın taraflarının **"sözleri ve söyledikleri"**nden farklılaşmaları demek. Peki, taraflar bir müzakere sürecinde birbirlerine söylediklerinden farklı neden davranırlar ki?

Cevabı sanırım en çok **"güven"**le ilgili. Eğer taraflar arasında bir güven ortamı yoksa, söylenen ve verilen sözlere rağmen modalite bozulur. Sonuçta güç arayışında "şiddet" "siyasetin" yerini alır vs.

Dolayısıyla bu ülkenin en can alıcı sorununun çözümünde “güven”i oluşturacak bir siyaset ihtiyacı ortada dururken ipleri germek bence en çok Kürtleri rahatsız eden bir tutumdur. Nitekim söz konusu bantta Kürt siyasetinin ileri gelenlerinin de ısrarla sorunun en kısa sürede çözülmesini istemeleri ve bunda ısrarlı olmaları da bunu kanıtlıyor.

Siyasetin daha çok gerilim yaratmak olarak algılandığı bir ülkede bu tür bir “güç” siyasetinin kimseye yararı olmayacağı ortada. Bugün meşru olan güç arayışı “siyaseti” öne çıkaran bir arayış olmalıdır. Tabii bunun da modalitesi bozulmayacaksa.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

‘Kilitlenmişlik’

Erol Katırcıoğlu 24.09.2011

Bir örgüt uzmanı değilim. Bir örgütün neyi nasıl ve ne için yapacağına dair bilgilerim yok. O nedenle de PKK’nın neden böyle davrandığını anlamakta zorlanıyorum. Zorlanan yalnızca ben de değilim üstelik. Türkler kadar Kürtlerin de zorlandığı açık.

Dün Ahmet Altan yazdı. Öcalan’ın **“Kürt tarihinin en büyük anlaşmasını imzalayacağız, devrimci halk savaşına gerek kalmadı”** dediği günlerde PKK’nın çatışmaları arttırmasının anlaşılabilirliği üzerine. Altan, bu durumu **“PKK’nın intiharı”** olarak adlandırıyor.

Bir devletin, bir örgütün, bir şirketin **yaptığını yapmaya devam etmesinin** bir nedeni olmalı. **Hele hele böyle “intihar” gibi akıldışı duran durumlarda bir örgüt yaptığını yapmaya neden devam eder ki?**

Böyle durumları açıkladığına inandığım modellerden biri **“kilitleme”** (lock in) kavramı ya da **“patika bağımlılığı”** (path dependency) adı verilen kavram. Bu kavram teknoloji tarihi üzerine çalışmalarla geliştirilmiş bir kavram. Özellikle **“Q-klavye”** örneği üzerinden anlaşılması kolay.

Q-klavye bugün kullandığımız (biliyorsunuz artık daktilo demiyoruz, çünkü daktilo diye bir nesne kalmadı) bilgisayarlardaki harf dizaynını ifade eden bir kavram. Bugün bildiğim kadarıyla dünyanın en çok kullanılan dizilimi bu Q-klavye. Q-klavye denmesinin nedeni ise dizilimdeki sol üst köşede Q harfinin yer alması. Şimdi soru şu:

1870’lerde bulunmuş bu klavye dizaynı bugün için hızlı yazabilmeyi mümkün kılan en iyi dizayn mıdır? Hayır! Çünkü bugün Q-klavyedeki harf dizaynı ifade eden bir kavram. Bugün bildiğim kadarıyla dünyanın en çok kullanılan dizilimi bu Q-klavye. Q-klavye denmesinin nedeni ise dizilimdeki sol üst köşede Q harfinin yer alması. Şimdi soru şu:

Peki ama o zaman neden bu yeni, önerilmiş ve daha hızlı yazmayı mümkün kılan bir klavye dizaynına geçmiyoruz?

Geçmiyoruz çünkü bu tür yeni klavyelerle bilgisayar üreten firmalar yok. Peki, bu firmalar neden bu klavyeleri üretmiyorlar?

Anlayacağınız gibi bu sorunun cevabı da “Bugün bilgisayar kullanan insanların çoğu Q- klavye biliyor da ondan” şeklinde.

Yani durum şu: **Firmalar yeni klavyelerle bilgisayar üretmiyorlar çünkü insanların çoğu bu yeni klavyelerle yazmayı bilmiyorlar. Öte yandan insanlar yeni klavyeleri öğrenmeye çalışmıyorlar çünkü firmalar yeni klavyeli bilgisayar üretmiyorlar.** Yani tam anlamıyla bir “kilitlenmişlik” durumu.

Bu olgunun ortaya çıkış nedeni “**değiştirme**” ya da “**geçiş maliyetleri**” adı verilen maliyetlerin varlığıdır. Yani geniş bir biçimde kullanılan bir klavye dizaynından kimsenin bilmediği yeni bir dizayna geçmenin maliyetli oluşu, (eski üretimin boşa çıkması ve yeni bilgisayarların satılamama olasılığı gibi faktörler) nedeniyle anlamsızdır.

Tuhaf bir durumla karşı karşıya gibiyiz. **Daha kısa olduğunu bildiğimiz bir yoldan değil de eski, uzun yoldan gidiyor olmamızın nedeni, eski yolun alışkanlıkları kadar yeni yolun ima ettiği belirsizlikler ve tabii bu belirsizliklerin ima ettiği maliyetler. Bu maliyetler olduğu sürece ve bu maliyetleri göğüsleyebilme kararlılığı gösterilemediği sürece yeni ve daha kısa bir yoldan gitmek yerine eski ve uzun yoldan yürümeye mahkûm olmak.** Bayağı tuhaf bir durum değil mi?

Konuyu bağlayayım. Demek istiyorum ki PKK’nın, otuz yıllık **silahlı siyasetinden** ayrılıp **barışçı bir siyasete** evrilmesinin PKK için bizim bilmediğimiz ama tahmin edebileceğimiz maliyetleri var. Öyle anlaşıyor ki bu maliyetlerin yüksekliği de onun bu “geçiş” yapmasının önündeki en büyük engel. Sanırım bu maliyetlerin önemli bir kısmında da sivil siyaset hattında KCK davası ve tutuklamaları gibi konular var.

Dediğim gibi bir örgüt uzmanı değilim. Ama yukarıdaki model yardımıyla düşündüğümde “çatışmacı” bir siyasete kilitlenmişlikten çıkmak ancak yeni ve daha kısa olan yolların ima ettiği maliyetleri göze alabilmekle mümkün. Bugün Kürt siyasetinin önünde böyle bir durum var.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Sorun ilişkilerin tarihinde

Erol Katırcıoğlu 29.09.2011

Bugün kamuoyunda şöyle bir algı oluşmuş durumda. Seçimle birlikte her şey iyiye gitme potansiyeli taşırken PKK birdenbire şiddeti arttırarak barışın yolunu tıkadı.

Bu tesbitten giderek PKK’nın bunu neden yaptığı üzerine çeşitli değerlendirmeler yapıldı, yapılıyor. Kandil, Öcalan’la yolunu ayırmak istiyordan, bir çeşit “bağımsızlık savaşının” başlatılmasına ya da Suriye’nin (ya da İsrail’in) Erdoğan’a misilleme yapmasına kadar çeşitli senaryolar üzerine düşünceler ileri sürüldü, sürülüyor.

Doğrusu insanların böyle senaryolar üzerine düşünmesinin mantıklı bir yanı olduğu kesin. Çünkü sahiden her iki taraf bakımından da açıklanmaya muhtaç noktalar var. Ama bu kadar bilgisizlik içinde birinin diğerini suçlaması gibi bir yaklaşım sorunun zorluğu da dikkate alındığında kolaycı bir yaklaşım olmaktadır.

Hele hele birbirlerine güvenmemeyi esas alan **“Türk-Kürt ilişkilerinin tarihi”** dikkate alınmadan barışa giden yolu kimin tıkadığına karar vermek mümkün değildir. **Ortada böyle güvensizlik üzerine kurulmuş bir “tarih” varken barış yapmak o kadar kolay mı?** Dolayısıyla da dün barışa çok yakındık bugün PKK yüzünden uzağız yaklaşımı doğru bir yaklaşım değildir. Çünkü bu ifade, tersini de Kürtler arasında çağırmakta ve barıştan uzaklaşılmasının günahını bu hükümet nezdinde Türklere yıkmakta.

Bu nedenle de konu **birbirlerine güvenemeyen iki toplum kesiminin varlığı ve onların ilişkileri olunca, bu “birbirine güvenememe” halinin sonucu olarak ortaya çıkan olumsuzlukları yalnızca bir tarafa yıkmak isabetli bir tutum olamaz. Eğer bugün barıştan uzaklaştıksa bu yalnızca Kürtlerin değil Türklerin de yaptıkları, üstelik de yalnızca bugün değil dün de yaptıkları yanlışların bir sonucudur demek daha tutarlı bir yaklaşım olacaktır.** (Eğer burada illa da birinin sorumluluğu diğerinden fazladır deme ihtiyacıdaysanız, o zaman bu ihtiyacın her iki taraf açısından da meşru bir ihtiyaç olduğunu da kabul etmeniz gerekecektir.)

Buradan, denklemi eşit kurarak kendime bir mesafe yaratıp tırnak içinde **“objektif”** bir pozisyon üretmek değil niyetim. **Ama eğer “olanı” gerçekten “nasıl oldu?” diye anlamak diye bir derdimiz varsa bu “barıştan uzaklaştık” halinin asıl nedenlerinin iki toplum arasındaki ilişkilerin “tarihi”nin belirlediği bir çerçeveye ait olduğunu görmemiz gerekir.** Ancak böyle bir tutumla **“birbirlerine güvenememe”** esası üzerinden kurulan ilişkilerin bir tarafında olup diğer tarafa fatura çıkarmaktan kurtulup, bu **“güvenmeme”** halinin giderilmesi için yapılması gerekenler üzerine kafa yormak mümkün olabilir ki bu sorunun buna ihtiyacı olduğu da çok açık.

Ancak böyle bir çaba, ne “dengeli” bir “objektif” pozisyonun ve ne de karşı tarafın suçlanması üzerine kurulmuş bir itirazın rahatlığını vermeyerek soruna katkıda bulunmayı mümkün kılabilir.

Kürtler bu toplumda kendilerini mağdur hisseden kesimlerden biridir. Mağduriyet birilerinin birileriyle ilgili uygun gördükleri ve o nedenle kullandıkları bir kavram değildir. **Mağduriyet, başkalarıyla ilişkilerinde kendilerini öyle hisseden insanların kendi durumları için kullandıkları bir kavramdır. O nedenle de “özel” değil “ilişkisel”dir.** Dolayısıyla da içinde ne olduğu da yine o insanların takdirine kalmış bir konudur.

Kürtler, Türklerle ilişkilerinde kendi kimlikleriyle ilgili yaşamak isteyip de yaşayamadıkları konuların varlığı nedeniyle kendilerini mağdur hissediyorlar. O nedenle de mevcut sistemin (siyasal ve kültürel olarak) kendi mağduriyetlerinin giderileceği bir biçimde değişmesini istiyorlar. Böyle bir talep siyasi ve meşru bir taleptir.

Ancak bu talebin ifade edilme **tarihi**, ve bu **tarih içinde oluşmuş güvensizlikler** bu taleplerin mevcut siyasi sistem içinde kabul edilmelerini önüyor. Bu nedenle de barıştan yana olan Türklerin, Kürtlerin, kendilerini nasıl tanımlıyorlarsa öyle tanımlayanların bugün için yapmaları gereken bu sorun etrafında oluşmuş **“güvensizliklerin” giderilmesine ilişkin bir çaba içinde olmaları.**

Kim barışın önünü tıkadı sorusunun peşinden gitmek ise yeni güvensizlikler üretmekten başka bir işe yaramayacak bir yol olacaktır.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

'Güvenmek' çözücüdür

Erol Katırcıoğlu 01.10.2011

Diyarbakır'da karşılaştığım **Sezgin Tanrikulu** anlattı Güven Hamamı görevlisi Kenan'ın bütün bu olan bitenleri özetleyen cümlelerini. Kenan diyor ki **"Gökyüzünde kara bulutlar dolaşiyor. Bilirsin bulutlar iki türlü boşalır. Birincisi bir yağmur yağar ortalığı temizler. Sonrasında bir rahatlık hissedilir. İkincisinde ise yağmur yağar, sel olur bütün taşı toprağı alır götürür. Sonrasında ise hissettiğin bir felaket duygusu olur. Bu aralar bulutlar ikinci yoldan boşalacak gibiler."**

Herhangi bir Diyarbakırlının ruh halini iyi anlatan bir cümle gibi geldi Kenan ustanın söyledikleri. Hemen her gün yeni cenazeler, bombalar, adam kaçırmaların olduğu bir ortamda başka nasıl hissedilebilir ki?

Diyarbakır'daki ruh hali bu...

Tabii bir de kızgınlık var özellikle de hükümete karşı. Tam da barışa yaklaşıştık ki hükümet su koyuverdi gibisinden. Batı'daki genel ruh halinin neredeyse tam zıttı olarak. Burada herkes PKK'yı suçlarken orada da herkes hükümeti topun ağzına koyuyor.

Doğrusu hükümet dedim ama bunun hükümet olması da gerekmiyor aslında. Gerekmiyor çünkü anlattıkları ve örnekledikleri olaylar çok eskilere gidiyor. Ta Osmanlı'ya kadar... Hep bizi aldattılar duygusu yaşadıkları. O nedenle de çokluk aslında karşılarında soyut bir "Türk devleti" varsayıyor ve bu devletin kendilerini sürekli olarak aldattığını düşünüyor. Söylemeye gerek yok ki bu "Türk devleti" de şimdilerde AKP hükümetiyle temsil edilmekte.

Bu algıların bu kadar simetrik olmasının **gerçek olan-bitenle** bir ilişkisi olması gerekmiyor tabii ki. Öyle **algılanıyor** olması kendi başına önemli. Buradan tabii ki ölümlerle ilgili üzüntülerin paylaşılmadığını söylemek istemiyorum. Aksine bence buranın insanı bütün bu ölümlere üzüldüğü kadar bir de batı basınında pek yer almadığından duyulmayan gerilla ölümlerine de üzüyor. Çünkü dağlarda ölenlerin bir kısmı da onların çocukları.

Eğer karşınızdakine güvenmiyorsanız herhangi bir adım atmadan önce karşınızdakinin adım atmasını beklersiniz. Beklersiniz çünkü siz adım attığınızda karşınızdaki atmazsa siz zararlı çıkabilirsiniz. O nedenle de sizin için en iyi strateji karşınızdakinin **önce** adım atmasını beklemektir.

Peki ya karşınızdaki de tıpkı sizin gibi bir değerlendirme yapıyorsa ne olacaktır?

O da size güvenmediğinden dolayı önce sizin adım atmanızı bekleyecek ve birlikte atabilseniz her ikiniz için de iyi olabilecek bir adımı birbirinize güvenmemekten dolayı atamayacaksınız. Yani aranızdaki sorunu çözemeyeceksiniz.

Oyun Teorisi'nde **"Mahkûmların ikilemi"** olarak bilinen bu basit oyunda **"güvensizlik"** ve daha da önemlisi iki taraf arasında hiç bir **"temas"**ın olmaması bu oyunun iki tarafın ortak çıkarına uygun biçimde çözülmesini önüyor. Kürt sorununda yaşadığımız da biraz bu değil mi?

Aralarına, birbirlerine karşı **"güvensizlik"** duvarları örmüş tarafların, bu duvarları aşip **"o adımı"** atmaları nasıl mümkün olabilir?

Doğrusu asıl cevaplanması gereken soru bu.

Geçenlerde bir sohbetle **Cengiz Çandar** anlatmıştı İrlanda sorunuyla ilgili, sorunun müzakerecilerinden birinin **“İçeriği önemli olmasa da tek bir anlaşma bile olsa başlamak için yeterli olabilir”** dediğini. Yani basit bir içerikte de olsa iki tarafın **temasını** sağlayacak her hangi bir konuda bir anlaşma çözüme gidecek yolu açabilir.

Ya da geçenlerde **Selahattin Demirtaş**’ın Diyarbakır’da gazetecilerle yaptığı görüşmede **“Hükümet seçim barajını yüzde 7’ye düşürsün biz bunu sembolik olarak çözüme yönelik bir işaret sayarız”** önerisi gibi bir öneri...

Ben birlikte yaşamaktan yanayım. Kürtlerin de Kürt olarak yaşamaktan memnun olacakları bir toplum hayali var kafamda. Tabii kendini farklı hisseden diğerlerinin de farklarını yaşayabilecekleri bir toplum hayali bu. Bu hayalin gerçekleşmesinin bugün için en acil konusu ise her iki tarafta da **güven** ikliminin oluşması.

Bu yazının yazılması da bu nedenle.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

CHP barıştan yana mıdır

Erol Katircioğlu 06.10.2011

Sosyal demokrasinin özünde barıştan yana bir siyasi akım olduğunu söylemek sanırım çok yanlış olmaz. Siyasi konumları hep bir **“üçüncü yol”** arayışı olarak tanımlanabilir. Yani işçi ve işveren sınıfları arasındaki çatışmacı ilişkide bir **“orta yol”** bulmaya çalışan bu nedenle de işçilerin ve işverenlerin arasında bir **“denge”** ve **“uzlaşma”** arayan bir yaklaşım. Barıştan yana olduklarını söylemem de bu nedenle.

Her ne kadar Birinci Dünya Savaşı’nda başta Alman Sosyal Demokrat Parti olmak üzere çeşitli ülkelerin sosyal demokrat partileri milliyetçiliğin etkisi altında kalarak savaştan yana oy kullanmış olsalar da milliyetçiliğin sosyal demokrat ilkelerden biri olduğunu söylemek mümkün değil.

Bizdeki sosyal demokratlar için bu çerçevede ne denebilir bilmiyorum doğrusu. Bu çerçevede onların partisi konumundaki CHP’nin siyasi pozisyonlarından giderek **“barıştan yana”** olup olmadıklarını söylemek de pek mümkün görünmüyor. Görünmüyor çünkü tutarlı bir **“barış”** çizgisi olmadığı gibi hep **“çatışmacı”** bir siyasi tavır ortaya koyuyor.

Özellikle Baykal yönetiminde CHP’nin performansının **milliyetçi ve devletçi** bir performans olduğunu ve bu nedenle de **“barış”**tan çok **“çatışmacı”** bir siyasete yakın olduğunu söylemek gerek. Askerin sistem içinde vesayetçi konumuna rağmen askeri desteklemesi, Ergenekon avukatlığına soyunmuş olması ve her seferinde “demokratik” talepleri görmezden gelmesi onu **“barıştan yana”** bir parti olarak nitelemeyi mümkün kılmıyordu.

Bu durum Kılıçdaroğlu yönetiminde de çok değişmedi. Adil olmak gerekirse **“sözde”** birtakım değişiklikler olsa bile **“özde”** yani siyasi pozisyonlarda önemli farklılıklar olmadı. Üstelik Kılıçdaroğlu’nun, takılan **“Gandi”** lakabına inat sert ve çatışmacı bir üslup benimsemesi ve hâlâ Ergenekon avukatlığı yapıyor olması, bu partiyi **“barıştan yana”** bir parti olarak nitelemeyi önlüyor.

Oysa Türkiye'nin "barışa" ihtiyacı var. Çünkü bu ülkenin insanlığı hoyratça örselenmiş bir insanlıktır. Cumhuriyetle birlikte örülmüş gömlekler ne adildir, ne eşitlikçidir ve ne de özgürlükçüdür. Yalnızca Kürtleri kastetmiyorum. Dindarlar da dahil olmak üzere bütün farklı kimlikler ya da Ahmet Altan'ın iki gündür yazdığı gibi **"işçi sınıfımız"** da aynı hoyratlıktan nasiplerini aldılar, alıyorlar...

O nedenle de ülkenin barışa ve bir barış siyasetine ihtiyacı var.

Bu çerçeveden bakarsak Türkiye siyasetinde oluşmuş ve büyük ölçüde ilişkilerin tarihi tarafından belirlenen Türkler ve Kürtler arasındaki **"güvensizlik"** ortamında, bu ortamı yumuşatacak ve sorunu çözmede etkili olacak bir barış siyaseti ihtiyacının **"sosyal demokratları"** çağırdığı açık değil mi?

Örneğin Kemal Kılıçdaroğlu daha ne bekliyor **"Bu mesele bizim de meselemizdir ve biz bu meselenin çözümünde aktif rol alacağız"** demeyi? Hatta daha genel bir yerden bakıp da **"Ülkedeki bütün adaletsizlikleri, eşitsizlikleri ve özgürsüzlükleri çözmek bizim siyasetimizdir, o nedenle de bir an önce "Kürt" sorununu, "başörtüsü" sorununu ve "Alevi" sorununu çözmek üzere hükümeti göreve davet ediyoruz"** demeyi...

Bugünün Türkiye'sinde artık "çatışmacı" bir siyasetin sosyal demokrat siyasetin ne ideolojisine ve ne de geleneğine uyduğunu bu nedenle de ülkenin sorunlarını çözmek üzere **"alternatif yollar"** üretmenin asıl siyaset olduğunu görmek gerek. Yoksa "O böyle dedi", "Şu şöyle söyledi", "Bu yalandır!", "Ben de dosyası var!", "Çıksın meydana!" gibisinden cümleler içine sıkıştırılan siyaset, üretken olmayan, üretken olmadığı gibi kimseye de yararı olmayan bir siyasettir.

Böyle olmadığı da ortada değil mi! Ülkede her türlü adaletsizlik, eşitsizlik ve çatışma yaşanırken "barıştan yana", "uzlaşmadan yana", "adil çalışan bir demokrasiden yana" olan sosyal demokratların seçimlerde bu kadar düşük oy almış olmaları bunun açık kanıtı değil midir?

Öyleyse gelelim sadede. **CHP barıştan yana bir sosyal demokrat parti midir ortaya koymalıdır. Bunun en açık kanıtı da Kürt sorununda ikircikliliği bırakıp inisiyatif alması ve taraflarla bir an önce görüşmeye başlaması olacaktır.**

Bunu yapmak o kadar zor mudur?

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yeni anayasayı toplum yapacak siz değil

Erol Katircioğlu 08.10.2011

Türkiye'nin son yıllarda bir tür **"parlayan yıldız"** olduğu kanaati yaygınlaşan bir kanaat. İnsanlarımızın **"özgüvenlerini"** yükselten bir etki üretiyor. Hele hele Avrupa'da yaşanan becerisizlikler düşünüldüğünde **"Biz iyi yönetiliyoruz, o nedenle de parlıyoruz"** kanaati haklı olarak daha da pekişiyor.

Tabii ki bu kanaat ve duygularda gerçek payı var. Hatta gerçek payı oldukça fazla. Ama bu durum Türkiye'nin başarı öyküsünün tümüyle doğru yönde gittiğini düşünmemiz için yeterli değil. Daha doğrusu, olan güzel ve olumlu şeylerin yanısıra öyle olumsuz ve çirkin işler olmakta ki "parlayan yıldız" olup olmadığımız konusunu kuşkulu hale getiriyor.

Alın şu anayasa meselemizi!

Mevcut Anayasa toplum gerçeklerinden o kadar kopmuş durumda ki seçim sürecinde hemen hemen bütün siyasi partilerimiz topluma yeni bir anayasa konusunda söz verdi. Doğrusu bu gelişme nereden bakarsanız bakın çok önemli bir gelişmeydi. Bu ülkenin tarihinde ilk defa toplumun anayasa yapması genel kabul gören bir düşünce haline gelmiş oldu.

Üstelik siyasi partilerimiz ne anlama geldiğini tam olarak açıklamış olmasalar da bu anayasanın "**katılımcı**" bir biçimde olması gerektiğinde de hemfikir oldular. Bu gelişme de doğrusu nereden bakarsanız bakın çok önemli bir başka gelişme oldu. Öyle ya ilk defa toplum bir anayasa yapacaktı ve bu "**katılımcı**" bir biçimde yani toplumun bizatihi kendisinin de katıldığı bir biçimde olacaktı. Başka ne istenebilirdi ki?

Ama Meclis açılıp da anayasa konusu gündeme geldiğinden bu yana konuşulanlar "anayasa" dediğimiz son derece karmaşık konuyu tam olarak anlayamamış görünüyorlar. Hele hele Başbakan'ın "**Bir yılda birkaç anayasa çıkar**" sözü daha başlarken yaşayacağımız sorunların işareti.

Altını çizmekte yarar vardır ki anayasalar bir toplumun farklılıklarıyla birlikte nasıl yaşayacağını çerçevesini çizen metinler. **Eğer anayasası yapılacak ülkenin insanları etnik ve inanç bakımından birbirlerine benzeyen insanlardan oluşuyor olsaydı anayasa yapımıyla ilgili tartışmalar daha çok "günlük yaşamın ve yönetimin ilkeleri" üzerine olurdu. Ama Türkiye gibi etnik ve inanç bakımından farklılıkları oldukça fazla olan ülkelerde anayasa konusu daha karmaşık bir konu.** Karmaşık bir konu çünkü farklılıkları olan insanların hangi diğer farklılıkları olan insanlarla nasıl birlikte yaşayacaklarının sınırlarının da çizilmesini gerektiriyor. Bu çizgilerin ise toplumun "**dışından**" çizilmesi mümkün olmayacağından topluma sorularak belirlenmesi gerekiyor. **Toplumun "katılımı" dediğimiz olayın sırf bir romantik fantezi olmaması, bir gereklilik olması da bu nedenle.**

İşte tam da bu nedenle anayasa yapma sürecinin bir **teknoloji** olduğunu söylememiz gerekiyor. Mümkün olduğunca "**birlikte yaşamak**" dediğimiz koşulların birlikte yaşayacak olanlar tarafından belirlenmesi, bu süreçlerin **algoritmalarının oluşturulması** bu konuyu bir tür teknoloji konusu haline getirmiş durumda.

Ha siz "**Boşverin teknolojiyi biz bunu kazmayla da yaparız**" diyorsanız bu size kalmış bir mesele. Ama bilin ki böyle bir yolla "**bir kaç ayda**", "**sormuş**" ve "**katılımı sağlamış**" gibi görünerek, birkaç "**uzman profesörün**" katkılarıyla tamamen "**Meclis içinde**" bir anayasa yapmayı düşünüyorsanız biliniz ki bu, toplumu asla kesmeyecektir. Asla bu toplumun "birlikte yaşama" sorunlarını çözmeyecektir.

Nasıl ki Türkiye'nin, "geri kalmış" ya da "gelişmekte olan" ülkeler kategorisinde olmasının nedeni "**teknolojiyi küçümseyen**", işleri "**babadan kalma usullerle**" yapmayı tercih eden dünkü zihniyet dünyası ise, bugün anayasa yapma sürecinin teknolojik bilgisini küçümseyen bu yaklaşım da bu zihniyet dünyasının bir uzantısıdır. O nedenle de "parlayan yıldız" olma konusunda atılan olumlu birçok adıma rağmen bu zihniyetin devam ediyor oluşu "parlaklığın" bir anda sönebilir olmasının da az bir olasılık olmadığını gösteriyor.

Toplum yeni bir anayasa istiyor. Konuşarak, tartışarak, uzlaşarak...

Bırakın da yapsın!

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Şimdi değilse ne zaman

Erol Katircioğlu 13.10.2011

Diyorlar ki BDP, Türkiye partisi olamadı bir türlü. Türkiye'nin sorunlarından yalnız kendini ilgilendiren konular etrafında siyaset yapıyor. Doğrusu böyle bir görüntüde haklılık payı olsa bile bunun büyük ölçüde bir görüntüden ibaret olduğunu söylemek gerek. En azından geçmiş Meclis çalışmalarında BDP'nin Türkiye'nin birçok sorunu etrafında öneriler getirmiş, sorular sormuş bir parti olduğu biliniyor.

Bu görüntünün asıl nedeni ise medyanın BDP'yi bir türlü bir Türkiye partisi olarak görmek istememesi bence. Örneğin BDP'nin çevre konusunda bir öneride bulunmuş olmasının haber değeri taşıyan bir konu olması bu medya açısından mümkün mü?

Her neyse BDP'nin dünkü çıkışı bence BDP'nin bir Türkiye partisi olarak duyarlılıklarının yalnızca **"Kürt sorunu"** etrafında olmadığına güzel bir örneği oldu. Meclis Genel Kurul Salonu'nda kadınların pantolon giymesinin önünü açacak iç tüzükteki değişiklik konusu gündeme geldiğinde BDP'nin, önceden yalnızca **"kadınların pantolon giyebilmesi"** olarak formüle edilmiş önergeyi biraz daha da genişleterek **"başörtüsü de takabilir"** ibaresini koymaları bunun en son kanıtı. (Kravat meselesi de var ama o bu kadar önemli değil) .

Yani BDP yalnızca Kürt sorununu değil toplumdaki başörtüsü takan kadınların da sorunu olan bir konuyu dolaylı da olsa gündeme getirmiş oldu.

Bugün toplumunda yüzde 70'ler civarında başörtülü kadın olan bir ülkenin parlamentosunda başörtüsü yasak. Bırakın parlamentoyu genel olarak gevşemiş görünse de bugün hâlâ **"kamu kurumlarının"** birçoğunda bu yasak hâlâ etkili.

Nitekim BDP, tartışılacak öneriyi değiştirmeye yönelik bu önergeyi verince Meclis'te ortalık karışmış. Önergeyi veren AKP ise önergeyi geri çekerek konunun şimdilik tartışılmasını önlemiş. Hükümet bundan sonra ne yapar bilinmez ama şimdi Genel Kurul salonunda kadınların pantolon giyebilmesine ilişkin düzenleme rafa kalkmış gibi.

Denebilir ki **"İyi de sırası mıydı şimdi? Başörtüsü konusunda toplumda daha henüz genel bir uzlaşma görünmüyor. Bu konuda geçmişte olanlar çok da geçmişte değil. Devlet kurumlarının başörtüsü konusunda AKP'yi kapatmaya dahi kalktıkları hâlâ hafızalarımızda. Bu girişim bir provokasyon değilse nedir?"**

Böyle düşünenlerin olduğunu biliyorum. Özellikle AKP'lilerin böyle düşünmeye yatkın olduklarını varsaymak çok yanlış olmaz. Ama o zaman da **"Şimdi değilse ne zaman"**, **"Burada değilse nerede"** gibi soruları sormamız gerekmez mi?

Değişimin zamanı gelmiş olsa da değişimim gerçekliğe dönüşebilmesi her zaman için Steve Jobslara

ihtiyaç gösterir. Bugünlerde Steve Jobs'ın ölümü nedeniyle onun hayatı ve yaptıkları bizde de çok konu oldu. Bence Jobs'ın yaptıkları içinde en önemlisi piyasaya hâkim olup onu kontrol etmeye çalışan IBM gibi bir dev şirkete başkaldırmış olmasıydı. İmkânsızmış gibi görünen bir adımı atmış olmasıydı. Onun arkasından bu denli gözyaşı dökülüyor olması da bundan. Bugün Türkiye'nin gündemindeki değişimin de böyle öncülere ihtiyacı olduğu açık.

AKP'nin on yıla yakın iktidarında değişimin öncüsü olduğuna dair inanç oldukça yaygın bir inanç. Ama aynı şekilde bu son seçim zaferiyle vesayet rejimini devirdiği ve yerine kendisinin geçtiğine dair düşünceler de. Gerçeğin nerede durduğunu ise zaman gösterecek.

Fakat BDP'nin hem bir Türkiye partisi olduğu ve hem de **yalnızca “Kürt meselesinde” değil, “başörtüsü” gibi ülkenin diğer meselelerinde de duyarlı olduğu ve demokratikleşmede kendisine öncü bir rol attettiği de açık.** Bu nedenle de bu iç tüzük meselesiyle gündeme gelen **“başörtüsü”** konusunda BDP'nin çıkışını bir provokasyon olarak değil değişimin gereği olan bir adım olarak değerlendirmek gerek.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

'Bir Zamanlar Anadolu'da'

Erol Katırcıoğlu 15.10.2011

Bir sanat eseri, sanat eserini yapan kadar sanat eserini seyreden kişinin de eseridir dersem yanlış olmaz sanırım. Sanatçı eserinde kendi derdini anlatmış olsa da seyredeninin de derdiyle bir bağ kurabilmesi o sanat eserini etkili bir sanat eseri yapan şeydir aslında. Üstelik bu dertlerin birbirlerine benzemesi de gerekmez bence. Ancak birinden diğerine geçebilmeyi mümkün kılabilmesi sanat eserinin ve sanatçının “büyüklüğü”nün bir göstergesi.

O nedenle de bir sanat eserinin “büyüklüğü”, yapanın yetenekleri kadar seyredeninin dünyasıyla ilgili farklı duygular çağırıştırılabildiği ölçüde “büyüktür” denebilir. Nitekim bütün “büyük” eserlerin karşısındakinin duygularını yakalaması, **karşısındaki insanlar farklı olsa bile** bunu yapabilmesi bu eserlerin neden “büyük” sayıldığını da açıklıyor.

Bu girişten, sanat felsefesi gibi üstelik de uzmanlığımın olmadığı derin bir konuya girmek değil niyetim. Yalnızca geçenlerde gördüğüm bir film vesilesiyle düşündüklerimi yazmak. Nuri Bilge Ceylan'ın son filminden söz ediyorum. Filmin hikâyesi sıradan ve fakat sıradanlıktan inanılmaz bir derinlik yaratan ve düşündüren bir hikâye.

“Bir Zamanlar Anadolu'da” bir gün bir cinayet işlenir. Cinayetin yeri belli değildir ama katil bellidir. Film bu arayış sırasında çoğu devlet görevlisi olan insanın birbirleriyle ilişkileri üzerine örülür..

Bir adam bir başka adamı öldürmüştür. Öldürme nedeni gizli bir aşk hikâyesidir. Polis, katili yakalamış ve sakladığı cesedi göstermesi için Anadolu'nun bir bozkırında gecenin bir saatinde yollara düşmüştür. Tabii

yollara düşen yalnızca polis değildir. Devletin diğer memurları da, savcı, jandarma, doktor, mezarcılar, şoförler vs. de yoldadırlar birlikte.

Bütün bu insanlar bir ceset aramaktadırlar ama hepsi de cesetten çok birbirleriyle ve kendi iç dünyalarındaki sorunlarla ilgilidirler. İnsanlar sahici ve gerçeklerdir.

Seçilen karakterler üzerinden gidersek filmin derdinin, Anadolu'daki **"bireyler arasındaki ilişkiler"** kadar **"bireylerin devletle olan ilişkiler"**ini Dostoyeveskiyen bir duyarlılıkla anlatmak olduğunu söyleyebiliriz. Böylelikle, Anadolu insanına olduğu kadar insanlığa ait olanın da altını çizmek.

Nuri Bilge Ceylan ve senaryoyu birlikte yazdıkları arkadaşları ve tabii hemen hemen bütün oyuncular gerçekten de çok önemli bir iş yapmışlar ve bence "büyük" bir eser ortaya koymuşlar.

Ama nedense ben filmi izlerken filmin aslında **1915 Ermeni felaketini** anlattığını düşünerek izledim. Hemen hemen her şey bana böyle bir arkaplan içinde daha anlamlı geldi. Cinayet, cinayeti işleyen katil ve ona yardım eden gencin yaptıkları için kabul edilemezliğine rağmen aslında **kötü olmadıkları**, diğer zevatin ise (polis komiseri, savcı, jandarma, doktor –yani devlet'in) gerçeği anlamaya çalışmaktan çok olayı **kitabına uygun biçimde sonuca vardırırmaya çalıştıkları**, öte yandan toplumun yaşamla ilgili **günlük dertler** içinde olayın çevresinde pasif olarak yer aldığı, bütün bunlar ve dahaları filmin arkaplanında 1915'in olduğunu düşündürdü bana.

Böyle düşünmeme neden olan sahnelerden en etkili olanı ise son **"otopsi"** sahnesi. Otopsiyi yapan kişi cesedin canlı canlı toprağa gömülerek öldürülmüş olabileceğini söylemesi karşısında Doktor'un bir süre şaşkınlık geçirerek ama daha sonra kararlı bir biçimde öyle olmadığını söylediği ve kayıtlara da öyle geçirttiği sahne. Tam o sırada cesetten bir kanının Doktor'un yüzüne sıçraması ve kameranın uzun süre bu "lekeli" yüz üzerinde durması sanki bu konuda bugüne dair bir şeyler söyler gibiydi.

Dedim ya bu benim "seyretmem". Nuri Bilge Ceylan ve arkadaşları böyle düşünmemiş olsalar bile yaptıkları işten ben böyle etkilendim. Filmlerini seyrederken Anadolu'da geçen fakat aynı zamanda tarihin herhangi bir döneminde herhangi bir yerinde de geçebilecek olan bir olayın acısının sesini duydum.

Hâlâ içimizi acıtan bir ses olarak...

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Çözüm istiyoruz, intikam değil!

Erol Katircioğlu 20.10.2011

Bugün her iki taraftan da yirmiden fazla genç insan öldü. Tarihin derinliklerinden gelen anlaşmazlıklar nedeniyle bu ülkede insanlar bir zamandan beri birbirlerini öldürüyorlar. Öyle anlaşılıyor ki birbirlerine böyle baktıkça da öldürmeye de devam edecekler.

İnsanoğlunun bir diğ er canlıyı öldürme isteği tarih kadar eski. Geçmişte insanların ölmeleri ve öldürülmeleri kolay kabullenilebilen bir eylem gibiyse de bugün artık bırakın bir insanın ölmesini, herhangi bir canlının dahi ölmesi ya da öldürülmesi kolay kolay hazmedilebilecek bir eylem ve bir duygu değil.

O nedenle de nedenleri ne olursa olsun kim neyi, nasıl istediği için olmuş olursa olsun bu kıyımın bir daha tekrarlanmaması için kolları sıvamak gerek.

Kolları, bu sıcak günlerde intikam ateşlerini yakmak için sıvamaktan söz etmiyorum tabii ki. Ateşin düştüğü yeri yaktığını bilenlerdeniz. Ama intikam duygusunun, kendi kendini arttırarak tetikleyen bir duygu olduğunu da biliyoruz. O nedenle de derin bir nefes alıp, daha soğukkanlıca **“Bu sorunu nasıl çözeriz”** sorusu üzerine gitmemiz gerek.

Kürt sorunu üzerine demokrat bir zaviyeden çok yazdık ve yazıyoruz. **Kürtlerin bu ülkede haksızlığa uğramış bir toplum kesimi olduğuna ve onların lehine adaletin sağlanması gerektiğine inanlardanız.**

Ama Kürt siyasetindeki bazı eğilimlerin, sistemdeki **“herşeye karşı olmak”** olarak ifade edebileceğimiz bir siyasi pozisyona razı olarak siyaset yapma eğiliminde olduklarını da biliyoruz. Oysa böyle bir tutum doğru bir tutum olamaz. Olamaz çünkü **siyaset, karşısındakini ikna ederek ve onunla birlikte yapılan bir faaliyet, onu yok sayarak değil.**

Buradan kimseye vaaz verecek değilim. Ama bu siyaset anlayışının karşılık bulacağı siyasetin bu ülkenin geleneklerine de uygun bir biçimde demokratik olmayacağı da çok açık. Eğer yeteri kadar açık değilse Cumhurbaşkanı’nın ya da Başbakan’ın sözlerine bakın. **“İntikam”** ve **“misli”** kelimelerinin işaret ettiği şeyin **“demokrasinin”** rafa kaldırılmasına kadar gidecek bir yol olabileceğini görebilirsiniz.

Bu nedenle de başta BDP olmak üzere Kürt siyasi hareketinin bütün kurumlarının inisiyatif olarak “silahlı anlamsızlaştıracak” yeni bir tavır üretmeleri gerekiyor. Bu konuda genel bir desteğin yalnızca Kürt hareketine yakın sol ve demokrat kesimlerden değil aynı zamanda toplum genelinden de olumlu bulunup destek alacağı ortadadır.

Bu konuda çok yazıldı çizildi ama bence de PKK-MİT görüşmesine bu toplumdan karşı ses çıkmamış olması toplumun bu meseledeki bakışını çarpıcı bir biçimde özetliyor. **Toplum kısaca bu meselenin çözülmesinin peşinde intikam almanın değil.** O nedenle de **“her şeye karşı”** olmanın siyasetsizliğinden Kürtlerin taleplerinin karşılanacağı bir çözüme yönelik bir siyasete dönmek toplumun genel onayının alınmasını da kolaylaştıracaktır.

Bunun bir yolu parlamento siyaseti ise bir diğ er yolu da toplumla konuşma siyasetidir. Her iki kanalı da etkili bir biçimde kullanabileceği açık olan BDP, yeni kurulan **Halkların Demokratik Kongresi**’nin de katkısıyla böyle bir çıkışı sağlayabilir.

Özellikle yeni anayasa yapma sürecinde parlamentodaki partilerle görüşmeler yaparak ve de toplumun içinde çeşitli toplantılarla Kürt sorunu ve bu sorunun ima ettiği sorunları tartışarak anayasa sürecinde önemli kazanımlar sağlamak mümkün.

Dedim ya kimseye vaaz vermek değil niyetim. Ama olan bitenlere bakınca insan kendince bir yol bulmaya çalışıyor.

 l mler bir daha olmasın, acılar bir daha yaşanmasın diye...

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Temsili demokrasinin bunalımı ve biz

Erol Katircioğlu 22.10.2011

Wall Street'i işgal edenlerin eleştiri oklarının birini **"bankalara"** diğerini de **"medya"**ya yöneltmiş olmaları aslında neye itiraz ettiklerini de anlatıyor. **Bankaların ekonominin, medyanın da sosyal, kültürel ve siyasi hayatımızın can damarları olduğunu düşünürsek, eleştirisinin, doğrudan içinde yaşadığımız sisteme yönelik olduğu açık.**

Bugün yaşadığımız kriz, her ikisinde de karar alıcıların toplumdan kopmuş birtakım ekonomik güç sahibi kişi ve şirketler olması, bu can damarlarının tıkanmasına yol açarak toplumun çoğunluğu bakımından hayırlı olmayan sonuçlar üretti.

Böyle düşünen işgalciler haksız sayılabilirler mi? Gerçek de bu değil mi?

2008 krizinin en temel nedeni 1980'lerin iktisat politikaları çerçevesinde uygulanmaya başlanmış **"deregülasyon"** politikalarıydı. Bu politikaların en kestirme anlamı ise piyasalar üzerinde **"kamusal"** düzenleme yetkilerinin kaldırılmasının piyasaların topuzun ucunu fazla kaçırıp **"Hep bana Rabben!"** diyerek çok yüksek kârlar elde etmiş olmalarıydı. Bu piyasaların başında da "finans" piyasası gelmekteydi.

Medya da durum farklı değildi. Orada da deregülasyonlar yapılmış, büyük sermaye gereklilikleri ve diğer giriş engellerinin varlığı sektörü az sayıda güçlü aktörlerin egemen olduğu bir yapıya dönüştürmüştü.

Nitekim bu regülasyon konusu 2008 krizi çerçevesinde G-20'lerin gündemine gelmişti. Özellikle finans sektörünün yeniden regüle edilmesi gündemin de ilk maddesiydi. Ama konu G-20'lerin gündemine gelir gelmez finans sektöründen de inanılmaz bir direnç ortaya çıktı. Sektörün aktörleri ellerindeki her türlü imkânı kullanarak hazırlıkları baltalamaya çalıştılar ve bugüne dek de başarılı oldular. (Hatta bugün Obama'nın siyasi geleceğinin bile finans sektörünün bu direncinin devam edip etmeyeceğine bağlı olduğu konuşuluyor.)

Bu direncin kaynağının **finans sektörü**, onun sembolünün de **Wall Street** olması Amerikalıların neden o meydanı işgal etmiş olduklarını da bize anlatmıyor mu?

Dünyadaki gelişmeler böyleyken, AK Parti hükümeti de bizdeki regülasyon kurumlarını hükümetin yetki alanına almak üzere harekete geçmiş durumda. Seçim öncesinde **643 no'lu KHK** ile çeşitli üst kurulları yeni oluşacak bakanlık sayısı nedeniyle **yeniden ilgilendirmek** üzere bir çeşit serbest bıraktıktan iki ay sonra **649 no'lu KHK** ile **"Bakan, bağlı, ilgili ve ilişkili kuruluşların her türlü faaliyet ve işlemlerini denetlemeye yetkilidir"** diyerek bu kurumların özerkliklerini kaldırdı.

Amerika'da olanla bizde olan arasındaki fark, Amerika'da bu regülasyonların kurum ve kuralları yeniden tasarlanırken bizde hükümetin kurumlar üzerindeki yetkisinin artırılması oldu.

Doğrusu bir toplumun kendi geleceğini belirleme gücüne sahip olması beni rahatsız etmez. 2008 krizinin yarattığı sorunları aşarken her şeyin piyasaya terk edilmesinin zararlı sonuçları hâlâ yaşanırken ve anlaşılan

daha da yaşanacakken piyasaya “kamusal” bir müdahale anlamına gelen regülasyonların arttırılması benim için de uygun bir politika tercihidir. Ama burada ince bir ayrıma da dikkat edilmesi gerekiyor.

Bir toplumun ancak “**temsilcileri**” aracılığıyla kendisini yönetmeye izin veren “**temsili demokrasi**” mekanizması, içinde bulunduğumuz toplum yapısı dikkate alındığında artık zamanını doldurmuş bir mekanizmadır. Özellikle toplumun geniş sorunlarını ilgilendiren konularda yeterli meşruiyet sağlayamayan ve o nedenle de meşruiyeti eksik bir demokrasi ima eden bir mekanizmadır.

Dolayısıyla bir toplumun kendi geleceğini belirlemek anlamında “kamusal” yönlendirmelere evet, ama bu “kamusal” yönlendirmeler için gerekli meşruiyetin yalnızca “temsilci” olmaktan gelen bir meşruiyet olmasına hayır demek gerek.

Bu nedenle hükümetin oluşturmaya çalıştığı bir çeşit medya düzenlemesini bir de bu gözle okumak da fayda var.

“**Biz yüzde 99’uz**” diyen Wall Street işgalcilerinin verdikleri mesaj, toplumun kendi geleceği üzerinde toplumun tek yetkili olduğu ve bu nedenle de “**temsili demokrasinin**” de artık rafa kalkması gerektiği yönünde. Böyle okursanız böyle. Yok bunlar da gelip geçer dersiniz o da size kalmış bir mesele.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Gerçek kardeşlik

Erol Katircioğlu 27.10.2011

Eşitsizliğin kol gezdiği bir ülkede “**Herkes eşittir!**” demek eşitsizliği onaylamak anlamına gelir. Özgürlüğün olmadığı bir ülkede “**Herkes özgürdür!**” demek özgürsüzlüğü onaylamak anlamına geldiği gibi.

Yani sözlerin anlamı, içinde kullanıldığı ortama göre şekil alır. Eğer ortamı atlarsanız sözleriniz başka anlamlar yüklenerek kulaklara ulaşır. Tıpkı Başbakan’ın kameraların karşısına çıkıp “**Bu doğal felaketi siyaset için kullanmaya çalışanları**” bizlere şikâyet ederken kendisinin de yaptığının biraz buna benzediğini atlaması gibi.

Başbakan’ın bu sözlerinin iyi niyetle söylenmiş olduğundan kuşku yok. Başbakan’ın bu sözlerle siyaset yapmayı amaçlamadığı ortada. Ama sanırım sorun da burada.

Medyanın siyasete mesafe alarak habercilik yapmak yerine iktidarla mesafe daraltarak bunu yapması muhalif düşüncelerin aynı şekilde medyada yer almasını önüyor. Bu ortamda, “**felaketi siyasete**” alet edenleri kınamanın bile “**felaketi siyasete**” alet etmeye yol açması sadece bir sonuç. Siz istemerseniz de bu böyle.

O nedenle de Başbakan’ın medya konusunda söylediği her söz medyanın iktidarla mesafesini daha da daraltıyor. Bu mesafe daraldıkça da biz, diğerlerinin söylediklerini değil Başbakan’ın onlara ne söylediğini

duyarak bilgileniyoruz ki bu durumun demokrasiyle bir ilişkisi olmadığı ortada. (Hele hele yeni bir düzenlemenin geleceği söylentisi ortalıkta dolaşmaya başladığından beri muhalif düşüncelerin seslerinin daha da kısılacağı beklentisi artmakta.)

Nitekim bu nedenle de “**felaketi siyasete alet etmeye çalışanlar**”dan kimleri anlamamız gerektiği tam olarak anlaşılamadı ya da en azından ben anlamakta zorlandım. Birkaç ırkçı densizin dışında medyaya yansıyan ne var bilmiyorum. Milliyetçi MHP’nin genel başkanı Devlet Bahçeli’nin “**Depremde ırkçılık yapan soysuzdur**” demesi ile BDP Eşbaşkanı Selahattin Demirtaş’ın “**Yardımlarda kardeş kokusu var**” demesi aynı derecede kardeşliğe ve barışa vurgu yapan güçlü sözler değil miydi?

Gelin doğruyu konuşalım!

Kardeşlik bugün, karşılıksız bir biçimde beton yığınlarının ya da kerpiçten duvarların altında kalanlara yardım etmeyi gerektiriyorsa, aynı şekilde yine karşılıksız bir biçimde bu insanların kimliklerinin üzerinde yıllar yılı beton yığınları gibi duran önyargıları, adaletsizlikleri ve hukuksuzlukları kaldırmayı da gerektiriyor.

Yani eğer bugün kardeşlikten söz ediyorsak, kardeşlik zor günlerde zora düşenlere yardım eli uzatmaksa, aynı şekilde Kürt kimliğini yaşayamamaktan dolayı ezilmiş, horlanmış ve her türlü adaletsizliğe uğratılmış bir halkın üzerindeki tarihin bu yükünü de bu insanların üzerlerinden almaya yardımcı olmamız gerekiyor.

Yani gerçek kardeşlik, ülkede yaşayan herkesin nasıl yaşamak istiyorsa öylece yaşayabildiği, nasıl ibadet etmek istiyorsa öylece ibadet edebildiği, nasıl giyinmek istiyorsa öylece giyinebileceği yeni bir demokrasi oluşturmaktan geçiyor. Üstelik böyle bir demokrasinin temellerini atmamız da içinde bulunduğumuz “anayasa yapma süreci”nde çok mümkün.

Gelin doğruyu konuşalım!

Gelin kardeşliği yalnızca doğanın neden olduğu enkazı kaldırmak olarak değil tarihimizin neden olduğu enkazı da kaldırmak olarak da anlayalım!

Gelin bunu yapalım!

Gelin gerçek bir demokratik anayasa yapalım!

Eğer derdimiz sahiden “**kardeşlik**”se.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Sıra tarihin enkazını kaldırmakta!

Erol Katircioğlu 29.10.2011

Bir okuyucum **“Van’a gönderilen bazı kolilerin içinde bayrak, taş, hatta kirli iç çamaşırlar çıkıyormuş. Doğruysa bu sadece insanlığın ölmesiyle de izah edilemez”** diyor üzüntü ve şaşkınlıkla.

Doğrusu okuyucumun bu satırlarını okuyunca bu toplumda ırkçılık hastalığına yakalandığını düşündüğüm, bildiğim ve gözlemlediğim bir kesimin hastalığının boyutları karşısında şaşırdım. Bu kadar kin ve nefrete varmış olabilirler mi diye.

Ama oluyor. Bu ülkede Kürtleri de, başörtülüleri de, Alevileri de, eşcinselleri de görmek istemeyen bir kesimin varlığı yeni değil. Yeni olan bu duygularını bir afet sırasında da saklayamayacak kadar hastalanmış olmaları. Bu hikâye bunu anlatmakta.

Ama toplum da bunlardan ibaret değil. Bu felakette toplumun geneli tam da bu topluma yakışır biçimde davrandı, davranıyor. Çoğunluğu Kürt olan bir toplum kesimini bağrına basıyor. Görülen bu. Bunun da şaşırtıcı bir durum olmadığını düşünüyorum ben. Çünkü bu toplumda hâlâ birlikte yaşama iradesi yüksek. Bütün bu ölümlere rağmen bu böyle...

Bu afet bu sorunu çözecek bir işleve bürünür mü bunu bilmiyoruz. Ama bizi çözüme yaklaştıracak bir olay olması muhtemel. Bütün, Devlet Bahçeli’nin “soysuzlar” diye tanımladığı ırkçı-milliyetçi kesimlere rağmen Türkiye benzer dünya deneyimlerinden kendini farklılaştırıp yeni ve barışçı bir yaklaşım ortaya koyabilir.

Bu tıpkı, dış politikada Arap Baharı adı verilen demokrasi arayışlarına nasıl destek vermişse Kürt özgürlük hareketini de bu çerçevede değerlendirip davranmasıyla mümkün. Bu ise Kürtlerin taleplerinin şiddet dışında bırakılarak anlaşılmaya çalışılmasını gerektiriyor.

Çünkü PKK şiddeti, haklı olmayan talepler üzerine inşa olmuş olsaydı bu denli kalıcı olmazdı. Bu nedenle de eğer bugün PKK’nın toplum nezdinde bir karşılığı varsa bu da kullandığı şiddetten çok Kürt toplumunun önemli bir kesiminin taleplerinin haklılığı üzerinde oturmasındandır.

Dolayısıyla barışçı bir yaklaşım, PKK ne yaparsa yapsın Kürt toplumunun taleplerini karşılamaya yönelik bir anlayış üzerine oturmalı, savaşmanın ve intikam almanın değil.

Toplumun geniş kesimlerinden farklı olan bir kesimin, **“ulus-devlet”** çatısı altında ısrarla bu farklılığı yaşamak istemesinin bir sorun anlamına geldiğini biliyoruz. Ama “ulus-devlet”in, tamamen tarihsel olaylar sonucu oluşmuş bir toplum ve coğrafya olgusu anlamına geldiğini de unutmamak gerek. Bu durum özellikle bizim için doğru. O nedenle de dün bu toplumun toplumsal dokusu ve coğrafyası bugünkünden farklı olabilirdi yarın da bugünkünden farklı olabilir.

Dolayısıyla **eğer yarını konuşacaksak** bu coğrafyadaki Kürtlerin mevcut ulus-devlet çatısı altında yaşamalarını istiyorsak, bu ancak **onların kimlikleriyle ilgili sıkıntılarını çözmüş ve birlikteliklerini “gönüllü” hale getirmiş olmakla mümkün.** Böyle düşünmeme destek veren şu üç önemli olayı kısa da olsa anmakta yarar var.

Birincisi **Habur olayı**. Habur olayı milliyetçi hezeyanlara gark olup gitmeseydi, gelen PKK’lıları karşılama heyecanının **“Türk devletini dize getirdik!”** kıvamında değil **“Nihayet barış!”** anlamı taşıdığını açık bir biçimde görebilirdik. Bu bir...

PKK-MİT görüşmelerinin basına sızması karşısında Türk kamuoyunun sessiz kalması Türk toplumunun

genelde bu sorunun çözülmesinden yana olduğunu işaretiydi. Bu da iki...

Üçüncüsü ise **Van depremi** karşısında, ülkenin adeta bir seferberlik havasına girerek Kürt halkına yardıma koşması.

Bence bu üç olay sorunun netleşmesine de çözümüne de yardımcı olacak üç olaydır. Kürtlerin de Türk çoğunluğun da istedikleri barıştır, savaş değil. Barışın yolu da Kürt toplumunun kimliklerine ilişkin taleplerinin yerine getirilmesinden geçiyor, onların yok sayılmasından değil.

Haydi bir gayret!

Depremin yarattığı enkazdan sonra, Kürt kimliği üzerinde tarihimizin yaratmış olduğu enkazı da kaldıralım. Gerçek barışı ve gönüllü birlikteliği sağlayalım!

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Obama'dan Erdoğan'a

Erol Katircioğlu 03.11.2011

Yalnızca Amerika'nın değil tüm dünyanın da sorunlarını çözmek umuduyla iktidara gelmiş Obama hükümeti bugünlerde toplumun istediği reformları yapamadığından dolayı sallanıyor. Toplumun yüzde 53'ünün oyunu almış Obama'nın bugünkü desteğinin yüzde 40'lara düşmüş olması bu durumun bir işareti.

Obama, kendi toplumunun **"kimsesizleri"**nin oylarını alarak Başkan olmuştu. Yani genel olarak **"dışlanmış"** ve bu nedenle de **"mağdur"** bırakılmış insanların oylarını almıştı. Siyahların, Latinlerin, eşcinsellerin, yoksulların, işsizlerin, evsizlerin, kadınların, gençlerin vs.

Oysa bugünlerde, 2008 seçimlerinde kendisine umut bağlamış ve onun başarısı için çalışmış bu insanların önemli bir kısmı **"Wall Street'i İşgal Et!"** hareketini örgütleyerek Obama yönetiminin beceriksizliğinden, gerekli reformları yapma cesaretine sahip olmadığından yakınarak muhalif saflara geçiyor.

Türkiye'de de henüz sokaklarda görünmeye başlamadıysa da kafalara ve yüreklere düşmüş benzer düşünce ve duyguların Erdoğan hükümetiyle ilgili olarak da paylaşılmaya başlandığını söylemek çok yanlış olmaz.

Erdoğan, Türkiye toplumunun darbelerden ve vesayetçi bir demokrasi altında yaşamaktan bıkmış kesimlerinin oylarını alarak iktidara yeniden seçilmişti. O da toplumun yüzde 50'sinin oyunu almış ve kendisinin de kullanmaktan hoşlandığı terimle Türkiye'deki **"kimsesizlerin kimsesi"** olmaya soyunmuştu. Ama bugünlerde hükümetinin performansının düşmekte olduğu, vaat ettiği reformları yapamaz hale geldiği giderek artan biçimde paylaşılan bir düşünce.

Obama'nın sıkıntısı sermayenin sınır tanımaz kâr hırsıyla sistemin bütün duvarlarını yok ederek adaletten ve eşitlikten uzak bir toplum yaratmasıyla ilgiliydi. Amerikan toplumu bir süre Obama'nın bu azgın gidişe dur diyeceğini bekledi. Ama Obama böyle bir adım atamadı. Bunun yerine bugünlerde toplumun

sıkıntılarını bir nebze de olsa azaltacağını düşündüğü yeni bir **“istihdam politikası”** vaadinde bulunmakta. Ama sermayenin vahşi sömürsüne dur diyemeyen bir Obama’nın, kendisini desteklemiş milyonlarca seçmen gözünde artık pek fazla bir kıymeti harbiyesi kalmamış olmalı ki toplumdan beklediği desteği bulamadı. Bugünlerde yeniden seçilemeyeceği konuşulmakta.

Erdoğan’ın sıkıntısı ise “vesayet rejimi” ve “Kürt meselesi”nin adaletten ve eşitlikten uzak bir toplum yapısı yaratmış olmasıyla ilgiliydi. Nitekim bir önceki dönemde askerin vesayetçi eğilimlerini zapturapta alarak toplumda kendine önemli bir destek bulmuş, bu nedenle de ülkenin yalnızca dindar kesimlerinin değil Blok’a oy verenler dışında geniş liberal, sol, sosyal demokrat ve demokrat kesimlerinin de oyunu almıştı.

Türkiye toplumu da bir süreden beri Erdoğan’ın başta Kürt meselesi olmak üzere **“eksik demokrasi”** sorunlarını çözeceğini beklemekte. Ama bu son iktidara gelişinden bu yana Kürt meselesinin giderek sarp sara bir biçimde gelişmesi ve bu gelişmenin etrafında toplumun otoriter bir biçimde zapturapta alınmaya çalışılması Erdoğan hükümetinin de toplum nezdinde kredisini tüketmekte.

Kürt sorununu çözmek üzere adım atacağına, bu adımı atamamanın gerekçesini PKK’nın üzerine atarak, böylelikle devlet şiddetini yükselterek, devlet şiddetini yükseltmekle kalmayıp Kürt meselesiyle ilgili herkesi kapsayıcı bir hale getirerek vaat ettiği barışı yerine getirmesi mümkün değil.

Son KCK tutuklamalarıyla işin önümüzdeki günlerde nerelere varabileceği de görülüyor. **Prof. Dr. Büşra Ersanlı’nın** ve **Ragıp Zarakol’un** bir toplantıya katıldıklarından giderek terörist örgüt üyeliği iddiasıyla tutuklanmaları yaratılan havanın ne kadar ağır ve ne kadar demokrasiden uzak olduğuna ve olacağına işaret ediyor.

Ama hükümet unutuyor ki bu toplumda şiddetten yana olmayan ve fakat Kürtlere yapılanların geçmişte de bugün de sonuna kadar yanlış olduğunu düşünen ve bu nedenle de bu yanlışların değişmesi için çaba içinde olan, bu satırların yazarı da dahil olmak üzere çok sayıda insan var. Eğer bu tutuklamalar bu insanların Kürt meselesi etrafında Kürt arkadaşlarıyla birlikte yürüttükleri barışçıl eylemleri önlemeye yönelikse bilinmelidir ki bu tutuklamalar bunu sağlamayacaktır.

Son zamanlarda Obama gibi Erdoğan’ın da soluğu tıkanmakta. Her geçen gün biri sermayenin diğeri de demokrasiden hazzetmeyen çevrelerin etkisi altına girmekte. Bu yolların her ikisinin de iyi yollar olmadığı ise ortada.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Otoriterliğin eşiğinde

Erol Katircioğlu 05.11.2011

Seçimde AKP’ye oy vermemiş kesimlerde AKP’nin yüzde 50 oy alarak iktidara gelmiş olması, AKP’nin **“kendi devletini”** ve dolayısıyla da **“kendi rejimini”** yaratacağı düşüncesini güçlendirmişti. **Kemalist rejimin**

geriletilmesiyle açılan siyasi alanın daha demokratik bir rejimle değil de daha otoriter bir rejimle doldurulacağı düşüncesi seçim mağlubu bu kesimler bakımından doğal sayılabilirdi.

AKP'ye oy vermemiş olmakla birlikte onun kemalist rejimi geriletmesinden giderek daha demokratik bir Türkiye yönünde adımlar atacağına dair umutlananlar da yok değildi. Nitekim seçimin hemen ertesinde, özellikle BDP'nin Blok oluşumuyla birlikte başarılı bir sonuç almış olmasının da katkısıyla bu yöndeki umutlar da bir anda artmıştı. Kürt sorunun çözüleceği, kemalist devletçi rejimin daha da geriletileceği, yeni bir anayasanın, üstelik de katılımcı bir biçimde yapılacağı ve aslında kadim diğer sosyal sorunlarımızın da çözülerek **"normal" "demokratik"** bir ülke olacağımız düşüncesi demokrat bütün insanları heyecanlandırmıştı.

Ama olmadı. AKP iktidara geldikten sonra ne yapacağını bilen bir tavır sergilemedi. Özellikle Kürt meselesindeki ikircikli ve net olmayan tutumu PKK şiddetini davet edince (bu cümleyi tersten kurarak, "PKK şiddeti, hükümeti ikircikli ve net olmayan bir tutuma itti" deseniz de kabulümdür) şu anda içinde bulunduğumuz karamsar tablo oluştu.

Bu tablonun ardında KCK operasyonlarının devam etmesi ve son olarak geniş bir demokrat kesimin gözünde değerli üç kişinin tutuklanmaları (B. Ersanlı, A. Berktaş, R. Zarakol) öyle amaçlanmamış olsa bile bir tür "gözdağı" anlamı taşıyarak otoriterleşmenin işareti haline gelmiş durumda.

Geçenlerde Obama'nın başarısızlığı ile Erdoğan'ın başarısızlığı arasında ilişki kuran bir yazı yazmıştım. Tıpkı Obama gibi Erdoğan'ın da sorunlar karşısında ne yapacağını bilememesi, dolayısıyla adım atmada çekingen davranması sorunların çözümünü daha da erteleyerek deyim yerindeyse çürümelerine neden olduğundan söz etmiştim.

Tabii ki adım atamayan Obama'nın çözüm arayışlarıyla yine adım atamayan Erdoğan'ın çözüm arayışları arasında fark olduğu açık. **Erdoğan'ın toplumsal doku, tarihî gelenek ve kişisel özellikleri onun daha otoriter davranmasını mümkün kılarken, Obama'nın çok merkezli ve liberal gelenekli bir toplumda böyle davranması pek mümkün değil.**

O nedenle de 2008 kriziyle ezberleri bozulmuş bir Batı dünyasının içine düştüğü koordinasyonsuzluğun ve birlikte davranamamanın sonucu gelişen **"müdahaleci yönetim"** anlayışının, Erdoğan'ın, **demokrasinin sınırlarını genişletmek yerine, "işleri ele alıp toplumun gidişine müdahale etmek daha etkili bir yoldur"** düşüncesini teşvik ettiğini ve bu çerçevede onu otoriterleştirdiğini görmemiz gerek.

Çünkü daha istenir olsa da sorunları demokrasiyi kullanarak çözmeye çalışmanın maliyetli bir iş olduğu açık. Maliyetli bir iştir çünkü taraflar arasında bir uzlaşma yaratarak alınacak bir kararın zaman ve enerji maliyeti bir otoritenin doğrudan alacağı bir kararın maliyetinden daha yüksektir. O nedenle de **eğer koşullar sizi sıkıştırıyor ve de içinde bulunduğunuz konjonktür de buna müsaade ediyorsa o zaman demokrasiyle değil otoritenizi kullanarak karar almak size daha doğru gelebilir.**

Nitekim hükümetin bir zamandan beri KHK'larla aldığı kararların, **karar verme erkinin doğrudan hükümette toplanmasına yönelik kararlar** olduğu görülüyor. Benim gözüme takılan iki tanesiyle ilgili daha önce yazmıştım. **KHK/643** ve **KHK/649** ile **"özerk"** olarak kurulmuş **"düzenleyici kurulların"** neredeyse tümünün bu kararlarla hükümetin kontrolü altına alınmış olduğuna dair.

Bir hesaba göre (DPT'den Uğur Emek'in bir çalışmasında) toplam ekonominin yüzde 60'ına yakın bir kısmını ilgilendiren bu kurulların hükümetin kontrolü altına girmiş olması bu çerçevede çok düşündürücüdür. Son olarak dün itibarıyla **İMKB**'nin de yine bir KHK ile yönetimine son verilip başkanın ve üyelerinin önemli bir

kısının hükümetin atama yetkisine alınmış olması da bu yöndeki gidişatta yeni bir aşama olarak değerlendirilebilir.

Gerçekten AKP, “**kendi rejimini**” ve “**kendi devletini**” mi kuruyor? Bu soruya tatmin edici bir cevap vermek mümkün değil belki ama dünya konjonktürünün tetiklediği “**müdahaleci yönetim**” anlayışının da sarmaladığı bir ortamda Erdoğan’ın Kürt sorununda ne yapacağını bilememesinin onu her geçen gün daha da otoriterleştirdiğini söylememiz mümkün.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bulunamayan Kürt sorunu

Erol Katırcıoğlu 10.11.2011

Ben Başbakan’ın altını çizdiği gibi “**KCK’yı tanımayan**” ama tanımak için “**ehillerine**” de ihtiyaç duymayan ve fakat yine de KCK operasyonlarının durmasını isteyen biriyim.

KCK’nın ne olduğunu bilmiyorum. Doğrusu bilmek de istemiyorum. Başbakan KCK’yı “**devlet içinde devlet**” diye tanımlayarak operasyonları durdurmayı düşünmediğini söyledi. Durmasını isteyenlerin de terörizme hizmet edeceğini ekledi. Tabii bir de konuyu bilmeyenlerin “ehil”lerine sorarak öğrenebileceklerinden sözetti.

KCK,(her neyse?), çok yanlış bir iş olabilir. Başbakan’ın dediği gibi devlet içinde devlet olmaya yönelik olduğu kadar, başka çeşit kötülükler yapmayı planlayan bir örgütlenme de olabilir. Ama beni ilgilendiren KCK’nın “ne” olduğundan çok “**neden**” olduğu, hükümeti bu kadar kızdıracak bir işe Kürtlerin “**neden**” soyunduğu.

Doğrusu Kürtlerin neden KCK diye, hükümeti ya da daha genel ifadeyle Türkleri bu kadar kızdıracak bir şey yaptıklarını anlamadıkça KCK’yı anlamaya çalışmanın ya da KCK’yı “ehil”lerine sorup öğrenmenin de bir kıymeti harbiyesi yoktur.

Yoktur çünkü bir şeyin “ne” olduğundan çok “neden” olduğu önemlidir. Bu nedenle de **KCK’nın “ne” olduğu sorusunun yanıtı bizim KCK’yı anlamamızı sağlamaz. KCK’yı anlamak Kürt siyasetinin neden böyle bir örgütlenmeye ihtiyaç duyduğunu anlamaya çalışmakla mümkündür.**

Kürt sorunuyla ilgili Başbakan’ın görüşlerinin “**Kürt sorunu vardır**”dan “**Kürt vatandaşlarımızın sorunları vardır**”a değişmiş olması ve son KCK konusunda kendisini eleştirenlere vermiş olduğu yanıtlar Başbakan’ın bu sorunu tam olarak anlamış olduğu izlenimi vermiyor.

Bu sorunun anlaşılmadığı izlenimini veren en son örnek ise İçişleri Bakanı İdris Naim Şahin’in “**Kürt sorunu diyorlar. Sorun, sorun diyorlar. Sorun ne? Ben arıyorum sorunu bulamıyorum**” diyebilmiş olması.

Eğer hükümet de kendi bakanı İdris Naim Şahin gibi Kürt sorununun ne olduğunu bilemiyorsa o zaman KCK konusundan önce başa dönüp bu ülkede bazılarının neden Kürt sorunu var diye tutturduğunu düşünmeye başlaması gerekiyor. Yok, eğer hükümet biliyor ama bir nedenle İçişleri Bakanı bilmiyorsa o zaman da sağa sola yıldırımlar yağdırmadan önce kendi bakanına bunu anlatması gerekiyor.

Eğer Kürt meselesini konuşacaksak oyunu özgürlüklerin kısıtlı olduğu ve hâlâ devletçi ve merkezci bir devlet yönetimi altında bir yerden değil oyunu daha ileri bir demokrasi perspektifi içinde bir yerden kurmamız gerekiyor.

Çünkü eğer Kürt sorununu **daha ileri bir demokrasi perspektifi** içinden algılamıyorsanız **o zaman toplumda Kürtlerin her yaptığını yanlış bulma hallerini de diğerlerinin gözünde meşrulaştırmış olursunuz ki bu da sonuçta alacağınız önlemleri ve tepkileri demokratik olmayan mecralara sürükler.**

Nitekim örnekte içsel bir benzerlik olmasa da Esad'ın içine düştüğü durum da buna benzemiyor mu? Esad da toplumun bir kısmının taleplerine demokrasinin sınırlarını genişleterek cevap vereceği yerde o taleplerin üzerinde baskı kurarak onları çözeceğini sanması onu daha da otoriter bir yere doğru fırlattı.

Dolayısıyla Kürt sorununu çözmek isteyen hükümetin, Büşra Ersanlı, Ayşe Berktaş ve Ragıp Zarakolu gibi aydınların tutuklanmasına neden olan iklime izin vermek yerine sorununun çözülebilmesinin neredeyse bir önkoşulu olan **daha demokratik** bir ortamı sağlamakla işe başlamalıdır.

Ancak böylelikledir ki KCK ya da benzeri örgütlenmelere yönelen Kürtlerin neden böyle yaptıklarını anlayabilir ve onlara kendi projesi olan **“kardeşlik”** dâhil diğer farklı önerileri götürebilir.

Hadi biz neyse Boğaz'a karşı içkimizi içerek Kürt sorununu anlamaya çalışıyoruz ama Hakkâri'de, Şırnak'ta, Diyarbakır'da sürekli koşturan İdris Naim Şahin ne yapıyor da bir türlü Kürt sorununu bulamıyor bunu da anlamak zor.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Aklımızdaki soru

Erol Katırcıoğlu 12.11.2011

Rahmetli Doktor Hikmet Kıvılcımlı buralarda pek görülmeyen bir cesaretle Marx ve Engels'in çalışmalarına ek olabilecek bir çaba içine girmişti 1960'larda. Ekleme istediği ise Marx ve Engels'in inceledikleri **“sosyal devrimler”**den önce tarihin akışını **“tarihsel devrimlerin”** biçimlemiş olduğu düşüncesiydi.

Yani sınıfların oluşmadığı, toplumların aşiretler halinde yaşadığı dönemlerde de toplumsal değişimler yaşanmış ve bu toplumsal değişimlerin motoru **“sınıf savaşları”** değil, **“barbarlar ve medeniler”** arasında gerçekleşen savaşlar olmuştu.

Doktorun derdi esas olarak Marx ve Engels'e bir katkı yapmak değildi bence. Asıl derdi başta Türkiye olmak üzere, tüm Doğu toplumlarının Batı'dan farklarının temelleri üzerine düşünmek buradan değişimin bu toplumlara özgü yanlarını keşfetmekti.

Kıvılcımlı bu yolda inanılmaz işler yaptı. İslam'ı ve Osmanlı'yı ve hatta Kürtleri anlamaya yönelik ciltlerce kitap yazdı, üstelik de çoğu hapishane koşullarında. En önemli kaynağı da hep İbni Haldun, Marx ve Engels oldu.

Her neyse benim de buradaki derdim Kıvılcımlı'nın hayatı ve eserleri üzerine yazmak değil. Ama son günlerde, özellikle seçimden sonra AKP'nin yaptıklarını bir çeşit devrim olarak niteleyenlerin sayısı arttıkça benim de aklıma Doktor'un yukarıda kısaca ifade etmeye çalıştığım düşünceleri geliyor. Eğer bu bir devrimse nasıl bir devrimdi diye.

Eğer bu bir tür devrimse arkasında "sınıflar" mı var, yoksa günümüzün "barbarları ve medenileri" arasında mı geçiyor? Yoksa her iki tür güç de işin içinde mi?

Burada Kıvılcımlı'yı okumamış olanlara, yazdıklarımı takip edebilmelerini kolaylaştırmak için küçük bir açıklama yapmam gerekiyor. Kıvılcımlı "**barbar**" derken, onun ilkel, yıkıcı ve hoyrat yanını değil, ilkel komünal toplum yapısının "**sosyal gelenek-göreneklerini**" taşıyan ve aynı zamanda "**kolektif aksiyon gücü**" yüksek özelliklerini gözönüne alıyor. "**Medenileri**" ise, aksine teknik bakımdan güçlü olmakla birlikte, sosyal gelenek ve göreneklerini kaybetmiş dolayısıyla da "**kolektif aksiyon güçleri zayıf**" toplumlar olarak görüyor.

Gelelim sadede. **AKP'nin temsil ettiği güçler öyle anlaşılıyor ki yalnızca "gelenek-görenekleriyle" davranan "kolektif aksiyon yetenekleri" yüksek toplum kesimleri değil aynı zamanda yükselme potansiyelleri olan "yeni bir sosyal sınıfı" da içeriyor.** Başarısı da burada. Kimi gözlemcinin AKP'nin, seksen yıllık vesayet rejimini ve bu rejimin yarattığı eski egemen sınıfları geriletmesini ve oluşan boşluğa kendinin yerleşmeye başlamasını bir tür devrim olarak değerlendirmesi de bu nedenle.

Böyle bir değişimin sosyolojik olarak devrim sayılıp sayılmayacağı sorusu bir yana benim daha önemli bulduğum soru ise bu değişimin nereye doğru gittiği? **Bu değişim herkes için yeni ve daha mutlu olacağı bir yöne mi işaret ediyor yoksa herkesin bir biçimde mutsuz olacağı daha otoriter bir yöne mi?**

Bu sorunun cevabını vermek zor. Ama benim bu yazıya Doktor'la başlamamın nedeni de bu. Doktor diyor ki tarihte iki tür "tarihsel devrimler" görüldü. **Eğer devrimi yapan barbarlar yeni üretici güçlere gebe bir ülkede yaşayan ve "şehir devleti" içinde gelişmiş barbarlarsa onların yapacağı devrim yepyeni "orijinal" bir medeniyete yol açar.** Yok eğer devrimi yapan barbarlar, yeni üretici güçlere gebe olmayan ve ancak "**göçebe**" nitelikte barbarlarsa onların kuracağı medeniyet yıktıkları medeniyetin ancak bir tür "**rönesansı**" olabilir.

Birinci tür devrimlerde, devrimi yapan barbarlar, kendi kural ve kurumlarını yıktıkları medeniyetin kural ve kurumlarının üzerine yerleştirirler, ikincisinde ise, yıktıkları medeniyetin kurum ve kurallarını benimsemek durumunda kalırlar.

Şimdi eğer AKP'nin yaptığı devrimse o zaman bu devrim yukarıdaki devrim türlerinden hangisine giriyor? Başka biçimde soracak olursak **AKP geriletmediği vesayet rejimi yerine gerçekten herkes için yeni bir başlangıç anlamına gelecek daha özgürlükçü kural ve kurumların olduğu yeni bir rejim mi yaratacak, yoksa vesayet rejiminin baskıcı kurum ve kurallarını yenileyerek bu rejimin bir tür rönesansını mı gerçekleştirecek?**

Galiba bugünlerde herkesin bir biçimde aklındaki soru bu.

erolkatircioglu@gmail.com

Bu demokrasiyle değil

Erol Katırcıoğlu 17.11.2011

“AKP, gerilettiği vesayet rejimi yerine gerçekten herkes için yeni bir başlangıç anlamına gelecek daha özgürlükçü kural ve kurumların olduğu yeni bir rejim mi yaratacak, yoksa vesayet rejiminin baskıcı kurum ve kurallarını yenileyerek bu rejimin bir tür rönesansını mı gerçekleştirecek” diye sormuştum geçen hafta.

Benzer soruların başka köşelerde de sorulduğunu görünce o zaman, **neden sanki Türkiye bir yol ayrımındaymış da ülkeyi yöneten AKP de hangi yöne gideceğini bilmiyormuş gibi bir izlenim var ortada** sorusu özel bir önem kazanıyor bence. Öyle ya şunun şurasında AKP iktidarının yeni dönemi başlayalı beş ay bile olmadı. Bu soruları neden soruyoruz ki?

Soruyoruz çünkü son günlerde AKP, seksen küsur yıllık bir rejimi geriletme başarısına rağmen, bu rejimin yerine ne koyacağını tam olarak bilmiyor izlenimi veren işler yapıyor –en azından bazılarıımıza göre bu böyle! O zaman da benim yazımın başında sorduğum gibi **daha ileri bir demokrasiye mi doğru gideceğiz yoksa daha otoriter bir demokrasiye mi** diye bir soru akla geliyor. Tabii burada seçimle elde edilen gücün toplumun dinamikleriyle daha da yoğunlaşıyor olması da bu tür soruları sorduran etkenlerden biri.

Yüzde 50 oyun açtığı yolun nasıl bir güç değişimine neden olduğunu anlamak için medyada olan bitenlere bakmak sanırım yeterli. **Yeterli dememin nedeni, medyanın kendi başına bu değişimi yansıtabilecek bir sektör olmasından dolayı değil, medyanın bir zamanların egemen şirketler dünyasının en önemli holdinglerinin şirketlerinden oluşan bir sektör olmasından dolayı.** Son olaylarla birlikte bu iş dünyasının en önemli holdinglerinin/ patronlarının da hükümete yakın pozisyonlar alması, ülkenin ekonomik ekseninde eski aktörlerin aleyhine, yenilerinin lehine inanılmaz bir tırmanışın olduğunun en çarpıcı örneği.

Ne yapalım onların da eski rejimi desteklemekten vazgeçmiş olmalarına üzülecek değiliz sonunda diyip geçebilirsiniz. Ama bu güç değişiminin pek de hayra alâmet bir değişim olmadığı da bir gerçek.

Bu resme ülkede güçlü hiçbir siyasi hareketin olmadığını ve varolan muhalefet partilerinin ülke realitelerinin dışında siyaset yapıyor oluşlarını da eklerseniz, AKP’nin sahip olduğu –kendi bu kadarını istememiş bile olsa– siyasi güçle ne yapacağını bilmez bir biçimde zaman geçirmesinden, ortalıkta önemli bir sorun çözümüne ilişkin adım atmamasından rahatsız olmamak mümkün değil.

Ama doğrusu, –AKP’nin denebilir mi bilmiyorum ama– Başbakan Erdoğan’ın bütün bu tedirginliklere, rahatsızlıklara, eleştirilere bir anlam veremediği ya da vermediği de ortada. **Vermiyor çünkü kendi demokrasi anlayışının, içinde siyaset yaptığı eski rejimin sınırlarından çok daha ileri bir anlayış olduğunu biliyor.**

Erdoğan sanki şöyle der gibi:

Eskiden askerlerin belirlediği birçok kararı şimdi toplum adına, seçilmiş kişiler alıyor. Bu, demokraside ilerleme değilse nedir ki? Eskiden Anadolu dağlarına “Ne mutlu Türküm!” sloganları yazmakla asimile edilmeye çalışılan Kürtler için ben “Asimilasyon bitmiştir. Bu ülkede Kürtler de vardır” dediğime göre bu, demokraside bir ilerleme değilse nedir ki? O zaman neden bu tedirginlik ve neden bunca eleştiri?

Sanırım sorun da burada. Başbakan Erdoğan'ın benimsediği ve ifade ettiği demokrasi ("**temsili demokrasi**") tabii ki önceki vesayet rejiminin "**otoriter demokrasi**" sine göre bir ilerleme sayılabilir, ama bugün toplumun talep ettiği "**katılımcı bir demokrasi**" anlayışına göre eski rejimin yenilenmesinden başka bir anlam taşıyor.

Temsili demokrasiler bugün, ortaya çıktığı ülkelerde dahi, istikrar ve ekonomik güvenliği sağlayamadığı, toplumun kendi geleceğiyle ilgili söylemek istediklerini söyleyebilecek demokratik kanalları yeterince oluşturamadığı ve toplumlardaki etnik ve kültürel farklılıkları yönetemediği için eleştirilmekte.

İşte tam da bu nedenlerle, istikrarın ve ekonomik güvenliğin sağlanmamış olduğu, toplumun kendi geleceğine ilişkin kararlardan dışlanmış olduğu, etnik ve inanç farklılıkların yaygın olduğu Türkiye, artık "temsili demokrasiye" yönetilebilecek bir ülke değildir.

Ve birileri bunu Başbakan Erdoğan'a söylemelidir.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Demokrasinin krizi

Erol Katircioğlu 19.11.2011

2008 küresel ekonomik krizi "**ekonomik**" bir kriz olduğu kadar aslında "**liberal demokrasinin**" de krizidir. Yani siyasi bir krizdir de. Siyasidir çünkü gerek krize neden olan ekonomik kararların siyasi arkaplanları ve gerekse de ekonomik krizden çıkış için uygulanan politikalar, içinde yaşadığımız demokrasilerle ilgili ciddi soruların sorulmasına neden olarak daha şimdiden siyasi bir krize dönüşmüş durumda.

Arap Baharı'nın kaynaklarında belki başka dinamikler de rol oynamış olabilir ama gerek Amerika'da ve gerekse Avrupa'da yaşanan siyasi sıkıntılar bu "**siyasi krizin**" açık belirtileri.

Amerikan halkı ekonomik krizin, giderek daha berrak bir biçimde, 1980'lerde özellikle finansal piyasaların üzerinde varolan "**kamusal düzenlemeler**"in kaldırılmış olmasıyla ilgili olduğunu görüyor. Bu düzenlemelerin kaldırılmasıyla yaratılan yarı sanal mekanizmaların açtığı yeni servet edinme yollarının, patlamayı bekleyen "**balonlara**" neden olduğunu ve bu balonların da sonuçta ekonomik düzeni de krize gebe bir hale getirdiğini görüyor ve anlıyor.

Yalnızca kendini değil tüm dünyayı da olumsuz etkileyen bu gelişmeleri tetikleyen kararların, yani "kamusal düzenlemelerin" kaldırılması kararı gibi kararların kendi "temsilcileri" vasıtasıyla alınmış olmasına rağmen kendi çıkarlarına uygun olmadığını fark ediyor.

Üstüne üstlük bu ekonomik krizden çıkışın bir yolu olarak da bu krize büyük ölçüde neden olmuş **finans kesimine, sırf batmasınlar diye toplumdan alınan vergilerle kaynak sağlama kararının da yine kendi "temsilcileri" tarafından alınmış olmasına rağmen kendi çıkarlarına uygun olmadığını görüyor**. O nedenle de meydanlarda toplanmış bağılıyor, "**Onlar yüzde bir, biz ise yüzde 99'uz**" diye.

Gelelim Avrupa'ya!

Avrupa Birliği projesi özünde bir barış projesiydi. İki dünya savaşı yaşamış, milyonlarca insanını kaybetmiş bir coğrafyada bir daha savaş olmasın diye düşünülmüş iddialı bir projeydi. Ama projenin **"elitist"** bir özellikte olması, yani toplumun değil toplumun elitleri, üstelik de egemen elitleri tarafından oluşturulmuş olması başından beri **"demokrasi açığı"** olan bir proje olmasına neden olmuştu.

Nitekim 2000'li yılların ortalarında bu durumu aşmak için bir **"anayasa"** arayışı oldu. Fakat yapılan referandumlarda gerek Hollandalılar ve gerekse Fransızlar bu anayasayı onaylamadılar. Bu noktadan sonra da Avrupa Birliği'nin nasıl bir mecrada yürüyeceği kuşku hale geldi.

Uzatmayalım! 2008 krizi böyle bir Avrupa'nın üzerine geldiğinde **"eksik demokrasi"**nin foyaları da ortaya çıkmaya başladı. Bunlardan en önemlisi ise Birlik ülkelerinin kendi aralarında bile yine kendilerinin koymuş oldukları kurallara dahi uymadıklarının anlaşılmasıydı. Kendi ekonomileriyle ilgili bilgileri bile doğru vermedikleri, rakamları ve raporları gizledikleri ortaya çıktı.

Avrupa halkları daha Amerikalılar gibi sokakları doldurmaya başlamadılar ama çok yakında belki önce Yunanlılar başlayacak yürümeye "bu nasıl demokrasi ve bu birlik nasıl bir birlik" diye.

Yunanlılar başlayacaklar çünkü bugün en büyük demokrasi ihlalini onlar yaşamaktalar. Papandreu'nun Avrupa'nın yardım paketi için referanduma gideceğini açıklaması üzerine Almanya ve Fransa'nın hemen bir **"teknokrat"** hükümet önermesinin **"demokratikliğini"(!)** Yunan halkı görüyor. Tabii bu paketin Yunan halkının yoksullaşması paketi olacağı ortada olduğuna göre **"demokratiklik"** en azından bu kararın yine Yunan halkı tarafından alınmasını gerektiriyordu ama Avrupalı siyasilerin **"demokratlığı"** bu kadardı ve bunu yalnızca Yunan halkı değil tüm dünya da gördü. (Tabii burada Almanya'da gizli devlet kurumlarının Türklere yönelik cinayetler işlediğinin ortaya çıkmasının da, bu nasıl demokrasi sorularının sorulmasına neden olacağını da eklemek gerek.)

Ekonomik kriz aslında aynı zamanda **"temsili"** demokrasinin de krizi. Bizde ne ekonomide ve ne de siyasette kriz yok diyebilirsiniz. Ama her geçen gün oyunu arttırdığı düşünülen bir partinin iktidar olduğu ve toplumun medya dahil önemli kesimlerinin oy vermemiş olsa bile bu partinin etkisi altına girdiği bir demokrasi durumunun da bir krizin işareti olduğunu görmemiz gerek.

Üstelik bu sonuçta o partinin bir dahli olmasa da...

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Başbakanın konuşmasındaki iki konu

Erol Katırcıoğlu 24.11.2011

Dün Başbakan Erdoğan Dersim tartışmasına bazı belgeler üzerinden bir konuşmayla devam etti. CHP ve Kılıçdaroğlu ile, gençlerin tabiriyle neredeyse kafa buldu. CHP siyaseti ve Kılıçdaroğlu budur diyerek ana muhalefet partisinin Dersim katliamıyla ilgili tek sorumlu kurum olduğunu ve bununla yüzleşmesi gerektiğini söyledi.

Başbakan kendini tutamadı Kılıçdaroğlu'nun Kâğıthane'ye **"Kâğıttepe"** dediğinden **seçimde oy kullanamamasına** kadar trajikomik hikâyelerini de hatırlatarak adete muhalefet partisini ve onun liderini yere çaktı.

Doğrusu Başbakan'ın Dersim'i sahiplenmesi ve buradan giderek CHP'yi yere çakması bir çok bakımdan hayırlı bir iş oldu. Hayırlı bir iş oldu çünkü her iki konu da ülkedeki siyasetin sağlıklı bir zemine oturması bakımından açılması gereken iki konuydu.

Başbakan'ın Dersim konusunun üzerine gitmesinin ardında muhalefet partisini köşeye sıkıştırmak vardı belki ama, açtığı tartışma, ulus-devlet kurma adına bu topraklarda yalnızca Dersimli Kürtlerin katledilmediğini, etnik ve inanç farkları olan çeşitli toplumların da Dersimlilerinkine benzer hikâyelere sahip olduğunu yeniden gündeme getiren bir tartışma oldu.

Dedim ya Başbakan'ın amacı belki bu değildi ama bu açılışla birlikte neden Kürt meselesinin tarihi arkaplanıyla tartışmaya devam etmeyelim ki?

Üstelik yalnızca bu da değil. Mesela Ermeni meselesini neden bunun içinde tartışmayalım, ya da Süryanilerin başlarına gelenleri neden konuşmayalım? Madem ki CHP'nin ve onun yöneticilerinin tarihle yüzleşmeleri gerektiğinden söz ediliyor neden bu konularda toplum olarak da bir yüzleşmenin başlamasını istemeyelim ki? (Hazır anayasa yapmaya başlamak üzereyken.)

Çünkü bugün başta Kürt sorunu olmak üzere yaşadığımız sorunların önemli bir kısmı bu yüzleşemediğimiz tarihle ilgili. Bu tarihin bazı kısımlarının küllenmekte olduğu söylenebilir ama Kürtlerinkinin o kısımlarda olmadığı da ortada. O nedenle de PKK'yı KCK'yı, ve bilumum bu tür olguları anlamak istiyorsak sanırım önce bu topraklarda yaşayan milyonlarca insanın, duygularına, düşüncelerine ruhlarına kadar sinmiş yabancılaşmayı, bir türlü bu toplumun parçasıymış gibi hissedememeyi, yani **bu insanlarla toplumun geri kalanı arasında tarihte oluşmuş o büyük "asimetri"yi konuşmamız gerekiyor.**

Bu "asimetri"yi anlamadan ya da onu çözmeye çalışmadan yalnızca şiddetin "simetrisinden" söz ederek konuşmak bana anlamlı ve doğru gelmiyor. Kaldı ki insan hem haklar bakımından varolan "asimetri"yi konuşmaya ve onu çözmeye çalışabilir ve hem de şiddete karşı "simetrik" durabilir. (Kimbilir belki de zor olan da budur.)

Başbakan Dersim meselesini bu kadar sahiplenerek çok önemli ve yararlı bir iş yaptı bence. Anayasa yapma sürecinin başladığı bu günlerde tarihte neler olduğunu konuşmakla yarın nasıl birlikte yaşayabiliriz sorusuna bir katkı sundu.

Başbakan'ın konuşmasındaki ikinci konu CHP ve Kılıçdaroğlu konusu oldu. Doğrusu bu konunun da siyasetin sağlıklı çalışması bakımından önemli bir konu olduğu ortada. **Çünkü nasıl koalisyonlarla yönetilen bir demokrasi "krizlere" gebe bir demokrasiye işaret ediyorsa tıpkı onun gibi toplumda hiçbir muhalefetin kalmadığı tek partili bir iktidarın olduğu bir demokrasi de bir "kriz" durumuna işaret eder. Özellikle ana muhalefet partisinin CHP gibi ülke gerçeklerinden kopuk bir parti haline geldiği durumlarda bu durum daha da öyledir.** Ama bu konuyu başka bir yazıda ele alacağım.

Başbakan her ne kadar adını CHP olarak anmış olsa da bu **"ceberut devletin"** kara yüzlü adamları yalnızca Dersim'de çocukları derelerde boğmadılar, benzer işleri sosyalistlere, komünistlere, benzer işleri Kürtlere, dindarlara da yaptılar. Bizim tarihimiz bu. Bu tarihin yarattığı **"asimetrileri"** konuşmadıkça, o asimetrileri çözmeye çalışmadıkça bize de rahat yüzü yok.

Anlaşılan bu.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Mağdurları konuşmak

Erol Katircioğlu 26.11.2011

Dün **İshak Alaton**'dan bir mail aldım. Perşembe günü yazımda **"ceberut devletin" kara yüzlü adamları yalnızca Dersim'de çocukları derelerde boğmadılar, benzer işleri sosyalistlere, komünistlere, benzer işleri Kürtlere, dindarlara da yaptılar**" cümlemde kendilerini unutmuş olduğumu yazmış.

"Az da olsak, biz de hâlâ buradayız. Eşitlik isteriz" demiş. İki hafta önce Dr. Cem Sofuoğlu, Prof. Dr. Ergun Özbudun ve Prof. Dr. Serap Yazıcı ile birlikte Haydarpaşa Garı Peronu'nda bir basın toplantısı yaparak basına, babasının **"Aşkale'ye hayvan furgonu içinde gönderilişini"** anlatmış. **"Varlık Vergisi'nin kabulü ve özür dilenmesi için CHP'den açık talepte"** bulunduğunu söylemiş.

Mektubunun sonunda da **"Hepiniz, hepiniz sessiz kaldınız!"** diye serzenişte bulunmuş.

Ne denir, **haklısın Sayın Alaton** demekten başka!

Benim yazımdaki atlamışlığın derin bir sebebi yok tabii ki. Ama "devletin" ve onu yöneten siyasi elitlerin bu ülkede bütün Cumhuriyet tarihi boyunca yapılmış haksızlıkları atlamasının onları duymak dahi istememesinin derin nedenleri mevcut.

Üstelik de bu çerçeveden bakınca atlanan yalnızca Alaton'un babasının ya da genel olarak bu ülkenin gayrimüslim vatandaşlarının, Süryanilerin, Ermenilerin, Rumların, Yahudilerin ve diğerlerinin uğradıkları haksızlık hikâyeleri de değildir aslında. **Osmanlı İmparatorluğu'nun genişlerken farklılaştırdığı bir insan coğrafyasında askerî bir elitin bir ulus-devlet kurmak isteyince bulamadığı ulusu yaratma çabasının yarattığı, içinde Müslümanların da, Kürtlerin de, Anadolu'nun daha nice kadim etnik topluluklarının da haksızlık hikâyelerinin yer aldığı ortak bir hikâyedir atlanan.**

Bu ulus kurma sürecinin haklılığı haksızlığını değil ama bu sürecin oluş biçiminin, bütün bu farklı toplumları aynı ulus kalıbı içine koyma çabasının yarattığı haksızlıkların konuşulması bu sınırlar içinde yaşayan ama bir türlü toplum olamamış bir ülke için vazgeçilmez bir iştir.

Bu nedenle de Başbakan'ın Dersim konusunu siyaseten açmış gibi dursa da, dilediği özür **"yarım ağız"** gibi olsa da bu ülke için çok önemli bir adımdır. Önemlidir çünkü bu adımla birlikte Başbakan –kendi böyle düşünmüş müdür bilemem ama– toplumun tarihte yaşanmış haksızlıkları **"konuşma"** zamanının da gelmiş olduğunun işaretini vermiş oldu. İkinci adımın ise **"konuşmayı"** engelleyen yasakları ve düzenlemeleri kaldırması olacağı ortada.

Önümüzdeki günler, Başbakan'ın, açmış olduğu bu yolda nasıl ve ne yönde yürüyeceğini de gösterecek elbette. Ama eğer Başbakan bu yaklaşımında belirli bir samimiyete sahipse –ki öyle olduğunu düşündüren

çeşitli örnekler var–, o zaman Kürt meselesinde de benzer bir adımı atmasını beklemek uygun olur.

Uygun olur çünkü Dersim konusu, ne kadar, Kemalist anlayışın, CHP’den oluşan tek partili bir devlet yönetiminin yol açtığı haksızlıklar konusuysa, o kadar da bu ülkede Kürtlere karşı yapılan haksızlıklar konusudur. O nedenle de açılan bu yolda yürüyeceksek belki de başta Kürt meselesini daha açık ve daha kapsayıcı bir biçimde konuşmaya başlamak gerek.

Çünkü Kürt meselesi dediğimiz meselenin, çok çeşitli yüzleri olsa da asıl yüzünün devletin tarihte Kürtlere karşı işlediği günahlar olduğu açık. Bu nedenle de Kürt meselesinin çözümünün de, siyasi elitin, öyle kuru bir kardeşlik edebiyatıyla değil, bu devletin tarihte Kürtlere yaptıklarını itiraf ederek onlarla gerçek bir kardeşliği arzuladığını ortaya koymasıyla mümkün olabileceğini görmemiz gerek.

Çünkü bu devleti yönetenler bu devletin günahlarını kabullenip mağdurlarından özür dilemedikçe bu ülkede ne **“devlet- toplum”** ilişkisi düzelir ne de **“toplum- toplum”** ilişkisi.

Doksan yılın sonunda vardığımız yer ortada.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bıktıran ‘sol’ eleştirisi

Erol Katircioğlu 01.12.2011

Son günlerde Kürt siyaseti birçok yazar tarafından eleştiriliyor. Bu eleştiri de Kürt siyasetinde hâlâ şiddetin çözümün bir aracı olarak görüldüğü fikri üzerinden yapılıyor. Bu yazı bir polemik yazısı olmadığı için de kimin ne yazdığı kimin de ne cevap verdiği gibi bir hat üzerinden bir yazı değil. Zaten bazı “dil” sorunları olsa da ben bu yazıların yararlı yazılar olduğu düşüncesindeyim. Benim bu yazıyı yazmamdaki sebep ise bu yazıların çoğunda varolan **“sol” göndermesi**.

Kimi yazarlar **“solcuları”**, **“devrimci şiddeti”** haklı gördükleri için PKK’yı da eleştirmedikleri iddiasıyla eleştiriyorlar. Oysa çağımız Kürt sorunu gibi sorunların çözümünde şiddetin kullanılmasının meşruiyetinin tümüyle kalktığı bir çağ. O nedenle de PKK’nın şiddette ısrar etmesi sorunun çözülmesini önlediği gibi **“solcuların”** da onlara destek vermesi durumu daha da kötüleştirmekte. Bu nedenle de çözüm davranışı, bu yazarların çoğunun ima ettiği gibi şiddete karşı **“simetrik”** durmak, devletten de gelse PKK’dan da gelse şiddetin karşısında olmak.

Doğrusu böyle bir siyasi pozisyonun sorunun çözümünde nasıl bir katkısı olur, ilk olarak devlet mi yoksa PKK mı şiddete son vermelidir, yoksa sorunun çözümü “daha fazla demokrasi” midir gibi sorular bu çerçevede tartışılması gereken sorular. Ama dedim ya ben bu yazıda bu sorularla değil daha çok böyle düşünen yazarların çoğunun **“sol”**a ilişkin yukarıda ifade ettiğim şiddet bağlamında serdettikleri düşünceleri.

Eğer ortada belirli bir çoğunluğa hitap eden, belirli bir toplumsal desteği olan bir “sol” siyasi parti olsaydı ve bu parti Kürt sorununda PKK’nın şiddetine destek olan bir tavır benimsemiş olsaydı,

Ya da “sol” dediğimizde kendi içinde belirli bir fikrî homojenliği olan ve belirli bir kitle üzerinde hegemonya yaratmış bir “siyasi hareket” olsaydı , bu yazarların eleştirilerinin de bir kıymeti harbiyesi olur, “sol” siyaset de bu tartışmada bir referans noktası olarak kullanılabilirdi.

Ama durum bu mudur?

Doğrusu bu yazarların, “sol” dediklerinde kimlere, hangi temsili nitelikleri olan düşüncelere gönderme yaptıklarını ben anlamakta zorlanıyorum.

Mesela, **“sosyal demokrat”** dense, (bence o bile bir haksızlıktır ama) CHP’nin akla gelmesi, **“milliyetçi”** dense MHP’nin akla gelmesi , **“muhafazakâr”** dense AKP’nin akla gelmesi gibi bir durum var mı ortada **“sol”** dendiğinde? O zaman ne? PKK’nın şiddetine destek verip de sorunun çözümünü engelleyen **“solcular”** kimler öyleyse?

Açıktır ki Türkiye’de sol, dünyada da olduğu gibi diğer birçok ideolojik pozisyondan daha da derin biçimde heterojen bir siyasi akımdır. Bu durum, solun geçmişinden başlayarak ve özellikle de **“duvarın”** yıkılmasından sonra daha da böyledir. **Türkiye’deki solun geçmişinde her şey vardır. Stalinizm’den Maoizm’e, Enver Hocacılıktan Kim İl-sungculuğa, Güler yüzlü sosyalizmden İkinci Kuvayimilliyeciliğe kadar birçok farklı çizgi solun içinde vardır ve denebilir ki Türkiye solu üzerinde de hiç birinin hiçbir zaman ezici bir hegemonik gücü de olmamıştır.**

O zaman bu yazarlar “solu” eleştirirlerken, solun **“şiddetin”** yanında yer aldığını söylerlerken kimleri hedef aldıklarını da ortaya koymaları gerekmez mi? Kim, hangi sol bugün PKK’nın şiddetini onaylıyorsa, eleştirilerinde onlara işaret etmeleri gerekmez mi?

Ben Türkiye’ye baktığımda böyle homojen, hegemonik gücü olan bir **“sol”** görmüyorum. Gördüğüm oldukça dağınık bir yelpaze. Küçük küçük gruplardan oluşan bir siyaset çevresi. Bu çevre içinde, solu eleştiren yazarların eleştirilerini hak edecek gruplar da yok değil. Ama bunların ne ideolojik söylemleri ve ne de etki alanları onları bu yazarların yaptıkları gibi **“başköşeye”** koymayı haklı gösterecek kadar önemli.

Aksine bugün **sol siyaset içinde ana akım olmaya aday kesimler** kendilerini belirli bir ideolojik pozisyonun taşıyıcıları olarak değil bir **arayışın** parçası olarak görüyorlar. Eskiden olduğu gibi tüm soruların cevaplarını bilenler olarak değil kendilerini bu soruların cevaplarını toplumla birlikte aramaya hazır insanlar olarak görüyorlar.

Kürt siyasetine gelince... Bu konudaki yaklaşımları tarihsel asimetride Kürtlerin yanında durmayı **solun adalet, eşitlik ve özgürlük arayışının bir gereği olarak** görüyorlar ve bu nedenle de onların yanında yer alıyorlar. Onların yanında yer alışlarını **(sorunu çözmenin “tek” bir “yol”u olmadığına göre) şiddetin onaylanması olarak değil aksine şiddetin son bulması ve sorunun çözülmesi için atılan, üstelik de cesur bir adım olarak değerlendiriyorlar.**

İtiraz edilen “sol” bu mu?

Değilse hangisi?

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

'Mutlak demokrasiye'(!) doğru

Erol Katircioğlu 03.12.2011

Bir tek partinin, seçimlerde toplumun yarısının oyunu almış olmasının yanısıra, toplumda iş dünyasının, medyanın ve aydınların üzerinde önemli bir etkiye sahip olması da demokrasilerde bir tür krize işaret etmez mi? Bence eder.

Eder çünkü bu durum insana bir tür alternatifsizlik duygusu verir. İktidardaki partinin icraatlarından memnun olmamanın etkisini sıfırlar. Yani sizin ne düşündüğünüzün, ne söylediğinizin hiçbir kıymeti harbiyesi kalmaz. Böylelikle "çoğunluğun" esiri olur çıkarsınız.

O nedenle de demokrasi "mutlak" ve "mükemmel" bir sistem olamaz. Güç ilişkilerini, tartışmaları ve çatışmaları içerir ve bu özelliği olmaksızın da gerçek toplumsal olanla uyuşmaz.

Demokrasinin bir çeşit "çekişmeli" bir rejim olması, iktidarın karşısında bir muhalefetin olmasını gerektirir. Daha doğrusu siyasetin "merkezi"nde bir "uzlaşma" olsa da, muhalefetin bu uzlaşmaya meydan okuması ve böylelikle toplumu ve iktidarı etkilemesi demokrasilerin olmazsa olmazlarından biri.

Bu çerçeveden baktığımızda bizim demokrasimizin bir tür kriz halinde olduğunu söylememin nedeni yalnızca iktidar karşısında onun icraatlarını dengeleyecek bir etkin muhalefetin olmaması değil, bizim iktidarımızın da iktidar olmayı anlayış biçiminin sorunlu olmasından dolayı.

İktidardan gidersek, Başbakan'ın çeşitli konuşmalarından anlaşılan Başbakan için iktidar olmak bir çeşit tüm toplumun onayını almış olmak anlamına geliyor. Yani iktidar olmak hem sizin tüm toplum adına konuşmanızı mümkün kılıyor hem de bugün değilse bile yarın size oy vermeyenlerin de oylarını almayı bir amaç olarak önünüze koyuyor.

Yani Başbakan kendisine muhalif olanlara şöyle der gibi: **"Niye bana karşı çıkıyorsunuz, siz de benim gibi düşünebilirsiniz, düşünürseniz de hepimiz için iyi olur. Hepimiz aynı hedefe doğru birlikte yürürüz!"**. Tıpkı **"Bir gün bütün Türkiye Fenerbahçeli olacaktır!"** diyen Fenerbahçeliler gibi.

Muhalefete gelince... Burada bir sessizlik gerekiyor bence. Çünkü BDP'yi saymazsak MHP ve CHP'nin muhalefet etme tarzlarının sakilliği insanı o kadar umutsuzluğa sürükleyici ki!

Geçmiş bir tarihin, bitmiş olması gereken bir muhalefet tarzının hâlâ bu partilerde devam ediyor olması (demiyorum tek neden diye ama) AKP'nin yüzde elli gibi bir oyla iktidara gelmesinin de önemli bir nedeni değil miydi?

Elinde dosyalarla dolaşan, Meclis'te **"kükreyerek konuşan"**, ne dediği anlaşılmasa da **"ağız iyi laf yapan"**, Başbakan'ın tarzında da var diye her daim **"külhanbeylik taslayan"** kişilerin parti ileri geleni ya da sözcüsü olması nasıl bir muhalefet anlayışının sonucu olabilir ki?

Bu muhalefet açısından, ülkenin bir yarısında yarı savaş gibi bir durum varmış, insanlar öldürülüyorlarmış, işe ve aşı muhtaçlarmış, düşüncelerinden dolayı tutuklanıyorlarmış gibi meseleler yalnızca retorik konusu olarak varlar. Sanki çözümleriyle ilgili tek yapabilecekleri bundan ibaretmiş gibi.

Ana muhalefet partisi olarak CHP ise tam bir açmaz içinde. **Kendisinin açmaz içinde olması bir yana varlığıyla da başkalarının önünü kapar durumda.** Eski Türkiye’den kalma bir anlayışın sonucu “sol” ve “sosyal demokrat” olarak bilindiği için.

Kim hangi amaçla dizayn etti, sipariş verdi ve Baykal’ın genel başkanlıktan uzaklaşmasına neden oldu bilmiyoruz ama, Kılıçdaroğlu dönemindeki gerek politika ve gerekse milletvekili tercihleriyle de **açmaz** iyicene **çıkamaz** haline geldi. Burada Baykal-Kılıçdaroğlu karşılaştırması yapmak için söylemedim bunu. Yalnızca **CHP’nin “iki arada bir derede”liğinin** arttığını söylemekti niyetin.

Dersim konusunda kendi milletvekiline sahip çıkacağına Ergenekon davası tutuklularına sahip çıkan, Kürt sorununda öne çıkıp barışı seslendirmek yerine milliyetçiliğin dilini kullanan bir CHP’nin muhalif bir parti olarak etkin bir muhalefet yapması bence pek mümkün değil.

Bari gölge etmese!

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Şike, hayali ihracat ve Dersim

Erol Katırcıoğlu 10.12.2011

Bu ülkenin “**yaşanmış tarihi**” ile “**yazılmış tarihi**” arasında çok büyük farklar olduğunu biliyoruz. Zaman geçtikçe “**yaşanmış tarihin**” yaşanmışlıkları gün yüzüne çıktıkça “**yazılmış tarihin**” harfleri dökülmeye, cümleleri anlamsızlaşmaya başlıyor. Geçtiğimiz günlerdeki “**Dersim**” tartışması böyle.

“**Yaşanmış tarihle**” “**yazılmış tarih**” arasındaki farkların giderilmesi işinin toplumsal bir hamle gibi yapılmasını istiyor insan ama maalesef bu süreç şimdilik yalnızca siyasi çekişmelerin yarattığı dinamik üzerinden yürüyor.

Yani insan, bu ülkenin siyasi elitinin daha iyi bir Türkiye için daha özgür ve daha demokratik bir Türkiye için bu temizlenme, arınma, karşılaşma sürecini başlatmasını istiyor, tıpkı bir tür seferberlik gibi, ama maalesef böyle bir adım bugün hiçbir siyasetçinin ve siyasetin gündeminde değil.

O nedenle de genel olarak siyasetçilerimizin çoğu Dersim tartışmalarıyla başlayan tartışma sürecini, bu satırların yazarının da çeşitli vesilelerle belirttiği gibi “**yazılmamış tarihin**” başka konularına da uzanmasını pek istemiyor. Örneğin bir 1915 Ermeni katliamını, Kürt isyanlarını, Varlık Vergisi olayını ya da 6-7 Eylül olaylarını, daha yakına geldikçe de Maraş, Sivas gibi katliamları ya da diğerlerini konuşmayı pek istemiyor.

Başbakan bile Dersim konusunu gündeme getirdikten sonra diğer konular üzerinde hiç ses çıkarmadığı gibi Kılıçdaroğlu’nun kendisine yönelttiği “**Bu gidişle Ermeni diasporasının soykırım iddialarını da kabul edecek**” sözlerine verdiği cevapla kendi sınırlarını da ortaya koydu. “**Türkiye Cumhuriyeti’nin Başbakanı**

Tayyip Erdoğan'ı Ermeni diasporası ile aynı yere oturtacak olanın alnını karışlarım. Haddini bileceksin" demesi bu sınırın da nereden geçtiğini göstermekte.

Son günlerdeki şike tartışmasının da bence bu çerçevede tuhaf bir yanı var. Tabii ki herhangi bir biçimde **"şikeyi"** meşrulaştırmak gibi bir niyetim olamaz bunu baştan belirteyim ama mesela Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün yasayı veto etme gerekçesi olan, **"...halen yürütülmekte olan bir soruşturma kapsamında bulunan kişilere yönelik özel bir düzenleme olduğu intibahı uyandırdığı"** gerekçesi üzerine bir düşünelim.

Haydi bırakalım Başbakan Erdoğan'ın parlamentoya girebilmesi için **"kişiyi özel"** sayılabilecek bir yasanın çıkarılmış olması olayını, hafızalarınızı bir yoklayın, bu ülkede, bu ülkenin en önde gelen işadamları, şirketleri için ne **"özel yasalar"** çıkarılmış olduğunu bir hatırlayın!

Çok da eskilere gitmeye de gerek yok. 1980'lerin başından bu yana **"hayalî ihracat"** yapmaktan suçlanmış nice ünlü işadamını düşünün ya da sahte belgelerle döviz kredisi kullananları ya da bankalarını batıranları. Bunların hemen hemen hepsi de Özal'ın önerdiği **"Ekonomik suçta ekonomik ceza olur"** ilkesi uyarınca çıkarılan yasalarla kurtarılmamışlar mıydı?

Sahte belgelerle yapmadıkları ihracat için devletten vergi iadesi alarak, dövizin kıt olduğu günlerde sahte belgelerle döviz kredisi kullanarak ya da bankalarını batırıp ne yapalım battı diyip devlet desteği olarak zenginliklerine zenginlik katanların yaptıkları da bir tür **"şike"** değil miydi?

Tabii ki **"geçmişte bu türden şikeler de oldu ama şimdi devam mı etsin"** gibi bir soruya cevabım **"etmesindir"** kuşkusuz. Ama hangi zeminde yürüdüğümüzün de farkında olmamız gerekir diye düşünüyorum.

Bugün Dersim'i konuşmak yalnızca Dersim'i konuşmak olarak kalacaksa, bugün "şike" yalnızca bugün yapılmış bir olay gibi konuşulacaksa "yazılı tarihle" "yaşanmış tarih" arasındaki açığı kapayıp gerçek bir toplum olmamız da pek mümkün değilmiş gibi geliyor bana.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Radikalizmin çağrısı

Erol Katircioğlu 15.12.2011

İnsanın bizim gibi bir ülkeye bakıp da **"radikal"** olmaması pek mümkün değil galiba. Herkesin bildiği sorunların **"çözülmesi"** yerine **"idare edilmesi"**nin devlet ve hükümetler katında yaygınlığı hemen her konuda **"radikal"** olmayı da meşrulaştırıyor bence.

Meşrulaştırıyor çünkü bu ülkeyi her daim yönetenler, sorunların çözümünden çok **"idaresinde"** uzman olmuşlar gibi, görünen bu. Yani karşılaştıklarında hep **"yap idare!"** diyerek sorunları aşmışlar, onları çözerek değil. Ama öte yandan **"sorunlar"**, sorunlar. Bir yere gitmiyorlar. Ve üstelik de neredeyse tüm toplum tarafından görülüyorlar.

O nedenle de devlet-toplum yapılanmasının bu halinin, toplumun hareketlerine yansımaya da düşünce altyapısında **"radikalizme"** yönelik bir sempatinin oluşmasına yol açtığını söylemek sanırım çok yanlış olmaz.

Bu ruh halini destekleyen sayısız örnek bulmak mümkün. Yalnızca son günlerde olanlara bir bakalım. Başbakan'ın **"Dersim"**le ilgili konuşması ve bir çeşit özür dilemesi konusuna.

Başbakan'ın bu adımının toplumun geçmişiyle hasaplaşmaya başlaması yönünde önemli bir adım olduğu açık. Ama bu ülkede **"Dersim"**de olan bitenleri bizim toplum olarak yeni öğrendiğimizi söylememiz mümkün mü? Hele hele **"Dersim"** bu ülkeyi yöneten siyasi elitlerin bilmediği bir konu olabilir mi?

Ya da alın bu son **"şike"** konusunu. Evet, bu konu toplum katında pek konuşulmamıştı. Bu yönde bir soruşturma bir kovuşturma gündeme pek gelmemişti. Ama diyebilir miyiz ki futbolu yönetenler, kulüpler ve devlet kurumları, şike olayından bihaber diler? Şike konusunu savcının çalışmasıyla öğrendiler? Bu ülkenin tarihinde nice **"şikelerin"** olduğunu bu toplumun ve bu toplumu yönetenlerin bilmemesi mümkün mü?

Alın Emniyet'te olan bitenleri. İzmir'de bir karakolda bir kadının, üstelik de elleri bağlı dövülmesi, daha doğrusu bir çeşit işkenceye uğratılması konusunu. Hemen herkesin neredeyse doğuştan öğrendiği, vatandaşı koruması gereken polislin uygun bir durum oluştuğunda vahşileşebileceği bilgisi bu ülkeyi yönetenler için, yeni bir bilgi olabilir mi?

Ya "adalet"! Verdiği Festus Okey kararına ne demeli? Öyle ya da böyle bu ülkeye misafir olarak gelmiş bir kişinin karakolda gözaltındayken ölümüne yol açan polis memurunun neredeyse serbest bırakılmasına ne demeli? Ya da, verilen dört yıllık cezayı çok bulan ve cezanın daha düşük ve paraya çevrilebilir olması konusunda karara şerh düşen mahkeme başkanının tutumuna ne demeli? Bu ülkeyi yönetenlerin, adalet mekanizmasının bu ülkede adil çalışmadığını bilmemeleri mümkün olabilir mi?

Bütün bu altını çizdiğim son günlerin medyaya yansıyan olaylarının ortak bir yanı varsa o da böyle bir toplum-devlet yapılanmasıyla gidilebilecek yolun çok uzun bir yol olmayacağı. Sorunları bilen ama çözmeyen ya da çözme konusunda yeterli cesareti olmayan bir siyasi elitin sorunları bilen bir toplumu yönetmesinin sınırına gelmiş olduğumuz gerçeği.

O nedenle de bugünkü hükümetin önünde geniş sayılabilecek bir manevra alanı var. **Ya bugüne kadar yapılanları tekrarlayarak sıradan bir siyaset hattı üzerinde yürüyecek ya da "radikal" davranıp Kürt sorunu gibi diğer sorunların üzerine cesaretle gidecek.**

AKP iktidarının geleceği böyle "radikal" bir yoldan gidip gidemeyeceğine bağlıdır, parti içi çekişmeler ya da liderleri arasındaki çatınlara değil.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İktisatta 'güç' kavramı ve kriz

Erol Katırcıoğlu 17.12.2011

İktisatta **"güç"** kavramı iktisadın geleneksel çizgisi içinde pek sevilen bir kavram değil ve hiçbir zaman da olmadı. O nedenle de iktisadın kurucu düşünürleri **"güç"**ün olmadığı iktisadi bir düzen hayal etmeyi tercih ettiler. O nedenle de iktisatta **"güç"** kavramının ne anlama geldiği ile ilgili ortak bir tanım bile gelişemedi.

İktisadın ana akım çizgisi, **“bir başkasının seçim alanını sınırlama yeteneği”** olarak tanımlanabilecek **“güç”** kavramını iktisadın dışına atmaya çok çalıştı. O nedenle de ya olamayacağına ya da olsa bile uzun süre sahip devam ettirilemeyeceğine inanmayı tercih etti.

“Güç”ün, iktisadi aktörlerin sahip olabileceği bir imkân olarak değerlendirilmesi yıkıcı etkiler barındırıyordu. Çünkü **“güç”**ün varlığını bir yol kabul ettiğimizde **“ideal”** kabul edilen **“serbest piyasa”** düzeninin **“ideal”** olmaktan çıkacağı açıktı.

Çünkü eğer **“güç”**, iktisadi aktörlerin kullanabileceği bir imkânsa, bu imkânı kullananlar arasında **“kazananların”** ve **“kaybedenlerin”** olduğu bir düzenin ortaya çıkması kaçınılmaz olacaktı ve böyle bir düzenin **“ideal”** bir düzen olduğunu söylemek de imkânsızlaşacaktı.

Oysa **“güç”**ün iktisadi analizin içine yerleştirilmesi iktisadı da daha **“insani”** yapacağı gibi daha **“anlaşılabilir”** de kılabilirdi. Çünkü iktisadi düzenin, **“rasyonel”** davrandıkları varsayılan bireylerin kendi çıkarlarını gerçekleştirirken tüm toplumun da çıkarlarının otomatik olarak gerçekleştiği bir düzen olduğunu söylemek bilime de insana da saygısızlıktı.

Uzattım ama demek istediğim, **iktisadın gerçek bir bilim olabilmesi, iktisadi ilişkilerin bir “güç” ilişkileri bütünü olduğunu kabul etmesiyle başlayabilir ve biz de ancak o zaman bu bilimle gerçek toplumların gerçek faaliyetlerini anlama ve anlamlandırma imkânına kavuşabiliriz.**

Bütün bunları anlatmamın nedeni ise 2008 kriziyle hâlâ uğraştığımız şu günlerde, bu krizin aslında otuz yıldır varlığını sürdüren serbest piyasacı bir iktisat ideolojisinin de sonu olduğu gerçeğini kabul etmeyenlerin varlığı. Dünyada da olduğu gibi bizde de bazı yazarların kendilerini ara sıra **“Yok öyle değil! Krizin nedeni serbest piyasa düzeni değil asıl devletin ekonomiye müdahalesidir!”** gibilerinden açıklamalar yapmak zorunda hissetmeleri.

Doğrusu tabii ki isteyen istediği gibi düşünebilmesi ve düşündüğünü de söyleyebilmesi gerekir. O nedenle de bu itirazları duymuş olmak yararlı. Ama bunu yaparken iddialarını insaf ölçüleri içinde söylemeleri de bence gerekli.

“Güç”ün kamusal bir **“güç”**le düzenlenmesi ve dolayısıyla da sınırlanması anlamına gelen **“regülasyonların”**, özellikle finansal piyasalardaki kaldırılmasının krize neden olan en önemli etken olduğu gün gibi ortadayken bunun tersini iddia etmek yaşadığımız gerçeklerle de bağdaşmıyor.

Örneğin yirmi yıldır Amerikan Merkez Bankası (Fed)’in başkanlığını yapmış, **“liberal iktisat”** çevrelerinin ünlü **“maestro”**su, finansal piyasalardaki regülasyonların gevşetilmesinden sorumlu Alan Greenspan’in **“Yanlış yaptım” (...)** **bizim bazılarımız, ben dâhil, borç veren kurumların kendi çıkarları peşinde koşmalarının hissedarlarının varlıklarını korumaya yeteceğini düşünüyorduk”, “bugün geldiğimiz yer ise tam anlamıyla şok edici bir inançsızlık (...)** **Bütün entelektüel yapı geçen yılın yazında tam anlamıyla çöktü”** (Parlamento Komisyonu’na verdiği ifadededen) demiş olmasına rağmen hâlâ sorunun varolan serbest piyasa anlayışıyla ve regülasyonların kaldırılmasıyla ilgisinin olmadığını söylemek ne insafla ve ne de adil olmakla bağdaşır.

İçinde yaşadığımız ekonomik düzen **“güç”** ilişkileriyle yürüyen ve her daim **“kazananlar”** ve **“kaybedenler”** üreten bir düzen. Bu nedenle de çatışmacı ve ucu açık.

Refaha da krize de yatkın olması da bu nedenle...

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yeniden yapılanması gereken devlet

Erol Katırcıoğlu 22.12.2011

Bunlar sonsuza kadar kapatıldığı düşünülen sandığın kapatılırken ucundan sarkmış kumaş parçaları. Sandığın içinde ne olduğunu tam olarak bilmiyoruz ama sarkan kumaş parçalarının ne olduğunu gördüğümüzden içindekileri de hayal etmemiz zor değil.

Ayhan Çarkın'ın bizim gazeteye anlattıklarından söz ediyorum. Üstelik de tam **Başbakan Erdoğan'ın "Dersim" mevzuunu açtığı günlerde Çarkın da başka bir Dersim'i işaret etti bizlere.**

Dersim, yeni kurulmuş devletin kurduğu düzene **"asabiyetleri"** gereği uymayan bir topluluğun devlet tarafından nasıl yok edilmeye çalışıldığının acılı hikâyesidir. Ayhan Çarkın'ın anlattığı hikâye ise farklılıklarını yaşamak isteyen Kürtlerin nasıl bastırılmaya çalışıldığının.

Bu acılı hikâyelerden Dersim'le ilgili son okuduğum yazı yine bizim gazetenin **"Her taraf"**ında dün yayımlanan **Suna Aktaş'ın "Öyle bir tufandı ki herkesi kırdılar"** adlı gerçek tanıklıklar içeren yazısıydı.

İnsan bu yazıyı okurken Dersim'le ilgili anlatılan zulümle, Ayhan Çarkın'ın anlattığı, bu zulümden 60 yıl sonra gerçekleşmiş zulüm arasında çok da fark olmadığını, daha doğrusu **"zulümlerin"** de **"gerekçelerinin"** de benzer olduklarını anlıyor. Tabii bir de Cumhuriyet'in çok da uzun olmayan tarihi içinde zulüm edenleri de zulüm görenleri de tam olarak bilmediğimizi de...

Dünyanın her yerinde **"devlet"** yapılanmasında kabul edilmesi zor yanlar vardır. Devlet erkinin nasıl ve kimler tarafından kullanılacağına dair kavga bitmiş bir kavga olmadığı gibi bitecek gibi görünen bir kavga da değil. Nitekim günümüzdeki **"kamu alanı"** ve **"demokrasi"** etrafındaki tartışmaların harareti de bundan.

Ama açık olan bir şey var ki uzun yıllar sanki bir siyasi partiymiş gibi davranan bir devlet yapılanmasının olduğu Türkiye'de devlet konusu dünyanın çoğu ülkesinden farklı.

Burada, bir türlü taşları yerine oturmamış bir toplumun varlığından rahatsız olan bir devlet var ve fakat bu taşların yerli yerine oturmamasının temel nedeni de kendisi.

O nedenle de 1938'de kendi düzenine uymadığını gördüğü Dersim'de yaşayan ahaliyi zapturapta almak istemesi bir düzenin tesisi amacıyla idi ama aslında yaptığı bugüne dek süren bir düzensizliği teşvik etmek oldu. Nitekim eğer bugün bir **"Alevi"** sorunu varsa bu sorunun kökleri de oralarda.

Aynı şekilde 1990'larda kendi düzenine uymadığını gördüğü Kürtleri bastırmak ve yeniden bir düzen tesis etmek için bugün kısmen Ayhan Çarkın'ın anlattığı listelere ve cinayetlere başvurduysa da geline nokta daha fazla düzensizlik ve savaş hali oldu. Nitekim bugün bir **"Kürt"** sorununuz olması da bu nedenle.

Bu örnekleri arttırmak mümkün. Ama bence bu kadarı bile varolan devlet-toplum yapılanmasının değişmesi gerektiğini, böyle bir devlet yapılanmasıyla demokratik bir yönetimin birlikte olamayacağını söylüyor.

Ayhan Çarkın "Tark Ümit'in ve üç gencin kimlerce öldürüldüğünü ve nereye gömüldüklerini savcıya anlattım, ama bir şey olmadı" diyor. Tanımı, görevi, varlığı bu türden faili meçhulleri derhal bulması ve adaletin önüne getirmesi gereken bir devlet bu denli önemli bir bilgiden sonra hareketsiz kalabilir mi, bir şey yokmuş gibi davranabilir mi?

Şimdiye dek kaldı.

Şimdiden sonra ne olacağını ise göreceğiz.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Tartışmaya katkı

Erol Katırcıoğlu 24.12.2011

Halil Berktaş, "**Tartışmanın özeti (1) : Murat Belge**" (08.12.2011) başlıklı yazısında benim "**Bıktıran 'sol' eleştirisi**" (1.12.2011) yazıma da atıfta bulunarak Nabi Yağcı ve Roni Margulies'le birlikte "**tökezlediğimi**" söyledi. Tökezlememin nedeni ise "**sol ve sosyalizm sorunları**"nın "**hiç tartışılmamasını**" istemiş olduğumu düşünmüş olması.

Doğrusu bu köşenin adı gibi yazılarımın da bir "**arayış**" hattında olması Halil'in yönelttiği "**sol ve sosyalizm sorunlarını**" "**tartışmak istemediğim**" gibi bir eleştiriyi kabul etmemi önlüyor. Kaldı ki sözkonusu yazımdaki itiraz, "**sol ve sosyalizm**" konularının tartışılıyor olmasına değil, aksine "**sol ve sosyalizmin**" ideolojik alanı içindeki kesimlerdeki "**değişimi**" farketmeyen ve bütün solu "**homejenleştiren**" bir anlayışla **yanlış tartışılıyor olmasına** ilişkin bir itirazdı.

Sık sık değişimden söz ederken sanki Türkiye solu değişmiyor gibi bir mantıkla solun konuşuluyor olması gerçekten bana ilginç geliyor. Oysa bugün bu siyasi alanda benim adlarını dahi buraya yazamayacağım kadar çok sayıda ve küçük ve üstelik de önemli konularda birbirleriyle zıt yönlerde farklılaşmakta olan bir sol kesim var. Kimisi "**ulusalci**" bir çizgiye, kimisi "**demokrat**", kimisi de "**liberal**" bir çizgiye doğru evrilirken, kimisi de "**yeni bir arayış**"ın peşinde.

Dolayısıyla da örneğin "**sol bugün ulusalcıdır**" dendiğinde, diyenin eğer gerçekten de gerçeği anlamak gibi bir derdi varsa, bu "kanaati", solun değişen karakteri karşısında gerçeği yansıtmayacağı gibi ulusalcılıkla hiç ilgisi olmayan solculara da en azından haksızlık etmek anlamına gelecektir. Benim o yazımdaki maruzatım bu idi.

Maruzatım bu olmakla birlikte yazıyı yazmama neden olan konu "**bazı yazarların PKK şiddetini kınamıyor**" olmasına yönelik eleştirilerdi. Ama o yazıda bu konuya girmek istemediğimi söylemiştim. Gerçekten de böyle bir eleştiriyi hak eden yazarlar olabilirdi ama sonuçta sözü edilen yazarları gözönüne getirdiğimde bu eleştirilerin biraz abartılı olduğunu düşünüyordum. Hâlâ da öyle düşünüyorum ve bu yazıda o konuya da değineceğim.

2008'in ilk günlerinde AKP'nin başörtüsü yasağını kaldırmaya yönelik girişiminin engellenmesine tepki olarak aydınlar arasında bir farklılaşma ortaya çıkmıştı. Farklı imza metinleri olarak ortaya çıkan bu ayrışmada ilginç

bir durum vardı. Kimi aydın ve yazar, ki bunların çoğu öğretim üyesiydi, **“başörtüsüne özgürlük”** imza metnini kimin başlattığına bakmaksızın imzalamışlardı. Kimileri ise yine **“başörtüsüne özgürlük”** talebinin altını çiziyorlardı ama ilk imza kampanyasını başlatanların metnine değil de kendi hazırladıkları metne imza atmaya yeğlemişlerdi.

Burada bir sorun var mıydı? Bence burada bir sorun vardı ama bu sorun **“özgürlüklerin savunulması”** bakımından çok da önemli bir sorun değildi. Her ne kadar farklı metinlere imza atılmış olsa da imza atılan metinlerin ortak bir amacı vardı ve amaç yerine getirilmişti: **Başörtüsü yasağının insan haklarına ve demokrasiye aykırı olduğunun yaygınlaştırılması ve yasağın kaldırılmasına yönelik talebin yükseltilmesi.**

Bu olayda bu kesimler neden farklı davrandılar diye düşündüğümde benim gördüğüm; **ilk imza metnine imza atanların başörtüsü mağdurlarıyla “yan yana olmaktan” rahatsızlık duymayarak bu tepkilerini dile getirmeyi yeğledikleri, diğer metinlere imza atanların ise aynı tepkiyi başörtüsü mağdurlarına belirli bir “mesafe alarak” göstermeyi yeğledikleri.**

Dolayısıyla aralarındaki fark, “özgürlüklerin savunulması” bakımından değil ama bu savununun yapılış biçimiyle ilgili bir “değerlendirme farkı”ndan başka bir şey değildi.

“PKK’nın uyguladığı şiddet” konusuna gelirsek bence durum yukarıda anlattığım olaydakinden çok da farklı değil. Birçok aydın ve yazar bugün PKK’nın şiddetine karşı olmakla birlikte bu karşı oluşlarını Kürt siyasetinin **“yanında yer alarak”** yapmayı yeğlemekte, bazıları da Kürt siyasetine **“mesafe alarak”** yapmayı... Ama bu yazarların hemen tümünün Kürtlerin yaşadıkları asimetrik durumdan rahatsız olduklarını ve Kürtlerin kimlik taleplerinin karşılanması gerektiğinde hemfikir olduklarını da biliyoruz.

Dolayısıyla burada bir sorun var mı var. Ama bence bu sorun çok da önemli bir sorun değil. Çünkü aralarındaki **“değerlendirme farkı”**, eğer **“tek bir doğru”** olduğu iddiasında değilsek kabul edilebilir ve meşru bir farktır. **Bence asıl önemli olan bu yazarların, Kürt sorununun, özgürlüklerin genişletilerek çözülmesinde hemfikir olmalarıdır.**

Aralarındaki **“değerlendirme farkı”** konusuna gelince...

Ben bunun da tartışılmasına karşı hiç değilim. Ama tartışacaksak bunu daha duyarlı ve daha dikkatli bir anlayış içinde yapalım derim.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Soluğu kesilmişlik

Erol Katırcıoğlu 29.12.2011

Başbakan’ın hastalığıyla başlayan bir konsantrasyon sorunu yaşıyor Türkiye. Bu konuda çeşitli spekülasyonların yaygınlığı bu konsantrasyon sorununun da nedeni. Çünkü sadece siyasetin değil ekonominin de geleceği bu spekülasyonlar çerçevesinde büyük bir belirsizlikle yüklü.

Oysa açıktır ki bütün ülkelerde başbakanların hastalanması bu türden spekülasyonlara neden olur. Dolayısıyla da bize özgü bir durumla karşı karşıya değiliz bir bakıma. Ama yine de Türkiye'nin geçmekte olduğu yere baktığımızda Başbakan'ın hastalığının bir başka anlam yüklü olduğunu da söyleyebiliriz.

Ama belki de yaşadığımız konsantrasyon sorununun başka sebepleri de var ve bunlar belki de iç içe geçerek bu **"sası"** durumu yaratmakta. Yani tatsız tuzsuz, heyecansız ve bir bekleme halini...

Bu yazıda Türkiye'nin 2002'den bu yana yaşadığı değişimlere, reformlara ve bunlar etrafındaki tartışmalara girmek değil niyetim. **Bunların büyük bölümü tarihin çarklarının hızlanarak neredeyse yön değiştirmesine neden olacak kadar büyük ve önemli. Ama bazıları da bu değişim sürecinin parçası olmakla birlikte geldiği yer bakımından şimdi artık o değişimi tıkamaya yönelmiş ya da tıkama potansiyeli taşıma noktasında.** Ben ekonomideki soluk kesilmesinden söz edeceğim ama siyasette de böyle bir durumun varlığı bugünlerde çok sık konuşulmakta.

Neden mi söz ediyorum?

AKP iktidarının, 1980'in Özal reformlarıyla oluşan yeni bir sınıfın yarattığı ekonomik ve kültürel dalganın üzerine oturan siyasi bir iktidar olduğunu biliyoruz. İslami renkler de taşıyan bu yeni sınıf gelişirken kendini, 1980 öncesinin hâkim iş dünyasıyla karşı karşıya buldu.

Bütün 80'li ve 90'lı yıllar bu sermaye kesimleri arasında bir çeşit savaş yıllarıydı. Eskilerin **"kendi bankası da olan holding"** türü örgütlenmelerle sınırlandıkları krediler savaşın en önemli alanlarından biriydi. O günlerde bu yeni aktörlerin toplam yatırılabilir fonlar içinden alabildikleri kredi tutarı yüzde 3-4'ü geçmiyordu. Yani bunlar ekonominin **"sesleri duyulmayan"** mağdur kesimleriydiler.

2001'de yaşanan kriz bu kendi içinde **"çatışmacı"** ekonomik yapının daha fazla taşınamayacağını gösterdi. Eskinin büyük oyuncularının çoğu bankalarıyla birlikte battılar, batmadılarsa da batmaktan zor kurtuldular. Kemal Derviş'in programı da oyunun kurallarını değiştirerek yeni bir ekonomik yapının oluşmasını sağladı vs.

AKP'nin 2002'de iktidara gelmesiyle kimilerinin **"Anadolu sermayesi"** demeyi tercih ettiği bu yeni aktörlerin önleri açıldı. Gerek devletin imkânları ve gerekse yeni oluşturulan ekonomik yapı bunların gelişmelerini ve büyümelerini hızlandırdı. Şu anda toplam fonlardan aldıkları pay yüzde 40'lar civarında.

Bugünlerde ise AKP'nin üzerine oturduğu ekonomideki bu değişim dalgasının sonuna gelinmekte olduğuna dair emareler var. Çünkü bu değişim dalgasının içinde eskiler gibi **"holding"** olmayı yeğlemiş, eskiler gibi devletin kaynaklarına yönelmiş, eskiler gibi tüketiciye ve teknolojiye duyarsız kesimlerin varlığı bu dalganın sonuna gelindiği izlenimi veriyor.

Ekonomideki tempodan söz etmiyorum. Orada birçok şeye rağmen hâlâ canlı bir dinamik var. Ama o dinamğin altında tıpkı bir zamanlar olduğu gibi ayırımcı bir biçimde çalışan yeni dinamikler de var. Özellikle Anadolu'da **"tefecilerin"** cirit atması bunun bir göstergesi.

Acaba diyorum 2011'in ağzımızda bıraktığı tatsız tuzsuz tadın Başbakan'ın hastalığı kadar ekonomideki bu soluğu kesilmişlikle de bir ilgisi var mı? Bir zamanların sesleri olmayanlarının sesi olmaya çalışan AKP, acaba yeni **"sesleri olmayan"** kesimler mi yaratmış durumda ve şu günlerde hissettiğimiz belirsizlik ve koordinasyonsuzluk hali de bu nedenle mi?

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

'Devlet' mi, daha 'köklü demokrasi' mi

Erol Katırcıoğlu 31.12.2011

Geçenlerde Ahmet Altan yazdı, "**Leyla Zana'ya kulak verin**" diye, Kürt sorununda çözümün yolları üzerine önerdikleriyle ilgili olarak. Ben de "**Selahattin Demirtaş**"'a dikkati çekmek istiyorum bu yazıda. Aralarında kimilerinin görmek istediği bir fikir ayrılığını vurgulamak için değil, Kürt tarafından gelen çözüm arayışlarından birine daha dikkatleri çekmek için.

Dünkü gazetelerden birinde Demirtaş'ın bir twitter mesajı haberleştirilmiş. Demirtaş mesajında, "**Devlet talebi toplumsal ve köklü bir demokrasi talebinden daha ileri değildir**" demiş. İyi de etmiş. Çünkü son zamanlarda söylenmiş bence en etkileyici cümlelerden biri bu cümle. Mesajın diğer kısımlarında da bu görüşünü desteklemek üzere bir benzetme yapmış: "**Ulus-devleti çözüm olarak görmek, havuzun dibinde boğulmak üzereyken bir bardak su içmeye çalışmak gibidir. İhtiyaç su değil oksijendir. Ulus-devleti azaltıp, toplumsal özgürlüğü çoğaltmak gerek.**"

Bence Kürt siyasetini "**şiddet**" üzerinden okumak eğiliminde olanlara en iyi yanıt bu sözler olmuştur. Buradan Kürt siyasetinde şiddet ve milliyetçilik yoktur demiyorum ama Kürt siyasetini yalnızca bu terimler içinden okumanın yanlış olduğunu söylemek istiyorum.

Bugün Türkiye'de oldukça geniş bir kesimin tıpkı BDP'nin eşbaşkanı Selahattin Demirtaş gibi "**köklü bir demokrasi**" arzusunda olduğu açık değil mi?

Daha düne kadar mesela AKP ve onun tabanı, "**ceberut devlet**"ten yakınıyor ve demokrasi talebinde bulunuyor değil miydi? O zaman aynı "**devlet**" anlayışından mustarip bu toplumsal kesimlerin neden aynı "**köklü demokraside**" buluşmaları mümkün olmasın ki?

Bu yazdıklarım üzerine bana "Kürt milliyetçiliğinin" oyununa geliyorsun diyerek itiraz edecek ya da beni uyaracak kimselerin çıkması olasılığı beni hiç rahatsız etmiyor doğrusu.

Neden mi?

Çünkü çok değil, bundan üç dört yıl önce "**başörtüsüne özgürlük**" talebinde bulunduğumuz ve böyle bir metne imza koyduğumuz için beni ve benim gibi düşünenleri "**irticaya hizmet ediyorsunuz ve bunun farkında değilsiniz**" diyen insanlarla daha önce oldukça çok karşılaşmış olduğum için.

Üstelik de böyle bir **demokrasi inançsızlığını** en çok da AKP kadroları ve tabanı biliyor olmalı. Kendilerini "**demokrasi karşıtı**" ve "**irtica**"nın kalesi olarak görenler karşısında, söyledikleri her sözü "**takiye**" olarak değerlendirenler karşısında ne terler döktüklerini en çok onlar biliyor olmalı. Mesela, Avrupa Birliği'ne karşı olmayışlarını, "Avrupa Birliği'ne girersek orada özgürlükler nedeniyle başörtüsü yasağı kalkacak, ondan bu AKP'liler AB'yi destekliyorlar" gibi saçma sapan bir düşünce karşısında ne denli zorlandıklarını en çok kendileri biliyor olmalı.

Evet demokrasi risk almayı gerektiren bir rejimdir ve demokrasiyi ancak "**daha fazla demokrasi**" talebi koruyabilir, tanklar ve tüfekler değil. O nedenle de Selahattin Demirtaş'ın altını çizdiği düşüncelere bir kez

daha kulak vermek, “**ceberut devlet**”i azaltıp “**toplumsal özgürlükleri çoğaltmak**” için bu meselede riski göze almak ve “**daha fazla**” ve “**köklü**” bir demokrasinin oluşması için kolları sıvamak gerek.

İki gün önce Silahlı Kuvvetler, “terörist” diye düşündüğü 35 kişinin ölümüne neden olan bir eylem gerçekleştirdi. Çoğunun yaşları yirminin altında olan bu gençlerin ölümü karşısında dün hatasını kabul ederek bir tür özür diledi. Yani siz “**kaçakçı**”ymışsınız “**terörist**” değil, o nedenle de sizleri öldürmemem gerekti ama maalesef böyle oldu dedi.

Bari bu elim olayı vesile bilip de barışı yeniden konuşmaya başlasak diyorum ben!

İhtiyaç olanın su değil oksijen olduğunu, oksijenin arttırılmasının ise devletin azaltılıp, toplumsal özgürlüğün arttırılmasıyla mümkün olduğunu düşünerek.

Değmez mi?

Bu umutla hepinizin yeni yılını kutlarım.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Toplumu yorumlamak

Erol Katircioğlu 05.01.2012

Doğrusu büyük kitlelerin neyi nasıl düşündüğü konusu toplum bilimleriyle uğraşanlar açısından çok çekici bir konudur. Özellikle sosyolojinin Anglosakson ülkelerdeki “**istatistiksel**” yöneliminin de böyle bir nedeni vardır. Kamuoyu yoklamaları, anketler ve bir dizi benzer araçla toplumun belirli bir konuda ne düşündüğü ya da nasıl düşünmeye eğilimli olduğu anlaşılmaya çalışılır.

Ne var ki bu türden “**niceliksel**” tesbitlerin, en azından günümüzde, toplumun nasıl düşündüğünden çok toplumun nasıl düşünmesi gerektiği gibi bir amaç için yapılar hale gelmiş olması bu yaklaşımı da sorunlu hale getirmiştir. (Tabi bunları bütün bu türden çalışmalar için söylemediğimi de belirtmeliyim).

Bir diğer yaklaşım “**niteliksel**” olarak adlandırılan yaklaşımdır. Bu yaklaşım daha çok soyuttur ve araştırmacının sorguladığı davranış nedenleri konusundaki gözlemlerinden yola çıkan bir anlama çabasıdır. Burada özellikle toplumu sarsıcı olaylar karşısında toplumun davranışıyla toplumun beklenen davranışı arasındaki ilişkiyi “**açıklayıcı**” olarak kullanmak niteliksel bir sorgulama açısından etkili bir yol olabilir.

Örneğin bir deprem karşısında toplumun depremden etkilenmiş insanlara ne ölçüde yardım edip etmediğine ilişkin gözlem toplumun ne ölçüde yardımseverce davrandığının bir işareti olarak kabul edilebilir vs. Nitekim 1999’daki Marmara Bölgesi’ndeki büyük depremde Yunan halkının Türklere yardım etme gayretinin o günlerde Yunan halkıyla Türk halkının sanıldığığının aksine birbirlerine karşı düşmanca duygulara sahip olmadıklarının bir işareti olarak kabul görmüştü.

Bu metodoloji konusuna bu kadar yer ayırmamın nedeni Etyen Mahçupyan'ın 1 Ocak 2012 tarihli **Zaman**'da yayımlanan **"Namus Zemini"** adlı yazısında verdiği **"niteliksel"** tesbitleri. Mahçupyan 2011'deki bazı önemli olaylar karşısında toplumun verdiği tepkilerden giderek bazı tesbitlerde bulunuyor.

Birincisi, "MİT yetkilileriyle PKK liderlerinin görüşmeler yaptıkları(nın) kamuoyuna yansı(ması) ve toplum(un) tepkisiz" kalması; ikincisi, "Dersim'de Mustafa Kemal'in bilgisi dahilinde bir katliam yapılmış olduğu bizzat Başbakan tarafından itiraf edil(mesi) ve toplum(un) bu gerçeği kolayca sindirmesi. Üçüncüsü ise, "Fransız parlamentosu(nun) Ermeni soykırımını inkâr etmeyi suç sayan bir yasa geçirirken, devlet yetkililerinin ve medyanın büyük çabasına karşın toplumun geneli(nin) olgun ve dirayetli tutumunu bozma(ması)..."

Doğrusu bu olaylar ve bu olaylar karşısında toplumun verdiği tepkileri ben de Etyen gibi değerlendirmiş ve benzer yorumlar yapmıştım. Ama bu son 35 yurttaşın Silahlı Kuvvetler tarafından öldürülmesi olayı gibi bir **"deprem"** karşısında toplumun verdiği tepkiyi yorumlamakta zorlanıyorum.

Elimde bir **"niceliksel"** kanıt yok. Ama okuduğum yazılardan ve gözlediğim davranışlardan bu olayda toplumun genel yaklaşımının **"devlet"**ten yana olduğu yönünde. Özellikle olaydan birkaç gün sonra **"yeni yıl"**ın gelmesi ve yeni yıl kutlamalarının büyük şehirlerimizde oldukça yaygın bir biçimde yapılmış olması bu bakımdan bana kafa karıştırıcı geliyor.

Toplum **"Bana ne sizin kavganızdan"** mı demek istiyor, yoksa **"Devlet ne güne duruyor eğer devletin kurallarına uygun davranmıyorsan ölümü de hak ediyorsun"** mu demek istiyor? Toplumun diğer olaylardaki tepkisizliğini, Etyen'in belirttiği gibi **"...aldatılmışlık duygusu içinde olan ve artık aldatılmak istemeyen bir halkın gizli direnci"** olarak yorumlamak mümkün, ama bu yorumun bu olayda da geçerli olabilmesi için, toplumun, **"devlet"**in yol açtığı bu katliama tepkisiz kalması değil aksine tepki çıkarması gerekirdi.

Doğrusu ekonomik açıdan baktığımızda toplumun çılgın bir tüketimle özdeştiği, neredeyse tasarruf etmeden hatta borçlanarak tükettiği bir konjunktürde bütün bu önemli olaylarda tepkisiz kalması acaba **"bütün bunlardan sıkıldım"** anlamına gelen bir "orta sınıf" davranışı içinde olduğu şeklinde de **yorumlanamaz mı? Eğer böyleyse ülkedeki siyasetin rolü üzerinde yeniden düşünmemiz gerekmez mi?**

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

'Dün', 'yarın' ve 'bugün'

Erol Katircioğlu 07.01.2012

"Dün" olmuş olanlar **"yarın"** olacak olanları kendi başlarına belirlemezler. **"Yarın"**, **"dün"** olmuş olanların gölgesinde **"bugün"** ne yaptığımıza bağlıdır. **"Bugün"** ise **"siyasetin"** alanıdır. Bu **"siyaset alanı"** içinde aldığımız kararlar **"yarını"** biçimlendirirler. O nedenle **"yarın"** neler olacağı, **"bugün"** bu **"siyaset alanı"** içinde nasıl davrandığımıza bağlı. Bu durumun hepimize gelecekle ilgili sorumluluk yüklediği ise ortada.

“Dün”, Adalet ve Kalkınma Partisi’nin karşısında onun iktidar olmasını önlemek üzere davranan bir **“vesayetçi rejim”** vardı. AKP, **“dün”**ün gölgesinde **“siyaset alanı”** içinde öyle bir siyaset ortaya koydu ki bu siyaset onun **“bugün”** **“vesayetçi rejimi”** gerileterek iktidar olmasını sağladı.

Öte yandan bugünlerde AKP’nin yıktığı mı gerilettiği mi belli olmayan **“vesayet rejimi”**nin yerini aldığı eleştirileri giderek artıyor. Bu gelişmenin demokrasinin genişletilmesinden çok otoriterleşmesine yol açtığı da konuşulan konuların başında. Doğrusu AKP’nin değişime zorladığı **“rejime”** giderek benzemeye başlamasının bence şaşırtıcı bir yanı yok. Çünkü **“rejim”** rejimdir ve değiştirilmeden önce **“içinin doldurulması”** gerekir.

Bugün AKP’nin ne yaptığını bilir gibi davranmasının arkasında, bu, rejimin **“içini doldurma”** sürecini yaşıyor oluşu yatmaktadır bence. İçişleri Bakanı’nın dili bütün çıplaklığıyla bunu yansıtmaktadır. Otoriterdir, milliyetçidir ve demokrat değildir. AKP böyle bir dil içinden mi evrilecektir ve ülkenin yarınını belirleyecektir doğrusu buna hemen evet demek zor.

Çünkü AKP’de Bülent Arınç gibi ülkenin sorunlarını demokrasi içinde çözmek isteyen, otoriter olmayan ve milliyetçiliğe mesafeli kesimler de vardır. O nedenle AKP’nin **“bugün”** sergilediği siyasetin **“belirsizlik”** içeren bir siyaset olduğunu söylemek mümkün. Tam olarak nereye gideceğini bilmeyen ülkenin sorunları altında ezilmiş bir siyaset.

AKP iktidarında Türkiye’nin “yarının” nasıl biçimleneceği konusu aslından yalnızca AKP’nin değil ona muhalif güçlerin de “siyaset alanını” “bugün” nasıl kullanacaklarına bağlıdır. Bu çerçeveden baktığımızda hem AKP’nin ve hem de **“muhalif”** kadroların yaklaşımlarının sorunlu olduğu ortadadır. Muhalefet çok fazla **“karşı AKP”** çizgisinden bir yol üzerinden siyaset yaparken, AKP de çok fazla **“devlet dili ve otoriter bir üslup”** üzerinden siyaset izlemektedir.

Siyaset alanının **“bugün”** bu denli sekte ve çatışmacı bir hat üzerinden yürümesinin ise **“yarının”** Türkiye’siyle ilgili karamsarlık yaydığı ortadadır. **Oysa AKP’nin daha demokrat bir çizgiye yönelmesi, muhalefetin ise afakî laflarla değil toplumun vicdan, adalet ve eşitlik duygularına hitap eden bir muhalefet çizgisi benimsemesi “yarın”ın daha yaşanabilir bir “yarın” olmasını sağlayabilir...**

Dün çok sevdiğim bir dostumu kaybettim. ALİ EŞREF TURAN. Doğrusu çok yakından tanımamıştım onu. Ama vardır ya öyle insanlar, bir gördüğünüzde, bir konuştuğunuzda kırk yıllık dost gibi hissettiğiniziz... Ali Eşref öyle biri olmuştu benim için. Sımsıcak ve gerçekten samimi bir insandı o. Toplumu anlamayı ve onu yalnızca istatistiklerle değil ona dokunarak anlamayı tercih eden bir araştırmacıydı o. Dün yalnızca çok sevdiğim bir dostumu değil iyi bir okuyucumu da kaybettim.

Ölüm karşısında insan ne söyleyebilir ki? Nur içinde yat demekten başka...

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

‘Hâkim durumu kötüye kullanmak’

Sanayi iktisadı denen iktisat alanında genellikle "serbest piyasa düzeni"yle ilgili konular konuşulur. **"Serbest piyasa" düzeni de tıpkı "liberal demokrasi" düzeni gibi bir şeydir.** Hatta her ikisinin de aynı anlayışın, biri "ekonomide" diğeri ise "siyaset"te yer alan ayrılmaz parçaları olduğu düşünülür. Benzetme salt bir benzetmenin de ötesindedir aslında. Ama her neyse bu yazıda konu etmek istediğim bu konu değil.

Bu disiplin içinde bir konu vardır ki bugünlerin Türkiye siyasetine baktığımda birçok meseleyle ilgisi varmış gibi geliyor bana: Bu konu firmaların piyasada **"hâkim durumda"** olmaları konusu. Firmalar şu veya bu nedenle pazar paylarını rakiplerine göre arttırabilirler. Bu durumun çeşitli nedenleri olabilir. Bunların arasında yeni bir teknolojiye, yeni bir ürüne ya daha etkin bir organizasyona sahip olmak gibi faktörler sayılabilir.

Bir firmanın pazar payı rakiplerine göre çok artmışsa o piyasada o firmanın sözü geçer hale gelir. Fiyat dâhil çeşitli unsurlar **"hâkim durumda"** olan firmanın belirlediği unsurlar olurlar. Buraya kadar bir sorun yoktur aslında. Çünkü sonuçta firma, rekabet sürecinde daha etkin araçlarla mücadele ederek piyasadaki en büyük firma haline gelmiştir. Yani yol meşrudur.

Firma "hâkim duruma" gelmiştir gelmesine ama, "hâkim durumda" olmak onun aynı zamanda ekonomide sorun yaratma potansiyeline de geldiğine işaret eder. Çünkü **"piyasada hâkim durumda"** olmak, piyasadaki rekabeti **"kendi lehine"** bozabilme imkânı verebileceğinden **rakipler** bakımından; daha yüksek fiyatlar koyabilme olasılığıyla ilgili olarak da **tüketiciler** bakımından zararlı, bozucu sonuçlar üretebilir.

İşte bu nedenlerle liberal kapitalist sistemler "hâkim durumda" olan firmalardan pek hoşlanmazlar. Firmaların "hâkim duruma" gelmelerine razı olurlar ama "hâkim durumlarını kötüye kullanmalarına" razı olmazlar. Dolayısıyla "hâkim durumu kötüye kullanmak" eylemini illegal ve hukuken kabul edilemez bulurlar. Bundan dolayı da "rekabet yasaları"na bir madde koyarak **"hâkim durumunu kötüye kullanmak"** eylemini cezai bir eylem olarak tanımlarlar.

Nitekim bizdeki **"4054 sayılı Rekabeti Koruma Kanunu'nun"** 6. maddesi de böyle bir durumu düzenlemiştir.

Aslında bu yazıdaki amacım sanayi iktisadının bir konusu olan **"hâkim durumun kötüye kullanılması"** konusunu sizlerle paylaşmaktan çok bu konunun AKP ve Başbakan Erdoğan'ın siyasi alandaki **"hâkim durumda"** oluşları arasındaki ilişkiye dikkati çekmek.

AKP'nin iktidarda oluşunun da Başbakan Erdoğan'ın başbakan oluşuna da kimsenin bir itirazı olamaz. Çünkü oyun demokrasi çerçevesinde oynanmış ve bu parti ve lideri de toplumdaki en çok oyu alarak Türkiye siyaset alanında **"hâkim durum"**a gelmiştir.

Ama son günlerin çeşitli olaylarından ve bu olaylarla ilgili kullanılan dilden Başbakan Erdoğan'ın **"hâkim durumunu"** kötüye kullanmaya başladığı izlenimi yaygınlaşıyor.

Bir kere herşeyden önce "hâkim durumda" olan bir firma eylemlerine çok dikkat etmesi gereken bir firmadır. Çünkü her eyleminde potansiyel olarak **–kendisi öyle amaçlamamış dahi olsa–** piyasadaki düzeni bozma olasılığı her zaman var demektir. O nedenle de bu tür firmaların sık sık **"rekabet kurullarıyla"** başı derde girer, yaptıklarıyla bozulan dengeleri düzeltmek zorunda kalırlar vs.

Uludere olayıyla ilgili olarak hâlâ bir ses vermemesi, verdiği sesin de kuru bir **"kardeşlik"**ten öteye gitmemesi, Kılıçdaroğlu'na fezleke konusunda **"geç bile kalındı"** demesi ya da İlker Başbuğ'un tutukluluk haliyle ilgili olarak **"benim tercihim bu değildir"** diyebilmesi ve her şeyden öte etrafında –yakın etrafında anlamında

kullanmıyorum bunu– karşı görüş belirtme iklimini tümüyle dağıtmış olması, Başbakan Erdoğan’ın **“hakim durumunu kötüye kullandığıyla”** ilgili bir durumun varolduğunu gösteriyor.

Kendi farkında olmayabilir ama birileri Sayın Başbakan’a bunu söylemeli.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Neden sol?

Erol Katircioğlu 14.01.2012

Eğer hayatta gösterdiğimiz çabaların bir anlamı varsa,

Yani hayatta yaptıklarımız bizim irademiz dışında **“tanrısal”** bir iradenin değil de **“bizim”** yaptıklarımızsa,

Yani yaptıklarımızın gerçekten bir kıymeti harbiyesi varsa ve hayatımız yaptıklarımızla gerçekten değişebiliyorsa, o zaman bu çabalarımızı gerçekleştirebilmek için gerekli **ekonomik kaynaklara** sahip olup olmadığımız çok önemli demektir.

Çünkü yeterli ekonomik kaynağa sahip değilsek hayatımızı değiştirmekle ilgili ne denli çabalarsak çabalayalım başarısız olacağımız büyük bir olasılıktır.

Buradan hayattaki başarılarımız (miras yoluyla) devraldığımız ekonomik kaynaklar tarafından belirleniyor demek istemiyorum. Ama demek istediğim **“başarılarımız” yalnızca “yapmak istediklerimize” değil, o yapmak istediklerimiz için gerekli “ekonomik kaynaklara” ne ölçüde sahip olduğumuza da bağlıdır.**

Eğer bu akıl yürütmede bir sorun yoksa o zaman buradan şöyle bir sonuca varabiliriz: **Eğer “başarılarımız”, “yapmak istediklerimiz” kadar “sahip olduğumuz ekonomik kaynaklara” da bağlı ise o zaman içinde yaşadığımız toplumda bu “ekonomik kaynakların nasıl dağılmış olduğunun” özel bir önemi var demektir.**

Çünkü eğer **ekonomik kaynaklar eşit dağılmamışsa** aramızdan bazıları **“yapmak istediklerini” yapamayacak ve “başarısız” kalacak, bazıları ise “yapmak istediklerini” gerçekleştirerek “başarılı” olacaktır.**

Buradan iki sonuca varabiliriz:

Birincisi; tarih bir sıfır noktasından başlamadığına göre, yani herkes için herşeyin eşit olduğu bir başlangıç noktası hiçbir zaman olmamış olduğuna göre, yani tersten söylersek yaşadığımız her zaman diliminde **“eşitsizlik”** varsa, o zaman toplumlarda **“eşitlik” talebinin kolay kolay reddedilemeyecek meşru bir temeli var demektir.**

İkincisi, **ekonomik kaynaklar eşit dağılmamış olduğuna göre** aramızdan bazılarının **“yapmak istediklerini” yapamaması ve “başarısız” olması, bazılarının ise “yapmak istediklerini” gerçekleştirerek “başarılı” olması sonuçta “kazananlardan” ve kaybedenlerden” oluşan “özgürlüğün baskılandığı”, “ikili”, “çatışmacı” ve “huzursuz” bir toplumsal yapısının kaçınılmaz olması demektir.**

Bugünlerde “**neden sol**” sorusunu düşünürken bunları düşündüm. Çünkü bir toplumda “**eşitlik**” talebi meşru bir taleptir ve “**ikili**”, “**çatışmacı**”, “**huzursuz**” bir toplumda yaşamak yerine “**daha eşitlikçi**” ve “**çatışmacı**” **olmayan, tümüyle mutlu değil belki ama “huzurlu ve özgür”** bir toplumda yaşamak toplum için anlamlı bir hayalse, o zaman o toplumda her zaman “**sol**” siyasetin bir çekiciliği var demektir.

Nitekim bu iki temel insani talebin, içinde yaşadığımız kapitalist düzende bir türlü gerçekleşmemiş olması günümüz toplumlarında “sol”un toplumsal tahayyülünün neden hâlâ canlı olduğunu ve neden hâlâ sol siyasetin çekici bir siyaset olarak görüldüğünü açıklar.

O nedenle de “**biten**” bir şeyler vardır tabii ki bu yaşadığımız tarih diliminde, ama bitenler kadar yeniden yeşeren yeni fikirler de vardır. Günümüz dünyasında artık “**Sovyet**” tipi bir sosyalizmin hala geçerli olduğunu söylemek ve bu konuda ısrarcı olmak yerine “**sosyalizmin**” de hayalini biçimlemiş olan yukarıda altını çizmeye çalıştığım iki insani talebin üzerinden yeni bir sol anlayış üretmek neden mümkün olmasın ki?

Liberallerin salt “özgürlüğe” vurgu yapan yaklaşımları yerine, geleneksel eski sol anlayışların salt “eşitliğe” vurgu yapan yaklaşımları yerine, hem “eşitliğe” ve hem de “özgürlüğe” aynı derecede vurgu yapan, daha doğrusu bu kavramların ayrılmazlığına vurgu yapan yeni bir sol siyaset neden mümkün olmasın ki?

Not: Bu yazıyı Murat Belge ve Halil Berktaş arasındaki tartışmadan etkilenererek yazdım ama herhangi birine cevap vermek niyetiyle yazmadım. Biline...

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Hrant için...

Erol Katırcıoğlu 19.01.2012

Neden bizim “devlet”le olan her ilişkimizde “bu devlet değişmez” duygusu alıyoruz ki? Üstelik bu duygu bireysel bir duygu da değil. Neredeyse bütün toplumun paylaştığı bir duygu bu. Acaba neden?

Böyle bir soruyu sorunca başka sorular da arkasından geliyor kuşkusuz. Benzer biçimde devletin değişmezliğinin yarattığı sayısız örnekler geliyor insanın aklına. En son örneği ise Hrant Dink davası. **Hemen hemen her taşın altında “terör örgütü” arayan bu devlet Hrant Dink davasında yalnızca bir iki serseri genç buluverdi. Olay kapanmış, devletin gücü de perçinlenmiş gibi oldu yeniden ve sonsuza dek. Sanki...**

Bu topraklardaki “**istibdat**”ın sınırı yok. O nedenle de bu topraklarda şiddetli bir “**adalet talebi**” her daim gündemde. Adalet talebinin bu denli güçlü olması aslında tersten bakarsak zorbalığın da aynı derecede güçlü olduğunun kanıtı.

Fransız devrimini kendilerine örnek almış “**Jön Türkler**”, “**1908 Meşrutiyet devrimini**”, onlar gibi, “**Hürriyet, musavvat, uhuvvet**”, yani “özgürlük, eşitlik, kardeşlik” sloganlarıyla sokaklarda haykırırlarken başına bir de

“Adalet”i koymak zorunda hissetmişlerdi kendilerini. **“Adaletin”** oraya konması bile bu ülkenin devlet yönetiminin zorba ve adaletten nasibini almamış bir devlet olduğunun en açık kanıtlarından biriydi.

Bu ülkede sol siyaset **“devrim”le** meşgulken toplumun bu adalet talebine sağ siyasetler sahip çıkmışlar ve partilerinin adlarını ya da ana sloganlarını hep bu adalet temeli üzerine kurmuşlardır. O nedenle de Demirel’in partisinin adı **“Adalet Partisi”**, Erbakan’ın ana sloganı **“Adil düzen”**, Erdoğan’ın partisinin adı ise **“Adalet ve Kalkınma Partisi”** olmuştur. (Ecevit’in ana sloganlarından birinin **“Hakça düzen”** olduğunu hatırlatanlar olursa bunun pratikte önemi olmayan şaire yakışır bir söz olduğunu hatırlatırım.)

Adalet duygusunun özgürlük kadar, eşitlik kadar vazgeçilmez bir duygu olması halinin zamanla azalması beklenirken artması hayra alamet bir durum değil.

Adalet talebin bu ülkede dün itibariyle daha da artmış olduğu ise kesin. Dedim ya her taşın altında “terörist örgüt” arayan bir devletin mahkemesinin çağımızın en önemli cinayetlerinden biri olan Hrant Dink cinayetinde herhangi bir “örgüt” izine rastlamamış olması hiç bir biçimde ikna edici ve inandırıcı değil.

Gönüllerde açılan yaranın herhangi bir biçimde kapanması mümkün değil ama hiç olmazsa vicdanları tatmin edecek bir kararın çıkması beklenirdi. Ama olmadı. Bir kere daha bu devletin değişmemekteki direncine tanık olduk. Ne ölçüde tarihin gidişine ayak sürüdüğünü bir kere daha böylelikle gördük.

Bülent Arınç **“Karar vicdanları tatmin etmedi ama bunun yolu hükümeti, devleti suçlamak değil”**dir demiş. Ama açıktır ki bu karar sembolik önemi olan bir karardır ve sembolü olduğu şeylerden biri de devletin değişmezliğidir.

Bundan böyle Hrant Dink adı bu ülkedeki adalet ve demokrasi mücadelesinin de adı olacak gibi. Ya da olmalı. Zorbalık bu denli güçlüyse adalet talebi de o kadar güçlü olur. Tarih sayısız örneklerle dolu. O nedenle de bence ülkedeki bütün **“adalet” ve “vicdan”** duygusu olan insanların Hrant Dink bayrağı altında toplanması gerekir.

Hrant Dink için yollara düştüğümüzde bu onun öldürülüşüne olan ilk tepkimizdi. Taksim’den başlayacak bugünkü yürüyüş ise ikincisi. Birincisinden daha inançla yürüyeceğiz, adalet için, özgürlük için, Hrant için...

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Krizin tohumları

Erol Katırcıoğlu 21.01.2012

İçinde yaşamakta olduğumuz kapitalist sistem her zora girdiğinde birtakım yollar bularak hem kendinin ömrünü uzatıyor hem de hayatlarımızı derinden değiştirerek bir sonraki krizin tohumlarını atıyor.

1970'lerin ekonomik sıkıntılarını aşabilmek için bulduğu yollardan biri bilgisayar teknolojileri ve ona bağılı yeni araçlar oldu. Hayatın her alanında hızla yaygınlaşan bu araçlar en çok da iletişim alanında uygulandı. Enformasyonu ve görüntüyü kabloyla değil de havadan uydularla iletebilen yeni teknolojiler insanın ufkunu yerelin ötesine taşıyarak, üretimdekine paralel yeni ve küresel bir dünya yarattı. Bugün yaşadığımız dünya bu dünya.

Ama öyle görünüyor ki kapitalizmin başı yine dertte. Yol açtığı küreselleşmenin vardığı yerde yine yönetilemeyen bir dünya ve bir kriz var. Üstelik bu kriz yalnızca ekonomide de değil, öyle anlaşıyor ki siyasette de.

1980'lerde atılan tohumların en önemlisi sanırım insanın kendisi ve çevresiyle ilgili algılarının değişmesine yol açan enformasyon alanında oldu. Enformasyon teknolojilerinin yaygınlaşması insanın kendisi ve çevresiyle ilgili bilgilerini de arttırdı. Kendisi derken kendi "insan çevresi"ni kastediyorum. Kendi kültürünü, inancını ve etnik aidiyetini daha önemser hale geldiğinden sözediyorum. Hele hele kapitalizmin kültürleri homojenleştirici baskısını hissettikçe daha da öyle oldu. Bu süreç "**kimlikler**" konusunu gündeme getirdi ve besledi.

Çevresi derken de insanın "**doğa çevre**"sini kastediyorum. İnsanın içinde yaşadığı doğa ile ilgili bilgileri arttıkça bugüne dek doğayı ne kadar hor kullandığını görüp, başka yaşanacak bir yer de olmadığı bilinciyle "çevre" konusunda özel bir duyarlılık geliştirdi. Bu süreç de "**çevre**" ve "**ekoloji**" konularını gündeme getirdi ve besledi.

Bu süreç aynı zamanda bireyin kendi talebiyle ilgili algılarını da değiştirdi. Talebini, kendi zevk ve tercihlerine uygun üretim yapan, hizmet sunan firmalara yöneltti ve böylelikle de kitle üretim teknolojilerinin taşıyamayacağı parçalı bir talep yapısı ortaya çıktı. O nedenle de boyları bakımından daha küçük ve fakat büyüklerden daha etkin çalışan yeni bir ekonomik yapılaşma ortaya çıktı. Bu süreç de **KOBİ** dediğimiz firmaların gündeme getirdi ve bu süreci besledi.

Belki başka etkenler de vardır unuttuğum ama bence bu üç alandaki gelişmeler; "**kimlikler**", "**ekoloji**" ve "**küçük firmalar ekonomisi**" gibi konular aslında içinde yaşadığımız kapitalizmin en önemli konuları oldular. Bu üç alanda yaşanan gelişmeler şimdi hem ekonomik olarak ve hem de siyasal olarak kapitalizmin yönetilmesinde zorluklar çıkarmaya başladılar. 2008'de başlayan krizin arkasında 1980'li yılların kapitalizminin attığı bu tohumlar var.

Bu konuya daha sonra döneceğim.

Kısa bir yanıt

Daha önce de söyledim Murat Belge ve Halil Berktaş arasında süren tartışmayı yararlı buluyorum. Zaman zaman benim de yazmayı anlamlı bulduğum konular olduğundan benzer konularda ben de yazıyorum. Son yazdığım bir yazı üzerine Halil Berktaş'ın "not"unu kısa da olsa yanıtlamam gerekti. Bu da benim "not"um.

Berktaş, benim "**...hem "eşitliğe" ve hem de "özgürlüğe" aynı derecede vurgu yapan, daha doğrusu bu kavramların ayrılmazlığına vurgu yapan yeni bir sol siyaset neden mümkün olmasın ki**" sorumu "güzel soru" ama "yanlış cevap" olarak değerlendirmiş. Benim iktisatçılığımaya vurguyla "**marjda düşünme ve takaslar mantığını" iyi bilmek durumunda olduğumu**" belirtmiş ve özetle "eşitlik" ve "özgürlük" arasında bir çeşit takas ilişkisi (*trade off*) olduğuna dikkat çekmiş. "**Her tercihler öbeğinin, her konunun bir fırsat maliyeti**

var. Her şeye sahip olmak olanaksız. Herhangi bir şeyden daha fazla edinmek mutlaka başka şeylerden vazgeçmeye bağlı”dır demiş.

Doğrusu burada Berktaş’ın bu yaklaşımının, **“kaynakların kıtlığı” (scarcity)** üzerinden oluşmuş neoklasik iktisadın sorunlu bir mantığı olduğunu söylemek zorundayım. “Kısa” dediğim için yanıtımı da kısa bir soruyla vereyim: **işsizliğin kol gezdiği, fabrikaların çalışmadığı, üretimin yapılmadığı bir durgunluk döneminde, insanlara iş vermenin böylelikle fabrikaların çalışmasını sağlamanın ve böylelikle her şeyden daha fazla üretmenin nasıl bir “fırsat maliyeti” olabilir ki? Böyle yaptığımızda istihdam ve üretim artarsa, karşılığında ne azalmış olacaktır?**

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

—

Erol Katircioğlu 26.01.2012

Yazarımız yurtdışında olduğundan bugünkü yazısı gazetede yayımlanmamıştır.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Anayasa, demokrasi ve meşruiyet meselesi

Erol Katircioğlu 28.01.2012

1980’ler sonrası dünyada insanlığın özellikle bilgisayar teknolojilerinin yarattığı enformasyon bombardımanı altında genel bir zihniyet değişimi yaşadığını söylemek sanırım çok yanlış olmaz. Geçenlerde bundan söz ederken 1980’ler sonrası dünyadaki **“kimlik”** sorunlarının, **“ekoloji”** sorunlarının ve **“üretimin küçük ölçeklerde örgütlenme”** sorunlarının bu zihniyet değişikliğiyle yakından ilgili olduğundan söz etmiştim.

Konuya devam edersek, **“demokrasi”** sorunun da bu zihniyet değişikliğinin bir parçası olduğunu söyleyebiliriz gibi geliyor bana. Çünkü bu zihniyet değişikliği dediğim olgunun arkasında insanın kendini bir birey olarak yeniden keşfetmesi yatıyor.

İnsan kendini kendine bakarak keşfedemez, ancak diğerlerine bakarak bunu yapar. **Günümüzün insanı da diğer konularda olduğu gibi demokrasi konusunda da kendisini “temsil” etmek üzere seçilmiş insanlara bakarak onların “kendisini” temsil etmede sorunlar olduğunu farkediyor.**

Alın şu anayasa meselesini! Hiçbir konuda **“katılım”** lafını ağızlarına almayan siyasilere anayasa konusu açıldığında neredeyse hep birden **“Ama anayasa ‘katılımcı’ bir biçimde yapılacak!”** demelerine ne demeli! Neden “katılımcı” bir biçimde yapılması gerekiyor hiç kimse açıkladı mı? Oysa mademki bu Meclis **“hür ve demokratik”** bir biçimde seçilmiş milletvekillerinden oluşuyor. O zaman onların bizim **“temsilcilerimiz”** olarak anayasayı yapmalarında ne mahsur var ki? Sonrasında da bir referandumla toplumun onayı da alınır ve anayasa meselemiz de böylelikle çözülür. Ne diye illa da **“katılımcı”** olacak diye tutturuyorlar dersiniz?

Doğrusu benim anladığım, anayasa gibi toplumun birlikte nasıl yaşayacağını kurallarını belirleyen bir metnin hazırlanması ve kabul edilmesinde **“temsili demokrasi”**nin sağladığı **“meşruiyet”** yetmiyor da ondan. **Yani aslında bu “katılımcılık”taki ısrarın arkasında bence kimse itiraf etmiyor olsa da aslında “temsili demokrasi”nin artık “meşruiyeti” kuşkulu bir sistem olduğu gerçeğinin kabulü yatıyor.**

O nedenle de hemen bütün dünyada 1989’da, duvarın yıkılması sonrasında yapılan anayasalarda **“katılımcılık”** temel bir konu oluyor. Hatta öyle ki anayasa metninden çok metnin **“katılımcı”** bir biçimde yapılıp yapılmadığı daha önemli bulunuyor vs.

Bizim siyasetçilerimizin **“katılımcılık”**tan söz etmelerinin nedeni böyle bir zihni değişime sahip çıkıyor olmaları olabilir mi? Sanmıyorum. Öyle olsaydı ikide bir **“3. köprü”**nün Boğaz’ın neresinden geçeceği konusunda ya da ne bileyim mesela **“çığırın proje”** gibi konularda topluma sormak ihtiyacı da hissedebilirlerdi. O nedenle de anayasanın **“katılımcı”** bir biçimde yapılacağı ifadeleri bence bir pazarlama tekniğinden öte bir anlam taşıyor.

Çok uzun yıllar kendisine hiçbir şey sorulmadığı gibi yaşadığı coğrafyada bile geçiciymiş gibi duran bir halk için **“katılımcı bir demokrasi”**yi savunmayı toplumdaki kopukluğun bir işareti olarak okuyabilirsiniz. Hatta apartman toplantılarını bile yapmayı zül gören bir toplumda bu **“katılımcılık”** da nereden çıktı diye sorabilirsiniz.

Ama benim bildiğim yalnızca ekonomik alanda değil aynı zamanda sosyal alanda da toplumun kararlara katılması biçimindeki bir demokrasinin önümüzdeki dönemin demokrasi anlayışı olacağı. Çünkü çağımızın bireyi kendini önemsemeye devam ettikçe ve kendi hayatıyla ilgili kararlarda kendi dahlinin de olması gerektiğini düşünmeye devam ettikçe kaçınılmaz olarak katılımcı bir toplum da gelişecek. Bu, **“çağımızın bireyi”** kapsamına Türklerin de dahil olduğunu söylememe bilmem gerek var mı?

Meclis Başkanı Cemil Çiçek “katılım” konusunda işlerin iyi gitmediğinden yakınıyor. Acaba bu durum insanlarımızın, siyasetçilerin “Katılın!” dediklerinde aslında “Farketmez, biz nasıl olsa bildiğimizi okuyacağız!” demek istemiş olduklarını düşünmelerinden olmasın?

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

‘Eksik demokrasi’, ‘aksak piyasa’

Erol Katircioğlu 02.02.2012

Zaman zaman yazıyorum serbest piyasa ile parlamenter demokrasi arasında yakın bir ilişki olduğuna dair görüşler üzerine. Bu görüşler daha çok her iki kavrama da sonsuz inançları olan kişilerin görüşleri kuşkusuz. Daha çok **“liberal iktisat ekolleri”**ne bağlı iktisatçılar bunlar. Demek istiyorlar ki, nasıl piyasada hangi malların üretileceğine tüketiciler onu ya da bunu alma kararını verdiklerinde onun ya da bunun üreticilerine ürettikleri malları beğendiklerini ve üretimlerine devam etmelerini söylemiş oluyorlarsa, tıpkı onun gibi vatandaşlar olarak toplum da sandığa gidip oy vererek kendilerinin kimler tarafından (hangi siyasi parti tarafından?) yönetileceğine karar vermiş oluyor. Yani iki sistem arasında bir fark olmadığı gibi her iki sistem de birbirlerinin üzerine tam olarak oturuyor.

İsterseniz siz bizdeki durumun vahametini, tersten gidip, siyasette hangi koşullarda seçim yaptığımızı dikkate alarak, Genel başkanların bizler adına bizlerin **“temsilcilerini”(!)** nasıl seçtiklerini düşünerek bizdeki serbest piyasanın da ne menem bir piyasa olduğuna siz karar verin.

Ama doğrusu sorun burada değil. Her iki sistemin de kendi içindeki sapmalardan dolayı ortaya çıkan sorunlar daha tali sorunlar. **Asıl sorun her iki sistemin “mükemmel” çalıştığı koşullarda bile sorun üretmeye devam edecek olduğu gerçeğidir. Bir başka deyişle serbest piyasa “mükemmel” çalışsa ve en etkin ekonomik sonuçları üretse bile değil mi ki alınan kararlar küçük bir işveren sınıfının kararları olmaya devam ediyor böyle bir sistemin “ekonomik olarak etkin” olsa bile “sosyal olarak etkin” olma şansı yoktur.**

Oysa **“liberal iktisatçılar”** serbest piyasa sisteminin **“mükemmel”** çalışması halinde yalnızca ekonomik olarak değil aynı zamanda sosyal olarak da etkin olacağı iddiasındalar.

Uzatmayayım! Demek istediğim serbest piyasa sistemi yalnızca belirli bir işveren elitinin aldığı kararlarla yürürken, bir başka deyişle toplumun çoğunluğunun alınan kararlara katılımını dışlarken aksak bir sistem haline geleceği ve toplum için **“iyi”**yi gerçekleştiremeyeceği.

Benzer bir durumun siyasette de geçerli olduğuna dair örnekler az değil. Mevcut **“temsili”** demokrasimizde alınan kararlardan **“seçim yasası”** ve **“siyasi partiler yasası”** gibi yasalarla toplumun uzak tutulmuş olması mevcut demokrasimizi de toplumun genel çıkarları için değil küçük bir azınlığın çıkarları için çalışan bir sisteme dönüştürmüş durumda.

Alın dün gazetelere yansıyan bir örneği: Karadeniz sahil otoyolu meselesini.

“Yapımı tam 20 yıl süren ve beş milyar dolar harcanan Karadeniz sahil yolu, her yıl meydana gelen heyelan ve sel felaketleri ile gündemden düşmüyor. Dün de Artvin’in Hopa ilçesinde denizde 10 metreyi bulan dalgalar istinat duvarını yıktı ve otoyolun 60 metrelik bölümü çöktü. Karayolları ekipleri onarım çalışması başlattı. Ekonomiye yılda 552 milyon lira katkı sağlayacağı hesaplanan otoyolun zararı, sel felaketleri ile daha büyük oldu.” (Milliyet, 1.2.2012)

Peki, bu toplumun beş milyar dolarının böyle sorunlu bir projede harcanması kararını kim verdi dersiniz? Diyorlar ki Yaşar Topçu. Bence de, bilemediniz Yaşar Topçu’nun yanında mesela Mesut Yılmaz ya da ne bileyim o zamanın kabinesindeki birkaç bakan daha. Ama hepsi bu kadar. **Küçük bir azınlığın özellikle Karadeniz sahil şeridinde yaşayan insanların herhangi bir dahlini aramaksızın verdiği bir karar toplum açısından büyük bir yanlış ve büyük bir zarara yol açtı.** Bunun gerçek suçlusu toplumu kararlarından dışlamış bir parlamenter sistem değil mi?

O nedenle ben diyorum ki piyasada domatesin kaç, nasıl ve kimler tarafından satılacağı gibi kararlar piyasaya bırakılsın ama hayatlarımızı uzun süre ve derinden etkileyecek kararlar bize sorularak alınsın. Bu tür kararları son zamanlarda bırakın bize sormaya, Meclis’e dahi sormaya gerek duymayan hükümetin bu nedenle izlediği yol doğru bir yol değildir.

Nasıl denizin doğasına uymayan bu sahil yolu için Karadenizliler **“Bir gün deniz mutlaka geri alacaktır”** diyorlarsa tıpkı onun gibi **toplumun kararlara katılmadığı bir toplum yönetimi de toplum tarafından mutlaka “geri alınacaktır”.**

erolkatircioglu@gmail.com

Kimlik siyasetine devam

Erol Katırcıoğlu 04.02.2012

Çıplak gözle olanlara baktığımızda hâlâ toplum olamamış bir toplum olduğumuzu görmemek mümkün değil. Başlangıçta nasıl bir toplumsak hâlâ öyle bir toplum olmaya devam ediyoruz. Bölük bölük farklılıkları olduğu halde iktidardaki **“Cumhuriyetçi”** (isterseniz Kemalist diyelim) kadroların tanımladığı **“milliyetçi”** bir şemsiye altında aynı coğrafyada yaşayan bir topluluk.

Bu çerçevede yakın zamanda tanık olduğumuz siyasi çatışmaya **“Cumhuriyetçi”** kimlikle **“İslami”** kimlik arasındaki bir kol güreşi olarak bakabiliriz. Sonuçta bu güreşi İslami kimliğin kazandığını ya da kazanmakta olduğunu söylemek mümkün ama buradan gerçek anlamda demokratik bir topluma evrilebileceğimizi iddia etmek çok zor.

Bir başka deyişle toplum, Cumhuriyet kurulduğundan bu yana kendi **“kimlik”**leri etrafında yaşayan bir topluluklar topluluğu olduğu için buradaki siyaset de her zaman **“kimlik”**ler üzerinden yapılan bir faaliyet olmuş. Bu nedenle de bizde sınıflar üzerinden bir siyaset neredeyse hiç olmadı. Hemen hemen bütün partiler **“Atatürkçü”** partiler olmak durumunda oldukları için de hiçbir parti net olarak ne işverenlerin ve ne de işçilerin partisi olabildi, kimliklerini ise ancak semboller düzeyinde kullanabildi vs.

Ama dönem değişti. Küreselleşmenin yarattığı hengâmede ekonomik yapılar gibi siyasi yapılar da değişti. Değişim dinamikleri ulus-devletlerin dışına çıktıkça, ulus-devletler zayıflamaya, ulus-devletler zayıflamaya başladığında da eski ulus-devlet hegemonyaları sarsılmaya başladı. Sonuçta ulus-devletlerin içindeki kimlikler güneşin altında yerlerini istemeye başladılar. **Günümüzde sınıf savaşlarından çok kimlik savaşları görülmesi de bence bu nedenle.**

Bunları yazmamın nedeni ise bir zamandan beri Başbakan Erdoğan’dan gelen işaretler. **Seçim sonrasında meşhur balkon konuşmalarında “herkesin başbakanı” olacağını söylemiş bir Erdoğan’ın bugün yalnızca kendisinin kimliği olan “muhafazakâr”ların başbakanı gibi konuşuyor olması doğrusu şaşırtıcı değilse de yadırgatıcı.**

Başbakan Erdoğan’ın demokrasi anlayışının günümüzdeki demokrasi anlayışlarıyla pek örtüşmediği bilinen bir konu. Ama kendisini yönlendiren danışmanlarının, Başbakan’a, bu siyaset anlayışıyla yaptığının, farklı kimliklerin bir türlü buluşamadığı ve bu nedenle de bir türlü toplum olamayan bir toplumda bir **“kimlik siyaseti”** yapmak olduğunu söylemeliler. **Bizim ihtiyacımızın ise kimlikler üzerinden olsa bile kimlikleri reddeden ve bu anlamda bir birlikte yaşama imkânı yaratabilecek yeni bir demokrasi anlayışı olması gerektiğini de...**

Başbakan Erdoğan’ın **“Dindar bir gençlik yetiştireceğiz”** sözü bu anlamda **“demokrat”** sıfatını hiç hak etmeyen **“muhafazakâr İslami”** bir kimlik içinden söylenmiş bir söz.

Bence bugünün dünyasında –sorunlu olsa bile– **“trüf mantarı yetiştireceğiz”** diyebilirsiniz belki ama **“Dindar bir gençlik yetiştireceğiz”** sözünü aynı rahatlıkla söyleyemezsiniz. Kaldı ki Fransızların “kara elmas” dediği bu mantarı yetiştirmek için bile ilgili aktörlerle bir etkileşim içine girmeniz gerekir.

Eğer öyleyse, yani “kimlik” siyaseti meşru ise, Başbakan tüm toplumun değil de kendisinin temsil

ettiğini düşündüğü “muhafazakâr” kimliğin başbakanı ise o zaman niye Kürtlere siz kimlik siyaset yapıyorsunuz, Türkiye’nin partisi olamıyorsunuz diye eleştiri yapıyorsunuz ki?

İnsanlar bir ölçüde doğal olarak kendi kimlikleri üzerinden siyaset yaparlar. Ama günümüzün modern toplumları tek tip, tek kimlikli toplumlar değiller. Aksine son derece karmaşık, yığınla farklılığın olduğu toplumlar. **Eğer bu toplumları “demokrasi” ile yöneteceksek tek tek kimlikleri aşan yeni bir kimliğe, demokrat bir kimliğe ihtiyaç var. Aksi durumda kimlik siyasetlerinin kimlik çatışmaları üretmesi kaçınılmaz. Maalesef bizde görünen, hükümetin de böyle çatışmacı bir yola yönelmiş olduğu.**

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Medya ve özgürlükler

Erol Katircioğlu 09.02.2012

Son günlerde “**hapisteki gazeteciler**”, **Paul Auster** polemikleri çerçevesinde Türkiye’de ifade özgürlüğünün sınırları ve basın özgürlüğü gibi meselelerle ilgili bir tartışma yürümekte. Kimileri bu konulardan giderek hükümet karşıtı bir tutum alırken, hükümet de bu eleştirilere cevaben kendi yönetimleri süresinde Türkiye’nin geçmişiyile kıyaslandığında gerek ifade ve gerekse basın özgürlüğü konusunda çok ileri adımlar atmış olduğunu söylemekte. Doğrusu bu tartışmanın gerekli olduğu ortada ama tartışılan konunun arkasında bence değinilmeyen bir başka konu var.

Evet, Türkiye’de hapiste olan gazeteciler ve akademisyenler var. Bu bir sorun. Ama bu sorunun varlığından giderek Türkiye’nin ifade özgürlüğü olmayan otoriter bir ülke olduğunu söyleyebilir miyiz?

Bence söyleyemeyiz!

En azından ortada bir yargılama süreci var ve suçlananların suçlu bulunmayıp serbest kalmaları da mümkün. Bu nedenle de Paul Auster’ın söylediklerinin abartılı ve yanlış bilgiler üzerinden söylenmiş sözler olduğu ileri sürülebilir.

Peki ama buradan giderek Paul Auster’ın eksik bilgiler üzerinden kasıtlı davrandığını –hatta Ergenekoncu olduğunu–, asıl meselesinin Türkiye’nin ifade ve basın özgürlüğü olmayan otoriter bir ülke olduğu imajını yaratmak olduğunu söyleyebilir miyiz?

Bence bunu da söyleyemeyiz!

Çünkü bizdeki asıl mesele ifade ve basın özgürlüklerinin anayasal düzeyde olmasa da bu özgürlüklerin kullanılma araçlarındaki sınırlılıklar nedeniyle kısıtlanmış olmasıdır. O nedenle de Başbakan’a, Paul Auster’a kafa tutarken, hapisteki gazeteci ve akademisyenlerin gazeteci ve akademisyen olduklarından değil de teröre bulaştıklarından dolayı hapiste oldukları dayılanmasını yaparken bu gerçeği de hatırlatmak gerekir.

Üstelik bu gerçek AKP’nin yüzde 50 oy almadan önce gerçekleştirdiği bir durumla ilgili. Nasıl yeni Anadolu sermayesi gelişirken önünde eski sistemin sermaye gruplarının örgütlenme modeli olan “holding”i kendisi için de bir örnek olarak görmüş ve öylece örgütlenmişse tıpkı onun gibi AKP hükümeti de kendisinden önceki tekelleşmiş medyayı örnek alarak benzer bir tekelleşmiş medya yaratmıştır. Burada tekelleşmeden muradım

“tek bir firma” değil kuşkusuz, ama aralarında bir çeşit koordinasyon bulunan firmaların birlikteliğini kastediyorum..

AKP’nin seçimlerde aldığı yüzde 50 oy sonrasında elde etmiş olduğu siyasi üstünlük ise **“kurulu düzenin medyası”** dediğim daha çok eski aktörlerin yer aldığı kesimde daha da büyük bir çözülmeye neden olarak medyayı hep bir ağızdan konuşan tek bir firma durumuna indirgedi.

Dolayısıyla **“hapisteki gazeteciler”** ve **Paul Auster** tartışmasında asıl tartışılması gereken bu tektipleştirilmiş ve tekelleşmiş medya ortamı ve bu ortamın tehlikeleri olmalı bence. **“Hapisteki gazeteciler” konusu AKP karşıtlığı üzerinden kimilerine çekici bir konu gibi gelebilir ama asıl tartışılması gereken konunun medyanın bu “tek tipleşmiş” ve “tekelleşmiş” hali olmalı bence.**

Böyle olduğundan şüphenez varsa iktisattan bir örnek vererek durumu açıklamaya çalışayım. Ekonomide her hangi bir dışsal negatif şok olduğunda (mesela petrol fiyatlarında ani bir artış) firmaların buna farklı cevaplar verme olasılığı firmalar arası dengeyi bozar. Birinin diğerlerinden daha yüksek fiyat koyması pazarı kaybetmek anlamına geleceğinden, aynı durumda olan firmalar birbirlerinin nasıl davranacağını anlamak ve bir koordinasyon içinde olmak ihtiyacına girerler. Her ne kadar yasal olarak yapılan yanlış da olsa böylelikle rekabet yasalarını çiğnerler. Bir tür tekel konumu sağlarlar vs.

Şimdi **“Uludere faciasını”** medyaya dışsal bir şok olduğunu varsayarsak, medyanın nasıl davrandığına bakarak medyanın niteliği hakkında bir yorum yapabiliriz. Bir kere hemen hemen bütün televizyon kanallarının kendilerine olayla ilgili bilgiler gelmiş olmasına rağmen konuyu haberleştirmek için 12 saat beklemiş olmaları açık ya da gizli bir koordinasyonun varlığına değilse neye işaret etmektedir dersiniz?

Bu ülkede AKP yönetimi altında ifade özgürlüğünün de basın özgürlüğünün de çıkarılmış yasalar bağlamında sınırlandırılmış olduğunu söylemek doğru değildir ama aynı AKP yönetiminin gerek ifade özgürlüğünün ve gerekse basın özgürlüğünün araçları olan medyayı tektipleştirerek ve daha da tekelleşmesine yol açarak ifade özgürlüğünün de basın özgürlüğünün de sınırlandırılmasına neden olduğunu söyleyebiliriz. Bence tartışılması ve itiraz edilmesi gereken asıl budur.

Medyamızın tekleştirilmiş ve tekelleştirilmiş olmasıdır.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

‘Yeni dönemin’ beklenmeyen sonu mu

Erol Katircioğlu 11.02.2012

Her ne kadar MİT Müsteşarı Hakan Fidan’ın davete icabet etmemesinin arkasından Cumhurbaşkanı ve Başbakan’la görüşmesiyle geline nokta en azından kamuoyu önünde konuyu dondurmaya yönelik bir gelişme olarak okunabilirse de şu an itibariyle medyaya düşen haberler bu işin pek de öyle kolay kolay dondurulamayacağını göstermekte.

Sistemin en önemli iki aktörünün, Cumhurbaşkanı ve Başbakan’ın MİT Müsteşarı’nın yanında durmasıyla çatışmanın diğer tarafına “Tamam! Devam etme!” mesajı verilmiş olsa da yazıyı yazmakta olduğum şu saatlerde

basında yer alan haberlerden kavganın devam edeceği görülmekte.

DHA'nın ve AA'nın haberine göre **“KCK soruşturması kapsamında ifade çağrısı yapılan MİT Müsteşarı Hakan Fidan'ın ifadesinin alınması için Ankara Savcılığı'na talimat yazıldı. Mazeretsiz ifade vermeye gelmeyen eski MİT Müsteşarı Emre Taner, eski Müsteşar Yardımcısı Afet Güneş ve iki MİT görevlisi Y. Yıldırım, H. Kuzuoğlu için yakalama kararı çıkarıldı”**.

Görüldüğü gibi MİT-Emniyet arasındaki kavga yeni bir safhaya sıçramış durumda.

Bu kavga ile ortalığa dökülen bilgiler, daha şimdiden toplumu ciddi bir biçimde zehirlemiş durumda. MİT-PKK ilişkilerinden söz etmiyorum. Bu ilişkide bence bir sorun yok. Hatta sorun olmadığı gibi desteklenmesi ve cesaretlendirilmesi gereken bir girişim bu. Bu nedenle de Başbakan'ın bundan dolayı kutlanması bile gerekir.

Ama diğer iddiaların ima ettikleri bence çok sorunlu. Gazetelerin yazdığına göre; **“İstanbul Emniyeti KCK unsurları içinde MİT'in haber elemanlarının bulunduğunu tespit etti. Seri operasyonlarda aynı zamanda MİT elemanı da olduğu saptanan örgüt üyeleri gözaltına alındı. Polis; bu isimlerin, istihbari bilgi vermek yerine bizzat örgüt kadrolarını yöneterek eylem talimatı verdikleri ve eylemlere katıldıkları iddiasıyla dosya hazırladı. Savcılık soruşturması sırasında bu şüphelilerden bir bölümü de tutuklandı”**.

Yani bu haberden anlaşılan MİT, KCK vasıtasıyla Kürt siyaseti içine sızmakla kalmayıp orada çeşitli provokasyonlar yaparak Kürt siyasetini suçlu duruma düşürmek gibi bir amaçla davranmış. Çünkü ancak böylelikle onu KCK davasının içine sıkıştırmak ve sonuçta pasifize olmasını sağlamak mümkün olabilecekti.

Peki, bu durumda Başbakan'ın bir süre önce KCK'nın yanlış bir operasyon olduğunu söyleyen çeşitli yazarlara kızarak söylediklerine ne diyeceğiz? Rize'de yaptığı konuşmada **“Son KCK operasyonları, kimse bunların durmasını beklemesin KCK operasyonlarına karşı çıkanlara sesleniyorum, KCK'yı iyi tanımanız lazım, KCK'nın nereye gittiğini bilmeden yaptığınız açıklamalar ister medyada olsun, nerede olursa olsun teröre destektir, teröre hizmettir bu kadar açık”** sözlerini nasıl yorumlamak gerekir?

Üç tür yorum imkânı var. Birincisi ya Başbakan da MİT'in neler yaptığını bilmiyor, ikincisi; ya da MİT'in yaptıkları Başbakan'ın bilgisi dahilinde gerçekleşmiş eylemler, ya da, üçüncüsü, Emniyet sahte suç üreten işler yapmakta. Her üç durumun da ima ettiklerine dikkat eder misiniz?

Birincisi bir başbakan için taşınması çok zor bir durum. Kendi emrinde olan ve üstelik de çok güvendiği bir bürokratı kendisinin haberi olmadan birtakım siyasi ve karanlık işlere giriyor. Bu durum böyle bir iktidarın gerçek bir iktidar olmadığını kanıtı olur.

İkinci olasılık Başbakan'ın doğru söylemediği gerçekleri saptırdığı bir duruma işaret eder. Öyle ya bir yandan KCK konusunda itirazı olanları teröre alet olmakla suçlamak öbür taraftan da KCK'nın içine “terörist” eylem planlayan MİT ajanları yerleştirmek gerçekleri çarpıtmak değilse nedir ki?

Üçüncü olasılık ise Emniyet'in İçişleri Bakanlığı'nın dışında davranıyor olmasıdır ki doğrusu bunun da büyük bir iktidar zafiyeti olduğu açıktır.

Sonuç olarak bu üç olasılık da Başbakan açısından ve tabii iktidar açısından çok sorunlu durumlara işaret eden olasılıklar.

İşte MİT üzerinden gelişen olayların toplumu asıl zehirleyici yanı da bence bu. Devleti yönetenler geçmişte olduğu gibi hâlâ toplumu kışkırtarak siyaseti manipüle ediyorlarsa, hâlâ kendilerinden farklı düşünenleri de

gizli bir biçimde takip ediyor veya dinliyorlarsa, bu durumda nasıl ve neden AKP ile birlikte başlayan dönemin yeni bir dönem olduğunu düşünelim ki?

Tam tersine bu işaretler yeni başlayan dönemin beklenmeyen sonuna işaret ediyor olmasın?

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kürt sorununun önlenemeyen yükselişi

Erol Katırcıoğlu 16.02.2012

Bir savcının devletin en önemli kurumlarından biri olan MİT gibi bir teşkilatın başkanını ifadeye çağırması, eski başkan ve yardımcılarıyla ilgili tutuklama kararı çıkarması büyük bir krize neden oldu. Olayın **“görkemi”** yanında olayla ilgili bilgilerin **“kırıntı”** düzeyinde kalması büyük bir **“spekülasyon balonunun”** da şişmesine yol açtı. Herkes bu durumu aydınlatmak üzere kendi meşrebine göre bir yorumda bulundu, bulunuyor.

Kimileri bu cüretkâr adımı atan Yargı’yla Emniyet’in birlikte ve **“otonom”** bir biçimde davranmasını hükümete yönelik bir çeşit **“Ergenekon”** bağlantılı bir adım olarak değerlendirirken kimileri de **“cemaat”**e işaret etti.

Doğrusu kırıntı düzeyinde de olsa basına yansıyan bilgilerden gidersek işin içinde **“Ergenekon”**un olduğu iddiası bana çok daha fazla spekülasyon geliyor. Diğer iddianın daha temelli olma ihtimalinin ise **“cemaat”**e yakınlığı ile bilinen yazarların neredeyse hep beraber **“Yargı- Emniyet”** ekseninden bakan ve MİT’i hedef alan yazılar yazmış olmaları. Hatta bu yazarlardan birinin hükümetin sahip olduğu gücü **“tekelci”** bir biçimde kullanıyor olmasını eleştirerek **“gücün paylaşılmasını”** önermesi bu iddiayı daha da güçlendirdi.

Tabii **“cemaat”** deyince bu **“cüretkâr”** adımı atanlara doğru bir işaret yapmış oluyoruz ama **“cemaat”** bildiğimiz anlamda kurumsal bir mevcudiyete sahip olmadığından yine de sorunu tam olarak aydınlatmış olmuyoruz. Neden ve niçin soruları kafalarımızda asılı kalmaya devam ediyor.

Doğrusu bu kadar az bilgiyle ve uzmanı olmadığımız sularda keşfedici gezintiler yapmak yerine başka bir yol izleyerek olayın ne ile ilgili olduğu ve neler ima ettiği üzerine kafa yormak daha verimli olabilir. **Bu çerçevede belki de sorulup cevabı aranması gereken ilk sorunun Savcı Sarıkaya’nın neden MİT Müsteşarı ve eski çalışma arkadaşlarını soruşturmaya çağırmış olduğu sorusudur.** Bu sorunun basına yansıyan cevabı, KCK soruşturması kapsamında bazı MİT görevlilerinin yetkilerinin ötesinde davranmış olduklarına dair maddi delillerin varlığı (Savcı Seçen’in açıklaması).

Demek ki olayın birinci nedeni Kürt sorunudur ve iktidar bu sorunu çözmek için müzakereci bir adım atmış ve fakat sorunu çözememiştir ve bu kriz, iktidarın bu çözememe halinden neşet etmiş bir krizdir. Bu bir.

İkinci soru Savcı Sarıkaya’nın doğrudan Başbakan’ı ve hükümeti hedef alan bu “cüretkâr” adımı neye dayanarak atmış olduğu sorusudur. Bu sorunun cevabı da **Özel Yetkili Mahkemeler** düzenlemesiyle ilgilidir. Bu mahkemelerin savcılarının olağanüstü yetkileri onların bu biçimde davranabilmelerini izin vermektedir. Dolayısıyla normal olarak kanunlara dayalı yetkisini kullanan bir savcının ülkenin en önemli kurumlarından biri olan MİT’in başındaki kişiyi sorgulamaya kalkmasıyla Yargı’da olan olaylar **“Yürütme”**nin yarattığı krizin

“Yargı”ya da taşınmasına neden olmuştur. Başsavcı’nın dosyayı Savcı Sarıkaya’dan alması, ardından HSYK’nın soruşturma açması Yargı’ya taşınmış krizin göstergeleridir. Kimsenin kimseyi, savcının bir üstüyle bilgi paylaşmamış olduğu ya da bilgilerin basına sızdırıldığı üzerinden bu soruşturmaların açıldığına ikna etmesi (bugüne dek neredeyse her soruşturmanın, açılmadan önce basınla şu ya da bu biçimde paylaşılmış olduğunu gözönüne alırsak) mümkün değildir.

Gelelim üçüncü soruya. Hükümetin MİT çalışanlarının yargı önüne getirilmesinde Başbakan’ın izninin gerekli olduğuna dair bir yasa değişikliğinde bulunması hükümetle Yargı arasındaki sorunu çözmeye yetecek midir? Bence yetmeyecektir. Üstelik bu düzenlemenin yalnızca MİT’i değil de diğer üst düzey ve başbakana bağlı olması gereken kişileri de kapsayacak bir biçimde çıkması krizi bu kez de **“Yasama”**ya bulaştırmış olacaktır.

Kısacası çözemediğimiz Kürt sorunu “Yürütme”den “Yargı”ya daha sonra da “Yasama”ya geçerek bütün siyasi sistemi yani varolan demokrasiyi krize sürükleyerek yükseliyor. Kürt sorununun bu önlenemeyen yükselişinin yeni bir zihniyete ve yeni bir anayasaya çağrı yaptığı açık.

Bu çağrıyı bu kez duyalım lütfen.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

‘Soruşturma kazası’nın anlattıkları

Erol Katircioğlu 18.02.2012

Bir olay oluyor, olayın detayları ve ima ettikleri üzerine bir tartışma başlıyor. Tabii yalnızca tartışma da değil kuşkusuz, tartışmalarla birlikte olayın etrafındaki aktörlerin somut adımları geliyor. Arananlar, görevlerinden uzaklaştırılanlar, yeni düzenlemeler vs. Yürütmeyi, yargıyı ve son olarak da yasamayı da içine alan bir bunalım hali başlıyor.

Eğer bu olay, içinde yaşadığımız siyasi sistemin ve devlet yapılanmasının sonuna geldiğimizi, artık bundan böyle mevcut sistemle daha fazla gidemeyeceğimizi anlatmıyorsa başka hiçbir şey anlatmıyor demektir. Bu nedenle de bu olay bir diğer **“Susurluk vak’ası”** olarak nitelenmeyi hak ediyor bence. **“Susurluk”** perdeyi açan bir olay idiyse bu ikincisi, **“MİT soruşturması”** da perdeyi kapatmanın vaktinin geldiğini, hatta geçtiğini söyleyen bir olay.

“Susurluk” bir **“trafik kazası”** olarak çıktı, bu olay ise bir **“soruşturma kazası”** olarak tarihe geçecek. Nasıl **“Susurluk”** olayının bir trafik kazası olup olmadığı tartışma götürürse, **“MİT soruşturması”** olayının da bir **“soruşturma kazası”** olup olmadığı da tartışılabilir tabii ki. Ama her durumda her ikisinin de gösterdiği bu sistemin topyekûn değişmesi gerekliliği.

Bu son olayı böyle okuruz okumayız o bizim meşrebimize kalmış bir durum. Ama Ergenekon örgütlenmesi, Balyoz, Ayışığı vs. gibi siyaseti askıya alma girişimlerinin ülkedeki siyasetin ve siyasetçilerin yakın tarihimizin bu en önemli olaylarından olan **“Susurluk olayını”** yeterince değerlendiremedikleriyle ilgili olduğu açık değil mi?

“Susurluk olayı”nın arkasına düşölüp de o günün devlet adına işlenmiş gizli kapaklı işleri su yüzüne çıkmış olsaydı ne Ergenekon diye bir örgüt kalırdı ve ne de birtakım asker kişiler darbe planları yapabiliirdi.

Tarih bu ülkeyi daha demokratik bir ülke olmasını isteyen siyasilere ikinci bir fırsat vermiş durumda. Bir savcı, elindeki yasalara dayanarak devletin en önemli kurumunun başındaki insanları sorgulamaya başlayınca zurnanın zırt dediğı yere de gelmiş olduk.

Burada, savcının iktidarın Kürt meselesindeki yaklaşımına karşı mı bu adımı attığı, yoksa gerçekten MİT içinde birilerinin yetkilerini aştığından dolayı mı bunu yaptığı gibi konular bence tali konular. Asıl konular, bu adımla ortaya çıkan ve artık herkesi rahatsız edecek kadar boyası dökülmüş mevcut sistemle Kürt sorununun ta kendisidir. O nedenle de dünkü yasaları değiştirerek yapılan yalnızca geçici bir çözümden başka bir şey değildir.

Aslında bu iki “gerçek” sorunun çözölmesi aynı zamanda bunları çözmek isteyen siyasiler bakımından da bir zihniyet değişikliğinin gereğine işaret ediyor. Daha “adem-i merkezci” ve “katılımcı” bir devlet yönetimiyle daha demokratik hakları talep eden bir zihniyet dünyasını.

Böyle bir zihniyet dünyasının toplumda gelişmekte olduğuna dair sayısız örnekler var. Bu devlet anlayışının ve yapılanmasının değişmesini, Kürt sorunu dâhil diğer tarihsel sorunların çözölmesini ve daha demokratik bir ülke olmayı isteyen bir toplumsal anlayış yaygınlaşmakta.

Fakat bu zihniyet değişiminin siyasi partiler katına geçebilmiş olduğunu söylemek çok zor. Bugün hâlâ “ayakları sakat” bir sistemle “seçilmiş” olmayı, “herşeyi yapabiliriz” sanan bir iktidar anlayışının varlığı toplumla siyaset arasında ciddi bir mesafe olduğunu gösteriyor. Üstelik bu durum yalnızca iktidar partisi bağlamında değil Meclis’teki diğer partilerin çoğu bağlamında da geçerli bir durum.

Umudum fırtına geçtikten sonra siyasilerin de kendilerini bu yönde adım atmak zorunda hissetmeleri, seçimlerden hemen sonra girdiğimiz kötücül ve üretken olmayan ruh hallerini dağıtan yeni bir dil ve anlayışla yeni bir yürüyüş başlatmaları.

Umut bu ya...

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Eski rejimin çeperlerinde

Erol Katircioğlu 23.02.2012

AKP’nin yarattığı zenginlik ve güç, onu iktidara taşıyan toplum kesiminde bu zenginliğin ve gücün paylaşımıyla ilgili bir gerilim ve huzursuzluk yaratıyor. Konuyla ilgili gazetelere yansıyan bilgi ve görüşlerden anladığım MİT-Yargı krizinin kökleri de böyle bir sosyolojiyle ilgili.

Bir destroyer gibi eski rejimin ortasından geçerek kendine yol açan AKP bugünlerde nereye gideceğı konusunda kararsız. **Nereye gideceğinden emin olmadığından da eski rejimin çeperlerine mi yerleşecek yoksa yola devam mı edecek belli değil.** Nereye gideceğinizi bilmiyorsanız durmak ve bir süre geldiğiniz

yerlerde dolaşmak, oraların keyfini çıkarmak, orada bulabildiklerinizi tüketmek bir yol. **Ama hızla dönen dünyamızda durmanın düşmek olduğunu bilmek gerek.**

AKP de bugünlerde bunu yaşıyor. Geldiği yerin kendisine sağladığı güç ve zenginlikten memnun bir biçimde etrafta dolaşıyor. Ama dolaştıkça da birlikte yola çıktıkları bazılarıyla farklılaşıyor. Çünkü elde edilen güç ve zenginlik birlikte yola çıkanlar arasında eşit paylaşılmıyor. Paylaşılmadıkça da gerilimler ve çatışmalar kaçınılmaz oluyor. Sonuçta huzursuz bir toplum oluşurken AKP de daha henüz anketlere yansımaya da bir düşünüşe doğru gidiyor.

Oysa herkesin beklediği gücün ve zenginliğin daha adil dağıtıldığı demokratik bir toplum. O nedenle de durarak kaybettiğimiz zamanı da telafi edecek bir hızda yola devam etmek gerek aslında. Önümüzdeki **“Kürt sorunu”** dediğimiz kayalıkları aşabilmek belki de yapılması gereken ilk iş.

AKP’nin bunları yapıp yapamayacağını bilmiyoruz. Ama geldiğimiz yerde uzun kalmanın daha ileri gitmeyi zorlaştıracığı ve gidişi katılaştıracığı kesin.

Tarihte medeniyetler çokluk çevrelerindeki barbar akınları sonucu yok olmuşlar. Barbarlara göre daha sofistike olan medeniyetler nasıl olmuş da barbarların önünde diz çökmüşler dersiniz, cevabı barbarların daha savaşçı uluslar olmaları kadar medenilerin içten içe gelişen huzursuz toplumlar oluşlarında yatıyor.

Göçebeyken yerleşen topluluklar tarımsal üretim yaparak zenginleştikçe **zenginliklerini korumak için “devleti”, “parayı” ve “yazıyı”** bulmak zorunda kalmışlar. Ne var ki zenginlik, devlet, para ve yazıyla birleşince toplumda **sınıf türü farklılaşmalara**, bu farklılaşmalar da topluluk içinde gerilimlere ve çatışmalara yol açmış. Bu durum ise medeniyetleri içten içe zayıflatan bir faktöre dönüşerek koca koca medeniyetleri çevre barbarların bir fiskeyle yıkılır hale getirmiş. Bütün Mısır, Babil, Sümer, Akat, Asur gibi medeniyetlerin ortaya çıkış ve bitiş serüvenleri böyle bir ritimle yaşanmışa benziyor.

Eğer medeniyet içinde oluşan sınıflaşmalar toplumun değişimine yol açan bir altüstlüğü kendi başlarına gerçekleştirebilecek bir gelişkinlikte olsalardı bir devrim yapmış olurlardı, ama insanlığın o günkü birikimi buna müsaade etmediğinden tarih de barbarlarla medenilerin birbirlerini çekme ve itme halleriyle bata çıka ilerlemiş. (Bu görüşler, kaynakları büyük ölçüde **İbni Haldun**’dan gelen **Dr. Hikmet Kıvılcımlı**’nın **Tarih Tezi** adlı kitabından benim çıkardıklarım).

“Doğu”nun paradigmasının bu iki büyük düşünürünün söyledikleri bugün için anlamlı mıdır bilmiyorum.

Ama sanki dersler çıkarmak mümkün...

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kemalistlerle Kemalciler

Erol Katircioğlu 25.02.2012

CHP yine **“kurultaya”** gidiyor. Gerçi bu sefer yalnızca **“tüzük”** konuşulacak ama aslında konuşulmak istenenin başka bir şey olduğu da ortada. Konuşulmak istenenin başka bir şey olduğunu bir değil de iki ayrı

“kurultay”ın yapılıyor olmasından anlıyoruz. Yani pazar günü bir kurultay yapılacak, pazartesi günü de bir diğeri.

Peki ama bir parti aynı içerikte iki ayrı kurultayı peş peşe neden yapmak istesin ki? Çünkü bugün CHP’de adı böyle konmamış da olsa biri **“Kemalistler”**den, diğeri ise **“Kemalciler”**den oluşan iki ayrı CHP var. Sanmayın ki bu iki cephe arasındaki ayrılık ideolojiyle ilgili bir sorundan kaynaklanıyor. Öyle olsaydı bugün her iki grup da CHP’nin en ihtiyaç duyduğu **“program kurultayı”**nın peşinde olurlardı. Oysa onlar kim kimi nasıl yönetecek kim kimleri milletvekili, belediye başkanı seçecek gibi konuları belirleyecek **“tüzük kurultayı”** yapmanın peşinde.

Kendini solda gören birçok kişi için CHP uzun bir zamandan beri **“solcu”**dan çok **“sağcı”** bir parti olarak algılanıyor. Bunun temel nedeni CHP’nin değişen Türkiye’yi 1930’ların gözlüğüyle görmekte ısrar etmesi. Kemalist bir dünya görüşüyle küreselleşmiş bir dünyayı anlamaya çalışması vs.

Bu gözlem doğru olmasına doğru ama aynı şekilde CHP’nin de yolun üzerine düşmüş bir kaya gibi olduğu da doğru. **Gerçeğin algılanmasının gerçeğin kendisinden de daha güçlü olduğu günümüz dünyasında CHP’nin toplum tarafında “sol” olarak algılanmasının yarattığı tıkanıklığın öyle az buz olmadığını da kabul etmemiz gerek.** Bugün ülke siyasetinde **“sol siyaseti”** çok daha iyi temsil edebilecek siyasi girişimler olsa da CHP’nin tıkadığı yolu aşmaları kolay olmadığından ortaya çıkmaları da başarılı olmaları da çok zor. Bu nedenle de bugün ülkenin siyasi yelpazesinde solun eksikliğinin aslında siyasetin normalleşmesini de önlediğini söylemek mümkün.

CHP’yi yönetenlerin 1930’lardan kalmış gözlüklerle bugüne bakmaları Türkiye toplumunun bugünkü sorunlarını anlayamamalarıyla sonuçlanıyor. Ne AKP’nin yüzde 50 oyu nasıl aldığını, ne Kürtleri, ne Alevileri, ne Arap Baharını ve ne de Wall Street’i işgal et hareketini anlayabiliyorlar. Tabii ki bütün CHP’lilerle ilgili bir şey değil bu söylediklerim. Ama Kılıçdaroğlu’yla ifadesini bulan CHP politikalarının hemen tümünün yanlış politikalar olduğu da ortada.

Yanlışın en temel noktalarından biri şu Gandhi imajıyla ilgili. Kılıçdaroğlu’nu bütün dünyada **“pasif direnişin”** sembolü olmuş bu büyük siyasetçiyle sembolize etmek başlangıçta çok da kötü bir fikir değildi. Toplumun savaştan, darbeden, gerilimden ve çatışmadan bıktığı bir dönemde, Tayyip Erdoğan’ın sert imajının yanında yumuşak bir Gandhi’nin varlığının siyaseten riskli olsa da bir karşılığı olduğu da söylenebilirdi.

Ama bu imajı kim yaratmak istemişse bunu Kılıçdaroğlu’na tam anlatamamış anlaşılan. Çünkü geçen seçim sürecinde ve hâlâ da Kemal Kılıçdaroğlu kendisini bir Gandhi’den çok Tayyip Erdoğan’dan daha yüksek sesle kükremeye çalışan çakma bir kaplan gibi görüyor. Ondan daha sert, ondan daha yüksek ve ondan daha otoriter bir görüntü veriyor.

CHP iki kurultay yapıyor. Birini **“Kemalciler”** diğeri **“Kemalistler”** yapıyorlar. **“Kemalist”**ler muhtemel bir **“genel başkan”** sorunu yaratmak için adı **“Demokrasi Şöleni”** olan birinci kurultaya katılımı önlemeye çalışıyorlar. Gazetelerin yazdığına göre pazar günü birinciler **“Kemal Kılıçdaroğlu”**nun peşinden salona gideceklermiş, ikinciler ise **“Mustafa Kemal”**in yanına Anıtkabir’e...

Tam da yaklaşan ilkbahar için toplumun kırlara çıktığı bir günde...

erolkatircioglu@gmail.com

İslami kimliğin çözülüşü

Erol Katırcıoğlu 01.03.2012

Karagöz'ün Hacivat'a **"Bizde demokrasi oyunu böyle oynanır dümbük!"** dediğini duyar gibi oluyorum. Hani şu etrafımızdaki **"geri"** ülkelerin halkları için **"model"** olacağı söylenen **"demokrasi"**mizle ilgili olarak. Bu **"model"**in neresinden tutmak lazım doğrusu bilemiyorum ama son günlerde iktidar partisiyle ana muhalefet partisinin söylemleri bana ancak Karagöz-Hacivat gösterisini hatırlatıyor, yani anlayacağınız bir çeşit **"ortaoyunu"**nu. Galiba bizde **"demokrasi"** de zaten böyle bir ortaoyunundan başka bir şey değil.

Olsun yine de **"sandık"** var diyebilirsiniz. Evet, **"sandık"** var var olmasına ama **"sandık"**tan önce bir dizi yasal, yasal olmayan, sosyolojik, tarihsel vs sebeplerle konmuş engeller de var. Toplum sandığa ulaştığında sonucu değiştirmeye yetecek takati de kalmıyor zaten.

Sonuçta ne oluyorsa işte bu iki liderin etrafında oluşan yetenekleri kendinden menkul birçok vekil tarafından yönetilen hayatlarımıza oluyor. Onlar **"vekillerimiz"** ya, bize de diyecek bir şey kalmıyor.

Ali Bayramoğlu **"marangoz hatası mı"** diye sormuştu İçişleri Bakanı İdris Naim Şahin için. Soruya bir cevap da gelmemişti açıktan. Ama şimdi daha iyi anlaşılıyor ki o bir **"hata"** değil bir **"tercih"**. Bizzat Başbakan'ın **"tercihi"**. O nedenle de nefret suçu işlenmiş Hocalı mitingiyle ilgili Başbakan'ın söyleyebildiği yalnızca **"İstanbul'daki birkaç marjinal ve münferit pankartın açılması veya sloganın atılması acımızı gölgelemez"** cümlesi.

Hele hele Başbakan'ın **"Her zaman nefreti çoğaltan değil hakkı savunan olacağız"** cümlesiyle bakanı İdris Nail Şahin'in **"O kan o gün akmıştır, ama hesabı bitmemiştir, Türk milleti yaşadıkça o kanın hesabı yapılacaktır ve sorulacaktır"** cümlesini nasıl yan yana getireceğiz? Bu cümlemin neresinde nefrete karşı ve haktan yana bir anlam var? Ya da bu cümle nefret kusan bir cümle değilse nedir?

Ben giderek ikna oluyorum ki **"mağdur"** bir kimliğin üzerindeki baskı azaldıkça kimliğin **"homojen"** duruşu bozulmakta, **"kol kırılır yen içinde kalır"** anlayışıyla baskılanmış duygu ve düşünceler de ortalığa çıkmakta.

Bugün olan, AKP iktidarının, **"İslami kimliğin"** üzerindeki askerî vesayeti azaltmasıyla **"İslami kimliğin"** çözülmesi, yani kimliğin kendi içinde farklılaşması dediğimiz süreçten başka bir şey değil. Doğal olarak da bu kimliğin içindeki **"milliyetçilik"**, **"Osmanlıcılık"** ve hatta **"devletçilik"** gibi bastırılmış duygu ve düşünceler ortaya çıkmakta ve kimliğin farklılaşmasına yol açmakta. **Dün olan AKP-Cemaat ayrışması da bugünkü İdris Naim Şahin olayı da bu farklılaşmanın ortaya çıkış biçimlerinden bazıları.**

Ama unutmamak gerekir ki **"İslami"** kimlik olarak tanımlanan kimlik içinde yalnızca bunlar yok. Pekâlâ, gerçekten hak ve adalet kavramlarına içten inanan, barıştan ve demokrasiden yana insanların olduğu da bir gerçek. O nedenle de AKP'nin kendi **"statükosunu"** kurduğu artık **"devletleştigi"** iddialarına neden olan bazı hükümet uygulamaları ve anlayışları aslında bu iddialara işaret etmekten çok kimliğin farklılaşmasının işaretleri olarak okunmalı.

Kimlik çözülürken ortaya çıkan **devletçi, Osmanlıcı, milliyetçi damarlar** AKP'nin rengine ve uygulamalarına bulanarak bugün böyle bir algıyı oluşturmakta. Bu nedenle de **AKP, iktidardaki bir parti olarak nereye gideceği belli olmayan, daha demokratik işler yanında daha antidemokratik, milliyetçi ve hatta ırkçı işler yapabilme potansiyeline de sahip bir parti görünümü kazanmakta.**

Oysa bizim toplum olarak “**demokrasiye**”, “**özgürlüklere**” ve “**adalete**” ihtiyacımız var. Bu ihtiyaçları karşılamaya yönelik adım atmayan herhangi bir partinin toplumdan destek bulması da mümkün değil.

Dün yüzde 50 oy almış olan AKP de dâhil, bu böyle...

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Adalet ve Terakki Partisi mi

Erol Katircioğlu 03.03.2012

“**İttihat ve Terakki Partisi**” yıkılmakta olan Osmanlı İmparatorluğu topraklarında “**ittihat**”, yani “**birlik**”i ve “**terakki**”yi, yani “**kalkınma**”yı savunan bir partiydi. Her ne kadar İslami kesimlerde olumsuz bir tonla anılsa da İttihat ve Terakki Partisi özünde “**İslami**” yanları ağır basan bir partiydi. Nitekim, 1908 sonrası ulus-devlet heyecanı etnik kökenleri farklı “**Müslüman**” Osmanlı ahalisini etkisi altına alınca İttihat ve Terakki Partisi “**Müslüman toplulukların birliğini**” sağlamak için çok çaba gösterdi. Balkan Savaşı’ndan sonra da ilgisini Anadolu topraklarına çevirerek benzer bir “**birlik**” çabasını orada da sürdürdü.

Bugünün Türkiye’sinin oluşumunda İttihat ve Terakki Partisi’nin önemli bir rolü olduğu açık. Bu partinin kadroları arasında Cumhuriyet kurulurken bir kırılma yaşanmış olsa da esas olarak partinin “**tepeden inme modernleşme**” anlayışı Cumhuriyet’le birlikte Türkiye siyasetinde devam etti.

Bunları, son günlerde AK Parti’nin siyasetindeki gelişmelerle ilgili aklıma takılan sorulardan dolayı yazıyorum. “**İttihat ve Terakki Partisi**”nin yerini “**Adalet ve Kalkınma Partisi**” mi alıyor diye düşünmeye başladım. İki parti arasındaki fark acaba “**ittihat**”la “**adalet**” arasındaki fark kadar mı? Osmanlı çökerken “**ittihat**”a olan ihtiyacın, bugünün Türkiye’sinde “**adalet**”e olan ihtiyaca dönüşmüş olduğunu varsayarsak –ki bu varsayım makul bir varsayımdır– acaba benzerlik daha derin bir benzerlik midir gerçekten?

Doğrusu bu soruların yanıtlarını ben de bilmiyorum. Ama geçen yazımda da altını çizdiğim gibi, **AKP sistemle sorununu kendi lehine çözdükçe AKP’de buluşmuş ve İslami kimlik içinde varolan çeşitli gruplar ve anlayışlar arasında bir farklılaşmaya ve bir çeşitlenmeye neden oluyor. Bunun hayırlı bir durum olduğunu kimliğin içinden bir tür özgürleşme ve demokratikleşmenin ülkedeki demokrasinin kalitesini de yükselten bir etki üreteceğini öngörebiliriz.**

Ama anlaşılan o ki bu kimliğin içindeki en önemli damarlardan birinin de “**yukarıdan modernleşmeci**” bir anlayışla hareket eden bir damarın varlığı. Başbakan Erdoğan’ın kişiliğiyle de örtüşen bu kesimin de en etkin kesim olduğu.

Nitekim AKP’nin, belki başından beri vardı ama özellikle bu seçim sürecinde giderek artan biçimde toplumu “**yukarıdan dizayn etmek**” üzere bir heyecan içinde olduğuna dair sayısız örnekler var.

Ekonomide, Merkez Bankası’nın bağımsızlığından, bağımsız birçok “üst kurul”un bağımsızlıklarının sona erdirilmesine, oradan Çılgın Proje’den Üçüncü Köprü’ye, oradan Türk Lirası sembolüne kadar bir çok girişimde kararların toplumla etkileşmeden “yukarıdan” alındığı görülüyor.

Doğrusu “serbestliğin” yalnızca “güçlü olanların serbestliği” olarak anlaşılmış bir toplumda “yukarıdan” da olsa uzatılan elin geri çevrilmesini gerektirecek bir durum olmadığına göre bir sorun da yok diyebilirsiniz. Ama yine de bilmek gerekir ki bir ülkedeki demokrasinin kalitesi toplumu yönetmek üzere alınan kararlarda sıradan yurttaşların ne ölçüde katkı yaptığına bağlıdır. Eğer alınan kararlarda sıradan yurttaşların bir katkısı yoksa o kararların sıradan yurttaşların yararına olduğu da kuşku demektir.

İslami kimliğin üzerinde yükselen AKP Türkiye’yi değiştiriyor. Ama Türkiye değişirken kendisi de değişiyor. Değişimin yönünün “daha fazla demokrasi” olup olmayacağı ise henüz belli değil. Aksine “ittihatçı” ve “kalkınmacı” damarın hâlâ çok canlı olması değişimin bir süre daha “eksik demokrasi” olarak devam edeceğini gösteriyor.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kimlik siyasetinin açmazı

Erol Katircioğlu 08.03.2012

2002 seçimleri, yalnızca İslami kimliği temsilen AKP’nin iktidara gelmesine değil, aynı zamanda “laik” kimliğin de görünür olmasına yol açtı. O güne dek kendilerini tüm Türkiye olarak gören bu kesim ilk defa olarak diğer kimliklerden biri olduğunu farkettiler. Yani Kürtler ve İslamcıların yanısıra kendisinin de “laik” adı verilen bir kimliği temsil ettiğini.

Doğrusu Cumhuriyet’in kuruluş felsefesi çerçevesinde mevcut siyasi yelpazedeki bütün partiler “çağdaş” ve “Batılı” bir Türkiye anlayışıyla siyaset yapan ve bu nedenle de aslında Kemalizm’den neşet etmiş partilerdi. Kürtler neyse ama AKP’nin geniş Türkiye toplumu içinde bir kimlik üzerinden siyaset yaparak iktidara gelmesi ilk defa olarak “laik” kesimin de kendini dışarıdan görmesine yol açtı. İçinde “güçlü” aktörler olsa bile, kendilerini önceleri tüm “Türkiye” gibi düşünmüş olsalar bile öyle olmadıklarını anladılar, tam aksine İslami kimlik karşısında azınlıkta ve “güçsüz” olduklarını farkettiler.

Son günlerin tartışmalarından anlaşılan bu “normalleşme”ye doğru atılan adımın sonuç vermediği, Türkiye siyasetinin hâlâ “kimlik siyaseti” olduğu, kimliklerin çıkarlarını aşan bir demokrasi anlayışına ulaşamadığını gösteriyor.

AKP’nin zaman zaman aksine işaretler verse de bir Türkiye partisi olamadığını hâlâ kendi kimliği içinden konuştuğunu söylemek mümkün. “Dindar gençler yetiştireceğiz”den tutun, eğitimle ilgili modeli savunurken bir çeşit “28 Şubat”ın rövanşı izlenimi uyandıran açıklamaları, TUSİAD’la girilen polemik, bütün bunlar AKP’nin İslami kimlik içinden siyaset yapmaya devam ettiğini düşündürüyor.

Ama kimlik siyasetinin açmazı var. Daha doğrusu farklı kimliklerin olduğu toplumlarda kimlikler üzerinden siyasetin gerilim ve çatışma içermesi kaçınılmaz. Cumhuriyet tarihimizin kendisi bunun en açık kanıtı. Cumhuriyet ideolojinin belirlediği laik kimlik üzerinden yapılan kimlik siyasetinin ülkenin ihtiyacı olan tüm kesimleri içeren bir demokrasi siyasetine dönüşmemiş olması oldukça sık yaşanan siyasi gerilimlerin de her on yılda bir yaşanan askerî darbelerin de asıl nedeni değil miydi?

Laik kesimin ilk reaksiyonu kendi kimliğini de aşan bir Türkiye siyaseti üretmeye çalışmak yerine kendi kimliği içinden bir kimlik siyasetine yönelmek oldu. Yani “**Kemalist**”, “**çağdaşçı**”, “**laik**” ve “**milliyetçi**”. O nedenle de CHP’nin Kemal Kılıçdaroğlu yönetiminde yaptığı açıklamalar da seçimlerde milletvekili listeleri de bu etki altında oluştu. Kadrolarında oldukça bol “**milliyetçi**”, “**laik**” ve “**Kemalist**”in olması da bu nedenle.

Oysa bir ülkede gerçek anlamda bir demokrasi, ülkedeki siyasetlerin kimliklerin sorunlarından kaynaklansalar da kimlikleri aşan bir demokrasi anlayışı ortaya koyduklarında gerçekleştirilebilir bir şey. Yalnızca kendi kimliğinin mensuplarını değil diğer bütün kimliklerin de mensuplarını düşünen bir anlayışı ortaya koyduklarında.

Bu nedenle de iktidar partisinin de ana muhalefet partisinin de önündeki sorun bu. Ya kendi kimlikleri içinden siyasete devam ederek gerilimli ve çatışmacı bir siyasi alanı besleyecekler ya da kendilerini aşıp gerçek bir demokratik Türkiye siyasetinin oluşmasını sağlayacaklar .

Tabii Kürt siyaseti önündeki sorunun da aynı sorun olduğunu da unutmamak gerek.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

CHP’nin laik kimlikle imtihanı

Erol Katırcıoğlu 10.03.2012

Son zamanlarda olan bitenden en çok şaşırmış kesiminin “**laik kimlik**” etrafındaki insanlardan oluştuğunu söylersem sanırım çok yanlış olmaz. Bu şaşkınlığın temel nedeni ise kendilerini Türkiye gibi görürlerken birden bunun böyle olmadığını anlamaları. Bu nedenle de 2002 seçimlerinde AKP’nin iktidara tek başına gelebilmiş olması bu şaşkınlığın da başlangıcı oldu, tabii tepkilerin de...

Tepkilerin ilki Cumhuriyet mitingleri şeklinde oldu. Ama hemen arkasından bu mitinglerin darbe planlarıyla birlikte düşünülmüş olduğu anlaşıldığında “laik” kimliğin şaşkınlığının da tepkisinin de çok daha derinlerde olduğu anlaşıldı.

Sonrasında yapılan referandumdu, seçimdi hemen hepsinde AKP’nin başarılı bir grafik sergilemesi laik kesimin AKP’nin iktidarı karşısında ezildiğini, bunun da ötesinde kimliğinin sıradanlaştığını, seksen yıldır kutsal bildiklerinin aslında toplumun geniş kesimlerince paylaşılmadığını üzülererek gördüğünü söyleyebiliriz.

Bu durumun, “laik” kimliğin kendini en çok özdeştiirdiği CHP’de, Deniz Baykal operasyonunun yarattığının çok ötesinde bir travmaya neden olduğu da açık.

Bugün CHP’nin elini nereye koyacağını, kolunu nereye dayayacağını bilememesi de bu nedenle. Parti içindeki kalabalığın da “her kesimden” olmakla birlikte ortak paydaları “laik” olmak olan insanlardan oluşması da bu nedenle. Partinin söyleminde de bir özgürlükçü bir güvenlikçi sözlerin yan yana durması da bu nedenle.

Kimlik siyasetleri çatışmacı siyasetlerdir. Kimlikler arasındaki rekabeti fikirler ve öneriler arası rekabete dönüştüremeyen her hangi bir siyasi yapının çatışmadan uzak durması da pek mümkün değil. Nitekim bugün Türkiye’deki siyasetin temel özelliği bir “kimlikler siyaseti” olmasıdır.

Türkiye’de herkesin kendi kimliği üzerinden kurduğu bir toplumsal tahayyülü var ve birininki diğeriyle örtüşmüyor. Gerçek bu.

Dolayısıyla ortada **“herkes”** için önerilmiş ve herkesin **“içinde”** olmaktan rahatsız olmayacağı bir siyasi alan oluşmuş değil. O nedenle de parlamentodaki **“salı toplantıları”** denen grup toplantıları bir Hacıvat-Karagöz gösterisi kıvamında geçiyor. O nedenle neredeyse bütün komisyon toplantıları kavgayla bitiyor. O nedenle hiçbir lider bir diğer liderin elini sıkıyor vs.

Anlaşıldığı kadarıyla CHP’nin önünde bir yol ayırımı var. **Ya kendisine kalmış olan bu “laik” kimlik üzerinden, o kimliğin siyasi hatları ve sloganları üzerinden yola devam edecek ya da bu “laik” kimliğin ötesinde içinde herkesin kendini bulabileceği yeni bir demokrasi tahayyülüne doğru seyredecek.**

Ya kendi kimliği içine hapsolacak, Cumhuriyet’in kurucu fikirleri ve değerleri üzerinden siyasete devam edecek, ya da çağımızın evrensel değerleriyle ülkedeki adalet, özgürlük ve eşitlik arayışını birleştirerek yeni bir yol deneyecek.

Doğrusu kadrosuna baktığımızda CHP’de böyle bir cesur adımı atacak çok kimsenin olmadığını söyleyebiliriz. Ama ara sıra da olsa, altı çizili değil de geçerken söylenmiş de olsa bazı sözlerin söyleniyor olmasını da önemsemek gerek. Örneğin dün Kılıçdaroğlu’nun **“Kürt sorununun çözümünde nereye kadar risk alırsınız”** sorusuna mealen, **“Siyaseti hayatımın bitmesi pahasına risk alırım”** demesi bu önemsenmesi gereken cümlelerden biri.

Ama tabii siyaset bu türden cesur cümleleri söylemekle değil o sözlerin gerektirdiği adımları atmakla yapılan bir faaliyet.

O nedenle de beklediğimiz, sözlerden çok atılacak adımlar.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

AKP’nin yarattığı ‘biz’

Erol Katırcıoğlu 15.03.2012

Çağımızda insanlara reva görülen baskılar yalnızca emek üzerinden olmuyor. Kimlik üzerinden de oluyor. **Bugünün dünyasında emeğin çalışma koşullarını yalnızca “geçimlik” düzeyde tutma “baskılarıyla”, tüketim ve yaşam tercihlerini küresel düzeyde yapılan üretime göre “yönlendirme” “baskıları” aynı anda gerçekleştiriyor.**

Ama ona rağmen biz günümüz toplumlarında daha çok **“sınıflar”** yerine **“kimlikler”** üzerinden bir mücadele görüyoruz. Bu durum, **“sınıf”** konusunun önemsizleştiğini değil yalnızca çağımızda kimliklerle ilgili duyarlılığının sınıf duyarlılığından daha önemli hale geldiğini gösteriyor. Bu bir.

İkincisi, kimlik sorunu birincil sorun haline gelince yani toplum kimlik ekseninde kutuplaşınca sınıf farklılıkları kimlik eksenindeki yarılmayı daha da arttıran bir etki üretiyor. **“Bizden” olma duygusu o “biz”in içindeki**

sınıfsal farklılıkları törpüleyince ya da aynı anlama gelmek üzere farklı sınıflar arasında bir “dayanışma” üretince kimliğin gücü de artıyor vs.

Bunları AKP’nin parlamentodaki yüzde 50’ye varan oy’unun arkasında toplumun **“İslamcı-laik”** ekseninde kutuplaşmasının yattığını söylemek için yazıyorum. İslami kimliğin Cumhuriyet’in kuruluşundan beri toplum yönetiminden kontrollü biçimde ve **“uzakta”** tutulmaya çalışıldığını düşünürsek, bu mağduriyet duygusunun da çerçevelediği bir ortamda AKP etki alanı içindeki farklı sınıflar arasında bir **“biz”** duygusu ve onun etrafında bir **“dayanışma”** yaratabildiği için kendi kimlik mücadelesinde de başarılı oldu demek istiyorum.

Bugün **“İslami”** kimliğin etrafında yaratılmış bulunan **“biz”** duygusunun ve bu duygu üzerinden yaratılmış dayanışmanın yalnızca bu kimlik içindeki **“sermaye sahipleri”** arasında değil aynı zamanda bu kimlik içindeki daha **“yoksul ve çalışan kesimlerin”** hem **“kendi aralarında”** ve hem de **“işverenleriyle”** ilişkilerinde etkili bir biçimde çalıştığına dair sayısız örnek bulmak mümkün.

AKP’nin iktidarda olduğu 2000’li yıllardan bu yana yaşanan ekonomik gelişmelerin ardındaki birçok meseleden biri de tarımdan sanayiye doğru göçlerin yarattığı **“ucuz işgücü”** ve bu ucuz işgücünün yarattığı **“rekabetçilik”** ve tabii **“yüksek kârlılık”** oldu. AKP iktidarı boyunca çalışan bu mekanizma esasında hem işverenler ve hem de çalışanlar arasında AKP’nin yarattığı **“biz”** duygusunun harcının karılmasında da önemli olan bir mekanizmaydı.

İki gün önce İstanbul’un orta yerinde –muhtemelen pahalı olacak diye– doğru dürüst bir barınma sağlamak yerine, kışın ortasında çadırda yaşamak zorunda bırakılmış işçilerden 11’i yanarak öldü. Bugünün gazetelerinde işverenin bu insanları sigortalamamış olduğu ya da son anda ya da öldükleri gün sigortalamış olduğu ortaya çıktı. Ülkede daha nice benzer olayların olduğunu hayal etmek zor değil.

Buradan bakacak olursak böyle bir çalışma düzeninin artık “İslami kimlik” etrafında yaratılmış bir “biz” duygusu ve bu duygunun oluşturduğu bir “dayanışma” ruhu ile sürdürülebilmesi mümkün müdür?

Bence mümkün değildir.

Bu nedenle de “kimlik siyasetinde” ısrar etmek kimlik etrafında üretilmiş bir “biz” alanında kaçınılmaz olarak bir “korporatizm” ve bir “otoriterlik” üretir.

AKP’nin **“kimlik siyaseti”**, vesayet rejimi dediğimiz sistemin sonlanmasına neden olarak toplumun bağrında toplumun en azından yarısının onayını almasını sağlayan başarılı bir siyaset oldu. Ama bu başarıyı mümkün kılan **“kimlik siyaseti”** şimdi artık AKP’nin önündeki en büyük engel. AKP ya bu engeli aşamayıp kendi kimliği içine tökezleyecek ve otoriter yalpalamalar içine girecek ya da kendi kimliğini aşan ve toplumun **“haklar ve özgürlükler”** temelinde yeniden yapılanmasını sağlayan adımlar atacak.

Bekleyip göreceğiz...

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Başbakan’ın balıkları

Erol Katırcıoğlu 17.03.2012

Başbakan Erdoğan'ın, Rekabet Kurumu'nun kuruluş yıldönümünde yaptığı ve dünkü gazetelerde yer alan konuşmasını okudunuz mu bilmiyorum. Ama bana önemli ve ilginç bir konuşma gibi geldi. Hem Başbakan'ın 2008 kriziyle ilgili düşüncelerini, hem küreselleşmeyle ilgili tesbitlerini ve hem de kendi alternatif anlayışının ipuçlarını yansıtıyordu ve galiba da bunları ilk defa bu kadar net bir biçimde ifade ediyordu.

Önce bir alıntı:

“2008 küresel krizinin temel nedeni, acımasız, vahşi rekabet ve sınırsız tüketme hırsıdır. Böyle bir rekabetin, böyle bir yarışın, böyle acımasız bir tüketimin, çok daha vahim sonuçlar doğuracağını ifade ettik ve ediyoruz.”

Başbakan'ın bu cümlelerinden, şu anda varolan küresel kapitalizmin vahşi biçimde işleyen bir piyasa sistemiyle sınırsız bir tüketim hırsı yaratarak kapitalizmi krize götürdüğü düşüncesinde olduğunu anlıyoruz.

İkinci olarak Başbakan'ın bu kapitalist modelin ülkeler arasında büyük bir eşitsizliklere yol açtığının da farkında olduğunu anlıyoruz.

Alıntılalım:

“Dünyanın bir tarafında, ultra lüks AVM'lerde, insanlar mağazadan mağazaya koşup sınırsız harcama yaparken, sınırsız tüketirken, ...dünyanın bir başka tarafında günlük bir dolar dahi harcama yapamayan çok büyük bir kitle var.”

Dahası Başbakan'ın bu kapitalist modelin ülke içinde de benzer eşitsizlikler ürettiğinin de farkında olduğunu anlıyoruz.

Yine bir alıntı daha verelim:

“Bugün her evde, her aile ferdinin ikişer cep telefonu varken, hayatında hiç alo dememiş hatırı sayılır bir kitle var” (...) “Dört bin beş bin hacimli motorlarla, iki üç araba sahibi olanlar, her gün yoksulların, açların arasından geçip işlerine ve alışveriş merkezlerine gidiyor. Bu sürdürülebilir değildir. Dünya, böyle bir hırsı, böyle sınırsız tüketim çılgınlığını uzun süre devam ettiremez.”

Başbakan'ın yukarıda alıntıladığım fikirlerini toparlayacak olursak, **Başbakan, içinde bulunduğumuz küresel sistemi, sahip olduğu vahşi bir rekabet ve sınırsız bir tüketim hırsıyla gerek ülkeler arasında ve gerekse de ülkeler içinde büyük eşitsizlikler yaratarak kapitalizmi sürdürülebilir bir sistem olmaktan çıkarmakta olduğunu söylemekte.**

Doğrusu bu fikirlerin, krizle ilgili ve çoğu **“sol”** eğilimli iktisatçının da paylaştığı fikirler olduğu çok açık. 1980'lerde **“neo-liberal”** politikalar demetinin piyasaları ve dolayısıyla da piyasalardaki rekabeti, kamusal düzenleme mekanizmalarını ortadan kaldırarak daha vahşi hale getirdiği bilinen sol eleştirilerden biri. Onun da ötesinde küreselleşmenin tüketimi kamçılayan ve yaygınlaşmasına neden olan etkilere sahip olduğu da yine sol iktisatçılar arasında karşılığı olan bir düşünce.

Bu konuşmadaki bu tesbitlerin önemi ortada ama bence bu konuşmanın en önemli yanı Başbakan'ın bu tesbitlerden giderek açıkladığı Türkiye vizyonu.

Yine alıntılalım:

"2023 hedefleriyle dünyanın en büyük 10 ekonomisi arasına gireceğiz. **Biz, bugün küresel krizi doğuran vahşi ve acımasız bir anlayışla değil, ahlakla, tarihimizden, medeniyetimizden miras aldığımız kendi öz değerlerimizle büyüyecek, bugün olduğu gibi ilerde de tüm dünya için model teşkil edeceğiz.** Büyük balık küçük balığı yutmayacak dostlarım. Büyük balık, küçük balığa **kol kanat gelecek, paylaşacak, bölüşecek,** küçük balığın elinden tutarak onu da büyütecek."

Dedim ya bu bölüm Başbakan'ın konuşmasının en önemli bölümüydü ama galiba en zayıf bölümüydü de. Bir kere bu kadar **"hırs"**tan söz ettikten sonra dünyanın en büyük 10 ekonomisi arasına girmek hırsının gerekçesi ne olabilir ki? (Tabii dünyadaki gelir dağılımı en adil ülkeler arasında olmak gibi bir hedef de olabilirdi ama yine bu da bir "hırs"ı gerektirmez miydi?)

İkincisi biz nasıl **"ahlakla"** ve **"kendi öz değerlerimizle"** büyüyeceğiz? Eskiden, kalkınırken kendi öz değerlerimizi muhafaza ederek kalkınacağız gibi bir laf vardı ama Başbakan'ın söylediği ondan daha derin bir şey. Kalkınırken yalnızca öz değerlerimizi muhafaza etmeye çalışmayacağız, o **"öz değerler"** üzerinden kalkınacağız. Açıkça ki bu daha iddialı bir hedef.

Tabii arkasından gelen **"model olmak"** lafları da bence fazla. Hele hele büyük balığın küçük balığı yutmayacağı, aksine onu elinden tutarak tıptış tıptış büyüteceği sözlerini nereye koymak gerek dersiniz?

Neden ve neyi paylaşacak büyük balık?

Sahi büyük balık kim, küçük balık kim?

Doğrusu Başbakan'ın asıl bunlara cevap vermesini beklerdim.

Siyaseten nerede durduğunu tam olarak anlamamız için.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bu anlayıştan çözüm çıkmaz

Erol Katircioğlu 22.03.2012

En azından bu topraklarda, kendi kimlikleriyle neredeyse özdeşleşmiş Newroz kutlamaları için Kürtlere izin verilmemesi ya da yukarıdan bir tanrı buyruğuymuş gibi **"Ancak şu gün olacak!"** biçiminde izin verilmesi yine ölümlere ve ciddi maddi zararlara yol açtı.

Ağır yaralılar bir yana ilk gün bir BDP yöneticisinin, dün itibarıyla de bir polisin ölümü, kutlamaları kana bulamış oldu. Resmî kıyafetli bir polisin Milletvekili Ahmet Türk'e yumruk atması ise yaratılan gerginliğin nerelere varacağını da açıkça gösterdi.

Peki, ama bütün bunlar neden oldu?

Başbakan; **"terör örgütü"**nün bilmem hangi liderinin **"Türkiye'yi kana bulayın!"** diye talimat verdiğini, **"Böyle bir bilgi üzerine de temkinli hareket etmek zorundaydık"** diyerek yapılanları savundu. **"Sizlerin alamadığı haberleri niçin bizim alabildiğimizi veya alabileceğimizi düşünmüyorsunuz?"** sözleriyle de

hükümeti eleştiren yazarlara **“Sizin kulağınız var sağır mısınız? Gözünüz var görmüyor musunuz?”** diyerek çattı.

Kısaca Başbakan dedi ki alınan **“istihbarat” “terör örgütü”**nün Newroz kutlamalarını kana bulanması yönünde bir talimatı içeriyordu ve bu nedenle de biz devlet olarak hükümet olarak önlem almalıydık ve aldık.

Daha dün Uludere’de 35 kişi **“yanlış alınmış bir istihbarat”** yüzünden öldürülmemiş olsaydı belki Başbakan’ın bu gerekçesine inanmak mümkün olabilirdi ama durum öyle değil. Hâlâ nedenleri ve sorumluları açıklanmayan bu katliamın **“yanlış istihbaratla”** ilgili olduğu şimdiye dek basına sızmış, konunun etrafındaki yetkililerin söyledikleri. Bu bir.

İkincisi, velev ki böyle bir talimat var ve bu talimatı alanlar –ki bu talimatı Başbakan örgütsel olarak BDP’nin aldığını söylüyor– mesela İstanbul’u ve Diyarbakır’ı yangın yerine çevirecekler. Böyle bir durumda benimsenmesi gereken tedbirler yalnızca hükümetin aldığı ve ölümlere ve maddi hasarlara yol açan bu tedbirler mi olmalıydı?

Yani bu ülkenin siyasal aklı bunca yıl kendi kimliğinin kabulü yüzünden sayısız isyanlara kalkışmış ve binlerce insanın öldüğü bir mücadelede kendi kimliğiyle özdeşleşmiş bir bayram kutlamasını **“Ancak şu gün olur, o da bizim belirlediğimiz gündür”** diye konuşan bir iktidar karşısında sessiz kalmayacağını düşünemez durumda mı?

Böyle bir arkaplan üzerine hükümet ve İçişleri Bakanlığı kutlamalara izin veren ve fakat belirli güvenlik önlemlerini de alan bir yol izlemiş olsaydı kim nereyi kana bulamış olacaktı ki? Meydanlara bu kutlama için gelmiş olan halk durup dururken birbirlerini öldürmeye mi kalkacaktı? Nitekim görece olarak daha yumuşak tedbirlerin alındığı Diyarbakır’da kimin burnu kanadı ki?

Dolayısıyla belki yanılıyor olabilirim ama bence bu sert önlemler **“bilek bükme”** amaçlı önlemlerdi. Hükümet **“kutlama iznini biz veriyoruz”** dayatmasıyla meydan okuyunca bu meydan okumayı kabullenen Kürtler ve Newroz’un kardeşliğin bayramı olduğuna inanan ve fakat hükümetin bu kardeşliğe uygun davranmadığını düşünen insanlar sokaklara çıktılar ve olanlar oldu. Dolayısıyla eğer **“şiddetin”** kaynağını sorguluyorsak bu kez gerekçesi ne olursa olsun açıkça iktidardır.

Ama bu olay ve Başbakan’ın olanlar karşısında söyledikleri bence Kürt meselesinde neden sıkışık bir yere gelmiş olduğumuzu da gösteriyor. Başbakan’ın olayla ilgili, BDP’yi kınayan, onun Kandil’den bağımsız davranmadığından yakınan ve Kürtleri, **“Değerli kardeşlerim sizin çözüm adresiniz AK Parti’dir”** diyerek kendi partisine çağırın söylemi hiç Kürtlerin beklentilerine uygun bir söylem midir?

Bence değildir. Bu, **“bir gün herkes Fenerbahçeli olacak”** diyen, aslında dediğinde de futbolun anlamının kalmayacak olduğunu düşünmeyen söylemin bir benzeridir ve sorunludur. Sorunludur çünkü herkesin birbirine benzediği, herkesin bir ve aynı partiye oy verdiği bir düzen demokratik bir düzen olamaz.

Bu nedenle de AKP’nin Kürt politikasıyla ilgili sorunu yönetmekte zorlandığı “güvenlik bürokrasisine” bağlı hareket etmekten dolayı değil kendi vizyonunun demokratik olmakta zorlanıyor olmasından dolayıdır.

Bu da üç.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

'Şiddet'le 'demokrasi' arasında

Erol Katırcıoğlu 24.03.2012

Bir dönem önce **"vesayet rejimi"** dediğimiz rejimin güçlülere **"İslami kimlik"** üzerinden yapılan siyasetle nasıl başedeceklerini biliyorlar mıydı dersiniz? Bence bilmiyorlardı. Daha doğrusu **"fiili güç"** kendilerinde olduğu için İslami siyasetin önünü kesecek aletleri vardı ama bunların da her zaman etkisi tartışılırdı.

Demirel gibi liderlerle, **"sandığı"** olan ve fakat her zaman için sınırlarını kendilerinin belirleyebilecekleri bir demokrasinin varlığı bu önlemlerden biriydi ve uzun yıllar da etkili olmuştu. Ama bu **"sandık"** işi zaman içinde **"İslami kimlik"** üzerinden siyaset yapanları da uyandırmıştı ve onların da **"sandığı"** ciddiye alan bir siyasete yönelmelerini sağlamıştı.

Tabii bu **"vesayet rejimi"** dediğimiz rejimin bir de en son başvuracağı daha radikal bir önlem vardı ki zaten onu da her on yılda bir kullanıyordu. Darbelerden söz ediyorum tabii ki. Her seferinde toplumda devletin görmek istediğinin dışında bir siyasetin başgöstermesi halinde kullanılacak en son önlem olarak darbelerden.

Ama yıllar geçtikçe **"İslami kimliğin"** siyasi partisi AKP kurulup sandığı ciddiye alan bir siyasetle iktidara gelince **"vesayet rejimi"** nin güçlü aktörleri Demirelvari liderlerin döneminin bittiğini anladılar. Eldeki **"Anayasa Mahkemesi"**, **"Cumhuriyet Savcısı"** gibi silahlarla **"kapatma davaları"** nın da işe yaramadığını gördüler ve en son silahı da yürürlüğe sokmaktan geri durmadılar. Darbe planları yaptılar ama ne var ki bir türlü başarılı olamadılar vs.

Peki ama şimdi AKP, (tıpkı bir zamanların **"vesayet rejimi"** ne olduğu gibi), karşılaştığı **"Kürt kimliği"** üzerinden yapılan siyasetle nasıl başedeceğini biliyor mu dersiniz? Bence o da bilmiyor. Her ne kadar **"sandığın gücüne"** sahip olsa da kendi kimlikleri üzerinden siyasi ve kültürel taleplerde bulunan Kürt siyasetiyle ne yapacağını bilmiyor. **"Kürt açılımı"** olarak başlattığı girişimi de demokratik hak ve yetkiler üzerinden değil kendi hegemonyasının kabulü çerçevesinde planladığı giderek anlaşıyor.

Doğrusu AKP bilmiyor da bilen var mı diye sorduğumuzda olumlu bir cevap almamız da neredeyse pek mümkün değil. Değil, çünkü yaşamakta olan, çağımızın liberal demokrasilerinin karşılaştığı en zor durumlardan biri. Bu nedenle de başka ülke deneyimlerinin de yol göstericiliği çok zayıf.

Etnik kimlik politikaları genellikle **iki** biçimde ortaya çıkıyor: **biri daha çok eşitlik ve tanınma ekseninde, diğeri ise ayrı bir hayat tarzı ya da kültürün yaşanması talebiyle "kendi kendini yönetme" ekseninde.** Bunun daha da zor olanı ise belirli bir toprak parçası üzerinden **"ulusal otonomi"** ve **"bağımsızlık"** ekseninde. AKP'nin de Kürt sorunu bağlamında karşılaştığı durum bu. Ciddi ve zor bir durum.

Bu zor durumun çözümünü sağlamasa da çözüme yaklaştıracak en doğru yol bence AKP'nin kendi deneyimine bakması olabilir. Bir kere nasıl kendi kimliğinin mücadelesinde karşısına **"vesayet rejimi"** tarafından konan darbe dâhil bütün sert engeller işe yaramamışsa tıpkı onun gibi AKP'nin de şimdi iktidardaki güç olarak Kürt siyaseti üzerine sertlikle ve şiddetle gitmenin hiçbir kıymet-i harbiyesi olmayacağını görmesi gerekir. Dolayısıyla çözümün de **"daha fazla sertlik"** den değil **"daha fazla demokrasi"** den geçtiğini de...

Ama burada AKP'nin de tıpkı **"vesayet rejimi"** gibi bir sorunu var. **Nasıl "vesayet rejimi" "İslami kimlik" siyasetinin ülkede irticai bir rejimi getireceğinden korkuyor idiyse, AKP de Kürtlerin kimlik taleplerinin bir bölünmeye yol açacağından korkuyor. O nedenle de tıpkı "vesayet rejimi" gibi "daha fazla demokrasi" yerine "daha fazla sertlik" politikasına başvuruyor.** O nedenle de ben diyorum ki **AKP'nin "siyasetsizliği" "güvenlik bürokrasisi"ne bağlı hale gelmiş olmasından çok değil, sahip olduğu demokrasi vizyonunun yetersizliğinden, bir türlü "daha fazla demokrasi" diyememesinden kaynaklanıyor.**

Burada AKP'nin **"vesayet rejimi"**nin yerini aldığı gibi ucuz bir yorum yapmaya çalışmıyorum. Ama karşılaşılan sorunların benzerliklerine bakarak çözümün de **"daha fazla demokrasi"** yönünde olması gerektiğine işaret ediyorum.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ah bu liderin etrafındakiler!

Erol Katırcıoğlu 29.03.2012

Diyorlar ki Başbakan Erdoğan'a laf söylenmiyor. Zaten etrafını da dalkavuklar sarmış.

Sanki bu durum Kılıçdaroğlu ve Bahçeli bağlamında da doğru değilmiş gibi. Sanki onların da etraflarında benzer insanlar yokmuş gibi.

İsterseniz bu laflarla eğlendirelim kendimizi biraz daha. Biraz daha **"Ah bu liderler!", "Ah bu liderlerin etrafındakiler!"** demeye devam edelim. Bunların bir **"zihniyet"** meselesi olduğu kadar bir **"eksik-demokrasi"** meselesi olduğunu hiç konuşmadan...

Ben söylediğimde kimileri bana **"fanatik"** diyor ama **bu ülkede "gerçek" bir şike konuşması istiyorsanız varolan demokrasi konusunda da "gerçek" bir konuşmaya hazır olmanız gerek.** Oynananın bir çeşit **"ortaoyunu"** olduğunu teslim edip **"şike"**yi de öyle konuşmak gerek, eğer varsanız...

Yarım gebelik olmaz derler ama her iki konuda da yarım gebelik bir durum olduğu açık. Konuşuyormuşuz gibi yapıp konuşmuyoruz. Düşünebiliyor musunuz bunu bile başarıyoruz. Uzaya gitmek falan bizim için iş değil anlayacağınız.

Mesela Kılıçdaroğlu konuşuyor, diyor ki **"Bir gazete 21. yüzyılda nasıl kapatılır?"** Konuşuyor mu sahiden? Belli değil. Çünkü, o kapatılmasını kınadığı gazetenin adını anmadan konuşuyor. Yani aslında konuşuyormuş gibi, kınıyormuş gibi yaparak konuşuyor, **"gerçek"** bir konuşma yerine.

Neden mi? Çünkü o gazete **Özgür Gündem**, Kürt siyasetinin gazetesi de ondan. Yayına başladığı 1990'lı yıllarda iki yıl içinde 27 çalışanı öldürülmüş bir gazete. ("Öldürülmüş"ün altını bir kez daha çizmek gerek sanırım durumun vahametinin anlaşılmasına yardımcı olmak için.)

Kılıçdaroğlu **Özgür Gündem**'in adını ağzını alsa ne olur? Gazetenin benimsediği Kürt siyasetine destek mi vermiş olur? Dese ki, "bu gazete **Özgür Gündem**, bu ülkede yayımlanan gazetelerden biri. 21. yüzyılda hangi gazete olursa olsun kapatılamaz!"

Ne olur dersiniz?

Kılıçdaroğlu iki Kurultay'dan çıktı bir süre önce. Zaferle. Yaşlı **"ittihatçı"** kurtları yerle yeksan ederek. O nedenle şimdi artık daha güvenli konuşuyor. Daha etkili konuşmalar yapıyor. Etkiliden muradım **"sert"**, kendini biraz daha Erdoğan'a benzeterek.

Ama yine de birileri AKP'nin her söylediğinin tersini söyleyerek yaptığı şeyin **"siyaset"** olmadığını ona anlatmalı bence. Çünkü ikna edeceği kişiler Erdoğan ve arkadaşları değil, Erdoğan ve arkadaşlarına da oy vermiş insanlar. O nedenle de söylenenin tam tersini söylemek bu insanları da Erdoğan ve arkadaşlarıyla aynı kefeye koymak anlamına gelir. Ama, dedim ya birleri ona bunun **"siyaset"** olmadığını anlatmalı.

Geçenlerde **"Ekonomi Kurmaylarıyla"** basın karşısına çıktı Kılıçdaroğlu. Gazeteler öyle yazıyor **"Ekonomi Kurmayları"**! Ekonomi kurmayları dendiğinde sanırsınız gerçekten işi bilen hocalar, başarılı sanayiciler, bankacılar falan var etrafında. **"Kurmayların"** hiç birini küçümsediğimden değil, ama insan mesela bir **Prof. Dr. Hurşit Güneş**'i arıyor **"Ekonomi Kurmayları"** arasında. CHP'ye neredeyse **"kısa pantolonla"** girmiş olması bir yana, **Erdal İnönü**'nün ve daha sonra **Murat Karayalçın**'ın başbakan yardımcılığı yaptığı dönemlerde **"ekonomiden sorumlu baş danışman"**lığı yapan bir kişi olarak...

Ama dedim ya hepimiz **"Ah bu etrafındakiler!"** demeyi tercih ediyoruz. Kimse bir türlü, "Yahu bu neden oluyor. Bu lider dediğin tanrı değil ki. Neden kimse söylemiyor konuşur gibi yaparak konuşmak olmaz" diyemiyor.

Bu durum bence Türkiye'nin sosyolojisi. **Kim ne derse desin bizde "demokrasi" yalnızca "sandık" olarak anlaşılıyor. Demokrasi sandığa indirgenince, sandık da kimin sandıktan çıkacağına karar verme gücü olan lidere dönüşüyor.** Sandığı da liderliği de küçümsüyor değilim ama bir toplumun sosyolojisi böyle olunca bu sandığın da bu liderliğin de kıymeti harbiyesi sınırlı kalıyor.

Bizde durum bu. O nedenle hayıflanmayalım liderlerin çevrelerinden. Biraz da kendimize bakalım.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yeni stratejinin başarı koşulları

Erol Katırcıoğlu 31.03.2012

Dedim ya sadece AKP hükümeti değil Türkiye'yi yöneten tüm siyasi elitler de Kürt sorununu nasıl çözeceklerini bilmiyorlar. Ama çözmek istedikleri de açık. Toplumun genelinin de bu sorunun çözülmesini istediği de... Ama ne var ki sorun öylesine çetrefilli ki çözmek için adım attığınızda sorunu daha da içinden çıkılmaz hale getirmeniz işten bile değil.

Son geldiğimiz nokta **"yeni strateji"**. Bu nasıl bir strateji ki hükümetin önemli bakanları bile habersiz diyebilirsiniz ama Başbakan Erdoğan bunu dillendirdiğine göre, üstelik de Obama ile yan yanayken bunu yaptığına göre bu strateji "yeni" bir strateji. Özetle **"PKK ile savaş, BDP ile müzakere"**.

İyi! Bu da bir açılım, bir yol. Acaba yeteri kadar düşülmüş bir yol mudur bunu bilmiyorum. Ama cevaplanması zor soruları olsa da içinde "müzakere" lafının geçmiş olması önemli.

Bildiğimiz kadarıyla BDP ile PKK arasındaki bağ BDP'nin seçmen kitlesinin önemli bir kısmının PKK'ya sempati duyan Kürtler olması. Eh doğrusu toplumun kime inanacağına ve kimi beğeneceğine karışmak mümkün olmadığına göre buna kimsenin diyecek ve yapacak herhangi bir şeyi de olamaz.

Durum bu olmasına rağmen Başbakan'ın BDP için **"PKK'nın uzantısı"** lafını kullanması bence doğru olmamıştır. Üstelik taa işin başında, sorunu çözmek üzere ortaya atılmış olduğu söylenen bu "yeni strateji"yi ifade ederken Başbakan'ın BDP'den, **"uzantı"** gibi aşağılayıcı bir ifadeyle söz etmesi bu çözüm yolunun da çok da çözümü sağlayıcı bir yol olmayacağını düşündürüyor insana.

Ama her neyse! Diyelim ki onların da yoğurt yiyişi böyle. Önemli olan bu "müzakere" temelli çözüm arayışı. Ama doğrusu ben hükümetin bu müzakere sürecinde nelerin gerektiği konusunda yeterince düşündüğünden de pek emin değilim.

Hükümetin bundan önce Oslo temaslarından beklentisi neydi onu da bilmiyorum. Bana hep biraz sorunu çözmekten çok Kürt tarafının neyi nasıl düşündüğünü öğrenmek amaçlı görüşmeler gibi gelmiştir bu görüşmeler ama buna da her neyse deyip geçelim ve hükümetin bu kez sahiden bu yeni stratejiyle sorunu çözmek niyetinde olduğunu varsayalım. **Peki ama BDP ile müzakere edilirken BDP'nin Kandil'le ya da İmralı'yla görüşmesine izin verilecek midir?**

Bu soru önemli çünkü Erdoğan'ın konuyu ifade ederken kullandığı kavramlardan gidersek Kürtlerin taleplerini "silahla" savunan ve bu nedenle de hükümet tarafından "terörist" olarak nitelenen PKK'nın sorunun önemli bir ayağı olduğu açık. Bu nedenle de müzakerelerin bir noktasında BDP'nin Kandil'le görüşmek istemesi büyük bir olasılık. Bu durumda ne olacak? Hükümet böyle bir görüşmeye izin verecek midir?

Aynı soru İmralı için de geçerli. Bugüne kadar BDP tarafından konunun "muhatap"ı olarak işaret edilmiş Öcalan'la çeşitli görüşmeler yapılması gerekeceğine göre hükümet bu görüşmelere de izin verecek midir?

Doğrusu eğer bu "müzakere" sürecinin "gerçek" bir "müzakere" süreci olması isteniyorsa, yani hükümet sorunun çözümünde samimi ise o zaman bu görüşmelere de izin vermesi gerekiyor.

"Uzantı", kelime anlamıyla **"Ana konumdaki bir bütünün, özün veya durumun, kendisinden ayrı görülen ancak aynı yapısal özellikleri içeren parçası"** (TDK) ise **"ana konumundaki bütünü"** oluşturan **Kandil** ve **İmralı**'nın müzakere sürecine dâhil edilmemesi aslında sorunun çözümüne de her hangi bir katkı sağlayamaz.

Bu "yeni strateji"nin başarısı bu söylediğim tür görüşmeleri de içeren bir çerçeveyi kabul etmesine bağlıdır. Eğer bu başarılabılırsa ben AKP'nin bu yeni stratejisinin desteklenmesi gerektiğini düşünüyorum.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Böyle bir 'zemin'de 12 Eylül

Erol Katircioğlu 05.04.2012

Bir öneriye **“hayır!”** demek **“evet!”** demek kadar kolaydır. Dersiniz olur biter. Eğer üstelik bu sözü samimiyetle söylemişseniz her ikisi de iç rahatlığı verir. Tavrınızı koymuş, pozisyonunuzu almışsınızdır. **“Gerisini diğerleri düşünsün”** der gibisinizdir. Rahat ve fütursuz!

Ama galiba asıl zor olan, **“Hayır!”**ın içine **“Evet!”** diyenleri ya da **“Evet!”**in içine **“Hayır!”** diyenleri de katabilmek, onları da ikna etmeye, onları da yanınıza almaya çalışmak. Zor olan bu.

Biz toplum olarak oldum olası ya evet ya da hayır diyen bir toplumuz. Ya bir şeyi benimsiyor ya da ona karşı çıkıyoruz. Benimsediğimiz konuların eksikliklerini göstermeye çalışmak ve onların düzeltilmesini talep etmek bizim davranış biçimlerimiz içinde pek yok. O nedenle de hep **“Tek yol”**larla **“Kahrolsun”**larla yürüyoruz. Ya tümünden karşı çıkıyor ya da hiç sorgulamadan tümünden kabul ediyoruz. Sanki toplumca davranış kalıbımız bu.

Dün 12 Eylül davasına gösterilen ilgiye bakınca bunları düşündüm. Bilindiği gibi bu davaya sol ve demokrat kesimler arasında **“komik”** diyen, **“tiyatro”** diyen, hatta bu davayla **“12 Eylül”ün meşrulaştırılacağı** ileri sürenlerle; **“sembolik”** olacak olsa bile 12 Eylül’ün generallerinin mahkemeye getirilmeleri önemlidir diyenler arasında bir zamandan beri bir tür ayrışma yaşanmaktaydı. Ama dün her iki kesimden de insanların yan yana olduklarını gördük. **Birlikte değillerdi ama yan yanaydılar.**

Bu itişmenin sol ve demokrat kesimler arasındaki filizlenişi ise 12 Eylül Referandumu ile başlamıştı. Bu kesim içinde bir kısım insan referandumda **“AKP zihniyetine hayır, referandumda evet!”**, bir kısım insan da **“Yetmez ama evet!”** derken diğer bir kısmı da ya **“boykot”** ya da **“hayır”** demeyi seçmişti.

Bu yarılma sol ve demokrat çevrelerde yeni değildi kuşkusuz ama özellikle geçmişin tartışmalarından habersiz genç kuşaklar arasında yeni ayrılış tohumları ektiğini de unutmamak gerek. Referandumda alınan sonuçta hangi grupların daha etkili olduğu gibi bir meseleyi tartışmak anlamlı değil.

Ama bu vesileyle tekrar altını çizmekte yarar var ki her şeye hayır diyen bir pozisyon her şeye evet diyen bir pozisyon gibidir. **Değil mi ki referandumu AKP hükümeti getirdi o zaman mubah değildir bakışı, mademki referandumu bizim parti AKP getirdi o zaman desteklemeliyiz bakışından çok farklı değil.** Oysa farklı olabilseydi belki şu anda eleştirilen yalnızca Kenan Evren/ Tahsin Şahinkaya davası değil belki de gerçek bir 12 Eylül hesaplaşması söz konusu olabilirdi.

Mithat Sancar’ın dünkü yazısı bu davayla ilgili önemli bir saptamayı içeriyordu. Arjantin örneğinden giderek Sancar, **“Evren/ Şahinkaya davasını 12 Eylül’ün yargılandığı bir davaya dönüştürmek için, Arjantin’deki gibi bir siyasal çerçeveye ve zemine ihtiyaç var”** diyordu. Bu **“siyasal çerçeve”** ve **“zemin”** olmadıkça 12 Eylül’le de olması gerektiği gibi hesaplaşmak mümkün olmayacak demek istiyordu.

Doğrusu bu konunun öncesi ve sonrasındaki tartışmalara baktığımızda görülen, sol ve demokrat kesimler arasında böyle bir **“çerçeve”** ve **“zemin”** yaratmak ihtiyacının büyüklüğü kadar bunun yaratılmasının da neredeyse imkânsız olduğu...

12 Eylül darbesinin zorluklarını beraber yaşamış olan bir kuşağın 12 Eylül’ün, sembolik de olsa planlayıcı ve emirleri veren iki kişinin yargılanması konusunda bile anlaşıyor oluşu sanırım **siyasi** bir olaydan çok **sosyolojik** bir olay.

O nedenle de dün meydana gelen **yüzlerce** kişinin **onlarca farklı bayrak** altında toplanmış olduğuna bakarak sevinç mi duymalıydım yoksa hüznü mü karar veremedim.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Sahiplenilmemiş laik kesim ve CHP

Erol Katırcıoğlu 07.04.2012

Anlaşıyor ki bu ülkede siyaset siyasi partilerle yapılıyor gibi görünüyorsa da aslında **“cemaatler”** üzerinden yapılıyor. Cemaat derken yalnızca dinî cemaatleri değil, belki daha uygun ifadeyle **“çevreler”**i (ya da kimlikleri) kastediyorum. Ortak anlam ve referanslara sahip böyle çevreler olmaksızın da siyasetin yapılamadığını (daha doğrusu doğru dürüst bir siyasi partinin dahi kurulamadığını) söylemek istiyorum.

Tabii doğrusu siyasi partilerin kurulması için de siyasetin yapılabilmesi için de “cemaatlerin” varlığının bir sakıncası yok. **Çünkü cemaatler özünde bir toplumdaki insanların sosyalleşmesinin araçlarından biri, üstelik de dediğim gibi illa da “dinsel” olmaları da gerekmiyor.**

Cemaatlerin kendi fikirleri ve değerleri etrafında bu fikir ve değerleri paylaşan insanlarca siyaset yapmalarının hiçbir sakıncası yok. Ama sorun bu cemaatlerin ülkenin **“yönetilme modalitesi”** üzerinde hemfikir olup olmamaları, iktidara geldiklerinde kendi fikirleri dışındakileri dışlayıp dışlamayacakları, yani **cemaatçi davranıp davranmayacakları.**

Modern toplumlarda siyaset bir yönetim biçimi olarak demokrasi üzerinden yapılıyor. Tabii ki demokrasinin türlü türlü tanımları mevcut. **Örneğin bizdeki gibi “milli irade” üzerinden bir demokrasi algısı varsa iktidardaki partinin kendisine oy vermeyenleri o milli iradenin içinde görmüyorsa ya da görmekte zorlanıyorsa buna da demokrasi denir ama bu demokrasinin bugünün değerlerine uygun bir demokrasi olduğunu söylememiz zor olur.** Bugün dünyadaki demokrasilerin azınlık haklarını güvence altına alan **katılımcı ve kapsayıcı** özellikleri olan demokrasiler olarak görüldüğünü de bu arada not etmiş olalım.

Ama yazıdaki derdim bu değil. Bu yazıda henüz **daha tam olarak sahiplenilmemiş** bir cemaat olarak **“laik kesim”**in siyasetinin çıkmazları üzerine konuşmak. İfade etmekte zorlansak da sınırlarının nereden geçtiği ile ilgili sorunlarımız olsa da **“laik kesim”** ya da **“laik kimlik”** diye bir kimliğin varlığı da ortada.

Bu kesim ya da kimlik (örgütlü ve örüntülü haliyle cemaat) açıktır ki **Cumhuriyet okullarında kurucu felsefenin yetiştirdiği, modern, Batılı ve daha fazla bireyselleşmiş bir insan malzemesine işaret ediyor.** Tabii ki aralarında farklar olsa da esasta dinsel olana mesafeli, tersten söylersek dinî bağları güçlü kesimlerin varlıklarından rahatsızlık duyan bir kimlik.

Bu kimliğin içinde sert Kemalistlerden solculara, hatta sosyalistlere kadar geniş bir çevre kümelenmesi var. Aralarında farklar olsa da aynı kimliğin bakış açısından bakan çevreler bunlar.

Doğrusu işte bu kimliğin hak ettiği kadar ve biçimde ülkedeki bir siyasi parti tarafından temsil edilmediğini düşünüyorum ben. Bu temsile **en yakın duran parti olarak CHP** bulunmakla birlikte onun da nasıl bir siyaset benimsediği net olmadığından bu kimliğin de nereye gideceğini bilemeyen bir siyasi dağınıklık içinde olduğunu düşündürüyor.

Örneğin bir süre önce **Kemal Kılıçdaroğlu’nun “Nâzım Hikmet’i hapishaneye gönderenin de Sabahattin Ali’yi öldürtenin de CHP olduğunu söylemesi** Kılıçdaroğlu yönetiminde CHP’nin laik kimliği tam olarak savunan bir parti olmak istemediği şeklinde yorumlanabilir. Çünkü gerçek bu olsa bile **“laik kimlik”**

mensuplarının, Kılıçdaroğlu'nun **"Evet, CHP döneminde bugünün gözüyle olmaması gereken bazı uygulamalar olmuştur ama unutmamak gerekir ki o dönem tek parti dönemi idi ve ülkenin yönetimi de bu tek parti üzerinden yürütülmüştü"** gibisinden bir açıklama yapmasını tercih eder, böyle bir açıklamayı kendi kimliklerine, kendi inançlarına ve değerlerine daha uygun bulurlardı.

Ama ne var ki Kılıçdaroğlu'nun da CHP'nin de laik kimliğin içinden mi yoksa dışından mı siyaset yapmalıyım sorusuna bir türlü cevap verememesi laik kimliğin büyük ölçüde siyasette daha etkin ve başarılı olmasını önlediği gibi kendisi dışında sol ve demokrat bir siyasetin gelişmesini de önlemekte.

Bu sözlerden benim de kendimi "laik kimlik" içinde tanımladığım gibi bir sonuç çıkarılmasın. Ama yazının başında da söylediğim gibi eğer bu ülkede siyaset "kimlikler" üzerinden yapılıyorsa o zaman **siyaset alanının sorun çözücü olabilmemesinin şartı** da ülkedeki bütün kimliklerin kendi kimliklerine sahip çıkıp, kendi kimlikleri etrafında hakkıyla bir siyaset yapmalarından geçiyor belki de. Eğer bu söylediğim gerçeği yansıtan bir cümleyse o zaman böyle yaparak gerçek bir demokrasiyi, bu kimlikleri aşan yeni bir demokrasiyi yaratmaya da bir adım yaklaşmış olabiliriz.

Kimbilir...

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

CHP'nin sınırı 'laik kimlik'

Erol Katircioğlu 12.04.2012

"Cemaat", "kimlik" "sosyal çevre" gibi kavramların her birinin birbirleriyle ortak kökleri varsa da kuşkusuz farklılıkları da var. Geçen yazımda **"laik kimlik"**i ele alıp onun siyaseten tam olarak sahiplenilmemişliğini konu etmiş, konu ederken de bu kavramları biraz gelişigüzel kullanmıştım. Bunun nedeni benim kararsızlığımdan çok bu kesimin kimi zaman bir "sosyal çevre" kimi zaman bir "cemaat" kimi zaman da bir "kimlik" gibi davranıyor olmasındandı.

O yazıda "laik" kimlik üzerinden siyaset yapan CHP'nin son zamanlarda bu kimliğin siyasi iddiaları içinde yer almayan ya da bu kimliğin taşımakta zorlanacağı daha sol ve özgürlükçü iddialara yönelmeye çalışmasını ele almıştım.

CHP'nin karşılaştığı bu durumu bir sorun olarak değerlendirip, bu sorunun; **"laik kimlik" içinden bir siyasetle, bu kimliğe rağmen "sol ve demokrat" bir siyaset yapmak istemek gibi aslında birbirleriyle oldukça zıt sayılabilecek iki siyasi pozisyon arasında kalmaktan** kaynaklandığını belirtmiştim.

Bu düşüncemin nedeni ise açık: **bütün fikrî temelini Atatürkçülük ya da Kemalizm'den alan**, bu nedenle de **laikliği otoriter bir yorumla algılayan**, **"Ben Atatürk'ü ve onun fikirlerini tartışmam"** diyebilen, **"başörtülülerle aynı yerde bulunmaktan zül duyan"** ve her taşın altında **irticai bir proje arayan**, Fuat Keyman'ın deyişiyle **"dışlayıcı modern"** bu kesimle, kimlik, cemaat ne dersiniz deyin siyaset yaparken, **sol ve demokrat** fikir ve değerlerden söz etmek öyle pek kolay değil.

Kısaca ifade ettiğim bu anlayışın benimsediği fikirler ve değerlerle sol ve demokrat değerler ve fikirler arasında **kolay bir geçişlilik** olsaydı CHP'nin de bu fikirler arasındaki alanı kendi siyasi alanı olarak belirleyip hem laiklikten, hem Ergenekon'dan sözedip, hem de mağduriyetlerden, Kürtlerin haklarından, kılık kıyafet özgürlüğünden sözederek siyasetini daha etkili hale getirebilirdi.

Oysa bunu yapmak pek mümkün değil. Değil çünkü bir yandan otoriter bir laikliği savunup, bir yandan başörtülülere tahammül edemeyip, bir yandan Ergenekoncuları savunurken, bir yandan da insanların dinî inançlarının özgürce yaşanabileceği düzenlemeleri, kılık kıyafetin insan haklarının alanına girdiğini, Kürtlerin taleplerini haklı bulduğunu aynı anda söyleyerek siyaset yapmak, dediğim gibi pek mümkün değil. Eğer yapılırsa da inandırıcı olması zor.

İşte CHP, Kılıçdaroğlu yönetiminde böyle bir ipte oynamaya çalışıyor. Hem bir yandan "darbe planlarıyla" ilişkili oldukları apaçık hale gelmiş olan Ergenekon ve Balyoz sanıklarını savunuyor, bir yandan da **"biz de darbelere karşıyız"** demekten bir beis duymuyor.

Bir yandan başörtülü üniversiteli kızların başörtülerini çıkarmak için **"ikna odaları"** kurmuş olmaktan başka bir ünü olmayanları milletvekili yapıyor, bir yandan da **"bizim başörtüsüyle ilgili herhangi bir sorunumuz yok"** diyor.

Bir yandan **özgürlükçülüğü** savunuyor, bir yandan da **Dersim devletin işiydi ve Atatürk'ün de haberi vardı** diyen kendi milletvekili hakkında soruşturma açıyor.

Bir yandan bu sorulara muhatap olunca da **"Bu olayları tarihçilere bırakalım, bugünün siyasetinde kullanmayalım"** diyor öte yandan **"Nâzım Hikmet'i hapishaneye gönderenin de Sabahattin Ali'yi öldürtenin de CHP olduğunu"** söylüyor...

Kısacası CHP, bir yandan **"laik kimliğin"** benimsediği fikir ve değerler diğer yandan da **"sol ve demokrat"** fikir ve değerler arasında gidip gelerek güvenilirliğini ve inandırıcılığını kaybediyor.

Denebilir ki Kılıçdaroğlu aslında daha çok **"sol ve demokrat"** bir çizgide siyaset yapmak istiyor. Ama böyle bir siyasi tercihin **"laik kimliğin"** karakterine uymayan bir siyasi tercih olacağı apaçık değil mi? **Böyle bir tercihin, "laik kimliğin" Atatürkçü duyarlılıklarını, dinle mesafesini, Batılı kılık kıyafet ve yaşam tercihlerini kısmen de olsa dışlayan bir tercih olacağı açık değil mi? Eğer böyle yapılırsa CHP'nin "laik kesimden" koparak zayıflayacağı da bir o kadar açık değil mi?**

Türkiye'nin normalleşmeye çalıştığı bir dönemde CHP'nin de normalleşerek kendi köklerine dönmesi ve Cumhuriyetçi kurucu değerler üzerinden bir siyaset yapmaya yönelmesi daha doğru bir seçenek olur bence. **Bugün artık Atatürkçü fikirlerin utangaç bir biçimde savunulduğu bir Türkiye'de Atatürkçülüğün ya da laik kimliğin sınırlarına kadar gidip orada Cumhuriyetçi bir siyaset üretmek CHP açısından daha verimli olabilir.**

Tabii CHP'nin önünde bir başka seçenek daha var ama bu yalnızca parti kadroları içinde değil kendi doğal tabanı olan "laik kesim" içinde de tıpkı Erdoğan'ın "İslami kimlik" siyaseti içinde yaptığına benzer bir zihni dönüşümü gerçekleştirebilmektir ki bu da bir başka yazının konusu.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Siyaset de hamasi laflarla yapılmaz

Erol Katırcıoğlu 14.04.2012

Son günlerde CHP'nin **"laik kimlik"** içinden siyasetiyle ilgili düşündüklerimi yazıyordum ki dün başlayan 28 Şubat'la ilgili gözettiler, yazmaya çalıştıklarımla ilgili bir örnek oluşturdu. Kılıçdaroğlu, bu kimliğin olayla ilgili duygusunu ve tepkisini hissetti ve hemen **"Adalet intikamla aranmaz"** gibi sözde doğru ama olayla ilgisi açıklanmaya muhtaç bir söz ediverdi.

Bir kere şunu açıkça ortaya koyalım ki 28 Şubat post-modern darbesini en çok alkışlayanların başında CHP'nin o günkü genel başkanı Deniz Baykal geliyordu. **Askerî bir müdahaleyi savunmak, onu desteklemek tam da benim söylemeye çalıştığım "laik kimlik"e uygun bir tavidir ama hiçbir biçimde sol, sosyal demokrat ve demokrat siyasi bir tavır değildir.**

Bir başka biçimde söyleyecek olursam, **"askerî bir müdahaleyi savunmak" ile "özgürlüğü, insan haklarını, eşitliği ve demokrasiyi savunmak" aynı kategoride olan siyasi pozisyonlar değildir. O nedenle de birinden diğerine geçemezsiniz. Birinden diğerine geçebileceğinizi sanıyor ve buradan bir siyaset üretebileceğinizi düşünüyorsanız bilirsiniz ki bu CHP'nin güvenilirliğine gölge düşüren, onun inandırıcılığını yok eden bir iş yapmak anlamına gelir.** Bence bugün de olan budur. Ve açıktır ki Kılıçdaroğlu'yla ortaya konan bu tür bir siyaset eninde sonunda CHP'yi barajın kıyısına doğru sürükleyecek bir siyasettir.

Buradan **"laik kimliğin"** korkularının gerçek korkular olmadığını söylemek istemiyorum. Korkular gerçek ama **"yaşanan gerçekler"**in bu korkuları haklı kılacak gerçekler olmadığını söylemek istiyorum. Buradan da asla adalet sistemimizin çok iyi çalıştığı, adaleti en uygun biçimde dağıttığı gibi saçma bir laf da ediyor değilim. Ama örneğin 28 Şubat'ta olanların büyük ölçüde **"vesayet rejimi"**nin, üstelik de Kenan Evren ve arkadaşlarının yaptığı gibi **"olayların olgunlaşmasını"** beklemeden yürüttüğü, Fadime Şahin'li, Müslüm Gündüz'lü ve Aczimendi'li bir senaryo olduğunu artık anlamak gerektiğini söylemek istiyorum. O nedenle de bu senaryoyu yürürlüğe koyup da sivil bir iktidarı devirenlerin yargılanmalarının normal ve olması gereken bir adım olduğunu teklemekten söylemenin gerektiğini de...

Bugün gerçek bir sol ve demokrat muhalefet 28 Şubat'la ilgili yapılan bu soruşturmaya destek verir. Üstelik bunu "Ama"sız, "Fakat"sız bir biçimde yapar. Eğer illa bir "ama" kullanacaksa bunu da iktidar partisinin "eksik-demokrat" tutumlarına ve uygulamalarına dikkatleri çekerek yapar. Örneğin bir "Deniz Feneri" konusunu çalışarak, bu davadaki tutarsızlıkları ve açıklanması gerekenleri ortaya koyarak bunu yapar.

Kılıçdaroğlu sormuş **"Kenan Evren'le Recep Tayyip Erdoğan arasında ne fark var?"** diye. Doğrusu CHP Kılıçdaroğlu'nun bu sözleri etmesine nasıl razı oluyor, anlamak zor ama cevabı çok açık değil mi?

Sorunun cevabı, "siyaset"!

Kenan Evren "siyaseti" yasaklayarak iktidar oldu, Erdoğan ise "siyaseti" kullanarak. Beğenelim beğenmeyelim Erdoğan bu toplumda halkı ikna ederek, oylarını yüzde 30'lardan 50'lilere çıkararak iktidar oldu. Bu nedenle de Erdoğan'ın Evren'le ne alakası var? **"Laik kimliğin" korkuları olduğu doğrudur ama bu kimliğin akılsız insanlardan oluştuğunu kim söyledi?** Kılıçdaroğlu bu tür sözlerle kendi yaslandığı kimliğin insanlarını bile hafife almış olmuyor mu?

CHP'nin siyaseti bu tür bir siyaset olamaz. Kendi yaslandığı kimliğin korkularını aşmaya yönelik bir anlayışla, ülkedeki bütün ezilen, hor görülen, dışlanan, başörtülü, başörtüsüz, Kürt, Türk, dindar, ateist, ekonomik bakımdan zorda olan, işçilerin, işsizlerin, kadınların, gençlerin **sorunlarının üzerinden** yeni bir **demokrasi siyaseti** üretmesi gerekiyor.

Bu da aslında tıpkı Erdoğan'ın kimi bağnazlıkları ve modern hayatla çelişen beklentileri olan dindar bir kesimin zihniyet dünyasını değiştirip demokrat bir siyasete yöneltmesi gibi bir çabayı gerektiriyor. Yoksa böyle hamasi laflarla siyaset yapmayı değil.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İnananlar mı ancak kardeştir

Erol Katırcıoğlu 19.04.2012

Başbakan'ın Kutlu Doğum Haftası'nda yaptığı konuşma her ne kadar **"kardeşlik"** üzerine idiyse de neredeyse **"kardeşliği"** yaralayan bir anlama büründü. En azından öyle algılanan bir mesaja...

Başbakan'ın konuşmasında Kuran'ın **Hucurat Suresi'**nde geçen **"İnananlar ancak kardeştir"** sözünü anması kafalarda soru işaretleri uyandırdı. **"İnananlar"**dan kastedilen **"İslam"** dini olduğuna göre ve günümüz toplumlarında (Türkiye'de de) **"İslam"** dininden başka dinlere mensup (ya da ateist) insanlar da olduğuna göre Başbakan'ın bu sözü anması ne anlama geliyordu? Kardeş olmak ve kardeş gibi yaşamak için illa da **"İslam"** dini mensubu olmak mı gerekiyordu, vs?

Tabii ki Başbakan'ın bu sözü böyle düşündüğü için kullandığını düşünmüyorum. Ama Başbakan'ın bu sözü bence hangi koşullarda söylenmiş bir söz olduğuna dikkat etmeden söylemesi, bir başka biçimde söyleyecek olursam, bağlamından ayırarak söylemesi böyle bir vahim sonuca yol açtı bence. **Sonuçta Başbakan, "kardeşliğe" vurgu yapıyım derken bir tür "ayırımcılık" kokan bir konuşma yapmış oldu.**

Çünkü Kuran'daki bu surenin bir öncesinde (**Hucurat 9**), **"Eğer inananlardan iki grup birbirleriyle savaşırlarsa aralarını düzeltin"** cümlesiyle başlayan ifadelerden anlaşılan İslam dinine inanmış **"aşiretler"** arasında o zamanlar başgösteren çatışmaların uzlaşmalarla ve adalete uygun biçimde çözümleri isteniyor.

Dolayısıyla **"aşiretler"** halinde yaşayan bir toplumsal düzen için söylenmiş bir sözün, çeşitli farklı etnik köken ve farklı dinsel inançların birlikte yaşamak durumunda olduğu bir **"ulus-devlet"** bağlamında söylenmesi bambaşka bir anlam kazanıyor ve sonuçta bu vahim duruma yol açmış görünüyor.

Aslında bu durum tam da benim bir zamandan beri altını çizmeye çalıştığım AKP'nin **"kimlik siyaseti"** yaptığı, daha doğrusu bir türlü bir Türkiye siyasetine kendini dönüştüremediği eleştirisine iyi bir örnek oldu. Başbakan'ın vesayet rejiminin baskısı altında kalmış çoğu Müslüman'ın gönlünü fethederek iktidara gelmesi ve vesayet rejiminin yıkılmasına ilişkin reformlara girişmesi demokrasi açısından önemli bir adımdır ama **demokrasinin aynı zamanda farklılıklardan oluşan toplumları tümüyle sarmalayan bir rejim olduğunu unutmuş görünmesi de sorunludur.** Yalnızca "İslam" kimliği üzerinden konuşan bir başbakan imajı aslında aynı zamanda tüm Türkiye'nin başbakanı olamamış bir başbakan imajı değil midir?

“Kimlik siyaseti” meşru bir siyasettir ama demokrat olamamış bir kimlik siyaseti ayrımcı ve çatışmacı bir siyasete karşılık düşer. “Kimlik siyaseti”, kimliği hırpalanmış insanların kendi kimlikleri dâhil olmak üzere diğer bütün hırpalanmış kimliklerin insanlarıyla eşit, özgür ve kardeşçe yaşamanın siyaseti olmalıdır.

Bu çerçeveden bakınca bugünün siyasetinde temel bir sorun gözüküyor. Bütün siyasi partilerimiz **“kimlik siyaseti”** yapıyorlar ama kimlikler üzerinden bir **“demokrasi siyaseti”** üretemiyorlar. O nedenle de bizdeki siyasetin harcında çatışma, karalama ve tepkisellik var. Örneğin AKP ne yaparsa yapsın mutlaka yanlış yapmıştır anlayışıyla siyaset yapmak da muhalefet her ne söylediye yanlış söylemiştir diye siyaset yapmak da **“kimlik siyaseti”** üzerinden bir siyaset anlayışının işaretleri değil midir?

Örneğin size garip gelmiyor mu Kılıçdaroğlu’nun (ya da Bahçeli’nin ama mutlaka Kılıçdaroğlu’nun) Başbakan’la ilgili siyasi nezaket sınırlarını aşan, karalamaya ve hakarete varan sözlerden sonra aynı platformlarda karşılaştıklarında el sıkışmaları ve hâl hatır sormaları? Ya da benzer biçimde Başbakan’ın küçümseyici, yukarıdan konuşan ve zaman zaman nobranlığa varan tavırlarından sonra Kılıçdaroğlu’yla ya da diğer liderlerle el sıkışması, hâl hatır sorması?

Bence Türkiye halkı bundan da bıktı ve sıkıldı. Böyle bir Türkiye’nin, yani sürekli olarak birbirini aşağılayan, sürekli olarak birbirini karalayan, sürekli olarak birbirinin yanlış yaptığını söyleyerek siyaset yapan, gergin, çatışmacı ve huzur kaçıracı bir siyaset ortamından hoşnut değil. O nedenle de önümüzdeki seçimlerde seçime katılım oranının düşmesi bu nedenle de şaşırtıcı olmayacak. En azından benim için...

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İDO bunu yapabilir mi

Erol Katircioğlu 21.04.2012

Bu ülkeyi 2000’li yıllara kadar yönetenler bu ülkeye öyle kötülükler yapmışlar ki toplum AKP hükümetinin her yaptığına neredeyse evet diyor. Ya onayladığından, ya ses çıkarmanın bir işe yaramayacağını düşündüğünden ya da biraz daha bekleyelim bakalım dediğinden olan biten ve aklının almadığı birçok meselede sesini çıkarmıyor.

Bu sessizlikten olsa gerek AKP de neredeyse her yaptığını iyi yaptığını düşünerek gazlamış gidiyor. Muhalefetin bu gidişteki sorunları toplumun gündemine getirmek yerine **“toptan inkâr”** siyasetiyle meşgul olması AKP’nin işini kolaylaştırıyor ve hegemonyasının artmasına yardımcı oluyor. Erdoğan’ın ikide bir Kılıçdaroğlu’nun muhalefetinden memnun olduğunu söylemesi de bu yüzden.

AKP’nin düzgün işlerinin yanısıra yaptığı yanlış işlerin başında **özelleştirme** konusu geliyor. Bu konu bu ülkede öyle suyu çıkarılmış bir konudur ki özelleştirme neden ve nasıl yapılır soruları anlamlarını yitirmiş sorulardır. Anlamları yitirilmiş olduğundan da yapılanlarla ilgili garip bir vurdumduymazlık hâkimdir.

Bu özelleştirmelerden biri İDO’nun özelleştirilmesidir. Bunun bir sorun olduğunu nereden mi çıkarıyorum. Alın bakın şu İDO açıklamasına:

“İDO, yeni bir hizmetiyle daha yolcularının karşısına çıkıyor; ‘öncelikli geçiş sistemi’. Bugün faaliyete geçen uygulama, özellikle gideceği yere acil ulaşması gereken ve beklemek istemeyenlere öncelikli biniş ve öncelikli iniş avantajı sağlıyor. Sistem, Eskihisar-Topçular arasında yapılan araba vapuru seferlerinde özel gişelerde ayrı bir şeritten gerçekleştiriliyor.”

Böyle bir açıklamayı okuyunca mutlu olanlar da olabilir ama bu aslında vatandaşlar arasında **“fiyat ayrımcılığı”** yapmaktır ve aslında kanunlarımıza göre de yasaktır. Mesela **4054 sayılı Rekabeti Koruma Kanunu’na** göre **“Eşit durumdaki alıcılara aynı ve eşit hak, yükümlülük ve edimler için farklı şartlar ileri sürerek, doğrudan veya dolaylı olarak ayrımcılık yapılması hukuka aykırı ve yasaktır”**. Üstelik bu durum neredeyse bütün dünya ülkelerinde yasaktır.

Yasak mıdır?

Yasaktır!

Ama Türkiye’de değil!

Üstelik özelleştirme ihalesi öncesinde Rekabet Kurumu’nun Mesleki Daire Görüşü’nde bu tehlikeye dikkat çekilmiş olduğu halde... Deniyor ki: **“Marmara Denizi’nin kuzeyi ve güneyi arasında feribot taşımacılığı pazarında yer alan hatlardan, Eskihisar-Topçular hattı ile Pendik-Yalova hattının ve Yenikapı-Bursa hattı ile Yenikapı-Bandırma veya Yenikapı-Yalova hattının birlikte satışının rekabetçi endişeler yaratabileceği; Ayrıca, alıcı adayları belli olduktan sonra 4054 sayılı Kanun’un ilgili maddelerine aykırılıklar ve sakıncalar belirlenmesi halinde, devirle ilgili koşul ve yükümlülükler getirilebileceği veya devre izin verilmeyebileceği, dolayısıyla bu hususun ihaleye katılacak teşebbüsün/ teşebbüslerin bilgisine sunulmasının gerekli olduğu hususları İBB’ye iletilmiştir.”**

Peki, ne olmuş İDO’yu alan firma İDO’yu aldıktan bir süre sonra aldığı hatlardan birinde yasaya aykırı bir uygulama başlatmış. Ses var mı? Yok! Ses olmadığı gibi arada bir basına yansıyan haberlerden sıranın şimdi İSPARK’a gelmiş olduğunu anlıyoruz.

Bu türden özelleştirmelerle önü açılan **“serbest piyasa ekonomisinin”** toplumun yararına olma olasılığı çok düşük. Daha doğrusu 2008 krizine yol açan “serbest piyasanın” bu, **“bir koyundan birden fazla post çıkarmak”** anlayışıyla iş yapma mantığının yanlışlığı gün gibi ortadayken Eskihisar’da kuyruğa girmiş insanların arasından farklı ücret alarak birden fazla post çıkarmaya çalışmak bence ne kanunlara ne vicdana ve ne de İslam’a uygundur. İlgililere ve bu arada muhalefete duyurulur.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Her şeyin bir fiyatı var mı

Erol Katircioğlu 26.04.2012

“Bindik bir alamete gidiyoruz felakete” lafı durumumuza uygun bir laf mıdır bilmiyorum ama gittiğimiz yerin bir **“felaket”** olmasa bile oldukça can sıkıcı bir yer olacağı açık. Bu cümleyi **“biz”** kipinde yazmamın

nedeni ise olayın Türkiye'yi aşan bir tarafı olması, yani tüm insanlığı ilgilendirmesi.

Başbakan Yardımcısı Arınç, televizyonların yayın politikalarını eleştirmiş ve özellikle kadın programlarından rahatsızlığını belirtmiş. Dizilerde ele alınan konuların **“marjinal, karşı cins ilişkilerini içeren ve aile içi ensest”** gibi konular olmasından yakınmış ve toplumun tahammül sınırlarını zorladığını söylemiş.

İyi de Başbakan Yardımcısı bilmez mi televizyon kanallarında bu program ve dizilerin yayınlanmasının bir **“neden”**den çok bir **“sonuç”** olduğunu. Ve nedenin de kendilerinin de kolaylıkla adapte oldukları **“neoliberal”** bir kapitalist düzen olduğunu.

Dünyanın önemli bir kısmı bugün, bir zamanlar insanlara cennet vaat eden finans mühendislerinin buldukları **“bir koyundan birden fazla post çıkarma”** finans tekniklerinin nasıl bir felakete yol açtığını konuşurken bizde bu konuların zerrece tartışılmamasını da şaşırtıcı bulmamak gerek. Çünkü bu ülkede **“yabancı malı her daim matah”** olarak görülmüş olduğundan bu **“neoliberalizm”** de birçoğumuz için matah bir sistemdir (yani değerlidir).

Oysa yaşadığımız 2008 krizi böyle bir anlayışla insan toplumlarının yönetilmesinin insanlığa uygun olmadığının en son örneği olarak önümüzde duruyor. **Çünkü “ekonomik olan”ın üzerinde “insana ait olan” bir düzey var. İnsan yaşamının her alanını ekonomik terimlerle ifade etmeye kalktığınızda ekonomik olarak doğru ama insana aykırı bir şey yapmış olursunuz. Kurduğunuz denklemler sizi doğrular ama o denklemler çoğu zaman insana değmez bile.**

Mesela eğer **Pegasus**'la uçuyorsanız görece daha ucuza uçtuğunuzdan dolayı kendinizi şanslı görüyor olabilirsiniz. Ama eğer yorgun bir gününüzde uçağa binmişseniz, uykusuz ya da hastaysanız, yani başınızın bir yastığa ihtiyacı olduğu zaman bir yastık isteyin de alacağınız cevabı bir görün! **Yastığın ancak parayla size satılabileceğini duyduğunuzda kendinizi nasıl hissedeceğinizi bir düşünün.**

Çünkü zaman, **“herşeyin”** bir fiyatının olduğu ve herkesin ayağını **“yorganına göre”** uzatması gerektiği bir zamandır. Bu **“herşeyin”** içine ne girer, **“yorganın boyu”** ne kadardır ve nasıl belirlenir gibi sorular kendi başlarına önemli olsa da bu sorular kimseyi ilgilendirmez. Herkes kendi başına ve kendi için bu soruların cevaplarını bulma ve bu cevaplara uygun biçimde davranmak zorundadır. Dünya böyle bir dünyadır.

Ama hemen aklınıza şöyle bir sorunun takılacağını da düşünebiliyorum doğrusu: peki ama madem verilen her hizmetin bir karşılığı var neden mesela tuvaletleri de paralı yapmıyorlar? Bu soruya sağduyunuzla bir cevap bulabilirsiniz kuşkusuz. Mesela uçakta tuvalete gitmek **“insani bir ihtiyaçtır”** da ondan gibilerinden.

Eğer bu cevapta herhangi bir doğruluk payı varsa o zaman iktisadi olanla ekonomik olan arasında örtüşmeyen bir boşluğun olduğunu görmeniz gerek. **Yani insana ait olan “şeylerin” bazılarını fiyatlamamız mümkün değildir. Mümkünse de doğru değildir. Çünkü böyle bir yaklaşım insana ve “insan olmaya” uygun değildir.**

Geçen yazımda **İDO**'nun **Eskihisar-Topçular** hattında tüketicilerine fiyat ayrımcılığı yaptığı ile yazdıklarımı da bu çerçevede düşünün. Herkesin karşıya geçmek üzere geldiği iskelede “yorganı” daha büyük olana öncelik verdiği uygulamasını.

Biliyorum bu türden sorular pek fazla kimseyi ilgilendirmiyor. Ama dünyanın bu gidişinin kendi tersini de filizlendirdiğini ummak çok yanlış olmaz. Amerika'da **“Biz yüzde 99'uz, onlar ise yüzde 1”** diyerek meydanları dolduranlar aslında böyle bir gelişmenin de işaretini taşıyorlar.

Darısı başımıza olsun!

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bizde sol siyaset var mı

Erol Katircioğlu 28.04.2012

Bugün Türkiye’de **“sol siyaset”** denince akla gelenler büyük ölçüde **“marjinal küçük guruplar”**. İnsanlık için **“sosyalizm”**’in tek çıkar yol olduğundan emin olan bu guruplar yer yer otorite karşıtı eylemleriyle akla geliyorlar. Tabii ki aralarında her birinin sosyalizmin yorumuyla ilgili olduğu kadar bu amacın nasıl gerçekleşeceğiyle ilgili olarak da büyük farklar var. Nitekim Türkiye İşçi Partisi’nin 60’lı yıllardaki başarılı çıkışları dışında seçimlere girip de kendini deneyen sol siyasi partilerin aldıkları oyların binli oranlarda kalmış olması da **“sol siyaset”**’in toplum katında bir karşılığı olmadığı düşüncesini yaygınlaştırmıştı.

Tabii bir de toplumda CHP ile özdeşleşmiş bir sol siyaset algısı da var kuşkusuz. Kimileri açısından **“sol”** deyince akla gelen CHP. Oysa gerçekte CHP’nin **“sol”** sayılmasının siyasi literatürde hiçbir karşılığı yok. **Otoriter bir “laiklik” anlayışını benimseyen, sık sık “çağdaş” ekiyle birlikte kullansa da “milliyetçi” olan, askerin geleneksel vesayetçi yaklaşımını benimseyen, devletçi bir partinin bugün hiçbir siyasi literatürde “sol” sayılması mümkün değil.**

Buna rağmen CHP’nin “sol” olarak kabul edilmesi bence CHP’nin kendisi öyle olduğundan dolayı değil Türkiye’deki “muhafazakâr sağ siyaset”’in onu öyle görüyor olmasından dolayıdır. Cumhuriyet’i kurmuş olan CHP’nin **“devlet eliyle”** topluma empoze etmek istediği Batılı hayat tarzıyla Müslümanların kendi yaşam tercihleri arasında uyumsuzluk başından beri toplumun çoğunluğu nezdinde CHP’yi matah olmayan bir parti haline getirmişti.

Toplumun muhafazakâr Müslüman çoğunluğu yanı başında CHP’ye benzer biçimde **“devlet eliyle”** toplumu yukarıdan biçimlemeye çalışan ve üstelik de dine karşı olduğunu bildiği **“Sovyetler Birliği”**’nin yönetim anlayışı ile **CHP’ninki** arasında paralellikler bulunca CHP’nin **“sol”** bir parti olarak nitelenmesini de bu kesimler açısından **“normal”** bir durum haline getirdi.

Oysa Türkiye’nin ne uzak tarihi ve ne de yakın tarihi sosyolojik olarak Batılı anlamda bir **“sol”** anlayışın gelişmesine izin vermemiştir. **Bu ülkede devlete karşı ne büyük köylü isyanları yaşanmış ve ne de kapitalizm kendi mezar kazıcısı olacak proleterlerin ortaya çıkmasına imkân verecek kadar gelişmiş bir kapitalizm olmuştur. Yaşanan isyanların hemen hemen tümü ya din nedeniyle (Aleviler) ya da etnik köken farklılığı nedeniyle (Kürtler), yani “kimlikler” üzerinden olmuştur.**

Eğer **“sol siyaseti”** **“bilimsel sosyalizm”** gibi bir ideolojik çerçeve içinden değil de mevcut düzene **“hayır”** diyen ve büyük ölçüde ahlaki bir duruşun siyaseti olarak nitelersek, bu türden hareketlerin bir tek istisnası sanırım **“gençlik”** hareketleridir. Cumhuriyet’ten önce başlamış ve bütün Cumhuriyet tarihi boyunca devam etmiş **“muhalif”** hareketlerin hemen hepsi **“gençlik”** temelli **“aydın”** hareketleridir.

Bu nedenle de rahmetli **Dr. Hikmet Kıvılcımlı**, **“Bu ülkenin dünya siyasi literatürüne armağan ettiği tek kavramı ‘Jön Türklük’tür”** diyerek bu duruma işaret etmişti. Dünyanın her yerinde kendini toplumun mağdur

kesimleri yerine koyup da mevcut sistemle mücadele edenlere **“Jön Türk”** dendiğini hatırlatarak bu toplumda başkaldıran bir gençlik geleneğinin varlığına dikkat çekmişti.

Uzatmayayım. Türkiye’de **“sol siyaset”** hâlâ gençlik hareketleri üzerinden gidiyor. Bugün partileşmiş olsa da varolan **“sol siyasetlerin”** hemen tümü özünde **“gençlik”** hareketleridir, içlerindeki kimilerinin yaşlarının hayli ilerlemiş olması ise bu durumu değiştirmez.

Dolayısıyla demem o ki gerçek bir sol siyaset, **“mezar kazıcı proleterlerin”** oluşmasını sağlayacak bir kapitalizmin gelişmesini beklemektense sisteme hayır diyen bir gençlik ruhuyla diğer bütün mağdurların demokrasi ve özgürlük mücadelelerini üstlenmeye hazır radikal demokrat bir siyaset üretmekten geçiyor.

O nedenle de CHP’yi ya da “gençlik hareketlerini” “sol” diyerek konuşmak bize gerçek bir sol siyasetin henüz bu ülkede olmadığını ve olması gerektiğini unutturmamalı.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kimlik siyasetinin yarattığı bunalım

Erol Katırcıoğlu 03.05.2012

Başbakan Erdoğan’ın geçenlerde yaptığı bir konuşmada sanatçılarla ilgili sözleri bir çeşit krize yol açtı. Bu konuşmasında benim en çok aklımda kalanlar ise **“despot aydınlar”** ve **“geçti o günler”** sözleri oldu. Şöyle demişti:

“Geçti o günler. Artık despot aydın tavrıyla parmağınızı sallayarak bu milleti küçümseme, bu milleti azarlama dönemi sona ermiştir.”

Doğrusu bu cümlelerin içinde Başbakan’ın haklı olduğu bir gerçeğin saklı olduğunu biliyorum ama yine de bu sözleri bu kadar rahatlıkla söyleyen bir siyasetçinin **“Tüm Türkiye’nin başbakanı”** olmaktan çok **“ezilmiş bir kimliğin muzaffer lideri”** olarak adlandırılmasının daha uygun olacağını düşünüyorum.

Gerçekten de Başbakan Erdoğan’ın temsil ettiği kesimlerin bu ülkede egemen olan **“laik”** kesimler tarafından küçümsendiği bilinen bir konudur. Laik kesimler içinde böyle düşünen bir çizgiye en açık örnek ise AKP’ye oy verenlerin **“bidon kafalılar”** ve **“göbeğine kaşayan adamlar”** olarak adlandırılmaları ve bu adlandırmanın da bu kesimler arasında genel kabul görmesi ve benimsenmesidir.

Siyasetin ülke siyasetinin en önemli aktörleri arasında bu sözlerle cereyan etmesi ise aslında yapılan siyasetin de hâlâ **“kimlikler”** üzerinden bir siyaset olduğunun en açık kanıtıdır. Nitekim Başbakan Erdoğan’ın (**“geçti o günler”** cümlecğinde saklı) **“Geçti Bor’un pazarı sür eşeği Niğde’ye!”** türünden sözleri uzun yıllar ezilmiş bir kimliğin başarılı olduktan sonra kendisini ezmiş kimliğe bir tür meydan okuması değilse nedir ki?

Batı’daki siyasi partiler **“sınıflara”** yaslanan partilerdir. Doğrudan sınıfların değilse de sınıfların farklı çıkarları üzerinden organize olan kurumlardır. Bizim gibi ülkelerde ise **“sınıfların”** yerini daha çok **“kimlikler”** almıştır. Bu durum bizdeki siyasi partilerde **“sınıfların”** çıkarlarının yansımıyor olması demek değildir, ama egemen olan

“kimlikler”dir. Daha eskiden hemen her parti bunu bilir o nedenle de her kimlikten en az bir adayı seçimlerde listelerine yazarlardı. Şimdi ise kimlik siyaseti partilerde daha belirgin hale geldi.

Her ne kadar Batı’dan esinlenerek “sınıf” analizleri yapıp durumu anlamaya çalışsak da mesela **dün 1 Mayıs’ta yürüyenlerin “işçilerden” çok “kimlikler” olduğunu görmemiz gerek.** Yürüyüşleri organize eden sendikaların ve diğer örgütlerin 1 Mayıs kutlamalarını ayrı illerde yapma kararı almaları da bu nedenleydi. **İstanbul dışında kutlayan örgütlerle İstanbul’da kutlayan örgütler arasındaki fark ise İstanbul’da daha çok “laik” kimliğe, diğerlerinde ise daha çok “muhafazakâr” kimliğe yakın kişi ve örgütlerin kutlamalarda yer almış olmalarıydı. Tabii ki her iki gurupta da “geçiş formları” da yok değildi.**

Kimlik siyaseti çatışma içerir. Her kimlik kendisinin doğrusu üzerinden konuşursa orada barışçı bir ortam oluşamaz. **Barışçı bir ortam ise ancak kimlikleri aşarak tüm ülkedeki insanların taleplerini dikkate alan bir siyaset üretebilmekten geçiyor.** Ama öyle görünüyor ki Başbakan Erdoğan bu adımı atmakta ya zorlanıyor ya da bizim bilmediğimiz bir başka adım için hazırlanıyor.

Peki, bu arada ülkede neler oluyor?

Aslında pek de bir şey olmuyor. Meselelerimiz çözülmemiş bir biçimde ortada duruyor. Kürt meselesi, Suriye meselesi, Anayasa meselesi, Alevi meselesi, Ermeni soykırımı meselesi, Şike meselesi, Kıbrıs meselesi, Avrupa Birliği meselesi gibi birçok meselede adım atıyor gibi yapıp adım atmıyoruz ya da atıyorsak da bu adımların sorunu çözecek devamlarını getiremiyoruz.

Bu durum henüz siyasi bir kriz değilse de yakındaki siyasi bir krizin habercisi değil midir?

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yıkılım putları!

Erol Katırcıoğlu 05.05.2012

Halil Berktaş’ın 1 Mayıs 1977 ile ilgili başlattığı tartışma, Berktaş’ın bilim insanlığı ve siyasal kişiliği de dikkate alındığında önemsenmeden geçilecek bir tartışma değil. Berktaş bir süredir **Taraf**’taki köşesinde sol siyasetle ilgili köklü eleştirilerde bulunuyordu. Solun iktidar anlayışı ve şiddetle ilişkisini ele alırken benzer bir mecrada geliştiğini düşündüğü Kürt siyasetini de eleştiriyordu. Bence bu eleştirilerin kreşendosu ise bu 1 Mayıs 1977 ile ilgili söyledikleri oldu. Çünkü bu ülkenin sol siyasi tarihi içinde 1 Mayıs 1977, **“derin devletin”** yaptığına inanılan ve sol üzerinde önemli bir travma etkisi yaratmış bir olaydı. Berktaş’ın bu olayı, **“sol kendi rezilliğinden bir mağduriyet efsanesi çıkarttı”** diye yorumlaması bir başka **“put kırıcılığı”** örneği olarak algılandığı kadar yeni bir tür **“sol düşmanlığı”** olarak da algılandı.

Bugün, kendi donuk düşünce dünyalarında silik düşünceler içinde yaşarken ne olursa olsun **“aykırı”** bir düşünceyi ortaya atanları yeni postmodern dünyanın **“Arap Baharı”** ve **“Wall Street’i İşgal Et!”** sosuyla **“put yıkıcısı”** olarak görmek isteyenlerle; solun her daim yanlış yaptığını söyleyerek sol duygu ve değerleri küçümseye çalışanların olduğu bir Türkiye ortamında yaşıyoruz. Dolayısıyla sözlerimiz her ne niyetle söylenmiş olursa olsun kaçınılmaz olarak bu ortam içine düşmekte ve bu ortam içinde biçimlenmekte.

1 Mayıs 1977'de orada olanlardan biri olarak, üstelik de kürsüye oldukça yakın biri olarak benim gördüklerim ve yaşadıklarım doğrusu Berktaş'ın yorumunu doğrulayacak nitelikte değil. Ben de aramızda silahlı olan sol grupların olduğunu biliyordum. Ama o gün Taksim Meydanı'nın çekimini yapan İshak Işıtan'a referansla **"20 bin İGD'li silahlıydı"** gibi iddiaların o günlerin sol gruplarını tanıyanlar bakımından anlamsız iddialar olduğu çok açık. Evet, sol gruplar içinde öncesinde yazılı ve sözlü olarak tırmanmış bir gerginlik vardı. Ve bu gerginlik o gün sabah itibariyle doruğa da varmıştı. Dolayısıyla bir olay olma olasılığı çok yüksekti. O nedenle de böyle bir gerginliği hesap eden birçok sol grup içinde üç beş kişiden oluşan, deyim yerindeyse **"koruma timleri"** kendi gruplarını korumak maksadıyla oluşturulmuş ve yürüyüş hatlarında yürümekteydiler. Bütün bunlar benim de bildiğim ve gördüğüm durumlarıdır.

Ateş başladığında sürünerek kürsüye gitmiş **Ahmet İsvan**'ın AKM önünde iki sıra dizilmiş ve olaylara seyirci konumunda duran polislerle konuşmasına tanık olmuş, polis içinde çıkan homurtuları duymuş ve bir polisin copuyla Başkan'a vurmaya çalıştığına tanık olmuşum. Ahmet İsvan'ın eliyle polislere Sular İdaresi'nin üstünde ellerinde silahlarla sakın bir biçimde topluluğa bakan kişileri göstererek **"Neden müdahale etmiyorsunuz! Görmüyor musunuz ateş ediyorlar!"** sözleri bugün gibi hafızamda.

Solun şiddetle ilişkisi tartışılması gereken bir konu. Ama bence ondan daha önemlisi **"devlet'in 'sol' üzerinde uyguladığı şiddetin tarihidir.** 12 Eylül davasının, 28 Şubat postmodern darbesinin ve 2000'li yıllarda planlanmış çok sayıda darbe girişiminin ortaya koyduğu gerçek; devletin, devleti yönetenlerin yapabilecekleri alçaklıkların sınırının olmayışı değil midir?

1970'de ve 1980'de **"başkaldırdığı"** düşünülerek boğulmak istenenler **"gençler"** miydi yoksa onların kendi çıkarlarını sarsacağını düşündükleri **"sol fikirler"** miydi? Kimse bir ulusun topu tüfeği, MİT'i ve Jandarma'sıyla, bir avuç gencin bir rejimi devirebilecek bir iş yapabileceğine o günün egemen aktörlerinin inanmış olduklarını söylemesin. Bu, altı yüzyıllık devlet geleneğini küçümsemek anlamına gelir.

Solun geçmişte yaptığı hataların ortaya konmasında bir sakınca yok. Herkes eteğindeki taşları dökebilir ve şiddetle ilişkisi üzerinden konuşabilir. Üstelik sol'un şiddetle ilişkisi üzerine tartışılmadığını söylemek de çok doğru değil. Mesela en son örneklerinden biri **Ömer Faruk**'un bu ayki **Varlık** dergisinde çıkan **"Militarizmin tuzağı olarak siyasi şiddet!"** adlı yazısı bence her bakımdan günümüz tartışmaları üzerine oturan bir yazı.

Halil Berktaş **"...bir tarihçi olarak doğrusunu ortaya koymak durumundayım"** diyor. Buna kimsenin bir itirazı olacağını sanmıyorum. Yalnızca herkesin "anlatısının" farklılığını dikkate alırsak, bu "doğru"nun kimin "doğrusu" olacağına nasıl karar vereceğimizi de konuşmamız gerekmiyor mu?

Evet! Yıkılım putları! Ama neden önce bu devletin ne "ceberut" bir devlet olduğunun iplerini pazara çıkarmaktan başlamayalım?

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Sol 'da mı sorumlu', yoksa sol 'asıl sorumlu' mu

Erol Katircioğlu 10.05.2012

Bugün Türkiye’de sol siyaset, geçmişte şiddeti bir çözüm yolu görmüş olması nedeniyle eleştiriliyor. Sanmayın ki bu eleştirilerin yeniden gündeme gelmesinin nedeni solun yeniden silaha sarılmış ya da sarılacak olması. Bildiğimiz kadarıyla böyle bir olasılık yok. Peki, bizdeki sol’un bugün Yunanistan’daki gibi hükümet kurma olasılığı mı kapıda? O da değil. Peki, neden biz kendimizi bu konuyu bugün tartışır bulduk?

Bu tartışmanın gündeme gelmesinin nedeni bazılarımızın solun kendi geçmişiyle henüz yüzleşmediği ve şiddetle ilgili tutumunu hâlâ devam ettirdiği yönünde güçlü bir kanaate sahip olması. Özellikle **Halil Berktaş’ın** uzun bir zamandan beri yazılarına yansıyan takıntı düzeyindeki bu kanaatini 1 Mayıs nedeniyle gazetecilere ifade etmesi bu tartışmayı da gündeme getirdi.

Doğrusu 1 Mayıs 77’de olanlardan “sol da sorumludur” iddiası en azından benim kuşağım için anlamlı bir iddia bile değildir. O günleri yaşamış solcuların geriye dönüp baktıklarında ne de iyi yapmışız diye düşündüklerini sanmak eğer kötü niyet değilse herhalde büyük bir safillik olur. **Daha net söyleyeyim bugün sol içinde 68’li ve 78’li kuşakların hâlâ “şiddet”ten medet uman bir düşünce içinde olduklarını söylemek onlara yapılmış büyük bir haksızlıktır.**

Tabii ki doksanlı yıllarda **ÖDP’nin** kuruluş öncesinden başlayan ve sonra devam eden süreçlerde kimisi sayfalarla yansımış kimisi yalnızca kendi çevrelerinde paylaşılmış özeleştireli yetersiz bulabilirsiniz, bugün hâlâ **“şiddete”** meyyal romantik bir **“devrimciliğin”** olduğunu görüp geçmişin daha açık ve net olarak tartışılmasını isteyebilirsiniz. Bu yönde eleştiriler getirebilirsiniz. Bütün bunları anlamak mümkün.

Ama eğer 1 Mayıs 1977’de **“asıl sorumlu sol’dur”** demek istiyorsanız o zaman bunca zaman kamuoyunda paylaşılmış olan, işin içinde **“derin devletin”** olduğu düşüncesini değiştirecek kadar çarpıcı bir şeyler ortaya koymanız gerekir. Yok eğer kimilerimizin yaptığı gibi yalnızca kimliğinize güvenerek o gün gördüklerinizden **“doğrusunu”** bildiğinizi iddia ediyorsanız, bunun çok tartışılacak bir tutum olacağı da ortada.

Kaldı ki yetmişli yıllarda **“kontr-gerilla”** olarak bildiğimiz gizli devlet yapılanmalarının, Kürt savaşında Susurluk gibi gizli örgütlenmelerin, JİTEM’lerin, Ergenekonların bugün ipliği pazara çıkarken devletin nelere kadir olduğunu bir bir öğrenirken Taksim’deki 1 Mayıs 77’den **“asıl sorumlu sol’dur”** demek kelimenin en hafif manasıyla insafsız bir tutumdur.

1 Mayıs 77 ile ilgili Halil Berktaş’ın açtığı tartışmayla gündeme gelen sola ilişkin bu eleştirel duruş **Taraf’ın** manşet politikasının yanı sıra, bazı yazarlarının bu tartışma ile ilgili tutumlarını **“sola düşmanca gelen”** bir tonda yazılarına taşımaları önce **Ümit Kıvanç’ın** ve sonra da **Nabi Yağcı’nın** gazeteden ayrılmalarıyla sonuçlandı.

Dün **Ahmet Altan** gazetesinin pozisyonunu açıklayan bir yazı kaleme aldı. Ahmet Altan dünyada ve Türkiye’deki “sol” ile ilgili kanaatlerini belirttikten sonra diyor ki **“Burada ‘sol’, teknolojinin değişimiyle tarihten kaybolmaya yüz tutan ‘proletaryanın’ yani tek bir ‘sınıfın’ değil, demokratikleşmeyi ve değişmeyi arzulayan her sınıftan, zümreden insanın ortak hareketine dönüyor”.**

Peki ama Türkiye’de sol ne yapıyor? Bugün sol, en azından 68 ve 78 kuşağının önemli bir kesimi tam da Altan’ın söylediğine benzer şeyler yapmaya çalışıyor. **DSİP’in** İslami kesimlerle ilişkiler geliştirmesi; **HDK’nin** yalnızca Kürtleri değil **“değişmeyi arzulayan ‘her sınıftan, zümreden insanı’ da içine alarak ortak bir hareket”** yaratmaya çalışması; **EDP’nin Yeşiller Partisi’yle** birlikte daha geniş kesimleri de içine alacak biçimde birleşmeye çalışması, bütün bunlar bu yönde çabalar değil mi? Biliyorum bu çabalar sol’un değişimin öncüsü olması için yeterli çabalar değil, çok daha fazla dünyayı ve ülkeyi anlamaya ve kendi aralarındaki ayrılık noktalarını törpülemeye çalışması gerekiyor. Bütün bunlar doğru.

Ama gerek **Ümit Kıvanç**'ın ve gerekse **Nabi Yağcı**'nın **Taraf**'taki yazılarıyla yaptıkları da bu değil miydi?

Gösterilen tepkiler, geçmişteki hatalarla yüzleşmekten kaçmaktan ve kariyerizm yapmaktan değil böyle bir katliamın asıl sorumlusu olarak sol'a işaret edilmesinin yarattığı haksızlıkla ilgilidir.

Bu tartışmada beni şaşırtan, demokrat durup da herkesin değişimini anlamaya çalışanların konu sol olunca aynı duyarlılığı göstermeyip eski klişelere sarılmaları. Buna maalesef bizim gazete de dâhil.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

28 Şubat'ı Müslümanlar (mı) yaptı

Erol Katırcıoğlu 12.05.2012

Ben şimdi çıkıp da başlıktaki gibi **"28 Şubat'ı, bilindiğinin aksine askerler değil de Müslümanlar yaptı"** deseydim, Müslümanlar **"Hoop ne oluyor bu da nereden çıktı!"** demezler miydi? Derlerdi kuşkusuz. Hem de sayıları da fazla olduğuna göre tepkileri de oldukça büyük olurdu. Buradan da bazı "liberal-demokrat" yazarlarımız **"Gördünüz mü Müslümanlar kendi geçmişlerini sorgulamıyorlar, sorgulamak istemiyorlar, irticayı getirmek için kendi aralarında düştükleri ayrılıkları konuşmuyorlar, şimdiye dek 28 Şubat'ın askerler tarafından yapıldığını bize yutturmuşlardı ama sağolasın Katırcıoğlu iyi ki bunu söyledin, tabuları yıktın!"** diye yazarlar mıydı? Yazarlardı.

Peki, ne olmuş olurdu? Belki oluşumunda katkıları olmuş ama her hangi bir biçimde sorumlusu olmadıkları bir olaydan dolayı sorumlu tutulan Müslümanların tepkisini doğru mu yorumlamış olurduk? **Onların bu büyük tepkisinin arkasında kendi geçmişleriyle tartışmak istememeleri mi yatıyor olurdu yoksa uğradıkları haksız suçlama mı?**

Başbakan Erbakan'ın **"değişim kanlı mı olacak kansız mı olacak"** gibi ürperten sözleri, Başbakanlık konutunda **"tarikat liderlerini"** biraraya getirmesi ve daha nice benzer olaylardan dolayı Müslüman kesimin siyasetçilerinin o günlerde yanlış yaptıklarını söyleyebiliriz ama, 28 Şubat'ın Müslümanlar tarafından yapıldığını söyleyebilir miyiz?

O nedenle de benim **"28 Şubat'ı askerler değil Müslümanlar yaptı"** sözlerim Müslümanlar arasında bir infiale ve şiddetli bir tepkiye yol açarsa bu, **"gerçeğin"** öyle olmasından dolayı değil söylenenin doğru olmayan ve haksız bir söz olmasından kaynaklanmış olacaktı.

Diyebilirsiniz ki 1 Mayıs 77 gerçeği ile ilgili bu benzetme iki nedenle doğru değildir. Birincisi olayda devletin payı 28 Şubat'taki askerlerin payı kadar açık değildir; ikincisi ise Müslümanlar sol kadar "şiddet" yanlısı olmadılar.

Benim bu sorulara cevabım ise şöyle olurdu: **1 Mayıs 77'de devletin payının olduğuna ilişkin güçlü emareler var ama bunun ne ölçüde olduğunu henüz tam olarak bilmiyoruz.** İkincisi, Kanlı Pazar, Çorum, Maraş gibi katliamlardan, Hizbullah cinayetleri gibi şiddet eylemlerinden Müslümanların da geçmişte şiddet kullandıklarını biliyoruz.

Ama açıktır ki bazı Müslümanların geçmişte bu tür olaylarda şiddet kullandığını bildiğimiz halde nasıl bütün Müslümanlar şiddet yanlısıdır diyemezsek tıpkı onun gibi geçmişlerinde aralarında şiddet kullananlar olsa da bütün solcuların şiddet yanlısı olduğunu söylememiz mümkün değildir.

Bu olayla birlikte öyle anlıyorum ki ülkedeki siyasi gerilim atmosferi kendilerine liberal ya da demokrat diyen aydınların da kimyalarını bozmuş durumda. 28 Şubat olayında, **“karısı başörtülü Cumhurbaşkanı olur mu”** tartışmalarında, seçimlerde, başörtüsü meselesinde ve referandumda, **Müslüman kesimin Kemalist devlet karşısındaki “mağduriyetine” haklı olarak işaret ederek toplumdan destek isteyen “liberal-demokrat aydınlar” ilk defa konu Kürt meselesine gelince her nedense Kürtlerin şiddetle ilişkisini gündeme getirerek onları anlamaya çalışmak yerine onları yargılayarak “çoğulculuğun” Kürtler arasında olmadığına vurgu yaparak eleştirmeyi tercih etmişlerdi.**

Doğrusu ben bu insanların Müslümanların mağduriyeti karşısında gösterdikleri duyarlılığı Kürtlerin mağduriyeti karşısında göstermemelerine şaşırmış, işin içinde PKK’nın olmasından dolayı demokratlıklarını bir an için unutup **“realist”** davrandıklarına yormuştum.

Fakat bugünlerde sol üzerine yapılan tartışmanın da bu insanlar bakımından ne kadar klişeler içinde sürdürüldüğünü görünce durumun görüldüğünden daha vahim olduğunu düşünmeye başladım. Çünkü bu “liberal-demokrat” aydınlar, söz özgürlük mücadelesi ve demokrasi gibi konulara gelince solcularla aynı şeyleri söylerken, söz soldaki değişimi görmek ve onu topluma yansıtmak gibi konulara gelince Kürt meselesinde olduğu gibi yalnızca eleştirel olmayı tercih ediyorlar.

Kürt siyasetinin bir Türkiye siyaseti olabilmek için çaresiz bir biçimde toplumun Türk sayılan kesimlerindeki insanlarla birlikte **Halkın Demokratik Kongresi** adıyla biraraya gelişlerinden, **DSİP**’in İslami kesimdeki insanlarla ilişkilenme gayretlerine, **EDP**’nin **Yeşiller Partisi** ile birlikte daha geniş bir oluşuma yönelik çalışmalarına kadar birçok değişim çabasını görmemeleri, hatta bu konularla hiç ilgilenmemeleri şaşırtıcı ve düşündürücüdür.

“Liberal-demokrat”lık yalnızca liberal bir demokrasiyi talep etmek değilse, toplumdaki mağduriyetleri anlamaya çalışmak ve onların **“ceberut”** bir devlet yapılanması karşısında başarılı olmalarını istemekse ve bu yönde çabalara destek vermekse bizimkilerin **“Müslümanların”** dışındaki kesimlerle benzer bir ilişki içinde olmamaları şaşırtıcı ve düşündürücüdür.

Yanlış anlaşılmasın. Benim Müslümanlarla ve onların mağduriyetleriyle ilgili mücadeleleriyle her hangi bir sorunum yok. Benim yazılarımı okuyanlar bu düşüncelerimi bilirler. Ama bu olayla birlikte kendilerine **“liberal-demokrat”** diyen insanların önyargılarının ve benimsedikleri klişelerin bu kadar derin olduğunu gördükçe geçmişle yüzleşme ve hesaplaşma işlerinin onlar için de bir gereklilik olduğunu söylemeliyim.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Siyasi ‘şiddet’ üzerine

Erol Katircioğlu 17.05.2012

Bir toplumdaki siyasi düzen ne kadar fazla özgürlüğün yaşanabilmesine izin veriyorsa, o toplumda kendini farklı hissedenlerin farklılıklarını yaşayabilmeleri de o kadar mümkün demektir. Eğer böyle bir toplumda kendini farklı hissedenler farklılıklarını yaşayabiliyor ve bu farklılıkları çerçevesinde örgütlenip kendilerini tüm topluma duyurabiliyorlarsa, orada **“kol kırılır yen içinde kalır”** anlayışının da zemin bulması pek mümkün değildir.

Aksine eğer toplumdaki siyasi düzen, kendini farklı hissedenlerin farklılıklarını, bırakın yaşamayı, ifade etmeyi dahi yasaklamışsa böyle bir düzende farklı olanların kendi aralarında **“kol kırılır yen içinde kalır”** ataerkil zihniyetinin zemin bulması kadar siyasi **“şiddet”**in de yeşermesi çok mümkündür.

Dolayısıyla, bir toplumda şiddet, şiddet yapan insan grubuna ait özelliklerden dolayı değil, o insan grubunun siyasi düzenle kurduğu ya da kurmak durumunda kaldığı ilişkilerden kaynaklanır.

Ülkedeki siyasi düzenin, toplumun neredeyse tamamının farklılıklarını yaşayabilmeleri yerine onlara kendi kabul ettiği **“yurttaşlık”** gömleğini giydirmeye çalışan bir anlayışla kurgulanmış olması kendini farklı hisseden hemen hemen tüm toplum kesimleri içinde az ya da çok bir **“şiddet”** kültürü yaratmıştır. Yaratmadıysa da yaşamasına izin vermiştir. O nedenle de **bizim derdimiz yalnızca sol’un ya da Kürtlerin değil tüm farklı toplum kesimlerinin siyasi düzenle kurdukları ilişkilerde “şiddet” eğilimi taşıyan bir “cemaatleşme”ye maruz kalmış olmalarıdır.**

Ülkedeki **siyasi düzen**, dün özellikle **“sol”** siyasetler üzerinde, daha sonraları daha az olmak üzere **“İslamcı siyasetler”** üzerinde bugünse şiddetli bir biçimde **“Kürt siyaseti”** üzerinde baskıcı davranmış ve davranmakta olduğundan, bu kesimler içinde **“kol kırılır yen içinde kalır”** anlayışlı **“cemaatimsi”** yapılanmaların da varlığını beslemiş ve beslemeye de devam etmektedir.

Şimdi yukarıda kurduğum ilişkisellikten gidersek, **bu tür davranışların sonlandırılmasının yolunun “cemaat”leri değiştirmeye çalışmaktan çok, cemaatin “cemaatçi” davranmasına neden olan siyasi düzeni değiştirmekten geçtiğini söylemek mümkün.** Çünkü bence, **“kapalı”** olan bu yapıların açılabilmesi, büyük ölçüde bu yapıların içinde yaşadıkları **siyasi düzenin ve yönetim anlayışının** değişmesiyle mümkün.

Bütün bunları yazmamın nedeni ise **1 Mayıs 77** vesilesiyle açılmış olan tartışmaya bir katkı yapmaya çalışmak. Her ne kadar bu tartışmada **“solun geçmişi ve kullandığı şiddeti”** tartışıyor olsak da tartışmanın belki de asıl nedeni, Kürt meselesinde PKK’nın varlığından ve onun benimsediği şiddet kullanımından duyulan rahatsızlık. Çünkü PKK’nın sola, solun da PKK’ya yakınlık duymasının **“şiddet”**in barışı önleyen bir olgu olarak varlığını devam ettirmesine neden olduğu düşünülüyor. Bunun da sorunun çözülmesini önlediği... Bu tür bir eleştirinin özellikle Silvan olayından sonra hızla yayıldığı da bilinen bir konu.

Oysa yukarıdaki argümanlar ışığından bakarsak ne solun ve ne de Kürt siyasetinin kendinden **“şiddet”** üreten yapılar olduğunu söylemek mümkündür; ama içinde bulunulan siyasi düzenin, talepleri özgürce ifade edebilmenin ve örgütlenmenin önünü kesmiş bir düzen olması eskiden sol’un bugünse Kürt siyasetinin şiddet de içeren **“cemaatimsi”** yapılara yönelmesinin asıl nedeni olduğunu söylemek mümkündür.

Dolayısıyla bu taleplerin ifade edilebileceği gerçekten özgür bir demokratik düzen sağlanmadıkça ne özgürlüğün, ne barışın ve ne de demokrasinin bu ülkede yaşanması mümkün olacak. **Çünkü “şiddet”, talepleri olanlar tarafından değil, talepleri olanların taleplerini dikkate almayan siyasi düzenin aktörleri tarafından yaratılıyor.**

Her ne kadar tersi bir durum söz konusu gibi duruyor olsa da...

'Her şey mümkün'

Erol Katırcıoğlu 19.05.2012

Süleyman Seyfi Ögün, "'Light' ya da dönüşümlü olarak 'soft' kavramları kadar, günümüz dünyasını açıklama kapasitesine sahip başka bir kavram olduğunu sanmıyorum" diyor kapitalizmi eleştirdiği bir yazısında (3 Mayıs, **Yeni Şafak**). Eşyaların ve bedenlerin olduğu kadar fikirlerin de **"light"**laştırıldığı bir sürece işaret ediyor. En hafif bilgisayarların tercih edildiği, en ince ve sağlıklı vücuda sahip olanların taçlandırıldığı ve tabii en **"derin"** değil, en **"yüzeysel"** fikirlere sahip olanların önemsendiği bir dünyaya... İçinde yaşadığımız dünyanın en önemli halleri de bunlar değil mi?

Doğrusu Süleyman Seyfi'nin altını çizdiği günümüz kapitalizminin "light"lığına belki bir de "her şey mümkündür!" anlayışını da katmamız gerekir (ya da light'lığı bunu içerecek biçimde kullanmak). Bir zamanlar **Alvin Toffler** yetmişli yılların dünyasının değişimini **Geleceğin Şoku (Future Shock)** adlı kitabında özellikle iletişim teknolojilerindeki gelişmelerin insanları nasıl bilgi bombardımanı altında bırakarak şaşkına çevirdiğini anlatmıştı. Günümüzde ise öyle anlaşıyor ki insan geleceğin belirsizliği karşısında **"şaşınlıktan"** **"her şey mümkündür"** noktasına gelmiş durumda.

"Her şey mümkündür" düşüncesi teknolojinin hızının yarattığı her şeyin yapılabileceğine ilişkin bir özgüvene işaret etmiyor yalnızca, aynı zamanda herkesin herşeyi yapabileceğine, kuralsızlığa, normsuzluğa, ahlaksızlığa ve yüzeyselliğe de işaret ediyor. Mesela şike konuşurken; **"O mu? O yapar ağbi"** lafı ağızımızdan o kadar kolay çıkıyor ki, herşeyin **"mümkün"** ve **"yapılabildiği"** bir dünyada **"o"** da yapmıştır yargısına varmanın kolaylığı **"o"** dediğimiz kişinin bilmem kaç yıllık hayatının bir anda silinip itibarsızlaştırılmasına neden olabiliyor.

"Her şeyin mümkün" olacağına olan inanç aslında adalet ve eşitlik duygumuzun da altını oyuyor. Kimseye adil ve eşit davranmamız gerekmiyor, çünkü herkesin adil ve eşit davranmadığına ilişkin **"mümkünlük"** o kadar yer etmiş ki içimizde, adil ve eşit olmaya çağırınız, **"Kimsenin adil ve eşit davranmadığı bir dünyada ben niye bu değerleri önemseyip onlara göre davranayım ki!"** olarak karşılık buluyor.

Polis gözaltına almış ve tutuklamış. Hakkında bütün bildiğiniz olumlu. Ama ne var ki polis gözaltına almış ve tutuklamış öyleyse mutlaka bir şey yapmıştır diye düşünmek günümüzün **"her şey mümkündür"**lerinden biri değil mi?

Fikirlerin de böyle olduğuna kuşku yok. Her şeyin mümkün olduğu bir dünyada herhangi bir iddiada bulunmak illa ki derin okumalara, düşünmelere ve tartışmalara ihtiyaç gerektirmiyor. O nedenle de her şeyi söyleyebilmek bugün her zamankinden daha mümkün. Söyleyiverirsiniz olur biter. Her şeyin her zamankinden daha **"uçucu"** olduğu bir dünyada söyledikleriniz bir gerçeğe dayanmıyor olsa bile ne gam! Dedim ya uçar gider! Uçmuyorsa da demek ki bir karşılığı var dersiniz olur biter. Sözüünüzü söylemiş olmanın ferahlığıyla yürür gidersiniz.

Dünyanın bu hallerini kimi kendine liberal diyenler, liberalizmin mottosu **"Bırakınız yapınlar! Bırakınız geçsinler!"** sözüne yaklaştığımızın bir göstergesi olarak okumayı tercih ediyorlar. **"Bakın dünyanın gelişimi"**

bizim ideolojimizi doğruluyor!” diyorlar. Her şeyi serbest bıraktık ve böylece her şeyin **“mümkün”** ve **“yapılabilir”** olduğu bir dünyayı yarattık demeye getiriyorlar.

Oysa böyle bir dünyanın insana uygunluğu sorgulanması gereken bir durum. Her şeyin **“light”**, **“mümkün”** ve **“yapılabilir”** olduğu bir dünyayı yaratan kapitalizm **böyle yaparak bizim kendi hayatlarımızı daha kolay yönetmemizi mi sağlamış oluyor yoksa bizim daha kolay yönetilebilmemizi mi?**

Bence temel sorulardan biri bu.

erolcatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Sol siyasete bu ülkede de ihtiyaç var

Erol Katircioğlu 24.05.2012

Bu hâli nasıl tanımlamak gerekir doğrusu bilemiyorum. Bugünlerde kendi kendime sıkça sorduğum soru şu: **Biz “gerçekleri” mi konuşuyoruz yoksa “kendi niyetlerimizi” ve bu niyetler doğrultusunda bize “gerçek gibi” gelenleri mi?** Tabii ki gerçeğin ne olduğunu belirleyebilmek herkesin **“doğru”** bildiğini söyleyebilmesinden geçiyor. Ama herkesin doğru bildiğini söyleyebilmesi kendi **“doğru”** sunun karşı tarafça mutlaka kabul edilmesi için değil **“gerçeğin”**, ya da **“olan”**ın yeniden inşası ve anlaşılması için gerekli.

Dolayısıyla **“gerçeklerin”**, birbirleriyle çatışan kimlikler içinden konuşulma hâlinin biktirici bir tartışma ortamı oluşturduğu ortada. Neyi konuşuyoruz, neden konuşuyoruz belli değil.

Alın sol ve şiddet konusunu! Solun tarihiyle yüzleşmesi için mi konuşuyoruz, (bunu **“solcu”** kimliğimiz nedeniyle yeni bir sol siyasetin yeniden örülmesi için gerekli bir adım olduğunu düşündüğümüzden dolayı): yoksa **“liberal”** kimliğimizin içinden bize pek de sıcak gelmeyen **“sol”** fikirlerin itibarsızlaştırılmasına yardımcı olmak için mi?

Ya da geçmişteki siyasi cinayetlerden oldukça önemli ölçüde sorumlu olan **“ülkücü”** kimliğimizin içinden bu tartışmanın peşine takılarak **“İşte gördünüz mü solcular ifşa etmeye başladılar, asıl sorumlu onlardı”** demek için mi?

Ya da **“barışsever”** kimliğimiz içinden, solun Kürt siyasetinin şiddet içeren yanına susarak da olsa destek vermesinin yanlışlığını vurgulamak için mi? Ya da, ne bileyim, **“putları yıkmak”** gibi bir misyonun yarattığı heyecanı yaşamak için mi?

Dedim ya, bu, birbirleriyle çatışmacı bir ilişki içinde olan kimlikler üzerinden **“gerçeği”** konuşma hâlini nasıl tanımlamak gerekiyor bilemiyorum. (Üstelik bu mesele yalnızca bu konuda değil, futbolda şike meselesinden, anayasa ve başkanlık tartışmalarına kadar hemen her konuda böyle).

Oysa bizim **“sol”** bir siyasete ihtiyacımız var. Bu, modern demokrasilerin **“sağ”**ı ve **“sol”**u olmalı gibi bir klişeden dolayı değil. **Duyarlılıkları daha çok toplumdaki konumları bakımından “mağdur” olanlara yönelmiş, onların yaşamlarındaki adaletsizlikleri ve eşitsizlikleri konu eden ve içinde yaşadığımız toplumun herkes için yaşanır bir toplum olması için mücadele eden bir siyasi duruşa, bir siyasete ihtiyaç olduğu için, bizim “sol” a ihtiyacımız var. AKP’nin “muhafazakârlığı”nın, CHP’nin “otoriter laikliği”nin,**

MHP'nin "milliyetçiliği"nin izin vermediği bir siyaset alanı olarak. Tabii bir de Kürtlerin ezilen ve horlanan bir halk olarak mücadelesinde BDP'nin başarısına yardımcı olmak için...

Böyle bir siyasetin günleri bizim için de yaklaşıyor bence. Fransa'da Hollande'ın başarısının ardından Yunanistan'daki sol birlik SİRİZA'nın önümüzdeki seçimlerde birinci parti çıkacağına, Almanya'da SPD'nin, ve İtalya ve İspanya'da yerel seçimlerde solun belediyelerin çoğunu ele geçirmelerine kadar bir çok olay Avrupa coğrafyasında yaşayan insanların da "sol" bir siyasete ihtiyaç duyduklarını gösteriyor.

O nedenle de "sol"un üzerinde tepinmek yerine solun, bu ülkede nasıl başarılı olabileceği üzerinde de tartışmakta yarar var. Tabii bunu kendi kimliklerimiz içinden olsa bile kendi kimliklerimizi aşan bir anlayışla yapmak gerekiyor.

Yani zor olanı...

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

'İleri', 'daha ileri'nin 'gerisi' mi

Erol Katırcıoğlu 26.05.2012

Hüseyin Çelik'in, malum İçişleri Bakanı'nın Uludere için kullandığı sözlerin **"insani"** olmadığını söylemesi üzerine, Başbakan'ın "Uludere'de **insaniyese insani** biz görevimizi yaptık" sözlerini kullanmasını, muhatabın soruyu soran gazeteciden çok bizzat Hüseyin Çelik olduğunu düşündürüyor.

Başbakan'ın **"AK Parti'nin Genel Başkanı Recep Tayyip Erdoğan'dır. Yaptığı açıklamaları da arkadaşlarıyla değerlendirerek yapar"** derken bu arkadaşları arasında Kürt kökenli Hüseyin Çelik de var mıdır bilemiyoruz. Ama konuşmasından anladığımız Başbakan'ın Çelik'in açıklamasından pek de mutlu olmadığı.

"Uludere olayı"nın, bu hükümetin Kürt sorunundaki yaklaşımının kodlarını açığa çıkaran bir işleve sahip olduğunu düşünüyorum ben. Bu olay, AKP hükümetinin, Türk siyasetinin bugün en güçlü partisi olarak Kürt sorununda nasıl bir yaklaşım içinde olduğunu ve ileride de nasıl olabileceğini açığa çıkaran bir işlev görüyor. Dolayısıyla nasıl olması gerektiğini de...

Ben de dâhil birçok yazar **AKP'nin** Kürt açılımı yaparak, her şeye rağmen **Habur'u** göze alarak, **Oslo sürecini** başlatarak siyasi maliyeti olsa bile aldırmayarak oldukça öncü bir rol üstlenmiş olduğunu ileri süren yazılar yazdık. **AKP'nin** bu adımlarını iktidara geldiğinden bu yana benimsediği **"reformcu"** çizginin bir gereği olduğunu ve bu nedenle de **"vesayet rejiminden"** ciddi bir kopuşa işaret ettiğini ifade ettik.

Ama doğrusu bugün ben kendi adıma bu yorumlarda biraz aceleci davrandığımızı, AKP'nin gerçekten de bu meseleyi bizim içimize de sinebilecek bir biçimde çözmek istediğini (benim için tam öyle olmasa da) düşünmemizin aşırı iyimserlik olduğunu düşünüyorum.

Böyle düşünüyorum çünkü bir zamandan beri Başbakan'ın, bu meselede yaptığı her konuşmayla, Türklerin Kürt meselesindeki, bir zamanlar devlete de yansımış bulunan geleneksel politikalarından bir kopuş içinde olmadığını düşündürüyor. **"İleri" gibi gösterip "daha ileri"yi önleyen bir duruş bu.**

Dikkat ederseniz **“Türk siyasetçileri”** her aşamada **“Kürt meselesi”**nde **“ileri”** bir adım atarak, ileride gibi duran ama aslında meselenin **“daha ileri”** gitmesini önlemeye yönelik bir anlayışla davrandılar. **“Kart, Kurt”**tan **“Kürt realitesi”**ne geçmek **“ileri”** bir adımdı kuşkusuz. Kürtlerin taleplerini bu adım karşılar diye düşünmüş olsalar da bu olmayınca bu kez de **“AB’nin yolu Diyarbakır’dan geçer”**e sığındılar. Bu da **“daha da ileri”** bir adımdı. Ama bu adım da sorunun çözülmesini sağlayan bir noktaya evrilemedi. Her **“ileri”** adımın **“daha da ileri”** bir adım olmaması için atıldığını düşünürseniz Erdoğan’ın attığı **“açılım”**, bir **“tv kanalı”**, **“seçimlik Kürtçe”** vs. gibi **“ileri”** görülebilecek adımların da aslında Kürtlerin **“daha ileri”** taleplerini, o kadar ileri gitmeden, daha ileri gitmesine izin vermeden durdurmaya yönelik adımlar olduğunu söylememiz mümkün.

Dolayısıyla taleplerden bazılarını reddetmeyerek varolan demokratik hak alanını biraz gevşeterek yükselen taleplerin yükselişini daha önceden durdurmaya çalışmak doğrusu “ileri” gibi görünse de aslında “geri”yi (yani eski politikaları) tahkim eden bir siyasettir.

İkinci olarak, Uludere olayı, bu olayla ilgili AKP içinden kimin nasıl tepki verdiğinden giderek Kürt meselesinin AKP’nin de yumuşak karnı olduğunu düşündürüyor. Bir parti içinde de olsa konu etnik bir kimliğe karşı ayrımcılık noktasına gelince o etnik kimliğe sahip olanlar arasında da bir yarılma yaratması şaşırtıcı değil. Her ne kadar bu yarılmanın derinliğini ve şiddetini ölçemezsek de Erdoğan’ın dilinin ve bu olayla ilgili **“özür” dilemeden “özür” dilemiş gibi yapmasının** parti içindeki Kürt siyasetçiler arasında rahatsızlık yarattığını söylememiz mümkün.

Üçüncü olarak, Kürt siyaseti, **“özür”** talebinin, (her ne kadar Başbakan **“terör örgütünün talebi”** diyerek reddetse de) aslında Müslüman kesimler de dâhil tüm toplumda yaygın bir talep olduğunu görmesi ve siyasetini de yalnızca **“Kürt kimliği”**nin talepleri üzerinden değil **“tüm toplumun adalet ve vicdan duyguları”** üzerinden oluşturması gerekiyor (yeni yollar bulması anlamında).

İnsan bu hükümetin, geçmiş hükümetlerin **“ileri” gibi gösterip “daha ileri”yi** önlemeye yönelik siyasetlerinin bir çıkmaz olduğunu görmesini istiyor. Ama tarih de bize ne kadar liberal görünse de özünde sağcı siyasetlerin toplumun özgürlük ve demokrasi talepleri karşısında kendi sınırlarının olduğunu gösteriyor. Bu sınırları aşmak ise bu taleplerin toplum tarafından ne kadar fark edildiğine ve ne kadar önemsendiğine bağlı. Uludere olayı, bu sınırların varlığıyla ilgili toplumun, yüzde elli oy almış olsa da AKP’den rahatsız olmakta olduğunu gösteriyor. Henüz bu rahatsızlığın boyutlarını bilmesek de hissiyatımız bu yönde...

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

‘Herkesin başbakanı’ olmak ya da olamamak

Erol Katircioğlu 31.05.2012

Başbakan’ın son çıkışları, **“Başbakan’a ne oldu”** sorusunu sordurtuyor insana. Arka arkaya söylediklerini yan yana koyduğumuzda gerçekten de sıkıntılı bir durumun varlığı ortada. Yakın geçmişe Başbakan’ın kimyasını bozan ne oldu diye bakarsak bunun Kürt meselesi etrafındaki gelişmeler olduğunu görürüz.

Yeniden seçildikten sonra bu meseleyi çözmek yerine bu mesele etrafında daha da kendini ve ülkeyi çözümsüzlüğe sürükleyen bir tutuma girmesi, olan biteni kişiselleştirip olanları sanki doğrudan kendisine yapılmış gibi algılaması konu etrafında **“barışçı olmayan”** bir dil ve yaklaşım geliştirmesine neden oldu.

“Terör örgütüyle mücadele, yandaşlarıyla müzakere” adını verdiği ne idüğü belli olmayan **“stratejisi”**nden ise dünkü konuşmalarıyla vazgeçmiş olduğu anlaşıyor. **“Tabii ki müzakere yaparız”** dediği BDP’ye dün **“kalleşler”** demesi bu yolu da kapamış oldu. Öyle ya Kasımpaşalı Başbakan’ın **“kalleşler”** dediği birileriyle görüşmesi müzakere etmesi racona yakışmayacağına göre... Kaldı ki kendilerine **“kalleş”** diye haykıran bir kişiyle, başbakan da olsa BDP’liler neden görüşsünler ki?

Dolayısıyla ortada garip bir durum var. Bir taraftan **“vesayet rejimini”** gerileterek demokrasi alanını genişletmeye çalışan Başbakan aynı zamanda bu genişleyen alanı bir çeşit otoriter davranışlarla daraltmaya çalışıyor. Bu yeterince garip bir durum değil mi? Uludere ile ilgili sözleri, arkasından malum bakanının arkasını sıvazlaması; arkasından fevri bir çıkışla **“kürtaj yasaklanmalı”** demesi ve hemen bir kanun hazırlığına girişmesi; 1940’lı 1950’li yılların otoriter rejimlerinde görülen bayram kutlamalarını haklı olarak kaldırmışken yine o dönemlerin **“tek adam”** toplantılarını kendisinin sergilemesi, bütün bunlar nasıl açıklanmalı?

Doğrusu ben bu soruların cevaplarının, Recep Tayyip Erdoğan’ın, istemesine rağmen **“Türkiye’nin başbakanı”** olamaması gerçeğinde yattığını düşünüyorum. **“İstemesine rağmen”** dememim sebebi ise seçimlerden sonra yaptığı **“balkon konuşmalarında”** kendi sözleriyle **“herkesin başbakanı”** olacağını ifade etmiş olması.

Ama öyle anlaşıyor ki Osmanlı bakiyesi çok kimlikli Türkiye insan coğrafyasında Başbakan da kendi kimliği üzerinden siyaset yapıyor ve bu nedenle de istemiş olduğu halde **“herkesin başbakanı”** olamıyor. Nasıl ki eskinin güçlü **“laik kimlik”** elitleri kendi **“İslami kimliği”**ni baskılamışsa, şimdi de kendisi başta **“laik kimlik”** olmak üzere diğer farklı kimlikleri baskılama işine soyunmuş görünüyor. Kimyasının bu kadar bozulmuş olması ise **“kimlik siyasetinin”** **“çatışmacı”** iklimiyle ilgili.

Oysa Başbakan yanılıyor. Hem de çok yanılıyor. İki nedenle:

Birincisi Başbakan, iktidara geldiğinden bu yana ekonomide elde ettiği başarıları çok fazla abartıyor. Türkiye ekonomik olarak AKP iktidarında iyi yönetilmiştir ama bir zamanların bir **“Kore Mucizesi”** gibi bir **“mucize”**yi yaratabilmiş değildir. Mesela geçen günkü hastane açılışında Türkiye’deki hasta yatak kapasitesinin kendi iktidar döneminde arttığından söz etmiştir ama bugün hâlâ hasta yatak kapasitesi bakımından Türkiye’nin Yunanistan, Portekiz ve İspanya’nın da gerisinde olduğundan söz etmemiştir.

İkincisi, Başbakan etrafındaki alkışlardan olabilir ama sessiz çoğunluğun sesini duyamaz hale gelmiştir. Başta Kürtler olmak üzere, genel olarak çalışanların ve demokratların sesini duyamamaktadır. Oysa bu halkın binlerce yıllık geleneği içinde **“sessizliği”** onun en önemli **“sesi”**dir. Bu **“sesi”** duymayanların nasıl tarihe karıştığının en unutulmaz olayının ise kendisini iktidara getiren seçimlerde diğer bütün siyasilerin nasıl bir anda tarihten düştüğü gerçeğidir.

Tam bir **“Bindik bir alamete, gidiyoruz kıyamete”** durumunu yaşıyor gibiyiz. Bir kere daha tarih bu topraklarda gücün sınırsız yükselişinin ani düşüşünü hazırlıyor gibi.

Yanılıyor muyum?

erolkatircioglu@gmail.com

Demokrasiyi savunmak

Erol Katırcıoğlu 02.06.2012

Kavramakta zorlandığımız bu olsa gerek. İçinde bulunduğumuz dünyanın bizim bir zamanlar yaşadığımız ve bildiğimiz dünyadan daha hızlı bir dünya olması. Bu hız yalnızca mekânla ilgili değil kuşkusuz. Aynı zamanda fikirlerle de ilgili. Günlerimiz inanılmaz bir enformasyon bombardımanı altında geçiyor ve biz inanılmaz bir hızda yer değiştiriyoruz. Kendimizi hep şaşkın şaşkın **“O kadar da zaman geçmiş miydi?”** ya da **“Amma da dolaştım!”** derken buluveriyoruz...

Onun için hiçbir konunun derinliğine inemiyoruz. Hiçbir ciddi okumanın, eleştirinin ve değerlendirmenin önemi kalmıyor. Geçenlerde gazetelerde yer alan bir habere göre Amerika’da kalın romanların sonu mu geliyor diye tartışılmaya başlanmış bile. Bir Amerikalı yazar son dönemde yayımlanan önemli 11 kitabı okumak isteyen bir kişinin toplamı 5 bin 239 sayfayı bitirmek için 250 saate ihtiyacı olduğunu hesaplamış. Buna göre **bu kitapları bitirmek için 60 gün boyunca günde dört saat okumak gerekiyormuş**. Yani yazar, kitaplarınızın okunmasını istiyorsanız **“kısa”** yazmanız gerekiyor diye tavsiye ediyor.

Hayat bu kadar hızlı yaşanmaya başlayınca hiçbir şey üzerinde fazlaca durmanın da bir anlamı kalmıyor. Onun için romanlar kısa, araştırmalar **“yönetici özetleri”**yle, dersler **“power point”**lerle, insan ilişkilerimiz de kısa soluklu çıkarlarımız üzerinden yürüyor.

Hiçbir şeyin üzerinde fazlaca durmak gerekmez en akıllı strateji de **“her şey mümkündür”**e geliyor. Öyle ya yeterli bilgiden yoksunsanız olanın neden olduğunu anlamasınız da **“olmuş olmasından”** giderek onaylamanız neden daha akıllı bir strateji olmasın ki?

Sonuçta **“her şeyin mümkün”** olduğu bir dünyada **“her şey yapılabilir”** diye düşünmek en doğru tavır olarak yaygınlaşıyor. Bunun da yaşadıklarımızı hızlı, yüzeysel ve yavan bir hayata dönüştürdüğü açık. **Dostoyevski, Karamazov Kardeşler’de “Tanrı yoksa herşey mubahtır!”** demişti. Dostoyevski’nin işaret ettiği de böyle yavan, anlamsız ve saçma bir hayat değil miydi?

Hayat bu kadar hızlı, yavan ve içeriksiz yaşanırken siyasetin de bu iklimden nasibini almaması mümkün mü? **Nitekim bizde de siyaset her geçen gün hızlı, yavan, içeriksiz ve değerlerden yoksun bir hâle geliyor.**

Alın size son günlerin iki siyasi olayını!

Biri, Uludere olayıyla ilgili **“özür dilemeden özür dilemiş”** gibi yapmak isteyen **Erdoğan’ın** kürtaajla ilgili söyledikleri! Ettiği lafın çağdışı ve sağcı bir laf olması bir yana büyük bir ayıpla Uludere’de asker ve hükümet tarafından yapılan katliamla ilişkilendirerek söylemesini nasıl açıklamak gerekir dersiniz? Tabii bundan da önemlisi, hiç vakit kaybetmeden, yani toplumda herhangi bir tartışmaya izin vermeden, **“Bakanıma talimat verdim kürtaajı yasaklayan bir yasayı hemen Meclis’e getireceğiz”** diyebilmesi ile **“demokratik”** olmayı nasıl biraraya getirebiliriz?

İkincisi ise **THY’de** olanlar. Memurun aylardır sabırla söylediği artış oranlarının karşısında kımıldamadan durmuş olan Başbakan şimdi de değiştirmek istediği 12 Eylül Anayasası’ndan gücünü alan bir maddeyle grevi yasakladı. Bundan da önemlisi **“grev”** olmayıp, bir uyarı niteliğindeki **“iş yavaşlatma”** eylemini bahane ederek 305 çalışanın işine hızlı bir biçimde mesajlarla son verdi. Bu uygulamanın da neresini **“demokratik”** olmakla ilişkilendirebiliriz ki?

Anladığım, bu “**her şeyin mümkün**” ve “**yapılabilir**” olduğu bir dünyada kavgalar da, savaşlar da, mücadeleler de hızla cereyan ediyor. Güçlü olanın gücünü kullanmasında ise bir engel yok. Nitekim Başbakan ve iktidar partisi gücünü ülkenin asırlardır süren sorunlarını çözmek yerine bu sorunları daha da kızıştıracak saçma sapan bir politika izliyor.

Öte yandan, her şeyin, kavgaların bile bu kadar kısa ve hızlı yaşandığı bir dünyada demokrasiyi rayından çıkaracak böylesine girişimler karşısında muhalif olmak, demokrasiyi, barışı ve insan haklarını savunmak yerine yeni ve onarılması güç çatışmalar içinde enerjilerimizi harcamak doğru bir yaklaşım değil.

Sanırım kavramakta zorlandığımız bir diğer konu da bu olsa gerek...

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Muhalefet boşluğu ve sol

Erol Katırcıoğlu 07.06.2012

Başbakan’ın “**herkesin başbakanı**” olmakta zorlanması yalnızca kendi seçmenlerinin olduğunu düşündüğü değerler üzerinden siyaset yapması ve giderek “**tek adam**” görüntüsü vermesi bugünlerde ülkede bir muhalefet sorununu gündeme getiriyor. Bir “**muhalefet**”e olan ihtiyaç yalnızca Başbakan’ın siyasi alanı daraltan tavırlarından kaynaklanmıyor kuşkusuz. Bu eksikliğin asıl kaynağı muhalefet partilerinin başta CHP olmak üzere liderliklerinin ve siyasi söylemlerinin silik ve etkisiz olması. BDP’nin de bu ihtiyacı tek başına karşılayacak bir büyüklükte olmaması.

İşte tam bu noktada Yunanistan’da **Syriza**’nın önümüzdeki seçimlerde “**birinci parti**” çıkma olasılığı, **Fransa’da sosyalistlerin** işbaşına gelmesi, **Almanya’da yeşiller ve sosyal demokratların** yerel seçimlerde güç kazanmaya başlaması acaba bizde de benzer bir sol siyaset oluşur ve eksik olan muhalefet alanını doldurur mu diye bir soruyu da anlamlı kılıyor.

Her ne kadar **1 Mayıs** vesilesiyle sol siyaset üzerine yazılanlar bizde böyle bir gelişmenin oluşamayacağı yönünde bir kanaati destekler gibi olsa da, yine de muhalefet alanındaki hissedilen eksikliğin daha çok solun sahip çıktığı değerler üzerinden giderilebileceği düşüncesini engellemiyor. Sağda solda toplantılar yapıp bu konu yeniden yeniden değerlendiriliyor.

Tabii sola yönelik eleştirilerin haklılık paylarının olmadığını söylemek zor. Ama bu eleştirilerin çoğunun “**sonuçtan giderek**” yapılmış olması solu anlamamızı da engelliyor bence. Özellikle solun içindeki bölünmüşlükler ve “**solda birlik**” tartışmaları, liderlerin kırlamayan güçleri, efsaneler vs. gibi yığınla meseleden giderek bizde solun iflah olmaz bir siyaset alanı olduğu ve bu nedenle de marjinal kaldığı eleştirileri özünde çok da yanlış eleştiriler değil.

Oysa bugün sol siyaset içinde bulunan onlarca siyasi örgütün birer “**gençlik örgütü**” niteliğinde örgütler olduğunu düşünürsek yaptığımız gözlemlerin gücünden de kuşku duyabiliriz. **Gerçekten de bugün adları “parti” olsa da, içinde görev alan insanların yaşları altmışları geçmiş olsa da Türkiye solunun hâlâ**

“gençlik hareketleri” gibi davrandığını söyleyebiliriz. Bir başka ifadeyle Türkiye solu eski TKP ve bir ölçüde de olsa eski TİP dışında “gençlik hareketi” özelliği taşımıştır ve taşımaya da devam etmektedir.

Bütün gençlik hareketlerinin en azından bu topraklarda **“muhalif”** hareketler olduğunu biliyoruz. Yine bu topraklarda gençliğin heyecanlı, tavizkâr olmayan, ele avuca sığmaz, kendi bildiği doğruya sıkı sıkıya sarılan, okuyup öğrenmekten çok **“davranmayı”** seven bir zihniyet dünyası içinde yetiştiğini de biliyoruz. Böyle bir insan malzemesinden ve böyle bir zihniyet yapısından modern toplumların siyasi kadrolarının çıkması çok zor.

Nitekim bugün solda böyle bir siyasi partinin yeniden oluşmasının önündeki en büyük engel de budur. Batı’nın siyasi partileri Batı’nın sınıflı toplumlarının ilişki ve çelişkileri üzerinden yükselir. Bizde ise siyasi partiler sınıfların da içine bulanmış olduğu **“cemaatler”** üzerinden... Hele hele bu cemaat yapısı bu türden **“gençlik hareketi”** özelliklerine sahipse birden fazla olması, asla birleşmeye yanaşmaması, ve modern toplumun ihtiyacı olan bir siyasi yapıya evrilememesi neredeyse bir kaçınılmazlıktır.

O nedenle de bence **soldaki ayrılıklar “fikirsel” olmaktan çok “sosyolojiktir”**. Bu nedenle de fikirlerin üzerinden giderek birleşme, etkin olma, karşı hegemonya kurma gibi adımlardan eksik olan muhalefet alanını dolduracak bir girişimi gerçekleştirmek pek mümkün değildir. Yapılması gereken solun değerleri üzerinden solun **“cemaat”** yapısını kırarak bir **“ilk adım”** üretmektir. Konuya devam edeceğim.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

‘Kimlik’ değil ‘kimliksizlik’ siyaseti ve sol

Erol Katircioğlu 09.06.2012

Solun geçmiş günahlarını konuşmanın solun geleceğini konuşmaktan çok daha önemli olduğunun düşünüldüğü bir dönemde eksik olan muhalefet alanını sol doldurabilir mi diye bir soru sormak ve tartışmak abes görünebilir kimilerine. Ama yine de mevcut siyasi partilerin ve bu arada iktidarın **“tüm toplumu”** değil de kendi yaslandıkları **“kesimleri”** düşünerek siyaset ürettiği bir ülkede neden olmasın diye sormak da doğrusu bana o kadar da anlamsız gelmiyor.

Türkiye’de sınıfların değil içlerinde doğup büyüdükları **“kimliklerin”** taleplerine odaklanmış bir siyasi iklim var. **CHP’nin “laik”, AKP’nin “İslamcı”, MHP’nin “milliyetçi”, BDP’nin de “Kürt” kimliği** etrafında siyaset yapıyor oluşları Türkiye siyasetinin çıplak yüzü değil mi? Doğrusu bir ülkede **“kimliklerin” “kimlikler”** olarak karşılanmayan talepleri varsa o ülkede siyasetin de **“kimlikler”** üzerinden oluşuyor olması anlaşılabilir ve meşru bir durumdur.

Ama ulus-devlet çatısı altında **“kimlikler”** üzerinden yapılan siyasetin kaçınılmaz olarak **“çatışmacı”** bir siyaset olacağı da açıktır. Açıktır **çünkü her “kimlik” diğerini “ötekileştirerek “kimlik” olur**. O nedenle de farklı kimliklerin olduğu bir toplumda **“ulus-devleti yönetmek”** kimlikleri aşan bir siyaset ihtiyacını gösterir. Ama ne var ki bugünün **“temsili demokrasisi”** ve zihniyet dünyası böyle bir siyaset ihtiyacını karşılayamadığından siyaset de **“çatışmacı”** bir siyaset olarak var olmaya devam ediyor.

Dolayısıyla siyasetteki “çatışmacı” iklim “kimliklerin” varlığından değil, “kimliklerin” “kimlikçi”

siyasetlere yönelmeleriyle oluşuyor. (Aslında bu sözlerimi “cemaat” ve “cemaatçilik” terimleriyle okumak da mümkün.)

Türkiye’de sol siyasetler, bu ülkenin kendi gençlerini **“deli” “kanlı”** olarak görmesinin nedenleri her neyse öyle bir insan ve zihniyet malzemesinin üzerine oturur. Burada bu siyasetlerin içindeki insanların ne yaşta oldukları da farketmez. Bugünün sol siyaseti olarak adlandırılan dernekler, siyasi partiler ve platformlar, yaşları bugün altmışları geçmiş 1970’ler ve 1980’lerin gençlerinin düşünce ve duygularının izlerini taşıyor ve onlar üzerinden yükselir.

Bu nedenle de hâlâ **“uzlaşmazlık”, “tavizsizlik”, “bağımsızlık”** gibi sözler onlar için çok önemlidir. O yüzden de hayat onları ne kadar birbirlerine yaklaştırsa da onlar kendi farklılıklarını sürdürmek isterler. İşte soldaki **“birlik”** lafının bıktırıcı bitmez tükenmezliği bu nedenledir.

Kimlikler üzerinden oluşan bir siyasi iklimde aslında herkesin ihtiyaç duyduğu siyaset bir tür **“kimliksizlik”** siyasetidir. Tersten söylersem bir **“çok kimliklilik”** siyasetidir. Yani böyle bir siyaset kimliklerin talepleri üzerinde yükselen ama onları aşarak **“herkes”** için anlamlı olan bir siyasettir. Böyle bir siyasetin de **“sol”** değerlere daha yakın düşecek bir siyaset olacağı açıktır.

Çünkü sol mevcut düzenlere hayır diyen bir tutumdur. **Yani sol, mevcut düzenin şu ya da bu biçimde mağduru olan herkesin içinde yer alabileceği ahlaki ve vicdani bir duruştur.** Bu nedenle de **“kimliksizliği”** ima eder (**kişiliksizliği değil!**) ve **“kimliksizliği”** ima ettikçe de “herkesi” kapsar. Herkesi kapsadıkça da **“temsili demokrasi”**yi değil **“katılımcı demokrasiyi”** çağırır.

Bu nedenle de kendi **“cemaat”** yapısını kırabilmeye en yakın olan siyaset aslında **“sol”**dur ama bu durum solun bunu hemen yapacağına değil yalnızca yapması gerektiğine işaret eder. Bu da solun ne derece basiretli davranacağına bağlı bir konudur.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

‘Hırs kuleleri’

Erol Katırcıoğlu 14.06.2012

İstanbul’a biraz uzaktan bakan birinin, çıplak gözle bile görebileceği en önemli gerçek şehrin yukarıya doğru tırmanıyor oluşu. Yığınla bina şehrin ortalama bina yüksekliğini delicesine aşan bir biçimde gökyüzüne doğru tırmanıyor. Üstelik bu durum yalnızca Avrupa değil Anadolu tarafında da böyle. İnsanın, bu kadar kısa bir süre içinde yükselen bu gökdelenlere bakıp da **“Anlaşılan bunlar bütün nüfusu eninde sonunda bu yüksek binalarda oturtacaklar”** dememesi mümkün değil. Anlayacağınız gidişat öyle...

Gökdelenleri, bir toplumdaki insanların kazanç hırslarının maddeleşmiş hâlleri olarak hiç düşündünüz mü? **Yatay olarak sınırlı mekânlarda dikey olarak neredeyse sınırsız yükselebilenin aynı metrekarede dünya kadar daire yapmayı mümkün kılması kazanmanın (rant elde etmenin) dışavurumu değilse nedir ki?** Bu çerçeveden baktığımızda İstanbul’un da diğer kapitalist metropollerden bir farkı olmadığını anlıyor insan. Oysa bir farkı olmalıydı İstanbul’un. Ne de olsa Batı’dan farklı bir insan ve kültür ikliminin şehri değil miydi?

Başbakan Erdoğan sık sık İslam'ı kastederek **"Bizim kültürümüzde"** diye başlayan cümleler kurarak topluma önemli mesajlar vermekten hoşlanır. Bunlardan aklımda kalan ve benim de önemsedğim iki tanesi, hırs ve ölümle ilgili. Kapitalizmin **"hırsa"** dayandığını oysa İslam kültüründe **"hırs"** yerine **"tevazu"**un daha önemli olduğuna vurgu yapması bana önemli gelir.

İkinci olarak **"hepimizin ölümlü"** olduğuna ilişkin vurgusu da bence önemlidir. Hepimiz ölümlü olduğumuza ve bu dünyada hırs yapıp da elde ettiğimiz zenginlikleri öteki dünyaya götüremeyeceğimize göre **"makul olandan"** fazlasını elde etmemizin de bir anlamı yoktur.

Doğrusu **"hırs"** yerine **"tevazu"**un, **"herşeye sahip olmak"** yerine **"makul olan kadarına"** razı olmanın geçerli olduğu bir toplumu bugün pür hâliyle bulmak mümkün değil. Ama yine de yaşam ilkesi olarak kapitalizmin **"biriktir!"** emrine aykırı bir ilke olması, hakkına razı olmayı, yetinmeyi ve diğeriyle dengeli bir ilişki içinde yaşamayı önermesi Erdoğan'ın İslam'a işaret ederek söylediği bizim kültürümüzün önemli öğeleri.

Peki ama İstanbul'a uzaktan bakarken ve üstelik de on yıldan fazla Başbakan Erdoğan'ın yönetiminde yönetilen Türkiye'nin bu büyük şehrinde bu göklere doğru uzanmış **"hırs kulelerini"** nasıl açıklamak gerekir dersiniz? **"Hırs yapmayan", "mütevazı" bir insanlığın işareti midir bu gördüklerimiz, yoksa tam aksine Batı'dan da daha hırslı "2023'te dünyanın 10. ekonomisi olacağız!" diye yeri göğü inleyen bir insanlığın mı?**

Doksan yıldır **"Batılılaşma"** ekseninde yürümeye zorlanmış Türkiye insanlığının sonunda geldiği yer kapitalizmin kötü bir kopyasından başka bir yer değil. **Mustafa Kemal'in "Batı" diye işaret ettiği yer Avrupa, Avrupa'nın da kapitalizmin anavatanı olduğunu düşünürseniz bunda şaşılacak bir durumun olmadığı da açık.**

Adalet ve Kalkınma Partisi'nin vesayet rejiminin devletçi ve merkezci ideolojisini geriletirken ortaya çıkan da her ne kadar İslami renkler taşısa da bildiğimiz kapitalizmden başka bir şey değil.

Marx kapitalizmin dinle ilişkisini değerlendirirken, onun **"biriktirme"** hırsı üzerinde yükselen yeni bir din olduğuna vurgu yaparak kapitalizmin mottosunun **"Biriktir! Biriktir! Biriktir! İsa da bu Musa da bu!"** olduğunu söylemişti. Bugünün Türkiye'sindeki kapitalizm ise **"Tüket! Tüket! Tüket! Hayat bundan ibaret!"** diyor. Üstelik de Başbakan'ın çok tuttuğu **"bizim İslami kültürümüz"** içinden bunu söylüyor.

Ne demeli bilmem ki?

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Cemaat meselemiz

Erol Katırcıoğlu 16.06.2012

Başbakan Erdoğan, "Türkçe Olimpiyatları"nın kapanış konuşmasında, **"Kardeşlerim, gurbet hasrettir. Hasretin bedeli çok ağırdır, faturası çok ağırdır. Biz, gurbette olup, şu vatan topraklarının hasreti içerisinde olanları aramızda görmek istiyoruz"** demiş. Kimi ya da kimleri **"aramızda görmek"** istediğini söylememiş ama herkes anlamış. Cümlelerin arkasından gelen büyük tezahürat da zaten bunu göstermiş.

“Aramızda görmek” istenen kişi kimilerinin “Hocaefendi” demeyi tercih ettiği ve bir zamandan beri Amerika’da yaşayan, daha doğrusu yaşamak zorunda bırakılan **Fethullah Gülen**.

Tuhaf bir ülkeyiz velhasıl. Hâlâ sembollerin, işaretlerin, manaların, ikili konuşmaların, rivayetlerin siyasette de etkili olduğu tuhaf bir ülke. Bu nedenle de bütün Batılılaşma inadımıza rağmen bizim “Doğu”ya ait olmamızın da bence nedeni bu.

Bu, “Doğu” “Batı” farkını en güzel anlatan cümleleri şimdi artık oldukça eskimiş bir filmde duymuştum. 1982’de **Peter Weir**’in ***The Year of Living Dangerously*** adlı **C.J. Koch**’nun aynı adlı romanından sahneye aktardığı; Endonezya’da Başkan Sukarno’ya karşı girişilen darbeyi konu alan filmin bir sahnesinde, bir yerel gazeteciyle (Linda Hunt) bir Avustralyalı gazeteci (Mel Gibson) arasında geçiyordu. Yerel gazeteci, bir tür Hacivat-Karagöz perdesinin önünde, mealen şöyle diyordu Batılı gazeteciye: **“Sizler (Batılılar) hep bu perdede gördüklerinizle ilgilisiniz, oysa biz Endonezyalılar (yani Doğulular) perdede gördüklerimizin ardındaki ellerin kimlerin olduğuyla... Aramızdaki fark da sanırım bu.”**

Bir toplumun **“sosyolojisi”** böyle olunca, yani semboller, işaretler, manalar, ikili konuşmalar hâlâ insanlar arasındaki ilişkilerde etkiliyse, bunların o toplumun **“siyasetinin”** içinde de olmaması mümkün değil. Nitekim Başbakan’ın “gurbetteki kişi” dediğinde ülkedeki oldukça geniş bir kesimin Fethullah Gülen’i anlaması da, jenerik bir isim olsa bile **“cemaat”** denince **“Gülen Cemaati”** nin akla gelmesi de bundan.

MİT müsteşarının mahkemeye çağırılması olmasaydı Adalet ve Kalkınma Partisi’nin içinde “cemaat” adı verilen bir başka **“güç odağının”** olduğunu kaç kişi biliyor olacaktı dersiniz? Bilenler biliyordu kuşkusuz ama toplumun önemli bir kesiminin de bundan haberi yoktu. Nitekim bu olayla birlikte siyasette bir “cemaat” tir aldı gitti. Hemen herkes “cemaat” ve hükümet arasındaki gerilimlerden, güç mücadelelerinden söz eder oldu. Anlaşılan Başbakan’ın konuşması da bu “mücadeleye” son vermek içindi.

Doğrusu bir toplumda “cemaatlerin” olması beni rahatsız eden bir konu değil. Ama “cemaatlerin” “cemaatçi” davranmaları ve hele de devlet ve siyaset içinde güçlü olmaları bana doğru gelmiyor. Mesela bu tartışmada neredeyse genel bir bilgi olarak ifade edilen “Cemaat’in” özellikle yargı ve polis içinde güçlü olduğu gözlemini ele alalım. Yargı ve polis içinde güçlü olan bir cemaatin çeşitli konularda hükümetle ayrı düşmesinin ne türden sorunlara yol açabileceğini düşünmeye başlayalım. **Mesela KCK davası gibi anlamı ve yararı şüpheli bir davanın ve takip eden soruşturmaların bu “ayrı” düşmenin bir sonucu olması olasılığı az bir olasılık mıdır? Bunun anlamı ise birçok insanın, belediye başkanlarının ve bu arada Büşra Ersanlı’nın suçlu olmadıkları hâlde devlet içindeki güç çatışması nedeniyle tutuklanmış ve özgürlüklerinin ellerinden alınmış olması değil midir?**

O zaman sade suya tirit açıklamalarla geçirilecek bir konu değil bu “cemaat” meselesi. Doğu ve Batı arasında nerede olduğumuzu da gösterecek bir mesele. Nasıl gelişeceğini de hep birlikte göreceğiz.

Bu arada ülkenin siyasi alanında, bir süreden beri var olan ve fakat ayrı kulvarlarda yürüyen iki siyasi partinin birlikte yürüme kararı alıyor olması her şeye rağmen sevindirici. **Eşitlik ve Demokrasi Partisi** ile **Yeşiller Partisi**’nin cumartesi günü (bugün), saat 11:00’de Taksim Hill Otel’de düzenleyecekleri basın toplantısıyla bu konuda ortak bir açıklama yapacaklar. Ülkedeki düzende yalnızca insan çevremizin değil aynı zamanda ekolojimizin de tehdit altında olduğu fikrinden yola çıkan bu iki parti ve bu iki partiyle birlikte davranan kişi ve kuruluşların ortak bir eşitlik, özgürlük, adalet ve vicdan hareketi olarak biraraya gelmeleri sevindirici ve umut verici. Hayırlı olsun!

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

'Genç Kürtler' rahatsız mı

Erol Katircioğlu 21.06.2012

İnsan son günlerde **"Kürt sorunu"** etrafında olup bitenleri nasıl değerlendireceğini bilemiyor. **Kılıçdaroğlu-Erdoğan** görüşmesi sonrasında, **Leyla Zana'nın** sorunun çözümü için Erdoğan'ı işaret etmesi, Erdoğan ve arkadaşlarının da bunu olumlu bulması ve **Bülent Arınç'ın, Öcalan'a "ev hapsi"** bile düşünülebilir gibi önemli bir cümle söylemesi, arkasından **Avni Özgürel'in Murat Karayılan'la** yaptığı söyleşide **"Silvan olayı"** ile ilgili **"önleyemedim"** demesi bütün bunlar, birçok kişi gibi bende de yeniden bir barış umudunu yeşermesine neden olmuştu.

Sonra olanlar oldu...

Şimdi ise "neden" sorusu etrafında kafa yoruyoruz. Dün **Ahmet Altan'ın** yazdığı gibi **"Silvan, Apo'yu minder dışına atmıştı. Dağlıca da Karayılan'ı minder dışına (mı) atıyor"?** Bu olayın arkasında kimler var? Uluslararası güçler mi, Suriye mi, İsrail mi? Kim ve kimler?

Komplo işlerinden hiç anlamayan benim gibi birinin bu türden sorulara anlamlı yanıtlar vermesi mümkün değil. O nedenle de bu sorulara bu toprakların siyasi gelenekleri içinden bir cevap aramak bana daha uygun geliyor.

Bu toprakların bir geleneği de **"Jön Türk"** geleneği değil miydi? Eğer öyleyse neden bir de **"Jön Kürt"** geleneği olmasın ki? **"Jön Türk geleneği"ni, kitlelerin siyasete müdahil olmamasının bir sonucu "gençlerin" kitleler adına siyasete müdahil olmaları geleneği olarak tanımlarsak**, bugün Kürt coğrafyasında yaşayan ve de PKK'nın içinde bulunan Kürt gençleri arasında da böyle bir davranış eğilimi neden ortaya çıkmış olmasın ki?

Bilindiği gibi Jön Türkler, Osmanlı düzenini değiştirmek istiyorlardı ama yaptıkları ilk kongrede ikiye bölündüler. Osmanlı'nın değişimini **"yalnız kendimiz"** mi yapalım yoksa **"yabancı devletlerin katkısı"nı** da mı alalım tartışmasıydı bu. Yabancı devletlerin katkısının aranması daha liberallerin fikriydi (**Prens Sabahattin gibi**) ve bir tür **"yumuşak geçiş"** öngörüyordu. Yabancı devletlerin katkısına karşı çıkanlar ise (**Ahmet Rıza gibi**) İttihat Terakki'nin **"devrimcileriydiler"** ve **1908 Meşrutiyet "devrimi"**ni de bunlar yaptılar vs.

Bu olayların bu topraklarda yarattığı gelenek daha sonra 70'li ve 80'li yıllarda da kendini tekrarladı. Bir avuç genç insan 20. yüzyılın 1917 Sovyet Devrimi gibi devrimlerinden etkilenecek **"eşitlik"** ve **"bağımsızlık"** gibi idealler peşinde kendilerini toplumun yerine koyarak varolan düzene karşı çıkıp **"devrim"** arayışına girdiler. Üstelik de bu arayışlarını **TKP** ve **TİP** gibi çözümünü "devrim" yerine "iktidar"a gelebilmekte görenlere karşı çıkarak yaptılar.

Bu kısa tarihi hatırlatmamın nedeni ise açık. **PKK'nın içinde PKK'nın şimdiki yönetimini beğenmeyen, onları yeterince "devrimci" bulmayan Kürt gençlerinin daha "liberal" ve "barıştan yana" olanlara karşı bir tavır içinde oldukları biçiminde okunamaz mı?** Bir başka biçimde söyleyecek olursak **bu toprakların**

kadim geleneklerine bulanmış bir “Jön Türk” geleneği neden bugün bir “Jön Kürt” geleneği olarak karşımıza çıkıyor olmasın ki?

Doğrusu bugünlerde olan bitenlere baktığımda böyle bir arkaplan bana komplo teorilerinden daha açıklayıcı geliyor. **Daha genç olan, daha sert olan ve Türk siyaset elitinin kendilerine sunduklarını ya da sunacaklarını tatmin edici bulmayan, daha bağımsızlıkçı bir genç Kürt kesiminin varlığı ve etkinliği varolan Kürt sorununda yeni bir duruma ve yeni bir aşamaya işaret ediyor olmasın?**

Eğer bu analizin işaret ettikleri doğruysa sorunun daha da karmaşıkleştığını ve daha da karmaşıkleşacağını söylemek mümkün. Jön Türk tarihi başarılarından çok başarısızlıklarıyla yaşandı. Genç Kürtlerin bu tarihi iyi okumalarında büyük yarar var.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Cemaat’e düşen

Erol Katırcıoğlu 28.06.2012

Şimdi bu iftiraya cevap vermek sanırım **“Cemaat”**e düşüyor. Üstelik de **“Hizmet”** adını kendilerine uygun bulan **Fethullah Gülen Cemaati**’nin en önündekilere. Ne ilgisi var dersiniz, ilgiyi bulmanız için birkaç saniye düşünmeniz yeterlidir. Özellikle son **MİT** kriziyle ilgili yazılan çizilenleri gözönüne getirdiğinizde bu, **Yeni Akit** denen gazetede ve onun haber sitesi olduğunu öğrendiğimiz **Habervaktim**’de **Ali Bayramoğlu** ile ilgili iftira olmanın da ötesindeki aşağılık saldırının adresi orasıdır da ondan.

Bu sözü benzer bir aşağılık saldırıyı ben de yapayım da görsünler kabilinden söylemiyorum. Ama açıktır ki Ali Bayramoğlu ile ilgili sağda solda bel altından vurma denemeleri özellikle Ali’nin MİT krizinde **“Cemaat”**e işaret etmesiyle, polis ve yargı merkezli **“otonomlaşma eğilimi taşıyan”** etkin bir gruptan söz etmesiyle başladı. Bunu biliyoruz.

Daha sonra çeşitli yazılarında MİT krizini değerlendirirken Cemaat’in, **“cemaat olma sınırlarını aşmasının, politik olarak aktif hâle geçmesinin, iktidarlaşmasının”** sorunun temelinde yatan unsur olduğuna dikkat çekmesi ve sosyolojik olarak değerli bulunduğu bu yapılanmanın Cemaat’e de zarar veren bir yere gelmiş olduğuna vurgu yapması bu evrende **“Cemaat”**ten bilinen çeşitli yazarlar tarafından rahatsızlıkla karşılandığını da biliyoruz. (Bu yazarları onların yaptığını yapmamak, birtakım mahfillere hedef tahtası olmalarına yol açmamak için vermiyorum ama onların kimler olduğu da bilinmeyen bir konu değil.)

Bu nedenle de yazının başında kullandığım cümleleri doğrudan bir bilgi üzerine değil ama, bu saldırıyla; Ali’nin **“Cemaat”** üzerine yazdıkları arasında yukarıdaki olaylar bağlamında bir illiyet bağı olduğunu düşündüğümünden yazıyorum. Eğer böyle bir illiyet bağı yoksa, o zaman bile yazının başında söylediğimi söylemek için bir zemin var bence. Yani, bu iftiraya cevap vermek **“Cemaat”**e düşen bir iş, bir jest. Çünkü bu iftira saldırısı en azından onları da kapsama alanına almış durumda.

Cemaatler toplumunda yaşadığımızı bilinen bir özelliğimiz. Üstelik **“cemaatlerimiz”** de yalnızca “dinî” değil. **“Sağ”** da, **“sol”** da bir yığın cemaat var. Aslında cemaat toplumu olmak ulus-devlet yapısı içinde **“toplum”** olma talebinin bir ifadesi. Daha doğrusu bugünün **“zihniyet dünyasının”** ve **“temsili demokrasisinin”**

biçimlediği “ulus-devlet” çatısının insanların “kendilerini kendilerinin tanımladıkları biçimde” yaşamalarına ve geleceklerini belirlemelerine izin vermemesi cemaatleşmenin de asıl sebebi.

Bu nedenle de cemaatleri anlamak ve onları meşru görmek demokratik bir tavır bence. Cemaat hâlinde yaşayan insanların taleplerini ciddiye almak ve onların varoluşlarını desteklemek de öyle. **Ama eğer bir cemaat kendi taleplerini dile getirme siyasetinin ötesine geçip her şeyi kendi cemaatinin çıkarları içinden görmeye başlarsa, yani “cemaatçi” bir davranış benimserse o zaman o cemaat siyasi çatışmanın bir parçası hâline gelir.** Bence “Gülen Cemaati”nin başına gelen de budur.

Hele hele “cemaatçilik” bir “iktidar gücüyle” ilişkilendirilse durum daha da vahim hâle gelir. Nitekim Ali Bayramoğlu da bir yazısında bu duruma işaret etmişti: “**Şunun farkına varmalı cemaat üyeleri: güçlenme, yayılma, özellikle güvenlik birimleri ve stratejileriyle yapılmaya başlanmışsa, o strateji ve uygulamalar cemaati kontrol etmeye başlarlar, ve cemaat polis mantığına, polise, güvenlikçilere teslim olur.**”

Ali Bayramoğlu’nun söyledikleri bunlardır ve bunları güçlü bir biçimde söylediği için birilerinin damarına basmıştır. O birilerinin kimler olduğunu bilmesek de Ali’nin “**Cemaat’in”, kendi sınırlarını aşan**” bir işleve dönüştüğüne ilişkin eleştirel yazılar yazmasıyla ilgili olduğu da ilk akla gelendir. O nedenle de bu iftiranın kapsama alanı “**Cemaat**”i de içeriyor ve “**Cemaat**”in bu iftiraya bir cevap vermesi gerekiyor.

İftiraya gelince... Yani Ali’nin Ermeni olduğu meselesine gelince...

Aklıma, “**Anlaşılan bu şaşkınlık aslında ‘Hepimizin Ermeni’ olduğunu daha henüz duymamışlar**” demek geliyor.

Ayıp onların...

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Çatışma mı, uzlaşma mı yoksa çekişme mi

Erol Katircioğlu 30.06.2012

Dünkü yazımı sert bulanlar oldu. **Cemaat**’le **Ali Bayramoğlu**’na yapılan çirkin saldırı arasında nasıl bir “illiyet” bağı bulduğuma ilişkin sorular soranlar oldu. Oysa yazımı dikkatle okuyanların benim açıkça bir “bilgi”den çok olaylar arasındaki “ilişkisel” durumdan yola çıkarak bir yorum yaptığımı anlamış olmaları lazım.

Bir de herhangi bir somut bağ olmasa bile olaylar arasında böyle bir anlam çıkarmanın mümkün olabileceğinden giderek yine de “**Cemaat**”in bir açıklama yapmasında yarar olduğuna dikkati çektiğimi de anlamış olmaları lazım.

Dünkü **Taraf**’ta Cemaat’e yakın yazarların ifadelerinin yer aldığı haberden böyle bir anlam çıkarmak mümkün müdür doğrusu bilmiyorum.

Türkiye’de siyaset “çatışmacı” bir siyaset olduğu için bazen çatışmada kullanılan araçlar modern zamanların “meşruiyeti” anlayışının gerisinde kalıyor. Centilmence yapılması gereken bir yarışma en aşağılık aletlere tevessül edilerek kavgaya ve karalamaya dönüşüyor. Bu durumun bizdeki “demokrasi” zihniyetinin darlığı

kadar “cemaatler” arasındaki kavganın şiddetiyle de ilişkisi var.

Demokrasi bir “çatışma” rejimi değildir ama aynı zamanda bir “uzlaşma” rejimi de değildir. Demokrasi bu ikisinin arasında deyim yerindeyse bir “çekişme” rejimidir. Demokrasinin bir “çatışma” rejimi olması toplumun birbirlerini ötekileştiren bir cemaat toplumu olduğunu gösterir. Nasıl ki bir “uzlaşma” rejimi olması “askercil” ya da “otoriter” bir toplum olduğunu gösterirse.

O nedenle de demokrasilerde “düşmanlar” değil “rakipler” vardır. Birbirlerini yok etmeye değil ama birbirlerini kendi taleplerinin haklılığına ikna etmeye çalışırlar. Türdeş değillerdir. Aksine farklılıkları vardır ve bu farklılıklarıyla birlikte yaşamak isterler. Demokrasi ise bu farklı taleplere “yarışmacı” bir süreçte birbirlerini ikna yoluyla yürümeyi mümkün kılan mekanizmalar sağlar. Bu anlamda **demokrasiler, “her zaman” ve “herkes” için “en iyi” sonuçları üretmez. Ama her zaman ve herkes için en iyi olana ulaşmanın önünü açık tutarlar.** Demokrasi o nedenle de **Derrida’nın dediği gibi “gelmekte olan”dır. Daha henüz gelmemiş, gelmekte olan ve her zaman gelmesi için çaba çıkarılması gereken bir sistemdir.**

Bunları yazmamın sebebi de sanırım açıktır. Türkiye’de siyasetler ve siyasi partiler “cemaatler” üzerinden yürüyor. Cemaat derken aslında bir “kimlik” kastediyorum. Bu kimlikler “İslami”, “laik”, “milliyetçi”, “Kürt” vs. gibi olabileceği gibi birinin adına ve bir geleneğe bağlı olmakla da ilgili olabilir.

Toplumda bir kısım insanın böyle “cemaat” biçiminde biraraya gelmelerinin nedeni ise kendi değer verdikleri fikirlerin ya da “ortak” ne varsa onların yaşanmasını arzu etmeleriyle ilgilidir. Buraya kadar bence bir sorun da yoktur. Ama ne zaman bu “cemaatler” kendi değer verdiklerinin diğerleri tarafından da kabul edilmesini isterler, o zaman siyasi alanı da “çatışmacı” bir alana çevirirler. Çatışmanın ise en azından “centilmence” yapılmasını beklersiniz ama ülkenin pratiğinde bu “centilmenlik” ortaya çıkmaz, aksine en ağır ataerkil dünyanın aletleri ortalığı kaplar vs.

O zaman demokrasi de bir “orta oyununa” döner. Liderler birbirlerine küfür de ederler, birbirlerinin ellerini de sıkırlar ve yeri geldiğinde de sarılıp öpüşürler de. Sanki bu çok daha ileri bir insani yaklaşımın bir ürünüymüş gibi. Demokrasi var ya, derler.

Türkiye’de demokrasi bir “çatışma” rejimidir. Cemaatler siyasi parti kılığında olsun, dernek ya da platform kılığında olsun kendi kimlik taleplerinin diğerlerince kabul edilmesi üzerine siyaset yapıyorlar. **Kimse, gördükleri insanların Türkiyeli insanlar olduklarını ve aslında ortak dertlerinin de kendi kimlikleriyle rahatça yaşayabilecekleri bir demokrasiye sahip olamamak olduğunu görmüyor sanki.** O nedenle “ha babam de babam” çatışıyorlar. Hemen her alanda...

Bu iş değil. Kimseye çamur atarak siyaset yapmayalım.

Eğer çatışacaksak hiç olmazsa bunu mertçe yapalım...

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Vesayet rejimi yıkılırken

Tarihte hep mi böyle olmuştur bilmiyorum ama bizde **“vesayet rejimi”** en büyük darbeyi en güçlü olduğu zamanda yemişti. Bu cümleden AKP’nin en güçlü çıktığı son seçimler ve sonrasında söz ettiğimi düşünebilirsiniz ama doğrusu muradım daha eski bir tarihe işaret etmek.

Vesayet rejimi 1980’de, etkinliğinin zayıflıyor gibi olduğu bir dönemde bir askeri darbe yaparak kendi önünü açmaya çalışırken aslında istemeyerek de olsa kendinin **“mezar kazıcıları”**nı da yaratmıştı. Özellikle Özal döneminde uygulanan ekonomi politikalar **“vesayet rejimi”**yle iç içe geçmiş sermaye kesimlerinin zayıflamasına neden olurken bu rejimin **“mezar kazıcıları”** olan yeni iktisadi aktörlerin de doğmasına yol açmıştı. Vesayet rejiminin sonunun başlangıcı da bu tarihler olmuştu.

Bugün on yıla varmış AKP iktidarının kendi sermaye kesimini yarattığını konuşuyoruz ama aslında tersinin daha doğru olduğunu atlıyoruz. Yani aslında Özal dönemi ve o dönemde uygulanan ekonomi politikalar olmasaydı adına genellikle **“Anadolu sermayesi”** ya da **“KOBİ sermayesi”** dediğimiz sermaye kesimleri oluşmaz ve sonuçta da AKP diye bir partinin iktidarı da pek mümkün olmazdı. Yani **AKP, kendine yakın güçlü sermaye kesimleri yarattığından dolayı değil, tam tersine vesayet rejiminin sermaye kesimleri arasında yaptığı ayrımcılık sonucu mağdur olan bir kısım sermayenin AKP’yi kendine yakın bulması nedeniyle iktidara gelebilmiştir.**

Bu nedenle de bugün yıkılıp yıkılmadığı tartışmalı olsa da **“geriletildiği”** muhakkak olan **“vesayet rejimi”**nin geriletmeye başlamasının başlangıcının da Özal dönemi olduğunu söylemek çok da yanlış olmaz.

Aşağı yukarı bu otuz yıllık tarih son seçimlerle birlikte sona ermekte. AKP’nin yüzde elli oy almasıyla itiraz edilmesi güç bir **“meşruiyet”** kazanması ve buna dayanarak özellikle **“askerin”** rejimdeki yerini geriletmesi **“vesayet rejimi”**nin de gerilemesinin en önemli nedeni.

Ama biliyoruz ki **“vesayet rejimi”** gibi tüm baskıcı rejimler, yaptıkları baskıyla ayakta dururlarken, bu baskıyla kendi sonlarını da getirecek güçleri de geliştirirler. Nitekim Özal dönemiyle başlayan süreç nasıl eski rejimle bağları olmayan yeni sermaye kesimleri yaratmış ve bu kesimler arasında bir **“biz”** duygusu ve bir dayanışma ağı oluşturmuşsa tıpkı onun gibi Kürt, Alevi, solcu, kadın, eşcinsel gibi çeşitli kesimler içinde de benzer bir etkiyle **“cemaatimsi”** yapılar üretmiştir.

Bilindiği gibi cemaatlerin gücü belirli bir kimlik içinde farklı kesimleri biraraya getirerek aynı amaca yönelik bir dayanışma ağı gerçekleştirebilmelerinden geçiyor ve kimliğin hissettiği baskı ne kadar güçlü ise bu ağın direnme ve dayanışma gücü de o kadar fazla oluyor.

O zaman şöyle bir soru giderek anlamlı bir soru haline geliyor: **Vesayet rejimi yıkılırken, onun baskısı azalırken örneğin İslami kesim içindeki “biz” duygusu ve bu duygunun ürettiği direnme ve dayanışma gücü azalıyor mu? Eğer azalıyorsa bu nasıl bir değişime yol açacak?**

Tabii aynı soruyu, kendini baskı altında hisseden diğer gruplar için de sormak mümkündür ve sanırım aynı derecede de anlamlıdır ama vesayet rejiminin baskısı altında kalmış en geniş kesim olarak İslami kesimde ne olacağı çok daha merak uyandıran bir soru.

Doğrusu bu soruya verilecek kestirme bir cevap, İslami kesim içinde farklılıkların daha bir görünür olacağı, bu kesim içinde daha önce yapılmamış tartışmaların başlayacağı ve yeni liderliklerin ortaya çıkacağı yönünde bir cevap olacaktır.

İçinde yaşadığımız günleri böyle okumak mümkündür. Tabii bu okumanın da **“kestirme”** bir okuma olduğunu unutmadan...

Gerçek bir demokrasiye doğru

Erol Katircioğlu 07.07.2012

Demokrasiyi sadece sandığa gitmek olarak anlayan bir siyasal kültürümüz var. Demokrasinin bir toplumun birlikte yaşama halinin yönetilebilmesi için insanlığın bulduğu en etkin yollardan biri olmasının ötesinde, demokrasinin bir ortak yaşam anlayışı ima ettiğini çoğu zaman atlayan bir siyasi kültür bu.

O nedenle de demokrasiye geçtiğimiz yani siyasi partilerin seçimlerle işbaşına gelmesi kararını verdiğimiz yılların en önemli partilerinden biri (Demokrat Parti) halkın "demokrasi" teriminin yabancılığını aşabilmesi için, içini daha da boşaltarak "demokrasi"ye "demir kırat" demeyi uygun bulmuştu. "Demir" in gücü "Kırat" ın da efsanevi çağrışımlarının demokrasiyle bir ilgisi yoktu olmasına ama yine de "Altı ok" un yanında daha sempatik gelmişti topluma.

O yıllardan bu yıllara çok gitmedik aslında. Demokrasinin anlamı bugün hâlâ birçok siyasetçimiz için "seçimlerle" sınırlı. Ülkede serbest seçimler yapılıyor mu öyleyse ülkemiz demokratik bir ülkedir demek, diyebilmek bizim siyasetçilerimizin hemen çoğunda varolan temel bir anlayış. O nedenle demokrasi bahsinde gidecek epey yolumuzun olduğu ortada.

Allahtan Kürt sorunu var da bu düzeyin üzerinde bir arayış çabası anlamlı oluyor. Bu ifade de nereden çıktı demeyin. **Gerçekten de bu toplumda Kürtlerin kimlik mücadeleleri olmasa Türklerin varolanı değiştirmek gibi bir dertleri olmayacak sanki.** Bugün yeni anayasa arayışları aslında Kürt sorunun varlığının bizi getirdiği bir nokta. Demiyorum başka sorunlar yoktu diye, aksine eski anayasayla bu toplumu yönetmek imkânsızlaşmaya başlamıştı zaten. Ama yine de temel itici gücün Kürt sorunu ve onun etrafındaki sorunlar olduğunu unutmamak gerek.

Yeni anayasanın yeni Türkiye insanları eski Türkiyelilerden farklı olacak. Farklı olacak çünkü Kürtlerin kimlik mücadeleleri uzun bir zamandan beri Türklerin de kendilerini sorgulamaya yöneltti ve onları değiştirdi. Sonuçta Türkler de başka bir Türkiye özlemi içindeler.

O nedenle de Türkiye'nin demokratikleşmesini büyük ölçüde Kürt siyasetine borçlu olduğunu söylememi abartılı bulmayın sakın. **Çünkü öyle anlaşıyor ki Kürt sorunu, hepimize, farklılıklarımızla birlikte nasıl yaşayabiliriz sorusunu sordurttuğu için böyle bir öneme sahip.**

Şimdi artık bir tür konsolidasyon zamanı bence. Neyin konsolide edileceği ise açık. Türkiye denilen bu toprakların çok sayıda farklılığı barındıran insanlığının konsolidasyonu. Belki de ilk defa birbirlerine dokunarak ve birbirlerini anlamaya çalışarak yeni bir toplum olmak için yapılacak bir konsolidasyon.

Neden olmasın?

Bakmayın siyasetçilerin bazısına! Onların demokrasisi **"demir" "kırat"** demokrasisi. Ama geniş çoğunluğun özlemi ise özgürlükçü bir demokrasi. Sahiden ve gerçekten kendisinin de içinde kendini hissedebileceği bir demokrasi.

Biliyorum ki varolan güvensizlikleri aşmak kolay değil. Tarih bu! Biriktirmiş. Ama eğer Türklerle, Kürtler ve diğerleri gerçek bir konsolidasyon yaratacaklarsa bu, demokrasinin sınırlarının, içeriğinin ve zihniyetinin değişmesi ve genişlemesiyle mümkün olacak. Yani ucundan tutmamız gereken demokrasidir. **Demokrasiyi "demir"den ve "kırat"lıktan çıkarabildiğimiz ölçüde güvensizliği aşmanın köşe taşlarını da döşemiş olacağız.**

Eğer sokaklarda, meydanlarda, caddelerde yürürken, havada bir özgürlük kokusu alabiliyorsak orada gerçek bir demokrasi var demektir.

Gerçek bir demokrasi varsa gerçek bir kardeşlik de var demektir...

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Geleceği olmayan gelecek

Erol Katircioğlu 12.07.2012

Hepsini tanımıyorum kuşkusuz. Ama tanıdığım üç kişi var aralarında. Diğerlerinin bazılarını ise "simaen" denir ya işte öyle tanıyorum. Üç kişiden biri, "çocukluk" arkadaşım Büşra Ersanlı. Diğer, yetmişli yıllarda tanıdığım "arkadaşım" Ayşe Berktaş, bir diğeri de "öğrencim" Gönül Erdem. İstanbul KCK davasında tutuklu olarak yargılanıyorlar.

Oturumlarda henüz iddianame okunuyor. Bilmem kaç bin sayfalık iddianamenin okunması uzun sürecek anlaşılır. Okunan ve bizim dinlediğimiz kısımları itibarıyla ilginç bir iddianame bu. Anonymous adlı hacker sitelerine girilerek elde edilmiş olduğu anlaşılır bazı sitelerdeki "kimliği belirsiz yazılar" "Tesbit 1, Tesbit 2...", yani "deliller" olarak okunuyor. Bir de tabii "ajan" oldukları anlaşılır "gizli tanık"ların ifadeleri.

Bir mahkemenin nasıl yapılması gerektiğini söyleyebilecek durumda değilim ama tanıdığım bu üç insanın aynı mahkemede yargılanıyor oluşunun ima ettiği şeyin "adalet arayışı"ndan çok "adaletsizlik arayışı" olduğunu söyleyebilirim.

Bu ülkede gençlik hareketleri her zaman "vicdan" hareketleri oldu. (Gönül'ü bilmiyorum ama tahmin de etmiyorum çünkü o daha genç olmalı) Büşra da Ayşe de benim gibi 68 gençlik kuşağına değmiş insanlar. 68 gençlik olaylarıyla ilgili eleştirilecek çok şey bulabilirsiniz. Şiddete sapıldığından, şiddetin yüceltildiğinden söz edip sol siyasetin ta o zamandan bir çıkmaza sürüklendiğini iddia edebilirsiniz. Bu eleştiri ve iddialarınızda haklı da olabilirsiniz. Ama bütün bunlar o dönemin sol hareketleri içinde olanların Türkiye'nin "vicdanlı" gençleri oldukları gerçeğini değiştirmeyecek.

O nedenle de bu davada Büşra'nın da Ayşe'nin de hatta Gönül'ün de varolması bana, davanın aslında "işlenmiş bir suç" değil "yaralanmış vicdanlar"ı yargılayan bir dava olduğunu söylemektedir başka bir şeyi değil.

Türkiye'yi yönetenler işte bu "vicdan" meselesini anlamıyorlar. İnsanlar genellikle "akıllarına" danışarak davranırlar. Ama akıllarıyla anlamadıklarını "vicdan"larına sorarlar. Bu ülkenin insanları için akılla kavranabilecek ve anlaşılacak şeyler çok az olduğundan çoğu da "vicdan"ına göre davranır.

Yetmişli yıllarda Türkiye'yi yönetenler, gençlerin vicdanlarındaki yarayı anlamadılar. Onların önlerine koymuş oldukları gelecek hayalinin bir gelecek hayali olmadığını görmediler. Onlara ya büyük şirketlerde bir çeşit

ücretli köle gibi çalışmayı ya da devlette köle-memur olmayı önerdiler. Bir de ülkede yoksulluk ve eşitsizlik adına olup bitenleri görmemeyi. Ama gençlik bu, itiraz etti. Büşra da Ayşe de onların arasındaydı.

Benzer anlayamama hali bugün de geçerli. Bugün ülkeyi yönetenler, belki her yerde göz ve kulakları var ama yine de toplumun kanayan vicdanını göremiyorlar. Bir ulusun adını neredeyse "terörist" kelimesi geçmeden kullanmayan bir devlet anlayışı Kürtlere, özellikle Kürt gençlerine bugün nasıl bir gelecek vaat ediyor dersiniz? Kendi dillerini bile öğrenmeyi bir hak olarak vermeyen, kendilerini yönetme taleplerini Avrupa Birliği yerel yönetimler düzenlemeleri içinde bile kabul etmeyen bir anlayış onlara nasıl bir Türkiye geleceği önermiş oluyor ki?

Farkında değiller anlaşılan ama bu anlayış ve bu anlayış çerçevesinde uygulanan politikalar Türkiye Cumhuriyeti toprakları içinde yeni bir ulusun doğmasını sağlıyor ve sağladı da. Bu KCK mahkemeleri de bunu perçinleyen mahkemeler olarak tarihe geçecekler. Bu nedenle de "milliyetçiliklerden" hazzetmeyen biri olarak Kürt halkının haklarının verilmesi koşuluyla birlikte bir yaşam hayal eden benim gibiler için de devletin bu politikalarının, suçladıkları Kürt siyasetinden de daha bölücü olduğunu söylemeliyim.

68'de nasıl toplumda gençler yaşanan adaletsizliklere ve vicdansızlıklara isyan etmişlerdi, bugün de çok şükür Kürtlere yapılanları adaletsizlik ve vicdansızlık olarak gören ve itiraz eden insanlar var.

Büşra da Ayşe de ve bu arada Gönül de onların arasındalar.

Ne mutlu onlara!

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Gerçek rakip Has Parti mi?

Erol Katırcıoğlu 14.07.2012

Dünya değişiyor. Çok klişe bir laf ama dünya gerçekten değişiyor. Geçenlerde gözüme takıldı, Amerika'da yapılan araştırmalarda özellikle teknolojik ürünlerde "marka bağımlılığı" azalıyor diye. Büyük uluslararası dev şirketlerin yaptıkları onca reklam harcamasına rağmen tüketicilerin teknolojik ürünlerde reklamlara değil de kendi taleplerine göre davranıyor oluşları bana ilginç geldi.

Günümüz tüketicilerinin, "aptal tüketicilikten" sıyrılıp kendilerine uygun olanı araştırıp da ona göre karar vermeleri kapitalist düzenin büyük aktörlerinin kurdukları oyunu onların istedikleri gibi oynamak istemediklerinin bir işareti değil mi?

Aslında bu davranışın değişik versiyonları başka konularda da var. Örneğin siyasette de bu anlamda yeni çizgiler belirmeye başladı. Bir zamanların "yeşilleri" gibi şimdi de "korsanları" türüyeverdi. İnternetin açtığı yeni dünyanın yeni güçlülere karşısında sıradan insanların duyarlılıklarını yansıtan, sansür, telif hakları gibi konular üzerinden siyaset yapan insanlar ortaya çıkmaya başladı. "Açık yazılım" hareketi gibi yazılım dünyasının devlerinin egemenliğinden sıyrılmaya çalışan yurttaş girişimleri ise giderek büyümekte.

Uzatmayayım ama dünyanın değişiyor olduğundan kastım, insanların değişiyor olduğu. Değişimin yönü ise "büyük şirketler dünyasının" egemenliğine karşı, yani bir çeşit kapitalizm karşıtı, daha ileri bir demokrasi arayan bir yön olduğu da ortada. Bazı gelişmeleri şimdi "marjinal" olarak değerlendirebilirsiniz. Ama tarih gösteriyor ki bugünün "marjinal" olanının yarının "ana akım" olması ihtimali hiç de az değil.

Şimdi değişen bu dünyanın içinden Türkiye'ye baktığımızda, Türkiye'nin bir yanda kadim sorunlarla uğraşan bir yanda da değişime ayak uydurmaya çalışan çırpınma halinde bir ülke olduğunu söylememiz mümkün. "Modern" olanla "kadim" olanı aynı anda çözmeye çalışmanın yorucu ve yavaş işleyen bir siyaset kulvarı oluşturduğu açık. Bakarsanız AKP'nin iktidara gelir gelmez yaptığı reformlar değişimin hızlı bir biçimde yürüyeceği duygusu vermişti ama on yılın sonunda "vesayet rejimi"nin geriletilmesine yönelik bir başarının dışında bugün her şey ortada. Yani henüz çözülmemiş durumda. AKP kurmaylarının bunu görmemesi mümkün mü?

Erdoğan nasıl bir "oyun" kuruyor bilmiyorum ama, açık olan bir şey varsa o da vesayet rejimiyle birlikte değişen Türkiye'de İslami siyaset çevresinden gelebilecek en diri tehdit sol fikirleri de içine alarak hareket eden ve kapitalizme itirazı olan Has Parti gibi bir partidir. "İslami siyaset çevresi" dedim çünkü "laik" dünyada Erdoğan ve partisine rakip olabilecek herhangi bir parti yok.

Erdoğan'ın HAS Parti'ye ve Numan Kurtulmuş'a yönelik adımının da arkasında böyle bir değerlendirme yatıyor olabilir mi?

Bir keresinde HAS Partinin düzenlediği bir "anayasa" toplantısında 2008 krizine işaret ederek kapitalizmin yıkılıp yıkılmayacağı gibi bir soru sorulmuştu. Dilim döndüğünce kapitalizmin temel ilişkilerinin saklı kalarak "şimdiki versiyonunun" değişmek zorunda kalacağına dair bir şeyler söylemiştim. Toplantının kapanış konuşmasını yapan Numan Kurtulmuş ise benim cevabıma atıfta bulunarak "kapitalizmin değişmekte değil yıkılmakta olduğunu ve yıkılması gerektiğini" söylemişti. Doğrusu İslami bir çevrenin ortasında böylesi bir "anti-kapitalist" söylem karşısında kendimi eskinin "revizyonist solcu"su gibi hissetmişim.

Vesayet rejiminin baskısının azalması, özellikle İslami kesim içinde farklılaşmaların da daha bir görünür hale gelmesine neden oluyor. Bu farklılıklardan en önemlisi ise sanırım bu "kapitalizm" meselesinde düğümleniyor. AKP'nin kapitalizmle uyumlu hali İslami kesimler arasında yeni arayışları besliyor. Bu arayışların HAS Parti gibi partileri, yani müslümanlarla barışık ama kapitalizmin yarattığı mağduriyetlere vurgu yaparak siyaset yapan partileri öne çıkaracak gibi.

Acaba korkulan bu mu?

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

AKP'nin limanına doğru

Erol Katircioğlu 19.07.2012

Mevsime de uygun olsun diye bugün Türkiye'nin siyasi fotoğrafını şu benzetmeyle tanımlayalım: **Toplum denen denizin ortasında bir tarafta güçlü motorları olan ve fakat nereye gideceği belli olmayan bir AKP gemisi var, diğer tarafta da kendi etrafında dönerek ileriye gittiğini sanan bir CHP gemisi.** Bir de küçük bir BDP gemisi var ama onun gideceği liman da belli değil. Uzaklara mı açılsın ya da büyük limanın içinde bir yerlerde mi demirlesin karar vermemiş. Üstelik diğer gemiler de, MHP'nin küçük gemisini de eklersek, beraberce önünü tıkamış durumdalar.

Siyasi partilerle toplum arasındaki ilişki gergin bir ilişkidir aslında. Gergindir çünkü bir siyasi parti bütün toplumu yönetmek isterken, toplum da bir siyasi partinin kendi başına bütün talepleri karşılayamayacağını bilir. Siyasi parti çoğunluğa sahip olup da iktidara gelince yalnızca onu iktidara getirenlerin değil aynı zamanda

ona karşı olanların da kaderini etkileyebilecek bir güç elde eder. Ama elde ettiği bu güç toplumdaki herkesi memnun etmeye yetmeyeceğinden iktidar partisi de ancak taleplerini yerine getirebildiklerinin partisi olarak kalır.

Bir başka ifadeyle, **siyasi partiler bütün toplumun taleplerini yerine getirmek isterler ama kaynakların kısıtlı olduğu bir dünyada hiçbir parti bunu yerine getiremeyeceğinden siyasette kaplayacağı alan da taleplerini gerçekleştirebildiği kesimlerin alanıyla sınırlı kalır.**

O nedenle de demokrasilerde herkesin aynı gemiye gönüllü bir biçimde binmek isteyeceği bir durum hiçbir zaman olmaz. Tıpkı **“Bir gün herkes Fenerbahçeli olacak”** sloganında özetlenen bir siyasi parti hayatının olamayacağı gibi.

Bu denizde en güçlü olanın AKP gemisi olduğu açık. Ama acaba onu, benim yukarıda yaptığım gibi **“nereye gideceği belli olmayan”** bir gemi olarak tanımlamak doğru mu?

Erdoğan ve arkadaşlarının **“laik”** Cumhuriyet’in kamu alanında yaşanmasına izin vermediği İslami bir kültür içinde doğup büyüdükları ve siyasallaştıklarını biliyoruz. Bu kadroların kendi mağduriyetlerini yaşarlarken en azından Cumhuriyet’in kuruluşundan beri bu mağduriyeti yaşamışların arzularını ve hayallerini taşıdıklarını da biliyoruz. Dolayısıyla şimdi elde ettikleri iktidarı bu mağduriyetleri ortadan kaldırmak için kullanmakta bir beis görmemeleri de anlaşılabilir bir durum.

Ama ne var ki AKP iktidarda olan bir siyasi parti olarak yalnızca kendine destek vermiş olanların değil toplumun tümünün geleceğini etkileme gücüne sahip bir parti. O nedenle de AKP, kendi bildiği limana doğru gemiyi yaklaştırdıkça toplumda gerginlik de artmakta. Kürtaj meselesinden, Çamlıca’ya camiden, bir festivalde birayı yasaklamaya ve Diyanet’in siyasi parti gibi davranmasına kadar bir çok konu bugün bu gerginliğin ortaya çıkış biçimleri olarak ortada.

AKP, bu gemiyi kendi bildiği limana doğru mu götürecektir yoksa herkesin az çok uygun bulacağı, makûl bulacağı yeni bir liman mı bulacak bizlere? Her ne kadar görüntü kendi bildiği limana götürdüğü biçimdeyse de limana her yaklaştığımızda yaşanan gerginlikler bu rotada belirsizlikler yaratıyor. AKP’yi **“nereye gideceği belli olmayan”** bir gemi olarak tanımlamam bundan.

Oysa galiba en uygun yol herkesin şu ya da bu biçimde onaylayabileceği bir liman bulmak. Herkesin şu ya da bu biçimde hayallerini gerçekleştirebileceği bir liman. Asıl zor olan bu.

Ve anlaşılan AKP bu zor olanı yapmak istemiyor.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

‘İkinci’ SHP

Erol Katircioğlu 21.07.2012

Bu haftanın en önemli konularının başında tabii ki CHP’nin kurultayı geliyordu. Bu kurultayın önemli oluşu toplumun muhalefet ihtiyacını karşılayacak düzgün bir partinin olmamasıyla doğrudan ilgiliydi belki de. Erdoğan’ın bütün toplumun başbakanı olamaması ve kendine oy vermiş kitlelere ait olduğunu düşündüğü

“muhafazakâr” taleplere yönelmesi toplumda yalnızca kendini **“laik”** kimlikle niteleyenler arasında değil Erdoğan’ın kendi seçmenleri arasında da bir muhalefet ihtiyacını ortaya çıkarmaya başlamıştı.

Tam da böyle bir momentte bu kurultay, CHP’nin AKP’nin iktidar gücüne sınır çekebilecek bir parti olup olmayacağını da büyük ölçüde belirleyebilecek bir kurultay oldu. Tabii bu cümleden kastım CHP’nin gerçekten ülkedeki **“sosyolojileri”** dikkate alan bir politika üretmeye yönelip yönelmeyeceği meselesi...

Kılıçdaroğlu’nun konuşması dağınık ve bu türden bir beklentiyi karşılamaktan uzak bir konuşmaydı. O nedenle de ilk tepkim olumsuzdu. Fakat ikinci gün Parti Meclisi seçiminde olanlar ve seçilenlerin nitelikleri, CHP örgütünde nasıl bir **“irade”** olduğu ve bu iradenin niteliği konusunda önemli ipuçları verdi. Bu ipuçlarının gösterdiği ise Kılıçdaroğlu’nun sıradan konuşmasının ötesinde parti içinde yeni bazı değişmelerin olabileceği olasılığı idi. Bu olasılığın ise CHP’nin biraz daha yakından izlenmesi gerektiğini ortaya çıkardığı açık.

Bu kanaate varmamın nedenlerinden biri, Kılıçdaroğlu’nun listesinde yer almış olduğu halde **Nur Serter**’in delege tarafından çizilmiş olması, ikincisi ise Kılıçdaroğlu listesine koymadığı halde **Fikri Sağlar**’ın ve **İlhan Cihaner**’in delege tarafından seçilmiş olmaları, üçüncüsü ise parti içinde yer alan başta **Murat Karayalçın**, **Fikri Sağlar** ve **Ercan Karakaş** gibi bir zamanların **SHP**’sinin önemli isimlerinin seçilmiş olmaları.

Delegenin **Nur Serter**’i çizmesi, **Aydın Ayaydın**’ın bu duruma düşmemek için adaylıktan çekilmesi gibi olayların yanısıra **Murat Karayalçın**, **Fikri Sağlar** ve **Ercan Karakaş** gibi kişilerin **PM**’ye seçilmeleri, **partinin içinde bir önceki dönemdeki “irade”nin işlemediği ve yeni bir “irade”nin ortaya çıktığını ya da çıkmakta olduğunu gösteriyor**. Çünkü bir önceki dönemdeki **“irade”**, **Nur Serter ve Aydın Ayaydın gibi isimleri kendi “siyaseti” için uygun bulurken, örneğin bizzat Genel Başkan tarafından söz verildiği hâlde Karayalçın’ın milletvekili seçimlerinde listeye konmasını uygun bulmamıştı**. Oysa şimdi bu durum tersine çevrilmiş görünüyor ki bence bu parti içi **“irade”**nin değişmiş olduğunun ya da değişmekte olduğunun en önemli göstergesi.

Doğrusu bu değişimin yönünün daha fazla **“sosyal-demokrasi”** yönünde olacağı da açık. Çünkü kurultay operasyonunda güçlü olan **“irade”** eski SHP’lileri olduğu kadar geçmişte Baykal yönetimine karşı parti dışında örgütlenmiş olan **10 Aralık Hareketi’nden Burhan Şenatalar, Nazik Işık ve Dursun Bulut** gibi isimleri de PM’ye taşıdı. Bu isimlerin **“sosyal-demokrat”** oldukları ve Baykalcı bir CHP ile sorunlu oldukları ve diğer **“sosyal-demokrat”** SHP’lilerle yakın oldukları da yine bilinen hususlar. Bütün bu nedenlerden dolayı kurultaya ağırlığını koyan **“irade”**nin aslında CHP’yi **“ikinci SHP”** hâline getirecek bir **“irade”** olacağını düşünüyorum.

Tabii bu parti içi “operasyonun” başarılı olduğu açık ama bu operasyonu yapan kadronun CHP’yi başarılı bir parti yapıp yapamayacağı o kadar açık bir durum değil. Bunun çeşitli nedenleri var ve bu sütunlarda zaman zaman konu edip düşündüklerimi yazıyorum.

Sanırım bunların en temelinde kendilerini **“sosyal-demokrat”** diye niteleyen kesimlerin değişen dünya koşullarında **“sosyal-demokrasi”**nin de değiştiğini, kendilerini sosyal-demokrat yapan ilkeleri değiştirmelerine gerek olmaksızın **yeni bir “sosyal-demokrasi”** tarif etmeleri gerektiğini kabul etmemeleri yatıyor. Tabii bir de **“Kemalist”** bir geçmişten kopamamaları...

Sonuç olarak CHP içinde şimdiye dek nereye gideceği belli olmayan Ergenekonculukla modern sosyal-demokratlık arasında gidip gelen bir siyaseti oluşturan **“irade”**, bu kurultayla birlikte **“değişmiş”** görünüyor.

Ya da bu **“irade”**nin değişmekte olduğu...

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kürt sorununda siyaset ve siyasetsizlik

Erol Katircioğlu 26.07.2012

Günümüzün "**demokrasi**" rüzgârlarını kimileri "**Batı'nın manipülasyonu**" olarak değerlendirse de bu rüzgârların ezilen halkların ve yoksul ülkelerin topraklarında esmeye devam ediyor olması düşündürücü. Bu nedenle de Suriye'de olup bitenlerin mutlaka "**manipüle**" edilen yanları olsa da "**muhafiflerin**" taleplerinin daha fazla demokrasi olduğu da açık.

Bu durum bizim Kürtlerimiz için de böyle. Siz ne kadar biz "**ezmedik, ezmiyoruz, o eskidenmiş**" deseniz de kendini "**ezilmiş**" hisseden milyonlarca Kürt'ün varlığı, eninde sonunda bu ezilmişliklerden bir demokrasi talebi üretiyor. Her ne kadar bu demokrasi talebinin araçları kimi yerde hâlâ "**silah**" olmaya devam ediyor olsa da bu silahların asıl meselenin bir "**demokrasi**" meselesi olduğunu örtmemesi gerek.

Ama örtüyor.

Bugün hâlâ Kürt meselesini "**terör**" merceğinden görüyor olmak bir yana "**PKK'yla mücadele, BDP'yle müzakere**" formülü de aslında PKK'yi muhatap olarak gören bir anlayış. "**Zor oyunu bozar**" diye bakan bir devlet yönetiminin, karşısında aynı şekilde düşünen bir siyaset üreteceği anlaşılması çok da zor olmayan bir konu.

Geçenlerde BDP'nin Diyarbakır'da yapmak istediği mitinge izin verilmemiş olması ve sonrasında yaşananlar aslında aynı bakış açısının birbirleriyle karşılaşması değilse nedir ki? Yanlış da anlaşılmasın devletle Kürtler arasındaki ilişkiyi "**simetrik**" olarak gören biri değilim. O nedenle de Kürt siyasetinden çok daha fazla sorumluluğu devletin taşıdığına inananlardanım. Ama sorumlulukları farklı olsa da uyguladıkları siyasetin benzerliğinin sorunun çözülmesini geciktiren bir siyaset olduğunu da söylemek gerekiyor.

Nitekim konuyu benzer bir biçimde irdeleyen **Etyen Mahçupyan** da **Zaman** gazetesindeki yazısında benzer bir sonuca varıyor ve diyor ki. "**Her iki taraf da aslında çözümden korkuyor... İşin esası bu. Dolayısıyla da siyasetten kaçıyorlar ve siyaset imkânını kendi elleriyle buduyorlar.**"

Doğrusu benim de böyle düşünme eğilimim olmakla birlikte acaba bu bakış açısı sorunu yeterince anlatmış oluyor mu diye düşünmekten de kendimi alamıyorum.

Soru şu: Bu siyasetsizlik gibi duran bildik duruşlar her iki taraf açısından da bir siyaset olarak okunamaz mı? Yani BDP'nin Diyarbakır mitingine izin verilmeyeceğini bildiği halde "**kanuni**" haklarını kullanarak miting yapmaya karar vermesi bir siyasetsizlik olarak okunabilir olsa da acaba öyle midir? Ya da aynı şekilde Hükümet'in BDP'nin yapacağı mitingi, "**kanuni**" bile olsa, bir gerekçe bularak yasaklamak istemesi siyasetsizlik olarak okunabilirse de acaba öyle midir?

Mesela eğer önümüzdeki günlerde "**dini**" söylemleri olan en az iki yeni Kürt partisi kurulacaksa BDP'nin bu yeni kurulacak olan partilere ilişkin bir tutumu olmayacak mıdır? AKP'yi de katarsak bu partilerin BDP'nin

seçmen kitlesi üzerinde daraltıcı etkisinin olacağı açık olduğuna göre BDP'nin bu duruma birtakım önlemler alması normal sayılmaz mı? Tabii bu durumda siyasetçilik gibi görünse de Diyarbakır mitingini yapmak istemesi hem Kürt sorununu güncel tutan ve hem de diğer Kürt partilerine mesaj veren bir siyaset olarak okunamaz mı?

Aynı şekilde kendi cumhurbaşkanlığını ve partisinin geleceğini yüksek bir oy oranıyla garanti altına alıp da iktidar gücünü daha da artırmak isteyen bir başbakan böyle bir konsolidasyon için mesela "**milliyetçi**" oylara yönelmişse bu durumda BDP'nin "**kanuni**" olsa bile yapacağı mitinge izin vermemesi ve güç kullanması bu amaca ulaşmayı sağlayacak olan bir yaklaşım olamaz mı? Yine "**siyasetçilik**" gibi görünse de bu durum bir "**siyaset**" olarak okunamaz mı?

Doğrusu ben yukarıda ifade ettiğim olasılıkların olasılık olmanın da ötesinde gerçek olduğunu düşünüyorum. Bugün Kürt sorunun çözümü için gerekli siyasetin hem Türk tarafında ve hem de Kürt tarafında oluşan yeni siyasi gelişmelerin etkisi altında "**kilitlendiğini**" düşünüyorum.

Böyle bir "**kilitlenme**"nin çözümü için ise sanırım iki yol var. Ya taraflar aralarındaki güveni aşmaya yardımcı olacak bir "**üçüncü göz**" oluştururlar ya da bir dış güç devreye girerek kendisi "**üçüncü göz**" olur.

Tercih nasıl olacak ve kimin olacak henüz belli değil.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Muhalefet, ama nasıl

Erol Katircioğlu 28.07.2012

Ünlü Fransız felsefecisi **Gilles Deleuze** bir söyleşisinde "**ideoloji yoktur, iktidarın örgütlenişi vardır**" diyor. Yani değişimi yapanların ideolojilerinden çok "**iktidarlarını nasıl örgütledikleri**" daha önemli bir meseledir demek istiyor. (En azından ben onu böyle anlıyorum.) Değişimi gerçekleştiren kadroların kendi ve sınıfsal çıkarlarını nasıl örgütlediklerin onların nasıl bir ideolojiye sahip olduklarından çok daha önemli olması sanırım bizim yaşadıklarımıza da benziyor. O nedenle de Deleuze'ün cümlesi bugünlerde daha sık aklıma geliyor.

Birçok gözlemcinin hemfikir olduğu gibi AKP, eski rejim altında gelişen ve fakat bir noktada çıkarları eski rejimin aktörleriyle çelişen yeni bir sermaye sınıfının (Anadolu sermayesi) yükselttiği dalganın üzerine oturmuş bir siyasi hareket. Bu nedenle de eski rejim altında hem ekonomik olarak ve hem de siyasi olarak "**ötelenmiş**" bu aktörlerin demokrasinin güdük bir biçimi de olsa "**sandığı**" ciddiye alıp iktidara gelmeleri ülkede tarihsel bakımdan da önemli bir değişim dalgası yarattı.

Ve bu dalga hâlâ devam ediyor.

Son seçimlerde AKP'nin yüzde elli gibi bir oyla iktidara gelmesi, AKP'nin "**muhafazakâr**", hatta yer yer "**dindar**" ideolojisiyle sorunu olan kesimlerle AKP arasındaki muhalefet ilişkisini sertleştirdi. Bu muhalefetin bir tarafında "**laik**" kimliğin temsilcisi konumundaki **CHP** var bir tarafında da "Kürt" kimliğinin temsilcisi konumundaki **BDP**. (MHP'nin muhalefeti ise değişken.)

Her ne kadar AKP ile CHP ve BDP arasındaki muhalefet ilişkisi sertleşmekteyse de bu muhalefet tarzının son zamanlarda aldığı biçimden bu muhalefetin, muhalefet edenlerin yararına mı yoksa AKP'nin yararına mı olduğunun tartışılır hâle geldiğini düşünüyorum. Demek istediğim de şu: **AKP'ye karşı yapılan muhalefet AKP'nin benimsediği gibi görünen "muhafazakâr ve dindar" ideolojiye karşı yapıldıkça etkisi de zayıf kalıyor. Oysa AKP'nin iktidarını örgütlemek ve güçlendirmek üzere yaptıklarını eleştirmek, oralarda yaptıklarını toplumun gündemine taşımak çok daha etkili bir muhalefet anlamına gelecektir.**

Mesela **Çamlıca**'ya cami yapımı konusunu, **"Orada cami yapılamaz, çünkü orası meskûn mekân değil"** diye eleştirmek, nüfusunun önemli bir kısmının **"dindar"** olduğu bir topluma asıl derdinizi anlatmakta size çok yardımcı olmayacaktır. Ama dün bizim gazetenin manşete çıkardığı haberdeki gibi bir iktidar perçinleme uygulamasını toplumun tartışmasına açmak çok daha etkili bir yol olabilir: **"Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın imzasıyla yayımlanan bir genelgeye göre, kamu kurum ve kuruluşlarına ait malların, taşınmazların satış, kiralınması gibi üzerinde yapılacak her türlü tasarruflarda artık Başbakanlık'tan izin alınacak"** mış.

Yönetim otoritesinin bu denli **"merkeziyetçi"** bir tarzda kullanılmasının demokratik bir toplumda mümkün olmayacağı üzerinden bir muhalefet çok daha etkili bir muhalefet olmaz mı?

Oysa CHP de BDP de AKP'yi ideolojik olarak **"karşıya"** alıp, yaptıklarının doğruluğu ya da yanlışlığını dikkate almadan düz bir muhalefet yapmaktadırlar. Her iki parti de sanki AKP'nin kendi iktidarını güçlendirmeye yönelik çıkardığı yasal düzenlemeler, KHK'lar gibi iktidarın örgütlenmesini sağlayan adımlar önemsizmiş gibi daha çok onun ideolojik söylemleri üzerinden bir muhalefetle yetinmekteler. Bu tarz bir muhalefetin galibinin ise çoğu zaman AKP olduğu ve olacağı da açıktır.

Derdimiz iktidarın yükselen siyasi gücünü dengeleyecek ciddi bir muhalefetin yokluğu. Böyle bir muhalefetin yokluğu, iktidar öyle istemese bile onun da ölçüleri kaçırmasını ve sonuçta zarar görmesini önleyecek olan bir ihtiyaç. Ama öyle görünüyor ki bu ihtiyaç iktidarın "ideolojik" yüzünden çok "iktidarını örgütleme" yolları üzerine yapılmalı.

Tabii eğer yapılan muhalefetin toplumun kılcal damarlarına değmesi isteniyorsa...

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Demokrasinin ve cehennemin arasında

Erol Katircioğlu 04.08.2012

Çağımızda yaşanan toplumsal sorunların çoğunda **"kimliklerin"** öne çıkmış olmasının nedenlerinden birinin ulus-devlet demokrasisinin durumu olduğunu defalarca yazdım. Hâkim ulusun demokrasisi daha **"demokratik"** bir demokrasiye sorunun daha kolay, **"otoriter"** bir demokrasiye sorunun daha zor çözüleceğinin altını defalarca çizdim.

Oysa insanın aklına, otoriter bir yönetimin toplumda **"azınlık"** olan bir unsurun üzerine zor kullandığında **"azınlık"** olan unsurun zayıflayacağı ve dağılacağı gelir. Öyle ya **"güç oyunu bozar"** lafının arkasında ima edilen de bu değil midir?

Fakat çağımızdaki “**kimlik**” sorunları konusunda bu akla ilk gelen düşüncenin doğru olmadığını, aksine hâkim ulusun otoriter yönetimi “**azınlık**” unsura zor kullandıkça “**azınlık**” unsurun içinde normal zamanlarda yan yana gelmesi zor olan kesimlerin dahi yan yana gelmesine yol açarak kimliğin içinde bir “**biz**” duygusu yarattığını ve böylelikle de “**kimliği**” bir çelik çekirdek hâline dönüştürerek sorunun çözümünü zorlaştırdığını sık sık belirttim. Bu analizden çıkan sonucun da ulus-devlet demokrasisinin niteliğinin otoriterlikten daha demokratlığa doğru değişmesi olacağının da altını defalarca çizdim.

Ama bugünlerde Kürt sorunu etrafında olan bitenlere baktıkça bu noktayı çoktan kaçırdığımızı, bu ülkede hâkim unsurun “**Kürt sorunu**” denen sorunu çözebilecek bir ileri demokrasi yaratamayacağını ve dolayısıyla da bu sorunu çözemeyeceğini düşünmeye başladım. Çünkü Türkiye’de gelmiş geçmiş en güçlü iktidarın bile bu yönde bir adım atma hevesinde olmaması ve sorunun çözümünde “**zor**”a başvurmaktan kaçınmaması başka nasıl yorumlanabilir ki?

Doğrusu ben “**Kürtlerle**” (tabii daha başkalarıyla da) eşit yurttaşlar olarak birlikte yaşamının daha anlamlı olduğunu düşünenlerdenim. O nedenle de Kürtlerin kendilerini yönetmelerine sıcak, ama Türklerden koparılmış hâlde yaşamalarına soğuk bakan biriyim. O nedenle de Kürt siyasetinin bir Türkiye siyaseti olmasını, Türklerin de Kürtlerin haklarını en az kendi hakları gibi savunmaları gerektiğini savundum. Oysa son günlerin gelişmelerinden Kürt siyasetinde ivmenin “**birlikte yaşamak**” ilkesinden uzaklaşma eğilimine girdiğini gözlüyorum.

Özellikle Suriye’de olan bitenler, Esad’ın Suriye Kürtlerinin yaşadıkları alanlardan çekilmesiyle başlayan süreç ve PKK’nın en yetkili ağızlarından ifadesini bulan “**çatışma**” iklimini bir tür “**savaş**” iklimine taşıma çabaları önümüzdeki günlerde tehlikeli ve her iki taraf için de acı sonuçlar doğuracak gelişmelere işaret ediyor gibi.

Tabii 10 günden fazladır Şemdinli’de süren ve “normal” bir “çatışma”, ya da “normal” bir “operasyon” değil de “normal” bir “savaş”ı andıran gelişmeleri de bu gelişmelere eklemek gerek.

Oysa bizim barışa ihtiyacımız var. Barışa ve demokrasiye ihtiyacımız var. Çünkü “**devletçi bir vesayetin**” geriletildiği bir dönemde belki de tarihimizde ilk defa farklılıklarımızla birlikte gerçek anlamda bir toplum olmanın, olabilmenin eteğinde dolaşıyoruz. **Gerçekten de ya buradan herkesin imreneceği yeni bir demokrasi üreteceğiz ya da uzun yıllar acısıyla kıvrınacağımız bir cehennem.**

Karar da sanırım bizim!

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Demokrasi ve Kuruçeşme Arena

Erol Katircioğlu 09.08.2012

Son yazıma bir okuyucumdan demokrasi konusunda kafa karıştırdığıma ilişkin bir eleştiri geldi. Demokrasi, “**Demokratik Demokrasi**” ve “**Otoriter Demokrasi**” diye ikiye ayrılır mı? Otoriter Demokrasi oksimoron değil midir?” diye.

Yalnızca bir hafta içinde siyasi alanda başta iktidar partisi olmak üzere çeşitli siyasetçilerin günümüz sorunlarına ilişkin sözlerini duydukça bu okuyucumun da bu sözleri benim gibi duymuş olacağı umuduyla bir

cevap yazmak bile gereksiz diye düşünmüştüm. Ama yine de **“anlaşılmayan” ve “kafa karıştıran”** sözleri ben söylemiş olduğuma göre düşündüklerimi biraz daha açmam gerek.

Demokrasi kavramı birçok kavram gibi kavramı kullanan toplumun **“zihniyet dünyasına”** göre anlam kazanır. Zihniyet dünyaları bizim gibi **“ataerkil”** olan toplumlarda demokrasinin ima ettiği bütün düzenekler benimsenmiş olsa bile bu mekanizmaların uygulanışı da insanların hayatlarındaki karşılıkları da bu ataerkil dünya görüşünün etkilerini taşır.

Çok uzatmaya da gerek yok bakın partiler sisteminin ki bu sistem de demokrasi sisteminin bir alt-sistemidir nasıl çalıştığına ne demek istediğim de kolayca anlaşılır. Bizi parlamentoda **“temsil”** edecek kişileri bize sormadan seçen siyasi **“liderlerin”** olduğu bir demokrasinin **“otoriter”** bir demokrasi olarak adlandırılması normal değil midir?

Ya da demokratik sistemin **“kuvvetler ayrılığı”** prensibinin nasıl uygulandığına bakalım. Mesela, bizdeki **“yasama”**, “yönetimin” belirlediği bir olgu değil midir? Yönetim dediğimiz “hükümet” olduğuna göre yani Meclis’teki milletvekillerinin kim olacağına karar veren erk “hükümet”i kuran erk olduğuna göre, Meclis’te çoğunlukta olan bir yönetimin yasama üzerinde belirleyici gücü olacağı açık değil midir?

Ya da alın “yargı”yı. Atama süreçlerinde “hükümet”in ya da “yasama”nın büyük ölçüde etki edebildiği bir “yargı” “hükümetin” etkisinin çok uzağında oluşabilir mi? Kısacası “yasamanın” “yönetimin” büyük ölçüde kontrolünde olduğu “yargının” da her ikisi tarafından biçimlendiği bir sistemin **“demokratik”** oluşundan söz etmemiz mümkün müdür? Hele hele bu ilişkilerin hepsinin üzerine bir siyasi lider olarak **“başbakan”**ı oturttuğunuzda elde edeceğiniz “yönetim” biçiminin **“otoriter”** olacağı da yeterince açık değil mi?

Bunları da geçtim bizdeki “demokrasi”nin ataerkil bir zihniyet içinde oluşmuş “otoriter” bir demokrasi olduğunu söylüyor olmamın Batı’daki demokrasileri ölçü almamla da bir ilgisi yok. Her ne kadar oralarda **“liberal” ya da “sosyal demokrat” zihniyet dünyalarının** biçimlendiği demokrasiler bizdekine göre biraz daha toplumun taleplerini parlamentoya taşımak bakımından daha etkili olabilirler ama oralardaki demokrasiler de bugünün toplumsal çeşitlenmelerini kucaklayan demokrasiler değiller. O nedenle de **benim anlamlı bulduğum günümüz demokrasilerinin “demokrat” bir zihniyet dünyası içinde gelişmiş “katılımcı” bir demokrasi olmaları. Onun da yakın bir olasılık olmadığı ortada.**

Aslında bunları yazarken aklımda benim çocukluğumun geçtiği **Kuruçeşme’deki Arena** adı verilen konser mekânında yeni bir otelin kurulacağı haberi vardı. Bu haberin önemi o sahil boyunda çocukluğu geçmiş biri olmamın yanısıra benim duyduğum toplumu hiçe sayan ve üstelik de çoğumuzun “demokratik” bulduğu bir kamusal alan ihlalinin sonuncusu olması.

Demokrasinin günümüz toplumlarındaki çeşitlilikleri yansıtmaya yeteneğinin giderek azaldığı bir dünyada hemen her konuda siyasi erkin ya da siyasi erkle birleşmiş sermaye gücünün topluma danışmadan, toplumun düşünce ve beklentilerini anlamadan karar veriyor oluşu “otoriter demokrasi” örneklerinden en sonuncusu ve en vurucularından biri değil mi?

Bence Boğaz’ın sahilleri “kamunun”, yani “bizlerin” sahilleridir. Tarihimizde çeşitli nedenlerle bu araziler üzerinde **“özel mülkiyet”** oluşmuşsa da günümüzde yenilerinin oluşması önlenmelidir. **Giderek kalabalıklaşan İstanbul’un her iki yakasının da çirkin ve yanına yaklaşılamaz lokantalarla doldurulmasının toplumun boğazını nasıl sıktığını bir İstanbullu olarak Recep Tayyip Erdoğan’ın bilmemesi mümkün değil.**

Günümüzün demokrasilerinde her şeyin ortada olmuş olması onun yanlış olmadığını göstermez.

erolcatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Solun boşluğu ve İslami siyaset

Erol Katircioğlu 11.08.2012

Kapitalizmin aşırı piyasacı ve bireyci vurgusuyla yol aldığımız son otuz yılın geldiğimiz şu noktada, temel düsturlarından biri “dayanışma” olan “İslamcı” siyasetin dünyada ve Türkiye’de bir tür yükselişini yaşıyor olmamız yalnızca ilginç bir tesadüf olarak görülebilir mi?

İnsanın dünyada yaşadığı deneyimlerden biri olan kapitalizm, nasıl, **“tüketmek için üretmek”**ten **“üretmek için üretmeye”** dönüşmüş bir sistem anlamına geliyorsa (yani kâr için üretmek) aynı şekilde, insan hayatlarının da içlerini boşaltarak, hayatı; **“hayat olduğu için yaşamaktan”** **“üretmek için yaşamaya”** dönüştüren bir sistem anlamına da geliyor. Bu sistem zaman içinde, insanlar için hayatı kolaylaştıran gelişmeler yaratmış olsa da, her seferinde kendi açığını ortaya koyan gelişmeleri içine alarak **“kendinin”** kılma esnekliğini göstermiş olsa da özünde insanları bir tür “modern kölelere” indirgeyen bir sistem.

Bu sistem her seferinde daha geniş coğrafyalara yayıldıkça da özünde varolan sorunları da o coğrafyalara taşıyor. Bir başka deyişle kapitalizm dünyanın her yerinde **“ücretli köleleri”** yaygınlaştırdıkça, yarattığı sorunları da yaygınlaştırıyor ve önerdiği bireycilik ve piyasa sistemi de tartışmaya açılıyor. Tabii bu arada alternatif arayışları da...

Nitekim Sovyetler Birliği deneyiminin başarısızlığının yarattığı boşluk, yeni bir **“dayanışmacı”, “bireye olduğu kadar toplumsala da vurgu yapan” “özgürlükçü ve katılımcı”** alternatif bir sol siyasetle doldurulamayınca bu boşluk **“dini”** bir çerçeve içinden de olsa “benzer” vurguları olan **“İslami siyaset”**i öne çıkardı. Benim anladığım **Arap Baharı**’nın da, Türkiye’de **Adalet ve Kalkınma Partisi**’nin yükselişinin de arkasında diğer nedenlerin yanısıra bu gelişmeler de var. (**“Benzer”** demekten maksadım, **“ataerkil”** bir zihniyet dünyası içinden algılayarak ifade ediyor olsa da İslami siyasetin **“insanı ve toplumsalı öne çıkarması”** ve **“dayanışma”** gibi hassasiyetlere vurgu yapması ile sol siyasetlerin vurgularının benzeşiyor olması.)

Nitekim bugün itibarıyla Türkiye’de siyasetin İslami kesimler tarafından belirlenir hâle gelmesinin arkasında kemalist bir devlet anlayışının yarattığı mağduriyetler kadar kapitalizmin yarattığı insana ve topluma ait ihtiyaçların “sol” bir siyasetle doldurulamamış olması gerçeği de var.

Türkiye’de sol siyasetin, kendini öyle amaçlamamış bile olsa “laik” kimlik içinde tanımlamış olması, bu nedenle de dindar çevrelerle kendi arasına duvarlar örmesi kendi “dayanışma”, “katılım”, “özgürlük” gibi kavramlarını bu kesimler arasında tartışabilme imkânını da önlemiştir.

O nedenle de bugün Türkiye’de sol siyasetin **“marjinal”** gibi durması, derdini topluma anlatamaması büyük ölçüde dindar çevrelerin talepleriyle kendi talepleri arasında bir etkileşim oluşturamamasıyla yakından ilişkilidir.

Oysa karşımızdaki durumda toplumun “**dayanışma**” talebi, yalnızca onun “**dindar**” bir toplum oluşuyla, kemalist bir devlet anlayışı altında mağdur bırakılmışlığıyla değil, aynı zamanda kapitalizmin kendisini sıkıştırdığı “**ücretli kölelik**” düzeninin, üstelik de en bayağısından bir versiyonunun geçerli olduğu bir ülkede yaşıyor olmasındandı. Bunu kavramakta zorluk çeken sol siyaset eğilimlileri İslami kesimlerin dertlerini anlayamamış, onların hayat tarzlarıyla ilgili taleplerini kendi özgürlük anlayışlarıyla bağdaştıramamıştı.

Bu boşluk hâlâ orada ve doldurulmayı bekliyor.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Medyaya baskı kimlik siyasetini aydınlatıyor

Erol Katırcıoğlu 17.08.2012

Yalnızca Uludere’de, Şemdinli’de, Suriye ya da uluslararası hava sahasında neler olduğunu bilmiyor değiliz aynı zamanda hayatlarımızı ilgilendiren birçok konuda da nasıl karar verildiğini bilmiyoruz. Bu duruma ne dersiniz deyin ama başka demokrasilerde olmayan bir durum olduğu ortada.

Bu durumun birçok nedeni var anlaşılan. Sorun yalnızca **güvenlik** nedeniyle alınan önlemlerden ibaret de değil. Yani işin bir ayağı güvenlik olsa da, hükümetin aldığı önlemlerin hangi kararın neden alındığını gölgelemesini normal görsek de yine de varolan “**sessizliği**” açıklamak mümkün görünmüyor.

Anlaşılan asıl sorun diğer ayakta, yani medyada. Medya giderek daha fazla yapması gerekeni yani haber alma ve haberleri topluma yansıtma görevini tam olarak yapamıyor. **Burada devlet-medya ya da hükümet-medya ilişkileri kadar medyanın nasıl örgütlendiği, kimlerin hangi şirketler vasıtasıyla bu kuruluşları yönettiği gibi konular belki de daha önemli konular, ama, her nedense kimse bu konulara pek takılmıyor.**

Oysa bugünün dünyasında medyanın söylediğinden çok onu kimlerin söylediği daha önemli. **Bugün dünya, az sayıda güçlü sermaye grubunun cirit attığı “finans” piyasalarının kamusal refah açısından “regüle edilmesi”nden söz ediyor ama bence asıl kamusal refah açısından “regüle edilmesi” gereken piyasalar bu medya dediğimiz piyasalar.**

Çünkü medyanın toplumun güçlü aktörleri (şirketler ya da siyasetçiler) tarafından yönlendirilebilir olması toplumun haber alma kaynaklarını sınırlayan ve bu nedenle de toplumu demokrasi ve özgürlüklerden koparma potansiyeli taşıyan bir durumdur.

Bu nedenle de sorun yalnızca para meselesi değildir. Doğrudan, demokrasi ve özgürlükler meselesidir de. Üstelik Türkiye gibi bir demokraside “**güçlü olmanın**”, Batı’dakinden farklı olarak, “**parasal**”dan çok “**siyasal**” bir konu olması, medyanın “**parasal**” olmaktan çok “**siyasal güç**”le ilişkili önemini daha da artırıyor. **O nedenle de diyebiliriz ki bu topraklarda “siyaset”, medya konusunda her şeyin başı ve her şeyin sonudur aslında.** Medya şirketlerinin çokluk zarar ediyor olmalarına rağmen ayakta duruyor olmalarının esbab-ı mucibesi de budur.

Şimdi gelelim bugün medyanın “**sessizliği**” ve bu sessizliği bozmaya çalışanların üzerlerine gidilmesi meselesine. Bugün medya ortamı tam anlamıyla zehirlenmiş durumdadır. Kim neyi nasıl yazacağını ya da

söyleyeceğini bilemiyor. Yazarların çoğunun kendi yazılarına otosansür yapmak zorunda hissettikleri bir dönemden geçiyoruz.

İslami kimlik siyasetinin iktidarda olduğu bu dönemde karalama kampanyalarının özellikle son günlerde eleştirel yazılarına devam eden **Ali Bayramoğlu, Cengiz Çandar** ve **Hasan Cemal** gibi yazarlara yönelmesinin “başka” bir anlamı olduğu da açıktır. (Yine aynı şekilde önce **Nuray Mert**’in, şimdi de **Yıldırım Türker**’in gazetelerini bırakmak zorunda kalmaları ve **Cüneyt Özdemir**’in de Başbakan tarafından patronuna şikâyet edilmeleri de benzer baskılara son örnekler.)

Karalama kampanyalarının bu yazarlara yöneltilmesinin “başka” anlamı ise bu yazarların İslami kimlik siyasetinin vesayet rejimi tarafından dövüldüğü 28 Şubat günlerinde kişisel riskler alarak bu rejimin karşısında durmuş olan yazarlar olmaları. Bu durum bir vefasızlığa işaret ettiği kadar **“kimlik siyasetinin”** soğuk yüzünü de aydınlatıyor.

Demokratik siyaset kimlikleri aşan bir siyasettir. Kimliklerin taleplerini içeren ama hiçbirinin güdümünde olmayan bir siyasettir. Bugünün iktidar partisinin siyaseti ise bir “kimlik siyaseti”dir, “demokratik” bir siyaset değil.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Samimiyetsizlik ve siyasetsizlik

Erol Katırcıoğlu 18.08.2012

Hüseyin Aygün’ün televizyonların karşısına geçip yaşadıklarıyla ilgili **“samimi”** ifadelerde bulunması, **“samimiyetsizliği”** ilke edinmiş siyasi aktörlerimiz tarafından hoş karşılanmadı.

Sanmayın ki çok sert bir ifade bu **“samimiyetsizlik”** lafı. Ama bence Türkiye siyasetini iyi özetleyen bir laf. Osmanlı’dan mı kalmış, Bizans’tan mı geçmiş bilemiyorum ama bizim siyasetçilerimiz arasında **“samimi”** olan siyasetçi o kadar az ki! Hep; **“Bu lafı ediyor ama acaba neden ediyor?”** diye dinlemiyor muyuz onların konuşmalarını? Hep sözlerinin **ikinci anlamlarını** keşfetmeye çalışmakla geçmiyor mu kimilerimizin zamanları?

Bir zamanlar çalıştığım bir üniversitede normal olarak kalabalık olması gereken hocaların derslerine öğrenci katılımının az olduğunu görünce nedenini merak etmiştim. Sonra fark ettim ki bu hocalar derslerini **“power point”** denen perdeye yansıttıkları **“slaytlar”** üzerinden anlatıyorlar. Mekanik ve **“samimiyetsiz”** bir biçimde yani. Oysa öğrenci karşısında bir derdi olan ve bu derdini onlara **“samimi”** bir biçimde anlatmaya çalışan hoca görmek istiyor. El hareketleriyle, jestleriyle ve onların gözlerine bakarak dersini anlatacak hoca istiyor. Biz de siyasetçilerden samimiyet bekliyoruz ama öyleleri öylesine kıt ki!

Her neyse gelelim Hüseyin Aygün’ün serbest bırakılması sonrasında söylediklerinin nasıl yankılandığına! Sağcı siyasetçilerin tepkilerini tahmin etmek zor değildi ve nitekim hemen hepsi aralarında sözleşmişlercesine Hüseyin Aygün’ün bir propaganda aracı olarak kullanıldığında hemfikir oldular. (Kimileri işi çok kötücül yerlere taşıdı ve bütün yaşananların önceden tasarlanmış bir komplo olduğuna kadar götürdü.) Ama dediğim gibi Kürt sorununa pek de hayırhah bir perspektiften bakmayan sağ siyaset açısından şaşırtıcı bir durum da yok ortada.

Ama doğrusu özellikle Hüseyin Aygün'ün kendi partisi CHP'den, üstelik de yakında daha da yükseleceğini tahmin ettiğim itirazlar ve eleştiriler düşündürücü. **Düşündürücü çünkü dünkü yazımda değindiğim gibi nasıl AKP'nin medya ilişkisi onun "İslami kimlik" üzerinden bir siyaset yapan iktidar partisi olduğunu açığa çıkarıyorsa, bu olay da CHP'nin "laik, kemalist" bir kimlik içinden siyaset yaptığını ortaya koyuyor. Yani tüm Türkiye için bir siyaset yerine kendi "kimlikleri" için yapılan bir siyaseti...**

İlk tepkilerden biri olan Adnan Keskin'in konuşması, durumdan hoşnutsuzluğu sızdıran bir konuşmaydı. Adnan Keskin, Hüseyin Aygün'ün **"yorgun ve stres altında"** olduğuna gönderme yaparak **"söylediklerinin"** önemini ve anlamını azaltmaya çalışmıştı. Daha sonra da Genel Başkan Kılıçdaroğlu **"Bu anlatım parti ile alakalı değil... Bu bir CHP söylemi de değil. Sanki CHP söylemi gibi anlatmak yanlış, söylem CHP söylemi değil. Ama bir yanlış da bulmuyorum"** diye bir açıklamada bulundu.

Sizi bilemiyorum ama ben bu cümlelerden pek bir şey anlamadım. **"Genel başkan"** olarak **"yanlış bulmadığınız"** (yani daha çok doğru bulduğunuz) bir **"söylem"** nasıl olur da **"genel başkanı"** olduğunuz partinin söylemi olamaz? Anlayan beri gelsin!

Kimileri de Hüseyin Aygün'ün başına gelenlerden hiçbir şey anlamadıklarını söyleyerek soruyorlar, PKK neden bunu yaptı diye. Oysa bu sorunun cevabı bence çok basit. PKK şiddet kullanıyor ama bir yandan da siyaset yapıyor da ondan.

Bugün Türkiye siyasetine ne iktidar partisi ve ne de muhalefet partileri yön veriyor. PKK şu ya da bu biçimde Türkiye siyasetinin asıl yönlendiricisi konumunda. Alın son tartışmayı! CHP'nin Meclis'i toplama girişimini... AKP ve MHP, CHP'nin Meclis'i toplantıya çağırmasını ülkede bir panik havası yaratmak ve böylelikle PKK'nın ekmeğine yağ sürmek olarak değerlendirip Meclis'e gitmedi.

Ama bu gerekçeyi öne sürdüklerinde bile AKP ve MHP, yine PKK'nın ekmeğine yağ sürmüş olmadılar mı? **PKK'nın ekmeğine yağ sürmemek için Meclis'teki toplantıya katılmamak da PKK'nın ekmeğine yağ sürmek anlamı kazanmadı mı?**

Dediğim gibi eğer sorunuz olan sorunu çözmek üzere siyaset yapmamayı seçmişseniz, aslında sorunuz olanın siyasetine de yol vermiş olursunuz.

Bugün olan da bence bu.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Parantezi kapatmak

Erol Katırcıoğlu 23.08.2012

İnsan, bu olup bitenlere baktıkça bu olup bitenleri bugünün terimleri ve siyasi perspektifleriyle anlamaya çalıştıkça anlaşılması zor bir durumla karşı karşıya kalıyor. Çünkü bunca yıl, **"homojen" bir "ulus"a dayanmadığı hâlde "ulusmuş" gibi yaşamayı başarmış bir toplumun, şimdi nasıl oluyor da bugün "ulus"luğu tartışılır hâle geliyor anlamak kolay değil.**

Eğer toplumumuzdaki farklı kimliklerin birbirleriyle ilişki kurmaktaki zorluklarından gidersek Türkiye toplumunun toplum olmakta zorlanan bir toplum olduğu kanaatine varabiliriz. Yan yana yaşayan ama aralarındaki farklılıkları korumaya çalışan bir toplumsal dokumuz olduğu açık. Türklerle Kürtler arasında ya da Çerkeslerle Türkler ve/veya Kürtler arasında, Sünnilerle Aleviler arasında ya da Sünnilerle Hristiyanlar arasında ya da Süryaniler arasında... Bu farklılıkları daha da arttırmak mümkün tabii ki.

Denebilir ki bu farklılıklara benzer farklılıklar bütün toplumlarda görülse de farklılıkların yanısıra ortak noktaların çokluğu bu farklılıkların farklılık olarak hissedilmesini önler. Bunun yanısıra eğer varolan **“demokrasi”** farklılıkların yaşanabilmesinin yanısıra eşit vatandaşlık haklarını da güvence altına alan bir demokrasiye çok ciddi sorunlar da ortaya çıkmaz. Bu durumda **“ulus-devlet”** çatısı daha korunaklı olacağından farklılıkları olan insanlar birlikte yaşamayı seçerler ve **“ulus-devlet”**, ulus-devlet olarak yaşamaya devam eder vs.

Ama galiba bizde durum farklı.

İnsan bizde olan bitene bakınca, varolan kavgaların yalnızca bugünün kimlik kavgaları olmadığını aynı zamanda Cumhuriyet’in kuruluşundaki farklı kimliklerin “farklı Türkiye hayalleri” arasındaki “dondurulmuş” kavgalar olduğunu anlıyor. Özellikle bugün **“laik kemalist kimlik”le “İslami kimlik” arasında olanla, “Türklerle” “Kürtler” arasında olan kavgalar bence bu nitelikteki kavgalar.** O nedenle de her ne kadar bugün bu kavgaları **Tayyip Erdoğan’ın ve Kemal Kılıçdaroğlu’nun** kişilikleri üzerinden ya da **devletin ve PKK’nın** üzerinden izliyor olsak da aslında bu kavgalar Cumhuriyet’in kuruluşunda halledilememiş ve bu nedenle de **“parantez”** içine alınmış kavgalar. Cumhuriyet öncesinde **“Osmanlıcılar”, “İslamcılar”, “Türkçüler” , “Garpçılar”** gibi fikir ayrılıkları olarak o günlere yansımış bu farklı **“Türkiye hayalleri”** bugün **“laik siyaset”, “İslamcı siyaset”** ya da **“Kürt siyaseti”** olarak güneşin altında yerlerini almış görünüyorlar.

Gördüğüm bir istatistik bu tür kimlik kavgalarının ne tür kayıplara neden olacağını oldukça çarpıcı bir biçimde özetliyor: **1945-1999 arasında 25 tane “devletler arası” savaş olmuş ve bu savaşlarda üç milyondan fazla insan ölmüş (tam rakam 3 milyon 330 bin ölü).** Aynı zaman diliminde **73 ülkede 127 iç savaş olmuş (bunlardan 25’i 1999’da hala olmaktaymış) ve bu savaşlarda 16 milyon insan ölmüş. Bu sayıya yer değiştirmeler nedeniyle kaybolan ve hastalıktan ölenler dâhil değilmiş. Bu savaşlarda ya da çatışmalarda kaybolan refah ise dünya ülkelerinin gayrisafi milli gelirlerinin yüzde 8’i imiş.**

Bugün, Laik-İslamcı ve Türk-Kürt ekseninde süren kavgalar aslında bu parantezin kapatılması için yapılan kavgalardan başka bir şey değil. Verdim ama biliyorum ki yukarıdaki sayıların hiçbir önemi yok. Kimse bu sayıları görmeyecek, görse de aldırmayacak. Çünkü varolan **“Türkiye hayallerimiz”** bu sayıların gerçekliğinden daha önemli.

Ne yazık ki...

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ne bekliyorlar

Erol Katircioğlu 25.08.2012

İnsan bütün bu can kayıplarının karşısında ifadesiz yüzlerle çatışma ortamını seyreden taraflara bakıp **“Ne bekliyorlar ki”** diye sormadan edemiyor. **Ne bekleniyor gerçekten?** Sanki ortada bir savaş alanı var ve bu alana **“kuvvetler”** karşılıklı olarak yerleştirilmiş, ara ara siperlerden kıvılcımlar yükseliyor, insanlar ölüyor ve fakat iki tarafın yönetenleri pozisyonlarını değiştirmeden alanı yüksek bir tepeden seyreliyor.

Tabii ki **“ifadesiz yüzlerle”** demem öylesine. Biliyorum ki her iki taraf da kayıplarına üzülüyor. Ama bir türlü çatışmayı önleyecek adımlar onlardan gelmiyor. Ve şu andaki durum itibariyle kimse barışçı bir çözümü konuşmak istemiyor. Diğerini nasıl sıkıştırabilirim ve dize getirebilirim diye düşünüyor. Yani anlayacağınız **“istenmeyen” bir denge hâli.**

Türklerle Kürtler arasındaki bu kavgada “simetrik” bir durum yok elbette. Kürtler “mağdur” taraf. Ama bu durum “haklar” temelinde böyle. Yoksa savaş sözkonusu oldu mu güçlerin dengesizliği ne olursa olsun “simetrik” bir durum var demektir. Çünkü bence savaşta bir kişinin öldürülmesiyle on kişinin ya da yüz kişinin öldürülmesi arasında bir fark yoktur. Savaşın simetrik olması da bu nedenle...

İç savaşların kötü ve istenmeyen sonuçları yanında demokratik kurumların gelişmesini taşıyan işlevleri de olmuştur denebilir. Örneğin **Daron Acemoğlu**, Türkiyeli, Amerika’da yaşayan önemli bir iktisatçı, oldukça karmaşık bir model yardımıyla bir toplumun elitleriyle yoksulları arasındaki çatışmaların demokratik kurumların gelişmesini sağlayan önemli bir işlevi vardır diyor. Yoksullar elitleri, inandırıcılığı yüksek isyanlarla tehdit ettiklerinde elitler onların oy verme haklarını genişleterek bu tehditleri savuşturmaya zorlanırlar. Bu da toplumlarda bir yandan şiddetin azalmasına, bir yandan da demokratik hakların ve kurumların gelişmesine yol açmıştır diyor Acemoğlu.

Böyle baktığımızda bizdeki şiddetin de böyle bir sonucu olabildi mi? Doğrusu bu durumu değerlendirmek zor. Çünkü her ne kadar demokrasimizin kalitesi bir zamandan beri **“iyileşme”** yönünde ilerlemişse de bugün itibariyle durumun pek parlak olmadığı ortada.

Bu **“istenmeyen”** denge hâli hayra alâmet bir durum değil. Çünkü bu denge durumu, her bir aktörün diğeriyle ilgili **“yumuşarsa, sen sert ol”** hâli. O nedenle de taraflarda bir **“yumuşama”** işareti yok. Çünkü biri ilk adımı diğerinden beklerken diğeri de ondan bekliyor, o nedenle de aslında her iki taraf da birbirlerini bekliyor. Bu da hiç birinin adım atamaz hâle gelmiş olması demek.

İlişkilerin böylesine bir savaş hâline kitlenmiş olduğu durumlarda bir **“üçüncü tarafa”** ihtiyaç vardır. Her iki taraf açısından da önemli ve tarafsız davranacağı garantilenmiş bir **“üçüncü taraf”**, bu, savaşarak, öldürerek birbirlerini bekleyen taraflar arasında yeni ve barışçı bir denge kurabilir. Bu dışarıdan olabilir, bir kurum ya da bir dost devlet böyle bir işlevi yerine getirebilir, ya da içeriden bir kurum ya da bir barış girişimi bu tür bir işlevi üstlenebilir. Ama Türkiye’nin konunun **“uluslararası”** bir konu hâline getirilmesini istemediği açık olduğuna göre bence bu tür bir adımın **“içeriden”** olmasında yarar var.

Peki ama böyle bir adım atılabilir mi sahiden? Bu soruya olumlu cevap vermek zor. Zor çünkü bu savaş **“içeride” “tarafsızlığı”** olan herhangi bir kurum ya da sivil toplum kuruluşu bırakmamış durumda.

Bugün itibariyle **“zor oyunu bozar”** anlayışıyla taraflar ellerindeki her şeyi alana sürmekte, insanları insanlığından çıkmış savaş komandolarına dönüştürmekte.

Ne denir?

Allah sonumuzu hayır etsinden başka...

erolkatircioglu@gmail.com

Farklı zamanları mı yaşıyoruz ne

Erol Katırcıoğlu 30.08.2012

Benedict Anderson *Hayali Cemaatler*

'de demokrasilerin modernliğin zamanı ve mekânı homojenleştirmesiyle oluşan bir siyasi alan olduğundan söz eder. Yani **"aynı zaman ve mekânı yaşayan"** insanlar **"vatandaş"** olarak demokratik siyaseti mümkün kılarlar.

Bizde demokratik siyasetin bir türlü yerleşememesinden giderek acaba bu topraklarda yaşayan halklar **"aynı zamanı ve mekânı"** yaşamıyor olabilirler mi, ve acaba o kadar arzu ettiğimiz hâlde bir türlü **"demokrasiyi"** gerçekleştiremememiz de bu nedenle mi gibi sorular aklıma geliyor.

Bu soruların aklıma gelmesinin nedeni ise son günlerin Kürt siyasetinin aldığı biçimden acaba **"aynı zaman ve mekân"** içinde yaşamıyor muyuz diye kuşkulanamam.

Öyle ya Kürt siyasetinin son günlerde attığı adımları, Hüseyin Aygün'ün kaçırılması, BDP'li milletvekillerinin gerillalarla karşılaşmaları, son olarak Selahattin Demirtaş'ın 400 kilometrelik alanı PKK'nın kontrol ettiğine ilişkin açıklamaları, bu mekânda ve bu zamanda aranan barışa hizmet edecek eylemler olarak nitelemek mümkün mü? (Burada Antep katliamından söz etmememe şaşırmış olanlara bir not olarak diyebilirim ki bu ülkede kimin hangi katliamı işlemiş olduğuna dair daha açık kanıtlar olmadıkça sazanlık yapıp her taşın altında PKK'yı ya da derin devleti aramayı uygun bulmuyorum, o nedenle de Antep'ten söz etmiyorum.)

Partha Chatterjee, İletişim Yayınları'ndan yayımlanmış **Mağdurların Siyaseti** adlı kitabında Anderson'un, yazımın başında değindiğim görüşüne katılmayarak **"aynı mekânlarda farklı zamanlar"** yaşanabileceğinden söz ediyordu. Bir başka deyişle bazı toplulukların modern zamanın dışında kendi kökleri olan bir başka zamanın içinde yaşıyor olmaları hâlinde. Acaba Kürt halkı ya da onun siyasi elitleri de bir başka zamanın içinden mi böyle bir siyaseti uygun görüyorlar ve çıtayı her seferinde daha da yukarıya taşıyorlar?

Doğrusu çitanın her yükselişinin sorunu daha da karmaşılaştıracığı ve özlenen barıştan bizi biraz daha uzaklaştıracığı açık değil mi? Yanılıyor olabilirim. Ama ben bu ülkenin tarihinde **"devlet"**in ve **"devletlûlar"**ın bugünkü zaman içinden de yapabileceklerinin sınırı olmadığını düşünüyorum.

Görece daha modern zamanlarda **1915'i** ve **Dersim'i** yaratanlar, **Menderes'i**, **Deniz Gezmiş ve arkadaşlarını** ya da yaşı büyütülerek **Erdal Eren'i** asanlar aynı insanlar değiller miydi?

Ya da **Hrant Dink'in katili Ogün Samast**'la fotoğraflarını çekenlerle, **KCK davasından tutuklanan birçok Kürt belediye başkanının** ellerine kelepçeler takarak fotoğraf çekenler aynı insanlar değiller miydi?

Bugün hâlâ çoğunluğu gayrimüslüm vatandaşların oturduğu sokakların adlarının **Ergenekon**, **Bozkurt** gibi adlar olmasıyla, onların oturdukları mekânlarda **"şehitler için bağış"** toplayanlarla, sokaklara **"Şehitler ölmez, vatan bölünmez"** pankartları asanlar aynı insanlar değiller mi?

O nedenle de Kürt siyasi elitinin bu ülkenin damarında olan ve hâlâ 1900'lü yılların kurucu milliyetçi düşünceleriyle davranan insanların olduğunu düşünerek daha fazla insan kayıplarını önleyecek daha sorumlu politikalar üretmesi gerekiyor.

Çünkü yaşadığımız zaman 2000'li yılların zamanı ve bu zamanın ruhu demokrasiyi ve birlikte yaşamının koşullarını talep ediyor.

Silahın ve şiddetin değil.

Okuyucularıma not: Çok uzun zamandır kullanmadığım tatilimi kullanmak üzere 13 eylüle kadar yazılarıma ara veriyorum.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Orta sınıflar pes mi ettiler

Erol Katırcıoğlu 13.09.2012

Kısa bir aradan sonra bugün yeniden yazmaya başlarken **“ekonomi sayfası”**nda yazmanın raconuna da uygun olsun diye bu yazıda ekonomiyi konu etmenin daha uygun olacağını düşünmüştüm. Genellikle, siyasette olan bitenlerin ekonomide olan bitenlerden daha önemli olduğu bu ülkede benim için siyaset yazmanın dayanılmaz bir çekiciliği olduğunu **Taraf**a başlarken baştan söylemiştim. O nedenle de üzerimde ekonomiyle ilgili yorum bekleyenleri her daim yanıltmış olmanın da bir sıkıntısı olduğu açık.

Siyaseti merak edenlere hemen söylemeliyim ki AKP hükümetinin başarısının altında yatan ekonomik başarıların sonuna gelmekte olduğumuza dair ekonomide ortaya çıkan işaretlerin varlığı siyaseti bundan böyle bir de ekonominin merceğinden takip etmeyi daha önemli kılıyor.

Son dönemlerin ekonomiyle ilgili birçok diyagramındaki eğriler bazı istisnalar haricinde başlarını aşağıya eğmiş görünüyorlar. Yani **ekonomide bir daralma, tempoda bir düşüş olduğu açık**. O nedenle de bu yıl için telaffuz edilen yüzde 4'lük büyümeyle ilgili giderek artan bir karamsarlık var. Ali Babacan bile son günlerde bu rakamın yüzde 3 civarında gerçekleşebileceğini söyleyip duruyor.

Doğrusu Türkiye ekonomisinin son on yılda yakaladığı yüksek büyüme performansının ekonomideki yapısal değişikliklerle ilgisi olduğu açık. O nedenle de Türkiye ekonomisini eski anlayışlarla yorumlamaya çalışmak nafile bir çaba. **Bu değişikliklerin ardında yeni bir “sermaye sınıfının” varlığı kadar ekonomide ortaya çıkan yeni bir “orta sınıf” olgusu da var.**

Nitekim son yılların yüksek büyüme performansının arkasında bu yeni orta sınıfların sürekli ve daha yüksek tüketme eğiliminin yattığı hemen herkes tarafından paylaşılan bir konu. Görece zenginleşmiş bu sınıflar daha fazla tüketmek istiyorlar ve bu tüketim talebi ekonominin de sürükleyici gücü oluyor. **Bir başka deyişle Türkiye'deki son on yıldaki yüksek büyüme performansı dışarının değil (yani ihracatın değil) aksine içerdeki bu artan tüketim harcamalarının başı çekmesiyle sağlandı.**

Fakat son günlerin bazı işaretleri bu bizi sürekli büyüten dinamiği sağlayan **“orta sınıfların”** birden bire yön değiştirdiklerini gösteriyor. Artık eskisi kadar iştahlı değiller ve daha az tüketmeye karar vermiş görünüyorlar. **Peki, ne oldu da bu orta sınıflar artık eskisi kadar tüketmemeye karar verdiler?**

Son dönemlerde yayınlanan **“güven endeksleri”** nin de bir zamandan bu yana yatay eksene paralel giden bir eğilim içindelerken bugünlerde başlarını aşağılara indirmiş olmaları da bunun kanıtı. Üstelik bizim tüketicilerin dünyanın en az borç yükü olan tüketicileri olduklarını da düşünürseniz bu talep kısılmasını ekonomik terimlerle anlamak pek kolay değil.

Ekonomik terimlerle anlamakta zorlandığımız **bu davranış değişikliğinin ekonomiyle değil de mesela siyasetle bir ilgisi olabilir mi?** Bir başka deyişle **tanık olduğumuz ekonomik daralma hükümetin cari açığı azaltma ve enflasyonu indirme çabalarının yanısıra siyasette olan bitenlerin de neden olduğu bir daralma olabilir mi?**

Bu orta sınıfların, hükümetin Kürt sorunundaki sert yaklaşımının yanısıra Suriye konusundaki izlediği siyasetten ve yine son günlerde siyasetin dilinin çatışmacı bir dil hâline gelmesinden, ölümlerden, saçma sapan tartışmalardan, aşağılayıcı konuşmalardan etkilenmiş, gelecek kaygusuna kapılmış ve o nedenle de tüketimlerini kısmış olamazlar mı?

Bence olabilir. Hatta belki de asıl neden budur. Buradan Türkiye ekonomisinin diğer ekonomilere göre krizlerden daha çabuk ve daha derin etkilenen ve fakat aynı zamanda krizlerin etkilerinden de daha hızlı sıyrılan bir ekonomi olduğu gözlemini de dikkate alırsak bu yılki büyümenin yüzde 3’ün bile altında kalma olasılığının hiç de az olmadığını söylemek mümkün.

Gördüğünüz gibi ekonomiyle başladım ama siyasetle bitirdim. Çünkü bu topraklarda ekonomi yalnızca ekonomik aktörlerin değil siyasi aktörlerin de oyuncusu oldukları bir alan. Hatta belki de daha önemli oldukları bir alan. Ama sanırım bugünün gelişmeleri Türkiye’de **ekonomik aktörlerin** öne çıkıp sorunların çözümünde daha sorumlu davranmaları gerektiğini söylüyor.

Bilmem duyan var mı?

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İslamcı siyasetin çıkmazı

Erol Katircioğlu 15.09.2012

Geçenlerde **Taraf** ın *Hertaraf* ında **Mücahit Bilici**’nin kısa bir yazısı çıktı. Türkiye’de İslamcı siyasetin, dün, **“geleceğin”** peşinde koşarken, bugün beklenen **“geleceğin”** geldiğini, onun da **“şimdinin ve sıradanlığın denizinde”** boğulma anlamını taşımaya başladığını ve bu nedenle de **“geleneğe”** yöneldiğini yazdı.

Doğrusu oldukça etkileyici bir argüman. Gerçekten de AKP iktidarının başlangıçta reformlarla yeni bir Türkiye yaratmaya yönelik adımlarının, insanı bugün artık **“şimdinin ve sıradanlığın denizinde”** boğulur hâle getirmeye başladığı açık. Mağdur İslami kimliğin taleplerini sahiplenerek onlara daha özgür bir **“gelecek”** vaat eden Erdoğan şimdi artık **“sıradan”** konuları konuşan, geleceği değil **“milliyetçi bir geleneği”** arkasına almaya çalışan bir lidere dönüşmüş durumda.

Kimlikler üzerinden siyasetin kaçınılmaz sonuçlarından biri bence bu. Mevcut yapı içinde mağdur olan bir kimliğin mağduriyetlerini giderecek siyasi talepler, o kimliğin iktidara gelmesiyle nihayetlenince demokratik

alan da genişliyor. Ama bunu başaran kadroların tüm toplumu kucaklayacak bir vizyonları yoksa sonuçta içinde yaşadığımız dünyanın **“şimdiki zamanı ve sıradanlığı”** ile baş başa kalınıyor. Bugün AKP kadrolarına da olan bu değil mi?

Kapitalizmin bin bir türlü oyunu ile zaten sıradanlığın eteklerinde dolaşan hayatlarımızın daha anlamlı olabilmesi yeni bir toplumsal hayalle mümkün. **Bu hayal ise “kimliklerimizi aşan”, alabildiğine özgür ve belki tarihe de inat yeni bir demokratik toplum üretebilmekten geçiyor. Kimlikler arası kavgalardan değil.**

Üstelik bu söylediklerim yalnızca AKP’yle de ilgili değil. Bugün Kürt siyaseti de **“laik”** kesim siyaseti de bence kimlik siyaseti yapmaktalar ve herkesi kapsayan **“demokrat”** bir siyaset üretememekteler. Siyasi alandaki en önemli sorun da bence bu.

Siyaset **“kimliklere”** kilitlendikçe buradan tüm kimliklerin taleplerini siyasete taşımak üzere **“kimlikler-üstü”** bir siyasetin oluşması da zorlaşıyor. Çünkü bir kimlik, adım atarken diğer kimliğin de bu adıma ne karşılık vereceğini düşünerek adım attığından kendi kararı diğerinin kararına bağlı hâle geliyor. Dolayısıyla hiçbirinin bağımsız bir biçimde çözüm üretecek özgürlüğü kalmıyor. **Her iki taraf da; o “barış” derse ben “barış” derim aksi takdirde benim seçeneğim “savaş”tır diyorsa buradan her iki taraf için de “barış” çıkarmak mümkün değildir.**

Doğrusu kimlik siyasetleri için söylediğim bu düşünceler özellikle Kürt siyaseti bakımından böyle. Önceleri **“PKK ile mücadele, BDP ile müzakere”** diye ifade edilen hükümet yaklaşımı, son BDP milletvekilleriyle gerillaların kucaklaşmasından sonra **“her durumda mücadele”**ye dönüşmüş durumda. Karşınızdakine **“her durumda mücadele”** diyorsanız karşınızdakinden de **“barış”** demesini beklemeniz ve dolayısıyla böyle bir ilişkiden **“barış”** üretmeniz gerçekçi bir beklenti olmadığı gibi mümkün de değildir.

Bu da kimlik siyasetinin ikinci çıkmazı bence. Yani kimlik siyaseti kimliğin kendi çıkarları üzerinden siyaset yapmayı meşru kıldıkça **“çatışmacı”** bir siyaset ima ediyor. Yukarıdaki verdiğim örnek de sanırım bunu yeterince açıklıyor.

Türkiye’de Osmanlı bakiyesi topluma, Cumhuriyet’in kuruluşundan bu yana bütün çeşitliliğine rağmen yukarıdan aşağıya doğru tek tip bir Türk milliyetçiliği gömleği giydirilmeye çalışılmış olması **“kimlik siyaseti”**nin nedeni. Bugün bu anlayış altında **“mağdur”** olmuş ya da kendini **“mağdur hissetmiş”** topluluklar kendi mağduriyetlerini gidermek için siyaset yapıyorlar. Ama çokluk her birinin mağduriyet nedeni bir diğerinin de mağduriyet nedeni olduğunu görmeden bunu yapıyor. O zaman bugünkü, kör dövüşü mü dersiniz kayıkçı dövüşü mü dersiniz, ortam aslında bu tür bir siyaset alanının doğal özelliği oluyor.

Bunu aşmak ise, refahı, özgürlüğü, eşitliği ve demokrasiyi arzulayan yeni bir siyaset anlayışını gerekli kılıyor. Bunun kolay olmayan bir amaç olduğu da ortada.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

TÜSİAD vesilesiyle AKP siyasetinin çıkmazı

Doğrusu, nasıl AKP, TÜSİAD Başkanı Ümit Boyner'in yükselttiği sestten rahatsızsa, ben de **"Haydi öyleyse siyasete gir!"** ya da **"Herkes kendi işine baksın!"** ya da **"TÜSİAD, 28 Şubat'ın hesabını vermeli"** diyerek TÜSİAD'ın susturulmaya çalışılmasından rahatsızım.

Bu sözlerimden benim TÜSİAD'ın yakın ve uzak tarihini onaylayan biri olduğum sonucuna varılmasın. Öyle değilim. Aksine TÜSİAD'ın geçmişte, üzerine düşenleri yapan bir kurum olduğunu düşünmediğim gibi şimdi de TÜSİAD'ı üzerine düşenleri yapan bir kurum olduğunu düşünmüyorum. Ama yine de yüzlerce üyesi olan bir kurumun başkanının **"Uludere ve Afyon'da neler oldu"** sorusunu yükseltmesi için illa ki siyasete girmesinin, illa ki bir şeyin (üstelik de içinde olmadığını söylediği hâlde) hesabını vermesini istemenin demokratik bir tutum olmadığını düşünerek rahatsızım.

Ben TÜSİAD'ın yaptıklarından değil yapmadıklarından dolayı eleştirilmesi gerektiğine inananlardanım. Mesela, ülkenin gelişmesinde bu **"ceberut devlet"**in ve siyasetin nasıl birinci derecede engelleyici olduğunu yıllar önce öğrenmiş oldukları hâlde bu kadrolara karşı çıkmamalarından dolayı eleştirilmesi gerektiğine inananlardanım.

Yıllardır neredeyse her vesileyle yazarım, şimdi yine yazacağım. TÜSİAD Genel Kurulu'nda **Halis Komili** ve arkadaşlarının çabalarıyla gündeme getirilen polis tarafından öldürülen gazeteci **Metin Göktepe**'nin öldürülmesini kınama kararına, **"Biz devlete karşı çıkamayız"** diyerek karşı çıkan iş dünyası örgütü olduğu için eleştirilmesi gerektiğine inananlardanım.

Ya da kendisine **"anayasa"** yazdıran ama daha sonra gelen eleştirilerde rahmetli **Bülent Tanör**'e sahip çıkmayan bir örgüt olduğundan dolayı eleştirilmesi gerektiğine inananlardanım.

Ama yukarıda da dediğim gibi bütün bunlar günün birinde bir TÜSİAD başkanının hükümete **"Uludere ve Afyon'da neler oldu"** sorusunu yöneltmesini engelleyemez, engellememelidir de.

Doğrusu bu tartışmada benim ilgilimi çeken bir başka yön, **Ümit Boyner**'e iktidarın en üst düzeyinden cevap verilmiş olması. Bu, Ümit Boyner'in söylediklerini önemsizleştirme çabası gibi görünse de aslında tam da tersini yapmıyor mu? Yani eğer Ümit Boyner'in sorduğu soru, yönelttiği eleştiriler önemsiz ve yanılsa neden Başbakan ve Başbakan Yardımcıları düzeyinde cevaba muhatap oluyor ki? Daha alt düzeyden biri cevap verir geçerdi.

Bence bu tavır bile hükümetin ve de Başbakan Erdoğan'ın mağduriyet günlerinin sorunsalından pek de uzaklaşmadıklarının en açık göstergesi.

Her ne kadar "vesayet rejimi" bitti deseler de Başbakan Erdoğan ve AKP'nin kurmaylarının kafalarında ve ruhlarında "vesayet rejiminin" kavgaları hâlâ sürmekte. Hâlâ o dönemin terimleriyle, o dönemin kavramlarıyla düşünüp davranmaktalar.

Çünkü **"vesayet rejimini"** geriletmiş, bundan dolayı da toplum içindeki desteği yüzde 50'ye çıkmış, kendine güvenen bir iktidarın siyasetinin, yeni dönemde eski rejimin aktörlerinin bazılarıyla birlikte davranıp yaraların sarılması yönünde yeni uzlaşmalar ve işbirlikleri yaratmak olmalıydı, her seferinde birisine laf yetiştirmek değil. Kavgaları **"ilânihaye"** sürdürmenin kimseye bir yararı olmayacağı gibi içinde yaşadığımız koşulların da bunu gerektirdiği açık.

Son zamanlarda **Erdoğan** değişti mi türünden soruların cevabı da sanırım burada gizli. Erdoğan **"vesayet**

rejimi”ni geriletteği hâlde kendisi hâlâ bu eski rejimin yarattığı psikolojiyle, bu eski rejimin yarattığı kavramlar ve terimlerle düşünüyor.

Ortam değişip Erdoğan değişmeyince, biz Erdoğan’ın değiştiğini düşünüyoruz. Sanırım hepsi de bu...

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Grup hakları ve demokrasi

Erol Katircioğlu 22.09.2012

“Kimlik” dediğimiz **“hudayinabit”** bir şey değil. Yani doğuştan kazanılmıyor. Doğuştan kazanılan yalnızca **“etnik kimlik”**. Türklük, Kürtlük, Çerkeslik, Lazlık gibi. Diğer bütün kimliklerimiz ise aslında **“kültürel”**. Yani toplum içinde yaşanırken kazanılmış. Sünnilik, Alevilik gibi ya da Fenerbahçelilik, Galatasaraylılık gibi. Ya da solculuk sağcılık gibi. Her ne kadar ulus-devletler, kendi çatıları altında yaşayanları tek bir **“vatandaş”** kimliği altında tanımlayarak kimliklerin çoğulluğunun yaratacağı farklı talepleri ve yaşam tarzlarını uyumlaştırmaya çalışmışlarsa da geldiğimiz nokta itibariyle başarılı olabilmış de değildir.

Bugünün dünyasında, ulus-devlet çatısı altında yaşayan farklı kimlikler kendi kimliklerinin de yaşanabilir olmasını talep ediyorlar. **“Vatandaşlık hakları”** dediğimiz haklarla yetinmeyip kendi kimliklerinin yaşanabilmesine ilişkin hakları da talep ediyorlar. Bu ise **“grup hakları”** dediğimiz henüz ulus-devlet çatısı altında çözülememiş haklar konusunu gündeme getiriyor.

Grup hakları konusunda dünyada siyaset bilimcileri arasında bitmez tükenmez tartışmalar var. Kendi sınırları içinde kendi kimliksel taleplerini yerine getirilmediği için 30 yıldır mevcut devletle savaşıyor bir **“grup”**u, yani bir **“kimliği”** olduğu hâlde Türkiye’nin bu **“grup hakları”** konusunu tartışmıyor olması da bana ilginç geliyor.

Liberal demokrasiye inananlar açısından bakınca, tarihte, kendi çıkış gerekçesi, **“aristokrasinin”** özel ayrıcalıklı haklara sahip olamayacağı iddiası olan bir siyasi ideolojiden bugün **“grup hakları”** konusunda anlayışlı davranmasını beklemek çok zor. Ama her türlü dışlanmışlığa karşı çıkan, dolayısıyla da **“birlikte yaşama”** anlayışına sahip sol ve demokratlar açısından bu böyle değil.

Çünkü her şeyden önce demokrasi, insanların sosyal ve siyasi kurumlara katılımını gerektiren bir siyaset tarzı ve zihniyetidir. Eğer bir ülkede kimlikleri nedeniyle baskı ve mağduriyet yaşayan ve bu nedenle de demokratik mekanizmalara ve demokratik hayata katılamayanlar varsa bu durumda “grup hakları” çerçevesinde bu mağduriyetlerin giderilmesini her şeyden önce demokrasiyi geliştirecek, onu bir adım daha içerikli hâle getirecek bir yaklaşım olarak görmek gerek.

Evet, anlıyorsunuz konuyu yine **Kürt** sorununa getirmiş oldum. Silahların konuştuğu bu günlerde kimsenin **“bireysel haklar”** mı **“grup hakları”** mı gibi bir konuyu anlamlı bulmayacağını biliyorum. Hatta bu minval üzere konuşanlara **“Görmüyor musun Kürt siyaseti şiddeti tercih etti, bu bir kurucu şiddettir, onların istediği ayrı bir devlet kurmaktır”** deneceğini de biliyorum. Doğrusu bu iddialar da meşru iddialardır ama, Kürtleri Türklerden uzaklaştıran ve ayrılma fikrini teşvik eden mağduriyetleri ve dışlanmışlıkları **“grup hakları”** çerçevesinde gidermeden Kürtlerin sahiden ayrılmak isteyip istemeyeceklerini de bilmemiz pek mümkün

değildir.

Yukarıdaki **“sorunsal”** bizim kadim sorunumuz olan Kürt sorunu çerçevesinde yaşadığımız kadim bir sorun da değildir. Aksine bugünün dünyasında, **“vatandaşlık”** ve **“bireysel haklar”** üzerinden yükselen **“temsili demokrasi”**nin **“kimlikler toplumu”**nda tıkanmışlığı **“sorunsalı”**dır da. O zaman bu tartışmadan şöyle bir noktaya da geçebiliriz. Baskının hissedildiği, **“grup hakları”**nın yaşanmadığı bugünün **“temsili demokrasileri”**nde kimliklerin kendi içlerine kapanarak şiddet biriktirmesi bir kaçınılmazlıktır. O nedenle de şiddetin sona erdirilmesi ve kimliklerin şiddetten uzaklaşması kimlik taleplerinin yaşanan demokrasilerde ne ölçüde gerçekleştirilebildiklerine bağlıdır.

“Bunlara elimizi verince kolumuzu alamayız” mantığıyla Kürt sorununa yaklaşmak çok arkaik ve gelenekselci bir yaklaşımdır. **“Biz kimseye özel haklar veremeyiz, herkes kanunlarla vatandaşlara verilen haklarla yetinsin”** diyerek de bu sorunu çözemeyiz. Sorunun çözümü, belirsizlikler içerse de Kürtleri ve diğer bütün dışlanmışları birlikte yaşamaya davet eden, **“grup haklarının”** tanındığı yeni ve katılımcı bir demokrasi yaratmaktan geçiyor.

Bizi yönetenlerin **“çapları”** ve **“kıraatlerinin”** bunu başarıp başaramayacağını ise yakında göreceğiz.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ölümlere devam

Erol Katircioğlu 27.09.2012

Dün yine yedi kişi öldürüldü. İnsan bu ölümler karşısında **Bob Dylan**’ın o ünlü şarkısı **“Blowing in the wind”** şarkısını hatırlamadan edemiyor. **“Evet, kaç ölüm olmalı onun ne kadar çok insanın öldüğünü bilmesi için?”** diyor şarkısında Bob Dylan. (*Yes, ‘n’ how many deaths will it take till he knows that too many people have died?*). Dylan bu şarkıyı Vietnam Savaşı öncesinde söylemişse de, şarkı, özellikle 60’lı yılların sonlarına doğru Amerika’da Vietnam savaş aleyhtarlarının, yani barışseverlerin dillerinden düşmeyen bir şarkı olmuştu.

Son günlerde neredeyse her iki taraftan da onar onar insanların öldürüldüğünü gördükçe insan etrafına bakıp nerede bizim **“Savaşın bitmesi gerektiğini kaç insan ölünce anlayacağız”** diyen **“savaş karşıtlarımız”**, nerede savaşın, insan öldürmenin günahların en günahı olduğuna inanmış **“dindarlarımız”** ve nerede insan hakları konularında duyarlı olduklarını söyleyen **“laiklerimiz”** diye kendi kendine sormadan edemiyor.

Son günlerde her iki taraftan da birtakım yumuşama sinyalleri gelmekteyse de bu sanki hiç bitmeyecekmiş gibi süren savaşın biteceğine inanmak çok zor.

Zor çünkü bir zamandan bu yana Kürt sorununda bir tür **“kötücül denge”** diyebileceğimiz bir denge durumu var. Her iki taraf arasında diğeri ne yaparsa yapsın ben bu işi silahla halledeceğim anlayışının yarattığı bu durum her iki taraf için de **“savaş”** seçeneği anlamına geliyor.

Ve sonuçta savaşıyoruz. Hemen hemen her gün onlarca genç insanımızı toprağa veriyoruz, törenli ya da törensiz...

“Kötücül denge”’yi aşmanın en etkili yolu ise taraflar arasında bir **“güven köprüsü”** kurabilmek. Tabii **“güven köprüsü”** kurabilmenin yolu da **“konuşmak”**’tan, ya da **“konuşmanın yolunu”** açmaktan geçiyor. O nedenle de insan, **AKP**’den yükselen silahların bırakılması koşuluyla **“müzakere”** edebiliriz mesajlarını konuşmaya başlama mesajları olarak okumak istiyor. Bazıları tarafından çok **“naif”** bulunsa da...

Güvensizliğin Kürt tarafında çok daha derin bir duygu olduğunu söylemek gerek. Türk tarafı, **“Kürtler her adımda yeni bir şey isterler”** ya da **“onlar isteyince başkaları da ister, bu da bizi bölünmeye götürür”** diye düşündüğünden Kürtlere güven duymuyor; Kürt tarafı ise çok daha eskilerden, Osmanlı’dan gelen **“Osmanlı’nın oyunu bitmez”** anlayışından dolayı **“oyuna”** gelmeden kazandıkları kaleleri teslim etmek istemiyor. Yani kısacası bu güvensizlik iklimi ve sonuçta oluşmuş olan **“kötücül denge”** kendi sosyolojisi olan bir durumun sonucu ve aşılması da o nedenle kolay değil.

AKP’nin kongresi yaklaşırken oluşmakta olan havadan yeni bir barış arayışı olur mu diye düşünürken sorunun çözümünün **MİT**’in **PKK** ile görüşmesinden çok Türklerin Kürtlerle ilgili dillerini ne ölçüde değiştirdiğinin daha önemli olacağını söylemek gerek. **“O kadar da değil!”** diyerek ya da kuru bir **“din kardeşiyiz”** muhabbeti yaparak değil karşılarında diğer yurttaşların sahip oldukları hakları talep eden bir toplum olduğunu düşünerek davranmaları ve konuşmaları gerek. Çünkü ancak böylelikle sorunun çözümü için gereken barış iklimi yaratılabilir ve bu iklim içinde de sorun çözülebilir.

Bob Dylan şarkısında sorduğu soruya kendi cevap veriyor: **“Cevap, dostum, esen rüzgârda!”** Yani cevap özgürlüğü teninizde ve ruhunuzda hissedeceğiniz barış rüzgârında.

Önce bu rüzgârı yaratmak gerek.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

‘Statü’

Erol Katırcıoğlu 29.09.2012

Anlaşılan o ki Başbakan Erdoğan’ın dili pek değişmeyecek. O yine biraz yukarıdan bakacak ve **“Onunla, bununla görüşmem!”**, **“O kadar da değil!”** gibi laflarla konuşmaya devam edecek. Olsun! Ondan bizim kafamızdaki gerçek bir demokratmış gibi davranmasını beklememiz gerekmiyor. Bu yaklaşımına ve diline bile razı olabiliriz yeter ki sorunu çözme iradesini ortaya koysun diyebiliriz, ya da demeliyiz. Çünkü her şeyden önemlisi kanın durması ve ölümlere son verilmesi.

Son günlerde AKP kurmaylarından ve Başbakan’ın kendisinden gelen mesajlar iktidarın Kürt meselesinde yeni bir aşamaya geçmeye hazırlandığı yönünde. Özellikle bu pazar günü toplanacak **“Büyük Kongreden”** bu yönde bir irade çıkacağına yönelik beklentiler artıyor. İçeriğini tam olarak bilmesek de gelmekte olan bu aşamanın her iki taraf açısından da kıymeti bilinmesi gereken bir aşama olacağını unutmamak gerek. Çünkü atılan her olumlu adımın sonunun gelmemesi atılan adımların da anlamını, kredibilitesini ve güvenilirliğini azaltıyor. **“O olmadıysa bu sefer bu niye olsun”** gibilerinden. O nedenle de bu kez her iki tarafın da hata yapma lüksü yok. Habur’u düşünürseniz, her iki taraftan da Habur’la ilgili sonradan ifade edilen itiraf niteliğindeki hatalar, o barış umudu yaratan adımı ne hâle getirmişti.

Kürtlerin ne istediğinden yola çıkarsak iki temel meseleleri olduğunu görürüz. Kürtler, kendi dillerine ve kültürlerine sahip çıkmak istiyorlar, bu bir; ikincisi de kendilerinin yoğun olarak yaşadıkları topraklarda kendi kendilerini yönetmek. Aslında biraz daha yakından bakarsak bu iki isteğin de bir ve aynı olan bir talebe işaret ettiğini görürüz. Bu talep, Kürtlerin Türklerden ayrı bir halk olduklarının kabulü ve bu kabulün işaret ettiği anayasal bir "statü". Hepsi bu...

Bu "statü" talebinin ayrılmaya doğru giden bir durak olduğunu düşünen Kürtler ve Türklerin olduğunu biliyoruz. Bu nedenle de her iki tarafın milliyetçileri böyle bir "statü" talebinin ya da bu talebin olmazsa olmaz koşullardan biri olduğunu düşündüğünü de biliyoruz.

Ama yine de açık olan bir durum varsa o da gerçek birlikte yaşama hâlinin, yani, isteyerek, yani gönüllü bir biçimde yaşama hâlinin, ancak halklardan birinin "her an ayrılabilceği haklara" sahip olduğu koşullarda mümkün olduğu.

Bu koşulun ise hayli "demokrat" bir zihniyete işaret ettiği açık. O nedenle de kimse bugün Türkiye'yi yönetenlerin, geçmişin Çekoslovakya'sını yönetenler gibi davranmasını beklememeli. Çünkü ne tarih aynı şekilde yaşandı ve ne de

Çekoslovakya'yı meydana getiren halklarla Türkler ve Kürtlerin demokrasi deneyimleri aynı. (Hoş öyle olsaydı bile ben yine de Türklerle Kürtlerin bir zamanlar birlikte yaşayan Çekler ve Slovaklar gibi birlikte yaşamalarından yana olurdum. Birlikte ve barış içinde.)

Bugün Kürt meselesini konuşurken böyle bir zihniyet dünyası içinden konuşmadığımızı biliyorum. Ama geldiğimiz nokta bakımından bugün "seçimlik bir Kürtçe" ile "içi bir hayli boşaltılmış bir yerelleşme" paketinin Kürtleri deyim yerindeyse "kesmeyeceğini" anlamamız gerekiyor. O nedenle de AKP Kongresi'nden, "sonucu ne olursa olsun Kürtlerin talepleri olan 'statü'nün yeni anayasada tanınacağı" yönünde bir işaretin verilmesi sorunun çözülmesinde önemli bir adım olacaktır.

AKP Kongresi'nden çok şey mi bekliyorum? Bilmiyorum. Ama bildiğim bir şey varsa bu toplumu yönetmek isteyenlerin Kürt sorunu denen "tarihsel asimetriyi" çözmeden bu ülkeyi artık yönetemeyecekleri.

Buna AKP de dâhil...

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Biz mi medeniyetleri buluşturacağız

Erol Katircioğlu 11.10.2012

Ne ilginçtir hâlâ tarihin içinden konuşarak siyaset yapan bir siyasi elitimiz var. Bu durum yalnızca siyasi eliti mi kapsıyor yoksa tüm toplum olarak zihniyet dünyamızda bu tarihî tartışmalarla mı yaşıyoruz bilmiyorum. **Ama bildiğim ya da anladığım bir şey varsa o da biz bugünü konuşurken dünü, dünü konuşurken de bugünü konuşuyoruz aslında.**

Her ne kadar, bu, "grup konuşmaları" denen ve televizyonlarda yayınlanan liderlerin konuşmaları formatından çok hoşlanmıyorsam da bazen de düşündürücü ve öğretici oldukları kesin. Özellikle bu salı günkü liderlerin konuşmaları böyleydi.

Suriye ve tezkere konusunda konuşan liderlerin ifade ettikleri düşüncelerin önemli bir kısmı insana sanki Cumhuriyet'in kurulduğu günlerde yapılan tartışmaları dinliyoruz duygusu veriyordu. Kılıçdaroğlu'nun **"Siz 1923'ü anlamıyorsunuz, anlamamışsınız"** derken Kemalist Batıcı bir fikriyatın içinden **"Batı"ya** işaret ederek konuşuyordu. Erdoğan da **"Suriyeli kardeşlerimiz bizim ecdadımızın mirasıdır"** derken Osmanlıcı (hatta belki de İslamcı) bir fikriyatın içinden konuşarak **"Doğu"ya** işaret ediyordu.

Kılıçdaroğlu **"Ne işimiz var bizim Ortadoğu'da?"** derken Kemalist bir dış politika düsturu olan **"Yurtta barış, cihanda barış"** fikriyatı içinden konuşuyordu, **"Güçlü bir devletin çevresinde olan bitenlere seyirci kalamaz"** diyen Erdoğan da yine bir Osmanlıcı zihniyet dünyasının içinden söz söylüyordu.

Kılıçdaroğlu'nun **"Batı"**yı gösteren zihniyetinin hangi Batı'yı gösterdiği ile Erdoğan'ın **"Biz"** diyerek ifade ettiği **"Biz"** in hangi **"biz"** olduğu düşündürücü değil mi? Bu durum, **"köprü"lülüğü** ile övünen, bu nedenle de **"Medeniyetler Buluşması"** toplantılarına önderlik ve evsahipliği yapan Türkiye'nin hâlâ bir köprü olmadığını, köprü'nün bir tarafında olmak isteyenlerle diğer tarafında olmak isteyenlerin hâlâ kavga ettiklerini göstermiyor mu?

Evet bütün "köprüler" iki yakayı birleştirirler ama, unutmayalım ki "köprüler" aynı zamanda iki yakayı ayırırlar da. O nedenle de, bunca zaman sonra konuştuğumuz siyasi konuların bu denli temel tarihî ve kültürel kodlar ve konular içinden yapılıyor olması Türkiye'nin daha henüz **"köprü"** olup olmayacağı konusunda karar vermemiş bir ülke olduğunu gösteriyor.

Doğrusu yazının başında da söylediğim gibi bu siyasi konuların böyle ele alınışları toplum sath-ı mailinde de böyle midir bilmiyorum. Ama benim hissiyatım toplumun bu tartışmalardan bıktığı ve yeni bir toplum tasavvuru arzuladığı yönünde. Ben bu nedenle de "Arap Baharı" denen "baharın" yalnızca "Araplara" özgü bir "baharın" değil aslında tüm dünya halklarının "baharı" olduğu fikrindeyim. Bir başka deyişle, **toplumların sıradan insanları artık kendi geleceklerine ait kararlarda kendilerinin de katkıları olması gerektiğini düşünerek davranıyorlar.** O nedenle yarın çok daha kabaranlarını da göreceğimiz bugünün isyanlarının Batı toplumlarını da içine alarak genişlediğine tanıklık ediyoruz. Bugün Amerika'da, Britanya'da, Yunanistan'da, İtalya'da, İspanya'da yükselen itiraz seslerinin giderek artacağı açık.

Bütün bu nedenlerle Türkiye toplumunda yeni bir insanlık ve hayat tasavvurunu toplumun önüne koyacak yeni siyasetlere ihtiyaç var. Umarım **Eşitlik ve Demokrasi Partisi'nin Yeşiller Partisi'yle** önyak olup giriştikleri yeni siyaset böyle bir ihtiyacı karşılayacak yeni bir siyaset olur.

Alex üzerine

Pazartesi günü, her Fenerbahçeli gibi Alex'in basın toplantısına kilitlendim. Alex'in bir futbolcu olmanın ötesinde ne kadar sahici ve samimi bir insan olduğunu görmekten çok mutlu oldum. Mutlu olmamın nedeni ise daha çok haklı olduğumu görmekten dolayı idi. Çünkü ben Alex'i zaten öyle düşünmüştüm. Gururlu, samimi, düzgün ve bir futbolcuyu aşan özellikleri olan biri...

Ama gerek bu basın toplantısının öncesinde, gerekse sonrasında Fenerbahçe yönetiminin, başta Aziz Yıldırım olmak üzere, gösterdiği tavırdan, ne başkanın ve ne de bu yönetimin Alex'i hiçbir biçimde hak etmediklerini düşündüm. Sonrasında da bu "Arap Baharı"nın hiç mi Fenerbahçe'ye uğramayacağını ve bu yönetimi alaşağı etmek için daha ne kadar bekleyeceğimizi...

Sahi, Fenerbahçe Cumhuriyeti'ne "bahar" ne zaman gelecek ey Fenerbahçeliler?!

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yerellik ve demokratlık

Erol Katırcıoğlu 13.10.2012

Türkiye'nin, Suriyeli muhaliflerin mücadelelerini desteklemesinin gerekçesi olarak **"Suriyeliler ecdadımızın bize bıraktıkları mirastır, o nedenle destekliyoruz"** cümlesiyle **"Suriyeliler despot bir güç tarafından mağdur edilen komşu bir halktır, o nedenle onları destekliyoruz"** cümlesi arasındaki fark nedir sizce?

Ya da **"Biz, kişi doğduğunda nasıl doğmuşsa onu öyle kabul eden bir medeniyetten geliyoruz; kim olursa olsun, Kürt, Türk, Çerkes, Laz, Alevi, Sünni farketmez, bizim için herkes kıymetlidir"** cümlesiyle **"Kürt, Türk, Çerkes, Laz, Alevi, Sünni farketmez, kültürel kökeni ne olursa olsun farklı kültürel geleneklerin eşitlik esasına dayanarak birarada yaşamaları esastır"** cümlesi arasında ne fark vardır dersiniz?

Yukarıdaki cümlelerin **birincileri**, geçen hafta Başbakan Erdoğan tarafından kullanıldı, **ikinciler** ise kendine **"demokrat"** diyen herhangi biri tarafından kullanılabilir.

Doğrusu bu cümlelerin üzerine düşündükçe Türkiye'deki siyasetin **"naturası"** ile ilgili çok şey çıkarılabilir diye düşünüyorum. Birincisinde, Başbakan bir siyasi hattın temsilcisi olarak Suriye'ye olan ilgimizi, **"ecdad"** ve **"miras"** kavramlarına bağlayarak ifade ediyor; bir demokratın bağlayabileceği **"insanlık"**, **"ezilen bir halk"**, **"komşuluk"** gibi kavramları kullanmıyor.

İkincisinde ise Başbakan özetle; biz, bir insanın ayrımcılığa esas olabilecek bütün özelliklerini reddeden bir **"medeniyetten"** geldiğimizden dolayı ayrımcılığı reddediyoruz ve o nedenle de birlikte yaşamaktan yanayız diyor. Öte yandan **"demokrat"** biri de benzer biçimde ayrımcılığa karşı olduğunu söylüyor ama bu durumu bir **"medeniyete"** değil, **"eşitlik esasına dayanan bir birlikte yaşam"** düşüncesine bağlıyor.

Gördüğünüz gibi her iki siyasi pozisyon da, biri Suriye bağlamında, diğeri ise birlikte yaşam bağlamında birbirlerine çok benziyorlar. İki ifadenin de işaret ettikleri şey neredeyse aynı.

Aynı mı sahiden?

Dönüp cümlelere yeniden baktığımızda Başbakan'ın konuşmasıyla herhangi bir demokrat kişinin konuşması arasında, Başbakan'ın, **"biz"** ve **"medeniyetimiz"** kelimeleriyle işaret ettiği ile; **"insanlık"**, **"komşuluk"**, **"eşitlik esasına dayalı bir birliktelik"**ten söz eden bir demokratın işaret ettikleri arasında hem bir benzerliğin ve hem de bir benzemezliğin olduğunu görmemiz gerekiyor.

Başbakan'ın **"biz"**le kastettiği kimler? Hangi "medeniyet"ten söz ediyor? Türklerden mi? Osmanlılardan mı? Yoksa İslamiyet'ten mi söz ediyor? Yoksa her üçünden mi?

Bu sorulara cevap vermemiz çok zor ama **kesin olan bir şey varsa Başbakan Batı'dan söz etmiyor. Kendini ait hissettiği İslam, Osmanlı ve Türk bir kültür dünyası içinden konuşuyor.** O nedenle de örneğimizdeki

“demokrat”tan ayrılıyor. Çünkü **“demokrat”**, daha çok **“evrensel olandan”**, **“ ilkesel olandan”**, **“hak ve hukuktan”** söz eden biri.

Diyebilirsiniz ki **“olsun; biz Batı medeniyetinin değil Doğu’nun çocuklarıyız. O nedenle de Başbakan’ın kendi kültürel dünyası içinden konuşması normal ve doğaldır. Hem üstelik söyledikleri bir ‘demokrat’ın sözleriyle de örtüşmüyor mu? O da zaten kendine ‘Müslüman demokrat’ dememiş miydi? O zaman ne?”**

Ama bu durumda **“bizim ecdadımız”** için içine girince, **“bizim medeniyetimiz”** için içine girince, **“bizim için kıymetlidirler”** cümlecği için içine girince **“biz”** her kimsek daha üstün, daha güçlü ve daha adılmışız gibi olmuyor muyuz? Oysa bir toplum için böylesi özellikler yalnızca geçmişin mirası üzerinden değil, bugün halkınıza ve komşularınıza nasıl baktığınıza ve onlara nasıl davrandığınıza göre biçimlenir. Bunun da **“hak ve hukukla”** ve **“ilkesel olmakla”** yakından ilgili olduğu açık.

Bütün bu nedenlerle de Başbakan siyasette, bütün çabasına rağmen **“yerel”** kalıyor, **“kimlik siyaseti”** yapıyor ve **“evrensel”** üzerinden yürüyemiyor. Toplumumuzdaki siyasi tartışmanın da derinlerinde bence bu var.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

AKP ve aydınlar

Erol Katırcıoğlu 18.10.2012

Geçenlerde **Murat Belge** de benim gibi takılmıştı **Başbakan Erdoğan’ın “biz”** derken ne kastettiğine. Ben Başbakan’ın, özellikle Suriye konusunda, geçen grup toplantısında **“Suriyeliler ecdadımızın bize bıraktıkları mirastır, o nedenle destekliyoruz”** cümlesindeki **“biz”** zamiriyle Osmanlı’ya; **“Biz, kişi doğduğunda nasıl doğmuşsa onu öyle kabul eden bir medeniyetten geliyoruz; kim olursa olsun, Kürt, Türk, Çerkes, Laz, Alevi, Sünni farketmez, bizim için herkes kıymetlidir”** cümlesindeki **“biz”** zamiriyle de İslam medeniyetine referansla konuşmasını eleştirmiş, benim tercihimin daha **“evrensel”, “insan hakları”, “hak ve hukuk”** çerçevesinde konuşması olacağını belirtmiştim. Buradan giderek de Başbakan’ı **“yerel”** kaldığından, kendi **“İslami kimliği”** içinden konuştuğundan dolayı eleştirmiştim.

Murat Belge de benzer bir sorgulama içinden tam bu noktada **“biz”** kelimesini duyduğumuzda, bundan **“insanlık”ı** anlamamız gerektiğini söyleyerek **“...bilmeliyiz ki ‘biz’ dendiğinde, bunun varacağı son nokta ‘biz insanlar’dır. ‘Biz Türkler’ veya ‘biz Müslümanlar’da biten bir ‘biz’ yoktur, olmamalıdır”** diyerek benzer bir bakış açısını ortaya koymuştu.

Son zamanlarda sol, liberal ve demokrat kesimlerde, bu eleştirilere benzer eleştirilerin, özellikle Başbakan Erdoğan’ın seçimi kazandıktan sonra tavır değiştirdiği, partisinin reformist bir parti olmaktan çıktığı, Kürt meselesinde giderek savaşı bir tavır benimsediği gibi eleştirilerin paylaşılmakta olduğu görülüyor. Bu türden eleştirileri yapanlar arasında, özellikle referandumda **“yetmez ama evet”** kampanyasını desteklemiş olanların olması kimilerine, **“gördünüz mü?..”** deme hazzıyla mevzuya girme hakkı veriyor gibi...

Son zamanlarda **Taraf** yazarları arasında da benzer bir tartışmanın çıkmış olmasından, giderek bu kavgayı onlar arasında da görmekten dolayı memnun olanlar var. Gazetenin manşet politikasından ve bir ölçüde bu

politikayı da etkileyen yazarlar ve editörler arasındaki görüş farklarından acaba **Taraf** da çözülüyor mu, orada da yaptığının yanlış olduğunu fark edenler de var mı gibilerinden sorular soruyorlar.

Doğrusu herhangi bir hükümete tümüyle karşı olmanın, karşı olanların çıkarına olacağını kim söylüyor? Bunun tam aksinin de doğru olması, yani bir hükümete tümüyle karşı olmanın o hükümetin işini kolaylaştıracağı ve istediklerini istediği gibi yapacağı gibi bir sonuç neden ciddi bir olasılık olarak görülüyor? Hükümetin ideolojik pozisyonlarına ilişkin eleştiri getirmekte geri durmanın bir anlamı yok. Getirelim. Ama bilmek gerekir ki iktidarın nasıl örgütlendiği, iktidarın ideolojisinin kendini ortaya koyuş biçiminden belki de daha önemli (**Gilles Deleuze**). **Bu nedenle de iktidarın her ortaya attığına hayır demektense, ortaya attığının toplumun ne ölçüde çıkarına olup olmadığını tartışmak ve hatta farklı önerileri ortaya koymak ve bu uğurda mücadele vermek neden daha etkili bir yol olmasın ki?** Nitekim sürecin neresindeyiz tam olarak bilmiyorum ama Taksim projesindeki duraksama akliselim bir muhalefetin eseri değil midir?

Adalet ve Kalkınma Partisi, bu ülkede yıllar yılı ötelenmiş bir kimliğin temsilcisi olan bir parti. Kendi mağduriyeti üzerinden ortaya koyduğu muhalefet bu kimlikle özdeşmiş insanların desteğini alarak onu iktidar yaptı. Ama açıktır ki onun iktidara gelmesi yönünde atmış olduğu adımlar şu ya da bu yönde, şu ya da bu ölçüde toplumdaki başta Kürt kimliği olmak üzere diğer kimliklere de ilham verdi. Onun demokrasinin önünü açıcı etkisi de bundan ibaret.

AKP'nin önünde başından beri, vermekte olduğu mücadeleyi kazandıktan sonra yürüyebileceği iki yol vardı. **Ya kendi kimliğinin içinden siyasete devam edecekti, ya da değişerek diğer kimliklerin sorunlarını da kendi sorunu olarak görüp onların da çözülmesine yönelik demokrat bir siyaset yapacaktı.** AKP'nin bu yolu daha tam olarak yürümediği, belki de yolun başında olduğu söylenebilir ama şimdiye kadar verdiği işaretlerden **yürüyeceği yolun kendi kimliksel yolu olacağı, demokrat bir siyaset arayışı içinde olmadığı yönünde.**

Yanılıyor muyum?

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kürt sorunu ve Sisyphus efsanesi

Erol Katircioğlu 20.10.2012

Bizim Kürt sorunundaki yürüyüşümüz giderek **Sisyphus** efsanesine benzemeye başladı. Tanrılar Sisyphus'u öyle bir cezalandırmışlar ki Sisyphus her seferinde koskocaman bir kayayı bir dağın tepesine kadar arkasından iterek çıkarır ve fakat her seferinde de tepeye varmaya bir parmak kala bir güç kayayı yeniden aşağıya doğru itermiş.

Bildiğimiz sayıları bile az değil bilmediklerimizi de düşünürsek, Kürt sorununda çözüme yaklaştığımız onca çabanın her seferinde çözüme bir parmak kala bir güç ya da güçler tarafından engellendiği herkesin malumu.

Son günlerde siyasetteki bazı gelişmelerden kayayı tepeye doğru itmeye çalışan demokratik toplum için yeni bir umudun doğmakta olduğu görülüyor. Cumhurbaşkanı ve AKP'nin BDP'li milletvekilleriyle yapmış oldukları görüşmeler ve Başbakan'ın, Öcalan'ın tecridini kaldırabileceğine dair sözleri, **“Galiba bu kez kayayı tepeye vardırabileceğiz”** duygusu veriyor insana.

Efsaneyi anlatan **Homeros**, bu tür bir cezanın tanrılar tarafından neden seçildiğini anlatırken diyor ki: **“Tanrılar, yararsız ve umutsuz bir çabadan daha korkunç bir ceza olamaz diye düşündüler.”**

Ne ilginç değil mi? Bu ülkenin tanrıları da başta Kürt halkı olmak üzere toplumun demokratik güçleri karşısında, sorunun çözümüne yönelik bir milim dahi esnemedi, bu yönde hiçbir özgürlüğe prim vermeden yıllarca durdular.

Albert Camus, Sisyphus efsanesi üzerine yazarken Sisyphus'un da benzer bir umutsuzluktan beslenerek boyun eğmiş gibi görünse de bir başkaldırı içine girerek kahramanlaştığına dair bir yorum yapar. Yani aslında tanrılar Sisyphus'a bu en şiddetli cezayı vermekle onu yok etmek değil onun bir kahraman olmasına yol açarlar.

Tıpkı bunun gibi, kayanın her seferinde yeniden aşağıya düşmesi, düşme sırasında ve belki de en aşağıda Kürt halkını ve demokratik güçleri yeniden bu, kadermiş gibi duran cezayla yüzleşmeye ve giderek de bir uyanışa yöneltti. Sonunda hareket alanı devlet tarafından sınırlanmış olsa da **“iradenin gücü”**, yani seçim özgürlüğü kendi yolunu açmaya başladı.

Bugün itibarıyla 38. gününe giren ve yüzlerce katılımcısı olan bir açlık grevi tehlikeli bir sınıra yaklaşıyor. **“İradenin gücü”** giderek Kürt toplumunu ve demokratik güçleri kendisine biçilen cezaya razı olmayacağını söyleyerek başkaldırıyor. Bunu görmek ve bu yoldan dönülmesini sağlamak geldiğimiz bu çağda Türkiye toplumu için büyük bir test olacaktır.

Eğer bugün AKP iktidarı, Kürt sorununda bu ölüme yatmış insanların taleplerine ilişkin hiçbir adım atmazsa, bu taleplerle ilgili en azından AKP'nin parti olarak altına imza attığı **“muhafazakâr demokrat”** bir siyasi duruşun **“demokratlığına”** uygun düşecek bir tavır göstermezse, kendini, Sisyphus'a ceza vermiş tanrılardan biri hâline getirmiş olacaktır. Topluma yukarıdan bakan ve istemediklerini, beğenmediklerini yıldırımlayan bir tanrı tavrı onların da benimsedikleri bir tavır olacaktır.

Yaşadığımız hayat bütün karmaşıklığına rağmen gelir bazı durumlarda basit bir soruya indirgenir. Konuştuğumuz bu bağlamda indirgenen soru da basitçe şudur: **Sisyphus'tan mı yanasınız yoksa haksız cezalar veren tanrılardan yana mı? Bu efsanede Sisyphus hayatı, insanlığı ve uygarlığı temsil eder, tanrılarsa ölümü.**

Bilinmelidir ki bugünün dünyasında, ne kadar yüksek büyüme oranları yakalarsanız yakalayın, ne kadar zenginlik üretirseniz üretin, ne kadar yollar ve ne kadar evler yaparsanız yapın Kürt sorununun hâlâ var olmasının verdiği zarar bütün bunlardan çok daha fazladır. Onun için ekonomik başarılarla övünmektense, toplumun bağrındaki bu yarayı iyileştirecek mütevazı adımlar atmak çok daha insani bir iş olacaktır.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yine İDO meselesi

Erol Katırcıoğlu 25.10.2012

Nisan 2012’de bu konuyu yazmıştım **Taraf**’ta, “**İDO Bunu Yapabilir mi**” diye sormuştum. Cevabım da yapmaması gerektiği ve yapması hâlinde de “**kanunlara da, vicdana da İslam’a da**” aykırı bir iş yapmış olacağı şeklindeydi. Konu, “**Acelen varsa biraz daha fazla para ödeyerek geç karşıya!**” kıvamında bir “**müşteriler arasında ayrımcı fiyat uygulamasıyla**” ilgiliydi. Sanırım benim gibi başkaları da yazdı bu konuyu. Daha sonraları **Rekabet Kurumu** da sanırım benzer şikâyetler üzerine, Temmuz 2012’de konuyu yeniden ele almış. Doğrusu nasıl bir karara varmış farkında değilim. Ama son günlerde konu tekrar alevlenince sorunun çözülmediğini anladım.

Öncelikle söyleyeyim ki İDO’nun özelleştirilmesi yanlış bir özelleştirmedir. Zaten işin yanlışlığı konunun son günlerde yeniden gündeme gelmesinin sebebi olan bir başka şirketin (Negmar) Eskişehir-Topçular hattında çalıştırmak üzere gemi satın almasına, diğeri de Bursa Belediyesi’nin Bursa-İstanbul arasında benzer şekilde deniz otobüsü çalıştırmak istemesine karşılık olarak İDO’nun yaptığı açıklamalardan anlaşılıyor.

Bir kere hemen şunu söyleyelim. 4046 sayılı Özelleştirme Kanunu’nun amaç maddesinde, devlete ait ya da devlet kabul edeceğimiz çeşitli kamu kuruluşlarına ait işletmelerin, “Ekonomide verimlilik artışı ve kamu giderlerinde azalma sağlamak için özelleştirilmelerine ilişkin esasları düzenlemektedir” diyor. Hemen soralım İDO bu maddeye giriyor muydu? Bence girmiyordu. **İDO ne verimsiz ve ne de zararlı çalışan bir işletmeydi. Ama ona rağmen özelleştirildi.** (Burada yerimi verimli kullanmak için Başkan **Kadir Topbaş**’ın da benimle aynı kanaatte olduğuna dair sözlerine hiç girmiyorum).

İkinci olarak, **İDO**, bir özelleştirme prosedürüne uygun özelleştirildi mi? Buna da olumlu cevap vermemiz mümkün değil. İki nedenle:

Bir; **4046 sayılı Özelleştirme Kanunu’nun** 2. maddesinin d fıkrası şunu söylüyor: Özelleştirme uygulamalarında, “**Oluşabilecek tekелci bir yapının olumsuz etkilerinin önlenmesi**” ilkesi esas alınır.

İki; **4054 sayılı Rekabet Kanunu’nun** 7. maddesi: “**Bir teşebbüsün hâkim durum yaratmaya (...) yönelik olarak, ülkenin bütünü yahut bir kısmında herhangi bir mal veya hizmet piyasasındaki rekabetin önemli ölçüde azaltılması sonucunu doğuracak şekilde (...) diğer bir teşebbüsün mal varlığını yahut ortaklık paylarının tümünü veya bir kısmını (...) devralması hukuka aykırı ve yasaktır.**”

Rekabet Kurumu’nun “Mesleki Daire Görüşü” bu tekelleşme olasılıklarına dikkat çekip **İstanbul Belediyesi’ne** durumu bildirdiği hâlde sözkonusu hatlarda “**tekелci bir imtiyaz**” anlamına gelen bu özelleştirilme hem rekabet yasasına ve hem de özelleştirme yasasına aykırı bir biçimde gerçekleştirildi.

Bunun da ötesinde sektöre girmek isteyen başka işletmelere karşı İDO’nun iskelelerini kullandırmamak biçimindeki tavrı da yasalara aykırıdır. Bu nedenle de **Kocaeli Büyük Şehir Belediyesi’nin** hangi nedenlerle **Negmar** şirketine izin vermediğini merak ediyorum. Çünkü bu iskeleler, deniz taşımacılığı yapan bir şirket bakımından “**zorunlu unsur**”dur ve bu nedenle de İDO’nun bu iskelelerin kullanılmasına rıza göstermesi gerekir. Biliyorum bu da nereden çıktı diyecek okurlarım olacaktır ama cevap olarak bu okuyucularıma, Rekabet Kurumu’nun telekomünikasyon piyasasında hâkim durumda olan Türk Telekom’a açmış olduğu internet sağlayıcı şirketlerin ihtiyacı olan altyapıyı kullandırmamasına ilişkin soruşturmada ifade ettiği şu satırları okumalarını tavsiye ederim.

“Zorunlu unsur doktrininin uygulama esasları olarak dört koşullu sistematik bir test yapılması yerinde olacaktır. Bu koşullar;

- 1. Giriş yapılmak istenen varlığın (zorunlu unsurun) bir tekелci teşebbüs tarafından kontrolü,**
- 2. (Giriş yapmak isteyen) bir rakibin pratik olarak ve makul bir şekilde ilgili varlığı/ ürünü/ tesisi/ altyapıyı (zorunlu unsuru) kurmasının/ üretmesinin imkânsız olması,**
- 3. Tekelci teşebbüsün giriş yapmak isteyen rakibi reddetmesi,**
- 4. İlgili zorunlu unsurdan faydalanmanın imkânlar dâhilinde olması şeklinde sıralanabilir.”**

Bu koşulların İDO bakımından da geçerli olduğu iddia edilemez mi? (Uzmanlara da **Port of Roscoff** davasını hatırlatayım).

Son olarak bizim basınımızda da yankılanan İDO’nun İngiliz ortağı **Sir Brian Souter**’le ilgili **Financial Times**’a konu olan haberde, bizim basınımızın nedense çevirmediği bir cümleye de değineyim. “Souter Yatırım, İstanbul belediyesinin sağladığı dökümantasyonla ‘hattın belirli bir süre münhasır kalacağına **inandırıldıklarını** söyledi’ demiş. Ben de merak ettim bu **“münhasırlığın”** nasıl verildiğini.

Bilen varsa beni ve toplumu bu konuda aydınlatabilir mi?

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Alternatif kutlamanın ortaya koyduğu

Erol Katircioğlu 01.11.2012

Bugünlerde, günlerce yaptığımız konuşmalar, tartışmalar, yürüyüşler tarihe muhtemelen bir iki cümle olarak geçecekler. Örneğin, **“23 Ekim 2012’de Cumhuriyet’in 89. kuruluş kutlamalarında CHP, Ankara’da bir ‘alternatif kutlama’ yapmak istemiş ve fakat o günün iktidar partisi AKP bu kutlamalara izin vermemiştir. Çıkan arbedede birçok kişi yaralanmış ve daha sonra polisin barikatları açmak zorunda kalmasıyla kalabalıklar Anıtkabir’e kadar yürümüşlerdir”**.

Aslında tarihte bir **“an”** olarak yaşanan bu olay bir değişimin ortaya çıkış biçimidir ve tıpkı bir film şeridinde olduğu gibi daha uzun bir perspektiften bakılınca, yani başka olaylarla birlikte ele alınınca anlaşılacaktır. Tabii ki burada böyle bir tarih denemesi yapmak değil niyetim ama bir zamandan beri gözlediğimiz olayları yan yana getirince spekülâtif de olsa bir değişim tablosunun ortaya çıkmakta olduğu da açık.

Bir kere şunu açıkça söylemek gerekir ki; 89 yıl önce kurulan Cumhuriyet’in, bu toplumda sağladığı başarılarından biri, etnik olarak Türk olmayan Lazlar, Çerkesler gibi toplulukları bir tür asimile ederek ulus-devlet inşasına katmasıysa, bir diğeri de kendi anlayışları üzerinden yeni bir “kimlik” üretmesi

olmuştur. Kendilerine zaman içinde çeşitli adlar veren bu **“kimlik”** mensupları kendilerini **“laikler”**, **“Kemalistler”**, **“modernler”** gibi adlarla tanımlayagelmışlerdir.

Bir **“kimlik”** illa ki doğuştan gelen bir özellik değildir. Kimlikler kültürel olarak da yaratılabilen bir aidiyet ilişkisini ima ederler ve her kimlik kendi içinde sembollere, değerlere, fikirlere, algılara ve duygulara sahiptir.

Bu çerçeveden baktığımızda bugün **“alternatif kutlama”** yapanlar, özünde kendilerini **“Kemalistler”**, **“modernler”**, **“laikler”** gibi tanımlayan ve belki de daha uygun bir terimle **“eski cumhuriyetçiler”**, Cumhuriyet’in 89 yıl önce tohumlarını attığı bu kimlik mensuplarıdır. Bunlar için, Cumhuriyet 89 yıl önce kurulmuş olan cumhuriyettir, sembol kişisi Mustafa Kemal’dir ve **“muasır medeniyete ulaşmak”**, **“Batılaşmak”**, **“bağımsızlık”**, **“anti-emperyalizm”** gibi birçok ilke ve fikirlere sahiptirler.

Bugünü ilginç kılan gerçek ise bu kimliğin dün bütün sistem üzerinde kuruluştan gelen hegemonik bir güce sahipken bugün bu gücü kaybetmiş olduğudur. Gerçekten de tam bir ölçü olmasa da seçimlerde CHP’ye oy veren bu kesimlerin toplum içindeki varlıkları, yalnızca toplam seçmen içindeki paylarından gidersek yüzde 20-25 civarındadır.

O zaman akla şu soru geliyor: **Bu kimlik mensupları, son yıllara kadar, kendileri azınlık oldukları hâlde nasıl olmuş da ülkeyi sanki çoğunlukmuş gibi yönetebilmişlerdir?** Aslında bu sorunun cevabı da bizim 89 yıldır sürdürdüğümüz Cumhuriyet’in içini demokrasiyle değil de bir tür otoriterlikle doldurmuş olduğumuza işaret etmektedir. Bu bir.

İkincisi ise, siyaset sahnesi daha henüz kimlikler üzerinden partileşmiş partilerden oluşan Türkiye’de **bu kimlik mensupları da, tıpkı Kürtler gibi azınlık bir kimliği temsil etmektedirler ve doğal olarak da kendi kimliklerine ait talepleri vardır.** Bu taleplerin vücut bulduğu siyasi parti ise **CHP**’dir.

Gerçekten de Türkiye siyasetinin normalleşmesi denen bir durum varsa o da bu 89 yıldır gizlenmiş gibi duran gerçeğin bugünlerde açığa çıkıyor olmasıdır. **Cumhuriyet bu ülkede demokratik bir biçimde kurulmamıştır ve bu gerçek 89 yıl sonra güneşin altında yerini almaktadır.**

CHP’ye oy verenleri **“eski Cumhuriyetçiler”** diye nitelediğimde, AKP’yi de **“yeni Cumhuriyetçiler”** olarak nitelediğimi düşünmüş olabilirsiniz. Ya da Mehmet Altan’ın ayırımında giderek **“Birinci Cumhuriyet”** bitmiştir sıra **“İkincisinde”** diyerek AKP’ye işaret ettiğimi de düşünmüş olabilirsiniz. Ama doğrusu bana göre Cumhuriyet’in kendisinden çok onun nasıl yönetildiğidir ki bu konuda AKP’nin de sınıfta kaldığı ortada.

O zaman temel soru şu: Cumhuriyet ama nasıl bir Cumhuriyet? Otoriter mi, demokrat mı? Buna karar vermek gerek.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Barişmaktan başka bir yol var mı sahiden

Erol Katircioğlu 03.11.2012

Başbakan'ın Kürt sorunuyla ilgili böyle konuşup da yarın herhangi bir nedenle örneğin Cumhurbaşkanı olması gibi aynı sorun üzerine barışçı konuşmasını beklemek sanırım artık imkânsız bir beklenti. Çünkü anlaşılan o ki Başbakan, bu savaşta, kendinden çok emin ve hiçbir biçimde taviz vermeyen bir lider imajı yaratmak istiyor. Çünkü herhâlde biliyor ki bu tür ilişkilerde **"kredibil"** olan, yani **"inandırıcı olan"** oyunu kendi istediği yöne çevirme gücüne de sahip oluyor.

Başbakan'ın açlık grevlerinde olanlarla ilgili **"şov yapıyorlar"** sözleri ile BDP Eşbaşkanı Selahattin Demirtaş'ın **"sertleşiriz"** tavrına karşı **"Sertleşsen ne olur, aynen karşılığını alırsın"** gibilerinden efelenmesi siyaset alanının da bir çeşit savaş alanına dönüşmüş olduğunu gösteriyor.

Doğrusu Türklerle Kürtler arasında kim nasıl yapmış bilmiyorum ama inanılmaz kalınlıkta bir **perde** var. Özellikle Türkler, (Türkler diyerek aslında hükümeti ve kendini bu kimlikle tanımlayan ve daha çok batıda oturan insanları kastediyorum) Kürtlerin ne yaşadıklarını ve bu yaşadıklarını da nasıl yaşadıklarını pek anlamıyorlar. O nedenle de Kürt gençlerinin kendilerini kahramanlık destanları yaratan insanlar olarak gördüklerini ve yaptıkları her eylemde de kendilerini biraz daha yücelttiklerini anlayamıyorlar. Anlayamadıkları için de mesela açlık grevlerini despot bir örgütün verdiği emirlere uymak zorunda kalmış insanların çaresiz bir eylemi olarak değerlendiriyorlar. Oysa karşımızda, mücadelelerinin kutsal olduğuna inanmış ve bu uğurda canlarından bile vazgeçebileceklerini göstermeye çalışan insanlar var.

Olayın iki tarafının soruna bakış açısı böylesine ters olunca birbirini anlamaya yönelik bir diyalog yolu açmak da mümkün olamıyor. Sanırım sorunun en önemli ayağı da bu.

"Anlamak zorunda mıyız onların bu eyleme neden kalkışmış olduklarını" diyebilirsiniz. **"Bir devletten, bu türden büyük siyasi talepleri insan bedenlerine bağlayarak elde etmeye yönelik bir politika"**nın yanlış olduğundan da söz edebilirsiniz. Üstelik bu düşüncelerinizde haklı da olabilirsiniz. **Ama ne var ki eğer bu sorunu çözmek durumunda olan sorumluluk mevkiinde oturan insanlarsanız bu insanların neyi niçin yaptıklarını anlamak ve uygun çözümü de bulmak sizin yükümlülüğünüzde.**

Türklerle konuştuğunuzda Kürtlerin ayrılarak ayrı bir devlet kurmak istediklerini düşündüklerini anlıyorsunuz. **"Bunu ifade etmiyorlar ama bütün amaçları da bu"** diye konuşuyorlar. Kürt siyasetinde **"ayrı bir devlet kurmak"** hâlâ benimsenen bir amaç mıdır bilmiyorum ama, **bugün itibariyle hükümetin uyguladığı stratejinin böyle bir amacın değişmesine değil de aksine perçinlenmesine yol açacağı açık değil mi?** **"Bugün itibariyle"** dedim, çünkü hükümetin bugün itibariyle benimsemiş olduğu pozisyon sertlik yanlısı bir pozisyon ve daha önceki **"açılım politikası"** ve **"Oslo süreci"** gibi politikalardan da çok uzak.

Demokrasi bir risk alma rejimidir. Bu söz, Kürtlerin bazıları ayrılmayı isteseler bile onların bu fikirlerini tartışabilmelerine olanak sağlamak gerekir anlamına gelir. **Demokratik tartışma süreçlerinin, tartışan tarafları olduğu kadar tartışma iklimini de değiştiren süreçler olması, bu riski de göze almayı anlamlı kılar.**

Bu nedenle de hükümetin önünde sanmayın ki iki yol var, biri şimdiki, diğeri ise bu ülkenin demokratlarının, solcularının ve liberallerinin önerdiği barışçı yol. Şimdikinin bir siyasetten çok sert bir pozisyon alma olduğunu dikkate alırsanız aslında yolun bir ve tek olduğunu anlarsınız. Bu yol ise, riski göze alıp demokrasiyi genişletmeye yönelik içinde anayasa çalışmalarının da olduğu bir yoldur.

AKP'nin **"muhafazakâr"** da olsa **"demokrat"** olduğunu ileri sürenlerin geldiğimiz yer itibariyle bu **"demokratlığın"** nasıl bir demokratlık olduğunu sorgulamaları gerekir. Ve hâlâ böyle düşünüyorlarsa en azından kalemleriyle, sorunun barışçı yönde çözülmesine çalışanlarla birlikte davranarak AKP'yi demokrat olmayan sert politikalardan vazgeçirmeye ve daha barışçı davranmaya davet etmeleri gerek.

Duyan var mıdır?

Ne dersiniz?

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Adalet, hemen şimdi!

Erol Katırcıoğlu 08.11.2012

Bizim hikâyemiz bu. **Adaletsizliklerin neredeyse kural gibi yaşandığı bir ülkede adalet aramak göze alınabilecek bir iş değil.** O nedenle de toplum adalet aramaktan ümidi kestiğinden yapabildiği tek şeyi **“kurallara uymadan”**, yani **“kendi küçük adaletsizlikleriyle”** yaşamayı tercih etmiş durumda. O nedenle de bu ülke hiçbir alanda doğru dürüst bir kural oluşturamıyor. Ama insanız sonuçta ve bir gün gerçekten adil davranabilecek bir yönetim ummadan da yapamıyoruz. O nedenle de **“adalet”** bu ülkede özel anlam taşıyan bir kelime.

İkinci Meşruiyet’in devrimci **“Jön Türkleri”** Meşruiyet ilan edildiğinde İstanbul sokaklarında Fransız devrimcilerinden esinlenerek **“Hürriyet, Eşitlik, Kardeşlik”** sloganı atarlarken bu sloganın önüne **“Adalet”** kelimesini koymayı tercih etmişlerdi. O nedenle de slogan **“Adalet, Hürriyet, Eşitlik ve Kardeşlik”** şekline dönüşmüştü. O günün toplumunda en çok duyulan bir ihtiyacın ifadesi olarak.

Bugünün Türkiye’sinde de durum çok değişmedi. Değil mi ki herkesin, ama herkesin gözü önünde **“Gök Kafes”** adı verilen gökdelen İstanbullulara rağmen şehrin göbeğine dikilebildi, bu durumda insan neden ve niçin adaletsizliklere karşı durmak düşüncesi ve isteğinin arkasında dursun ki?

Ya da bir iki kere yazdım. Herkesin gözü önünde, insanların evlerine, işlerine gitmek için kullandıkları bir **“yol”u**, özelleştirme adı altında bir özel şirkete vermek nasıl bir kamu görevi olabilir ki? İstanbul Belediyesi’nin sahibi bulunduğu **İDO’nun** bütün gemileriyle, iskeleleriyle ve hatlarıyla, varolan bütün yasalara aykırı olarak bir özel şirkete verilmesi olayından söz ediyorum. Bu adaletsizlik de hepimizi gözü önünde oldu ve olmaya devam ediyor. İnsanların isyanı kamuoyunda pek duyulmuyor ama adalet duygularının derinden zedelendiği aşikâr.

Ya da alın yine hepimizin gözü önünde olmakta olan **Vakıf Üniversiteleri** olayını. **“Kâr amacı gütmeyen”** kuruluşlardan sayılan bu kuruluşların pekâlâ asıl kuruluş amaçlarının **“kâr”** sağlamak olduğu herkesçe bilindiği hâlde değilmiş gibi davranmanın yarattığı adaletsizlikleri. İstanbul’da **Yeni Yüzyıl** adlı üniversitede olanlar bu adaletsizliklerden en sonuncusu. Üçü dekan olmak üzere 17 öğretim üyesinin işine son vermiş yönetim. İş Kanunu’na ve YÖK Kanunu’na rağmen. Yönetim dediğimiz de sanmayın ki rektör. Yönetim, Üniversite’yi kuran ve akademik olmayan kişi ya da kişiler. Üstelik biraz daha ayrıntısına inince **“kütüphanesi”** dahi olmayan bu kuruma bu yetkinin nasıl verildiği hakikaten şaşkınlık verici.

Ama oluyor işte. Burası Türkiye. Vatandaşın “yol”unu özel kişilere para kazansın diye veren adaletsizlik, “eğitimi” de vermekten çekinmemiş. Üstelik de adında “adalet” olan bir partinin iktidarında bile. Oysa ne “yol” ve ne de “eğitim” para kazanmak için uygun alanlar ve eğer olacaksa da bu gibi adaletsizlikleri üretmeden olması gerekir.

Tabii ki söz edilebilecek adaletsizlikler burada söz ettiklerimle sınırlı değil. Bunlar benim son günlerde gözüme batanlar. Ama bu ülkede hiçbir zaman gerçek bir muhalefetin olmayışı, iktidar partilerinin de hep “kol kırılır yen içinde kalır” anlayışıyla davranıyor olması toplumun bu tür adaletsizlikler konusunda daha duyarlı davranmasını da önüyor.

Dedim ya bizim hikâyemiz bu. Bir toplumun 2023 gibi hedeflere sahip olması iyi bir şey. Refah artsın, yoksulluk kalsın, insanlar mutlu olsun. Olsun. Ama bunlar belirsiz bir gelecekte değil de insanların bu dünyada yaşadıkları süre içinde olsun.

O nedenle de konu adalet olunca, bence;

“Adalet, hemen şimdi!”

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bir sergi dolayısıyla

Erol Katırcıoğlu 10.11.2012

Yeni resim sergisinin adını **“Ağ”** koymuş **Arzu Başaran**. Ben olsam **“network”** mü koyardım bilemedim. Serginin tanıtım kitabında **“ağ”** kelimesinin yanında İngilizce, Ermenice ve Kürtçe karşılıklarını da yazmış. Sanki evrensel ve yereli vurgulamak ister gibi. Ama belki de bu topraklarda **“yalnız değiliz”** demek istemiş, tıpkı sergisinin adı gibi bizim dışımızda da - başkaları da var anlamında.

Çağımızın bir **“ağ toplumu”** olduğu çok yazıldı çizildi. Bunlar arasında Türkçeye çevrilen en önemlisi sanırım **Manuel Castells’in Ağ Toplumunun Yükselişi** adlı kitabı. (Aslında bu kitap aynı konudaki üçlemesinin ilk cildi). **Alain Touraine**, kitabın tanıtımı için yazdığı yazıda Castells’in bu çalışmasıyla, sosyal bilimlerin en büyük tutkusu olan **“insan doğasını incelemek yerine, yeni bir teknolojik ve ekonomik medeniyetin getirdiği sosyal, kültürel ve psikolojik dönüşümleri”** yeniden keşfettiğini söylüyor.

Arzu Başaran’ın sergideki resimleri de bize **“hiçbirimiz yalnız değiliz, hepimiz çeşitli ağların içinde başkalarıyla ilişkiliyiz”** diyor. Yani, yeni bir medeniyetin dönüşümlerinin resim sanatı çerçevesindeki bir arayışı olarak.

Bu yeni medeniyetin getirdiği en önemli anlayışlardan biri sanırım bireyi birey olarak değil de bireyi kendi ilişkileriyle birlikte ele almak. Bir bireyin değerinin birey olarak sahip olduğu özellikler dışında başka bireylerle kurduğu ilişkilerle ele alınıyor olması yeni bir anlayış. Aslında yeni de denemez belki ama bir zamandan beri özellikle sosyolojide **“İlişkisel Sosyoloji”** adı ile tartışılan yeni bir konu. Birey-indirgemeci bir yaklaşımla arasındaki fark da bireye ait özelliklerden çok onun ilişkilerinden yola çıkmanın daha doğru olacağı. Yani **“öz”**e değil **“ilişkiye”** önem veren bir bakış.

Yalnızca **“ilişkisel sosyoloji”** alanında değil **“sosyal ağlar”** (social networks) adı verilen yeni bir disiplinin de konusu, kurduğumuz ilişkiler. Burada ayrıntısına giremem ama kurduğumuz ilişkileri, matematiğin de yardımıyla ölçülebilir kılmaya çalışan bu çalışma alanı, psikolojiden, terörizme, sermayenin örgütlenmesinden, organizasyon teorilerine kadar bir çok konuda inanılmaz imkânlar sunan yeni bir alan.

Arzu Başaran'ın resimleri de bu yeni dünyanın yeni duygusunu bize geçirmeye çalışıyor. Resimlerindeki "varlıklar"dan hep **"bağlar"** ya da **"ilişkiler"** yükseliyor. Bu "bağlar" ya da "ilişkiler" de ya görebildiğimiz bir başka **"varlığa"** ya da göremediğimiz **"başkalarına"** doğru yol alıyorlar.

Bu resimlerden bazılarında ise bu yeni bakış açısının başka versiyonları da var. Örneğin örümcek ağına benzeyen bu ağlara bakarken, ağların sizi içeriye mi yoksa dışarıya mı davet ettiğini anlayamıyorsunuz. Bir bakıyorsunuz içeriye doğru bir seyahattesiniz, bir bakıyorsunuz tersine, dışarıya. Ama her seferinde de bir seyahat içinde olduğunuz kesin. Tıpkı gerçek hayatta kurduğumuz ilişkiler üzerinden zaman içinde yaptığımız seyahatler gibi.

Bireyi ilişkileri içinden anlamaya çalışmak onun değişimini, kendisinin olduğu kadar **"başkalarıyla"** kurduğu ilişkilerin bir sonucu olarak görmek insan ve toplum gerçeğinin daha iyi kavranmasına yardımcı olabilecek bir bakış açısı. Çünkü gerçekten insan kendi ağı içindeki diğer insanlardan etkilendiği gibi ağ içindeki diğer insanları da etkiliyor. Yani **"başkaları bizi"**, **"biz de başkalarını"** etkileyerek yaşıyoruz. Bu nedenle de yalnızca **"biz"**den kalkan bir bakış açısı **"biz"**i anlamaya yetmez. Çünkü **"biz"** yalnızca **"biz"** değil aynı zamanda **"ilişkide olduklarımızız"**dır da.

O nedenle de Arzu Başaran'ın resmindeki **"varlıkların"** nasıl evrileceğini bilemeyiz, bildiğimiz yalnızca **"başkalarıyla"** ilişki içinde olmuş olmaları. O kadar! Nasıl biçimlenecekleri ise ucu açık bir soru.

Arzu Başaran'ın Nişantaşı'nda *Galeri 44A*'daki sergisini görünce bunları yazmak istedim. **"Hepimiz özgür olmadıkça, hiç birimiz özgür olamayız!"** cümlesini bana bir daha kurdurttuğu için.

Yazıyı **"İlişkisel Sosyoloji"**nin **"manifestosu"**nu yazan Türkiye kökenli bir Amerikalı sosyologun, **Mustafa Emirbayer**'in, **Marx**'ın ünlü sözü **"Bütün dünyanın işçileri birleşin!"**le ilişkilendirerek söylediği şu cümleyle bitireyim: **"Bütün dünyanın varlıkları- ilişkilenin!"** (Entities of the World- Relate!).

Sanırım Arzu Başaran'ın da bu sergisiyle bize söylediği de bu...

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ya grevdekiler kendi kararlarıyla grevdeyseler

Erol Katırcıoğlu 15.11.2012

Günlerdir Başbakan'ın, ya **"idam"**la ilgili söylediklerini, ya **"açlık grevleriyle"** ilgili söylediklerini ya da **"Taksim"**le **"3. Köprü"**yle, **"3. Havaalanı"**yla vs. ile ilgili söylediklerini konuşup duruyoruz. Bunda bir tuhafılık yok mu dersiniz? O ortaya atıyor, biz konuşuyoruz. Biz derken biz köşe yazarlarını değil tüm toplumu kastediyorum tabii ki. Sahiden bu durumda bir tuhafılık yok mu?

Bence tuhafılık yalnızca Başbakan'ın bu konuları ortaya atmasında da değil. Ortaya atılan ve bizim hayatlarımızı etkileyecek olan bu konularda sözün hep yukarıdan gelmesi, hep **"Biz düşündük, bu sizin için en iyisidir"** diyen bir tavırda olması.

Mesela ben de İstanbul'da yaşayan bir birey olarak Taksim'de birtakım düzenlemelerin iyi olacağı fikrinde olan bir insanım. Şurası şöyle değil de böyle olsa daha iyi olmaz mı, trafik şuradan değil de buradan gitse daha rahat olmaz mı, şurada yer altına doğru inen bir otopark olsaydı ne iyi olurdu gibi çeşitli bakımlardan Taksim'i düşünen biriyim. Peki, şimdi ne oldu?

Başbakan Erdoğan'a göre, şimdi benim gibi Taksim'i yaşayan milyonlarca İstanbullu, **"CHP zihniyetinde olan ya da o zihniyete yakın olan"** insanlar hâline geliverdik birden. Yani Başbakan bizi bir kefeye koyarak **"homojenleştirdi" ve "ötekileştirdi"**. Peki, bu bakışta bir tuhafılık yok mu? Demokrasi nasıl bir yönetim tarzıdır ki Başbakan gibi düşünmeyenler birden bire bir sıfat da takılarak ötekileştirilip ayrıştırılabilirler? Ya da bu yaşadığımız sahiden bir demokrasi mi?

Tamam, anlıyorum Başbakan bu memlekete **"hizmet"** etmek istiyor. Bu isteği belediye başkanı seçildiği günlerden bu yana bilinen bir özelliği. Bu saygı duyulacak **"özelliklerinden"** ötürü Başbakan'ı kutlamak da gerekiyor. Ama hemen söylemeliyim ki bir siyasetçinin **"hizmet etme aşkı"** ile yönetilen bir ülkenin yönetilme tarzı böyleyse o yönetim tarzına **"demokrasi"** demek pek mümkün değildir. Demokrasi, **"Benim için en iyi olanı benim temsilcilerim (ya da başkanım) bilir"** gibi bir anlayışın değil; **"Benim hayatımı etkileyen kararlarda benim de dahlimin olması gerekir"** diyen bir anlayışın adıdır. O nedenle de, bize sorulmadan, bizim fikrimizi almadan bizim için **"en iyi olanın"** bize empoze edildiği rejimin adı demokrasi olamaz. Ona bir başka ad vermemiz gerektiği kesin.

Başbakan, **"açlık grevleriyle"** ilgili dün yaptığı grup toplantısındaki tavrı da benzerdi. Dünkü **Taraf**'taki yazısında **Mithat Sancar** bu tavrı **"kibir"** olarak nitelemiş. Başbakan'ın, açlık grevine yatmış, ölüm sınırına gelmiş insanların hayatlarıyla ilgili konuşurken, onları bir çeşit PKK'nın piyonları olarak nitelemesi bu **"kibrin"** ve bu **"yüksek özgüven"**in bir sonucu.

Nasıl Başbakan tıpkı Taksim'de yapılanlarla ilgili kendi düşündüğü gibi düşünmeyenleri bir sıfat altına koyarak **"homojenleştirmiş" ve dolayısıyla da "ötekileştirmişse"** tıpkı onun gibi açlık grevindeki insanlara da aynı şeyi yapıyor. Peki ya bu insanlar Başbakan'ın düşündüğü gibi PKK'nın yönlendirmesiyle değil de tamamen yaşadıklarına itiraz etmenin bir yolu olarak mahpusluk koşullarında, hatta belki de hayatta yapabilecekleri en büyük eylemi göze alıp bu işe girişmişlerse? Böyle bir olasılık hiç mi mümkün değil? Bu durumda Başbakan, bu insanların ölümünden nasıl bir sonuç çıkaracak dersiniz?

Annem der, **"Mağrur olma padişahım senden büyük Allah var"** diye.

Özlü sözmüş doğrusu.

Tarihin imbiğinden damlayan...

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bir kere daha İDO

Erol Katircioğlu 17.11.2012

Bize de bu dūşüyor belki hayatta. Yapılanlara itiraz etmek. Tabii yapılanlara deyince bütün yapılanlara diye anlamanız gerekmiyor bence. Çünkü yapılan her Őeye itiraz ediyor da değilim. Aksine doğruya doğru eğriye eęri demeye çalışıyorum kendimce. Ama iřte yine de yazdığım yazıları yan yana getirdiğimde itirazi yazılar oldukları da ortada.

Bu benim bu konuda yazacağım son yazı olacak (ilki 21 nisa...n, ikincisi ise 25 Ekim 2012’de bu kōēde yayınlanmıştı). Bu, **İDO** konusunda. Bazı dūřüncelerimi tekrar edecek olabilirim. Ama **yapılan özelleştirmenin yanlış yapılmış bir özelleştirme olduğunu ve potansiyel olarak da kamu aleyhine sonuçlar üreteceğini bir kez daha söylemek durumundayım**.

Geçenlerde konuyla ilgili **Rekabet Kurumu Başkanı Prof. Dr. Nurettin Kaldırımcı** ile yapılmış bir söyleşi yayımlandı **Radikal** gazetesinde (12.11.2012). Kaldırımcı açık ve net bir biçimde durumu özetledi:

“Özelleştirme öncesi ihaleye çıkılırken, daha rekabetçi, tüketici açısından olumsuzluğu olmayacak bir model veya ayrıntı geliştirilebilirdi. Bizim kurul görüşümüz de bu yönde. Daha rekabetçi bir modelde özelleştirme yapılsın dedik. İstanbul Büyükşehir Belediyesi bu özelleştirmeyi yaptı ve pratikte bunun (söylediğimiz modelin) mümkün olmadığı bildirildi”.

Yani Sayın Kaldırımcı diyor ki; daha rekabetçi bir modelde özelleştirme yapılsın dedik ama İstanbul Belediyesi öyle yapmadı. Zaten bizim buradaki görevimiz de **“görüş bildirmek”**, **“dayatma yapmamız”** da mümkün değil. O nedenle de bu durum ortaya ıktı.

Doğrusu bu cümlelerden siz, **“ Rekabet Kurumu da Akın’a (yani İDO’ya) destek verdi”** diye bir cümle üretebilir misiniz bilmiyorum ama işte **Radikal gazetesini** bunu yapmış. Neden ve niçin yapmış orası beni şimdilik ilgilendirmiyor. Ama Sayın Kaldırımcı’nın verdiği söyleşiden çıkarılabilecek böyle bir cümle olamaz.

Ama şu söylenebilir: Yine Kaldırımcı’nın **“İDO’da başkasının piyasaya girmesi konusunda hukuki engel var diye anlamak lazım. Çünkü o bölgede işletmecilik yapma hakkı bir firmaya verilmiş”** ifadesinden giderek, Rekabet Kurumu’nun Akın’a destek verdiği şeklinde yorumlanmış olabilir.

Ama bu cümleyi de böyle yorumlamak biraz söyleneni çarpıtma riski taşıyor mu? Çünkü bir belediye “yasal olmayan bir biçimde” de olsa bir başka kuruluşa bir bölgede işletme yapma hakkı vermişse ve bu hak kullanımı şu anda yürürlükteyse, burada aynı bölgede işletme yapmak isteyen bir başka şirket bakımından hukuki bir engel olmadığını söyleyebilir miyiz? Tabii ki var. Ama bu hak, yasal olmayan, daha doğrusu gerek 4046 sayılı Özelleştirme ve gerekse 4054 sayılı rekabeti Koruma Yasası’na aykırılık taşıyan bir biçimde verilmişse orada tabii ki yaratılmış bir giriş engeli olacaktır ve bu haksız hukuksuz yaratılmış engel de tartışma konusu olacaktır. Zaten bugünkü durum da budur.

Kimsenin işine taş koymak değil niyetim. Ama toplumun adalet duygusunu zedeleyecek hukuksuzlukların daha büyük hukuksuzluklara yol açmaması için yanlış gördüklerime de itiraz etmek durumundayım.

şimdi bu durumu nasıl çözeriz diye dūřünmeye başlarsak belki de Kaldırımcı’nın bir vurgusundan yola çıkarak bunu yapabiliriz. Kaldırımcı diyor ki **“řu andaki şikâyetleri, (şirketin) işletmecilik, yönetim tarzı kaynaklı olarak yorumluyorum”**. Evet bu böyle. Çünkü yapılan, yanlış bir özelleştirmeyle bir tekel hakkı verilmiş olsa da, işletme yönetiminin bu hakkı nasıl kullanacağı çok önemli. **Yönetim bu tekel hakkını ve olanağını fiyatları tekelci bir düzeyde tutarak da kullanabilir, daha makul, yaptığı yatırımı daha uzun vadede amorti edebilecek bir rekabetçi fiyat düzeyinde de tutabilir**. Bu tercih tamamen yönetimin karardır ve yönetimin de şimdiye kadar yaptığının birinci şık üzerinden olmasından da bu sorun ortaya çıkmıştır.

Peki, ama fiyatların nerede oluşacağı kararı birden fazla işletmenin olduğu arz ve talep güçleri tarafından değil de İDO yönetimi tarafından verileceğine göre, bu durumda toplumun şikâyet etmeyeceği makul bir fiyat nasıl bulunabilir? Bence sorun budur ve bu **sorunun çözülmesi fiyatların makul düzeylerde oluşmasını sağlayacak bir “regülatör kuruluşun” işi içine girmesiyle sağlanabilir.** Yine Kaldırımcı’nın söylediği gibi Rekabet Kurumu “**fiyat denetim kurumu**” olmadığına göre bu kurumun “**tüketicilerin ve işletmeciler kuruluşun**” da içinde yer alacağı yeni bir kuruluş olması gerekir. **Bunu yapmak gerekir ve bu böyle yapıldığında da topluma daha demokratik bir işletmeciliğin de mümkün olabileceği gösterilmiş olur.**

İDO yönetimine düşen de bence budur...

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Hakkâri’de iki gün

Erol Katırcıoğlu 29.11.2012

“**Hakkâri’de bir mevsim**” bile değil yalnızca iki gün geçirdim. Van’dan üç saat gittikten sonra, bir süre karlı dağlara geçecek kadar yaklaşan, oradan neredeyse bir ova kıvamında topraklara geçen yolları aştıktan sonra etrafı yüksek dağlarla çevrili bir çanak gibi duran Hakkâri’ye vardım. Küçük bir Anadolu kasabası havasındaki Hakkâri’nin en etkili yanı kuşkusuz **Sümbül Dağı**. Tepesindeki karlarla muhteşem bir görünüşü var. Onun ötesinde bu yerleşime “şehir” demek bile imkânsız. Halkın “**Mecburiyet Caddesi**” adını uygun bulduğu tek bir ana caddesi var. Adı üzerinde herkes mecburi olarak günde en az bir kere bu yoldan geçmek zorunda gibi.

Anladığım kadarıyla tüm yerli nüfus Kürt. On bin civarında Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin memurlarını saymazsanız bu böyle. Ben hiçbir doğu ilimizde devletin bu kadar “**eğreti**” durduğu başka bir yer görmedim. Kaldığım otelin penceresinden Mecburiyet Caddesi’ne bakarken, “**Türkiye Cumhuriyeti İş ve İşçi Bulma Kurumu**” yazan, yan yatmış tabelaya bakarken geldi aklıma bu. Buradaki devletin varlığı, “**Tıpkı bu tabela gibi**” diye geçirdim içimden “**eğreti!**”.

Doğrusu bu şehre şehir demenin zor olduğunu söylerken bu, yalnızca yerleşimin mekânsal boyutlarının küçük olmasından dolayı değil. Şehrin her bakımdan bakımsız, estetikten yoksun ve terkedilmiş bir görüntü vermesinden. O zaman insan kendi kendine söyleniyor, **Ekonomik başarılarının verdiği özgüvenle kendini Ortadoğu başta olmak üzere neredeyse bütün dünyaya nizamât vermeye çalışan bir Türkiye’nin Hakkâri’si böyle olabilir mi diye.** Eğer tersten söylersek, kim inanır Hakkâri’si böyle olan bir Türkiye’nin Ortadoğu’da model olabilecek bir ülke olduğuna, ya da Birleşmiş Milletler gibi “**hakem kuruluşlara**” ilişkin eleştirilerin haklılığına. Demezler mi ki “**Önce sen kendi ülkene bak!**” diye.

Bütün bunlara rağmen Hakkâri, Türkiye’nin Kürtlerle neden barışması gerektiğini iyi anlatan da bir şehir. Bu barışmak yalnızca onların temel talepleri olan “**anadilde**” eğitimden çok, aynı zamanda onların kendi kendilerini “**yönetme**” talebini de kapsıyor. Çünkü orada yaşayanlar onlar ve kendi hayatlarıyla ilgili kararlarda en fazla dahil olması gerekenler de onlar.

Ticaret Odası yetkilisiyle konuşurken Hakkâri’nin geliri nereden gelir, diye sorduğumda aldığım cevap, devlet buradaki memurlarına ve korucularına aylık olarak ne verirse odur buradaki ticaret, oldu. Bir şehrin bu kadar

devlete bağımlı olması ve devletin de muhtemelen yalnızca güvenlik çerçevesinde Hakkâri'yi algılaması, bu resmi biraz terkedilmiş, bakımsız ve Sümbül Dağı hariç renksiz kılmış durumda.

Bu nedenle de insan Hakkârililerin bir tür beklemede olan bir halk olduğu duygusuna kapılıyor. Hakkârililerin beklemede olduğu şey de sanırım bu yukarıda altını çizmeye çalıştığım yönetim konusuyla ilgili. Hakkârililerin çoğu devletin buradaki bu biçimde varlığından rahatsız. Paylaşmayan, yalnızca kendi çıkarları doğrultusunda karar alan bir devlete güvenmemek aslında yalnızca burada yaşayanlara değil devlete de ait bir duygu. Devletin de buraya güvenmediği çok açık.

İşte alın size Kürt sorunu!

Birbirine güvenmeyen (her birinin kendine göre haklı nedenleri de olabilir), o nedenle de adım atamayan iki toplum. Bana Hakkârililerin beklemede olduğu duygusunu veren de bu durum sanırım. Adım atılacakmış gibi, sorun çözülecekmiş gibi bir hava. Gergin ve belirsiz.

Hakkâri bu nedenle de sanırım Kürt sorununun da aynası olan bir şehir. Bir mevsimde değil iki günde yaşadığım Hakkâri'den edindiğim izlenimler bunlar.

Umarım Hakkârililer çok beklemezler...

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Türkiye siyaseti yapmak

Erol Katircioğlu 01.12.2012

Dedim ya bir kimliğin üzerinden baskı kalkınca o kimliğin normalleşme süreci başlıyor. Normalleşme sürecinden kastettiğim de kimliğin içinde baskıyla ikinci, üçüncü, hatta dördüncü plana gönderilmiş farklı düşünceler kendine yer buluyor. Bir tür güneşin altında kendine yer istiyor. Nitekim bu duruma son bir örnek, Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'le Başbakan Erdoğan'ın BDP'li milletvekillerinin dokunulmazlıklarına ilişkin görüşlerindeki farklılıklar. Erdoğan, kesin ve katı bir ifadeyle **"Gereken yapılacaktır"** derken, Gül, 1990'lı yıllarda yaşanan DEP milletvekillerinin Meclis'ten atılmasına benzer bir dışlamaya girilmemesi gerektiğini, **"Çıkmaz sokaklara girmemek lazım. Herkesin sorumluluğu var. Mecbur olur geçmiş tekrarlanırsa bizi bir yere götürmez"** diyerek hükümeti ve milletvekillerini uyarmak ihtiyacı hissediyor.

İslami kimliğin aynı siyasi kulvarından gelmiş bu iki siyasetçisinin görüşleri arasında bir fark var mıdır? Evet, vardır. Üstelik bu fark daha önce Ergenekon tutuklularıyla ilgili bu ikili arasında varolan fark gibi **"yapısal"** bir farktır. **"Yapısal"** dan aralarında **"uzlaşmaz"** ayrılıklar vardır demek istemiyorum. Ama demek istediğim **"İslami kimliğin"** üzerindeki baskı azaldıkça, bu kimliğin en önemli iki aktörünün yapılarındaki farkların en azından görünür hâle gelmekte olduğudur.

Doğrusu ben bu ikilinin siyasi olarak birbirinden kopmalarının mümkün olmadığını düşünenlerdenim. Ama yine de aralarında ülkenin yönetimi konusunda önemli yaklaşım farkları olduğu giderek gün yüzüne çıkıyor.

Bu fark, Gül'ün Cumhurbaşkanı oluşuyla açıklanabilecek bir fark da değildir bence. Her ne kadar Cumhurbaşkanlığı **"tarafsız"** olmayı gerektiren bir makamdır ama gerek Ergenekon tutukluları ve gerekse de

bu dokunulmazlıkların kaldırılması konusundaki Cumhurbaşkanı'nın tutumunun **"tarafsızlıkla"** değil **"farklı yönetim anlayışıyla"** ilgili olduğunu düşünüyorum.

Tabii ki Gül'ün bu tutumunu siyasette referans alabileceğimiz bir tutum olarak değerlendirmemiz zordur. Çünkü, Cumhurbaşkanı bu görevini yaparken bir siyasetçiden çok devletin en üst bürokrati gibi davranmaktadır ve yarın siyasete dönerse bu yaklaşımlarının onun ne ölçüde genel davranışları olacağını bilmemiz mümkün değildir. Ama yine de eğer bu ikili arasında bu olaylarla ortaya çıkan siyasi tutum farklarını açıklamak istersek sanırım Erdoğan'inkini **"kimlik siyaseti"**, Gül'ünkünü ise **"Türkiye siyaseti"** olarak nitelememiz mümkündür.

Yani Erdoğan, İslami kimliğin içinden bakarak olayları görüyor ve değerlendiriyor, Gül ise daha geniş bir Türkiye noktasından bakıyor ve değerlendiriyor. Bu nedenle de belki Kürt milletvekillerinin parlamentoda olmamaları, ya da onların seslerinin kesilmesi Erdoğan'ın kendi kimlik siyaseti bakımından yararlı olabilir ama bir Türkiye siyaseti bakımından zararlı olacağı açıktır. Açıktır çünkü Kürtlerin seslerini parlamentodan kesmek demek Kürt sorunu gibi giderek herkesin başını ağrıtan bir sorunun çözülmesini engellemek demektir ki bunun herkes için kan ve gözyaşı olacağı ortadadır.

Ben **"kimlik siyaseti"** derken, **"Türkiye siyaseti"** derken bu nüansa işaret etmeye çalışıyorum. Kimlik siyasetinin, kim yaparsa yapsın ortaya çıkış biçimi **"dışlayıcı"** ve **"çatışmacı"**dır. Oysa **"Türkiye siyaseti yapmak"** **"onarıcı"** ve **"yapıcı"**dır. Bugün ülkedeki tüm sorunu olanların sorunlarını duyurmak ve onlara çözüm bulmaya çalışmak bir Türkiye siyasetini gerektiriyor.

Böyle bir siyasetin kimlerce yapılacağı ise hâlâ meçhul...

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Siz de özür dileyin öyleyse

Erol Katircioğlu 06.12.2012

Başbakanın son günlerde yaptığı konuşmalar onun gerçekten Kürt meselesi denen meseleyi tam olarak kavramadığını ya da sorunu tamamen **"kendi penceresi"** içinden algıladığını gösteriyor. Dokunulmazlıkların kaldırılmasıyla ilgili gerek **"grup toplantısında"** ve gerekse de dün **"il başkanları"**na yaptığı konuşmalarda sık sık **"ecdadımıza"** vurgu yapması, **Selahattin Eyyubi**'den **Ahmedi Hani**'ye kadar Türkler için de önemli olmuş Kürtleri sayması ya da sık sık **"İslam"** ortak paydasına müracaat etmesi bu durumun en açık kanıtı.

Tabii kendine olan sonsuz güvenden ötürü sağa sola **"ayar"** vermesi, üstelik bunu Cumhurbaşkanı'nın **"sakin olun, yanlış yapmayın"** uyarısı ortadayken yapması kendi **"liderliğini"** zorlayan bir tutum olduğu kadar ülkedeki **"gerilim siyasetinin"** iplerini daha da geren bir adım oluyor. Dedim ya kendine olan özgüvenin yüksekliği, yapmakta olduğu hatanın da nelere neden olabileceğini düşünmesini engelliyor.

Öte yandan insanın Başbakan'ı dinlerken onu, **"makul"** şeyler söyleyen bir insan olarak algılaması da mümkün. Öyle ya, açık açık **"Biz Türk milliyetçiliğine de Kürt milliyetçiliğine de karşıyız"** diyerek milliyetçiliğe karşı çıkması çatışmacı siyasi iklimimiz bakımından olumlu bulunabilir. Ya da biz geldik bu ülkede asimilasyon ve inkâr politikalarına son verdik demesini, ya da hapishanelerde Türkçe bilmeyen annelerin ya da babaların

çocuklarıyla kendi dillerinde konuşmalarını sağladık demesini, ya da **“TRT Şeş”**i biz açtık demesini, bütün bunları olumlu bulup da Başbakan’a hak vermek gerekir diye düşünenler olabilir. Çünkü bütün bunlar gerçekten de AKP iktidarında gerçekleşmiş olumlu gelişmeler.

Ama bence burada yanıltıcı bir durum var.

Bir kesimi varlıklı, bir kesimi ise yalnızca emeğiyle geçinenlerden oluşan bir toplumda “Hepimiz eşitiz!” demek, gerçekten hepimizi “eşit” yapar mı? Ya da aynı koşullarda olanlara “Görüyor musunuz hepimiz özgürüz!” demek gerçekten hepimizi “özgür” kılar mı?

İktidar partisinin “Sünni Müslüman ve Türk” olmakla övündüğü bir ortamda “Hepimiz eşitiz” demesi, Sünni Müslüman ve Türk olmayan vatandaşların kendilerini diğerleriyle “eşit” hissetmesini sağlayabilir mi? Mesela Aleviler, mesela Hristiyanlar, mesela Museviler, mesela Kürtler, mesela Çerkesler kendilerini bu durumda nasıl eşit hissetsinler ki?

Nitekim hissetmiyorlar da. İkide birde **“ecdatlarımızdan”** sözeden, ikide birde **“Müslümanlık”** ve **“Osmanlı”** vurgusuyla kendi kimliği olan **“Sünni Müslüman Türk”** kimliği içinden konuşan Başbakan, bunu yaparken de toplumda farkında ya da değil bir tür ayrımcılık yapıyor. Kaş yapayım derken göz çıkarıyor.

Eğer bu ülkede siyaset **“kimlikler”** üzerinden değil de modern kapitalist toplumun sınıfları arasında şekillenen bir siyaset olsaydı, kimliklerin varlıkları da de önemli olmazdı. Ama öyle değil. Bu ülkede farklı **“kimlikler”** var ve bu **“kimlikler”** kendi kimlikleriyle ilgili taleplere sahipler. Başbakan’ın, bütün kimlik taleplerini taşıyan bir siyasi anlayışa sahip olmaması ve yalnızca kendi kimliği içinden konuşması, onu böyle ayrımcı bir siyasete mahkûm ediyor. Farkında olmadığı şey de bu.

Bu nedenle de **“Etnik siyaseti bırakalım”** diyor ama kendisinin her sözü, kullandığı dil, belki kendisi tarafından değil ama **“ötekiler”** tarafından doğal olarak Başbakan’ın bizatihi **“etnik”** bir siyaset yaptığı biçiminde anlaşılıyor.

Başbakan BDP’lilerle görüşmenin koşulu olarak **“Şiddete karşı olduğunuzu açıklayın, öyle konuşalım”** diyor, Kürtlerin samimiyetlerinin bir göstergesi olarak. BDP’liler bu teklife ne der bilmiyorum ama ben de Başbakan’a, Türklerin bugüne dek yaptıklarından dolayı **“Kürtlerden bir özür dileyin de öyle konuşalım”** diyorum. Sünni Müslüman Türk kimliğinizin samimiyetinin bir göstergesi olarak...

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Başkanlık mı koalisyon hükümetleri mi

Erol Katırcıoğlu 13.12.2012

Demokrasiyi bir zihniyetten çok bir yönetim biçimi olarak algılayan bir siyasi elitin olduğu bir ülkede eğer şans bir partiye **“çoğunluk”** olma imkânı sağlarsa, böyle bir demokrasinin otoriterleşmesi de kaçınılmaz.

Bizde olan da bu.

Evet, Adalet ve Kalkınma Partisi sandıktan çıktı ama aldığı desteğin büyüklüğü onun otoriter bir yönetime doğru savrulmasının da nedeni oldu. Son günlerde bu ülkede olup bitenler durumun böyle olduğunu gösteriyor. Özellikle dün bütçe görüşmelerinde önerilen bütçeyle ilgili oldukça fazla sayıda devlet kurumunun Sayıştay raporlarının açıklanmamış olması da bu meyanda. Çoğunluk olduğumuza göre biz yaparız havasında bir iktidarın demokrasisi de böyle.

Ama oluyor işte!

Seçimlerden hemen sonra, yani bundan bir yıl önce bu sütunlarda AKP için bu yol ayrımına işaret etmiş ve bir soru sormuştuk:

“AKP gerilettiği vesayet rejimi yerine gerçekten herkes için yeni bir başlangıç anlamına gelecek daha özgürlükçü kural ve kurumların olduğu yeni bir rejim mi yaratacak, yoksa vesayet rejiminin baskıcı kurum ve kurallarını yenileyerek bu rejimin bir tür rönesansını mı gerçekleştirecek?” (Taraf, 11 Kasım 2011)

Öyle anlaşıyor ki AKP sorunun ikinci kısmındaki seçeneğin üzerinde yol alıyor eski rejimin baskıcı kurum ve kurallarını yenileyerek bir tür eski rejimin rönesansına girişmiş durumda.

Bu sütunda oldukça fazla vurgulamış olsam da kimlikler üzerinden siyasetin çatışmacı bir siyaset olduğu açık. Öte yandan varolan sorunların çözümü için uzlaşmaların üretilmesi gerektiği de bir o kadar açık.

Oysa “çoğunluk” partisi olmuş olsa da AKP’nin sorunların çözümünde adım atamayışı, bir türlü bir uzlaşma üretememesi **“başkanlık sistemini”** tartıştığımız şu günlerde aklımızda tutmamız gereken önemli bir husus.

Bu durumda insan bir zamanların **“koalisyon hükümetleri”**ni yeniden düşünmeden edemiyor. **Hiç olmazsa farklı kimliklerin farklı talepleri koalisyon hükümetinin çalışma ortamında zorunlu da olsa bir uzlaşma bulabiliyordu.**

Biliyorum sizin de aklınıza, hafızanıza gidip bir zamanlar koalisyon hükümetlerinde durum ne idi diye yoklamak geliyor. Doğrusu benim de gözümün önüne, 1991’deki **“İnönü- Demirel Hükümeti”**nde, rahmetli İnönü’nün danışmanlarından biri olarak yaşadıklarım geliyor. Çok da parlak resimler değildi hatırladıklarım ama yine de iki liderin saygılı, birbirlerine danışan, birbiriyle konuşan liderler olmaları bile şimdiki duruma göre çok daha ileri bir duruma işaret ediyordu.

Üstelik, o zamanların koalisyon hükümetleri vesayet rejiminin sarmaladığı hükümetlerdi. Vesayet rejimi değiştiğine, siyasi elitin dışından siyasete bir müdahale imkânı kalmadığına göre bu durumda “koalisyon hükümetleri”yle yönetilen bir parlamenter sistemi yeniden düşünmek bence gerekiyor.

Hele hele sorunlu bir demokrasi zihniyetiyle **“başkanlık sistemi”** gibi bir ne olacağı belli olmayan, ama bugünden baktığımızda da sonuçlarının parlak olma olasılığı oldukça düşük olan bir sistem yerine **“koalisyonlarla”** yönetilmeyi mümkün kılacak **“barajın”** düşürüldüğü bir seçim sistemiyle yeni bir anayasa belki de çok daha yararlı bir seçenek olabilir.

Benim de etrafımda bu durumun böyle olacağı başından da belliydi, neden AKP’nin meşrulaştırılmasına katkıda bulundun diye eleştirenler var. Benim yazılarımin öyle bir etkisi olduğunu bilmiyorum ama, sorunun AKP’den çok toplumun sosyolojisinde olduğunu görmek gerekiyor. Hani neredeyse şu: **“Kim ki bu topraklarda ‘çoğunluğu’ temsil ediyor, toplumun hâkimi de odur.”** Bunun demokrasiyle bir ucundan bir ilişkisi olabilir ama böyle bir anlayışla yönetilen bir ülkenin sorunlarını çözmesi de pek mümkün değildir.

En azında yüzüne gözüne bulaştırmadan...

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Normalleşme süreci

Erol Katircioğlu 15.12.2012

Geç de olsa toplumun üzerindeki örtü kalktıkça, toplum da **“normalleşiyor”**. Normalleşme bu anlamda ülkenin tarihsel ve toplumsal gerçeğini bir başka açıdan görme anlamına geliyor. Toplum, sanırım **Etyen Mahçupyan** ilk kullanmıştı bütün Cumhuriyet tarihinin aslında bir parantez olduğunu ve bu parantezin de kapanmakta olduğunu farkediyor. Tabii doğal olarak **“parantezin içindeyken”** algıladığı dünya ile **“parantezin kapanmakta”** olduğu şu günlerdeki algıladığı dünyanın farklı dünyalar olduğunu da...

Siyaset alanında **“İslami”** kesim zaten hakkı olduğunu düşündüğü bir etkinliğe kavuşuyor. Değişmez gibi duran koca bir sistemin nasıl değiştiğini ve üstelik de bu değişimi kendisinin yarattığını görünce biraz şaşkınlık içinde de olsa müthiş bir özgüven duygusu yaşıyor. Bu özgüven duygusunun en somutlandığı kişi ise tabii ki Başbakan.

Başbakan’da somutlanan bu özgüven duygusu son günlerde öyle bir yere varmış ki, onun gözünde, bir demokrasiyi yönetmekle bir şirketi yönetmek arasındaki sınırlar iyicene kalkmış görünüyor. Örneğin geçenlerde bir barajın açılışında, yanındaki bakana o baraja Meclis Başkanı’nın adının verilmesinin uygun olacağını fısıldıyor ve barajın adı, hemen oracıkta Meclis Başkanı’nın adı oluveriyor.

Bu **“normalleşme”** süreci belki de asıl **“laik”** kesimde depremlere yol açıyor. Koca bir siyasi sistemin örtüsü kalktıkça, bir biçimde kendinin gibi gördüğü her şeyin aslında kendine ait olmadığını görüyor. Bunun da ötesinde sayıca da, siyasi güç olarak da aslında bir **“azınlık kimlik”** olduğunu farkediyor. Ülkeyi bugüne dek yöneten bir kesim olduğundan dolayı da, düştüğü bu duruma bakarak kendini çok derin biçimde **“mağdur”** hissediyor.

Bu **“normalleşme”** süreci **“Kürt”** siyasetini de etkiliyor. Değişen siyasi iklimin Kürtlerin siyasi taleplerinin kabul edileceği bir mecrada gelişmesi için her zamankinden daha fazla ve daha güçlü bir biçimde **“Biz de buradayız!”** demeye başlıyor. Elinde nesi varsa onunla bunu yapıyor. Ülke tarihinin en büyük mağdurlarından olan Kürtlerin, varlıklarını dahi inkâr üzerinden yürümüş bunca yılın sisteminin değişmesinden umutlanmamaları ise mümkün değil.

Normalleşme, bu ülkede, bunca yıldır **“yan yana yaşamış”** ve fakat **“birarada olamamış”** farklı kimliklerin kendi sınırlarını görmelerini sağlayan bir spot ışığı gibi. Işık kimliklerin üzerine düştükçe, sınırlar ve sorunlar netleştikçe aslında **“nasıl birarada yaşayabiliriz”** sorusu da sorulmaya başlıyor. O nedenle de birarada yaşamının kurallarının konması anlamında yeni bir anayasaya olan ihtiyaç bu **“normalleşme sürecinin”** kaçınılmazı olan bir ihtiyaç.

Doğrusu yazmakta olduğum bu yazıyı yazarken, Ahmet Altan, Yasemin Çongar ve Neşe Düzel’in

Taraf'tan istifa etmiş olduğuna dair bir haber aldım. Bu yazının konusu olan “**Türkiye’nin normalleşmesi süreci**”nde belki de en fazla katkısı olan **Taraf** gazetesinin bu önemli yazarlarının istifaları birçok kişi için olduğu gibi benim için de hiç beklenmedik bir haber oldu. Nedenlerini henüz bilmediğimden daha ileri bir yorum yazacak değilim. Ama şunu söylemeliyim ki **Taraf** gazetesine rengini veren bu arkadaşların olmadığı bir **Taraf** gazetesi aynı **Taraf** gazetesi olmaz.

Bu yazıda normalleşme sürecinin “**laik**” kesim bakımından nasıl bir siyasete işaret ettiğini değerlendirmek istiyordum. Ama sanırım burada kesmem daha uygun olacak. Belki daha sonra bu konuya yeniden dönerim.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Taraf

Erol Katırcıoğlu 20.12.2012

Bana tuhaf bir duygu veriyor insanın kendini yazı yazdığı gazeteyle ilgili bir değerlendirme yazısı yazmak zorunda hissetmesi. Ama işte öyle bir gündeyiz ve ben de diğer yazarların yaptığı gibi **Taraf**la ilgili düşüncelerimi ifade etmek istiyorum. Fakat bunu da **Taraf**a geldiğim günlerde yazdığım (12.03.2009) ve aşağıya kısaltarak aldığım Peru’nun efsanevi televizyon kanalı, **Channel N**’in hikâyesini anlatarak yapacağım. Efsanevi diyorum çünkü Peru’nun demokratikleşmesinde çok önemli bir rol oynamış. Neredeyse değişimin motoru olmuş bir kanalın hikâyesi bu.

“1990’da Peru’da **Alberto Fujimori** başkanlığa seçildi. Fujimori, başkanlığa seçildikten sonra ilk yaptığı iş Peru’nun MİT’i olan SIN’a (Servicio de Inteligencia Nacional) **Vladimiro Montesinos**’u getirmek oldu. Montesinos eski bir asker ve bir avukattı. Tabii böyle bir kurumun başına getirilmiş olması aynı zamanda Başkan’ın başdanışmanı olması anlamına da geliyordu. Nitekim Montesinos 10 yıl boyunca Başkan Fujimori’nin en yakın çalışma arkadaşı oldu. Bu süre içinde Montesinos öyle güçlendi ki kimileri Montesinos’un gücünün Başkan’ın gücünü de aştığını söylüyordu. Güney Amerika’nın siyasi iklimi içinde tahmin edebileceğiniz gibi bu güç büyük ölçüde yolsuzluk, rüşvet ve uyuşturucu trafiğini yönetmekle sağlanan bir güçtü.

Eylül 2000’de, Montesinos’u muhalefet lideri **Alberto Kouri**’ye rüşvet verirken görüntüleyen bir kaset ortaya çıktı. **İlk önceleri hiç bir TV kanalı bu görüntüleri yayınlamak istemedi. Çünkü hemen hepsi Montesinos’un ödeme listesindeydi.** Fakat kasetlerin arkası geldi. Bu kez Montesinos’un yüksek hâkimlere, siyasetçilere, medya mensuplarına verdiği rüşvetler görüntülenmekteydi. Aslında Montesinos bu kayıtları kendisini korumak maksadıyla yaptırmıştı ama işte şimdi birileri aleyhine kullanıyordu.

Böylesine rüşvet kasetlerinin havalarda uçuştığı bir dönemde pazardaki payı yüzde 5 gibi küçük olan bir TV kanalı, **Channel N**, bu kasetleri cesurca yayınlamaya başladı. Kanal o kadar küçüktü ki muhtemelen bu nedenle de Montesinos’un ilgi alanına girmemişti. **Channel N**, sürekli olarak konunun üzerinde durdukça, sürekli olarak bu videoları gösterdikçe diğer kanallar da bu durumdan etkilendiler ve onların içinden de bu kasetleri yayınlayan kanallar çıkmaya başladı.

Tabii kanalın pazar payının yüzde 5 olması, konunun yaygınlaşmasının önündeki en büyük engeldi. Bu

engeli aşmak isteyen demokratik sivil toplum örgütleri bütün sokaklara televizyonlar koydular. Böylelikle sokaktan gelen geçenlerin de seyredebilmelerini ve yolsuzluklarla ilgili bilgilenmelerini sağladılar.

(...) Bu rüşvet videolarının sürekli olarak gösterilmesi, hükümetten kuşku duyan vatandaşları, duymayan vatandaşların da bilgilendiğini düşündürerek daha cesur davranmaya ve giderek de ortak bir tepki oluşturmaya yöneltti. **Sonuçta Başkan Fujimori Japonya'ya, Vladimiro Montesinos da Venezuela'ya kaçtı. Aradan bir zaman geçtikten sonra ise Montesinos tutuklandı ve yargılandı.**

Bu anlattığım hikâye Peruluların hikâyesi. Ama bizim hikâyemize benzerliği açık. **Darbe günlüklerini, Ergenekon'la ortalığa dökülenleri, ses kayıtlarını ve bir sürü diğer şeyleri göz önüne getirin. Tabii bir deTaraftı..."**

Böyle bitirmiştım yazımı tam üç yıl önce. Bugün bu yazımı anmamın nedeni ise *Tarafa*ta Ahmet Altan ve Yasemin Çongar'ın ayrılmasıyla ortaya çıkan sarsıntının, bizim hikâyemizin efsanevi gazetesi olan *Tarafa*ın sonu olur mu diye endişelenmemden.

Ama sanırım bu endişe için vakit henüz erken...

*

Not: Geçen hafta *Akşam* gazetesinden **Şenay Yıldız**, Türkiye'deki sol siyasetler ve yeni kurulmuş ve benim de kurucuları arasında yer aldığım **"Yeşiller ve Sol Gelecek"** adlı siyasi parti üzerine bir söyleşi yaptı. *Tarafa*taki olay o gün olmuş ve gün içinde olayı anlamaya çalışmış, aralarında **Mustafa Sarıgül**'ün isminin de geçtiği bazı yorumları gazeteciler dünyasından dinlemiştim. Şenay'ın *Tarafa*la ilgili sorusuna verdiğim yanıtta da duyduğum bu yorumlardan söz etmiştim. Söyleşi pazartesi günü *Akşam*'da yayımlandığında aynı gün *Tarafa*ın manşetinde de Mustafa Sarıgül'le ilgili bir haberin yer alması kafaların karışmasına yol açtı. Tabii bu olayda ilginç olan internet ortamında onlarca sitede (yüzlerce mi?) **benim Sarıgül'le ilgili bir "iddia"da bulunduğumun yazılmış olması. Oysa ben bir "iddia"dan değil spekülatif bir "söylenti"den söz etmiştim.** Haber'in bu minvalde yaygınlaştırılmasının ise sanırım ayrı bir önemi var, *Tarafa*ın etkisinin derinliğine işaret eden.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Güvensizlik duygusu

Erol Katircioğlu 22.12.2012

Güvensizlik insani bir duygu olmasına rağmen kötü bir duygu. Kötü, çünkü insanın güvensiz hissetmesi diğerlerinden **"ayırıcı"**, ya da bu ülkede sıkça kullandığımız bir terimle **"bölücü"** bir duygu.

Tabii insanın doğa karşısında duyduğu güvensizlik duygusundan sözetmiyorum. Orada söylenecek çok bir şey yok. Eğer bulunduğunuz yer deprem bölgesi ise her an deprem olacakmış gibi düşünüp kendinizi güvensiz hissedebilirsiniz. Bu duygunuzu yenebilmeniz tek yolu da oradan uzaklaşmaktır. Uzaklaşır ve bu duyguyu da ortadan kaldırırsınız.

Oysa bölücü, ayırıcı nitelikte olan güvensizlik duygusu daha çok diğer insanlarla olan ilişkilerden kaynaklanır.

İşlemedikleri bir suçtan ötürü polis tarafından ayrı odalarda sorgulanan ve önlerine sen itiraf edersen çıkar gidersin ama arkadaşın itiraf ederse onun cezasını da sana yazarız diye bir öneriyle karşılaşan mahkûmların, sırf birbirlerine güvenemediklerinden dolayı işlemedikleri hâlde suçu üstlendikleri bir durumu düşünün.

Arkadaşının ne yapacağını bilememenin, dahası ona güvenememenin kendi çıkarlarına uygun olmasa da insana işlemediği bir suçu dahi itiraf ettirebilen bir mekanizmaya dönüştüğünü görürsünüz.

Çünkü benzer bir değerlendirmeyi yapan diğeri de benzer bir mantıktan giderek itiraf edince tuhaf bir durum ortaya çıkar. İşlemedikleri hâlde bir suçu üstlenmiş ve bu nedenle de hapis yatmak zorunda kalmış olurlar.

Oysa birbirlerine **“güvenebilselerdi”**, sonuna kadar bu suçu işlemediklerinde ısrar edebilselerdi ki sahiden işlememişlerdi, polisin daha fazla içeride tutma gücü olmayacak ve kısa bir süre sonra da onları serbest bırakmak zorunda kalacaktı.

“Mahkûmların ikilemi” adı verilen bu hikâye bence **“güvensizliğin”** ne kadar yıkıcı ve bölücü olduğunu anlatan güzel bir hikâye.

Türkiye’deki siyasetin “kimliksel” karakteri özünde sürekli olarak kimlikler arasındaki mesafeyi arttıran bir güvensizlik mekanizması olarak çalışıyor.

Güvenmiyoruz. Bize benzemeyenlere, bizim gibi düşünmeyenlere güvenmiyoruz, bu çok açık. Güvenmeyince ne oluyor? Birbirimize güvensesdik birlikte üretebileceklerimizden çok daha azını üretebilir oluyoruz. Yani yalnızca karşımızdakine değil kendimize de zarar veriyoruz, tıpkı işlemedikleri hâlde hapis yatmak zorunda kalan kafasızlar gibi.

Tabii neden kafasız diyorsun, o tek kişi ne yapsaydı? Kendisi işlemediği hâlde suçu üstlense altı ay yatacaktı, üstlenmese ve fakat bu durumda arkadaşı itiraf etse bu sefer de onun cezası da kendisine kalacaktı, bu nedenle de o **“kafasız”** dediğin kişi aslında **“rasyonel”** ve verili koşullarda **“doğru”** davranmıştır diyebilirsiniz. Ama kabul edin ki bu açıklama çok fazla **“bireysel”** ve insanın diğer insanlarla iletişimini ve etkileşimini denklemin dışına çıkaran bir açıklama. Çünkü sonunda biz insanlar, ne kadar birey olursak olalım birlikte yaşıyoruz ve birbirimizden etkileniyoruz.

Maalesef medeniyetimizin bugünkü rasyonalitesi bireyi neredeyse toplumdan soyutlayarak kavramak üzerine. Dolayısıyla bireyin aynı zamanda toplum olduğunun geri plana itildiği bir dünyada bence **“güvensizlik”** de bireyin en önemli parçası hâline gelmiş durumda. **Güvensizliğin aramızda yaşayan ve bize bu kadar yakın olan bir duygu olması ise insanlar olarak üretebileceklerimizden daha azına mahkûm ediyor bizi.**

Güvensizlik, kimlik siyasetinin ayrılmaz bir duygu. Bir insan topluluğu arasında, bu insan topluluğu bir ülke de olabilir bir siyasi parti de olabilir farketmez, güvensizlik varsa orada üretebileceklerimizden daha azını üretiyoruz demektir.

Kafasızlık hâlinin bir biçimi olarak...

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Temsili demokrasi neyi temsil ediyor

Erol Katırcıoğlu 27.12.2012

Sizleri bilmem ama ben Başbakan'ın bütün siyasal tartışmaları belirlemesinden, bütün siyasal tartışmaların da Başbakan üzerinden yapılmasından sıkıldım. Bu durum bile neden başkanlık sistemi denen yönetim tarzının bu ülkede nerelere varabileceğinin bir öncü göstergesi.

Eğer günün birinde bu ülkede başkanlık sistemine geçilirse, yatıp kalkıp, Başkan şunu söyledi, Başkan bunu yaptı diye yazılar yazılan, konuşmalar yapılan bir ülke hâline geleceğimiz ortada. Hoş şimdikinden pek farkımız olmayacak ama yine de bu sakil siyaset durumu kurumsallaşmış olacak.

Siyaset bilimcilerin demokrasinin sınırlarını ve niteliklerini tartıştığı bir dönemde Türkiye'de bir çoğunluk iktidarının olması bizdeki demokrasinin de tartışılmasını anlamlı kılıyor kuşkusuz. Tabii Türkiye'nin Müslüman bir ülke olması da bu tartışmaları ayrıca önemli hâle getiren bir durum.

Günümüz **"temsili demokrasilerinde"** **"temsilin"** ne anlama geldiği ve ne yapılırsa gerçekten toplumda farklı kesimlerin sesleri, parlamentoda duyulur ve etkili hâle gelir sorusu önemli bir soru. **Çünkü sınırlı sayıda temsilcinin olduğu bir parlamentoda bazı kesimlerin "katılımı" aslında aynı zamanda bazı kesimlerin de "dışlanması" anlamına geliyor.**

Yani **"katılımın"** arttırılması demokrasinin daha da işlevsel olmasının garantisi sayılabilir mi? **Mesela "mağdur edilmiş bir Müslüman" kesiminin bugünkü parlamentoda çok sayıda "temsilci" tarafından temsil edilmeleri, diğer "mağdur" kesimlerin daha az "temsil" edilmeleri ya da "dışlanmaları" değilse nedir ki (mesela Kürtlerin, Alevilerin ve Laiklerin) ?**

Günümüz demokrasilerinin karmaşıklaşan toplum yapılarıyla çelişkili değilse bile uyumsuz hâle geldikleri açık. O nedenle de **"temsili demokraside"** **"temsilin"** nasıl daha iyileştirilebilir sorusu siyaset bilimcilerin üzerinde tartıştıkları en önemli demokrasi sorunlarından biri.

Bu bir kenara.

Türkiye'nin İslami siyaset içinden çıkmış gelmiş ve bugün parlamentoda çoğunlukta olan kadrolarının ülkeyi yönetim tarzlarının demokrasiyi otoriterleştirmeye başladığı da son günlerde gözlemlenen bir durum. Bırakın **"temsili demokraside"** **"temsilin"** daha adil ve gerçekten sorunları olanların seslerini duyurabildiği bir yapıya dönüşmesi ihtiyacını, **demokrasinin bir tür çoğunluk olan kesimin kendi kimlik tercihlerini topluma yavaş yavaş zerk etmeye çalıştığı bir biçime dönüşmesi ülkeyi bir siyasi krize doğru götürmekte.**

Çok değil bundan elli altmış yıl önce **"demokrasi"**yi **"demir"**le ve bir **"kır at"**la özdeşleştirip **"demir kırat"** olarak topluma sevdirmeye çalışan bir anlayıştan buralara gelmiş olmayı bile bir ilerleme olarak görüp sesimizi kısamamız istenebilir. Askerî vesayetin kaldırılmasının bir tür **"bonus"**u olarak bu yeni demokrasiyi alkışlamamız da...

Ama doğrusu bu ülkede Müslüman kesimler de dâhil olarak söylüyorum bunu, bu tür bir **hamasete** artık herkesin karnı tok. Kimse demokrasinin böyle bir uygulamasının yaratacağı gerginlik ve çatışmalara razı değil.

Lafın biraz gelişinden öyle söyledim “**kimse**” diyerek ama en azından “**giderek artan sayıda**” kişinin böyle düşündüğüne dair işaretler az değil.

Dünya değişiyor.

Bildiğimiz demokrasiler de...

Vesayet rejimine son verilmiş olması bu ülkede önemli bir kazanımdır ama bu kazanımın açtığı yolun nasıl bir yol olduğu iyi anlaşılmazsa demokrasiyi ıskalamamız da mümkündür.

Not. Geçen hafta *Hürriyet*’te **Cengiz Semercioğlu**’nun **Mustafa Sarıgül**’le yaptığı mülakatta, Sarıgül, *Taraf*’la ilgili konuda benim kendisini aradığımı ve özür dilediğimi söylemiş. Tabii ki ben aramadım ve tabii ki ben bir özür dilemedim.

Tahmin edebileceğiniz gibi...

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Başbakanın konuşması üzerine

Erol Katircioğlu 29.12.2012

Her ne kadar geçen yazımda, Başbakan’ın bütün siyasal tartışmaları belirlemesinden, bütün siyasal tartışmaların da Başbakan üzerinden yapılmasından sıkıldığımı söyledimse de dün akşam **Mehmet Akif Ersoy**’la ilgili bir törende gençlere yaptığı konuşmasını dinlerken, kendine özgü bir vizyoner olan Başbakan’ın vizyonunun bu ülkede kalıcı etkiler yapacağı düşüncesiyle belki de daha derinden tartışılmasında (sıkılmış olsam da) yarar olabilir diye düşündüm.

Başbakan’ı dinlerken **Partha Chatterjee**’nin; **Walter Benjamin**’in ilk ortaya attığı, **Benedict Anderson**’ın ve diğerlerinin analizlerinde kullandığı “**homojen zaman**” ile “**heterojen zaman**” kavramları etrafında yaptığı tartışmayı hatırladım. Chatterjee, homojen zamanın, yani kullandığımız “**saat-zamanın**” Batı’nın uzun fetih ve sömürgecilik tarihinin bir sonucu olarak bugünün “**global zamanı**” hâline dönüşmesini eleştirerek, aksine bugün yaşadığımız zamanın “**heterojen**” olduğunu ve aynı mekânda farklı zamanlar yaşanabileceğine vurgu yapıyordu.

Başbakan’ın konuşması tam da böyle bir başka zamanın içinden yapılan bir konuşmaydı. Tarihsel olarak Batı karşısında mağdur olmuş bir toplumun kendini artık mağdur hissetmemesi gerektiğini Mehmet Akif’in Batı karşısında (bu arada bu ülkede vesayet rejimini o günlerde tesis etmiş olanların da karşısında) gururlu duruşundan giderek gençlere öğütliyordu.

Yukarıdaki cümlede “**mağdur olmuş bir toplum**” derken aslında Türkiye’yi ima etmiş olabileceğimi düşünmüş olabilirsiniz ama öyle değil. Başbakan aslında yalnızca Türkiye adına değil Türkiye’yi de aşan ve **bütün İslam**

ülkelerini kapsayan bir medeniyet adına konuşuyordu. Akif'in Arnavut kökenine değinerek Kürtlere de işaret edip **"İşte Akif'in ve bizim(?) medeniyet anlayışımız budur"** diyordu. Sanki Başbakan Erdoğan, tıpkı Akif'in İstiklal Marşı'nın şu dizelerinde olduğu gibi gençlere şöyle der gibiydi;

*"Garbın afakını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
'Medeniyet!' dediğin tek dişi kalmış canavar?"*

Evet Akif, Batı tarafından parçalanmış Osmanlı toplumunun bir bireyi olarak Batı'nın sömürgeci tavrına karşı tavrı almış bir şairdi. **Ama, Kurtuluş Savaşı'nın galibi olanların bir süre sonra Türkiye için "Batı"yı işaret etmesinden önce o "Doğu"yu işaret eden bir şairdi, yani İslam medeniyetine.**

Bu durumda Başbakan'ın dünkü konuşmasını nasıl yorumlamak gerekir dersiniz?

Bence Başbakan Cumhuriyet'in kurulmasıyla birlikte Batı yönünde açılan parantezi kapamak istiyor. Ülkede, Akif'in şiirlerinden yansıyan ve kendisinin de fikirlerine kaynaklık eden Batı karşısında dik duran yeni, büyük ve güçlü bir Türkiye yaratmak istiyor. Bunun da **"teknolojiyle"** olabileceğine inanıyor. Nitekim yaptığı konuşmada, bir taraftan ODTÜ öğrencilerine çakarken, diğer taraftan da bu düşüncesini şöyle ifade ediyor: **"AK gençliğin eli taş, molotof kokteyli, kasatura, döner bıçağı veyahut da yumurta sallayan el değil; sizin elleriniz kalem tutar, sizin elleriniz bilgisayarın tuşlarında dolaşır, AK gençlik budur."**

Bence Başbakan yanılıyor. **Çünkü Akif'in "tek dişi kalmış canavar" dediği "medeniyet", onun zamanında da şimdi de Batı'yı ve kapitalizmi ifade ediyor.** Ama Başbakan bugün Akif'e sahip çıkarken Akif'in **"canavar"** dediği Batı'yla işbirliği için bütün dünyayı dolaştığı gibi kapitalizmin önerdiği her kurala da uymaya çalışıyor. Bunları yapıp yapmak Başbakan'ın bileceği bir iş. Yapmasın da demiyorum tabii ki ama bilmek gerekir ki gençlere önerdiği bu vizyon günümüzün gerçekleriyle pek örtüşmediği gibi kendisiyle de çelişiyor.

Ve tabii gençleri anlamak onlara huzurlu, adil ve eşitlikçi bir gelecek hazırlamakla mümkün. Onları, **"ellerinde molotof olanlar"**la **"ellerinde bilgisayar olanlar"** olarak ayırmak, kendisinin de sahip çıktığı **"kim olursan ol gel"** diyen bir medeniyet anlayışına uymadığı da ortada.

Şimdiden okuyucularımın yeni yıllarını kutlar, barış içinde bir 2013 dilerim.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

'Yeni'nin ayak sesleri

Erol Katircioğlu 05.01.2013

"'Yeni'yi 'eski'nin içinden de görmek mümkün. Kurşunkalem uçları gibi çıkıyorlar ortaya. Görmezseniz de onlar bir yolunu bulup hissettiriyorlar varlıklarını. Tıpkı Kürt sorunu gibi. İsterseniz ağzınıza almayın 'Kürt' kelimesini. İsterseniz 'Paraları dökerim, sorunu da çözerim!' demiş olun.

Fark etmiyor.

Fark etmeyecek! Kürtlerin bu ülkenin birinci sınıf vatandaşı olmalarını engelleyen her şey kalkacak yakında.

Ya da **'başörtüsü'** meselesini alın. İsterseniz başörtüsü taktığından dolayı bazı gençlerimizi okullara almamaya devam edin. İsterseniz kamu alanı benim dediğim yerlerden geçer, **'Başörtülüler dışarı!'** demekte ısrar edin.

Fark etmiyor.

Fark etmeyecek! Yakında başörtülülerle başörtszleri ayıramayacaksınız bile, göreceksiniz.

Göreceksiniz!

İsterseniz **'Piyasaların nlerini açıyoruz!'** sloganıyla dere tepe dolaşıp ne kadar da **'serbestçi'** olduğunuzu cümle âleme göstermeye devam edin. İsterseniz ısrarla piyasaların önünü amaya yönelik ona buna teşvikler vermeye de.

Ama olmayacak.

Amerika'daki **'Mortgage'** krizinin bir dönemin sonuna işaret ettiği gerçeğini görmezden gelemeyeceksiniz. Eninde sonunda serbest piyasanın **'kamu'** yani **'toplum'** tarafından 'düzenlenmesi' konusunda konuşur bulacaksınız kendinizi.

Göreceksiniz!

Ya da yanınıza aldığınız bir iki işadamlıyla cümle âleme **'Biz burada sizler için ne evler, ne çarşılar, ne yollar yapacağız'** demekte devam edin. Kendinizi ikide bir televizyonlara atıp ne cevval, ne iş bitirici olduğunuzu kanıtlama çabasına da.

Ama fark etmeyecek. İnsanlar giderek daha yüksek sesle sormaya başlayacak **'Bütün bunlar için bize sordunuz mu?'** diye.

İsterseniz bugüne dek devlet kadrolarında, yaptıklarınızı vatana ve millete hizmet olarak yaptığınızı söyleyip yapmaya devam edin. İsterseniz yaptığınızı işin zor ve yıpratıcı olduğundan dem vurup özel statlerinizin devamından yana ısrarlı olun.

Ama olmayacak. Her geçen gün ayrı bir sınıf olduğunuz gerçeği üzerine sessiz de olsa insanların konuşmakta olduğunu duyup göreceksiniz.

Bütün bunlar ne anlama mı geliyor? Bütün bunlar **'bahar'** gibi **'demokrasinin'** de bu memlekete gelmekte olduğu anlamına geliyor. Belki yalnızca **'tomurcuklarını'** görebiliyoruz şimdilik. Ama gelmekte olduğu kesin. Bütün bu mahkemeleşmeler, bütün bu kapatma-kapatmama senaryoları, bütün bu beni dinledin, dinlemedimler, bütün bu patırtılar, bu gürültüler bu değişimin ayak seslerinden başka nedir ki? Kesin dediysem kendiliğinden olacak bir şeyden de söz etmiyorum tabii ki. **Ama demokrasi bu ülkede de uğruna bir çaba çıkarılacak kadar anlamlı bir kavram olmaya başladı artık."**

Bu yazı, 2008'in mayısında yazdığım bir yazı (31.05.2008, *Radikal*). Dn, BDP heyetinin İmralı'ya gidip **Abdullah calan**'la görüşmesiyle başlayan süreci öğrendiğimde aklıma geldi. Bu gelişmenin yeni bir dönemin

başladığına dair kuvvetli bir işaret olduğunu düşündüm. Gerçekten de öyle ya da böyle, dileğim, **“‘yeni’nin ayak sesleri”** olarak düşündüğüm bu adımın hayırlara vesile olması.

Yazımda okuyucularımı, beş yıl önce böyle anlamlı çabalardan biri olduğuna inandığım bir mitinge katılmaya davet etmiştim.

“Yeter artık barış istiyorum diyen, yeter artık bu işten sıkıldık diyen. Yeter artık daha fazla gerginlik, daha fazla gözyaşı daha fazla insan kaybı istemiyoruz diyen herkesin katılması ne hoş olur” demiştim.

Ve, **“Kimbilir, biz ne kadar çok olursak acı da o kadar kısa”** diyerek bitirmiştim.

Bugün de aynı duygularla okuyucularımı bu barış adımına destek vermeye çağırıyorum.

Acıları kısaltabilmek için...

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Koç-Ülker kardeşliğinin anlamı

Erol Katircioğlu 10.01.2013

1999 yılının eylül ayında **Orta Doğu Teknik Üniversitesi’nde Uluslararası 3. İktisat Kongresi’nde**, o zamanlar daha henüz Nobel İktisat Ödülü’nü almamış olan Amerikalı iktisatçı **Edward C. Prescott** ilginç bir konuşma yapmıştı. Konuşmanın başlığı **“Türkiye Sanayi Liderlerini Yakalayacak mı”** sorusuydu. Prescott bu soruya evet diyordu ama bir koşulu vardı. Adına **“içeridekiler”** (insiders) dediği grupların güçlerinin kırılması gerekiyordu. Diyordu ki: **“‘İçeridekiler’; büyük ölçüde ‘verimsizliğin’ sorumlusu olan, iş yapma pratiklerini olduğu kadar, kendi hizmetlerinin fiyatlarını da kendileri belirleyen, aralarına kimleri alacaklarına kendileri karar verebilen ve en önemlisi de devlet tarafından dış rekabetten korunan kesimlerdi.”**

Prescott böylece tanımladığı **“içeridekiler”**’in etkinliklerinin kırılması hâlinde Türkiye’nin sanayi liderlerini yakalayabileceğini, aksi hâlde bunu yapamayacağını söylüyordu.

Prescott’un tanımladığı esasında o zamanların **Koç** ve **Sabancı** gibi gruplarıydı. **Devletle iyi ilişkiler içinde, koruma dâhil çeşitli desteklerle desteklenmiş bu aile şirketlerinin varlıkları aslında ülkenin daha ileri bir hamle yapmasının önünde engel duruma gelmişlerdi.** 1996’da **“Gümrük Birliği Kararına”** direnmiş ve fakat başarısız olmuşlar ve o tarihten itibaren de Prescott’un altını çizdiği **“dış rekabete”** maruz kalmak durumunda kalmışlardı.

Fakat Prescott’un bu konuşmayı yaptığı 1990’ların son günlerinde, 1980’lerin dışa açık ekonomi politikalarıyla değişimin başladığı Anadolu topraklarında yeni bir iktisadi aktörler dünyası, bu, devlet tarafından korunan “tekelci” **“içeridekiler”**e rakip olmaya başlamıştı bile. Kendi aralarında örgütlenmişler, dünyayı gezmişler ve yeni üretim ve pazar imkânları elde etmişlerdi. O nedenle de **“Gümrük Birliği Kararı”**na itiraz etmedikleri gibi bu kararın kendileri için yeni imkânlar anlamına geldiğini ve bu nedenle de desteklediklerini söylüyorlardı.

Her neyse hikâyenin bu kısmını daha önceleri de yazdığım için tekrarlamayayım ama bu yeni iktisadi aktörler dünyasının yarattığı yeni dalga, siyasette de karşılığını bularak Adalet ve Kalkınma Partisi'ni iktidara taşımıştı.

AKP'nin on yıl iktidarda kaldığı bugünün Türkiye'sinde Prescott'un sorusunu yeniden sormak gerekir mi acaba? Gerçekten de, bu on yılda **"içeridekilerin"** gücü kırılmış mıdır ve Türkiye sanayi liderlerini yakalayıp dünyanın sayılı sanayileşmiş ülkeleri arasında yer alabilecek midir?

"İçeridekilerin güçleri"nin kırıldığı konusunda doğrusu elimizde çok net veriler yok. Ama biliyoruz ki gerek yeni aktörlerin yarattığı **"iç rekabetin"**, gerekse Gümrük Birliği'nin sağladığı **"dış rekabetin"** oluşturduğu ekonomik ortam içeridekilerin eskisi gibi kendilerini rahat hissedebilecekleri bir ortam değil. Ama, ya **"devlet"** tarafından korunma kısmına ne demeli? Prescott'un yaptığı tanımın en önemli kısmı bu kesimlerin devlet tarafından korunmaları olduğuna göre şimdi bu durumun değiştiğini söylemek mümkün mü?

Bana öyle geliyor ki bu durum değişmedi. Yalnızca değişen, **"laik" kimlikli bir devletle** iyi geçinen ve koruma imkânları sağlayan **eski rejimin sermaye grupları** ile **yeni rejimin yeni iktisadi aktörleri** arasında bir uzlaşma ve işbirliği döneminin başlaması oldu.

Koç-Ülker kardeşliği bu yeni dönemin işaret fişegidir. Artık **devlet, eskisi gibi bir kimliğe ait sermaye grubuna destek olmak yerine, tam aksine bir hamle yapıp, "yeşil" denen sermaye gruplarıyla işbirliği yapan "laik" kesim gruplarına daha fazla destek olacak gibi.**

Oysa Prescott, devletin desteklerini kaldırarak **"içeridekiler"**in güçlerinin kırılmasını değişimin önkoşulu olarak görüyordu. Şimdi olan ise yeni bir **"içeridekiler"** yaratmak değilse nedir ki?

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Savaş patikasından barış patikasına

Erol Katırcıoğlu 12.01.2013

Paris'te olanların ayrıntılarını daha henüz bilmiyorsak da, 2012'nin son günlerinde bu ülkenin yüzde 50 oyla iktidara gelmiş hükümetinin başbakanının **"Derin devlet daha henüz bitmedi"** diyebiliyor olmasından giderek bu işin de **"derin devletin işi"** olduğunu düşünmek **"örgüt içi"** açıklamasından daha tutarlı bence.

Tabii ki bu kadar bilinmezin ortasında iddialı sözler söylemek, analizler ve yorumlar yapmak pek anlamlı değil. Ama Başbakan'ı böcekler koyarak dinleyecek kadar ileriye gitmiş birilerinin varlığı dış istihbarat teşkilatlarını akla getirse bile yine de bizim bu derin devlet meselesini ciddiye almamız gerekir. Gerekir çünkü, bu devletin hamurunda devleti toplumdaki daha üstün tutan bir anlayışın varlığı bilinen bir husus. O nedenle de barışa attığımız adımın ilk günlerinde **"Biz her şeye kâdiriz, adamı ya da kadını Avrupa'nın göbeğinde de olsa vururuz"** mesajı barış yanlılarına değilse kime gözdağı olabilir ki?

Üstelik, bırakın öldürülenlerin Kürt siyasi hareketinin önemli insanları olması gerçeğini, bu olayın, Öcalan'la devletin görüşmeye başladığı, Başbakan'ın siyaseti daha iyi izleyebilmesi için Öcalan'ın odasına televizyon konulacağını açıkladığı bugünlere rastlaması, bu cinayetin Kürt halkından ve barış yanlılarından başka bir adresi yok diye düşündürüyor.

Ama **Victor Hugo**’nun dediği gibi, **“Zamanı gelmiş bir fikrin önünde bir ordu bile duramaz”**. Bu ülkede de barışın zamanı çoktan gelmiş durumda. Bunu fark eden herkes büyük bir olgunlukla atılan adımın arkasında sessizce duruyor. O nedenle de bu türden mesajların da pek bir kıymet-i harbiyesi de kalmadı aslında.

Bu savaşta kırk bine yakın insan öldü. Ama savaş bitmedi. Otuz yıla yakın sürmüş olan bu savaşta, savaşın bitmemesine ilişkin çeşitli gerekçeleri olan insanlar bakımından, onları içine alan bir çeşit savaş patikası oluştu.

Biliyorsunuz yürürken bir patikaya girdiğinizde bir süre sonra siz mi patikada yürüyorsunuz yoksa patika mı sizi kendi yolunda yürütüyor karışır. Yürürken karşınıza başka patikalar da çıkabilir tabii ki. Ama bir patikadan diğerine geçmenin de bir bedeli vardır. Aralardaki çalıkları ve bayırları aşmak her zaman maliyetlidir. Dikenler ve teller bir yerlerinize takılabilir, bayırlar sizi yanıltarak düşürebilir. O nedenle de patikada yürüyenler için en doğru yol genellikle üzerinde yürünen patikaya devam etmektir.

Ama bir gün gelir yürüdüğünüz patikanın sizi istediğiniz yere götürmediğini fark edersiniz. Size uygun olanın, yürüdüğünüz patikanın aşağısında uzanan bir başka patika olduğunu görürsünüz. Eğer oraya geçmek için, dikenlerin, tellerin ve küçük bayırların size kesebileceği maliyete katlanmayı göze alamazsanız o patikaya da geçemezsiniz.

Savaş patikasının, her geçen gün yürünmesi anlamlı olmayan bir patika olduğunu fark ediyor bu toplum. Onun için de barış patikasına doğru yöneldi. Ama ne var ki bunun bir maliyeti olduğu açık. İkisi arasında dikenler, teller ve bayırlar var. O nedenle de dikkatli olmak gerekiyor.

Ama bu durumda herkesten çok Kürt halkının ve onun siyasetçilerinin dikkatli olması, olgunluk göstermesi, sakın ve sorumlu davranması gerekiyor. Çünkü dediğim gibi Paris’te olanlar özellikle onlara ve genel olarak da barış patikasından yürümek isteyen insanlara yapılmış bir eylem.

Biliyorum diyorsunuz ki **“Acı hep bu yana mı düşüyor usta”?** (Refik Durbaş’tan aşırarak.)

Maalesef, acı, çokluk o yana düşüyor.

Barış patikasına geçmek kolay değil.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Eğitim hizmeti satmak domates satmaya benzemez

Erol Katırcıoğlu 17.01.2013

Nihayet uzun zamandan beri kamuoyuyla pek paylaşılmamış olsa da kapalı kapılar ardında konuşulan şirketlerin üniversite açma fikri Başbakan tarafından açıklandı. Başbakan’ın **“Özel sektör nasıl ki ortaöğretimde ve lisede bu işi yapıyor neden yüksek öğrenimde yapmasın ki?”** diyerek tartışmayı başlattı.

Tabii bu tartışmanın gerekli ve geç kalmış bir tartışma olduğu ortada. Ama gönül isterdi ki öncelikli olarak şu **“Vakıf Üniversiteleri”** deneyimi toplumda enine boyuna tartışılmış olsun. O zaman eğitim meselelerimize daha sağlıklı bir yol bulma şansımız artarda.

Ama maalesef bizde hemen her konu böyle **“halledildiği”** için bizi yönetenlerin böyle bir sabrı yok. Bu tür konular, **“Biz değerlendirdik ve karar verdik”** gibisinden yukarıdan bir konuşmayla toplumun önüne getirildiği için neden vazgeçiyoruz ve gelecek olan nedir diye bir tartışma ve akıl ortaklaştırılması da pek yapılamıyor.

Mesela bu konuların başında **“Vakıf Üniversitesi”** meselesi geliyor. Bugün 60’tan fazla bu türden üniversite kurulmuş durumda. Eğer bu üniversiteleri kuranlara sorarsanız, onların hep birlikte **“Vakıf üniversiteleri kâr amacı gütmeyen kuruluşlardır”** dediğini duyarsınız. Ama tam tersine bugün hemen herkes vakıf üniversitelerinin kâr amaçlı kuruluşlar olduğunu çok iyi biliyor. O nedenle de **“Vakıf üniversiteleri kâr amacı gütmeyen kuruluşlar”** olduğu iddiasını ifade edenlerin insan aklıyla dalga geçtikleri açık.

Bu ülkede bazı işler **“ortaoyunu”** kıvamında yürüdüğü için, Tanrı’nın bildiğini kuldan saklamak mümkünmüş gibi, vakıf üniversitelerinin sahipleri, bu kuruluşları sonuna kadar **“kâr amacı”** için kurmuş oldukları hâlde “kâr amacı” gütmediklerini toplum önünde de beyan etmekten sıkılmıyorlar. Öğrencilerinin önemli bir kesiminin burslu okuduğundan vs’den söz ederek sanki bir kamu görevi ifa ediyormuş izlenimi vermeye çalışıyorlar.

Tabii ki bütün vakıf üniversitelerini kastetmiyorum. Ama tamamına yakının pekâlâ bu işten para kazandığı ortada. Vakıf olmaktan gelen vergi vermeme imkânlarını ve de sanki bir “kamu görevi” yapıyormuş gibi maddi (arazi gibi, devlet yardımları gibi) ve manevi (kırmızı plaka vs. gibi) devlet desteklerini de eklerseniz bu işte bir tuhaflık olduğu ortaya çıkar.

Bu çerçeveden bakınca bu ortaoyununu fark edip de bu işe son vermenin bir yolunun onları **“vakıf”** zırhından çıkarıp **“şirket”** yapmak olduğunu düşünebilirsiniz. Mademki “kâr amacı” güttükleri hâlde “değilmiş” gibi davranıp kâr elde ediyorlarsa bu durumda onları diğer bütün “kâr amaçlı” kuruluşlar gibi “şirket” yapmak ve Ticaret Kanunu’nun kapsamında denetlenebilir kılmak sahiden bir yol olabilir. Sanırım hükümet de buna benzer bir değerlendirme sonucunda böyle bir yol bulmuş gibi.

Ama eğitim hizmeti satmak domates satmaya benzemez. Eğitim hizmetinin bütün bir toplumun nasıl bir toplum olacağını büyük ölçüde belirleyen bir özelliği var. Manav domatesi pahalıya satarsa ve bunun sonucunda domates alamazsanız domates yemekten mahrum olursunuz. Ama eğitimi paralı yapıp, hele hele birtakım şirketlerin insafına terk ederseniz, toplumun bir kesiminin eğitim almasını önlemiş olursunuz. Bunun olumsuz sonuçlarının ise yalnızca eğitim alamamış olan kişiye değil topluma çıkacağı da ortada.

Bu konuyu tartışmaya ve konunun çeşitli boyutlarını ele almaya ileriki yazılarımda devam edeceğim. Ama bu yazımı aşağıdaki anekdotla bitireyim:

Özel bir vakıf üniversitesinde çalışan bir dostum günün birinde bana: “Yahu bu bizim mütevelli heyeti başkanı (yani üniversitenin kurucusu) meğerse bayağı komünistmiş” dedi. “Nereden çıkardın bunu?” dedim, aklım almamıştı. “Yahu baksana adam üniversitede parayı kaldırdı, kimseye maaş falan ödemiyor.”

“Vakıf üniversitesi” mi dediniz yoksa “Şirket üniversitesi” mi?

Duralım biraz.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Şirket üniversiteleri konusu

Erol Katırcıoğlu 19.01.2013

Diyarbakır'daki dünkü cenaze törenlerinin sükûnetle ve suhuletle geçmiş olması Kürt sorununun çözümünde önemli bir aşamaya tekabül etti. En azından başlangıçlarda olduğumuz bugünlerde herkesin sorumluluğunu bildiği duygusunun yaygınlaşmasına sebep olan bu süreç umalım ki böyle devam eder ve önümüzdeki zorlukları aşmak da böylelikle mümkün olur.

Kürt sorununun çözülmesi meselesinin Türkiye'nin demokratikleşmesiyle ilgili bir mesele olduğu hemen herkes tarafından kabul edilen bir konu hâline nihayet geldi. Bu sevindirici bir durum. Ama eğer Türkiye demokrasisinin sorunlarını konuşacaksa, bu sadece bu sorundan ibaret değil kuşkusuz. Nitekim eğitim meselemizin de bu nitelikte bir mesele olduğu ortada.

Eğitim meselesinin demokratikleşmeyle bağlantılı bir konu olması yalnızca anadilde eğitim vs. gibi konularla değil, eğitimin nasıl yapılacağıyla da ilgili bir konu. O nedenle de geçenlerde Başbakan Erdoğan'ın başlattığı **şirket üniversiteleri** konusunun bu çerçevede oldukça uzun değerlendirmelere ihtiyaç gösteren bir konu olduğu da açık.

Oldum olası bir ülkenin kendi çocuklarını eğitmesinin bir sorun olarak kabul edilmesini anlayamıyorum. Başbakan'ın konuya bir tür **"piyasacı"** bir çözüm önermesini de kabul etmekte zorlanıyorum. Bırakın **"diplomaları parayla satarlar"** türü argümanları ki bu argümanları da yabana atmamak gerekir ; ama esas olarak eğitim hizmetinin neden ve niçin verildiğini ve sonuçta eğitimin niteliğinin ve yapılış tarzının toplumun geleceğiyle ilgili neler ima ettiğini tartışmak gerekir.

Eğitimin niteliğinin bir toplumun demokratik yapısını büyük ölçüde biçimleyen bir özellikte olması onun başka herhangi bir hizmetle belki medya hariç demek gerekir karşılaştırılmasını önlemektedir. Çünkü **eğitim başka unsurlar yanında bir toplumun gelecekte ne ölçüde demokratik olacağını biçimleyen bir hizmet alanıdır.**

Konunun öneminin altını çizen bir başka olağanüstü neden, ekonomik kalkınmayla da doğrudan ilgili olmasıdır. Bir ülkenin kalkınmışlığını açıklayan "karşılaştırmalı üstünlükler" teorisinin 1980'lerden sonra dünya ticaretine konu olan mal akımlarını açıklayamaz hâle gelmiş olması, mal akımlarının ekonomideki diğer unsurlar yanında işgücünün eğitilme seviyesine de bağlı olduğunun anlaşılmasına neden oldu.

Bir başka deyişle toplumların sahip oldukları kaynakların toplumların refahını belirlediği, bu kaynaklar ne kadar izin verirse o kadar zengin olunabileceği düşüncesi, bir toplumun eğitim gibi alanlarda yatırım yaparak **"karşılaştırmalı üstünlük"** yaratabileceği fikri karşısında eridi gitti. Yani anlaşıldı ki bir toplumun, "kaynaklarınız kadar konuşun" kaderciliğini aşıp pekâlâ kendi geleceğini eğitime yapacağı yatırımlarla değiştirebileceği anlaşıldı.

Konu bu bakımdan da önemli.

Ama bu ülkenin deneyiminde ne görüyoruz? Geçen yazımda da konu etmiştim önümüzdeki günlerde daha da edeceğim, bir vakıf üniversiteleri olgusu. Zaten dibine kadar ticari olan bu kurumlar hâlâ bir kaçını ayrı

tutuyorum ticari değillermiş, kâr amacı gütmeyenlermiş gibi davranarak koca bir toplumu aldatıyorlar. şimdi bu konu yeterince konuşulmadan bir de **“şirket üniversiteleri”** konusu gündemimize gelmiş durumda.

Tabii bütün bunlardan önce de **“YÖK”** konusunun da konuşulması gerekiyor bence. Bir **“regölasyon”** kurumu olarak bu **“YÖK”** çok geniş yetkili ve bu nedenle de çok hantal bir kurum değil mi? Yeni başkanın iyi niyetli değişim çabalarına rağmen yaptığı regölasyon görevi çerçevesinde, maaşların verilmediği, eğitim kalitesinin düşük olduğu, gerekçesiz işten çıkarmaların yapılabildiği, akademik olanın geriye itildiği vakıf üniversitelerini neden bir türlü göremiyor ki?

O zaman bir cesaret de eğitim konusunda gösterelim ve herkesi samimiyete davet edelim.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Sermayenin ve siyasetin değişimi

Erol Katircioğlu 24.01.2013

Geçenlerde bu köşede **“Koç-Ülker kardeşliği”**ne değinerek (9 Ocak 2013), son yıllarda iş dünyasındaki değişimleri yorumlamış ve, **“eski rejimin sermaye grupları ile yeni rejimin yeni iktisadi aktörleri** arasında bir **uzlaşma ve işbirliği dönemi”**nin başladığına işaret etmiştim.

Aradan 10 gün geçmedi ki **TÜSİAD**’ın yeni yönetiminde **“Anadolu sermayesinin temsilcilerinin de yer aldığı”** haberleri çıktı. Gazetelerin yazdığına göre, **“Hepimiz biraz Anadoluluyuz”** diyerek göreve başlayan Süttaş’ın patronu **Muharrem Yılmaz**’ın, **TÜSİAD**’a başkan olarak göreve getirilmesinde **Rahmi Koç, Bülent Eczacıbaşı, Tuncay Özilhan** ve **Cem Boyner** gibi patronlar etkili olduş.

Seksenli yıllarda, bugün genellikle **“Anadolu sermayesi”** adını verdiğimiz **iş çevrelerinin** tohumlarının atılması **eski rejimin sermaye aktörleriyle** tezatlar oluşturmuştu. şimdi ise bu farklı iş çevrelerinin aralarındaki çelişkileri gidererek bir uzlaşmaya yönelmiş olmalarının Türkiye’nin **siyasi alanında** da etkileri olacak bir değişime işaret ettiğini söylemek sanırım çok çok yanlış olmaz.

Tabii ki bu tabloya nereden baktığınıza göre farklı yorumlar yapmak mümkündür. Ama açıktır ki yukarıda sözünü ettiğim iş çevrelerindeki değişim, dönüşüm ve uzlaşma arayışları ülkedeki siyasi eksende kaymalara neden olacak ve yeni etkiler üretecektir.

Kuşkusuz bu etkilerden biri CHP ile ilgili olacaktır. Daha düne kadar CHP’den umudunu yitirmemiş **“eski rejimin sermaye çevreleri”**nin bugünden itibaren sırtlarını CHP’ye dönecekleri açıktır. Daha düne kadar **“Ne olur ne olmaz, devleti kuran partiyle iyi ilişkiler içinde olmak gerekir”** diye düşünen eski rejimin sermaye çevreleri şimdi artık böyle bir bakış açısında kalmanın rekabette onları geriye düşürecek bir tutum olacağını fark edeceklerdir. O nedenle de CHP’deki siyasetin bir yol ayrımına hızla yaklaşacağını, hatta seçimlerden önce bile bir değişimin gerekliliğinin konuşulmaya başlanacağını söylemek çok da iddialı bir yorum sayılmamalı.

Belki şu anda, CHP’nin sığ siyasetinde zor bela bir yer edinmiş olup da milletvekilliği koltuğuna oturmuş olanlardan beklenemez ama bunların dışında doğrusu var mıdır bilmiyorum birilerinin cesaretle çıkıp CHP’deki sorunun yalnızca bir **“liderlik”** değil, bir **“siyasal perspektif sorunu”** olduğunu dile getirmesi gerekiyor. Aynı

partide, bir mikrofona “**Kürt sorununda**” cesaret verici bir söz söyleyip, bir başka mikrofona “**Ergenekon savunuculuğu**” yapmak daha fazla götürülebilir siyasal bir tutum olamaz. **O nedenle de bu partide bir adım atıp “fikir” ve “toplumsal tahayyül” konusunu gündeme getirmek gerekiyor.**

İkinci olarak bu partide “**liderlik**” meselesinin de konuşulabilmesi gerekiyor. Çünkü açıktır ki bütün iyi niyetli çabalarına rağmen **Kılıçdaroğlu siyasal bir lider değildir**. Ne yapalım gerçek budur! Buna üzülme de yerinmek de gerekmez. Bu gerçeği kabullenip ona göre bir tutum almak çok daha anlamlı bir çaba olacaktır.

Kabul etmek gereken bir başka konu da AKP’nin “**vesayet rejimini**” geriletmesiyle ortaya çıkan koşullarda yalnızca sermaye grupları arasında değil, toplumun diğer bütün kesimlerinde de bir değişim dalgasının olduğu gerçeğidir. Bu değişim dalgasının belki de en etkili hissedildiği kesim, kendini daha çok “**laik kimlikle**” tanımlayan kesimlerdir. **Ülkenin sahibi oldukları düşüncesinin bilinçaltlarına yerleştirilmiş olduğu bu insanlar, AKP’nin siyasal başarısı karşısında, bırakın sahipliği, kendilerinin “azınlık” olduklarını ancak fark ediyorlar.**

Demokrasinin bir “**çoğunluk**” rejimine dönüşüp de “**otoriter**” bir hâl almamasının yolu güçlü muhalif partilerin varlığıyla mümkün. CHP’nin güçsüzleşmesi ise bu süreçleri hızlandıracak bir etkiye sahip.

Bilmiyorum duyan var mı?

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

CHP’de yol ayrımına doğru

Erol Katırcıoğlu 26.01.2013

Son yazımda “**Koç-Ülker kardeşliği**” ile başlayan **TÜSİAD** yönetimine yansıyan sermayenin farklı kesimlerinin bir uzlaşma ürettiğinden söz etmiş ve bu gelişmenin de siyasi bazı sonuçları olabileceğine dikkat çekmiştim. O yazımda, bu olası siyasi gelişmeleri **CHP** bakımından ele almış, sermayenin devletle davranan eski aktörlerinin artık CHP’den uzaklaşacağı ve bunun sonucunda da CHP’nin bir kaosa sürükleneceği tahmininde bulunmuştum.

Burada bu analizde “**kaba bir ekonomizm**” yaparak ekonomiyle siyaset arasında ilişkileri doğrusal ve bire bir ilişkiler olarak görüyor değilim. Ama bizim gibi ülkelerde siyaset ve ekonomi arasındaki ilişkilerin her şeye rağmen Batı’dakiler gibi “**rafine**” olmamasının, daha “**kaba**” olmasının bu ilişkiler arasında yakın bağların görülmesini de kolaylaştırdığını düşünüyorum.

O nedenle de, daha yakın bir geçmişte “**Ben işyerime asla sakallı ve bıyıklı adam almam**” diyen **Rahmi Koç’a** cevaben **Başbakan Erdoğan’ın**, “**Biz hiçbir zaman böyle diyenlerden yana olmadık, bugün dünyanın neresinde böyle bir ilkel anlayış var**” diyerek verdiği cevap hatırlardan silinmemişken, aynı Başbakan’ın, aynı Koç’un Ülker’le ortaklık kurarak köprülerin ve yolların işletmesini almasına itiraz etmemesinin kendisinden öte anlamlar taşımadığını söylemek imkânsız değilse de zordur.

Bu gelişmenin, “**Ne de olsa devleti kuran partidir**” diyerek bugüne dek destek vermiş sermaye kesimlerinin CHP’ye desteği çekeceğine dair bir işaret olması hiç de yabana atılacak bir olasılık değildir. Arkasında böyle bir

“sınıfsal” desteği yitiren bir siyasi yapının kendi içinde de bu değişime karşılık düşecek adımları atması gerekirken bunu yapamaması bir tür kaosun da habercisidir.

Nitekim bugünlerde CHP içinde başlayan tartışmalar bu kaosun da işaretlerini taşımaktadır. Anadille savunma hakkı görüşülürken **CHP’li Birgül Ayman Güler’in “Türk ulusuyla Kürt milliyetini eşit, eş değerde gördüremezsiniz”** sözleri ve bu sözlerle CHP ve MHP sıralarından gelen alkışlar aslında bu ayrışmanın ana hattının “milliyetçilik” üzerinden olacağını göstermektedir. **Kılıçdaroğlu’nun “Bizim altı okumuzdan biri milliyetçilik. Türkçesi ulusalcılık. Elbette ki ulusalcıyız”** sözlerinin de olaya tüy diktığı ortada.

Yukarıda sözünü ettiğim gelişmelerin yanısıra bu liderlik ve bu fikirsizliğin yarattığı önünü göremezliğin CHP’yi bir yol ayrımına doğru hızla sürüklediği görülmektedir. Nitekim **bugün hemen hemen her CHP örgütünde “ikili” bir yapının ortaya çıktığı da herkesin malumu.** Kılıçdaroğlu’nun ise bu ikili yapıyı bir “onlara”, bir “diğerlerine” laf yetiştirerek yönetmesi de artık mümkün değil.

Olaylardan kendimizi biraz uzaklaştırıp Türkiye siyasetine bakarsak Kürt sorunu ekseninde ayrımlaşmaların kimilerinin “milliyetçilik”, kimilerinin “ulusalcılık” dediği siyasi hatta olduğunu görürüz. Bu hattın aslında aynı zamanda kendi içine kapanmakla dünyaya açılmak isteyen kesimler arasındaki bir hat olduğu da ortada.

Ekonomide ve siyasetteki bu kırılmaların yaşandığı Türkiye’de özellikle sol ve demokrat bir siyasi alana olan ihtiyaç da hızla geliyor. Bu alanın nasıl doldurulacağı ise **başta Kürt siyasetine ve ülkedeki sol ve demokrat kesimlerin nasıl davranacağına bağlı.** Tabii bir de bu yazının konusu olan **CHP’de, kendini o tanımlanan altı oktaki “milliyetçilikle” tanımlamayan, daha özgürlükçü ve daha demokrat kesimlerin bu gelişmeler karşısında nasıl bir tutum alacaklarına bağlı.**

El mi yaman, er mi yaman sanırım yakında göreceğiz.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

CHP’nin sorunu ne

Erol Katırcıoğlu 31.01.2013

Belki de bu ülkenin en mağdur kitlesi, kendini Kemalist, Batıcı ya da laik kimlikle tanımlayan ve genellikle de CHP’ye oy veren kesimleridir desem çok mu yanlış bir cümle kurmuş olurum dersiniz?

Sanmıyorum.

İmparatorluk yıkılırken yeni bir devlet kurma amacıyla davranan o günün asker ve siyaset elitinin gönlünde olan ama toplumda karşılığı olmayan bir Batılılaşma düşüncesi etrafında kurgulanmış olan bu kimlik aslında o günün asker ve siyaset elitinin hayalleri çerçevesinde şekillenmiş ve şekillendirilmiş bir kimliktir. **Bu nedenle de bu kimliğin varlık nedeni olan varsayımların ve kabullerin çoğu yapaydır, zorlamadır ve gerçek dışıdır.** Ama ne var ki o günün devlet elitleri tarafından yaratılmış olmasından dolayı onun parçası olmuş ve varlığını da bugüne kadar devam ettirebilmiş yapay bir kimliktir.

Cumhuriyet idaresi İmparatorluktan devralmış olduğu etnik köken ve dinî inanç bakımından büyük farklılıklara sahip bu toplumu işte bu Kemalist Batıcı kimlikle yönetmiştir. Tabii bu yönetenler de toplumu kendi düşünceleri olan Batılı, laik ve Türk milliyetçisi bir zihniyet dünyası içinde dönüştürmeye ve asimile etmeye çalışmış ve bunda kısmen de başarılı olmuşlardır.

Ne var ki kendini **“İslami”** ve **“Kürt”** kimlikleri çerçevesinde tanımlayanlar Cumhuriyet kurulduğundan beri rahatsız olmuşlar ve devletin kendilerine yaptığı müdahaleler nedeniyle de kendilerini **“mağdur”** hissetmişlerdir.

Uzatmayalım. **Bugünlerde yaşadığımız değişim, işte bu devleti yöneten ve devleti yönettiklerinden dolayı da kendilerini çoğunluk zanneden “Kemalist, Batıcı ve laik” kesimin aslında kendilerinin çoğunluk olmadığı gibi devleti yönetme erkinin de büyük ölçüde askerden sağlanan bir güçle yapılageldiğini fark etmiş olmasından kaynaklanıyor.** CHP’deki sarsıntıların nedeni de bence bu gerçekle ilişkili.

Gerçek mağdur

Doğrusu bir boyutuyla hatırlattığım Cumhuriyet tarihinin bu gelişim çizgisinde, devlet elitleri tarafından yaratılmış bu kimliğin, zorlama, yanlış ve çarpıtılmış varsayım ve kabuller nedeniyle toplumdan bu kadar uzak, bu kadar güvensiz ve bu nedenle de mutsuz bırakılmış olmasından giderek onun aslında belki de diğer kimliklerden çok daha fazla mağdur edilmiş bir kimlik olduğunu söylemek de mümkün.

Birgül Ayman Güler’in açtığı tartışmanın ve dünkü **Kılıçdaroğlu**’nun açıklamalarının aslında bu durumu fark eden bu kimlik siyasetçilerinin çaresizliğini anlatan ilginç anekdotlar olduğu ortada.

Neler yapılmalı?

Bugün bu tartışma çerçevesinde birçok kişi CHP’de neler olabilir diye tartışıyor. Tabii ki CHP’nin bölünme olasılığı varolan **“ulusalcılar”** **“yenilikçiler”** çerçevesinde önemli ve siyasetin önümüzdeki dönemlerde nasıl gelişeceğiyle ilgili de merak edilen konuların başında geliyor. Ama eğer CHP’den gerçek anlamda bir **“sol”** ve **“demokrat”** siyaset murad edenler varsa yukarıda ifade etmeye çalıştığım bu kimlik sorununu ciddiye almaları yararlı olabilir.

Daha açık ifade edecek olursam **“Kemalist, Batıcı ve laik”** kimlikle kendilerini tanımlayanların, değişmekte olan **“vesayet rejimi”**’nin, yani bu Cumhuriyet’in başından beri süregelen **“devletçi zihniyetin”** en önemli mağdurunun kendileri olduklarını fark etmeleri gerekiyor. **Yalan yanlış bir tarih ve toplum bilgisiyle Batılılaştığını ve modernleştiğini sananların aslında Batı’dan da modernlikten de uzaklaştırıldıklarını kavramaları gerekiyor.**

Böyle bir sorgulama sonunda nasıl bir toplum hayalinin kendi hayalleri olduğunu belirlemeleri ve bunun üzerinden giderek topluma nasıl bir siyasi söylem içinde sesleneceklerine karar vermeleri gerekiyor.. Böyle bir sorgulama ve arayış gerçek bir sol parti olmanın da bence temel koşuludur.

Bunun ötesinde söylenenlerin lafûgüzaf olacağı bence yeterince açık.

Laik kesim gerçeği

Erol Katircioğlu 02.02.2013

Ne derler **“Gerçekler inatçıdır, gün gelir güneşin altında yerlerini isterler”**. Bugünlerde güneşin altında yerini isteyen gerçeklerden biri **“Kürt meselesi”** ise bir diğeri de, özünde demokrat olmayan milliyetçi, devletçi ve askerci bir **“laik kesim”** meselesidir. Bugüne dek **“ortanın solu”**, **“sol”**, **“sosyal demokrat”** gibi terimlerle ifade edilmiş ve esas olarak **CHP**’de ortaya çıkan ve demokratik olmayan bu siyasi damar Kürt meselesinin çözümüne ilişkin atılan adımlar sayesinde şimdi daha bir görülür hâle gelmiştir.

Laik kesim gerçeği şudur: Kurucu elitlerin, çoğu o günün gerçeklerine de uymayan, hayalî bir toplum tasavvuru çerçevesinde, Osmanlı bakiyesi bir toplumu, askerî gücün de desteğiyle, yönetmek üzere yaratmış olduğu bir kimlik olma gerçeğidir. Bu gerçeğin günümüzde bir **“mesele”** olarak karşımıza çıkması ise, orijinal kurguda belirleyici olan askerin gücünün kırılmasına paralel olarak bu kimliğin siyasi gücünün de zayıflamasıdır.

Bu durumu tersinden söyleyecek olursak, kurucu elitlerin, benimsemiş oldukları **“laiklik”** çerçevesinde devlet yönetiminden ve kamu alanından uzaklaştırmış oldukları **“İslami kimliğin”**, gün gelip de **AKP**’de iktidara gelmesi ve AKP’nin de askerin sistem içindeki rolünü zayıflatan adımlar atması sonucunda **“laik kimliğin”** ve onun siyasi temsilcisi olan CHP’nin de zayıflaması meselesidir.

Birgül Ayman Güler’in katkısı

“Laik kesim meselesinin”

bugün daha görülür hâle gelmesine neden olan olaylardan biri, CHP İzmir Milletvekili **Birgül Ayman Güler**’in Meclis’te sarfettiği ırkçı milliyetçi sözler oldu. Doğrusu belki de bu sözlerden daha da önemlisi Meclis’te CHP ve MHP sıralarından aldığı alkışlardı. Bunun da ötesinde Kılıçdaroğlu’nun grup toplantısında konuyla ilgili açık bir tavır almaması, Güler’i eleştirmemesi ve de Güler’in sözlerinin **“çarptıldığını”** iddia etmesi bu kimliğin demokrat olmayan, milliyetçi ve devletçi etkin damarının liderinin ağzından da açığa çıkmasını kolaylaştırdı. Dün il başkanlarının yaptıkları ise bu aralanan gerçeği örtbas etmekten uzaktı.

Laik kesimdeki değişim

Ne ölçüde yaygındır bilmiyorum ama bugünlerde laik kesim içinde birileri toplum içinde **azınlık** olduklarını keşfederken aynı zamanda şimdiye dek inanmış oldukları toplum hayalinin de tarihe ve toplumsal gerçeklere uymadığını fark ediyor olmalı. Bu toplumun yalnızca Türklerden oluşmadığını, kurucu elitlerin Türk olmayanlara yönelik asimilasyon politikaları uyguladıklarını, Dersim’in, Kürt isyanlarının ve diğerlerinin bu

politikanın bir parçası olduklarını, Mustafa Kemal'in hayatta olduğu sürede bir diktatör gibi yaşadığını ve daha sonra CHP'nin tek parti yönetiminin neredeyse bir Nazi partisi gibi davrandığını ve daha birçok konuyu, bugün laik kesim yeniden düşünmek zorunda.

Buradan sıradan bir laik kesim mensubu ya da bir CHP'li böyle bir sorgulama yapıp bu toplumun asıl mağdurunun kendisi olduğunu, bugüne dek doğru bildiklerinin çoğunun tarihe de toplumsal gerçeklere de uymadığını anlıyor mu bilmiyorum. Ama açık olan bir şey varsa o da bugün CHP'den sol ve demokrat bir siyaset çıkarmak isteyenlerin öncelikli olarak böyle bir sorgulamayı göze almaları gerektiği.

Tabii ki tıpkı Kürt meselesinde olduğu gibi laik kimlik meselesinde de çeşitli farklı görüşleri olanlar olacaktır. Ama nasıl ki Kürt meselesi bir "mağduriyet" konusu olarak bugün demokrasinin sınırlarını genişleten bir etki üretiyorsa, tıpkı onun gibi **laik kesimin de devlet mağduru bir kesim olduğu** gerçeğinden hareketle oluşacak bir siyaset demokrasinin sınırlarını genişletecek bir siyaset olacaktır. Türkiye'deki siyasetin, "kimlikler üzerinden" bir siyasetten gerçek bir demokratik siyasete evrilmesi de böyle mümkün olabilir.

Bu nedenle de Kılıçdaroğlu'nun üstünü örtmeye çalıştığı laik kimliğin sorunlarını daha yüksek sesle söyleyecek siyasetçilere ihtiyaç var. Bu güne dek **"devleti kurmakla"** övünen bu partinin şimdi artık **"kendi kurduğu devleti sorgulamakla"** övünür hâle gelmesi lazım. Dersim'deki rolünden, Kürt isyanlarına, oradan Alevilere yapılanlara kadar birçok konuyu bu kez devlet tarafından yaratılmış **"laik kimliğinin"** merceğinden değil, ait olduğu toplum merceğinden bakarak ele almalı.

Tabii eğer aradığı **"çağdaşlığı"** yakalamak konusunda sahiden bir derdi varsa...

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Enternasyonal CHP

Erol Katircioğlu 07.02.2013

CHP'de **Birgül Ayman Güler**'in ırkçı-milliyetçi sözleriyle başlayan tartışmalar daha henüz sönümlenmemişken dün **Sosyalist Enternasyonal**'den gelen haberler CHP'yi tartışmaya devam edeceğimizi gösteriyor. CHP, Sosyalist Enternasyonal'in nihai metninde yer alan **"Sosyalist Enternasyonal'in Beşşar Esad'ın bir geçiş hükümetinde rol almasına karşıdır"** cümlesine itiraz ederek Beşşar Esad'ın böyle anılmasına karşı çıkmış.

Bu tavır genetik bir uyumdan kaynaklanmıyorsa nereden kaynaklanıyor dersiniz?

Sosyalist Enternasyonal, adında **"sosyalist"** olsa da genellikle dünyadaki **"sosyal demokrat"** partilerin oluşturduğu bir kurum. **Küreselleşmeyle birlikte "sosyal demokrasinin" de varlık nedeni ortadan kalktığından, yaşadığını sandığımız ama aslında ölmüş olan kurumlardan biri.** Neye çare olacak bilinmez ama hâlâ CHP'yi üyelikte tutmaya devam ettiğine göre onun da CHP gibi **"tarihî bir kurum"** hâline gelmiş olduğu besbelli.

Tabii sosyal demokrasinin, işçi-işveren tezatlı ulus-devletlerinde **huzuru öneren uzlaşmacı** bir siyasi hareket olduğunu düşünürseniz, zaten CHP ile bir ilgisi yoktu diyebilirsiniz. Üstelik bu durum bu ülkede işçi-işveren tezatlarının olmadığından değil CHP'nin bu tezatlarla bir ilişkisinin olmadığından kaynaklanan bir kanaat

olurdu. Batı'dakiler değişen koşullara uyum gereği geleneksel sosyal demokrasinin dışına çıkma çabası içindeyken, bizim CHP'miz, geleneksel sosyal demokrasinin zaten dışında olduğundan şimdi nereye yoneleceğini dahi bilemez bir durumda.

Daha önce de yazmıştım CHP'nin bir parti olarak ıkmazı, onu destekleyen ve kendini "**Kemalist, Batıcı ve laik**" olarak tanımlayan kesimlerin ıkmazı bence. Kurucu elitlerin iyi niyetle veya değil yeni kurulan ülkeyi, kendi idealleri doğrultusunda yonetebilmek için yarattıkları bu kimliğin insanları bugün geçen doksan yıldan sonra gerçek dünya ile karşılaşmanın yarattığı bir travma içindeler.

Nereye gideceklerini bilememeleri de bundan.

Ama eğer gitmek istedikleri yer daha özgürlükçü, daha demokrat ve daha eşitlikçi bir yer olacaksa ilk yapmaları gerekenin kendi kimlikleriyle yüzleşmek olduğu açık. Neden 1915 Ermeni olaylarını, neden Dersim'in asıl hikâyesini, neden çeşitli kereler denenmiş Kürt isyanlarını, neden tek parti döneminin uygulamalarının tarih kitaplarının anlattıklarından başka olduğunu, ve daha nicelerini sorgulamaları gerekiyor.

Bu sorgulamaların sonunda da gelecekleli yer, bir kimlik olarak "**Kemalist, Batıcı ve laik**" kimliğin devlet tarafından yanlış bir tarih ve sosyal gerçeklik anlayışı içinde yaratılmış bir kimlik olduğunu fark etmeleri.

Eğer CHP'den de, bu kesimden de bir şey olacaksa ancak bu noktadan sonra olur. nce değil...

İnsansız kapitalizm

Geçen hafta **Alper Görmüş**, köşesinde, benim, **Hayykitap**'tan yeni çıkan, iki geç azeteci, **ağrı obanoğlu** ve **Alaz Kuseyri**'nin sorularına verdiğim cevaplardan oluşan **İnsansız Kapitalizm İnsanlı Toplum** adlı kitabımla ilgili (yalnızca kitapla değil benle de ilgili) güzel ve nazik sözlerle bir yazı kaleme almış. Kitapta ele alınan konular iktisattan, siyasete, medyaya, solculuğa ve Kürt meselesine kadar çoğu zaman bu köşede de ifade ettiğim konular. Alper bu konular içinde Doktor **Hikmet Kıvılcımlı** ile ilgili bazı sözlerime takılmış.

Doğrusu bizim kuşağın, benimse sin benimsemes in Kıvılcımlı ile ilgili genel bir saygısı vardır. Alper de onlardan biri. Ama Doktor'la ilgili bir konu vardır ki o zaman da şimdi de eleştiri konusu olmuş ve olmaya da devam ediyor. O da Kıvılcımlı'ya göre "**ordunun yeri**" konusu. Bu nedenle de Alper'in bu noktaya takılması hem bu nedenle ve hem de belki de benim soruya cevap verirken kullandığım sözlerimin sorunlu olmasından dolayı normal.

Gerçekten de Doktor'un özellikle 27 Mayıs'la ilgili yazdıklarından "**ordu**"nun sol siyasetteki yerinin "**vurucu güç**" olduğunu söylemesinden giderek onun "**cuntacı**" olduğunu düşünenler az değildir.

Ben kitapta yer alan benzer soruya cevaben böyle düşünmediğimi belirtmiş ve bazı ilişik düşüncelerimi ifade etmiştim. Ama burada da altını izmemde yarar vardır ki, Doktor'un sistematiği ve kullandığı kaynaklar üzerinde daha derin bir çalışma yapmadıkça bu konuda söylediği, örneğin 1971 darbesinin ertes i günü, "**Ordu kılıcını attı**" gibi bir başlığı, yanılmıyorsam *Sosyalist* gazetesinin manşetine koyduğundan ya da denizci subaylarla ilişkisi olduğundan giderek onu darbeci ilan etmek bana çok doğru gelmiyor.

Doktor, kurucu elitlerin anlattığı hikyelerin çok dışına çıkarak Türkiye'ye, Ortadoğu'nun ve Doğu'nun tarihi içinden Marx ve Engels'in merceğinden bakmaya çalışıyordu. nerdiği siyaset de Türk't, Kürt't, Müslüman'dı, Hıristiyan'dı demeden bütün mağdurların birlikte yer aldığı bir siyasetti. Bugün hâlâ çoğu Türkiyeli aydın, entelektüel ve solcunun anlamakta zorlandığı bir siyaset olarak...

Alper'in yazısı kısa da olsa bunları söyleme fırsatı verdi.

Teşekkürler Alper!

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ya AKP farkında mı

Erol Katırcıoğlu 09.02.2013

Nâzım'ın; "Ben bir ceviz ağacıym Gülhane Parkı'nda./ Ne sen bunun farkındasın, ne polis farkında" dediği gibi bir durum var ortada.

Küreselleşmeyle temelleri erozyona uğrayan "**sosyal demokrasinin**" tarih sahnesinden çekilmekte olduğunun ne CHP ve ne de Sosyalist Enternasyonal'in farkında olduğunu söylemek çok da iddialı bir laf sayılmamalı.

Sayılmamalı, çünkü CHP'nin yaptıkları ortada olduğuna ve Sosyalist Enternasyonal'in de hâlâ CHP üyeliğini taşıdığına göre eklenecek başka ne var ki?

Peki ya AKP? AKP, nasıl bir dünyaya doğru yol aldığımızın ne kadar farkındadır dersiniz? Başbakan Erdoğan'ın sanki bir Kore mucizesi yaratmışız gibi konuşmasından halkımızın genel olarak memnun olduğunu tahmin etmek zor değil. Ama yine de Erdoğan'ın vizyonunda yürüyen Türkiye'nin nasıl bir yere doğru gittiği sorgulanması gereken bir durum değil mi?

Erdoğan'ın vizyonu

Erdoğan'ın vizyonu dediğimiz vizyonun büyük ölçüde İslami duyarlılıklar üzerinden oluşmuş bir geç-modernleşme vizyonu olduğu söylenebilir. Bu nedenle de ekonomik olanın daha öne çıktığı bir vizyon bu. Ama Erdoğan şimdiye dek yeni bir ekonomik paradigma üretmediğine göre benimsediği de klasik liberal bir ekonomik anlayıştan öte değil. Ama tabii Erdoğan ve kurmaylarının benimsedikleri yalnızca bu da değil. Bunun yanında sosyal devleti de kullanıma sokan bir anlayışları da var.

Bu hâliyle Erdoğan ve kurmaylarının durumu bir zamanların Tony Blair'in başkanı olduğu İngiliz İşçi Partisi'nin durumuna benziyor bence. Tony Blair, 1989 Berlin Duvarı'nın yıkılmasıyla kapitalizm ve sosyalizm arasında (zaten daha önce yıkılmış bulunan) "sosyal demokrasi" için yeni bir yol aramaya çıkmış ve bu yolu da "**3. Yol**" diyerek bulmuştu.

Ama çok zaman geçmedi ki Tony Blair'in bulduğu ve adına "**3. Yol**" dediği yol, bildiğimiz birkaç rötuş farkıyla oluşturulmuş klasik liberal ekonomi politikalarından başka bir şey değil. Özelleştirmeler, serbestleştirmeler, deregülasyonlar filan hepsi var. İngiltere'nin bugün geldiği yer ise tartışmalı. Avrupa'nın bazı ülkelerinden iyi olsa bile sorunlu bir ekonomi ve toplum yaşamı hâlâ devam etmekte.

Her neyse orası İngiltere. Kapitalizmin hem ekonomik ve hem de kültürel vatanı. O nedenle de referans alınacak çok bir benzerlik de yok aslında. Ama AKP'nin her nedense hiç sorgulamadığı ekonomi politikalarının bizi nereye götüreceği konusunu sorgularken örnek aldığı ekonomilerden birinin de İngiltere gibi **"piyasa ekonomileri"** olduğu açık değil mi?

Kapitalizmin krizi

Oysa **2008 küresel krizi** yeni bir dünyanın doğmakta olduğuna dair bir krizdi de. Bu yeni dünyanın, **her geçen gün daha az sayıda insanın daha çok sayıda insanın hayatıyla ilgili kararlar verebildiği bir "piyasa ekonomisi"** dünyası olmayacağını söylüyor. Tersinden söylersek, ekonomide de sosyal yaşamda olduğu gibi geniş halk kitlelerinin kendi hayatlarıyla ilgili kararlara katılabildiği yeni bir dünya doğuyor.

Oysa Erdoğan ve arkadaşlarının vizyonları ve bazı yaptıkları bu yeni dünyanın farkında olmadıklarını gösteriyor. **Taksim'den, köprülere, özelleştirmeden, yeni hukuk düzenlemelerine kadar aldıkları ya da almak istedikleri bütün kararlarda kendilerinden başka kimseyi istememeleri, bu yeni dünyanın farkında olmadıklarının kanıtları.**

Oysa piyasa ekonomisinin bizi ulaştırabileceği yer, her birimizin kendi mutluluğu için koşarken diğerine aldırmadığı bir yer olacaktır. Dünkü gazetelerde vardı ABD'de Yale Üniversitesi'nde yapılan bir araştırmaya göre Amerika'da her 10 kişiden birinin komşusunu bir **"yabancı"** gibi gördüğü.

Böyle bir toplumda yaşamak istiyor muyuz acaba? Bence bugün topluma sorulsa cevabının hayır olacağı ortada.

Erdoğan'ın geçenlerde "hadis-i şerif"ten giderek söylediği **"Komşusu aç iken, tok yatan** (gerçek) **mümin değildir"** sözleriyle komşuluğun bittiğini müjdeleyen yukarıdaki araştırma sonucunu yan yana getirin bir.

İstanbul'un, Erdoğan'ın vizyonunun uzantısı göklere tırmanan rezidansları nasıl bir dünyayı çağırıyor dersiniz?

Varın bir düşünün!

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Siyaset yelpazesi değişiyor mu

Erol Katırcıoğlu 14.02.2013

Dedim ya Kürt sorununu çözmek için atılan adımlar, adımları atanlar dâhil ilgili siyasetlerin tümünü değişime zorluyor. Son günlerde bu doğal beklentiyi doğrulayan birçok gelişme var. Siyasi aktörlerin verdikleri mesajlar aldıkları tavırlar eski tavırlarından farklılaşmakta. Zar zor da olsa bir yandan çözüme yönelen ilişkiler, görüşmeler ve sözler duyulurken aynı zamanda çözümü engellemeye yönelik tavırlar da var.

Geçtiğimiz seçim döneminde **“Ben olsaydım idam edilirdi”** dediği **Abdullah Öcalan**’la yapılan görüşmelerden umutlanan ve **“Çözüm için umutluyum”** demekten çekinmeyen **Başbakan Erdoğan**’ın bu değişimi yaşayan siyasetçilerin başında geldiğinin altını çizmemiz gerekiyor. Tıkanmakta olan Türkiye siyasetinde oldukça geniş bir alan açan Erdoğan böylelikle yalnız kendi partisinin değil ülkenin de ufkunu genişletmiş oldu. Her ne kadar bunu yaparken diline ve ataerkil duruşuna devam etse de değişimin önünü açmasının önemli bir siyasi tavır olduğunu teslim etmek gerek.

BDP siyasetine gelince; zaman zaman ulusalcı sol siyasetlerin yaptığını yaparak **“AKP’nin her dediğine ve yaptığına”** karşı çıkararak siyaset yapan BDP, zorlanarak da olsa yeni duruma kendini uyarlamaya çalışıyor. Çözüm iradesini ortaya koyan Erdoğan’ın, bu öncülüğünü kullanırken BDP’lilere yardımcı olmak yerine onlara bir türlü had bildiren bir tavır içinde olması bile BDP’nin tavrının değişmesini önleyemiyor. İmralı’ya kimlerin gideceği gibi bir konuda Erdoğan’ın belirleyiciliğinden rahatsız olsalar da duruma kendilerini uyarlamaları gecikmedi. Sanırım önümüzdeki günlerde onların da dilleri ve tavırlarında daha ileri değişimler göreceğiz.

CHP’nin sorunu

CHP’ye gelince, çünkü **Baykal çıkartması**, Kürt sorunu etrafında titrek bir görüntü veren **Kılıçdaroğlu**’na **“kendine gel”** mesajıydı. **Sezgin Tanrıkulu**’nun toplantıyı terk eden tek kişi olması ise CHP’nin şimdiki grubunun ne kadar **“yeniliğe açık”** olduğunu da gösterdi.

CHP’nin sorunu yalnızca parti olarak CHP’nin değil, CHP’nin tabanı olan ve en geniş ifadeyle “laik” kimliğin” sorunudur. Bu kimlik, Cumhuriyet’i kuran elitler tarafından **“Cumhuriyet okullarında”** biçimlendirilmiş, devlete biat eden bir vatandaşlık kimliğidir. **Cumhuriyet’in ideolojik gücünün çizdiği, bugün çoğunun yanlış ve çarpıtılmış olduğu açığa çıkmış bir tarih ve toplum anlayışı içinden yaratılmış olan bu kimliğin önemli bir kesiminin daha henüz bu durumun ayırıcılığına bile olmadığını söylemek mümkün.** O nedenle de her ne kadar laik kimliğin içinde bu durumu farkedip sorgulayanlar olsa da genel çoğunluğun tabanda da CHP’de de etkin olduğu ortada. **O nedenle de burada kısa dönemde bir değişim beklemek nafil.**

MHP’ye gelince, MHP, Erdoğan’ın, biraz İslami çağrışımlarla ifade etse de demokrasi anlayışının çok gerisinde. Kürtlerin varlığı ve talepleri konusunu tıpkı CHP gibi bir asimilasyon meselesi olarak gören bir anlayışa sahip. Doğal olarak da çözümün karşısında.

“Cumhuriyetçiler” ve “Demokratlar”

Böyle bir karışımdan ne çıkabilir dersiniz? Böyle bir karışımdan Amerika’daki gibi **“Cumhuriyetçiler”** ve **“Demokratlar”** gibi iki bloklu bir siyaset çıkar bence.

Tabii ki birçok insanın gönlünde, CHP’nin, gerek Kürt sorununun çözümünde ve gerekse de onunla bağlantılı anayasa meselesinde çözümün yanında yer alması var. Kimsenin canını sıkmak istemem ama böyle bir olasılık çok düşük bir olasılık bile değil.

O nedenle de böyle bir karışımdan **“çözümüne karşı olan”, “Cumhuriyet’e”** ve **“kurucu öğelere”** “demokrasiye” olandan daha fazla duyarlı olanlarla; **“çözüm isteyen”, “demokrasiye”** ve **“insan haklarına”** “Cumhuriyet’e” olandan daha fazla duyarlı olanlar arasında yeni bir siyasi yapı biçimleniyor gibi.

Yanılıyor muyum?

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Seslerini duyamadıklarımız

Erol Katircioğlu 16.02.2013

İnsan bu çağda, teknolojinin de yaydığı bilgi kirliliğiyle birlikte toplumda **“sesi olmayanların seslerini”** de duymuyor artık. Diyeceksiniz ki **“Zaten sesleri yok, diyorsun, sesi olmayanları biz nasıl duyacağız ki?”**. Ya da **“Nasıl olur, bu çağda bunca gerçek ya da sanal ortam varken kimin sesi duyulmaz ki?”**

Doğrusu her toplumda **“sesleri olmayan insanların”** varlığı biliniyor. Bu ifade, sahiden aramızdan bazılarının sesleri olmadığına değil, sesleri olduğu hâlde seslerinin duyulmadığına işaret eden bir ifade tabii ki. Toplumun derinliğine ve oradaki insan yaşamına gönderme yapan bir ifade.

Bu toplumun geniş bir kesiminin seslerinin duyulmadığını düşünüyorum ben. Eğer tersten gidersek bugün Kürt sorunu dışında sorun olarak ifade edilen, medyanın ya da siyasetin dikkate değer bulduğu hiçbir sıkıntılı hikâyenin olmadığından gidersek, toplumun derinlerinde sıradan insanların seslerinin pek duyulmuyor olduğu sonucuna varmamız mümkün değil mi?

Genç adama soruyorum ne kadar para alıyorsun diye, evli ve bir çocuklu genç adam **975 TL** diyor. **“Haydi ona da razıyım ama, ben bu işe girerken en geç ayın 5’inde maaşımı alacağım söylendi, ayın 25’i oldu hâlâ vermediler.”** Peki ama neden gidip şefine söylemiyorsun bu durumu dediğimde, **“Söylüyorum ama aldığım cevap ‘Ana şirket bize ödemedi, dolayısıyla biz de size ödeyemiyoruz’. Ana şirket de onların şirketi ama bizimki ayrı kurulmuş, taşeron firma bizimkisi. ‘Beğenmiyorsan gidebilirsin’ diyorlar. Tabii çünkü sırada yerimizi almak için bekleyenler var”** yanıtını veriyor.

Siz hiç bu insanların seslerini duyuyor musunuz?

Vazgeçtim taşeron bir firmada çalışan işçilerden, ya ülkenin aydın kesiminin önemli bir parçası olan üniversite öğretim üyelerinin sesleri size kadar geliyor mu?

Yeniyüzyıl adında bir vakıf üniversitesi var. Doğrusu ben dinlediğimde nasıl böyle bir üniversite var diye şaşırdım. Geçenlerde bu üniversite öğretim üyelerinden birinden bir mektup aldım. Adını vermeyeceğim. Bu profesör diyor ki: **“İşin acı olan tarafı bütün bu yaşananların YÖK’ün gözleri önünde yaşanıyor olmasıdır. Son üç senede üniversitede yaşanan hukuk ve insanlık dışı uygulamalar konusunda bizler Rektör, Dekan ve öğretim üyeleri olarak YÖK’e yüzlerce mail ve faks gönderdik.”**

Ama nafiye onların da seslerini pek duyan olmamış. Seslerinin duyulmamasından olsa gerek üniversitenin son uygulaması da 30’a yakın öğretim üyesi ve idari personelin işine Mütevelli Heyeti Kararı ve Rektör Onayı olmaksızın, tek bir imza ile son vermek olmuş. Bunun üzerine gelen YÖK denetimlerinin üzerinden aylar geçmesine rağmen henüz bir sonuç çıkmamış.

Küçük Millet Meclisleri toplantıları

Son olarak Kürt sorununun çözümü yönünde önemli adımların atıldığı bugünlerde, bu adımı destekleyen önemli bir organizasyonu yapmaya çalışan **küçük Millet Meclislerinin** sözcüsü **Şanar Yurdatapan**'dandan söz edeceğim. Sevgili Şanar şöyle diyor: *"Ekteki duyuruyu 12 şubat günü medyada haber ajansları dâhil 500'e yakın adrese gönderdik. Hiç ama hiç bir tepki yok, güncel deyiimiyle TIK YOK."*

Şanar'ın sözünü ettiği duyuruda ise gerçekten önemli üç olaydan söz ediliyor.

- **1 mart cuma** günü, **İzmir kMM toplantısına** Diyarbakır Belediye Başkanı **Osman Baydemir**'i davet ediyorlar, ev sahipliğini de İzmir Belediye Başkanı **Aziz Kocaoğlu** yapacak.

- **2 mart cumartesi** günü **Diyarbakır kMM**'si de İzmir Belediye Başkanı **Aziz Kocaoğlu**'nu davet ediyor. Ev sahipliğini de bu kez **Baydemir** yapacak.

- Son olarak da **3 mart pazar** günü **İstanbul küçük Millet Meclisi** de **Baydemir**'i davet ediyor ve İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı **Kadir Topbaş** da ev sahipliğini üstlenecek.

Bugünlerde böyle bir işi yapanların nasıl oluyor da sesleri duyulmuyor anlamak zor.

Kısacası bu ülkede son yıllarda iyi işler yapıldı. Ama biliniz ki hâlâ **"sesleri olmayanların seslerini"** duyabiliyor değiliz. Asıl siyaset de burada. Onların da seslerinin duyulabildiği bir toplum yaratmak.

Zor olsa da...

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Başbakan'ın açtığı yol

Erol Katircioğlu 21.02.2013

Doğrusu İslami bir söylemin içinden de söylenmiş olsa Başbakan Erdoğan'ın **"ayrımcılık ve milliyetçilikle"** ilgili sözleri çok önemli. **"Yaradılanı Yaradan'dan ötürü sevmekle ve bu nedenle de ayrımcılığa karşı olmak"**la, **"Yaradılanı salt bir insan olduğu için sevmek ve bu nedenle de ayrımcılığa karşı olmak"** arasında, ne derler bir **"Çin seddi"** de yok. Burada önemli olan **"din içinden"** de olsa, modern bir **"demokrasi söyleminin içinden"** de olsa insanlar arasında **"ayrımcılığın"** ve bunun bir tezahürü olan **"milliyetçiliğin"** insanlık için savulacak bir ideoloji olmadığının vurgulanıyor olması.

Böyle bir söylemin bugün Türkiye'de **"başbakanlık"** düzeyinde söylenebiliyor olmasının önemi, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş ideolojisine ve **"Türk milliyetçiliğine"** karşı en yüksek perdeden söylenmiş eleştirel bir söz olmasından geliyor. **Bir başka deyişle Cumhuriyet'i kuran elitlerin bir ulus-devlet oluşturmak için sarılmış oldukları "Türk milliyetçiliği"nin bir işe yaramamış olduğunun yıllar sonra bir tür kabulü anlamına gelmesi Başbakan'ın söyleminin önemini de büyütüyor.** O nedenle de **Devlet Bahçeli**, *"Başbakan artık Türk milletinin şah damarına basmıştır. O koltukta oturması millet için zulümdür"* demekten kendini alamıyor.

Dolayısıyla Kürt sorununu çözmek isteyenler açısından, (bu arada sol ve demokrat kesimler açısından da)

Başbakan'ın bu sözlerinin kıymetinin iyi bilinmesi gerekiyor. Çünkü **doksan yıllık cumhuriyet rejiminin başarısızlığının bir tür tescili anlamını taşıyan bu sözler aynı zamanda, yıllardır bu ülkenin özgürlükçü sol ve demokrat kesimlerinin de savunduğu bir "birlikte yaşama" düşüncesinin de ifadesidir.**

Bu barış sürecine CHP'nin de katkısını isteyenler ve bekleyenler açısından duruma bakınca dünkü **Kılıçdaroğlu** söyleminin ise hiçbir işe yaramayacağı çok açık. Neymiş, **"Milliyetçilik yurtseverlik"miş!**

Ersin Salman yıllar önce, bir sol siyaset yeniden yapılanması deneyiminde, **"Yurdunu yurttaşlarınla sevil!"** gibi bir sloganı ortaya atarken yurdun bir toprağa işaret ettiğini, insanın yaşadığı toprak parçasını, yaşadığı toprak parçası olduğundan dolayı değil, o toprağın üzerinde yaşayan insanlarından dolayı sevmesinin asıl yurtseverlik olacağını söylemişti. Anlayacağınız Kılıçdaroğlu bu mazinin bile gerisinde bir yerlerde.

Yeni yol ayrımları

Buradan Başbakan'ın her söylediği sözde bir hikmet vardır anlayışı gibi bir anlayışla sürece bakmalıyız demek istemiyorum. Böyle bir yaklaşımın kimseye yararı olmayacağı açık. Ama mümkün olduğunca amaçlarımızı ortaklaştırmaya ve başta Kürtler olmak üzere ülkede varolan mağduriyetleri giderecek yeni bir anayasa da dâhil bu barış sürecine katkıda bulunmaya çalışmalıyız diyorum.

Çünkü görülüyor ki bugünlerde Türkiye siyasetinin haritasında şimdiye kadar var olan yolların içinden bazı yeni yollar döşenmekte. Dünkü grup toplantılarında liderlerin yaptıkları konuşmalar bu yeni dönemecin izlerini taşıyor.

Bu dönemeç önümüzdeki günlerde ne kadar belirgin hâle gelecek şimdiden bilmek zor. Ama öyle görünüyor ki bir kere Başbakan Erdoğan, yine kendi İslami kimliğinin dili içinden de olsa ilk defa **"herkesin başbakanı"** olmak yönünde sorumlu bir adım atıyor.

İkinci olarak CHP ve MHP giderek birbirlerine doğru yaklaşırlarken, BDP de sıkıntılı bir biçimde de olsa AKP'yle yakınlaşıyor. Dolayısıyla önümüzdeki siyasetin yeni damarlarından biri, **milliyetçiliğe karşı, insan haklarına saygılı ve "farklılıklarımızla birlikte yaşamak" eksenli** bir damar olacak, diğeri ise daha çok **"Cumhuriyet değerlerine bağlı, çağdaş ya da değil milliyetçi"** bir damar olacak.

Burada bu yönelimlerin kendi içinde sorunları olmadığı ya da olmayacağını söylemek istemiyorum ama bu yol ayrımının kaba ve genel hatlarının böyle olacağından söz ediyorum. Yoksa örneğin bu süreçte parlamento aritmetiğini etkileyecek, özellikle MHP'den ve CHP'den ayrılımların olabileceği gibi yeni siyasi parti girişimleri bile beklenebilir.

Ya da beklenmelidir.

Çünkü kavga çok derin ve çok büyük.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

AKP'li olmak

Erol Katırcıoğlu 28.02.2013

Dün **İMC TV** de **Ufuk Uras**'la yaptığımız **"Gündemin Rengi"** programına girmeden önce çoklu ekranlı bir televizyonda, yani birden fazla kanalın izlenebildiği bir televizyonda, aynı anda yayınlanmakta olan üç tartışma programına gözüm takıldı. Birinde **Mesut Yeğen** Kürt sorunu üzerine konuşuyordu, diğerinde **Rober Koptaş** Hocalı Katliamı, Ermeni meselesi gibi konular üzerine konuşuyordu, bir diğerinde ise adlarını aklımda tutamadığım bazı **Alevi aydınların** katıldığı Alevi sorunları konuşuluyordu. İnsan yaşadığı günlük hayata o günlük hayatın merceğinden bakınca nasıl birçok ayrıntı gibi görülen olayı atlıyorsa, tıpkı onun gibi biz de yaşadığımız bu dönüşüm sürecinin ayrıntılarını atlıyor olabilir miyiz diye düşündüm.

Aslında bugünün dışına çıkıp bir yüzyıllık tarih perspektifinden bugün olan bitene baktığımızda hâlâ yüz yıl öncesinin meselelerinin tartışıldığı bir ülke görüyorsak, gerçekten de o ülkede tarihin getirdiği meselelerle toplumun henüz yüzleşmemiş olduğunu anlıyor insan. Yani bir tür **dondurulmuş bir ülkeden söz ediyoruz aslında**. Birliği oluşturmak için hayalî bir Türklük icat eden **"kurucu babalar"**, Cumhuriyet'i kurarlarken toplumun diğer geriye kalan farklı taleplerini görmezden gelmeyi tercih etmişlerdi. Bu yeni ülkede ne Kürtler vardı, ne Lazlar vardı ne Çerkesler ve ne de Ermeniler. Herkes Türk'tü ve "Ne mutlu Türk'üm diyene!" idi zaten. Toplumun ortak mayasını ise Müslümanlık sağlıyordu. Bu nedenle de herkes Müslüman'dı ve herkes Sünni idi. Zaten.

Böyle kurulduk.

İmparatorluk toplumunun arta kalanları olarak biraraya gelmiş bu insanların nasıl bir toplum içinde yaşamak istedikleri onlara sorulmadığından toplum hayatı da harala gürele yaşanan bir hayat oldu. Devletin koyduğu ve fakat kendisine sorulmadığından dolayı içselleştiremediği ve bu nedenle de neredeyse hiçbir kurala uymadan yaşayan bir toplum oluşmuştu sonuçta. Ara sıra dikişler atınca, **"kurucu babaların"** torunlarının toplumu yeniden bir hizaya getirmeleri gerekiyordu ve bu iş on yılda bir olduğundan dolayı da on yılda bir darbe yapmak gerekiyordu.

Ama şimdi bu karşımdaki ekranda **"ayrıntıymış gibi"** duran kareler aslında bir tür **yüzleşme sahneleri** değil mi? Bu sorunların aktörleri milyonlarca insanın seyrettiği bu programlarda kendi kimliklerine karşı yapılan haksızlıkları konuşurken aslında yeni bir demokrasiyi de inşa etmiyorlar mı?

Laik kimlik ve AKP düşmanlığı

Bir başka yazının konusu olması gerekir ama kısaca altını çizmek gerekirse bu ülkede solun da eteğinden düşemediği **"laik kimlik"** siyaseti AKP ve Kürt siyasetinin bu adımı engel olmaya çalışırken **"laik"** kimliğin bünyesinde olan **"irtica"** korkusunu da yedekleyerek bir **AKP** düşmanlığı siyaseti yapmaya girişmiş durumda.

Ama açık olan bir şey varsa benim gördüğüm, televizyon kanallarında kadim sorunlarını konuşan bir Türkiye'nin yürümekte olduğu yolun **"daha fazla demokrasi"** yolu olduğudur. Bu yolun kesilmeye çalışması ise ara sıra da olsa özgürlükçü ve demokrasiden yana olduğunu söyleyen **"laik"** kesimin ve onun partisi olan CHP'nin ve kendilerine solcu diyen bazı kesimlerin yapmaması gereken bir iştir bence.

Anlıyorum ki bugün, AKP'nin niyetinin ne olduğuna bakmaksızın çözüm sürecini desteklemek **"AKP'li olmak"** döneğini göze almayı gerektiren bir tavır hâline gelmiş durumda.

Oysa kimsenin AKP'li olması gerekmiyor. Ama herkesin AKP'nin başı çektiği bu harekete destek vermesi gerekiyor. Barış için, özgürlük için, eşitlik ve demokrasi için.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Havada demokrasi kokusu var

Erol Katırcıoğlu 02.03.2013

Yöneticilerinin bütün bir tarih boyunca adaletsiz davranmış olduklarından mıdır bilinmez bu toplumun adaletle ilişkin şiddetli bir talebinin olduğu açık. Durum bu olmakla birlikte, toplumun kendi arasında adil davranıp davranmadığını sorarsanız, cevabın olumlu olmadığı da ortada. Ama toplum olamamış bir cemaatler toplumunda yöneticilerin de toplumun da adil davranması için gerekli ve herkesin üzerinde anlaştığı bir ortak yaşama anlayışı (veya anayasası) olmadıkça cemaat bireylerinin de ortak davranması pek mümkün olmuyor. İktisattaki **“oyun teorisi”**nin bize söylediği bu.

Bu denli adalet talep eden ve anlaşılan onu tarih boyunca da elde edememiş bu toplumun neden başka ülkelerdeki gibi sokak isyanlarıyla başkaldırmadığı ise cevabı verilebilmiş bir soru da değil. Ama halkın, devletin yasalarla ya da çeşitli düzenlemelerle sağlamaya çalıştığı **“kamu düzenine” bu kadar uymadan yaşayan bir halk olması acaba “isyanın” türü bu ülkede bu mudur diye sordurtuyor insana.**

Her neyse muradım bu konu üzerinde yazmak değil. Asıl yazmak istediğim çünkü **Milliyet**'te yer alan üç **BDP** milletvekili ile **Abdullah Öcalan** arasında geçen **görüşmelerin tutanaklarını** okuyunca yukarıda adalet talep eden ama kendisinin adil olması için gerekli koşulların bir türlü yaratılamadığı bir halkın, tarihin yeni bir basamağında olduğuna dair edindiğim duygu ve izlenim.

Çözümün adı: Katılımcı demokrasi

Anlaşılan o ki **Abdullah Öcalan**, Türklere de Kürtlere de bugün birçok siyasetçinin hayal etmekte bile zorlandığı yeni bir demokrasiyi öneriyor. Bunu da Kürt halkının bugüne dek çektiklerinin ancak daha ileri bir demokrasiyle hafifletilebileceği düşüncesi üzerinden yapıyor.

Doğrusu ben, bu yüzyılda **“temsilciler aracılığıyla demokrasi”** fikrinin, yani **“temsili demokrasinin”** sonuna geldiğimize inanan biri olarak bu tutanaklara yansıyan düşüncelerden giderek **Abdullah Öcalan**'ın yeni bir demokrasi fikrinin çerçevesini çizmek istediğini anlıyorum. Daha **“katılımcı”** böyle bir modelin ise **Ernesto Laclau** ve **Chantal Mouffe**'un öncülüğünü yaptığı sol ve demokrat bir **“Radikal Demokrasi”** düşüncesi üzerine oturduğunu da.

Bu nedenle de **“Öcalan, demokratik özerklikten vaz mı geçiyor”** gibi bir soru çok da anlamlı bir soru değil. Çünkü eğer diğer demokrasi adımları bir anayasa çerçevesinde atılabilirse demokratik özerklikten murad edilenin zaten sağlanacağı koşullar kendiliğinden yaratılmış olacaktır.

Surları delenler

Günümüzün ulus-devletlerinin demokrasiyle imtihanı kendi içinde mağdur kimliklerin mağduriyetlerine son verecek yeni bir demokrasiyi üretip üretemeyeceklerine bağlı. Bir başka deyişle varolan ulus-devlet ve ulus-devlet içindeki ekonomik ve sosyal rejimlerin değişim dinamiği bu kez yalnızca **“işçiler”** üzerinden değil, **“mağdur kimlikler”** üzerinden yürümekte. Batı’da, Batı’nın kadim sorunları (Bask, İrlanda, Korsika gibi) az da olsa çözülmüştür ama **“göçmenler”** adıyla akın akın surları delenlerin yarattığı yeni talepler oradaki demokrasinin de sosyal ve ekonomik düzenin de değişimini zorluyor.

Türkiye’de surları delenler ise önce İslami kimlik üzerinden siyaset yapanlardı ve AKP bugün bu kimliğin siyasi başarısını temsil ediyor. Şimdi ise uzun yıllar toplumun dışında tutulmaya çalışılmış Kürtlerin surların içine girmekte olduğuna tanık oluyoruz.

Böylece toplumumuzdaki siyasi, sosyal ve ekonomik dinamiğin bu kimliklerin **“mağduriyetleri”** üzerinden tarihin çarklarını itmeye başladığı tarihsel ve etkileyici bir döneme tanıklık ediyoruz. Böylesi bir dönemi yaşamak da az bir şey değil doğrusu.

Laik kimlik ise milliyetçilikle özgürlükçülük arasına sıkışmış durumda. Daha Batılı gibi dursa da bu kimliğin demokrasiyle, özgürlüklerle sıkıntısı olduğu açık. Yanlış bir tarih ve yanlış bir toplum anlayışı çerçevesinde devlet tarafından **“Cumhuriyet okullarında”** yaratılmış bu kimliğin, sözünü ettiğimiz **“devletçi zihniyetin”** **asıl mağduru kendisi olduğunu anlamadıkça** bütün bu olan bitenlere destek olması da pek mümkün değil.

Gelelim havaya.

Soluduğumuz havaya.

Demokrasi kokmaya başlamış gibi değil mi?

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bu mudur demokrasi dediğiniz

Erol Katircioğlu 07.03.2013

Bu ülkenin laik kesimi, onlarca yıl topluma tepeden bakmasının, onu **“eğitilmesi gereken”**, **“cahil”** ve **“göbeğini kaşıyan”** olarak görmesinin faturasını bugün yalnızca kendilerine değil tüm topluma da ödettiriyor. Bugün iktidarın neredeyse muhalefetsiz kalmasının günahı da onların boynuna.

Demokrasilerde muhalefetsiz kalan iktidarların güçlerine güç katmaları ve tüm sistemi belirleyebilecek bir etkiye ulaşmaları ciddi bir olasılık. Bu olasılığın varlığı da otoriterlikle demokratiklik arasında bir Çin Seddi varmış gibi düşünmemizin doğru olmadığını söylüyor aslında. O nedenle de pekâlâ demokrasilerin de kendi içinde çeşitli renkler taşıyan farklı uygulamaları olduğu açık. Buna en yakın örnek bizdeki **“sandık**

demokrasisi”dir sanırım. Sandığın, yani seçimlerin olduğu ve fakat diğer bütün özelliklerinin demokrasi fikrine uzak olduğu bir demokrasiye de demokrasi demek mümkün.

Buradan belki de daha genel olarak toplumsal zihniyetin evrilmişlik düzeyi ile demokrasi düzeyi arasında yakın bir ilişkinin var olduğu noktasına gelebiliriz. Örneğin zihniyetin ataerkil olduğu toplumlardaki demokrasinin de o ataerkilliğin bütün özelliklerini taşıması ile özgürlükçü bir zihniyetin olduğu toplumlardaki demokrasilerin de o özgürlükçü zihniyetin özelliklerini taşıması gibi.

Dengeleyici mekanizmalara olan ihtiyaç

Nitekim bugün demokrasileri olgunlaşmış birçok ülkede iktidarı dengeleyici mekanizmaların yerleşmiş olması tesadüf değil. Çoğunluk iktidarının gücünün azınlıkların varlıklarını ve taleplerini kesmemesi için düşünülmüş bu mekanizmaların varlığı da demokrasilerin ne denli gelişmiş olduğunun bir başka göstergesi.

Böyle bir yerden bakınca bugün AKP iktidarının gücünün, yarattığı hegemonik etkinin dengeleneceği bir durum yaratılamazsa bu toplumda kaçınılmaz olarak demokrasinin de daha fazla otoriterlik taşıyan bir yapıya evrilmesinin kaçınılmaz olma olasılığının ciddi bir olasılık olacağını söylemek mümkün.

“Kaçınılmaz” dedim ama yazdıktan sonra da bundan o kadar da emin olmamak gerektiğini bugün otoriterlik kokan bazı uygulamaların aslında AKP içinde de, AKP tabanında da rahatsızlık yaratabileceği olasılığını yabana atmamak gerektiğini düşündüm. Ama bu olasılığın yine de yavaş çalışan bir mekanizmayı ima etmesini de akılda tutarak yukarıdaki otoriterlik olasılığının daha büyük olacağı söylenebilir.

Başbakan’ın tavrı

Başbakan’ın son günlerde etmiş olduğu **“Bütün milliyetçilikleri ayağımızın altına aldık”** cümlesinden sonra medyanın **“gayri milli”** bir medya olduğunu söyleyerek **Milliyet** gazetesini eleştirmesi, (doğruluğunu bilmemekle beraber) **Hasan Cemal’i, Can Dündar’ı** ve **Derya Sazak’ı** gazetenin patronuna şikâyet etmesi ve yazarların bir süreliğine yazı yazmayacaklarına şeklinde medyada yer alan haberler AKP hükümetinin, özellikle Başbakan’ın ağzından çıkan sözlerin özgürlükçü bir demokrasinin değil aksine otoriterleşen bir demokrasinin işaretleri değil mi?

Üstelik eleştirdiği yazarlar da içinde olarak medyada siyasi konularda yazı yazanların önemli bir çoğunluğunun Başbakan’ın attığı Kürt barışı konusunda adımları desteklerken medyayı **“gayri milli”** olarak suçlaması gerçekten de kabul edilmesi **“zor”** ve **“fazladan”** bir davranış. Başbakan diyor ki **“Demokrasilerde özgürlüklerin de bir sınırı vardır”**. Bir an için bu cümleyi doğru kabul etsek bile, sorun bu sınırı kimlerin çizeceği sorunudur? Eğer bunun cevabı Başbakan’ın verdiği gibi **“milli çıkarlar”** ise, ve bu milli çıkarların bu ataerkil demokrasinin tayin ettiği çıkarlar olacaksa toplumun önemli bir kısmının buna itirazı olacağı açık.

Bence ortalığı bulandırmaya hiç gerek yok. Eğer yapılan görüşmelerin istenmediği biçimde medyaya sızması bir sorunsal bu sorun medyanın değil başta hükümetin sorunudur. O nedenle de yukarıdan konuşarak, atılan adımları teknik bir silah bırakmaya indirgeyerek, olur olmaz eleştiriler yaparak yol almamız zor.

Lütfen biraz dikkat.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İmzalı, tuğralı arabalar konusu

Erol Katircioğlu 09.03.2013

Eminim farkındasınızdır. İstanbul sokaklarında (muhtemelen Anadolu'nun birçok şehrinin sokaklarında da) bazı arabaların arka camlarında **"K. Atatürk"** imzası var. Bazılarında ise Arapça harflerle olduğu için okuyamadığım, muhtemelen bir **padişah** (Abdülhamit mi?) **tuğrası**.

Yine eminim dikkat etmişsinizdir **"K. Atatürk"** imzalı olanlar çoğunluğu daha lüks ve şehrin **Bağdat Caddesi**, **Moda** ve **Etiler** gibi bölgelerinde görülüyorlar, **tuğralılar** ise aksine **şehrin varoşlarında**.

Bu araba sahiplerinin arabalarının arka camlarına bu imzaları koymalarının bir anlamı olmalı. Böyle yaparak bizlere bir şey söylemek istiyorlar anlaşılan. Mesela, bu imzaların sahipleriyle kendi fikirlerinin örtüştüğünü, birisi için Mustafa Kemal'in diğeri için Abdülhamit'in fikirlerinin önemli olduğunu ve bu isimlerden giderek de birinin **"Batılı"** diğeri için ise **"İslami"** bir hayat tarzını özlediğini mi anlatmak istiyorlar dersiniz?

Ama arabalarının arkalarına bu imzaları koymalarından giderek yalnızca kendi tutumlarıyla ilgili bir şeyler anlatmak istedikleri sonucuna varamayız. Çünkü öyle olsaydı o zaman bu imzaları arabalarının içlerinde uygun bir yerlere yazdırmakla ya da benzer sembolleri arabalarının içlerinde bir yerlerde kullanmakla yetinirlerdi. O nedenle de bu sembol imzaları arabalarının arka camlarına herkesin görebileceği bir yere yazdırmaları yalnızca kendilerinin bu imza sahiplerinin görüşlerini paylaştığını değil **hepimizin de bu görüşleri paylaşmamız gerektiğini söyleyen daha siyasi bir tutum bence**.

Farklı fikirler ve demokrasimiz

Peki, ama bu insanlar kendi görüşlerini siyasal alanda bulamadıklarından dolayı mı böyle bir tutum benimsiyorlar ve görüşlerini bu yolla duyurmaya çalışıyorlar?

Doğrusu bu sorunun gerçek cevabını bilmiyorum ama diyebilirim ki bizde varolan demokrasinin düzeyinin toplumda farklı olan birçok düşüncenin siyasal alana çıkmasını önlemesi insanlara böyle yollar buldurtuyor belki de. Seçim yasasından, partiler yasasına, oradan terörle mücadele yasasına kadar birçok mekanizma bu farklı fikirlerin duyulmasına engel olduğundan farklı fikirleri olan insanlar da kendilerini araba arkalarına siyasal tercihlerini yansıtan semboller koyarak ifade etmeye çalışıyorlar. Bu imzalı, tuğralı arabaların varlık nedeni de bence bu.

Çok uç bir örnek olarak diyelim ki var olan demokrasi bütün farklılıkların kendilerini ifade ettikleri bir demokrasidir, **seçim barajı**, **ifade özgürlüğü**, **"milli çıkarların tayini"** gibi konularda herhangi bir engel yoktur, böyle bir demokraside yine de insanlar arabalarının arkalarına kendi fikirlerini yansıttıklarını düşündükleri kişilerin imzalarını atmak ihtiyacı hissederler miydi? Sanmıyorum.

Dolayısıyla eğer bir toplumda insanlar demokrasi içinde kendi farklılıklarını dile getirecek yollar bulamıyorlarsa o zaman kendilerine siyaset dışı gibi görünen başka yollar bulmak durumunda kalıyorlar. Sanırım söz konusu ettiğim konu da bizdeki demokrasinin sınırlılığını ima eden ve farklı görüşleri olanların bu farklılıklarını dile getirmek için buldukları böyle bir yol.

Diyebilirsiniz ki iyi de Mustafa Kemal'in imzasını sembol olarak kullananlar CHP'de, Abdülhamit'in imzasını kullananlar ise AKP değil mi? Dolayısıyla bu insanların görüşleri bu partilerde temsil olunduğuna göre neden böyle yollara başvuruyorlar ki?

Eksik demokrasi

Doğrusu yukarıdaki analizden giderek diyebilirim ki söz konusu partiler bu insanların da içlerinde yer aldıkları partiler olabilirler ama onların düşüncelerini tam olarak temsil eden partiler olmayabilirler. Tıpkı toplumda olduğu gibi partilerin içlerinde de bir **"eksik demokrasi"** sorunu olması bizim partilerimizi de zaten bir tür koalisyon partisi hâline getirmiş değil mi?

Başta dönecek **olursak bu her gün gözlemlediğimiz imzalı arabalar olayı toplumda biri "Batılı" diğeri "İslami" hayat tarzlarını özleyen insanlara mı işaret ediyor yoksa var olan demokrasinin "gelişmemiş", "baskıcı" bir demokrasi olduğuna mı?**

Doğrusu benim cevabım ikincisi. Toplumun daha ileri bir demokrasi istediği açık.

Otoriterlik kokan siyaset ve siyasetçilere rağmen bu böyle.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yerelleşmemiş bir toplumda başkanlık sistemi olur mu

Erol Katircioğlu 14.03.2013

Son günlerde olan bitenlere baktıkça toplum olarak başkanlık sistemi konusunu enine boyuna düşünmemiz gerektiğini anlıyorum. Çünkü başkanlık sistemi, yani yürütme gücünün tek bir başkanda ifade edildiği bir yönetim tarzının gerek şu anda sahip olduğumuz sistemlerin yapılarından ve gerekse de bu sistemleri çalıştıran insanlarımızın özelliklerinden dolayı sağlıklı işleyen bir mekanizma üretmesinin neredeyse imkânsız olduğunu düşünüyorum.

Başkanlık sistemi ihtiyacı bir toplumun yerleşme ihtiyacının, yani çok merkezli olma ihtiyacının bir başka ifadesidir aslında. **Yani toplumda varolan güç, yaygınlaşıp dağılınca, yani sistemde işler tek bir merkezden yürütülebilir olmaktan çıkınca, başkanlık sistemi bu çok merkezli yapıların daha etkin yürütülmesinin bir yolu olarak anlamlı olabilir.** Yok eğer varolan sistemde güç dağılımı yeterince yaygınlaşmamış ve çeşitli güç merkezleri varlıklarını sürdürebilir hâldeyseler orada başkanlık sistemi istikrarın değil istikrarsızlığın da bir kaynağı olabilir.

Böyle bir perspektiften bakınca varolan siyasal sistemimizde gücün yaygınlaşıp dağılması değil aksine merkezileşmesine tanık olduğumuz açık. Üstelik böyle bir kanaatin AKP hükümetine ilişkin kategorik bir karşı oluşla da bir ilgisi yok. Objektif olarak hükümetin bir zamandan beri, özellikle ekonomideki adımlarına baktıkça bu adımların “**çok-merkezleşmeye**” uygun bir “**yerelleşmeye**” değil aksine bir “**merkezileşmeye**” yöneldiği açık.

Bu köşede konuya zaman zaman değinen yazılar yazdım. Özellikle meşhur KHK ile, bakanlıklara, “**ilgili**” ya da “**ilişkili**” kelimeleriyle ifade edilen ince bir bağla bağlanmış oldukları hâlde “**bağımsız idari otoriteler**” dediğimiz regülasyon kurulların tümünün bakanlıklara bağlanması sözünü ettiğim “**merkezileşmenin**” de en açık kanıtı idi.

Bankalar meselesi

Son olarak **Ali Babacan**’ın 12 bankayla ilgili **Rekabet Kurumu** kararını beklemeden “**Sürecin sonuna yaklaşıyoruz. Burada iki kriter var. Adil ve ölçülü. Arkadaşlar bunu kendi aralarında konuştular. Bizler ilgilendik biraz**” demesi bu kurumlardan biri olan Rekabet Kurumu üzerine gölge düşürmedi mi? Doğrusu Babacan’ın bu konuşmayı yaptığı toplantıda bulunamadık ama buradan seslenmiş olalım: **Sayın Bakan bu “arkadaşlar” kimler ve “sizler” hangi sıfatla, bağımsız olması gereken bir kurumun kararıyla “ilgilenmiş” oldunuz?**

Kanununda, “(Rekabet) **Kurum(u) görevini yaparken bağımsızdır. Hiçbir organ, makam, merci ve kişi Kurumun nihâi kararını etkilemek amacıyla emir ve talimat veremez**” yazıyorken.

SPK olayı

Dün ekonomideki merkezileşmeye örnek olarak yaşanan bir başka olay daha oldu. **Turkcell**’in yönetimine eski AKP’li iki bakanla bir öğretim üyesi SPK tarafından atandı. Turkcell’in yönetimiyle ilgili tartışmalar eskiye dayanıyordu ve iddialara göre azınlıkta olan “**yabancı**” ortaklar Turkcell’i ele geçirmeye çalışıyorlardı. İşte tam bu sırada **SPK**, (bir diğer “**bağımsız kurum**”) masaya yumruğunu vurarak Turkcell yönetim kuruluna “bağımsız üye” olarak eski **Enerji Bakanı Hilmi Güler ile yine eski Turizm Bakanı Atilla Koç**’u atadı. Doğrusu ben bu karar verme sürecinde Bakanlığın SPK’nın kararıyla nasıl “**ilgilendiğini**” bilmiyorum ama size AKP gibi 10 yıldan fazla iktidarda olan bir siyasi partide bakanlık yapmış iki kişinin “**bağımsız yönetim kurulu üyesi**” olarak atanmış olması nasıl geliyor? Bu iki bakanın “**bağımsızlığı**” nasıl sağlanmış olabilir ki?

“**Vesayet rejimini**” her ne kadar tarihin çöplüğüne göndermiş olduğumuzu söylesek de, bu rejimin ruhlarımızda yarattığı derin travmanın bizleri “**vesayet arayan**” insanlara dönüştürmüş olduğu bir gerçek. Bu nedenle de başkanlık sisteminde başkanın özelliklerinden çok, belki de bu, “**vesayet arayan**” insanlar olmamız gerçeği çok daha rahatsız edici ve düşündürücü.

Bu topraklarda gücün ve iktidarın yaygınlaşıp dağılmış bir güç hâline gelememiş olması başkanlığın önündeki en büyük engel bence. Tabii yalnızca başkanlık sisteminin değil, doğru dürüst bir toplum olmanın önündeki engel de aynı...

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Başkanlık sistemi ve demokrasimiz

Erol Katırcıoğlu 16.03.2013

Piyasadan bir malı aldığınızda o maldan memnun kalmamışsanız önünüze iki seçenek çıkar. Ya o malı bir daha almazsınız ya da o malı satan firmanın yönetimine bir mektup yazarak (ya da bizzat giderek) memnuniyetsizliğinizi dile getirirsiniz. Birinci davranışta o piyasadan “**çıkış**” olursunuz (yani firma sizi belki de sonsuza kadar kaybetmiş olur), ikinci davranışta ise firmayı yaptığı bu yanlıştan dönmesi için **uyarmış** olursunuz.

1970’lerde Amerikalı iktisatçı **Albert O. Hirschman**, bu iki olasılığı kavramlaştırarak kapitalist piyasa mekanizması konusunda bir tartışma başlatmıştı. **Exit, Voice and Loyalty** (**Çıkış, İtiraz ve Sadakat** olarak çevrilebilir) adındaki bu kitapta Hirschman “**çıkış**” mekanizmasının daha çok Amerikan tarzı bir piyasa ekonomisine, “**itiraz**” mekanizmasının ise daha çok Avrupa tarzı bir piyasa ekonomisine denk düştüğünü yazar. Yani birinde (**çıkış**), memnuniyetsiz tüketicilerin bir daha dönmek üzere o firmanın malını almamasının yaratacağı disipline edici bir mekanizma olarak çalıştığının, diğerinde (**itiraz**da) ise tüketicinin firmayı uyarak yanlıştan dönmesini sağlamasının disipline edici ama daha yumuşak biçimde çalışan bir mekanizma olduğunun altını çizerek. Ürüne ya da firmaya olan “**sadakatin**” ise “**çıkış**” seçeneği üzerinde bir fren etkisi yaratarak bu seçeneğin sertliğini yumuşatan bir etki ürettiğine dikkati çeker.

Siyasette de benzer bir tasnif mümkün

Tabii Hirschman’ın açtığı bu tartışmayı illaki piyasa mekanizmalarını yorumlarken kullanmak zorunda değiliz. Bu kavramlarla siyaset alanının niteliğini de tartışmak mümkün.

Örneğin bir ülkede insanlar mevcut yönetimden memnun değillerse karşılarında nasıl imkânlar vardır diye sorarsak, cevabını da, Hirschman’ın tartıştığı çerçevede, ya o ülkeden çekip gitmek (**çıkış**) ya da çeşitli protesto imkânlarını kullanarak o yönetimin değişmesini talep etmek (**itiraz**) olarak verebiliriz. Ülkeye olan “**sadakatin**” ise çekip gitme biçimindeki bir davranış caydırıcı, dolayısıyla da insanı yumuşak davranmaya davet eden bir etki üreteceği de ortada.

Türkiye’de durum nasıl?

Ama doğrusu ben Türkiye’yi düşündüğümde, Türkiye’deki ekonomik ve siyasi alanı düşündüğümde, Hirschman’ın açtığı bu tartışmanın yeterince açıklayıcı olmadığını hissediyorum. **Çünkü bu toprakların kurulu sistemlerinde “çıkış”ın da “itiraz”ın da çok önemli olmadığını, çıkmak istediğiniz de çıkamadığınız, itiraz etmek istediğinizde itiraz edemediğiniz bir sistemler dünyasının daha yaygın olduğunu düşünüyorum.**

Bu söylediklerimin ekonomide ve siyasetteki izdüşümlerinin ise bu alanlarda varolan güç dağılımının çok eşitsiz olmasıyla ilgisi var. Ekonomide de siyasette de **“güç”**ün az sayıda kişi tarafından kullanılarak çok sayıdaki kişinin hayatını belirliyor olması ya da tersten ifade edersek toplumda **“adem-i merkezileşme”**nin yeterince gelişmemiş olması mevcut sistemlerimizin de ana sorunu.

Bu tartışmayı bağlayacağım iki konu var. Bunlardan biri **“başkanlık sistemi”** konusu. Benim bu konu üzerinde düşünmemiz gerekir dememin nedeninin ne Başbakan’la ve ne de Kürt sorunuyla doğrudan ilgisi var. Benim dikkate getirmek istediğim konu, bu denli **“adem-i merkezileşme”** sorunu yaşayan sistemlerle **“başkanlık sisteminin”** yan yana yürümesinin zor olduğu konusu. Tabii bunun da hem Başbakan’la ve hem de Kürt sorunuyla ilgisi olduğu açık.

İkinci olarak, sokak protestolarına eğilimli olmayan ve fakat neredeyse **konan bütün kuralları çiğneyerek** yaşayan bu toplumun bu özelliği ile **“çıkamak istendiğinde çıkılamayan, itiraz edilmek istendiğinde itiraz edilemeyen”** bir sisteme sahip olmamız arasında yakın ilişkiye, yani **protestonun sessiz biçimiyle varolan demokrasimizin niteliği arasındaki ilişkiye** dikkat çekmek.

Bu iki konunun da ülkenin demokrasi ihtiyacı önündeki en önemli engeller olduğunu düşünüyorum. O nedenle de demokrasinin her alanda yaygınlaştırılması anayasa yapım sürecinin devam ettiği bu günlerin en önemli konuları olması gerekir bence.

Ünlü Fransız düşünür **Derrida** demokrasiye, **“demokrasi”** yerine **“gelmekte olan demokrasi”** demeyi uygun görmüştü. Yani henüz gelmemiş ve belki de hiçbir zaman gelmeyecek ve fakat her zaman gelmesi için mücadele edilmesi gereken bir yönetim biçimi olarak.

Önümüzdeki mücadelenin şifresi de Derrida’nın bu kavramında gizli değil mi?

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İktidar, tutanaklar ve medya

Erol Katircioğlu 21.03.2013

Kendi toplumu için değil de ona karşı örgütlenmiş bir devlet yapılanmasının olduğu bir ülkede Kürtlerin taleplerinin dinlenmesi de pek mümkün değildi.

Kürtlerin varlığı karşısında, **“Kürt yoktur, onlar dağda gezen Türklerdir”** diyebilecek kadar **cüretkâr** olabilmiş bir devlet anlayışının egemen olduğu bu ülkede;

İslami kimliğin taleplerinin siyaseten güçlenmesi karşısında **“Fadime Şahin- Müslüm Gündüz”** hikâyeleri yazmayı göze alabilecek kadar **cüretkâr** olabilmiş bir devlet anlayışının egemen olduğu bu ülkede;

Hatta hatta daha sonraları **“Ankara sokaklarında tank yürütecek”** kadar **gözü dönmüş** bir devlet anlayışının egemen olduğu bu ülkede Kürtlerin dinlenmesi de pek mümkün değildi kuşkusuz.

Ama aslında dinlenmeyen yalnızca Kürtler ya da İslami kesimler de değildi. Aslına bakılırsa bu devlet anlayışı altında farklı etnik kökenli topluluklar da farklı inanç grupları da bu dışlanmışlıktan nasiplerini almışlar ve

dinlenmemişlerdi.

Çünkü bu ülkede yalnızca Türkler yaşıyordu ve “Türkiye Türk’lerin”di.

AKP’nin adımları

Bu devlet anlayışıyla devam edilemeyeceğini gören AKP hükümeti Cumhuriyet tarihinde bir ilk olarak Kürtleri, belki biraz da kendi dışlanmışlıklarına benzediğinden olsa gerek giderek anlamaya ve dinlemeye başladı ve sorunu çözmek üzere bir irade ortaya koydu. Bunun Cumhuriyet tarihinin en önemli olaylarından biri olduğu kuşkusuz.

Ama ne var ki Habur’da plansızlıktan çöken adımdan sonra Oslo görüşmelerinin kamuoyuna yansması, onun da ardından şimdi de İmralı tutanaklarının medyaya sızdırılmış olması bu sürecin yeteri kadar düşünülüp planlandığı konusunda kuşklar yaratmıştı. Fakat gerek AKP’nin ve gerekse de BDP’nin de olay karşısında **“yola devam”** mesajları vermeleri her iki tarafta da barış için çözüm iradesinin varolduğunu gösterdi ve kuşkları dağıttı.

Doğrusu her ne kadar **“tutanak krizinin”** Kürt sorununun çözümünde bir sorun olmayacağı ortaya çıkmış olsa da başka bir sorunu tetiklemesi ve bir gerginliğe yol açması geçtiğimiz günlerin en önemli konusuydu. Başbakan Erdoğan’ın bu haberi sızdırmış olanlardan çok bu olayı kamuoyuna taşıyan gazeteye ve gazetecilere kızması ve bundan dolayı da medyaya yüklenmesi, **“gayri milli”** suçlamalarında bulunması barış sürecinin **“tansiyonunun”** ne denli yüksek olduğunu da gösterdi.

Evet, bu tür gerginliklerin bu süreçte olması bir anlamda kaçınılmazdır. Çünkü ortada Cumhuriyet’in kuruluşundan beri huzursuz yaşayan bir halk var ve bu huzursuzluğun sonucunda yaşanmış isyan, çatışma ve ölümler var. O nedenle de gerek AKP ve Erdoğan’ın ve gerekse de Kürt tarafının üzerinde yürüdüğü ip her an kopma riski taşıyan bir iptir ve bir biçimde ipin kopmasıyla aşağıya düşecek olanlar da bu ip üzerinde yürümeye karar vermiş görünen AKP ve Kürt siyasetçileridir. O nedenle de bu gerginliğin anlaşılması kolaydır ama bu gerginlikten giderek zaten sorunlu olan demokratik anlayışımıza zarar verecek adımlar atmayı anlamak bir o kadar zordur. Nitekim Başbakan’ın medyayı suçlamasıyla başlayan, **Hasan Cemal’e Milliyet’te** yazdırılmamasıyla devam eden bu gelişmelerin demokrasimize zarar veren adımlar olduğu çok açıktır.

Evet, anlıyoruz ki gizli tutulması gereken tutanakların bir gazete tarafından yayımlanmış olması bir sorundur ama bu sorun daha çok devletin, hükümetin ve Kürt siyasetçilerinin bir sorunudur, gazetecilerin değil. Bu nedenle de ortada **“Batsın sizin gazeteciliğiniz”** diyecek bir şey de yoktur.

Bizim gazetelerimiz

Gazetelere gelince...

Bizim gibi güç oyununun az merkezli olduğu ülkelerde gazete sahipliği güçlü iktidarlar karşısında güç arayışının araçlarından biridir. **Bir yandan siyaseti konsolide etmeye bir yandan da muhalif olmaya yarayan yapısı gazete sahipliğine iktidarlar karşısında bir pazarlık gücü sağlar.** Ama eğer bu ülkenin kendine has gerçekleri varsa bunlardan birinin de **genel olarak bütün patronların ve özel olarak da gazete patronlarının iktidarlar karşısında boyun eğme eğilimlerinin güçlü olduğu gerçeğidir.** O nedenle de

bizde siyasetçinin, **özellikle Başbakan gibi bir siyasetçinin medya konusundaki görüşleri salt bir görüş olmaktan çıkar doğrudan patronlar için bir emir hâline gelir**. Nitekim Hasan Cemal olayında da durumun büyük ölçüde böyle geliştiği söylenebilir.

Tabii ki yukarıda tarif ettiğim medya, medya konusunun tamamı değildir. Çünkü medyanın sattığı, her şeyden önce portakal gibi bir ürün değildir. Medyanın sattığı hizmet, toplumun bilgilendirmesini sağlarken aynı zamanda **toplumun yönlendirilmesinin** de aracı olur. **Bu nedenle de medyanın toplumu yönlendirmesi olasılığı onun “patronlara” karşı olduğu kadar “hükümetlere” karşı da regüle edilmesini gerekli hâle getirirken aynı zamanda da özgür bir biçimde çalışmasının önünün açılmasını da talep eder.**

Bütün bu nedenlerle hükümetin medyayla kavga eder bir görüntü vermesi ve **Hasan Cemal** gibi bir gazetecinin yazı yazmasının engellenmesine vesile olmuş olması ne demokrasimize ve ne de çözmek istediğimiz sorunun çözülmesine katkı sağlamıştır. Bu hassas süreçte serinkanlı olmak ve zaten yıpranmış olan güven duygumuzu tazelemek sanırım izlenmesi gereken tek yoldur.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Aranan muhalefet bulunmuştur

Erol Katircioğlu 23.03.2013

Dün Diyarbakır’da okunan **Öcalan**’ın mektubu tarihî bir mektuptu. Tarihî olmasının sebebi yalnızca mektubun **Öcalan**’a ait olması ve bir milyon insana okunması değildi tabii ki. Tarihî olmasının sebebi sanırım mektubun bu ülkenin tarihini biçimlendirecek bir içerikte olmasıydı.

Mektubun zamanın ruhunu bu kadar iyi yakalamış düşüncelerden oluşuyor olması şaşırtıcıydı. Öyle ya, on beş yıla yakın bir süre hücrede yaşayan ve son derece sınırlı bir dış dünya ilişkisi içinde bir kişinin böylesine düşünceler serdetmesi şaşırtıcılığı hak eden bir nitelik bence. Gerek Türkiye’yi ve gerekse Kürtleri ve hatta Ortadoğu’da özgürlükleri için ayaklanmış Arapları çok iyi okumuş bir aklın izleri var bu mektupta.

Yeni siyaset

Bu mektuptaki düşüncelerin ima ettiği siyaset alanının ise şu âna kadar varolan siyaset alanından çok farklı olduğu da açık. Çünkü **Öcalan** Kürtlere silahları bırakın derken aynı zamanda bir **“mağdurlar siyaseti”** öneriyor ve bunun da yalnızca Kürt mağduriyeti üzerinden değil tüm mağdur kesimler üzerinden yapılmasının altını çiziyor. Önerdiği siyasi yaklaşımın ise, bu köşede sıkça altını çizdiğimiz gibi bir **“kimlik siyaseti”** değil bir **“Türkiye siyaseti”** olduğu çok açık.

Bu niteliğiyle de okunan mektup yalnızca Kürt halkının değil, bütün ezilmiş, dışlanmış, mağdur edilmiş halkların ve toplum kesimlerinin de bir manifestosu olarak aslında yeni bir sol ve demokrat siyasetin de çerçevesini çiziyor.

Gerçekten de bugün laik kesimin AKP iktidarı karşısında sığındığı CHP'nin bu kesimin taleplerini bile taşıyabilecek bir parti olmaktan çıkmaya başlamasıyla, boşalmakta olan ana muhalefet partisi ihtiyacı gerçek sol ve demokrat bir siyasi hareketi, bir siyasi partiyi çağırdığı açık.

Bugün Türkiye'de çok sayıda olmasa da solda siyaset yapan ve seçimlerde BDP ile birlikte hareket eden parti ve örgütlerin varolduğu malum. Bunların dışında laik kesimden gelmekle birlikte kendilerini laik kesimin dışına taşımış sol, sosyalist, demokrat ve hatta liberal kesimlerin de bu yeni siyaset çağrısıyla ilişkilennemeleri mümkün.

Sonuçta yeni Türkiye'de yeni bir sol ve demokrat siyaset Kürtlerle birlikte oluşturulabilir ve böylelikle AKP'ye karşı aranan muhalefet partisi ihtiyacı karşılandığı gibi yeni bir iktidar alternatifi de ortaya konabilir.

Olamaz mı?

Bu söylediklerimi fazla ütöpik bulabilirsiniz. Ama doğrusu kendi ilkelerine ters olduğu aşıkârken salt İslami referansları olduğu için birilerine karşı olmak üzerinden kurgulanan bir siyasetin içinde olmaksızın, bu toprakların en mağduru olan Kürt solcuları ve demokratlarıyla birlikte yeni, sol ve demokrat bir siyaset oluşturmak neden ütöpik olsun ki?

Bu yazıyı ütöpik bulmayan ve fakat çok erken bulanlar olabilir. Biraz daha olayların akmasını beklemek, Başbakan'ın dediği gibi **"uygulamaya bakmak"** gerekir diye düşünenler olabilir. Bunlar haklı da olabilirler. Ama eğer bu mektubu yazan **Öcalan**'sa, eğer o sözler milyonlarca Kürd'ün önder olarak nitelediği bir kişinin ağzından (ya da kaleminden) çıkan sözlerse, bu sözlerin kitleler arasında bir umut hâline dönüşmesi bence kaçınılmaz.

O nedenle de dünden itibaren Kürt siyaseti daha fazla bir Türkiye siyaseti olmak yönünde davranacaktır diye düşünüyorum. Benim bu yazıdaki derdimse Türklerin ya da kendini nasıl tanımlıyorlarsa öyle olanların da **kendilerini Kürtlerle birlikte bir mağdurlar siyaseti içinde görmeleri ve buradan gerçek anlamda muhalif, sol, demokrat ve iktidara aday olabilecek bir siyasi yol oluşturmaları.**

Bu mümkün mü dersiniz buna bir cevabım yok. Ama zamanın ruhunun böyle bir yola işaret ettiğini söylemek mümkün.

erolcatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yeni bir başlangıç için

Erol Katircioğlu 28.03.2013

Kimileri "fantezi" dese de, kimileri "erken" bulsa da geçen hafta bu köşede yazdığım **"Aranan muhalefet bulunmuştur"** başlıklı yazımda, **Abdullah Öcalan**'ın Newroz mektubunda altını çizdiği fikirlerin aynı zamanda ülkenin ihtiyacı olan yeni bir siyaset önerisi olduğu vurgumu tekrar edeceğim.

Öcalan'ın **"Kadınları, ezilen mezhepleri ve kültürel varlık sahiplerini, işçi sınıfı temsilcileri ve herkesi çıkışın yeni seçeneği olan demokratik modernite sisteminde yer tutmaya çağırıyorum. Ortadoğu ve Orta Asya demokratik bir düzen aramaktadır. Herkesin özgürce ve kardeşçe model arayışı ekmek kadar ihtiyaçtır. Bu modele Anadolu ve Mezopotamya coğrafyasının öncülük etmesi kaçınılmazdır"** cümlelerinde serdedilen yeni bir siyaset önerisi değilse nedir?

Doğrusu uzunca bir zamandır benzer bir siyaset önerisi yapmaya çalışan bir yazar olarak 16 Temmuz 2011'de bu köşede yazdığım bir yazımı aşağıya alıyorum. Yazımdaki genel çerçeveye Öcalan'ın görüşlerinin benzerliğine dikkat çekmek ve önerimi tekrar etmek için.

Kimlikler dünyası ve yeni bir demokrasi

Dünya, seksenli yıllarda iletişim teknolojilerindeki devrim niteliğindeki değişimler sonucunda küreselleşme adı ile andığımız yeni bir evreye girdi. İletişim teknolojileri, başta medya olmak üzere bir yandan toplumların birbirleriyle ilgili bilgilerini arttırıyor diğer yandan da yaşam temposunu hızlandırarak gelecekle ilgili müthiş bir belirsizlik yaratıyordu.

Böylelikle nereye gittiğini bilmediğimiz hayatlarımızın daha da hızlanması, herkes için fırtınalı havalarda açık denizlerde kaybolup gitmeyi önleyecek, deyim yerindeyse halatını bağlayacağı bir **"iskele babası"** ihtiyacı doğurdu. Bu, **"kimliklerimiz"**di.

Kimliklerimizin keşfi **"ulus-devlet"** çatısı altında, o güne dek yaşanmakta olan **"toplumsal birlikteliğin"** kodlarının ve mekanizmalarının değişimini gerektirdi. Dün yaşadığımız, bugün de devam eden **"mikro milliyetçilikler"**, **"inanç" temelli yeni talepler** ve **demokratik mekanizmaların "katılımcı" bir biçimde oluşması** istekleri de bu nedentle.

İçinde böylesi yeni taleplerin çıktığı ulus-devletler kendilerini bir yandan parçalanma tehdidi altında hissediyorlar diğer yandan da böyle bir parçalanmayı önleyebilecek yeni bir demokrasi oluşturmakta zorlanıyorlar.

Fakat bütün bu gerilimli ilişkiye rağmen, aynı **"ulus-devlet"** çatısı altında farklı kimliklerin rekabetinin, bu rekabetin ulus-devleti parçalamaktan çok (en azından parçalanmanın getireceği belirsizlikler dikkate alındığında) ulus-devlet içindeki demokratik mekanizmaların genişlemesine yol açarak **"yeni"**, **"daha demokrat"** ve **"çok kimlikli"** bir toplumun oluşmasına neden olabileceği de açık.

Türkiye'ye gelince, Türkiye 1980'lerden bu yana, **"ulus-devlet"** kurulurken asimile olacağı umulan farklı toplum kesimlerinin, yukarıda sözünü ettiğim süreçten etkilenererek kendi kimliklerini ve bu kimlikler etrafında yaşanmış mağduriyetlerini öne çıkardıkları bir sürece girdi. Bugün açıktır ki toplumdaki **"çatışmacı" ve "gerilimli"** ortamın ardında bu taleplerle bu talepleri karşılamada yetersiz kalan bir demokrasi arasındaki uyumsuzluklar var.

Son seçimlerde Türkiye'nin üç temel kimliği, Müslümanlar, Kürtler ve Aleviler, kemalist devletçi hegemonya karşısında kendilerine yakın buldukları partiler etrafında saflarını daha da sıklaştırarak kenetlendiler. AKP, BDP ve CHP, bu farklı kimlikleri kendilerine çeken müknaat misali bir işlev gördüler. (O nedenle de örneğin kimse AKP'yi **"işverenlerin"**, BDP'yi [içindeki ve Blok'taki sosyalistleri] de **"işçilerin"** başarılı kıldıklarını söylemesin.

Eğer bir başarı varsa o başarı da bu partilerin arkalarındaki **"kimlik"** dinamiklerinden kaynaklanmıştır **"sınıf"** dinamiklerinden değil.)

Bütün ulus-devletler gibi bizim de sorunumuz kimliksel farkları da içerecek yeni bir demokrasiyi tanımlayabilmek. Bunun için de **kendi kimlik mağduriyetlerimiz üzerinden yürüyor olsak da kimliklerimize sahip çıktığımız kadar her an kimliklerimizden vazgeçmeye de hazır olabilmemiz gerek. Kimliklerimizi aşan ve hepimizin birlikte yaşayabilmemizi mümkün kılacak yeni bir demokrat kimliğe ulaşabilmek için.** Bence bütün meselemiz de budur. (Tara)

Biraz daha cesaret

Öcalan'ın yazının girişinde aldığım mektubundaki cümlelerle altını çizdiği siyaset önerisinin yukarıya aldığım yazımdakiyle örtüştüğü çok açık. Buradan Öcalan'ın Kürt kimliği üzerinden bir siyasete değil aksine tüm mağdur kimlikleri içeren bir siyasete gönderme yaptığı da...

O zaman kendilerini bu toplumda mağdur hisseden diğer bütün kimliklerle, Alevilerle, solcularla, sosyalistlerle, demokratlarla, liberallerle, yeşillerle, kadınlarla, Çerkeslerle, Lazlarla, Süryanilerle ve bütün gayrimüslim halklarla Kürtlerin aynı siyaset çatısı altında biraraya gelmeleri ve yeni bir demokrasi talebinde bulunmaları neden "fantezi" olsun ve neden "erken" olsun.

Biraz daha cesaret gerekiyor bence.

O kadar!

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

'Gelin tanış olalım/ İşi kolay kılalım'

Erol Katırcıoğlu 30.03.2013

Bazı şeylerin hemen değişmesini istesek de değişim çoğu zaman **"Hemen şimdi!"** formatında olmuyor. Dün, **Ömer Laçiner, Ayhan Ongan, Dr. Bengül Güngörmez** ve **Doç. Dr. Birol Mercan**'la birlikte gittiğimiz Karaman'da, **Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi**'nin öğrenci kulübü **Stratejik Düşünce Topluluğu**'nun düzenlediği **"yeni anayasa"** toplantısında gördüklerimiz de bu düşüncelyi doğrular nitelikteydi.

Barış sürecinin de konuşulduğu toplantıda öğrencilerin hemen ikiye üçe ayrışmaları ve özellikle Türk öğrencilerin dillerindeki ayrımcı ifadeler bu sürecin öyle **"Hemen şimdi!"** formatında yürümeyeceğinin de bir göstergesiydi.

Doğal ve normal

Ama doğrusu bunun doğal ve normal olduğunu da kabul etmemiz gerekiyor. Daha doğrusu yaşanmış tarih içinden baktığımızda bugün toplumda bütün bu ayrışma ve uzlaşmaz gibi görünen davranış ve ifadeleri doğal olarak görmek gerek. Çünkü bu toplumun üzerinde, deyim yerindeyse başlangıçtan beri örtülmüş tozlu ve oldukça ağır bir örtü var. O nedenle de başımızı çıkarıp kendi gerçeğimizi görmemiz o kadar da kolay değil.

Burada toplumun kendi tarihiyle yüzleşmesini ve böylelikle kendini tanımasını hızlandırmak için yapılması gerekenleri kastediyorum. Bunlar arasında **“Hakikat Komisyonları”**, **“Âkil İnsanlar”** gibi oluşumlar kurmak kadar toplumun konuşmasına imkân tanıyacak zeminlerin yaratılmasına da ihtiyaç var. Tıpkı, toplantının sonunda Rektör **Sabri Gökmen**’in konuşmasında andığı **Yunus Emre**’nin şu iki dizesinde olduğu gibi;

**“Gelin tanış olalım,
İşi kolay kılalım”.**

Evet, önce **“tanış”** olmamız gerekiyor. Çünkü birbirimizi tanıdığımızı düşünüyoruz ama bundan o kadar da emin olmayalım. Osmanlı bakiyesi bu toplumda insanlar belki bugüne kadar **“yan yana”** yaşadılar ama birbirlerini yeterince tanımadıklarından dolayı da bir türlü **“biz”** olamadılar. Bu bizim ilk görmemiz gereken en önemli gerçeğimizdir ve bu **“iş”**in **“kolay kılınması”**nın yani çözülmesinin yolu da, önce, Yunus’un dediği gibi **“tanış”** olmaktan geçiyor.

Acele işe birileri karışır

İçine girdiğimiz sürecin toplumda bir heyecan dalgası yarattığı birçok şeyden anlaşıyor. Ama bu heyecan dalgasının **sürecin içine her istediğimizi koymamız** biçiminde gelişmesinin süreci de sıkıntıya sokabileceğini unutmamak gerek. O nedenle sapla samanın karışması olasılığı her şeyi zora sokabilir.

Bu konuların başında yeni anayasa tartışmalarında başkanlık sistemi konusu gelmekte. Özellikle bu konuyu, siyasetçilerin **“Nasıl daha iyi yönetirim?”** kaygılarından önce toplumun **“Nasıl daha iyi yönetilir?”** kaygılarını ele alıp tartışmak gerek. Bunun da zaman isteyen bir çaba olacağı açık.

Bir diğer konu da CHP ve MHP’de kendini gösteren **“Türklük”** vurgusunun önemini küçümsemek ve bu tartışmayı ciddiye almamak konusu. CHP ve MHP’de kendini gösteren bu muhalif havayı bu partilerin liderlerinden giderek açıklamak ve bu **liderlerin üzerinden eleştirmek** çok da doğru bir yaklaşım değildir. **Değildir, çünkü Cumhuriyet elitleri tarafından yaratılmış olsalar da bu kesimlerin kendilerini ait hissettikleri kimlikler gerçek kimliklerdir ve bütün kimliklere olduğu gibi üzerlerine gidildikçe de kendi içlerinde bütünleşip kemikleşeceklerdir.**

Oysa demokrasi, bütün kimlikleri aşan, (yani içeren) bir zihniyet dünyası anlamına gelir ve her kimliğin sözünü söyleyebileceği bir ortam gerektirir. Farklı siyasi görüşler arasında bir uzlaşmadan çok bir yarışmayı ima eden bu siyaset alanının **ötekileştirici eleştiriler ve söylemlerle** daraltılmasının sağlıklı bir yol olmayacağı ve toplum içinde katılışmalar ve kemikleşmelere neden olacağı açıktır.

Bu nedenlerle de **“acele işe şeytan karışır”** sözünü ciddiye alıp daha sakin olalım.

Tabii eğer gerçekten **“tanışmak”** ve Yunus Emre’nin dediği gibi gerçekten **“iş kolay kılmak”** istiyorsak.

erolkatircioglu@gmail.com

Bazı şeylere takılmamak gerek

Erol Katırcıoğlu 04.04.2013

Barış sürecinin kendi dinamiği sürecin yönünü de şimdilik tayin eder durumda. Bu süreç **AKP** ve **Öcalan** arasında nasıl haritalandı tam olarak bilmiyoruz ama dün AKP'nin "**Âkil İnsanlar Heyeti**"ni kurması yanında Meclis'te bir "**Hakikatleri Araştırma Komisyonu**" kuracağını açıklaması da bu dinamiğin, görüşmelerin daha önce basına yansıdığı biçimiyle yoluna devam ettiğini gösteriyor.

Bu gelişmeler iyi gelişmeler. En azından sürecin önü açıldıkça barış dinamiğinin gücü de artıyor. Çok olağandışı bir müdahale olmadıkça sürecin daha da olumlu yerlere doğru gideceği açık.

Ama kabul etmek gerekir ki bu yolu açan, Erdoğan'ın cesur davranışysa, bu sürecin yola dizilmeye başlamasının nedeni de büyük ölçüde Öcalan'ın basiretli davranışdır. Eğer Öcalan bu basireti göstermeseydi böyle bir sürecin başlaması da mümkün olmayacaktı.

Bir başka deyişle eğer Erdoğan'ın siyaseti "**büyük siyaset**"se, Öcalan'ın siyasetinin de Erdoğan'ının altında kalmayan "**büyük bir siyaset**" olduğu açık bir gerçek.

Süreçteki pürüzler

Evet, bazı talepler doğrudan konuşulmamış olabilir, bazıları üzerinde tam mutabakat da sağlanmamış olabilir ama bu eksiklikler yüzünden süreci başlatmamak bu eksikliklerden çok daha büyük bir eksiklik yaratır ki bu da barışın bizatihi kendisidir.

Ve tabii bu süreçte bazı şeylere de belki takılmamak gerekir. Örneğin Başbakan Erdoğan'ın kullandığı dil ve üslup bunlardan biri. Dün **Oya Baydar** bu konuya değinmişti köşesinde ve haklı bir serzenişte bulunmuştu. Ama doğrusu ben bu dilin Başbakan'ın bizzat kendi dili olduğunu ve bu nedenle değiştirmesini beklemenin de gerçekçi olmadığını düşünüyorum.

O zaman konu etmenin de pek bir yararı yok gibi geliyor bana. Bu dile rağmen bu adımı atmış olmasından giderek bu sürecin nasıl daha etkili ve başarılı olabileceği üzerine konuşmak belki de en doğrusu. Yani belki de "**siyaset**" bugün bizden böyle bir şey bekliyor.

Ama bu duruş Kürtlerin aşağılanması boyutuna da gelmemeli tabii ki. Zaten yıllarca ötekileştirilip mağdur edilmiş Kürtler bu "**barış süreci**" dediğimiz süreçte de kendilerini mağdur hissetmeye devam edeceklerse bu barışın nasıl tesis edileceği de bir soru hâline gelir.

Âkil İnsanlar

O zaman bu "**âkil insanlar**" listesine de, örgütleniş biçimine de pek takılmamak gerekir. Ya da böyle bir listenin hazırlanışında Kürtlerin görüşlerine yer verilmemiş olmasına, ya da bu heyetin böyle "**hükümet-işi**" bir formatta oluşmasına, takılmamak gerekir. **Çünkü işlerinde İslami kesime empatiyle bakmayı başarıp, aynı**

empatiyi Kürtlere bir türlü gösterememiş liberal bazı kişileri içerse de böyle bir heyetin yararlı işler yapması da mümkün. Mümkün çünkü kuruluş amacı olduğu kadar içlerinde samimi kişilerin varlığını bilmek bence yeterlidir.

Tıpkı bunun gibi gerillaların çekilme sürecinin yasal bir zemine kavuşturulması konusunu da fazla abartmamak gerekir. Evet, AKP hükümetinin çeşitli nedenlerin yanısıra Kürtleri **“tanımak”** algısını yaratmak istemediği için parlamentoyu işin içine katmak istemediği söylenebilir ama Meclis’te bir **“hakikatler komisyonu”** kurmak istediğini açıklamış olmasının da bu yönde atılmış önemli bir adım olduğunu kabul etmek gerekir. O nedenle buna da pek takılmamak gerekir.

Yanlış anlaşılmasın hiçbir şeye takılmayalım demiyorum. Demek istediğim bugünün barış siyaseti barışın önünü tıkayan her türlü çer çöpün kaldırılması siyasetidir. Ama bunun bir hamleyle yapılacağını düşünmek kadar arzuladığımız her şeyin bu sürecin içinde olacağını beklemek de doğru değildir. Çünkü belki de asıl siyaset, barış siyasetinin değiştireceği geleceğin Türkiye’inde yapılacak siyasettir. Bugünün siyaseti ise ancak bu kadardır.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Gerçek mağdurlar: Laikler ve CHP

Erol Katircioğlu 06.04.2013

Belki de daha ısrarla söylemek lazım bu kimlik gerçek bir mağdur kimliktir ve mağduriyetini gidermek için ciddi bir rehabilitasyondan geçmelidir diye. **Laik kimlikten** söz ediyorum, kendini bu kimlikle özdeşleştirmiş, Cumhuriyet okullarının tezgâhından geçerek sakatlanmış bu ülke insanından söz ediyorum. Toplumsal olaylara tarihe ve toplumsal dokuya neredeyse tamamen yabancılaştırılmış bir biçimde yetiştirilmiş bu kimlik şimdi tamamen hayalî bir dünyayı referans alarak davranırken kendini de siyasetin dışına sürüklüyor.

Hayatın koşturması içinde Cumhuriyet okullarında öğretilenleri kendi özgür iradesiyle sınama şansına sahip olmayan ve bu nedenle de Cumhuriyet okullarında öğrendiği Mustafa Kemal’in söylediği, ya da onun tarafından söylenmiş olduğu iddia edilen cümlelerin merceğinden bakarak bu ülkeyi anlamaya çalışan bu kesimin **“gerçek mağdur”** bir kesim olduğu o kadar açık ki!

Ne 1915’ten, ne Dersim’den, ne bilmem kaç tane olmuş Kürt isyanından, ne Mustafa Suphi ve arkadaşlarının başına gelenlerden, ne komünist avlarından ve ne de gerçek kuruluş dönemi olaylarından haberdar olarak eğitilmiş bu kesimin **“gerçek mağdur”** bir kesim olduğu yeterince açık değil mi?

Dün, bu kimliğin siyasi temsilcisi CHP’nin, hükümetin kuracağı **“Hakikatleri Araştırma Komisyonu”**na katılmayacağını açıklamış olması gerçekten de hüznülenecek bir durum. **Bu kararla anlaşılan CHP (MHP ile birlikte), AKP ve BDP’yi yalnızlaştırarak, bir zaman önce kendisinin açıkça “kredi” verdiği “çözüm süreci”ni tıkmak istiyor. Böylelikle de laik kimliği yeniden biraraya getirmek, CHP’nin yörüngesinden uzaklaşmış bu kesim insanlarını ve tabii milliyetçileri de bu yörüngeye çekmek.**

Bu mudur siyaset!

Bir tarafta her gün bir gencin öldüğü bir dünyayı değiştirme hamlesi var, diğer tarafta ise kendi oy tabanını konsolide etme arzusu içinde kıvranan bir siyaset eliti. Siyasetin bu kadar ilkesiz ve tamamen fayda üzerine inşa edilmesi bence ne bu kesime yakışıyor ve ne de bu kesimin temsilcisi CHP'ye.

Güçlü muhalefet

Bu ülkede gerçek bir siyaset özleyen herkes daha güçlü bir muhalefet görmek istiyor. Bunun nedeni de açık: bu kadar güçlü bir iktidarın ancak güçlü bir muhalefetle otoriterliğe evrilmeden yönetmesi mümkündür diye düşünüyor. Tabii bunları düşünürken de CHP siyasetinin daha etkin olabilmesi için örneğin barış sürecine de anayasa yazım sürecine de dâhil olmasını arzuluyor.

Ama anlaşılıyor ki bu arzuları gerçekleştiremeyecek. Yani CHP'den öyle bir muhalefet partisi üretmek mümkün olmayacak. Olmayacak çünkü hâlâ bu ülkeyi kendilerinin yönettiğini ya da doğal olarak kendilerinin yönetmesi gerektiğini düşünen, hâlâ topluma tepeden bakmaya devam eden ve hâlâ toplumun genel çıkarlarıyla kendi parti çıkarlarını özdeşleştiren bir partiden bence, hani ne derler ne köy olur ne kasaba!

Hesaplaşmadan mümkün değil

Kimse kırılmasın ve alınmasın. **Kendi kimliğiyle hesaplaşmadan, devlet karşısında, Kürtler, Aleviler, Süryaniler, Ermeniler, Rumlar, Çerkesler kadar ve belki onlardan da fazla mağdur edilmiş bir kimlik olduğunu anlamadıkça laik kimliğin CHP serüveniyle siyasetinin olumlu bir yere varması bence mümkün değil.**

Eğer gerçekten bu kimliğin uyandırılıp bugünkü dünya ve Türkiye gerçeklerine uyumlaştırılması isteniyorsa bunun yolu yukarıda altını çizdiğim gibi kendi tarihsel geçmişini öğrenmesi, onunla yüzleşmesi temel çıkış noktasıdır.

O nedenle de bu kesim siyasetçileri içinde böyle cesur bir adımı atabilecek birileri çıkması gerekiyor. Devleti değil toplumu, faydayı değil ilkeyi, tek kimliği değil bütün mağdur kimlikleri savunan ve katılımcı bir demokrasi perspektifini benimsemiş ve bu nedenle de bu barış sürecine falan parti yönetiyor diye komplekse kapılmadan destek verecek yeni bir siyasi oluşumun bu kesim içinden çıkması gerekiyor.

Çıkar mı dersiniz?

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Biraz daha cesaret!

Erol Katircioğlu 11.04.2013

Sokaklarda öldürülmeyi göz almış ve **“Haysiyet!”** diye bağırarak koşturan Arapların gerçekten de istediklerinin **“haysiyet”**, yani **“onur”** olduğunu anlamakta zorluk çekenlerimiz olabilir. Tıpkı, onca haksızlığa ve onca gencini kaybetmiş olmaya rağmen **“Barış!”** diye bağırarak Kürtlerin istediklerinin yalnızca **“barış”** olduğunu inanmakta zorlanan insanlarımız olduğu gibi.

Son beş yılda dünyada bundan öncekilerden çok daha derin bir **“ekonomik kriz”** yaşanıyor ve biz çoğu kez yaşadığımız bu krizin yalnızca bir ekonomik kriz olduğunu düşünüyoruz ama gerçekte bu krizin ardında derin bir **“siyasi krizin”** olduğu da bir gerçek.

Bu siyasi kriz, ulus-devlet çatısı altına deyim yerindeyse **“tıkıştırılmış kimliklerin”** kendi hayat tercihlerini yaşamak üzere yükselttikleri yeni taleplerin, varolan **“temsili demokrasi”** ile karşılanamamasından doğan bir krizdir. **“Temsilcilerin”**, **“temsil ettikleri kitlelerin”** yararına değil de kendi çıkarları peşinde koşup kendilerine çeşitli imkânlar sağlayan sermayenin yanında yer aldıkları ortaya çıktıkça, kitlelerin de **“temsili demokrasiyle”** olan ilişkileri kopuyor. Onun için de bu krizleri atlatmanın yolu öncelikli olarak **“siyasi krizin”** çözülmesini gerektiriyor.

Bu konuda en düşündürücü örnek sanırım **Avrupa Birliği** macerası. Avrupa Birliği’nin kurucuları, milliyetçilik ve pazar paylaşımının sonucu yaşadığı iki dünya savaşıyla milyonlarca insanını kaybetmiş bu yaşlı kıtada bir daha savaşlar olmasın diye, bir Avrupa Birleşik Devletleri kurmak için böyle bir girişimde bulunmuşlardı. Nitekim atılan birçok adımdan sonra 1999’da ortak bir pazar kurmak için ortak bir para politikası oluşturdular ve Avro’ya geçtiler.

Mademki Avrupa ortak pazarı kuruluyordu, mademki bütün farklı kimlikli insanlar bu pazarda üretici, emekçi ve tüketici olarak yer alacaklardı, o zaman bütün bu farklı insanların bir **“Avrupalı kimliği”** altında entegre edilmeleri gerekiyordu. Nitekim aynı tarihlerde **Amsterdam Antlaşması**’yla göçmenlerin Avrupa’ya nasıl entegre edileceğiyle ilgili kurallar benimsendi vs.

Fakat aradan geçen 15 yıla yakın bir süreden sonra şimdi fark ediyorlar ki ne Avro’ya geçiş ve ne de Avrupa Kimliği’ni oluşturmak için konulan kurallar pek bir işe yaramamış.

Bir gün gelir farklı risk primleri olan ulus-devlet ekonomileri aynı para birimi altına geçtikten sonra birbirleriyle entegre olurlar beklentisi de, farklı etnik ve inanç kimliklerinin bir gün gelir bir Avrupalı kimlik altında entegre olur beklentisi de gerçekleşmemiş.

Bütün çabalara rağmen Avrupa’nın farklı (yüksek) risk düzeyleri olan ülkeleri Avro’dan çıkıp devalüasyon yapamadıklarından bir türlü ekonomik krizden kurtulamazken, farklı kimliklerin taleplerini karşılayabilecek bir demokrasi üretmediğinden dolayı da bugün Avrupa Birliği tarihinin en derin kimlik krizini yaşamakta.

Örneğin Paris’in arka sokaklarındaki her akşam onlarca arabanın göçmen gençlerce yakılması, planlanan entegrasyonun pek de işe yaramadığının bir göstergesi olduğu gibi Avrupa Merkez Bankası’nın aldığı tedbirlere rağmen ekonomik krizin gölgesinin Avrupa’yı terk etmemesi de bu sorunun göstergelerinden bir diğeri.

Bütün bunları yazmamın nedeni de siyasi tarihimizde yeni bir sayfa açmak üzereyken Avrupa’nın düştüğü hatalara düşmemek gerektiğinin altını çizmek. Kurulacak yeni Türkiye’nin başarısı kendine nasıl bir demokrasi oluşturacağıyla ilgili. Eğer yalnızca **“temsili demokrasiyle”** yetinecekse ne Kürtlerin ve ne de diğer farklı kimliklerin taleplerini tatmin etmesi mümkün bence. O nedenle de daha başlangıçta farklı kimliklerin taleplerini içeren **“katılımcı”** bir demokrasiyi tanımlayan bir anayasanın çerçevesini çizmek gerek. Başkanlık sistemiyle böyle bir katılımcı anayasa nasıl bağdaştırılabilir bilmiyorum ama, bildiğim, bir toplumun toplum olabilmesi,

artık, kendi geleceğinin biçimlenmesine “**temsilciler**” aracılığıyla değil “**bizzat kendisinin katılımıyla**” mümkün.

Önümüzde duran Avrupa’nın henüz başaramadığı böyle bir demokrasiyi inşa etmek. Bunun başarılması da bunu ne kadar istediğimize bağlı.

Biraz daha cesaret!

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

‘İstanbul sorunu’ için de demokrasi

Erol Katircioğlu 13.04.2013

Avrupa Birliği, ortak bir Avrupa pazarı ve ortak bir Avrupa kimliği üretmek için düşünülmüştü. Bu nedenle de yalnızca bir ekonomik entegrasyon değil, aynı zamanda sosyal bir entegrasyon projesiydi. Bu proje, pazara yeni üye olanların yanısıra göçlerle Avrupa’ya gelenleri bir zamanlar Amerika’nın yaptığına benzer biçimde bir döküm potasında (melting pot) eritmek istiyordu.

Bu projenin ekonomik ayağının da sosyal ayağının da başarılı olmadığı ortada. Uzun bir zamandan beri çözemedikleri ekonomik krizin yanısıra, en azından “**Müslüman göçmenlerin**” sosyal entegrasyonla ilgili sorunlar yaşıyor oluşları bu başarısızlığın kanıtları.

Ekonomik ayağı bir yana bırakırsak, Müslüman ve çoğu Afrikalı gençlerin neredeyse her akşam Paris’in arka mahallelerinde otomobilleri ateşe vererek Fransa’nın (Avrupa’nın da) kendilerine yönelik politikalarından hoşlanmadıklarını söylemeye çalışmaları bu projenin sosyal ayağının çalışmadığını açıkça gösteriyor.

Böyle bir ortak pazar ve tek bir devlet projesini hayata geçirmek için bulunan yolun insanlara bir “**üst kimlik**” vermek biçiminde formüle edilmiş olması bana hep düşündürücü gelmişti. Çünkü pekâlâ bu farklı kimliklerin ortak bir pazarda yer almalarının yolu, varolan demokrasiyi daha da genişletmek, her kimliğin kendi yaşam tarzlarını istediği şekilde yaşamasını sağlayacak daha ileri, katılımcı bir demokrasi de olabilirdi.

Ama Avrupa bu yolu izlemedi.

Demokrasi açığı

Avrupa Birliği projesinin, homojen bir nüfusu olan bir ulus-devlet projesi gibi biçimlenmiş olması bugün yaşanan sorunların da temel nedeni. Bir ulus-devlete birçok bakımdan benzemese de Avrupa Parlamentosu ve Komisyonu’nun tüm Avrupa ülkelerinin tepesine geçirilmiş bir yönetim mekanizması olarak toplumlardan kopukluğu projenin de benimsenememesinin ve beklenen entegrasyonun sağlanamamasının da asıl nedeni.

Oysa Avrupa’nın demokrasi çitasını yükseltip, bu pazarın içine giren ülkelerin farklılıklarının yanısıra, gelen göçmenlerin farklılıklarını da içine alabilecek ve böylelikle daha özgürlükçü demokratik normlardan oluşan yeni bir toplumsal doku oluşturmak da aynı derecede mümkün bir yoldu.

Dediğim gibi **Avrupa bu yolu denemedi, kafasını kuma gömdü ve milyonlarca farklı insanın Avrupalı bir ekonomik ve kültürel havzada kendiliğinden asimile olup biçimleneceğini hayal etti. Bugünlerde içinden çıkamadığı sorunların kaynağı da bu anlayışı oldu.**

Bizim de böyle bir dönemecin eşiğinde olduğumuz söylenebilir. **Sanki rahmetli Doktor Hikmet Kıvılcımlı'nın "İkinci Kuvayimilliyi", sevgili Mehmet Altan'ın da "İkinci Cumhuriyet" dediği "daha demokratik" yeni bir Türkiye'nin kuruluşunun başında gibiyiz.**

Bu böyle mi gelişir bilmiyorum. Ama bu ülkenin siyasi elitleri gerçekten böyle bir amaca sahiplerse o zaman Avrupa'nın yaptığı gibi başlarını kuma gömüp, **"Bir gün herkes mutlaka Fenerbahçeli olacak!"** gibisinden saçma bir anlayışla yeni dönemi kurgulamaya girişmesinler, Cumhuriyeti kuran elitlerin zorla yaptığını bu kez hak hukuk demeden **"din kardeşliği"** üzerinden yapmaya kalkmasınlar. Benim dileğim bu.

Daha ileri bir demokrasi için

Tabii konu daha ileri bir demokrasi konusu olunca AKP'li yönetici elitin hassasiyetinin yalnızca **"Kürt sorununu çözmek"** ekseninde olmaması gerektiğini de söylemeliyiz. Çünkü onların da gördüğü ve kabul ettiği gibi Kürt sorunu olarak adlandırdığımız sorun esasında bir **eksik-demokrasi** sorunudur ve ancak demokrasinin sınırlarının genişletilmesiyle çözülecek bir sorundur.

İşte tam da burada **AKP'nin** yönetim tarzının demokratlığı ile ilgili kafaları karıştıran olaylar akla geliyor. Kimseye sormadan akıllarına her geleni yapmaya çalışmanın hiçbir biçimde demokrasiyle uzlaştırılması mümkün değil.

Başbakan Erdoğan, bugün nasıl ki Kürt sorununu çözmek için **"Âkil İnsanlar Heyeti"** kurarak onlara danışmak ihtiyacı hissetmişse (sahiden böyle midir tam olarak bilmiyorum ama görünen bu), neden şimdi İstanbul için de böyle bir heyet kurup onların görüşlerini de dinlemeyi aklına getirmiyor? Çünkü bugün **"azınlık"** da olsalar (tıpkı Kürtler gibi) İstanbul'da sanata ve kent yaşamına duyarlı olan insanlar var ve onlar da seslerinin duyulmasını istiyorlar.

Eğer gerçekten yeni bir cumhuriyet kurmanın başındaysak ve eğer bu seferkinin öncekinden daha farklı olmasını istiyorsak daha demokratik düşünmenin yollarını da bulmamız gerekiyor.

Bu nedenle de Kürt meselesi de, İstanbul meselesi de aynı eksik-demokrasi sorununun parçaları ve nasıl ki Kürt sorunu için demokrasiye ihtiyacımız varsa tıpkı onun gibi İstanbul sorunu için de demokrasiye ihtiyacımız var.

Yanılıyor muyum?

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Şiddet siyasetinin kaynağı

Erol Katircioğlu 18.04.2013

Cumhuriyeti kuran elitin, dağılmakta olan imparatorluktan bir ulus-devlet çıkarmak için topluma **“anasır-ı İslam”** diyerek oynadığı birleştiriciliğin anlaşılabilir bir yanı vardır kuşkusuz. Ama çok sayıda etnik ve kültürel farklılığı içeren aynı topluluğa **“Türk milleti”** demenin böyle anlaşılabilir bir yanı yoktur. Çünkü birincisinde sayıca azalmış gayrimüslimleri dışarıda bıraksa bile çoğunluk için bir ortak payda sözkonusuyken diğesinde ortak payda olduğu kuşkulu bir nitelemedir sözkonusu olan.

Toplumu kuşatamamış bir ortak paydada ısrarcı olmak ancak baskıcı bir rejimle mümkün olabilir. Nitekim, Türkiye’deki siyasi rejim de, her ne kadar daha sonraları adına **“demokrasi”** denmiş olsa da başından beri özünde baskıcı bir rejim oldu.

Bu baskıcı rejimin değişeceğini umduğumuz şu günlerde toplumumuzu yeniden düşünmek ve bütün farklılıklarla birlikte nasıl birarada daha mutlu bir yaşam kurabileceğimizi tartışmamız gerekiyor.

Öncelikli olarak kabul etmeliyiz ki bu doksan yıllık parantezin içinde gelişen olaylar bu parantezi açmış anlayışlarla her geçen gün daha fazla çelişmekte ve topluma bir değişim önermektedir. Ama toplumsal değişimlerin belirsizlikler içerdiğini düşünürsek değişimden yana olanların işlerinin zor olduğu ve olacağı da ortada.

Oysa değişime karşı olanların karşılaştıkları böyle bir zorluk yok. Onlar değişime karşı oldukları için bir belirsizlik değil aksine bir belirliliğin içinden konuşuyorlar. Güvenilir bir liman olduklarını kanıtlamaya çalışıyorlar herkese. O kadar! Onların siyasetleri budur.

O nedenle değişimi talep edenlerin değişimin ima ettiği belirsizlikleri aşmak için değişimin en azından olası sınırlarıyla ilgili bazı düşünceler ortaya koymaları gerekiyor. Örneğin nasıl bir toplum olmak istedikleriyle ilgili olarak. Bunun da zihniyet dünyamızda bazı ezberlerin bozulmasına yönelik sözleri içermesi gerektiği açık.

Sanırım bunların başında Kürt siyasi hareketiyle ilgili varolan önyargılar geliyor, örneğin Kürtlerin şiddetseverliği meselesi. Bu ülkede töre cinayetlerinden otuz yıllık savaşta onca ölen ve öldürülen canlara referans vererek Kürtlerin, neredeyse sosyolojik ya da antropolojik olarak şiddetseverliği üzerine çok şeyler söylendi. Kürt siyasi hareketinin önderi **Öcalan** için **“bebek katili”**, **PKK için de “acımasız terör örgütü”** ifadeleri her daim kullanılan sıfatlar oldular.

Ama bugünlerde altını çizmemiz ve teslim etmemiz gerekiyor ki şiddetin sona ermesi, seksen gündür hiçbir kimsenin ölmemiş olması Kürtlerin barıştan yana tutumundan kaynaklanıyor.

İlk adımın **“Türk hükümeti”** tarafından atılmış olması ise bizi şaşırtmasın. Tabii ki devleti yöneten **“Türk hükümeti”** olduğuna göre sorunu çözmesi gereken de oydu. Çünkü **Kürt sorunu denen sorunun şiddete bulaşması Türk devletinin Kürtlere yönelik şiddeti kışkırtan baskıcı politikalarından kaynaklanmıştı.**

Nitekim **AKP hükümetinin** bu devlet politikalarından vazgeçmesi ve barış adımı atmış olması karşısında **Kürtlerin de davete coşkulu bir biçimde hemen icabet etmesi bu durumun en açık kanıtı.** O nedenle de önümüzdeki barış sürecinde, şiddetin, devletin çok sayıda etnik ve kültürel farklılığı içeren bir topluma **zorla “Türk milleti”** demesinden kaynaklandığını, Kürtlerin şiddetseverliğinden kaynaklanmadığını teslim etmemiz gerekiyor. Değişmesine çalışmamız gereken ezberlerden biri bu.

Toplumsal geldiği bu barış momentinde, imparatorluk bakiyesi bu karmaşık toplumda doksan yıldan beri yapılageldiği gibi zorla hiçbir şeyin yapılamayacağını, riskler içeriyor olsa bile özgürlüklerin ve demokrasinin herkes için sağlanmasının temel konumuz olduğunu kavramamız gerekiyor.

Sanırım şiddetten uzak huzurlu bir toplum ancak böyle kurulabilir.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

CHP'de siyaset

Erol Katircioğlu 20.04.2013

Her ne kadar **“medyaya konuşmayın”** talimatına uymadığı için Kılıçdaroğlu'nun **Gülseren Onanç**'tan Başkan Yardımcılığı'ndan istifa etmesini istemiş olduğu yazılsa da bu istifa talebinin bence çok daha açık bir nedeni var.

Onanç'ın, KONDA'nın anketlerine yansıyan, CHP'li tabanın çözüm sürecini yüzde 60-65 civarında destekliyor olduğunu faş etmesi.

Çünkü bu istatistik açıkça CHP yönetiminin bırakın bütün ülkede çözüm sürecini destekleyen toplum kesimleriyle olanı, kendi tabanı ile olan bağının kopmuş olduğunu gösteriyor. Bu gerçeği medya önünde faş etmenin, bir parti başkanı ve parti yönetimince affedilmesinin mümkün olmayan bir davranış olacağı da sanırım yeterince açık.

Bu toplumun tarihinde Cumhuriyet'le birlikte açılan parantezin kapanmakta olduğunu söylüyoruz ama Cumhuriyet'i kuran elitlerin **Cumhuriyet okullarında** kendini savunan bir kimlik üretmiş olduğu da bu tarihin bir gerçeği.

Kendini toplumda **“daha aydın”, “daha medeni”, “daha ilerici”** gören bu kesimlerin ezberinde Müslümanlarla ilgili **“cahil”, “irticacı”** ve **“gerici”** algısı öyle kolay kolay silinip gidecek bir algı değil. O nedenle de CHP yönetimine yansımış bu anlayışın da Türkiye siyasetine yansımaması da mümkün değil.

CHP'nin parti olarak AKP ile derdi de bu çarpık algıdan kaynaklanıyor. Bu, **“cahil”, “irticacı”** ve **“gerici”** insanlarla aynı çatı altında bile durmak zül gelirken, hasbelkader, rüşvetle, beyaz eşya ile, kömürle aldattığı kitlelerce iktidar yapılması kabul edilebilir bir durum değil. Kılıçdaroğlu'nun siyaset olarak bellediği, **“AKP ne derse onun tersini söyle”** siyasetinin arka planında da sanırım bu ruh hâli var.

Oysa bu siyaset, siyasetsizliğin de ta kendisi. Çünkü siyaset her şeyden önce karşındakini “ikna etmekle” ilgili bir faaliyettir ve bu nedenle de kaçınılmaz olarak karşındakileyle görüşmeyi, tartışmayı ve konuşmayı ima eder. Bir siyasi partinin siyaseti böylesine bir **“siyasetsizliğe”** kilitlenmiş olması sanırım bu ruh hâliyle ilgili.

Böyle çarpık bir toplumsal algıyla yaralı olan kişiliklerin siyaset olarak ortaya döktükleri de kibirli, yukarıdan bakan, paylayan ve nefret diliyle bezenmiş bir söylem. Kürtlerle Türkleri eşit görmek istemeyen **Birgül Aymar Güler**, partili arkadaşına “CIA Ajanı” diyen **Dilek Akagün Yılmaz** ve oldukça sık haddini aşan ve son olarak da BDP'yi çokuluslu şirketlerin kiralık iktidarlarının maşası olarak niteleyen **Emine Ülker Tarhan** denen hanımlar. Biliyorum yalnızca bunlar da değil, daha birçokları da var bu **“yeni CHP”** denen tuhaf siyasi partinin saflarında.

Peki ama kim bunlar?

Hiç kimseye böyle bir soru sormayı doğru bulan biri değilim. Herkesin düşündüğünü söylemeye hakkı var. **Ama milletvekili olmanın meşruiyetinin yalnızca başkana olan yakınlıktan kaynaklandığı, milletvekilliğinin milletin vekilliği ile bir ilgisi olmadığı bilinen şu siyaset alanımızda insan böyle bir tarza sahip olanlara hakikaten siz kimsiniz diye sormak ihtiyacını hissediyor.**

Gülseren Onanç doğru olanı yaptı. Bu onu **milletin vekili** yaptı. Çünkü o, milletin çoğunluğunun yarasını hissetti ve söyleyeceğini söyledi. İnsan CHP'yi düşündüğünde, orada Gülseren Onanç gibi düşündüğünü bildiği dostları düşündüğünde **"Haydi siz de düşündüklerinizi söyleyin, bu bir fırsat, bu inandığınız siyasetin bir gereği, bir daha milletvekili olamazsanız bile, hiç olmasa bir kerelik de olsa milletin vekili olun. Milletin özlediği özgürlüğü, barışı, eşitliği savunun. Bilin ki bu sizi AKP'li de yapmaz. Yapsa yapsa özgürlüğü, eşitliği ve barışı savunan gerçek sol siyasetçiler yapar"** demek istiyor insan.

Duyan olur mu dersiniz?

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Çözüm sürecinin getirdiği çözümler

Erol Katircioğlu 27.04.2013

Adalet ve Kalkınma Partisi'nin 2002'de iktidara gelmesi toplumda oldukça geniş bir kesimin kimyasını bozmuştu. Bu kimya bozulmasının nedeni ise açıldı. Varolan Cumhuriyet düşüncesinin neredeyse **"düşman"** olarak gördüğü ve **"irticacı"** demeyi yeğlediği bir toplum kesiminin talepleri üzerinden bir iktidar kurulmuştu. Az buz bir iş değildi. **"Sandıktan çıktığı için"** de askerin dahi yapabileceği bir darbenin **meşruiyetinin** düşük olacağı endişesi darbe yapmayı planlayanların bile hesaba katmak zorunda kaldıkları bir durum olmuştu. Nitekim düzenlenen her tertip ya da planlanan her darbe bu gerçeğe çarpmış ve başarısızlıkla sonuçlanmıştı. Üstelik AKP'nin zaman içinde yine sandığa dayanan gücü daha da tırmanmış son seçimlerde ülkedeki iki kişiden birinin desteklediği bir parti hâline gelmişti.

Bu aynı AK Parti biraz **"titrek"** de olsa Kürt sorunuyla ilgili **"açılım"** yapmaya kalktığında yine Cumhuriyet düşüncesine bağlı kesimlerin tepkisiyle karşılaşmış ve başka birtakım tuhaflıkların da devreye girmesiyle savaş hâline geri dönmüştü. Ama anladığım kadarıyla **bu oyunu bozan Abdullah Öcalan oldu. Öcalan, AKP'nin endişelerinin çoğunu karşılayan ve AKP'nin ya da günümüzdeki herhangi bir siyasi partinin kolay kolay hayır diyemeyeceği demokrasinin çıtasını yükseltecek öneriler getirmesiyle yalnızca AKP'ye değil tüm Türkiye siyasetine yeni bir ufuk açtı. İçinden geçtiğimiz ve "çözüm süreci" denen süreç de bu süreç.**

AKP ile Öcalan'ın önünü çektikleri bu süreç tıpkı AKP'nin iktidara geldiği günlerdeki gibi toplumun yine bazı kesimlerinin kimyasını bozdu. O kadar ki **bırakın "milliyetçi" kesimlerin ve AKP tabanındaki dindar kesimlerin kimyalarının bozulmasını bazı sol ve liberal çevrelerde ve hatta Kürtlerin içinde de bu bozulma yaşanmaya başladı.**

Karşılaşılan durum öyle ya da böyle **"laik kimlik"** dünyası içinden gelen, AKP ve Erdoğan siyasetinden hoşlanmayan **bazı sol ve liberal kesimlerle bazı İslami gruplar arasında Erdoğan'ın Kürtlerle kurduğu ilişkiden rahatsız olanların oluşturduğu bir siyasi durum gelişmekte.** Burada **Erdoğan'ın Kürtlerle,**

“başkanlık” konusunda anlaşma olasılığı, Erdoğan’ın zaman zaman yükselen antidemokratik düşünce ve davranışlarıyla birleşince bu kesimler üzerinde bir kâbus bulutu oluştu. İktidarın bir kere daha elde edilmesi çok uzak bir olasılık olacağını düşünen kesimlerle, Erdoğan’ın başkanlığıyla antidemokratik uygulamaların artacağı bir Türkiye’de soluk alınamayacağını düşünen kesimler arasında bir dayanışma ve ortak bir anlayış oluşmaya başlıyor. O nedenle de “çözüm sürecini” destekleyen ve fakat AKP’li olmayanların AKP’ye yataklık ettikleri eleştirisi giderek yükseliyor.

Doğrusu “çözüm sürecini” destekleyen biri olarak ben kendimi hiç de iktidarın dümen suyunda biri olarak görmüyorum. Kürt sorununun çözümüne doğru attıkları adım gibi adımlara destek vermeyi AKP’ye destekten çok Kürtlere destek vermek olarak değerlendiriyorum. O nedenle de **önceki yazılarımda Öcalan’ın konuşmasındaki “kimlik siyaseti”nden çok “Türkiye siyaseti” koku açıklamasının yeni ve muhalif bir siyasi alan açmış olarak değerlendirip “Aranan muhalefet bulunmuştur” başlıklı yazılar yazdım.** Dolayısıyla benim için “barış sürecini” desteklemek “demokrasiyi” “barışa” tercih etmek gibi bir anlam hiçbir zaman kazanmadı. Aksine barış sürecinin Türkiye demokrasisinin çıtasının yükseltilmesine neden olacak bir gelişme olarak okudum. Üstelik bunu Erdoğan’ın antidemokratik bulduğum düşüncelerine rağmen yaptım.

Bu yarılma nereye varacak bilinmez. Ama son günlerde gazetemiz *Taraf*’a da yansımaya başladığı yönünde güçlü işaretler var. İlk olarak **Kurtuluş Tayiz**’in dün de **Markar Esayan**’ın görevden alınmaları ve arkasından da **Oral Çalışlar**’ın istifası ile devam eden gelişmeler sanırım bu tartışmaların etrafındaki gelişmeler.

Bu fikir tartışmalarının, esas niteliği düşünce gazetesi olan bu gazetede tartışılabilme imkânının ülke siyasetindeki sert çatışmacı iklime bulaştırılarak kurban edilmesi kabul edilebilir bir tutum olarak görülemez. O nedenle de ben bir an önce bugüne dek yapılan yanlışlardan dönülmesini dilerim.

Aksi durumda kimsenin kazanamayacağı bir durumun ortaya çıkacağı oldukça açık.

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Barış ve demokrasi

Erol Katircioğlu 02.05.2013

“İçinde yaşadığımız dünya bize bütün çıplaklığıyla kendini açmıyor. Bilmediğimiz bir geleceğe doğru hızla ilerliyoruz. Kodlarını, terimlerini ve şifrelerini henüz bilmediğimiz yeni bir dünya bu. Onu keşfetmemiz ve onu anlamamız gerekiyor. Bu arayış ne yalnız ekonomik alanla ve ne de yalnızca siyasal alanla sınırlı. Ekonominin ve siyasetin iç içe geçtiği, birinin diğerinin sebebi olabildiği bir yumak bu. O nedenle de ben ‘Arayış’ adını verdiğim bu köşede haftanın perşembe ve cumartesi günleri böyle bir anlama çabasını sizlerle paylaşacağım. Yalnızca ekonomik konulara değil onları da içine alan siyasal konular üzerinde duracağım. Genel bir ‘arayışın’ küçük bir parçası olarak...”

Dört buçuk sene önce **Radikal**’den ayrılıp **Taraf** gazetesinde başladığım ilk yazıma bu cümlelerle başlamıştım. Gerçeğin kendini bütün çıplaklığıyla bize açmadığı bir dünyada neyin gerçek olduğunu anlayabilmenin yolunun bir “arayış” sürecini ima ettiğinin altını çizen bir cümleyle.

Aramak, yeni nirengi noktaları bulmayı gerektiriyor. Daha önce olmayan ama bugün olan bitene anlam veren referans noktalarını yani. Bu noktaların neler olduğunu bulmak ise **tartışmaya ve konuşmaya** pek de yatkın olmayan bir toplumda **tartışmayı ve konuşmayı** gerektiriyor.

Taraf, benim için böyle bir ihtiyacın yalın, net ve dolambaçsız aracı olan bir gazeteydi. Ülke medyasında yer bulamayan birçok konuyu kamuoyuna taşıyarak, bu tartışma ve konuşma sürecine bence inanılmaz katkılarda bulundu.

Nereye doğu?

İlk yazımda da dediğim gibi Türkiye hızla değişiyor ve biz bilmediğimiz bir geleceğe doğru hızla ilerliyoruz. Üstelik kodlarını, terimlerini ve şifrelerini henüz bilmediğimiz yeni bir dünya bu. Böyle bir dünyayı anlamlandırmak ise artık eski formüllerle mümkün değil.

Bu nedenle de kimse AKP ve Kürt siyasetinin birlikte başladıkları barış sürecinin nereye nasıl varacağını önceden öngöremez. Çünkü süreç ne yalnızca AKP siyasetçi ve seçmenini, ne BDP, KCK siyasetçi ve seçmenini değiştirmekle kalacak bence tüm toplumu da değiştirecek yeni bir mecra açacak.

Tabii ki açılan bu mecranın umulduğu gibi daha ileri bir demokrasiye değil de otoriterleşmeye doğru evrilmesi olasılığı da hiç yok değil. Hele hele Başbakan Erdoğan'ın çeşitli çıkışlarında kokan ataerkil dil ve zihniyetin böyle bir gelişmeyi ima ettiği de doğru. Ama demokrasilerin bir tür risk içeren rejimler olduğunu dikkate alırsak böyle bir riski de kabullenmemiz gerektiği açık.

O zaman bu barış sürecinde doğru tutum ne olabilir sorusu herkesin kendine sorması ve cevaplaması gereken bir soru. Ama her şeyden önemlisi de herkesin kendi cevaplarıyla birbirini ikna etmesi, birbirleriyle tartışması ve konuşması olmalı, birbirlerini susturması değil.

Misyonu neredeyse bu olan **Taraf**'ta son günlerde olanlar ilginç bir biçimde tersine dönmüş görünüyor. Bir tür düşünenler başka bir tür düşünenleri kabul edilmesi zor bir biçimde gazetenin dışına itiyor. Şimdiye kadar yaptığı gibi kendi yazarları arasında tartışmaya tahammül edip yeni fikirlerin yeşermesine katkıda bulunmak yerine onların yıllarca emek verdikleri, üstelik de acayip fedakârlıklarla bunu yaptıkları gazetelerinden kopmalarına neden oluyor.

Kırılma

Bu duruma neyin sebep olduğunu tam olarak bilmiyoruz. Ama bildiğimiz, ülkedeki siyasete uygun olarak *Taraf*'ta da siyasi bir kırılmanın yaşandığı. Bu kırılmanın **barış mı önce demokrasi mi önce** gibi saçma bir sorunun neden olduğu bir kırılma olduğu söylene de bence bu kırılma bundan başka nedenleri olan bir kırılma.

Nedenlerini tam olarak bilmesem de bu kırılmanın zorunlu olarak beni de taraf yapan bir kırılma olduğunu söylemeliyim. Dört yıldan fazla bir süredir, günlük koşturmalarım arasında zaman ayırıp yazdığım yazılarıma son vermek zorunda hissediyorum kendimi. Bunun kime ne yararı olacak bilmiyorum. Ama bildiğim **barış sürecinin bu ülkede, demokrasinin düşmüş kalaslarını da kaldırarak yeni bir demokrasiyi kuracağı.**

Bizim “**Barış mı önce gelir demokrasi mi?**” tuhaf tartışmasını yapadururken...

erolkatircioglu@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)